

TEBŪNIE PAŠLOVINTI
ŚRĪ GURU IR GAURĀNGA

ŚRĪMAD BHĀGAVATAM

KṚṢṆA-DVAIPĀYANA VYĀSA

ऋषिरुवाच

जुष्टं बताद्याखिलसत्त्वराशेः
सांसिद्धयमक्ष्णोस्तव दर्शनान्नः ।
यद्दर्शनं जन्मभिरीड्य सद्भि-
राशासते योगिनो रूढयोगाः ॥१३॥

ṛṣir uvāca

*juṣṭam batādyākhila-sattva-rāśeḥ
sāmsiddhyam akṣṇos tava darśanān naḥ
yad-darśanam janmabhir īḍya sadbhir
āśāsate yogino rūḍha-yogāḥ*

(SB 3.21.13)

Jo Dieviškosios Kilnybės

A. C. Bhaktivedantos Svamio Prabhupādos knygos

lietuvių kalba:

Bhagavad-gītā, kokia ji yra
Śrīmad-Bhāgavatam, 1–3 giesmės
Kṛṣṇa, Aukščiausiasis Dievo Asmuo (3 tomai)
Viešpaties Caitanyos mokymas
Atsidavimo nektaras
Savęs pažinimo mokslas
Śrī Īsopanišada
Anapus laiko ir erdvės
Pamokymų nektaras
Yogos tobulybė
Akistata su mirtimi
Kelionė į savęs atradimą
Anapus gimimo ir mirties
Tobuli klausimai, tobuli atsakymai

anglų kalba:

Bhagavad-gītā As It Is
Śrīmad-Bhāgavatam, 1–10 giesmės
Śrī Caitanya-caritāmṛta
Kṛṣṇa, The Supreme Personality of Godhead
Teachings of Lord Caitanya
The Nectar of Devotion
The Nectar of Instruction
Śrī Īsopaniṣad
Easy Journey to Other Planets
Teachings of Lord Kapila, the Son of Devahūti
Teachings of Queen Kuntī
The Science of Self-Realization
The Path of Perfection
Kṛṣṇa Consciousness: The Topmost Yoga System
Perfect Questions, Perfect Answers
Transcendental Teachings of Prahlāda Mahārāja
Kṛṣṇa, the Reservoir of Pleasure
The Journey of Self-Discovery
Life Comes From Life
The Perfection of Yoga
Beyond Birth and Death
On the Way to Kṛṣṇa
Rāja-vidyā: The King of Knowledge
Elevation to Kṛṣṇa Consciousness
Kṛṣṇa Consciousness: The Matchless Gift
A Second Chance
Message of Godhead
Žurnalas „Back to Godhead“ (*pradininkas*)

ŚRĪMAD BHĀGAVATAM

trečioji giesmė

„Status quo“

(17–33 skyriai)

*Originalūs sanskrito tekstai,
lotyniška transliteracija, pažodinis,
posmų vertimai ir išsamūs komentarai*

Į anglų kalbą vertė ir komentavo

Jo Dieviškoji Kilnybė
A.C. Bhaktivedanta Svamis Prabhupāda

Tarptautinės Krišnos sąmonės bendrijos įkūrėjas-ācārya

THE BHAKTIVEDANTA BOOK TRUST

Śrīmad-Bhāgavatam, Third Canto, Part Two (Lithuanian)

Skaitytojus, susidomėjusius knyga, Tarptautinė Krišnos sąmonės bendrija kviečia rašyti arba apsilankyti centruose:

ISKCON
Raugyklos g. 23-1, 01140, Vilnius
tel. +370-5-2135218
www.gauranga.lt

ISKCON
Savanorių pr. 37, 44255, Kaunas
tel. +370-37-222574
krsna.info@gmail.com
www.nitaigauracandra.lt

Kauno Vedų kultūros centras
Panerių g. 187, 48437, Kaunas
tel. +370-37-360710
info@veducentras.lt
www.veducentras.lt

Knygas anglų kalba galima užsisakyti adresu:
Bhaktivedanta Library Services
Petite Somme 2, 6940 Durbuy, Belgium
www.blservices.com

Copyright © 2011 The Bhaktivedanta Book Trust International, Inc.

www.krishna.com
www.bbt.info

ISBN 978-91-7149-584-6

Turinys

Pratarmė	<i>xiii</i>
Leidėjų žodis	<i>xvii</i>

SEPTYNIOLIKTAS SKYRIUS

Hiraṇyākṣa užkariauja visatą	1
Dviejų demonų gimimas	2
Nelaimės pranašaujantys ženklai	8
Hiraṇyakaśipu gautas palaiminimas	12
Hiraṇyākṣa rodo savo neregėtą didybę	15
Varuṇa ne juokais supyksta	18

AŠTUONIOLIKTAS SKYRIUS

Viešpats Šernas kaunasi su demonu Hiraṇyākṣa	21
Šernu įsikūnijęs Viešpats	22
Aštrios demono patyčios	26
Viešpats parodo baisią Savo rūstybės jėgą	29
Hiraṇyākṣa ir Viešpats talžo vienas kitą	35
Brahmā kreipiasi į Nārāyaṇą	37

DEVYNIOLIKTAS SKYRIUS

Demono Hiraṇyākṣos mirtis	43
Viešpats išklauso Brahmos maldą	43
Viešpats išsikviečia Sudarśanos diską	45
Didysis demonas patiria pažeminimo kartėlį	49
Demonas paleidžia į darbą savo burtus	52
Diti prisimena savo vyro žodžius	55
Brahmā atvyksta į dvikovos vietą	58
Viešpats Hari sugrižta į Savo buveinę	62
Pasakojimų apie bhaktų darbus klausymasis	66

DVIDEŠIMTAS SKYRIUS

Maitreyos ir Viduros pokalbis 71

Vedavyāsa – Viduros tėvas	72
Klausymasis apie kilniusius Viešpaties darbus	75
Viduros klausimai	78
Materijos pradų visybės sukūrimas	79
Brahmā atsiranda iš lotoso	82
Brahmā nusimeta iš neišmanymo suverptą kūną	86
Demonai sukuriami iš Brahmos sėdmenų	88
Demonai vakaro sutemas palaiko mergele	93
Brahmā nusimeta mėnulio šviesa spindintį kūną	100
<i>Siddhī</i> ir <i>vidyādharū</i> sukūrimas	103
Brahmā sukuria mylimiausius savo sūnus, didžiuosius išminčius	107

DVIDEŠIMT PIRMAS SKYRIUS

Manu ir Kardamos pokalbis 109

Priyavrata ir Uttānapāda valdo pasaulį	110
Kardamos Munio askezės	113
Viešpaties pavidalo apibūdinimas	116
Kardamos Munio maldos	120
Prieglobstis Viešpaties lotosinių pėdų šešėlyje	126
Viešpats kuria tarsi voras	129
Viṣṇu žodžiai tarsi saldžiausias nektaras	133
Svāyambhuvos Manu dukra skirta tapti Kardamos žmona	137
Viešpats apsireikš Devahūti sūnumi	143
„Sāma Vedos himnai pasigirsta Garuḍai mosuojant sparnais	145
Šventojo Bindu-sarovaros ežero aprašymas	148
Kardama kreipiasi į valdovą maloniu balsu	155

DVIDEŠIMT ANTRAS SKYRIUS

Kardamos Munio ir Devahūti jungtuvės 161

Imperatorius kreipiasi į Kardamą	161
----------------------------------	-----

Brahmanai ir <i>kṣatriyai</i> gina vienas kitą	163
Devahūti svajoja apie jai tinkamą vyrą	170
Kardamai pasiūloma vesti Devahūti	173
Kerintis Devahūti grožis	177
Kardamos veidas pavergia Devahūti širdį	182
Šatarūpa dovanoja nuotakai kraiti	183
Brahmāvartos gyventojai pasitinka imperatorių	186
Svāyambhuva Manu – šventasis valdovas	190

DVIDEŠIMT TREČIAS SKYRIUS

Devahūti skundas **199**

Devahūti tarnauja Kardamai artimai ir su didžia pagarba	200
Kardama palaimina Devahūti	204
Devahūti prašo padovanoti jai vaiką	208
Kardama sukuria skraidančius rūmus	211
Devahūti širdyje susikremta	216
Tūkstantis mergelių tarnauja Devahūti	219
Devahūti pasirodo Kardamai	223
Kardama linksmi leidžia dienas daugelį metų	226
Kardama sugrįžta į savo trobelę	229
Devahūti pagimdo devynias dukras	233
Devahūti skundžiasi	235
Bendravimo su šventu žmogumi svarba	238

DVIDEŠIMT KETVIRTAS SKYRIUS

Kardama Munis atsižada pasaulio **243**

Devahūti garbina visatos valdovą	246
Aukščiausiasis Viešpats apsireiškia Devahūti iščiose	247
Viešpats Brahmā šlovina Kardamą	252
Kapilos Munio išvaizdos apibūdinimas	257
Kardama ištekina savo dukras	261
Kardama meldžiasi Kapilai	264
Viešpaties pavidalams nėra skaičiaus	268
Kardama nori atsisakyti šeimyninio gyvenimo	272
Kapila atėjo tam, kad atskleistų <i>sāṅkhyos</i> filosofiją	275

Kardama iškeliauja į mišką	281
Kardama atranda savo vietą pasiaukojimo tarnystėje	285

DVIDEŠIMT PENKTAS SKYRIUS

Pasiaukojimo tarnystės didybė **289**

Viešpats nužengia Kapilos Munio pavidalu	289
Devahūti klausinėja savo sūnų	294
Viešpats pasakoja apie transcendentalistų pasirinktą kelią	300
Sąlygotas būvis ir išvadavimas	303
Pasiaukojimo tarnystė – tai vienintelis palankus kelias	307
Sādhu požymiai	310
Bhaktų draugijos vertė	313
Pats lengviausias būdas įgyti mistinių jėgų	316
Devahūti klausia apie pasiaukojimo tarnystę	318
Juslės simbolizuoja pusdievius	322
Pasiaukojimo tarnystė ištirpdo subtilųjį kūną	323
Bhaktai su džiaugsmu žvelgia į Viešpaties pavidalus	327
Bhaktai pelno didžiausius palaiminimus	330
Į nieką kitą nenukrypstančios pasiaukojimo tarnystės apibūdinimas	334
Vėjas pučia iš baimės prieš Viešpatį	338

DVIDEŠIMT ŠEŠTAS SKYRIUS

Esmingieji materialios gamtos pradai **343**

Žinojimas yra aukščiausioji pakopa	344
Viešpats sukuria subtiliąją materijos galią	348
Materiali sąmonė yra sąlygoto gyvenimo priežastis	352
Pradų visybė vadinasi <i>pradhāna</i>	357
Laikas yra dvidešimt penktasis pradmuo	359
Viešpats apvaisina materialią gamtą	364
Grynosios sąmonės požymiai	367
Protą vadina Aniruddhos vardu	371
Intelektu požymiai	372
Susiformuoja garsas	375
Eterio ypatumai	378
Būdingi formos požymiai	382

Vandens ypatumai	384
Žemė yra kitų pradų talpykla	386
Pasirodo garsioji Kosminė Būtybė	389
Visatos padalinimas	392
Pusdieviai mėgina pažadinti visatos pavidalą	397
Kosminė Būtybė pakyla iš Priežasčių vandenyno	401

DVIDEŠIMT SEPTINTAS SKYRIUS

Materialios gamtos pažinimas **405**

Sąlygotos sielos įsikūnijimai	408
Protas ir joslės tramdomi <i>yogos</i> pratybomis	411
Bhaktos savybės	414
Išsivadavimą pasiekusi siela suvokia Viešpatį	418
Bhaktas yra atsikratęs klaidingos savimonės	421
Devahūti užduoda pirmąjį klausimą	425
Pasiaukojimo tarnystė reikalauja gilaus tiesos pažinimo	431
Materiali gamta negali pakenkti tiesą patyrusiai sielai	435
Bhaktas patenka į transcendentinę buveinę	437

DVIDEŠIMT AŠTUNTAS SKYRIUS

Kapiladeva moko pasiaukojimo tarnystės praktikos **441**

Kapila pasakoja apie <i>yogos</i> sistemą	441
Maitintis reikia saikingai	443
Reikia sutramdyti nesuvaldomą protą	447
<i>Yogai</i> nuramina nerimstantį protą	450
Viešpaties pavidalo aprašymas	453
Viešpaties grožis amžinas	456
Viešpaties pramogos spinduliuoja amžinu žavesiu	459
Viešpaties lotosinės pėdos yra tarsi žaibas	462
Mėnulį primenantį Viešpaties bamba	466
Viešpaties vėzdas triuškina demonus	469
Visų palankiausia Viešpaties Śrī Hari šypsena	474
<i>Yogo</i> širdyje tolydžio ima skleistis tyra meilė Dievui	476
Išvadavimą pasiekusi siela užmiršta apie kūno poreikius	481

Aukščiausiasis Viešpats veikia kaip stebėtojas	484
Dvasinė siela įsikūnija vis kitu pavidalu	486

DVIDEŠIMT DEVINTAS SKYRIUS

Viešpats Kapila paaiškina pasiaukojimo tarnystės prasmę **489**

Visų filosofinių sistemų aukščiausioji išraiška	489
Viešpats Kapila pradeda pasakoti	494
Aistros <i>guṇos</i> skatinama tarnystė	497
Tyra pasiaukojimo tarnystė	499
Bhaktas turi vykdyti nustatytąsias pareigas	503
Garbinimas šventykloje kaip viena iš bhakto pareigų	505
Bhaktas turi vengti žemo dvasinio lygio žmonių bendrijos	509
Visabūtė Aukščiausioji Siela	511
Atskalūnas negali pasiekti proto ramybės	513
Įvairūs gyvųjų esybių tipai	519
Įvairios žmonių klasės	522
Bhaktas gerbia kiekvieną gyvąją esybę	525
Viešpats Višnu yra laiko faktorius	529
Viso visatos kūno plėtimasis	532

TRISDEŠIMTAS SKYRIUS

Pragaištingos karminės veiklos pasekmės **537**

Laiko faktoriaus galia	537
Sąlygotos sielos atranda malonumų ir pragare	540
Prisirišęs šeimos žmogus lieka šeimos rate	543
Kvailas šeimos žmogus ruošiasi pasitikti mirtį	547
Materialisto mirtis apgailėtina	550
Nusidėjėlis stoja prieš Yamarajos teismą	553
Pragariškos kančios šioje planetoje	557

TRISDEŠIMT PIRMAS SKYRIUS

Viešpats Kapila pasakoja apie gyvųjų esybių klajones **563**

Materialaus kūno vystymasis	564
-----------------------------	-----

Neapsakomos kūdikio kančios iščiose	567
Kūdikio maldos iščiose	571
Reikia atsiduoti Paramātmai	577
Žmogaus kūnas yra aukščiausia gyvybės forma	581
Gimimo kančios	587
Kančios jaunystėje	590
Sąlygota siela vėl atsiduria pragare	593
Bendravimo su moterimis pavojai	596
Moteris yra <i>māyos</i> įsikūnijimas	601
Materialistas susipainioja karminės veiklos tinkluose	604
Nereikia bijoti mirties	607

TRISDEŠIMT ANTRAS SKYRIUS

Karminės veiklos pančiai **611**

Materialistiški žmonės gali patekti į Mėnulį	613
Šviesos kelias	617
Viešpats Brahmā nutraukia materialios visatos veiklą	619
Materialistai tikisi pasidžiaugti savo veiklos vaisiais	624
Materialistai lyginami su kiaulėmis	627
Bhakto protas pasiekia pusiausvyrą	631
Aukščiausias visų <i>yogų</i> tikslas	635
Visa visata kilo iš Viešpaties	638
Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra vienas	642
Kapilos pamokymai neskirti piktavaliams ir pavyduoliams	648

TRISDEŠIMT TREČIAS SKYRIUS

Kapilos darbai **653**

Devahūti maldos	654
Viešpats įsikūnija įvairiais pavidalais	658
Pašlovinti tie, kurie kartoja šventuosius vardus	661
Kapila atsakinėja Savo motinai	665
Devahūti ima praktikuoti <i>bhakti-yogą</i>	668
Prabanga Kardamos Munio rūmuose	671
Devahūti sielojasi dėl sūnaus netekties	674
Devahūti panyra į transcendentinę palaimą	677

Devahūti panaši į dūmų apsuptą liepsną	680
Vandenynas parūpina Kapilai buveinę	684
Apie autorių	689
Cituoti šaltiniai	691
Žodynėlis	692
Kaip tarti sanskritą	705
Sanskrito posmų rodyklė	709
Cituotų posmų rodyklė	725
Abėcėlinė-dalykinė rodyklė	727

Pratarmė

Žmogus turėtų žinoti, ko labiausiai stinga šiuolaikinei visuomenei. Ko gi jai stinga? Praėjo tie laikai, kai geografinės sienos griežtai skirstė žmonių į pavienes šalis ir bendruomenes. Žmonių visuomenė dabar ne taip užsi-sklandusi, kaip viduramžiais, pasaulyje ryškėja tendencija jungtis į bendrą valstybę, vieningą visuomenę. Pasak „Śrīmad-Bhāgavatam“, tokie dvasinio komunizmo idealai didesniu ar mažesniu mastu grindžiami visos žmonių bendruomenės, teisingiau sakant, visos gyvų būtybių energijos vienovės idėja. Didieji mąstytojai regi būtinybę visuotinai įsigalėti šiai ideologijai. „Śrīmad-Bhāgavatam“ idėjos puikiausiai gali patenkinti žmonijos poreikį vienytis. Ji prasideda Vedāntos filosofijos aforizmu *janmādy asya yataḥ*, keliančiu vienovės idealą.

Mūsų laikais žmonija vaduojasi iš užmaršties tamsumų. Visame pasaulyje sparčiai žengiama į priekį, kuriama vis daugiau materialių patogumų, plėtojami švietimas ir ekonomika. Tačiau visuomenės organizme tebėra nepašalinta pūliuojanti rakštis, todėl dėl menkiausios dingsties kyla vis nauji aštrūs konfliktai. Būtina surasti kelią į taiką, draugystę ir klestėjimą, kurių siektų bendro tikslo vienijama žmonija. „Śrīmad-Bhāgavatam“ pajėgi įgyvendinti šį uždavinį, nes ji formuoja kultūrą, kurios tikslas – visos žmonijos dvasinis atgimimas.

Norint pakeisti demonišką visuomenės veidą, „Śrīmad-Bhāgavatam“ studijas būtina įtraukti į mokyklų ir universitetų mokymo programas, kaip tai, remdamasis savo patirtimi, rekomendavo didis bhaktas* Prahlāda Mahārāja:

*kaumāra ācaret prājño dharmān bhāgavatān iha
durlabhaṁ mānuṣaṁ janma tad apy adhravam artha-dam*
(SB 7.6.1)

Žmonių visuomenės susipriešinimą sąlygoja tvirtų principų stoka bedieviškoje civilizacijoje. Tačiau Visagalis Dievas egzistuoja. Iš Jo viskas kyla, į Jį viskas remiasi ir Jame randa atilsį. Materialistinis mokslas dėjo nepa-

* *bhaktas* – Viešpačiui atsidavęs Jo pasekėjas.

kankamai pastangų, kad aptiktų pirminį kūrinių šaltinį, tačiau toks esaties šaltinis neabejotinai egzistuoja. „Śrīmad-Bhāgavatam“, arba puikioji „Bhāgavatam“, labai argumentuotai, autoritetingai nušviečia šį klausimą.

„Śrīmad-Bhāgavatam“ – tai transcendentinio mokslo veikalas, leidžiantis pažinti ne tik tai pirminį visa ko šaltinį, bet ir suvokti, kas mus su juo sieja. Jis teigia, kad mūsų priedermė yra tobulinti žmonių visuomenę remiantis tobulomis žiniomis. Šis išpūdingas veikalas parašytas sanskrito kalba, tačiau dabar skaitytojas gali susipažinti su išsamiu jo vertimu į anglų kalbą. Tereikia atidžiai jį perskaityti, ir tobulai suvoksime Dievą, pažinsime tiek daug, kad pajėgsime atremti visų ateistų puolimus. Bet svarbiausia tai, kad perskaitę šį veikalą Dievo realumu nesunkiai įtikinsime ir šalia mūsų esančius žmones.

„Śrīmad-Bhāgavatam“ prasideda nuo apibūdinimo, kas yra pirminė priežastis. Tai yra autoritetingas „Vedānta-sūtros“ komentaras, kurį parašė tas pats autorius – Śrīla Vyāsadeva. Pirmose devyniose giesmėse jis padeda skaitytojui nuosekliai suvokti Dievą ir galų gale pasiekti aukščiausiąją Jo pažinimo pakopą. Vienintelis reikalavimas studijuojant šią didžią transcendentinės išminties knygą – skaityti ją nuosekliai, puslapis po puslapio, nesistengiant paskubomis ją perbėgti, kaip tai daroma skaitant įprastas knygas. Reikia atidžiai, vieną po kito studijuoti visus jos skyrius. Kiekviename skyriuje pateikiami originalūs sanskrito tekstai, jų lotyniška transliteracija, pažodinis vertimas, kiekvieno posmo vertimas ir komentarai. Taigi sudarant knygą pasirūpinta, kad baigęs skaityti pirmąsias devynias jos giesmes skaitytojas taptų Dievą pažinusia siela.

Dešimtoji giesmė skiriasi nuo pirmųjų devynių tuo, kad joje tiesiogiai aprašyti Dievo Asmens Śrī Kṛṣṇos transcendentiniai darbai. Tiems, kurie nesusipažino su pirmosiomis devyniomis giesmėmis, gilesnioji dešimtosios giesmės prasmė bus nesuprantama. Visą knygą sudaro dvylika giesmių, ir geriausia skaityti ją iš eilės, nedidelėmis dalimis.

Turiu pripažinti, kad verčiant „Śrīmad-Bhāgavatam“ galbūt ne viskas pavyko, ir vis dėlto tikiuosi, kad nepaisydami kai kurių trūkumų mėstantys žmonės ir visuomenės vadovai gerai įvertins šio veikalo pasirodymą. Tokios vilties įkvepia šie „Śrīmad-Bhāgavatam“ (1.5.11) žodžiai:

*tad-vāg-visargo janatāgha-viplavo
yasmin prati-ślokaṁ abaddhavyatī api
nāmāny anantasya yaśo 'nkitāni yac
chṛṇvanti gāyanti gṛṇanti sādhaveḥ*

„Visai kas kita kūriniai, kurių puslapiuose gausu pasakojimų, aukštinančių transcendentinius neribotojo Aukščiausiojo Viešpaties vardus, šlovē,

pavidalus ir žaidimus. Transcendentiniai jų žodžiai skirti sukelti perversmą paklydusios ir dorą praradusios civilizacijos gyvenime. Tokių transcendentinių kūrinių, tegu jie būtų ir netobulos formos, klausosi, juos gieda ir pripažįsta nepriekaištingai tyri ir dori žmonės.“

Oṃ tat sat

A. C. Bhaktivedānta Svamis

Leidėjų žodis

„Bhāgavata Purāṇa“ skaisti tartum saulė. Ji nušvito virš horizonto tuojau po to, kai Viešpats Kṛṣṇa, o paskui Jį religija, išmintis ir kita, pasitraukė į Savo buveinę. Ir tie, kurių akis aptemdė tirštos neišmanymo miglos, tvyrančios šiame Kali amžiuje, iš šios Purāṇos pasisems šviesos“ („Śrīmad-Bhāgavatam“ 1.3.43).

Amžinoji Indijos išmintis, sudėta į senuosius sanskrito tekstus Vedas, aprėpia visas žmogaus pažinimo sritis. Nuo amžių Vedos buvo perduodamos iš lūpų į lūpas, ir tik prieš penkis tūkstančius metų jas užrašė Śrīla Vyāsadeva, literatūrinis Dievo įsikūnijimas. Sudaręs Vedas, Vyāsadeva jų esmę išdėstė aforizmais, kurie pagarsėjo „Vedānta-sūtrų“ vardu. „Śrīmad-Bhāgavatam“ (arba „Bhāgavata Purāṇa“) – tai „Vedānta-sūtrų“ komentaras, kurį parašė Vyāsadeva. Šią knygą jis sudarė savo dvasinio mokytojo Nārados Munio nurodymu, jau pasiekęs dvasios brandą. „Śrīmad-Bhāgavatam“, kuri dar vadinama „prinokusiu Vedų raštų medžio vaisiumi“, yra išsamus, autoritetingas, geriausiai Vedų išmintį perteikiantis veikalas.

Sudaręs „Bhāgavatam“, Vyāsa perteikė šio kūrinio santrauką sūnui, išminčiui Śukadevai Gosvāmiui. Śukadeva Gosvāmis savo ruožtu persakė visą „Bhāgavatam“ Mahārājai Parikṣitui. Tai įvyko šventųjų išminčių susirinkime Gangos pakrantėje, prie Hastināpuros miesto (dabartinis Delis). Mahārāja Parikṣitas buvo pasaulio imperatorius ir didis *rājarsis* (šventasis karalius). Prieš savaitę išpėtas apie savo mirtį, jis paliko karalystę ir pasitraukė prie Gangos, kur paskutinėmis gyvenimo dienomis pasninkavo ir patyrė dvasios prašviesėjimą. „Bhāgavatam“ pradžioje imperatorius Parikṣitas kreipiasi į Śukadevą Gosvāmį, pateikdamas jam labai prasmingą klausimą: „Tu esi didžiųjų šventųjų ir bhaktų dvasinis mokytojas. Aš nuolankiai prašau tavęs nurodyti, koku keliu turi eiti tobulumo siekiantis žmogus, ypač tas, kuris stovi ant mirties slenksčio. Ką jis turi girdėti, ką kalbėti, ką atminti ir garbinti, ir ko jam nederėtų daryti? Paaiškink man visa tai.“

Ištisas septynias dienas, iki pat Mahārājos Parikṣito mirties, išminčiai įdėmiai klausėsi Śukadevos Gosvāmio atsakymų į šiuos ir kitus valdovo klausimus. Karalius Parikṣitas domėjosi viskuo – nuo asmenybės prigimties iki

visatos kilmės dalykų. Išminčius Sūta Gosvāmis taip pat dalyvavo susirinkime, kur pirmą kartą Śukadeva Gosvāmis persakė „Śrīmad-Bhāgavatam“, ir vėliau pakartojė jos posmus Naimiṣāraṇyos miško išminčiams. Išminčiai, rūpindamiesi žmonijos dvasine gerove, susirinko į Naimiṣāraṇą atlikti ilgalaikių aukojimų, kad nuslopintų naikinamą prasidedančio Kali amžiaus poveikį. Išminčių prašomas išdėstyti Vedų išminties esmę, Sūta Gosvāmis iš atminties pakartojė visus aštuoniolika tūkstančių „Śrīmad-Bhāgavatam“ posmų, kuriuos Mahārāja Parikṣitas išklausė iš Śukadevos Gosvāmio lūpų.

Skaitytojas susipažįsta su Mahārājos Parikṣito klausimais ir Śukadevos Gosvāmio atsakymais, kuriuos persako Sūta Gosvāmis. Sūta Gosvāmis kartais ir pats tiesiogiai atsako į Naimiṣāraṇyos išminčių vardu kalbančio Śaunakos Rṣio klausimus. Taigi skaitytojas tolygiai girdi du dialogus: Mahārājos Parikṣito bei Śukadevos Gosvāmio pokalbį Gangos pakrantėje ir Sūtos Gosvāmio bei išminčių atstovo Śaunakos Rṣio pokalbį Naimiṣāraṇyos miške. Be to, į savo pamokymus karaliui Parikṣitui Śukadeva Gosvāmis neretai įterpia istorinių epizodų bei ilgų ištraukų iš filosofinių pokalbių tarp tokių didžiųjų sielų, kaip Nārada Munis ir Vasudeva. Žinodamas „Bhāgavatam“ priešistorę, skaitytojas nesunkiai susigaudys iš įvairių šaltinių paimtų dialogų ir įvykių pynėje. Tekste svarbiausia ne chronologinė tvarka, o filosofinė išmintis, todėl pakanka tik atidžiai skaityti, kad suprasti svarbiausias „Śrīmad-Bhāgavatam“ mintis.

Šio leidinio vertėjai lygina „Bhāgavatam“ su ledinuku, kurio kiekvienas krislelis vienodai gardus, taigi saldų „Bhāgavatam“ nektarą galima patirti skaitant bet kurį šio kūrinio tomą. Tačiau rimtam skaitytojui, jau patyrusiam „Bhāgavatam“ skonį, rekomenduojame grįžti prie pirmosios giesmės ir perskaityti knygą nuosekliai, giesmė po giesmės.

Pastarasis „Bhāgavatam“ vertimas – tai pirmasis pilnas šios vertingos knygos leidimas lietuvių kalba, jis pateiktas su išsamiais komentarais ir yra prieinamas plačiajai visuomenei. Pirmosios devynios giesmės ir dalis dešimtosios yra Jo Dieviškosios Kilnybės A. C. Bhaktivedantos Svāmio Prabhupādos įtempto darbo ir didelio atsidavimo rezultatas. Knygos autorius – Tarptautinės Krišnos sąmonės bendrijos įkūrėjas-ācārya, vienas žymiausių Indijos filosofinės ir religinės minties skelbėjų ir propaguotojų. Puikiai mokėdamas sanskritą ir išmanydamas Vedų kultūrą bei idėjas, taip pat įvertindamas šiuolaikines visuomenės tradicijas, jis pateikė Vakarų skaitytojui nepakartojamą šio ryškaus Indijos klasikos kūrinio vertimą. Śrīlai Prabhupādai pasitraukus iš šio pasaulio 1977 metais, jo monumentalų darbą pratęsė mokiniai – Hṛdayananda dāsa Gosvāmis ir Gopiparāṇadhana dāsa. Jie pabaigė versti likusias „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmes ir parengė jų komentarus.

Veikalas bus įdomus skaitytojams daugeliu atžvilgių. Tiems, kuriuos domina senosios Indijos civilizacijos ištakos, jis gali būti neišsenkantis informacijos šaltinis visais aspektais. Lyginamosios filosofijos ir religijos specialistams „Bhāgavatam“ leis geriau suvokti Indijos dvasinio paveldo esmę. Sociologai ir antropologai šiame kūrinyje atras praktinių pavyzdžių iš taikingos, moksliskai sutvarkytos Vedų civilizacijos, susipažins su visuomene, kurios institucijų vienybės pagrindą sudarė gerai išugdyta dvasinė pasaulėjauta. Literatūros tyrinėtojai skaitys jį kaip didį poezijos šedevrą. Studijuojantiems psichologiją ši knyga atskleis svarbius sąmonės prigimties bei žmogaus elgsenos aspektus, suteiks platesnių galimybių filosofinei asmenybės analizei. Ir pagaliau dvasinės tiesos ieškotojams „Bhāgavatam“ bus nesudėtingas ir parankus vadovas siekiant aukščiausio savo asmenybės ir Absoliučios Tiesos išmanymo. Mes tikimės, kad šis „Bhaktivedanta Book Trust“ leidyklos parengtas daugiatomis veikalas ilgam užims svarbią vietą intelektualiniame, kultūriniame ir dvasiniame mūsų amžininko gyvenime.

Leidėjai

SEPTYNIOLIKTAS SKYRIUS

Hiraṇyākṣa užkariauja visata

1 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच

निशम्यात्मभुवा गीतं कारणं शङ्क्योज्झिताः ।
ततः सर्वे न्यवर्तन्त त्रिदिवाय दिवौकसः ॥ १ ॥

maitreya uvāca

*niśamyātma-bhuvā gītaṁ kāraṇaṁ śaṅkayojjhitāḥ
tataḥ sarve nyavartanta tridivāya divaukaśaḥ*

maitreyaḥ – išminčius Maitreya; *uvāca* – tarė; *niśamya* – išgirdė; *ātma-bhuvā* – Brahmos; *gītaṁ* – paaiškinimus; *kāraṇaṁ* – priežastis; *śaṅkayā* – baimės; *ujjhitāḥ* – įveikė; *tataḥ* – tuomet; *sarve* – visi; *nyavartanta* – sugrįžo; *tri-divāya* – į rojus planetas; *diva-okasaḥ* – pusdieviai, aukštesniųjų planetų gyventojai.

Śrī Maitreya tarė: Kai Brahmā, kursai gimė iš Višnu, paaiškino aukštesniųjų planetų pusdievams, kodėl pasaulį apgaubė tamsa, išsisklaidė juos kamavusi baimė ir jie grįžo į savo buveines.

Komentaras: Aukštutinėse planetose gyvenančius pusdievius taip pat baugina nesuvokiami reiškiniai, kaip antai visatos užtemimas, todėl jie kreipėsi į Brahmą, tikėdamiesi jo paaiškinimo. Šis faktas byloja apie tai, kad materialiam pasaulyje išgąstis pažįstamas kiekvienai gyvajai esybei. Valgyti, miegoti, bijoti ir poruotis – keturi svarbiausi materialios egzistencijos principai. Baimės jausmo neišvengia net pusdieviai. Visose visatos planetose, taip pat ir aukštutinėse, Mėnulyje bei Saulėje, o taip pat Žemėje veikia tie patys fiziologiniai gyvuliškos egzistencijos dėsniai. Antraip ar pusdieviai būtų išsigandę pasaulį apgaubusios tamsos? Tačiau kitaip nei paprasčia žmonės, kurie nenori pripažinti jokių autoritetų, pusdieviai nelaimės

atveju visada kreipiasi į tuos, kurie užima iškilėnę padėtį. Jei žmonės visad kreiptųsi pagalbos į autoritetingus vadovus, išsispręstų net ir pačios opiausios pasaulio problemos. Prieš Kurukšetros mūšį Arjuna taip pat atsidūrė aklavietėje, tačiau jis kreipėsi pagalbos į aukščiausią autoritetą, Kṛṣṇą, ir jo problemos buvo išspręstos. Mums reiktų pasimokyti iš šios istorijos ir suprasti, kad įveiksime sunkumus tik kreipdamiesi į autoritetingą asmenį, pajėgų paaiškinti mus užgriuvusios problemos esmę. Pusdieviai paprašė Brahmos paaiškinti kokia yra visatą ištikusios nelaimės priežastis, ir jo žodžių nuraminti sugrįžo į savo planetas.

2 TEKSTAS

दितिस्तु भर्तुरादेशदपत्यपरिशङ्किनी ।
पूर्णे वर्षशते साध्वी पुत्रौ प्रसुषुवे यमौ ॥ २ ॥

*ditis tu bhartur ādeśād apatya-pariśankinī
pūrṇe varṣa-śate sādhvī putrau prasūṣuve yamau*

ditiḥ – Diti; *tu* – bet; *bhartuḥ* – jos vyro; *ādeśāt* – nurodymu; *apatya* – dėl jos vaikų; *pariśankinī* – nujausdama nelaimę; *pūrṇe* – ištisus; *varṣa-śate* – išlaikiusi šimtą metų; *sādhvī* – doringoji moteris; *putrau* – du sūnus; *prasūṣuve* – pagimdė; *yamau* – dvynius.

Doringoji Diti neabejojo, kad jos iščiose esantys vaikai atneš pusdieviams daug nelaimių, tai pranašavo ir jos vyras. Todėl ji pagimdė dvynius išlaikiusi juos savo iščiose ištisus šimtą metų.

3 TEKSTAS

उत्पाता बहवस्तत्र निपेतुर्जायमानयोः ।
दिवि भुव्यन्तरिक्षे च लोकस्योरुभयावहाः ॥ ३ ॥

*utpātā bahavaḥ tatra nipetur jāyamānayoḥ
divi bhuvy antarikṣe ca lokasyoru-bhayāvahāḥ*

utpātāḥ – gamtos gaivalų; *bahavaḥ* – daug; *tatra* – ten; *nipetuḥ* – užgriuvo; *jāyamānayoḥ* – tą akimirka, kai jie išvydo pasaulį; *divi* – rojaus planetas;

bhuvi – Žemė; *antarikṣe* – kosminę erdvę; *ca* – ir; *lokasya* – pasauliui; *uru* – didžiulę; *bhaya-āvahāḥ* – kėlė baimę.

Tą akimirką, kai demonai išvydo pasaulį, rojaus bei Žemės planetose ir tarp jų plytinčioje kosminėje erdvėje siautėjo nepaaiškinami bauginantys gamtos gaivalai.

4 TEKSTAS

सहाचला भुवश्चेलुर्दिशः सर्वाः प्रजज्वलुः ।
सोल्काश्चाशनयः पेतुः केतवश्चार्तिहेतवः ॥ ४ ॥

sahācalā bhuvāś celur diśaḥ sarvāḥ prajājvaluḥ
solkāś cāsanayaḥ petuḥ ketavaś cārti-hetavaḥ

saha – kartu; *acalāḥ* – su kalnais; *bhuvāḥ* – žemėje; *celuḥ* – drebėjo; *diśaḥ* – visomis kryptimis; *sarvāḥ* – viskas; *prajājvaluḥ* – aplink liepsnojo; *sa* – su; *ulkāḥ* – meteorais; *ca* – ir; *aśanayaḥ* – žaibais; *petuḥ* – krito; *ketavaḥ* – kometos; *ca* – ir; *ārti-hetavaḥ* – nelaimę lemiantys ženklai.

Kalnynai drebėjo nuo požeminių smūgių, po kojomis degė žemė. Dangaus skliaute pranašaudamos bloga rikiavosi Saturnas ir kitos grėsminę planetos, dangų raižė meteorai ir žaibai.

Komentaras: Kai planetą ištinka stichinės nelaimės, tai ženklas, kad į ją atėjo dar vienas demonas. Dabartiniame amžiuje gimsta vis daugiau demoniškos prigimties žmonių, todėl daugėja stichinių nelaimių. „Bhāgavatam“ žodžiai neleidžia abejoti šiuo faktu.

5 TEKSTAS

ववौ वायुः सुदुःस्पर्शः फूत्कारानीरयन्मुहुः ।
उन्मूलयन्नगपतीन् वात्यानीको रजोध्वजः ॥ ५ ॥

vavau vāyuḥ suduḥsparśaḥ phūt-kārān īrayan muhuḥ
unmūlayannaḡapatīn vātyānīko rajo-dhvajaḥ

vavau – siautė; *vāyuḥ* – vėtros; *su-duḥsparśaḥ* – perveriančios; *phūt-kārān* – švilpdamos; *īrayan* – išleisdamos garsą; *muhuḥ* – nenurimdamos;

unmūlayan – raudamos su šaknimis; *naga-patīn* – galingus medžius; *vātyā* – uraganai; *anīkaḥ* – kariaunos; *rajaḥ* – dulkių debesys; *dhvajah* – vėliavos.

Žemėje triukšmingai siautė vėtros, su šaknimis versdamos galingus medžius. Uraganai buvo jų kariaunos, o dulkių stulpai – jų karo vėliavos.

Komentaras: Kai žmoniją užgriūva stichinės nelaimės – uraganai, sausros, sniego audros ar viesulai, raunantys medžius su šaknimis, – tai ženklas, kad Žemėje gausėja demoniškos prigimties gyventojų. Net ir šiandien, kaip ir kitados, daugelyje Žemės rutulio dalių siaučia stichija, nelaimės neaplenkia nė vienos šalies. Žmonėms trūksta saulės šviesos, dangų gaubia šviniiniai debesys, o žiemą siaučia sniego audros, spaudžia šalčiai. Visa tai yra neabejotinas ženklas, kad Žemę užtvindė nuodėmėse paskendę demonai, kuriems nėra nieko švento.

6 TEKSTAS

उद्धसत्तडिदम्भोदघटया नष्टभागणे ।
व्योम्नि प्रविष्टतमसा न स्म व्यादृश्यते पदम् ॥ ६ ॥

uddhasat-taḍid-ambhoda- ghaṭayā naṣṭa-bhāgaṇe
vyomni praviṣṭa-tamasā na sma vyādrśyate padam

uddhasat – garsiai kvatodami; *taḍit* – žaibai; *ambhoda* – debesų; *ghaṭayā* – krūva; *naṣṭa* – temdė; *bhā-gaṇe* – šviesulius; *vyomni* – danguje; *praviṣṭa* – apgaubė; *tamasā* – tamsa; *na* – ne; *sma vyādrśyate* – nesimatė; *padam* – nieko.

Tiršti debesys, kuriuose tarsi kvatodami trankėsi žaibai, paslėpė dangaus šviesulius. Pasaulį apgaubė neižvelgiama tamsa.

7 TEKSTAS

चुक्रोश विमना वार्धिरुदूर्मिः क्षुभितोदरः ।
सोदपानाश्च सरितश्चक्षुमुः शुष्कपङ्कजाः ॥ ७ ॥

cukrośa vimanā vārdhir udūrmīḥ kṣubhitodarah
sodapānāś ca saritaś cukṣubhuḥ śuska-paṅkajāḥ

cukroša – aidėjo gausmas; *vimanāḥ* – skausminga aimana; *vārdhiḥ* – vandenyno; *udūrmiḥ* – milžiniškos bangos; *kṣubhita* – sukėlė sumaištį; *udaraḥ* – tarp gelmių gyventojų; *sa-udapānāḥ* – taip pat gėlas ežerų ir šulinių vanduo; *ca* – ir; *saritaḥ* – upės; *cukṣubhuḥ* – sudrumsti; *śuṣka* – ėmė vysti; *paṅkajāḥ* – lotoso žiedai.

Vandenyne siautėjo milžiniškos bangos, ir jų gausmas, aidintis tarsi skausminga aimana, sukėlė baisią sumaištį tarp vandenyno gelmių gyventojų. Įsisiautėjusios stichijos sudrumstė ežerus ir upes, nuvyto juose augę lotosai.

8 TEKSTAS

मुहुः परिधयोऽभूवन् सराहोः शशिसूर्ययोः ।
निर्घाता रथनिर्घादा विवरेभ्यः प्रजज्ञिरे ॥ ८ ॥

*muhuh paridhayo 'bhūvan sarāhvoḥ śaśi-sūryayoḥ
nirghātā ratha-nirhrādā vivarebhyaḥ prajajñire*

muhuh – kaskart; *paridhayaḥ* – rūko ratilai; *abhūvan* – pasirodydavo; *sarāhvoḥ* – užtemimų metu; *śaśi* – Mėnulis; *sūryayoḥ* – Saulės; *nirghātāḥ* – griaustinio dundesiai; *ratha-nirhrādāḥ* – garsai, primenantys karo vežimų ratų bildesį; *vivarebhyaḥ* – iš kalnų olų; *prajajñire* – aidėjo.

Užtemimų metu aplink Saulę ir Mėnulį nuolat pasirodydavo miglos ratilai. Griaustinis drebino dangų, net išsisklaidžius debesims. Iš kalnų olų sklido šiurpūs garsai, primenantys karo vežimų ratų bildesį.

9 TEKSTAS

अन्तग्रामेषु मुखतो वमन्त्यो वह्निमुल्बणम् ।
सृगालोलूकटङ्कारैः प्रणेदुरशिवं शिवाः ॥ ९ ॥

*antar-grāmeṣu mukhato vamantyo vahnim ulbaṇam
sṛgālolūka-ṭaṅkārāiḥ praṇedur aśivaṁ śivāḥ*

antaḥ – gatvelėse; *grāmeṣu* – kaimų; *mukhataḥ* – iš nasrų; *vamantyaḥ* – spjaudė; *vahnim* – ugnį; *ulbaṇam* – siaubingai; *sṛgāla* – šakalai; *ulūka* –

pelėdos; *ṭaṅkāraiḥ* – ūkavo; *praṇeduh* – staugė; *aśivam* – pranašaudamos nelaimė; *śivāḥ* – šakalų patelės.

Kaimų gatvelėse spjaudydamos ugnimi grėsmingai staugė šakalų patelės, o joms pavymui pritarė šakalai ir pelėdos.

10 TEKSTAS

सङ्गीतवद्रोदनवदुन्नमय्य शिरोधराम् ।
व्यमुञ्चन् विविधा वाचो ग्रामसिंहास्ततस्ततः ॥१०॥

saṅgītavad rodanavad unnamayya śirodharām
vyamuñcan vividhā vāco grāma-simhās tatas tataḥ

saṅgīta-vat – tarsi giesmė; *rodana-vat* – tarsi rauda; *unnamayya* – užvertė; *śirodharām* – kaklus; *vyamuñcan* – pasigirsdavo; *vividhāḥ* – įvairūs; *vācaḥ* – garsai; *grāma-simhāḥ* – šunų; *tataḥ tataḥ* – tai ten, tai čia.

Užvertė į dangų galvas kaukė šunys. Jų kaukimas buvo panašus čia į giesmę, čia į gailią raudą.

11 TEKSTAS

खराश्च कर्कशैः क्षत्तः खुरैर्घ्नन्तो धरातलम् ।
खार्काररभसा मत्ताः पर्यधावन् वरूथशः ॥११॥

kharāś ca karkaśaiḥ kṣattaḥ khurair ghnanto dharā-talam
khārkāra-rabhasā mattāḥ paryadhāvan varūthaśaḥ

kharāḥ – asilai; *ca* – ir; *karkaśaiḥ* – kietomis; *kṣattaḥ* – o Vidura; *khuraiḥ* – kanopomis; *ghnantaḥ* – trypė; *dharā-talam* – žemės paviršių; *khāḥ-kāra* – bliovė; *rabhasāḥ* – laukiniais balsais; *mattāḥ* – pamišę; *paryadhāvan* – blaškėsi; *varūthaśaḥ* – bandomis.

O Vidura, bliudamos laukiniais balsais ir kietomis kanopomis trypdamos žemę šen bei ten siautė asilų bandos.

Komentaras: Asilams taip pat nesvetimas didžiavimasis savo gimine, ir kai suėję į bandą bei džiaugsmingo siutulio pagauti jie ima bliauti ir lakstyti šen ir ten, – tai ženklas, kad artinasi nelaimės.

12 TEKSTAS

रुदन्तो रासभत्रस्ता नीडादुदपतन् खगाः ।
घोषेऽरण्ये च पशवः शकृन्मूत्रमकुर्वत ॥१२॥

*rudanto rāsabha-trastā nīdād udapatan khagāḥ
ghoṣe 'raṇye ca paśavaḥ śakṛn-mūtram akurvata*

rudantaḥ – klykdami; *rāsabha* – asilų; *trastāḥ* – išgąsdinti; *nīdāt* – iš lizdų; *udapatan* – kilo; *khagāḥ* – paukščiai; *ghoṣe* – tvartuose; *araṇye* – miškuose; *ca* – ir; *paśavaḥ* – galvijai; *śakṛt* – mėšlą; *mūtram* – šlapimą; *akurvata* – leido.

Išgąsdinti asilų bliovimo, klykdami pakilo iš lizdų paukščiai. Galvijai tvartuose ir miškuose nevalingai šlapinosi bei tuštinosi.

13 TEKSTAS

गावोऽत्रसन्नसृग्दोहास्तोयदाः पूयवर्षिणः ।
व्यरुदन्देवलिङ्गानि द्रुमाः पेतुर्विनानिलम् ॥१३॥

*gāvo 'trasann asṛg-dohās toyadāḥ pūya-varṣiṇaḥ
vyarudan deva-liṅgāni drumāḥ petur vinānilam*

gāvah – karvės; *atrasan* – išgąsdintos; *asṛk* – krauja; *dohāḥ* – davė; *toyadāḥ* – iš debesų; *pūya* – pūliais; *varṣiṇaḥ* – lijo; *vyarudan* – ašarų pasrūvusiomis akimis; *deva-liṅgāni* – dievų atvaizdai; *drumāḥ* – medžiai; *petuḥ* – virto; *vinā* – be; *anilam* – vėjo gūsių.

Iš siaubo apimtų karvių tešmenų vietoj pieno tekėjo kraujas, debesys pratrūko pūlių lietumi. Šventyklose dievų atvaizdų akys sruvo ašaromis, be vėjo žemėn virto medžiai.

14 TEKSTAS

ग्रहान् पुण्यतमानन्ये भगणांश्चापि दीपिताः ।
अतिचेरुर्वक्रगत्या युयुधुश्च परस्परम् ॥१४॥

*grahān puṇyatamān anye bhagaṇāṃś cāpi dīpitāḥ
aticerur vakra-gatyā yuyudhuś ca parasparam*

grahān – planetas; *puṇya-tamān* – pačias palankiausias; *anye* – kiti (nelaimę lemiantys); *bha-gaṇān* – dangaus šviesuliai; *ca* – ir; *api* – taip pat; *dīpitāḥ* – švytintys; *aticeruh* – užtemdę; *vakra-gatyā* – rodės, ėmę suktis priešinga kryptimi; *yuyudhuḥ* – nepalankiai veikę; *ca* – ir; *paraḥ-param* – viena kitą.

Vis ryškiau dangaus skliaute švytėjo grėsmingos Marso ir Saturno planetos, kurios savo šviesa nustelbė palankias Merkurijaus, Jupiterio ir Veneros planetas, o taip pat daugelį Mėnulio namų (nakšatru). Rodės, planetos ėmę suktis priešinga kryptimi ir nepalankiai veikti viena kitą.

Komentaras: Visatos gyvenimo varomoji jėga yra trys materialios gamtos *guṇos*. Dorybės *guṇos* valdomos būtybės vadinamos doringomis. Doringos gali būti vietovės, medžiai ir t.t. Planetos taip pat skirstomos į doringas ir nedoringas, pastarosiomis laikomi Marsas ir Saturnas. Kai dangaus skliaute skaisčiai šviečia doringos planetos, tai geras ženklas, o kai sužimba nedoringos – lauk nelaimės.

15 TEKSTAS

दृष्ट्वान्यांश्च महोत्पातानतत्त्वविदः प्रजाः ।
ब्रह्मपुत्रानृते भीता मेनिरे विश्वसम्प्लवम् ॥१५॥

*dr̥ṣṭvānyāṁś ca mahotpātān atat-tattva-vidāḥ prajāḥ
brahma-putrān rte bhītā menire viśva-samplavam*

dr̥ṣṭvā – regėdami; *anyān* – kitus; *ca* – ir; *mahā* – didžius; *utpātān* – blogus ženklus; *a-tat-tattva-vidāḥ* – nežinodami, ką jie žada; *prajāḥ* – gyventojai; *brahma-putrān* – Brahmos sūnus (keturis Kumārus); *rte* – išskyrus; *bhītāḥ* – ne juokais išsigando; *menire* – nutarę; *viśva-samplavam* – jog prasideda visatos naikinimas.

Regėdami šiuos nelaimes pranašaujančius ženklus, visi visatos gyventojai ne juokais išsigando. Nepabūgo tik keturi išminčiai Brahmos sūnūs, kuriems buvo žinoma apie Jayos ir Vijayos nuopuolį bei gimimą iš Diti įsčių. Visi kiti nesuprato, ką žada šie blogi ženklai, todėl nutarė, kad artinasi pasaulio pabaiga.

Komentaras: Pasak septintojo „Bhagavad-gīto“ skyriaus, gamtos dėsniai yra nepaprastai griežti, ir jiems pasipriešinti negali jokia gyvoji esybė. „Bhagavad-gītā“ taip pat nurodo, kad išsigelbėti tegali tie, kurie įsisąmonino Kṛṣṇą ir visa siela atsidavė Jam. „Śrīmad-Bhāgavatam“ pasakoja, jog

dviejų demonų gimimą lydėjo daugybė stichinių nelaimių. Kaip jau kalbėjome anksčiau, Žemę užgriuvusios stichinės nelaimės liudija demoniškos prigimties gyventojų gausėjimą. Anuomet pasaulyje tebuvo du demonai, Diti sūnūs, tačiau net ir dviejų demonų gimimas atnešė daugybę negandų. Šiais laikais, dabartiniame Kali amžiuje, stichinės nelaimės tapo kasdienybe. Tai neginčijamai rodo, kad Žemėje daugėja demoniškos prigimties žmonių.

Vedų civilizacijos laikais visuomenės gyvenimą reglamentavo daugybė taisyklių, padedančių išvengti demonų gausėjimo. Viena svarbiausiųjų buvo *garbhādhānos* apeiga, kuri laidavo dorų palikuonių gimimą. „Bhagavad-gītoje“ Arjuna sako Kṛṣṇai, kad žemė virsta tikrų tikriausiu pragaru, kuomet joje ima gausėti nepageidautinų palikuonių (*varṇa-saṅkaros*). Žmonija svajoja apie visuotinę taiką, tačiau taika neįmanoma, jei žemėje gimsta vis daugiau vaikų su nuodėmingais polinkiais, pradėtų be *garbhādhānos* apeigų, todėl panašų į Diti pagimdytus demonus. Aistra aptemdė Diti protą ir ji ėmė gundyti vyrą suartėti nepalankiu laiku, dėl to jiems gimė demonai, kurie lėmė pasauliui daugybę negandų. Norint pradėti vaiką, būtina įvykdyti apeigas, kurios laiduoja dorų palikuonių gimimą. Jei visos šeimos ims laikytis šios Vedų tradicijos, į pasaulį ateis taurios prigimties vaikai, o ne demonai. Tuomet Žemėje savaime įsiviešpataus taika ir darna. O jei mes nesilaikysime taisyklių santarvei visuomenėje užtikrinti, neišvengsime karų ir kitokių negandų. Griežti gamtos dėsniai privers mus už viską atkentėti.

16 TEKSTAS

तावादिदैत्यौ सहसा व्यज्यमानात्मपौरुषौ ।
ववृधातेऽश्मसारेण कायेनाद्रिपती इव ॥१६॥

tāv ādi-daityau sahasā vyajyamānātma-pauruṣau
vavṛdhāte 'śma-sāreṇa kāyēnādri-patī iva

tau – šie du; *ādi-daityau* – demonai, gimę kūrinių pradžioje; *sahasā* – netrukus; *vyajyamāna* – atskleidė; *ātma* – savo; *pauruṣau* – galia; *vavṛdhāte* – augo; *aśma-sāreṇa* – tarsi iš plieno išlieti; *kāyena* – kūnai; *adri-patī* – dvi milžiniškos uolos; *iva* – kaip.

Kūrinių pradžioje gimę demonai pasižymėjo nepaprastomis fizinėmis ypatybėmis. Jų kūnai buvo tvirti it plienas ir augo ne dienom, o valandom. Jie atrodė tarsi dvi milžiniškos uolos.

Komentaras: Pasaulyje gyvena dviejų tipų žmonės. Vienus vadina demonais, kitus – pusdieviais. Pusdieviai rūpinasi dvasine žmonijos pažanga, o demonus domina tiktai fizinė jėga ir materialio gerovė. Diti pagimdyti demonai augino plieninius raumenis ir netrukus tapo tikrais milžinais, kurių galvos, rodės, siekė dangų. Jie nuo galvos iki kojų apsikarstė brangakmeniais ir buvo išsitikinę, jog pasiekė gyvenimo tikslą. Iš tiesų, toks buvo paties Viešpaties planas – kadaise išminčių prakeikti Vaikuṅthos sargybiniai, Jaya ir Vijaya, turėjo gimti materialiam pasaulyje ir imtis Aukščiausiojo Dievo Asmens priešų vaidmens. Demoniškos prigimties kurstoma pagieža skatino juos rūpintis savo fizine jėga bei materialiu komfortu ir visiškai užmiršti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį.

17 TEKSTAS

दिविस्पृशौ हेमकिरीटकोटिभि-
 निरुद्धकाष्ठौ स्फुरदङ्गदाभुजौ ।
 गां कम्पयन्तौ चरणैः पदे पदे
 कट्या सुकाञ्च्यार्कमतीत्य तस्थतुः ॥१७॥

*divi-spr̥ṣau hema-kirīṭa-koṭibhir
 niruddha-kāṣṭhau sphurat-aṅgadā-bhujau
 gāṃ kampayantau caranaiḥ pade pade
 kaṭyā sukāñcyārkam atītya tasthatuḥ*

divi-spr̥ṣau – rėmė dangų; *hema* – auksinės; *kirīṭa* – jų šalmy; *koṭibhiḥ* – viršūnės; *niruddha* – užgožė; *kāṣṭhau* – pasaulio puses; *sphurat* – žėrinčiomis; *aṅgadā* – apyrankėmis; *bhujau* – ant rankų; *gāṃ* – žemė; *kampayantau* – drebėjo; *caranaiḥ* – po jų kojomis; *pade pade* – su kiekvienu žingsniu; *kaṭyā* – savo liemenimis; *su-kāñcyā* – apjuostais nuostabiai išdabintais diržais; *arkam* – saulę; *atītya* – užtemdydami; *tasthatuḥ* – jie stovėjo.

Demonai taip išaugo, kad, rodės, jų auksinės karūnos rėmėsi į dangų. Jų kūnai užgožė dangaus skliautą, visas keturias pasaulio puses, o jų žingsniai drebino žemę. Tvirtas galiūnų rankas puošė žėrinčios apyrankės, milžiniški jų liemenys, perjuosti puošniais diržais, užstojo saulę.

Komentaras: Demoniškoje visuomenėje žmonės svajoja turėti tokį galingą kūną, kad žengdami gatve jaustų po kojomis drebant žemę, o išsitiesdami visu ūgiu užgožtų saulę ir visą dangaus skliautą. Šalį, kurios žmonės yra tvirtai fiziškai sudėti, materialistai laiko pažangia pasaulio valstybe.

18 TEKSTAS

प्रजापतिर्नाम तयोरकार्षीद्
यः प्राक्स्वदेहाद्यमयोरजायत ।
तं वै हिरण्यकशिपुं विदुः प्रजा
यं तं हिरण्याक्षमसूत साग्रतः ॥१८॥

*prajāpatir nāma tayor akāṛṣīd
yaḥ prāk sva-dehād yamayor ajāyata
taṁ vai hiraṇyakaśipuṁ viduḥ prajā
yaṁ taṁ hiraṇyākṣam asūta sāgrataḥ*

prajāpatiḥ – Kašyapa; *nāma* – vardus; *tayoḥ* – abiems; *akāṛṣīt* – parinko; *yaḥ* – kuris; *prāk* – pirmas; *sva-dehāt* – pradėtas; *yamayoh* – iš dvynių; *ajāyata* – gimęs; *taṁ* – jam; *vai* – iš tikrųjų; *hiraṇyakaśipuṁ* – Hiraṇyaka-
śipu; *viduḥ* – žino; *prajāḥ* – žmonės; *yam* – tą; *taṁ* – kurį; *hiraṇyākṣam* – Hiraṇyākṣa; *asūta* – pagimdė; *sā* – ji (Diti); *agrataḥ* – pirmiausia.

Gyvųjų esybių proprotėvis, Prajāpatis Kašyapa, pirmagimį pavadino Hiraṇyākṣa, o tą, kuris pirmasis buvo pradėtas Diti išciose – Hiraṇyakaśipu.

Komentaras: Autoritetingame Vedų rašte „Piṇḍa-siddhi“ pateikiama vaiko pradėjimo ir nėštumo mokslinė samprata. Čia be kita ko teigiama, kad jei du vyriškojo sekreto lašai vienas po kito patenka į gimdą ir susijungia su menstrualinėmis išskyromis, motinos išciose ima formuotis du embrionai. Moteris pagimdo dvynius priešinga tvarka, kuria kūdikiai buvo pradėti. Kūdikis, pradėtas pirmuoju, išvysta pasaulį vėliau, o kūdikis, pradėtas antruoju, gimsta pirmasis. Moters gimdoje pirmiau pradėtas kūdikis glūdi toliau už antrąjį, todėl gimdymo metu pasaulį pirmasis išvysta antrasis kūdikis, o pirmasis kūdikis į pasaulį ateina po jo. Hiraṇyākṣa, kuris buvo pradėtas antruoju, gimė pirmas, o Hiraṇyakaśipu, pradėtas pirmas, išvydo pasaulį po Hiraṇyākṣos, antrasis.

19 TEKSTAS

चक्रे हिरण्यकशिपुर्दोभ्यां ब्रह्मवरेण च ।
वशे सपालाल्लोकांस्त्रीनकुतोमृत्युरुद्धतः ॥१९॥

*cakre hiraṇyakaśipur dorbhyāṁ brahma-vareṇa ca
vaśe sa-pālāl lokāṁs trīn akuto-mṛtyur uddhataḥ*

cakre – įvykdė; *hiranyakaśipuḥ* – Hiranyakaśipu; *dorbhyām* – savo rankomis; *brahma-vareṇa* – Brahmos palaimintas; *ca* – ir; *vaśe* – pavergė; *sapālān* – drauge su jų gynėjais; *lokān* – pasaulius; *trīn* – tris; *akutaḥ-mṛtyuḥ* – įsitikinęs, kad niekas jo nužudys; *uddhataḥ* – pasipūtęs.

Jo vyresnysis sūnus, Hiranyakaśipu, nebijojo mirties, nes buvo įsitikinęs, kad jį saugo Viešpaties Brahmos palaiminimas, todėl niekas trijuose pasauliuose nepajėgs jo užmušti. Be galo puikuodamasis šiuo palaiminimu, jis pavergė visus tris pasaulius.

Komentaras: Tolesni skyriai pasakoja apie tai, kaip Hiranyakaśipu, norėdamas suminkštinti Brahmos širdį ir pelnyti nemirtingumą, ėmėsi marinti kūną griežtomis askezėmis. Iš tikrųjų, net pats Viešpats Brahṁa negali dovanoti nemirtingumo, ir vis dėlto gudravimu Hiranyakaśipu pavyko išpešti iš Brahmos pažadą, kad jo nepajėgs nužudyti nė viena materialaus pasaulio būtybė. Tačiau tikroji priežastis, dėl kurios joks materialus padaras negalėjo užmušti Hiranyakaśipu, buvo ta, kad jis nužengė iš Vaikuṅṭhos karalystės. Pats Viešpats troško apsireikšti materialiam pasauliui ir nugalaboti Hiranyakaśipu. Kad ir kaip žmonės didžiuotųsi materialaus mokslo laimėjimais, jie niekada neišvengs keturių materialios būties įstatymų, t.y. gimimo, mirties, senatvės ir ligų. Viešpats norėjo parodyti visiems, kad net tokia galinga ir fiziškai tvirta gyva būtybė kaip Hiranyakaśipu negali gyventi ilgiau negu jai lemta. Jokia asmenybė, kad ir galinga bei išdidi kaip Hiranyakaśipu, net užkariavusi visus tris pasaulius, vis tiek negalės gyventi amžinai ir niekieno netrukdoma mėgautis prisigrobtais turtais. Žemėje būta daug galingų imperatorių, tačiau ir jų vardai nugrimzdo užmarštin. Tokia šio pasaulio istorija.

20 TEKSTAS

हिरण्याक्षोऽनुजस्तस्य प्रियः प्रीतिकृदन्वहम् ।
गदापाणिर्दिवं यातो ययुत्सुर्मृगयन् रणम् ॥२०॥

*hiranyākṣo 'nujas tasya priyaḥ prīti-kṛd anvaham
gadā-pāṇir divaṁ yāto yuyutsur mṛgayan raṇam*

hiranyākṣaḥ – Hiranyākṣa; *anujaḥ* – jaunesnysis brolis; *tasya* – savo; *priyaḥ* – mylimam; *prīti-kṛt* – pasiruošęs įsiteikti; *anu-aham* – kiekvieną dieną; *gadā-pāṇiḥ* – su vėzdu rankose; *divam* – po aukštesniąsias planetas; *yātaḥ* – keliauvo; *yuyutsuḥ* – pasiruošęs susikauti; *mṛgayan* – ieškodamas; *raṇam* – kovos.

Jaunesnysis Hiraṇyakaśipu brolis Hiraṇyākṣa visad stengėsi įtikti vyresniajam broliui. Užsimetęs vėzdą ant peties ir pasiryžęs kautis, kad suteiktų džiaugsmo Hiraṇyakaśipu, jis apžygiavo visą visatą.

Komentaras: Demoniškos prigimties asmenybės moko šeimos narius eksploatuoti visatos išteklius savo užgaidoms patenkinti. Tuo tarpu doringos būtybės, priešingai, stengiasi visas pasaulio gėrybes panaudoti Viešpaties tarnystei. Pelnęs nežabotą galią Hiraṇyakaśipu skatino brolių žengti jo pėdomis. Demonas norėjo turėti sąjungininką, kuris padėtų jam susidoroti su bet koku priešu ir ilgus amžius valdyti visatą. Jei būtų jo valia, jis viešpatautų joje amžinai. Tokia demoniškos gyvosios esybės dvasia.

21 TEKSTAS

तं वीक्ष्य दुःसहजवं रणत्काञ्चननूपुरम् ।
वैजयन्त्या स्रजा जुष्टमंसन्यस्तमहागदम् ॥२१॥

*tam vīkṣya duḥsaha-javaṁ raṇat-kāñcana-nūpuram
vaijayantī srajā juṣṭam aṁsa-nyasta-mahā-gadam*

tam – jo; *vīkṣya* – išvydęs; *duḥsaha* – nežabotas; *javam* – būdas; *raṇat* – skimbčiojantys; *kāñcana* – auksiniai; *nūpuram* – kojų papuošalai; *vaijayantī srajā* – gėlių girlianda, vadinama *vaijayantī*; *juṣṭam* – puošė; *aṁsa* – ant peties; *nyasta* – gulėjo; *mahā-gadam* – galingas vėzdas.

Hiraṇyākṣa buvo nevaldomo būdo. Ant jo čiurnų puikavosi auksiniai papuošalai, kurie skimbčiojo jam žengiant. Demono krūtinę puošė milžiniška girlianda, o ant peties jis nešiojosi galingą vėzdą.

22 TEKSTAS

मनोवीर्यवरोत्सिक्तमसृण्यमकुतोभयम् ।
भीता निलिल्यिरे देवास्तार्क्ष्यत्रस्ता इवाहयः ॥२२॥

*mano-vīrya-varotsiktam asṛṇyam akuto-bhayam
bhītā nililyire devās tārkṣya-trastā ivāhayaḥ*

manaḥ-vīrya – proto ir kūno jėga; *vara* – palaiminimu; *utsiktam* – besipukiojantis; *asṛṇyam* – kurio niekas negalėjo sutramdyti; *akutaḥ-bhayam* –

bebaimis; *bhūtāḥ* – pabūgo; *nīlīyire* – slapstėsi; *devāḥ* – pusdieviai; *tārṣya* – Garuḏos; *trastāḥ* – išsigandusios; *iva* – kaip; *ahayaḥ* – gyvatės.

Skvarbus protas, fizinė jėga ir jam dovanotas palaiminimas kelte kėlė Hiranyākṣą į puikybę. Jis buvo tikras, kad niekas jo nenužudys, ir visatoje nėra jėgos, kuri galėtų jį sustabdyti. Tad vos išvydę Hiranyākṣą pusdieviai drebėjo iš baimės ir slapstėsi, tarsi Garuḏos išsigandusios gyvatės.

Komentaras: *Asurai* paprastai yra tvirtai sudėti, todėl pasižymi skvarbiu protu ir yra nepaprastai narsūs – tai ir patvirtina pastarasis posmas. Gavę palaiminimą, kad jokia visatos būtybė negalės jų nužudyti, Hiranyākṣa ir Hiranyakāṣipu beveik pelnė nemirtingumą, todėl nieko nebijojo.

23 TEKSTAS

स वै तिरोहितान्द्रष्टु महसा स्वेन दैत्यराट् ।
सेन्द्रान्देवगणान् क्षीबानपश्यन् व्यनदद्द्रुशम् ॥२३॥

sa vai tirohitān dr̥ṣṭvā mahasā svena daitya-rāt
sendrān deva-gaṇān kṣībān apaśyan vyanadad bhr̥ṣam

saḥ – jis; *vai* – iš tiesų; *tirohitān* – dingo; *dr̥ṣṭvā* – išvydę; *mahasā* – galybė; *svena* – jo; *daitya-rāt* – Daityų (demonų) vado; *sa-indrān* – drauge su Indra; *deva-gaṇān* – pusdievių; *kṣībān* – apsvaigusius; *apaśyan* – neradęs; *vyanadat* – suriaumojo; *bhr̥ṣam* – griausmingai.

Niekur nerasdamas Indros bei kitų pusdievių, kuriuos kadais buvo užliūliavusi didybė, Daityų vadas suprato, kad šie išsilakstė, išsigandę jo galybės, ir griausmingai suriaumojo.

24 TEKSTAS

ततो निवृत्तः क्रीडिष्यन् गम्भीरं भीमनिस्वनम् ।
विजगाहे महासत्त्वो वार्धिं मत्त इव द्विपः ॥२४॥

tato nivṛttaḥ krīḍiṣyan gambhīraṁ bhīma-nisvanam
vijagāhe mahā-sattvo vārdhiṁ matta iva dvipaḥ

tataḥ – vėliau; *nivṛttaḥ* – sugrižęs; *krīḍiṣyan* – trokšdamas pasimankštinti; *gambhīram* – giliai; *bhīma-nisvanam* – keldamas siaubingą triukšmą;

vijagāhe – nėrė; *mahā-sattvaḥ* – galinga būtybė; *vārdhim* – į vandenyną; *mattaḥ* – įsiutęs; *iva* – tarsi; *dvipaḥ* – dramblys.

Galingasis demonas grįžo iš rojaus planetų ir, panūdęs pasimankštinti, tarsi įsiūčio pagautas dramblys nėrė į griausmingai kriokiančio vandens gelmes.

25 TEKSTAS

तस्मिन् प्रविष्टे वरुणस्य सैनिका
यादोगणाः सन्नधियः ससाध्वसाः ।
अहन्यमाना अपि तस्य वर्चसा
प्रधर्षिता दूरतरं प्रदुद्रुवुः ॥२५॥

*tasmīn praviṣṭe varuṇasya sainikā
yādaḥ-gaṇāḥ sanna-dhiyaḥ sasādhvasāḥ
ahanyamānā api tasya varcasā
pradharṣitā dūratarāṃ pradudruvuh*

tasmīn praviṣṭe – kuomet jis nėrė į vandenį; *varuṇasya* – Varuṇos; *sainikāḥ* – asmens sargybiniai; *yādaḥ-gaṇāḥ* – vandens padarai; *sanna-dhiyaḥ* – apimti; *sa-sādhvasāḥ* – baimės; *ahanyamānāḥ* – nepatyrę nei vieno smūgio; *api* – net; *tasya* – jo; *varcasā* – didingumo; *pradharṣitāḥ* – apstulbinti; *dūra-taram* – toli; *pradudruvuh* – išsilakstė.

Kai demonas paniro į vandenį, visi vandens padarai – gausi Varuṇos kariauna, iš baimės spruko kas kur. Taip nekirtęs nė vieno smūgio Hiraṇyākṣa įrodė pasauliui savo neregėtą didybę.

Komentaras: Kitąsyk demonai materialistai įgyja tokią galią, kad prieš juos dreba visas pasaulis. Čia pasakojama, kaip demoniška Hiraṇyākṣos galybė pavergė visatą. Net pusdieviai drebėjo iš baimės, regėdami nepaprastą demono jėgą. Hiraṇyākṣos ir Hiraṇyakaśipu bijojo ne tik pusdieviai, gyvenantys dangaus sferose, bet ir jūros gelmių padarai.

26 TEKSTAS

स वर्षपूगानुद्धौ महाबल-
श्चरन्महोर्मिञ्छ्वसनेरितान्मुहुः ।

मौर्व्याभिजघ्ने गदया विभावरी-
मासेदिवांस्तात पुरीं प्रचेतसः ॥२६॥

*sa varṣa-pūgān udadhau mahā-balaś
caran mahormiṅ chvasaneritān muhuḥ
maurvyābhijaghne gadayā vibhāvarīm
āsedivāms tāta purīm pracetasah*

saḥ – jis; *varṣa-pūgān* – daugybę metų; *udadhau* – po vandenyną; *mahā-balaḥ* – galingas; *caran* – klajojo; *mahā-ūrmīn* – didžiules bangas; *śvasana* – vėjo; *iritān* – sukeltas; *muhuḥ* – vėl ir vėl; *maurvyā* – geležiniu; *abhijaghne* – triuškino; *gadayā* – savo vėzdu; *vibhāvarīm* – Vibhāvārī; *āsedivān* – pasiekė; *tāta* – brangus Vidura; *purīm* – sostinę; *pracetasah* – Varuṇos.

Daugel metų galingasis Hiranyākṣa klajojo po vandenyną savo geležiniu vėzdu taškydamas vėjo sukeltas milžiniškas bangas, kol galų gale pasiekė Varuṇos sostinę Vibhāvārī.

Komentaras: Varuṇa yra vandens stichijos dievas. Jo sostinė Vibhāvārī dunkso povandeninėje karalystėje.

27 TEKSTAS

तत्रोपलभ्यासुरलोकपालकं
यादोगणानामृषभं प्रचेतसम् ।
स्मयन् प्रलब्धुं प्रणिपत्य नीचव-
ज्जगद मे देह्यधिराज संयुगम् ॥२७॥

*tatropalabhyāsura-loka-pālakam
yādo-gaṇānām ṛṣabham pracetasam
smayan pralabdhum praṇipatyā nīcavaj
jagāda me dehy adhirāja saṃyugam*

tatra – ten; *upalabhya* – pasiekęs; *asura-loka* – demonais apgyvendintų sričių; *pālakam* – globėjas; *yādaḥ-gaṇānām* – vandens gyvių; *ṛṣabham* – valdovą; *pracetasam* – Varuṇą; *smayan* – šypsodamasis; *pralabdhum* – norėdamas pasišaipyti; *praṇipatyā* – nusilenkė; *nīca-vat* – tarsi apgailėtinas vergas; *jagāda* – jis tarė; *me* – man; *dehi* – dovanok; *adhirāja* – o didis valdove; *saṃyugam* – dvikovą.

Vibhāvarī yra vandens gyvių valdovo ir žemutinių visatos sferų, kur dažniausiai gyvena demonai, globėjo Varuṇos namai. Pasielkęs Vibhāvarī, Hiraṇyākṣa tarsi niekingas vergas puolė Varuṇai po kojų, norėdamas iš jo pasityčioti, ir pašaipiai tarė: „O Aukščiausiasis Viešpatie, meldžiu, kaukis su manimi!“

Komentaras: Demonai visad ieško progos sukelti konfliktą ir pasiglemžti svetimą nuosavybę. Taip elgėsi ir Hiraṇyākṣa, iškvietęs į dvikovą Varuṇą, kuris anaip tol nenorėjo kautis.

28 TEKSTAS

त्वं लोकपालोऽधिपतिर्बृहच्छ्रवा
वीर्यापहो दुर्मदवीरमानिनाम् ।
विजित्य लोकेऽखिलदैत्यदानवान्
यद्राजसूयेन पुरायजत्प्रभो ॥२८॥

*tvaṁ loka-pālo 'dhipatir bṛha-c-hravā
vīryāpaho durmada-vīra-māninām
vijitya loke 'khila-daitya-dānavān
yad rājasūyena purāyajat prabho*

tvaṁ – tu (Varuṇa); *loka-pālaḥ* – planetos globėjas; *adhipatiḥ* – valdovas; *bṛhat-śravāḥ* – plačiai pagarsėjęs; *vīrya* – galybė; *apahaḥ* – sutriuškinai; *durmada* – išpuikėliū; *vīra-māninām* – laikusių save didvyriais; *vijitya* – nugalėjai; *loke* – pasaulyje; *akhila* – visus; *daitya* – demonus; *dānavān* – Dānavus; *yat* – kaip; *rāja-sūyena* – surengęs Rājasūyos aukojimą; *purā* – anksčiau; *ayajat* – garbinai; *prabho* – o valdove.

Tu – visatos globėjas. Garsas apie tave sklinda po visą pasaulį. Kitados sutriuškines garbėtroškų kariauną, pavergęs Daityas ir Dānavus, tu Viešpaties garbei surengi Rājasūyos aukojimą.

29 TEKSTAS

स एवमुत्सिक्तमदेन विद्विषा
दृढं प्रलब्धो भगवानपां पतिः ।

रोषं समुत्थं शमयन् स्वया धिया
व्यवोचदङ्गोपशमं गता वयम् ॥२९॥

*sa evam utsikta-madena vidviṣā
dṛḍham pralabdho bhagavān apām patiḥ
roṣam samuttham śamayan svayā dhiyā
vyavocad aṅgopaśamaṁ gatā vayam*

saḥ – Varuṇa; *evam* – taip; *utsikta* – išpuikusio; *madena* – tuščiagarbio; *vidviṣā* – priešo; *dṛḍham* – įžūliai; *pralabdhaḥ* – išjuokiamas; *bhagavān* – visų gerbiamas; *apām* – vandenų; *patiḥ* – valdovas; *roṣam* – pyktį; *samuttham* – sukilusį; *śamayan* – suvaldęs; *svayā dhiyā* – savo išmintimi; *vyavocata* – atsakė; *aṅga* – o brangusis; *upaśamaṁ* – susilaikome nuo kautynių; *gatāḥ* – pasitraukėme; *vayam* – mes.

Išgirdęs pašaipius priešo, kurio puikybei nebuvo ribų, žodžius, visų gerbiamas vandenų valdovas ne juokais įpyko, tačiau savo išmintimi pažabojęs pyktį taip atsakė: „Kovos ir mūšiai, gerbiamasis, – mano praeitis. Aš per senas dvikovoms.“

Komentaras: Kaip matome, kraujo alkstantys materialistai tik ir ieško progos pradėti karą, net jei tam nėra jokių priežasčių.

30 TEKSTAS

पश्यामि नान्यं पुरुषात्पुरातनाद्
यः संयुगे त्वां रणमार्गकोविदम् ।
आराधयिष्यत्यसुरर्षभेहि तं
मनस्विनो यं गृणते भवादृशाः ॥३०॥

*paśyāmi nānyam puruṣāt purātanād
yaḥ saṁyuge tvāṁ raṇa-mārga-kovidam
ārādhayiṣyaty asuraṛṣabhehi taṁ
manasvīno yaṁ gṛṇate bhavādṛśāḥ*

paśyāmi – aš matau; *na* – ne; *anyam* – kito; *puruṣāt* – asmens; *purātanāt* – išskyrus patį seniausiąjį; *yaḥ* – kuris; *saṁyuge* – mūšyje; *tvām* – tave; *raṇa-mārga* – kovos būdus; *kovidam* – išmanantį; *ārādhayiṣyati* – patenkins; *asura-ṛṣabha* – o asurų vade; *ihī* – kreipkis; *taṁ* – į Jį; *manasvīnaḥ* – didvyriai; *yaṁ* – kurių; *gṛṇate* – liaupsina; *bhavādṛśāḥ* – tokie kaip tu.

Aš žinau, koks tu puikus karys, ir tau nėra lygių, išskyrus galbūt Viešpatį Višņu, seniausiąjį visatoje. Tik Jis gali patenkinti Tavo kovos aistrą, todėl, o asurų vade, eik pas tą, kurio narsą šlovina net tokie didvyriai kaip tu.

Komentaras: Aukščiausiasis Viešpats baudžia agresyvius materialistus už tai, kad jie be menkiausios priežasties kelia grėsmę taikai pasaulyje. Neatsitiktinai Varuṇa patarė Hiraṇyākṣai, troškusiam parodyti savo narsą mūšyje, keliauti pas Višņu ir iškviesti į dvikovą Jį.

31 TEKSTAS

तं वीरमारादभिपद्य विस्मयः
 शयिष्यसे वीरशये ध्रुमिवृतः ।
 यस्त्वद्विधानामसतां प्रशान्तये
 रूपाणि धत्ते सदनुग्रहेच्छया ॥३१॥

*tam vīram ārād abhipadya vismayah
 śayiṣyase vīra-śaye śvabhir vṛtaḥ
 yas tvad-vidhānām asatām praśāntaye
 rūpāṇi dhatte sad-anugrahecchayā*

tam – Jį; *vīram* – didysis didvyri; *ārāt* – greitai; *abhipadya* – pasiekęs; *vismayah* – neteksi puikybės; *śayiṣyase* – krisi; *vīraśaye* – mūšio lauke; *śvabhiḥ* – šunų; *vṛtaḥ* – apsuptas; *yah* – Jis, kuris; *tvad-vidhānām* – tokius kaip tu; *asatām* – nenaudėlius; *praśāntaye* – sunaikina; *rūpāṇi* – pavidalus; *dhatte* – Jis įgyja; *sat* – teisuoliams; *anugraha* – apreikšti Savo malone; *icchayā* – trokšdamas.

Varuṇa tęsė: Išvydus Višņu, tavo puikybė akimirksniu išblės, tu atguls mūšio lauke, iš visų pusių apsuptas šunų, ir užmigs amžinu miegu. Viešpats nužengia į visatą Varāhos ir kitais įsikūnijimais būtent tam, kad sunaikintų tokius nenaudėlius kaip tu ir apgintų teisiuosius.

Komentaras: *Asurai* nesuvokia, kad jų fizinį kūną sudaro penki materijos prada ir žuvę jie taps šunų bei maitvanagių laimikiu. Varuṇa patarė Hiraṇyākṣai susiremti su Višņu, kuris, įsikūnijęs materialiam pasaulyje šerno pavidalu, patenkins jo troškimą kautis ir jo galingas kūnas bus sunaikintas.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti septynioliktąjį trečiosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Hiraṇyākṣa užkariauja visatą“.

AŠTUONIOLIKTAS SKYRIUS

Viešpats Šernas kaunasi su demonu Hiraṇyākṣa

1 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
तदेवमाकर्ण्य जलेशभाषितं
महामनास्तद्विगणय्य दुर्मदः ।
हरेर्विदित्वा गतिमङ्ग नारदाद्
रसातलं निर्विविशे त्वरान्वितः ॥१॥

maitreya uvāca
tad evam ākarṇya jaleśa-bhāṣitam
mahā-manāś tad viḡaṇayya durmadah
harer viditvā gatim aṅga nāradād
rasātalam nirviviśe tvarānvitah

maitreyaḥ – didis išminčius Maitreya; *uvāca* – tarė; *tat* – tas; *evam* – taip; *ākarṇya* – išgirdo; *jala-iśa* – vandens valdovo Varuṇos; *bhāṣitam* – žodžius; *mahā-manāḥ* – pasipūtėliui; *tat* – šie žodžiai; *viḡaṇayya* – nepadarė jokio įspūdžio; *durmadaḥ* – garbėtroška; *hareḥ* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *viditvā* – sužinojęs; *gatim* – kur ieškoti; *aṅga* – brangus Vidura; *nāradāt* – iš Nārados; *rasātalam* – į vandenyno gelmes; *nirviviśe* – puolė; *tvarā-anvitah* – nepaprastai greitai.

Maitreya tęsė: Tuščiagarbiui, pasipūtėliui Daityai Varuṇos žodžiai nepadarė jokio įspūdžio. O Vidura, sužinojęs iš Nārados, kur ieškoti Aukščiausiojo Dievo Asmens, jis kaip mat nėrė į vandenyno gelmes.

Komentaras: Karo trokštančių materialistų negąsdina net ir pats galingiausias priešininkas, Dievo Asmuo. Išgirdęs iš Varuṇos apie savęs vertą priešininką, demonas užsiplieskė žūtbut surasti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį ir stoti su Juo į kovą. Jo nesustabdė net pranašiški Varuṇos žodžiai, kad susirėmęs su Višņu Hiraṇyākṣa taps šunų, šakalų ir maitvanagių laimikiu.

Tai, kad demonai ryžtasi kautis su Višņu, garsėjančiu Ajitos, nenugalimo-
jo, vardu, byloja apie menką jų intelektą.

2 TEKSTAS

ददर्श तत्राभिजितं धराधरं
प्रोन्नियमानावनिमग्रदंष्ट्रया ।
मुष्णन्तमक्षणा स्वरुचोऽरुणश्रिया
जहास चाहो वनगोचरो मृगः ॥ २ ॥

*dadarśa tatrābhijitaṁ dharā-dharaṁ
pronnīyamānavanimagra-dāṣṭrayā
muṣṇantam akṣṇā sva-rucaḥ ruṇa-śriyā
jahāsa cāho vana-gocaro mṛgaḥ*

dadarśa – jis išvydo; *tatra* – ten; *abhijitam* – pergalingą; *dharā* – Žemė; *dharam* – nešantį; *pronnīyamāna* – iškelta; *avanim* – Žemė; *agra-damṣṭrayā* – ant Savo ilčių galiukų; *muṣṇantam* – kuris privertė nublankti; *akṣṇā* – Savo akimis; *sva-rucaḥ* – Hiranyākšos puikybę; *aruṇa* – paraudusiomis; *śriyā* – spindinčiomis; *jahāsa* – jis prapliupo kvatoti; *ca* – ir; *aho* – ei, tu; *vana-gocaraḥ* – vandenų; *mṛgaḥ* – žvėrie.

Vandenyne jis išvydo šernu įsikūnijusį visagalį Dievo Asmenį, kuris laikė iškėlęs Žemę ant Savo ilčių galiukų. Nuo rausvų spindinčių Šerno akių žvilgsnio nublanko Hiranyākšos didybė, tačiau demonas nusikvatojo ir sušuko: „Ei, tu, vandenų žvėrie!“

Komentaras: Viename iš ankstesnių skyrių pasakojome apie Aukščiausiojo Dievo Asmens Varāhos, Šerno, įsikūnijimą. Kai Varāha, iškėlęs į vandenyno gelmes panirusią Žemę, nešė ją ant Savo ilčių, didysis demonas Hiranyākša pastojo Jam kelią ir metė Viešpačiui iššūkį, išvadindamas Jį žvėrimi. Demonai nesuvokia Viešpaties įsikūnijimus gaubiančios paslapties. Jie mano, kad Žuvies, Šerno ar Vėžlio įsikūnijimai tėra milžiniški žvėrys. Nesuvokdami transcendentinės Aukščiausiojo Dievo Asmens prigimties, jie išjuokia Viešpatį, net kai Jis įsikūnija žmogaus pavidalu. Caitanya-sampradāyoje taip pat pasitaiko klaidingų demoniškų aiškinimų apie Nityānandos Prabhu nužengimą. Nityānandos Prabhu kūnas yra dvasinis, tačiau demonai teigia, kad Dievo Asmens kūnas yra materialus ir niekuo nesiskiria nuo kitų žmonių. *Avajānanti māṁ mūḍhāḥ*: neišmanėliai išjuokia transcendentinį Viešpaties pavidalą, laikydami jį materialiu.

3 TEKSTAS

आहैनमेह्यज्ञ महीं विमुञ्च नो
 रसौकसां विध्वंसृजेयमर्पिता ।
 न स्वस्ति यास्यस्यनया ममेक्षतः
 सुराधमासादितसूकराकृते ॥ ३ ॥

*āhainam ehy ajña mahīm vimuñca no
 rasaukasām viśva-srjeyam arpitā
 na svasti yāsyasy anyā mamekṣataḥ
 surādhamāsādita-sūkarākṛte*

āha – Hiranyākṣa tarė; *enam* – Viešpačiui; *ehi* – stok į kovą; *ajña* – o kvaily; *mahīm* – Žemės; *vimuñca* – atsisakyk; *naḥ* – mums; *rasā-okasām* – žemutinių planetų gyventojams; *viśva-srjā* – visatos kūrėjas; *iyam* – šią Žemę; *arpitā* – patikėjo; *na* – ne; *svasti* – sveikutėlis; *yāsyasi* – Tu išeisi; *anyā* – kartu su; *mama ikṣataḥ* – mano akyse; *sura-adhama* – paskutinis iš pusdievių; *āsādita* – įsikūnijęs; *sūkara-ākṛte* – šerno pavidalu.

Demonas tarė Viešpačiui: Klausyk, ką aš tau pasakysiu, o geriausias iš pusdievių, apsireiškęs šerno pavidalu. Žeme rūpintis patikėta mums, žemutinių planetų gyventojams, ir Tau nepavyks išvengti bausmės už tai, kad pagrobei ją mano akivaizdoje.

Komentaras: Komentuodamas pastarąjį posmą, Śrīdhara Svāmī teigia, kad nepaisant demono noro išjuokti šernu įsikūnijusį Dievo Asmenį, kai kuriuos jo žodžius iš tikrųjų galima suvokti kaip Viešpaties šlovinimą. Antai, demono kreipinys į Viešpatį *vana-gocaraḥ* reiškia „girių gyventojas“, tačiau jį galima suprasti ir kaip „gulintis ant vandens“. Višņu iš tikrųjų guli ant vandenyno, taigi pastarasis kreipinys į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį yra visiškai teisingas. Demonas išvadino Jį *mrgaḥ* ir pats to nenorėdamas nurodė, kad Aukščiausiojo Asmens ieško visi didieji išminčiai, teisuoliai bei transcendentalistai. Viešpatį demonas pavadino ir *ajña*. Śrīdharos Svāmīo žodžiais, *jña* reiškia „žinojimas“, ir nėra nieko, ko Aukščiausias Dievo Asmuo nežinotų. Taigi netiesiogiai demonas teigė, jog Višņu išmano viską. Demonas pavadino Viešpatį *surādharma*. Žodis *sura* reiškia „pusdieviai“, o *adhama* – „visų Valdovas“. Višņu yra pusdievių Viešpats, vadinasi, Jis – geriausias iš pusdievių, Pats Dievas. Demono žodžiai „mano akivaizdoje“ tarsi byloja, kad „nepaisant to, jog esu čia, Tu gali pagrobti Žemę.“ *Na svasti yāsyasi:* „Jei nemalonėsi atsiimti iš mūsų Žemės, mums sėkmės nematyti.“

4 TEKSTAS

त्वं नः सपत्नैरभवाय किं भृतो
 यो मायया हन्त्यसुरान् परोक्षजित् ।
 त्वां योगमायाबलमल्पपौरुषं
 संस्थाप्य मूढ प्रमृजे सुहृच्छ्लुचः ॥ ४ ॥

*tvam naḥ sapatnair abhavāya kiṁ bhṛto
 yo māyayā hantya asurān parokṣa-jit
 tvāṁ yogamāyā-balam alpa-pauruṣam
 saṁsthāpya mūḍha pramṛje suhṛt-ślucaḥ*

tvam – Tu; *naḥ* – mus; *sapatnaiḥ* – mūsų priešų; *abhavāya* – kad pražudytum; *kiṁ* – tam; *bhṛtaḥ* – palaikomas; *yaḥ* – tas, kuris; *māyayā* – apgaule; *hanti* – žudai; *asurān* – demonus; *parokṣa-jit* – įveikei juos, likęs nematomu; *tvām* – Tu; *yogamāyā-balam* – kurio jėga slypi iliuzinėje energijoje; *alpa-pauruṣam* – kurio jėga menka; *saṁsthāpya* – nužudęs; *mūḍha* – o kvaily; *pramṛje* – aš išblaškysiu; *suhṛt-ślucaḥ* – savo giminaičių sielvartą.

O nevidone, Tave globoja mūsų priešai, tikėdamiesi, kad mus pražudysi, ir Tu niekam nematomas jau išgalabinai nemažai demonų. Tačiau visa Tavo galybė, kvaily, tai tik burtai. Dabar Tavęs laukia galas. Šiandien savo giminaičių džiaugsmui aš Tave nudobsiu.

Komentaras: Demonas sako *abhavāya*, „pražudysi“. Śrīdhara Svāmī komentuojamas posmą rašo, kad žodis „pražudysi“ šiame kontekste reiškia „išvaduosi“, t.y. padarysi galą begaliniam gimimų ir mirčių ciklui. Viešpats sustabdo gimimų ir mirčių ratą, o Pats išlieka nematomas. Viešpaties vidinės galios veikimas nesuvokiamas, tačiau Jam nieko nereikia, pasitelkus šią galią, maloningai išvaduoti mus iš neišmanymo vergijos. Žodis *ślucaḥ* reiškia „kančios“. Vidinė Viešpaties galia, *yogamāyā*, naikina materialios būties kančias. Upaniṣadose („Švetāśvatara Upaniṣada“ 6.8) skaitome žodžius: *parāśya śaktir vividhaiva śrūyate*. Nors Viešpats nematomas paprastam žmogui, pasaulį valdo Jo įvairios energijos. Kai demonus užgriūva nelaimės, jie mano, kad Dievas slapstosi ir veikia Savo mistinėmis galiomis. Demonai tiki gali susidoroti su Dievu, tereikia Jį surasti. Taip galvojo ir Hiranyākṣa, iškvietęs Viešpatį į dvikovą: „Stojęs ginti pusdievių, Tu suda vei mums stiprų smūgį. Vieną po kito slapčiomis Tu žudei mano artimuosius, bet šiandien susidūrei su manimi akis į akį ir Tau nepavyks pasprukti. Aš nužudysiu Tave ir apsaugosiu saviškius nuo Tavo piktų burtų.“

Demonai atkakliai siekia susidoroti su Dievu, ir daro tai ne tik žodžiais bei filosofinėmis teorijomis. Jie mano, kad įgiję materialių galių pajėgs pribaugti Dievą mirtį nešančiais ginklais. Kamša, Rāvaṇa, Hiranyakašipu ir kiti demonai tarėsi turį pakankamai jėgų nužudyti net Dievą. Demonai nesuvokia, kad Viešpats Savo įvairiomis galiomis kuria tikrus stebuklus, kad būdamas kiekviename kūrinijos kampelyje, Jis sykiu viešpatauja Savo amžinoje buveinėje, Goloka Vṛndāvanoje.

5 TEKSTAS

त्वयि संस्थिते गदया शीर्णशीर्ष-
 ण्यस्मद्भुजच्युतया ये च तुभ्यम् ।
 बलिं हरन्त्यृषयो ये च देवाः
 स्वयं सर्वे न भविष्यन्त्यमूलाः ॥ ५ ॥

*tvayi samsthite gadayā śīṛṇa-śīṛṣaṇy
 asmat-bhuja-cyutayā ye ca tubhyam
 balim haranty ṛṣayo ye ca devāḥ
 svayaṁ sarve na bhaviṣyanti amūlāḥ*

tvayi – kuomet Tu; *samsthite* – būsi nužudytas; *gadayā* – vėzdu; *śīṛṇa* – suknežinta; *śīṛṣaṇi* – kaukole; *asmat-bhuja* – mano ranka; *cyutayā* – paleistu; *ye* – tie, kurie; *ca* – ir; *tubhyam* – Tau; *balim* – aukas; *haranti* – atnašauja; *ṛṣayaḥ* – išminčiai; *ye* – tie, kurie; *ca* – ir; *devāḥ* – pusdieviai; *svayam* – savaime; *sarve* – visi; *na* – ne; *bhaviṣyanti* – egzistuos; *amūlāḥ* – pakirstomis šaknimis.

Demonas tęsė: Kai aš sviesiu vėzdą, ir Tu suknežinta galva krisi negyvas, pusdieviai bei išminčiai, kurie su pasiaukojimu Tau tarnauja ir atnašauja aukas, taip pat neteks gyvasties tarsį medžiai pakirstomis šaknimis.

Komentaras: Demonai tūžta, kai bhaktai garbina Viešpatį vadovaudamiesi šventraščių nurodymais. Pradedantiems bhaktams šventraščiai rekomenduoja praktikuoti devynis pasiaukojimo tarnystės metodus: klausyti šventųjų Viešpaties vardų ir juos giedoti, visada atminti Viešpatį, su maldos karoliais kartoti Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma Hare Rāma Rāma Rāma Hare Hare, garbinti Viešpatį, išikūnijusį Dievybės pavidalu šventykloje, o taip pat dalyvauti plačioje veikloje, susijusioje su Kṛṣṇos sąmone, kurios tikslas – gausinti dievotų žmonių skaičių ir tokiu būdu pasaulyje užtikrinti taiką. Tačiau demonams šios bhaktų

pastangos ne prie širdies. Jie nesitveria pavydu Dievui ir Jo bhaktams, todėl nuolat ragina liautis garbinus Viešpatį šventyklose bei bažnyčiose ir siekti materialios pažangos juslėms tenkinti. Susitikęs su Viešpačiu akis į akį demonas Hiranyākṣa užsimojo nužudyti Dievo Asmenį savo galin-gu vėzdu ir taip visiems laikams Jo atsikratyti. Ypatingo dėmesio vertas demono pateiktas palyginimas su medžiu pakirstomis šaknimis. Bhaktai laiko Dievą visa ko šaknimi ir aiškina savo įsitikinimą tokiu pavyzdžiu: Dievas yra pirminis visų energijų, veikiančių tiek materialiam, tiek ir dva-siniame pasaulyuose, šaltinis, Jis – tarsi skrandis, aprūpinantis energija visas kūno dalis. Kaip maistas, patekęs į skrandį, pamaitina visą kūną, taip ir Kṛṣṇos sąmonė – meilės Kṛṣṇai ugdymas – yra geriausias būdas patenkinti tą, kuris Pats yra visokeriopos laimės šaltinis. Demonas troško sutriuškinti šį šaltinį, kadangi sunaikinus šaknį – nužudžius Dievą, nei Viešpats, nei Jo tarnai jau negalės nieko pakeisti visuomenėje. O tokia padėtis demoną labai tenkino. Demonai atkakliai siekia skiepyti bedievystę visuomenėje, kad galėtų netrukdomi mėgautis jusliniais malonumais. Pasak Śrīdharos Svāmio, Aukščiausiajam Dievo Asmeniui išplėšus iš demono rankų vėzdą, džiaugsmo banga užlies ne tik pradedančius bhaktus, bet ir patyrusius bei įžvalgius Viešpaties bhaktus, kurie nuo amžių gyvena Jo kūrinyje.

6 TEKSTAS

स तुद्यमानोऽरिदुरुक्ततोमरै-
 दंष्ट्राग्रगं गामुपलक्ष्य भीताम् ।
 तोदं मृषन्निरगादम्बुमध्याद्
 ग्राहाहतः सकरेणुर्यथेभः ॥ ६ ॥

*sa tudyamāno 'ri-durukta-tomarair
 daṁṣṭrāgra-gām gām upalakṣya bhītām
 todam mṛṣaṇa niraḡād ambu-madhyād
 grāhāhataḥ sa-kareṇur yathebhāḥ*

saḥ – Jis; *tudyamānaḥ* – sužeistas; *ari* – priešas; *durukta* – aštrių patyčių; *tomaraiḥ* – strėlėmis; *daṁṣṭra-agra* – ant Jo ilčių galiukų; *gām* – besiilsinčia; *gām* – Žemė; *upalakṣya* – išvydęs; *bhītām* – išsigandusia; *todam* – skausmą; *mṛṣaṇa* – kešdamas; *niraḡāt* – Jis pakilo; *ambu-madhyāt* – iš vandens gelmių; *grāha* – krokodilo; *āhataḥ* – persekiojamas; *sa-kareṇuḥ* – kartu su savo drauge; *yathā* – kaip; *ibhāḥ* – dramblis.

Nors aštrios patyčių strėlės žeidė Viešpatį, Jis pakentė skausmą. Bet išvydęs, kaip ant Jo ilčių iš baimės sudrebėjo Žemė, Viešpats pakilo iš vandens tarytum krokodilo persekiojamas dramblys su savo palydove.

Komentaras: Filosofai *māyāvādžiai* niekaip negali suvokti, kad ir Viešpačiui nesvetimi jausmai. Viešpats džiaugiasi išgirdęs nuoširdžią maldą ir jaučia nepasitenkinimą, kai Jį plūsta arba neigia Jo egzistavimą. Filosofai *māyāvādžiai*, kurie, tiesą sakant, yra beveik demonai, žemina Viešpatį savo kalbomis. Jie teigia, kad Dievas neturi nei galvos, nei pavidalo, nei rankų, nei kojų, nei kitų kūno dalių, ir apskritai Jis neegzistuoja. Kitaip sakant, jie laiko Dievą negyvu arba luošu. Visos šios melagingos idėjos nemalonios Aukščiausiam Viešpačiui, tokie ateistiniai išvedžiojimai Jį liūdina. Šiame posme pasakojama, kad Viešpats, nors ir žeidžiamas demono patyčių, išgelbėjo Žemę, nes norėjo suteikti džiaugsmo pusdieviams, kurie visuomet yra Jo bhaktai. Vadinasi, Dievas, kaip ir mes, turi jausmus. Jį džiugina mūsų maldos ir skaudina pikti žodžiai. Tačiau Jis pasiryžęs iškęsti bet kokius ateistų užgauliojimus, kad apgintų Savo bhaktus.

7 TEKSTAS

तं निःसरन्तं सलिलादनुद्गतो
 हिरण्यकेशो द्विरदं यथा ज्ञषः ।
 करालदंष्ट्रोऽशनिनिस्वनोऽब्रवीद्
 गतह्रियां किं त्वसतां विगर्हितम् ॥ ७ ॥

*tam niḥsarantam salilād anudruto
 hiranya-keśo dviradam yathā jhaṣaḥ
 karāla-danṣṭro 'śani-nisvano 'bravīd
 gata-hriyām kim tv asatām vigarhitam*

tam – Jam; *niḥsarantam* – išnirus; *salilāt* – iš vandens; *anudrutat* – puolė vytis; *hiranya-keśaḥ* – auksaplaukis; *dviradam* – paskui dramblių; *yathā* – kaip; *jhaṣaḥ* – krokodilas; *karāla-danṣṭraḥ* – siaubą keliančiais dantimis; *aśani-nisvanaḥ* – griauėdamas tarsi griaustinis; *abravīt* – jis tarė; *gata-hriyām* – begėdžiams; *kim* – kas; *tu* – išties; *asatām* – nenaudėliams; *vigarhitam* – negarbinga.

Auksaplaukis demonas, grėsmingai iššiepęs savo iltis, puolė vytis iš vandens pakilusį Viešpatį, tarsi krokodilas dramblių, ir griausmingu balsu

suriaumojo: Ar Tau ne gėda šitaip sprukti, neatsakius į mestą iššūkį? Niekingas padare, kur Tavo garbė?!

Komentaras: Kai Viešpats gelbėdamas Žemę išniro iš vandens, demonas ėmė Jį įžūliai užgaulioti, tačiau Viešpačiui, kuriam terūpėjo Jo pareiga, tai buvo nė motais. Pareigą vykdančiam žmogui nėra ko bijoti. Taip pat ir pasaulio galingiesiems nebaisios priešo patyčios bei įžeidimai. Viešpačiui nėra priežasčių baimintis. Nekreipdamas dėmesio į priešų užgauliojimus, Jis tik parodė jam Savo gailestingumą. Iš pirmo žvilgsnio atrodytu, kad Viešpats spruko išsigandęs demono mesto iššūkio, tačiau iš tikrųjų Jis tenorėjo apsaugoti Žemę nuo jai iškilusio pavojaus, todėl ir pakentė Hiraṇyākšos patyčias.

8 TEKSTAS

स गामुदस्तात्सलिलस्य गोचरे
 विन्यस्य तस्यामदधात्स्वसत्त्वम् ।
 अभिष्टुतो विश्वसृजा प्रसूनै-
 रापूर्यमाणो विबुधैः पश्यतोऽरेः ॥ ८ ॥

*sa gām udstāt salilasya gocare
 vinyasya tasyām adadhāt sva-sattvam
 abhiṣṭuto viśva-srjā prasūnair
 āpūryamāṇo vibudhaiḥ paśyato 'reḥ*

saḥ – Viešpats; *gām* – Žemė; *udstāt* – paviršiuje; *salilasya* – vandens; *gocare* – greta Savęs; *vinyasya* – padėjo; *tasyām* – Žemei; *adadhāt* – Jis perdavė; *sva* – Savo Paties; *sattvam* – būti; *abhiṣṭutaḥ* – šlovinamas; *viśva-srjā* – Brahmōs (visatos kūrėjas); *prasūnair* – gėlių žiedais; *āpūryamāṇaḥ* – pamalonintas; *vibudhaiḥ* – pusdievių; *paśyataḥ* – stebėjo; *reḥ* – priešas.

Viešpats nuleido Žemę ant vandens greta Savęs ir suteikė jai galią laikytis vandens paviršiuje. Tuo metu visatos kūrėjas Brahmā ėmė šlovinati Viešpatį, pusdieviai bėrė ant Jo gėles, o demonas stebėjo, ką daro jo priešas.

Komentaras: Demonams nesuprantama, kaip Aukščiausiam Dievo Asmeniui pavyko priversti Žemę laikytis vandens paviršiuje, tačiau Viešpaties bhaktų tai nė kiek nestebina. Ne tik Žemė, bet ir daugybė kitų planetų sklando erdvėje, ir vienintelis galimas šio reiškinio paaiškinimas yra

tas, kad šią galią joms suteikia Pats Viešpats. Mokslininkai materialistai vadina minėtą reiškinį visuotiniu traukos dėsniu, tačiau šis dėsnis veikia Aukščiausiojo Viešpaties valia. Tai patvirtina ir „Bhagavad-gīta“, kurioje Viešpats teigia, jog materialaus pasaulio dėsniai, gamtos dėsniai, planetų sistemų evoliucija, augimas, tvėrmė ir plėtra yra paklusnūs Viešpaties valiai, kitaip sakant, visa būtis yra Aukščiausiojo valdžioje. Deramai įvertinti Viešpaties veiksmus tegali Brahmā ir kiti pusdieviai, todėl išvydę Viešpaties sukurtą stebuklą – vandens paviršiuje plūduriuojančią Žemę, jie susižavėjo Viešpaties antgamtiniais darbais ir apipylė Jį gėlėmis.

9 TEKSTAS

परानुषक्तं तपनीयोपकल्पं
महागदं काञ्चनचित्रदंशम् ।
मर्माण्यभीक्षणं प्रतुदन्तं दुरुक्तैः
प्रचण्डमन्युः प्रहसंस्तं बभाषे ॥ ९ ॥

*parānuṣaktam tapanīyopakalpam
mahā-gadam kāñcana-citra-damśam
marmāṇy abhikṣṇam pratudantam duruktaiḥ
pracanda-manyuḥ prahasam tam babhāṣe*

parā – iš paskos; *anuṣaktam* – sekdamas pavymui; *tapanīya-upakalpam* – apsikarstęs auksiniais papuošalais; *mahā-gadam* – didžiuliu vėzdu; *kāñcana* – auksiniais; *citra* – gražiais; *damśam* – šarvais; *marmāṇi* – pačią širdį; *abhikṣṇam* – nuolat; *pratudantam* – žeisdamas; *duruktaiḥ* – kandžiais žodžiais; *pracanda* – siaubingu; *manyuḥ* – pykčiu; *prahasam* – juokdamasis; *tam* – jam; *babhāṣe* – Jis pasakė.

Ant demono kūno tviskėjo brangiausi papuošalai, apyrankės ir aukso šarvai. Grūmodamas savo galingu vėzdu, jis ėmė vytiš Viešpatį. Viešpats kantriai iš klausė piktas demono pašaipas ir atsakydamas į jas parodė baisią Savo rūstybės jėgą.

Komentaras: Demonui ėmus plūstis, Viešpats galėjo tučtuojau jį nubausti, tačiau to nepadarė, norėdamas suteikti džiaugsmo pusdieviams ir parodyti jiems, kad vykdydami savo pareigas jie neturėtų bijoti demonų. Viešpaties tolerancija padrąsino pusdievius ir priminė jiems, kad Aukščiausiasis visada yra pasiryžęs ateiti į pagalbą Savo ištikimiems tarnams. Pikti demono žodžiai buvo tarsi šuns lojimas, į kurį Viešpats nekreipė jokio

dėmesio, nes vykdė Savo misiją – gelbėjo Žemę iš vandenyno gelmių. Demonai materialistai be atodairos kaupia turtus, tikėdamiesi, kad didelis aukso kiekis, fizinė jėga ir populiarumas apsaugos juos nuo Aukščiausiojo Dievo Asmens rūstybės.

10 TEKSTAS

श्रीभगवानुवाच

सत्यं वयं भो वनगोचरा मृगा
 युष्मद्विधान्मृगये ग्रामसिंहान् ।
 न मृत्युपाशैः प्रतिमुक्तस्य वीरा
 विकत्थनं तव गृह्णन्त्यभद्र ॥१०॥

śrī-bhagavān uvāca

*satyaṁ vayaṁ bho vana-gocarā mṛgā
 yuṣmad-vidhān mṛgaye grāma-simhān
 na mṛtyu-pāśaiḥ pratimuktasya vīrā
 vikatthanam tava gṛhṇanti abhadra*

śrī-bhagavān uvāca – Aukščiausias Dievo Asmuo tarė; *satyam* – iš tikrų; *vayam* – Mes; *bho* – o; *vana-gocarāḥ* – gyvenančios miške; *mṛgāḥ* – būtybės; *yuṣmat-vidhān* – tokių kaip tu; *mṛgaye* – Aš ieškau, kad sunaikinčiau; *grāma-simhān* – šunų; *na* – ne; *mṛtyu-pāśaiḥ* – mirties grandinėmis; *pratimuktasya* – tas, kuris sukaustytas; *vīrāḥ* – didvyriai; *vikatthanam* – į tauškalus; *tava* – tavo; *gṛhṇanti* – nekreipia dėmesio; *abhadra* – o niekingasai.

Dievo Asmuo tarė: Teisybę sakai, Mes esam džiunglių gyventojai ir ieškom progos susidoroti su medžiokliniais šunimis, tokiais kaip tu. Tam, kas yra laisvas nuo mirties grandinių, tavo skalijimas nebaisus, nes mirties dėsniai tvirtai laiko tave savo gniaužtuose.

Komentaras: Demonai ir ateistai plūsta Aukščiausiajį Dievo Asmenį, bet užmiršta svarbiausią faktą – kad jie patys yra gimimo ir mirties dėsnio nelaisvėje. Jie mano, kad neigdami Aukščiausiajį Viešpatį ir ignoruodami Jo neatšaukiamus dėsnius, ištruks iš mirties ir gimimo gniaužtų. „Bhagavad-gītoje“ teigiama, kad norint sugrįžti namo pas Dievą, tereikia suvokti Jo transcendentinę būtį. Tačiau demonai ir ateistai nė nemėgina to daryti, todėl yra pasmerkti likti mirties ir gimimo vergijoje.

11 TEKSTAS

एते वयं न्यासहरा रसौकसां
 गतह्रियो गदया द्रावितास्ते ।
 तिष्ठामहेऽथापि कथञ्चिदाजौ
 स्थेयं क्व यामो बलिनोत्पाद्य वैरम् ॥११॥

*ete vayam nyāsa-harā rasaukasām
 gata-hriyo gadayā drāvitās te
 tiṣṭhāmahe 'thāpi kathañcid ājau
 stheyam kva yāmo balinotpādy vairam*

ete – Patys; *vayam* – Mes; *nyāsa* – globotinės; *harāḥ* – pagrobėjai; *rasā-okasām* – Rasatalos gyventojų; *gata-hriyaḥ* – praradę bet kokią gėdą; *gadayā* – vėzdo; *drāvitāḥ* – persekiojami; *te* – tavo; *tiṣṭhāmahe* – Mes lik-sime; *atha api* – nepaisant; *kathañcit* – kaip nors; *ājau* – kovos lauke; *stheyam* – turime likti; *kva* – kur; *yāmaḥ* – Mums eiti; *balinā* – galingo varžovo; *utpādyā* – sukėlėme; *vairam* – priešiškumą.

Taip, išties Mes praradome bet kokią gėdą ir pagrobėme Rasatalos gyven-tojų globotinę. Nors Man teks atlaikyti tavo galingo vėzdo smūgius, Aš ketinu likti čia, vandenyje, nes įžiebęs tokio galingo priešininko rūstybę, Aš neturiu kur trauktis.

Komentaras: Demonui vertėjo žinoti, kad Dievas yra visur esantis, todėl nėra pasaulyje vietos, iš kurios galima būtų Jį išvyti. Demonai yra įsitiki-nę, kad jų turimos gėrybės teisėtai jiems priklauso, tačiau iš tikrųjų visas pasaulis yra Aukščiausiojo Dievo Asmens nuosavybė, ir kada tik panorė-jęs Jis gali viską iš mūsų atimti.

12 TEKSTAS

त्वं पद्रथानां किल यूथपाधिपो
 घटस्व नोऽस्वस्तय आश्वनूहः ।
 संस्थाप्य चास्मान् प्रमृजाश्रु स्वकानां
 यः स्वां प्रतिज्ञां नातिपिपर्त्यसभ्यः ॥१२॥

*tvaṁ pad-rathānām kila yūthapādhipo
 ghaṭasva no 'svastaya āśv anūhaḥ*

*samsthāpya cāsmān pramrjāśru svakānām
yaḥ svām pratijñām nātīparty asabhyaḥ*

tvam – tu; *pad-rathānām* – pėstininkų; *kila* – iš tiesų; *yūthapa* – vadų; *adhipaḥ* – vyriausiasis kariuomenės vadas; *ghaṭasva* – imkis priemonių; *naḥ* – Mūsų; *asvastaye* – sutriuškinimui; *āśu* – greitai; *anūhaḥ* – nedvejodamas; *samsthāpya* – nužudęs; *ca* – ir; *asmān* – Mus; *pramrja* – nušluostyk; *aśru* – ašaras; *svakānām* – savo gentainių; *yaḥ* – tas, kuris; *svām* – savo; *pratijñām* – duoto žodžio; *na* – ne; *atīparty* – išpildo; *asabhyaḥ* – nenuspėlnė vietos garbiame susirinkime.

Girdėjau, kad turi didžiulę pėstininkų kariauną, tad, karvedy, štai tau proga sutriuškinti Mane. Liaukis pliauškęs niekus ir nužudyk Mane, kad tavo gentainiai pagaliau galėtų su palengvėjimu atsidusti. Žmogus gali didžiulis savimi, bet jeigu jis negali išlaikyti duoto žodžio, jam ne vieta garbiame susirinkime.

Komentaras: Demonas gali būti narsiausias karys, milžiniškos pėstininkų kariaunos vadas, tačiau susidūręs akis į akį su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniui jis yra bejėgis ir pasmerktas žūti. Todėl Viešpats ir ragina demoną kautis bei įvykdyti savo pažadą nužudyti Jį.

13 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच

सोऽधिक्षितो भगवता प्रलब्धश्च रुषा भृशम् ।
आजहारोल्बणं क्रोधं क्रीडयमानोऽहिराडिव ॥१३॥

maitreya uvāca

*so 'dhikṣipto bhagavatā pralabdhaś ca ruṣā bhr̥śam
ājahārolbaṇam krodham krīḍyamānaḥ 'hi-rāḍ iva*

maitreyaḥ – didysis išminčius Maitreya; *uvāca* – tarė; *saḥ* – demonas; *adhikṣiptaḥ* – jausdamasis įžeistas; *bhagavatā* – Dievo Asmens; *pralabdhaḥ* – išjuoktas; *ca* – ir; *ruṣā* – įsiuto; *bhr̥śam* – be galo; *ājahāra* – sukauptė; *ulbaṇam* – didžia; *krodham* – rūstybė; *krīḍyamānaḥ* – suerzinta; *ahi-rāḍ* – didžiulė kobra; *iva* – kaip.

Śrī Maitreya tarė: Dievo Asmeniui metus iššūkį, demonas įsiuto ir sudrebėjo iš pykčio tarsi suerzinta kobra.

Komentaras: Paprastam žmogui susitikimas su kobra nieko gero nežada, tačiau gyvačių kerėtojo rankose kobra yra tik paklusnus žaisliukas. Taip ir demonas, kad ir koks galingas tarp paprastų mirtingųjų, Viešpaties aki-vaizdoje yra menkas ir bejėgis. Demonas Rāvāṇa pusdieviams kėlė siaubą, tačiau priešais Viešpatį Rāmacandrą jo širdis sudrebėjo. Jis ėmė melstis savo Viešpačiui Šivai, bet ir tai jo neišgelbėjo.

14 TEKSTAS

सृजन्नमर्षितः धासान्मन्युप्रचलितेन्द्रियः ।
आसाद्य तरसा दैत्यो गदया न्यहनद्धरिम् ॥१४॥

*sṛjann amarṣitaḥ śvāsān manyu-pracalitendriyaḥ
āsādy tarasā daityo gadayā nyahanad dharim*

sṛjan – skleisdamas; *amarṣitaḥ* – įtūžęs; *śvāsān* – šnypštima; *manyu* – įniršio; *pracalita* – įaudrintais; *indriyaḥ* – jausmais; *āsādy* – puldamas; *tarasā* – veržliai; *daityaḥ* – demonas; *gadayā* – savo vėzdu; *nyahanat* – smogė; *harim* – Viešpačiui Hari.

Šnypšdamas ir drebėdamas iš įsiūčio demonas metėsi link Viešpaties ir smogė Jam savo galingu vėzdu.

15 TEKSTAS

भगवांस्तु गदावेगं विसृष्टं रिपुणोरसि ।
अवञ्चयत्तिरश्चीनो योगारूढ इवान्तकम् ॥१५॥

*bhagavāms tu gadā-vegam viśṛṣṭam ripuṇorasi
avañcayat tiraścīno yogārūḍha ivāntakam*

bhagavān – Viešpats; *tu* – tačiau; *gadā-vegam* – vėzdo smūgio; *viśṛṣṭam* – smogto; *ripuṇā* – priešininko; *urasi* – Jam į krūtine; *avañcayat* – palinkęs; *tiraścīnaḥ* – į šalį; *yoga-ārūḍhaḥ* – pasiekęs tobulumą *yogas*; *iva* – kaip; *antakam* – mirties.

Tačiau mikliai linktelėjęs Viešpats išvengė grėsmingo smūgio į krūtine, kaip tobulumą pasiekęs *yogas* ištrūksta iš mirties gniaužtu.

Komentaras: Pastarojo teksto analogijoje teigiama, kad tobulumą pasiekę *yogas* gali išvengti gamtos dėsnių nulemtos mirties. Demono pastangos suduoti mirtiną smūgį transcendentiniam Viešpaties kūnui buvo bepras­mės, nes Viešpaties galybė yra nepranokstama. Tobulumo aukštumų pasiekę transcendentalistai išsilaisvina iš gamtos dėsnių ir nugali net pačią mirtį. Gali atrodyti, kad *yogas*, kaip ir kitos gyvosios būtybės, miršta, tačiau Vieš­paties malone jis įveikia mirties antpuolius ir toliau tarnauja Viešpačiui. Kaip Viešpats egzistuoja Savo Paties viršiausia nepriklausoma galia, taip ir bhaktai Jo malone gyvuoja tam, kad Jam tarnautų.

16 TEKSTAS

पुनर्गदां स्वामादाय भ्रामयन्तमभीक्षणशः ।
अभ्यधावद्धरिः क्रुद्धः संरम्भाद्दृष्टदच्छदम् ॥१६॥

*punar gadām svām ādāya bhrāmayantam abhikṣaṣaḥ
abhyadhāvat dhariḥ kruddhaḥ saṁrambhād daṣṭa-dacchadam*

punaḥ – vėl; *gadām* – vėzdą; *svām* – savo; *ādāya* – pakėlęs; *bhrāmayantam* – mojavą; *abhikṣaṣaḥ* – be perstojo; *abhyadhāvat* – metėsi link; *hariḥ* – Dievo Asmuo; *kruddhaḥ* – įtūžęs; *saṁrambhāt* – įniršyje; *daṣṭa* – prikan­dęs; *dacchadam* – lūpas.

Dabar Dievo Asmuo atskleidė Savo pykčio galią ir puolė demoną, kuris iš įniršio sukandęs lūpas vėl pasičiupo savo vėzdą ir ėmė juo juoti.

17 TEKSTAS

ततश्च गदयारतिं दक्षिणस्यां भ्रुवि प्रभुः ।
आजघ्ने स तु तां सौम्य गदया कोविदोऽहनत् ॥१७॥

*tataś ca gadayāratiṁ dakṣiṇasyāṁ bhruvi prabhuḥ
ājaghne sa tu tāṁ saumya gadayā kovido 'hanat*

tataḥ – tuomet; *ca* – ir; *gadayā* – Savo vėzdu; *aratiṁ* – priešininkui; *dakṣiṇasyām* – į dešinę pusę; *bhruvi* – kaktos; *prabhuḥ* – Viešpats; *ājaghne* – smogė; *saḥ* – Viešpaties; *tu* – bet; *tām* – vėzdą; *saumya* – o kilnūs Vidura; *gadayā* – su savo vėzdu; *kovidah* – patyręs; *ahanat* – išsigelbėjo.

Viešpats smogė priešininkui į dešiniąją kaktos pusę, tačiau demonas, kuris buvo patyręs karys, o kilnisis Vidura, savo vėzdu atrėmė Viešpaties smūgį.

18 TEKSTAS

एवं गदाभ्यां गुर्वीभ्यां हर्यक्षो हरिरिव च ।
जिगीषया सुसंरब्धावन्योन्यमभिजघ्नतुः ॥१८॥

*evam gadābhyāṃ gurvībhyāṃ haryakṣo harir eva ca
jigīṣayā susaṅrabdhāv anyonyam abhijaghnatuḥ*

evam – taip; *gadābhyāṃ* – savo vėzdais; *gurvībhyāṃ* – didžiuliais; *haryakṣaḥ* – demonas Haryakṣa (Hiraṇyākṣa); *hariḥ* – Viešpats Hari; *eva* – neabejotinai; *ca* – ir; *jigīṣayā* – trokšdami nugalėti; *susaṅrabdhau* – kaitinami pykčio; *anyonyam* – vienas kitą; *abhijaghnatuḥ* – talžė.

Taip demonas Haryakṣa ir Viešpats, Dievo Asmuo, kaitinami pykčio ir troškimo nugalėti, talžė vienas kitą didžiuliais vėzdais.

Komentaras: Haryakṣa – tai vienas iš demono Hiraṇyākṣos vardų.

19 TEKSTAS

तयोः स्पृधोस्तिग्मगदाहताङ्गयोः
क्षतास्रवघ्राणविवृद्धमन्व्योः ।
विचित्रमार्गाश्चरतोर्जिगीषया
व्यभदिलायामिव शुष्मिणोर्मृधः ॥१९॥

*tayoḥ spr̥dhoḥ tigma-gadāhatāṅgayoḥ
kṣatāsra-ghrāṇa-vivr̥ddha-manyvoḥ
vicitra-mārgāṅś carator jigīṣayā
vyabhād ilāyām iva śuṣmīṇor mṛdhaḥ*

tayoḥ – vienas kitą; *spr̥dhoḥ* – du priešininkai; *tigma* – briaunuotais; *gadā* – vėzdais; *āhata* – sužeidė; *aṅgayoḥ* – kūnus; *kṣata-āsra-va* – iš žaizdų liejosi kraujas; *ghrāṇa* – kvapas; *vivr̥ddha* – kaitino; *manyvoḥ* – pyktį; *vicitra* –

įvairius; *mārgān* – manevrus; *caratoḥ* – atlikdami; *jigīṣayā* – trokšdami pergalės; *vyabhāt* – atrodė; *ilāyām* – dėl karvės (arba Žemės); *iva* – kaip; *śuṣmiṇoḥ* – dviejų bulių; *mṛdhaḥ* – kautynės.

Kautynės ėjo vis aršyn, nė vienas neketino trauktis. Briunuotų vėzdų smūgiai išvagojo abiejų priešininkų kūnus giliomis žaizdomis, ir kraujo kvapas dar labiau kaitino jų ūtūžį. Trokšdami pergalės jie griebėsi įvairių manevrų ir priminė galingus bulius, susirėmusius žūtbutinėje kovoje dėl karvės.

Komentaras: Tekste Žemė pavadinta *ilā*. Kitados Žemę vadino Ilāvṛta-varša, o Mahārājos Parikṣito valdymo laikais ją pradėta vadinti Bhārata-varša. Iš pradžių Bhārata-varša buvo visa Žemės planeta, bet ilgainiui šiuo vardu imta vadinti tik Indiją. Lygiai kaip Indija, neseniai padalinta į Pakistaną ir Hindustaną, taip ir Ilāvṛta-varša, kitados buvusi vieninga, ilgainiui suskilo į daugybę mažesnių valstybių.

20 TEKSTAS

दैत्यस्य यज्ञावयवस्य माया-
 गृहीतवाराहतनोर्महात्मनः ।
 कौरव्य मह्यां द्विषतोर्विमर्दनं
 दिदृक्षुरागादृषिभिर्वृतः स्वराट् ॥२०॥

*daityasya yajñāvayavasya māyā-
 grhīta-vārāha-tanoḥ mahātmanāḥ
 kauravya mahyām dviṣator vimardanam
 didṛkṣur āgād ṛṣibhir vṛtaḥ svarāṭ*

daityasya – demono; *yajñā-avayavasya* – Dievo Asmens (kurio kūno dalis yra *yajña*); *māyā* – Savo galia; *grhīta* – įgijusio; *vārāha* – šerno; *tanoḥ* – pavidalą; *mahā-ātmanāḥ* – Aukščiausiojo Viešpaties; *kauravya* – o Vidura (Kuru aini); *mahyām* – gelbstint pasaulį; *dviṣatoḥ* – dviejų priešininkų; *vimardanam* – kovą; *didṛkṣuḥ* – norėdamas pamatyti; *āgāt* – atvyko; *ṛṣibhiḥ* – išminčių; *vṛtaḥ* – lydimas; *svarāṭ* – Brahmā.

O Kuru aini, į įvykio vietą su savo palyda atskubėjo pats Brahmā, tas, kuriam iš visų visatos pusdievių suteikta didžiausia nepriklausomybė. Jis

troško savo akimis išvysti nuožmią dvikovą, kurioje gelbėdamas pasaulį su demonu susikovė Aukščiausias Dievo Asmuo, apsireiškęs šerno pavidalu.

Komentaras: Aukščiausiasis Dievo Asmuo ir demonas posmuose lyginami su buliais, susikovusiais dėl karvės. Žemės planeta taip pat vadinama *go*, karve. Buliai dažnai susiremia dėl karvės. Panašiai, tarp demonų ir Aukščiausiojo Dievo Asmens ar Jo atstovo vyksta nuolatinė kova dėl teisės valdyti Žemę. Pažymėtinas posme pavartotas Viešpaties apibūdinimas – *yajñāvayava*. Klaidinga būtų manyti, kad Viešpats apsireiškė paprastu šernu. Viešpats gali įsikūnyti bet kuriuo pavidalu – visi jie amžini. Iš Jo kilo visi kiti pavidalai. Šernas, apie kurį kalba posmas, yra nepaprastas. Jo kūnas pripildytas *yajños*, t.y. atnašaujamų aukų. *Yajños* (aukojimai) skirti Viešpačiui Višņu. *Yajña* – tai Višņu kūnas. Kitaip sakant, Viešpaties kūnas ne materialus, todėl Jo negalima laikyti paprastu šernu.

Posme Brahmā vadinamas *svarāt*. Iš tikrųjų tik Viešpats yra absoliučiai nepriklausomas, tačiau ir neatsiejamos Jo dalelės – gyvosios esybės – turi šiek tiek nepriklausomybės. Ši ribota nepriklausomybė suteikta visoms be išimties gyvosioms esybėms, gyvenančioms mūsų visatoje, tačiau Brahmā, viršiausioji gyvoji esybė, savo nepriklausomybe pranoksta kitas. Jis yra Aukščiausiojo Dievo Asmens, Kṛṣṇos, atstovas ir yra Jo įgaliotas tvarkyti visatos gyvenimą. Visi kiti pusdieviai paklūsta Brahmai, todėl Jis ir vadinamas *svarāt*. Brahmą nuolatos lydi išminčiai ir transcendentalistai. Visi jie atskubėjo stebėti demono ir Viešpaties „bulių kautynes“.

21 TEKSTAS

आसन्नशौण्डीरमपेतसाध्वसं
 कृतप्रतीकारमहार्यविक्रमम् ।
 विलक्ष्य दैत्यं भगवान् सहस्रणी-
 र्जगाद नारायणमादिसूकरम् ॥२१॥

*āsanna-śauṇḍīram apeta-sādhvasaṁ
 kṛta-pratikāram ahārya-vikramam
 vilakṣya daityaṁ bhagavān sahasra-nīr
 jagāda nārāyaṇam ādi-sūkaram*

āsanna – pasiekusį; *śauṇḍīram* – galią; *apeta* – neturintį; *sādhvasam* – baimės; *kṛta* – sukėlusį; *pratikāram* – pasipriešinimą; *ahārya* – neįveikiama;

vikramam – galingą; *vilakṣya* – pamatęs; *daityam* – demoną; *bhagavān* – garbingasis Brahmā; *sahasra-nīh* – tūkstančių išminčių vadovas; *jagāda* – kreipėsi; *nārāyaṇam* – į Viešpatį Nārāyaṇą; *ādi* – pirmąkart; *sūkaram* – apsireiškusį šernu.

Atvedęs paskui save tūkstančius išminčių ir transcendentalistų, Brahmā išvydo nežabotos galios demoną, kuris nerado sau verto priešininko visoje visatoje, ir kreipėsi į Nārāyaṇą, pirmąsyk apsireiškusį šernu.

22–23 TEKSTAI

ब्रह्मोवाच

एष ते देव देवानामङ्घ्रिमूलमुपेयुषाम् ।
विप्राणां सौरभेयीणां भूतानामप्यनागसाम् ॥२२॥

आगस्कृद्भयकृद् दुष्कृदस्मद्राद्धवरोऽसुरः ।
अन्वेषन्नप्रतिरथो लोकानटति कण्टकः ॥२३॥

brahmovāca

eṣa te deva devānām aṅghri-mūlam upeyuṣām
viprāṇām saurabheyīṇām bhūtānām apy anāgasām

āgas-kṛd bhaya-kṛd duṣkṛd asmad-rāddha-varo 'surah
anveṣann apratiratho lokān aṭati kaṇṭakaḥ

brahmā uvāca – Viešpats Brahmā tarė; *eṣaḥ* – šis demonas; *te* – Tavo; *deva* – o Viešpatie; *devānām* – pusdievių; *aṅghri-mūlam* – Tavo pėdas; *upeyuṣām* – tų, kurie pasiekė; *viprāṇām* – brahmanų; *saurabheyīṇām* – karvių; *bhūtānām* – paprastų gyvųjų esybių; *api* – o taip pat; *anāgasām* – nekaltų; *āgaḥ-kṛt* – įžeidėjas; *bhaya-kṛt* – baimės šaltinis; *duṣkṛt* – nenau-dėlis; *asmat* – mano; *rāddha-varaḥ* – gavęs palaiminimą; *asuraḥ* – demonas; *anveṣan* – ieškodamas; *apratirathaḥ* – neturėdamas verto priešininko; *lokān* – po visą visatą; *aṭati* – jis blaškosi; *kaṇṭakaḥ* – visus trikdymas.

Viešpats Brahmā tarė: O Viešpatie, Hiranyākṣa kelia nuolatinį pavojų pusdieviams, brahmanams, karvėms ir nekaltiems žmonėms, kurie yra tyros širdies ir visada lenkiasi Tavo lotosinėms pėdoms. Visiškai nepagrįstai persekiojami ir skriaudžiami jie gyvena nuolatinėje baimėje. Gavęs

mano palaiminimą Hiraṇyākṣa tapo demonu, kuris nuolat blaškosi po visą visatą apsėstas žemo troškimo rasti sau vertą priešininką.

Komentaras: Gyvosios esybės skiriamos į dvi kategorijas: vienas vadina *sura*, pusdieviais, o kitas – *asura*, demonais. Demonai paprastai yra uolūs pusdievių garbintojai. Yra nemažai pavyzdžių, kai garbindami pusdievius demonai įgijo neišsenkančią galią savo juslėms tenkinti. Visa tai neišvengiamai tapo brahmanų, pusdievių ir kitų nekaltų gyvųjų esybių nelaimės šaltiniu. Demonams įprasta atkakliai persekioti nekaltuosius, brahmanus bei pusdievius, todėl pastaruosius nuolat kankina baimė. Pelnę pusdievių palaiminimą ir įgiję nepaprastų galių demonai dažniausiai nukreipia jas prieš pačius pusdievius. Štai kartą ištikimas Viešpaties Šivos garbintojas gavo iš jo palaiminimą, kad tas, kieno galvą jis palies, tuoj pat jos neteks. Vos gavęs šį palaiminimą, demonas tuoj sumanė išmėginti savo galią ant Viešpaties Šivos galvos. Tokia jau demono prigimtis. Kitaip nei demonai, Aukščiausiojo Dievo Asmens bhaktai niekada neprašo Viešpaties palaiminimų savo juslėms tenkinti. Net kai jiems siūloma galimybė išsivaduoti iš materialaus pasaulio, jie atsisako ir jos, nes semiasi džiaugsmo iš transcendentinės meilės tarnystės Viešpačiui.

24 TEKSTAS

मैनं मायाविनं दृप्तं निरङ्कुशमसत्तमम् ।
आक्रीड बालवद्देव यथाशीविषमुत्थितम् ॥२४॥

*mānaṁ māyāvinaṁ dr̥ptam niraṅkuśam asattamam
ākṛīḍa bālavad deva yathāśīviṣam utthitam*

mā – ne; *enam* – su juo; *māyā-vinaṁ* – įvaldžiusiu magijos meną; *dr̥ptam* – pasipūtusiu; *niraṅkuśam* – savim pasitikinčiu; *asat-tamam* – blogiausiu iš piktadarių; *ākṛīḍa* – žaisk su; *bāla-vat* – tarsi vaikas; *deva* – o Viešpatie; *yathā* – kaip; *āśīviṣam* – gyvate; *utthitam* – pakilusia.

Viešpats Brahmā tėsė: Brangus Viešpatie, neverta žaisti su šiuo pasipūtusiu, savimi patenkintu demonu. Jis, nuožmus ir klastingas kaip gyvatė, bet kada gali panaudoti magijos meną, kurį gerai išmano.

Komentaras: Niekas neliūdi dėl nudėtos gyvatės. Kaimo vaikigaliai dažnai pagauna gyvatę už uodegos ir pažaidę ją užmuša. Taip ir Viešpats, kuris be

vargo galėjo nudobti demoną vietoje, žaidė su juo tarsi vaikas su gyvate. Tačiau demonas buvo kur kas klastingesnis ir piktesnis už gyvatę, todėl Brahmā meldė Viešpatį nedelsti ir nieko nelaukiant su juo susidoroti.

25 TEKSTAS

न यावदेष वर्धेत स्वां वेलां प्राप्य दारुणः ।
स्वां देव मायामास्थाय तावज्जह्यघमच्युत ॥२५॥

*na yāvad eṣa vardheta svām velām prāpya dāruṇaḥ
svām deva māyām āsthāya tāvaj jahy agham acyuta*

na yāvat – prieš tai; *eṣaḥ* – šio demono; *vardheta* – gali padidėti; *svām* – jo; *velām* – demoniška valanda; *prāpya* – išmuš; *dāruṇaḥ* – sunkiai nugailimą; *svām* – Savo; *deva* – o Viešpatie; *māyām* – vidinės galios; *āsthāya* – pagalba; *tāvat* – iš karto; *jahi* – nužudyk; *aghama* – nuodėmingajį; *acyuta* – o neklystantysis.

Brahmā tęsė: Brangus Viešpatie, Tu esi neklystantis. Prašome Tave nužudyti ši nuodėmingą demoną nelaukiant demoniškos valandos, kuri jam labai palanki ir tada jį bus sunku nugaleti. Tau nieko nereiškia susidoroti su juo, pasitelkus Savo vidinę galią.

26 TEKSTAS

एषा घोरतमा सन्ध्या लोकच्छम्बट्करी प्रभो ।
उपसर्पति सर्वात्मन् सुराणां जयमावह ॥२६॥

*eṣā ghoratamā sandhyā loka-cchambaṭ-karī prabho
upasarpati sarvātman surāṇām jayam āvaha*

eṣā – šis; *ghora-tamā* – tamsiausias; *sandhyā* – vakaro metas; *loka* – pasaulį; *chambaṭ-karī* – naikinantis; *prabho* – o Viešpatie; *upasarpati* – artinasi; *sarva-ātman* – o visų sielų Siela; *surāṇām* – pusdieviams; *jayam* – pergale; *āvaha* – pelnyk.

O Viešpatie, netrukus pasaulį apgaubs vakaro ūkanos. O visų sielų valdove, pasiskubink jį nužudyti, kad pusdieviai galėtų švesti pergale.

27 TEKSTAS

अधुनैषोऽभिजिन्नाम योगो मौहूर्तिको ह्यगात् ।
शिवाय नस्त्वं सुहृदामाशु निस्तर दुस्तरम् ॥२७॥

adhunaīṣo 'bhijin nāma yogo mauhūrtiko hy agāt
śivāya nas tvam suhr̥dām āśu nistara dustaram

adhunā – dabar; *eṣaḥ* – šis; *abhijit nāma* – kuriį vadina *abhijit*; *yogaḥ* – palankus; *mauhūrtikaḥ* – metas; *hi* – iš tiesų; *agāt* – beveik baigėsi; *śivāya* – gerovei; *naḥ* – mūsų; *tvam* – Tu; *suhr̥dām* – Savo draugų; *āśu* – nedelsdamas; *nistara* – susidorok; *dustaram* – su sunkiai nugalimu priešū.

Palankus metas, kuriį vadina abhijit, pats geriausias paros metas priešui nugalėti, prasidėjo vidudienį ir grėsmingai artėja į pabaigą, tad meldžiu Tave, o Viešpatie, vardan Savo draugų nedelsk ir greičiau susidorok su šiuo sunkiai nugalimu priešū.

28 TEKSTAS

दिष्ट्या त्वां विहितं मृत्युमयमासादितः स्वयम् ।
विक्रम्यैनं मृधे हत्वा लोकानाधेहि शर्मणि ॥२८॥

diṣṭyā tvāṁ vihitaṁ mṛtyum ayam āsāditaḥ svayam
vikramyainam mṛdhe hatvā lokān ādhehi śarmaṇi

diṣṭyā – laimei; *tvām* – pas Tave; *vihitam* – skirtos; *mṛtyum* – mirties; *ayam* – šis demonas; *āsāditaḥ* – atėjo; *svayam* – pats; *vikramya* – atkleisk Savo galią; *enam* – jį; *mṛdhe* – dvikovoje; *hatvā* – nužudęs; *lokān* – pasauliuose; *ādhehi* – įtvirtink; *śarmaṇi* – taiką.

Mūsų laimei demonas pats atėjo pas Tave pasitikti savo mirties, kurią jam skyrei. Tad parodyki Savo narsą ir nužudyk šį priešininką dvikovoje, kad pasauliuose vėl įsiviešpatautų taika.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti aštuoniolikąjį trečiosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Viešpats Šernas kaunasi su demonu Hiranyākṣa“.

Demono Hiraṇyākṣos mirtis

1 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच

अवधार्य विरिञ्चस्य निर्व्यलीकामृतं वचः ।
प्रहस्य प्रेमगर्भेण तदपाङ्गेन सोऽग्रहीत् ॥ १ ॥

maitreya uvāca

*avadhārya viriñcasya nirvyalikāmṛtaṁ vacaḥ
prahasya prema-garbheṇa tad apāṅgena so 'grahīt*

maitreyaḥ uvāca – Maitreya tarė; *avadhārya* – išgirdėš; *viriñcasya* – Viešpaties Brahmos; *nirvyalika* – neturinčius jokių piktų kėslų; *amṛtam* – nektariškus; *vacaḥ* – žodžius; *prahasya* – nuoširdžiai nusijuokė; *prema-garbheṇa* – kupinu meilės; *tat* – šiuos žodžius; *apāṅgena* – žvilgsniu; *saḥ* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *agrahīt* – priėmė.

Śrī Maitreya tarė: Meilės kupinomis akimis Viešpats išklauė Brahmos malda, kurią kūrėjas skyrė Viešpačiui neturėdamas jokių piktų kėslų. Nektariški, ausį glostantys jo žodžiai sukėlė nuoširdų Viešpaties juoka.

Komentaras: Pažymėtinas posmo žodis *nirvyalika*. Pusdievių ir bhaktų maldos, skirtos Viešpačiui, kyla iš tyros širdies, o demonai melsdamiesi visada turi piktų kėslų. Išprašęs iš Brahmos palaiminimo, demonas Hiraṇyākṣa įgijo nežabotą jėgą ir turėdamas piktų kėslų ėmė grasinti pasauliui nelaimėmis. Brahmos ir kitų pusdievių maldos nėra panašios į demonų maldas. Pusdieviai siekia pradžiuginti Aukščiausiajį Viešpatį, todėl išklauses Brahma, kuris maldoje prašė sunaikinti demoną, Viešpats nusijuokė. Demonams niekada nešaus į galvą pašlovinti Aukščiausiajį Dievo Asmenį, kadangi apie Viešpatį jie nieko neišmano. Paprastai savo malda jie skiria pusdieviams. „Bhagavad-gītā“ smerkia šią praktiką. Tuos, kurie kreipiasi į pusdievius prašydami pagalbos įgyvendinant piktus kėslus, „Bhagavad-

gītā“ vadina netekusiais sveikos nuovokos. Demonai neturi nuovokos, nes nesupranta, kas jiems naudingiausia. Net jei demonas žino apie Aukščiausiojo Dievo Asmens egzistavimą, jis nenori kreiptis pagalbos į Viešpatį, nes Aukščiausiasis Viešpats nedovanoja palaiminimų tiems, kurie turi piktų kėslų. Pasakojama, kad kitados Bengalijos plėšikai garbino deivę Kālī, vildamiesi, kad deivė padės įgyvendinti jų nuodėmingus siekius pagrobti svetimą turtą, bet Višņu šventyklas jie apeidavo iš tolo, kadangi nesitikėjo, kad Višņu patenkins jų maldas. O pusdievių ir bhaktų maldos Aukščiausiajam Dievo Asmeniui yra padiktuotos pačių kilniausių tikslų.

2 TEKSTAS

ततः सपत्नं मुखतश्चरन्तमकुतोभयम् ।
जघानोत्पत्य गदया हनावसुरमक्षजः ॥ २ ॥

*tataḥ sapatnaṁ mukhataś carantaṁ akuto-bhayam
jaghānotpatya gadayā hanāv asuram akṣajaḥ*

tataḥ – tuomet; *sapatnam* – priešui; *mukhataḥ* – priešais Jį; *carantaṁ* – vaikštinėjusi; *akutaḥ-bhayam* – be baimės; *jaghāna* – smogė; *utpatya* – pasiškėjęs; *gadayā* – Savo vėzdų; *hanau* – į žandikaulį; *asuram* – demonui; *akṣa-jah* – Viešpats, atsiradęs iš Brahmos šnervės.

Pro Brahmos šnervės į pasaulį atėjęs Viešpats staiga pašoko ir užsimojo vėzdų, taikydamas kirsti į žandikaulį Savo priešui demonui Hiranyākṣai, kuris be jokios baimės išdidžiai žingsniavo priešais Jį.

3 TEKSTAS

सा हता तेन गदया विहता भगवत्करात् ।
विघूर्णितापतद्रेजे तदद्भुतमिवाभवत् ॥ ३ ॥

*sā hatā tena gadayā vihatā bhagavat-karāt
vighūrṇitāpatad reje tad adbhutam ivābhavat*

sā – šis vėzdas; *hatā* – nuo smūgio; *tena* – Hiranyākṣos; *gadayā* – jo vėzdų; *vihatā* – išsprūdo; *bhagavat* – Aukščiausiajam Dievo Asmeniui; *karāt* – iš rankų; *vighūrṇitā* – besisukdamas; *apatat* – ėmė kristi žemyn; *reje* – švytėjo; *tat* – tai; *adbhutam* – stebuklas; *iva* – iš tiesų; *abhavat* – buvo.

Tačiau nuo atsakomojo demono smūgio Viešpaties vėzdas išslydo Jam iš rankų ir švytėdamas ir sukdamasis ėmė kristi žemyn. Tai buvo išties nuostabus reginys, nes Viešpaties vėzdas skleidė neregėtą švytėjimą.

4 TEKSTAS

स तदा लब्धतीर्थोऽपि न बबाधे निरायुधम् ।
मानयन् स मृधे धर्मं विष्वक्सेनं प्रकोपयन् ॥ ४ ॥

*sa tadā labdha-tīrtho 'pi na babādhe nirāyudham
mānayan sa mṛdhe dharmam viṣvaksenam prakopayan*

saḥ – šis Hiranyākṣa; *tadā* – tuomet; *labdha-tīrthaḥ* – gavęs nuostabią galimybę; *api* – nors; *na* – ne; *babādhe* – pulti; *nirāyudham* – beginklį; *mānayan* – gerbdamas; *saḥ* – Hiranyākṣa; *mṛdhe* – kovoje; *dharmam* – dvikovos įstatymus; *viṣvaksenam* – Aukščiausiąjį Dievo Asmenį; *prakopayan* – priversdamas įtūžti.

Nors dabar Hiranyākṣa turėjo puikią galimybę netrukdomas kirsti smūgi beginkliam priešininkui, gerbdamas dvikovos įstatymus demonas ja nepasinaudojo ir tuo įžiebė dar didesnį Aukščiausiojo Viešpaties įtūžį.

5 TEKSTAS

गदायामपविद्धायां हाहाकारे विनिर्गते ।
मानयामास तद्धर्मं सुनाभं चास्मरद्विभुः ॥ ५ ॥

*gadāyām apaviddhāyām hāhā-kāre vinirgate
mānayām āsa tad-dharmam sunābham cāsmarad vibhuḥ*

gadāyām – kai Jo vėzdas; *apaviddhāyām* – nukrito; *hāhā-kāre* – nerimo kupini šūksmai; *vinirgate* – pasigirdo; *mānayām āsa* – įvertinęs; *tat* – Hiranyākṣos; *dharmam* – ištikimybę teisingumui; *sunābham* – Sudaršanos diską; *ca* – ir; *asmarat* – prisiminė; *vibhuḥ* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo.

Kai Viešpaties vėzdas nukrito, o iš dvikovą stebėjusių pusdievių ir ršių minios pasigirdo nerimo kupini šūksmai, Dievo Asmuo, įvertinęs demono ištikimybę teisingumui, išsikvietė Sudaršanos diską.

6 TEKSTAS

तं व्यग्रचक्रं दितिपुत्राधमेन
 स्वपार्षदमुख्येन विषज्जमानम् ।
 चित्रा वाचोऽतद्विदां खेचराणां
 तत्र स्मासन् स्वस्ति तेऽमुं जहीति ॥ ६ ॥

*tam vyagra-cakram diti-putrādhameṇa
 sva-pārṣada-mukhyeṇa viṣajjamaṇam ।
 citrā vāco 'tad-vidāṃ khe-carāṇāṃ
 tatra smāsan svasti te 'muṃ jahīti*

tam – Dievo Asmens; *vyagra* – besisukantis; *cakram* – kurio diskas; *diti-putra* – Diti sūnumi; *adhamena* – niekšingu; *sva-pārṣada* – Jo palydovų; *mukhyeṇa* – su svarbiausiuoju; *viṣajjamaṇam* – žaisdamas; *citrāḥ* – įvairūs; *vācaḥ* – šūkšmai; *a-tat-vidām* – tų, kurie nežinojo; *khe-carāṇām* – skraidydami danguje; *tatra* – ten; *sma āsan* – atsirado; *svasti* – sėkmė; *te* – Tau; *amum* – jį; *jahi* – prašau, nužudyk; *iti* – taip.

Kai diskas ėmė suktis Viešpaties rankoje ir Viešpats prisiartinio prie pagrindinio Vaikuṅthos durininko, gimusio Hiranyākṣa, niekšingu Diti sūnumi, iš visų pusių pasigirdo keisti šūkšmai. Nesuvokdami tikrosios Viešpaties prigimties, dvikovos eigą iš savo orlaivių stebėjusieji šaukė: „Telydi Tave pergalė! Pribaik nenaudėli. Nebežaisk daugiau su juo.“

7 TEKSTAS

स तं निशाम्यात्तरथाङ्गमग्रतो
 व्यवस्थितं पद्मपलाशलोचनम् ।
 विलोक्य चामर्षपरिप्लुतेन्द्रियो
 रुषा स्वदन्तच्छदमादशच्छ्वसन् ॥ ७ ॥

*sa tam niśāmyātta-rathāṅgam agrato
 vyavasthitaṃ padma-palāśa-locanam
 vilokya cāmarṣa-pariplutendriyo
 ruṣā sva-danta-cchadam ādaśac chvasan*

saḥ – šis demonas; *tam* – Aukščiausiajį Dievo Asmenį; *niśāmya* – išvydęs; *ātta-rathāṅgam* – ginkluotą Sudaršanos disku; *agrataḥ* – priešais jį;

vyavasthitam – pasirengusį pulti; *padma* – lotoso žiedo; *palāśa* – žiedlapių; *locanam* – akimis; *vilokya* – išvydęs; *ca* – ir; *amarṣa* – pasipiktinimu; *paripluta* – perpildytas; *indriyaḥ* – jo jausmais; *ruṣā* – įtūžyje; *sva-danta-chadam* – savo lūpas; *ādaśat* – kramtė; *śvasan* – šnypšdamas.

Kai priešais save demonas išvydo lotosaakį Viešpatį, pasirengusį pulti Sudaršanos disku, jį apėmė bausis pyktis. Jis ėmė šnypšti kaip nuodinga gyvatė ir bejėgiškai tūždamas kandžioti lūpas.

8 TEKSTAS

करालदंष्ट्रश्चक्षुर्भ्यां सञ्चक्षणो दहन्निव ।
अभिप्लुत्य स्वगदया हतोऽसीत्याहनद्धरिम् ॥ ८ ॥

*karāla-damṣṭraś cakṣurbhyām sañcakṣāṇo dahann iva
abhiplutya sva-gadayā hato 'sity āhanad dharim*

karāla – siaubingas; *damṣṭraḥ* – turėjęs iltis; *cakṣurbhyām* – abiejomis akimis; *sañcakṣāṇaḥ* – įsistebeilijo; *dahan* – norėdamas sudeginti; *iva* – tarsi; *abhiplutya* – puldamas; *sva-gadayā* – savo vėzdu; *hataḥ* – galas; *asi* – Tau; *iti* – taip; *āhanat* – kirto; *harim* – Hari.

Iššiepęs siaubingas savo iltis, demonas įsistebeilijo į Viešpatį, tarsi norėdamas žvilgsniu paversti Jį pelenais, ir pašokęs į orą kirto vėzdu, palydėdamas savo smūgį šūksniu: „Dabar Tau galas!“

9 TEKSTAS

पदा सव्येन तां साधो भगवान् यज्ञसूकरः ।
लीलया मिषतः शत्रोः प्राहरद्वातरंहसम् ॥ ९ ॥

*padā savyena tāṁ sādho bhagavān yajña-sūkaraḥ
līlayā miṣataḥ śatroḥ prāharad vāta-rāṁhasam*

padā – Savo koja; *savyena* – kaire; *tām* – šį vėzdą; *sādho* – o Vidura; *bhagavān* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *yajña-sūkaraḥ* – visų aukojimų Viešpats, apsireiškęs šerno pavidalu; *līlayā* – žaismingai; *miṣataḥ* – žvelgdamas į; *śatroḥ* – Savo priešininką (Hiranyākṣą); *prāharat* – atrėmė; *vāta-rāṁhasam* – uragano jėga.

O dorasis Vidura, prieš o akyse visu aukojimu Viešpats, apsireiškęs šerno pavidalu, kaire koja žaismingai atrėmė vėzdo smūgį, užgriuvusį Jį su uragano jėga.

10 TEKSTAS

आह चायुधमाधत्स्व घटस्व त्वं जिगीषसि ।
इत्युक्तः स तदा भूयस्ताडयन् व्यनदद्भृशम् ॥१०॥

*āha cāyudham ādhatsva ghaṭasva tvam jigīśasi
iti uktaḥ sa tadā bhūyas tāḍayan vyanadad bhṛśam*

āha – Jis tarė; *ca* – ir; *āyudham* – ginklą; *ādhatsva* – pakelk; *ghaṭasva* – pabandyk; *tvam* – tu; *jigīśasi* – nori įveikti; *iti* – taip; *uktaḥ* – gavęs iššūki; *saḥ* – Hiranyākṣa; *tadā* – tuomet; *bhūyaḥ* – vėl; *tāḍayan* – smogė; *vyanadat* – šaukdamas; *bhṛśam* – garsiai.

Viešpats tarė: „Jei tau taip norisi įveikt Mane, pakelk savo ginklą ir pabandyk dar kartą.“ Po Viešpaties mesto iššūkio demonas garsiai šaukdamas sviedė į Viešpatį savo vėzdą.

11 TEKSTAS

तां स आपततीं वीक्ष्य भगवान् समवस्थितः ।
जग्राह लीलया प्राप्तां गरुत्मानिव पन्नगीम् ॥११॥

*tām sa āpatatīm vīkṣya bhagavān samavasthitah
jagrāha līlayā prāptām garutmān iva pannagīm*

tām – šį vėzdą; *saḥ* – Jis; *āpatatīm* – lekiantį link; *vīkṣya* – pamatęs; *bhagavān* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *samavasthitah* – stovėjo nepajudėjęs iš vietos; *jagrāha* – pagavo; *līlayā* – lengvai; *prāptām* – artėjantį link Jo; *garutmān* – Garuða; *iva* – tarsi; *pannagīm* – gyvatę.

Regėdamas į Jį skrendantį vėzdą, Viešpats nė nepajudėjęs iš vietos pagavo jį taip lengvai tarsi paukščiu karalius Garuða – gyvatę.

12 TEKSTAS

स्वपौरुषे प्रतिहते हतमानो महासुरः ।
नैच्छद्गदां दीयमानां हरिणा विगतप्रभः ॥१२॥

*sva-pauruṣe pratihate hata-māno mahāsuraḥ
naicchat gadām dīyamānām hariṇā vigata-prabhāḥ*

sva-pauruṣe – jo didvyriškumas; *pratihate* – sumenkintas; *hata* – užgautas; *mānaḥ* – išdidumas; *mahā-asuraḥ* – didysis demonas; *na icchat* – nepanoro paimti; *gadām* – vėzdō; *dīyamānām* – pasiūlytą; *hariṇā* – Hari; *vigata-prabhāḥ* – praradęs spindesį.

Sugėdintas didvyris, didysis demonas, patyrė pažeminimo kartelį ir ėmė netekti savitvardos. Kai Aukščiausiasis Viešpats ištiesė jam vėzdą, demonas atsisakė jį paimti.

13 TEKSTAS

जग्राह त्रिशिखं शूलं ज्वलज्ज्वलनलोलुपम् ।
यज्ञाय धृतरूपाय विप्रायाभिचरन् यथा ॥१३॥

*jagrāha tri-śikhaṁ śūlam jvalaj-jvalana-lolupam
yajñāya dhṛta-rūpāya viprāyābhicaran yathā*

jagrāha – čiupo; *tri-śikham* – trijų smaigalių; *śūlam* – trišakį; *jvalat* – liepsnoja; *jvalana* – ugnis; *lolupam* – nepasotinamą; *yajñāya* – visų aukojimų Viešpatį; *dhṛta-rūpāya* – įsikūnijusį Varāhos pavidalu; *viprāya* – brahmanui; *abhicaran* – norėdamas pakenkti; *yathā* – tarsi.

Čia jis čiupo negailestingą kaip liepsnoja ugnis trišakį ir sviedė jį į visų aukojimų Viešpatį. Jis pasielgė tarsi piktadarys, nukreipiantis kūno tramdymu pelnytą jėgą prieš teisuolį brahmaną.

14 TEKSTAS

तदोजसा दैत्यमहाभटार्पितं
चकासदन्तःख उदीर्णदीधिति ।
चक्रेण चिच्छेद निशातनेमिना
हरिर्यथा तार्क्ष्यपतत्रमुज्झितम् ॥१४॥

*tad ojasā daitya-mahā-bhaṭārpitam
cakāsad antaḥ-kha udīrṇa-dīdhiti
cakreṇa ciccheda niśāta-neminā
harir yathā tārkṣya-patatram ujjhitam*

tat – šis trišakis; *ojasā* – iš visų jėgų; *daitya* – iš demonų tarpo; *mahā-bhāṭa* – galingo kario; *arpitam* – sviestas; *cakāsat* – švytėdamas; *antaḥ-khe* – danguje; *udīrṇa* – sustiprino; *dīdhiti* – šviesą; *cakreṇa* – Sudaršanos disku; *ciccheda* – Jis suskaldė į šipulius; *niśāta* – aštria; *neminā* – briauna; *hariḥ* – Indra; *yathā* – kaip; *tārksya* – Garužos; *patatram* – sparną; *ujjhitam* – pamestą.

Sukaupęs visas savo jėgas galingasis demonas sviedė trišakį į Viešpatį, ir skrosdamas dangų trišakis nušvietė viską aplink. Tačiau Dievo Asmuo Savo aštriabriauniu Sudaršanos disku suskaldė trišakį į šipulius, kaip Indra kitados savo ginklu nukirto Garužos sparną.

Komentaras: Štai kokiomis aplinkybėmis įvyko posme minimas incidentas tarp Garužos ir Indros. Kartą Viešpaties nešėjas Garuža, norėdamas išvaduoti savo motiną Vinatą, patekusią jo pamotės, gyvačių motinos Kadrū, vergijon, nugvelbė iš rojaus planetų gyventojų pusdievių ašotį su nektaru. Sužinojęs apie vagystę rojaus karalius Indra sviedė į jį žaibą. Nenorėdamas išsklaidyti šlovės apie Indros ginklo neįveikiamumą, nenugalimasis Viešpaties nešėjas Garuža nusimetė vieną iš savo sparnų ir žaibas suplėšė jį į gabalus. Aukštutinių planetų gyventojai yra nepaprastai kilnūs, kovodami tarpusavyje jie stengiasi jokiū būdu nenusižengti garbės kodeksui. Taip pasielgdamas Garuža norėjo parodyti savo pagarbą Indrai. Žinodamas apie tai, kad Indros ginklas būtinai turi pasiekti tikslą, jis paaukoko tam savo sparną.

15 TEKSTAS

वृक्णे स्वशूले बहुधारिणा हरेः
 प्रत्येत्य विस्तीर्णमुरो विभूतिमत् ।
 प्रवृद्धरोषः स कठोरमुष्टिना
 नदन् प्रहृत्यान्तरधीयतासुरः ॥१५॥

*vṛkṇe sva-śūle bahudhāriṇā hareḥ
 pratyetya vistīrṇam uro vibhūtimat
 pravṛddha-roṣaḥ sa kathora-muṣṭinā
 nadan prahrīyāntaradhīyatāsuraḥ*

vṛkṇe – sutriuškino; *sva-śūle* – jo trišakį; *bahudhā* – į mažus šipulius; *ariṇā* – Sudaršanos diskas; *hareḥ* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *pratyetya* – metėsi

link; *vistīrnam* – plačią; *urah* – krūtine; *vibhūti-mat* – sėkmės deivės buveinė; *pravṛddha* – sustiprėjo; *roṣaḥ* – įtūžis; *sah* – Hiraṇyākṣa; *kathora* – geležiniu; *muṣṭinā* – savo kumščiu; *nadan* – riaumodamas; *prahṛtya* – kirto į; *antaradhīyata* – išnyko; *asurah* – demonas.

Kai Dievo Asmens diskas sutriuškino trišakį į šipulius, demonas neregėtai įtūžo ir metėsi Viešpaties pusėn. Siaubingai suriaumojęs jis kirto savo geležiniu kumščiu tiesiai į plačią Viešpaties krūtine, kurioje puikuojuosi Šrīvatsos ženklas, ir tapo nematomas.

Komentaras: Šrīvatsa, šviesių plaukų garbana, puošianti Viešpaties krūtine, yra skiriamasis Aukščiausiojo Dievo Asmens ženklas. Vaikuṅthalokos ir Goloka Vṛndāvanos gyventojai yra kaip du vandens lašai panašūs į Dievo Asmenį, bet Viešpatį galima atskirti pagal Šrīvatsos ženklą, puošiantį Jo krūtine.

16 TEKSTAS

तेनेत्थमाहतः क्षत्तर्भगवानादिसूकरः ।

नाकम्पत मनावक्कापि स्रजा हत इव द्विपः ॥१६॥

*tenettham āhataḥ kṣattar bhagavān ādi-sūkarah
nākampata manāk kvāpi srajā hata iva dvipaḥ*

tena – Hiraṇyākṣos; *ittham* – taip; *āhataḥ* – patyręs smūgį; *kṣattaḥ* – o Vidura; *bhagavān* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *ādi-sūkarah* – pirmasis šernas; *na akampata* – nevirptelėjo; *manāk* – nei trupučio; *kva api* – niekur; *srajā* – gėlių girlianda; *hataḥ* – patyręs smūgį; *iva* – tarsi; *dvipaḥ* – dramblys.

O Vidura, nuo demono kirto smūgio Viešpats, pirmasis šernas visatoje, nė nevirptelėjo. Jis stovėjo lyg niekur nieko, tarytum dramblys, kuriam būtų sudavę gėlių girlianda.

Komentaras: Hiraṇyākṣa, kaip jau minėta, kitados tarnavo Viešpačiui Vaikuṅthoje, bet vėliau dėl tam tikrų aplinkybių puolė į materialų pasaulį ir gimė demonu. Dvikova su Aukščiausioju Viešpačiu garantavo jam išvadavimą. Smūgis, kurį demonas kirto į transcendentinį Viešpaties kūną, suteikė Viešpačiui tokį patį malonumą, kokį patiria tėvas, einantis imtynių su sūneliu. Kartais tėvas sumano juokais pasigalinėti su sūnumi, tad Hiraṇyākṣos smūgiai Viešpačiui buvo tarsi gėlės, kuriomis Jį apipila bhaktai.

Kitaip sakant, Viešpats sumanė šią dvikovą norėdamas patirti transcendentinę palaimą ir priešininko smūgiai teikė Jam didžiulį pasitenkinimą.

17 TEKSTAS

अथोरुधासृजन्मायां योगमायेश्वरे हरौ ।
यां विलोक्य प्रजास्रस्ता मेनिरेऽस्योपसंयमम् ॥१७॥

*athorudhāsṛjan māyām yoga-māyeśvare harau
yām vilokya prajāś trastā menire 'syopasaṁyamam*

atha – tuomet; *urudhā* – įvairius; *asṛjat* – jis paleido į darbą; *māyām* – burtus; *yoga-māyā-iśvare* – yogamāyos Valdovas; *harau* – prieš Hari; *yām* – kuriuos; *vilokya* – išvydę; *prajāḥ* – žmonės; *trastāḥ* – išgąsdinti; *menire* – pamanė; *asya* – apie šios visatos; *upasamāyamam* – sunaikinimą.

Tikėdamasis apgauti Viešpatį, yogamāyos valdovą, demonas paleido į darbą savo burtus. Regėdami tai žmonės ne juokais sunerimo ir pagalvojo, kad artinasi pasaulio pabaiga.

Komentaras: Dvikova, kurią Viešpats pramogos dėlei sumanė su Savo bhaktu, pasivertusiu demonu, vyko taip įnirtingai, kad rodės, jog visatai iškilo sunaikinimo grėsmė. Štai kur Aukščiausiojo Dievo Asmens didybės įrodymas – net ir Jo mažojo pirštelio krustelėjimas visatos gyventojams atrodo stulbinantis ir grėsmingas.

18 TEKSTAS

प्रववुर्वायवश्चण्डास्तमः पांसवमैरयन् ।
दिग्भ्यो निपेतुर्ग्रावाणः क्षेपणैः प्रहिता इव ॥१८॥

*pravavur vāyavaś caṇḍās tamaḥ pāmsavam airayan
digbhyo nipetur grāvāṇaḥ kṣeṇaṇaiḥ prahitā iva*

pravavuh – pūtė; *vāyavaḥ* – vėjai; *caṇḍāḥ* – uraganiniai; *tamaḥ* – tamsa; *pāmsavam* – nuo sukilusių dulkių; *airayan* – plito; *digbhyaḥ* – iš visų pusių; *nipetuḥ* – pabiro; *grāvāṇaḥ* – akmenys; *kṣeṇaṇaiḥ* – iš kulkosvaidžio; *prahitāḥ* – paleisti; *iva* – tarsi.

Ūmai iš visų pusių ėmė pašėlusiai pūsti uraganiniai vėjai, viską aplinkui užtemdydami dulkių stulpais ir kruša. Nežinia iš kur tarytum kulkosvaidžio prapliupos ėmė birti didžiuliai akmenys.

19 TEKSTAS

द्वौर्नष्टभगणाभ्रौघैः सविद्युत्स्तनयित्नुभिः ।

वर्षद्भिः पूयकेशासृग्विण्मूत्रास्थीनि चासकृत् ॥१९॥

*dyaur naṣṭa-bhagaṇābhraughaiḥ sa-vidyut-stanayitnubhiḥ
varṣadbhiḥ pūya-keśāsrḡ- viṇ-mūtrāsthīni cāsakṛt*

dyauḥ – danguje; *naṣṭa* – buvo užgožti; *bha-gaṇa* – šviesuliai; *abhra* – debesimis; *oghaiḥ* – susitelkusiais; *sa* – drauge su; *vidyut* – žaibu; *stanayitnubhiḥ* – ir griausmu; *varṣadbhiḥ* – pasipylė; *pūya* – pūliai; *keśa* – plaukai; *asṛk* – kraujas; *viṇ* – išmatos; *mūtra* – šlapimas; *asthīni* – kaulai; *ca* – ir; *asakṛt* – vėl ir vėl.

Griaudėjo ir trunkė žaibai, tamsūs debesys užvilko dangų, užgoždami dangaus šviesulius. Iš padangių pasipylė plaukai, kaulai, pūlių, kraujo, šlapimo ir išmatų srautai.

20 TEKSTAS

गिरयः प्रत्यदृश्यन्त नानायुधमुचोऽनघ ।

दिग्वाससो यातुधान्यः शूलिन्यो मुक्तमूर्धजाः ॥२०॥

*girayaḥ pratyadrśyanta nānāyudha-muco 'nagha
dik-vāsaso yātudhānyaḥ śūlinyo mukta-mūrdhajāḥ*

girayaḥ – kalnai; *pratyadrśyanta* – atrodė; *nānā* – įvairiausias; *āyudha* – ginklus; *mucaḥ* – svaidė; *anagha* – o tyrasis Vidura; *dik-vāsasaḥ* – nuogos; *yātudhānyaḥ* – demonės; *śūlinyaḥ* – ginkluotos trišakiais; *mukta* – palaidais; *mūrdhajāḥ* – plaukais.

O tyrasis Vidura, nuo kalnų pasipylė įvairiausių ginklų lietus, ėmė siausti trišakiais ginkluotos nuogos demonės ilgais palaidais plaukais.

21 TEKSTAS

बहुभिर्यक्षरक्षोभिः पत्त्यधरथकुञ्जरैः ।

आततायिभिरुत्सृष्टा हिंसा वाचोऽतिवैशसाः ॥२१॥

*bahubhir yakṣa-rakṣobhiḥ patty-aśva-ratha-kuñjaraiḥ
ātātāyibhir utsṛṣṭā himsrā vāco 'tivaiśasaḥ*

bahubhiḥ – daugybės; *yakṣa-rakṣobhiḥ* – Yakṣų ir Rākṣasų; *patti* – pėsčių; *aśva* – ant arklių; *ratha* – kovos vežimuose; *kuñjaraiḥ* – arba ant dramblių; *ātātāyibhiḥ* – chuliganų; *utsr̥ṣṭāḥ* – ištarti; *himsrāḥ* – baisūs; *vācaḥ* – žodžiai; *ati-vaiśasāḥ* – kraugeriški.

Pėsčių, raitų ant arklių ar dramblių, sėdinčių kovos vežimuose Yakṣų ir Rākṣasų ordos drebino orą grąšinančiais laukiniais šūksmais.

22 TEKSTAS

प्रादुष्कृतानां मायानामासुरीणां विनाशयत् ।
सुदर्शनास्त्रं भगवान् प्रायुङ्क्त दयितं त्रिपात् ॥२२॥

prāduṣkṛtānām māyānām āsurīṇām vināśayat
sudarśanāstram bhagavān prāyuṅkta dayitam tri-pāt

prāduṣkṛtānām – apreiškė; *māyānām* – magiiskus burtus; *āsurīṇām* – demono apreiškė; *vināśayat* – trokšdamas sunaikinti; *sudarśana-astram* – Sudaršanos ginklą; *bhagavān* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *prāyuṅkta* – sviedė; *dayitam* – mėgstama; *tri-pāt* – tas, kuris mėgaujasi visomis aukomis.

Tada Viešpats, kuris mėgaujasi visomis aukomis, sviedė Savo mėgstamą diską Sudaršaną, danguje lengvai išsklaidžiusį magiiskus demono burtus.

Komentaras: Galingi *yogai* ir demonai pasitelkę į pagalbą savo mistines galias gali kurti nepaprastus stebuklus, tačiau tereikia Viešpačiui pasinaudoti Savo Sudaršana *cakra*, ir jų sukurti burtai išsisklaido kaip dūmas. Šiuos žodžius gerai iliustruoja istorija apie kivirčą tarp Durvāsos Munio ir Mahārājos Ambarīšos. Durvāsa buvo pasirengęs parodyti savo magišką galią, tačiau išvydęs besitariant Sudaršana *cakra*, išsigando dėl savo gyvybės ir ėmė blaškytis po visatos planetas, ieškodamas prieglobsčio. Viešpats pavadintas posme *tri-pāt*, tuo, kuris mėgaujasi trijų rūšių aukomis. „Bhagavad-gītoje“ Viešpats teigia, kad Jis mėgaujasi visų aukojimų, įžadų ir asketiškų žygių rezultatais. Viešpats mėgaujasi trijų rūšių *yajñomis*. „Bhagavad-gītoje“ paaiškinta, kad *yajña* laikomos aukojimo atnašos, meditacija ir filosofiniai ieškojimai. Tie, kas pasirinko *jñānos*, *yogos* ir *karmos* kelius, galų gale ateina pas Aukščiausiąjį Viešpatį, nes *vāsudevaḥ sarvam iti*, Aukščiausiasis Viešpats yra visa ko valdovas, jam priklauso viskas. Tokia yra visų aukojimų kulminacija.

23 TEKSTAS

तदा दितेः समभवत्सहसा हृदि वेपथुः ।
स्मरन्त्या भर्तुरादेशं स्तनाच्चासृक्प्रसुस्रुवे ॥२३॥

*tadā diteḥ samabhavat sahasā ḥṛdi vepathuḥ
smarantya bhartur ādeśam stanāc cāśṛk prasusruve*

tadā – tą akimirką; *diteḥ* – Diti; *samabhavat* – kilo; *sahasā* – ūmai; *ḥṛdi* – širdyje; *vepathuḥ* – drebulys; *smarantyaḥ* – prisiminus; *bhartuḥ* – savo vyro, Kašyapos; *ādeśam* – žodžius; *stanāt* – iš jos krūtų; *ca* – ir; *aśṛk* – kraujas; *prasusruve* – pasruvo.

Tą akimirką Hiraṇyākṣos motinos Diti širdis ūmai sudrebėjo. Ji prisiminė savo vyro, Kašyapos, žodžius ir iš jos krūtų ėmė sunktis kraujas.

Komentaras: Paskutinę Hiraṇyākṣos gyvenimo akimirką jo motina Diti prisiminė vyro pranašystę: jos sūnūs būsią demonais, tačiau jiems nusišypsos laimė žūti nuo Paties Viešpaties rankos. Viešpaties malone šie žodžiai iškilo jos atmintyje ir iš jos krūtų vietoj pieno ėmė sunktis kraujas. Paprastai, kai motinos širdį užplūsta meilės sūnums banga, iš jos krūtų ima sunktis pienas. Tačiau šiuo atveju demonų motinos krūtyse kraujas nevirto pienu ir iš jų ėmė sunktis kraujas. Pienas, kaip žinoma, susiformuoja iš kraujo. Gerti pieną labai sveika, o kraujas jo negali pakeisti, nors iš esmės ir pienas, ir kraujas yra viena substancija. Tas pats pasakytina ir apie karvės pieną.

24 TEKSTAS

विनाष्टासु स्वमायासु भूयश्चात्रज्य केशवम् ।
रुषोपगूहमानोऽमुं ददृशेऽवस्थितं बहिः ॥२४॥

*vināṣṭāsu sva-māyāsu bhūyaś cāvrajya keśavam
ruṣopagūhamāno 'muṃ dadṛṣe 'vasthitam bahiḥ*

vināṣṭāsu – kai išsisklaidė; *sva-māyāsu* – jo magiški burtai; *bhūyaḥ* – vėl; *ca* – ir; *āvrajya* – išniro priešais; *keśavam* – Aukščiausiąjį Dievo Asmenį; *ruṣā* – liepsnodamas įniršiu; *upagūhamānaḥ* – apglėbė; *amum* – Viešpatį; *dadṛṣe* – pamatė; *avasthitam* – stovintį; *bahiḥ* – atokiau.

Regėdamas, kaip išsisklaidė jo magiški burtai, demonas vėl išniro priešais Dievo Asmenį, Kešavą, ir liepsnodamas įniršiu stvėrė jį, mėgindamas sutraiškyti savo glėbyje. Tačiau didžiai jo nuostabai, Viešpaties glėbyje jau nebuvo, Jis stovėjo atokiau.

Komentaras: Posme Viešpats pavadintas Kešava, nes kūrimo aušroje Jis nudobė demoną Kešį. Kešava – vienas iš Kṛṣṇos vardų. Kṛṣṇa yra visų inkarnacijų šaltinis ir „Brahma-samhitas“ teigimu, Govinda – tai Aukščiausiasis Dievo Asmuo, visų priešasčių priešastis, egzistuojantis visais Savo pavidalais ir skleidiniais vienu metu. Atkreiptinas dėmesys į demono pastangas suspausti Aukščiausiajį Dievo Asmenį savo glėbyje. Demonas norėjo apglėbti Viešpatį rankomis, tikėdamasis, kad savo ribotomis, materialiomis jėgomis jis gali apglėbti begalinę Absoliučią Tiesą. Jis nežinojo, kad Dievas yra didesnis už didžiausią ir mažesnis už mažiausią. Aukščiausiojo Viešpaties neįmanoma apglėbti, neįmanoma Jam pristesti savo valios. Nepaisant to, demonai ir toliau neatsisako pastangų aprėpti begalinį Aukščiausiajį Viešpatį. Kaip nurodo „Bhagavad-gītā“, nesuvokiama Savo galia Viešpats gali egzistuoti visatos pavidalu, ir tuo pačiu būti uždarytas dėžutėje, kurioje jo bhaktas laiko savo Dievybę. Daugelis bhaktų laiko Dievybės figūrėlę nedidelėje dėžutėje, su kuria niekada neišsiskiria, kurią visur nešiojasi kartu, ir kasryt garbina Viešpatį. Aukščiausiojo Viešpaties Kešavos, Dievo Asmens Kṛṣṇos, neįmanoma aprėpti protu ir išreikšti skaičių kalba. Jis visad yra kartu su bhaktu, egzistuojamas bet kuriuo bhaktui patogių pavidalu, o štai demonams, nepaisant didžiausių jų pastangų, Viešpats yra nepasiekiamas.

25 TEKSTAS

तं मुष्टिभिर्विनिघ्नन्तं वज्रसारैरधोक्षजः ।
करेण कर्णमूलेऽहन् यथा त्वाष्ट्रं मरुत्पतिः ॥२५॥

*tam muṣṭibhir vinighnantam vajra-sārair adhokṣajah
kareṇa karṇa-mūle 'han yathā tvāṣṭram marut-patiḥ*

tam – Hiraṇyākṣa; *muṣṭibhiḥ* – savo kumščiais; *vinighnantam* – trankydamas; *vajra-sāraih* – kietais kaip žaibas; *adhokṣajah* – Viešpats Adhokṣaja; *kareṇa* – ranka; *karṇa-mūle* – po ausimi; *ahan* – kirto; *yathā* – kaip; *tvāṣṭram* – demonui Vṛtrai (Tvaṣṭos sūnui); *marut-patiḥ* – Indra (Marutų valdovas).

Demonas ėmė talžyti Viešpatį savo geležiniais kumščiais, tačiau Viešpats Adhokšaja kirto jam po ausimi, kaip kitados Marutų valdovas Indra demonui Vṛtrai.

Komentaras: Čia Viešpats pavadintas Adhokšaja, kitaip sakant, jam negalioja materialūs masteliai. *Akšaja* reiškia „juslinio patyrimo ribos“, o *adhokšaja* – „tas, kurio neįmanoma patirti materialiais jutimo organais.“

26 TEKSTAS

स आहतो विश्वजिता ह्यवज्ञया
परिभ्रमद्वात्र उदस्तलोचनः ।
विशीर्णबाह्वङ्घ्रिशिरोरुहोऽपतद्
यथा नगेन्द्रो लुलितो नभस्वता ॥२६॥

*sa āhato viśva-jitā hy avajñayā
paribhramad-gātra udasta-locanaḥ
viśīrṇa-bāhv-aṅghri-śirorūho 'patad
yathā nagendro lulito nabhasvatā*

saḥ – jis; *āhataḥ* – patyręs smūgį; *viśva-jitā* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *hi* – nors; *avajñayā* – atsainiai; *paribhramat* – ėmė suktis; *gātraḥ* – kūnas; *udasta* – iššoko; *locanaḥ* – akys; *viśīrṇa* – lūžo; *bāhu* – rankos; *aṅghri* – kojos; *śiraḥ-ruhaḥ* – plaukai; *apatat* – nuvirto; *yathā* – kaip; *naga-indraḥ* – galingas medis; *lulitaḥ* – su šaknimis išrautas; *nabhasvatā* – vėtros.

Ir nors nenugalimasis Viešpats neįdėjo į smūgį visos savo jėgos, nuo Jo plekštelėjimo demono kūnas ėmė suktis, jo akys iššoko iš orbitų, lūžo rankos ir kojos, ir jis sudarkytas plaukais, išleides paskutinį kvapą nuvirto, kaip galingas medis, vėtros išrautas su šaknimis.

Komentaras: Viešpats akies mirksniu gali susidoroti net ir su tokiu galingu demonu kaip Hiraṇyākṣa. Viešpats seniausiai galėjo su juo susidoroti, tačiau neskubėjo to daryti, leisdamas demonui parodyti visas savo mistines galias. Nei mistinės galios, nei mokslo pažanga, nei materialioji galia nepadės mums prilygti Aukščiausiam Dievo Asmeniui – to nevalia pamiršti. Tereikia jam duoti ženklą ir visos mūsų pastangos nueis vėjais. Šis epizodas rodo, kad nesuvokiamai Viešpaties galiai neįmanoma pasipriešinti. Tereikėjo Viešpačiui panorėti ir vienu pliaukštelėjimu Jis pribaižė demoną, nepaisant visų jo demoniškų gudrybių.

27 TEKSTAS

क्षितौ शयानं तमकुण्ठवर्चसं
 करालदंष्ट्रं परिदष्टदच्छदम् ।
 अजादयो वीक्ष्य शशंसुरागता
 अहो इमं को नु लभेत संस्थितिम् ॥२७॥

*kṣitau śayānam tam akunṭha-varcasam
 karāla-damṣṭram paridaṣṭa-dacchadam
 ajādayo vīkṣya śaśamsur āgatā
 aho imam ko nu labheta sansthitim*

kṣitau – ant žemės; *śayānam* – nuvirtusi; *tam* – Hiranyākṣa; *akunṭha* – nepraradusi savo spalvos; *varcasam* – raudonio; *karāla* – grėsmingais; *damṣṭram* – dantimis; *paridaṣṭa* – prikašta; *dat-chadam* – lūpa; *aja-ādayaḥ* – Brahmā ir kiti; *vīkṣya* – išvydę; *śaśamsuḥ* – susižavėję tarė; *āgatāḥ* – atvykę; *aho* – ak; *imam* – šią; *kaḥ* – kas; *nu* – tikrai; *labheta* – galėtų sutikti; *sansthitim* – mirtį.

I dvikovo vietą atskubėję Aja [Brahmā] ir kiti pusdieviai išvydo nuvirtusį ant žemės demoną, grėsmingomis savo iltimis prikandusį lūpą. Mirtinas blyškumas dar nebuvo palietęs jo raudonų skruostų. Brahmā su susižavėjimu tarė: „Ak, ar gali būti šaunesnė mirtis?“

Komentaras: Demonas gulėjo negyvas, tačiau jo veido dar nebuvo pakeitęs mirtinas blyškumas. Tai labai įdomus faktas, kadangi žmogui ar gyvūnui mirus, visas jo kūnas kaip mat išblykšta, jo oda praranda savo natūralią spalvą ir kūnas ima irti. Tačiau šiuo atveju mirusiojo Hiranyākṣos kūno spalva nepakito, nes prie jo prisilietė Patsai Viešpats, Aukščiausioji Siela. Oda išlaiko sveiką spalvą tol, kol kūne glūdi siela. Ir nors demono siela jau buvo pasitraukusi iš kūno, Aukščiausios Sielos palytėtas jo kūnas neprarado savo natūralios spalvos. Individuali siela skirtinga nuo Aukščiausiojo Dievo Asmens. Laimingas tas, kas atsiskirdamas nuo kūno regi Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, štai kodėl Brahmā ir kiti pusdieviai ėmė šlovinti demono mirtį.

28 TEKSTAS

यं योगिनो योगसमाधिना रहो
 ध्यायन्ति लिङ्गादसतो मुमुक्षया ।

तस्यैष दैत्यऋषभः पदाहतो
मुखं प्रपश्यंस्तनुमुत्ससर्ज ह ॥२८॥

*yam yogino yoga-samādhinā raho
dhyāyanti liṅgād asato mumukṣayā
tasyaiṣa daitya-ṛṣabhaḥ padāhato
mukhaṁ prapaśyaṁs tanum utsasarja ha*

yam – kurį; *yogināḥ* – yogai; *yoga-samādhinā* – mistinio transo būsenoje; *rahaḥ* – atsiskyre nuo žmonių; *dhyāyanti* – medituoja; *liṅgāt* – nuo kūno; *asataḥ* – efemeriško; *mumukṣayā* – siekiantys išsivaduoti; *tasya* – Jį; *eṣaḥ* – šis; *daitya* – Diti sūnus; *ṛṣabhaḥ* – geriausiasis; *padā* – koja; *āhataḥ* – partrenktas; *mukham* – veidą; *prapaśyan* – žvelgdamas į; *tanum* – kūną; *utsasarja* – paliko; *ha* – tikrai.

Brahmā teṣe: Demonas krito nuo smūgio, kurį priekine koja jam kirto Viešpats, tas, kurį medituoja nuo žmonių atsiskyre ir mistiniame transe paskendę yogai, siekiantys atsikratyti efemeriško materialaus kūno. Geriausiasis iš Diti sūnų pasitraukė iš šio mirtingųjų pasaulio žvelgdamas į Jo veidą.

Komentaras: Pastarajame „Śrīmad-Bhāgavatam“ posme labai aiškiai apibrėžiamas *yogos* metodas. Posme nurodoma, kad *yogų* ir meditaciją praktikuojančių mistikų tikslas – atsikratyti materialaus kūno. Siekdami panirti į *yogos* transą, jie atsiskiria nuo žmonių ir medituoja nuošalioje vietoje. *Yoga* praktikuojama nuošalioje vietoje, o ne žmonių akivaizdoje ar scenoje, kaip tai mėgsta daryti šiuolaikiniai pseudojogai. Tikrosios *yogos* tikslas – ištrūkti iš materialaus kūno, *yogos* praktika nėra būdas palaikyti gerą fizinę formą ar atitolinti senatvę. Toks reklaminis *yogos* variantas autoritetingos praktikos *yogos* mokyklų požiūriu yra nepriimtinas. Posme derėtų išskirti žodį *yam*, „kurį“, liudijantį, kad *yogos* meditacijos objektas turėtų būti Dievo Asmuo. *Yoga* laikytina meditacija į bet kurį Viešpaties pavidalą, taip pat ir į Viešpatį, įsikūnijusį šernu. Aukščiausia *yogos* forma „Bhagavad-gīto“ teigimu yra nuolatinė, nenutrūkstanti meditacija į Dievo Asmenį, įsikūnijusį vienu iš daugybės Savo pavidalų. Medituodamas į Viešpaties pavidalą *yogas* be vargo pasiekia transą. Jei *yogui* mirties akimirką pavyksta sutelkti visas savo mintis į Viešpaties pavidalą, jis visiems laikams atsikrato materialaus kūno ir patenka į Dievo karalystę. Brahmos ir kitų pusdievių nuostabai Viešpats dovanojo šią galimybę demonui Hiraṇyākṣai. Kitaip sakant, vieno Viešpaties spyrio pakako, kad demonas pasiektų aukščiausią *yogos* tikslą.

29 TEKSTAS

एतौ तौ पार्षदावस्य शापाद्यातावसद्गतिम् ।
पुनः कतिपयैः स्थानं प्रपत्स्येते ह जन्मभिः ॥२९॥

*etau tau pārṣadāv asya śāpād yātāv asad-gatim
punaḥ katipayaiḥ sthānaṁ prapatsyete ha janmabhiḥ*

etau – šie du; *tau* – abu; *pārṣadau* – tarnai; *asya* – Dievo Asmens; *śāpāt* – kadangi buvo prakeikti; *yātau* – iškeliavo; *asad-gatim* – kad gimtų demonų šeimoje; *punaḥ* – vėl; *katipayaiḥ* – keleto; *sthānam* – savo vietą; *prapatsyete* – atgaus; *ha* – tikrai; *janmabhiḥ* – po gimimų.

Šiems dviems išminčių prakeiktiems Aukščiausiojo Viešpaties tarnams buvo lemta gimti demonų šeimoje. Dar kelis syk gimę demonais jie vėl sugrįš eiti savo pareigų.

30 TEKSTAS

देवा ऊचुः
नमो नमस्तेऽखिलयज्ञतन्तवे
स्थितौ गृहीतामलसत्त्वमूर्तये ।
दिष्ट्या हतोऽयं जगतामरुन्तुद-
स्त्वत्पादभक्त्या वयमीश निर्वृताः ॥३०॥

*devā ūcuḥ
namo namas te 'khila-yajña-tantave
sthitau gṛhītāmala-sattva-mūrtaye
diṣṭyā hato 'yaṁ jagatām aruntudaḥ
tvat-pāda-bhaktyā vayam īśa nīrvṛtāḥ*

devāḥ – pusdieviai; *ūcuḥ* – tarė; *namaḥ* – lenkiamės; *namaḥ* – lenkiamės; *te* – Tau; *akhila-yajña-tantave* – visų aukojimų Viešpatie; *sthitau* – gelbėdamas; *gṛhīta* – apreiškei; *amala* – tyros; *sattva* – dorybės; *mūrtaye* – pavidalą; *diṣṭyā* – laimei; *hataḥ* – nužudei; *ayam* – šį; *jagatām* – pasauliams; *aruntudaḥ* – atnešusių bėdų; *tvat-pāda* – Tavo pėdoms; *bhaktyā* – su pasiaukojimu; *vayam* – mes; *īśa* – o Viešpatie; *nīrvṛtāḥ* – tapome laimingi.

Kreipdamiesi į Viešpatį pusdieviai tarė: Būki pagarbintas, o visų aukojimų Viešpatie. Gelbėdamas pasaulį Tu apsiereiškei grynąją dorybę įkūnijančiu šerno pavidalu. Laimė, demonas, kuris atnešė tiek bėdų visam pasauliui, krito nuo Tavo rankos, ir mes, o Viešpatie, ištikimi Tavo lotosinių pėdų tarnai, galime lengviau atsikvėpti.

Komentaras: Materialiame pasaulyje viešpatauja trys *guṇos*: dorybė, aistra ir neišmanymas, tačiau dvasinis pasaulis yra suverptas iš grynosios dorybės. Čia teigiama, kad Viešpats įkūnija grynąją dorybę, o tai reiškia, kad Jo kūnas nėra materialus. Materialiame pasaulyje dorybė grynuoju pavidalu neegzistuoja. Grynosios dorybės būvį „Bhāgavatam“ vadina *sattvaṃ viśuddham*. *Viśuddham* reiškia „grynas“. Grynoji dorybė egzistuoja nesutepta aistros ir neišmanymo – dviejų žemesniųjų *guṇų*. Vadinasi, šerno pavidalas, kuriuo pasirodė Viešpats, su šiuo materialiu pasauliu neturi nieko bendro. Aišku, egzistuoja daugybė kitų Viešpaties pavidalų, tačiau su materialiomis ypatybėmis jie niekaip nesusiję. Visi Viešpaties įsikūnijimai yra tapatūs Višņu – visų aukojimų Viešpačiui.

Svarbiausias visų Vedose rekomenduojamų aukojimų tikslas – patenkinti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Per savo neišmanymą žmonės siekia įsiteikti kitoms Dievo įgaliotoms būtybėms, tačiau tikrasis žmogaus gyvenimo tikslas yra patenkinti Aukščiausiąjį Viešpatį Višņu. Visi aukojimai yra skirti tam, kad suteikti džiaugsmo Aukščiausiajam Viešpačiui. Tuos, kurie tai suvokia, vadina pusdieviais, dieviškos prigimties ar beveik Dievui prilygtančiomis būtybėmis. Kadangi gyva būtybė yra neatsiejama Aukščiausiojo Viešpaties dalelė, ji yra pašaukta tarnauti Viešpačiui ir Jį patenkinti. Pusdieviai labai brangina Dievo Asmenį, todėl norėdamas juos pradžiuginti Viešpats susidorojo su demonu, atnešusiu pasauliui daugybę nelaimių. Egzistudama savo grynuoju pavidalu, dvasiškai apsivaliusi gyva būtybė siekia patenkinti Viešpatį, o visi aukojimai, kuriuos ji atlieka norėdama tai padaryti, vadinasi Kṛṣṇos sąmone. Posme aiškiai nurodyta, kad Kṛṣṇos sąmonė ugdoma su pasiaukojimu tarnaujant Aukščiausiajam Dievo Asmeniui.

31 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
 एवं हिरण्याक्षमसहविक्रमं
 स सादयित्वा हरिरादिसूकरः ।

जगाम लोकं स्वमखण्डितोत्सवं
समीडितः पुष्करविष्टरादिभिः ॥३१॥

maitreya uvāca
evam hiraṇyākṣam asahya-vikramam
sa sādāyivā harī ādi-sūkarah
jaḡāma lokam svam akhaṇḍitotsavam
samīḍitaḥ puṣkara-viṣṭarādibhiḥ

maitreyaḥ uvāca – Śrī Maitreya tarė; *evam* – taip; *hiraṇyākṣam* – Hiranyākṣa; *asahya-vikramam* – neišpasakytai galinga; *saḥ* – Viešpats; *sādāyivā* – nužudęs; *hariḥ* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *ādi-sūkarah* – šernų pradininkas; *jaḡāma* – sugrižo; *lokam* – į Savo buveinę; *svam* – asmeninę; *akhaṇḍita* – nepertraukiama; *utsavam* – šventė; *samīḍitaḥ* – šlovino; *puṣkara-viṣṭara* – lotoso sostas (Viešpats Brahmā, kuris sėdi lotose); *ādibhiḥ* – ir kiti.

Śrī Maitreya tęsė: Nužudęs nežabotos jėgos demoną Hiranyākṣą, Aukščiausiasis Viešpats Hari, šernų pradininkas, sugrižo į Savo buveinę, kur gyvenimas – nepertraukiama šventė. Brahmā ir kiti pusdieviai pašlovino Viešpatį savo maldomis.

Komentaras: Posme Viešpats pavadintas šernų pradininku. Pasak „Vedānta-sūtros“ (1.1.2), Absoliuti Tiesa yra pirminė būties priežastis. Iš čia kyla išvada, jog visos 8 400 000 gyvybės formų kilo iš Viešpaties, kuris yra *ādi* – visų gyvybės formų pradininkas. „Bhagavad-gītoje“ kreipdamasis į Viešpatį Arjuna pavadina Jį *ādyam*, pirminiu, o „Brahma-saṁhitoje“ Viešpats pavadintas *ādi-puruṣam*, Pirmine Asmenybe. Maža to, „Bhagavad-gītoje“ (10.8) Viešpats ir Pats skelbia: *mattaḥ sarvaṁ pravartate* – „Viskas kyla iš Manęs.“

Šiame epizode, norėdamas susidoroti su Hiranyākṣa ir pakelti Žemę iš Garbhos vandenyno gelmių Viešpats įsikūnijo šernu ir tapo *ādi-sūkara*, pirminiu šernu. Materialiame pasaulyje šernas arba kiaulė laikomi pačiais žemiausiais gyvūnais, tačiau *ādi-sūkaros*, Aukščiausiojo Dievo Asmens, niekas netapatino su paprastu šernu. Savo maldose Viešpatį Šerną pašlovino pusdieviai ir net pats Viešpats Brahmā.

Pastarasis posmas patvirtina „Bhagavad-gītos“ teiginį, kad Viešpats iš savo transcendentinės buveinės nužengia į materialų pasaulį tam, kad susidorotų su piktadariais ir išgelbėtų Savo bhaktus. Nužudęs demoną Hiranyākṣą Viešpats išlaikė Savo pažadą naikinti demonus ir globoti Viešpatį Brahmą ir kitus pusdievius. Posme kalbama ir apie Viešpaties buveinę,

į kurią Jis sugrįžo. Vadinasi, Viešpatys turi Savo transcendentinę planetą. Viešpatys, kaip visų galių ir energijų šaltinis, yra visa persmelkiantis ir sykiu nekelia kojos iš Goloka Vṛndāvanos. Jis tartum saulė, kuri būdama tam tikrame visatos taške savo spinduliais apšviečia visą pasaulį.

Viešpatys yra visa persmelkiantis, nors ir turi Savo buveinę, iš kurios nekelia kojos. Impersonalistai pripažįsta tik vieną iš Viešpaties aspektų. Jo visabūtiškumą, tačiau nesuvokia, kad Pats Viešpatys amžinai egzistuoja Savo transcendentinėje buveinėje, kur vyksta Jo transcendentiniai žaidimai. Pažymėtinas posmo žodis *akhaṇḍitotsavam*. *Utsava* reiškia „malonumas“. Žodis *utsava* vartojamas norint įvardinti šventę, kuri rengiama norint pasilinksminti. *Utsava* – tai visiškos laimės atmosfera, amžinai viešpataujanti Vaikuṇṭhalokose, Viešpaties buveinėje, kuri yra verta Viešpaties Brahmos ir kitų pusdievių, juo labiau, menkesnių už juos gyvų būtybių, tokių kaip žmonės, garbinimo.

Į šį pasaulį Viešpatys nužengia iš Savo buveinės, todėl neatsitiktinai Jis vadinamas *avatāra*, nužengiančiu. Kartais žodis *avatāra* suvokiamas kaip terminas, reiškiantis įsikūnijimą fiziniu pavidalu. Tačiau iš tikrųjų *avatāra* vadintinas tas, kuris nužengia iš aukščiausios buveinės. Viešpaties buveinė yra už materialaus pasaulio ribų, todėl kai Viešpatys nužengia iš Savo aukščiausios buveinės Jis vadinamas *avatāra*.

32 TEKSTAS

मया यथानूक्तमवादि ते हरेः
 कृतावतारस्य सुमित्र चेष्टितम् ।
 यथा हिरण्याक्ष उदारविक्रमो
 महामृधे क्रीडनवन्निराकृतः ॥३२॥

*mayā yathānūktam avādi te hareḥ
 kṛtāvātārasya sumitra cheṣṭitam
 yathā hiraṇyākṣa udāra-vikramo
 mahā-mṛdhe kṛīḍanavan nirākṛtaḥ*

mayā – mano; *yathā* – kaip; *anūktam* – papasakota; *avādi* – buvo paaiškinta; *te* – tau; *hareḥ* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *kṛta-avatārasya* – kuris įsikūnijo; *sumitra* – o brangus Vidura; *cheṣṭitam* – žygiai; *yathā* – kaip; *hiraṇyākṣaḥ* – Hiraṇyākṣa; *udāra* – neregėtos; *vikramaḥ* – galios; *mahā-mṛdhe* – didingame mūšyje; *kṛīḍana-vat* – kaip žaislas; *nirākṛtaḥ* – buvo nukautas.

Maitreya toliau kalbėjo: Mano brangus Vidura, aš papasakojau tau kaip Viešpats, Dievo Asmuo nužengė į šį pasaulį, įsikūnijęs šernu, ir didingame mūšyje lengvai tarsi pramogaudamas nugalėjo nežabotos galios demoną. Aš tiksliai perdaviau tau viską, ką išgirdau iš savo dvasinio mokytojo lūpų.

Komentaras: Čia išminčius Maitreya kalba apie tai, kad istorija apie Hiraṇyākṣā, kritusį nuo Aukščiausiojo Dievo Asmens rankos yra perpasakota labai tiksliai, jis nieko neišgalvojo ir nuo savęs nepridėjo, jis tiesiog persakė tai, ką išgirdo iš savo dvasinio mokytojo lūpų. Tuo pačiu jis pripažįsta *paramparos* sistemą, t.y. transcendentinių žinių perdavimo mokinių seka metodą. *Acāryos*, arba dvasinio pirmtako žodžiai įgauna vertę tada, kai mokins juos išgirsta iš *bona fide* dvasinio mokytojo lūpų.

Posme kalbama ir apie tai, kad nepaisant savo neribotos galios demonas Hirāṇyākṣa tebuvo žaisliukas Aukščiausiojo Viešpaties rankose. Žaisdamas vaikas sulaužo žaisliuką, lygiai taip Viešpats be vargo susidoroja su bet kuriuo demonu, net jei paprastam žmogui, gyvenančiam materialiam pasaulyje, demonas atrodo nenugalimas ir nepaprastai galingas. Viešpats gali nužudyti milijonus demonų taip pat lengvai, kaip vaikas žaisdamas sulaužo savo žaisliukus.

33 TEKSTAS

सूत उवाच

इति कौषारवाख्यातामश्रुत्य भगवत्कथाम् ।
क्षत्तानन्दं परं लेभे महाभागवतो द्विज ॥३३॥

sūta uvāca

*iti kauṣāravākhyātām āśrūtya bhagavat-kathām
kṣattānandaṁ param lebhe mahā-bhāgavato dvija*

sūtaḥ – Sūta Gosvāmis; *uvāca* – tarė; *iti* – taip; *kauṣārava* – Maitreyos (Kuṣāros sūnaus); *ākhyātām* – papasakotą; *āśrūtya* – išgirdęs; *bhagavat-kathām* – pasakojimą apie Viešpatį; *kṣattā* – Vidura; *ānandaṁ* – palaimą; *param* – transcendentinę; *lebhe* – patyrė; *mahā-bhāgavataḥ* – didis bhaktas; *dvija* – o brahmane (Śaunaka).

Śrī Sūta Gosvāmis tęsė: Brangus brahmane, istorija apie Aukščiausiojo Dievo Asmens žygius, kurią didysis Viešpaties bhaktas Kṣatta [Vidura] išgirdo iš autoritetingo šaltinio, išminčiaus Kauṣāravos [Maitreyos] lūpų,

suteikė jam transcendentinę palaimą. Jis džiūgavo, klausydamasis šios istorijos.

Komentaras: Posmo teigimu, norint patirti transcendentinę palaimą klausantis pasakojimų apie Viešpaties žygius, reikia, kad ją papasakotų pripažintas dvasios autoritetas. Maitreyai šią istoriją papasakojo jo *bona fide* dvasinis mokytojas, o Vidurai ją persakė Maitreya. Persakydamas savo dvasinio mokytojo žodžius mokinyš tampa tikru dvasios autoritetu, ir priešingai, jeigu žmogus neturi *bona fide* dvasinio mokytojo, dvasiniu autoritetu jo laikyti nevalia. Apie tai aiškiai byloja pastarasis posmas. Norint patirti transcendentinę palaimą, būtina kreiptis į dvasios autoritetą. „Bhāgavatam“ patvirtina šią mintį, čia sakoma, kad vienintelis būdas patirti nektarišką pasakojimų apie Viešpaties žygius skonį – klausytis jų atidžiai, kupina tikėjimo širdimi, iš dvasios autoriteto lūpų. Neatsitiktinai Sanātana Gosvāmī išpėja mus apie tai, kad žodžiai apie Dievo Asmenį, tariamas netikinčiojo lūpomis, yra labai pavojingi. Nebhaktas, bedievis, šventraščiuose yra lyginamas su gyvate. Pienas, prie kurio prisiliečia gyvatė, tampa nuodais, lygiai taip, kai tyras, tarsi pienas, istorijas apie Viešpaties žygius ima pasakoti nuodingi it gyvatės bedieviai, jos tampa nuodais. Kai bedievis pasakoja istorijas apie Viešpaties žygius, jos nesukelia transcendentinės palaimos klausytojo širdyje ir gali pridaryti daug žalos. Viešpats Caitanya Mahāprabhu išpėja mus, kad nereikia klausyti jų iš māyāvādžių impersonalistų lūpų. Kalbėdamas apie māyāvādžius Caitanya Mahāprabhu buvo nepalenkiamas, Jis nedviprasmiškai sakė: *māyāvādi-bhāṣya śunile haya sarva nāṣa* – pražus tas, kuris klausosi māyāvādžių aiškinimų apie Viešpaties žygius, „Bhagavad-gīto“, „Śrīmad-Bhāgavatam“ ar kitų Vedų šventraščių komentarių. Bendravimas su impersonalistais neleidžia mums suvokti Aukščiausiojo Viešpaties kaip asmenybės, Jo transcendentinių žygių.

Kreipdamasis į Šaunaką ir kitus išminčius Sūta Gosvāmī pavadina juos *dvija*, dusyk gimusiais. Išminčiai, susirinkę Naimiṣāraṇyos girioje pasiklausyti „Śrīmad Bhāgavatam“ iš Sūtos Gosvāmīo, buvo brahmanai, tačiau būti brahmanu – tai dar ne viskas. Būti dusyk gimusiu, nereikia pasiekti tobulumą. Norint pasiekti tobulumą būtina klausytis pasakojimų apie Viešpaties žygius iš autoritetingo šaltinio.

34 TEKSTAS

अन्येषां पुण्यश्लोकानामुद्दामयशसां सताम् ।
उपश्रुत्य भवेन्मोदः श्रीवत्साङ्गस्य किं पुनः ॥३४॥

*anyeṣāṁ puṇya-ślokanām uddāma-yaśasām satām
upaśrūtya bhaven modah śrīvatsāṅkasya kim punaḥ*

anyeṣām – apie kitus; *puṇya-ślokanām* – garsėjusius pamaldumu; *uddāma-yaśasām* – kurių šlovė plačiai pasklidusi; *satām* – bhaktų; *upaśrūtya* – besiklausant; *bhavel* – gali patirti; *modaḥ* – malonumą; *śrīvatsa-aṅkasya* – apie Viešpatį, kurio krūtinėje puikuojaši Śrīvatsos ženklas; *kim punaḥ* – ką ir bekalbėti.

Ką ir kalbėti kokios didingos istorijos, pasakojančios apie Viešpatį, kurio krūtinėje puikuojaši Śrīvatsos ženklas, jei net klausydamiesi pasakojimų apie Jo neblėstančios šlovės bhaktų darbus žmonės gali patirti transcendentinę palaimą.

Komentaras: Žodis *bhāgavatam* paraidžiui reiškia „Viešpaties ir Jo bhaktų žygiai“. Antai „Bhāgavatam“ mes randame pasakojimų apie Viešpatį Kṛṣṇą, apie Jo didingus bhaktus Prahlādą, Dhruvą, Mahārāją Ambariṣą. Tačiau visos „Bhāgavatam“ istorijos iš tikrųjų kalba apie Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, nes bhakto žygiai neatsiejami nuo Viešpaties. Imkime pavyzdžiu „Mahābhārata“, kuri pasakoja Pāṇḍavų gyvenimo istoriją. Ji taip pat laikoma šventraščiu, nes Pāṇḍavus su Aukščiausiuoju Dievu Asmeniu siejo asmeniniai ryšiai.

35 TEKSTAS

यो गजेन्द्रं झषग्रस्तं ध्यायन्तं चरणाम्बुजम् ।
क्रोशन्तीनां करेणूनां कृच्छ्रतोऽमोचयद् द्रुतम् ॥३५॥

*yo gajendraṁ jhaṣa-grastaṁ dhyāyantaṁ caraṇāmbujam
krośantīnām kareṇūnām kṛcchrato 'mocayat drutam*

yaḥ – Tas, kuris; *gaja-indram* – dramblių karalių; *jhaṣa* – krokodilo; *grastam* – užpulta; *dhyāyantam* – meditavusį; *carāṇa* – pėdas; *ambujam* – lotosines; *krośantīnām* – kai garsiai raudojo; *kareṇūnām* – dramblienės; *kṛcchrataḥ* – nuo pavojaus; *amocayat* – apgynė; *drutam* – greitai.

Dievo Asmuo atėjo į pagalbą krokodilo užpultam dramblių karaliui, išgelbėjo jį, kai jis visas savo mintis nukreipė į Viešpaties lotosines pėdas. Dramblio palydovės garsiai raudojo ir Viešpats išgelbėjo juos nuo baisios nelaimės.

Komentaras: Posme neatsitiktinai prisiminta istorija apie dramblių, kurių baisaus pavojaus akimirką išgelbėjo Aukščiausiasis Viešpats. Sūta Gosvāmīs norėjo pasakyti, kad į Dievo Asmenį gali kreiptis net pasiaukojimo tarnystę praktikuojantys gyvūnai, tačiau tam, kas nėra bhaktas, net jei jis būtų pusdievis, Aukščiausiasis Viešpats bus nepasiekiamas.

36 TEKSTAS

तं सुखाराध्यमृजुभिरनन्यशरणैर्नृभिः ।
कृतज्ञः को न सेवेत दुराराध्यमसाधुभिः ॥३६॥

tam sukhārādhyam ṛjubhīr ananya-śaraṇair nṛbhīḥ
kr̥tajñāḥ ko na seveta durārādhyam asādhubhīḥ

tam – Jį; *sukha* – lengvai; *ārādhyam* – garbina; *ṛjubhīḥ* – tyri; *ananya* – niekur kitur; *śaraṇaiḥ* – ieškantys prieglobsčio; *nṛbhīḥ* – žmonės; *kr̥ta-jñāḥ* – kilni siela; *kaḥ* – kokia; *na* – ne; *seveta* – ims tarnauti; *durārādhyam* – negali garbinti; *asādhubhīḥ* – nebhaktai, bedieviai.

Ar gali kilni siela atsisakyti meilės ir tarnystės tokiam didingam valdovui kaip Dievo Asmuo? Tyraširdžiams Viešpaties bhaktams, kurie ieško tik Jo užtarimo, nesunku pelnyti Viešpaties prielankumą, tačiau Jo malonė beveik neprieinama nusidėjėliams.

Komentaras: Už visas gėrybes, kurias dovanoja Aukščiausiasis Viešpats, Jam turėtų būti dėkinga kiekviena gyva būtybė, o ypač žmogus. Kiekvienas, kuriam nesvetimas dėkingumo jausmas ir kurio širdis tyra, turėtų priimti Kṛṣṇos sąmonę ir tarnauti Viešpačiui. Aukščiausiojo Viešpaties dovanotos malonės nevertina ir Jam tarnauti atsisako tiktai užkietėję vagys ir sukčiai. Kas nesuvokia, kad už viską pasaulyje turėtų dėkoti Viešpačiui, yra tiesiog nedėkingas žmogus. Jam šviečia saulė ir mėnulis, jis nemokamai naudojami vandeniu, tačiau nejaučia jokio dėkingumo ir tiesiog naudojami šiomis Viešpaties dovanomis. Vagys ir sukčiai – tai patys tinkamiausi žodžiai tokiems žmonėms apibūdinti.

37 TEKSTAS

यो वै हिरण्याक्षवधं महाद्भुतं
विक्रीडितं कारणसूकरात्मनः ।

शृणोति गायत्यनुमोदतेऽञ्जसा
विमुच्यते ब्रह्मवधादपि द्विजाः ॥३७॥

*yo vai hiranyākṣa-vadham mahāadbhutam
vikrīḍitam kāraṇa-sūkarātmanah
śṛṇoti gāyaty anumodate 'ñjasā
vimucyate brahma-vadhād api dvijāḥ*

yaḥ – tas, kuris; *vai* – iš tiesų; *hiranyākṣa-vadham* – apie Hiranyākṣos mirtį; *mahā-adbhutam* – patį nuostabiausią; *vikrīḍitam* – žaidimą; *kāraṇa* – tam, kad iškeltų Žemę iš vandenyno gelmių; *sūkara* – apsireiškusio šerno pavidalu; *ātmanah* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *śṛṇoti* – klausosi; *gāyati* – persako; *anumodate* – mėgaujasi; *añjasā* – išsyk; *vimucyate* – išsivaduoja; *brahma-vadhāt* – nuo brahmano nužudymo nuodėmės; *api* – netgi; *dvijāḥ* – o brahmanai.

**O brahmanai, kiekvienas, kuris su džiaugsmu klausosi ir persako įsta-
bią istoriją apie tai, kaip gelbėdamas pasaulį Viešpats įsikūnijo šernu ir
užmušė demoną Hiranyākṣą, išsyk išpirks visas savo nuodėmes, net jei
jis yra kaltas dėl brahmano mirties.**

Komentaras: Viešpats, Dievo Asmuo yra absoliutus, todėl Jo žygiai neat-
siejami nuo Jo asmenybės. Kiekvienas, kuris klausosi pasakojimų apie Vieš-
paties žygius, bendrauja su Pačiu Viešpačiu, o bendravimas su Viešpačiu
išperka visas jo nuodėmes, net ir brahmano nužudymą, kuris laikomas
sunkiausia nuodėme materialiaame pasaulyje. Žmogus turėtų visa širdimi
trokšti išgirsti istorijas apie Dievo Asmens žygius iš *bona fide* šaltinio,
iš tyraširdžio Viešpaties bhakto lūpų. Jos suprantamos kiekvienam, kuris
siekia jas suprasti ir pripažįsta Viešpaties didybę. Ir tik filosofai imperso-
naliai nepajėgūs suprasti Viešpaties žygių prasmės. Visus Jo darbus jie
laiko *māyā*, todėl juos ir vadina *māyāvādžiais*. Impersonalistams pasaulis
yra *māya*, todėl pasakojimai apie Viešpatį skirti ne jiems. Dalis impersona-
listų nepripažįsta „Śrīmad-Bhāgavatam“, tačiau pastaruoju metu daugelis
iš jų ėmė domėtis „Śrīmad-Bhāgavatam“, tikėdamiesi finansinės naudos iš
tokio susidomėjimo. Tačiau iš tikrųjų jie netiki tuo, kas rašoma „Śrīmad-
Bhāgavatam“, maža to, jie visiškai savaip traktuoja ir aiškina Viešpaties
žygius. Štai kodėl neturėtume klausytis jų komentary, o turėtume klausytis
Sūtos Gosvāmio ar Maitreyos žodžių, kurie tiksliai perteikia istorijas apie
Viešpaties žygius. Tik tada patirsime nektarišką jų skonį, priešingu atveju,
pasakojimai apie Viešpatį nepatyrusiam klausytojui gali apnuodyti širdį.

38 TEKSTAS

एतन्महापुण्यमलं पवित्रं
 धन्यं यशस्यं पदमायुराशिषाम् ।
 प्राणेन्द्रियाणां युधि शौर्यवर्धनं
 नारायणोऽन्ते गतिरङ्ग शृण्वताम् ॥३८॥

*etat mahā-puṇyam alam pavitraṁ
 dhanyaṁ yaśasyaṁ padam āyur-āśiṣām
 prāṇendriyāṇām yudhi śaurya-varḍhanam
 nārāyaṇo 'nte gatiṛaṅga śṛṇvatām*

etat – šis pasakojimas; *mahā-puṇyam* – apdovanojantis dorybėmis; *alam* – labai; *pavitraṁ* – šventas; *dhanyaṁ* – suteikiantis turtus; *yaśasyam* – dovanojantis šlovę; *padam* – talpykla; *āyuh* – ilgaamžiškumo; *āśiṣām* – trokštamų tikslų; *prāṇa* – gyvybiškai svarbiems organams; *indriyāṇām* – veiklos organams; *yudhi* – mūšio lauke; *śaurya* – jėgos; *varḍhanam* – suteikiantis; *nārāyaṇaḥ* – Viešpats Nārāyaṇa; *ante* – gyvenimo pabaigoje; *gatiḥ* – prieglobstį; *aṅga* – o brangus Śaunaka; *śṛṇvatām* – tiems, kurie klausio.

Ši šventa istorija, kurią mes išgirdome, apdovanoja klausytoją įvairiomis dorybėmis, dovanoja jam turtu, šlovės, suteikia ilgaamžiškumą ir visų jo troškimų išsipildymą. Kariui mūšio lauke ji suteikia papildomų jėgų jo gyvybiškai svarbiems veiklos organams. O tas, kuris klausosi jos prieš mirtį, brangusis Śaunaka, pateks į aukščiausiąją Viešpaties buveinę.

Komentaras: Viešpaties bhaktai paprastai su malonumu klausosi istorijų apie Viešpaties žygius. Ir net jei jie neatlieka griežtų askezių, nepraktikuoja meditacijos, įdėmiai klausydami istorijų apie Viešpatį jie pelno daugybę malonių: turtus, šlovę, ilgaamžiškumą ir visų kitų troškimų išsipildymą. Tas, kuris mirties akivaizdoje nuolat klausosi „Śrīmad-Bhāgavatam“ istorijų, pasakojančių apie Viešpaties žygius, būtinai pateks į amžiną transcendentinę Viešpaties buveinę. Taigi klausydamasis „Śrīmad-Bhāgavatam“ istorijų žmogus pelno visas įmanomas gėrybes šį gyvenimą ir aukščiausiąją gėrį kitą gyvenimą. Tokia yra pasiaukojimo tarnystės Viešpačiui didybė. Pirmasis pasiaukojimo tarnystės žingsnis yra „Śrīmad-Bhāgavatam“ istorijų klausymasis iš autoritetingų šaltinių. Viešpats Caitanya Mahāprabhu rekomendavo mums penkias svarbiausias pasiaukojimo tarnystės formas: tarnauti Viešpaties bhaktams, kartoti Hare Kṛṣṇa, klausytis „Śrīmad-Bhāgavatam“, garbinti Dievybes ir gyventi vienoje iš šventų vietų. Žmogus,

besivadovaujantis šiuo patarimu, gali visiškai išsigelbėti nuo materialios būties kančių.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti devynioliktąjį trečiosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Demono Hiranyākṣos mirtis“.

DVIDEŠIMTAS SKYRIUS

Maitreyos ir Viduros pokalbis

1 TEKSTAS

शौनक उवाच

महीं प्रतिष्ठामध्यस्य सौते स्वायम्भुवो मनुः ।

कान्यन्वतिष्ठद् द्वाराणि मार्गायावरजन्मनाम् ॥१॥

śaunaka uvāca

*mahīm pratiṣṭhām adhyasya saute svāyambhuvo manuḥ
kānyanvatiṣṭhad dvārāṇi mārgāyāvaram-janmanām*

śaunakaḥ – Šaunaka; *uvāca* – tarė; *mahīm* – Žemė; *pratiṣṭhām* – patalpinta; *adhyasya* – įtvirtinęs; *saute* – o Sūta Gosvāmi; *svāyambhuvaḥ* – Svāyambhuva; *manuḥ* – Manu; *kāni* – kas; *anvatiṣṭhat* – atvėrė; *dvārāṇi* – kelius; *mārgāya* – išsivadavimui; *avara* – vėliau; *janmanām* – palikuonims.

Śrī Šaunaka paklausė: O Sūta Gosvāmi, kokių žingsnių ėmėsi Svāyambhuva Manu, kad parodytų palikuonims išsivadavimo kelią po to kai Žemė sugrižo į savo orbitą?

Komentaras: Pirmąkart Viešpats įsikūnijo šernu Svāyambhuvos Manu epochoje, o dabar mes gyvename Vaivasvatos Manu epochoje. Manu epocha trunka 72 kalpas, 1 kalpą sudaro 4 320 000 Saulės metų. Taigi Manu viešpatauja 4 320 000 × 72 Saulės metų. Manu viešpatavimo periodu pasaulyje vyksta daugybė pokyčių, per vieną Brahmos dieną pasikeičia keturiolika Manu. Klausdamas, kokių žygių ėmėsi Svāyambhuva Manu, Šaunaka turėjo galvoje Manu sukurtus teisynus, skirtus padėti materialiam pasaulyje materialių malonumų ieškančioms sąlygotoms sieloms išsivaduoti iš vergystės. Viešpats yra labai maloningas ir kiekvienai sielai, ieškančiai materialiam pasaulyje malonumų, Jis sudaro tam sąlygas ir sykiu nurodo kelią į išvadavimą. Taigi Šaunaka Ršis visai neatsitiktinai klausė Sūta Gosvāmio: „Kokių žygių ėmėsi Svāyambhuva Manu po to kai Žemė sugrižo į savo orbitą?“

2 TEKSTAS

क्षत्ता महाभागवतः कृष्णस्यैकान्तिकः सुहृत् ।
यस्तत्याजाग्रजं कृष्णे सापत्यमघवानिति ॥ २ ॥

*kṣattā mahā-bhāgavataḥ kṛṣṇasyaikāntikaḥ suhṛt
yas tatyājāgrajaṁ kṛṣṇe sāpatyam aghavān iti*

kṣattā – Vidura; *mahā-bhāgavataḥ* – didis Viešpaties bhaktas; *kṛṣṇasya* – Viešpaties Kṛṣṇos; *ekāntikaḥ* – tyras bhaktas; *suhṛt* – artimas draugas; *yaj* – Jis, kuris; *tatyāja* – paliko; *agra-jam* – savo vyresnįjį brolių (karalių Dhṛtarāṣṭrą); *kṛṣṇe* – Kṛṣṇos atžvilgiu; *sa-apatyam* – kartu su šimtu savo sūnų *agha-vān* – įžeidėjas; *iti* – taip.

Šaunaka Rṣis pasiteiravo ir apie Vidurą, didį Viešpaties Kṛṣṇos bhaktą ir bičiulį, atsisakiusį ryšių su savo vyresnioju broliu, kuris kartu su sūnūmis rezgė Viešpaties valiai prieštaraujancias intrigas.

Komentaras: Posme kalbama apie tai, kad Vidura, išėjęs iš savo vyresniojo brolio Dhṛtarāṣṭros namų, patraukė į šventas vietas ir Hardvare susitiko su Maitreya. Šaunaka Rṣis teiraujasi Sūtos Gosvāmio apie Maitreyos Rṣio ir Viduros pokalbį. Vidura buvo ne tik Viešpaties draugas, bet ir didis bhaktas. Kai Kṛṣṇa ėmėsi žygių, norėdamas sutaikyti pusbrolius ir sustabdyti beįsiplieskiantį karą, jie nepaklausė Viešpaties patarimo, todėl nusivylęs jais Kṣattā (Vidura) nutarė pasitraukti iš rūmų. Taip ištikimas bhaktas Vidura savo pavyzdžiu parodė, jog namai, kuriuose negerbia Kṛṣṇos – ne vieta padoriam žmogui. Bhaktas atlaidžiai žiūri į jam metamus įžeidimus, tačiau jis neturi taikstyti su kenkimu Viešpačiui ar Viešpaties bhaktams. Pažymėtinas posmo žodis *agha-vān*, kuris byloja, jog Dhṛtarāṣṭros sūnūs Kauravai pralaimėjo karą todėl, kad jų sąžinę slegė priešinimosi Viešpaties valiai nuodėmė.

3 TEKSTAS

द्वैपायनादनवरो महित्वे तस्य देहजः ।
सर्वात्मना श्रितः कृष्णं तत्परांश्चाप्यनुव्रतः ॥ ३ ॥

*dvaipāyanād anavaro mahitve tasya dehajaḥ
sarvātmanā śrītaḥ kṛṣṇaṁ tat-parāṁścāpy anuvrataḥ*

dvaipāyanāt – iš Vyāsadevos; *anavaraḥ* – niekuo nenusileidžiantis; *mahitve* – didingumu; *tasya* – jam (Vyāsai); *deha-jah* – gimęs iš jo kūno; *sarva-*

ātmanā – visa širdimi; *śritāḥ* – rado prieglobstį; *kṛṣṇam* – Viešpaties Kṛṣṇos; *tat-parān* – tiems, kurie Jam atsidavę; *ca* – ir; *api* – taip pat; *anuvrataḥ* – sekė.

Vedavyāso pradėtas Vidura niekuo nenusileido savo tėvui, todėl visa širdimi mylėjo Kṛṣṇą, Viešpaties lotosines pėdas pripažindamas vieninteliu savo prieglobsčiu, ir gerbė Kṛṣṇos bhaktus.

Komentaras: Viduros motina buvo *śūdrani*, o jo tikrasis tėvas – Vyāsadeva, todėl Vidura niekuo nenusileido Vyāsadevai. Garsaus tėvo, kurį laiko Nārāyaṇos įsikūnijimu, Vedų raštų sudarytojo sūnus, Vidura, ir pats buvo didi asmenybė. Jis garbino Viešpatį Kṛṣṇą ir nuoširdžiai laikėsi Jo priesakų.

4 TEKSTAS

किमन्वपृच्छन्मैत्रेयं विरजास्तीर्थसेवया ।

उपगम्य कुशवर्त आसीनं तत्त्ववित्तमम् ॥ ४ ॥

*kim anvapṛcchan maitreyaṁ virajāś tīrtha-sevayā
upagamya kuśāvarta āsīnam tattva-vittamam*

kim – apie ką; *anvapṛcchat* – paklausė; *maitreyaṁ* – išminčiaus Maitreyos; *virajāḥ* – Vidura, atsikratęs materijos sutepties; *tīrtha-sevayā* – keliaudamas po šventas vietas; *upagamya* – sutikęs; *kuśāvarte* – Kuśāvartoje (Haridvāroje arba Hardvare); *āsīnam* – gyvenusį; *tattva-vit-tamam* – perpratusį visas dvasinio mokslo paslaptis.

Keliaudamas po šventas vietas Vidura apsilavė dvasiškai ir nugalėjo aistrą. Pagaliau klajonės jį atvedė į Hardvarą, kur Vidura sutiko visas dvasinio mokslo paslaptis perpratusį didį išminčių ir kreipėsi į jį. Štai kodėl Śaunaka Rṣis domisi: Apie ką Vidura klausinėjo Maitreyos?

Komentaras: Sanskrito frazė *virajāś tīrtha-sevayā*, esanti šiame posme, kalba apie Vidurą, kuris apkeliavęs šventas vietas nusiplovė visą materijos suteptį. Indijoje yra šimtai šventų vietų, svarbiausiomis iš jų laikomos Prayāga, Hardvaras, Vṛndāvana ir Rāmešvaram. Pasitraukęs iš namų, kuriuose viešpatavo politinių intrigų dvasia, Vidura nutarė dvasiškai apsilavėti ir patraukė į šventas vietas, kuriose maldininkui tai padaryti yra visiškai nesunku. Ypač tai pasakytina apie Vṛndāvaną; net ir didžiausias nusidėjėlis, patekęs į Vṛndāvanoje viešpataujančią dvasinę aplinką, nejučiomis ima kartoti Kṛṣṇos ir Rādhos vardus. Tai mes galime pasakyti iš savo asmeninės patirties. Neveltui *śāstros* rekomenduoja pasitraukus iš aktyvaus gyve-

nimo ir tapus *vānaprastha* aplankyti kuo daugiau šventų vietų ir dvasiškai apsilvalyti. Vidura nepriekaištingai įvykdė maldininko pareigą ir galiausiai pasiekė Kuśāvartą, t.y. Hardvarą, kur buvo įsikūręs išminčius Maitreya.

Svarbu atminti ir tai, jog šventa vieta turi būti lankoma ne tik dėl ritualinio apsilpavimo, bet ir ieškant galimybės pabendrauti su tokiais didžiais išminčiais kaip Maitreya ir pasisemti iš jų išminties. Nepabendravus su tokiais išminčiais maudynės šventoje vietoje yra beprasmis laiko gaišimas. Didysis *vaiṣṇavų ācārya* Narottama dāsa Ṭhākura apskritai draudė lankytis šventose vietose, nes laikai pasikeitė ir nuoširdus žmogus, stebėdamas dabartinių šventųjų vietų gyventojų elgesį, gali susidaryti neteisingą nuomonę. Bus geriau, pataria Narottama dāsa Ṭhākura, jei žmogus, užuot gaišęs laiką šventose vietose, sutelks visas savo mintis į Govindą. Žinoma, tikrai dvasinių aukštumų pasiekęs žmogus gali bet kur ir bet kada mąstyti apie Govindą; ši rekomendacija skirta ne paprastiesiems žmonėms. Taigi, lankydami šventose vietose – Prayāgoje, Mathuroje, Vṛndāvanoje, Hardvare – paprasti žmonės vis dėlto gaus tam tikros dvasinės naudos.

Pastarasis posmas pataria mums ieškoti žmogaus, išmanančio Dievo mokslą. Toks žmogus vadinamas sanskrito terminu *tattva-vit*. *Tattva-vit* reiškia „patyręs Absoliučią Tiesą“. Pasaulyje knibždėte knibžda pseudotranscendentalistų, jų apstu ir šventose vietose. Apsimetėlių būta visais laikais, todėl nereikia būti žioplam ir reikia susirasti žmogų, kurio patarimai tikrai verti dėmesio. Tik šiuo atveju kelionė į šventas vietas gali būti sėkminga. Kelionės į šventas vietas tikslas – apsilvalyti dvasiškai, nusiplauti materijos suteptį ir surasti žmogų, gerai išmanantį Kṛṣṇos mokslą. Jei žmogus nuoširdus, Pats Kṛṣṇa padės jam tai padaryti. Juk „Caitanya-caritāmṛtoje“ pasakyta: *guru-kṛṣṇa-prasāde* – žmogus pasirenka išsivadavimo, pasiaukojimo tarnystės kelią dvasinio mokytojo ir Kṛṣṇos malone. Tam, kuris nuoširdžiai siekia dvasinio išsivadavimo, Kṛṣṇa, glūdintis jo širdyje, nušviečia protą ir taip padeda susirasti tikrą dvasinį mokytoją. Iš savo malonės dvasinis mokytojas, o toks buvo Maitreya, nurodo mokiniui kelią, kuris galų gale atves į dvasinį tobulumą.

5 TEKSTAS

तयोः संवदतोः सूत प्रवृत्ता ह्यमलाः कथाः ।
आपो गाङ्गा इवाघघ्नीर्हरेः पादाम्बुजाश्रयाः ॥ ५ ॥

tayoḥ saṁvadatoḥ sūta pravṛttā hy amalāḥ kathāḥ
āpo gaṅgā ivāgha-ghnīr hareḥ pādāmbujāśrayāḥ

tayoḥ – kuomet jiedu (Maitreya ir Vidura); *saṁvadatoḥ* – kalbėjosi; *sūta* – o Sūta; *pravṛttāḥ* – atsirado; *hi* – tikrai; *amalāḥ* – nepriekaištingi; *kathāḥ* – pasakojimai; *āpaḥ* – vandenys; *gāṅgāḥ* – Gangos upės; *iva* – tarsi; *agha-ghnīḥ* – panaikinantys visas nuodėmes; *hareḥ* – Viešpaties; *pāda-ambuja* – lotosinėse pėdose; *āśrayāḥ* – rasdamas prieglobstį.

Šaunaka ėmė klausinėti apie Viduros ir Maitreyos pokalbį: Maitreya turbūt nemažai papasakojo Vidurai apie kilniausius Viešpaties žygius. Juk pasakojimai apie Viešpaties žygius yra tarsi Gangos vandenys, kurie nuplauna visas žmogaus nuodėmes.

Komentaras: Gangos ištakos – prie Aukščiausiojo Viešpaties lotosinių pėdų, todėl jos vandenys švarūs. Švarūs it Gangos vandenys yra ir „Bhagavad-gīto“ žodžiai, nes jis išėjo iš Aukščiausiojo Viešpaties lūpų. Švarios kaip Gangos vandenys yra ir istorijos, pasakojančios apie Viešpatį, apie Jo transcendentinius žygius. Viešpats – Absoliutas, todėl absoliutūs yra Jo žodžiai, Jo prakaitas ir Jo žygiai. Ir Gangos vandenys, ir istorijos apie Viešpaties žygius, ir Jo lūpomis ištarti žodžiai yra absoliutūs ir dvasine prasme vienodai naudingi žmogui. Śrīla Rūpa Gosvāmī suformulavo principą, pagal kurį transcendentiška yra visa, kas susiję su Viešpačiu. Žmogus, kuriam pavyksta visą savo gyvenimą susieti su Kṛṣṇa, egzistuoja jau ne materialiu, o dvasiniu lygiu.

6 TEKSTAS

ता नः कीर्तय भद्रं ते कीर्तन्योदारकर्मणः ।

रसज्ञः को नु तृप्येत हरिलीलामृतं पिबन् ॥ ६ ॥

*tā naḥ kīrtaya bhadrāṁ te kīrtanyodāra-karmaṇaḥ
rasajñāḥ ko nu tṛpyeta hari-līlāmṛtaṁ piban*

tāḥ – šie pokalbiai; *naḥ* – mums; *kīrtaya* – papasakok; *bhadrāṁ te* – telydi tave sėkmė; *kīrtanya* – dera apdainuoti; *udāra* – kilnūs; *karmaṇaḥ* – žygiai; *rasa-jñāḥ* – bhaktas, kuris sugeba mėgautis nektaro skoniu; *kaḥ* – kas; *nu* – iš tiesų; *tṛpyeta* – pajus pasitenkinimą; *hari-līlā-amṛtam* – pasakojimų apie Viešpaties žygius nektarą; *piban* – ragaudamas.

O Sūta Gosvāmī, telydi tave sėkmė! Papasakok apie kilniausius, šlovinguosius Viešpaties darbus. Juk neatsiras pasaulyje tokio bhakto, kuriam apkarstų nektariškos istorijos apie Viešpaties žygius!

Komentaras: Istorijų apie transcendentinius Viešpaties žygius kiekvienas bhaktas klausosi su didžiausia pagarba ir pasigėrėjimu. Transcendentalistams niekada nepabosta klausytis istorijų apie Viešpaties žygius. Dvasiškai susivokusios sielos jaučia nepasotinamą apetitą kiekvienam „Bhagavad-gītos“ žodžiui. Kaskart skaitydamas jau ne kartą skaitytą „Bhagavad-gītą“ ir „Śrīmad-Bhāgavatam“ bhaktas atranda vis naujų, anksčiau neįžvelgtų prasmų, ir tai suteikia jam didžiausią malonumą.

7 TEKSTAS

एवमुग्रश्रवाः पृष्ट ऋषिभिर्नैमिषायनैः ।
भगवत्यर्पिताध्यात्मस्तानाह श्रूयतामिति ॥ ७ ॥

*evam ugraśravāḥ pṛṣṭa ṛṣibhir naimiṣāyanaiḥ
bhagavaty arpitādhyātmānāh śrūyatām iti*

evam – taip; *ugraśravāḥ* – Sūta Gosvāmis; *pṛṣṭaḥ* – paprašytas; *ṛṣibhiḥ* – išminčių; *naimiṣa-ayanaiḥ* – susirinkusių Naimiṣos girioje; *bhagavati* – į Viešpatį; *arpita* – sutelkęs; *adhyātmāḥ* – savo mintis; *tān* – jiems; *āha* – tarė; *śrūyatām* – paklauskite; *iti* – taip.

Naimiṣāranyos girioje susirinkusių didžiųjų išminčių paprašytas kalbėti Romaharṣaṇos sūnus, Sūta Gosvāmis, mintimis pasinėręs į transcendentinius Viešpaties žygius, taip tarė: Štai ką pasakysiu, paklauskite.

8 TEKSTAS

सूत उवाच
हरेर्धृतक्रोडतनोः स्वमायया
निशम्य गोरुद्धरणं रसातलात् ।
लीलां हिरण्याक्षमवज्ञया हतं
सञ्जातहर्षो मुनिमाह भारतः ॥ ८ ॥

*sūta uvāca
harer dhṛta-kroḍa-tanoḥ sva-māyayā
niśamya gor uddharaṇam rasātālāt
līlām hiraṇyākṣam avajñayā hataṁ
sañjāta-harṣo munim āha bhārataḥ*

sūtaḥ uvāca – Sūta tarė; *hareḥ* – Viešpatį; *dhṛta* – kuris įgijo; *kroḍa* – šerno; *tanoḥ* – kūną; *sva-māyayā* – Savo dieviškąja galia; *niśamya* – išgirdęs; *goḥ* – Žemės; *uddharaṇam* – iškėlimą; *rasātalāt* – iš vandenyno gelmių; *lilām* – pramoga; *hiranyākṣam* – demoną Hiranyākṣą; *avajñayā* – nerūpestingai; *hatam* – nukovė; *sañjāta-harṣaḥ* – nudžiugęs; *munim* – išminčiui (Maitreyai); *āha* – tarė; *bhārataḥ* – Vidura.

Sūta Gosvāmis toliau kalbėjo: Bharatos ainis Vidura su neslepiamu pasitenkinimu išklaušė istoriją apie Viešpatį, kuris Savo dieviškąja galia pasivertęs šernu pramogos dėlei iškėlė iš Garbhodakos vandenyno gelmių Žemę, o po to be didelio vargo nuzudė demoną Hiranyākṣą. Išgirdęs šią istoriją Vidura taip kreipėsi į išminčių.

Komentaras: Čia nurodyta, jog Viešpats šernu pasivertė Savo vidine galia. Viešpaties nereikėtų tapatinti su sąlygota siela. Sąlygota siela priversta paklusti visagaliams gamtos įstatymams ir nesirenka savo kūno, tačiau čia aiškiai nurodyta, jog Viešpats pasivertė šernu jokios išorinės jėgos neverčiamas. Šis faktas patvirtintas ir „Bhagavad-gītoje“, kur teigiama, jog nužengdamas į Žemę Viešpats įsikūnija vienokiu ar kitokiu pavidalu Savo vidine galia. Vadinasi, Viešpaties kūnas nėra materialios energijos produktas. Filosofų *māyāvādžių* traktuotė, pasak kurios Brahmanas įsikūnija per *māyā*, yra visiškai nepagrįsta, kadangi *māyā*, būdama viršesnė už sąlygotą sielą, Aukščiausiam Dievo Asmeniui galios neturi. Pasak „Bhagavad-gītos“ *māyā* yra Aukščiausiojo Dievo valdžioje ir veikia Jo prižiūrima; Viešpaties įtakoti ji negali. *Māyāvādos* filosofijoje formuluojama idėja apie tai, kad gyvoji būtybė yra Aukščiausioji Absoliuti Tiesa, tik paveikta *māyos*, neturi jokio pagrindo, nes *māyā* iš principo negali būti galinga tiek, kad paveiktų Aukščiausiąjį. Į jos valdžią tegali patekti Brahmano dalelytės, bet ne Pats Aukščiausiasis Brahmanas.

9 TEKSTAS

विदुर उवाच

प्रजापतिपतिः सृष्ट्वा प्रजासर्गे प्रजापतीन् ।

किमारभत मे ब्रह्मन् प्रब्रूह्यव्यक्तमार्गवित् ॥ ९ ॥

vidura uvāca

prajāpati-patiḥ sṛṣṭvā prajā-sarge prajāpatīn

kim ārabhata me brahman prabrūhy avyakta-mārga-vit

viduraḥ uvāca – Vidura tarė; *prajāpati-patiḥ* – Viešpats Brahmā; *sṛṣṭvā* – sukūręs; *prajā-sarge* – kad sutvertų gyvašias būtybes; *prajāpatīn* – *prajāpačiai*; *kim* – ką; *ārabhata* – pradėjo; *me* – man; *brahman* – o šventasis išminčiau; *prabrūhi* – papasakok; *avyakta-mārga-vit* – žinantis tai, ko mes nesuvokiame.

Vidura tarė: O šventasis išminčiau, tu žinai tai, kas mums nesuvokiama, todėl papasakok, kaip Brahmā, išleidęs į pasaulį gyvų būtybių protėvius, prajāpačius, kūrė gyvas būtybes?

Komentaras: Posme verta išskirti žodžius *avyakta-mārga-vit*, „tas, kuris žino daugiau negu leidžia mūsų patyrimas“. Norint pažinti tai, kas yra anapus mūsų pažinimo ribų, būtina kreiptis į autoritetinę dvasinį mokytoją, priklausantį mokinių sekai. Patys nesugebėtume išsiaiškinti net ir to, kas buvo mūsų tėvas. Norint tai sužinoti būtina kreiptis į autoritetą, kuris šiuo atveju yra mūsų motina. Lygiai taip apie už mūsų patyrimo esančius dalykus mes galime sužinoti tik iš autoriteto, žmogaus, kuris žino tiesą. Pirmasis *avyakta-mārga-vit*, t.y. autoritetas, priklausantis mokinių sekai, yra Brahmā. Antruoju laikytinas Nārada. Brahmos pradėtai mokinių sekai priklauso ir Maitreya Rṣis, tad visai neatsitiktinai Vidura jį pavadino *avyakta-mārga-vit*. Kiekvienas, kuris priklauso autoritetinei mokinių sekai, laikytinas *avyakta-mārga-vit*, nes jis žino daugiau negu leidžia paprasto žmogaus patyrimas.

10 TEKSTAS

ये मरीच्यादयो विप्रा यस्तु स्वायम्भुवो मनुः ।
ते वै ब्रह्मण आदेशात्कथमेतदभावयन् ॥१०॥

ye marīcy-ādayo viprā yas tu svāyambhuvo manuḥ
te vai brahmaṇa ādeśāt katham etad abhāvayan

ye – šie; *marīcy-ādayaḥ* – didieji išminčiai, vadovaujami Marīcio; *viprāḥ* – brahmanai; *yaḥ* – kurie; *tu* – iš tikrųjų; *svāyambhuvaḥ manuḥ* – ir Svāyambhuva Manu; *te* – jie; *vai* – iš tikrųjų; *brahmaṇaḥ* – Viešpaties Brahmos; *ādeśāt* – nurodymu; *katham* – kaip; *etat* – šios visatos; *abhāvayan* – gyven-tojų gretas gausino.

Vidura paklausė: Kaip prajāpačiai [Marīci, Svāyambhuva Manu ir kiti gyvųjų esybių protėviai] Brahmos nurodymu kūrė gyvas būtybes ir kaip gausino regimosios visatos gyventojų gretas?

11 TEKSTAS

सद्वितीयाः किमसृजन् स्वतन्त्रा उत कर्मसु ।
आहो स्वित्संहताः सर्व इदं स्म समकल्पयन् ॥११॥

*sa-dvitīyāḥ kim asrjan svatantrā uta karmasu
āho svit samhatāḥ sarva idam sma samakalpayan*

sa-dvitīyāḥ – su savo žmonomis; *kim* – ar; *asrjan* – kūrė; *sva-tantrāḥ* – likę nepriklausomais; *uta* – ar; *karmasu* – savo veiksmuose; *āho svit* – galbūt; *samhatāḥ* – išvien; *sarve* – visi *prajāpačiai*; *idam* – tai; *sma samakalpayan* – kūrė.

**Ar jiems talkino jų žmonos, ar jie kūrė gyvąsias būtybes savo jėgomis?
O galbūt jie tai darė išvien?**

12 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
दैवेन दुर्वितर्क्येण परेणानिमिषेण च ।
जातक्षोभाद्भगवतो महानासीद्गुणत्रयात् ॥१२॥

*maitreya uvāca
daivena durvitarkyeṇa pareṇānimīṣeṇa ca
jāta-kṣobhād bhagavato mahān āsīd guṇa-trayāt*

maitreyaḥ uvāca – Maitreya tarė; *daivena* – aukštesniaja galia, kurią vadina likimu; *durvitarkyeṇa* – už empirinio pažinimo ribų; *pareṇa* – Mahā-Višņu; *anīmiṣeṇa* – amžinojo laiko galia; *ca* – ir; *jāta-kṣobhāt* – išjudino pusiausvyrą; *bhagavataḥ* – Dievo Asmens; *mahān* – materijos pradų visybė (*mahattattva*); *āsīt* – buvo sukurta; *guṇa-trayāt* – iš trijų gamtos *guṇų*.

Maitreya tarė: Kai dar neišreikšta gyvųjų būtybių veikla, Mahā-Višņu ir laiko galia išjudino trijų materialios gamtos guṇų visybės pusiausvyrą, pasaulį išvydo materijos pradų visybė.

Komentaras: Čia nušviesta materialaus pasaulio kūrimosi priežastis. Pirminė materialaus pasaulio atsiradimo priežastis yra *daiva*, sąlygotos sielos lemtis. Materialus pasaulis yra sukurtas toms sąlygotoms sieloms, kurios trokšdamos patirti jutiminių malonumų, siekia iliuzinio materialaus pasaulio viešpaties vaidmens. Kada sąlygota siela pirmąkart panūdo viešpatauti materialiam pasaulyje, tiksliai pasakyti neįmanoma, tačiau visi Vedų

raštai tvirtina, kad materialaus pasaulio kūrimo tikslas – sukurti sąlygotoms sieloms galimybę patenkinti savo jusles. Sąlygotos sielos juslinių malonumų esmę puikiai atskleidžia vienas Vedų tekstas. Jis teigia, jog kai gyvoji būtybė užmiršta savo svarbiausią pareigą, tarnystę Viešpačiui, ji sukuria aplink save juslinių malonumų atmosferą, vadinamą *māya*. Tokia yra tikroji materialaus pasaulio atsiradimo priežastis.

Posme taip pat randame žodį *durvitarkyeṇa*. Niekas tiksliai negali pasakyti, kada ir kaip sąlygotos sielos širdyje gimė jutiminių malonumų troškimas, tačiau šiaip ar taip materialus pasaulis yra šio troškimo pasekmė. Materialus pasaulis – tai aplinka, kurioje sąlygota siela gali patenkinti savo juslinių malonumų troškimus. Būtent šiuo tikslu Aukščiausiasis Viešpats jį ir sukūrė. Čia teigiama, jog pasaulio kūrimo pradžioje Dievo Asmuo Višņu išjudino materialią gamtą, *prakṛti*. Pasak šventraščių egzistuoja Višņu trejybė: Mahā-Višņu, Garbhodakaśāyī Višņu ir Kṣīrodakaśāyī Višņu. Apie Višņu trejybę pasakoja pirmoji „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmė, o pastarasis posmas patvirtina, jog Višņu yra materialaus pasaulio atsiradimo priežastis. Be to „Bhagavad-gītoje“ pasakojama apie tai, kad *prakṛti* atgyja ir juda stebima Kṛṣṇos arba Višņu, tačiau Aukščiausiojo Dievo Asmens jos virsmi nepaliečia. Klysta tie, kas kūrinių atsiradimą iš Aukščiausiojo Dievo Asmens traktuoja kaip Jo Paties transformavimąsi ir vartimą materialia kosmine apraiška. Iš tikrųjų Viešpats amžinai egzistuoja Savo asmens pavidalu, o materialios kosminės apraiška kyla iš Jo nesuvokiamos galios. Šios galios veikimo mechanizmas sunkiai suvokiamas, tačiau remiantis Vedų raštais galima teigti, kad sąlygota siela pati yra savo likimo kalvis, o savo fizinį kūną įgauna pagal gamtos dėsnius, kuriuos nustatė Aukščiausiasis Dievo Asmuo, nuolat lydintis gyvąją būtybę Paramātmos pavidalu.

13 TEKSTAS

रजःप्रधानान्महतस्त्रिलिङ्गो दैवचोदितात् ।
जातः ससर्ज भूतादिविद्यदादीनि पञ्चशः ॥१३॥

*rajaḥ-pradhānān mahatas tri-liṅgo daiva-coditāt
jātaḥ sasarja bhūtādir viyad-ādīni pañcaśaḥ*

rajaḥ-pradhānāt – kur dominuoja *rajas*, aistros elementas; *mahataḥ* – iš *mahat-tattvos*; *tri-liṅgaḥ* – trijų rūšių; *daiva-coditāt* – paklūsdama aukštesniam autoritetui; *jātaḥ* – atsirado; *sasarja* – išsivystė; *bhūta-ādīḥ* – klaidinga savimonė (materijos pradų šaltinis); *viyat* – eteriu; *ādīni* – pradedant; *pañcaśaḥ* – penkianarėmis grupėmis.

Jīvų lemties sužadinta ši mahat-tattva, kurioje dominuoja rajas, pagimdė trimis pavidalais egzistuojančią klaidingą savimonę. Iš jos savo ruožtu atsirado keletas grupių, kurias sudaro penki pradai.

Komentaras: Pirmykštė materija, *prakṛti*, arba materiali gamta, sudaryta iš trijų *gunų*, generuoja keturias penkianares grupes. Pirmąją grupę, vadina-
mą pradine, sudaro penkios stichijos: žemė, vanduo, ugnis, oras ir eteris. Į
antrosios, *tan-mātro*, sudėtį įeina subtilieji pradai (juslių objektai): garsas,
lytėjimas, forma, skonis ir kvapas. Trečiąją grupę sudaro penki juslių orga-
nai, renkantys informaciją apie aplinkinį pasaulį: akys, ausys, nosis, liežuvis
ir oda. Ketvirtąją – penki vykdomieji organai: kalba, rankos, kojos, šalina-
moji anga ir lyties organai. Pagal kitą grupavimą skiriami penki penketai.
Pirmąjį penketą sudaro juslių objektai, antrąjį – penkios stichijos, trečia-
jį – penki juslinio pažinimo organai, ketvirtąjį – penki vykdomieji organai,
o penktąjį – penkios pastaruosius penketus kontroliuojančios dievybės.

14 TEKSTAS

तानि चैकैकशः स्रष्टुमसमर्थानि भौतिकम् ।
संहत्य दैवयोगेन हैममण्डमवासृजन् ॥१४॥

*tāni caikaikaśaḥ sraṣṭum asamarthāni bhautikam
saṁhatya daiva-yogena haimam aṇḍam avāsrjan*

tāni – šie pradai; *ca* – ir; *eka-ekaśaḥ* – atskirai paėmus; *sraṣṭum* – sukur-
ti; *asamarthāni* – nepajėgūs; *bhautikam* – materialiąją visatą; *saṁhatya* –
susijungę; *daiva-yogena* – Aukščiausiojo Viešpaties energijos pagalba;
haimam – spindintį tarsi auksas; *aṇḍam* – rutulio pavidalo kūną; *avāsrjan* –
suformavo.

**Kiekvienas iš šių pradų vienas pats negali suformuoti materialios visa-
tos. Padedant Aukščiausiojo Viešpaties energijai jie susijungę išvien ir
suformavo spindintį kiaušinį.**

15 TEKSTAS

सोऽश्रयिष्ठाब्धिसलिले आण्डकोशे निरात्मकः ।
साग्रं वै वर्षसाहस्रमन्ववात्सीत्तमीधरः ॥१५॥

*so 'śayiṣṭābdhi-salile āṇḍakośo nirātmakaḥ
sāgram vai varṣa-sāhasram anvavātsīt tam īśvaraḥ*

saḥ – jis; *aśayiṣṭa* – plūduriavo; *abdhi-salile* – Priežasčių vandenynė; *āṇḍakoṣaḥ* – kiaušinis; *nirātmakaḥ* – be gyvybės ženklų; *sāgram* – kiek daugiau nei; *vai* – iš tiesų; *varṣa-sāhasram* – tūkstantį metų; *anvavātsīt* – įžengė; *tam* – į kiaušinį; *īśvaraḥ* – Viešpats.

Daugiau nei tūkstantį metų spindintis kiaušinis be gyvybės ženklų plūduriavo Priežasčių vandenynė. Tuomet Viešpats, įsikūnijęs Garbhodakaśāyī Višnu pavidalu, įžengė į jį.

Komentaras: Sprendžiant iš šio posmo, visatos plūduriuoja Priežasčių vandenyno paviršiuje.

16 TEKSTAS

तस्य नाभेरभूत्पद्मं सहस्रार्कोरुदीधिति ।
सर्वजीवनिकायौको यत्र स्वयमभूत्स्वराट् ॥१६॥

*tasya nābher abhūt padmaṁ sahasrārkoru-dīdhiti
sarva-jīvanikāyauko yatra svayam abhūt svarāṭ*

tasya – Viešpaties; *nābheḥ* – iš bambos; *abhūt* – išdygo; *padmaṁ* – lotosas; *sahasra-arka* – tūkstantis saulių; *uru* – daugiau nei; *dīdhiti* – akinančiu spindėjimu; *sarva* – visų; *jīva-nikāya* – sąlygotų sielų buveinė; *okaḥ* – vieta; *yatra* – iš kur; *svayam* – pats; *abhūt* – atsirado; *sva-rāṭ* – visagalis (Viešpats Brahmā).

Iš Dievo Asmens Garbhodakaśāyī Višnu bambos išdygo akinamai tūkstančio saulių šviesa spindintis lotosas, kuriame glūdėjo visos sąlygotos sielos. Pirmasis iš lotoso atsirado visagalis Brahmā.

Komentaras: Sprendžiant iš posmo, sąlygotos sielos, po visatos naikinimo glūdinčios Dievo Asmens kūne, išvydo pasaulį visybinio kosminio lotoso pavidalu. Kosminis lotosas vadinamas *hiranyagarbha*. Pirmasis jame užgimė Viešpats Brahmā, kuriam Viešpats suteikė gebėjimą savarankiškai pratęsti regimojo pasaulio kūrimą. Posme teigiama, kad kosminis lotosas spindėjo kaip tūkstantis saulių. Tai liudija, kad gyvosios esybės, kaip Aukščiausiojo Viešpaties dalelytės, kokybės prasme yra tapačios Viešpačiui, nes iš Viešpaties kūno irgi sklinda spindesys, vadinamas *brahmajyoti*. Posmas patvirtina

„Bhagavad-gītoje“ ir kituose Vedų raštuose pateiktų žinių apie Vaikuṅṭha-loką teisingumą. Vaikuṅṭhoje, dvasiniame danguje, saulės, mėnulio šviesa, elektros ar ugnies apšvietimas nebūtinai. Dvasinio pasaulio planetos, it saulė, švyti pačios.

17 TEKSTAS

सोऽनुविष्टो भगवता यः शेते सलिलाशये ।
लोकसंस्थां यथा पूर्वं निर्ममे संस्थया स्वया ॥१७॥

so 'nuviṣṭo bhagavatā yaḥ śete salilāśaye
loka-samsthāṁ yathā pūrvam nirmame samsthayā svayā

saḥ – Viešpats Brahmā; *anuvīṣṭaḥ* – įėjo; *bhagavatā* – Viešpats; *yaḥ* – kuris; *śete* – ilsisi; *salila-āśaye* – Garbhodakos vandenyse; *loka-samsthām* – visatą; *yathā pūrvam* – kaip ir anksčiau; *nirmame* – ėmė kurti; *samsthayā* – išminties pagalba; *svayā* – savo.

Įėjęs į Brahmos širdį Garbhodakos vandenyse gulintis Aukščiausiasis Dievo Asmuo nušvietė jo protą ir Brahmā ėmėsi visatos atkūrimo darbo.

Komentaras: Tam tikru metu iš Dievo Asmens Kāranodakaśāyī Viṣṇu, besiilsinčio Kāranos vandenyse, kvėpavimo pasirodo tūkstančiai visatų ir tada Viešpats Garbhodakaśāyī Viṣṇu pavidalu vėl įeina į jas, kur iš Jo prakaito susidarę vandenys iki pusės užpildo visatos sferą. Tuštuma, sudaranti antrąją visatos sferos dalį, vadinasi kosmine erdve. Po to iš Viešpaties pilvo išdygsta lotosas, o jame užgimsta visatos pirmagimis Brahmā. Brahmai užgimus Viešpats, Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu pavidalu, įeina į visų gyvųjų esybių, taip pat ir Brahmos, širdis. Tai patvirtinama ir penkioliktame „Bhagavad-gītos“ skyriuje. Viename jo tekstų Viešpats skelbia: „Aš glūdžiu visų gyvųjų būtybių širdyse, iš Manęs kyla atmintis ir užmarštis.“ Viešpats, visų gyvųjų esybių poelgių liudininkas, dovanoja joms atmintį, nušviečia jų protą, leisdamas joms įkūnyti savo troškimus, atsineštus iš praeities, iš pasakutinio jų gimimo ankstesnėje epochoje. Gyvosios būtybės sąmonės galios formuojasi pagal jos individualias charakteristikas, t.y. pagal karmos dėsnį.

Pirmasis visatoje užgimė Brahmā, ir Aukščiausiasis Viešpats įgaliojo jį valdyti aistros *guṇā*. Viešpats dovanojo Brahmai būtinas šiam uždaviniui įvykdyti proto galias. Jos buvo tokios neįtikėtinos ir visa aprėpiančios, kad Brahmā tapo beveik nepriklausomas nuo Aukščiausiojo Dievo Asmens

valios. Įmonės vadovas turi bemaž tokią pačią kaip ir jos savininkas veikimo laisvę. Taigi, panašią laisvę turėjo ir Brahmā, kuris posme apibūdinamas kaip savarankiška būtybė, nes kaip visatą valdyti įgaliotam Viešpaties atstovui jam yra suteiktos ne menkesnės nei Aukščiausiojo Dievo Asmens galios ir savarankiškumas. Brahmos širdyje Supersielos pavidalu glūdintis Viešpats dovanojo jam visatos kūrimui reikalingą intelektą. Taigi mumyse glūdinčios kūrybinės galios iš esmės nėra mūsų nuopelnas, jas mums dovanoja Viešpats. Materialiame pasaulyje yra daug mokslininkų ir iniciatyvių žmonių, turinčių nepaprastą kūrybinę galią, tačiau visa jų kūrybinė galia yra Aukščiausiojo Viešpaties valioje. Viešpaties įkvėptas mokslininkas padaro daugybę nuostabių atradimų, tačiau savo intelekto pagalba jis neįstengs pasipriešinti griežtiems materialios gamtos dėsniams, o ir Viešpats, norėdamas apsisaugoti nuo galimų išpuolių prieš Jo visavaldystę, niekada nesuteiks jam tokių galių. Čia teigiama, kad Brahmā atkūrė visatą tokią, kokia ji buvo ankstesnėje kosminėje epochoje. Kitaip sakant, jis atkūrė tas pačias būties egzistavimo formas ir suteikė joms jų buvusius vardus.

18 TEKSTAS

ससरजं च्छाययाविद्यां पञ्चपर्वाणमग्रतः ।
तामिस्रमन्धतामिस्रं तमो मोहो महातमः ॥१८॥

*sasarja cchāyayāvidyām pañca-parvāṇam agrataḥ
tāmīśram andha-tāmīśraṁ tamo moho mahā-tamaḥ*

sasarja – sukūrė; *chāyayā* – iš savo šešėlio; *avidyām* – neišmanymo; *pañca-parvāṇam* – penkias atmainas; *agrataḥ* – visų pirma; *tāmīśram* – *tāmīśrą*; *andha-tāmīśram* – *andha-tāmīśrą*; *tamaḥ* – *tamas*; *mohaḥ* – *mohą*; *mahā-tamaḥ* – *mahā-tamas*, arba *mahā-mohą*.

Pirmų pirmiausia iš savo šešėlio Brahmā sukūrė sąlygotas sielas gaubiančius neišmanymo apvalkalus. Tai penki apvalkalai: tāmīśra, andha-tāmīśra, tamas, moha ir mahā-moha.

Komentaras: Sąlygotos sielos, t.y. gyvosios esybės į materialų pasaulį ateinančios pasisemti jutiminių malonumų, iš pradžių patenka į penkių apvalkalų kiautą. Pirmasis apvalkalas yra pyktis, *tāmīśra*. Iš prigimties kiekviena gyvoji esybė turi ribotą nepriklausomybę, tačiau ėmusi piktnaudžiauti savo laisve sąlygota siela tariasi turinti ne mažesnę už Aukščiausiąjį Viešpatį teisę semtis gyvenimo džiaugsmų ir ima svarstyti, „Kodėl negalėčiau būti

tokia pat laisva ir laiminga kaip Aukščiausiasis Viešpats?“ Iš pykčio ar iš pagiežos Jam ji užmiršta savo tikrąją padėtį. Tačiau Aukščiausiojo Viešpaties dalelytei, Jo amžinai tarnaiti gyvajai esybei, iš prigimties neskirta prilygti Viešpačiui kaip aukščiausiam džiaugsmo subjektui. Gyvosios būtybės būvis, kai ji apie tai pamiršta ir stengiasi prilygti Viešpačiui, susivienyti su Juo, vadinasi *tāmisra*. Tokią *tāmisros* padiktuotą mąstyseną sunku įveikti net ir dvasinį tobulėjimą pasirinkusiai gyvajai esybei. Daugelis besistengiančių ištrukti iš materialios būties nelaisvės svajoja apie susivienijimą su Viešpačiu. Kitaip sakant, netgi pasirinkę transcendentinę veiklą jie tebesivadovauja žemiausiais, iš *tāmisros* kylančiais motyvais.

Andha-tāmisros veikiamo gyvoji būtybė yra įsitikinusi, kad gyvenimas baigiasi mirtimi. Ateistai paprastai savąjį „aš“ tapatina su kūnu ir mano, jog fizinio kūno mirtis nubraukia viską. Tad, kol kūnas gyvas, jie stengiasi patirti kuo daugiau materialaus gyvenimo malonumų. Jų teorija paprasta: „Gyvenk ir džiaukis, kol gyvas, ir tegul tavęs neslegia mintis apie tariamas nuodėmes. Valgyk kiek telpa, prašyk išmaldos, skolinkis, vok, jei tik gali. O jei tave slegia mintis, kad vogdamas arba lišdamas į skolas tu darai nuodėmę ir už tai tavęs laukia atpildas, mesk iš galvos tokias nesąmones, nes viskas mirtimi ir baigiasi. Kad ir ką padarytų žmogus gyvas būdamas, jam už tai nereikės atsakyti.“ Toks bedievių ateistų požiūris į gyvenimą stumia civilizaciją į pražūtį, nes neatskleidžia žmogui amžinojo gyvenimo paslapties.

Andha-tāmisra kyla iš *tamaso*. *Tamas* – tai būsena, kai gyvoji būtybė nežino apie dvasinės esybės, sielos, egzistavimą. Žodis *tamas* vartojamas ir kaip bendrinis terminas materialiam pasauliui apibūdinti, nes 99 procentai jame gyvenančių gyvųjų esybių net nenučiuokia apie savo dvasinę prigimtį. Dauguma jų tapatina save su kūnu ir neturi jokių žinių apie dvasinę esybę, sielą. „Aš esu kūnas, todėl viskas, kas susiję su mano kūnu, priklauso man“, – tokia mintimi gyvena savo prigimtį neteisingai suvokiantis žmogus. Paklydusios gyvosios esybės egzistencijos pagrindas materialiam pasaulyje yra lytinis gyvenimas. Materialiame pasaulyje neišmanyme skendinčioms sąlygotoms sieloms iš esmės vadovauja seksualinis instinktas, kurio realizavimas perauga į prisirišimą prie tariamų namų, gimtinių, vaikų, sukaupto turto. Prisirišimui stiprėjant, tolydžio stiprėja ir *moha*, savojo „aš“ sutapatavimo su kūnu iliuzija. Kuo toliau, tuo labiau idėja „Aš esu kūnas, todėl viskas, kas yra susiję su kūnu, priklauso man“ įsigali žmonių sąmonėje ir, kai *moha* galutinai įsiviešpatauja pasaulyje, žmonija užsisklendžia siaurose visuomenės, šeimos, tautinėse bendrijose, kurios nesutaria ir kariauja tarpusavyje. *Mahā-mohai* būdingas nepasotinamas materialių malonumų troškimas. Ypač tai aktualu šiame Kali amžiuje, kuriame žmogų

yra užvaldžiusi tikrų tikriausia kaupimo ir materialių malonumų karštligė. Labai taikliai minėtosios neišmanymo formos aprašytos „Višnu Purānoje“:

*tamo 'viveko mohaḥ syād antaḥ-karaṇa-vibhramah
mahā-mohas tu vijñeyo grāmya-bhoga-sukhaiṣaṇā*

*maraṇam hy andha-tāmisraṁ tāmisraṁ krodha ucyate
avidyā pañca-parvaiṣā prādurbhūtā mahātmanaḥ*

19 TEKSTAS

विससर्जात्मनः कायं नाभिनन्दंस्तमोमयम् ।
जगृह्यक्षरक्षांसि रात्रिं क्षुत्तृप्तसमुद्भवाम् ॥१९॥

*visasarjātmanaḥ kāyaṁ nābhinandaṁs tamomayam
jagrhur yakṣa-rakṣāṁsi rātrim kṣut-trṭ-samudbhavām*

visasarja – nusimetė; *ātmanaḥ* – savo; *kāyam* – kūną; *na* – ne; *abhinandan* – malonumo; *tamaḥ-mayam* – susidedantį iš neišmanymo; *jagrhuḥ* – užvaldė; *yakṣa-rakṣāṁsi* – *yakṣai* ir *rākṣasai*; *rātrim* – naktis; *kṣut* – alkio; *trṭ* – troškulio; *samudbhavām* – šaltinis.

Pasišlykštėjęs Brahmā nusimetė iš neišmanymo suverptą kūną. Pasinaudoję proga nakties ūkanomis virtusį jo kūną apspito yakṣai ir rākṣasai su viltimi jį pasiglemžti. Naktis gimdo alkį ir troškulį.

20 TEKSTAS

क्षुत्त्रयामुपसृष्टास्ते तं जग्धुमभिदुद्रुवुः ।
मा रक्षतैनं जक्षध्वमित्यूचुः क्षुत्तृडर्दिताः ॥२०॥

*kṣut-trṭbhyām upasṛṣṭās te taṁ jagdhum abhidudruvuh
mā rakṣatainam jakṣadhvam ity ūcuḥ kṣut-trṭ-arditāḥ*

kṣut-trṭbhyām – alkio ir troškulio; *upasṛṣṭāḥ* – iškankinti; *te* – demonai (*yakṣai* ir *rākṣasai*); *tam* – Viešpatį Brahmą; *jagdhum* – suėsti; *abhidudruvuh* – bėgo link; *mā* – ne; *rakṣata* – gailėtis; *enam* – jo; *jakṣadhvam* – ryk; *iti* – taip; *ūcuḥ* – kalbėjo; *kṣut-trṭ-arditāḥ* – kankinami alkio ir troškulio.

Alkio ir troškulio iškankinti jie apspito Brahmą iš visų pusių, ketindami suplėšyti jį į gabalus. „Ryk jį! Nesigailėk!“ – klykavo jie.

Komentaras: Kai kuriose pasaulio šalyse dar ir šiandien galima aptikti *yakšų* ir *rākšasų*. Šie barbarai, kaip žinoma, su malonumu žudo savo senelius ir rengia valpurgijos naktis arba „meilės puotas“, kurių metu vaišinasi ant laužo keptais jų kūnais.

21 TEKSTAS

देवस्तानाह संविग्रो मा मां जक्षत रक्षत ।
अहो मे यक्षरक्षांसि प्रजा यूयं बभूविथ ॥२१॥

devas tān āha saṁvigno mā mām jakṣata rakṣata
aho me yakṣa-rakṣāṁsi prajā yūyaṁ babhūvitha

devaḥ – Viešpats Brahmā; *tān* – jiems; *āha* – tarė; *saṁvignaḥ* – sunerimęs; *mā* – ne; *mām* – manęs; *jakṣata* – valgykite; *rakṣata* – apginkite; *aho* – o; *me* – mano; *yakṣa-rakṣāṁsi* – o *yakṣai* ir *rākṣasai*; *prajāḥ* – sūnūs; *yūyam* – jūs; *babhūvitha* – atėję į pasaulį.

Ne juokais sunerimęs aukščiausiasis pusdievis Brahmā ėmė melsti pasigailėjimo: „Pasigailėkit, nevalgykit manęs. Juk jūs mano sūnūs, aš jus pradėjau. Nuo šiol jūs vadinsitės yakṣais ir rākṣasais.“

Komentaras: Iš Viešpaties Brahmos kūno atsiradusiems demonams prigi-
jo *yakšų* ir *rākšasų* vardas, nes vieni ragino Brahmą suvalgyti, o kiti –
jo nesigailėti. Suvalgyti Brahmą raginusius imta vadinti *yakṣais*, o raginu-
sius jo nesigailėti – *rākṣasais*, t.y. žmogėdromis. *Yakšus* ir *rākṣasus* Brahmā
sukūrė pirmuosius. Laukinės jų gentys ir šiandien gyvena įvairiose visatos
planetose. Šiuos iš neišmanymo *guṇos* atsiradusius barbarus dėl jų žiaurių
papročių imta vadinti *rākṣasais*, žmogėdromis.

22 TEKSTAS

देवताः प्रभया या या दीव्यन् प्रमुखतोऽसृजत् ।
ते अहर्षुर्देवयन्तो विसृष्टां तां प्रभामहः ॥२२॥

*devatāḥ prabhayā yā yā dīvyan pramukhato 'sṛjat
te ahārṣur devayanto viśṛṣṭām tām prabhām ahaḥ*

devatāḥ – pusdieviūs; *prabhayā* – spindinčius; *yāḥ yāḥ* – tuos, kurie; *dīvyan* – švyti; *pramukhataḥ* – pagrindinius; *asṛjat* – sukūrė; *te* – jie; *ahārṣuḥ* – užvaldė; *devayantaḥ* – būdami veiklūs; *viśṛṣṭām* – atskyrė; *tām* – šią; *prabhām* – spindinčią formą; *ahaḥ* – dienos.

Po to Brahmā sukūrė svarbiausius pusdieviūs, kurie spindėjo savo dorybėmis. Pusdieviams po kojų jis metė akinamai spindintį dienos kūną, kurį jie kaip mat pasičiuo.

Komentaras: Demonai atėjo į pasaulį kartu su nakties ūkana, o pusdieviai – su dienos šviesa. Kitaip sakant, *yakṣai*, *rākṣasai* ir kiti demonai gimė iš neišmanymo *guṇos*, o pusdieviai – iš dorybės *guṇos*.

23 TEKSTAS

देवोऽदेवाञ्जनतः सृजति स्मातिलोलुपान् ।
त एनं लोलुपतया मैथुनायाभिपेदिरे ॥२३॥

*devo 'devāñ jaghanataḥ sṛjati smātilolupān
ta enam lolupatayā maithunāyābhipedire*

devaḥ – Viešpats Brahmā; *adevān* – demonus; *jaghanataḥ* – iš savo sėdmenų; *sṛjati sma* – paleido į pasaulį; *ati-lolupān* – nepaprastai gašlius; *te* – jie; *enam* – link Viešpaties Brahmos; *lolupatayā* – apimti geismo; *maithunāya* – siekdami suartėti; *abhipedire* – priartėjo.

Tada iš savo sėdmenų Brahmā sukūrė demonus, kurie buvo nepaprastai gašlūs. Apimti nepasotinamos aistros jie metėsi prie Brahmos, ketindami su juo suartėti.

Komentaras: Lytinis gyvenimas yra materialios egzistencijos pagrindas. Kelintą kartą mes skaitome apie tai, kad demonus kankina nepasotinamos kūniškos aistros. Kuo mažiau seksualinių kūniškų aistrų turi žmogus, tuo artimesnis jis tampa pusdieviams, ir priešingai, kuo labiau jis linksta į seksualinius malonumus, tuo labiau jis degraduoja nusirisdamas iki demonų lygio.

24 TEKSTAS

ततो हसन् स भगवानसुरैर्निरपत्रपैः ।
अन्वीयमानस्तरसा क्रुद्धो भीतः परापतत् ॥२४॥

*tato hasan sa bhagavān asurair nirapatrapaiḥ
anvīyamānas tarasā kruddho bhītaḥ parāpatat*

tataḥ – tuomet; *hasan* – nusijuokęs; *saḥ bhagavān* – garbusis Viešpats Brahmā; *asuraiḥ* – demonų; *nirapatrapaiḥ* – begėdiškų; *anvīyamānaḥ* – persekiojamas; *tarasā* – kiek įmanydamas; *kruddhaḥ* – pasipiktinęs; *bhītaḥ* – išsigandęs; *parāpatat* – leidosi bėgti.

Garbusis Brahmā iš pradžių tik pasijuokė iš jų kvailumo, tačiau kai begėdžiai asurai ėmė grėsmingai artintis vis arčiau ir arčiau, pasipiktinęs ir išsigandęs jis spruko į šalį.

Komentaras: Aistros apsėsti demonai nejaučia pagarbos net ir savo tikrajam tėvui, todėl tėvui, kuris kaip ir Brahmā aukščiau visko vertina dorovę, geriausia išeitis – atsisakyti tokių demoniškų palikuonių draugijos.

25 TEKSTAS

स उपव्रज्य वरदं प्रपन्नार्तिहरं हरिम् ।
अनुग्रहाय भक्तानामनुरूपात्मदर्शनम् ॥२५॥

*sa upavrajya varadaṁ prapannārti-haraṁ harim
anugrahāya bhaktānām anurūpātma-darśanam*

saḥ – Viešpats Brahmā; *upavrajya* – nukeliavo; *vara-dam* – pas suteikiantį visus palaiminimus; *prapanna* – tiems, kurie rado prieglobstį prie Jo lotosinių pėdų; *ārti* – liūdesį; *haram* – kuris išsklaido; *harim* – Viešpats Śrī Hari; *anugrahāya* – kad apreikštų malonę; *bhaktānām* – Savo bhaktams; *anurūpa* – tinkamais pavidalais; *ātma-darśanam* – tą, kuris apreiskia Save.

Brahmā atskubėjo pas Dievo Asmenį, dosniai dalinantį Savo malonę ir naikinantį Savo bhaktų ir tų, kurie ieško prieglobsčio Jo lotosinių pėdų šešėlyje, kančias. Savo bhaktų džiaugsmui Viešpats apreiskia pasaulyje begalinę Savo transcendentinių pavidalų įvairovę.

Komentaras: Posmo eilutė *bhaktānām anurūpātma-darśanam* kalba apie Dievo Asmenį, kuris atsiliepdamas į individualius Savo bhaktų norus apreiškia pasauliui begalinę Savo pavidalų įvairovę. Antai Hanumānį (Vaj-rāngajį) mieliausias buvo Dievo Asmens Viešpaties Rāmacandros pavidalas, kitiems *vaiṣṇavams* – Rādhā ir Kṛṣṇa, tretiems – Lakṣmī-Nārāyaṇa. Filosofų *māyāvādžiu* supratimu Viešpats egzistuoja neišikūnijęs jokių pavidalu ir pasirodo toks, kokį Jį nori regėti Jo bhaktai. Tačiau sprendžiant iš „Brahma-saṁhitos“ žodžių jie klysta, nes „Brahma-saṁhitā“ skelbia: *advaitam acyutam*, – Viešpats turi daugybę pavidalų. Savo bhaktui pasirodęs Viešpats anaip tol nėra bhakto vaizduotės kūrinys. Toliau plėtodama mintį „Brahma-saṁhitā“ teigia, jog Viešpaties pavidalai nesuskaičiuojami: *rāmādi-mūrtiṣu kalā-niyamena tiṣṭhan*. Jo pavidalų – milijardai. Gyvybės formų skaičius yra ribotas, jų priskaičiuojama 8 400 000, tuo tarpu Aukščiausiasis Viešpats turi begalinę daugybę išikūnijimų. „Bhagavatam“ teigiama, kad Viešpaties išikūnijimams nėra skaičiaus, kaip nėra skaičiaus banguojančioms bangoms jūroje. Bhaktas garbina tą Viešpaties pavidalą, kuris jam mieliausias. Mes ką tik papasakojome apie pirmąjį mūsų visatoje šerno išikūnijimą. Visatų yra nesuskaitoma daugybė ir kurioje nors iš jų Viešpats ir šiandien egzistuoja išikūnijęs šerno pavidalu. Visi Jo išikūnijimai yra amžini. Bhaktas tarnauja tam Viešpaties pavidalui, kuris jam yra mieliausias. Viename iš „Rāmāyaṇos“ posmų garsus ir didis Viešpaties Rāmos bhaktas vardu Hanumānas taip sako: „Aš suvokiu, kad Sītos-Rāmos ir Lakṣmī-Nārāyaṇos pavidalai, kuriais yra išikūnijęs Aukščiausiasis Dievo Asmuo, niekuo nesiskiria, ir vis dėlto mano širdis linksta prie Sītos ir Rāmos, todėl Viešpatį noriu matyti būtent šiuo pavidalu.“ Hanumānui mieliausi yra Rāmos ir Sītos pavidalai, o Gaudijos *vaiṣṇavams* mieliausi Rādhā ir Kṛṣṇa bei Kṛṣṇa ir Rukminī iš Dvārakos. Žodžiai *bhaktānām-anurūpātma-darśanam* reiškia, kad Viešpats niekada nepagailės Savo bhaktui malonės ir apsieikš jam tokiu pavidalu, kurį bhaktas nori garbinti. Posme teigiama, kad Brahṁa kreipėsi į Aukščiausiajį Dievo Asmenį, Hari, apsireiškusį Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu pavidalu. Kai visatoje neramu, kai Brahmai reikia kreiptis į Viešpatį, jisai skuba pas Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu ir iš Savo malonės Viešpats niekada neatsisako ištiesti pagalbos ranką bėdos prispaustam Brahmai.

26 TEKSTAS

पाहि मां परमात्मंस्ते प्रेषणेनासृजं प्रजाः ।
ता इमा यभितुं पापा उपाक्रामन्ति मां प्रभो ॥२६॥

*pāhi mām paramātmanis te preṣaṇenāsrjam prajāḥ
tā imā yabhitum pāpā upākrāmanti mām prabho*

pāhi – apgink; *mām* – Mane; *parama-ātman* – o Aukščiausiasis Viešpatie; *te* – Tavo; *preṣaṇena* – valia; *asrjam* – aš paleidau į pasaulį; *prajāḥ* – gyvąsias būtybes; *tāḥ imāḥ* – tos pačios asmenybės; *yabhitum* – norėdamos suartėti; *pāpāḥ* – nusidėjėliai; *upākrāmanti* – artėja; *mām* – link manęs; *prabho* – o Viešpatie.

Atskubėjęs pas Viešpatį, Brahmā kreipėsi į Jį tokiais žodžiais: Mano Viešpatie, apgink mane nuo šių nusidėjėlių, kuriuos Tau liepus paleidau į pasaulį. Norėdami patenkinti savo laukinę aistrą jie užsipuolė mane.

Komentaras: Sprendžiant iš šio epizodo homoseksualiniai vyriškos lyties atstovų polinkiai atsirado Brahmai sukūrus demonus. Kitaip sakant homoseksualinis vyrų potraukis savo lyties atstovams kyla iš demoniškos prigimties ir sveikam normaliai gyvenančiam žmogui jis nebūdingas.

27 TEKSTAS

त्वमेकः किल लोकानां क्लिष्टानां क्लेशनाशनः ।
त्वमेकः क्लेशदस्तेषामनासन्नपदां तव ॥२७॥

*tvam ekaḥ kila lokānām klišṭānām kleśa-nāśanaḥ
tvam ekaḥ kleśadas teṣām anāsanna-padām tava*

tvam – Tu; *ekaḥ* – vienintelis; *kila* – tikrai; *lokānām* – žmonių; *klišṭānām* – kenčiančių; *kleśa* – kančias; *nāśanaḥ* – lengvini; *tvam ekaḥ* – Tu vienintelis; *kleśa-daḥ* – verčiantis kentėti; *teṣām* – tuos; *anāsanna* – kurie neieško prieglobsčio prie; *padām* – pėdų; *tava* – Tavo.

O Viešpatie, tik Tu gali padėti kenčiantiems ir priversti kentėti tuos, kurie niekada neieško prieglobsčio prie Tavo pėdų.

Komentaras: Žodžiai *kleśadas teṣām anāsanna-padām* liudija, kad Viešpats siekia dviejų tikslų: apginti tuos, kurie ieško prieglobsčio prie Jo lotosinių pėdų ir nubausti kupinus priešiško Jam demonus. *Māyai* patikėta priversti kentėti tuos, kurie neatsidavę Viešpačiui. Tekste Brahma sako: „Tu globoji ir gini atsidavusias Tau sielas, todėl aš prašau suteikti man prie-

globstį prie Tavo lotosinių pėdų. Būk gailėstingas ir apsaugok mane nuo šių demonų.“

28 TEKSTAS

सोऽवधार्यास्य कार्पण्यं विविक्ताध्यात्मदर्शनः ।
विमुञ्चात्मतनुं घोरामित्युक्तो विमुमोच ह ॥२८॥

*so 'avadhāryāsya kārpaṇyam viviktādhyātma-darśanaḥ
vimuñcātma-tanuṁ ghorām ity ukto vimumoca ha*

saḥ – Aukščiausiasis Viešpats, Hari; *avadhārya* – suprasdamas; *asya* – Viešpaties Brahmos; *kārpaṇyam* – kančią; *vivikta* – neabejotinai; *adhyātma* – kitų mintis; *darśanaḥ* – tas, kuris skaito; *vimuñca* – nusimesk; *ātma-tanuṁ* – savo kūną; *ghorām* – netyrą; *iti uktaḥ* – taip lieptas; *vimumoca ha* – Viešpats Brahmā paliko jį.

Viešpats, kuris skaito visas mūsų mintis, kaip atverstoje knygoje, suprato kaip kenčia Brahmā ir taip jam tarė: „Nusimesk sutepties paliestą savo kūną.“ Viešpačiui paliepus Brahmā nusimetė savo kūną.

Komentaras: Viešpačiui apibūdinti posme pasirinkti žodžiai *viviktādhyātma-darśanaḥ*. Jei kas ir gali iki galo suvokti kitos gyvosios būtybės kančią, tai tik Pats Viešpats. Jei žmogų ištinka nelaimė ir jis ieško paguodos, dažnai net ir draugai nesugeba jo atjausti ir iki galo suvokti jo kančių. Tai gali tik Aukščiausiasis Viešpats. Aukščiausiasis Viešpats kaip Paramātmā glūdi kiekvienos gyvosios esybės širdyje ir aiškiai mato kodėl jos kenčia. „Bhagavad-gītoje“ Viešpats sako: *sarvasya cāham ḥṛdi sanniviṣṭaḥ* – „Aš glūdžiu kiekvienos gyvosios būtybės širdyje, Aš duodu ir atimu iš jos atmintį.“ Kai žmogus besąlygiškai atsiduoda Aukščiausiajam Viešpačiui, jis suvokia, kad Viešpats glūdi jo širdyje. Širdyje glūdin-tis Viešpats pataria mums kaip apeiti pavojus ir nušviečia pas Jį vedantį pasiaukojimo tarnystės kelią. Tekste Viešpats neveltui prašo Brahmos nusi-mesti savo esamą kūną, davusį pradžią demoniškai prigimčiai. Pasak Śrīd-haros Svāmio, tekstų, pasakojančių apie periodiškai savo kūno atsikratantį Brahmą, nereikėtų suprasti tiesiogiai. Jo nuomone čia veikia kalbama apie tai, kad Brahmā tokiu būdu atsikrato specifinės mąstysenos. Protas – tai subtilusis gyvosios esybės kūnas. Kartais žmogų apsėda nuodėmingos mintys ir jei mums pavyksta nuvyti jas į šalį, galima sakyti, jog mes atsikra-tėme ankstesniojo kūno. Kurdamas demonus Brahmā buvo pats nesavas.

Sprendžiant iš visko, jo sąmonę buvo apėmusi aistra, nes aistra viešpatavo visame besikuriančiame pasaulyje, ir nenuostabu, kad aistra persidavė ir Brahmos sūnams. Iš čia išplaukia išvada, jog pradėdami vaiką, tėvai turi būti labai apdairūs. Būsimo vaiko charakterį lemia tėvų sąmonės būseną vaiko pradėjimo momentu. Neatsitiktinai Vedose prieš vaiko pradėjimą nurodoma surengti pašventinimo apeigas *garbhādhāna-saṁskāraḥ*; tėvai prieš pradėdami vaiką sudvasina savo aistros apimtą sąmonę. Jei pradėdami vaiką tėvai sutelkia savo mintis į Viešpaties lotosines pėdas, vaikas bus dievotas, jam persiduos tėvų dievotumas. Kai visuomenėje daug dievotų žmonių, galima išvengti nelaimių, kuriomis grąšina demoniška prigimtis.

29 TEKSTAS

तां कणच्चरणाम्भोजां मदविह्वललोचनाम् ।
काञ्चीकलापविलसद्दुकूलच्छन्नरोधसम् ॥२९॥

*tām kvaṇac-caraṇāmbhojāṁ mada-vihvala-locanām
kāñcī-kalāpa-vilasat- dukūla-cchanna-rodhasam*

tām – šis kūnas; *kvaṇat* – skimbčiojant varpeliais ant kulkšnių; *caraṇa-ambhojām* – gležnomis it lotosas pėdomis; *mada* – apsvaigimo; *vihvala* – paveiktomis; *locanām* – akimis; *kāñcī-kalāpa* – auksu išpuošta juosta; *vilasat* – spindinčia; *dukūla* – lengvu audiniu; *channa* – pridengtus; *rodhasam* – jos klubus.

Brahmos nusimestas kūnas virto vakaro sutemomis – paros metu dienos ir nakties sandūroje, kuri aitrina aistras. Iš prigimties aistringi, rajaso jėgų įtakojami asurai vakaro sutemas palaikė nuostabia mergele, virš kurios gležnų kaip lotosas pėdų skimbčiojo varpeliai, kurios akys nuo apsvaigimo buvo plačiai atmerktos, klubai buvo pridengti lengvu audiniu, o liemuo perjuostas spindinčia juosta.

Komentaras: Ankstyvos ryto valandos geriausias metas dvasinei praktikai, o vakaro sutemos – aistrų pabudimo metas. Demoniškų žmonių prigimčiai labai artimi lytiniai malonumai, todėl tokie žmonės su nekantrumu laukia vakaro. Besileidžiančias vakaro sutemas demonai palaikė įstabaus grožio moterimi, ėmė žarstyti jai komplimentus. Jiems rodės, kad sutemos tai – pasakiška gražuolė su skimbčiojančiais ant kulkšnių varpeliais, auksu spindinčia juosta perjuostu liemeniu, aukšta krūtine. Aistros apimta jų vaizduotė piešė nuostabios mergelės paveikslą.

30 TEKSTAS

अन्योन्यक्षेपयोत्तुङ्गनिरन्तरपयोधराम् ।
सुनासां सुद्विजां स्निग्धहासलीलावलोकनाम् ॥३०॥

*anyonya-sleşayottuṅga- nirantara-payodharām
sunāsām sudvijām snigdha- hāsa-lilāvalokanām*

anyonya – viena prie kitos; *śleṣayā* – prigludusios; *uttuṅga* – aukštos; *nirantara* – tarp kurių nelikę net menkiausio plyšelio; *payoḍ-dharām* – krūtys; *su-nāsām* – dailios formos nosimi; *su-dvijām* – puikūs dantys; *snigdha* – kerinti; *hāsa* – šypsena; *lilā-avalokanām* – žaismingas žvilgsnis.

Jos krūtys lipo į viršų, buvo taip stipriai prigulusios viena prie kitos, kad tarp jų nebuvo nei menkiausio plyšelio. Dailiai nulieta nosimi, puikiais dantimis ir kerinčia šypsena lūpose padabinta gražuolė metė žaismingą žvilgsnį į asurus.

31 TEKSTAS

गूहन्तीं व्रीडयात्मानं नीलालकवरूथिनीम् ।
उपलभ्यासुरा धर्म सर्वे सम्मुमुहुः स्त्रियम् ॥३१॥

*gūhantīm vṛīḍayātmānaṁ nīlālaka-varūthinīm
upalabhyāsura dharmā sarve sammumuhuḥ striyam*

gūhantīm – slėpdama; *vṛīḍayā* – iš drovumo; *ātmānam* – save; *nīla* – tamsių; *alaka* – plaukų; *varūthinīm* – sruogomis; *upalabhya* – įsivaizdavę; *asurāḥ* – demonai; *dharmā* – o Vidura; *sarve* – visi; *sammumuhuḥ* – buvo pakerėti; *striyam* – moters.

Apsimesdama drovia ji slėpė savo veidą krintančiomis tamsių plaukų sruogomis. Išvydę tokią gražuolę asurai pametė galvas.

Komentaras: Demonai skiriasi nuo pusdievių tuo, kad išvydę gražią moterį jie iškart pameta galvą. Dievoto žmogaus moters grožis negali taip paveikti. Dievotas žmogus išmintingas, o demonas yra visiškai neišmanėlis. Kaip vaiką sužavi graži lėlė, taip nuovokos neturinčius tamsius demonus žavi ir seksualiai jaudina fizinis grožis. Dievotas žmogus suvokia, kad išsipusčiusi,

papuošalais apsikarsčiusi gražuolė, jos aukštos krūtys, platūs klubai, daili nosis, skaistus veidelis tėra *māya*. Kūnas, net jei jis priklauso didžiausiai gražuolei tėra kūnas ir kraujas. Śrī Śaṅkarācārya pataria nesižavėti fiziniu grožiu, o grožėtis tikroju, dvasiniu. Tikrąjį grožį įkūnija Kṛṣṇa ir Rādhā. Žmogus, kurį pavergia Rādhos ir Kṛṣṇos grožis, lengvai atsispirs iliuziniam materialaus pasaulio apžavams. Toks yra skirtumas tarp demono ir dievoto žmogaus, bhakto.

32 TEKSTAS

अहो रूपमहो धैर्यमहो अस्या नवं वयः ।
मध्ये कामयमानानामकामेव विसर्पति ॥३२॥

aho rūpam aho dhairyam aho asyā navam vayaḥ
madhye kāmaya mānānām akāmeva visarpati

aho – o; *rūpam* – kokia gražuolė; *aho* – o; *dhairyam* – kokia savitvarda; *aho* – o; *asyāḥ* – jos; *navam* – žydinti; *vayaḥ* – jaunystė; *madhye* – tarp; *kāmaya mānānām* – tų, kurie apimti aistros ir geismo; *akāmā* – neturinti aistros; *iva* – tarsi; *visarpati* – praeina tarp mūsų.

Kokia gražuolė! – žavėjosi demonai. – **Kokia savitvarda!** **Kokia jauna ir žydinti!** Ji žengia pro šalį tarytum mūsų aistringi žvilgsniai nė kiek jos nejaudintų.

33 TEKSTAS

वितर्कयन्तो बहुधा तां सन्ध्यां प्रमदाकृतिम् ।
अभिसम्भाव्य विश्रम्भात्पर्यपृच्छन् कुमेधसः ॥३३॥

vitarkayanto bahudhā tāṁ sandhyāṁ pramadākṛtim
abhisambhāvya viśrambhāt paryapṛcchan kumedhasaḥ

vitarkayantaḥ – samprotaudami; *bahudhā* – įvairiapusiškai; *tām* – jos; *sandhyām* – vakaro sutemos; *pramadā* – jaunos moters; *ākṛtim* – pavidale; *abhisambhāvya* – reikšdami jai visapusišką pagarbą; *viśrambhāt* – sužavėti; *paryapṛcchan* – ėmė klausinėti; *ku-medhasaḥ* – piktavaliai.

Samprotaudami apie vakaro sutemas, jų vaizduotėje virtusias jaunute gražuole, piktavaliai asurai neslėpė savo pagarbos ir susižavėję ėmė klausinėti.

34 TEKSTAS

कासि कस्यासि रम्भोरु को वार्थस्तेऽत्र भामिनि ।
रूपद्रविणपण्येन दुर्भगान्नो विबाधसे ॥३४॥

kāsi kasyāsi rambhoru ko vārthas te 'tra bhāmini
rūpa-draviṇa-payena durbhagān no vibādhasē

kā – kas; *asi* – tu tokia; *kasya* – kam priklausai; *asi* – tu; *rambhoru* – o žavingoji būtybė; *kaḥ* – koks; *vā* – arba; *arthaḥ* – tikslas; *te* – tavo; *atra* – čia; *bhāmini* – o aistringoji moterie; *rūpa* – grožiu; *draviṇa* – neįkainuojamu; *panyena* – apdovanota; *durbhagān* – nelaiminguosius; *naḥ* – mus; *vibādhasē* – tu kankini.

Kas tu, gražuole? Kas tavo vyras, kieno dukra tu esi, ko tau reikia iš mūsų? Kam savo neįkainuojamu grožiu kankini tuos, kuriems likimas ir taip negailestingas?

Komentaras: Čia atsispindi iliuzinio materialaus pasaulio spindesio apžavėtų demonų mąstysena. Demoniški žmonės pasiryžę mokėti bet kokią kainą už paviršinį materialaus pasaulio grožį. Vardan lytinių malonumų jie lieja prakaitą nuo aušros lig sutemos. Nežinodami žodžio *yoga* prasmės jie visai nepagrįstai vadina save *karma-yogais*. *Yoga* – tai jungtis su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu, t.y. veikia Krišnos sąmonėje. *Karma-yogas* – tai toks žmogus, kuris pasirinkęs tą ar kitą veiklos sritį, atiduoda jai visas savo jėgas, o savo darbo vaisius aukoja Aukščiausiojo Dievo Asmens Krišnos misijai.

35 TEKSTAS

या वा काचित्त्वमबले दिष्ट्या सन्दर्शनं तव ।
उत्सुनोषीक्षमाणानां कन्दुकक्रीडया मनः ॥३५॥

yā vā kācit tvam abale diṣṭyā sandarśanaṁ tava
utsunoṣīkṣamāṇānām kanduka-kriḍayā manaḥ

yā – kad ir kas; *vā* – arba; *kācit* – kam nors; *tvam* – tave; *abale* – o gražioji mergele; *diṣṭyā* – nusišypsojo laimė; *sandarśanam* – matyti; *tava* – tave; *utsunoṣi* – tu jaudini; *ikṣamāṇānām* – stebinčių; *kanduka* – kamuoliu; *krīdayā* – žaisdama; *manaḥ* – protus.

Kad ir kas tu būtum, o gražioji mergele, mes džiaugiamės matydami tave tarp mūsų ir iš susijaudinimo virpančia širdimi žvelgiame į tave, žaidžiančią su kamuoliu.

Komentaras: Kokių tik gudrybių demonai nesiima, kad pasigėrėtų žavinga moterimi. Tekstas pasakoja apie demonus stebinčius su kamuoliu žaidžiančią moterį. Dažnai demonai pasikviečia priešingos lyties atstoves į įvairias sporto, pvz., teniso, „varžybas“. Svarbiausias tokio „sportavimo“ tikslas yra pasigėrėti dailios merginos figūra ir patirti subtilų seksualinį malonumą. Ši demonišką materialių malonumų ieškojimą kartais skatina ir „*yogai*“, raginantys žmones neatsisakyti pačias netikėčiausias formas įgyjančio seksualinio gyvenimo malonumų ir viešai įrodinėjantys neva jų sufabrikuotos *mantr*os mažiau nei per pusę metų gali padėti žmogui tapti Dievu. Kai žmonės nori būti apgauti, Kṛṣṇa siunčia apsišaukėlius sukčius, kurie klaidinančiomis savo kalbomis iškraipo *yog*os prasmę. Iš tikrųjų tokie „*yogo*“ vardu besidangstantys žmonės yra paprasčiausi žemiškų džiaugsmų mėgėjai. Juk neveltui „Bhagavad-gītoje“ teigiama, kad laimė nepasiekama pataikaujant jutimo organų įgeidžiams. Patyręs daktaras paprastai patars pacientui atsisakyti įprastinio gyvenimo džiaugsmų kol jis pasveiks. Sergančiam žmogui, jei jis nori įveikti ligą, reikia daug ko atsisakyti. Gyvenimas materialiam pasaulyje yra tarsi liga. Tikrąjį gyvenimo džiaugsmą tegalima patirti ištrūkus iš materialios egzistencijos nelaisvės. Tik dvasinis gyvenimas gali suteikti neišsemiamus gyvenimo džiaugsmus. Materialūs džiaugsmai skiriasi nuo dvasinių tuo, kad jie yra riboti. Net ir materialūs seksualiniai malonumai yra labai trumpalaikiai, o amžiną dvasinio gyvenimo džiaugsmą patirs tik tai, kuris atsisako seksualinių malonumų. „Bhagavatam“ (5.5.1) teigiama, kad dvasinė laimė, *brahma-saukhya*, yra begalinė, *ananta*. Per savo paikumą gyvosios būtybės pasiduoda materijos apžavams ir materialios gamtos siūlomus iliuzinius malonumus laiko realiais.

36 TEKSTAS

नैकत्र ते जयति शालिनि पादपद्मं
घ्नन्त्या मुहुः करतलेन पतत्पतङ्गम् ।

मध्यं विषीदति बृहत्स्तनभारभीतं
शान्तेव दृष्टिरमला सुशिखासमूहः ॥३६॥

*naikatra te jayati śālīni pāda-padmaṁ
ghnantiyā muhuḥ kara-talena patat-pataṅgam
madhyam viśīdati bṛhat-stana-bhāra-bhītaṁ
śānteva dṛṣṭir amalā suśikhā-samūhaḥ*

na – ne; *ekatra* – vienoje vietoje; *te* – tavo; *jayati* – lieka; *śālīni* – o gražuole; *pāda-padmaṁ* – lotosinės pėdos; *ghnantiyā* – atmuši; *muhuḥ* – vėl ir vėl; *kara-talena* – delnu; *patat* – atšokusį; *pataṅgam* – kamuolį; *madhyam* – liemuo; *viśīdati* – nuo nuovargio; *bṛhat* – stambios; *stana* – krūtys; *bhāra* – nuo svorio; *bhītaṁ* – apsunksta; *śāntā iva* – tarsi nuvargęs; *dṛṣṭiḥ* – žvilgsnis; *amalā* – aiškus; *su* – puikius; *śikhā* – savo plaukus; *samūhaḥ* – susipink.

O gražuole, kaskart kai savo delnu tu atmuši nuo žemės atšokusį kamuolį grakščiai juda dailios it lotosai tavo pėdos. Liaunas liemuo apsunko nuo tavo stambios krūtinės svorio, apsiblausė aiškių tavo akių žvilgsnis. Sustoki, susipink išsidraikiusius savo plaukus.

Komentaras: Demonai alkanu žvilgsniu gaudė kiekvieną gražuolės žingsnį ir gestą. Posme jie reiškia susižavėjimą grakščiais kamuoliu žaidžiančios moters judesiais, jos stambia krūtine ir išsidraikusiais plaukais. Gėrėdamiesi kiekvienu jos žingsniu, jie alpsta nuo moteriško grožio ir įsiau drinusi demonų vaizduotė kursto jų aistras. Apvalainų tarsi du kamuoliai gražios moters krūtų lingavimas masina demonus kaip žvakės ugnis, į kurią naktį pasitikdamos savo mirtį skrieja plaštakės. Gašlias demonų širdis dar labiau kaitina palaidi gražuolės plaukai.

37 TEKSTAS

इति सायन्तनीं सन्ध्यामसुराः प्रमदायतीम् ।
प्रलोभयन्तीं जगृहूर्मत्वा मूढधियः स्त्रियम् ॥३७॥

*iti sāyantānīm sandhyām asurāḥ pramadāyatīm
pralobhayantīm jagṛhur matvā mūḍha-dhiyaḥ striyam*

iti – taip; *sāyantānīm* – vakaro; *sandhyām* – sutemas; *asurāḥ* – demonai; *pramadāyatīm* – kuri elgėsi kaip pasileidėlė; *pralobhayantīm* – gundančia;

jaḡrhuḥ – puolė; *matvā* – laikydami jas; *mūḍha-dhiyaḥ* – netekę proto; *striyam* – moterimi.

Asurams visai aptemo protas. Jiems rodės, kad vakaro sutemos – tai nepaprasto grožio gundanti moteris ir jie puolė ją iš visų pusių.

Komentaras: Posme *asurai* pavadinti *mūḍha-dhiyaḥ*, kvailais kaip asilai. Parkerėti iliuzinio materijos formų grožio demonai puolė glėbesčiuoti sutemas.

38 TEKSTAS

प्रहस्य भावगम्भीरं जिघ्रन्त्यात्मानमात्मना ।
कान्त्या ससर्ज भगवान् गन्धर्वाप्सरसां गणान् ॥३८॥

*prahasya bhāva-gambhīram jighrantiyātmānam ātmanā
kāntyā sasarja bhagavān gandharvāpsarasām gaṇān*

prahasya – nusikvatojęs; *bhāva-gambhīram* – daugiareikšmiškai; *jighrantiyā* – prasmę; *ātmānam* – pačiam; *ātmanā* – savyje; *kāntyā* – iš savo grožio; *sasarja* – sukūrė; *bhagavān* – garbusis Viešpats Brahmā; *gandharva* – dangiškųjų muzikantų; *apsarasām* – ir dangiškųjų šokėjų; *gaṇān* – pulkus.

Daugiareikšmiškai nusikvatojęs garbusis Brahmā iš savo grožio, su kuriuo galėtų pasivaržyti nebent jis pats, sukūrė gandharvų ir apsārų pulkus.

Komentaras: *Gandharvais* vadina muzikantus, gyvenančius aukštutinėse planetose, o *apsaromis* – rojaus šokėjas. Demonų užpultas ir iš vakaro sutemų sukūręs nuostabaus grožio moters įvaizdį, Brahmā ėmėsi kurti *gandharvus* ir *apsaras*. Muzika ir šokis, kaip jutiminių malonumų palydovai, laikytini demoniškais, tačiau kaip Aukščiausiąjį Viešpatį šlovinančios *kīrtanos* elementas, tie patys muzika ir šokis tampa transcendentiniu aktu, atveriančiu žmogui visiškai naują, kupiną dvasinės palaimos gyvenimą.

39 TEKSTAS

विससर्ज तनुं तां वै ज्योत्स्नां कान्तिमतीं प्रियाम् ।
त एव चाददुः प्रीत्या विश्वासुपुरोगमाः ॥३९॥

*visasarja tanum tām vai jyotsnām kāntimatīm priyām
ta eva cādaduḥ prītyā viśvāvasu-purogamāḥ*

visasarja – nusimetė; *tanum* – pavidalą; *tām* – tą; *vai* – tikrai; *jyotsnām* – mėnulio šviesa; *kānti-matīm* – spindintį; *priyām* – mielą jo širdžiai; *te* – *gandharvai*; *eva* – žinoma; *ca* – ir; *ādaduḥ* – užvaldė; *prītyā* – džiūgaudami; *viśvāvasu-puraḥ-gamāḥ* – su Viśvāvasu priešakyje.

Sukūreš gandharvus ir apsāras Brahmā nusimetė savo širdžiai mielą mėnulio šviesa spindintį kūną, kurį džiūgaudami užvaldė Viśvāvasu ir kiti gandharvai.

40 TEKSTAS

सृष्ट्वा भूतपिशाचांश्च भगवानात्मतन्द्रिणा ।
दिग्वाससो मुक्तकेशान् वीक्ष्य चामीलयद् दृशौ ॥४०॥

*sṛṣṭvā bhūta-piśācāṁś ca bhagavān ātma-tandriṇā
dīg-vāsaso mukta-keśān vīkṣya cāmilayad dṛśau*

sṛṣṭvā – sukūreš; *bhūta* – šmėklas; *piśācān* – piktąsias dvasias; *ca* – ir; *bhagavān* – Viešpats Brahmā; *ātma* – savo; *tandriṇā* – iš tingulio; *dīg-vāsasaḥ* – nuogus; *mukta* – išsidraikiusiais; *keśān* – plaukais; *vīkṣya* – išvydė; *ca* – ir; *amīlayat* – užmerkė; *dṛśau* – abi akis.

Jį nusimetėš šlovingasis Brahmā iš savo tingulio sukūrė šmėklas ir piktąsias dvasias. Tačiau išvydė juos nuogus, išsidraikiusiais plaukais, Brahmā užmerkė akis.

Komentaras: Šmėklos bei piktavalės dvasios taip pat yra Brahmos kūriniai, jos nėra pramanytos. Jos sukurtos tam, kad persekiotų ir kankintų sąlygotas sielas. Kaip žinoma, Brahmā jas sukūrė vykdydamas Aukščiausiojo Viešpaties valią.

41 TEKSTAS

जगृहस्तद्विसृष्टां तां जृम्भणाख्यां तनुं प्रभोः ।
निद्रामिन्द्रियविक्लेदो यया भूतेषु दृश्यते ।
येनोच्छिष्टान्धर्षयन्ति तमुन्मादं प्रचक्षते ॥४१॥

*jaḡrhuṣ tad-viṣr̥ṣṭām tām jṛmbhaṇākhyām tanuṃ prabhoḥ
nidrām indriya-vikledo yayā bhūteṣu dr̥śyate
yenocchiṣṭān dharṣayanti tam unmādam pracakṣate*

jaḡrhuḥ – užvaldė; *tat-viṣr̥ṣṭām* – jo nusimestą; *tām* – tą; *jṛmbhaṇa-ākhyām* – kuri vadina žiovuliu; *tanum* – kūną; *prabhoḥ* – Viešpaties Brahmos; *nidrām* – miegas; *indriya-vikledaḥ* – seilėtekis; *yayā* – kuri; *bhūteṣu* – tarp gyvųjų būtybių; *dr̥śyate* – galima pastebėti; *yena* – kuriuo; *ucchiṣṭān* – susitepusius išmatomis ir šlapimu; *dharṣayanti* – suklaidina; *tam* – tai; *unmādam* – beprotyste; *pracakṣate* – vadina.

**Šmėklos ir kitos piktosios dvasios pasiglemžė kūną, kuris atsirado nusi-
žiovavus visų gyvųjų būtybių kūrėjui Brahmai. Dar sakoma, kad jis atsi-
randa, kai miegančiam žmogui teka seilės. Šmėklos ir piktosios dvasios
puola nešvarius žmones, o dvasių apsėstąjį aplinkiniai vadina pamišėliu.**

Komentaras: Psichinė liga arba šmėklos puola materialios sutepties palies-
tą žmogų. Čia nedviprasmiškai teigiama, jog kai žmogus kietai įminga ir
iš burnos jam tįsta seilės, šmėklos skuba pasinaudoti jo nešvaria būseną
ir pasiglemžti jo kūną. Kitaip sakant, jei žmogui miegant skiriasi seilės, jis
laikytinas nešvariu, susitepusiu ir tampa lengva auka piktoms dvasioms ar
išsikrausto iš proto.

42 TEKSTAS

ऊर्जस्वन्तं मन्यमान आत्मानं भगवानजः ।
साध्यान् गणान् पितृगणान् परोक्षेणासृजत्प्रभुः ॥४२॥

*ūrjasvantam manyamāna ātmānam bhagavān ajaḥ
sādhyān gaṇān pitṛ-gaṇān parokṣeṇāsr̥jat prabhuḥ*

ūrjaḥ-vantam – kupinas jėgų; *manyamānaḥ* – suvokdamas; *ātmānam* – save; *bhagavān* – garbusis; *ajaḥ* – Brahmā; *sādhyān* – pusdievių; *gaṇān* – pulkus; *pitṛ-gaṇān* – ir pitų; *parokṣeṇa* – iš savo nematomo pavidalo; *asr̥jat* – sukūrė; *prabhuḥ* – gyvųjų būtybių valdovas.

**Suvokęs, kad jis kupinas jėgų ir turi daug troškimų, garbusis Brahmā, visų
gyvųjų būtybių kūrėjas, iš savo nematomo kūno sukūrė pulkus sādhyų ir
pitų, kurie atėjo į šį pasaulį iš jo bambos.**

Komentaras: Dar vienas Brahmos kūrinys – *sādhyos* ir *pitos*, akiai nematomi kūnai, mirusiųjų vėlės.

43 TEKSTAS

त आत्मसर्गं तं कायं पितरः प्रतिपेदिरे ।
साध्येभ्यश्च पितृभ्यश्च कवयो यद्वितन्वते ॥४३॥

*ta ātma-sargaṁ taṁ kāyaṁ pitarah pratipedire
sādhyebhyaś ca pitṛbhyaś ca kavayo yad vitanvate*

te – jie; *ātma-sargam* – jų šaltinis; *taṁ* – šis; *kāyam* – kūną; *pitarah* – *pitos*; *pratipedire* – pasiglemžė; *sādhyebhyaḥ* – *sādhyoms*; *ca* – ir; *pitṛbhyaḥ* – *pitoms*; *ca* – o taip pat; *kavayah* – patyrę žyniai; *yat* – per kurių; *vitanvate* – atnašaujamos aukos.

Pitos patys pasiglemžė nematomą kūną, iš kurio patys atėjo į šį pasaulį. Būtent per šį neregimąjį kūną śrāddhos apeigos metu patyrę žyniai atnašauja aukas sādhyoms ir pitoms (kuriuos įkūnija mirusiųjų protėvių vėlės).

Komentaras: *Śraddha* – tai viena iš apeigų, kurią atlieka Vedų pasekėjai. Kartą per metus palankiu penkiolikos dienų laikotarpiu žmonės, uoliai išpažįstantys apeiginę religiją, atnašauja aukas mirusiųjų vėlėms. Giminės protėviai, kurie pagal gamtos kaprizą negavo naujo fizinio kūno, be kurio materialūs malonumai neprieinami, vėl jį gauna kai jų palikuonys aukoja *śrāddha*. Ši tradicija išliko Indijoje, pirmiausia Gajos srityje, kur šventintas *prasādas* aukojamas Viešpaties lotosinėms pėdoms visoje Indijoje garsioje Višnu šventykloje. Mirusiųjų palikuonys, atlikdami pasiaukojimo tarnystę, pelno Viešpaties prielankumą, kuris iš Savo malonės, pasmerktiems kankintis be fizinio kūno jų giminaičiams suteikia nuodėmių atleidimą, dovanodamas jiems naują fizinį kūną ir galimybę dvasiškai tobulėti.

Deja, paveikta *māyos* sąlygota siela pasinaudoja gautu kūnu kaip įrankiu jutiminiams malonumams patirti, užmiršdama apie galimas liūdnas pasekmes – sugrįžimą į nematomą kūną. Viešpaties bhaktui, Kṛṣṇą įsisąmoninusiam žmogui, *śrāddha* ir kitas apeigas nebūtina vykdyti, nes Aukščiausiam Viešpačiui pasiaukojimo tarnystė yra pati brangiausia. Todėl į bėdą patekę bhakto protėviai nuodėmių atleidimą gauna ir be specialių apeigų. Geriausiai tai įrodo Prahlādos Mahārājos pavyzdys. Prahlāda

Mahārāja prašė Viešpatį Nṛsimhadevą pasigailėti jo nusidėjėlio tėvo, kuris padarė daugybę nusikaltimų Viešpaties lotosinėms pėdoms. Tačiau Viešpats paaiškino Prahlādai Mahārājai, kad šeimoje, kurioje gimė toks didis *vaiṣṇava*, išvadavimą pelno ne tik jo tėvai, tėvas ir senelis, bet ir jo giminaičiai iki keturioliktos kartos. Taigi, Kṛṣṇos sąmonė atneša didžiausią naudą ne tik šeimai, visuomenei, bet ir visoms gyvosioms būtybėms. „Caitanya-caritāmṛtoje“ autorius teigia, kad gerai Kṛṣṇos sąmonės mokslą išmanantis žmogus atsisako apeigų, nes suvokia, kad tarnystė Kṛṣṇai pilnavertėje Kṛṣṇos sąmonėje atstoja bet kokias apeigas.

44 TEKSTAS

सिद्धान् विद्याधरांश्चैव तिरोधानेन सोऽसृजत् ।
तेभ्योऽददात्तमात्मानमन्तर्धानाख्यमद्भुतम् ॥४४॥

siddhān vidyādharaṁś caiva tirodhānena so 'sṛjat
tebhyo 'dadāt tam ātmānam antardhānākhyam adbhutam

siddhān – *siddhas*; *vidyādharaṁ* – *vidyādharas*; *ca eva* – o taip pat; *tirodhānena* – iš jam būdingo sugebėjimo tapti nematomu; *śaḥ* – Viešpats Brahmā; *asṛjat* – sukūrė; *tebhyaḥ* – jiems; *adadāt* – atidavė; *tam ātmānam* – šią savo formą; *antardhāna-ākhyam* – kurią vadina Antardhāna; *adbhutam* – nuostabią.

Viešpats Brahmā iš savo gebėjimo pasiversti nematomu sukūrė *siddhas* ir *vidyādharas*, atidavęs jiems savo įstabų Antardhānos kūną.

Komentaras: Žodis *antardhāna* byloja, kad mes tik galime nujausti egzistuojant *siddhas* ir *vidyādharas*, tačiau plika akimi šios gyvosios būtybės yra nematomos.

45 TEKSTAS

स किन्नरान् किम्पुरुषान् प्रत्यात्म्येनासृजत्प्रभुः ।
मानयन्नात्मनात्मानमात्माभासं विलोकयन् ॥४५॥

sa kinnarān kimpuruṣān pratyātmyenāsṛjat prabhuḥ
mānayann ātmanātmānam ātmābhāsaṁ vilokayan

saḥ – Viešpats Brahmā; *kinnarān* – kinnarus; *kimpuruṣān* – kimpurušas; *pratyātmyena* – iš savo atspindžio (vandenyje); *aṣṛjat* – sukūrė; *prabhuḥ* – gyvųjų būtybių valdovas (Brahmā); *mānayan* – žavėdamasis; *ātmanā atmānam* – pats savimi; *ātma-ābhāsam* – savo atspindį; *vilokayan* – išvydęs.

Kartą gyvųjų būtybių kūrėjas Brahmā išvydo savo atspindį vandenyje ir sužavėtas savo grožio iš šio atspindžio sukūrė kimpurušas ir kinnarus.

46 TEKSTAS

ते तु तज्जगृह रूपं त्यक्तं यत्परमेष्ठिना ।
मिथुनीभूय गायन्तस्तमेवोषसि कर्मभिः ॥४६॥

*te tu taj jagrhū rūpaṁ tyaktaṁ yat parameṣṭhinā
mithunī-bhūya gāyantas tam evoṣasi karmabhiḥ*

te – jie (*kinnarai* ir *kimpurušos*); *tu* – tačiau; *tat* – ši; *jagrhūḥ* – užvaldė; *rūpaṁ* – ši miglotą pavidalą; *tyaktaṁ* – buvo paliktas; *yat* – kuris; *parameṣṭhinā* – Brahmōs; *mithunī-bhūya* – ateidami drauge su savo žmonomis; *gāyantaḥ* – šlovina; *tam* – jį; *eva* – tik; *uṣasi* – švintant; *karmabhiḥ* – apie jo veiklą.

Šis miglotas Brahmōs atspindys pateko į kimpurušų ir kinnarų rankas. Štai kodėl kas rytą auštant sykiu su žmonomis jie šlovina Brahmą skelbdami pasauliui apie jo darbus.

Komentaras: Laikotarpis pusantros valandos iki saulės patekėjimo vadina si *brāhma-muhūrta*. Tai pats palankiausias metas dvasinei praktikai, nes dvasinė praktika ankstyvaus ryto valandomis žymiai efektyvesnė, nei bet kuriuo kitu paros metu.

47 TEKSTAS

देहेन वै भोगवता शयानो बहुचिन्तया ।
सर्गेऽनुपचिते क्रोधादुत्ससर्ज ह तद्वपुः ॥४७॥

*dehena vai bhogavatā śayāno bahu-cintayā
sarge 'nupacite krodhād utsasarja ha tad vapuḥ*

dehena – savo kūnu; *vai* – žinoma; *bhogavatā* – išsitiesęs visu ūgiu; *śayānaḥ* – gulėjo išsitiesęs; *bahu* – didis; *cintayā* – susirūpinęs; *sarge* – kūrimas; *anupacite* – nevyko; *krodhāt* – supykęs; *utsasarja* – paliko; *ha* – iš tiesų; *tat* – šį; *vapuḥ* – kūną.

Kartą Brahmā gulėjo išsitiesęs visu ūgiu. Jam nedavė ramybės mintis apie pasaulio kūrimą, kuris, jam atrodė, vyksta per lėtai. Sunkia širdimi, prislėgtas, jis nusimetė dar vieną savo kūną.

48 TEKSTAS

येऽहीयन्तामुतः केशा अहयस्तेऽङ्ग जज्ञिरे ।
सर्पाः प्रसर्पतः क्रूरा नागा भोगोरुकन्धराः ॥४८॥

ye 'hīyantāmutaḥ keśā ahayas te 'nga jajñire
sarpāḥ prasarpataḥ krūrā nāgā bhogoru-kandharāḥ

ye – kurie; *ahīyanta* – iškritę; *amutaḥ* – iš šio; *keśāḥ* – plaukai; *ahayaḥ* – gyvatės; *te* – jie; *aṅga* – o brangus Vidura; *jajñire* – gimė kaip; *sarpāḥ* – gyvatės; *prasarpataḥ* – iš šliaužiančio kūno; *krūrāḥ* – pavydžios; *nāgāḥ* – kobros; *bhoga* – su gobtuvais; *uru* – didžiuliais; *kandharāḥ* – kurių kaklai.

O Vidura, plaukai iškritę iš kūno, kurį nusimetė rūškanas Brahmā, virto gyvatėmis. O iš šio šliaužiančio, susivijusiomis rankomis ir kojomis kūno pasaulį išvydo grėsmingos, nuodingos gyvatės ir nāgos su išskėstais gobtuvais.

49 TEKSTAS

स आत्मानं मन्यमानः कृतकृत्यमिवात्मभूः ।
तदा मनून् ससर्जान्ते मनसा लोकभावनान् ॥४९॥

sa ātmānam manyamānaḥ kṛta-kṛtyam ivātmabhūḥ
tadā manūn sasarjānte manasā loka-bhāvanān

saḥ – Viešpats Brahmā; *ātmānam* – pats; *manyamānaḥ* – pasijutęs; *kṛta-kṛtyam* – būtų pasiekęs gyvenimo tikslą; *iva* – tarsi; *ātmabhūḥ* – gimęs iš Aukščiausiojo; *tadā* – tuomet; *manūn* – Manu; *sasarja* – sukūrė; *ante* –

pabaigoje; *manasā* – iš savo proto; *loka* – pasaulio; *bhāvanān* – gerove besirūpinančius.

Kartą pirmoji visatos gyvoji būtybė, savagimis Brahmā, pasijuto pasiekęs gyvenimo tikslą. Tą akimirką iš jo proto radosi visatos gerovės reikalais besirūpinantys Manu.

50 TEKSTAS

तेभ्यः सोऽसृजत्स्वीयं पुरं पुरुषमात्मवान् ।
तान्द्रष्टुं ये पुरा सृष्टाः प्रशंसुः प्रजापतिम् ॥५०॥

*tebhyah so 'srjat svīyam puram puruṣam ātmavān
tān dr̥ṣṭvā ye purā sṛṣṭāḥ praśaśamsuḥ prajāpatim*

tebhyah – jiems; *saḥ* – Viešpats Brahmā; *asṛjat* – atidavė; *svīyam* – savo; *puram* – kūną; *puruṣam* – žmogiškąjį; *ātma-vān* – pasižymintis savitramda; *tān* – juos; *dr̥ṣṭvā* – išvydę; *ye* – tie, kurie; *purā* – anksčiau; *sṛṣṭāḥ* – buvo sukurti (pusdieviai, *gandharvai* ir kitos anksčiau sukurtos būtybės); *praśaśamsuḥ* – ėmė ploti; *prajāpatim* – Brahmai (sukurtųjų būtybių valdovui).

Savitramda garsėjantis kūrėjas dovanuoja jiems savo žmogiškąjį kūną. Išvydę gimusius Manu, pusdieviai, *gandharvai* ir kitos anksčiau sukurtos būtybės ėmė ploti visatos Viešpačiui Brahmai.

51 TEKSTAS

अहो एतज्जगत्स्रष्टः सुकृतं बत ते कृतम् ।
प्रतिष्ठिताः क्रिया यस्मिन् साकमन्नमदाम हे ॥५१॥

*aho etaj jagat-sraṣṭaḥ sukṛtam bata te kṛtam
pratiṣṭhitāḥ kriyā yasmin sākam annam adāma he*

aho – o; *etat* – visa tai; *jagat-sraṣṭaḥ* – o visatos kūrėjau; *sukṛtam* – puikiai atlikta; *bata* – iš tiesų; *te* – tavo; *kṛtam* – sukurta; *pratiṣṭhitāḥ* – galutinai įtvirtinti; *kriyāḥ* – visos apeigos ir ritualai; *yasmin* – kur; *sākam* – be to; *annam* – atnašaujimų aukų; *adāma* – mes gausime savo dalį; *he* – o.

Manu gimimą jie palydėjo malda: O visatos kūrėjau, džiūgauja mūsų širdys, nes tai, ką tu sukūrei, nusipelno didžiausio pagyrimo. Sukūręs žmogų, tu padėjai tvirtus pagrindus apeiginiam aukojimui, todėl dabar mes galime būti ramūs, kad gausime savo atnašaujamų aukų dalį.

Komentaras: Apie aukojimo svarbą kalbama ir „Bhagavad-gītoje“, trečio skyriaus 10 tekste. Viešpaties žodžiai „Bhagavad-gītoje“ liudija, kad kūrimo aušroje Brahmā sukūrė Manu, o kartu su jais ir visą apeiginio aukojimo sistemą. Laimindamas Manu, Brahmā kalbėjo: „Teneužgęsta aukuro ugnis, nes aukodami jūs tobulėsite dvasiškai, suvoksite save, be to aukojimai atneš jums ir materialią laimę.“ Visos Brahmos sukurtos gyvosios būtybės yra sąlygotos sielos, joms būdingas polinkis viešpatauti materialiaje pasaulyje. Apeiginiai aukojimai tolydžio skatina gyvųjų esybių dvasinį tobulėjimą. Taip visatoje prasideda tikras gyvenimas. Tačiau svarbiausias apeiginių aukojimų tikslas – Aukščiausiojo Viešpaties prielankumas. Tiktai pelnęs Aukščiausiojo Viešpaties malonę, kitaip sakant, įsisąmoninęs Kṛṣṇą, žmogus pelnys laimę. Be Viešpaties malonės laimės neatneš nei jutiminiai malonumai, nei dvasinis tobulėjimas.

52 TEKSTAS

तपसा विद्यया युक्तो योगेन सुसमाधिना ।
ऋषीनुषिर्हृषीकेशः ससर्जाभिमताः प्रजाः ॥५२॥

*tapasā vidyayā yukto yogena susamādhinā
ṛṣīn ṛṣir hṛṣīkeśaḥ sasarjābhimatāḥ prajāḥ*

tapasā – savitramda; *vidyayā* – garbinimu; *yuktaḥ* – užsiimdamas; *yogena* – sutelkęs protą į pasiaukojimo tarnystę; *su-samādhinā* – gilios meditacijos pagalba; *ṛṣīn* – išminčius; *ṛṣiḥ* – pirmasis stebėtojas (Brahmā); *hṛṣīkeśaḥ* – suvaldęs jusles; *sasarja* – sukūrė; *abhimatāḥ* – mylimiausius; *prajāḥ* – sūnus.

Sėkmingai išėjęs savitramdos, garbinimo ir meditacijos kelią, visa savo esybe atsidėjęs pasiaukojimo tarnystei, pažabojęs aistras ir jusles, sava-gimis Brahmā sukūrė mylimiausius savo sūnus, didžiuosius išminčius.

Komentaras: Apeiginiai aukojimai atneša žmogui materialią gerovę, kitaip sakant, jie užtikrina gerą fizinę formą, be kurios neišsivaizduojama dvasinė praktika ir tiesos pažinimas. Tačiau siekiant tikro dvasinio pažinimo, vien tokių aukojimų nepakanka. Dvasinis pažinimas yra glaudžiai susijęs

su *vidya*, t.y. Aukščiausiojo Viešpaties garbinimu. Dažnai *yoga* tituluojama kaip fizinių pratybų ir pozų kompleksas, padedantis sutramdyti mintis. Menkesnės nuovokos žmonės paprastai mano, kad įvairiausios pozos, fizinės pratybos ir yra svarbiausias *yogos* tikslas. Tačiau iš tikrųjų fizinis *yogos* kompleksas – tai priemonė sutelkti savo mintis į Supersielą. Sukūręs gyvasias būtybes, besirūpinančias materialine pasaulio gerove, Brahmā ėmė kurti išminčius, tapsiančius žmonėms dvasinio tobulėjimo etalonu.

53 TEKSTAS

तेभ्यश्चैकैकशः स्वस्य देहस्यांशमदादजः ।
यत्तत्समाधियोगर्द्धितपोविद्याविरक्तिमत् ॥५३॥

tebhyaś caikaikaśaḥ svasya dehasyāṁśam adād ajaḥ
yat tat samādhi-yogarddhi- tapo-vidyā-viraktimat

tebhyaḥ – jiems; *ca* – ir; *ekaikaśaḥ* – kiekvienam; *svasya* – savojo; *dehasya* – kūno; *amśam* – dalį; *adāt* – atidavė; *ajaḥ* – negimūsis, Brahmā; *yat* – kuri; *tat* – tai; *samādhi* – gilia meditacija; *yoga* – minčių sutelkimu; *rd̥dhi* – antgamtinėmis galiomis; *tapāḥ* – asketizmu; *vidyā* – išmintimi; *virakti* – atsižadėjimu; *mat* – buvo apdovanota.

Kiekvienam iš savo sūnų negimūsis visatos kūrėjas atidavė dalelę savo kūno, o kartu su ja gilios meditacijos, minčių sukaupimo, antgamtinės galios, asketizmą, dvasinę išmintį ir atsižadėjimą.

Komentaras: Posmo žodis *viraktimat* reiškia „tas, kad turi atsižadėjimo dovaną“. Materialistams dvasinis tobulumas yra nepasiekiamas. Juslinių malonumų ištroškę žmonės nepajėgūs susivokti dvasiškai. Besivaikantys materialių turtų ir malonumų, „Bhagavad-gītoš“ teigimu, negali pasiekti *yoga-samādhi*, visiško panirimo į Kṛṣṇos sąmonę. Propagandiniai lozungai apie materialaus gyvenimo ir dvasinio tobulėjimo suderinamumą neturi nieko bendro su tiesa. Atsižadėjimas (*virakti*) grindžiamas keturiais principais, kurie draudžia neteisėtus lytinius santykius, mėsos, stimuliuojančių ir svaiganančių medžiagų vartojimą bei azartinius žaidimus. Jie sudaro *tapasyos*, asketizmo, esmę. O dvasinė savivoka – tai minčių sutelkimas į Aukščiausiąjį, Kṛṣṇos sąmonę.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti dvidešimtąjį trečiosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Maitreyos ir Viduros pokalbis“.

Manu ir Kardamos pokalbis

1 TEKSTAS

विदुर उवाच

स्वायम्भुवस्य च मनोर्वशः परमसम्मतः ।

कथ्यतां भगवन् यत्र मैथुनेनैधिरे प्रजाः ॥१॥

vidura uvāca

svāyambhuvasya ca manor vaṁśaḥ parama-sammataḥ

kathyatām bhagavan yatra maithunenaidhire prajāḥ

viduraḥ uvāca – Vidura tarė; *svāyambhuvasya* – Svāyambhuvos; *ca* – ir; *manoḥ* – Manu; *vaṁśaḥ* – giminė; *parama* – pati; *sammataḥ* – garsiausia ir gerbiama; *kathyatām* – prašau, papasakok; *bhagavan* – o garbusis išminčiau; *yatra* – kurioje; *maithunena* – lytiniu būdu; *edhire* – gausino; *prajāḥ* – palikuonių skaičių.

Vidura tarė: Svāyambuvos Manu giminė nusipelnė didžiausios pagarbos. O garbusis išminčiau, papasakoki man apie šią giminę, gausinusią savo palikuonių skaičių lytiniu būdu.

Komentaras: Reglamentuotas lytinis gyvenimas kaip būdas susilaukti dorų palikuonių yra visiškai priimtinas. Iš tikrųjų Vidura norėjo išgirsti ne pasakojimą apie žmones, pasinėrusius į lytinį gyvenimą, o Svāyambhuvos Manu giminės istoriją, nes ši giminė davė pasauliui daugybę Viešpačiui atsidavusių dorų valdovų, kurie gerai išmanė dvasines tiesas ir nuoširdžiai rūpinosi savo valdiniais. Pasakojimai apie jų darbus praplečia klausytojo akiratį. Šiame kontekste svarbi reikšmė tenka žodžiui *parama-sammataḥ*, kuris liudija, jog didieji dvasios autoritetai aukštai vertino Svāyambhuvos Manu

palikuonis. Kitaip sakant, didieji išminčiai ir pripažinti Vedų raštų žinovai nesmerkia lytinių santykių, jeigu jie padeda pradėti dorus palikuonis.

2 TEKSTAS

प्रियव्रतोत्तानपादौ सुतौ स्वायम्भुवस्य वै ।
यथाधर्मं जुगुपतुः सप्तद्वीपवतीं महीम् ॥ २ ॥

*priyavratottānapādaū sutau svāyambhuvasya vai
yathā-dharmam̐ jugupatuḥ sapta-dvīpavatīm mahīm*

priyavrata – Mahārāja Priyavrata; *uttānapādaū* – ir Mahārāja Uttānapāda; *sutau* – du sūnūs; *svāyambhuvasya* – Svāyambhuvos Manu; *vai* – iš tiesų; *yathā* – laikydamiesi; *dharmam* – religijos principų; *jugupatuḥ* – valdė; *sapta-dvīpa-vatīm* – sudarytą iš septynių salų; *mahīm* – pasaulį.

Du didieji Svāyambhuvos Manu sūnūs Priyavrata ir Uttānapāda valdė iš septynių salų sudarytą pasaulį griežtai laikydamiesi religijos normų.

Komentaras: Viena iš „Śrīmad-Bhāgavatam“ siužeto linijų yra pasakojimai apie didžiuosius visatos valdovus. Pastarajame posme paminėti Priyavratos ir Uttānapādos, kurie valdė žemę, sudarytą iš septynių salų, vardai. Minėtosios salos egzistuoja ir šiandien, tai – Azija, Europa, Afrika, Amerika, Australija bei Šiaurės ir Pietų ašigaliai. Indijos valdovų viešpatavimo istoriją „Śrīmad-Bhāgavatam“ pasakoja ne chronologine tvarka. Joje pasakojama apie pačių žymiausiųjų, pavyzdžiui, apie Priyavratos ir Uttānapādos, darbus, taip pat apie daugelį kitų valdovų, Viešpatį Rāmacandra, Mahārāją Yudhiṣṭhirą, nes šių doringų valdovų darbai nusipelnė to, kad apie juos būtų išgirsta. Atidesnis žvilgsnis į šių valdovų gyvenimą ir darbus gali duoti daug naudos.

3 TEKSTAS

तस्य वै दुहिता ब्रह्मन्देवहूतीति विश्रुता ।
पत्नी प्रजापतेरुक्ता कर्दमस्य त्वयानघ ॥ ३ ॥

*tasya vai duhitā brahman devahūṭīti viśrutā
patnī prajāpater uktā kardamasya tvayānagha*

tasya – šio Manu; *vai* – iš tiesų; *duhitā* – duktė; *brahman* – o šventasis brahmane; *devahūti* – vardu Devahūti; *iti* – taip; *viśrutā* – buvo žinoma; *patnī* – žmona; *prajāpateḥ* – sukurtų gyvųjų būtybių valdovo; *uktā* – apie kurį kalbėjo; *kardamasya* – Kardamos Munio; *tvayā* – tu; *anagha* – o nesusitęs nuodėme.

O nuodėme nesusitęs šventasis brahmane, tu sakei, kad Svāyambhuvo Manu dukrą vardu Devahūti sau į žmonas paėmė sukurtų gyvųjų būtybių valdovas Kardama.

Komentaras: Čia kalbama apie Svāyambhuvą Manu, o „Bhagavad-gītoje“ pasakojama jau apie kitą Manu, Vaivasvatą. Mes gyvename Vaivasvatos Manu valdymo epochoje. Svāyambhuva Mau valdė prieš tai, valdžią jis perėmė Varāhos epochoje, kai Viešpats nužengė į mūsų pasaulį šerno pavidalu. Per Brahmos dieną visatoje pasikeičia keturiolika Manu ir jų valdymo laikotarpiu būna tam tikrų išidėmėtinų įvykių. Svāyambhuva Manu ir Vaivasvata Manu, apie kurį kalbama „Bhagavad-gītoje“, – tai du skirtingi asmenys.

4 TEKSTAS

तस्यां स वै महायोगी युक्तायां योगलक्षणैः ।
ससर्ज कतिधा वीर्यं तन्मे शुश्रूषवे वद ॥ ४ ॥

tasyāṁ sa vai mahā-yogī yuktāyāṁ yoga-lakṣaṇaiḥ
sasarja katidhā vīryaṁ tan me śuśrūṣave vada

tasyāṁ – joje; *saḥ* – Kardama Munis; *vai* – iš tiesų; *mahā-yogī* – didis *yogas* mistikas; *yuktāyāṁ* – apdovanota; *yoga-lakṣaṇaiḥ* – aštuoniomis *yogos* tobulybėmis; *sasarja* – pradėjo; *katidhā* – kiek kartų; *vīryam* – palikuonį; *tat* – šį pasakojimą; *me* – man; *śuśrūṣave* – trokštančiam klausytis; *vada* – papasakok.

Kiek vaikų didysis *yogas* susilaukė su karalaite, apdovanota aštuoniais mistiniais tobulumais? Prašau, papasakok man apie tai, su nekantrumu laukiu tavo pasakojimo.

Komentaras: Čia Vidura klausia apie Kardamą Munį, apie jo žmoną Devahūti ir apie jų vaikus. Posme teigiama, kad Devahūti daug pasiekė praktikuodama aštuoniapakopę *yogą*. *Yogos* praktiką sudaro aštuonios pakopos:

1) juslių suvaldymas; 2) griežtas reikalavimų ir priesakų laikymasis; 3) sėdėjimo pozos; 4) kvėpavimo kontrolė; 5) juslių atsiejimas nuo juslių objektų; 6) minčių sutelkimas; 7) meditacija; 8) savęs pažinimas. Po savęs pažinimo seka kitos aštuonios tobulumo pakopos, *yoga-siddhi*. Vyras su žmona, Kardama ir Devahūti, buvo pasiekę *yogos* aukštumų. Vyras buvo *maha yogas*, didysis mistikas, o žmona – *yoga-lakṣaṇa*, labai pažengęs *yogas*. Susituokę jie susilaukė keletu vaikų. Žiloje senovėje didieji išminčiai ir šventieji pradėdavo vaikus tikrai pasiekę tobulumą. Tie, kas dar nepasiekė tobulumo, griežtai laikėsi skastybės įžadų. Nesilaikant *brahmacaryos*, griežto celibato įžadų, dvasinis tobulumas ir mistinės galios neprieinami. Niekur Vedų raštuose nėra jokių užuominų apie tai, kad žmogus gali pataikauti visiems savo įgeidžiams, daryti viską, kas jam šauna į galvą, ir tuo pačiu metu, užmokėjęs šarlatanui, tapti didžiu *yogu*.

5 TEKSTAS

रुचिर्यो भगवान् ब्रह्मन्दक्षो वा ब्रह्मणः सुतः ।
यथा ससर्ज भूतानि लब्ध्वा भार्या च मानवीम् ॥ ५ ॥

*rucir yo bhagavān brahman dakṣo vā brahmaṇaḥ sutah
yathā sarja bhūtāni labdhvā bhāryām ca mānavīm*

ruciḥ – Ruci; *yaḥ* – kurie; *bhagavān* – garbusis; *brahman* – o šventasis išminčiau; *dakṣaḥ* – Dakša; *vā* – ir; *brahmaṇaḥ* – Viešpaties Brahmos; *sutah* – sūnus; *yathā* – tokiu būdu; *sarja* – pradėjo; *bhūtāni* – palikuonis; *labdhvā* – paėmę; *bhāryām* – į žmonas; *ca* – ir; *mānavīm* – Svāyambhuvos Manu dukras.

O šventasis išminčiau, papasakok man kaip garbusis Ruci ir Brahmos sūnus Dakša, paėmę į žmonas kitas dvi Svāyambhuvos Manu dukras, susilaukė palikuonių?

Komentaras: Pasaulio didžiūnus, kurie kūrimo priešaušryje gausina gyventojų skaičių, vadina Prajāpačiais. Prajāpačiu tituluojamas ir pats Brahmā bei dalis jo sūnų, taip pat Prajāpačiu vadina ir Svāyambhuvą Manu bei dar vieną Brahmos sūnų vardu Dakša. Svāyambhuva turėjo dvi dukras, Ākūti ir Prasūti. Prajāpatis Ruci vedė Ākūti, o Dakša paėmė į žmonas Prasūti. Šios dvi sutuoktinių poros bei jų vaikai turėjo labai daug palikuonių, kurie ir apgyvendino visatą. Vidura prašo Maitreyos papasakoti apie tai, kaip kūrimo priešaušryje išvydo pasaulį jų atžalos.

6 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच

प्रजाः सृजेति भगवान् कर्दमो ब्रह्मणोदितः ।

सरस्वत्यां तपस्तेपे सहस्राणां समा दश ॥ ६ ॥

*maitreya uvāca**prajāḥ sṛjeti bhagavān kardama brahmaṇoditaḥ
sarasvatyām tapas tepe sahasrāṇām samā daśa*

maitreyaḥ uvāca – didysis išminčius Maitreya tarė; *prajāḥ* – vaikus; *sṛja* – pradėti; *iti* – taip; *bhagavān* – garbusis; *kardamaḥ* – Kardama Munis; *brahmaṇā* – Viešpaties Brahmos; *uditaḥ* – nurodymu; *sarasvatyām* – ant Sarasvatī upės kranto; *tapas* – savitramdą; *tepe* – atliko; *sahasrāṇām* – tūkstančių; *samāḥ* – metų; *daśa* – dešimt.

Didysis išminčius Maitreya atsakė: Viešpačiui Brahmai liepus apgyvendinti pasaulį, garbusis Kardama Munis prie Sarasvatī pakrantės dešimt tūkstančių metų griežtai tramdė kūną.

Komentaras: Sprendžiant iš šio posmo, siekdamas *yogos* tobulumo Kardama Munis dešimt tūkstančių metų praktikavo meditaciją. Žinoma, kad Vālmiki Munis meditavo apie šešiasdešimt tūkstančių metų ir tik tada jam pavyko pasiekti *yogos* tobulumą. Taigi *yogos* aukštumas pasiekia tik tie, kurie gyvena labai ilgai, nes tam gali prireikti šimto tūkstančių metų. Per trumpesnę laiką pasiekti *yogos* tikslo nėra jokių realių galimybių. *Yogos* taisyklių laikymasis, juslių suvaldymas ir įvairios *yogos* pozos tėra pirmieji *yogos* žingsniai. Sunku suprasti kaip galima tikėti šarlatanais teigiančiais, kad medituojant penkiolika minučių per dieną galima pasiekti *yogos* tikslą ir susivienyti su Dievu. Amžius, kuriame mes gyvename, Kali-yuga, yra melo ir nesantarvės amžius. Mūsų laikais propaguojamos surogatinės *yogos* praktikos formos tikrai nepadės žmogui pasiekti *yogos* tikslo. Akcentuodamos šią mintį Vedos tris kartus kartoja, kad Kali-yugoje nėra kito kelio, nėra kito kelio, nėra kito kelio – *kalau nāsty eva nāsty eva nāsty eva* – kaip tik *harer nāma*, šventojo Viešpaties vardo kartojimas.

7 TEKSTAS

ततः समाधियुक्तेन क्रियायोगेन कर्दमः ।

सम्प्रपेदे हरिं भक्त्या प्रपन्नवरदाशुषम् ॥ ७ ॥

*tataḥ samādhi-yuktena kriyā-yogena kardamaḥ
samprapede hariṁ bhaktyā prapanna-varadāśuṣam*

tataḥ – tuomet, tramdydamas kūną; *samādhi-yuktena* – tronso būsenoje; *kriyā-yogena* – užsiimdamas *bhakti-yoga* ir tokiu būdu garbindamas Viešpatį; *kardamaḥ* – išminčius Kardama; *samprapede* – tarnavo; *hariṁ* – Dievo Asmeniui; *bhaktyā* – pasiaukojimo tarnystės procese; *prapanna* – atsidavusioms sieloms; *varadāśuṣam* – suteikiančiam visus palaiminimus.

Tramdydamas kūną ir praktikuodamas pasiaukojimo tarnystę Dievo Asmeniui tronso būklėje, išminčius Kardama galų gale pelnė Viešpaties, kuris dosniai dovanoja savo malonę visiems kas ieško jo užtarimo, prielankumą.

Komentaras: Posmas iškelia meditacijos svarbą. Praktikuodamas mistinę *yogą* Kardama Munis dešimt tūkstančių metų meditavo, norėdamas pelnyti Aukščiausiojo Dievo Asmens Hari prielankumą. Vadinas ne taip svarbu ar žmogus praktikuoja *yogą*, ar ieško Dievo filosofinių apmąstymų metodais, – be pasiaukojimo tarnystės, bent jau tam tikrų jos elementų, jis neapsieis. Dvasinio tobulėjimo ir savęs pažinimo objektas yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Šeštame „Bhagavad-gīto“ skyriuje yra nedviprasmiškai teigiama, kad geriausias iš *yogų* yra tas, kuris nuolat praktikuoja Kṛṣṇos sąmonę. Be to, Dievo Asmuo Hari patenkina visus Jam atsidavusio bhakto troškimus. Norint pasiekti realių rezultatų būtina atsiduoti Aukščiausiojo Viešpaties Hari, arba Kṛṣṇos, lotosinėms pėdoms. Pasiaukojimo tarnystė, t.y. Kṛṣṇos sąmonės veikla, – tai tiesus kelias į tikslą, o visos kitos dvasinės praktikos formos, net ir tos, kurias rekomenduoja šventraščiai yra aplinkkeliai. Mūsų laikais, Kali amžiuje, šis tiesioginis metodas yra žymiai parankesnis už netiesioginius, nes šiandien žmogaus amžius labai trumpas, žmonės stokoja išminties, juos persekioja skurdas, kankina rūpesčiai ir įvairiausios problemos. Tad visai neatsitiktinai tai suvokdamas Viešpats Caitanya mūsų laikų žmonėms padarė didžiulę paslaugą, suteikdamas jiems progą sulaukti sėkmės dvasiniame gyvenime paprasčiausiai kartojant šventąjį Dievo vardą.

Posmo žodiai *samprapede hariṁ* nurodo, kad Kardama Munis pelnė Aukščiausiojo Dievo Asmens Hari prielankumą praktikuodamas pasiaukojimo tarnystę. Pasiaukojimo tarnystės idėją taip pat formuluoja žodis *kriyā-yogena*. Kardama Munis ne tik meditavo, bet ir praktikavo pasiaukojimo tarnystę. Norint sulaukti sėkmės praktikuojant *yogą* arba meditaciją, būtina laikytis pasiaukojimo tarnystės reikalavimų, t.y. klausytis pasakojimų apie Aukščiausiąjį Viešpatį, kartoti Jo šventuosius vardus, atminti Viešpatį ir t.t. Atsiminimai taip pat yra meditacijos forma. Bet kyla klausi-

mas – ką atsiminti? Atsiminti reikia Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, taip pat reikia ir klausytis pasakojimų apie Jo darbus, šlovinti Jį. Taip skelbia visi autoritetingi šventraščiai. Dešimt tūkstančių metų praktikuodamas įvairias pasiaukojimo tarnystės formas Kardama Munis galų gale pasiekė meditaicinės *yogos* tikslą. Tai neįmanoma Kali amžiuje, kai žmogaus gyvenimas tetrunka šimtą metų. Kas mūsų dienomis pajėgs laikytis daugybės griežtų *yogos* taisyklių? Maža to, *yogos* tikslą tegali pasiekti tik atsidavusios Viešpačiui sielos. Bet ar įmanoma Jam atsiduoti, jei apsišaukėliai *yogos* mokytojai nei žodžiu apie Jį neužsimena? Ar galima vadinti *yoga* metodą, kuris nereikalauja medituoti į Dievo Asmenį? Deja, Kali amžiaus žmonės, ypač tie, kuriems būdinga demoniška prigimtis, dažnai patys nori būti apgauti. Atsižvelgdamas į jų norus Aukščiausiasis Dievo Asmuo siunčia didžiausius apsišaukėlius, šarlatanus, kurie dangstydami *yogos* vardu klaidina žmones ir atima iš jų galimybę prasmingai nugyventi savo gyvenimą. Apie tai nedviprasmiškai kalbama „Bhagavad-gītoje“, šešiolikto skyriaus septynioliktame tekste: niekšai ir apsišaukėliai, besipuikuojantys nesąžiningai pelnytais turtais, praktikuoja *yogą* nesilaikydami autoritetingų šventraščių reikalavimų. Jie didžiuojasi apiplėšę savo noru į jų pinkles pakliuvusius naivuolius.

8 TEKSTAS

तावत्प्रसन्नो भगवान् पुष्कराक्षः कृते युगे ।
दर्शयामास तं क्षत्तः शाब्दं ब्रह्म दधद्वपुः ॥ ८ ॥

*tāvat prasanno bhagavān puṣkarākṣaḥ kṛte yuge
darśayām āsa taṁ kṣattaḥ śābdaṁ brahma dadhad vapuḥ*

tāvat – tuomet; *prasannaḥ* – patenkintas; *bhagavān* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *puṣkara-akṣaḥ* – lotosaakis; *kṛte yuge* – Satya-yugoje; *darśayām āsa* – pasirodė; *taṁ* – priešais Kardamą Munį; *kṣattaḥ* – o Vidura; *śābdaṁ* – suvokti kurį galima tik Vedų pagalba; *brahma* – Absoliuti Tiesa; *dadhat* – apreikšdamas; *vapuḥ* – Savo transcendentinį kūną.

Tuomet Satya-yugoje lotosaakis Aukščiausiasis Dievo Asmuo, patenkintas Kardamos Munio tarnyste, pasirodė jam Savo transcendentiniu pavidalu, kurį suvokti galima tik Vedų pagalba.

Komentaras: Posme svarbūs du momentai. Visų pirma tai, kad Kardama Munis siekė tikslo praktikuodamas *yogą* Satya-yugos pradžioje, kai žmo-

gaus amžius trukdavo šimtą tūkstančių metų. Kardama Munis pasiekė tobulumą ir juo patenkintas Viešpats pasirodė jam transcendentiniu pavidalu, kuris jokiū būdu nėra žmogaus vaizduotės vaisius. Neretai impersonalistai meditacijos objektu siūlo laisvai pasirinkti kokį nors vaizdinį, kurį piešia mūsų vaizduotė, arba paveikslą, kuris mums patinka. Tačiau posme teigiama, jog transcendentinis pavidalas, kuriuo iš Savo dieviškosios malonės Viešpats pasirodė Kardamai Muniui, apibūdintas Vedų raštuose. *Śābdaṁ brahma*: Vedų raštai smulkiai apibūdina Viešpaties pavidalą. Viešpaties pavidalas, kurį išvydo Kardama Munis, nebuvo jo vaizduotės kūrinys, kaip nepagrįstai teigia šarlatanai, įvairūs apsišaukėliai. Jis savo akimis išvydo amžiną, palaimingą ir transcendentinį Viešpaties pavidalą.

9 TEKSTAS

स तं विरजमर्कभं सितपद्मोत्पलस्रजम् ।
स्निग्धनीलालकत्रातवक्त्राब्जं विरजोऽम्बरम् ॥ ९ ॥

*sa taṁ virajam arkābhaṁ sita-padmotpala-srajam
snigdha-nīlālaka-vrāta- vaktrābjaṁ virajo 'mbaram*

saḥ – šis Kardama Munis; *taṁ* – Jį; *virajam* – niekuo nesuteptą; *arka-ābham* – spindintį, tarsi saulė; *sita* – baltų; *padma* – lotosų; *utpala* – vandens lelijų; *srajam* – girlianda; *snigdha* – žėrinčių; *nīla* – melsvai juodų; *alaka* – sruogų; *vrāta* – daugybe; *vaktra* – veidas; *abjam* – kaip lotosas; *virajaḥ* – nepriekaištingai švarius; *ambaram* – apdarus.

Kardama Munis regėjo materijos nepaliestą Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Viešpats pasirodė jam Savo amžinuoju pavidalu, pasipuošęs baltų lotosų ir vandens lelijų girlianda, Jis spindėjo it saulė. Viešpats vilkėjo nepriekaištingai švariais geltono šilko apdarais, o Jo dailų kaip lotosas veidą gaubė žėrinčios juodų garbanotų plaukų sruogos.

10 TEKSTAS

किरीटिनं कुण्डलिनं शङ्खचक्रगदाधरम् ।
श्वेतोत्पलक्रीडनकं मनःस्पर्शस्मितेक्षणम् ॥१०॥

*kirīṭinaṁ kuṇḍalinaṁ śaṅkha-cakra-gadā-dharam
śvetotpala-kṛīḍanakam manaḥ-sparśa-smitekṣaṇam*

kirīṭinam – pasipuošęs karūna; *kuṇḍalinam* – segantis auskarus; *śaṅkha* – kriauklė; *cakra* – diską; *gadā* – vėzdą; *dharam* – laikantis; *śveta* – balta; *utpala* – leliją; *krīḍanakam* – žaisliuką; *manaḥ* – širdį; *sparśa* – jaudinanti; *smita* – besišypanti; *ikṣaṇam* – ir žvelgianti.

Pasipuošęs karūna ir auskarais Viešpats trijose rankose laikė Savo atributus: kriauklę, diską ir vėzdą, o ketvirtoje – baltos lelijos žiedą. Viešpats žvelgė į Kardamą, o laimingame Jo veide spindėjo šypsena, pavergianti visų Jo bhaktų širdis.

11 TEKSTAS

विन्यस्तचरणाम्भोजमंसदेशे गरुत्मतः ।

दृष्ट्वा खेऽवस्थितं वक्षःश्रियं कौस्तुभकन्धरम् ॥११॥

vinyasta-caraṇāmbhojam aṁsa-deśe garutmataḥ

dr̥ṣṭvā khe 'vasthītaṁ vakṣaḥ- śriyaṁ kaustubha-kandharam

vinyasta – įrėmęs; *caraṇa-ambhojam* – lotosines pėdas; *aṁsa-deśe* – ant pečių; *garutmataḥ* – Garuḍai; *dr̥ṣṭvā* – išvydo; *khe* – ore; *avasthītaṁ* – stovinti; *vakṣaḥ* – ant Jo krūtinių; *śriyaṁ* – palankus ženklas; *kaustubha* – Kaustubhos brangakmenis; *kandharam* – kaklą.

Su auksaspalviu brūkšniu ant krūtinių ir žymiu Kaustubhos akmeniu ant kaklo, Jis viešpatavo ore lotosinėmis pėdomis remdamas Garuḍos pečius.

Komentaras: Transcendentinio, amžino Viešpaties kūno aprašymas pateikiamas 9–11 tekstuose yra autoritetinga Vedų raštų versija, o ne Kardamos Munio vaizduotės kūriny. Papuošalai ant Viešpaties kūno yra ne materialūs, tai pripažįsta net impersonalistai, tarp jų ir Śankarācārya, kuris teigė jog Nārāyaṇa, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, nėra materialaus pasaulio gyventojas. Transcendentinė Viešpaties apraiškų įvairovė, kūnas, Jo pavidalas, Jo apdarai, Jo priesaikai, Jo žodžiai kyla ne iš materijos. Jų autentiškumą patvirtina Vedos. *Yogos* praktika leido Kardamai Muniui savo akimis išvysti Aukščiausiąjį Viešpatį, išvysti Jį toki, koks Jis yra iš tikrųjų. Kardama Munis nebūtų praktikavęs *yogos* dešimt tūkstančių metų vien tam, kad išvystų kažkokį įsivaizduojamą Dievo paveikslą. Taigi aukščiausias *yogos* tikslas nėra tuštuma arba beasmenis Aukščiausiojo aspektas, galutinis jos tikslas – išvysti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį Jo amžinuoju pavidalu. Krišnos sąmonės praktika padeda tiesiogiai patirti Paties Krišnos asmeninį pavidalą. Kaip atrodo Viešpats pasakoja autoritetingas Vedų kūriny

„Brahma-saṁhitā“. Ten rašoma, kad Viešpaties buveinė išgrįsta *cintāmaṇi* brangakmeniais, o toje buveinėje Viešpats egzistuoja žaismingu piemenuko pavidalu ir Jam patarnauja tūkstančiai *gopių*. Vedų raštai pateikia autoritetingą informaciją apie Dievo Asmenį, todėl Kṛšṇą įsisamoninęs žmogus suvokia Vedų žinias tiesiogiai, vadovaujasi jomis savo gyvenime, skelbia jas kitiems ir praktikuoja pasiaukojimo tarnystę, laikydamasis autoritetingų šventraščių priesakų.

12 TEKSTAS

जातहर्षोऽपतन्मूर्धा क्षितौ लब्धमनोरथः ।

गीर्भिस्त्वभ्यगृणात्प्रीतिस्वभावात्मा कृताञ्जलिः ॥१२॥

*jāta-harṣo 'patan mūrdhnā kṣitau labdha-manorathaḥ
gīrbhis tv abhyagrṇāt prīti- svabhāvātmā kṛtāñjaliḥ*

jāta-harṣaḥ – apimtas tikro džiugesio; *apatat* – jis parpuolė; *mūrdhnā* – galva; *kṣitau* – liesdamas žemę; *labdha* – išsipildžius; *manaḥ-rathaḥ* – jo troškimui; *gīrbhiḥ* – maldomis; *tu* – ir; *abhyagrṇāt* – jis pamalonino; *prīti-svabhāva-ātmā* – kurio širdis iš prigimties buvo pilna meilės; *kṛta-añjaliḥ* – sudėjęs delnus.

Savo akimis išvydęs Aukščiausiąjį Dievo Asmenį Kardama Munis nepaprastai nudžiugo, nes išsipildė jo transcendentinis troškimas. Jis puolė ant žemės pagarbiai nusilenkdamas Viešpaties lotosinėms pėdoms, jo širdį užliejo meilės Dievui banga. Sudėjęs delnus jis kreipėsi į Viešpatį nuostabia malda.

Komentaras: Asmeniško Viešpaties pavidalo patyrimas yra aukščiausia *yogos* pakopa, jos tobulybė. Šeštajame „Bhagavad-gīto“ skyriuje, pasakojančiame apie *yogos* praktiką, asmeniško Viešpaties pavidalo patyrimas irgi vadinamas *yogos* kulminacija, tobulyste. Praktikuodamas *yogos* pozas ir laikydamasis šios *yogos* sistemos reikalavimų, žmogus ilgainiui pasiekia *samādhi* būseną, pasinėrimą į Aukščiausiąjį. Pasinėręs į *samādhi yogas* regi Aukščiausiąjį Dievo Asmenį lokalizuotu Jo Paramątmos aspektu, t.y. savo akimis regi Viešpatį. Autoritetingi *yogos* praktiką apibūdinantys kūriniai, pavyzdžiui „Patañjali-sūtros“, vadina *samādhi* transcendentinės palaimos būseną. Patañjlio darbuose aprašyta *yogos* sistema yra autoritetinga, o šiuolaikiniai apsišaukėliai *yogai*, patys fabrikuojantys *yogos* metodus ir

nepripažįstantys jokių autoritetų, paprasčiausiai kelia šypseną. Patañjaliao *yogos* sistemą vadina *aštāṅga-yoga*. Kartais impersonalistai, monizmo idėjas perkeliantys į Patañjaliao *yogos* sistemą, ją iškraipo. Patañjali teigia, jog kai individuali siela susitinka su Aukščiausiaja siela ir regi Ją, ji patiria transcendentinę palaimą. Jei tarsime, jog be Supersielos egzistuoja ir individuali siela, tai monizmo doktrina, kurią išpažįsta impersonalistai praranda bet kokią prasmę. Todėl kai kurie impersonalistai ir tuštumos filosofijos pasekėjai savaip interpretuoja Patañjaliao sistemą ir tokiu būdu iškraipo *yogos* mokymą.

Pasak Patañjaliao, visų materialių troškimų atsikratęs žmogus sugrįžta į savo tikrą transcendentinę būseną. Šią pakopą Patañjali vadina dvasinių jėgų įgyjimu. Jei žmogus yra pasinėręs į materialią veiklą, jį valdo materialios gamtos *gunos*. Paprastai tokie žmonės siekia 1) laikytis religijos priesakų, 2) sukurti materialinę gerovę, 3) sukurti prielaidas jutiminiams malonumams ir galų gale 4) susilieti su Aukščiausiuoju. Pasak monistų *yogas*, susiliejęs su Aukščiausiuoju, liaujasi egzistavęs kaip individuali esybė ir pasiekia aukščiausią tobulumo pakopą, *kaivalya*. Tačiau iš tikrųjų *kaivalya* tai tokia būseną, kai gyvoji būtybė regi Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. *Kaivalya* – vienovės būklė – tai suvokimas, kad Aukščiausiasis Viešpatys yra dvasinė būtybė ir kad pasiekus dvasinį tobulumą, žmogus suvokia Jį kaip Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. *Kaivalyos* būseną Patañjali vadina dvasinės jėgos įgavimu. Patañjali teigia, kad atsikratęs materialių troškimų ir suvokęs savo sielos ir Supersielos dvasinę prigimtį, žmogus prisiliečia prie *cit-śakti*. Suvokusi savo dvasinę prigimtį gyvoji būtybė patiria dvasinę palaimą, kuri „Bhagavad-gītoje“ (6.21) vadinama aukščiausiaja, materialioms julsėms nepasiekiamą palaimą. Transo būseną yra dvejojama, *samprajñāta* ir *asamprajñāta*, t.y. filosofiniai apmąstymai ir dvasinis susivokimas. *Samādhi* arba *asamprajñātos* būsenoje gyvoji būtybė savo dvasiniais jutimais patiria dvasinį Viešpaties pavidalą. O tai ir yra galutinis dvasinio susivokimo tikslas.

Pasak Patañjaliao, *yogas*, kuris kaip ir Kardama Munis pasiekia aukščiausiąją tobulumo pakopą, nuolat regi transcendentinį Viešpaties pavidalą. Kol žmogus nepasiekia šio lygio, esančio anapus pradinių *yogos* stadijų, tobulybės, tol negalima teigti, jog jis pasiekė galutinį dvasinio susivokimo tikslą. Pasiekęs tam tikrą *aštāṅga-yogos* pakopą žmogus įgyja aštuonis tobulumus. Juos įgijęs gali tapti lengvesniu už lengviausią, didesniu už didžiausią arba įgyvendinti visus savo troškimus. Tačiau galutinis *yogos* praktikos tikslas nėra minėti materialūs sugebėjimai. Aukščiausiasis *yogos* tikslas apibrėžtas pastarajame posme: Kardama Munis išvydo Viešpatį, Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, Savo amžinuoju pavidalu. Pasiuokojimo tarnystė prasideda tada,

kai tarp individualios sielos ir Aukščiausiosios Sielos, t.y. tarp Kṛṣṇos ir Kṛṣṇos bhakto, užsimezga tam tikri santykiai, todėl pasiekus šį lygį, Kṛṣṇos bhaktui nebegresia nuopuolis. Jeigu žmogus ima praktikuoti *yogą*, norėdamas savo akimis išvysti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, o vėliau susižavi perspektyva įgyti viena ar kita forma pasireiškiančių materialių jėgų, jisai atsiduria aklavietėje ir jo dvasinis tobulėjimas sustoja. Materialūs malonumai, kurių vaiktis skatina daugybė pseudojogų, neturi nieko bendro su transcendentinės dvasinės palaimos jausmu. Tikri *bhakti-yogos* kelio pasekėjai minimaliai tenkina savo materialius gyvybinius poreikius, atsisako visko, kas jiems nėra gyvybiškai svarbu, visų nereikalingų materialių malonumų. Jie pasiryžę bet kokiems išbandymams ir askezėms, kad tik greičiau galėtų savo akimis išvysti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį.

13 TEKSTAS

ऋषिरुवाच

जुष्टं बताद्याखिलसत्त्वराशेः

सांसिद्धयमक्ष्णोस्तव दर्शनान्नः ।

यद्दर्शनं जन्मभिरीडय सद्भि-

राशासते योगिनो रूढयोगाः ॥१३॥

ṛṣir uvāca

juṣṭam batādyākhila-sattva-rāṣeḥ

sānsiddhyam akṣṇoḥ tava darśanān naḥ

yad-darśanam janmabhiḥ ṛḍya sadbhir

āśāsate yogino rūḍha-yogāḥ

ṛṣiḥ uvāca – didysis išminčius tarė; *juṣṭam* – pasiekiau; *bata* – o; *adya* – dabar; *akhila* – visų; *sattva* – dorybių; *rāṣeḥ* – šaltinį; *sānsiddhyam* – didžiausia sėkmė; *akṣṇoḥ* – dvi akys; *tava* – Tave; *darśanāt* – išvydusios; *naḥ* – mes; *yat* – kieno; *darśanam* – vizija; *janmabhiḥ* – gyvenimas po gyvenimo; *ṛḍya* – o garbiausias Viešpatie; *sadbhiḥ* – palaiptisui pasiekti vis aukštesnį lygį; *āśāsate* – siekia; *yoginaḥ* – yogai; *rūḍha-yogāḥ* – pasiekę *yogos* tobulumą.

Didysis išminčius Kardama tarė: O visų garbiausiasis Viešpatie, mano rega išpildė savo paskirtį ir pasiekė aukščiausią tobulumą, nes šiandien aš išvydau Tave, visa ko šaltinį. Tik daug gyvenimų paaukoję meditacijai, didieji yogai pelno teisę regėti Tavo transcendentinį pavidalą.

Komentaras: Posme Kardama Munis vadina Aukščiausiąjį Dievo Asmenį neišsenkančiu doros ir palaimos šaltiniu. Tikrąjį džiaugsmą žmogus pajunta tik pasiekęs dorybės būvį. Todėl, kai žmogus tarnauja Viešpačiui savo kūnu, mintimis ir darbais, sakoma, kad jis pasiekė aukščiausiąjį dorybės būvį. Kardama Munis sako: „Kilnūs Viešpatie, Tu esi dorybės ir visų jos atributų šaltinis, ir šiandien kai regiu Tave savo akimis, mano akys įvykdė aukščiausiąją savo paskirtį.“ Taip kalbėti tegali tiktai nuoširdus Viešpaties bhaktas, kuriam tarnystė Viešpačiui reiškia visos jutiminės veiklos tobulybę. Geriausiai žmogus pasinaudoja regos dovana, kai jis regi Aukščiausiojo Viešpaties grožį, klausia – kai atidžiai klausosi pasakojimų apie Viešpaties didybę, o skoniui – kai jis mėgaujasi *prasāda*. Žmogus pasiekia tobulumą, sanskrite vadinamą *bhakti-yoga* tada, kai jo jutimo ir vykdomieji organai dalyvauja pasiaukojimo tarnystėje Aukščiausiajam Viešpačiui. *Bhakti-yogos* pakopą pasiekęs žmogus atitraukia jusles nuo materialios veiklos ir panaudoja jas tarnaudamas Viešpačiui. *Bhakti-yogos* pakopą žmogus pasiekia tada, kai atsikrato materialios savimonės raiškos formų ir visiškai atideda Viešpaties tarnystei. Kardamos Munio teigimu, regos tobulumas – išvysti Aukščiausiąjį Viešpatį savo akimis *bhakti-yogos* proceso dėka. Jis neperdeda vadindamas Viešpaties regėjimą aukščiausiaja tobulybės forma ir patvirtindamas šią mintį teigia, kad tie, kas pasiekė *yogos* aukštumą, trokšta regėti šį Dievo Asmens pavidalą gyvenimas iš gyvenimo. Kardama Munis buvo tikras *yogas*. Tie, kas nori pasiekti aukščiausiąjį *yogos* tikslą turi vieną vienintelę svajonę – be paliovos regėti amžinąjį Viešpaties pavidalą.

14 TEKSTAS

ये मायया ते हतमेधसस्त्वत्-
पादारविन्दं भवसिन्धुपोतम् ।
उपासते कामलवाय तेषां
रासीश कामान्निरयेऽपि ये स्युः ॥१४॥

*ye māyayā te hata-medhasas tvat-
pādāravindam bhava-sindhu-potam
upāsate kāma-lavāya teṣām
rāsīśa kāmān niraye 'pi ye syuḥ*

ye – šie žmonės; *māyayā* – iliuzinės energijos įtakoje; *te* – Tavo; *hata* – netekę; *medhasaḥ* – savo intelekto; *tvat* – Tavo; *pāda-aravindam* – lotosinės pėdas; *bhava* – materialios egzistencijos; *sindhu* – vandenyną; *potam* –

laivas, kuriuo galima perplaukti; *upāsate* – garbina; *kāma-lavāya* – dėl menkaverčių malonumų; *teṣām* – jų; *rāsi* – Tu išpildai; *īśa* – o Viešpatie; *kāmān* – troškimai; *niraye* – pragare; *api* – netgi; *ye* – troškimai, kuriuos; *syuḥ* – galima įgyvendinti.

Tavo lotosinės pėdos – tai audrų nebijantis laivas, kuriuo galima perplaukti materialaus neišmanymo vandenyną. Tik tie, kurių išmintį pasiglemžė iliuzinė Viešpaties energija, garbina Tavo lotosines pėdas vardan menkų ir efemerškų juslinių malonumų, kurie pasiekiami net ir kenčiančioms pragare būtybėms. Tačiau Tu, mano Viešpatie, iš Savo beribio gailėstingumo net ir jiems dovanoji Savo malonę.

Komentaras: Septintajame „Bhagavad-gītos“ skyriuje teigiama, kad egzistuoja dviejų tipų bhaktai. Vieni ieško materialių malonumų, o kitiems terūpi tik tarnystė Viešpačiui. Materialūs malonumai prieinami net kiaulėms ir šunims, kurių gyvenimas yra tikras pragaras. Kiaulė taip pat valgo, miega, mėgaujasi visais sekso malonumais ir yra visiškai patenkinta savo gyvenimu, net ir tomis pasibjaurėtinomis sąlygomis. Šiuolaikiniai *yogai* ragina žmones pasinaudoti jiems dovanotais jutimo organais ir mėgautis gyvenimu, kaip tai daro katės ir šunys, įrodinėdami, kad tai negali būti kliūtis *yogos* praktikai. Tačiau pastarajame posme Kardama Munis kategoriškai nesutinka su tokiais teiginiais. Jis teigia, kad tokie jusliniai malonumai lengvai pasiekiami net katėms ir šunims, kurių gyvenimas yra tikrų tikriausias pragaras. Viešpats yra nepaprastai gailėstingas visoms gyvoms būtybėms, ir matydamas, kad žemiausi malonumai teikia nemažai džiaugsmo apsišaukėliams *yogams*, suteikia jiems galimybę patirti visus jų taip trokštamus materialius malonumus, tačiau atima iš jų teisę į Kardamos Munio pasiektą tobulumą.

Demoniškos prigimties žmonės nesuvokia, koks yra aukščiausias tobulumas ir mano, jog svarbiausias gyvenimo tikslas yra jutiminiai malonumai. Jie teigia, kad žmogus gali pataikauti savo aistroms ir kartodamas kokią nors ypatingą *mantrą* ar praktikuodamas fizinių pratimų kompleksą tobulėti dvasiškai. Posme Kardama Munis vadina juos *hata-medhasa*, „praradusiais sveiką protą“, nes jie siekia *yogos* ar meditacijos aukštumų, tenorėdami patenkinti savo materialius siekius. Pusdievių garbintojus „Bhagavad-gītoje“ Viešpats vadina nuovoką praradusiais žmonėmis. Pastarajame posme Kardama Munis kalba ir apie tai, kad tik visiškas kvailys praktikuoja *yogą* dėl materialių malonumų. Išmintingas *yogas* tegali siekti vieno tikslo – garbindamas Dievo Asmenį įveikti neišmanymo vandenyną ir išvysti Viešpaties lotosines pėdas. Tačiau Viešpaties gailėstingumas beribis, net ir šiandien Jisai suteikia galimybę bet kokią nuovoką praradusiems

žmonėms gimti katėmis, šunimis, kiaulėmis ir mėgautis lytinio gyvenimo džiaugsmis bei kitais materialiais malonumais. Viešpats patvirtina šį savo „palaiminimą“ „Bhagavad-gītoje“, – „Aš duodu žmogui tai, ko jis prašo ir labiausiai trokšta.“

15 TEKSTAS

तथा स चाहं परिवोदुकामः
 समानशीलां गृहमेधधेनुम् ।
 उपेयिवान्मूलमशेषमूलं
 दुराशयः कामदुघाङ्घ्रिपस्य ॥१५॥

*tathā sa cāhaṁ parivoḍhu-kāmaḥ
 samāna-śīlāṁ gṛhamedha-dhenum
 upeyivān mūlam aśeṣa-mūlam
 durāśayaḥ kāma-dughāṅghripasya*

tathā – taip pat; *saḥ* – aš pats; *ca* – taip pat; *aham* – aš; *parivoḍhu-kāmaḥ* – norėdamas vesti; *samāna-śīlām* – artimą savo būdu mergina; *gṛha-medha* – šeimyniniame gyvenime; *dhenum* – troškimus patenkinančią karvę; *upeyivān* – kreipiausi; *mūlam* – šaknys (lotosinės pėdos); *aśeṣa* – visa ko; *mūlam* – šaltinis; *durāśayaḥ* – kankinamas aistros; *kāma-dugha* – išpildantį visus troškimus; *aṅghripasya* – (Tave), kuris esi tikras troškimų medis.

Štai kodėl aš norėdamas nuotakos, kuri atitiktų mano būdą, kuri vyrui būtų visus jo troškimus patenkinanti surabhi, sugebanti numalšinti jo aistrą, taip pat ieškau prieglobsčio prie Tavo lotosinių pėdų, visa ko šaltinio, nes Tu esi tikrų tikriausias troškimų medis.

Komentaras: Pasmerkęs tuos, kurie kreipiasi į Viešpatį prašydami materialių gėrybių, Kardama Munis išpažįsta posme savo silpnybę ir atskleidžia Viešpačiui savo materialų troškimą, kuris paskatino jį kreiptis į Viešpatį. „Žinau, kad prašyti Tavęs materialių malonių nedera, ir vis dėlto aš norėčiau gauti iš žmonas merginą, artimą man savo būdu.“ Pažymėtina posmo frazė „artimą savo būdu“. Kitados santuoką sudarydavo su mergina, artima jaunikiui savo būdu, ir tai laidavo šeimyninę laimę. Dar prieš ketvirtį amžiaus Indijoje (galimas daiktas kai kuriose šeimose ši tradicija gyvuoja ir šiandien) tėvai pirma ištyrinėdavo jaunųjų horoskopus, aiškindamiesi jų psichologinį suderinamumą. Sunku pervertinti kokį svarbų vaidmenį vaidina būsimų sutuoktinių psichologinės ypatybės. Šiandien sudarydami

santuoką žmonės netyrinėja horoskopų, todėl neretas reiškiny, kad netrukus po vedybų žmonės skiriasi ir gyvena kas sau. Seniau vyras su žmona visą gyvenimą gyvendavo santarvėje, bet šiandien laimingos santuokos yra didelė retenybė.

Kardama Munis svajėjo apie žmoną, kuri būtų artima savo būdu, nes žmonai skirta padėti savo vyrui dvasiniame ir materialiam gyvenime. Sakoma, kad žmona padeda vyrui įgyvendinti jo religinius, ekonominius siekius bei patirti juslinius malonumus. Visuotinai pripažįstama, kad laimingas tas, kuris turi gerą žmoną. Pagal astrologijos kriterijus laimingas yra tas, kuris turi daug pinigų, gerus sūnus ir labai gerą žmoną. O laimingiausias iš tų, kuriems nusišypsojo sėkmė, yra tas, kuris gavo labai gerą žmoną. Rinkdamasis žmoną vyras turėtų rinktis artimą pagal savo charakterį moterį, nepamesdamas galvos dėl „grožio“ ir kitų patrauklių bruožų, kurie žada jam jutiminius malonumus. Dvyliktoje „Bhāgavatam“ giesmėje teigiama, kad Kali-yugoje vedybiniai santykiai bus grindžiami vien seksualiniu gyvenimu, o kai sutuoktiniai negalės patenkinti savo partnerio lytinių poreikių, iškart kils klausimas apie skyrybas.

Su savo prašymu Kardama Munis galėjo kreiptis ir į Umą, nes norintiems gauti gerą žmoną šventraščiai pataria garbinti šią deivę. Tačiau Kardama vis dėlto nutarė garbinti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, nes „Bhāgavatam“ žodžiais, kiekvienas žmogus, nepaisant jo materialių troškimų, nepaisant to, ar jis jų turi, ar jis siekia išvadavimo, garbinti turėtų Aukščiausiąjį Viešpatį. Iš šių trijų kategorijų žmonių vieni tikisi surasti laimę ir įgyvendinti savo materialius siekius, kiti – susivienyti su Aukščiausiuoju, tretį pasirenka pasiaukojimo tarnystę. Ir tik paskutiniai pasiekia tikrąjį tobulumą. Bhaktas iš Dievo Asmens neprašo nieko, jisai tenori mylėti Viešpatį ir transcendentiška Jam tarnauti. Kad ir ko siekia žmogus, jis turėtų garbinti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, nes Viešpats patenkina kiekvieno norus. Aukščiausiojo Viešpaties garbinimas pranašesnis tuo, kad ir tuo atveju, kai žmogus garbina Kṛṣṇą vildamasis materialių malonumų, ilgainiui jis vis tiek taps tyru bhaktu ir atsikratys visų materialių troškimų.

16 TEKSTAS

प्रजापतेस्ते वचसाधीश तन्त्या
 लोकः किलायं कामहतोऽनुबद्धः ।
 अहं च लोकानुगतो वहामि
 बलिं च शुक्लानिमिषाय तुभ्यम् ॥१६॥

*prajāpates te vacasādhiśa tanyā
lokaḥ kilāyaṁ kāma-hato 'nubaddhaḥ
ahaṁ ca lokānugato vahāmi
balim ca śuklānimiṣāya tubhyam*

prajāpateḥ – kuris yra visų gyvųjų esybių valdovas; *te* – Tavo; *vacasā* – valia; *adhīśa* – o mano Viešpatie; *tanyā* – virve; *lokaḥ* – sąlygotos sielos; *kila* – iš tiesų; *ayam* – šios; *kāma-hataḥ* – apimtos geidulingų troškimų; *anubaddhaḥ* – surištos; *ahaṁ* – aš; *ca* – ir; *loka-anugataḥ* – sekdamas paskui sąlygotas sielas; *vahāmi* – atnašauju; *balim* – aukas; *ca* – ir; *śukla* – o religijos įsikūnijime; *animiṣāya* – egzistuojančiam kaip amžinasis laikas; *tubhyam* – Tau.

Mano Viešpatie, Tu – viršiausia gyvoji esybė, visų mūsų valdovas. Tavo vadovaujamos sąlygotos sielos nuolat siekia patenkinti savo troškimus, tarsi būtų surištos virve. Ir aš kaip visi gyvieji, o religijos įsikūnijime, siūlau savo auką Tau, kuris esi amžinasis laikas.

Komentaras: „Kaṭha Upaniśadoje“ teigiama, kad Aukščiausiasis Viešpats yra viršiausia gyvoji esybė. Jis rūpinasi ir maitina gyvasias esybes ir patenkina visus jų norus ir troškimus. Visos gyvosios esybės yra nesavarankiškos, visi esame priklausomi nuo Aukščiausiojo Viešpaties malonės. Neatsitiktinai Vedos nurodo mums džiaugtis gyvenimu vadovaujantis Dievo Asmens, aukščiausiojo valdovo, priesakais. Vedų raštuose, būtent „Īsopaniśadoje“, teigiama, kad būtis yra Aukščiausiojo Dievo Asmens nuosavybė, todėl žmogus neturėtų kėsintis į svetimą nuosavybę ir tenkintis tuo, kas jam skirta kaip jo dalis. Geriausia išeitis kiekvienai gyvajai esybei – vadovautis Aukščiausiojo Viešpaties priesakais tiek materialiam, tiek dvasiniame gyvenime.

Gali kilti klausimas – jei Kardama Munis pasiekė dvasinį tobulumą, kodėl jis neprašo Viešpaties dovanoti jam išvadavimą. Kodėl savo akimis išvydęs Viešpatį jis vis dėlto trokšta materialaus gyvenimo džiaugsmų? Atsakytume, kad ne kiekvienas sugeba išsivaduoti iš vergystės materijai. Todėl kiekvienas iš mūsų turėtų siekti laimės gyvenime atsižvelgdamas į savo esamą padėtį ir vadovaudamasis Viešpaties bei Vedų priesakais. Vedos – tai Viešpaties žodis. Viešpats suteikia mums galimybę įgyvendinti savo norus materialiam pasaulyje, bet tuo pačiu ir paaiškina, kaip vykdyti Vedų priesakus, kad ilgainiui ištrūktume iš materijos nelaisvės. Sąlygotos sielos, kurios ateina į materialų pasaulį norėdamos įgyvendinti savo materialius troškimus ir pavergti materiją, patenka į jos įstatymų gniaužtus. Todėl

geriausia išėitis yra laikytis Vedose pateiktų regulų ir tokiu būdu palengva siekti išvadavimo.

Kardama Munis vadina Viešpatį *śukla*, religijos valdovu. Doras žmogus turėtų laikytis religijos įstatymų, nes juos žmonėms davė Pats Viešpats. Niekam nelemta sukurti savo religijos. Žodis „religija“ reiškia „Dievo įstatymai ir priesakai“. „Bhagavad-gītoje“ Viešpats teigia, kad tikroji religija yra atsidavimas Jam. Todėl kiekvienas žmogus privalo vykdyti Vedų priesakus ir atsiduoti Aukščiausiam Viešpačiui, nes toks yra aukščiausias žmogaus tikslas, jo būties tobulybė. Gyventi reikia doringai, vykdyti visus religinius priesakus, rasti sau tinkamą porą ir gyventi santarvėje, tuomet dvasiškai augsime ir tobulėsime.

17 TEKSTAS

लोकांश्च लोकानुगतान् पशूंश्च
 हित्वा श्रितास्ते चरणातपत्रम् ।
 परस्परं त्वद्गुणवादसीधु-
 पीयूषनिर्यापितदेहधर्माः ॥१७॥

*lokāṁś ca lokānugatān paśūṁś ca
 hitvā śritāś te caraṇātapatram
 parasparam tvad-guṇa-vāda-sīdhu-
 pīyūṣa-niryāpita-deha-dharmāḥ*

lokān – žemiškos veiklos; *ca* – ir; *loka-anugatān* – žemiškos veiklos šalininkų; *paśūn* – gyvuliškų; *ca* – ir; *hitvā* – atsiribojo nuo; *śritāḥ* – rado prieglobstį; *te* – Tavo; *caraṇa* – lotosinių pėdų; *ātapatram* – šešėlyje; *parasparam* – vienas su kitu; *tvat* – Tavo; *guṇa* – ypatybės; *vāda* – aptardami; *sīdhu* – svaiginančiu; *pīyūṣa* – nektaru; *niryāpita* – išsivaduoja; *deha-dharmāḥ* – nuo gyvybinių kūno poreikių.

O žmonės, atsiriboję nuo įprastinės žemiškos veiklos ir gyvuliškų jos šalininkų, tie, kas atrado prieglobstį Tavo lotosinių pėdų šešėlyje, nes bendraudami tarpusavyje mėgaujasi sveigiais it nektaras pasakojimais apie Tavo ypatybes ir darbus, išvengia būtinybės tenkinti net ir gyvybinius materialaus kūno poreikius.

Komentaras: Aptaręs vedybinio gyvenimo būtinumą, čia Kardama Munis pabrėžia, kad santuokos institutas kaip ir bet kuri kita įprastinė socialinė gyvenimo forma yra būtinas tiems, kurie jaučia silpnbę materialiams

jutiminiams malonumams. Maistas, miegas, poravimasis, savigny – tai fiziologiniai poreikiai, tačiau tiems, kurie išsąmoninę Kṛṣṇą veikia transcendentistiškai ir atsisakė veiklos, kuri įprasta materialiam pasaulyje, socialinio gyvenimo normos nebegalioja. Sąlygotos sielos yra materialios energijos arba amžinojo laiko praeities, dabarties ir ateities valdžioje, tačiau tas, kuris veikia išsąmoninę Kṛṣṇą, peržengia laiko ribas ir funkcionuodamas kaip siela pereina į amžinatvę. Norint laimingai gyventi materialiam pasaulyje būtina laikytis Vedų priesakų, tačiau tiems, kurie atsidėjo pasiaukojimo tarnystei, materialaus pasaulio įstatymai nebaisūs. Bhaktai nekreipia dėmesio į materialios veiklos dėsnius, jie nedvejodami renkasi Viešpaties lotosines pėdas, kurios tartum skėtis uždengia juos nuo besikartojančio gimimo ir mirties saulės.

Nuolatinis sielos persikūnijimas yra viena svarbiausių mūsų kančių materialiam pasaulyje priešasčių. Gyvenimas materialios nelaisvės sąlygomis vadinamas *samsāra*. Kas praeitą gyvenimą padarė daug gerų darbų, kitą gyvenimą turės puikias materialias sąlygas, tačiau pats gimimas ir mirtis yra tikra pragaro ugnis. Śrī Viśvanātha Cakravartī Tḥākura kalba apie tai savo maldoje skirtoje dvasiniam mokytojui. *Samsāra*, nenutrūkstama gimimų ir mirčių virtinė, yra tarytum degantis miškas. Miško niekas nepadega. Perdžiūvusių medžių kamienams trinantis vienas į kitą miškas užsidega ir be žmogaus išsikišimo, jo jau nebegali užgesinti nei gaisro vietoje atsidūręs gailestingas praeivis, nei visa gaisrininkų komanda. Miške siaučiančią ugnį sutramdyti tegali tik lietumi pratrūkę debesys. Dvasinio mokytojo malonė yra tarsi debesis lietingame danguje. Dvasinio mokytojo malone materialios egzistencijos padangėje pasirodo Aukščiausiojo Viešpaties malonės debesys ir pratrūkę Kṛṣṇos sąmonės liūtimi gali užgesinti materialios būties gaisrą. Būtent apie tai kalbama ir pastarajame posme. Norint ištrūkti iš įprastinių materialios egzistencijos nelaisvės sąlygų, būtina ieškoti užuovėjos prie Viešpaties lotosinių pėdų. Ieškoti ne taip, kaip tatai daro impersonalistai, bet praktikuojant pasiaukojimo tarnystę, t.y. klausantis ir skelbiant pasakojimus apie Viešpaties žygius. Pasiaukojimo tarnystė yra vienintelis kelias ištrūkti iš veiksmo ir atoveikio pančių materialiam pasaulyje. Pastarajame posme Kardama Munis ragina padaryti galą sąlygotam gyvenimui materialiam pasaulyje ir atsisakyti bendravimo su „civilizuotais“ žmonėmis, kurie nepaisant paviršinio spindesio, iš esmės gyvena vadovaudamiesi bendrais visiems fiziologiniais valgymo, miego, savigny ir poravimosi principais. Klausymosi apie Viešpatį ir Jo šlovės skelbimo praktika posmas apibūdina žodžiais: *tvad-guṇa-vāda-sīdhu*. Tikrai tas, kuris geria pasakojimų apie Viešpaties žygius nektarą, gali užmiršti materialios būties svaigulį.

18 TEKSTAS

न तेऽजराक्षभ्रमिरायुरेषां
 त्रयोदशारं त्रिंशतं षष्टिपर्व ।
 षण्णेम्यनन्तच्छदि यत्त्रिणाभि
 करालस्रोतो जगदाच्छिद्य धावत् ॥१८॥

*na te 'jarākṣa-bhramir āyur eṣāṁ
 trayodaśāraṁ tri-śataṁ ṣaṣṭi-parva
 ṣaṇ-nemy ananta-cchadi yat tri-ṅābhi
 karāla-srota jagad ācchidya dhāvat*

na – ne; *te* – Tavo; *ajara* – amžinojo Brahmano; *akṣa* – aplink ašį; *bhramiḥ* – besisukdama; *āyuh* – gyvenimo trukmė; *eṣāṁ* – bhaktų; *trayodaśa* – trylika; *aram* – stipinų; *tri-śataṁ* – trys šimtai; *ṣaṣṭi* – šešiasdešimt; *parva* – funkcijų; *ṣaṭ* – šeši; *nemi* – ratlankiai; *ananta* – begalinė daugybė; *chadi* – lapų; *yat* – kurie; *tri* – trys; *nābhi* – stebulės; *karāla-srotaḥ* – dideliu greičiu; *jagat* – visatos; *ācchidya* – trumpina; *dhāvat* – funkcionavimą.

Tavo ratas su trimis stebulėmis sukasi aplink amžinojo Brahmano ašį. Ratas turi trylika stipinų, tris šimtus šešiasdešimt sujungimų, šešis ratlankius ir begalinę daugybę ant jo paviršiaus išraižytų lapų. Nors sukdamasis milžinišku greičiu ratas artina viso pasaulio pabaigą, jis negali įtakoti Viešpaties bhaktų gyvenimo trukmės.

Komentaras: Nuo laiko faktoriaus Viešpaties bhaktų gyvenimo trukmė nepriklauso. „Bhagavad-gītoje“ teigiama, kad ir patys kukliausi žingsneliai į dvasinį gyvenimą apsaugo žmogų nuo didžiausios grėsmės, t.y. nuo sielos persikūnijimo, jos perėjimo iš vieno kūno į kitą. Šį procesą tegali sustabdyti pasiaukojimo tarnystė Viepačiui. Vedų raštuose nurodoma: *harim vinā na sṛitīm taranti* – gimimo ir mirties rato be Viešpaties malonės sustabdyti neįmanoma. „Bhagavad-gītoje“ be kita ko teigiama, kad sustabdyti gimimo ir mirties ratą, sugrįžti pas Dievą, tegali tas, kuris perprato transcendentinę Viešpaties ir Jo žygių esmę. Laikas dalijamas į akimirkas, valandas, mėnesius, metus, epochas, metų laikus ir t.t. Laiko dalys, kurias vardijs posmas, nurodytos remiantis Vedų astronominiais skaičiavimais. Pasak Vedų metai turi šešis sezonus, *ṛtu*. Laiko periodas, kurį sudaro keturi mėnesiai, vadinasi *cāturmāsya*. Trys keturių mėnesių periodai lygūs vieneriems metams. Vedų kalendoriniai metai susideda iš dvylikos ar trylikos mėnesių. Tryliktasis mėnesis, *adhi-māsa* arba *mala-māsa*, išpuola kas treji metai. Tačiau laiko

veiksns nedaro jokios įtakos bhaktams, jų gyvenimo trukmei. Dar viename „Bhāgavatam“ tekstų teigiama, kad kaskart patekėdama ir nusileisdama saulė sutrumpina kiekvienos gyvosios esybės gyvenimą viena diena, tačiau saulė neturi galios tiems, kurie praktikoja pasiaukojimo tarnystę. Pastarajame posme laikas lyginamas su milžinišku ratu, turinčiu 360 sujungimų, metų laikus simbolizuojančius šešis ratlankius ir begalinę daugybę raižytų lapų – akimirkų. Rato ašis yra amžinoji būtis, Brahmanas.

19 TEKSTAS

एकः स्वयं सञ्गतः सिसृक्षया-
द्वितीययात्मन्नधियोगमायया ।
सृजस्यदः पासि पुनर्ग्रसिष्यसे
यथोर्णनाभिर्भगवन् स्वशक्तिभिः ॥१९॥

*ekah svayam sañ jagataḥ sisṛkṣayā-
dviṭīyayātmann adhi-yogamāyayā
sṛjasy adaḥ pāsi punar grasiṣyase
yathorṇa-nābhir bhagavan sva-śaktibhiḥ*

ekah – vienas; *svayam* – Tu Pats; *sañ* – būdamas; *jagataḥ* – visatas; *sisṛkṣayā* – trokšdamas sukurti; *advīṭīyayā* – neprilygstamas; *ātman* – Pačiamė Savyje; *adhi* – vadovaudamas; *yoga-māyayā* – *yogamāya*; *sṛjasi* – Tu sukuri; *adaḥ* – šias visatas; *pāsi* – Tu palaikai; *punaḥ* – vėl; *grasiṣyase* – Tu sunaikinsi; *yathā* – kaip; *ūrṇa-nābhiḥ* – voras; *bhagavan* – o Viešpatie; *sva-śaktibhiḥ* – Savo energijos dėka.

Mano Viešpatie, Tu esi vienintelis visatų kūrėjas. O Aukščiausiasis Dievo Asmenie, it voras pats vienas savo galiomis suverpiantis voratinklį, o po to jį sunaikinantis, taip ir Tu panūdęs kurti pasaulį duodi pradžią visatoms, užtikrini jų egzistenciją, o po to sunaikini kosminį pasaulį savo energijų, kurioms vadovauja antroji Tavo energija, yogamāya, dėka.

Komentaras: Posme pavartoti du žodžiai, kurie visiškai paneigia impersonalistų teoriją, teigiančią Dievo ir būties tapatumą. Posme Kardama Munis sako: „O Viešpatie, Dievo Asmenie, Tu egzistuoji vienas, tačiau turi daugybę įvairiausių energijų.“ Pažymėtinas ir pavyzdys apie vorą. Voras yra individuali gyvoji esybė, jis savo jėgomis nuverpia tinklą, tam tikrą laiką naudojami juo ir panorėjęs, tarsi žaidžiantis vaikas, jį sunaikina. Iš savo

seilių verpdamas tinklą, voras nepraranda individualumo. Lygiai taip, pasi-
telkęs materialią arba dvasinę energiją tam, kad įkūnytų pasaulį, kūrė-
jas nepraranda savo asmens individualumo. Ši malda pati savaime liudija,
kad Dievas turi sąmonę, kad Jis girdi Savo bhaktų maldas ir patenkina jų
norus. Neveltui Jį vadina *sac-cid-ānanda-vigraha* – palaimos, žinojimo ir
amžinatvės įsikūnijimu.

20 TEKSTAS

नैतद्वताधीश पदं तवेप्सितं
यन्मायया नस्तनुषे भूतसूक्ष्मम् ।
अनुग्रहायास्त्वपि यर्हि मायया
लसत्तुलस्या भगवान् विलक्षितः ॥२०॥

*naitad batādhīśa padaṁ tavepsitaṁ
yan māyayā nas tanuṣe bhūta-sūkṣmam
anugrahāyāstv api yarhi māyayā
lasat-tulasyā bhagavān vilakṣitaḥ*

na – ne; *etat* – šį; *bata* – iš tiesų; *adhīśa* – o Viešpatie; *padam* – materialų-
jų pasaulį; *tava* – Tavo; *īpsitam* – noru; *yat* – kurį; *māyayā* – Tavo išorinės
energijos pagalba; *naḥ* – mums; *tanuṣe* – Tu apreiškei; *bhūta-sūkṣmam* –
grubiųjų ir subtiliųjų elementų; *anugrahāya* – kad apdovanotum malone;
astu – tebūnie taip; *api* – taip pat; *yarhi* – kai; *māyayā* – Tavo nepriežastine
malone; *lasat* – nuostabių; *tulasyā* – su *tulasī* lapelių vainiku; *bhagavān* –
Aukščiausiasis Dievo Asmenį; *vilakṣitaḥ* – suvokia.

**Brangus Viešpatie, Tu apreiški šį pasaulį, sudarytą iš grubių ir subti-
lių stichijų, ne savo noru, o tam, kad duotum mums galimybę patenkin-
ti savo juslinius poreikius. Dovanok mums Savo begalinę malonę, nes
Tu pasirodei mums amžinuojų pavidalu, kurį puošia nuostabus tulasī
lapelių vainikas.**

Komentaras: Posme labai aiškiai teigiama, kad materialų pasaulį Aukščiau-
siasis Viešpats sukūrė ne Savo noru. Jis atsiranda veikiant Aukščiausiojo
išorinei energijai todėl, kad gyvosios esybės nori patirti džiaugsmą gyven-
damos jame. Materialus pasaulis sukurtas ne tiems, kurie yra abejingi jus-
liniams malonumams ir nuolat pasinėrę į transcendentinę meilės tarnystę

gyvena amžinai įsisąmoninę Kṛṣṇą. Jiems skirtas dvasinis pasaulis, kuriame gyvenimas amžinas ir palaimingas. Viename „Śrīmad-Bhāgavatam“ tekstu teigiama, kad tie, kas surado prieglobstį prie Aukščiausiojo Dievo Asmens lotosinių pėdų, suvokia materialaus pasaulio menkumą. Materialus pasaulis, kuriame pavojai laukia žmogaus kiekviename žingsnyje, sukurtas ne Viešpaties bhaktams, o tiems, kurie savo rizika nori viešpatauti materialioje gamtoje. Kṛṣṇa labai gailestingas gyvosioms esybėms, kurios ieško malonumų, jis sukuria atskirą pasaulį, kuriame jos gali ieškoti visų trokštamų malonumų, ir sykiu Jis nužengia į šį pasaulį Pats, įsikūnydamas Savo asmeniškų pavidalu. Viešpats sukūrė materialų pasaulį prieš Savo valią, bet Jis neužmiršta gyvųjų esybių ir nužengia į šį pasaulį arba Pats asmeniškai, arba siunčia į jį Savo mylimus sūnus, tarnus, arba paveda kuriam nors Jo pasitikėjimą pelnusia išminčiui, šiuo atveju tai buvo Vyāsadeva, perteikti Savo priesakus. O ir Pats Jis kreipiasi į mus „Bhagavad-gītoje“. Misionierišką veiklą Viešpats derina su visatos kūrimu, norėdamas paraginti paklydusias gyvasias esybes, kurios kamuojasi šiame materialiaame pasaulyje, sugrįžti pas Dievą ir atsiduoti Jam. Neatsitiktinai apibendrinamas Savo priesakus „Bhagavad-gītoje“ Viešpats skelbia: „Atidėk į šalį visus savo darbus ir pareigas, kurias tu pats sau susigalvojai materialiaame pasaulyje, ir tiesiog atsiduok Man. Aš apsaugosiu tave nuo visų tavo nuodėmingų poelgių pasekmių.“

21 TEKSTAS

तं त्वानुभूत्योपरतक्रियार्थं
स्वमायया वर्तितलोकतन्त्रम् ।
नमाम्यभीक्षणं नमनीयपाद-
सरोजमल्पीयसि कामवर्षम् ॥२१॥

*tam tvānubhūtyoparata-kriyārtham
sva-māyayā vartita-loka-tantram
namāmy abhīkṣṇam namanīya-pāda-
sarojam alpīyasi kāma-varṣam*

tam – tai; *tvā* – Tave; *anubhūtyā* – pasiekia; *uparata* – atsižadėjo; *kriyā* – nuo pasitenkinimo, kuri žmonėms teikia karminę veiklą; *artham* – tam, kad; *sva-māyayā* – Savo galios pagalba; *vartita* – apreikštum; *loka-tantram* – materialius pasaulius; *namāmi* – aš pagarbiai lenkiuosi; *abhīkṣṇam* – vėl

ir vėl; *namanīya* – vertoms garbinimo; *pāda-sarojam* – lotosinėms pėdoms; *alpīyasi* – patiems menkiausiems; *kāma* – troškimai; *varṣam* – dosniai dovanojančiam.

Vėl ir vėl aš pagarbiai lenkiuosi prie Tavo lotosinių pėdų, kurios yra pati saugiausia ir tinkamiausia užuovėja, nes Tu dovanoji visus įmanomus palaiminimus silpniausiems. Norėdamas suteikti visoms gyvosioms esybėms galimybę pažinti Tave ir tuo pačiu išsivaduoti iš karminės veiklos pančių Tu, Savo Paties galia sukūrei šiuos materialius pasaulius.

Komentaras: Kiekvienas iš mūsų – ar jis ieško materialių malonumų, ar siekia išvadavimo, ar nori mylėti Dievo Asmenį ir Jam transcendentiška tarnauti, privalo garbinti Aukščiausiąjį Viešpatį, nes Viešpats gali patenkinti visus mūsų troškimus. „Bhagavad-gītoje“ Viešpats sako: *ye yathā mām prapadyante* – Viešpats patenkina kiekvieną – ir tą, kuris nori džiaugtis gyvenimu materialiam pasaulyje, ir tą, kuris veržiasi iš materialaus pasaulio nelaisvės, ir tą, kuris be paliovos tarnauja Kṛṣṇai iki galo Jį įsisąmoninęs. Tiems, kurie trokšta materialių malonumų, Viešpats nurodo vykdyti įvairius ritualinius aukojimus, kurie aprašyti Vedose, nes tas, kuris atlieka Vedose aprašytus aukojimus, patirs materialaus gyvenimo džiaugsmus aukštutinėse planetose arba gims kilmingoje šeimoje. Apie visa tai pasakoja Vedos ir jų priesakus vykstantis žmogus gali patirti materialaus gyvenimo džiaugsmus. Savo troškimus įgyvendins ir tie, kas siekia ištrūkti iš materialaus pasaulio nelaisvės.

Kol žmogui neaparkato materialūs džiaugsmi, tol jis nesieks išsivadavimo. Išsivadavimą pasiekia tik tie, kam materialūs malonumai kelia pasibjaurėjimą. Neatsitiktinai „Vedānta-sūtroje“ pasakyta: *athāto brahma-jijñāsā* – Absoliučia Tiesa ims domėtis tik tas, kuris liovėsi ieškoti laimės materialiam pasaulyje. Norintys patirti Absoliučią Tiesą, gali ieškoti Jos „Vedānta-sūtroje“ arba „Śrīmad-Bhāgavatam“, kuris teisingai atskleidžia „Vedānta-sūtros“ prasmę. „Bhagavad-gītā“ taip pat galima pavadinti ir „Vedānta-sūtra“, tad tiesą pažins kiekvienas, perpratęs „Śrīmad-Bhāgavatam“, „Vedānta-sūtros“ arba „Bhagavad-gītos“ esmę. Patyręs tiesą žmogus teoriškai susivienija su Aukščiausiuoju, o pradėjęs tarnauti Brahmanui, t.y. veikdamas Kṛṣṇos sąmonėje, jis ne tik pelno išvadavimą, bet ir pasiekia dvasinio gyvenimo pakopą. Lygiai taip ir tiems, kurie trokšta viešpatauti materialiam pasaulyje, egzistuoja daugybė malonumų; jie gali pasinaudoti materialiomis žiniomis, materialaus mokslo laimėjimais, taigi Viešpats sudaro visas sąlygas ir jiems. Vadinasi garbinti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį turi kiekvienas iš mūsų, kad ir ko jis siektų. Pažymėtinas posmo žodis *kāma-varṣam*, nes jis liudija, jog Viešpats patenkina visų į Jį

besikreipiančių troškimus. Tačiau tas, kuris nuoširdžiai myli Kṛṣṇą, ir vis dėlto trokšta materialių džiaugsmų, yra labai keblioje padėtyje. Iš Savo begalinio gailestingumo Kṛṣṇa suteikia tokiam žmogui galimybę praktikuoti transcendentinę meilės tarnystę ir ilgainiui žmogų gaubianti iliuzija išsisklaido.

22 TEKSTAS

ऋषिरुवाच
 इत्यव्यलीकं प्रणुतोऽब्जनाभ-
 स्तमाबभाषे वचसामृतेन ।
 सुपर्णपक्षोपरि रोचमानः
 प्रेमस्मितोद्वीक्षणविभ्रमद्भ्रूः ॥२२॥

ṛṣir uvāca
ity avyalīkam praṇuto 'bja-nābhas
tam ābabhāṣe vacasāmṛtena
suparṇa-pakṣopari rocamānaḥ
prema-smitodvīkṣaṇa-vibhramad-bhrūḥ

ṛṣiḥ uvāca – didis išminčius Maitreya tarė; *iti* – taip; *avyalīkam* – nuoširdžiai; *praṇutaḥ* – išklauses pagyrimus; *abja-nābhaḥ* – Viešpats Višņu; *tam* – Kardamai Muniui; *ābabhāṣe* – atsakė; *vacasā* – žodžiais; *amṛtena* – saldžiais, tarsi nektaras; *suparṇa* – Garužos; *pakṣa* – pečių; *upari* – ant; *rocamānaḥ* – skleidžiantis švytėjimą; *prema* – meiliai; *smita* – šypsodamasis; *udvīkṣaṇa* – žvelgė; *vibhramat* – grakščiai kilstelėjęs; *bhrūḥ* – antakius.

Maitreya tęsė: Išklauses nuoširdžius jam skirtus pagyrimus, nepaprastą švytėjimą skleidžiantis Viešpats Višņu, stovintis ant Garužos pečių, prabilo atsakydamas išminčiui ir žodžiai iš Jo lūpų liejosi tarsi saldžiausias nektaras. Jis pažvelgė į išminčių ir Jo antakiai grakščiai pakilo, o veida nušvietė meili šypsena.

Komentaras: Pažymėtinas posmo žodis *vacasāmṛtena*. Kai kalba Viešpats, Jo lūpomis į mus prabyla transcendentinis pasaulis. Viešpaties žodžiai gimsta ne materialiam pasaulyje. Viešpats – transcendentinė būtybė, todėl transcendentiški yra ir Jo žodžiai, ir Jo darbai, ir visa tai, kas su Viešpačiu susiję. *Amṛta* vadinamas tas, kuriam negrėšia mirtis. Viešpaties žodžiai ir darbai yra nemirtingi, vadinasi su materialiu pasauliu jie neturi nieko bendro. Materialus ir dvasinis garsas iš esmės skiriasi. Amžini dvasinio

pasaulio garsai saldūs it nektaras, o laikino materialaus pasaulio garsai labai greitai įgrįsta. Šventojo vardo garsai – Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare, – juos kartojančiam įkvepia kaskart vis didesnį entuziazmą. Monotoniški materialūs garsai labai greitai nuvargina žmogų, tačiau Hare Kṛṣṇa *mantrą* galima kartoti ištisą parą ir nejausti nuovargio, maža to, noras kartoti šventąjį vardą tik didėja. Perpasakodamas Viešpaties žodžius išminčiui Kardamai, Maitreya vartoja žodį *vacasāmṛtena*, tuo pabrėždamas, kad Viešpaties lūpomis ištarti žodžiai atėjo iš transcendentinio pasaulio. Viešpačiui kalbant, Jo antakiai judėjo ir antakių judesiuose atsispindėjo Viešpaties meilė ir švelnumas Savo bhaktui. Bhakto šlovinamas Viešpats jaučiasi laimingas ir dosniai dovanoja jam Savo transcendentinius palaiminimus, nes Viešpaties nepriežastinė malonė bhaktams yra beribė.

23 TEKSTAS

श्रीभगवानुवाच

विदित्वा तव चैत्यं मे पुरैव समयोजि तत् ।

यदर्थमात्मनियमैस्त्वयैवाहं समर्चितः ॥२३॥

śrī-bhagavān uvāca

viditvā tava caityaṁ me puraiva samayoḥi tat

yad-arthaṁ ātma-niyamaḥ tvayāivāhaṁ samarcitaḥ

śrī-bhagavān uvāca – Aukščiausiasis Viešpats tarė; *viditvā* – suprasdamas; *tava* – tavo; *caityaṁ* – proto būseną; *me* – Mano; *purā* – anksčiau; *eva* – be abejonių; *samayoḥi* – buvo parūpinta; *tat* – tai; *yat-arthaṁ* – dėl ko; *ātma* – proto ir juslių; *niyamaiḥ* – tramdymo; *tvayā* – tavo; *eva* – tik; *aham* – Aš; *samarcitaḥ* – buvau garbinimo objektas.

Aukščiausiasis Viešpats tarė: Žinodamas, kas vyksta tavo širdyje, Aš jau pasirūpinau, kad tu gautum tai, dėl ko garbinai mane, tramdydamas savo kūną ir mintis.

Komentaras: Aukščiausiasis Dievo Asmuo, įsikūnijęs Paramātmos aspektu, glūdi visų mūsų širdyse, todėl Jam žinoma kiekvienos individualios gyvosios būtybės praeitis, dabartis ir ateitis. Jis žino apie visus jos norus, darbus, žino apie gyvąją būtybę viską. „Bhagavad-gītoje“ teigiama, kad Viešpats, glūdėdamas mūsų širdyje, stebi mūsų darbus. Aukščiausiasis Dievo Asmuo žinojo apie slapčiausius Kardamos Munio troškimus ir pasirūpino, kad jo

troškimai išsipildytų. Viešpats niekada nenuvils nuoširdaus Savo bhakto. Jis patenkina visus jo troškimus, bet niekada neduoda Savo bhaktui to, kas taptų kliūtimi praktikuoti pasiaukojimo tarnystę.

24 TEKSTAS

न वै जातु मृषैव स्यात्प्रजाध्यक्ष मदर्हणम् ।
भवद्विधेष्वतितरां मयि सङ्गृभितात्मनाम् ॥२४॥

*na vai jātu mṛṣaiva syāt prajādhyakṣa mad-arhaṇam
bhavad-vidheṣv atitarāṃ mayi saṅgrbhītātmanām*

na – ne; *vai* – iš tiesų; *jātu* – kada nors; *mṛṣā* – nenaudingas; *eva* – tik; *syāt* – gali būti; *prajā* – gyvųjų esybių; *adhyakṣa* – o vadove; *mat-arhaṇam* – Mano garbinimas; *bhavad-vidheṣu* – tokioms asmenybės kaip tu; *atitarāṃ* – visiškai; *mayi* – į Mane; *saṅgrbhita* – sutelkti; *ātmanām* – kurių protai.

Viešpats tęsė: Mano brangus r̥ṣi, o gyvųjų esybių valdove, sakau tau, kad tie, kurie ištikimai Man tarnauja ir garbina Mane, ypač tie, kurie kaip tu paaukoja Man viską, ką turi, niekada nepatirs nusivylimo kartėlio.

Komentaras: Jei Viešpaties bhaktas turi vienokių ar kitokių troškimų, nusi-vylimo kartėlio jis niekada nepatirs. Viešpaties bhaktai yra dviejų tipų – *sakāma* ir *akāma*. *Sakāma* – tai tie, kurie kreipiasi į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį prašydami materialių malonumų, o *akāma* – tai bhaktai, kurie nesiekia materialių malonumų ir tarnauja Aukščiausiam Viešpačiui iš meilės. Bhaktai *sakāmos* yra keturių kategorijų: tie, kas atsidūrė nelai-mėje, kenčiantys skurdą, smalsuoliai ir išminčiai. Vieni garbina Viešpatį, norėdami atsikratyti fizinių ir proto kančių, kiti garbina Jį dėl pinigų, keš-dami skurdą, tretie ateina pas Dievą smalsumo vedini, norėdami pažinti Jį tokį, koks Jis yra iš tikrųjų, ketvirtie siekia pažinti Viešpatį per filosofiją, pasikliaudami savo išmintimi. Viešpats neapvilia nė vieno iš jų ir dovanoja kiekvienam, kuris į Jį kreipiasi, tai, ko šis siekia.

25 TEKSTAS

प्रजापतिसुतः सम्राण्मनुर्विख्यातमङ्गलः ।
ब्रह्मावर्तं योऽधिवसन् शास्ति सप्तार्णवां महीम् ॥२५॥

*prajāpati-sutaḥ samrāṇ manur vikhyāta-maṅgalaḥ
brahmāvartam yo 'dhivasan śāsti saptārṇavām mahīm*

prajāpati-sutaḥ – Viešpaties Brahmos sūnus; *samrāt* – imperatorius; *manuḥ* – Svāyambhuva Manu; *vikhyāta* – garsėjantis; *maṅgalaḥ* – gerasis darbai; *brahmāvartam* – Brahmāvartoje; *yaḥ* – tas, kuris; *adhivasan* – gyvena; *śāsti* – valdo; *sapta* – septynis; *arṇavām* – vandenynus; *mahīm* – žemę.

Savo gerais darbais garsėjantis Viešpaties Brahmos sūnus, imperatorius Svāyambhuva Manu, viešpatauja Brahmāvartoje ir valdo iš ten septynių vandenynų skalaujamą žemę.

Komentaras: Dalies raštų žinovų nuomone, Brahmāvarta yra Kurukšetros dalis arba Kuruksetra pati yra Brahmāvartoje, nes pusdieviams šventraščiai rekomenduoja apeiginius ritualus vykdyti Kuruksetroje. Kiti mano, jog Brahmāvarta – tai imperatoriaus Svāyambhuvos valdoma Brahma lokos sritis. Žemėje yra nemaža vietovių, kurios yra žinomos ir aukštutinėse planetų sistemose, pavyzdžiui, Vṛndāvana, Dvārakā ir Mathurā, kurios yra ir mūsų planetoje, ir Kṛṣṇalokoje. Žemėje nemažai tokių vietovių, todėl visiškai galimas dalykas, kad Viešpaties Šerno epochoje žemę, pasak pastarojo posmo, valdė Svāyambhuva Manu. Pažymėtinas posmo žodis *maṅgalaḥ*. *Maṅgala* vadina žmones, kurie uoliai vykdo religines apeigas, valdžios vyrus, tuos kurie laikosi švaros ir pasižymi įvairiomis dorybėmis. *Vikhyāta* reiškia „garsus“. Svāyambhuva Manu kaip tik ir garsėjo savo dorybėmis ir turtais.

26 TEKSTAS

स चेह विप्र राजर्षिर्महिष्या शतरूपया ।
आयास्यति दिदृक्षुस्त्वां परश्वो धर्मकोविदः ॥२६॥

*sa ceḥa vipra rājarṣir mahiṣyā śatarūpayā
āyāsyati didṛkṣuṣ tvām paraśvo dharma-kovidāḥ*

saḥ – Svāyambhuva Manu; *ca* – ir; *iha* – čia; *vipra* – o šventasis brahmane; *rāja-ṛṣiḥ* – dorovingas karalius; *mahiṣyā* – kartu su savo karaliene; *śatarūpayā* – vardu Śatarūpā; *āyāsyati* – atvyks; *didṛkṣuḥ* – trokšdamas pamatyti; *tvām* – tave; *paraśvaḥ* – poryt; *dharma* – religinių apeigų; *kovidāḥ* – žinovas.

Poryt, o brahmane, puikus religinių apeigų žinovas, garsus imperatorius Svāyambhuva Manu atvyks su savo žmona Śatarūpa, kad susitiktų su tavimi.

27 TEKSTAS

आत्मजामसितापाङ्गीं वयःशीलगुणान्विताम् ।
मृगयन्तीं पतिं दास्यत्यनुरूपाय ते प्रभो ॥२७॥

*ātmajām asitāpāṅgīm vayah-śīla-guṇānvitām
mṛgayantīm patim dāsyaty anurūpāya te prabho*

ātma-jām – jo dukra; *asita* – juodos; *apāṅgīm* – akys; *vayah* – suaugusi; *śīla* – būdo; *guṇa* – dorybėmis; *anvitām* – apdovanota; *mṛgayantīm* – ieško; *patim* – vyro; *dāsyati* – jis atiduos; *anurūpāya* – tam, kuris vertas; *te* – tau; *prabho* – o valdove.

Jis turi suaugusią dukrą, juodaakę gražuolę. Ji jau tikra nuotaka, gero būdo, apdovanota didžiausiomis dorybėmis. Ji taip pat ieško sau gero vyro. Merginos tėvai ateis pas tave, o valdove, norėdami atiduoti ją tau į žmonas, nes tu jai – geriausia pora.

Komentaras: Surasti gerą vyrą gero būdo dukrai visada buvo jos tėvų pareiga. Čia nedviprasmiškai teigiama, kad Manu ir jo žmona ketina aplankyti Kardamą Munį ir pasiūlyti jam savo dukros ranką. Jų dukra pasižymėjo visomis dorybėmis ir tėvai ieškojo jai tinkamo vyro. Tokia tėvų pareiga. Merginų negalima vyti iš namų ir versti pačioms gatvėse ieškoti sau vyro, nes ieškodama sau tinkamo jaunikio mergina dažnai nesusimąsto ar jos pasirinktas jaunasis iš tikrųjų jai tinka į vyrus. Aistra dažnai nebūna geriausias patarėjas merginai, tačiau kai vyrą jai renka tėvai, jie visada pagalvoja ar jaunuolis bus tinkama pora jų dukrai. Štai kodėl pagal Vedų normas gyvenančioje visuomenėje tinkamo jaunikio visada ieškodavo tėvai. Pačiai merginai ieškoti sau vyro nebūdavo leidžiama.

28 TEKSTAS

समाहितं ते हृदयं यत्रेमान् परिवत्सरान् ।
सा त्वां ब्रह्मनृपवधूः काममाशु भजिष्यति ॥२८॥

*samāhitam te hr̥dayam yatremān parivatsarān
sā tvām brahman nṛpa-vadhūḥ kāmam āśu bhajīṣyati*

samāhitam – buvo linkusi; *te* – tavo; *hr̥dayam* – širdis; *yatra* – link kurios; *imān* – visus šiuos; *parivatsarān* – metus; *sā* – ji; *tvām* – tau; *brahman* – o brahmane; *nṛpa-vadhūḥ* – karalaitė; *kāmam* – kaip trokšti; *āśu* – neužilgo; *bhajīṣyati* – ims tarnauti.

Jaunoji karalaitė, o šventasis išminčiau, yra būtent ta mergina, apie kurią tu ilgus metus širdies gilumoje svajojai. Ne už kalnų ta diena, kai ji taps tavo žmona ir tarneaus tau taip, kaip tu ir trokšti.

Komentaras: Viešpats patenkina visus slapčiausius bhakto troškimus, todėl kreipdamasis į Kardamą Munį Jis kalbėjo: „Tavo žmona tapsianti mergina – karalaitė, Svāyambhuvos Manu dukra, todėl tau ji geriausiai tinka į porą.“ Tiksliai Viešpaties malone vyras gali gauti sau į žmonas merginą, apie kurią svajoja. Lygiai taip tik Viešpaties malone mergina gali gauti jos širdžiai mielą vyrą. Neatsitiktinai sakoma, kad jei kiekvieną žmogaus žingsnį materialiam pasaulyje lydės malda Viešpačiui, tada jį lydės sėkmė ir išsipildys jo troškimai. Kitaip sakant, visada ir bet kuriomis aplinkybėmis mes turime kreiptis užtarimo į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį ir visiškai pasikliauti Jo malone. „Žmogus planuoja, Dievas disponuoja.“ Visus savo troškimus reikia patikėti Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, ir tai – pats protingiausias sprendimas. Kardama Munis netroško kažkokios ypatingos žmonos, tačiau jisai buvo Viešpaties bhaktas, todėl Viešpats išrinko jam į žmonas ne paprastą merginą, o imperatoriaus dukrą. Taigi Kardama Munis gavo tokią žmoną, apie kurią jis ir nesvajotojo. Perduodami Aukščiausiajam Dievo Asmeniui teisę spręsti, mes būsim apdovanoti tokia malone, apie kurią nė svajot nesvajojome.

Čia pažymėtina ir tai, kad Kardama Munis buvo brahmanas, o imperatorius Svāyambhuva – *kṣatriya*. Tai rodo, kad mišrių kastų santuokos buvo sudaromos ir žiloje senovėje. Pagal paprotį brahmanas galėjo vesti *kṣatriyos* dukrą, tačiau *kṣatriya* neturi teisės pasirinkti į žmonas brahmano dukros. Vedų civilizacijos istorija byloja, kad Śukrācārya pasiūlė savo dukrą Mahārājai Yayāciui. Valdovas iš pradžių atsisakė brahmano dukros rankos, bet vėliau vedė ją, gavęs atskirą brahmano, jaunosios tėvo, leidimą. Taigi mišrių kastų santuokos nebuvo draudžiamos net ir žiloje senovėje, prieš milijonus metų, tačiau pagal Vedų principus gyvenančioje visuomenėje tokios santuokos buvo sudaromos laikantis tam tikrų nustatytų socialinio gyvenimo principų.

29 TEKSTAS

या त आत्मभृतं वीर्यं नवधा प्रसविष्यति ।
वीर्ये त्वदीये ऋषये आधास्यन्त्यञ्जसात्मनः ॥२९॥

*yā ta ātma-bhṛtaṁ vīryaṁ navadhā prasaviṣyati
vīrye tvadīye ṛṣaya ādhāsyanty añjasātmanaḥ*

yā – ji; *te* – tavo; *ātma-bhṛtaṁ* – patalpintą joje; *vīryaṁ* – sėklą; *nava-dhā* – devynias dukras; *prasaviṣyati* – pagimdys; *vīrye tvadīye* – su tavo pradėtomis dukromis; *ṛṣayaḥ* – išminčiai; *ādhāsyanti* – pradės; *añjasā* – daug; *ātmanaḥ* – palikuonių.

Ji pagimdys tau devynias dukras ir šios tavo pradėtos dukros atėjus laikui padovanos gausų palikuonių būrį didiesiems išminčiams.

30 TEKSTAS

त्वं च सम्यगनुष्ठाय निदेशं म उशत्तमः ।
मयि तीर्थीकृताशेषक्रियार्थो मां प्रपत्स्यसे ॥३०॥

*tvam ca samyag anuṣṭhāya nideśaṁ ma uśattamaḥ
mayi tīrthī-kṛtāśeṣa- kriyārtho māṁ prapatsyase*

tvam – tu; *ca* – ir; *samyak* – stropiai; *anuṣṭhāya* – išpildydamas; *nideśam* – valią; *me* – Mano; *uśattamaḥ* – pilnai apvalysi; *mayi* – Man; *tīrthī-kṛta* – skirdamas; *āśeṣa* – visus; *kriyā* – veiklos; *arthaḥ* – vaisius; *mām* – Mane; *prapatsyase* – tu pasieksi.

Nuosekliai vykdydamas Mano valią ir visus savo veiklos vaisius skirdamas Man, tu apvalysi savo širdį ir galop sugrįši pas Mane.

Komentaras: Pažymėtini posmo žodžiai: *tīrthī-kṛtāśeṣa-kriyārthaḥ*. *Tīrtha* – tai šventa vieta, kur dalinamos aukos. Kitados žmonės traukdavo į šventas vietas ir dosniai dalindavo ten aukas. Ši tradicija gyva ir šiandieną, neat-sitiktinai Viešpats sako: „Norėdamas pašventinti savo veiklą ir jos vaisius, tu viską aukosi Man.“ Šiai minčiai pritariama ir „Bhagavad-gītoje“: „Kad ir ką tu darytum, valgytum ar aukotum, savo veiklos vaisius skirk tiktai

Man.“ Kitame „Bhagavad-gītos“ tekste Viešpats taip sako: „Visi aukojimai, asketiški žygiai, viskas, kas daroma vardan visuomenės ir žmonijos gerovės, iš tikrųjų yra skirta Man.“ Todėl visi mūsų šeimos, visuomenės, šalies ar net visos žmonijos labai skirti darbui turi būti atliekami įsisa-moninus Kṛṣṇą. Būtent taip elgtis Viešpats ir nurodė Kardamai Muniui. Sveikindamas Nāradaṁ Muṇiṁ, Mahārāja Yudhiṣṭhira ištarė tokius žodžius: „Pašventinta vieta, kur žengė tavo koja, nes tavo širdyje per amžius viešpa-tauja Viešpats.“ Tad jei mes visada veiksime vadovaudamiesi Kṛṣṇos sąmo-nės principais ir Viešpaties arba Jo atstovų nurodymais, Viešpats šventins mūsų darbus. Toks yra Viešpaties nurodymas Kardamai Muniui, kuriuo jis sekė ir todėl gavo puikius žmoną ir sūnų. Apie tai mes sužinosime iš tolesnių posmų.

31 TEKSTAS

कृत्वा दयां च जीवेषु दत्त्वा चाभयमात्मवान् ।
मय्यात्मानं सह जगद्रक्ष्यस्यात्मनि चापि माम् ॥३१॥

*kṛtvā dayāṁ ca jīveṣu dattvā cābhayaṁ ātmavān
mayy ātmānam saha jagad drakṣyasi ātmani cāpi mām*

kṛtvā – reikšdamas; *dayāṁ* – užuojautą; *ca* – ir; *jīveṣu* – gyvosios būtybės; *dattvā* – suteikęs; *ca* – ir; *abhayaṁ* – saugumo garantija; *ātma-vān* – suvokęs save; *mayi* – Manyje; *ātmānam* – save; *saha jagat* – su visa visata; *drakṣyasi* – tu išvysi; *ātmani* – savyje; *ca* – ir; *api* – taip pat; *mām* – Mane.

Užuojauta, kurią tu parodysi visoms gyvosios esybėms, padės tau dvasiškai susivokti. Globodamas ir gindamas kitus tu išvysi, kad tu pats ir visi pasauliai glūdi Manyje, o Aš esu tavo širdyje.

Komentaras: Posme apibūdintas pats paprasčiausias dvasinio susivokimo metodas, kuris tinka bet kuriai gyvajai esybei. Norint dvasiškai susivokti visų pirma reikia suprasti, kad pasaulis, kuriame mes gyvename, yra aukščiausiosios valios išdava. Šia prasme jis yra tapatus Aukščiausiam Viešpačiui. Pasaulio ir Aukščiausiojo Viešpaties tapatingumą impersonalistai suvokia klaidingai. Jie teigia, kad Aukščiausia Absoliuti Tiesa transformuodamasi į visatą, nustoja egzistuoti savarankiškai. Kitaip sakant, jų supratimu materialus pasaulis ir visa, kas jį sudaro, ir yra Dievas. Tai yra panteizmo arba pasaulio tapatumo Viešpačiui filosofinė doktrina. Ją išpažįsta impersonalistai. Tačiau Viešpaties bhaktai, pripažįstantys Dievą kaip

Asmenį, laiko būtį Aukščiausiojo Dievo Asmens nuosavybe. Visa tai, ką mes matome aplink, yra Aukščiausiojo Viešpaties pasireiškimo formos, todėl turi tarnauti Dievui. Taip reikėtų suprasti pasaulio ir Aukščiausiojo Viešpaties vienovę. Skirtingai nuo impersonalisto, kuris nepripažįsta Viešpaties ir Jo individualybės, personalistas tiki Dievo Asmens egzistavimu ir suvokia, kad išsiskleisdamas į daugybę pavidalų Viešpats nepraranda Savo Asmens individualumo. Apie tai kalbama „Bhagavad-gītoje“: „Savo beasmeniu pavidalu Aš persmelkiu visatą. Viskas glūdi Manyje, o Aš Pats esu anapus visko.“ Šią mintį gerai iliustruoja saulės ir saulės šviesos pavyzdys. Saulės spinduliai pasiekia tolimiausius visatos kampelius ir visos visatos planetos maudosi saulės šviesoje. Tačiau pačios savaimė planetos skiriasi nuo saulės. Teigti, kad saulė ir visos planetos yra viena ir tas pats vien todėl, kad jas apšviečia saulės spinduliai, būtų neteisinga. Lygiai taip impersonalistų bei panteistų požiūris, kad būtis tapati Dievui, neturi pagrindo. Kaip iš tikrųjų yra, paaiškina Pats Viešpats. Jis sako, kad viskas pasaulyje susiję su Juo, tačiau būtų klaidinga teigti, jog pati būtis yra Dievas. Dievas egzistuoja atskirai nuo būties, nuo pasaulio. Štai čia Viešpats vėl pakartoja Savo mintį: „Tu išvysi, kad pasaulis ir visa tai, kas jį sudaro, tapatu Man.“ Tai reiškia, kad būtis yra Viešpaties energijos veikimo išdava ir kad viskas turi tarnauti Kṛṣṇai. Energija privalo tarnauti jos šeimininkui. Tai yra pats geriausias energijos panaudojimo būdas.

Viešpaties energija teisingiausiai pasinaudoja tas, kuris moka užjausti. Užuojųta pasižymi Viešpaties bhaktai. Viešpaties bhaktui neužtenka to, kad jis pats tarnauja Viešpačiui. Jis nori papasakoti visiems apie pasiaukojimo tarnystę. Pasakodami žmonėms apie pasiaukojimo tarnystę Viešpačiui, *bhakti-yoga*, bhaktai susiduria su įvairiausiomis kliūtėmis, tačiau nepaisant jų, misionierišką veiklą būtina tęsti.

Žmogus, kuris lankosi Viešpaties šventykloje ir nuoširdžiai Jį garbina, tačiau neturi užuojųtos paprastiems žmonėms ir nerodo pagarbos Viešpaties bhaktams, laikytinas trečiarūšiu bhaktu. Antrarūšis Viešpaties bhaktas užjaučia visas puolusias sielas. Jis niekada neužmiršta, kad yra amžinas Viešpaties tarnas. Todėl jis palaiko draugiškus santykius su kitais Viešpaties bhaktais, atjaučia paprastą kenčiantį žmogų ir stengiasi išmokyti jį pasiaukojimo tarnystės, o nebhaktų jis vengia ir su jais jokių santykių nepalaiko. Tas, kuris praktikuoja pasiaukojimo tarnystę, tačiau neatjaučia paprasto žmogaus, – tai trečiarūšis bhaktas. Pirmarūšis bhaktas stengiasi įtikinti kiekvieną gyvąją būtybę materialios būties baimės beprasmiškumu. „Įveikime materialiam pasaulyje viešpataujančią neišmanymą ir gyvenkime įsisąmoninę Kṛṣṇą,“ – ragina jis.

Posme aiškiai nurodoma Kardamai Muniui, kad santuokoje gyvenantis

žmogus turi būti kilnus ir atjausti paprastus žmones, o atsižadėjęs pasaulio – padėti jiems nugalėti baimę. Pagrindinis *sannyāsio*, pasaulio atsižadėjusio žmogaus, uždavinys – šviesti žmones. Vykdydamas savo misiją, jis turėtų keliauti po pasaulį ir belstis į kiekvienas duris. *Māyos* užkerėti šeimos žmonės visa galva pasineria į šeimos rūpesčius ir užmiršta apie savo ryšį su Kṛṣṇa. Jeigu jie miršta it šunys ar katės užmiršę apie Kṛṣṇą, vadinasi, gyvenimą nugyveno veltui. Todėl *sannyāsio* uždavinys – keliauti ir žadinti iš miego užmaršias sielas, primenant jiems apie amžinus santykius su Viešpačiu ir raginant praktikuoti pasiaukojimo tarnystę. Bhaktas turi užjausti puolusias sielas ir padėti joms išsivaduoti iš baimės. Žmogus, tapęs Viešpaties bhaktu, yra įsitikinęs, kad Viešpats jį apsaugos. Jei Viešpaties bijo pati baimė, ko bijoti Jo bhaktui?

Tie, kas padeda žmogui įveikti baimę, padaro jam neįkainojamą paslaugą. *Sannyāsīs*, t.y. atsižadėjęs pasaulio žmogus, privalo belstis į kiekvienas duris – eiti iš kaimo į kaimą, iš miesto į miestą, iš šalies į šalį, keliaudamas po pasaulį, kiek jam leidžia galimybės, šviesti šeimoje gyvenančius žmones ir pasakoti jiems apie Kṛṣṇos sąmonę. *Sannyāsio* į mokinius išventintas šeimos žmogus privalo skelbti Kṛṣṇos sąmonę namuose, kuo dažniau kviestis draugus ir kaimynus, rengti programas ir pasakoti žmonėms apie Kṛṣṇos sąmonę. Programų metu reikia giedoti šventąjį Kṛṣṇos vardą ir garsiai skaityti „Bhagavad-gītā“ arba „Śrīmad-Bhāgavatam“. Yra labai daug kūrinių, pasakojančių apie Kṛṣṇos sąmonės mokslą, ir kiekvienas šeimos žmogus turėtų stengtis suvokti Kṛṣṇą, padedamas savo mokytojo *sannyāsio*. O štai kaip pasiskirsto darbai tarnaujant Viešpačiui. Šeimos žmogaus pareiga – uždirbti pinigus, nes *sannyāsīs* tuo neturėtų užsiimti, jį turėtų išlaikyti šeimos žmonės. Šeimos žmogus gali turėti savo verslą arba dirbti samdomą darbą, ir mažiausiai penkiasdešimt procentų savo pajamų turėtų skirti Kṛṣṇos sąmonės misijai. Dvidešimt penkis procentus pajamų šeimos žmogus gali skirti savo šeimos poreikių patenkinimui, o likusius dvidešimt penkis – atidėti juodai dienai. Tokį pavyzdį mums parodė pats Śrīla Rūpa Gosvāmis ir bhaktai turėtų juo vadovautis.

Gyvosios būtybės ir Aukščiausiojo Viešpaties vienovė iš esmės yra tai, kad sutampa jų interesai. Susivienyti su Aukščiausioju Viešpačiu anaipol nereiškia prilgti Aukščiausiajam Viešpačiui, tapti tokiu pat Visagaliu. Tai paprasčiausiai neįmanoma. Dalis niekada neprilys visumai. Gyvoji esybė amžinai yra Aukščiausiojo dalelytė. Todėl vienovė su Viešpačiu – tai gyvosios esybės interesų suderinimas su Viešpaties interesais. Viešpats nori, kad gyvosios esybės niekada Jo neužmirštų, taptų Jo bhaktais ir garbintojais. Ši mintis aiškiai suformuluota „Bhagavad-gītoje“: *man-manā bhava mad-bhaktāḥ*. Kṛṣṇa nori, kad mes visada Jį atmintume. Mes turime reikšti

savo didžiausią pagarbą Kṛṣṇai. To nori Aukščiausiasis Viešpats ir bhaktai turėtų stengtis vykdyti Jo valią. Viešpats yra beribis, beribiai ir Jo norai. Viešpaties norams nėra galo, todėl bhakto tarnystė taip pat yra nesibai-giantis procesas. Transcendentiniame pasaulyje vyksta nuolatinės varžybos tarp Viešpaties ir Jo tarno, Viešpats nori patenkinti visus iki paskutinio Savo norus, o bhaktas tarnauja Jam ir stengiasi padėti įgyvendinti Viešpa-ties troškimus, kuriems nėra galo. Tuo pasireiškia Viešpaties ir Jo bhakto beribė interesų vienovė.

32 TEKSTAS

सहाहं स्वांशकलया त्वद्वीर्येण महामुने ।
तव क्षेत्रे देवहृत्यां प्रणेष्ये तत्त्वसंहिताम् ॥३२॥

*sahāham svāṁśa-kalayā tvad-vīryeṇa mahā-mune
tava kṣetre devahūtyāṁ praṇeṣye tattva-saṁhitām*

saha – kartu su; *aham* – Aš; *sva-aṁśa-kalayā* – Savo pilnaverčiu skleidiniu; *tvad-vīryeṇa* – tavo sėklos pagalba; *mahā-mune* – o didysis išminčiau; *tava kṣetre* – iš jos iščių; *devahūtyāṁ* – Devahūti; *praṇeṣye* – Aš paskelbsiu; *tattva* – apie aukščiausius principus; *saṁhitām* – mokymą.

O didysis išminčiau, kai tavo žmona Devahūti padovanos tau devynias dukras, Aš Pats Savo pilnaverčiu skleidiniu ateisiu į pasaulį iš jos iščių ir paskelbsiu jai filosofinę sistemą, kuri analizuoja aukščiausius principus ar kategorijas.

Komentaras: Posme vartojamas žodis *svāṁśa-kalayā* nurodo, kad Viešpats nužengs į šį pasaulį Devahūti ir Kardamos Munio sūnumi Kapiladeva ir taps pirmuoju *sāṅkhyos* filosofinės doktrinos, čia pavadintos *tattva-saṁhita*, skelbėju. Kalbėdamasis su Kardama Muniu Viešpats pranašauja, kad Jis įsikūnys Kapiladeva ir skelbs *sāṅkhyos* filosofiją. Pasauliui plačiai žinomos *sāṅkhyos* idėjos, kurias skelbia kitas Kapiladeva, tačiau jo doktri-na neturi nieko bendro su *sāṅkhya*, kurią skelbia Pats Viešpats. Žinomos dvi *sāṅkhyos* filosofijos doktrinos: ateistinė ir teistinė. Devahūti sūnaus Kapiladevos skelbtoji *sāṅkhya* yra teistinis filosofinis mokymas.

Viešpats įsikūnija įvairiais pavidalais ir formomis. Dievas vienas, bet Jo apsireiškimo formų yra labai daug. Skiriamos dvi Viešpaties skleidini-ų kategorijos: *kalā* ir *vibhinnāṁśa*. Paprastos gyvosios esybės priklaus-o *vibhinnāṁśos* įsikūnijimo kategorijai, o begalinė daugybė *viṣṇu-tattvū*

skleidinių – Vāmana, Govinda, Nārāyaṇa, Pradyumna, Vāsudeva, Ananta ir kiti – *svāmśa-kalos* kategorijai. *Svāmśa* – tai tiesioginiai Viešpaties skleidiniai, o žodžiu *kalā* apibūdinami antriniai pirminio Viešpaties skleidiniai. Baladeva yra Kṛṣṇos ekspansija, Saṅkarṣaṇa yra Baladevos ekspansija, vadinasi Saṅkarṣaṇa priklauso *kalos*, o Baladeva – *svāmśos* kategorijai, tačiau iš esmės tarp daugybės Viešpaties skleidinių nėra jokio skirtumo. Šią mintį puikiai paaiškina „Brahma-samhitos“ žodžiai (5.46): *dīpārcir eva hi daśāntaram abhyupetya*. Nuo vienos žvakės galima uždegti kitą, nuo antros – trečią, ketvirtą ir t.t. – tūkstančius žvakių, bet visos žvakės vienodai skleidžia šviesą. Nors visos žvakės dega vienodai stipriai, jos vis dėlto skiriasi ta prasme, kad viena buvo uždegta pirmoji, kita – antroji, trečioji, ketvirtoji ir t.t. Lygiai taip ir tiesioginis Viešpaties skleidinys yra tapatus Jo antriniam skleidiniui. Tas pats galioja ir kalbant apie Viešpaties vardus, nes Viešpats yra absoliutas. Kadangi Viešpats yra absoliutas, tai Jo vardas, Jo pavidalas, Jo žygiai, atributai ir bruožai turi tokią pačią galią. Absoliučiam pasaulyje Kṛṣṇos vardas yra transcendentinis garsinis Viešpaties atvaizdas. Galių prasme Jo ypatybės, vardas, pavidalas yra identiški. Viešpaties vardas, kurį mes kartojame, Hare Kṛṣṇa, Savo galiomis niekuo nesiškiria nuo Viešpaties. Viešpats, kurį mes garbiname, Savo galiomis tapatus Dievybėms šventykloje. Viešpaties atvaizdas, kurį garbiname šventykloje, nėra kažkokia lėlė ar stabas, net jeigu daugelis būtent taip ir mano. Viešpaties atvaizdas šventykloje Savo galiomis yra identiškas Pačiam Viešpačiui, todėl garbinant jį pasiekiamas tas pats rezultatas, koks būtų pasiektas garbinant Patį Viešpatį. Tai yra kertinis Kṛṣṇos sąmonės mokslo principas.

33 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच

एवं तमनुभाष्याथ भगवान् प्रत्यगक्षजः ।

जगाम बिन्दुसरसः सरस्वत्या परिश्रितात् ॥३३॥

maitreya uvāca

*evam tam anubhāṣyātha bhagavān pratyag-akṣajah
jagāma bindusarasaḥ sarasvatyā pariśrītāt*

maitreyaḥ uvāca – didysis išminčius Maitreya tarė; *evam* – taip; *tam* – jam; *anubhāṣya* – pasakęs; *atha* – po to; *bhagavān* – Viešpats; *pratyak* – tiesiogiai; *akṣa* – jūslėmis; *jah* – suvokiamas; *jagāma* – paliko; *bindu-sarasaḥ* – Bindu-sarovaros ežerą; *sarasvatyā* – Sarasvatī upės; *pariśrītāt* – apjuosta.

Maitreya toliau kalbėjo: Paskelbęs šią žinią Kardamai Muniui, Viešpats, kuris atsiskleidžia tik tiems, kurių juslės pripildytos Kṛṣṇos sąmonės, paliko Sarasvatī upės juosiamo Bindu-sarovaros ežero krantus.

Komentaras: Vienas posmo žodis *pratyag-akṣaja*, nurodantis į Viešpatį, turi būti atskirai pažymėtas. Materialiai Viešpats nepažįstamas, ir vis dėlto Jį galima išvysti. Iš pirmo žvilgsnio šis teiginys gali pasirodyti prieštaringas. Kaip mes, turintys materialias jusles, galime išvysti Aukščiausiąjį Viešpatį? Viešpatį vadina *adhokṣaja*, tai reiškia, kad materialiai Jis nepatiriamas. *Akṣaja* reiškia „materialiomis juslėmis įgyjamas pažinimas.“ Kadangi Viešpats nėra toks objektas, kurį galima pažinti materialiais pojūčiais, Jį kartais vadina *ajita*. Viešpats gali pavergti visą pasaulį, bet nėra jėgos pasaulyje, kuri pavergtų Jį Patį. Tad kaip suprasti teiginį, kad Jį galima išvysti? Sakoma, kad neįmanoma išgirsti transcendentinio Viešpaties vardo, suvokti Jo transcendentinio pavidalo ar Jo transcendentinių žygių prasmės. Jei visa tai neįmanoma, kaip vis dėlto galima pamatyti Viešpatį, Jį pažinti? Kai pasiaukojimo tarnystės pagrindus turintis žmogus tarnauja Viešpačiui, jo juslės palengva apšvalo; jis nusiplauna materijos suteptį, o išgryninęs jusles praregi, ima suvokti, girdėti ir t.t. Materialių juslių apšvalymas ir transcendentinio Kṛṣṇos pavidalo, Jo vardo, ypatybių patyrimo procesas pastarajame posme apibūdinamas vienu žodžiu – *pratyag-akṣaja*.

34 TEKSTAS

निरीक्षतस्तस्य ययावशेष-
सिद्धेश्वराभिष्टुतसिद्धमार्गः ।
आकर्णयन् पत्ररथेन्द्रपक्षै-
रुच्चारितं स्तोममुदीर्णसाम ॥३४॥

*nirikṣataḥ tasya yayāv aśeṣa-
siddheśvarābhiṣṭuta-siddha-mārgaḥ
ākaraṇayan patra-rathendra-pakṣair
uccāritam stomam udīrṇa-sāma*

nirikṣataḥ tasya – kol jis žiūrėjo; *yayau* – Jis pasitraukė; *aśeṣa* – visų; *siddha-īśvara* – išsivadavusių sielų; *abhiṣṭuta* – šlovinamu; *siddha-mārgaḥ* – keliu, vedančiu į dvasinį pasaulį; *ākaraṇayan* – klausydamas; *patra-ratha-indra* – Garuḍos (paukščių valdovo); *pakṣaiḥ* – sparnų; *uccāritam* – skleidžiamų garsų; *stomam* – himnų; *udīrṇa-sāma* – sudarančių „Sāma Vedos“ turinį.

Stovėdamas išminčius žvilgsniu palydėjo Viešpatį, tolstantį keliu į Vaikunṭhą, keliu, kurį apdainavo didžiosios išsivadavusios sielos. Išminčius stovėjo skambant svarbiausiems „Sāma Vedos“ himnams, kurie pasigirdavo sparnais mostelėjus Viešpaties nešėjui Garuḍai.

Komentaras: Vedų raštai teigia, kad du transcendentinio paukščio Garuḍos, Viešpaties nešėjo, sparnai yra du „Sāma Vedos“ skyriai – *br̥hat* ir *rathāntara*. Garuḍa ant savo pečių skraidina Viešpatį, todėl jįsai laikomas transcendentiniu vežėjų valdovu. Garuḍai mosuojant sparnais ore pasigirdavo „Sāma Vedos“ himnai, kuriuos didieji išminčiai gieda norėdami suminkštinti Viešpaties širdį. Brahmā, Viešpats Śiva, Garuḍa ir kiti pusdieviai garbina Viešpatį nuostabiausiomis eilėmis, o didieji išminčiai pritaria jiems giedodami himnus iš Vedų raštų – Upaniṣadų ir „Sāma Vedos“. Kai Viešpaties bhaktas Garuḍa mosuoja savo sparnais, kiti bhaktai girdi „Sāma Vedos“ himnų garsus.

Posmas pasakoja, kad išminčius Kardama žvilgsniu nulydėjo Viešpatį vykstantį į Vaikunṭhos pasaulį. Ši aplinkybė patvirtina, kad Garuḍa atskraidino Viešpatį į materialų pasaulį iš Jo buveinės dvasiniame Vaikunṭhos danguje. Vaikunṭhos kelią šlovina toli gražu ne visi transcendentalistai. Viešpaties bhaktu gali tapti tik tas, kuris nusimetė materijos pančius. Tiems, kurie vergauja materialiam pasaulyje, transcendentinės pasiaukojimo tarnystės Viešpačiui prasmė yra nesuvokiama. „Bhagavad-gītoje“ skelbiama: *yatatām api siddhānām*. Norinčių ištrūkti iš materijos vergystės ir pasiekti tobulumą yra daug. Tuos, kurie jau pelnė išvadavimą, vadina *brahma-bhūtomis* arba *siddhomis*. Viešpaties bhaktais tegali tapti *siddhos*, t.y. materijos pančius nusimetę žmonės. Ši mintis patvirtinama ir „Bhagavad-gītoje“: kiekvienas, kuris įsisąmonina Kṛṣṇą, kas praktikuoja pasiaukojimo tarnystę, jau ištrūko iš materialios gamtos *gunų* įtakos. Posme taip pat teigiama, kad pasiaukojimo tarnystės kelią šlovina ne sąlygotos sielos, o tie, kas pelnė išvadavimą. Pasiukojimo tarnystės esmė sąlygotai sielai yra nesuvokiama. Kardama Munis, regėjęs Viešpatį savo akimis, be jokių abejonių buvo išsivadavusi siela, todėl jis galėjo matyti Garuḍą, ant savo pečių nešantį į Vaikunṭhą Viešpatį, ir Garuḍai mosuojant sparnais girdėti „Sāma Vedos“ kvintesenciją, Hare Kṛṣṇa garsus.

35 TEKSTAS

अथ सम्प्रस्थिते शुक्ले कर्दमो भगवानृषिः ।
आस्ते स्म बिन्दुसरसि तं कालं प्रतिपालयन् ॥३५॥

*atha samprasthite śukle kardamo bhagavān ṛṣiḥ
āste sma bindusarasi tam kālaṁ pratipālayan*

atha – tuomet; *samprasthite śukle* – Viešpačiui pasitraukus; *kardamaḥ* – Kardama Munis; *bhagavān* – nepaprastai galingas; *ṛṣiḥ* – išminčius; *āste sma* – pasiliko; *bindu-sarasi* – Bindu-sarovaros ežero pakrantėje; *tam* – to; *kālam* – laiko; *pratipālayan* – laukdamas.

Viešpačiui pasitraukus, garbusis išminčius Kardama pasiliko Bindu-sarovaros pakrantėje, laukdamas Viešpaties pranašystės išsipildymo.

36 TEKSTAS

मनुः स्यन्दनमास्थाय शतकौम्भपरिच्छदम् ।
आरोप्य स्वां दुहितरं सभार्यः पर्यटन्महीम् ॥३६॥

*manuḥ syandanam āsthāya śātakaumbha-paricchadam
āropya svām duhitarāṁ sa-bhāryaḥ paryaṭan mahīm*

manuḥ – Svāyambhuva Manu; *syandanam* – į vežimą; *āsthāya* – pakilo; *śātakaumbha* – auksu; *paricchadam* – padengtą; *āropya* – pasodinęs; *svām* – savo; *duhitarām* – dukrą; *sa-bhāryaḥ* – kartu su savo žmona; *paryaṭan* – keliaudami po visą; *mahīm* – žemę.

Tuo tarpu Svāyambhuva Manu kartu su savo žmona pakilo į auksu išdabintą vežimą. Pasodinę į vežimą savo dukrą, jie leidosi į kelią, ketindami apkeliauti visą žemę.

Komentaras: Būdamas pasaulio valdovu imperatorius Manu galėjo patikėti tinkamo karalaitei vyro paieškas kam nors iš savo palydovų. Tačiau kaip ir bet kuris tikras tėvas jis labai mylėjo savo dukrą, todėl pats išsirengė ieškoti dukrai tinkamo jaunikio. Savo valdas jisai paliko auksu išdabintu iškilmių vežimu, pasiėmęs į kelią tiktai žmoną.

37 TEKSTAS

तस्मिन् सुधन्वन्नहनि भगवान् यत्समादिशत् ।
उपायादाश्रमपदं मुनेः शान्त्रव्रतस्य तत् ॥३७॥

*tasmin sudhanvann ahani bhagavān yat samādiśat
upāyād āśrama-padam muneh śānta-vratasya tat*

tasmin – tą; *su-dhanvan* – o didysis šauly Vidura; *ahani* – diena; *bhagavān* – Viešpats; *yat* – kurią; *samādiśat* – išpranašavo; *upāyāt* – jis pasiekė; *āśrama-padam* – šventąją buveinę; *muneh* – išminčiui; *śānta* – baigus atlikinėti; *vratasya* – savo askezes; *tat* – tą.

O Vidura, Viešpaties išpranašautą dieną jie pasiekė išminčiaus, kuris ką tik pabaigė tramdyti savo kūną, buveinę.

38–39 TEKSTAI

यस्मिन् भगवतो नेत्रान्यपतन्नश्रुबिन्दवः ।
कृपया सम्परीतस्य प्रपन्नेऽर्पितया भृशम् ॥३८॥
तद्वै बिन्दुसरो नाम सरस्वत्या परिप्लुतम् ।
पुण्यं शिवामृतजलं महर्षिगणसेवितम् ॥३९॥

*yasmin bhagavato netrān nyapatann aśru-bindavaḥ
krpayā samparītasya prapanne 'rpitayā bhṛśam*

*tad vai bindusaro nāma sarasvatyā pariplutam
puṇyam śivāmṛta-jalaṁ maharṣi-gaṇa-sevitam*

yasmin – į kurį; *bhagavataḥ* – Viešpaties; *netrāt* – iš akių; *nyapatan* – biro; *aśru-bindavaḥ* – ašaros; *krpayā* – užuojautos; *samparītasya* – apimto; *prapanne* – atsidavusiai sielai (Kardamai); *arpitayā* – kam; *bhṛśam* – ypatingai; *tat* – šis; *vai* – iš tiesų; *bindu-saraḥ* – ašarų ežeras; *nāma* – pavadinimas; *sarasvatyā* – Sarasvatė upė; *pariplutam* – perpildžiusios; *puṇyam* – šventąjį; *śiva* – išganingu kūnui ir sielai; *amṛta* – nektaru; *jalam* – vandenys; *mahā-rṣi* – didžiųjų išminčių; *gaṇa* – minios; *sevitam* – tarnauja.

Prie šventojo Bindu-sarovaros ežero, kur savo vandenį plukdo Sarasvatė upė, suplaukia didieji išminčiai. Šventi jo vandenys ne tik išganingai kūnui ir sielai, bet ir saldūs kaip nektaras. Ežerą vadina Bindu-sarovara, nes į jo vandenį biro ašaros iš Viešpaties akių, kai Viešpatį apėmė gili užuojauta. Jo užtarimo prašiusiam išminčiui.

Komentaras: Kardama tramdė savo kūną, norėdama pelnyti besąlyginę Viešpaties malonę, ir kai gailėstingasis Viešpats pasirodė išminčiui, iš

Viešpaties akių pabiro džiaugsmo ašaros. Ten, kur jos krito, ir susidare Bindu-sarovaros ežeras. Nuo tada didieji išminčiai ir filosofai garbina Bindu-sarovarą, nes filosofiniu Absoliučios Tiesos požiūriu, Viešpats, ir Jo ašaros yra tapatūs. Kaip prakaito lašai nuo Viešpaties didžiojo kojos piršto virto šventais Gangos vandenimis, ašaros iš Jo transcendentinių akių tapo Bindu-sarovaros ežeru. Tiek Ganga, tiek ir Bindu-sarovaros ežeras yra transcendentiški, todėl didieji išminčiai ir filosofai garbina juos. Bindu-sarovaros vandenys posme pavadinti *śivāmṛta-jala*. *Śiva* reiškia „gydantis“. Geriant Bindu-sarovaros vandenį išsigydo materialios negalios, lygiai taip, kaip jas išsigydo Gangoje besimaudantis žmogus. Didieji mokslininkai ir autoritetai pripažįsta šią tiesą, vadovaujasi ja ir mūsų dienomis, visuotinės degradacijos amžiuje, Kali-yugoje.

40 TEKSTAS

पुण्यद्रुमलताजालैः कूजत्पुण्यमृगद्विजैः ।
सर्वतुफलपुष्पाढ्यं वनराजिश्रियान्वितम् ॥४०॥

punya-druma-latā-jālaiḥ kūjat-punya-mṛga-dvijaiḥ
sarvartu-phala-puṣpāḍhyam vana-rāji-śriyānvitam

punya – doringų; *druma* – medžių; *latā* – vijoklių; *jālaiḥ* – tankumynai; *kūjat* – giedantys; *punya* – doringieji; *mṛga* – gyvūnai; *dvijaiḥ* – ir paukščiai; *sarva* – visais; *rtu* – metų laikais; *phala* – vaisiais; *puspa* – gėlėmis; *āḍhyam* – ūksmingos; *vana-rāji* – giraitės; *śriyā* – grožiu; *anvitam* – papuošė.

Ežeras buvo tankiai apaugęs doringais medžiais ir vijokliais, kurie žydėjo ir krovė vaisius ištisus metus. Medžių paunksmėje glaudėsi doringi gyvūnai, o jų šakose prieglobstį rado doringi paukščiai, nuo kurių balsų skardėjo visas miškas. Ūksmingos giraitės ežero pakrantėse buvo tikra jų puošmena.

Komentaras: Posme teigiama, kad Bindu-sarovaros pakrantėje augo doringi medžiai, juose gyveno doringi paukščiai. Lygiai kaip visuomenę sudaro įvairūs žmonės, vieni jų doringi ir turi daug gerų savybių, o kiti – nedori ir nusidėjėliai, kupini ydų, taip ir paukščiai, medžiai taip pat būna doringi ir nedoringi. Prie nedoringų, menkaverčių medžių skirtini tie medžiai, kurie neduoda skanių vaisių ir nekrauna kvapnių žiedų, nedorais laikomi ir akiai atgrasūs, bjauraus būdo paukščiai, tokie kaip varnos. Bindu-sarovaros apylinkėse nedorų medžių ir paukščių išvis nebuvo. Medžiai čia

buvo aplipę žiedais ir vaisiais, o visi paukščiai šlovino Viešpatį čiauškėdami Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare.

41 TEKSTAS

मत्तद्विजगणैर्घुष्टं मत्तभ्रमरविभ्रमम् ।
मत्तबर्हिन्टाटोपमाह्वयन्मत्तकोकिलम् ॥४१॥

*matta-dvija-gaṇair ghuṣṭam matta-bhramara-vibhramam
matta-barhi-naṭāṭopam āhvayan-matta-kokilam*

matta – džiūgaujančių; *dvija* – paukščių; *gaṇaiḥ* – pulkais; *ghuṣṭam* – aidėjo; *matta* – apsvaigusių; *bhramara* – bičių; *vibhramam* – dūzgiančių; *matta* – susijaudinusių; *barhi* – povų; *naṭa* – šokančių; *ātopam* – išdidumas; *āhvayat* – kvietė viena kitą; *matta* – džiūgaujančios; *kokilam* – gegutės.

Virš ežero bei jo pakrančių aidėjo džiaugsmingi paukščių balsai, dūzgė apsvaigusios bitės, giraitėse oriai šoko susijaudinę povai ir džiūgaujančios gegutės kvietė viena kitą.

Komentaras: Posme pasakojama apie įstabų, mielų ausiai garsų chorą, kuris aidėjo Bindu-sarovaros pakrantėse. Apsvaigusios nuo medaus dūzgė juodosios bitės, tarsi aktoriai teatro scenoje linksmi straksėjo povai, linksmos gegutės švelniais balsais kvietė pateles.

42–43 TEKSTAI

कदम्बचम्पकाशोककरञ्जकुलासनैः ।
कुन्दमन्दारकुटजैश्चूतपोतैरलङ्कृतम् ॥४२॥
कारण्डवैः प्लवैर्हंसैः कुरैर्जलकुक्कुटैः ।
सारसैश्चक्रवाकैश्च चकरैर्वल्गु कूजितम् ॥४३॥

*kadamba-campakāśoka- karaṅja-bakulāsanaiḥ
kunda-mandāra-kuṭajaiś cūta-potair alaṅkṛtam*

*kāraṇḍavaiḥ plavair haṁsaiḥ kurarair jala-kukkuṭaiḥ
sārasaiś cakravākaiś ca cakorair valgu kūjitam*

kadamba – kadambos žiedai; *campaka* – campakos žiedai; *aśoka* – aśokos žiedai; *karañja* – karañjos žiedai; *bakula* – bakulos žiedai; *āsanaiḥ* – āsanos medžiai; *kunda* – kundos; *mandāra* – mandāros; *kuṭajaiḥ* – ir kuṭajos medžiai; *cūta-potaiḥ* – jauni mango medeliai; *alankṛtam* – puošnios; *kāraṇḍavaiḥ* – kāraṇḍavos antys; *plavaiḥ* – plavai; *haṁsaiḥ* – gulbės; *kuraraiḥ* – ereliai žuvininkai; *jala-kukkuṭaiḥ* – įvairiausių vandens paukščių; *sārasaiḥ* – gervių; *cakravākaiḥ* – cakravākos paukščių; *ca* – ir; *cakoraiḥ* – cakoros paukščių; *valgu* – švelnūs; *kūjītam* – paukščių giesmių garsai.

Bindu-sarovaros pakrantėse nuostabiai žydėjo kadambos, campakos, aśokos, karañjos, bakulos, āsanos, kundos, mandāros, kuṭajos ir jauni mango medžiai. Virš ežero girdėjosi švelnus kāraṇḍavos ančių, plavų, gulbių, erelių žuvininkų, gervių, cakravākų, cakorų ir kitų vandens paukščių klegesys.

Komentaras: Daugumai posme vardijamų medžių ir paukščių iš Bindu-sarovaros apylinkių nėra atitikmenų anglų arba lietuvių kalboje. Tai labai doringi medžiai, pavyzdžiui, *campaka*, *kadamba*, *bakula*, garsėjantys savo kvapniais žiedais. Nuostabus vandens paukščių ir gervių klegesys teikė ežerui ir jo apylinkėms nepakartojamą žavesį ir sudarė kuo palankiausių dvasinei praktikai atmosferą.

44 TEKSTAS

तथैव हरिणैः क्रोडैः श्वाविद्भवयकुञ्जैः ।
गोपुच्छैर्हरिभिर्मर्कैर्नकुलैर्नाभिभिवृत्तम् ॥४४॥

tathaiva hariṇaiḥ kroḍaiḥ śvāvid-gavaya-kuñjaraiḥ
gopucchair haribhir markair nakulair nābhibhir vṛtam

tathā eva – kaip; *hariṇaiḥ* – elnių; *kroḍaiḥ* – šernų; *śvāvīt* – dygliakiaulių; *gavaya* – laukinių gyvulių, panašių į karves; *kuñjaraiḥ* – dramblių; *gopucchaiḥ* – babūnų; *haribhiḥ* – liūtų; *markaiḥ* – beždžionių; *nakulaiḥ* – mangustų; *nābhibhiḥ* – muskusinių kabargų; *vṛtam* – apsuptyje.

Ežero pakrantėse gyveno daugybė elnių, šernų, dygliakiaulių, gavayų, dramblių, babūnų, liūtų, beždžionių, mangustų ir muskusinių kabargų.

Komentaras: Muskusinės kabargos retai gyvena paprastame miške, jos renka gražiausias vietas, tokias kaip Bindu-sarovaros apylinkės. Šie gyvūnai

svaigsta nuo muskuso aromato, kurį išskiria jų bamba. *Gavayos* (karvių porūšis), apie kurias kalba posmas, ypatingos tuo, kad jų uodegos gale puikuoja vešlus plaukų kuodas. Iš jų gaminamos veduoklės, skirtos garbinti Dievybę šventykloje. *Gavayos* dar vadinamos *camarėmis* ir laikomos šventu gyvūnu. Indijoje ir mūsų dienomis gyvena čigonai ir įvairios miško gentys, kurios neblogai verčiasi prekiaudamos *kastūri* (muskusu) ir *camarių* plaukų kuodais. Šios prekės turi labai didelę paklausą aukštesniuosiuose Indijos visuomenės sluoksniuose, prekyba jomis tebeklesti didžiuosiuose Indijos miestuose ir kaimuose.

45–47 TEKSTAI

प्रविश्य तत्तीर्थवरमादिराजः सहात्मजः ।
ददर्श मुनिमासीनं तस्मिन् हुतहुताशनम् ॥४५॥

विद्योतमानं वपुषा तपस्युग्रयुजा चिरम् ।
नातिक्षामं भगवतः स्निग्धापाङ्गावलोकनात् ।
तद्व्याहृतामृतकलापीयूषश्रवणेन च ॥४६॥

प्रांशुं पद्मपलाशाक्षं जटिलं चीरवाससम् ।
उपसंश्रित्य मलिनं यथार्हणमसंस्कृतम् ॥४७॥

praviśya tat tīrtha-varam ādi-rājaḥ sahātmajaḥ
dadarśa munim āśīnam tasmīn huta-hutāśanam

vidyotamānam vapuṣā tapasy ugra-yujā cīram
nātikṣāmam bhagavataḥ snigdghāpāṅgāvalokanāt
tad-vyāhṛtāmṛta-kalā-piyūṣa-śravaṇena ca

prāṁśuṁ padma-palāśākṣam jaṭilam cīra-vāsasam
upasaṁśritya malīnam yathārhaṇam asaṁskṛtam

praviśya – atvykęs; *tat* – į šią; *tīrtha-varam* – geriausia iš šventųjų vietų; *ādi-rājaḥ* – pirmasis monarchas (Svāyambhuva Manu); *saha-ātmajaḥ* – kartu su savo dukterimi; *dadarśa* – išvydo; *munim* – išminčių; *āśīnam* – sėdintį; *tasmīn* – trobelėje; *huta* – kur buvo atnašaujamos aukos; *huta-aśanam* – šventoji ugnis; *vidyotamānam* – akinamai spindintis; *vapuṣā* – kūnas; *tapasi* – nuo askezių; *ugra* – rūščių; *yujā* – užsiiminėjo *yoga*; *cīram* – ilgą laiką; *na* – ne; *atikṣāmam* – labai išsekęs; *bhagavataḥ* – Viešpaties; *snigdgha* – švelnaus; *apāṅga* – įkypo; *avalokanāt* – nuo žvilgsnio; *tat* –

Jo; *vyāhṛta* – žodžių; *amṛta-kalā* – tarsi mėnesiena; *pīyūṣa* – nektaras; *śravaṇena* – klausydamas; *ca* – ir; *prāṁśum* – aukšto; *padma* – lotoso žiedo; *palāśa* – žiedlapis; *akṣam* – akys; *jaṭilam* – sulipusių plaukų sruogos; *cīra-vāśasam* – apsirengusio skarmalais; *upasaṁśṛitya* – priartėjęs prie; *malinam* – nešvaraus; *yathā* – kaip; *arhaṇam* – brangakmenis; *asaṁskṛtam* – nepoliruotas.

Atvykęs čia, į šią šventąją žemę, pirmasis pasaulio monarchas Svāyambhava Manu kartu su dukra prisitartino prie Kardamos Munio trobelės. Joje jie išvydo išminčių sėdintį prie šventojo aukuro ugnies, kuriai jis ką tik atnašavo aukas. Nuo Kardamos sklido akinantis švytėjimas, ir nors išminčius ilgą laiką tramdė savo kūną, jis nebuvo išsekęs, nes jėgas jam gražino švelnus įkypas Viešpaties žvilgsnis ir Jo nektariški, gaivinantys it mėnesiena žodžiai. Išminčius buvo aukštas, jo akys buvo panašios į lotoso žiedlapius, ant akių sruogomis krito sulipę plaukai, o kūną jis buvo prisidengęs skarmalais. Priėjus arčiau Svāyambuvai Manu jis pasirodė kiek nešvarus, kaip nepoliruotas brangakmenis.

Komentaras: Čia pasakojama apie *brahmacārj*, praktikuojantį *yogą*. Ryte pirmutinė dvasinio tobulėjimo siekiančio *brahmacārīo* pareiga yra *huta-hutāśana*, aukų Aukščiausiam Viešpačiui atnašavimas. *Brahmacāriams* nedera miegoti iki septynių ar devynių valandų ryto. Jie turėtų keltis ankstų rytmetį, bent jau pusantros valandos prieš saulei patekant, ir atnašauti aukas, arba, kaip tai daroma šiame amžiuje – kartoti šventąjį Viešpaties vardą, Hare Kṛṣṇa. Viešpats Caitanya cituodavo posmą, kuriame sakoma: *kalau nāṣṭy eva nāṣṭy eva nāṣṭy eva gatir anyathā*. „Šiame amžiuje pasiekti tobulumą įmanoma tik kartojant šventąjį Viešpaties vardą. Kito kelio nėra, kito kelio nėra, kito kelio nėra. *Brahmacāris* turėtų atsikelti anksti ryte ir ramioje aplinkoje kartoti šventąjį Viešpaties vardą.

Išminčiaus požymiai bylojo, kad jis atliko rūščias askezes. Tai būdinga žmogui, kuris laikosi celibato įžado, *brahmacāryos*. Kitaip gyvenančio žmogaus veide ir kūne visada bus pastebimi geismo pėdsakai. Žodis *vidyotamānam* nurodo į tai, kad jo kūne buvo galima pastebėti sekimo *brahmacāryos* principu požymius. Tai patvirtinimas, kad žmogus praktikuoja *yogą* ir atlieka savitramdą. Girtuoklis, rūkorius ar palaidūnas neįstengs praktikuoti *yogos*. Dažniausiai *yogai* atrodo labai sulyšę, nes nelabai paiso gyvenimiškų patogumų, tačiau Kardama Munis neatrodė išsekęs, nes savo akimis matė Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Tai liudija posmo žodis *snigdḥāpāṅgāvalokanāt* – jam pavyko pamatyti Aukščiausiąjį Viešpatį akis į akį. Atrodė, kad jo sveikata buvo nepriekaištinga, nes jis girdėjo nektariškus žodžius iš lotosinių Paties Dievo Asmens lūpų. Lygiai taip ir tu,

kas klausosi transcendentinių šventojo Viešpaties vardo garsų, Hare Kṛṣṇa, sveikata labai pagerėja. Akivaizdžiai tai liudija Tarptautinės Kṛṣṇos Sąmonės Bendrijos narių, *brahmacārių* ir *grhastų*, pavyzdys. Daugelio jų sveikata ženkliai pagerėjo, jų veidai suspindo sveiku raudoniu. Puiki sveikata ir skaistus veidas - kiekvieno dvasine praktika užsiimančio *brahmacārio* išskirtiniai bruožai. Šiame posme pateiktas labai vykęs išminčiaus palyginimas su nepoliruotu brangakmeniu. Ką tik iš šachtos ištrauktas brangakmenis būna dar nepoliruotas, bet vis tiek spindi. Lygiai taip ir skarmalais apsirengęs Kardama, nors jo kūnas atrodė kiek nešvarus, buvo panašus į brangakmenį.

48 TEKSTAS

अथोटजमुपायातं नृदेवं प्रणतं पुरः ।
सपर्यया पर्यगृह्णात्प्रतिनन्दानुरूपया ॥४८॥

*athotajam upāyātam nṛdevaṁ praṇatam puraḥ
saparyayā paryagrṇhāt pratinandyānurūpayā*

atha – po to; *utajam* – prie trobelės; *upāyātam* – priartėjęs; *nṛdevam* – monarchas; *praṇatam* – nusilenkė; *puraḥ* – priešais; *saparyayā* – pagarbindamas; *paryagrṇhāt* – pasitiko jį; *pratinandya* – pasveikindamas jį; *anurūpayā* – kaip dera pasveikinti valdovą.

Išvydęs prie savo trobelės durų pagarbiai jam besilenkiantį monarchą, išminčius pasveikino atvykusįjį, palaimino jį ir priėmė išreikšdamas monarchui deramą pagarbą.

Komentaras: Imperatorius Svāyambhuva Manu pats atėjo prie sausais lapais dengtos atsiskyrėlio Kardamos trobelės ir dar išreiškė jam savo pagarbą nusilenkdamas. O atsiskyrėlio pareiga buvo laiminti valdovus, atvykusius į jo buveinę džiunglėse.

49 TEKSTAS

गृहीतार्हणमासीनं संयतं प्रीणयन्मुनिः ।
स्मरन् भगवदादेशमित्याह क्षक्ष्णया गिरा ॥४९॥

*grhītārhaṇam āsīnaṁ saṁyataṁ prīṇayan munīḥ
smaran bhagavad-ādeśam ity āha ślakṣṇayā girā*

grhīta – priėmėš; *arhaṇam* – pagarba; *āsīnam* – atsisėdo; *saṁyataṁ* – ir nušėiuvo; *prīṇayan* – džiugindamas; *munīḥ* – išminėius; *smaran* – atminėš; *bhagavat* – Viešpaties; *ādeśam* – nurodymą; *ity* – taip; *āha* – prakalbo; *ślakṣṇayā* – malonių; *girā* – balsu.

Priėmėš išminėiaus pagarbos ženklus valdovas atsisėdo ir nušėiuvo. Tada Kardama, prisiminėš Viešpaties priesakus, kreipėsi į valdovą malonių balsu.

50 TEKSTAS

नूनं चङ्क्रमणं देव सतां संरक्षणाय ते ।
वधाय चासतां यस्त्वं हरेः शक्तिर्हि पालिनी ॥५०॥

*nūnaṁ caṅkramaṇaṁ deva satāṁ saṁrakṣaṇāya te
vadhāya cāsatāṁ yas tvam hareḥ śaktir hi pālīnī*

nūnam – be jokių abejonių; *caṅkramaṇam* – kelionės; *deva* – o valdove; *satām* – teisuolius; *saṁrakṣaṇāya* – kad apgintum; *te* – tavo; *vadhāya* – kad sunaikintum; *ca* – ir; *asatām* – demonus; *yaḥ* – žmogus, kuris; *tvam* – tu; *hareḥ* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *śaktiḥ* – galia; *hi* – nes; *pālīnī* – globėjiškoji.

Neabejoju, kad tu sukorei tokį kelią, o valdove, norėdamas apginti teisuolius ir sunaikinti demonus, nes tu esi globėjiškosios Šrī Hari galios įsikūnijimas.

Komentaras: Vedų raštai, būtent istorinės kronikos, taigi „Śrīmad-Bhāgavatam“ bei kitos Puranos, pasakoja, kad kitados galingi valdovai, norėdami apginti doringus valdinius ir nubausti ar sunaikinti piktadarius, karts nuo karto išsirengdavo į kelionę po savo valdas. Kartais jie išsirengdavo į mišką ir medžiojo žvėris, norėdami geriau įvaldyti žudymo meną, nes be tokios praktikos jie negalėtų vykdyti savo pareigų – ginti visuomenę nuo piktadarių ir visokio plauko nenaudėlių. Prievertos naudojimas *kṣatriyams* leidžiamas, nes prievartos naudojimas vardan kilnių tikslų yra viena iš jų pareigų. Posme vartojami du žodžiai, kurių prasmė neabejotina: *vadhāya* – „kad sunaikintų“ ir *asatām* – „nepageidaujamus elementus“, nedorėlius ir

piktadarius. Ginantis savo valdinius monarchas semiasi jėgų iš Aukščiausiojo Viešpaties globėjiškos galios. „Bhagavad-gītoje“ (4.8) Viešpats sako: *paritrāṇāya sadhūnām vināśāya ca duṣkṛtām*. Viešpats nužengia į šį pasaulį, kad apgintų teisuolius ir sunaikintų demonus. Taigi galią, būtiną apginti teisuoliams ir sunaikinti demonams, – nepageidaujamiems elementams, žmogui tegali dovanoti Pats Viešpats. Kiekvienas monarchas arba valstybės vadovas privalo šią galią turėti. Tačiau mūsų laikais labai sunku surasti valdovą, pajėgų duoti deramą atkirtį piktadariams ir nedorėliams. Mūsų laikais valstybės vadovai paprastai neskuba kelti kojos iš savo prašmatnių rezidencijų ir dažnai be jokios svarios priežasties pasmerkia myriop visiškai nekaltus žmones.

51 TEKSTAS

योऽर्केन्द्रग्रीन्द्रवायूनां यमधर्मप्रचेतसाम् ।

रूपाणि स्थान आधत्से तस्मै शुक्लाय ते नमः ॥५१॥

*yo 'rkendv-agnīndra-vāyūnām yama-dharma-pracetasām
rūpāṇi sthāna ādhatse tasmai śuklāya te namaḥ*

yaḥ – tu, kuris; *arka* – saulės; *indu* – mėnulio; *agni* – ugnies dievo Agni; *indra* – dangaus valdovo Indros; *vāyūnām* – vėjų viešpaties Vayu; *yama* – baudžiančiojo dievo Yamos; *dharma* – religijos globėjo Dharmos; *pracetasām* – ir vandenų valdovo Varunos; *rūpāṇi* – pavidalus; *sthāne* – iškilus būtinybei; *ādhatse* – tu įgyji; *tasmai* – Jam; *śuklāya* – Viešpačiui Višņu; *te* – tau; *namaḥ* – pagarbiai lenkiusi.

Iškilus būtinybei tu gali imtis bet kurio iš dievų vaidmens, veikti kaip saulės, mėnulio dievas, ugnies dievas Agni, dangaus valdovas Indra, vėjų viešpats Vayu, nusidėjėlius baudžiantis dievas Yama, religijos globėjas Dharma ar vandenų valdovas Varuṇa. Aš reiškiu tau savo didžiausią pagarbą, nes tu esi ne kas kitas kaip Pats Viešpats Višņu.

Komentaras: Išminčius Kardama buvo brahmanas, o Svāyambhuva priklausė *ṣatriyū* luomui, todėl išminčiui nebuvo privalu nusilenkti karaliui, nes jo visuomeninė padėtis buvo aukštesnė. Tačiau Kardama nusilenkė Svāyambhuvai Manu, nes Manu kaip monarchas yra Aukščiausiojo Viešpaties vietininkas. Gerbti Aukščiausiajį Viešpatį, lenktis Jam privalo visi – ir brahmanai, ir *ṣatriyai*, ir *śūdro*s. Valdovas yra Aukščiausiojo Viešpaties vietininkas, todėl jo valdiniai privalo Jam reikšti pagarbą.

52–54 TEKSTAI

न यदा रथमास्थाय जैत्रं मणिगणार्पितम् ।
विस्फूर्जच्चण्डकोदण्डो रथेन त्रासयन्नघान् ॥५२॥

स्वसैन्यचरणक्षुण्णं वेपयन्मण्डलं भुवः ।
विकर्षन् बृहतीं सेनां पर्यटस्यंशुमानिव ॥५३॥

तदैव सेतवः सर्वे वर्णाश्रमनिबन्धनाः ।
भगवद्रचिता राजन् भिद्येरन् बत दस्युभिः ॥५४॥

na yadā ratham āsthāya jaitraṃ maṇi-gaṇārpitam
visphūrjac-caṇḍa-kodaṇḍo rathena trāsayan aghān

sva-sainya-carāṇa-kṣuṇṇaṃ vepayan maṇḍalaṃ bhuvah
vikarṣan brhatīm senām paryaṭasy aṃśumān iva

tadaiva setavaḥ sarve varṇāśrama-nibandhanāḥ
bhagavad-racitā rājan bhidyeran bata dasyubhiḥ

na – ne; *yadā* – kada; *ratham* – į kovos vežimą; *āsthāya* – pakiltum; *jaitram* – nenugalimą; *maṇi* – brangakmeniais; *gaṇa* – gausiai; *arpitam* – išpuošta; *visphūrjat* – skambantis; *caṇḍa* – šiurpus garsas, tinkantis nusikaltėliams bausti; *kodaṇḍaḥ* – lankas; *rathena* – šio vežimo vaizdas; *trāsayan* – grėsmingas; *aghān* – visiems nusikaltėliams; *sva-sainya* – tavo karių; *carāṇa* – kojoms; *kṣuṇṇam* – žengiant; *vepayan* – priverčia drebėti; *maṇḍalam* – rutulį; *bhuvah* – žemės; *vikarṣan* – vesdamas; *brhatīm* – milžiniškus; *senām* – pulkus; *paryaṭasi* – tu žengi; *aṃśumān* – skaisti saulė; *iva* – tarsi; *tadā* – tuomet; *eva* – be abejonių; *setavaḥ* – religijos normos; *sarve* – visos; *varṇa* – varnų; *āśrama* – āśramų; *nibandhanāḥ* – pareigos; *bhagavat* – Viešpaties; *racitāḥ* – sukurtos; *rājan* – o valdove; *bhidyeran* – jos bus pamintos; *bata* – deja; *dasyubhiḥ* – sukčių ir niekšų.

Jeigu tu niekada nepakiltum į savo nenugalimą brangakmeniais nusagstyta kovos vežimą, vos išvydus kuri, nusikaltėliams linksta kojos, jeigu tavo įtempto lanko garsas nebūtų toks grėsmingas, jeigu tu, spindulingas it saulė nežengtumei per pasaulį, vesdamas paskui save milžiniškus karių pulkus, po kurių kojomis dreba žemė, tada sukčiai ir įvairaus plauko niekšai pamintų visus dorovės įstatymus, kuriems turi paklusti Paties Viešpaties sukurtos varnāśramos visuomenės nariai.

Komentaras: Kiekvieno atsakingumo jausmą nepraradusio valdovo pareiga – ginti visuomenės sistemą, kurią sudaro socialiniai ir dvasiniai luomai. Dvasiniai luomai yra keturi *āśramai* – *brahmacarya*, *gṛhastha*, *vānaprastha* ir *sannyāsa*, o socialinių luomų sistemą, kuri grindžiama žmonių veikla ir jų ypatybėmis, sudaro brahmanai, *kṣatriyai*, *vaiśyai* ir *sūdro*. Socialiniai luomai, kuriuos lemia žmogaus veiklos pobūdis ir jo ypatybės, apibūdinti „Bhagavad-gītoje“. Deja, mūsų laikais, kai nėra tinkamo valdovo, galinčio apginti socialinių ir dvasinių luomų sistemą, ji išsigimė į kastinę visuomenę, pagrįstą pavaldimumo teise. Bet tai nėra tinkama sistema. Visuomenę galima vadinti žmonių visuomene tik tuo atveju, jei jos nariai siekia dvasinio tobulėjimo. Pati progresyviausia žmonių civilizacijos forma yra *āryų* visuomenė. *Āryais* vadinami žmonės, kuriems rūpi visuomenės pažanga. Čia kyla pagrįstas klausimas: o kas yra visuomenės pažanga? Visuomenės pažangą lemia ne dirbtinių materialių „poreikių“ skatinimas ir beprasmis žmonių energijos švaistymas, kuriant „materialius patogumus“. Progresyvi visuomenė yra tokia visuomenė, kurios nariai siekia dvasiškai tobulėti. Visuomenė, kelianti sau šį tikslą, vadinama *āryų* civilizacija. Išmintingų žmonių sluoksnis, brahmanai, kaip rodo Kardamos Munio pavyzdys, rūpinosi savo dvasiniu tobulėjimu, o *kṣatriyai*, tokie kaip imperatorius Svāyambhūva Manu, valdė valstybę ir stengėsi sudaryti valdiniais visas sąlygas dvasiškai tobulėti. Periodiška valdų inspekcija ir rūpinimasis tvarka visuomenėje yra viena iš valdovo pareigų. Indiškasis civilizacijos valdymas, pagrįstas keturių *varṇų* ir *āśramų* sistema, išsigimė todėl, kad Indija pakliuvo į svetimšalių, kurie nesilaikė *varṇāśramos* visuomenės gyvenimo principų, įtaką. Taip, deja, *varṇāśramos* sistema išsigimė į kastų sistemą.

Texte patvirtinta, kad keturių *varṇų* ir keturių *āśramų* instituciją sukūrė Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Apie tai liudija žodis *bhagavad-racita*. Ši mintis patvirtinta ir „Bhagavad-gītoje“: *cātur-varṇyam mayā sṛṣtam*. Viešpats sako, kad keturių *varṇų* ir *āśramų* sistemą „sukūriau Aš“. Uždrausti arba anuliuoti tai, ką sukūrė Viešpats, neįmanoma. Visuomenės suskirstymas į keturias *varṇas* ir *āśramus* egzistuos visada, arba savo pirminiu pavidalu, arba iškraipytas. Jo negalima sunaikinti, nes jį sukūrė Viešpats, Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Jis sukurtas Dievo rankomis, lyg saulė, todėl gyvuos per amžius. Saulė išlieka danguje ir tada, kai dangus giedras, ir tada, kai dangų yra aptraukę debesys. Lygiai taip ir *varṇāśramos* sistema, išsigimdama tampa pavaldimumo principu pagrįsta kastų sistema, tačiau bet kurioje visuomenėje visada surasime intelektualų, karių, verslininkų ir pirklių, darbininkų sluoksnius. Kai socialinių grupių atstovai bendradarbiauja tarpusavyje vadovaudamiesi Vedų principais, visuomenėje viešpatauja taika ir žmonės dvasiškai tobulėja. O kai *varṇāśramos* sistema pakeičiama kastine

visuomene, kurioje skirtingų kastų žmonės nekenčia vienas kito ir piktnaudžiauja savo socialine padėtimi, tuomet ši sistema išsigimsta ir visuomenė, kaip nurodoma pastarajame posme, atsiduria apgailėtinoje padėtyje. Šiandien pasaulis išgyvena labai sunkius laikus, nes įvairių socialinių sluoksnių ir grupių atstovai kovoja tarpusavyje, gindami savanaudiškus interesus. Šią padėtį galima paaiškinti keturių *varṇų* ir *āśramų* sistemos išsigimimu.

55 TEKSTAS

अधर्मश्च समेधेत लोलुपैर्व्यङ्कुशैर्नृभिः ।

शयाने त्वयि लोकोऽयं दस्युग्रस्तो विनङ्क्ष्यति ॥५५॥

adharmāś ca samedheta lolupair vyaṅkuśair nṛbhiḥ
śayāne tvayi loko 'yaṁ dasyu-grasto vinaṅkṣyati

adharmāḥ – teisingumo nepaisymas; *ca* – ir; *samedheta* – įsigalios; *lolupaiḥ* – trokštantiems tik pinigų; *vyaṅkuśaiḥ* – kurie jausis nesuvaldomi; *nṛbhiḥ* – žmonės; *śayāne tvayi* – tau atsigulus ilsėtis; *lokaḥ* – pasaulis; *ayam* – šis; *dasyu* – nenaudėlių; *grastaḥ* – užvaldytas; *vinaṅkṣyati* – pražus.

Jeį tu liausies rūpintis pasauliu, jame bus pamintas teisingumas, nes tada nebaudžiami bus žmonės, kuriems rūpi tik asmeninė gerovė, ir pasaulis žus, kai šie nenaudėliai paims viršų.

Komentaras: Mūsų laikais moksliskai pagrįsta keturių *varṇų* ir *āśramų* visuomenės sistema praktiskai liovėsi egzistavusi, todėl pasaulis išgyvena labai sunkius laikus, nes jame viešpatauja netikėliai, kurie nieko neišmano apie religiją, politiką ir socialinę visuomenės sandarą. Socialinė sistema yra grindžiama keturiomis *varṇomis* ir *āśramais*. Skirtingų luomų atstovai gauna ir skirtingą parengimą. Mūsų dienomis įvairios mokymo įstaigos rengia specialistus reikalingus visuomenei – inžinierius, medikus, elektrikus, lygiai taip ir kitados specialiai buvo rengiami aukštesniųjų luomų atstovai – intelektualai (brahmanai), valdovai (*kṣatriyai*), verslininkai ir pirkliai (*vaiśyai*). „Bhagavad-gītā“ nurodo brahmanų, *kṣatrijų*, *vaiśjų* ir *śūdrų* pareigas. Kai toks specialus parengimas nėra vykdomas, žmonės, gimę brahmanų ir *kṣatrijų* šeimose, vadina save brahmanais ir *kṣatrijais*, nors ir vykdo *śūdrų* funkcijas. Šios nepagrįstos pretenzijos priklausyti aukščiausioms visuomenės kastoms paverčia mokslinę visuomenės skirstymo į tam tikras klases sistemą kastų sistema ir visiškai iškreipia pirminę jos prasmę. Štai kodėl šiuolaikinėje visuomenėje viešpatauja chaosas, o žmonės

jau nebeatsimena, kas yra taika ir klestėjimas. Posme aiškiai pasakyta, kad kai nebus tvirtos valdovo rankos, pagedę, reikalingų iğūdžių neturintys žmonės ims pretenduoti į aukštą visuomeninę padėtį ir tokiu būdu galutinai pražudys visuomenę.

56 TEKSTAS

अथापि पृच्छे त्वां वीर यदर्थं त्वमिहागतः ।
तद्वयं निर्व्वलीकेन प्रतिपद्यामहे हृदा ॥५६॥

*athāpi p̄cche tvām vīra yad-artham tvam ihāgataḥ
tat vayan̄ nirvvalīkena pratipadyāmahe hṛdā*

atha api – nežiūrint į visą tai; *p̄cche* – aš klausiu; *tvām* – tavęs; *vīra* – o narsusis valdove; *yad-artham* – koku tikslu; *tvam* – tu; *ihā* – čia; *āgataḥ* – atvykai; *tat* – tai; *vayam* – mes; *nirvvalīkena* – besąlygiškai; *pratipadyāmahe* – mes įvykdysime; *hṛdā* – visa širdimi.

Ir vis dėlto, leiskite paklausti, o narsusis valdove, koku tikslu atvykote? Aš pasirengęs besąlygiškai įvykdyti bet kokį tavo norą.

Komentaras: Eidamas pas draugą žmogus dažniausiai turi kažkokį tikslą. Kardamai Muniui buvo aišku, kad didysis valdovas Svāyambhuva keliaudamas po savo valdas užsuko į jo trobelę ne šiaip sau, todėl jis sakosi esąs pasirengęs įvykdyti karaliaus pageidavimą. Anuomet buvo įprasta, kad išminčiai ateidavo pas karalius, o karaliai aplankydavo išminčių trobeles. Šeiminkas visada su džiaugsmu įvykdydavo savo svečio pageidavimus. Toks abipusis paslaugumas vadintas *bhakti-kārya*. Abipusiškai naudingus brahmanų ir *ksatrijų* santykius gerai iliustruoja žodžiai iš vieno Vedų posmo: *ksatram dvijatvam*. *Ksatram* – tai valdovų luomas, o *dvijatvam* – brahmanų luomas. Tais Vedų visuomenės klestėjimo laikais brahmanai ir *ksatrijai* talkino vieni kitiems. Valdovai globojo brahmanus, sudarydami jiems galimybę rūpintis dvasinio visuomenės tobulėjimo reikalais, o brahmanai duodavo valdovams išmintingų patarimų ko reikėtų imtis, kad valstybė ir monarchų valdiniai pasiektų dvasinį tobulumą.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti dvidešimt pirmąjį trečiosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Manu ir Kardamos pokalbis“.

Kardamos Munio ir Devahūti jungtuvės

1 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच

एवमाविष्कृताशेषगुणकर्मादयो मुनिम् ।

सत्रीड इव तं सम्राडुपारतमुवाच ह ॥ १ ॥

maitreya uvāca

*evam āviṣkṛtāśeṣa- guṇa-karmodayo munim
savrīḍa iva taṁ samrād upāratam uvāca ha*

maitreyaḥ – didis išminčius Maitreya; *uvāca* – tarė; *evam* – taip; *āviṣkṛta* – papasakojęs; *aśeṣa* – apie visas; *guṇa* – dorybes; *karma* – veiklą; *udayaḥ* – didybė; *munim* – didis išminčius; *sa-vrīḍaḥ* – kuklus; *iva* – tarsi; *taṁ* – jį (Kardamą); *samrāt* – imperatorius Manu; *upāratam* – nutilusį; *uvāca ha* – kreipėsi.

Śrī Maitreya tarė: Pašlovinęs daugybę imperatoriaus dorybių, jo darbus, išminčius nutilo ir tuomet imperatorius, laikydamas save nevertu tokio šlovinimo, taip tarė.

2 TEKSTAS

मनुरुवाच

ब्रह्मासृजत्स्वमुखतो युष्मानात्मपरीप्सया ।

छन्दोमयस्तपोविद्यायोगयुक्तानलम्पटान् ॥ २ ॥

manur uvāca

*brahmāsṛjat sva-mukhato yuṣmān ātma-parīpsayā
chandomayas tapo-vidyā- yoga-yuktān alampaṭān*

manuḥ – Manu; *uvāca* – tarė; *brahmā* – Viešpats Brahmā; *asrjat* – sukūrė; *sva-mukhataḥ* – iš savo veido; *yuṣmān* – jus (brahmanus); *ātma-parīpsayā* – kad apsaugotų save išsiskleidžiant; *chandaḥ-mayaḥ* – Vedų įsikūnijimas; *tapah-vidyā-yoga-yuktān* – asketiškus, išmintingus, turinčius mistinių galių; *alampaṭān* – abejingus jusliniams malonumams.

Manu atsakė: Norėdamas paskelbti pasauliui Vedų išmintį Vedas įkūnijantis Viešpats Brahmā iš savo veido sukūrė jus, brahmanus, – asketiškus, išmintingus, turinčius mistinių galių ir abejingus jusliniams malonumams.

Komentaras: Vedų tikslas – skleisti transcendentines žinias apie Absoliučią Tiesą. Brahmanai atsirado iš Aukščiausiojo Asmens lūpų, todėl jie pašaukti skleisti Vedų žinias ir tokiu būdu atskleisti pasauliui Viešpaties didybę. „Bhagavad-gītoje“ Viešpats Kṛṣṇa Pats teigia, kad Vedų tikslas – padėti žmogui pažinti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Čia akcentuojama, kad brahmanai turi mistinių galių ir yra abejingi jusliniams malonumams (*yoga-yuktān alampaṭān*). Iš esmės, pasaulyje težinomos dvi veiklos rūšys. Tai materialioji veikla, kurios svarbiausias tikslas – jutiminiai malonumai, bei dvasinė veikla, kai siekiama skelbti pasauliui apie Viešpaties didybę ir tokiu būdu pelnyti Jo prielankumą. Tie, kurie ieško juslinių malonumų sau, yra demonai, o tie, kurie skelbia pasauliui apie Viešpaties didybę ir džiugina Jo transcendentinius jausmus, yra pusdieviai. Posme teigiama, jog brahmanai buvo sukurti iš kosminės būtybės, *virāt-puruṣos*, veido, lygiai taip *kṣatriyai* atsirado iš Viešpaties rankų, *vaiśyai* – iš Jo juosmens, o *śūdro* – iš Jo kojų. Brahmanai yra pašaukti tramdyti kūną, mokytis ir siekti išminties, šviesti kitus žmones ir būti abejingumo visų formų jusliniams malonumams pavyzdžiu.

3 TEKSTAS

तत्राणायामृज्जास्मान्दोःसहस्रात्सहस्रपात् ।
हृदयं तस्य हि ब्रह्म क्षत्रमङ्गं प्रचक्षते ॥ ३ ॥

tat-trāṇāyāsrjac cāsmān doḥ-sahasrāt sahasra-pāt
hrdayaṁ tasya hi brahma kṣatram aṅgaṁ pracakṣate

tat-trāṇāya – kad apgintume brahmanus; *asrjat* – sukūrė; *ca* – ir; *asmān* – mus (*kṣatriyus*); *doḥ-sahasrāt* – iš tūkstančio Savo rankų; *sahasra-pāt* –

tūkstantkojė Aukščiausioji Būtybė (visatos pavidalas); *hṛdayam* – širdis; *tasya* – Jos; *hi* – todėl; *brahma* – brahmanus; *kṣatram* – kṣatrijus; *aṅgam* – rankomis; *pracaḥṣate* – vadina.

Tūkstantkojė, tūkstantrankė Aukščiausioji Būtybė sukūrė mus, kṣatrijus, iš Savo rankų, kad saugotume ir globotume brahmanus. Štai kodėl brahmanus vadina Aukščiausiojo širdimi, o kṣatrijus – Jo rankomis.

Komentaras: Svarbiausias *kṣatrijų* uždavinys – rūpintis ir globoti brahmanus, nes globojant brahmanus bus apsaugota visuomenės galva. Brahmanams skirta vykdyti socialinio organizmo galvos funkcijas. Jei galva mąsto sveikai ir blaiviai, tai ir visam kūnui niekas negresia. *Namo brahmaṇya-devāya go-brāhmaṇa-hitāya ca*, – kalbama apie Viešpatį. Šioje maldoje teigiama, kad Viešpats pirmiausiai rūpinasi brahmanais ir karvėmis, o jau po to visais kitais visuomenės nariais (*jaḡad-dhitāya*). Visuotinė gerovė visų pirma priklauso nuo karvių ir brahmanų gerovės. Taip nustatė Pats Viešpats, todėl brahmanų kultūra ir rūpinimasis karvėmis yra pamatiniai žmogiškosios civilizacijos principai. *Kṣatrijų* uždavinys – saugoti ir globoti brahmanus, nes tokia yra Aukščiausiojo Viešpaties valia: *go-brāhmaṇa-hitāya ca*. Širdis žmogaus organizme atlieka labai svarbią funkciją, tokia pat svarbi žmonių visuomenės sudėtinė dalis yra brahmanai. *Kṣatrijus* greičiau galima palyginti su pačiu kūnu. Kūnas savo dydžiu gerokai pranoksta širdį, tačiau širdžiai tenka kur kas svarbesnis vaidmuo.

4 TEKSTAS

अतो ह्यन्योन्यमात्मानं ब्रह्म क्षेत्रं च रक्षतः ।

रक्षति स्मान्वयो देवः स यः सदसदात्मकः ॥ ४ ॥

*ato hy anyonyam ātmānaṁ brahma kṣatram ca rakṣataḥ
rakṣati smāvyayo devaḥ sa yaḥ sad-asad-ātmakaḥ*

ataḥ – todėl; *hi* – be abejonių; *anyonyam* – vienas kitą; *ātmānam* – esmė; *brahma* – brahmanai; *kṣatram* – kṣatrijai; *ca* – ir; *rakṣataḥ* – gina; *rakṣati sma* – gina; *avyayaḥ* – nekintamas; *devaḥ* – Viešpats; *saḥ* – Jis; *yaḥ* – kuris; *sat-asad-ātmakaḥ* – pavidalas, apjungiantis savyje priežastį ir pasekmę.

Saugodami ir gindami vienas kitą brahmanai ir kṣatrijai gina ir patys save, o amžinai nekintamas Viešpats, kuris sykiu yra ir priežastis, ir pasekmė, saugo juos, skatindamas rūpintis vienus kitais.

Komentaras: Socialinė *varṇāśramos* sistema grindžiama skirtingų luomų bendradarbiavimu. Šios socialinės struktūros tikslas – padėti žmonėms pasiekti aukščiausią dvasinio susivokimo būvį. *Kṣatrijų* priedermė – globoti ir ginti brahmanus, o brahmanų – šviesti *kṣatrijus*. Kai brahmanai ir *kṣatrijai* gerai sutaria tarpusavyje ir bedradarbiauja, priklausomi nuo jų žemesnieji luomai, *vaiśyai* (pirkliai, verslininkai) bei *śūdro* (darbininkija) savaime klesti. Taigi svarbiausias vaidmuo užtikrinant normalų sudėtingos vėdiškosios socialinės sistemos funkcionavimą tenka brahmanams bei *kṣatrijams*. Tikrasis gyvųjų būtybių saugotojas ir globėjas yra Aukščiausiasis Viešpats, tačiau globėjishiška veikla Jo neįtakoja. Jis sukuria brahmanus *kṣatrijams* apginti, o rūpindamasis brahmanų gerove sukuria *kṣatrijus*. Tačiau į kuriamąjį darbą Viešpats nesivelia, laikosi nuošaly, neveltui Jį vadina *nirvikāra*, „nieko neveikiančiu“. Viešpats neįpareigotas veikti. Jis toks didis, kad Pats asmeniškai nieko neveikia, už jį darbuojasi Jo galios. Brahmanai, *kṣatrijai* ir visas mus supantis pasaulis – tai įvairių Viešpaties galių sąveikos laukas.

Nors individualios sielos yra labai skirtingos ir nepanašios viena į kitą, visas jas jungia tai, kad jų širdyse glūdi Aukščiausiasis „Aš“, Supersiela, t.y. Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Individualios sielos nepanašios savo ypatybėmis, jos veikia skirtingai, pavyzdžiui, vienos vykdo brahmanų, kitos *kṣatrijų* ar *vaiśjų* funkcijas. Tačiau kai tokios skirtingos sielos veikia išvien, vieningoji Siela glūdinti visų jų širdyse – Aukščiausiasis Dievo Asmuo įsikūnijęs Paramātmos, Supersielos, pavidalu tuo labai džiaugiasi ir imasi visas jas ginti ir globoti. Kaip jau minėta brahmanai atėjo į pasaulį iš Viešpaties lūpų, o *kṣatrijai* – iš Jo krūtinės ir rankų. Viešpats labai džiaugiasi kai iš pažiūros tokios skirtingos pagal savo veiklą kastos ar socialinės grupės veikia išvien glaudžiai bendradarbiaudamos. Bendras keturių *varṇų* ir *āśramų* veikimas yra šios socialinės struktūros svarbiausioji idėja. Kai įvairių *āśramų* ir *varṇų* atstovai glaudžiai bendradarbiauja, vadovaudamiesi Kṛṣṇos sąmonės principais, Viešpats patikimai saugo ir globoja visą visuomenę, tuo galima neabejoti.

„Bhagavad-gītoje“ teigiama, kad gyvosios būtybės kūnas yra Viešpaties nuosavybė. Žinoma, kūnas priklauso ir individualiai sielai, kuri jame gyvena, tačiau Viešpats aiškiai sako: „O Bhārata, žinok, kad ir Aš esu *kṣetra-jña*.“ *Kṣetra-jña* reiškia „tas, kuris pažįsta kūną, jį valdo“. Individuali siela valdo savo kūną, tačiau Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Kṛṣṇa, Supersiela, yra tikrasis visų pasaulio gyvųjų būtybių kūnų savininkas. Jam priklauso ne tik žmonių, bet ir paukščių, žvėrių ir visų gyvųjų esybių, gyvenančių ne tik mūsų, bet ir visose pasaulio planetose, kūnai. Jis yra aukščiausiasis būties valdovas, todėl globodamas individualias sielas, Pats Jis lieka

vienas ir nekintantis. Pasiekusi zenitą saulė spindi virš visų mūsų, tačiau tai nereiškia, kad ji skyla į daugybę mažesnių saulių. Žmogui atrodo, kad saulė spindi tik virš jo galvos, tačiau lygiai taip pat atrodo ir kitam žmogui, esančiam už penkių tūkstančių kilometrų. Panašiai ir Supersiela, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, yra vienas ir nedalomas, tačiau būtent Jis stebi kiekvieną individualią sielą. Tai jokiū būdu nereiškia, kad individuali siela ir Supersiela yra visiškai identiškos. Jos tapačios kokybės prasme, savo dvasine prigimtimi, ir vis dėlto individuali siela ir Supersiela viena nuo kitos skiriasi.

5 TEKSTAS

तव सन्दर्शनादेव च्छिन्ना मे सर्वसंशयाः ।
यत्स्वयं भगवान् प्रीत्या धर्ममाह रिरक्षिषोः ॥ ५ ॥

*tava sandarśanād eva cchinnā me sarva-sarśayāḥ
yat svayam bhagavān prītyā dharmam āha rirakṣiṣoḥ*

tava – tave; *sandarśanāt* – išvydęs; *eva* – tik; *chinnāḥ* – išsklaidei; *me* – mano; *sarva-sarśayāḥ* – visas abejones; *yat* – kadangi; *svayam* – asmeniškai; *bhagavān* – valdovas; *prītyā* – su meile; *dharmam* – pareigas; *āha* – išaiškina; *rirakṣiṣoḥ* – valdovo, siekiančio apginti savo pavaldinius.

Šiandien, kai išvydau tave, aš jau neturiu jokių abejonių, nes tu, o valdove, aiškiai atskleidei man, kas privalu karaliui, trokštančiam užtikrinti valdiniams saugų gyvenimą.

Komentaras: Posme Manu pasakoja apie tai, koks naudingas žmogui gali būti bendravimas su didžiu šventuoju. Viešpats Caitanya nurodo, kad bendrauti su šventuoju privalo kiekvienas iš mūsų, nes tinkamas bendravimas su šventu žmogumi, net jei jis trunka neilgai, suteikia galimybę siekti aukščiausio tobulumo. Jeigu žmogui nusišypso laimė sutikti savo gyvenimo kelyje šventąjį, gauti jo malonę, jis pasieks tikslą, įgyvendins savo gyvenimo misiją. Manu žodžių teisingumu šių eilučių autoriui teko įsitikinti pačiam. Man nusišypsojo laimė savo gyvenimo kelyje sutikti Višņupādą Śrī Śrīmad Bhaktisiddhānta Sarasvatī Gosvāmī Mahārājā ir jau per pirmąjį mūsų susitikimą jis paprašė manęs skelbti jo mokymą Vakarų šalyse. Man tai buvo visiškai netikėta, bet toks buvo jo noras, ir jo malone šiandien aš vykduo ją valią. Transcendentinė misija, kurią jis man patikėjo, išgelbėjo mane

nuo materialios veiklos. Tai dar kartą įrodo, kad sutikę šventą, savo priedermei atsidėjusį žmogų ir pelnę jo prielankumą, mes gauname galimybę įgyvendinti savo gyvenimo misiją. Jei mums nusišypsos laimė susitikti su šventu žmogumi, akimirksniu mums bus dovanota tai, kas nepasiekama ir per tūkstančius gyvenimų. Neveltui Vedų raštai ragina mus ieškoti šventųjų draugijos ir vengti bendravimo su paprastais žmonėmis. Net ir vienas švento žmogaus žodis gali padėti mums ištrukti iš materialios nelaisvės. Dvasinis tobulumas, kurį pelno šventas žmogus, suteikia jam galią akies mirksniu dovanoti sąlygotai sielai išvadavimą. Manu prisipažįsta, kad Kardamos Munio pasakojimas apie įvairias pareigas, tenkančias individualioms sieloms, išskleidė visas jo abejones.

6 TEKSTAS

दिष्ट्या मे भगवान्दृष्टो दुर्दर्शो योऽकृतात्मनाम् ।
दिष्ट्या पादरजः स्पृष्टं शीर्ष्णा मे भवतः शिवम् ॥ ६ ॥

diṣṭyā me bhagavān dṛṣṭo durdarśo yo 'kṛtātmanām
diṣṭyā pāda-rajah sprṣṭam śīrṣṇā me bhavataḥ śivam

diṣṭyā – didelė sėkmė; *me* – mano; *bhagavān* – visagalį; *dṛṣṭaḥ* – pamatyti; *durdarśaḥ* – nelengva pamatyti; *yaḥ* – kurį; *akṛta-ātmanām* – tiems, kas nepažabojo proto ir juslių; *diṣṭyā* – mano sėkmės dėka; *pāda-rajah* – dulkės nuo pėdų; *sprṣṭam* – palietė; *śīrṣṇā* – galvą; *me* – mano; *bhavataḥ* – tavo; *śivam* – lemiančios sėkmę.

Kokia laimė, kad aš sutikau tave, nes tam, kuris nepažabojo savo proto ir juslių, tokia galimybė išpuola nedažnai. Dar didesnė laimė man, kad šventos dulkės nuo tavo lotosinių pėdų pašventino mano galvą.

Komentaras: Norint pasiekti dvasinį tobulumą, žmogui pakanka prisiliesti prie šventų dulkių nuo švento žmogaus lotosinių pėdų. „Bhāgavatam“ teigiama: *mahat-pāda-rajo-'bhīsekam*, „būti pašventintam dulkių nuo ištikimo Viešpaties bhakto, mahat, lotosinių pėdų“. *Mahātmanās tu* – didžiasias sielas globoja dvasinė energija, visa savo esybe jos yra pasinėrusios į Kṛṣṇos sąmonę, tarnystę Viešpačiui. Toks jų skiriamasis bruožas, – teigiama „Bhagavad-gītoje“. Dėl šios priežasties didžiasias sielas vadina *mahat*. Dvasinį tobulumą žmogus pasiekia tik tada, jeigu jam išpuola laiminga galimybė pabarstyti galvą dulkėmis nuo *mahātmos* lotosinių pėdų.

Dvasinio tobulėjimo procese labai svarbus vaidmuo tenka *paramparai*, mokinių sekai. *Mahat* tampama *mahat*, savo dvasinio mokytojo, malone.

Tas, kuris ieško prieglobsčio didžiosios sielos lotosinių pėdų šešėlyje, gauna puikią galimybę pats tapti didžia siela. Mahārājai Rahūganai paklausius Jaḍos Bharatos, koks stebuklas jam padėjo pasiekti dvasinį tobulumą, Jaḍa Bharata atsakė karaliui, kad dvasinis tobulumas nepasiekiamas vykdant religines apeigas, davus *sannyāso*s įžadus arba atnašaujant Vedose rekomenduojamus aukojimus. Visi šie metodai be jokių abejonių padeda žmogui dvasiškai tobulėti, tačiau galutinį dvasinio tobulėjimo tikslą tegalima pasiekti *mahātmos* malone. Aštuoniuose posmuose, skirtuose dvasiniam mokytojui, Viśvanātha Cakravartis Ṭhākura tiesiai sako, kad tas, kuris nusipelno dvasinio mokytojo prielankumo, lengvai pasiekia aukščiausiąjį gyvenimo tikslą, ir atvirkščiai tas, kuriam nepavyko to padaryti, dvasinio tobulumo niekada nepasieks, net jei uoliai vykdytų visus apeiginius aukojimus. Ypač svarbi reikšmė posme tenka žodžiui *akṛtātmanām*. Sanskrite *ātmā* reiškia „kūnas“, „siela“ arba „protas“. Tad žodis *akṛtātāmā* reiškia paprastą žmogų, kuriam nepavyko pažaboti savo proto ir juslių. Paprastas žmogus nepajėgus sutramdyti protą ir jusles, todėl jis turi ieškoti didžiosios sielos arba ištikimo Viešpaties bhakto prieglobsčio ir iš visų jėgų stengtis pelnyti jo prielankumą. Tik pelnęs didžios sielos prielankumą jis įvykdys aukščiausią savo gyvenimo misiją. Paprastam žmogui, kuris norėtų pasiekti dvasinio gyvenimo aukštumą, nepakanka laikytis religijos normų ir vykdyti ritualų, jam būtinas *bona fide* dvasinio mokytojo prieglobstis. Jeigu jis nuoširdžiai, kupina tikėjimo širdimi vykdys tokio dvasinio mokytojo priesakus, jis būtinai pasieks tobulumą.

7 TEKSTAS

दिष्ट्या त्वयानुशिष्टोऽहं कृतश्चानुग्रहो महान् ।
 अपावृतैः कर्णरन्ध्रैर्जुष्टा दिष्ट्योशतीर्गिरः ॥ ७ ॥

*diṣṭyā tvayānuśiṣṭo 'haṁ kṛtaś cānugraho mahān
 apāvṛtaiḥ kaṛṇa-randhrāiḥ juṣṭā diṣṭyośatīr girah*

diṣṭyā – laimei; *tvayā* – tavo; *anusiṣṭaḥ* – gavau pamokymus; *aham* – aš; *kṛtaḥ* – suteikei; *ca* – ir; *anugrahaḥ* – malonę; *mahān* – didžiulę; *apāvṛtaiḥ* – atverta; *kaṛṇa-randhrāiḥ* – per ausų angas; *juṣṭāḥ* – gavau; *diṣṭyā* – man pasisekė; *usatīḥ* – šventus; *girah* – žodžius.

Man pasisekė, nes pamokydamas mane, tu dovanojai man didžiulę malonę, ir aš dėkingas Dievui už tai, kad atidžiai klausiausi tavo šventų žodžių.

Komentaras: „Bhakti-rasāmṛta-sindhu“ Śrīla Rūpa Gosvāmī nurodo, kaip pasirinkti *bona fide* dvasinį mokytoją ir kaip užmegzti su juo santykius. Dvasinio tobulumo siekiantis žmogus visų pirma turi susirasti *bona fide* dvasinį mokytoją, įdėmiai klausyti jo pamokymų ir juos praktiškai įgyvendinti. Dvasinis mokytojas tarnauja mokiniui šviesdamas jį, o mokinys tarnauja dvasiniam mokytojui vykdydamas jo priesakus. *Bona fide* dvasinis mokytojas, šventas žmogus, yra visada pasiryžęs padėti paprastam į jį besikreipiančiam žmogui. Būdami *māyos*, iliuzijos, valdžioje mes užmirštame apie savo svarbiausią pareigą – Kṛṣṇos sąmonės principų laikymąsi, todėl šventas žmogus visada trokšta, kad ir kiti taptų šventaisiais. Šventojo žmogaus misija – žadinti Kṛṣṇos sąmonę kiekvieno Dievą užmiršusio žmogaus širdyje.

Manu teigimu, Kardamos Munio patarimai ir pamokymai jam davė didžiulę naudą. Jis labai džiaugėsi, kad pats galėjo klausytis išminčiaus pamokymų. Posme pabrėžiama, kaip svarbu siekti dvasinio žinojimo, dėmesingai klausytis tikro dvasinio mokytojo, autoritetingo dvasinės išminties šaltinio. Čia kyla klausimas – kaip geriausia tai padaryti? Transcendentinės žinias gausime klausydamiesi. Žodis *karna-randhrāiḥ* reiškia „per ausų kiaurymes“. Dvasinio mokytojo malonė pasiekama tik per ausis, tačiau tai nereiškia, kad dvasinis mokytojas duoda mokiniui mįslingą *mantrą*, o mokinys išklausęs ją simboliškai susimoka ir medituodamas tą *mantrą* per pusę metų pasiekia tobulumą – tampa Dievu. Visa tai tik akių dūmimas. Tikrovėje, *bona fide* dvasinis mokytojas, kuris pažįsta savo mokinio charakterį ir žino, kokios Kṛṣṇos sąmonės pareigos jam geriausiai tinka, duoda jam atitinkamus nurodymus. Dvasinis mokytojas pataria mokiniui viešai, o ne likęs su juo vienu du: „Tu tinkamas tokiai ir tokiai veiklai Kṛṣṇos sąmonėje. Tau reikėtų daryti tai ir tai.“ Vienam mokiniui jis nurodo tarnauti Kṛṣṇai rūpinantis Dievybėmis, kitam – redaguoti knygas ir žurnalus, trečią dvasinis mokytojas siunčia pamokslauti, o ketvirtajam pataria tarnauti Kṛṣṇai dirbant virtuvėje. Kṛṣṇos sąmonėje yra labai daug veiklos formų ir dvasinis mokytojas, žinodamas kiekvieno konkretaus mokinio galimybes, patiki jam tokią veiklą, kuriai mokinys labiausiai tinkamas ir kuri padės jam pasiekti tobulumą. „Bhagavad-gītoje“ be kita ko teigiama, kad aukščiausiąjį tobulumą dvasiniame gyvenime pasiekia tas, kurio tarnystė atitinka jo įgimtus polinkius. Štai Arjuna pasiekė tobulumą panaudodamas tarnystėje Kṛṣṇai savo karinius įgudžius. Iki galo įvykđęs kario priedermę Arjuna pasiekė dvasinį tobulumą. Lygiai taip ir dailininkas dvasinį tobulumą gali pasiekti tapydamas paveikslus dvasiniam mokytojui vadovaujant. Literatūrinių gabumų turintis žmogus gali pasitarnauti Kṛṣṇai, jei dvasinio mokytojo vadovaujamas rašys straipsnius ir kurs eiles. Mokinys turi pasitarti su

dvasiniu mokytoju, kaip geriausiai panaudoti savo gabumus, nes dvasinis mokytojas gali jam duoti kvalifikuotų patarimų.

Dvasinis tobulėjimas duoda geriausių vaisių, kai mokinys tariasi su dvasiniu mokytoju ir besąlygiškai vykdo jo nurodymus. Komentuodamas „Bhagavad-gītos“ posmą *vyavasāyātmikā buddhiḥ*, Śrila Viśvanātha Cakravartī Thākura rašo, kad mokinys, norintis pasiekti dvasinį gyvenimo tikslą, turėtų tartis su dvasiniu mokytoju ir gauti konkretų nurodymą, kuo jam geriausia užsiimti. Mokinys privalo griežtai laikytis dvasinio mokytojo nurodymų, suvokdamas juos kaip savo gyvenimo misiją. Besąlygiškas dvasinio mokytojo valios įgyvendinimas – vienintelė kiekvieno mokinio pareiga, tik taip jis gali pasiekti dvasinį tobulumą. Mokinys privalo atidžiai išklaudyti dvasinio mokytojo nurodymų ir besąlygiškai vykdyti jo valią. Tai jam leis pasiekti gyvenimo tikslą.

8 TEKSTAS

स भवान्दुहितृस्नेहपरिक्लिष्टात्मनो मम ।
श्रोतुमर्हसि दीनस्य श्रावितं कृपया मुने ॥ ८ ॥

*sa bhavān duhitṛ-sneha- parikliṣṭātmano mama
śrotum arhasi dīnasya śrāvitam kṛpayā mune*

saḥ – tu; *bhavān* – Jūsų Kilnybe; *duhitṛ-sneha* – prieraišumo savo dukrai; *parikliṣṭa-ātmanaḥ* – kurio protas sujaudintas; *mama* – manęs; *śrotum* – išklaudyti; *arhasi* – malonėki; *dīnasya* – tavo nuolankaus tarno; *śrāvitam* – prašymą; *kṛpayā* – maloningai; *mune* – o išminčiau.

O didis išminčiau, teikis išklaudyti mano nuolankų prašymą, nes prieraišumas dukrai atėmė iš manęs ramybę.

Komentaras: Kai tarp mokinio ir dvasinio mokytojo atsiranda visiškas supratimas ir mokinys uoliai ir nepriekaištingai vykdo jo valią, jis gali prašyti dvasinio mokytojo vienokio ar kitokio palaiminimo. Tyras Viešpaties bhaktas ar ištikimas *bona fide* dvasinio mokytojo mokinys paprastai neprašo jokių palaiminimų nei iš Viešpaties, nei iš dvasinio mokytojo, tačiau jei mokiniui vis dėlto kyla mintis paprašyti, visų pirma jis turi pelnyti dvasinio mokytojo palankumą savo tarnyste. Svāyambhuva Manu panoro atskleisti išminčiui savo ketinimus dėl mylimos dukros ateities.

9 TEKSTAS

प्रियव्रतोत्तानपदोः स्वसेयं दुहिता मम ।
अन्विच्छति पतिं युक्तं वयःशीलगुणादिभिः ॥९॥

*priyavratottānapadoḥ svaseyaṁ duhitā mama
anvicchatī patim yuktam vayah-śīla-guṇādibhiḥ*

priyavrata-uttānapadoḥ – Priyavratos ir Uttānapādos; *svasā* – sesuo; *iyam* – ši; *duhitā* – dukra; *mama* – mano; *anvicchatī* – ieško; *patim* – vyro; *yuktam* – kuris tiktų jai; *vayah-śīla-guṇa-ādibhiḥ* – pagal amžių, būdą ir dorybes.

Mano dukra yra Priyavratos ir Uttānapādos sesuo. Ji ieško vyro, kuris tiktų jai pagal amžių, būdą, nenusileistų jai savo dorybėmis.

Komentaras: Svāyambhuva Manu turėjo suaugusią dukrą vardu Devahūti, nepriekaištingo būdo, įvairiomis dorybėmis apdovanotą merginą. Ji ieškojo sau vyro, kuris tiktų jai pagal amžių, būdą ir ypatybes. Paminėjęs tą faktą, jog jo dukra yra didžiųjų valdovų Priyavratos ir Uttānapādos sesuo, Manu norėjo įtikinti išminčių, kad Devahūti yra kilusi iš kilmingos giminės. Devahūti buvo ne šiaip prasčiokė, o *kṣatriyū* dukra ir sesuo. Manu pasiūlė ją Kardamai į žmonas, nes žinojo, kad išminčiui ji puikiai tiks į porą. Manu dukra buvo suaugusi mergina, ji galėjo pasigirti daugeliu dorybių, ir vis dėlto ji nesiėmė ieškoti vyro patį. Devahūti papasakojo tėvui apie savo troškimą ištekti už garbingo žmogaus, kuris jai tiktų pagal būdą, amžių ir ypatybes, ir mylintis tėvas pats ėmė ieškoti jai tinkamo vyro.

10 TEKSTAS

यदा तु भवतः शीलश्रुतरूपवयोगुणान् ।
अश्रुणोन्नारदादेशा त्वय्यासीत्कृतनिश्चया ॥१०॥

*yadā tu bhavataḥ śīla- śruta-rūpa-vayo-guṇān
aśṛṇon nāradād eṣā tvayy āsīt kṛta-niścayā*

yadā – kada; *tu* – bet; *bhavataḥ* – apie tavo; *śīla* – kilnumą; *śruta* – mokytumą; *rūpa* – grožį; *vayah* – jaunystę; *guṇān* – dorybes; *aśṛṇot* – išgirdo; *nāradāt* – iš Nārados Munio; *eṣā* – Devahūti; *tvayī* – į tave; *āsīt* – tapo; *kṛta-niścayā* – sutelkusi savo ketinimus.

Nāradai papasakojuos apie tavo kilnumą, mokytumą, grožį, jaunystę ir kitas dorybes, ji tvirtai pasirinko tave.

Komentaras: Devahūti niekada asmeniškai nebuvo susitikusi Kardamos Munio ir ji neturėjo progos pati įsitikinti jo dorybėmis, pažinti jo būdą, nes tuometinėje visuomenėje vyravę papročiai to jai neleido padaryti. Tačiau apie Kardamą jai papasakojo žmogus, kuriuo buvo galima visiškai pasikliauti – Nārada Munis. Išmanančio žmogaus patarimas yra žymiai naudingesnis už savarankiškas pastangas pačiam išsiaiškinti. Nārada Munis papasakojo Devahūti, kad Kardama Munis jai geriausiai tiktų į porą. Todėl širdyje ji nusprendė, kad norėtų tekėti tiktai už jo. O nutarusi, papasakojo tėvui, kuris ir atvežė merginą prie išminčiaus trobelės.

11 TEKSTAS

तत्प्रतीच्छ द्विजाग्रयेमां श्रद्धयोपहृतां मया ।
सर्वात्मनानुरूपं ते गृहमेधिषु कर्मसु ॥११॥

*tat pratīccha dvijāgryemāṃ śraddhayopahr̥tām mayā
sarvātmanānūrūpāṃ te gṛhamedhiṣu karmasu*

tat – todėl; *pratīccha* – prašau priimti; *dvija-agrya* – o geriausias iš brahmanų; *imām* – ją; *śraddhaya* – giliai įsitikinęs; *upahr̥tām* – siūlomą tau kaip dovana; *mayā* – mano; *sarva-ātmanā* – visais atžvilgiais; *anūrūpām* – vertą; *te* – tavęs; *gṛha-medhiṣu* – namų; *karmasu* – rūpesčius.

O geriausias iš brahmanų, prašau priimti mano dukros ranką, nes aš giliai įsitikinęs, kad ji tikrai visais atžvilgiais yra verta būti tavo žmona ir šeimininke tavo namuose.

Komentaras: *Gṛhamedhiṣu karmasu* reiškia „šeimos žmogaus pareigos“. Šiame posme taip pat vartojamas žodis *sarvātmanānūrūpām*. Čia turima omenyje tai, kad žmona privalo tikti vyrui pagal amžių, būdą, savo ypatybes ir kartu padėti vykdyti jam šeimos galvos pareigas. Santuoka skirta ne jusliniams malonumams. Vedusio žmogaus pareiga – gyventi su žmona ir vaikais ir sykiu dvasiškai tobulėti. Kas to nedaro yra ne šeimos galva, o *gṛhamedhis*. Sanskrite šeimos žmogų vadina arba *gṛhastha*, arba *gṛhamedhiu*. Prasminiu požiūriu žodžiai *gṛhastha* ir *gṛhamedhī* skiriasi tuo, kad žodis *gṛhastha* apibūdina vieno iš *āśramy*, dvasinių luomų, atstovą, o *gṛhamedhī* – tą žmogų,

kuris santuokoje teieško juslinių malonumų. *Gṛhamedhiui* jo žmona – tik juslinių malonumų šaltinis, o *gṛhasthai* dora žmona yra gera pagalbininkė ir ramstis dvasiniame gyvenime. Žmonos pareiga – rūpintis namais, o ne varžytis su vyru. Žmona pašaukta visokeriopai padėti vyrui, tačiau tai įmanoma tikrai kai ji tinka vyrui pagal amžių, būdą ir ypatybes.

12 TEKSTAS

उद्यतस्य हि कामस्य प्रतिवादो न शस्यते ।
अपि निर्मुक्तसङ्गस्य कामरक्तस्य किं पुनः ॥१२॥

udyatasya hi kāmasya prativādo na śasyate
api nirmukta-saṅgasya kāma-raktasya kiṁ punaḥ

udyatasya – kas atėjo savaime; *hi* – iš tikrųjų; *kāmasya* – materialių troškimų; *prativādaḥ* – atsisakymas; *na* – ne; *śasyate* – vertas pagyrimo; *api* – netgi; *nirmukta* – to, kuris išsivadavo; *saṅgasya* – nuo prisirišimų; *kāma* – jusliniam pasitenkinimui; *raktasya* – tas, kuris prisirišęs; *kiṁ punaḥ* – kur kas mažiau.

To, kas savaime ateina į rankas neturėtų atsisakyti net ir tas, kuris neturi jokių prisirišimų, ką jau kalbėti apie tą, kuris be jutiminių malonumų negali gyventi.

Komentaras: Materialiame gyvenime kiekvienas siekia juslinių malonumų. Todėl kai juslinių malonumų objektas patenka į žmogaus rankas savaime, jo atsisakyti jis neturėtų. Kardama Munis juslinių malonumų netroško, tačiau jis norėjo vesti ir prašė Viešpatį atsiųsti jam tinkamą žmoną. Svāyambhuva Manu žinojo apie tai, todėl jis stengėsi įtikinti Kardamą Munį tarsi sakydamas: „Tu svajoji apie dorą žmoną, apie tokią, kokia yra mano dukra, ir štai ji prieš tave. Tau nevalia atsisakyti merginos, apie kurią kalbėjai savo maldose – mano dukros rankos.“

13 TEKSTAS

य उद्यतमनादृत्य कीनाशमभियाचते ।
क्षीयते तद्यशः स्फीतं मानश्चावज्ञया हतः ॥१३॥

*ya udyatam anādrtya kīnāśam abhiyācate
kṣīyate tad-yaśaḥ sphītam mānaś cāvajñayā hataḥ*

yaḥ – kuris; *udyatam* – dovanos; *anādrtya* – atsisako; *kīnāśam* – šykštuolio; *abhiyācate* – prašo; *kṣīyate* – praranda; *tad* – savo; *yaśaḥ* – gerą vardą; *sphītam* – plačiai žinoma; *mānaḥ* – garbę; *ca* – ir; *avajñayā* – paniekinančio elgesio; *hataḥ* – sunaikintą.

Žmogus, kuris atsisako dovanos, kuri pati ateina jam į rankas, o po to su išmalda kreipiasi į šykštuolį, praranda savo gerą vardą. Žmonės ima jį niekinti ir tai skaudžiai žeidžia jo orumą.

Komentaras: Pagal vėdiškosios visuomenės normas tėvas pats siūlo dukros ranką tinkamam jauniui. Taip sudaryti santuoką buvo didelė garbė. Jaunuoliui buvo nevalia kreiptis į tėvą ir pačiam prašyti jo dukros rankos. Laikyta, kad taip elgdamasis jaunuolis žeminasi ir kenkia savo reputacijai. Žinodamas apie tai, kad Kardama Munis ketina vesti tinkamą jam merginą, Svāyambhuva Manu stengėsi įtikinti išminčių: „Aš tau siūlau žmoną, apie kurią tu svajoji. Atmetęs mano pasiūlymą, vėliau tu būsi priverstas ieškotis sau žmonos, tad kreipsiesi į kitą žmogų, kuris gali pasielgti ne taip garbingai, ir tada tau teks patirti pažeminimą.“

Kitas šio epizodo ypatumas yra tame, kad Svāyambhuva Manu buvo imperatorius, tačiau atėjo pas neturtingą brahmaną ir pasiūlė savo doringą dukrą jam į žmonas. Kardama Munis neturėjo jokių žemiškų turtų ir gyveno atsiskyrėlio gyvenimą miške, bet buvo labai aukštos kultūros žmogus. Vadinas, siūlant savo dukrą kam nors į žmoną, būtina visų pirma atsižvelgti į būsimo vyro bendrą kultūrą, į jo būdą, o ne į turtus ar kitus materialius faktorius.

14 TEKSTAS

अहं त्वाश्रणं विद्वन् विवाहार्थं समुद्यतम् ।
अतस्त्वमुपकुर्वाणः प्रत्तां प्रतिगृहाण मे ॥१४॥

*aham tvāśṛṇavam vidvan vivāhārtham samudyatam
atas tvam upakurvāṇaḥ Prattāṁ pratigṛhāṇa me*

aham – aš; *tvā* – tu; *śṛṇavam* – girdėjau; *vidvan* – o išminčiau; *vivāhārtham* – vesti; *samudyatam* – ketini; *ataḥ* – kadangi; *tvam* – tu; *upa-*

kurvāṇaḥ – nesi davęs skaistos įžadų visam gyvenimui; *prattām* – pasiūlymą; *pratighāṇa* – prašau, priimk; *me* – mano.

Svāyambhuva Manu toliau kalbėjo: O išminčiau, mane pasiekė žinia, kad tu ketini vesti. Tad priimki mano dukros ranką, kurią aš tau siūlau, nes žinau, kad tu nesi davęs skaistos įžadų visam gyvenimui.

Komentaras: Lytinis susilaikymas yra pamatinis *brahmacaryos* principas. *Brahmacāriai* būna dviejų tipų. Vieni, *naiṣṭhika-brahmacāriai*, duoda skaistos įžadus visam gyvenimui, o kiti, *upakurvāṇa-brahmacāriai*, laikosi skaistos įžado tik iki tam tikro amžiaus. *Upakurvāṇa-brahmacāris* laikosi skaistybės įžadų tarkim iki 25 metų, o po to, jo dvasiniam mokytojui leidus, veda. *Brahmacarya* – tai mokymosi laikas, tai pirmasis iš dvasinio gyvenimo etapų, o svarbiausias *brahmacaryos* principas yra skaistybė. Skirtingai nei šeimos žmogus, *brahmacāris* negali sau leisti juslinių ar lytinių malonumų. Svāyambhuva Manu paprašė Kardamos Munio paimti į žmonas jo dukrą, kadangi Kardama nebuvo davęs *naiṣṭhika-brahmacārio* įžadų. Kardama ketino vesti ir štai prieš jį stovėjo dora mergina iš kilmingos valdovo šeimos.

15 TEKSTAS

ऋषिरुवाच

बाढमुद्दोदुकामोऽहमप्रत्ता च तवात्मजा ।

आवयोरनुरूपोऽसावाद्यो वैवाहिको विधिः ॥१५॥

ṛṣir uvāca

*bāḍham udvodhu-kāmo 'ham aprattā ca tavātmajā
āvayor anurūpo 'sāv ādyo vaivāhiko vidhiḥ*

ṛṣiḥ – didysis išminčius Kardama; *uvāca* – tarė; *bāḍham* – labai gerai; *udvodhu-kāmaḥ* – noriu vesti; *aham* – aš; *aprattā* – nebuvo susižiedavusi; *ca* – ir; *tava* – tavo; *ātma-jā* – dukra; *āvayoḥ* – mes abu; *anurūpaḥ* – tinkami; *asau* – šioms; *ādyah* – pirmoms; *vaivāhikaḥ* – santuokos; *vidhiḥ* – apeigoms.

Didysis išminčius atsakė: Tai tiesa, aš noriu vesti, o tavo dukra dar nebuvo ištekėjusi ir nebuvo susižiedavusi, todėl mes galime susituokti pagal visas Vedų apeigas.

Komentaras: Prieš pasiryždamas imti į žmonas Svāyambhuvos dukrą, Kardama Munis įvertino daugelį aplinkybių. Svarbiausia buvo tai, kad Devahūti pasiryžo tekėti tikrai už jo, ji neketino tekėti už kito vyro. Tai labai svarbu, nes jei moteris pirmą kartą savo gyvenime atiduoda savo širdį išrinktajam, paveržti ją kitam būna labai sunku. Tokia moters psichologija. Be to Devahūti nebuvo anksčiau ištekėjusi ir buvo skaisti. Šios aplinkybės įtikino Kardamą Munį paimti ją į žmonas. Todėl kreipdamasis į Svāyambhuvą Manu jisai tarė: „Gerai, aš vesiu tavo dukrą pagal visas religijos normas.“ Santuokos būna įvairios, tačiau pačia geriausia santuoka laikoma tokia, kai nuotakos tėvas pats pakviečia į namus tinkamą jaunikį ir atiduoda gražiais drabužiais aprengtą, brangenybėmis papuoštą žmoną neatlyginamai. Ištekdamas dukrą, jis duoda kraitį, kuris atitinka jo galimybes. Būna dar ir kitos santuokos formos, pavyzdžiui, santuoka pagal *gāndharvų* papročius arba santuoka iš meilės, kurios taip pat yra priimtinos. Net jei vyras pagrobia merginą ir paskui ją veda, ši santuoka taip pat laikoma teisėta. Tačiau Kardamos Munio pasirinkta santuokos forma yra pati geriausia, kadangi ji sudaroma nuotakos tėvo noru, o pati nuotaka yra puiki mergina. Ji niekam kitam nebuvo atidavusi savo širdies. Visos šios aplinkybės paskatino Kardamą Munį sutikti paimti į žmonas Svāyambhuvos Manu dukrą.

16 TEKSTAS

कामः स भूयान्नरदेव तेऽस्याः
 पुत्र्याः समान्नायविधौ प्रतीतः ।
 क एव ते तनयां नाद्रियेत
 स्वयैव कान्त्या क्षिपतीमिव श्रियम् ॥१६॥

*kāmaḥ sa bhūyān naradeva te 'syāḥ
 putryāḥ samānnāya-vidhau pratītaḥ
 ka eva te tanayāṃ nādriyeta
 svayaiva kāntyā kṣipatīm iva śriyam*

kāmaḥ – troškimas; *saḥ* – šis; *bhūyāt* – teišsipildo; *nara-deva* – o karaliau; *te* – tavo; *asyāḥ* – šiai; *putryāḥ* – dukrai; *samānnāya-vidhau* – kaip nurodo Vedų raštai; *pratītaḥ* – patvirtinti; *kaḥ* – tai; *eva* – iš tikrųjų; *te* – tavo; *tanayāṃ* – dukra; *na ādriyeta* – lieka abejinga; *svayā* – savo; *eva* – vienas; *kāntyā* – odos skaistumas; *kṣipatīm* – nustelbia; *iva* – tarsi; *śriyam* – papuošalai.

Teišsipildo tavo dukros troškimas ištekėti kaip nurodo Vedų raštai. Kas atstums tokio neapsakomo grožio merginą, kurios skaisti oda savo grožiu nustelbia jos pačios papuošalus?

Komentaras: Kardama Munis norėjo, kad jo vedybos su Devahūti vyktų pagal visus šventraščių reikalavimus. Vedos teigia, kad geriausias būdas sudaryti santuoką yra toks, kai jaunosios tėvas pasikviečia jaunuolį į savo namus ir atiduoda jam dukrą į žmonas neatsilygintinai ir duoda jai kraitį – papuošalų, aukso, baldų ir kitų buities rakandų. Iki šiol aukščiausiuose induistų visuomenės sluoksniuose tokia santuokos forma yra pati populiariausia ir, pasak *śāstrų*, taip ištekinęs dukrą jaunosios tėvas labai daug nusipelno religijai. Paprotys atiduoti dukrą tinkamam jaunikiui į žmonas neatlygintinai yra viena iš šeimos žmogui rekomenduojamų labdaringos veiklos formų. „Manu-smṛti“ nurodomos aštuonios santuokos formos, tačiau mūsų laikais leistina tik viena iš jų – *brāhma* arba *rājasika* santuoka. Visos likusios santuokos formos – santuoka iš meilės, santuoka pasikeičiant gėlių girliandomis arba jaunosios pagrobimas, Kali amžiuje uždraustos. Kitados *ksatriyai* pramogos dėlei pagrobavo merginą iš kitos monarchų šeimos, o po to stodavo į kovą su jos šeimos nariais ir pergalės atveju gaudavo ją į žmonas. Šia santuokos forma kovodamas dėl Rukmiṇī rankos pasinaudojo ir Pats Kṛṣṇa, būrys Jo sūnų ir vaikaičių. Kṛṣṇos vaikaičiai pagrobė Duryodhanos dukrą, dėl kurios kilo karinis konfliktas tarp Yādavų ir Kauravų. Taikiai baigti šį konfliktą pavyko vyresniųjų Kuru genties narių pastangomis. Senovėje ši santuokos forma buvo gana paplitusi, tačiau mūsų laikais ji nepriimtina, kadangi griežtos *ksatrijų* gyvenimą reglamentuojančios normos mūsų laikais yra užmirštos. Nuo to laiko, kai Indiją užkariavo svetimšaliai, pirminis induistų visuomenės luomų vaidmuo atmirė. Visi mūsų epochos žmonės pasak Vedų raštų, yra *sūdros*. Vadinamieji brahmanai, *ksatriyai* ir *vaišyai* apleido savo tradicines pareigas, todėl pelnytai yra vadinami *sūdromis*. Šventraščiai skelbia: *kalau sūdra-sambhavaḥ*. Kali amžiuje žmonės gyvens kaip *sūdros*. Mūsų laikais visuomenėje nebesilaukiama senųjų tradicijų ir papročių, kurių kitados buvo griežtai paisoma.

17 TEKSTAS

यां हर्म्यपृष्ठे कणदङ्घ्रिशोभां
 विक्रीडतीं कन्दुकविह्वलाक्षीम् ।
 विश्वावसुर्न्यपतत्स्वाद्विमानाद्
 विलोक्य सम्मोहविमूढचेताः ॥१७॥

*yām harmya-prṣṭhe kvaṇad-aṅghri-śobhām
vikrīḍatīm kanduka-vihvalākṣim
viśvāvasur nyapatat svād vimānād
vilokya sammoha-vimūḍha-cetāḥ*

yām – ką; *harmya-prṣṭhe* – ant rūmų stogo; *kvaṇat-aṅghri-śobhām* – švelniai skimbčiojantys kojų varpeliai suteikė jai daugiau žavesio; *vikrīḍatīm* – žaisdama; *kanduka-vihvala-akṣim* – o jos akys sekiojo šokinėjantį kamuolį; *viśvāvasuḥ* – Viśvāvasu; *nyapatat* – išvirto; *svāt* – iš savo; *vimānāt* – orlaivio; *vilokya* – pamatęs; *sammoha-vimūḍha-cetāḥ* – sustabarėjęs iš meilės.

Pasakoja, kad didysis gandharva Viśvāvasu, pamatęs tavo dukrą žaidžiančią su kamuoliu ant rūmų stogo, sustabarėjo iš meilės, jam pakirto kojas ir jis išvirto iš savo orlaivio. O ji išties buvo nuostabi: ant kojų švelniai skimbčiojo varpeliai, o jos akys sekė šokinėjantį kamuolį.

Komentaras: Posmas byloja, kad dangoraižių būta ir senų senovėje. Čia vartojamas žodis *harmya-prṣṭhe*. *Harmya* reiškia „dangų remiantys rūmai“. *Svād vimānāt* reiškia „iš savo orlaivio“. Vadinasi, privatūs orlaiviai ir sraig-tasparniai tada buvo nemažiau populiarūs. Skriedamas dangumi *gandharva* Viśvāvasu pamatė ant rūmų stogo su kamuoliu žaidžiančią Devahūti. Anuo-met irgi žaista su kamuoliu, tačiau merginos iš kilmingų šeimų to niekad nedarydavo viešai. Žaidimas su kamuoliu ir panašios pramogos paprastoms moterims ir merginoms nebuvo prieinamos. Pažaisti su kamuoliu galėda-vo sau leisti tikrai karalaitės. Viena jų kaip tik ir buvo Devahūti. Posme rašoma, jog Viśvāvasu išvydo Devahūti skridamas pro šalį, iš savo orlaivio. Ši aplinkybė rodo, kad rūmai turėjo būti labai aukšti, nes priešingu atveju Viśvāvasu iš oro nebūtų galėjęs pamatyti merginos. *Gandharva* Viśvāvasu matė ją kuo aiškiausiai, jis buvo pakerėtas jos grožio. Besigėrėdamas kara-laite ir užliūliuotas prie jos kojų parištų varpelių skimbčiojimo, jis išvir-to iš savo orlaivio. Čia Kardama Munis perpasakoja savo ausimis girdėtą istoriją.

18 TEKSTAS

तां प्रार्थयन्तीं ललनाललाम-
मसेवितश्रीचरणैरदृष्टाम् ।
वत्सां मनोरुच्चपदः स्वसारं
को नानुमन्येत बुधोऽभियाताम् ॥१८॥

*tām prārthayantīm lalanā-lalāmam
asevita-śrī-caraṇair adṛṣṭām
vatsām manor uccapadaḥ svasāram
ko nānumanyeta budho 'bhiyātām*

tām – jos; *prārthayantīm* – trokšdamas gauti; *lalanā-lalāmam* – geresniosios žmonijos dalies puošmena; *asevita-śrī-caraṇaiḥ* – tie, kurie negarbina Lakšmī pėdų; *adṛṣṭām* – nepasiekiamo žvilgsniu; *vatsām* – mylima dukra; *manoḥ* – Svāyambhuvos Manu; *uccapadaḥ* – Uttānapādos; *svasāram* – sesuo; *kaḥ* – kas; *na anumanyeta* – atsisakys; *budhaḥ* – protingas žmogus; *abhiyātām* – kuri atėjo pati.

Ar gali sveikai protaujantis žmogus atsisakyti geresniosios žmonijos pusės puošmenos, mylimos Svāyambhuvos Manu dukros ir Uttānapādos sesers? Ji nematoma tiems, kurie niekada nenulenkia galvos prie gailėsingosios sėkmės deivės pėdų, ir štai toji mergina ateina pas mane ir prašosi paimama į žmonas.

Komentaras: Čia Kardama Munis apdainuoja Devahūti dorybes ir grožį. Ji savo grožiu nustelbė visas net pačiais puikiausiais brangakmeniais pasidabinusias gražuoles. Brangakmeniai pabrėžia merginos grožį. Tačiau su Devahūti grožiu negalėjo susilyginti jokie brangakmeniai, ji pati laikyta brangakmeniais pasidabinusių gražuolių didžiausia puošmena. Pusedieviai ir *gandharvai* neliko abejingi jos grožiui. Nors Kardama Munis buvo didis išminčius, jis nebuvo dangaus gyventojas. O štai ankstesniame posme teigiama, kad Devahūti grožis pakerėjo dangaus gyventojų Višvāvasu širdį. Nežemiškas grožis buvo ne vienintelis Devahūti privalumas, be to Devahūti dar buvo imperatoriaus Svāyambhuvos Manu dukra ir valdovo Uttānapādos sesuo. Kas galėtų atsisakyti tokios merginos rankos?

19 TEKSTAS

अतो भजिष्ये समयेन साध्वीं
यावत्तेजो विभृयादात्मनो मे ।
अतो धर्मान् पारमहंस्यमुख्यान्
शुक्लप्रोक्तान् बहु मन्येऽविहिंस्रान् ॥१९॥

*ato bhajiṣye samayena sādhvīm
yāvat tejo bibhryād ātmano me*

*ato dharmān pāramahamsya-mukhyān
śukla-proktān bahu manye 'vihimsrān*

ataḥ – todėl; *bhajiṣye* – aš paimsiu; *samayena* – su sąlyga; *sādhvīm* – skaisčiają merginą; *yāvat* – iki tam tikro laiko; *tejaḥ* – kol sėkla; *bibhṛyāt* – duos vaisių; *ātmanah* – iš mano kūno; *me* – mano; *ataḥ* – po to; *dharmān* – pareigas; *pāramahamsya-mukhyān* – geriausias iš *paramahamsu*; *śukla-proktān* – apie kurias pasakojo Viešpats Višņu; *bahu* – daug; *manye* – aš manau; *avihimsrān* – neturinti pavydo.

Aš sutinku paimti šią skaisčiają merginą sau į žmonas, bet su sąlyga, kad jai pagimdžius mano pradėtą vaiką, netrukdomas galėsiu atsidėti pasiaukojimo tarnystei, sekdamas tobuliausių žmonių pavyzdžiu. Apie pasiaukojimo tarnystę, kuriai svetimas bet koks pavydas ir piktumai, man pasakojo Pats Viešpats Višņu.

Komentaras: Išreiškęs imperatoriui Svāyambhuvai savo pageidavimą gauti į žmonas gražią merginą, Kardama Munis sutinka, kad jo žmona taptų imperatoriaus dukra. Būdamas *brahmacāriu*, išminčius Kardama gyveno atsiskyręs ir griežtai laikėsi skaistos ižadų. Nors išminčius neneigė savo noro vesti, jis neketino prie šeimos židinio praleisti visą savo likusį gyvenimą, nes gerai išmanė Vedų formuluojamus žmogiškosios egzistencijos principus. Pagal šiuos principus gyvenimo pradžioje žmogui privalu griežtai laikytis *brahmacāryos* normų, kad susiformuotų jo charakteris ir dvasinės ypatybės. Pasiekęs antrąjį gyvenimo etapą, jis gali sudaryti santuoką ir turėti vaikų, tačiau pradėti juos privalo netaip kaip tai daro šunys ir katės.

Kardama Munis svajojo apie vaiką, kuris būtų kaip Aukščiausiojo Dievo Asmens spindulys. Jei vaikai nevykdo savo pareigos Višņu, jų gimdyti nėra jokios prasmės. Doringi tėvai susilaukia dviejų tipų vaikų: vieni yra tėvų auklėjami pagal Kṛṣṇos sąmonės principus ir jau šį gyvenimą ištrūksta iš *māyos* letenų, o kiti tarsi Aukščiausiojo Dievo Asmens spindulėliai neša pasauliui žinojimą apie aukščiausiąjį gyvenimo tikslą. Skaitydami tolesnius skyrius sužinosime, kad Kardama Munis susilaukė būtent tokio sūnaus – Aukščiausiojo Dievo Asmens Kāpilos, *sāṅkhyos* filosofijos pradininko. Geriausi iš dorovingiausių šeimos žmonės yra tikri teisuoliai ir meldžia Dievo atsiųsti jiems savo vietininką, kuris išjudintų žmones ir sukeltų dvasinį atgimimą. Tai viena iš priežasčių, pateisinančių vaiko pradėjimą. Kita priežastis gali būti dvasinių žinių turinčių tėvų noras išauklėti vaiką pagal Kṛṣṇos sąmonės principus ir tokiu būdu padėti jam amžinai ištrukti iš šio kančių drąškomo pasaulio. Tėvų pareiga – pasirūpinti, kad jų vaikui daugiau niekad netektų vėl atsidurti motinos įsčiose. Vesti ir gimdyti vaikus

turi teisę tik tie, kurie gali padėti jiems pasiekti išvadavimą. Kai žmonės veisiasi it šunys ir katės, jų palikuonys ima griauti visuomeninės santvarkos pagrindus ir pasaulis virsta pragaru. Taip ir nutiko mūsų laikais, Kali amžiuje. Šiame amžiuje deramo auklėjimo negauna nei tėvai, nei vaikai. Tenkindami savo gyvuliškus instinktus jie valgo, miega, poruojasi, saugosi priešų ir ieško jutiminių malonumų. Kol padėtis visuomenėje nepagerės, joje nebus nei taikos, nei santarvės. Kardama Munis iš anksto įspėja, kad negyvens su Devahūti iki savo gyvenimo pabaigos. Kartu jie gyvensią, kol jiems su Devahūti gims vaikas. Kitaip sakant, lytinius santykius galima turėti vieninteliu tikslu – norint pradėti doringus palikuonis. Žmogaus misija – skirti visas savo jėgas pasiaukojimo tarnystei. Taip mokė Viešpatys Caitanya.

Susilaukęs doringų palikonių ir įvykdęs savo tėvišką pareigą, šeimos galva turi duoti *sannyāso* įžadus ir siekti *paramahamsos* lygio. *Paramahamsa* – tai aukščiausia gyvenimo tobulybės stadija. *Sannyāṣā* sudaro keturios pakopos, aukščiausioji jų yra vadinama *paramahamsa*. „Śrīmad-Bhāgavatam“ dar vadina *paramahamsa-saṁhita*, t.y. traktatu, skirtu tobulybės pasiekimams žmonėms. *Paramahamsai* visiškai svetimas pavydas. Ankstesniais gyvenimo etapais, ypač gyvenant šeimoje, žmogus neišvengia pavydo, nusiteikimo pirmauti. Tačiau tas, kuris pasiekia *paramahamsos* lygį, savo veikloje vadovaujasi Kṛṣṇos sąmonės principais, kitaip sakant, jis atsidavė pasiaukojimo tarnystei, todėl jo gyvenime pavydai nelieta vietos. Maždaug prieš šimtą metų Bhaktivinoda Ṭhākura, kuris, kaip ir Kardama Munis, buvo šeimos žmogus, svajojo susilaukti sūnaus, kuris skelbtų pasauliui Viešpaties Caitanyos mokymą ir filosofinę doktriną. Išklauses Bhaktivinodos Ṭhākuros maldų, Viešpatys dovanuoja jam sūnų – Bhaktisiddhānta Sarasvatī Gosvāmī Mahārājā, kuris per savo *bona fide* mokinius šiandien skelbia Viešpaties Caitanyos idėjas visame pasaulyje.

20 TEKSTAS

यतोऽभवद्विश्वमिदं विचित्रं
संस्थास्यते यत्र च वावतिष्ठते ।
प्रजापतीनां पतिरेष मह्यं
परं प्रमाणं भगवाननन्तः ॥२०॥

*yato 'bhavad viśvam idaṁ vicitraṁ
saṁsthāsyate yatra ca vāvatiṣṭhate*

*prajāpatīnām patir eṣa mahyam
param pramāṇam bhagavān anantaḥ*

yataḥ – iš kurio; *abhavat* – kilo; *viśvam* – pasaulis; *idaṁ* – šis; *vicitram* – nuostabus; *saṁsthāsyate* – bus sunaikintas; *yatra* – kuriame; *ca* – ir; *vā* – arba; *avatiṣṭhate* – egzistuoja dabar; *prajā-patīnām* – Prajāpačių; *patih* – Viešpats; *eṣaḥ* – šis; *mahyam* – man; *param* – aukščiausias; *pramāṇam* – autoritetas; *bhagavān* – Aukščiausiasis Viešpats; *anantaḥ* – beribis.

Beribis Aukščiausiasis Dievo Asmuo, iš kurio kilo šis nuostabus pasaulis, kuris yra Jo tvarumo ir sunaikinimo priežastis, man yra aukščiausias autoritetas. Jis davė pasauliui visus Prajāpačius ir patikėjo jiems apgyvendinti pasaulį.

Komentaras: Kardamos Munio tėvas *prajāpatis* nurodė jam gausinti giminę. Kūrimo aušroje *prajāpačiai* turėjo gausinti gyvųjų būtybių skaičių ir apgyvendinti bekrastės visatos planetas. Nors Kardama Munis savo tėvu pripažįsta *prajāpatį*, kuris norėjo, kad sūnus susilauktų kuo daugiau vaikų, vis dėlto pirmuoju savo tėvu jis laiko Aukščiausiąjį Dievo Asmenį *Viṣṇu*, nes *Viṣṇu* yra būties šaltinis, tai Jis kuria, saugo visatą, o po visiško sunaikinimo priglaudžia ją Savo kūne. Tokia yra „Śrīmad-Bhāgavatam“ išvada. Visatos kūrimu, jos tvarumu ir naikinimu rūpinasi trys dievybės – *Brahmā*, *Viṣṇu* ir *Maheśvara* (*Śiva*), bet *Brahmā* ir *Maheśvara* tėra kokybiniai *Viṣṇu* skleidiniai. Centrinė figūra čia yra *Viṣṇu*, kadangi Jis imasi kosminio pasaulio saugotojo vaidmens. Tik Jis gali užtikrinti kosminio pasaulio tvarumą. Pasulyje gyvena nesuskaitoma daugybė gyvųjų esybių, o jų troškimams nėra skaičiaus, ir tiktai *Viṣṇu* yra pajėgus iki galo gali patenkinti visų šių gyvųjų esybių poreikius ir troškimus. *Brahmai* patikėta kurti pasaulį, o *Śivai* – jį sunaikinti. Tarpinę pasaulio saugotojo funkciją vykdyti imasi *Pats Viṣṇu*. Neregėtų dvasios aukštumų pasiekęs Kardama Munis puikiausiai žinojo, kad jo garbinimo objektas yra Dievo Asmuo *Viṣṇu*. Savo vienintele pareiga jis laikė *Viṣṇu* valios vykdymą. Turėti daug vaikų jis nebuvo pasirengęs, jis troško vieno vaiko, kuris taptų uoliu *Viṣṇu* misijos vykdytoju. Kaip teigiama „*Bhagavad-gītoje*“, kaskart kai imama nepaisyti religijos normų, gindamas religiją ir norėdamas susidoroti su piktadariais ir nedorėliais į Žemę nužengia *Pats Viešpats*.

Yra manoma, kad vesdamas ir augindamas vaikus žmogus atiduoda duoklę savo šeimai. Vos atėjęs į šį pasaulį naujagimis iš karto tampa skolingas savo šeimai, pusdieviams, *pitoms*, *ṛṣiams* ir t.t. Bet jei žmogus tarnauja Aukščiausiajam Viešpačiui, Dievo Asmeniui, kuris yra vienintelis ir tikrasis visų aukščiausias garbinimo objektas, jis savaime atiduoda duoklę

visiems, kurie padėjo jam ateiti į šį pasaulį, ir yra atleidžiamas nuo visų įsipareigojimų. Štai kodėl Kardama Munis pirmenybę teikia apšviestam *paramahamsos* būviui ir rengiasi skirti visą savo gyvenimą Viešpačiui, būti Jo tarnu ir vardan šio tikslo pradėti vieną, o ne daugybę vaikų, kurie užpildytų neapgyvendintas visatos sritis.

21 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच

स उग्रधन्वन्नियदेवाबभाषे

आसीच्च तूष्णीमरविन्दनाभम् ।

धियोपगृह्णन् स्मितशोभितेन

मुखेन चेतो लुलुभे देवहृत्याः ॥२१॥

maitreya uvāca

sa ugra-dhanvann iyad evābabhāṣe

āsīc ca tūṣṇīm aravinda-nābham

dhiyopagrḥṇan smita-śobhitena

mukhena ceto lulubhe devahūtyāḥ

maitreyaḥ – didis išminčius Maitreya; *uvāca* – tarė; *saḥ* – jis (Kardama); *ugra-dhanvan* – o didysis kary Vidura; *iyat* – tiek; *eva* – tik; *ābabhāṣe* – kalbėjęs; *āsīt* – tapo; *ca* – ir; *tūṣṇīm* – nekalbus; *aravinda-nābham* – Viešpats Višņu (kurio bambą puošia lotoso žiedas); *dhiyā* – mintimis; *upagrḥṇan* – aprėpęs; *smita-śobhitena* – šypsenos nušviestu; *mukhena* – jo veidu; *cetaḥ* – protas; *lulubhe* – buvo užvaldytas; *devahūtyāḥ* – Devahūti.

Śrī Maitreya tarė: O didysis kary Vidura, po šių žodžių išminčius Kardama nutilo ir pasinėrė į mintis apie jo garbinamą Viešpatį Višņu, iš kurio bambos išaugo lotosas. Nebylios šypsenos nutviekstas jo veidas pavergė Devahūti širdį, prikaustė visas jos mintis.

Komentaras: Posmas rodo, kad Kardama Munis visa savo esybe buvo pasinėręs į Kṛṣṇos sąmonę – vos tik jis baigė kalbėti, jį iškart aplankė mintis apie Viešpatį Višņu. Tai yra ryškiausias Kṛṣṇos sąmonės bruožas. Tyri bhaktai yra visa esybe pasinėrę į mintis apie Kṛṣṇą, mintys apie Viešpatį niekada jų nepalieka, net kai jie pradžioje galvoja apie kitką ir yra užsiėmę pašaliniais darbais. Kṛṣṇą įsisąmoninusio žmogaus šypsena turi kerinčią jėgą: vien savo šypsena jis gali užkariauti daugybę mokinių, pasekėjų ir garbintojų, sužavėdamas jų širdis.

22 TEKSTAS

सोऽनु ज्ञात्वा व्यवसितं महिष्या दुहितुः स्फुटम् ।
तस्मै गुणगणाढ्याय ददौ तुल्यां प्रहर्षितः ॥२२॥

*so 'nu jñātvā vyavasitam mahiṣyā duhituḥ sphuṭam
tasmai guṇa-gaṇāḍhyāya dadau tulyām praharṣitaḥ*

saḥ – jis (imperatorius Manu); *anu* – vėliau; *jñātvā* – sužinojęs; *vyavasitam* – apie galutinį sprendimą; *mahiṣyāḥ* – karalienės; *duhituḥ* – savo dukters; *sphuṭam* – aišku; *tasmai* – jam; *guṇa-gaṇā-ḍhyāya* – apdovanotam daugeliu dorybių; *dadau* – atidavė; *tulyām* – kuris buvo toks pat dorybingas; *praharṣitaḥ* – su didžiausiu džiaugsmu.

Gavęs karalienės sutikimą ir įsitikinęs Devahūti ketinimų tvirtumu, imperatorius su didžiausiu džiaugsmu atidavė savo dukrą į žmonas dorybėmis jai nė kiek nenusileidžiančiam išminčiui.

23 TEKSTAS

शतरूपा महाराज्ञी पारिबर्हान्महाधनान् ।
दम्पत्योः पर्यदात्प्रीत्या भूषावासः परिच्छदान् ॥२३॥

*śatarūpā mahā-rājñī pāribarhān mahā-dhanān
dampatyoḥ paryadāt prītyā bhūṣā-vāsaḥ paricchadān*

śatarūpā – imperatorienė Śatarūpā; *mahā-rājñī* – imperatorienė; *pāribarhān* – kraitį; *mahā-dhanān* – brangias dovanas; *dam-patyoḥ* – nuotakai ir jaunikiui; *paryadāt* – įteikė; *prītyā* – iš meilės; *bhūṣā* – papuošalų; *vāsaḥ* – apdarų; *paricchadān* – namų apyvokos reikmenų.

Kaip ir dera tokia proga, imperatorienė Śatarūpā apdovanojo savo mylimus dukrą ir žentą brangiausiomis dovanomis. Jaunieji kraičio gavo brangenybių, apdarų, namų apyvokos reikmenų.

Komentaras: Dar ir šiandien gyvas paprotys tekinti dukrą už jaunuolio neatlygintinai, duodant jiems kraitį. Kraičio turtingumą lemia jaunosios tėvo padėtis, jo turtas. Žodžiai *pāribarhān mahā-dhanān* reiškia „santuoskos metu jaunikio gautas kraitis.“ Posmo žodis *mahā-dhanān* liudija, kad kraičio Devahūti gavo brangiausių, imperatoriaus dukros vertų dovanų. Posme yra ir žodžiai *bhūṣā-vāsaḥ paricchadān*. *Bhūṣā* reiškia „papuošalai“,

vāsaḥ – „apdarai“, o *paricchadān* – „įvairūs namų apyvokos reikmenys“. Iki vedybų *brahmacaryos* įžadų laikęsis Kardama Munis gavo į žmonas Devahūti su imperatoriaus dukros vertu kraičiu. Nuotaka Devahūti buvo pasi-
puošusi brangiais drabužiais ir papuošalais.

Kardamos Munio vestuvės buvo prabangios, į žmonas jis gavo puikią merginą ir viską, kas būtina šeimyniniam gyvenimui. Net ir šiandien, kai jaunuoliai sudaro santuoką pagal Vedų papročius, jaunosios tėvas duoda jai kraitį. Šiuolaikinėje Indijoje, kurios gyventojai yra labai neturtingi, per vestuves jaunoji gauna šimtų tūkstančių rupijų vertą kraitį. Paprotys duoti kraitį jaunajai visai nepažeidžia žmogaus teisių, kaip kažkas stengiasi įrodyti. Kraitis – tai tėvo dovana dukrai, kuria jis išreiškia savo palankumą jaunesiems, be jo neįsivaizduojamos jokios vedybos. Tais retais atvejais, kai tėvas nepajėgus duoti kraitį, jis pagal šventraščių reikalavimus turėtų padovanoti jaunesiems bent jau vaisių ar gėlę. „Bhagavad-gītoje“ teigiama, kad aukojant vaisius ar gėles galima laimėti net paties Dievo prielankumą. Tad jei jaunosios tėvas neturtingas ir neturi galimybių sukaupti kraitį, kaip prielankumo ženklą jisai gali dovanoti jaunajam vaisių ar gėlę.

24 TEKSTAS

प्रत्तां दुहितरं सम्राट् सदृक्षाय गतव्यथः ।
उपगुह्य च बाहुभ्यामौत्कण्ठ्योन्मथिताशयः ॥२४॥

*prattām duhitarām samrāt sadṛkṣāya gata-vyathah
upaguhyā ca bāhubhyām autkaṅṭhya-unmathitāśayaḥ*

prattām – atidavęs; *duhitarām* – dukrą; *samrāt* – imperatorius (Manu); *sadṛkṣāya* – tinkamam jaunikui; *gata-vyathah* – atleistas nuo atsakomybės; *upaguhyā* – apkabindamas; *ca* – ir; *bāhubhyām* – abiem rankomis; *autkaṅṭhya-unmathitāśayaḥ* – kurio protas buvo sunerimęs ir sujaudintas.

Ištekines Devahūti už tinkamo jaunikio Svāyambhuva Manu išpildė savo tėviškąją pareigą. Giliai sujaudintas artėjančio išsiskyrimo jis tvirtai apkabino savo karštai mylimą dukrą.

Komentaras: Kol tėvas neištekina savo suaugusios dukters už tinkamo jaunikio, jį nuolat kankina rūpestis. Tėvas ir motina lieka atsakingi už savo vaikus iki jų vedybų su tinkamai parinktu partneriu. Tuomet, kai pareiga atlikta, atsakomybės našta nukrenta nuo tėvo pečių.

25 TEKSTAS

अशक्नुवंस्तद्विरहं मुञ्चन् बाष्पकलां मुहुः ।
आसिञ्चदम्ब वत्सेति नेत्रोदैर्दुहितुः शिखाः ॥२५॥

*aśaknuvaṃs tad-virahaṃ muñcan bāṣpa-kalāṃ muhuḥ
āsiñcat amba vatseti netrodair duhituḥ śikhāḥ*

aśaknuvan – negalėdamas pakelti; *tad-viraham* – išsiskyrimo su ja; *muñcan* – liedamas; *bāṣpa-kalām* – ašaras; *muhuḥ* – vėl ir vėl; *āsiñcat* – jis aplaistė; *amba* – motušėle; *vatsa* – dukrele; *iti* – taip; *netra-udaiḥ* – ašaromis, besiliejiančiomis iš jo akių; *duhituḥ* – savo dukros; *śikhāḥ* – plaukų sruogas.

Mintis apie išsiskyrimą su dukra imperatoriui buvo nepakeliama, ašaros upeliais liejosi iš jo akių ir krito ant Devahūti plaukų. „Motušėle! Dukrele!“ – raudėjo imperatorius.

Komentaras: Atskirai pažymėtinas yra posmo žodis *amba*. Tėvas kartais meiliai vadina dukrą motinėle, o kartais – širdele. Tėva apima išsiskyrimo jausmas, nes iki vedybų dukra priklauso jam, o ištekėjusi palieka jo šeimą, iškeliauja į savo vyro namus ir tampa jo nuosavybe. Remiantis „Manu-saṃhita“, moteris visada turėtų būti globojama. Iki ištekant ją prižiūri tėvas, o ištekėjus ji tampa savo vyro nuosavybe ir turi priklausyti jam tol, kol nepasens ir neužaugs vaikai. Senatvėje, kai davęs *sannyāsio* įžadus vyras palieka namus, žmoną globoti jis patiki sūnams. Taigi moterį visada kas nors globoja – tėvas, vyras arba suaugę sūnūs. Tai įrodo ir Devahūti gyvenimo istorija. Devahūti tėvas patikėjo rūpintis dukra jos vyrui Kardamai Muniui, o palikdamas namus Kardama Munis savo ruožtu paliko ją savo sūnaus Kapiladevos globai. Apie šiuos įvykius nuosekliai pasakoja tolesni posmai.

26–27 TEKSTAI

आमन्त्र्य तं मुनिवरमनुज्ञातः सहानुगः ।
प्रतस्थे रथमारुह्य सभार्यः स्वपुरं नृपः ॥२६॥

उभयोर्ऋषिकुल्यायाः सरस्वत्याः सुरोधसोः ।
ऋषीणामुपशान्तानां पश्यन्नाश्रमसम्पदः ॥२७॥

*āmantrya tam muni-varam anujñātaḥ saha-nugaḥ
pratasthe ratham āruhya sabhāryaḥ sva-puraṁ nṛpaḥ*

*ubhayor ṛṣi-kulyāyāḥ sarasvatyāḥ surodhasoḥ
ṛṣiṅām upasāntānām paśyann āśrama-sampadaḥ*

āmantrya – paprašęs leidimo išvykti; *tam* – jo (Kardamos); *muni-varam* – geriausio iš išminčių; *anujñātaḥ* – gavęs leidimą išėiti; *saha-anugaḥ* – kartu su savo palyda; *pratasthe* – iškeliauo; *ratham āruhya* – pakilo į savo vežimą; *sa-bhāryaḥ* – kartu su savo žmona; *sva-puraṁ* – į savo sostinę; *nṛpaḥ* – imperatorius; *ubhayoḥ* – abipus; *ṛṣi-kulyāyāḥ* – šventųjų pamiltos; *sarasvatyāḥ* – Sarasvatī upės; *su-rodhasoḥ* – prie vaizdingų krantų; *ṛṣiṅām* – didžiųjų išminčių; *upasāntānām* – taikoje klestinčių; *paśyan* – matydamas; *āśrama-sampadaḥ* – jaukių buveinių grožį.

Didžiajam išminčiui leidus monarchas su žmona pakilo į savo vežimą ir kartu su visa palyda leidosi atgal į savo sostinę. Vykdamas namo imperatorius prie vaizdingų kiekvieno šventojo širdžiai brangios Sarasvatī upės krantų grožėjosi jaukiomis, taikoje klestinčių išminčių buveinėmis.

Komentaras: Mūsų laikais meistriškų inžinierių, architektų pastangomis statomi didžiuliai miestai, o kitados senų senovėje klestėjo visai kitokios gyvenvietės, *ṛṣi-kulos*, kuriose gyveno šventieji. Dar ir šiandien Indijoje tebėra daugybė dvasinei praktikai palankių vietovių; daugelis *ṛṣiū* ir šventųjų tebegyvena jaukiuose trobelėse prie Gangos ir Yamunos krantų, kur užsiima dvasine praktika. Važiuodami pro *ṛṣi-kulas*, karalius ir jo palyda grožėjosi jų trobelėmis ir buveinėmis. *Paśyann āśrama-sampadaḥ* – rašoma posme – dangoraižių didieji išminčiai nestatė, tačiau puikiai sutvarkytos jų gyvenvietės, dailios trobelės džiugino monarcho akį.

28 TEKSTAS

तमायान्तमभिप्रेत्य ब्रह्मावर्तात्प्रजाः पतिम् ।
गीतसंस्तुतिवादित्रैः प्रत्युदीयुः प्रहर्षिताः ॥२८॥

*tam āyāntam abhipretya brahmāvartāt prajāḥ patim
gīta-saṁstuti-vāditraiḥ pratyudīyuh praharṣitāḥ*

tam – jį; *āyāntam* – kuris turėjo atvykti; *abhipretya* – sužinoję; *brahmāvartāt* – iš Brahmāvartos; *prajāḥ* – jo pavaldiniai; *patim* – savo valdovą;

gīta-samstuti-vādītraiḥ – giesmėmis, pašlovinimais ir grodami muzikiniais instrumentais; *pratyudīyuh* – išėjo pasveikinti; *praharṣitāḥ* – džiūgaudami.

Sužinoję apie monarcho atvykimą pavaldiniai neregėtai apsidžiaugė ir patraukė prie Brahmāvartos vartų, kad giesmėmis, pašlovinimais ir grodami muzikiniais instrumentais pasveikintų sugrįžtantį valdovą.

Komentaras: Pagal paprotį monarchijos sostinės gyventojai sugrįžtančiam iš kelionės valdovui surengė sutikimo ceremoniją. Analogiška sutikimo scena yra aprašyta kai Kṛṣṇa sugrįžta į Dvāraką po Kurukšetros mūšio. Prie Dvārakos vartų Jį pasitiko visų visuomenės sluoksnių atstovai. Senovėje karalysčių sostinės būdavo apjuosiamos gynybinėmis sienomis ir į vidų galėdavai patekti tik pro jose esančius vartus. Delyje iki šių dienų išliko senoviniai miesto vartai, tokių vartų galima atrasti ir kituose senoviniuose miestuose, prie jų miestelėnai pasitikdavo savo karalių. Čia skaitome apie Brahmāvartos, kurią valdė Svāyambhuva, sostinės Barhiṣmatī gyventojus, kurie apsirengę gražiais drabužiais su šventinėmis vėliavomis, girliandomis rankose, skambant muzikos instrumentams išeina pasitikti imperatoriaus.

29–30 TEKSTAI

बर्हिष्मती नाम पुरी सर्वसम्पत्समन्विता ।
न्यपतन् यत्र रोमाणि यज्ञस्याङ्गं विधुन्वतः ॥२९॥

कुशाः काशास्त एवासन् शधद्वरितवर्चसः ।
ऋषयो यैः पराभाव्य यज्ञान् यज्ञमीजिरे ॥३०॥

barhiṣmatī nāma purī sarva-sampat-samanvitā
nyapatan yatra romāṇi yajñasyaṅgam vidhunvataḥ

kuśāḥ kāśās ta evāsan śaśvat-dharita-varcasaḥ
ṛṣayo yaiḥ parābhāvya yajña-ghnān yajñam ijire

barhiṣmatī – Barhiṣmačiu; *nāma* – pavadinantas; *purī* – miestas; *sarva-sampat* – įvairiausių turtų; *samanvitā* – pilnas; *nyapatan* – nukrito; *yatra* – kur; *romāṇi* – plaukeliai; *yajñasya* – Viešpaties Šerno; *aṅgam* – Jo kūno; *vidhunvataḥ* – nusipurčius; *kuśāḥ* – kušos žole; *kāśāḥ* – kāšos žole; *te* – jie; *eva* – žinoma; *āsan* – tapo; *śaśvat-harita* – amžinai žaliuojančios; *varcasaḥ* – spalvos; *ṛṣayah* – išminčiai; *yaiḥ* – kurios pagalba; *parābhāvya* – nuga-

linčiam; *yajña-ghnān* – tuos, kurie trukdė rengti aukojimus; *yajñam* – Viešpačiui Višņu; *ijire* – jie garbino.

Pasakiškais turtais garsėjantis Barhišmačio miestas gavo savo vardą po to, kai į tą vietą, kur jis stovėjo, nukrito Šernu įsikūnijusio Viešpaties Višņu plaukas. Viešpačiui nusipurčius vandenį, Jo plaukas nukrito žemėn ir virto amžinai žaliuojančios kušos ir kāsos (kita žolės rūšis, naudojama dembliams pinti) žole. Didieji išminčiai naudojo šias žoles apeigose garbindami Viešpatį Višņu po to, kai Jis nugalėjo demonus, trukdžiusius jiems rengti aukojimus.

Komentaras: Bet kuri vietovė, tiesiogiai susijusi su Aukščiausiojo Viešpaties žygiais, vadinama *pīṭha-sthāna*. Svāyambhuvos Manu sostinė Barhišmatī garsėjo ne dėl savo pasakiškų turtų, bet tuo, kad iškilo vietoje, į kurią nukrito Viešpaties Varāhos plaukai. Nukritę Viešpaties plaukai virto amžinai žaliuojančia žole, kurią išminčiai ėmė naudoti Viešpaties garbinimo apeigose Jam nugalėjus demoną Hiranyākṣą. Žodis *yajña* reiškia „Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Višņu“. „Bhagavad-gītoje“ *karma* apibūdinta kaip *yajñārtha*. *Yajñārtha-karma* – tai Viešpaties patenkinimui skirta veikla. Jei savo darbais gyvoji būtybė ieško jutiminių malonumų arba siekia tikslo, prieštaraujančio Dievo valiai, ji tampa savo veiklos padarinių įkaite. Tas, kuris nenori sulaukti atlygio už savo veiksmus, visus juos turi skirti Višņu, arba Yajñai. Svāyambhuvos Manu sostinėje Barhišmatī religinius aukojimus, kuriuose naudojama amžinai žaliuojanti žolė, vykdė didieji išminčiai ir šventieji.

31 TEKSTAS

कुशकाशमयं बहिरास्तीर्य भगवान्मनुः ।
अयजद्वज्रपुरुषं लब्धा स्थानं यतो भुवम् ॥३१॥

*kuṣa-kāśamayam barhir āstīrya bhagavān manuḥ
ayajat yajña-puruṣam labdhā sthānam yato bhuvam*

kuṣa – iš *kušos* žolės; *kāśa* – iš *kāsos* žolės; *mayam* – supintus; *barhiḥ* – demblius; *āstīrya* – pasitiesęs; *bhagavān* – didžiai sėkmingas; *manuḥ* – Svāyambhuva Manu; *ayajat* – garbino; *yajña-puruṣam* – Viešpatį Višņu; *labdhā* – gavo; *sthānam* – buveinę; *yataḥ* – iš kurio; *bhuvam* – žemė.

Pasitiesęs ant žemės demblius iš kušos ir kāsos žolės, Manu ėmė garbinti Viešpatį, Dievo Asmenį, kurio malone jis tapo žemės valdovu.

Komentaras: Manu yra žmonijos protėvis. Todėl nenuostabu, kad anglų kalbos žodis man (žmogus) ir sanskrito žodis *manuṣya* analogiškai kyla iš žodžio *manu*. Pasaulio turtingieji turėtų pasimokyti iš Manu, kuris laikė karalystę ir savo turtus Aukščiausiojo Dievo Asmens dovana ir iš dėkingumo praktikavo pasiaukojimo tarnystę. Manu ainiai, žmonės, o ypač turtuoliai, savo turtus turėtų laikyti Aukščiausiojo Dievo Asmens dovana ir skirti juos Dievo tarnystei, Dievo garbei rengiamiems aukojimams paremti. Tai vienintelis teisingas jų panaudojimo būdas. Turtai, aristokratiška kilmė, graži išvaizda, geras išsilavinimas – viso to neįmanoma pasiekti be Aukščiausiojo Viešpaties malonės. Todėl turintys šias privilegijas atsidėkodami Viešpačiui turėtų Jį garbinti ir skirti tai, ką iš Jo gavo kaip dovaną. Kai šeima, visuomenė, net valstybė reiškia dėkingumą Viešpačiui, jų gyvenamoji vieta virsta Vaikuṇṭha ir iš jos pasitraukia trejopos kančios, viešpataujančios materialiam pasaulyje. Mūsų amžiuje Krišnos sąmonės judėjimui yra iškilęs uždavinys – skatinti žmoniją pripažinti Viešpaties Krišnos aukščiausiąją valdžią. Žmogus turi suprasti, jog viskas, ką jis turi, yra Viešpaties dovana. Įsisąmoninti Krišną, su pasiaukojimu Jam tarnauti – visų mūsų pareiga. Kas svajoja apie laimę, santarvę šeimoje, šalyje, taiką visame pasaulyje, tas turėtų propaguoti Aukščiausiojo Viešpaties malonumui skirtą pasiaukojimo tarnystę.

32 TEKSTAS

बर्हिष्मतीं नाम विभुर्यां निर्विश्य समावसत् ।
तस्यां प्रविष्टो भवनं तापत्रयविनाशनम् ॥३२॥

barhiṣmatīm nāma vibhur yām nirviśya samāvasat
tasyām praviṣṭo bhavanam tāpa-traya-vināśanam

barhiṣmatīm – Barhiṣmačiu; *nāma* – pavadinimas; *vibhuḥ* – nepaprastai galingas Svāyamabhūva Manu; *yām* – į kurią; *nirviśya* – įžengė; *samāvasat* – jis anksčiau gyveno; *tasyām* – tame mieste; *praviṣṭaḥ* – įėjo; *bhavanam* – į rūmus; *tāpa-traya* – trejopas kančias; *vināśanam* – naikinanti.

Įžengęs į Barhiṣmatī miestą, kuriame anksčiau gyveno, Manu patraukė į savo rūmus, kur viešpatavo atmosfera, neleidusi čia pasireikšti trejopoms materialios būties kančioms.

Komentaras: Materialus pasaulis, materialioji būtis – trejopų kančių viešpatija. Tai kančios, kurias sukelia žmogaus protas ir kūnas, stichinės nelaimės

ir kitų gyvųjų esybių sukeliama kančios. Žmonijos paskirtis – skleidžiant Kṛṣṇos sąmonę pasiekti, kad pasaulyje išsiviešpatautų dvasinė atmosfera. Materialios būties kančios Kṛṣṇos sąmonės įtakoti negali, tačiau tai nereikia, kad priėmus Kṛṣṇos sąmonę, visos materialios kančios išnyksta. Jos niekur neišnyksta, tačiau ir negali paveikti Kṛṣṇą išsąmoninusio žmogaus. Materialios kančios visada egzistavo ir egzistuos, tačiau Kṛṣṇos sąmonė – tai savotiški priešnuodžiai, apsaugantys gyvąją būtybę nuo pražūtingo jų poveikio. Kṛṣṇą išsąmonusiam žmogui vienodai gerai ir rojuje, ir pragare. Apie tai, kaip Svāyambhuvai Manu pavyko pasiekti, kad materialios kančios negalėtų jo paveikti, papasakos tolimesni posmai.

33 TEKSTAS

सभार्यः सप्रजः कामान् बुभुजेऽन्याविरोधतः ।
 सङ्गीयमानसत्कीर्तिः सस्त्रीभिः सुरगायकैः ।
 प्रत्यूपेष्वनुबद्धेन हृदा शृण्वन् हरेः कथाः ॥३३॥

*sabhāryaḥ saprajaḥ kāmān bubhujē ’nyāvirodhataḥ
 saṅgīyamāna-sat-kīrtiḥ sastrībhiḥ sura-gāyakaiḥ
 praty-ūṣeṣv anubaddhena hṛdā śṛṇvan hareḥ kathāḥ*

sa-bhāryaḥ – kartu su žmona; *sa-prajaḥ* – kartu su savo pavaldiniais; *kāmān* – viskuo, kas būtina gyvenimui; *bubhujē* – jis mėgavosi; *anya* – kitų; *avirodhataḥ* – netrikdomas; *saṅgīyamāna* – šlovinamas; *sat-kīrtiḥ* – dorybingo žmogaus reputacija; *sa-strībhiḥ* – kartu su savo žmonomis; *sura-gāyakaiḥ* – dangaus muzikantų; *prati-ūṣeṣu* – kiekvieną rytą švintant; *anubaddhena* – jautė potraukį; *hṛdā* – širdyje; *śṛṇvan* – klausytis; *hareḥ* – apie Viešpatį Hari; *kathāḥ* – pasakojimų.

Imperatorius Svāyambhuva Manu laimingai leido savo dienas su žmona ir valdiniais ir tenkino savo poreikius, neprasilenkdamas su religijos įstatymais ir netrikdomas religingumui prieštaraujančių principų. Dangaus muzikantai su savo žmonomis šlovino nepriekaištingos reputacijos imperatorių, kuris kiekvieną dieną, ankstyvomis ryto valandomis, meilės Viešpačiui sklidina širdimi klausėsi pasakojimų apie Aukščiausiojo Dievo Asmens žygius.

Komentaras: Tikrasis žmogaus pašaukimas – siekti Kṛṣṇos sąmonės aukštumų. Niekas nedraudžia jam gyventi su žmona, turėti vaikų, tačiau gyventi

reikia taip, kad jo šeimininis gyvenimas neprasilentų su religijos, ekonominės ir materialinės gerovės kūrimo, reglamentuoto juslių patenkinimo ir pagaliau išsivadavimo iš materialios nelaisvės principais. Vedose pateikiami principai sumanyti taip, kad jais vadovaudamosi į šį pasaulį atėjusios sąlygotos sielos galėtų pateikti savo materialius troškimus ir lygia greta pelnytų išvadavimą, sugrįžtų namo pas Dievą.

Posmas rodo, kad imperatorius Svāyambhuva Manu savo šeimininį gyvenimą grindė minėtais principais. Čia teigiama, kad ankstų rytą valdovo menėse grodavo muzikantai, kurie akompanuodami savo muzikiniais instrumentais šlovino Viešpaties žygius, o imperatorius kartu su savo šeima klausydavosi pasakojimų apie Aukščiausiojo Dievo Asmens žygius. Kai kuriuose Indijos valdovų namuose ir šventyklose ši tradicija gyva ir šiaudien. Profesionalūs muzikantai gieda akomponuodami savo instrumentu *śahnāi*, o pabudę šeimos nariai gerai nusiteikę keliasi iš lovų. O vakare muzikantai vėl su *śahnāi* akompanimentu atlieka giesmes, pasakojančias apie Viešpaties žygius, ir monarchų šeimos nariai užmiega prisimindami šlovingąjį Viešpatį. Kas vakarą namuose vyksta ne tik tokios giesmių programos, taip pat skaitoma „Bhāgavatam“. Susirinkę drauge šeimos nariai gieda Hare Kṛṣṇa, skaito „Śrīmad-Bhāgavatam“ arba „Bhagavad-gītā“ ir prieš užmigdami klausosi muzikos. *Sankīrtanos* sukurta atmosfera viešpatauja jų širdyse ir miegodami jie nesiliauja giedoję ir šlovinę Viešpatį. Taip ilgainiui žmonės pasiekia Kṛṣṇos sąmonės tobulumą. Ši tradicija labai sena, tai liudija pastarasis „Śrīmad-Bhāgavatam“ posmas. Prieš milijonus metų Svāyambhuva Manu laimingai gyveno klestinčiuose rūmuose, kuriuose viešpatavo Kṛṣṇos sąmonės atmosfera.

Kalbant apie šventyklas reikia pasakyti, kad prie valdovo rūmų ar turtinųjų namų būtinai buvo statoma puiki šventykla ir visi šeimos nariai prabudę anksti ryte eidavę į šventyklą, į *maṅgalārātrikos* ceremoniją, pirmąsias rytines pamaldas šventykloje. Jų metu žynys sukamaisiais judesiais aukoja Dievybėms ugnelę, kriauklę, gėles ir vėduoklę. Viešpats žadinamas anksti ryte ir po lengvų pusryčių Jis pasirodo bhaktams. Pasibaigus *ārati* ceremonijai bhaktai sugrįžta namo arba lieka šventykloje toliau šlovininti Viešpatį. Dar ir šiaudien ankstyvos rytinės pamaldos vyksta Indijos šventyklose ir rūmuose. Šventyklos durys atviros visiems, o karališkosiose rūmų šventyklose lankosi karališkosios šeimos nariai, nors daugelio jų durys atviros ir paprastiems žmonėms. Džaiपुरo karaliaus šventykla stovi jo rūmuose, tačiau ir paprastiems žmonėms leidžiama joje lankytis. Apsilankiusieji šioje šventykloje patvirtins, kad joje visada daug bhaktų, ne mažiau nei penki šimtai vienu metu. Po *maṅgalārātrikos* ceremonijos jie kartu susėda ir muzikos instrumentų pagalba džiaugsmingai šlovina Viešpatį. Apie valdovų

šeimose įprastas garbinimo apeigas pasakojama ir „Bhagavad-gītoje“, kur rašoma, kad tie, kuriems nepavyko pasiekti *bhakti-yogos* tikslo šį gyvenimą, kitą gyvenimą gimsta turtingoje arba valdovų, arba išprususių brahmanų ar bhaktų šeimoje. Tiems, kam nusišypso laimė gimti tokiose šeimose, nuo pat gimimo yra prieinami čia viešpataujantios Kṛṣṇos sąmonės atmosferos privalumai. Tokioje aplinkoje augantis vaikas be didesnio vargo išsiugdo Kṛṣṇos sąmonę. Iš naujo gimęs jis gali padaryti tai, ko jam nepavyko padaryti praeitą gyvenimą – pasiekti dvasinį tobulumą, nes tam jis turi visas sąlygas.

34 TEKSTAS

निष्णातं योगमायासु मुनिं स्वायम्भुवं मनुम् ।
यदाभ्रंशयितुं भोगा न शेकुर्भगवत्परम् ॥३४॥

*niṣṇātam yogamāyāsu munim svāyambhuvaṁ manum
yad ābhraṁśayitum bhogā na śekuḥ bhagavat-param*

niṣṇātam – užvaldytas; *yoga-māyāsu* – laikinų malonumų; *munim* – nė kiek nenusileidamas šventai asmenybei; *svāyambhuvam* – Svāyambhuva; *manum* – Manu; *yat* – kurį; *ābhraṁśayitum* – priverstų išklysti iš doros kelio; *bhogāḥ* – materialūs malonumai; *na* – ne; *śekuḥ* – galėtų; *bhagavat-param* – kuris buvo didis Aukščiausiojo Dievo Asmens bhaktas.

Svāyambhuva Manu buvo vienas dorybingiausių valdovų. Materialūs džiaugsmi, kurių valdovo gyvenime buvo nemaža, jo nepažudė, nes materialia laime jis mėgavosi Kṛṣṇos sąmonės aplinkoje.

Komentaras: Materialūs karališkojo gyvenimo džiaugsmi dažnai tampa nuosmukio priežastimi. Turėdamas neribotas galimybes tenkinti savo jusles monarchas dažnai nusileidžia iki gyvulio lygio. Tačiau Svāyambhuva Manu gretinamas su šventaisiais išminčiais, nes jo valstybėje ir jo rūmuose viešpatavo Kṛṣṇos sąmonės atmosfera. Analogiškoje situacijoje yra bet kuri gyvoji būtybė. Sąlygotos sielos ateina į materialų pasaulį ieškodamos juslinių malonumų, bet jei vadovaudamosi *śāstrų* priesakais jos garbina Dievybes šventykloje arba savo namuose ir tokiu būdu sukuria Kṛṣṇos sąmonės aplinką, apie kurią skaitome šiame pasakojime, jos be jokių abejonių pasieks grynosios Kṛṣṇos sąmonės būvį. Tačiau šiuolaikiniai žmonės gyvena perdėm materialistiškai, galvoja vien apie juslinius malonumus. Kṛṣṇos sąmonės judėjimas kaip tik ir sudaro geriausią galimybę žmogui įvykdyti

savo gyvenimo misiją, neatsisakant materialių džiaugsmų. Kṛṣṇos sąmonė nereikalauja žmogaus užgniaužti juslinių malonumų siekio, ji tiesiog tinkamai sureguliuoja šią žmogaus gyvenimo sferą. Jei žmogus praktikuos Kṛṣṇos sąmonę pasirinkęs labai paprastą metodą, kartos šventuosius Viešpaties vardus – Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare – dar šiame gyvenime jis gali pelnyti išvadavimą, net jeigu ir neatsisakys materialaus gyvenimo džiaugsmų.

35 TEKSTAS

अयातयामास्तस्यासन् यामाः स्वान्तरयापनाः ।
शृण्वतो ध्यायतो विष्णोः कुर्वतो ब्रुवतः कथाः ॥३५॥

ayāta-yāmās tasyāsan yāmāḥ svāntara-yāpanāḥ
śṛṅvato dhyāyato viṣṇoḥ kurvato bruvataḥ kathāḥ

ayāta-yāmāḥ – laikas neprarastas veltui; *tasya* – Manu; *āsan* – buvo; *yāmāḥ* – valandos; *sva-antara* – jo gyvenimo trukmė; *yāpanāḥ* – artėjo į pabaigą; *śṛṅvataḥ* – klausydamas; *dhyāyataḥ* – mąstydamas; *viṣṇoḥ* – apie Viešpatį Višṇu; *kurvataḥ* – veikė; *bruvataḥ* – kalbėdamas; *kathāḥ* – pasakojimus.

Ištisą manvantarą trukęs valdovo gyvenimas artinosi į pabaigą, tačiau ilgą savo amžių jis pragyveno neveltui, nes be paliovos klausėsi pasakojimų apie Viešpatį, mąstė apie Jį, šlovino ir apdainavo Viešpaties žygius.

Komentaras: Šviežiai pagamintas maistas yra pats gardžiausias, bet pastovėjęs tris ar keturias valandas jis pasensta ir praranda savo skonį. Lygiai taip ir materialus gyvenimas teikia didžiausią džiaugsmą kol žmogus jaunas, tačiau į gyvenimo pabaigą viskas apkarsta, belieka beprasmybė, tuštuma ir kančia. Tačiau imperatoriui Manu gyvenimas neprarado savo patrauklumo. Jis seno, tačiau jo gyvenimas kaip ir kitados, jaunystėje, buvo kupinas naujų spalvų, kurias jam suteikė Kṛṣṇos sąmonė. Visas Kṛṣṇą įsisamoničiusio žmogaus gyvenimas yra kupinas šviežių pojūčių. Šventraščiai teigia, kad kiekvienąkart patekėdama ir nusileisdama saulė viena diena sutrumpina gyvosios būtybės gyvenimą. Tačiau į Kṛṣṇos sąmonės veiklą pasinėrusio žmogaus gyvenimui saulės patekėjimas ir laida neturi jokios įtakos. Gyvenimo saulėlydis Svāyambhuvai Manu nebuvo niūrus, nes visą savo amžių jisai šlovino didingus Viešpaties Višṇu darbus, mąstė apie Jį. Jis buvo nepaprastai *yogas*, nes nešvaistė laiko beprasmiškai. Šią aplinkybę pabrėžia

posmas – *viṣṇoḥ kurvato bruvataḥ kathāḥ*. Jei imperatorius kalbėjo, tai kalbėjo tiktai apie Kṛṣṇą ir Viṣṇu, Dievo Asmenį, jei klausėsi, tai klausėsi tik pasakojimų apie Kṛṣṇą, jei mąstė, tai mąstė tiktai apie Kṛṣṇą ir Jo žygius.

Čia teigiama, kad Svāyambhuvos gyvenimas truko labai ilgai – septyniasdešimt vieną *yugą*. Vieną *yugą* sudaro 4 320 000 metų, Manu gyvena septyniasdešimt vieną *yugą*, o per Brahmos dieną pasikeičia keturiolika Manu. Visą ilgą savo gyvenimą, t.y. $71 \times 4\,320\,000$ metų, Manu buvo pasi-
nėręs į Kṛṣṇos sąmonę – šlovino Viešpatį, klausėsi pasakojimų apie Viešpaties žygius, pats pasakojo apie juos kitiems, meditavo Kṛṣṇą. Gyveno jis neveltui, todėl gyvenimas jam neatrodė pilkas ir niūrus.

36 TEKSTAS

स एवं स्वान्तरं निन्ये युगानामेकसप्ततित्म् ।
वासुदेवप्रसङ्गेन परिभूतगतित्रयः ॥३६॥

*sa evaṁ svāntaraṁ ninye yugānām eka-saptatim
vāsudeva-prasaṅgena paribhūta-gati-trayaḥ*

saḥ – jis (Svāyambhuva Manu); *evam* – taip; *sva-antaram* – jo laikas; *ninye* – baigėsi; *yugānām* – keturių epochų ciklų; *eka-saptatim* – septyniasdešimt vienas; *vāsudeva* – su Vāsudeva; *prasaṅgena* – apie tai, kas susiję; *paribhūta* – pakilo virš; *gati-trayaḥ* – trijų tikslų.

Visą savo gyvenimą, kuris truko septyniasdešimt vieną keturių yugų ciklą [71 × 4 320 000 metų] jis nei akimirkai neužmiršo Vāsudevos, visus savo darbus skyrė Jam. Taip jis pakilo virš trijų žmogaus gyvenimo tikslų.

Komentaras: Trys tikslai, apie kuriuos kalbama posme, yra skirti tiems, kurie yra valdomi trijų materialios gamtos *gunų*. Jie dažnai apibrėžiami būdravimo, miego ir sąmonės nebuvimo sąvokomis. „Bhagavad-gītoje“ šie tikslai suvokiami kaip trijų *gunų* – dorybės, aistros ir neišmanymo – valdomų žmonių tikslai. „Bhagavad-gītoje“ teigiama, kad dorybingieji patenka į aukštutines planetas, kur gyvenimo sąlygos žymiai geresnės negu Žemėje, aistrų valdomi žmonės lieka gyventi materialaus pasaulio Žemės tipo planetose arba pasiekia rojus planetas, o neišmanymo *gunos* įtakojami žmonės degradoja, gimsta gyvūnais planetose, kuriose gyvena žemesnės už žmogaus sąmonės būtybės. Tačiau Kṛṣṇą išisąmoninę žmogus pakyla virš materialios gamtos *gunų*. „Bhagavad-gītoje“ sakoma, kad kiekvienas, kuris praktikuoja pasiaukojimo tarnystę Viešpačiui, pakyla virš materialios

būties ir pasiekia *brahma-bhūtos* būklę, t.y. dvasiškai susivokia. Nors valdydamas materialų pasaulį Svāyambhuva Manu iš pažiūros gyveno materialiais džiaugsmiais, iš tikrųjų jo niekas nesiejo su dorybės, aistros ir neišmanymo *guṇomis*, nes valdovas egzistavo transcendencijos lygiu.

Pasiaukojimo tarnystei atsidavęs žmogus išsivadavimą pasiekia jau materialiaame pasaulyje. Didis Viešpaties bhaktas Bilvamaṅgala Ṭhākura yra taip pasakęs: „Kai aš visa širdimi atsidavęs tarnauju Kṛṣṇos lotosinėms pėdoms, personifikuotas išsivadavimas pats ieško progos man pasitarnauti. Tada man prieinama viskas, ką gali duoti materialus gyvenimas, religinė veikla ir materialinė gerovė.“ Žmonėms labiausiai rūpi *dharma*, *artha*, *kāma* ir *mokṣa*. Didžioji dalis jų per religiją siekia įgyvendinti materialius tikslus, o materialią veiklą renkasi dėl juslinių malonumų. Tas, kuris visiškai nusivilia materialiais malonumais, ima siekti išsivadavimo, susivienijimo su Absoliučia Tiesa. Skurdaus išmanymo žmonės renkasi būtent šį keturiais principais pagrįstą transcendentinį kelią, tačiau išmintingieji renkasi Kṛṣṇos sąmonę, nes šiais keturiais principais paremta transcendentinė praktika jiems mažiausiai rūpi. Tie, kas pasirinko Kṛṣṇos sąmonę, išsyk pasiekia transcendentinį būvį, kuris pranoksta išvadavimą. Bhaktai ne itin vertina išvadavimą, juolab tuos vaisius, kuriuos duoda apeiginiai religijos veiksmai, materialinės gerovės siekimas ar materialūs jusliniai malonumai. Bhaktams jie nėra kiek nerūpi, nes jie yra pasiekę transcendentinį dvasinio susivokimo, *brahma-bhūtos*, būvį.

37 TEKSTAS

शारीरा मानसा दिव्या वैयासे ये च मानुषाः ।
भौतिकाश्च कथं क्लेशा बाधन्ते हरिसंश्रयम् ॥३७॥

śārīrā mānasā divyā vaiyāse ye ca mānuṣāḥ
bhautikāś ca katham kleśā bādhante hari-samśrayam

śārīrāḥ – susiję su kūnu; *mānasāḥ* – susiję su protu; *divyāḥ* – susiję su angamtinėmis jėgomis (pusdieviais); *vaiyāse* – o Vidura; *ye* – tie; *ca* – ir; *mānuṣāḥ* – susiję su kitais žmonėmis; *bhautikāḥ* – susiję su kitomis gyvosiomis esybėmis; *ca* – ir; *katham* – kaip; *kleśāḥ* – kančios; *bādhante* – gali trikdyti; *hari-samśrayam* – tam, kuris rado Viešpaties Kṛṣṇos prieglobstį.

O Vidura, ar gali pasiaukojimo tarnystei atsidėjęs ir todėl pilnai Viešpaties Kṛṣṇos globojamas žmogus patirti kančias, kurias kelia kūnas, protas, gamta, kiti žmonės ir gyvosios būtybės?

Komentaras: Kiekviena gyvoji esybė, gyvenanti materialiam pasaulyje, negali išvengti kančių. Kančias jai gali sukelti jos pačios kūnas, protas arba gamtos jėgos. Gyvoji esybė kenčia nuolat: žiemą nuo šalčio, vasarą – nuo kaitros. Tačiau tas, kuris surado prieglobstį Viešpaties lotosinių pėdų šešėlyje, tas, kuris įsisąmonino Kṛṣṇą, pasiekia transcendenciją, pakyla virš materialios būties kančių, kurias sukelia kūnas, protas, žiemos šalčiai ar vasaros kaitra. Materialios kančios neturi jam jokios galios.

38 TEKSTAS

यः पृष्टो मुनिभिः प्राह धर्मान्नाविधाञ्छुभान् ।
नृणां वर्णाश्रमाणां च सर्वभूतहितः सदा ॥३८॥

*yaḥ pṛṣṭo munibhiḥ prāha dharmān nānā-vidhāñ chubhān
nṛṇāñ varṇāśramāṇāñ ca sarva-bhūta-hitah sadā*

yaḥ – kas; *pṛṣṭah* – atsakydamas į klausimus; *munibhiḥ* – išminčių; *prāha* – papasakojo; *dharmān* – apie pareigas; *nānā-vidhān* – įvairias; *śubhān* – palankias; *nṛṇāñ* – žmonių visuomenei; *varṇa-āśramāṇāñ* – *varṇoms* ir *āśramams*; *ca* – ir; *sarva-bhūta* – visų gyvųjų būtybių; *hitah* – kas rūpinasi gerove; *sadā* – visada.

Atsakinėdamas į išminčių klausimus jis [Svāyambhuva Manu], užuojautos visoms gyvosioms esybėms paskatintas, išdėstė bendras visiems žmoniems religines pareigas ir pareigas, privalomas įvairių varnų ir āśramų atstovams.

39 TEKSTAS

एतत्त आदिराजस्य मनोश्चरितमद्भुतम् ।
वर्णितं वर्णनीयस्य तदपत्योदयं शृणु ॥३९॥

*etat ta ādi-rājasya manoś caritam adbhutam
varṇitam varṇanīyasya tad-apatyodayaṃ śṛṇu*

etat – tai; *te* – tau; *ādi-rājasya* – pirmojo imperatoriaus; *manoḥ* – apie Svāyambhuvos Manu; *caritam* – būdą; *adbhutam* – nuostabų; *varṇitam* – papasakojau; *varṇanīyasya* – jis nusipelnė, kad apie jį būtų kalbama; *tat-apatya* – jo dukros; *udayaṃ* – apie laimingą likimą; *śṛṇu* – prašau, išklausk.

Aš papasakojau tau apie nuostabų pirmojo pasaulio valdovo Svāyambhuvos Manu būdą, nes jis nusipelnė, kad apie jį būtų kalbama. O dabar paklausyk, ką papasakosiu apie laimingą jo dukros Devahūti likimą.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti dvidešimt antrąjį trečiosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Kardamos Munio ir Devahūti jungtuvės“.

DVIDEŠIMT TREČIAS SKYRIUS

Devahūti skundas

1 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच

पितृभ्यां प्रस्थिते साध्वी पतिमिङ्गितकोविदा ।
नित्यं पर्यचरत्प्रीत्या भवानीव भवं प्रभुम् ॥ १ ॥

maitreya uvāca

*pitṛbhyāṃ prasthīte sādhwī patim iṅgita-kovidā
nityaṃ paryacarat prītyā bhavānīva bhavaṃ prabhum*

maitreyaḥ uvāca – Maitreya tarė; *pitṛbhyāṃ* – tėvams; *prasthīte* – išvykus; *sādhwī* – skaisčioji moteris; *patim* – savo vyro; *iṅgita-kovidā* – nuspėdama norus; *nityaṃ* – nenuilstamai; *paryacarat* – ji tarnavo; *prītyā* – su didele meile; *bhavānī* – deivė Pārvatī; *iva* – kaip; *bhavam* – Viešpačiui Šivai; *prabhum* – jos valdovui.

Maitreya tęsė: Tėvams išvykus, skaisčioji Devahūti ištikimai, kupina meilės širdimi tarnavo išminčiui, nuspėdama iš anksto visus jo norus, taip kaip Viešpačiui Šivai tarnauja jo žmona Bhavānī.

Komentaras: Posme neatsitiktinai prisiminta Bhavānī. *Bhavānī* reiškia Bhavos, Viešpaties Šivos, žmona. Himalajų karaliaus dukra, Bhavānī arba Pārvatī, išsirinko į vyrus Viešpatį Šivą, kuris gyvena labai kukliai kaip paprastas elgeta. Ir nors Bhavānī buvo karaliaus dukra, ji dalinosi gyvenimo vargais su savo vyru Viešpačiu Šiva, kuris ištisas dienas medituodavo sėdėdamas po medžiu ir neturėjo savo namų. Garsaus karaliaus dukra Bhavānī tarnavo vyrui Viešpačiui Šivai kaip paprasčiausia tarnaitė. Lygiai taip ir imperatoriaus Svāyambhuvos Manu dukra Devahūti neišsigando skurdo ir išsirinko sau į vyrus Kardamą Munį. Ji tarnavo vyrui kupina meilės širdimi ir mokėjo jam įtikti. Neatsitiktinai Devahūti pavadinta posme *sādhwī*, „skaisčia, ištikima žmona“. Devahūti ir Bhavānī ištikimybė bei dora turėtų tapti pavyzdžiu kiekvienai moteriai. Iki šių dienų induistų šeimose pagal tradiciją netekėjusios merginos garbina Viešpatį Šivą, vildamosios gauti į jį panašų vyrą. Viešpats Šiva yra idealus vyro pavyzdys, ne dėl to, kad

jis būtų labai turtingas ar galėtų suteikti žmonai visas sąlygas tenkinti jusles, bet todėl, kad jisai – visų didžiausias bhaktas. *Vaiṣṇavānām yathā śambhuḥ*: Śambhu, arba Viešpats Śiva, yra idealus *vaiṣṇava*. Jis nuolat medituoja Viešpatį Rāmą ir kartoja Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. Viešpats Śiva yra vienos iš *vaiṣṇavų sampradāyos*, Viṣṇusvāmi-sampradāyos pradininkas. Netekėjusios merginos garbina Viešpatį Śivą, tikėdamos, kad jų vyras bus toks pats geras *vaiṣṇava* kaip ir Viešpats Śiva. Tradicinėse induistų šeimose merginoms diegiama mintis, kad tekėti reikia ne dėl turto ar materialių juslinių malonumų, kad didžiausia laimė merginai – gauti į vyrus ištikimą Viešpaties bhaktą, tokį, koks buvo Viešpats Śiva, nes tik tada mergina gali tikėtis pasiekti aukščiausią gyvenimo tikslą. Žmona yra priklausoma nuo vyro, o jei jos vyras *vaiṣṇava*, tarnaudama vyrui, ji tuo pačiu tarnauja Viešpačiui. Vyro ir žmonos santykiai, pagrįsti abipuse meile ir tarnyste, yra santuokinio gyvenimo idealas.

2 TEKSTAS

विश्रम्भेणात्मशौचेन गौरवेण दमेन च ।

शुश्रूषया सौहृदेन वाचा मधुरया च भोः ॥२॥

*viśrambheṇātmā-śaucena gauraveṇa damena ca
śuśrūṣayā sauhṛdena vācā madhurayā ca bhoḥ*

viśrambheṇa – labai artima; *ātma-śaucena* – išlaikydama švarų protą ir kūną; *gauraveṇa* – su pagarba; *damena* – suvaldžiusi jusles; *ca* – ir; *śuśrūṣayā* – pasiruošusi pasitarnauti; *sauhṛdena* – su meile; *vācā* – žodžiais; *madhurayā* – švelniais; *ca* – ir; *bhoḥ* – o Vidura.

O Vidura, nors tarnaudama vyrui Devahūti buvo jam labai artima, ji laikėsi santūriai, labai jį gerbė, mylėjo ir negailėjo švelnių žodžių.

Komentaras: Svarbūs du posmo žodžiai. Devahūti tarnavo vyrui laikydama si dviejų principų: *viśrambheṇa* ir *gauraveṇa*. Tarnaujant vyrui, o taip pat ir Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, šiems dviems principams tenka pirmaeilis vaidmuo. *Viśrambheṇa* reiškia „intymiai“, o *gauraveṇa* – „su didžia pagarba“. Vyras – pats artimiausias žmonos draugas. Tarnaudama artimiausiam žmogui, žmona vis dėlto neturėtų užmiršti, kad jo padėtis yra aukštesnė ir turėtų reikšti jam deramą pagarbą. Vyro ir moters psichologija skiriasi. Pagal savo psichofizinę konstituciją vyras linkęs pirmauti, o moteris – paklusti. Pakludamas įgimtam instinktui vyras siekia realizuoti

šeimoje savo pirmenybę, ir šios natūralios tvarkos nevalia griauti. Net jei vyras yra ne visai teisus, žmona neturėtų priešgyniauti, tuomet santuoka bus tvirta. *Viśrambhena* reiškia „būti artimam“. Tačiau šis artumas neturėtų virsti familiarumu, kuris gimdo nepagarbą. Vedose apibūdinti socialiniai papročiai draudžia žmonai vadinti vyrą vardu. Mūsų laikais žmona kreipiasi į vyrą vardu, tačiau induistų tradicijoje tai buvo neleistina, nes tokiu būdu būtų pažeistas vyro viršenybės ir žmonos priklausomybės principas. *Damena ca*: Žmona turi mokytis būti santūri ir neduoti valios savo jausmams, jei kyla nesutarimai su vyru. *Sauhrđena vācā madhurayā* reiškia „visada linkėti vyrui tik gero ir negailėti švelnių žodžių“. Materialūs santykiai, kuriuos vyrui tenka palaikyti už namų slenksčio, sukelia jam daugybę rūpesčių, todėl namuose žmona turėtų negailėti jam švelnių žodžių.

3 TEKSTAS

विसृज्य कामं दम्भं च द्वेषं लोभमघं मदम् ।
अप्रमत्तोद्यता नित्यं तेजीयांसमतोषयत् ॥ ३ ॥

*visrjya kāmam dambham ca dveṣam lobham agham madam
apramattodyatā nityam tejyāmsam atoṣayat*

visrjya – atsikračiusi; *kāmam* – geismo; *dambham* – puikybės; *ca* – ir; *dveṣam* – pavydo; *lobham* – gobšumo; *agham* – nuodėmingos veiklos; *madam* – tuščiagarbystės; *apramattā* – apgalvotų; *udyatā* – uoliu darbu; *nityam* – visuomet; *tejyāmsam* – savo nepaprastai galingą vyrą; *atoṣayat* – ji džiugino.

Uoliu darbu, apgalvotais poelgiais ji pelnė savo nepaprastai galingo vyro prielankumą ir atsikratė geismo, puikybės, pavydo, gobšumo, nuodėmingos veiklos ir tuščiagarbystės.

Komentaras: Posme išvardintos dorybės, kurias norėdama būti verta savo vyro privalo išsiugdyti didingo žmogaus žmona. Kardamos Munio dvasiniai laimėjimai padarė jį didžia asmenybe. Tokį vyrą vadina *tejyāmsam*, visų galingiausiu. Žmona neturi keltis į puikybę net jei dvasine prasme niekuo nenusileidžia vyrui. Kartais vyras paima į žmonas merginą iš labai turtingos šeimos, antai ir Devahūti buvo imperatoriaus Svāyambhuvos Manu dukra. Dėl savo aukštos kilmės ji lengvai galėjo pasikelti į puikybę, tačiau tai neleistina. Žmonai nedera puikuotis savo kilminga praeitimi. Ji turi įveikti tuščiagarbystę ir būti paklusni vyrui. Tereikia žmonai imti puikuotis savo

kilme ir jos puikybė gali sukelti nesantaiką šeimoje ir apnuodyti bendrą gyvenimą. Devahūti to labai baiminosi ir, kaip teigia posmas, ji įveikė savo puikybę. Devahūti buvo ištikima žmona. Mesti vyrą dėl kito arba susirasti meilužį – moteriai pati didžiausia nuodėmė. Cāṅakya Paṇḍitas kalba apie keturis priešus, kurie tyko žmogaus jo paties namuose. Toks priešas gali būti prasiskolinęs tėvas; motina, kuri turėdama suaugusius vaikus, susiranda kitą vyrą; šiurkšti, vaidinga, priešgyniaujanti vyrui žmona ir kvailys sūnus. Tėvas, motina, žmona ir vaikai yra *grhasthos* turtas, tačiau jei žmona ar motina pameta vyrą ar sūnų dėl kito vyro, pagal vediškosios civilizacijos kanonus ji laikytina šeimos priešu. Žmona turi būti dora ir ištikima, nes svetimaudama moteris daro didžiausią nuodėmę.

4-5 TEKSTAI

स वै देवर्षिवर्यस्तां मानवीं समनुव्रताम् ।
दैवान्गरीयसः पत्युराशासानां महाशिषः ॥ ४ ॥

कालेन भूयसा क्षामां कर्षितां व्रतचर्यया ।
प्रेमगद्गदया वाचा पीडितः कृपयाब्रवीत् ॥ ५ ॥

*sa vai devarṣi-varyas tām mānavīm samanuvratām
daivād garīyasaḥ patyur āśāsānām mahāśiṣaḥ*

*kālena bhūyasā kṣāmām karṣitām vrata-caryayā
prema-gadgadayā vācā pīḍitaḥ kṛpayābravīt*

saḥ – jis (Kardama); *vai* – be abejonės; *deva-ṛṣi* – iš dangiškųjų išminčių; *varyaḥ* – pats didžiausias; *tām* – jo; *mānavīm* – Manu dukrai; *samanuvratām* – neriboto atsidavimo; *daivāt* – apvaizdą; *garīyasaḥ* – pranokdama netgi; *patyuh* – nuo savo vyro; *āśāsānām* – tikėdamasi; *mahā-śiṣaḥ* – įstabiausių palaiminimų; *kālena bhūyasā* – ilgą laiką; *kṣāmām* – nusilpusi; *karṣitām* – sulysusi; *vrata-caryayā* – vykdydama religines apeigas; *prema* – meiliai; *gadgadayā* – trūkčiojančiu; *vācā* – balsu; *pīḍitaḥ* – perspildęs; *kṛpayā* – gailėsčiu; *abravīt* – jis prakalbo.

Manu dukra buvo atsidavusi savo vyrui visa širdimi, rūpinosi juo geriau už apvaizdą. Ji tikėjosi pačių įstabiausių vyro palaiminimų. Ilgus metus tarnaudama vyrui, uoliai vykdydama religines apeigas, Devahūti nusilpo ir išseko. Žvelgiant į pavargusią žmoną, didžiausiam iš dangiškųjų išminčių, Kardamai, gailstis suspaudė širdį ir drebančiu iš meilės balsu jis prakalbo.

Komentaras: Žmona turėtų lygiuotis į vyrą. Ji turėtų laikytis tų pačių gyvenimo principų, nes tik tada bendras gyvenimas su vyru jai bus laimingas. Jei bhaktas gyvena su žmona materialiste, jų namuose nebus santarvės. Žmona turėtų suprasti vyrą ir būti pasiryžusi juo sekti. „Mahābhāratoje“ yra pasakojama apie Gāndharī, kuri sužinojusi apie tai, kad būsimasis jos vyras Dhṛtarāṣṭra aklas, tučtuojau pasirinko neregio dalį. Kad nieko nematytų ji užsirišo akis. Baimindamasi, kad turėdama privalumų prieš savo aklą vyrą ji ims jį niekinti, Gāndharī nutarė atsakyti regėjimo dovanos. Žodis *samanuvrata* nurodo, kad taikytis prie vyro yra žmonos pareiga. Suprantama, jei vyras yra tokia didi asmenybė kaip Kardama Munis, ištikimybė žmonai yra labai naudinga. Tačiau moteris turi taikytis prie vyro, net jei jis ir nėra toks didis bhaktas. Tiktai tada santuoka gali būti laiminga. Šiame posme teigiama, kad uoliai vykdydama pareigas, kurias vykdyti pridera kiekvienai doringai moteriai, karalaitė Devahūti labai sukūdo ir tai pastebėjus vyrui suspaudė širdį. Jis suvokė, kad Devahūti, nors ir buvo didingo valdovo dukra, tarnaudama jam vargo kaip paprasta moteris. Sunkus darbas pakirto jos sveikatą ir Kardama užjausdamas žmoną taip jai tarė.

6 TEKSTAS

कर्दम उवाच

तुष्टोऽहमद्य तव मानवि मानदायाः

शुश्रूषया परमया परया च भक्त्या ।

यो देहिनामयमतीव सुहृत्स देहो

नावेक्षितः समुचितः क्षपितुं मदर्थे ॥ ६ ॥

kardama uvāca

tuṣṭo 'ham adya tava mānavi mānadāyāḥ

śuśrūṣayā paramayā parayā ca bhaktyā

yo dehinām ayam atīva suhṛt sa deho

nāvekṣitaḥ samucitaḥ kṣapitum mad-arthe

kardamaḥ uvāca – didis išminčius Kardama tarė; *tuṣṭaḥ* – patenkintas; *aham* – aš; *adya* – šiandien; *tava* – tavimi; *mānavi* – o Manu dukra; *mānadāyāḥ* – garbingoji; *śuśrūṣayā* – tarnyste; *paramayā* – nuostabia; *parayā* – didžiu; *ca* – ir; *bhaktyā* – pasiaukojimu; *yaḥ* – tai, kas; *dehinām* – įsikūnijęs; *ayam* – tai; *atīva* – nepaprastai; *suhṛt* – brangu; *saḥ* – šis; *dehaḥ* – kūnas; *na* – ne; *avekṣitaḥ* – rūpindamasi; *samucitaḥ* – tinkamai; *kṣapitum* – panaudodama; *mat-arthe* – man.

Kardama Munis tarė: O garbioji Svāyambhuvos Manu dukra, džiaugiasi mano širdis, matydama kaip tu mane myli ir kaip ištikimai man tarnauji. Suvokdamas kaip brangina savo kūną jame surakintos gyvosios būtybės, aš negaliu atsistebėti, kad rūpindamasi manimi tu visai pamiršai pasirūpinti savo kūnu.

Komentaras: Posme teigiama, kad gyvosios būtybės labai brangina savo kūną, tačiau Devahūti taip buvo atsidavusi vyrui, kad uoliai jam tarnaudama, reikšdama jam savo pagarbą ir meilę, visiškai negalvojo apie savo sveikatą. Čia mes matome nesavanaudiškos tarnystės pavyzdį. Sprendžiant iš posmo, Devahūti santuokoje nepatyrė juslinių malonumų, apie tai byloja nusilpusi jos sveikata. Padėdama Kardamai Muniui siekti dvasinio tobulumo, ji rūpinosi vyru ir visiškai užmiršo apie save. Kiekvienos ištikimos ir doros žmonos pareiga – visokeriopai padėti vyrui, ypač jei jis atiduoda visas savo jėgas Kṛṣṇos sąmonei. Šiuo atveju vyras už viską atsidėjo žmonai, tačiau už paprasto žmogaus ištekėjusi moteris negali to tikėtis.

7 TEKSTAS

ये मे स्वधर्मनिरतस्य तपःसमाधि-
विद्यात्मयोगविजिता भगवत्प्रसादाः ।
तानेव ते मदनुसेवनयावरुद्धान्
दृष्टिं प्रपश्य वितराम्यभयानशोकान् ॥ ७ ॥

*ye me sva-dharma-niratasya tapaḥ-samādhi-
vidyātma-yoga-vijitā bhagavat-prasādāḥ
tān eva te mad-anusevanayāvaruddhān
dṛṣṭim prapaśya vitarāmy abhayān aśokān*

ye – tie, kurie; me – mano; sva-dharma – į savo religinį gyvenimą; niratasya – panirusį; tapaḥ – savitramdą; samādhi – meditacija; vidyā – Kṛṣṇos sąmonėje; ātma-yoga – sutelkus protą; vijitā – gauti; bhagavat-prasādāḥ – Viešpaties palaiminimai; tān – juos; eva – netgi; te – tavo; mat – man; anusevanayā – pasiaukojamai tarnaujant; avaruddhān – pasiekti; dṛṣṭim – transcendentinį regėjimą; prapaśya – pažvelk gi; vitarāmi – aš suteikiu; abhayān – išlaisvindamas nuo baimės; aśokān – ir išlaisvindamas nuo sielvarto.

Kardama Munis toliau kalbėjo: Viešpats atsidėjo man už tai, kad aš gyvenau laikydamasis religijos normų – tramdžiau savo kūną, meditavau

ir ugdžiau Kṛṣṇos sąmonę. Nors tu dar nesulaukei tokių Viešpaties palaiminimų, kurie gelbsti žmogų nuo baimės ir sielvarto, aš pats dovanosiu juos tau už tavo tarnystę. Pažvelk į juos, aš suteikiu tau transcendentinį regėjimą, kad tu suvoktum visą jų grožį.

Komentaras: Devahūti buvo savo vyro pagalbininkė. Ji netramdė kūno, nepatyrė ekstazės būsenos, nepraktikavo meditacijos ir Kṛṣṇos sąmonės, bet, nepaisant to, vyro dvasinės pergalės teko ir jai, nors ji to nematė ir neįjuto. Specialiai nesistengdama, iš Viešpaties ji gavo tuos pačius palaiminimus, kuriuos gavo jos vyras.

Kuo reiškiasi Viešpaties malonė? Čia teigiama, kad iš savo malonės Viešpats dovanoja žmogui *abhaya*, bebaimiškumą. Materialiame pasaulyje baimės neišvengia net milijonierius. Jis nuolat kankinasi galvodamas: „O kas jei aš prarasiu pinigus?“ Tuo tarpu Viešpaties malonės, *bhagavat-prasādo*, prarasti neįmanoma. Viešpaties malonė atneša žmogui tik džiaugsmą, ją gavusiam jokie praradimai negresia. Žmogus džiaugiasi ja kaip didžiausia dovana. Šią mintį patvirtina „Bhagavad-gītā“: kai žmogus pelno Viešpaties malonę, jį palieka visos kančios ir negandos (*sarva-duḥkhāni*). Pasiekusi transcendencijos būvį gyvoji būtybė atsikrato dviejų ydų – troškimų ir sielvarto. Apie tai irgi pasakojama „Bhagavad-gītoje“. Dvasinis gyvenimas subrandina nuostabų vaisių – meilę Dievui. Meilė Kṛṣṇai yra aukščiausioji *bhagavat-prasādos*, dieviškosios malonės, apraiška. Šis transcendentinis laimėjimas – tai pats didžiausias turtas, jam iš tolo negali prilįgti jokie materialūs džiaugsmi. Prabodhānanda Sarasvatis yra taip pasakęs: niekas negali susilyginti su tuo, kuris pelnė Viešpaties Caitanyos malonę, nes jam visiškai nerūpi pusdievių malonės, monizmą jis laiko šėtono pramanais, o juslių suvaldymas jam vieni niekai. Rojaus džiaugsmų perspektyva Viešpaties Caitanyos malonę pelniusio žmogaus visiškai neįaudina, nes iš tikrųjų materiali laimė ir iš tolo negali prilįgti transcendentinei.

Devahūti ištikimai tarnavo savo vyrui ir jo malone pasiekė dvasinį tobulumą. Tarnystė buvo lemtinga ir Nārados Munio gyvenime. Savo ankstesniame gyvenime Nārada buvo paprastos tarnaitės sūnus, tačiau jo motina patarnavo iškilniems bhaktams, tad ir jos sūnus Nārada galėjo jiems pasitarnauti. Valgydamas likučius nuo jų stalo ir vykdydamas bhaktų prašymus, berniukas pasiekė dvasinio tobulumo aukštumas ir kitą gyvenimą tapo nepaprasta asmenybe – Nārada. Taigi, pats lengviausias dvasinio tobulėjimo kelias – siekti *bona fide* dvasinio mokytojo prieglobsčio ir nuoširdžiai jam tarnauti. Tai raktas į sėkmę. Aštuoniuose dvasiniam mokytojui skirtuose posmuose Viśvanātha Cakravartīs Ṭhākura rašo: *yasya prasādā bhagavat-prasādah* – pelnęs dvasinio mokytojo prielankumą savo tarnystė

žmogus užsitarnauja Aukščiausiojo Viešpaties malonę. Tarnaudama savo dievotam vyrui, Kardamai Muniui, Devahūti pasiekė lygiai tą patį rezultatą kaip ir jis. Lygiai taip, tarnaujant *bona fide* dvasiniam mokytojui, nuoširdus mokinyš išsyk pelno ir Viešpaties, ir dvasinio mokytojo malonę.

8 TEKSTAS

अन्ये पुनर्भगवतो भ्रुव उद्विजृम्भ-
विभ्रंशितार्थरचनाः किमुरुक्रमस्य ।
सिद्धासि भुङ्क्ष्व विभवान्निजधर्मदोहान्
दिव्यान्नरैर्दुरधिगान्प्रपविक्रियाभिः ॥ ८ ॥

*anye punar bhagavato bhruva udvijrmbha-
vibhramśitārtha-racanāḥ kim urukramasya
siddhāsi bhunṅṣva vibhavān nija-dharma-dohān
divyān narair duradhigān nrpa-vikriyābhiḥ*

anye – kiti; *punaḥ* – ir vėl; *bhagavataḥ* – Viešpaties; *bhruvaḥ* – antakių; *udvijrmbha* – judesiu; *vibhramśita* – sunaikinti; *artha-racanāḥ* – materialūs pasiekimai; *kim* – kokia nauda; *urukramasya* – Viešpatį Višņu (toli žengiantį); *siddhā* – padariusi pažangą; *asi* – tu esi; *bhunṅṣva* – mėgaukis; *vibhavān* – dovanomis; *nija-dharma* – savo ištikimybės; *dohān* – pasiektoomis; *divyān* – transcendentinėmis; *naraiḥ* – žmonij; *duradhigān* – sunkiai pasiekiamomis; *nrpa-vikriyābhiḥ* – besididžiuojančių savo kilme.

Kardama Munis toliau kalbėjo: Ar gali būti didesnis džiaugsmas už Viešpaties malonę? Vienas Viešpaties Višņu, Aukščiausiojo Dievo Asmens, antakių judesys niekais paverčia bet kokius materialistų laimėjimus. Būdama ištikima savo vyrui tu nusipelnei transcendentinės palaimos ir šiandien gali džiaugtis šia dovana, retai tepasiekiamą tiems, kurie puikuojsi savo kilme ir materialiais turtais.

Komentaras: Viešpats Caitanya mokė, kad didžiausias žmogaus laimėjimas yra Viešpaties malonė, meilė Dievui. Jis skelbė: *premā pumartho mahān*: meilė Dievui – aukščiausias gyvenimo tobulumas. Būtent apie tai savo žmonai kalba Kardama Munis. Jo žmona buvo kilusi iš labai garsios karališkos šeimos. Užkietėję materialistai, o taip pat turtingi ir klestintys žmonės paprastai nesuvokia transcendentinės meilės Dievui vertingumo. Nepaisant to, kad Devahūti buvo karalaitė, kilusi iš žinomos karališkos giminės, jai

nusišypsojo pati didžiausia laimė, nes jos vyru ir globėju tapo didysis išminčius Kardama Munis, iš kurio ji gavo didžiausią dovaną, kokią tik gali gauti žmogus – Viešpaties malonę, meilę Dievui. Viešpaties malonę Devahūti užsitarnavo pelnusi vyro prielankumą, jo gera valia. Devahūti tarnavo savo vyrui, didžiajam bhaktui ir šventajam, labai nuoširdžiai ir pasiaukodama. Negalvodama apie save, jį mylėjo, ir Kardama Munis buvo labai patenkintas tokia jos tarnyste. Jis su džiaugsmu dovanojo Devahūti meilę Dievui, liepė jai priimti šią dovaną ir džiaugtis ja, nes ir pats buvo pasiekęs meilę Dievui.

Meilė Dievui – nepaprasta dovana. Rūpa Gosvāmis lenkiasi Viešpačiui Caitanyai Mahāprabhu už tai, kad Jis dovanojo meilę Dievui, *kr̥ṣṇa-premā*, visiems be išimties. Šlovindamas Viešpatį Caitanyą Rūpa Gosvāmis vadina Jį *mahā-vadānya*, visų kilniausiuoju Viešpaties išikūnijimu, nes Jis visiems dosniai dalijo meilę Dievui, kurią didieji išminčiai tegali pasiekti po daugelio gyvenimų. *Kr̥ṣṇa-prema*, Kr̥ṣṇos sąmonė, yra didžiausia dovana mylimam žmogui.

Atskirai pažymėtinas posmo žodis *nija-dharma-dohān*. Devahūti iš savo vyro Kardamos Munio gavo neįkainojamą meilės Dievui dovaną už savo ištikimybę ir pasiaukojimą. Ištikimybė vyrui yra pirmutinė religinė priedermė moteriai. Jei moteriai nusišypso laimė ištekėti už didžios asmenybės, kilnaus bhakto, jų santuoką galima laikyti idealia, nes abu sutuoktiniai pasiekia gyvenimo tikslą.

9 TEKSTAS

एवं ब्रुवाणमबलाखिलयोगमाया-
विद्याविचक्षणमवेक्ष्य गताधिरासीत् ।
सम्प्रश्रयप्रणयविह्वलया गिरेषद्-
ब्रीडावलोकविलसद्भसिताननाह ॥ ९ ॥

*evam bruvāṇam abalākhila-yogamāyā-
vidyā-vicakṣaṇam avekṣya gatādhir āsīt
sampraśraya-praṇaya-vihvalayā gireṣad-
vrīḍāvaloka-vilasad-dhasitānanāha*

evam – taip; *bruvāṇam* – kalbant; *abalā* – moteris; *akhila* – visą; *yoga-māyā* – transcendentinį mokslą; *vidyā-vicakṣaṇam* – pažinusi; *avekṣya* – išgirdusi; *gata-ādhiḥ* – patenkinta; *āsīt* – ji tapo; *sampraśraya* – nuolankiai; *praṇaya* – ir su meile; *vihvalayā* – virpančiu; *girā* – balsu; *iṣat* – kiek; *vrīḍā* – droviu;

avaloka – žvilgsniu; *vilasat* – nušviestu; *hasita* – šypsenos; *ānanā* – veidu; *āha* – ji tarė.

Besiklausant vyro, kuris puikiai išmanė visas transcendentinio mokslo sritis, tyrą Devahūti širdį užliejo džiaugsmas. Šypsodamasi Devahūti droviai pažvelgė į vyrą ir virpančiu iš meilės ir ypatingo nuolankumo balsu prakalbo.

Komentaras: Šventraščiai teigia, kad jei žmogus yra išsąmoninęs Kṛṣṇą ir praktikuoja transcendentinę meilės tarnystę Viešpačiui, jis jau įvykdė visas nurodytas askezes ir aukojimus, religijos priesakus ir pasiekė mistinės *yog*os ir meditacijos tobulumą. Devahūti vyras puikiai išmanė transcendentinio mokslo dalykus ir jo žodis buvo neginčijamas. Klausydami vyro Devahūti tikėjo kiekvienu jo žodžiu, nes Kardama Munis buvo perpratęs visas transcendentinio mokslo paslaptis. Jai nekėlė abejonių, kad vyras gali dovanoti jai tai, apie ką kalbėjo. Ji žinojo, kad panorėjęs, jis gali dovanoti meilės Dievui dovaną bet kam, ir kai ji suprato, kokią didžią dovaną ji gauna iš vyro rankų, ją užliejo džiaugsmo banga. Nuo meilės ekstazės jai užėmė kvapą. Atsigavusi dailioji Kardamos Munio žmona Devahūti virpančiu balsu prabilo.

10 TEKSTAS

देवहूतिरुवाच

राद्धं बत द्विजवृषैतदमोघयोग-

मायाधिपे त्वयि विभो तदवैमि भर्तः ।

यस्तेऽभ्यधायि समयः सकृदङ्गसङ्गो

भूयाद्गरीयसि गुणः प्रसवः सतीनाम् ॥१०॥

devahūtir uvāca

rāddham bata dvija-vṛṣaitad amogha-yoga-

māyādhipē tvayi vibho tad avaimi bhartaḥ

yas te 'bhyadhāyi samayaḥ sakṛd aṅga-saṅgo

bhūyād garīyasi guṇaḥ prasavaḥ satīnām

devahūtiḥ uvāca – Devahūti tarė; *rāddham* – pasiekęs; *bata* – iš tiesų; *dvija-vṛṣa* – o geriausias iš brahmanų; *etat* – tai; *amogha* – neįveikiamų; *yoga-māyā* – mistinių galių; *adhipe* – valdove; *tvayi* – tavyje; *vibho* – o didysis; *tat* – tai; *avaimi* – aš žinau; *bhartaḥ* – o vyre; *yaḥ* – tas, kuris; *te* – tavo;

abhyadhāyi – buvo duotas; *samayah* – pažadas; *sakrt* – kartą; *aṅga-saṅgaḥ* – kūniškoji sąjunga; *bhūyāt* – gali būti; *garīyasi* – kuomet šlovingas; *guṇaḥ* – didi dorybė; *prasavaḥ* – palikuonys; *satīnām* – skaisčiai moteriai.

Śrī Devahūti tarė: Brangusis vyre, o geriausias iš brahmanų, aš žinau, kad tu pasiekei tobulumą, o transcendentinės galios, yogamāyos, globojamas įgijai neįveikiamas mistines galias. Bet šiandien atėjo laikas įvykdyti kitados tavo duotą pažadą, nes didžiausia dorybė skaisčiai moteriai – padovanoti vaiką savo šlovingam vyrui.

Komentaras: Apie Devahūti džiaugsmą byloja žodis *bata*: ji nė kiek neabejoja, kad jos vyras pasiekė aukščiausią transcendentinių būvį, yra *yogamāyos* globojamas. „Bhagavad-gīto“ žodžiais didžiosioms sieloms, *mahātmoms*, materialinė energija neturi galios. Aukščiausiasis Viešpats valdo dvi energijas – materialią ir dvasinę. Gyvosios esybės skirtinos prie Jo paribio galios. Priklausydamos Viešpaties paribio galiai jos gali atsidurti materialios arba dvasinės galios, *yogamāyos*, valdžioje. Kardama Munis buvo didi siela, todėl ji globojo dvasinę galia, kitaip sakant, jis buvo tiesiogiai susijęs su Aukščiausiuoju Viešpačiu. Artumas Viešpačiui yra Kṛṣṇos sąmonės, nepertraukiamos pasiaukojimo tarnystės požymis. Devahūti tai žinojo, ir vis dėlto ji svajojo padovanoti išminčiui sūnų suartėjusi su juo fiziškai. Ji priminė vyrui apie pažadą, kurį jis davė jos tėvams: „Aš gyvensiu su Devahūti iki ji pastos.“ Ji priminė ir tai, kad didžiausia skaisčios moters dorybė yra vaikas, pradėtas su didžia asmenybe. Devahūti norėjo pastoti ir paprašė vyro pagalbos. Žodis *stri* reiškia „pratęsimas“. Fiziškai suartėdami vyras ir žmona pagausina savo dorybes, vaikai gimę doringiems tėvams paveldi jų ypatybes ir charakterio bruožus. Devahūti kaip ir Kardama Munis puikiai išmanė dvasinio gyvenimo paslaptis, todėl Devahūti visada norėjo pirma pastoti, o tik tada pelnyti Viešpaties malonę, meilę Dievui. Kiekviena moteris svajoja turėti sūnų, kuris paveldėtų iš savo doringo tėvo geriausias jo bruožus. Būdama Kardamos Munio žmona, ji panorė su juo fiziškai suartėti ir padovanoti jam vaiką.

11 TEKSTAS

तत्रैतिकृत्यमुपशिक्ष यथोपदेशं
येनैष मे कर्शितोऽतिरिरंसयात्मा ।
सिद्धयेत ते कृतमनोभवधर्षिताया
दीनस्तदीश भवनं सदृशं विचक्ष्व ॥११॥

*tatreṭi-kṛtyam upaśikṣa yathopadeśam
yenaīṣa me karśīto `tiriramsayātmā
siddhyeta te kṛta-manobhava-dharṣitāyā
dīnas tad īsa bhavanam sadṛśam vicakṣva*

tatra – tam; *iti-kṛtyam* – tai, ką būtina atlikti; *upaśikṣa* – padaryk; *yathā* – laikydamasis; *upadeśam* – šventraščių nurodymų; *yena* – kurie; *eṣaḥ* – tai; *me* – mano; *karśītaḥ* – sulysęs; *atiriram-sayā* – nuo nenumalšintos aistros; *ātmā* – kūnas; *siddhyeta* – taptų vertas; *te* – tavęs; *kṛta* – sujaudinta; *manobhava* – jausmų; *dharṣitāyāḥ* – užvaldyta; *dīnaḥ* – vargšė; *tat* – todėl; *īsa* – mano brangus valdove; *bhavanam* – būstą; *sadṛśam* – tinkamą; *vicakṣva* – pagalvok, prašau.

Devahūti toliau kalbėjo: O valdove, aš užsiliepsnojau aistra tau. Kreipiuosi į tave prašydama padaryti viską, kaip numato šventraščiai, kad nuo nepasotintos aistros išsekęs mano kūnas būtų tavęs vertas. Dar, o valdove, prašau tavęs pagalvoti apie šiam reikalui tinkamą būstą.

Komentaras: Vedų raštuose gausu ne tik dvasinių nurodymų, bet ir patarimų kaip gyventi materialiaame pasaulyje siekiant aukščiausio tobulumo. Todėl nenuostabu, kad Devahūti teiraujasi vyro kaip teisingai pasirošti fiziniam suartėjimui neprasilenkiant su Vedų priesakais. Svarbiausias lytinių santykių tikslas – susilaukti doringų palikuonių. Tam būtinos sąlygos išvardintos *kāma-sāstroje*, kurioje pateikta nurodymų, kaip teisingai sutvarkyti lytinį gyvenimą ir padaryti jį išaukštintu. Šventraščiai nupasakoja visas būtiniausias detales: kokie turi būti namai ir kaip jie turi būti papuošti, kaip apsirengti turėtų žmona, kokiais kvėpalais ji turi kvėpintis, kokiais aliejais naudotis, kad patiktų vyrui. Išpildžiusi šiuos reikalavimus žmona sužavės vyrą ir psichologiškai paruoš jį fiziniam suartėjimui. Tinkama sutuoktinių psichologinė būsena suartėjimo metu sukuria moters iščiose palankias pradėjimui sąlygas, tuomet pora gali susilaukti gerų palikuonių. Pastarajame posme atskirai kalbama apie Devahūti išvaizdą. Išsekusi ir sukūdusi Devahūti baiminosi, kad jos kūnas gali pasirodyti Kardamai nepatrauklus. Ji prašė vyro pamokyti ją, kaip susigražinti ankstesnį grožį ir fizinių patrauklumą. Kai vyro potraukis žmonai stipresnis, lytiniai santykiai baigiasi sūnaus gimimu, o kai stipriau susijaudinusi žmona, paprastai gimsta mergaitė. Taip teigia „Āyur-veda“. Kai moters aistra stipresnė už vyro, didesnė tikimybė, kad jiems gims mergaitė, ir priešingai, kai vyro potraukis stipresnis, padidėja tikimybė kad gims sūnus. Norėdama sukelti vyro aistrą, Devahūti siekė įvykdyti *kāma-sāstros* nurodymus, todėl teiraujasi vyro, ką jai reikėtų daryti. Be to, Devahūti pasakė vyrui, kad jiems būtinas tinkamas

būstas, nes Kardama Munis gyveno labai kukliai, jo trobelėje buvo dorybės aplinka ir joje Devahūti vargu ar galėtų uždegti vyro širdyje aistrą.

12 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच

प्रियायाः प्रियमन्विच्छन् कर्दमो योगमास्थितः ।

विमानं कामगं क्षतस्तर्ह्येवाविरचीकरत् ॥१२॥

maitreya uvāca

*priyāyāḥ priyam anvicchan kardamo yogam āsthitaḥ
vimānaṁ kāma-gaṁ kṣattas tarhy evāviračīkarat*

maitreyaḥ – didis išminčius Maitreya; *uvāca* – tęsė; *priyāyāḥ* – savo mylimai žmonai; *priyam* – malonumą; *anvicchan* – siekdamas suteikti; *kardamaḥ* – išminčius Kardama; *yogam* – mistines galias; *āsthitaḥ* – pasitelkė; *vimānaṁ* – orlaivį; *kāma-gaṁ* – kuris skraidė paklusdamas jo valiai; *kṣattaḥ* – o Vidura; *tarhi* – akimirksniu; *eva* – pilnai; *āviračīkarat* – jis sukūrė.

Maitreya toliau kalbėjo: O Vidura, norėdamas pradžiuginti mylimą žmoną Kardama Munis pasitelkė savo mistines galias, kurios akies mirksniu sukūrė jo valiai paklusnius skraidančius rūmus.

Komentaras: Svarbūs yra posmo žodžiai *yogam āsthitaḥ*. Didysis išminčius Kardama buvo pasiekęs *yogos* tobulumą. *Yogos* pratybos suteikia žmogui aštuonias mistines galias: tobulumą pasiekęs *yogas* gali tapti mažesnis už mažiausią, didesnis už didžiausią, lengvesnis už lengviausią, gali gauti viską ko tik panorėtų, jis netgi gali sukurti planetą, priversti paklusti sau bet kurią gyvąją būtybę ir t.t. Išsiugdęs šiuos sugebėjimus žmogus pasiekia *yogos* tobulumą, o tada jam atsiveria galimybė pelnyti ir dvasinį tobulumą. Tai, kad Kardama Munis siekdamas įvykdyti savo mylimos žmonos prašymą sukūrė ore rūmus, neturėtų nieko stebinti. Išminčiui tereikėjo panorėti ir akimoju ore atsirado rūmai, kuriuos aprašo tolesni posmai.

13 TEKSTAS

सर्वकामदुघं दिव्यं सर्वरत्नसमन्वितम् ।

सर्वद्वर्चुपचयोदर्कं मणिस्तम्भैरुपस्कृतम् ॥१३॥

*sarva-kāma-dugham divyaṃ sarva-ratna-samanvitam
sarvarddhy-upacayodarkam maṇi-stambhair upaskṛtam*

sarva – visus; *kāma* – troškimus; *dugham* – išpildydami; *divyam* – nuosta-
būs; *sarva-ratna* – įvairiomis brangakmenių rūšimis; *samanvitam* – išpuoš-
ti; *sarva* – visi; *ṛddhi* – turtai; *upacaya* – gausėjo; *udarkam* – palaiapsniui;
maṇi – brangakmenių; *stambhaiḥ* – kolonomis; *upaskṛtam* – išpuošti.

Stebuklingi rūmai galėjo įvykdyti bet kurį žmogaus troškimą, jie buvo nusagstyti įvairiausiais brangakmeniais, papuošti brangakmenių kolonomis. Jų menės buvo apstatytos baldais ir lūžo nuo brangenybių, kurių be paliovos daugėjo.

Komentaras: Kardamos Munio pastatyti rūmai kai kam gali pasirodyti „oro bokštais“, tačiau pasitelkęs mistines *yogos* jėgas Kardama ore iš tiesų pasta-
tė milžiniškus rūmus. Mūsų skurdžiai vaizduotei oru skriejantys rūmai atrodo kaip graži pasakaitė, bet pasigilinę suprasime, kad nieko neįmano-
mo čia nėra. Jeigu Aukščiausiasis Viešpats pajėgus sukurti begales plane-
tų, kuriose iškilę milijonai rūmų ir pilių, tai tobulumą pasiekusiam *yogui*,
o toks buvo Kardama Munis, turėtų būti nesunku pastatyti vieną oro pilį.
Kardamos rūmai pavadinti čia *sarva-kāma-dugham*, „išpildantys visus troš-
kimus“. Rūmai buvo nubarstyti brangakmeniais, net rūmų kolonos buvo iš perlų ir vertingo akmens, laikas šiems brangakmeniems neturėjo galios.
Rūmų turtai buvo amžini, bėgant metams jų tik daugėjo. Šventraščiuo-
se skaitome, kad papuošti brangakmeniais rūmai kitados buvo statomi ir žemėje. Viešpats Kṛṣṇa pastatė žmonoms 16 108 rūmus, kurių puošyboje buvo tiek daug brangakmenių, kad vakarais rūmuose nereikėdavo uždegti šviesos.

14–15 TEKSTAI

दिव्योपकरणोपेतं सर्वकालसुखावहम् ।
पट्टिकाभिः पताकाभिर्विचित्राभिरलङ्कृतम् ॥१४॥

स्रग्भिर्विचित्रमाल्याभिर्मञ्जुशिञ्जित्पङ्क्तिभिः ।
दुकूलक्षौमकौशेयैर्नानावस्त्रैर्विराजितम् ॥१५॥

*divyopakaranopetaṃ sarva-kāla-sukhāvaham
paṭṭikābhīḥ paṭākābhīr vicitrābhir alankṛtam*

sragbhir vicitra-mālyābhir mañju-śiñjat-ṣaḍ-aṅghribhiḥ
dukūla-kṣauma-kauseyair nānā-vastrair virājitam

divya – nuostabūs; *upakaraṇa* – visapusiškai; *upetam* – aprūpinti; *sarva-kāla* – visais metų laikais; *sukha-āvaham* – džiuginantys; *paṭṭikābhiḥ* – pusapskritėmis girliandomis; *patākābhiḥ* – vėliavėlėmis; *vicitrābhiḥ* – įvairių spalvų ir audinių; *alaṅkṛtam* – išdabintos; *sragbhiḥ* – girliandomis; *vicitra-mālyābhiḥ* – kerinčių gėlių; *mañju* – švelniai; *śiñjat* – dūzgiančiomis; *ṣaḍ-aṅghribhiḥ* – bitėmis; *dukūla* – gražiais audiniais; *kṣauma* – lininiais; *kauseyaiḥ* – šilkiniais; *nānā* – įvairių rūšių; *vastraiḥ* – gobelenais; *virājitam* – išdabintos.

Kardamos rūmuose nieko netrūko, ištisuos metus čia viešpatavo maloni atmosfera. Rūmų menės buvo išdabintos įvairiaspalvėmis vėliavėlėmis, pusapskritėmis girliandomis, margaspalviais kilimais. Juose kabėjo kerinčių gėlių girliandos, apie kurias švelniai dūzgdamos spietėsi bitės, o rūmų sienos buvo apkabintos gražiais lino, šilko ir kitų medžiagų gobelenais.

16 TEKSTAS

उपर्युपरि विन्यस्तनिलयेषु पृथक्पृथक् ।
 क्षिप्तैः कशिपुभिः कान्तं पर्यङ्कव्यजनासनैः ॥१६॥

upari upari vinyasta- nilayeṣu pṛthak pṛthak
kṣiptaiḥ kaśipubhiḥ kāntam paryaṅka-vyajanaśanaiḥ

upari upari – vienas virš kito; *vinyasta* – išdėstyti; *nilayeṣu* – aukštai; *pṛthak pṛthak* – atskirai; *kṣiptaiḥ* – apstatyti; *kaśipubhiḥ* – lovomis; *kāntam* – gražiomis; *paryaṅka* – kušetėmis; *vyajana* – vėduoklėmis; *śanaiḥ* – pagalvėlėmis, skirtomis sėdėjimui.

Rūmai tviskėjo nepaprastu grožiu. Visuose septyniuose jų aukštuose stovėjo lovos, kušetės, gulėjo vėduoklės ir sėdėjimui skirti pagalviai.

Komentaras: Sprendžiant iš posmo, Kardamos rūmuose buvo daug aukštų. Žodžiai *upari upari vinyasta* rodo, kad dangoraižiai nėra naujausių laikų atradimas. Dar prieš milijonus metų žmonės statė daugiaaukščius namus. Juose buvo ne vienas ar du, bet daug kambarių, kiekviename iš jų stovėjo lovos, kušetės, buvo patiesti kilimai, gulėjo pagalviai.

17 TEKSTAS

तत्र तत्र विनिक्षिप्तनानाशिल्पोपशोभितम् ।
महामरकतस्थल्या जुष्टं विट्कमवेदिभिः ॥१७॥

*tatra tatra vinikṣipta- nānā-śilpopaśobhitam
mahā-marakata-sthalyā juṣṭam vidruma-vedibhiḥ*

tatra tatra – tai ten, tai čia; *vinikṣipta* – matėsi; *nānā* – įvairūs; *śilpa* – bareljefai; *upaśobhitam* – nepaprasto grožio; *mahā-marakata* – iš didžiulių smaragdų; *sthalyā* – grindys; *juṣṭam* – su stovinčiomis; *vidruma* – koralų; *vedibhiḥ* – pakylomis.

Dar viena rūmų puošmena buvo bareljefai ant sienų. Rūmų menės buvo grįstos smaragdais, jose stovėjo iš koralų padarytos pakylės.

Komentaras: Šiuolaikiniai žmonės nepaprastai didžiuojasi architektūros ir miesto statybos laimėjimais, nors grindys paprastai daromos iš spalvoto cemento. Sprendžiant iš pastarojo posmo, rūmuose, kuriuos mistinėmis galiomis sukūrė Kardama Munis, grindys buvo grįstos smaragdais, o pakylės buvo padarytos iš koralų.

18 TEKSTAS

द्वाःसु विट्कमदेहल्या भातं वज्रकपाटवत् ।
शिखरेष्विन्द्रनीलेषु हेमकुम्भैरधिष्ठितम् ॥१८॥

*dvāḥsu vidruma-dehalyā bhātaṁ vajra-kapāṭavat
śikhareṣv indranīleṣu hema-kumbhair adhiṣṭitam*

dvāḥsu – prie įėjimų; *vidruma* – koralų; *dehalyā* – slenksčiai; *bhātam* – gražiai; *vajra* – išpuoštos deimantais; *kapāṭa-vat* – durys; *śikhareṣu* – kupolus; *indra-nīleṣu* – safyrinis; *hema-kumbhaiḥ* – aukso bokšteliai; *adhiṣṭitam* – vainikavo.

Rūmai stebino savo grožiu, jų slenksčiai buvo padaryti iš koralų, o durys išpuoštos deimantais. Safyrinius rūmų kupolus vainikavo auksiniai bokšteliai.

19 TEKSTAS

चक्षुष्मत्पद्मरागाग्र्यैर्वज्रभित्तिषु निर्मितैः ।
जुष्टं विचित्रवैतानैर्महाहैर्महमतोरणैः ॥१९॥

cakṣuṣmat padmarāgāgryair vajra-bhittiṣu nirmitaiḥ
juṣṭam vicitra-vaitānair mahārhair hema-toraṇaiḥ

cakṣuḥ-mat – tarsi turintys akis; *padma-rāga* – rubinai; *agryaiḥ* – rinktiniais; *vajra* – deimantinė; *bhittiṣu* – sienose; *nirmitaiḥ* – inkrustuotose; *juṣṭam* – stovėjo; *vicitra* – įvairūs; *vaitānaiḥ* – baldakimai; *mahā-arhaiḥ* – prabangomis; *hema-toraṇaiḥ* – lieto aukso arkomis.

Rinktiniai rubinai rūmų deimantinėse sienose spindėjo it akys. Rūmų menes puošė nuostabūs baldakimai ir prabangios lieto aukso arkos.

Komentaras: Vertingi brangakmeniai ir į akis panašūs papuošalai nėra fantazijos vaisius. Ne taip seniai didieji Mogolų dinastijos valdovai puošdavo savo rūmus brangakmeniais, vaizduojančiais paukščius su rubino akimis. Vėliau miesto valdžios įsakymu brangakmeniai buvo išimti, tačiau dekoracijos vis dar tebėra išlikę kai kuriuose rūmuose, kuriuos Mogolų imperatoriai pasistatė Naujajame Delyje. Valdovų rūmai buvo puošiami brangakmeniais, o jų sienose tarsi akys žibėjo vertingiausi brangakmeniai, kurių žerėjimas išsklaidydavo vakaro sutemas.

20 TEKSTAS

हंसपारावतव्रातैस्तत्र तत्र निकूजितम् ।
कृत्रिमान्मन्यमानैः स्वानधिरुह्याधिरुह्य च ॥२०॥

haṁsa-pārāvata-vrātais tatra tatra nikūjitam
kṛtrimān manyamānaiḥ svān adhiruhyādhiruhya ca

haṁsa – gulbių; *pārāvata* – balandžių; *vrātaiḥ* – būriai; *tatra tatra* – tai šen, tai ten; *nikūjitam* – skambėjo; *kṛtrimān* – dirbtinius; *manyamānaiḥ* – laikydami; *svān* – tokiais pat, kaip jie; *adhiruhyabe dhiruhya* – spietėsi; *ca* – ir.

Ir šen, ir ten rūmuose galima buvo pamatyti gyvų gulbių ir balandžių, o taip pat ir dirbtinių gulbių ir balandžių, kurie buvo tiek panašūs į tikrus, kad neatskirdamos nuo tikrų apie juos būriais spietėsi gyvi paukščiai. Šių paukščių balsai buvo girdėti tolimiausiuose rūmų kampeliuose.

21 TEKSTAS

विहारस्थानविश्रामसंवेशप्राङ्गणाजिरैः ।
यथोपजोषं रचितैर्विस्मापनमिवात्मनः ॥२१॥

vihāra-sthāna-viśrāma- saṁveśa-prāṅgaṇājiraiḥ
yathopajoṣaṁ racitair viśmāpanam ivātmanaḥ

vihāra-sthāna – pramogų aikštelės; *viśrāma* – poilsio kamabariai; *saṁveśa* – miegamieji; *prāṅgaṇa* – vidaus kiemeliai; *ajiraiḥ* – ir išoriniai kiemeliai; *yathā-upajoṣam* – jaukiai; *racitaiḥ* – buvo įrengti; *viśmāpanam* – sukėlė nuostabą; *iva* – iš tiesų; *ātmanaḥ* – jam pačiam (Kardamai).

Rūmuose buvo įrengtos pramogų aikštelės, poilsio kambariai, miegamieji, jaukūs kiemeliai rūmų išorėje ir viduje. Visa tai sukėlė nuostabą net ir pačiam išminčiui.

Komentaras: Kaip ir dera šventam žmogui, Kardama Munis gyveno kuklioje trobelėje, tačiau išvydęs jo mistinių jėgų sukurtus rūmus su daugybe poilsio kambarių, išorinių ir vidinių kiemelių, meilės pramogoms skirtų menių, jisai sustingo iš nuostabos. Taip dažnai atsitinka Dievo dovaną turintiems žmonėms. Vykdydamas žmonos prašymą didysis Viešpaties bhaktas Kardama Munis pasitelkęs į pagalbą mistines jėgas apreiškė spindinčius prabanga ir turtais rūmus, tačiau rūmų prabanga ir turtai nustebino net patį jų kūrėją. Demonstruodamas mistines galias *yogas* dažnai pats nustemba kokios didžiulės yra jo galimybės.

22 TEKSTAS

ईदृग्ग्रहं तत्पश्यन्तीं नातिप्रीतेन चेतसा ।
सर्वभूताशयाभिज्ञः प्रावोचत्कर्दमः स्वयम् ॥२२॥

īdṛg grhaṁ tat paśyantīm nātiprītena cetasā
sarva-bhūtāśayābhijñāḥ prāvocat kardamaḥ svayam

īdṛk – tokius; *grham* – namus; *tat* – šiuos; *paśyantīm* – nužvelgusi; *na atiprītena* – be ypatingo džiaugsmo; *cetasā* – širdyje; *sarva-bhūta* – kiekvieno; *āśaya-abhijñāḥ* – skaitantis mintis; *prāvocat* – jis kreipėsi; *kardamaḥ* – Kardama; *svayam* – pats.

Pastebėjęs, jog pamačiusi prašmatnius rūmus Devahūti širdyje susikrimto, Kardama Munis išsyk suvokė kokie jausmai ją užvaldė, nes jįsai galėjo skaityti žmonių mintis. Kreipdamasis į žmoną jis taip tarė.

Komentaras: Devahūti daug metų praleido išminčiaus trobelėje visiškai nesirūpindama savo kūnu. Jos kūnas buvo pajuodęs nuo purvo, drabužiai suplyšę. Danguje atsiradusių rūmų didybė pribloškė ne tik Kardamą Munį, bet ir Devahūti. Kaip aš gyvensiu tokiuose prašmatniuose rūmuose? – pagalvojo ji. Matydamas žmonos sutrikimą Kardama Munis jai taip tarė.

23 TEKSTAS

निमज्ज्यास्मिन् ह्रदे भीरु विमानमिदमारुह ।
इदं शुक्लकृतं तीर्थमाशिषां यापकं नृणाम् ॥२३॥

*nimajjyāsmiṇ hrade bhīru vimānam idam āruha
idam śukla-kṛtam tīrtham āśiṣām yāpakam nṛṇām*

nimajjya – išsimaudžiusi; *asmiṇ* – šiame; *hrade* – ežere; *bhīru* – o išsigandusioji; *vimānam* – į orlaivį; *idam* – šį; *āruha* – pakilk; *idam* – šis; *śukla-kṛtam* – Viešpaties Višnu sukurtas; *tīrtham* – šventasis ežeras; *āśiṣām* – norus; *yāpakam* – išpildo; *nṛṇām* – žmonių.

Brangioji Devahūti, tavo veide aš matau išgąstį. Pirmiausia išsimaudyk Bindu-sarovaros ežere, kurį sukūrė Pats Viešpats Višnu ir kuris gali išpildyti visus žmogaus norus, o po to sėsk į šį orlaivį.

Komentaras: Paprotys maudytis šventose vietose gyvas ir mūsų dienomis. Vykdami į Vṛndāvaną piligrimai maudosi Yamunoje, o kitose šventose vietose, pavyzdžiui, Prayāge, – Gangos upėje. *Tīrtham āśiṣām yāpakam:* apsi-plovimas šventoje vietoje išpildo žmogaus norus. Kardama Munis savo dorai žmonai nurodė išsimaudyti Bindu-sarovaros ežere, kad jos kūnas atgautų ankstesnį grožį, o oda vėl taptų skaisti.

24 TEKSTAS

सा तद्भर्तुः समादाय वचः कुवलयेक्षणा ।
सरजं बिभ्रती वासो वेणीभूतांश्च मूर्धजान् ॥२४॥

*sā tad bhartuḥ samādāya vacaḥ kuvalayekṣaṇā
sarajam bibhratī vāso veṇī-bhūtāmś ca mūrdhajān*

sā – ji; *tat* – tuomet; *bhartuḥ* – savo vyro; *samādāya* – išpildydama; *vacaḥ* – nurodymą; *kuvalaya-īkṣaṇā* – lotosaakė; *sa-rajam* – purvinus; *bibhratī* – dėvėjusi; *vāsaḥ* – drabužius; *veṇī-bhūtān* – susivėlusiais; *ca* – ir; *mūrdhajān* – plaukais.

Lotosaakė Devahūti išpildė vyro nurodymą. Purvini drabužiai ir susivėlę plaukai slėpė jos grožį.

Komentaras: Spredžiant iš posmo, Devahūti daug metų nešukavo plaukų, jie buvo susivėlę ir krito ant pečių ilgomis sruogomis. Kitaip sakant, ištikimai tarnaudama vyrui ji visiškai nesirūpino savo išore.

25 TEKSTAS

अङ्गं च मलपङ्केन सञ्छन्नं शबलस्तनम् ।
आविवेश सरस्वत्याः सरः शिवजलाशयम् ॥२५॥

*aṅgam ca mala-paṅkena sañchannam śabala-stanam
āviveśa sarasvatyāḥ saraḥ śiva-jalāśayam*

aṅgam – kūnas; *ca* – ir; *mala-paṅkena* – purvu; *sañchannam* – aplipęs; *śabala* – prarado spalvą; *stanam* – krūtys; *āviveśa* – ji paniro; *sarasvatyāḥ* – upės Sarasvatī; *saraḥ* – į ežerą; *śiva* – šventaisiais; *jala* – vandenimis; *āśayam* – pripildytą.

Jos kūnas buvo aplipęs storu purvo sluoksniu, krūtys prarado ankstesnę spalvą. Devahūti pasinėrė į ežerą, kurio vanduo buvo iš šventos Sarasvatī upės.

26 TEKSTAS

सान्तः सरसि वेष्मस्थाः शतानि दश कन्यकाः ।
सर्वाः किशोरवयसो ददर्शोत्पलगन्धयः ॥२६॥

*sāntaḥ sarasi veśma-sthāḥ śatāni daśa kanyakāḥ
sarvāḥ kiśora-vayasa dadarśotpala-gandhayaḥ*

sā – ji; *antaḥ* – gelmėje; *sarasi* – ežero; *veśma-sthāḥ* – buvusiuose rūmuose; *śatāni daśa* – dešimt šimtų; *kanyakāḥ* – mergelių; *sarvāḥ* – visos; *kiśora-vayasāḥ* – jaunutės; *dadarśa* – ji išvydo; *utpala* – kaip lotosai; *gandhayaḥ* – kvapnios.

Ežero dugne ji išvydo povandeninius rūmus, o juose – tūkstantį kvapnių kaip lotosas jaunų mergelių.

27 TEKSTAS

तां दृष्ट्वा सहस्रोत्थाय प्रोचुः प्राञ्जलयः स्त्रियः ।
वयं कर्मकरीस्तुभ्यं शाधि नः करवाम किम् ॥२७॥

tām dr̥ṣṭvā sahasrothāya procuḥ prāñjalayaḥ striyaḥ
vayaṁ karma-karīḥ tubhyam śādhi naḥ karavāma kim

tām – ją; *dr̥ṣṭvā* – pamačiusios; *sahasā* – tuojau pat; *utthāya* – pakilusios; *procuḥ* – jos tarė; *prāñjalayaḥ* – sudėjusios rankas; *striyaḥ* – mergelės; *vayaṁ* – mes; *karma-karīḥ* – tarnaitės; *tubhyam* – tavo; *śādhi* – sakyk, prašau; *naḥ* – mums; *karavāma* – mes galime atlikti; *kim* – ką.

Pamačiusios Devahūti, mergelės iš karto pakilo ir sudėtomis rankomis jai tarė: „Mes tavo tarnaitės. Sakyk, kaip galime tau pasitarnauti.“

Komentaras: Kol Devahūti svarstė, ką ji tokia purvina darys tokiuose prašmatniuose rūmuose, ją apsupo visus jos norus pasiryžusių įvykdyti tūkstančio tarnaičių būrys, kurį savo mistinėmis jėgomis sukūrė Kardama Munis. Devahūti pamatė jas ežero vandenyse ir tarnaitėmis pasivadinusios mergelės laukė savo šeimininkės paliepių.

28 TEKSTAS

स्नानेन तां महार्हेण स्नापयित्वा मनस्विनीम् ।
दुकूले निर्मले नूले ददुरस्यै च मानदाः ॥२८॥

snānena tām mahārheṇa snāpayitvā manasvinīm
dukūle nirmale nūle dadurasyai ca mānadāḥ

snānena – kvapiaisiais aliejais; *tām* – ją; *mahā-arheṇa* – labai brangiais; *snāpayitvā* – išsimaudžiusią; *manasvinīm* – dorybingą žmoną; *dukūle* –

nuostabius rūbus; *nirmale* – nepriekaištingai švarius; *nūtnē* – naujus; *daduḥ* – jos įteikė; *asyai* – jai; *ca* – ir; *māna-dāḥ* – pagarbios mergelės.

Pagarbiai paėmusios Devahūti už parankių, merginos išmaudė ją, įtrynę jos kūną brangiais aliejais ir tepalais, po to aptaisė naujais nuostabiais nepriekaištingai švariais drabužiais.

29 TEKSTAS

भूषणानि परार्ध्यानि वरीयांसि द्युमन्ति च ।
अन्नं सर्वगुणोपेतं पानं चैवामृतासवम् ॥२९॥

*bhūṣaṇāni parārdhyāni varīyāmsi dyumanti ca
annam sarva-guṇopetaṁ pānam caivāmṛtāsavam*

bhūṣaṇāni – papuošalus; *para-ardhyāni* – pačius brangiausius; *varīyāmsi* – prabangius; *dyumanti* – žėrinčius; *ca* – ir; *annam* – valgių; *sarva-guṇa* – visomis geriausiomis savybėmis; *upetaṁ* – pasižyminčių; *pānam* – gėrimu; *ca* – ir; *eva* – taip pat; *amṛta* – saldžiu; *āsavam* – svaigiančiu.

Po to merginos papuošė ją žėrinčiais vertingais brangakmeniais, pasiūlė geriausiomis savybėmis pasižyminčių valgių ir pavaišino saldžiu svaigiuoju āsavam gėrimu.

Komentaras: *Āsavam* – tai ne vynas, o vienas iš ajurvedinių gėrimų, pagamintas iš gydomųjų žolelių, jis pagerina medžiagų apykaitą ir stiprina kūną.

30 TEKSTAS

अथादर्शे स्वमात्मानं स्रग्विणं विरजाम्बरम् ।
विरजं कृतस्वस्त्ययनं कन्याभिर्बहुमानितम् ॥३०॥

*athādarśe svam ātmānam sragviṇam virajāmbaram
virajam kṛta-svastiayanam kanyābhir bahu-mānitam*

atha – vėliau; *ādarśe* – veidrodyje; *svam ātmānam* – savo atvaizdą; *srag-viṇam* – papuoštą girlianda; *viraja* – švarūs; *ambaram* – drabužiai; *virajam* – kurios kūnas tapo visiškai švarus; *kṛta-svasti-ayanam* – papuoštas palankiais ženklais; *kanyābhiḥ* – tarnaitės; *bahu-mānitam* – pagarbiai patarnavo.

Merginos atnešė veidrodi, kuriame Devahūti išvydo savo atvaizdą. Dabar jos kūnas buvo visiškai švarus, jį puošė gėlių girlianda. Devahūti buvo apsirengusi švariais drabužiais, su palankiais tilakos ženklais, jai pagarbiamai patarnavo tarnaitės.

31 TEKSTAS

स्नातं कृतशिरःस्नानं सर्वाभरणभूषितम् ।
निष्कग्रीवं वलयिनं कूजत्काञ्चननूपुरम् ॥३१॥

*snātam kṛta-śiraḥ-snānam sarvābharana-bhūṣitam
niṣka-grīvaṁ valayinam kūjat-kāñcana-nūpuram*

snātam – nuprausta; *kṛta-śiraḥ* – ir galva; *snānam* – išplauta; *sarva* – nuo kojų iki galvos; *ābharana* – brangenybėmis; *bhūṣitam* – išpuošta; *niṣka* – aukso vėrinis su medaljonu; *grīvam* – ant kaklo; *valayinam* – apyrankėmis; *kūjat* – skambančiais; *kāñcana* – pagamintais iš aukso; *nūpuram* – kojų varpeliais.

Visas Devahūti kūnas ir plaukai buvo kruopščiai išplauti ir išpuošti brangenybėmis. Ant jos kaklo kabėjo vėrinys su medaljonu, riešus puošė apyrankės, o ant kojų skimbčiojo auksiniai varpeliai.

Komentaras: Posme vartojamas žodis *kṛta-śiraḥ-snānam*. Pagal *smṛti-śāstrų* nurodymus, reglamentuojančius kasdieninį gyvenimą, kasdien maudantis, moterims nebūtina plauti plaukus, nes su šlapiais plaukais lengva peršalti. Todėl moterims rekomenduojama kasdien maudytis neplaunant galvos ir plauti ją tikrai tam tikromis dienomis. Šįkart Devahūti nusimaudė visa ir kruopščiai išsiplovė plaukus. Kasdieninis moters apsiplovimas vadina si *mala-snāna*, o maudymasis išplaunant ir galvą – *śiraḥ-snāna*. Išplovus plaukus, galvą reikia gausiai ištrinti aliejumi. Apie tai kalbama *smṛti-śāstrų* komentaruose.

32 TEKSTAS

श्रोण्योरध्यस्तया काञ्च्या काञ्चन्या बहुरत्नया ।
हारेण च महार्हेण रुचकेन च भूषितम् ॥३२॥

*śronyor adhyastayā kāñcyā kāñcanyā bahu-ratnayā
hāreṇa ca mahārheṇa rucakena ca bhūṣitam*

śronyoh – ant klubų; *adhyastayā* – nešiojama; *kāñcyā* – juosta; *kāñcanyā* – pagaminta iš aukso; *bahu-ratnayā* – nuberta brangakmeniais; *hāreṇa* – perlų vėrinis; *ca* – ir; *mahā-arheṇa* – brangių; *rucakena* – vertingiausias tepalais; *ca* – ir; *bhūṣitam* – įtrinta.

Ant Devahūti klubų spindėjo brangakmeniais nuberta aukso juosta, kaklą puošė brangus perlų vėrinys, jos kūnas buvo įtrintas vertingiausias tepalais.

Komentaras: Į tepalų, kurie teigiamai veikia kūną, sudėtį įeina šafranas, *kuṅkuma* ir sandalmedžių pasta. Prieš maudantis visas kūnas įtrinamas kitomis vertingomis medžiagomis, pavyzdžiui, su garstyčių aliejumi sumaišyta kurkuma. Maudant Devahūti, visas jos kūnas buvo įtrintas įvairiais vertingais tepalais.

33 TEKSTAS

सुदता सुभ्रुवा क्षक्ष्णस्निग्धापाङ्गेन चक्षुषा ।
पद्मकोशस्पृधा नीलैरलकैश्च लसन्मुखम् ॥३३॥

*sudatā subhruvā ślakṣṇa- snigdhpāṅgena cakṣuṣā
padma-kośa-sprdhā nīlair alakaiś ca lasan-mukham*

su-datā – nuostabiais dantimis; *su-bhruvā* – grakščiai išlenktais antakiais; *ślakṣṇa* – žavingais; *snigdha* – drėgnais; *apāṅgena* – akių kampučiais; *cakṣuṣā* – akimis; *padma-kośa* – lotoso pumpurus; *sprdhā* – užtemdančiomis; *nīlaiḥ* – melsvai juodais; *alakaiḥ* – banguojančiais plaukais; *ca* – ir; *lasat* – spindinčiu; *mukham* – veidu.

Garbanotų tamsių plaukų sruogos supo nuostabiai išlenktais antakiais papuoštą spindintį Devahūti veidą. Jos dantys buvo lygūs ir balti, o jos nuostabios akys su drėgnais akių krašteliais savo gražumu nustelbė lotoso žiedą.

Komentaras: Vėdiškoje kultūroje balti dantys buvo laikomi moters puošmena. Balti dantys suteikė Devahūti veidui dar daugiau žavesio, savo grožiu jis priminė lotoso žiedą. Jei žmogus turi gražų veidą, jo akis paprastai lygina su lotoso žiedlapiais, o patį veidą su lotosu.

34 TEKSTAS

यदा सस्मार ऋषभमृषीणां दयितं पतिम् ।
तत्र चास्ते सह स्त्रीभिर्यत्रास्ते स प्रजापतिः ॥३४॥

*yadā sasmāra ṛṣabham ṛṣiṇām dayitaṃ patim
tatra cāste saha strībhir yatrāste sa prajāpatiḥ*

yadā – kuomet; *sasmāra* – ji prisiminė; *ṛṣabham* – geriausiajį; *ṛṣiṇām* – iš *ṛṣiū*; *dayitam* – brangų; *patim* – vyrą; *tatra* – ten; *ca* – ir; *āste* – ji atsidūrė; *saha* – kartu su; *strībhiḥ* – tarnaitėmis; *yatra* – kur; *āste* – buvo; *sah* – jis; *prajāpatiḥ* – Prajāpatis (Kardama).

Tereikėjo Devahūti prisiminti savo nepaprastą vyrą, geriausią iš išminčių, Kardamą Munį, kurį ji taip brangino, ir išsyk kartu su tarnaitėmis ji atsidūrė šalia jo.

Komentaras: Sprendžiant iš posmo, Devahūti gėdijosi, kad yra nesipraususi ir savo pajuodusių nuo purvo skarmalų. Kai vykdydama vyro valią Devahūti įbrido į ežerą, jo vandenyse ji išvydo tarnaites, kurios padėjo jai susitvarkyti. Jos ją išprausė ir aprenė. Visa tai vyko po vandeniu, tačiau tereikėjo Devahūti prisiminti savo mylimą vyrą Kardamą ir jį išsyk atsiraudo šalia jo. Viena iš mistinių jėgų, kurią pelno tobulumą pasiekę *yogai* yra tai, kad bet koks jų noras kaip mat išsipildo.

35 TEKSTAS

भर्तुः पुरस्तादात्मानं स्त्रीसहस्रवृतं तदा ।
निशाम्य तद्योगगतिं संशयं प्रत्यपद्यत ॥३५॥

*bhartuḥ purastād ātmānaṃ strī-sahasra-vṛtaṃ tadā
niśāmya tad-yoga-gatiṃ saṁśayam pratyapadyata*

bhartuḥ – savo vyro; *purastāt* – šalia; *ātmānam* – ji pati; *strī-sahasra* – tūkstančio tarnaičių; *vṛtam* – apsuptyje; *tadā* – tuomet; *niśāmya* – stebėdama; *tat* – jo; *yoga-gatiṃ* – mistines galias; *saṁśayam pratyapadyata* – ji buvo nustebinta.

Su tūkstančiu tarnaičių atsidūrusi šalia savo vyro Devahūti neteko žado, taip stipriai ją apstulbino vyro mistinių galių veikimas.

Komentaras: Devahūti akivaizdoje vyko tikri stebuklai, tačiau atsidūrusi šalia vyro ji suprato, kad visa tai buvo atlikta jo mistinėmis galiomis, kad tokiam *yogui*, kokiu buvo Kardama Munis, nieko nėra neįmanomo.

36–37 TEKSTAI

स तां कृतमलस्नानां विभ्राजन्तीमपूर्ववत् ।
आत्मनो विभ्रतीं रूपं संवीतरुचिरस्तनीम् ॥३६॥

विद्याधरीसहस्रेण सेव्यमानां सुवाससम् ।
जातभावो विमानं तदारोहयदमित्रहन् ॥३७॥

sa tām kṛta-mala-snānām vibhrājantīm apūrvavat
ātmano bibhratīm rūpaṁ saṁvīta-rucira-stanīm

vidyādhari-sahasreṇa sevyaṁnām suvāsasam
jāta-bhāvo vimānaṁ tad ārohayad amitra-han

saḥ – išminčius; *tām* – ją (Devahūti); *kṛta-mala-snānām* – švariai išprausta; *vibhrājantīm* – spindinčia; *apūrvavat* – neregėtu; *ātmanaḥ* – jos; *bibhratīm* – pačios; *rūpaṁ* – grožiu; *saṁvīta* – apjuosta; *rucira* – žavinga; *stanīm* – krūtine; *vidyādhari* – mergelių *gandharvių*; *sahasreṇa* – tūkstantis; *sevyaṁnām* – laukė nurodymų; *su-vāsasam* – apsitaisiusią puikiais drabužiais; *jāta-bhāvaḥ* – apmirė iš susižavėjimo; *vimānam* – skrajojančius rūmus; *tat* – šiuos; *ārohayat* – jis įlaipino ją; *amitra-han* – o priešų nugalėtojai.

Išvydęs švariai nusipraususią, švytinčią Devahūti, išminčius Kardama vos beatpažino savo žmoną, kuri įgavo savo ankstesnį tikros karaliaus dukters grožį. Apsitaisiusi puikiais drabužiais, tinkamai apjuosta kerinčia krūtine, ji stovėjo apsupta mergelių *gandharvių*, pasirengusių įvykdyti, bet kurį jos norą. O priešų nugalėtojai, dar labiau susižavėjęs Devahūti išminčius palydėjo ją į skrajojančius rūmus.

Komentaras: Kai Devahūti tėvai atvedė merginą išminčiui Kardamai, jis išvydo reto grožio karalaite. Dabar jis prisiminė kokia ji buvo gražuolė. Ištekėjusi Devahūti pasišventė Kardamai Muniui ir nesirūpino savo išvaizda kaip dera karaliaus dukrai, nes neturėjo galimybių. Jos vyras gyveno trobelėje, tad tarnaudama jam nuo aušros iki sutemos Devahūti prarado savo karališkąjį grožį ir tapo panaši į paprastą tarnaitę. Kai Kardamos Munio

mistinėms galioms paklūsdamos mergelės *gandharvės* išmaudė Devahūti, ji atgavo savo ankstesnį grožį ir Kardama Munis, išvydęs žmoną tokią, kokia ji buvo prieš ištekėdama, negalėjo nuo jos atitraukti akių. Krūtinė yra didžiausia jaunos moters puošmena. Išvydęs dailiai apjuostą savo žmonos krūtinę, dar labiau paryškinusią jos grožį, Kardama Munis, nors ir buvo didis išminčius, negalėjo atsispirti jos žavesiui. Neatsitiktinai Śrīpāda Śaṅkarācārya įspėja transcendentalistus, kad transcendentinio pažinimo siekiančiam žmogui nederėtų žavėtis aukšta moters krūtinė, primenant sau, kad tai viso labo kraujo ir riebalų sąveikos kūne padarinys.

38 TEKSTAS

तस्मिन्नलुप्तमहिमा प्रिययानुरक्तो
 विद्याधरीभिरुपचीर्णवपुर्विमाने ।
 बभ्राज उत्कचकुमुद्व्रणवानपीच्य-
 स्ताराभिरावृत इवोडुपतिर्नभःस्थः ॥३८॥

*tasminn alupta-mahimā priyayānurakto
 vidyādhārībhīr upacīrṇa-vapur vimāne
 babhrāja utkaca-kumud-gaṇavān apīcyas
 tārābhīr āvrta ivodu-patir nabhaḥ-sthaḥ*

tasmin – tame; *alupta* – nepraradęs; *mahimā* – didybės; *priyayā* – su savo mylima žmona; *anuraktaḥ* – prisirišęs; *vidyādhārībhīḥ* – kuriai mergelės *gandharvės*; *upacīrṇa* – tarnavo; *vapuḥ* – jis pats; *vimāne* – orlaiviu; *babhrāja* – jis švytėjo; *utkaca* – išsiskleisti; *kumud-gaṇavān* – it mėnulis, kurio spinduliai privertė vandens lelijų virtines; *apīcyas* – žavingas; *tārābhīḥ* – žvaigždžių; *āvrtaḥ* – apsuptyje; *iva* – kaip; *udu-patiḥ* – mėnuo (žvaigždžių valdovas); *nabhaḥ-sthaḥ* – danguje.

Nors atrodė, kad išminčių pavergė jo mylimos žmonos, kuriai tarnavo mergelės *gandharvės*, grožis, jis neprarado savo didybės – sugebėjimo valdyti save. Skrajojanciuose rūmuose Kardama Munis ir jo žmona švytėjo taip pat žavingai kaip žvaigždėtame nakties danguje spindi mėnulis, savo spinduliais skatinantis tvenkiniuose išsiskleisti vandens lelijų virtines.

Komentaras: Pastarajame posme labai vykusiai parinkta metafora apie žvaigždes ir pilną mėnulį, nes Kardamos Munio rūmai spindėjo aukštai danguje. Kardama Munis posme lyginamas su pilnu mėnuliu, o mergelės

iš žmonos, Devahūti, palydos – su žvaigždėmis. Mėnulio pilnatis žvaigždzių nusėtame naktiniame dangaus skliaute – tai nuostabus reginys. Skrajojantiuose rūmuose Kardama Munis ir jo gražuolė žmona su savo mergelių palyda spindėjo lyg mėnulis žvaigždėtą pilnatis naktį.

39 TEKSTAS

तेनाष्टलोकपविहारकुलाचलेन्द्र-
द्रोणीष्वनङ्गसखमारुतसौभगासु ।
सिद्धैर्नुतो द्युधुनिपातशिवस्वनासु
रेमे चिरं धनदवल्ललनावरूथी ॥३९॥

*tenāṣṭa-lokapa-vihāra-kulācalendra-
dronīṣv anaṅga-sakha-māruta-saubhagāsu
siddhair nuto dyudhuni-pāta-śiva-svanāsu
reme ciram dhanadaval-lalanā-varūthī*

tena – šiame orlaivyje; *aṣṭa-loka-pa* – pusdievių, valdančių aštuonias rojaus planetas; *vihāra* – pasilinksminimo vietose; *kula-acala-indra* – kalnų karaliaus (Meru); *dronīṣu* – slėniuose; *anaṅga* – aistros; *sakha* – palydovu; *māruta* – vėjeliu; *saubhagāsu* – nuostabiu; *siddhaiḥ* – *siddhū*; *nutah* – šlovinamas; *dyu-dhuni* – Gangos; *pāta* – apie nužengimą; *śiva-svanāsu* – giedančiais palankius himnus; *reme* – jis mėgavosi; *ciram* – ilgai; *dhanada-vat* – tarsi Kuvera; *lalanā* – mergelių; *varūthī* – apsuptyje.

Pakilęs į skrajojančius rūmus jis išvyko į malonumų slėnius prie Meru kalno papėdės. Lengvas, švelnus, šviežias, svaigiai kvėpiantis vėjelis kaitino kraują ir viskas aplink atrodė dar nuostabiau. Šiuose slėniuose siddhū šlovinamas nuostabių moterų apsuptyje maloniai leidžia laiką pusdievių išdininkas Kuvera. Meru papėdėje Kardama Munis kartu su savo žmona ir gražiomis mergelėmis linksmai leido dienas daugelį metų.

Komentaras: Kuvera – vienas iš aštuonių pusdievių, valdančių pasaulio puses. Kaip žinoma, Indra valdo rojaus planetas, kurios yra rytinėje visatos pusėje. Agnio valdos driekiasi pietryčių kryptimi, Yama (pusdievis, baudžiantis nusidėjėlius) viešpatauja pietuose, Nirrti – pietvakariuose, Varunos, vandens dievo valdos yra vakarinėje visatos dalyje, Vāyu, oro stichijos valdovas, savo sparnais galintis skraidyti oru, valdo visatos šiaurės vakarų

sritis, ir pagaliau Kuvera, pusdievių išdininkas, – jos šiaurės sritį. Visi šie pusdieviai pramogauja Meru kalno, kuris yra kažkur tarp Saulės ir Žemės, papėdėje esančiuose slėniuose. Savo skrajojančiuose rūmuose Kardama Munis apkeliavo visas aštuonias pasaulio puses, kurias valdo minėtieji pusdieviai, ir jų pavyzdžiu iškeliaavo prie Meru kalno, kad ten išmėgintų gyvenimo džiaugsmus. Jei vyrą supa jaunos, gražios merginos, jam užkaista kraujas ir jį užvaldo aistra. Aistra skatino Kardamą Munį keliauti prie Meru papėdės, kur daug metų linksmiai leido dienas su savo žmona. Tačiau jo meilės džiaugsmus šlovino būriai *siddhy*, tobulumą pasiekusių būtybių, nes suartėdamas su žmona Kardama Munis norėjo susilaukti dorų palikuonių, kurie padarytų daug gero visatai.

40 TEKSTAS

वैश्रम्भके सुरसने नन्दने पुष्पभद्रके ।
मानसे चैत्ररथ्ये च स रेमे रामया रतः ॥४०॥

vaiśrambhake surasane nandane puṣṣabhadrake
mānase caitrarathye ca sa reme rāmayā rataḥ

vaiśrambhake – Vaiśrambhakos sode; *surasane* – Surasanos sode; *nandane* – Nandanos sode; *puṣṣabhadrake* – Puṣṣahadrakos sode; *mānase* – prie Mānasa-sarovaros ežero; *caitrarathye* – Caitrarathyos sode; *ca* – ir; *saḥ* – jis; *reme* – smagiai leido laiką; *rāmayā* – savo žmona; *rataḥ* – patenkintas.

Patenkintas žmona išminčius smagiai leido savo dienas skraidančiuose rūmuose ant Meru kalno, taip pat Vaiśrambhakos, Surasanos, Nandanos, Puṣṣabhadrakos, Caitrarathyos soduose ir prie Mānasa-sarovaros ežero krantų.

41 TEKSTAS

भ्राजिष्णुना विमानेन कामगेन महीयसा ।
वैमानिकानत्यशेत चरँल्लोकान् यथानिलः ॥४१॥

bhrājiṣṇunā vimānena kāma-gena mahīyasā
vaimānikān atyaśeta carāṅ lokān yathānilaḥ

bhrājīṣṇunā – spindinčiu; *vimānena* – orlaiviu; *kāma-gena* – kuris skriejo vykdydamas jo valią; *mahīyasā* – didingu; *vaimānikān* – pusdievius jų orlaiviuose; *atyāśeta* – jis pranoko; *caran* – keliaudamas; *lokān* – iš vienos planetos į kitą; *yathā* – kaip; *anilaḥ* – oras.

Taip jis keliavo iš planetos į planetą, laisvas it oras, kuris sklinda visur nesutikdamas kliūčių. Skriedamas nuostabiuose, spindinčiuose rūmuose, kurie vykdė jo valią, jis pranoko pusdievius.

Komentaras: Pusdievių gyvenamos planetos skrieja nustatytomis orbitomis, tačiau Kardama Munis, pasitelkęs į pagalbą mistines jėgas, laisvai judėjo po visatą. Gyvąsias esybes, gyvenančias mūsų visatoje, vadina sąlygotomis sielomis. Tai reiškia, kad jų judėjimo laisvė ribota. Mes, Žemės planetos gyventojai, negalime laisvai keliauti į kitas planetas. Mūsų laikais žmogus siekia patekti į kitas visatos planetas, tačiau iki šiol visos jo pastangos buvo nesėkmingos. Patekti į kitas planetas praktiškai neįmanoma. Net pusdieviams gamtos dėsniai neleidžia laisvai judėti iš vienos planetos į kitą, tačiau Kardama Munis, pasitelkęs savo mistines galias, pranoko pusdievius ir nevaržomai keliavo po visatą. Labai taikliai posme pavartota metafora. Žodžiai *yathā anilaḥ* nurodo, kad Kardama Munis be jokių kliūčių keliavo po visatą, kaip oras, kuris sklinda visur be apribojimų.

42 TEKSTAS

किं दुरापादनं तेषां पुंसामुद्दामचेतसाम् ।
वैराश्रितस्तीर्थपदश्चरणो व्यसनात्ययः ॥४२॥

kiṁ durāpādanam teṣāṁ puṁsām uddāma-cetasām
yair āśritas tīrtha-padaś caraṇo vyasanātyayaḥ

kim – kas; *durāpādanam* – sunkiai pasiekiamą; *teṣām* – tiems; *puṁsām* – žmonėms; *uddāma-cetasām* – kurie yra ryžtingi; *yaiḥ* – kurie; *āśritaḥ* – rado prieglobstį; *tīrtha-padaḥ* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *caraṇaḥ* – pėdų; *vyasana-atyayaḥ* – kurios pašalina pavojus.

Viskas įmanoma ryžtingam žmogui, kuris rado prieglobstį Aukščiausiojo Dievo Asmens lotosinių pėdų šešėlyje. Iš Viešpaties pėdų išteka Ganga ir kitos šventos upės, pašalinančios visus materialiam pasaulyje žmogaus tykančius pavojus.

Komentaras: Pažymėtina posmo frazė *yair āśritas tīrtha-padaś caraṇaḥ*. *Tīrtha-pāda* yra vienas iš Aukščiausiojo Dievo Asmens vardų. Ganga laikoma šventa upe, nes išteka iš Viešpaties kojos piršto. Ji pašalina visas materialias sąlygotų sielų kančias. Tam, kuris rado prieglobstį prie šventų Viešpaties lotosinių pėdų, įmanoma viskas. Kardama Munis buvo nepaprasta asmenybė, tačiau ne todėl, kad turėjo mistinių jėgų, o todėl, kad buvo didis bhaktas. Čia teigiama, kad didžiam bhaktui, tokiam, kaip Kardama Munis, įmanoma viskas. Nors *yogai* gali kurti pačius netikėčiausius stebuklus ir tai rodo Kardamos Munio pavyzdys, jis nebuvo paprastas *yogas*, o vienas iš didžiausių Viešpaties bhaktų. Todėl paprasti *yogai* net iš tolo neprilygsta Kardamai Muniui. Kaip teigiama „Bhagavad-gītoje“: „Didžiausias iš visų *yogų* yra Viešpaties bhaktas.“ Tokio žmogaus, kaip Kardama Munis, jokiū būdu negalima laikyti paprasta sąlygota siela. Jis pasiekė išvadavimą ir pranoko pačius pusdievius, kurie taip pat priklauso sąlygotų sielų kategorijai. Smagiai leisdamas dienas su žmona ir ištisu būriu moterų, Kardama Munis vis dėlto nebuvo sąlygotos materialios būties įkaitas. Visai neatsitiktinai posme vartojamas žodis *vyasanāyayaḥ*, kuris liudija, jog Kardama Munis nebuvo viena iš sąlygotų sielų, materialaus pasaulio dėsniai nevaržė jo laisvės.

43 TEKSTAS

प्रेक्षयित्वा भुवो गोलं पत्न्यै यावान् स्वसंस्थया ।
बह्वाश्चर्यं महायोगी स्वाश्रमाय न्यवर्तत ॥४३॥

prekṣayitvā bhuvō golam patnyai yāvān sva-samsthayā
bahv-āścaryam mahā-yogī svāśramāya nyavartata

prekṣayitvā – aprodęs; *bhuvāḥ* – visatos; *golam* – sferą; *patnyai* – savo žmonai; *yāvān* – o taip pat; *sva-samsthayā* – viską, kas joje yra; *bahv-āścaryam* – su daugybe jos stebuklų; *mahā-yogī* – didysis *yogas* (Kardama); *sva-āśramāya* – į savo trobelę; *nyavartata* – sugrižo.

Aprodęs žmonai stebuklų kupiną pasaulį, kuris glūdi po visatos sfera, atskleidęs jo įvairovę, didysis *yogas* Kardama Munis sugrižo į savo trobelę.

Komentaras: Visos planetos posme pavadintos žodžiu *gola*, kuris reiškia „apvalus“. Planetos yra rutulio formos, kiekviena planeta – tai atskira

uždara sistema, savotiška sala didžiajame vandenyne. Planetoms įvardinti vartojami ir žodžiai *dvīpa* arba *varṣa*. Antai Žemė vadinama Bhārata-varṣa, nes kitados ją valdė karalius Bharata. Dar vienas svarbus posmo žodis *bahv-āścaryam*, „kupina stebuklų“. Tai liudija, kad visose aštuoniose visatos srityse esančios planetos yra savitos ir nepakartojamos. Kiekviena planeta turi savo klimatą, unikalias gyvybės formas, joje viskas savita, ji turi viską, ko reikia, taip pat ir metų laikus su jų nepakartojamu grožiu. Apie tai kalbama ir „Brahma-samhitoje“ (5.40): *vibhūti-bhinnam* – kiekviena planeta turi savo ypatumus. Žinoma, visos planetos yra labai skirtingos. Viešpaties malone gamtos jėgos suteikia kiekvienai planetai nepakartojamus unikalius bruožus. Keliaudamas su žmona Kardama Munis savo akimis regėjo stebuklų kupiną pasaulį, ir vis dėlto galų gale sugrižo į savo kuklią trobelę. Išminčius parodė savo žmonai karalaitei, kad nepaisant kuklių jo gyvenimo sąlygų, pasitelkęs mistines jėgas jis gali nukeliauti kur tik nori ir įgyvendinti bet kurį savo norą. Tai ir yra *yogos* tobulybė. *Yogos* tobulybė nepasiekama vien *yogos* pozomis. *Yogos* pozos ar „meditacija“ nepadarys žmogaus Dievu, kaip tai teigia pseudojogai. Tik kvailys tiki pažadais, kad neva kažkokia meditacijos ar *yogos* pratybų parodija per mažiau nei šešis mėnesius padės jam tapti Dievu.

Posmas atskleidžia tobulo *yogo* galimybes – jis gali keliauti po visą visatą. Panašiai pasakojama ir apie Durvāsą Munį, kuris irgi galėjo keliauti kosmине erdve. Tobulumą pasiekęs *yogas* tai iš tikrųjų gali padaryti. Tačiau net ir tas, kuris keliauja po visatą ir demonstruoja įvairiausius stebuklus, kaip tai darė Kardama Munis, neprilygsta Aukščiausiam Dievo Asmeniui: nei viena sąlygota ar išsivadavusi siela niekada neturės tiek mistinių ir nesuvokiamų galių, kiek turi Jis. Visi Kardamos Munio poelgiai liudija, kad nepaisant savo nepaprastų mistinių galių jis visada liko Viešpaties bhaktu. Tokia ir yra tikroji kiekvienos gyvosios esybės padėtis.

44 TEKSTAS

विभज्य नवधात्मानं मानवीं सुरतोत्सुकाम् ।
रामां निरमयन् रेमे वर्षपूगान्मुहूर्तवत् ॥४४॥

vibhajya navadhātmanam mānavīm suratotsukām
rāmān niramayan reme varṣa-pūgān muhūrtavat

vibhajya – padalijęs; *nava-dhā* – į devynis; *ātmānam* – save; *mānavīm* – Manu dukrai (Devahūti); *surata* – suartėti; *utsukām* – troškusiai; *rāmām* –

savo žmonai; *niramayan* – suteikdamas malonumą; *reme* – jis mėgavosi; *varṣa-pūgān* – daugelį metų; *muhūrtavat* – tarsi akimirka.

Sugrižęs į trobelę, jis įgijo devynis kūnus, norėdamas suteikti malonumą Manu dukrai Devahūti, kuri taip troško su juo suartėti. Išminčiaus meilės pramogos truko daugelį metų, kurie pralėkė greičiau už akimirką.

Komentaras: Pastarajame posme Svāyambhuvos Manu dukra apibūdinta sanskrito žodžiu *suratotsuka*. Su vyru apkeliavus visatą, pabuvojus Meru papėdėje ir nuostabiuose rojaus karalystės soduose, jos širdyje pabudo nevaldoma aistra, ir norėdamas ją užgesinti, Kardama Munis įgijo devynis kūnus. Tad ne vienas, o net devyni išminčiai daugelį metų mėgavosi fiziniu artumu su Devahūti. Pasak Vedų, moters seksualiniai poreikiai devynis kartus didesni už vyro. Pastarasis posmas dar kartą tai patvirtina. Jei būtų kitaip, Kardama Muniui nereikėtų devynių kūnų. Įgaudamas devynis kūnus jis dar kartą pademonstravo savo mistines jėgas. Aukščiausiasis Dievo Asmuo gali išsiskleisti milijonais pavidalų, o *yogas*, kaip ir Viešpats, irgi yra pajėgus sukurti gyvus savo antrininkus, tiesa, ne daugiau kaip devynis. Saubharis Munis, kuris įgavo aštuonis kūnus, – dar vienas tai rodantis pavyzdys. Tačiau net pats galingiausias *yogas* negali įgyti daugiau kaip aštuonių ar devynių kūnų. Tuo tarpu Aukščiausiasis Dievo Asmuo, pasak „Brahma-samhitos“, yra *ananta-rūpa* – jis gali išsiskleisti milijonais pavidalų. Savo galiomis Aukščiausiajam Dievo Asmeniui niekas negali prilygti.

45 TEKSTAS

तस्मिन् विमान उत्कृष्टां शय्यां रतिकरीं श्रिता ।
न चाबुध्यत तं कालं पत्यापीच्येन सङ्गता ॥४५॥

*tasmīn vimāna utkr̥ṣṭām śayyām rati-karīm śrītā
na cābudhyata taṁ kālaṁ patyāpīcyena saṅgatā*

tasmīn – šiame; *vimāne* – orlaivyje; *utkr̥ṣṭām* – prabangioje; *śayyām* – lovoje; *rati-karīm* – kuri kaitino jos aistrą; *śrītā* – gulėdama ant; *na* – ne; *ca* – ir; *abudhyata* – ji nepastebėjo; *taṁ* – to; *kālam* – laiko; *patyā* – su savo vyru; *apīcyena* – pačiu gražiausiu; *saṅgatā* – kartu.

Skraidančiuose rūmuose Devahūti kartu su savo gražoliu vyru gulėjo prabangioje lovoje, kuri kaitino jos aistrą, ir net nepastebėjo kaip skrieja laikas.

Komentaras: Lytiniai malonumai suteikia materialiam pasaulyje gyvenantiems žmonėms tiek daug džiaugsmo, kad panirę į juos žmonės nebepastebi kaip lekia laikas. Meilės pramogoms pasidavę šventasis Kardama ir Devahūti taip pat užmiršo apie laiko tėkmę.

46 TEKSTAS

एवं योगानुभावेन दम्पत्यो रममाणयोः ।
शतं व्यतीयुः शरदः कामलालसयोर्मनाक् ॥४६॥

*evam yogānubhāvena dam-patyo ramamāṇayoḥ
śataṁ vyatīyuh śaradaḥ kāma-lālasayor manāk*

evam – taip; *yoga-anubhāvena* – mistinių jėgų pagalba; *dam-patyoḥ* – sutuoktiniai; *ramamāṇayoḥ* – kol mėgavosi; *śataṁ* – šimtas; *vyatīyuh* – prabėgo; *śaradaḥ* – rudenų; *kāma* – meilės glamonių; *lālasayoḥ* – ištroškę; *manāk* – kaip viena akimirka.

Kol meilės glamonių ištroškę sutuoktiniai mėgavosi, pasinaudoję savo mistinėmis jėgomis, šimtas rudenų praskriejo nepastebimai it viena akimirka.

47 TEKSTAS

तस्यामाधत्त रेतस्तां भावयन्नात्मनात्मवित् ।
नोधा विधाय रूपं स्वं सर्वसङ्कल्पविद्विभुः ॥४७॥

*tasyām ādhatta retas tāṁ bhāvayann ātmanātma-vit
nodhā vidhāya rūpaṁ svaṁ sarva-saṅkalpa-vid vibhuḥ*

tasyām – į ją; *ādhatta* – jis išliejo; *retas* – sėklą; *tām* – ją; *bhāvayan* – laikydamas; *ātmanā* – antrąja savo puse; *ātma-vit* – tas, kuris pažino sielą; *nodhā* – į devynis; *vidhāya* – padalinęs; *rūpaṁ* – kūną; *svam* – savo; *sarva-saṅkalpa-vit* – kuriam pažįstami visi troškimai; *vibhuḥ* – galingasis Kardama.

Mistinės galios leido Kardamai Muniui skaityti gyvųjų būtybių mintis ir patenkinti visus jų norus. Suvokęs sielos prigimtį, savo žmoną jis laikė antrąja savo kūno puse. Įgijęs devynis kūnus, išminčius devynis kartus išliejo sėklą į Devahūti iščias.

Komentārs: Suprasdamas, kad Devahūti nori turēti daug vaiku, Kardama Munis pradējo īskart devynis vaikus. Posme jis pavadintas *vibhu*, „apdovānotu nepaprastomis galiomis“. Mīstinēs jēgos leido jam pradēti Devahūti īščiose īšsyk devynias dukras.

48 TEKSTAS

अतः सा सुषुवे सद्यो देवहूतिः स्त्रियः प्रजाः ।
सर्वास्ताश्चारुसर्वाङ्ग्यो लोहितोत्पलगन्धयः ॥४८॥

*ataḥ sā suṣuve sadyo devahūtiḥ striyaḥ prajāḥ
sarvās tāś cāru-sarvāṅgyo lohitoṭpala-gandhayaḥ*

ataḥ – tuomet; *sā* – ji; *suṣuve* – pagimdē; *sadyaḥ* – tā pačią diena; *devahūtiḥ* – Devahūti; *striyaḥ* – mergaites; *prajāḥ* – vaikus; *sarvāḥ* – visos; *tāḥ* – jos; *cāru-sarva-aṅgyaḥ* – nepaprasto grožio; *lohita* – raudonasis; *utpala* – kaip lotosas; *gandhayaḥ* – kvepiančios.

Tā pačią diena Devahūti pagimdē nepaprasto grožio, kvepiančias kaip raudonasis lotosas devynias dukras.

Komentārs: Devahūti aistra buvo tokia stipri, kad jos īščiose susiformāvo daugiau kiaušinēliju ir ji pagimdē īskart devynias dukras. *Smṛti-śāstroje* ir „Āyur-vedoje“ teigiama, kad kai vyriškojo sekreto daugiau, pora susilaukia berniuku, o kai daugiau moteriškojo sekreto – pasauli īšvysta mergaitēs. Akivaizdu, kad šiuo atveju Devahūti aistra buvo stipresnē uż vyro, todēl ji pagimdē īskart devynias dukras. Dukros buvo nepaprastai gražios ir gerai sudētos, jos buvo panašios ī lotoso žiedā ir kvepējo it lotosas.

49 TEKSTAS

पतिं सा प्रव्रजिष्यन्तं तदालक्ष्योशती बहिः ।
स्मयमाना विक्लवेन हृदयेन विदूयता ॥४९॥

*patim sā pravrajiṣyantam tadālakṣyośatī bahiḥ
smayamānā viklavena hṛdayena vidūyatā*

patim – savo vyrā; *sā* – ji; *pravrajiṣyantam* – besiruošiantį palikti namus; *tadā* – tuomet; *ālakṣya* – pamačiusi; *uśatī* – gražioji; *bahiḥ* – īš išorēs;

smayamānā – nusišypsojo; *viklavena* – sunerimusia; *hṛdayena* – širdimi; *vidūyatā* – sielvartaujanti.

Kai Devahūti pamatė, kad jos vyras ruošiasi palikti namus, jos širdį apėmė nerimas ir sielvartas, nors ji ir šypsojosi.

Komentaras: Pasitelkęs savo mistines jėgas, Kardama Munis paskubino įvykius, siekdamas greičiau baigti šeimyninio gyvenimo etapą. Jis sukūrė skrajojančius rūmus, kartu su žmona ir jaunomis gražuolėmis apskriejo visatą, susilaukė su ja palikuonių. Taigi dabar, kadangi kitados žadėjo, kad žmonai susilaukus vaikų jis paliks namus ir sieks dvasinio tobulumo, jis ketino pasitraukti iš namų. Pastebėjusi, kad vyras rengiasi palikti namus, Devahūti ne juokais sunerimo, tačiau nenorėdama skaudinti vyro, šypsojosi. Pavyzdys, kurį parodė Kardama Munis, traktuotinas vienareikšmiškai: jei žmogus, kurio svarbiausias tikslas yra Kṛṣṇos sąmonė, neišvengia šeimyninio gyvenimo pačių, jis vis tiek visada turėtų būti pasiryžęs atsisakyti jaukaus namų židinio.

50 TEKSTAS

लिखन्त्यधोमुखी भूमिं पदा नखमणिश्रिया ।
उवाच ललितां वाचं निरुध्याश्रुकलां शनैः ॥५०॥

*likhanty adho-mukhī bhūmim padā nakha-maṇi-śriyā
uvāca lalitām vācam nirudhyāśru-kalām śanaiḥ*

likhantī – braukdama; *adhaḥ-mukhī* – nuleidusi galvą; *bhūmim* – žemę; *padā* – savo kojos; *nakha* – nagais; *maṇi* – tarsi brangakmeniai; *śriyā* – švytinčiais; *uvāca* – ji prakalbo; *lalitām* – kerinčiu; *vācam* – balsu; *nirudhya* – sulaikydama; *śru-kalām* – ašaras; *śanaiḥ* – lėtai.

Devahūti stovėjo braukdama žemę koja, o jos kojų nagai it brangakmeniai švytėjo. Nulenkusi galvą, vos sulaikydama ašaras savo kerinčiu balsu ji lėtai prakalbo.

Komentaras: Devahūti buvo nepaprasto grožio moteris, jos kojų nagai žibėjo lyg perlai, o kai koja ji braukė žemę rodė, kad prie jos kojų ant žemės pažiuro žėrintys perlai. Braukdama koja žemę moteris išsiduoda, kad jos sieloje neramu. Kṛṣṇos akivaizdoje panašiai elgdavosi ir *gopės*.

Kai tamsią naktį gopės atėjo į pasimatymą su Kṛṣṇa, Jis liepė merginoms sugrįžti į namus, ir tuomet išduodamos savo susijaudinimą jos ėmė braukti žemę kojomis.

51 TEKSTAS

देवहूतिरुवाच
 सर्वं तद्भगवान्मह्यमुपोवाह प्रतिश्रुतम् ।
 अथापि मे प्रपन्नाया अभयं दातुमर्हसि ॥५१॥

devahūtir uvāca
sarvaṁ tad bhagavān mahyam upovāha pratiśrutam
athāpi me prapannāyā abhayaṁ dātum arhasi

devahūtiḥ – Devahūti; *uvāca* – tarė; *sarvam* – visa; *tat* – tai; *bhagavān* – jūsu šviesybe; *mahyam* – man; *upovāha* – ištesėjai; *pratiśrutam* – pažadus; *atha api* – visgi; *me* – man; *prapannāyai* – atsidavusiai; *abhayam* – bebaimiškumu; *dātum* – apdovanoti; *arhasi* – tu turėtum.

Śrī Devahūti tarė: O valdove, tu ištesėjai visus man duotus savo pažadus, bet dar tu turi dovanoti man ir bebaimiškumą, nes aš tau esu atsidavusi visa savo siela.

Komentaras: Devahūti paprašė vyro dovanoti jai bebaimiškumą. Būdama Kardamos žmona, Devahūti buvo visa savo siela atsidavusi vyrui, todėl Kardamos kaip jos vyro pareiga buvo padėti žmonai atsikratyti baimės. Apie pareigą dovanoti bebaimiškumą globotiniams pasakojama penktoje „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmėje, kur teigiama, jog žmogus, nesugebėjęs ištrūkti iš mirties gniaužty, dar nepasiekė tikrosios laisvės ir todėl jis neturi teisės tapti dvasiniu mokytoju, vyru, giminaičiu, tėvu, motina ir t.t. Vyresniųjų pareiga – padėti globotiniams įveikti baimę. Todėl kiekvienas, kuris rengiasi tapti tėvu, motina, dvasiniu mokytoju, giminaičiu arba vyru ir priiimti atsakomybę už kitos gyvosios būtybės likimą, privalo žinoti kaip išgelbėti savo globotinius nuo baimės, kuri persekioja gyvąsias būtybes materialiam pasaulyje. Gyvenimas materialiam pasaulyje neatsiejamai susijęs su baime ir negandomis. Kreipdamasi į vyrą Devahūti sako: „Pasitelkęs savo mistines galias tu dovanojai man įvairiausias materialias gėrybes, bet šiandien prieš palikdamas mane tu privalai suteikti paskutinę

malonę, padėti man kartą ir visiems laikams ištrūkti iš materialios sąlygotos būties nelaisvės.“

52 TEKSTAS

ब्रह्मन्दुहितृभिस्तुभ्यं विमृग्याः पतयः समाः ।
कश्चित्स्यान्मे विशोकाय त्वयि प्रव्रजिते वनम् ॥५२॥

*brahman duhitṛbhiḥ tubhyam vimṛgyāḥ patayaḥ samāḥ
kaścit syān me viśokāya tvayi pravrajite vanam*

brahman – o brahmane; *duhitṛbhiḥ* – dukroms pačioms; *tubhyam* – tau; *vimṛgyāḥ* – surasti; *patayaḥ* – vyrus; *samāḥ* – tinkamus; *kaścit* – kažkas; *syāt* – turėtų būti; *me* – mano; *viśokāya* – paguodai; *tvayi* – kuomet tu; *pravrajite* – iškeliausi; *vanam* – į mišką.

O brahmane, tavo dukros gaus tinkamus vyrus ir išvyks gyventi į savo naujuosius namus. Bet kas paguos mane, kai tapęs sannyāsiu tu paliksi namus?

Komentaras: Sakoma, kad tėvas toliau gyvena savo sūnuje. Šia prasme tėvas nesiskiria nuo sūnaus. Našlė, jei ji turi sūnų, nėra našlė tikraja šio žodžio prasme, nes vyrą jai atstovauja sūnus. Devahūti netiesiogiai prašo Kardamos Munio padovanoti jai sūnų, kad vyrui išėjus, jos baimes galėtų išsklaidyti jo vertas palikuonis. *Gṛhastha* neturėtų gyventi su šeima iki mirties. Apvesdinęs sūnus ir ištekinęs dukras, jis gali palikti šeimos židinį, patikėjęs rūpintis žmona savo suaugusiems sūnums. Toks Vedų paprotys. Čia Devahūti užuolankomis prašo vyro pasirūpinti, kad jam išėjus iš namų su ja liktų bent vienas vyriškos lyties kūdikis, kuris palengvintų jos dalią. Palengvinti žmogaus dalią gali dvasiniai pamokymai, o ne materialūs patogumai. Materialūs patogumai neamžini kaip ir šis fizinis kūnas, o dvasinė išmintis amžinai gyva, ji – amžinas sielos turtas. Dvasinė išmintis reikalinga visiems. Tad kaip Devahūti galės tobulėti dvasiškai, jei ji neturės dvasiškai susivokusio sūnaus? Vyras privalo atlyginti žmonai už jos tarnystę, tai kiekvieno vyro pareiga. Žmona nuoširdžiai ir nesavanaudiškai tarnauja vyrui, ir tai vyrą įpareigoja, nes žmogaus, kuris nuo mūsų priklauso, paslaugos turi būti atlygintos. Dvasinis mokytojas priima paslaugas iš savo mokinio mainais už dvasinę išmintį. Tokia abipusių meilės ir tarnystės santykių esmė. Neatsitiktinai Devahūti primena vyrui Kardamai Muniui apie savo ištikimybę ir tarnystę. Net jei įvertintume šią situaciją tuo požiūriu, kad

vyras privalo atlyginti žmonai už tarnystę, Kardama Munis prieš palikdamas namus tiesiog privalėjo padovanoti Devahūti sūnų. Devahūti užuolankomis prašo vyrą pasilikti namuose dar bent keletą dienų arba bent tiek, kad jai užtektų laiko pagimdyti sūnų.

53 TEKSTAS

एतावतालं कालेन व्यतिक्रान्तेन मे प्रभो ।
इन्द्रियार्थप्रसङ्गेन परित्यक्तपरात्मनः ॥५३॥

*etāvātālaṁ kālena vyatikrāntena me prabho
indriyārtha-prasaṅgena parityakta-parātmanah*

etāvātā – iki šiol; *alam* – veltui; *kālena* – laiką; *vyatikrāntena* – iššvaistėme; *me* – mano; *prabho* – o mano valdove; *indriya-artha* – jusliniais malonumais; *prasaṅgena* – užsiimdami; *parityakta* – nepaisydami; *para-ātmanah* – žinojimo apie Aukščiausiąjį Viešpatį.

Iki šiol mes tuščiai iššvaistėme laiką jusliniams malonumams ir visai negalvojome apie Aukščiausiojo Viešpaties pažinimą.

Komentaras: Gyvenimas žmogui duotas ne tam, kad jis it gyvulys švaistytų jį jusliniams malonumams. Gyvūnams terūpi jusliniai malonumai – jie valgo, miega, ginasi, poruojasi. Tačiau žmogaus pašaukimas kitame, nors materialus kūnas ir turi tam tikrus juslių tenkinimo poreikius, kuriuos reglamentuoja šventraščiai. Čia Devahūti tarsi sako savo vyrui: „Iki šiol mums gimdavo vien dukros. Mes ilgai džiaugėmės materialiu gyvenimu keliaudami po visatą oru skrajojančiuose rūmuose. Iš savo malonės tu dovanojai man šias gėrybes, tačiau aš gavau tik juslinius malonumus, o dabar laukiu iš tavęs ir to, kas man padėtų dvasiškai tobulėti.“

54 TEKSTAS

इन्द्रियार्थेषु सज्जन्त्या प्रसङ्गस्त्वयि मे कृतः ।
अजानन्त्या परं भावं तथाप्यस्त्वभयाय मे ॥५४॥

*indriyārtheṣu sajjantyā prasaṅgas tvayi me kṛtaḥ
ajānantyā param bhāvaṁ tathāpy astv abhayāya me*

indriya-artheṣu – juslinių malonumų; *sajjantyā* – tebenorėdama; *prasaṅgaḥ* – artumas; *tvayi* – su tavimi; *me* – mano; *kṛtaḥ* – įvyko; *ajānantyā* – nežinant; *param bhāvam* – apie tavo transcendentinę padėtį; *tathā api* – kaip ten bebūtų; *astu* – tebūnie; *abhayāya* – įgyčiau bebaimiškumą; *me* – aš.

Nesuvokdama tavo transcendentinės didybės aš mylėjau tave, neatsisakydama juslinių potraukių, o dabar noriu, kad mūsų artumas padėtų man gauti bebaimiškumo dovaną.

Komentaras: Čia Devahūti skundžiasi savo dalia. Ji kaip ir kiekviena moteris troško kažką mylėti. O pamilti jai buvo lemta Kardamą Munį, apie kurio dvasinę didybę ji net neįtarė. Devahūti troškimai Kardamai Muniui nebuvo paslaptis, nes paprastai visos moterys trokšta materialių malonumų. Šventraščiai vyrus laiko pranašesniais už moteris, nes didžiuma moterų siekia materialaus gyvenimo džiaugsmų. Dabar Devahūti skundžiasi, kad vyras sudarė jai visas sąlygas patenkinti materialius troškimus, bet ji nesuvokė kokių dvasios aukštumų jis yra pasiekęs. Nors Devahūti ir neįtarė apie savo vyro didybę, ji vis dėlto buvo jam ištikima žmona, todėl jis privalęs išgelbėti ją iš materialios vergijos. Bendravimo su didžia siela svarbos neįmanoma pervertinti. „Caitanya-caritāmṛtoje“ Viešpats Caitanya teigia, kad *sādhu-sanga*, bendravimas su didžiu šventuoju, ypatingai svarbus, kadangi skatina žmogų tobulėti dvasiškai, net jei jis menkai išmano dvasinį mokslą. Būdamą paprasta moteris, Kardamos Munio žmona, Devahūti labai prisirišo prie vyro vildamasi, kad gyvenimas su juo suteiks jai daug džiaugsmo ir patenkins kitus materialius poreikius. Ji nežinojo, kad tarnauja didžiai asmenybei. Dabar jai tai tapo aišku ir ji norėjo pasinaudoti tais privalumais, kuriuos teikia bendravimas su tokiu iškilium vyrų.

55 TEKSTAS

सङ्गो यः संसृतेर्हेतुरसत्सु विहितोऽधिया ।
स एव साधुषु कृतो निःसङ्गत्वाय कल्पते ॥५५॥

saṅgo yaḥ saṁsṛteḥ hetur asatsu vihito 'dhiyā
sa eva sādhuṣu kṛto niḥsaṅgatvāya kalpate

saṅgaḥ – bendravimas; *yaḥ* – kuris; *saṁsṛteḥ* – gimimo ir mirties virtinės; *hetuḥ* – priežastis; *asatsu* – su tais, kurie panirę į juslinius malonumus; *vihitaḥ* – atliktas; *adhiyā* – neišmanyme; *saḥ* – tas pats; *eva* – be abejo;

sādhuṣu – su šventu žmogumi; *kṛtaḥ* – atliktas; *niḥsaṅgatvāya* – į išvadavimą; *kalpate* – veda.

Bendravimas, kuriuo žmogus ieško juslinių malonumų sau, jį supančioja. Bet toks pat bendravimas su šventu žmogumi atveria žmogui kelią į išvadavimą, net jeigu jis ir nesuvokia su kuo bendrauja.

Komentaras: Bendravimas su šventu žmogumi, kad ir kokia forma jis vyktų, visada išganingas. Antai Viešpats Kṛṣṇa susidūrė su daugeliu gyvųjų esybių, tarp jų buvo tokių, kurie laikė Jį savo priešų, ir tokių, kurie vertino Jį kaip juslinių malonumų objektą. Dažnai galima išgirsti, kad prisirišti prie Kṛṣṇos *gopes* paskatino jausmai, tačiau tai nesutrukdė joms tapti iškilėmis Viešpaties *bhaktėmis*. O štai Kaṁsa, Śiśupāla, Dantavakra ir kiti demonai laikė Kṛṣṇą savo priešų. Nesvarbu, kad vieniems Kṛṣṇa buvo priešas ar aistros objektas, o kiti į Jį žvelgė su baiminga pagarba ar su meile kaip tyraširdžiai bhaktai, bendravimas su Juo visiems atnešė išvadavimą. Toks yra bendravimo su Juo rezultatas. Bendraudami su Viešpačiu tą patį pelno visi, net ir tie, kurie nesuvokia, jog bendrauja su Dievu. Ugnis šildo visus, ir tuos, kurie prieina prie jos atsitiktinai, ir tuos, kurie tai daro sąmoningai. Lygiai taip ir bendravimas su didžiu šventu žmogumi visada dovanoja išvadavimą. Posme Devahūti dėkoja vyrui: nors bendraudama su Kardama Muniu ji siekė tik juslinių malonumų, savo vyro dvasinės didybės dėka ji užsitarnavo išvadavimą.

56 TEKSTAS

नेह यत्कर्म धर्माय न विरागाय कल्पते ।
न तीर्थपदसेवायै जीवन्नपि मृतो हि सः ॥५६॥

neha yat karma dharmāya na virāgāya kalpate
na tīrtha-pada-sevāyai jīvaṇn api mṛto hi saḥ

na – ne; *iha* – čia; *yat* – kuri; *karma* – veikla; *dharmāya* – religijos tobulumą; *na* – ne; *virāgāya* – į atsižadėjimą; *kalpate* – veda; *na* – ne; *tīrtha-pada* – Viešpaties lotosinėms pėdoms; *sevāyai* – į pasiaukojimo tarnystę; *jīvaṇ* – gyvas; *api* – nors; *mṛtaḥ* – miręs; *hi* – iš tiesų; *saḥ* – jis.

Jeį žmogaus darbai neskatina jo religinio jausmo, jei religinės apeigos nepastūmėja jo atsižadėti pasaulio, jei atsižadėjimo įžadai nepaskatina jo

su pasiaukojimu tarnauti Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, toks žmogus yra miręs, nors dar tebekvėpuoja.

Komentaras: Devahūti čia tvirtino, kad jos gyvenimas su vyru, paaukotas jusliniams malonumams, kurie nesuteikia išsivadavimo iš materialios vergijos, buvo tuščias laiko švaistymas. Jei žmogaus darbai neskatina jo religinio jausmo, jie – beprasmingi. Kiekvienas žmogus turi įgimtą polinkį vienokiai ar kitokiai veiklai, ir jei ta veikla skatina jo religinį gyvenimą, jei religinis gyvenimas ugdo atsižadėjimo dvasią, o atsižadėjimas pastūmėja jį į pasiaukojimo tarnystę, tokia veikla yra tobula. Pasak „Bhagavad-gīto“, veiksmas, jei jis neatveda į galutinį tikslą, pasiaukojimo tarnystę, yra žmogaus vergystės materialiam pasaulyje priežastis. *Yajñārthāt karmaṇo 'nyatra loko 'yaṁ karma-bandhanaḥ*. Žmogus yra gyvas lavonas jei veikdamas pagal savo prigimtį jis netobulėja ir nepasiekia pasiaukojimo tarnystės lygio. Veikla, kuri nepadedą žmogui priartėti prie Kṛṣṇos sąmonės, yra beprasmis laiko švaistymas.

57 TEKSTAS

साहं भगवतो नूनं वञ्चिता मायया दृढम् ।
यत्त्वां विमुक्तिदं प्राप्य न मुमुक्षेय बन्धनात् ॥५७॥

*sāhaṁ bhagavato nūnaṁ vañcitā māyayā dṛḍham
yat tvāṁ vimuktidaṁ prāpya na mumukṣeya bandhanāt*

sā – tas pats žmogus; *aham* – aš; *bhagavataḥ* – Viešpaties; *nūnam* – be abejonių; *vañcitā* – paklaidinta; *māyayā* – iliuzinės energijos; *dṛḍham* – visiškai; *yat* – nes; *tvām* – tu; *vimukti-dam* – kuris suteiki išsivadavimą; *prāpya* – gavusi; *na mumukṣeya* – aš nesiekiau išsivaduoti; *bandhanāt* – iš materijos nelaisvės.

O valdove, neįveikiama Aukščiausiojo Dievo Asmens iliuzinė energija mane visiškai paklaidino, nes turėdama neįkainuojamą galimybę bendrauti su tavimi ir išsivaduoti iš materijos nelaisvės, apie išsivadavimą aš nė negalvoju.

Komentaras: Protingas žmogus visada pasinaudos palankiomis galimybėmis. Pirma palanki aplinkybė – tai gimimas žmogaus kūne, antra – gimimas šeimoje, kurioje puoselėjamos dvasinės vertybės. Šios aplinkybės – reta likimo dovana gyvajai būtybei. Tačiau pati vertingiausia dovana yra

galimybė bendrauti su šventuoju. Devahūti dėkoja likimui už tai, kad ji gimė imperatoriaus šeimoje, gavo gerą auklėjimą ir išsilavinimą ir pagaliau ištekėjo už šventojo ir didžiojo *yogo* Kardamos Munio. Tačiau Devahūti suvokė, kad jeigu jai nepavyktų ištrukti iš materijos nelaisvės, tai reikštų, kad neveikiama Viešpaties iliuzinė energija apgavo ją. Iš esmės visi mes esame materialios, iliuzinės Viešpaties energijos apgaulės aukos. Žmonės nesuvokia ką daro, kai vildamiesi gauti materialių gėrybių garbina materialią energiją, įsikūnijusią deivės Kālī arba Durgos pavidalu. „O didžioji motina, padaryk mane pasakiškai turtingą, dovanok man gerą žmoną, šlovę, padėk nugalėti priešus“ – meldamiesi prašo jie. Tačiau deivės Māyos, arba Durgos, garbintojai nė neįtaria, jog yra vedžiojami už nosies. Jokio materialaus laimėjimo negalima iš esmės pavadinti laimėjimu, nes materialios gėrybės tik giliau klampina žmogų į iliuzijos liūną, užneria dar tvirtesnius materialios vergystės pančius, nepalikdamos vilties išsivaduoti. Reikia būti sumaniems ir teisingai pasinaudoti materialiomis gėrybėmis, kad jos padėtų mums dvasiškai tobulėti. Toks tobulėjimo metodas vadinasi *karma-yoga* arba *jñāna-yoga*. Viską, ką turi žmogus, jis turi aukoti Aukščiausiam Dievo Asmeniui, garbinti Jį. Apie tai kalbama „Bhagavad-gītoje“: *sva-karmaṇā tam abhyarcya* – garbink Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, aukok Jam viską, ką turi. Tarnauti Aukščiausiam Viešpačiui galima labai įvairiai, ir kiekvienas iš mūsų turėtų tarnauti Jam tiek, kiek leidžia jėgos ir galimybės.

Taip Bhakvedanta baigia komentuoti dvidešimt trečiąjį trečiosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Devahūti skundas“.

Kardama Munis atsižada pasaulio

1 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच

निर्वेदवादिनीमेवं मनोर्दुहितरं मुनिः ।

दयालुः शालिनीमाह शुक्लाभिव्याहृतं स्मरन् ॥ १ ॥

maitreya uvāca

*nirveda-vādinīm evaṃ manor duhitaraṃ muniḥ
dayāluḥ śālinīm āha śuklābhivyāhṛtaṃ smaraṇ*

maitreyaḥ – didis išminčius Maitreya; *uvāca* – tarė; *nirveda-vādinīm* – kurios žodžiai buvo persmelkti atsižadėjimo dvasia; *evaṃ* – taip; *manoḥ* – Svāyambhuvos Manu; *duhitaraṃ* – dukrai; *muniḥ* – išminčius Kardama; *dayāluḥ* – gailestingasis; *śālinīm* – vertai pagyrimo; *āha* – atsakė; *śukla* – Viešpaties Višnu; *abhivyāhṛtaṃ* – žodžius; *smaraṇ* – prisiminęs.

Išklausęs pagyrimo nusipelnusios Svāyambhuvos Manu dukros, Devahūti, žodžius, kurie buvo persmelkti atsižadėjimo dvasios, ir prisiminęs, ką jam sakė Viešpats Višnu, gailestingasis išminčius Kardama Munis taip jai atsakė.

2 TEKSTAS

ऋषिरुवाच

मा खिदो राजपुत्रीत्थमात्मानं प्रत्यनिन्दिते ।

भगवांस्तेऽक्षरो गर्भमदूरात्सम्प्रपत्स्यते ॥ २ ॥

ṛṣiḥ uvāca

*mā khido rāja-putrītham ātmānaṁ prati anindite
bhagavāṁs te 'kṣaro garbham adūrāt samprapatsyate*

ṛṣiḥ uvāca – išminčius tarė; *mā khidaḥ* – nekaltink; *rāja-putri* – o karalaite; *ittham* – taip; *ātmānam* – savęs; *prati* – į; *anindite* – o pagyrimo verta Devahūti; *bhagavān* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *te* – tavo; *akṣaraḥ* – neklystantis; *garbham* – iščias; *adūrāt* – netrukus; *samprapatsyate* – įžengs.

Išminčius tarė: Nepeiki savęs, o karalaite, tu verta didžiausio pagyrimo. Netrukus neklystantis Viešpats Aukščiausiasis Dievo Asmuo įžengs į tavo iščias ir taps tavo sūnumi.

Komentaras: Guosdamas žmoną Kardama Munis pasakė, kad jai nėra ko sielvartauti ir laikyti save nevykėle, nes netrukus iš jos iščių ateis į pasaulį Pats Viešpats, Aukščiausiasis Dievo Asmuo.

3 TEKSTAS

धृतव्रतासि भद्रं ते दमेन नियमेन च ।
तपोद्रविणदानैश्च श्रद्धया चेध्वरं भज ॥ ३ ॥

*dhṛta-vratāsi bhadraṁ te damena niyamena ca
tapo-draviṇa-dānaiś ca śraddhayā ceśvaraṁ bhaja*

dhṛta-vratā asi – tu davei šventuosius įžadus; *bhadraṁ te* – telaimina tave Dievas; *damena* – tramdydama jusles; *niyamena* – atlikdama religines apeigas; *ca* – ir; *tapah* – askezes; *draviṇa* – pinigais; *dānaiḥ* – dalindama aukas; *ca* – ir; *śraddhayā* – kupina tikėjimo; *ca* – ir; *īśvaram* – Aukščiausiajį Viešpatį; *bhaja* – garbink.

Tu davei šventuosius įžadus ir Viešpats būtinai dovanos tau Savo malonę, todėl kupina tikėjimo garbink Viešpatį, tramdyk savo jusles, vykdyk religines apeigas ir askezes, dosniai dalink aukas.

Komentaras: Norint dvasiškai susivokti ir pelnyti Viešpaties malonę būtina mokytis susivaldymo, t.y. griežtai riboti juslinius malonumus ir vykdyti religijos priesakus bei įstatymus. Savitramda, savo turtų aukojimas – būtina sąlyga užsitarnauti Viešpaties malonę. Kardama Munis patarė žmonai:

„Atsidėk pasiaukojimo tarnystei, tramdyk kūną, laikykis religijos priesakų ir dalink aukas. Taip tu pelnysi Aukščiausiojo Viešpaties malonę ir Jis taps tavo sūnumi.“

4 TEKSTAS

स त्वयाराधितः शुक्लो वितन्वन्मामकं यशः ।
छेत्ता ते हृदयग्रन्थिमौदर्यो ब्रह्मभावनः ॥ ४ ॥

*sa tvayārādhitah śuklo vitanvan māmakaṁ yaśah
chettā te hṛdaya-granthim audaryo brahma-bhāvanah*

saḥ – Jis; *tvayā* – tavo; *ārādhitah* – garbinamas; *śuklaḥ* – Dievo Asmuo; *vitanvan* – skleidžiantis; *māmakam* – mano; *yaśah* – šlovę; *chettā* – Jis perkirs; *te* – tavo; *hṛdaya* – širdyje; *granthim* – mazgą; *audaryaḥ* – tavo sūnus; *brahma* – mokslą apie Brahmaną; *bhāvanah* – paskelbs.

Dievo Asmuo, kuri tu garbinsi, plačiai girs mano vardą. Tapęs tavo sūnumi ir paskelbęs mokslą apie Brahmaną, Jis perkirs neišmanymo mazgą tavo širdyje.

Komentaras: Kai Aukščiausias Dievo Asmuo nužengia į žemę, kad žmonių gerovės vardan skelbtų dvasinę išmintį, Jis paprastai gimsta savo bhakto, pasiaukojimu pelniusio Jo prielankumą, šeimoje. Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra visų gyvųjų būtybių tėvas. Jis neturi ir negali turėti tėvo, tačiau Savo nesuvokiama galia Jis pasirenka kai kuriuos Savo bhaktus Savo tėvų ir palikuonių vaidmeniui. Čia teigiama, kad dvasinė išmintis perkerta neišmanymo mazgą gyvosios būtybės širdyje. Materija ir dvasia susijungia klaidingos savimonės mazgu. Visoms sąlygotoms sieloms būdinga tapatinti save su materija, ši jų ypatybė vadinasi *hṛdaya-granthi*, ir kuo stipresnį potraukį lytiniam gyvenimui turi gyvoji būtybė, tuo tvirčiau jos širdyje užsimezga neišmanymo mazgas. Aiškindamas tai Savo sūnums Viešpats Rṣabha teigė, kad materialus pasaulis – tai vieta, kur gyvenimas nuspalvintas abipusio vyro ir moters potraukio. Toks potraukis sumezga žmogaus širdyje mazgą, o materialios aistros užveržia jį dar tvirčiau. Tiems, kurie trokšta materialių turtų, padėties visuomenėje, svajoja apie meilę ir draugystę, materialių aistrų mazgas užsimezga mirtinai. Perkirsti jį gali tiktai *brahma-bhāvana*, t.y. priesakai, kuriais vadovaujantis žmogus pasisemia

dvasinės išminties. Materialiomis priemonėmis perkirsti šį mazgą neįmanoma, jį perkirsti tegali *bona fide* dvasinio mokytojo pamokymai. Kardama Munis pranašavo žmonai Devahūti, kad Viešpats taps jos sūnumi ir dovanos pasauliui dvasinę išmintį, perkirsiančią žmonių širdyse savęs tapatinimo su materija mazgą.

5 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच

देवहृत्यपि सन्देशं गौरवेण प्रजापतेः ।

सम्यक्श्रद्धाय पुरुषं कूटस्थमभजद्गुरुम् ॥ ५ ॥

maitreya uvāca

devahūty api sandeśam gauraveṇa prajāpateḥ

samyak śraddhāya puruṣam kūṭa-stham abhajad gurum

maitreyaḥ uvāca – Maitreya tarė; *devahūti* – Devahūti; *api* – taip pat; *sandeśam* – nurodymus; *gauraveṇa* – su didžia pagarba; *prajāpateḥ* – Kardamos; *samyak* – kupina; *śraddhāya* – tikėjimo; *puruṣam* – Aukščiausiajį Dievo Asmenį; *kūṭa-stham* – glūdintį kiekvieno širdyje; *abhajat* – garbindama; *gurum* – tą, kuris daugiau nei visi kiti vertas garbinimo.

Śrī Maitreya tarė: Kupina pagarbos ir tikėjimo širdimi Devahūti išklauė savo vyro Kardamos, vieno iš žmonijos protėvių Prajāpačių, pamokymus. O didysis išminčiau, įsidėjusi į širdį jo patarimą, Devahūti ėmė garbinti visatos valdovą, Aukščiausiajį Dievo Asmenį, glūdintį visų gyvųjų būtybių širdyse.

Komentaras: Posme nubrėžtas dvasinio susivokimo kelias: norėdamas jį pasiekti žmogus pirmiausia turi mokytis iš *bona fide* dvasinio mokytojo. Kardama Munis buvo Devahūti vyras, tačiau nurodęs jai kelią į dvasinį tobulumą jis savaime tapo ir jos dvasiniu mokytoju. Istorija mena nemažai atvejų, kai vyras imdavosi dvasinio mokytojo vaidmens. Antai Viešpats Šiva savo žmonai Pārvaī yra ne tik vyras, bet ir dvasinis mokytojas. Pažiņes tiesą, vyras turėtų imtis žmonos dvasinio mokytojo vaidmens ir padėti jai įgyti Kṛṣṇos sąmonę. Moterys paprastai išmintimi nusileidžia vyrams, todėl gavus į vyrus išmanantį žmogų, moteriai atsiveria reali dvasinio pažinimo perspektyva.

Posme nedviprasmiškai pasakyta: *samyak śraddhāya* – mokinys privalo besąlygiškai tikėti dvasiniu mokytoju, pasisemti iš jo žinių ir kupina tikėjimo širdimi tarnauti Viešpačiui. Komentuodamas „Bhagavad-gītā“ Śrīla Viṣvanātha Cakravartīs Thākura akcentuoja dvasinio mokytojo pamokymų svarbą. Dvasinio mokytojo žodis mokiniui turėtų tapti įstatymu. Šventai tikėdamas dvasiniu mokytoju mokinys turi vykdyti jo nurodymus, nepaisant to, ar jis jau pasiekė išvadavimą, ar jo dar nėra pasiekęs. Čia taip pat teigiama, kad Viešpats glūdi visų gyvųjų būtybių širdyse. Jo nereikia dairytis ir ieškoti plačiajame pasaulyje, jisai glūdi mūsų pačių širdyse. Tereikia garbinti Viešpatį, šventai Juo tikėti, kaip to moko *bona fide* dvasinis mokytojas, ir tada mūsų pastangas apvainikuos sėkmė. Akivaizdu ir tai, jog Aukščiausiasis Dievo Asmuo gimsta visai kitaip nei paprastas vaikas, Jis pasirodo Savo pirminiu pavidalu. Kaip teigiama „Bhagavad-gītoje“, Jis nužengia į materialų pasaulį Savo vidine galia, *ātma-māya*. Ir vis dėlto, kaip Viešpats nužengia į žemę? Nužengia Jis tada, kai bhaktui pavyksta savo tarnyste pelnyti Jo prielankumą. Antai bhaktas gali paprašyti Viešpatį tapti jo sūnumi. Viešpats visada glūdi kiekvienos gyvosios būtybės širdyje ir jei Jis ateina į šį pasaulį iš Savo bhaktės iščių, tai visai nereiškia, kad ji iš tikrųjų tampa Viešpaties motina tikrąja to žodžio prasme. Viešpats ir taip glūdi kiekvieno širdyje, bet norėdamas suteikti Savo bhaktei ypatingą džiaugsmą, Jisai ateina į šį pasaulį jos sūnumi.

6 TEKSTAS

तस्यां बहुतिथे काले भगवान्मधुसूदनः ।
कार्दमं वीर्यमापन्नो जज्ञेऽग्निरिव दारुणि ॥ ६ ॥

*tasyām bahu-tithe kāle bhagavān madhusūdanaḥ
kārdamaṁ vīryam āpanno jajñe 'gnir iva dāruṇi*

tasyām – į Devahūti; *bahu-tithe kāle* – praėjus daugeliui metų; *bhagavān* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *madhu-sūdanaḥ* – demono vardu Madhu nugalėtojas; *kārdamaṁ* – Kardamos; *vīryam* – į sėklą; *āpannaḥ* – įėjęs; *jajñe* – Jis pateko; *agnih* – ugnis; *iva* – kaip; *dāruṇi* – malkose.

Praėjo daug metų ir Aukščiausiasis Dievo Asmuo Madhusūdana, demono vardu Madhu nugalėtojas, kartu su Kardamos sėkla pateko į Devahūti įščias, tartum ugnis įsiplieskusi aukuro lauže.

Komentaras: Posme kuo aiškiausiai pasakyta, kad atėjęs į pasaulį kaip Kardamos Munio sūnus, Aukščiausiasis Dievo Asmuo neprarado Savo amžinos dieviškosios prigimties. Ugnis glūdi malkose, tačiau kad ji išpliekstų reikia tam tikrų pastangų. Lygiai taip ir Dievas yra visa persmelkiantis ir glūdi visur, todėl Jis gali pasirodyti pasaulyje iš bet kokios vietos, kaip šiuo atveju Jis atėjo į pasaulį per Savo bhakto sėklą. Lygiai kaip paprasta gyvoji būtybė ateina į šį pasaulį per kitos būtybės sėklą, Aukščiausiasis Dievo Asmuo atėjo į jį su Savo bhakto sėkla ir tapo jo sūnumi. Tai įrodo absoliučią Viešpaties pasirinkimo laisvę, kurią Jis naudoja taip, kaip Pats pageidauja. Klaida būtų manyti, neva Viešpats ateina į bet kokios moters iščias, paklusdamas gamtos dėsniams, kaip tai paprastai vyksta. Štai Viešpats Nṛsimha pasirodė iš Hiraṇyakaśipu rūmų kolonos, Viešpats Varāha – iš Brahmos šnervių, o Viešpats Kapila atėjo į pasaulį su Kardamos sėkla, tačiau tai nereiškia, kad Brahmos šnervė, kolona Hiraṇyakaśipu rūmuose ar Kardamos Munio sėkla yra Aukščiausiojo Dievo Asmens atėjimo į šį pasaulį priežastis. Dievas yra Dievas per amžius. *Bhagavān-madhusūdanaḥ* – nuo Jo rankos žuvo daugybė demonų, tačiau Dievas išlieka Dievu visada, net ateidamas į pasaulį bhakto sūnumi. Pažymėtinas posmo žodis *kārdamam*, kuris rodo, kad Viešpatį su Kardama ir Devahūti siejo meilės ryšys, kuris susiformavo pasiaukojimo tarnystės procese, tačiau tai nereiškia, kad su Kardamos sėkla patekęs į Devahūti iščias Viešpats atėjo į šį pasaulį kaip kiekviena paprasta gyvoji būtybė.

7 TEKSTAS

अवादयंस्तदा व्योम्नि वादित्राणि घनाघनाः ।
गायन्ति तं स्म गन्धर्वा नृत्यन्त्यप्सरसो मुदा ॥ ७ ॥

*avādayaṃs tadā vyomni vāditrāṇi ghanāghanāḥ
gāyanti taṃ sma gandharvā nṛtyanti apsaraso mudā*

avādayan – grojo; *tadā* – tuo metu; *vyomni* – danguje; *vāditrāṇi* – muzikiniiais instrumentais; *ghanāghanāḥ* – lietaus debesys; *gāyanti* – dainavo; *taṃ* – Jam; *sma* – žinoma; *gandharvāḥ* – *gandharvai*; *nṛtyanti* – šoko; *apsarasah* – *apsaros*; *mudā* – apimtos džiaugsmo.

Viešpačiui nužengus į Žemę, lietaus debesimis pasivertę pusdieviai grojo padangėje muzikiniiais instrumentais. Rojus muzikantai, gandharvai, giesmėmis šlovino Viešpatį, o dangaus šokėjos apsaros iš džiaugsmo šoko.

8 TEKSTAS

पेतुः सुमनसो दिव्याः खेचरैरपवर्जिताः ।
 प्रसेदुश्च दिशः सर्वा अम्भांसि च मनांसि च ॥ ८ ॥

*petuḥ sumanaso divyāḥ khe-carair apavarjitāḥ
 praseduś ca diśaḥ sarvā ambhāmsi ca manāmsi ca*

petuḥ – krito; *sumanasah* – gėlės; *divyāḥ* – nuostabios; *khe-caraiḥ* – pusedieviai, skrajojantys danguje; *apavarjitāḥ* – apipylė; *praseduḥ* – užliejo palaima; *ca* – ir; *diśaḥ* – pasaulio puses; *sarvāḥ* – visas; *ambhāmsi* – vandens tvenkinius; *ca* – ir; *manāmsi* – protus; *ca* – ir.

Kai Viešpats nužengė, danguje skrajojantys pusedieviai apipylė žemę gėlėmis, o Žemę, jos tvenkinius ir visų gyvųjų būtybių širdis užliejo palaima.

Komentaras: Sprendžiant iš posmo, aukštutinėse planetose gyvenančios būtybės gali nevaržomai judėti erdvėje. Žmonės irgi veržiasi į kosmosą, tačiau norėdami atsiplėšti nuo žemės jie turi įveikti daugybę kliūčių, su kuriomis niekada nesusiduria dangaus gyventojai. Kaip liudija „Śrīmad-Bhāgavatam“, Siddhalokos gyventojai gali laisvai keliauti kosminėje erdvėje iš vienos planetos į kitą. Būtent jie apibėrė žemę gėlėmis, kai pasaulį išvydo Viešpats Kapila, Kardamos Munio sūnus.

9 TEKSTAS

तत्कर्दमाश्रमपदं सरस्वत्या परिश्रितम् ।
 स्वयम्भूः साकमृषिभिर्मरीच्यादिभिरभ्ययात् ॥ ९ ॥

*tat kardamāśrama-padam sarasvatyā pariśritam
 svayambhūḥ sākam ṛṣibhir marīcy-ādibhir abhyayāt*

tat – į tą; *kardama* – Kardamos; *āśrama-padam* – į vietą, kur buvo trobelė; *sarasvatyā* – Sarasvatī upės; *pariśritam* – apsupta; *svayambhūḥ* – Brahmā (pirmagimis); *sākam* – drauge su; *ṛṣibhiḥ* – išminčiais; *marīci* – didžioju išminčiumi Mariciu; *ādibhiḥ* – ir kitais; *abhyayāt* – jis ten atvyko.

Visatos pirmagimis, Brahmā, lydimas Maricio ir kitų išminčių, patraukė į išminčiaus Kardamos buveinę, esančią Sarasvatī vingyje.

Komentaras: Brahmā neturi materialių tėvo ir motinos, todėl jį vadina Svayambhū. Brahmā kaip visatos pirmagimis užgimė lotose, išdygusiame iš Aukščiausiojo Dievo Asmens Garbhodakaśāyī Viṣṇu bambos. Todėl jį ir vadina savagimiu, Svayambhū.

10 TEKSTAS

भगवन्तं परं ब्रह्म सत्त्वेनांशेन शत्रुहन् ।
तत्त्वसङ्ख्यानविज्ञप्त्यै जातं विद्वानजः स्वराट् ॥१०॥

*bhagavantam param brahma sattvenāṁśena śatru-han
tattva-saṅkhyāna-vijñaptyai jātam vidvān ajaḥ svarāṭ*

bhagavantam – Viešpats; *param* – aukščiausias; *brahma* – Brahmanas; *sattvena* – kurio būtis nesuteršta; *amśena* – pilnutiniu skleidiniu; *śatruhan* – o priešų baudėjau, Vidura; *tattva-saṅkhyāna* – filosofiją, aprašančią dvidešimt keturis materijos pradus; *vijñaptyai* – kad paaiškintų; *jātam* – atėjo; *vidvān* – žinantis; *ajaḥ* – negimūsis (Viešpats Brahmā); *sva-rāṭ* – nepriklausomas.

Maitreya toliau kalbėjo: O priešų baudėjau, Viešpats Brahmā, negimūsis, iš esmės turintis neribotą pažinimo laisvę, suprato, kad Aukščiausiojo Dievo Asmens skleidinys, gimęs iš Jo grynosios būties, atėjo į Devahūti įščias, kad pateiktų pasauliui aukščiausiąją išmintį, sāṅkhyā-yogą.

Komentaras: Penkioliktame „Bhagavad-gīto“ skyriuje skaitome, kad Pats Viešpats yra „Vedānta-sūtros“ autorius ir geriausias „Vedānta-sūtros“ žinovas. Išikūnijęs Kapila, Aukščiausiasis Dievo Asmuo paskelbė ir *sāṅkhyos* filosofijos doktriną. Egzistuoja ir kitas Kapila pasivadinęs filosofas, propagavęs savąjį *sāṅkhyos* variantą, tačiau jo nevalia painioti su tikruoju *sāṅkhyos* filosofijos kūrėju Viešpačiu Kapila, Aukščiausiojo Dievo Asmens įsikūnijimu. Kardamos Munio sūnaus Kapilos filosofinėje sistemoje nuodugnai aiškinamas ne tik materialus, bet ir dvasinis pasaulis. Dieviškoji Kapilos prigimtis nebuvo paslaptis Brahmai, nes Brahmā yra *svarāṭ*. Tai reiškia, kad iš esmės jis turi nevaržomą pažinimo laisvę. Jam nereikėjo lankyti mokyklos arba mokytis universitete. *Svarāṭ* Brahmā vadinamas todėl, kad žinojimas kyla iš jo sielos gelmių. Brahmā buvo visatos pirmagimis ir jam nebuvo iš ko mokytis, todėl Brahmos mokytojo vaidmens ėmėsi Pats Viešpats, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, glūdintis visų gyvųjų būtybių

širdyse. *Svarāt* arba *aja* Brahmą vadina dar ir todėl, kad žinias į jo širdį sudėjo Pats Aukščiausiasis Viešpats.

Posme randame dar vieną svarbią mintį. *Sattvenāmśena*: į materialų pasaulį Aukščiausiasis Dievo Asmuo nužengia su visais Vaikuṅthos atributais, todėl Jo vardas, pavidas, ypatybės, atributai ir aplinka yra transcendentinės tikrovės dalis. Tikroji dorybė egzistuoja tik transcendentiniame pasaulyje, o čia, materialiam pasaulyje gryniosios dorybės nėra. Jos apraiškos materialiam pasaulyje visada turi aistros ir neišmanymo pėdsakų. Gryniosios dorybės, *śuddha-sattvos*, viešpatija yra dvasinis pasaulis. *Śuddha-sattva* kitaip vadinama *vasudeva*, nes Viešpats yra Vasudevos sūnus. Taip pat tai reiškia, kad gryniosios dorybės būvį pasiekęs žmogus gali pažinti Aukščiausiojo Dievo Asmens pavidalą, vardą, ypatybes, atributus ir aplinką. Žodis *amśena* liudija, kad Aukščiausiojo Dievo Asmens, Kṛṣṇos, išikūnijimas Kapiladeva yra antrinis Jo skleidinys. Dievo skleidinių yra dvi kategorijos: *kalā* ir *amśa*. *Amśa* – tai tiesioginis skleidinys, o *kalā* – Jo antrinis skleidinys. Dievo Asmuo, Jo skleidinys arba antrinis skleidinys niekuo vienas nuo kito nesiskiria. Tai yra tarsi trys degančios žvakės, tačiau kaip žvakė, nuo kurios uždegamos kitos žvakės, vadina pirmąją, taip ir Kṛṣṇą vadina Parabrahmanu – pirmą pradžiu Dievo Asmeniu, visų priešasčių priešastimi.

11 TEKSTAS

सभाजयन् विशुद्धेन चेतसा तच्चिकीर्षितम् ।
प्रहृष्यमाणैरसुभिः कर्दमं चेदमभ्यधात् ॥११॥

sabhājayan viśuddhena cetasā tac-cikīrṣitam
prahṛṣyamāṅair asubhiḥ kardamam cedam abhyadhāt

sabhājayan – garbinantis; *viśuddhena* – tyra; *cetasā* – širdimi; *tac* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *cikīrṣitam* – būsimus darbus; *prahṛṣyamāṅaiḥ* – džiaugsmo perpildytai; *asubhiḥ* – jausmais; *kardamam* – Kardamai Muniui; *ca* – ir Devahūti; *idam* – tai; *abhyadhāt* – tarė.

Su džiaugsmo virpuliu tyraširdis Brahmā pašlovino būsimus Aukščiausiojo Viešpaties išikūnijimo darbus ir kreipėsi į Kardamą ir Devahūti.

Komentaras: Ketvirtajame „Bhagavad-gīto“ skyriuje nurodyta, kad išsižadavimą pasiekusiu žmogumi laikytinas tas, kuris suvokia Aukščiausiojo

Dievo Asmens nužengimo, žygių ir pasitraukimo iš šio pasaulio prasmę. Vadinasi Brahmā skirtinas prie išsivadavusių sielų. Nors Brahmā tiesiogiai valdo materialų pasaulį, paprastų gyvųjų būtybių kategorijai jis nepriklauso. Neturėdamas daugumai gyvųjų būtybių būdingų ydų, Brahmā žinojo apie Aukščiausiojo Dievo Asmens nužengimą, todėl pašlovino būsimus Viešpaties darbus ir iš džiaugsmo virpančia širdimi ėmė girti Kardamą Munį, nes Pats Viešpats, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, nužengė į Žemę įsikūnijęs jo sūnumi Kapila. Žmogus, kuriam tenka garbė tapti Aukščiausiojo Dievo Asmens tėvu, be jokių abejonių yra nepaprastas bhaktas. Kitados vienas brahmanas sudėjo posmą, kuriame yra tokie žodžiai: „Aš visai neišmanau Vedų ir Purāṇų. Tegul juos studijuoja kiti, o aš garbinsiu Nandą Mahārājā, kurį Viešpats Kṛṣṇa pasirinko Savo tėvu.“ Brahmanas nori garbinti Nandą Mahārājā, todėl kad Viešpats, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, kaip paprastas kūdikis šliaužiojo jo kiemu. Tokie jausmai labai būdingi bhaktams. Išties, koks šlovingas yra tas bhaktas, kuriam teko garbė tapti Aukščiausiojo Dievo Asmens tėvu! Tad visai neatsitiktinai Brahmā, atidavęs pagarbos duoklę Viešpačiui Kapilai, šlovina ir jo „tėvą“ Kardamą Munį.

12 TEKSTAS

ब्रह्मोवाच

त्वया मेऽपचितिस्तात कल्पिता निर्व्यलीकतः ।
यन्मे सञ्जगृहे वाक्यं भवान्मानद मानयन् ॥१२॥

brahmovāca

*tvayā me 'pacitis tāta kalpitā nirvyalīkataḥ
yan me sañjagr̥he vākyaṁ bhavān mānada mānayan*

brahmā – Viešpats Brahmā; *uvāca* – tarė; *tvayā* – tavo; *me* – man; *apacitih* – garbinimas; *tāta* – o sūnau; *kalpitā* – atliktas; *nirvyalīkataḥ* – be veidmainystės; *yat* – kadangi; *me* – mano; *sañjagr̥he* – pilnai priėmęs; *vākyaṁ* – nurodymus; *bhavān* – tu; *māna-da* – o Kardama (tas, kuris reiškia pagarbą kitiems); *mānayan* – pagarbus.

Viešpats Brahmā tarė: Brangus mano sūnau, Kardama, tu pagerbei mane kaip dera, kai nuoširdžiai be vaidmainystės, su derama pagarba išklausei mano pamokančius žodžius. Įvykdęs mano nurodymus, paklūsęs mano valiai, tuo pačiu išreiškei man savo pagarbą.

Komentaras: Būdamas visatos pirmagimiu, Viešpats Brahmā yra ir visų gyvųjų būtybių dvasinis mokytojas. Mažo to, jisai yra jų tėvas ir kūrėjas. Kardama Munis buvo vienas iš Prajāpačių, gyvųjų būtybių protėvių, Brahmos sūnus. Brahmā giria Kardamą Munį už tai, kad jis negudravo ir įvykdė visus savo dvasinio mokytojo nurodymus. Viena iš ydų, būdingų materialiam pasaulyje gyvenančioms sąlygotoms sieloms, yra jų polinkis į apgavystę. Sąlygotos būtybės turi keturias ydas: jos negali išvengti klaidų, pasiduoda iliuzijai ir linkusios apgaudinėti kitus, jų juslės netobulos. Šių ydų atsikrato tas, kuris vykdo dvasinio mokytojo, priklausančio mokinių sekai (*paramparai*), valią. Todėl *bona fide* dvasinio mokytojo nurodymai nėra apgavystė, o štai visos kitos žinios, kurias skelbia sąlygotos sielos, tėra gryna apgaulė. Brahmā puikiausiai žinojo, kad Kardama Munis besąlygiškai vykdo jo valią ir visa širdimi gerbia savo dvasinį mokytoją. Besąlygiškas ir nuoseklus dvasinio mokytojo nurodymų vykdymas yra geriausia pagarbos jam išraiška.

13 TEKSTAS

एतावत्येव शुश्रूषा कार्या पितरि पुत्रकैः ।
बाढमित्यनुमन्येत गौरवेण गुरोर्वचः ॥१३॥

*etāvaty eva śuśrūṣā kāryā pitari putrakaiḥ
bāḍham ity anumanyeta gauraveṇa guror vacaḥ*

etāvati – taip; *eva* – lygiai; *śuśrūṣā* – tarnyste; *kāryā* – turi užsiimti; *pitari* – tėvui; *putrakaiḥ* – sūnūs; *bāḍham iti* – sutikdami: „Taip, mano valdove“; *anumanyeta* – būtina paklusti; *gauraveṇa* – su derama pagarba; *guroḥ* – guru; *vacaḥ* – paliepimams.

Lygiai taip sūnūs turi tarnauti savo tėvui. Išklusius tėvo ar dvasinio mokytojo paliepimą, reikia su derama pagarba atsakyti: „Klausau, mano valdove“.

Komentaras: Posme yra du svarbūs žodžiai: *pitari* ir *guroḥ*. Sūnus arba mokinyš turi besąlygiškai paklusti dvasinio mokytojo ir tėvo valiai. Tėvo ir dvasinio mokytojo nurodymus reikia priimti nepriešgyniaujant: „Klausau.“ Mokinyš ar sūnus neturi teisės sakyti: „Tai neteisinga, aš to nedarysiu.“ Tas, kuris drįsta taip atsikirsti, yra puolęs žmogus. Dvasinis mokytojas nusipelno tokios pat pagarbos kaip ir tėvas, nes dvasinis mokytojas yra antrasis mūsų

tėvas. Aukštesniųjų visuomenės luomų žmones vadina *dvijomis*, dusyk gimusiais. Gimimas neįsivaizduojamas be tėvo. Pirmąkart ateiti į pasaulį mums padeda mūsų tikrasis tėvas, antrąkart gimstame dvasinio mokytojo dėka. Tėvas ir dvasinis mokytojas gali būti vienas asmuo arba du skirtingi asmenys. Tačiau šiaip ar taip, bet kurį tėvo arba dvasinio mokytojo nurodymą reikia vykdyti besąlygiškai ir nieko nelaukiant. Jų nurodymais abejoti arba juos ginčyti nevalia. Taip reikėtų tarnauti tėvui arba dvasiniam mokytojui. Višvanātha Cakravartis Tḥākura rašo, kad dvasinio mokytojo nurodymus mokinys turėtų branginti labiau už savo gyvybę. Mokinio sąmonėje dvasinio mokytojo nurodymai taip pat neatsiejamai susiję su jo gyvenimu, kaip paprasto žmogaus sąmonėje gyvenimas yra susijęs su kūnu. Besąlygiškai vykdomas dvasinio mokytojo nurodymus mokinys būtinai pasiekia tobulumą. Tai patvirtinama Upaniṣadose, kur teigiama, kad Vedų išminties esmė atsiskleidžia tik tam, kuris šventai tiki Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu ir savo dvasiniu mokytoju. Jei žmogus neturi pasaulietinio išsilavinimo, bet šventai tiki dvasiniu mokytoju ir Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu, jam išsyk atsiveria giliausia šventraščių prasmė.

14 TEKSTAS

इमा दुहितरः सत्यस्तव वत्स सुमध्यमाः ।
सर्गमेतं प्रभावैः स्वैर्बृहयिष्यन्त्यनेकधा ॥१४॥

*imā duhitarāḥ satyaḥ tava vatsa sumadhyamāḥ
sargam etaṁ prabhāvaiḥ svair br̥ṁhayiṣyanti anekadhā*

imāḥ – šios; *duhitarāḥ* – dukros; *satyaḥ* – skaisčios; *tava* – tavo; *vatsa* – o mano brangus sūnau; *su-madhyamāḥ* – liaunaliemenės; *sargam* – kūrinių; *etaṁ* – šią; *prabhāvaiḥ* – palikuonimis; *svair* – savo; *br̥ṁhayiṣyanti* – jos padidins; *aneka-dhā* – įvairiai.

Tada Viešpats Brahmā ėmė šlovinti devynių Kardamos Munio dukterų dorybes. Jis tarė: Tavo liaunaliemenės dukros skaisčios ir tyros. Aš neabejoju, kad jos susilauks daugybės palikuonių ir jie pasklis po visą visatą.

Komentaras: Kūrimo aušroje Brahmai labiausiai rūpėjo kaip pagausinti visatos gyventojų skaičių. Sužinojęs, kad Kardamai Muniui gimė devynios puikios dukros, jis vylėsi, kad jos susilauks gausių palikuonių ir jų

vaikai pratęs kūrinijos apgyvendinimo darbą. Tai matydamas jis neslėpė džiaugsmo. Žodis *sumadhyamā* reiškia „gera gražios moters dukra“. Liaunas liemuo laikomas ypatinga moters puošmena. Visos Kardamos Munio dukros buvo liaunaliemenės ir reto grožio merginos.

15 TEKSTAS

अतस्त्वमृषिमुख्येभ्यो यथाशीलं यथारुचि ।
आत्मजाः परिदेह्यद्य विस्तृणीहि यशो भुवि ॥१५॥

atas tvam ṛṣi-mukhyebhyaḥ yathā-śīlam yathā-ruci
ātma-jāḥ paridehy adya vistrṇīhi yaśo bhuvi

ataḥ – todėl; *tvam* – tu; *ṛṣi-mukhyebhyaḥ* – geriausiems išminčiams; *yathā-śīlam* – atsižvelgdamas į būdą; *yathā-ruci* – atsižvelgdamas į polinkius; *ātma-jāḥ* – tavo dukterų; *paridehi* – prašau, atiduok; *adya* – šiandien; *vistrṇīhi* – pasklis; *yaśaḥ* – šlovė; *bhuvī* – po visą visatą.

Todėl šiandien pat atiduok savo dukras į žmonas geriausiems iš išminčių, atsižvelgdamas į dukrų būdą ir polinkius, ir gerą tavo vardą minės visas pasaulis.

Komentaras: Visatoje labai svarbus vaidmuo tenka devyniems svarbiausiems *ṛṣiams* (išminčiams) – Marīciui, Atriui, Aṅgirai, Pulastyai, Pulahai, Kratu, Bhr̥gu, Vasiṣṭhai ir Atharvai. Todėl Brahmā norėjo, kad devynios Kardamai Muniui gimusios dukros atitektų būtent jiems. *Yathā-śīlam* ir *yathā-ruci* – reikšmingiausi posmo žodžiai. Kardama turėjo atiduoti savo dukras *ṛṣiams* į žmonas ne akelai, bet įvertinęs jų būdą ir polinkius. Rasti gerą porą yra tikras menas. Sudarydami santuoką vyras ir moteris neturėtų vadovautis vien lytiniu potraukiu. Sudarant santuoką būtina įvertinti daugybę kitų veiksnių ir pirmiausia būsimų sutuoktinių būdo ypatumus bei jų polinkius. Jei vyras ir moteris netinka vienas kitam pagal charakterį ar turi skirtingus skonius, jų bendras gyvenimas nebus laimingas. Vos prieš keturiasdešimt metų Indijoje sudarant santuoką visų pirma būdavo lyginami jaunuolių būdas, jų pomėgiai ir tik tuomet jiems buvo leidžiama tuoktis. Tuo rūpinosi jaunujų tėvai. Sudarę jaunuolių horoskopus tėvai nustatydavo jų charakterio ypatumus, pomėgius ir jei jaunuoliai tiko vienas kitam, jie būdavo pripažįstami tinkama pora: „Šitas jaunuolis ir mergina

tinka vienas kitam, jie turi susituokti.“ Kitos aplinkybės laikytos antraeilėmis. Kūrimo pradžioje Brahmā laikėsi analogiško principo: „Tu privalai atiduoti savo dukras išminčiams, parinkęs joms porą pagal jų būdo ypatumus ir polinkius.“

Astrologiniai skaičiavimai padeda nustatyti kokios žmogaus savybės – dieviškos ar demoniškos. Šis principas yra sutuoktinių poros parinkimo svarbiausias kriterijus. Dieviškom savybėm pasižyminti mergina atiduodama į žmonas dieviškom savybėm pasižyminčiam jaunuoliui, o demoniškų bruožų turinti mergina teka už jaunuolio, turinčio demoniškų bruožų. Tuomet pora bus laiminga. Bet jeigu mergina iš prigimties demoniška, o jaunuolis pasižymi dieviškomis savybėmis, jiems tuoktis neverta, nes jų sąjunga nebus laiminga. Daugelis santuokų mūsų laikais yra nelaimingos ir baigiasi skyrybomis todėl kad šiandien jaunuoliai ir merginos tuokiasi neatsižvelgdami į savo prigimtį ir charakterio bruožus.

Dvyliktoje „Bhāgavatam“ giesmėje pranašaujama, kad Kali-yugoje bus tuokiamasi vadovaujantis vien lytiniu potraukiu. Jei fizinis artumas jaunuoliams teikia malonumą, jie susituokia, o kai sutuoktinių lytinis gyvenimas nebeteikia jiems džiaugsmo, jie išsiskiria. Tokį bendrą gyvenimą sunku pavadinti santuoka, nes ji mažai kuo skiriasi nuo šunų ar kačių santykių. Todėl ir vaikus, gimusius Kali-yugoje, žmonėmis tikrąja ta žodžio prasme pavadinti sunku. Žmogus, jeigu jis iš tikrųjų yra žmogus, gimsta dusyk. Pirmąkart jis gimsta dorų tėvų šeimoje, o antrąjį gimimą jam suteikia dvasinis mokytojas ir Vedos. Pirminiai tėvai sudaro sąlygas vaikui ateiti į pasaulį, o po to dvasinis mokytojas ir Vedos tampa jo antraisiais tėvu ir motina. Vėdiškoje visuomenėje visi vyrai ir moterys buvo dvasiškai apsišvietę ir sudarydavo santuoką norėdami susilaukti vaiko. O vaiko pradėjimas visada būdavo labai kruopščiai apgalvotas ir mokslškai pagrįstas žingsnis.

16 TEKSTAS

वेदाहमाद्यं पुरुषमवतीर्णं स्वमायया ।
भूतानां शेवधिं देहं बिभ्रानं कपिलं मुने ॥१६॥

*vedāham ādyam puruṣam avatīrṇam sva-māyayā
bhūtānām śevadhim deham bibhrāṇam kapilam mune*

veda – žinau; *aham* – aš; *ādyam* – pirminis; *puruṣam* – besimėgaujantis; *avatīrṇam* – nužengiau; *sva-māyayā* – Savo vidinės energijos dėka; *bhūtānām* – visų gyvųjų esybių; *śevadhim* – tarsi neišsenkantis lobynas

išpildantis visus troškimus; *deham* – kūną; *bibhrānam* – įgijęs; *kapilam* – Kapilos Munio; *mune* – o išminčiau Kardama.

O Kardama, man žinoma, kad dabar pirminis Viešpats, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, kuris išpildo visus gyvųjų esybių troškimus, apsireiškė Žemėje Savo vidinės energijos dėka Kapilos Munio pavidalu.

Komentaras: Šiame posme naudojami žodžiai *puruṣam avatīrṇaṁ svamāyayā*. Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra amžinasis *puruṣa*, valdovas ir besimėgaujantis, ir apsireikšdamas šiame pasaulyje Jis visiškai nesinaudoja šia materialia energija. Dvasinis pasaulis yra Jo vidinės, asmens energijos išraiška, tuo tarpu materialus pasaulis sukuriamas iš Jo materialios, atsietos energijos. Žodis *svamāyayā*, „Savo vidinės energijos dėka“, nurodo, kad Aukščiausiasis Dievo Asmuo apsireiškia šiame pasaulyje Savo Paties energija. Jis gali pasirodyti žmogaus pavidalu, bet šis pavidalas nėra materialus. Todėl „Bhagavad-gītoje nedviprasmiškai teigiama, kad tik *mūdhos*, kvailiai ir niekšai, Kṛṣṇos kūną prilygina paprasto mirtingojo kūnui. Žodis *śevadhīm* reiškia, kad tai Jis nuo neatmenamų laikų patenkina visus gyvųjų esybių poreikius. Vedose taip pat teigiama, kad Jis – visų svarbiausia gyvoji esybė, kuri išpildo visų kitų gyvųjų esybių troškimus. Todėl Jį ir vadina Dievu, nes Jis kitiems parūpina būtiniausių dalykų. Aukščiausiasis taip pat yra gyvoji esybė, Jis nėra beasmenis. Kaip ir mes, Aukščiausiasis Dievo Asmuo taip pat yra individas, tik Jis yra Pats Aukščiausias Asmuo. Tuo Jis ir skiriasi nuo paprastų gyvųjų esybių.

17 TEKSTAS

ज्ञानविज्ञानयोगेन कर्मणामुद्धरन् जटाः ।

हिरण्यकेशः पद्माक्षः पद्ममुद्रापदाम्बुजः ॥१॥

jñāna-vijñāna-yogena karmanām uddharan jaṭāḥ
hiranya-keśaḥ padmākṣaḥ padma-mudrā-padāmbujaḥ

jñāna – šventraščiuose pateiktų žinių; *vijñāna* – praktiniu pritaikymu; *yogena* – mistinės *yogos* pagalba; *karmanām* – materialią veiklą; *uddharan* – raunantis; *jaṭāḥ* – su šaknimis; *hiranya-keśaḥ* – auksaplaukis; *padma-akṣaḥ* – lotosaakis; *padma-mudrā* – paženklintomis lotoso ženklų; *pada-ambujaḥ* – lotosinėmis pėdomis.

Auksaplaukis lotosaakis Kapila Munis, kurio lotosinės pėdos pažymėtos lotosų ženklais, mokys žmones mistinės *yogos* ir to, kaip praktiškai

taikyti šventraščiuose pateiktas žinias. Taip jis išraus giliai jų širdyse išsisknijusį troškimą veikti šiame materialiam pasaulyje.

Komentaras: Šiame posme nuostabiai apibūdinta Kapilos Munio išvaizda ir veikla. Čia pranašaujama, kuo užsiims Kapila Munis – Jis tokiu būdu pateiks *sāṅkhyos* filosofiją, kad tie, kurie seks Jo mokymu, sugebės išrauti giliai širdyje išsisknijusį karminės veiklos troškimą. Visi materialiam pasaulyje siekia savo veiklos vaisių. Žmogus tikisi, kad jo sąžiningu darbu pelnyti vaisiai atneš jam laimę, bet iš tikrųjų tokia veikla jį tik dar labiau supančioja. Ištrūkti iš karminės veiklos pančių įmanoma tik įgijus tobulą žinojimą, kitaip sakant, pradėjus su pasiaukojimu tarnauti Viešpačiui.

Tas, kuris nori ištrūkti iš materijos nelaisvės filosofinėmis tiesos paieškomis, irgi yra teisingame kelyje, tačiau Vedų raštai teigia, kad lengviausiai nusikratyti giliai išsisknijusio troškimo karminei veiklai tegalima pasirinkus pasiaukojimo tarnystę Viešpačiui, Kṛṣṇos sąmonę. Būtent šiuo tikslu Kapila Munis rengiasi skelbti *sāṅkhyos* filosofiją. Posme kalbama ir apie Jo išvaizdą. *Jñānos* nereikia painioti su įprastiniais moksliniais tyrinėjimais. Žodis *jñāna* suponuoja šventraščių studijas, vadovaujant dvasiniam mokytojui, priklausančiam mokinių sekai. Mūsų dienomis tapo ryški tendencija ieškoti tiesos filosofiniais apmąstymais, kuriant hipotezes ir prielaidas. Tačiau pamirštama apie keturias ydas, būdingas kiekvienam materijos sąlygojamam žmogui. Jis yra linkęs klysti, jo pojūčiai netobuli, jis lengvai pasiduoda iliuzijai ir yra linkęs į apgavystę. Jei žmogus negavo absoliučių žinių, kurios pasiekiamos mokinių seka, jis tegali kurti teorijas ir tokiu būdu apgaulinėti save ir kitus. *Jñāna* – tai šventraščiuose pateiktos žinios, pasiekusios mus mokinių seka, o *vijñāna* – tai praktinis šių žinių pritaikymas. *Sāṅkhyos* filosofija, kurią skelbia Kapila Munis, apjungia *jñāna* ir *vijñāna*.

18 TEKSTAS

एष मानवि ते गर्भं प्रविष्टः कैटभार्दनः ।
अविद्यासंशयग्रन्थिं छित्त्वा गां विचरिष्यति ॥१८॥

*eṣa mānavi te garbham praviṣṭaḥ kaiṭabhārdanaḥ
avidyā-saṁśaya-granthim chittvā gāṁ vicariṣyati*

eṣaḥ – tas pats Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *mānavi* – o Manu dukra; *te* – į tavo; *garbham* – įsčias; *praviṣṭaḥ* – įėję; *kaiṭabha-ardanaḥ* – kuris nužudė

demoną Kaitabhą; *avidyā* – neišmanymo; *saṁśaya* – ir abejonių; *granthim* – mazgą; *chittvā* – perkirs; *gām* – pasaulį; *vicariṣyati* – Jis apeis.

Kreipdamasis į Devahūti Viešpats Brahmā taip tarė: Brangi Manu dukra, tavo išciose glūdi tas pats Viešpats, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, kuris nužudė demoną Kaitabhą. Jis perkirs tavo neišmanymo ir abejonių mazgus, o tada leisis į kelionę po pasaulį.

Komentaras: Atskirai pažymėtinas posmo žodis *avidyā*. *Avidyā* reiškia savo prigimties užmarštį. Mes užmiršome, kad visi esame sielos. „Aš – kūnas“, – samprotauja žmogus. O tai ir yra *avidyā*. *Saṁśaya-granthi* reiškia „abejonių“. Abejonių mazgas užsimezga kai siela ima tapatinti save su materialiu pasauliu. Dar ši mazgą vadina *ahankāra* – materijos ir dvasios sąlyčio tašku. Iš mokinių sekos patyręs tiesą, kuri užfiksuota šventraščiuose, teisingai ją pritaikęs gyvenime, žmogus gauna galimybę išpainioti materijos ir dvasios mazgą. Brahmā užtikrina Devahūti, kad jos sūnus atskleis jai tiesą, o po to iškeliaus į platųjį pasaulį skelbti *sāṅkhyos* mokymo.

Žodis *saṁśaya* reiškia „abejotinos žinios“. Spekuliatyvinė filosofija ir pseudojogų skelbiamos tiesos yra labai abejotinos. Šiuolaikinė „jogos“ sistema grindžiama idėja, kad skatinant fiziniame kūne esančius nervų mazgus, žmogus suvokia esąs Dievas. Analogiškai samprotauja ir spekuliatyvinės filosofijos atstovai, tačiau jų teiginiai nekelia jokio pasitikėjimo. Objektyvias žinias mes randame „Bhagavad-gītoje“, kur skelbiama: „Įsisąmonink Kṛṣṇą, garbink Kṛṣṇą ir tapk Kṛṣṇos bhaktu.“ Štai kur glūdi objektyvi tiesa, ir kas seka šiuo keliu, tas būtinai pasieks tobulumą.

19 TEKSTAS

अयं सिद्धगणाधीशः साङ्ख्याचार्यैः सुसम्मतः ।
लोके कपिल इत्याख्यां गन्ता ते कीर्तिवर्धनः ॥१९॥

ayam siddha-gaṇādhīśaḥ sāṅkhyācāryaiḥ susammataḥ
loke kapila ity ākhyāṁ gantā te kīrti-varḍhanaḥ

ayam – šis Dievo Asmuo; *siddha-gaṇa* – tobulumą pasiekusių išminčių; *adhīśaḥ* – vedlys; *sāṅkhyā-ācāryaiḥ* – *ācāryu*, išmanančių *sāṅkhyos* filosofiją; *su-sammataḥ* – pripažintas pagal Vedų priesakus; *loke* – pasaulyje; *kapilaḥ iti* – kaip Kapila; *ākhyāṁ* – pagarsės; *gantā* – Jis apeis; *te* – tavo; *kīrti* – šlovė; *vardhanaḥ* – didindamas.

Tavo sūnus taps visų tobulumą pasiekusių sielų vedliu. Jį pripažins visi ācāryos, patyrę tikrojo žinojimo skelbėjai, o žmonėse Jis pagarsės Kapi-los vardu. Atėjęs į pasaulį iš tavo įsčių, o Devahūti, Jis įamžins tavo vardą.

Komentaras: Sāṅkhya – tai filosofinė sistema, kurios kertines idėjas išdėstė Devahūti sūnus Kapila. Yra žinomas ir kitas išminčius, filosofas, pasivadinęs Kapila, kuris nebuvo Devahūti sūnus, jis yra paprasčiausias apsišaukėlis. Tai galima teigti remiantis Brahmos žodžiais, ir, kadangi mes priklausome Viešpaties Brahmos pradėtai mokinių sekai, tikruoju Kapila mes pripažįstame Devahūti sūnų, o tikrąją *sāṅkhyos* filosofijos doktrina – Jo suformuluotą ir *ācāryų*, autoritetingų dvasios mokslų žinovų, pripažintą filosofijos sistemą. Žodis *susammata* reiškia „pripažinta tų, kurių nuomonė laikoma autoritetinga.“

20 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच

तावाध्वास्य जगत्स्रष्टा कुमारैः सहनारदः ।
हंसो हंसेन यानेन त्रिधामपरमं ययौ ॥२०॥

maitreya uvāca

*tāv āśvāsya jagat-sraṣṭā kumāraiḥ saha-nāradah
haṁso haṁsena yānena tri-dhāma-paramam yayau*

maitreyaḥ uvāca – Maitreya tarė; *tau* – sutuoktinių porą; *āśvāsya* – patiki- neš; *jagat-sraṣṭā* – visatos kūrėjas; *kumāraiḥ* – drauge su Kumārais; *saha-nāradah* – ir Nārada; *haṁsaḥ* – Viešpats Brahmā; *haṁsena yānena* – savo nešėja gulbe; *tri-dhāma-paramam* – į aukščiausiąją planetų sistemą; *yayau* – išvyko.

Śrī Maitreya tarė: Paskelbęs savo pranašystę Kardamai Muniui ir jo žmonai Devahūti, Viešpats Brahmā, visatos kūrėjas, kurį dar vadina Haṁsa, ant savo nešėjos gulbės kartu su keturiais Kumārais ir Nārada išvyko atgal į aukščiausiąją iš trijų planetų sistemų.

Komentaras: Atskirai pažymėtini posmo žodžiai *haṁsena-yānena*. *Haṁsa-yāna*, erdvėlaisis, kuriuo Brahmā keliauja kosmose, panašus į gulbę. Brahmą kartais vadina Haṁsa ir už tai, kad jis lengvai suvokia dalykų esmę. Brahmos buveinė vadinama *tri-dhāma-paramam*. Visata skirstoma į

tris sferas, kuriose išsidėsčiusios aukštutinės, vidurio ir žemutinės planetų sistemos. Brahmos buveinė yra virš Siddhalokos, aukščiausios iš trijų planetų sistemų. Keliaudamas atgalios į savo planetą Brahmā pasiėmė su savimi keturis Kumārus ir Nārada, nes šie neketino kurti šeimų. Kiti *ṛṣiai*, atvykę su Brahma – Marīcis, Atris ir kiti, liko Žemėje, nes jie ketino tuoktis su Kardamos dukromis, o jų broliai Sanat, Sanaka, Sanandana, Sanātana ir Nārada kartu su Brahma leidosi į kelią jo gulbę primenančiu erdvėlaiviu. Keturi Kumārai ir Nārada yra *naiṣṭhika-brahmacāriai*. *Naiṣṭhika-brahmacāris* yra žmogus, neišleidęs sėklos. Keturi Kumārai ir Nārada neprivalėjo dalyvauti savo brolių, Marīcio ir kitų išminčių, vestuvėse, todėl kartu su savo tėvu Hamsa jie sugrįžo namo.

21 TEKSTAS

गते शतधृतौ क्षत्तः कर्दमस्तेन चोदितः ।
यथोदितं स्वदुहितृः प्रादाद्विध्वसृजां ततः ॥२१॥

*gate śata-dhṛtau kṣattaḥ kardamas tena coditaḥ
yathoditam sva-duhitṛḥ prādād viśva-srjām tataḥ*

gate – išvykus; *śata-dhṛtau* – Viešpačiui Brahmai; *kṣattaḥ* – o Vidura; *kardamaḥ* – Kardama Munis; *tena* – jo; *coditaḥ* – gavęs nurodymą; *yathā-uditam* – kaip buvo lieptas; *sva-duhitṛḥ* – savo dukras; *prādāt* – ištekino; *viśva-srjām* – už tų, kurių palikuonys apgyvendino pasaulį; *tataḥ* – po to.

O Vidura, Brahmai išvykus Kardama Munis įvykdė jo valią, savo dukras jis atidavė į žmonas devyniems didiesiems išminčiams, kurių palikuonys apgyvendino šį pasaulį.

22–23 TEKSTAI

मरीचये कलां प्रादादनसूयामथात्रये ।
श्रद्धामङ्गिरसेऽयच्छत्पुलस्त्याय हविर्भुवम् ॥२२॥

पुलहाय गतिं युक्तां क्रतवे च क्रियां सतीम् ।
ख्यातिं च भृगवेऽयच्छद्वसिष्ठायाप्यरुन्धतीम् ॥२३॥

*marīcaye kalām prādād anasūyām athātraye
śraddhām āngirase 'yacchat pulastyāya havirbhuvam*

*pulahāya gatīm yuktām kratave ca kriyām satīm
khyātim ca bhṛgave 'yacchad vasiṣṭhāyāpy arundhatīm*

marīcaye – Marīciui; *kalām* – Kalā; *prādāt* – jis atidavē ī žmonas; *anasūyām* – Anasūya; *atha* – vėliau; *atraye* – Atriui; *śraddhām* – Śraddha; *āngirase* – Aṅgirai; *ayacchat* – jis atidavė; *pulastyāya* – Pulastyai; *havirbhuvam* – Havirbhū; *pulahāya* – Pulahai; *gatīm* – Gati; *yuktām* – tinkamam; *kratave* – Kratu; *ca* – ir; *kriyām* – Kriya; *satīm* – skaisčiaja; *khyātim* – Khyāti; *ca* – ir; *bhṛgave* – Bhṛgu; *ayacchat* – jis atidavė; *vasiṣṭhāya* – išminčiui Vasiṣṭhai; *api* – taip pat; *arundhatīm* – Arundhati.

Savo dukrą, vardu Kalā, Kardama Munis atidavė ī žmonas Marīciui, Anasūya – Atriui. Śraddhā jis atidavė Aṅgirai, o Havirbhū – Pulastyai. Gati jis ištekino už Pulahos, skaisčiaja Kriya – už išminčiaus Kratu, Khyāti teko Bhṛgu, o Arundhati – Vasiṣṭhai.

24 TEKSTAS

अथर्वणेऽददाच्छान्तिं यया यज्ञो वितन्यते ।
विप्रर्षभान् कृतोद्वाहान् सदारान् समलालयत् ॥२४॥

*atharvaṇe 'dadāc chāntīm yayā yajño vitanyate
vipraṛṣabhān kṛtodvāhān sadārān samalālayat*

atharvaṇe – Atharvai; *adadāt* – jis atidavė; *śāntim* – Śānti; *yayā* – kuriai padedant; *yajñah* – aukų atnašavimai; *vitanyate* – atliekami; *vipra-ṛṣabhān* – už geriausių brahmanų; *kṛta-udvāhān* – apvesdinęs; *sa-dārān* – drauge su jų žmonomis; *samalālayat* – rūpinosi jais.

Apeiginių aukojimų sėkmę laiduojančią Śānti jis ištekino už Atharvos. Kardama Munis atidavė savo dukras ī žmonas geriausiems brahmanams ir kol brahmanai su žmonomis gyveno pas jį, rūpinosi jais kaip galėjo.

25 TEKSTAS

ततस्त ऋषयः क्षत्तः कृतदारा निमन्त्र्य तम् ।
प्रातिष्ठन्नन्दिमापन्नाः स्वं स्वमाश्रममण्डलम् ॥२५॥

*tatas ta rṣayah kṣattaḥ kṛta-dārā nimantrya tam
prātiṣṭhan nandim āpannāḥ svam svam āśrama-maṇḍalam*

tataḥ – vėliau; *te* – jie; *rṣayah* – išminčiai; *kṣattaḥ* – o Vidura; *kṛta-dārāḥ* – vedę; *nimantrya* – atsisveikinę; *tam* – su Kardama; *prātiṣṭhan* – jie išsiruošę; *nandim* – džiūgaudami; *āpannāḥ* – pasiekę; *svam svam* – kiekvienas savo; *āśrama-maṇḍalam* – buveinę.

Apsivedę išminčiai atsisveikino su Kardama ir džiaugsmingai sugrižo į savo buveines, o Vidura.

26 TEKSTAS

स चावतीर्णं त्रियुगमाज्ञाय विबुर्धर्षभम् ।
विविक्त उपसङ्गम्य प्रणम्य समभाषत ॥२६॥

*sa cāvātīrṇam tri-yugam ājñāya vibudharṣabham
vivikta upasaṅgamy praṇamya samabhāṣata*

saḥ – išminčius Kardama; *ca* – ir; *avatīrṇam* – nužengę; *tri-yugam* – Višnu; *ājñāya* – supratęs; *vibudha-rṣabham* – pusdievių vadovas; *vivikte* – nuošalioje vietoje; *upasaṅgamy* – priėjęs; *praṇamya* – nusilenkęs; *samabhāṣata* – jis tarė.

Supratęs, kad į Žemę nužengė Pats Aukščiausiasis Viešpats, visų pusdievių vadovas Višnu, Kardama Munis nuošalioje vietoje nusilenkė Viešpačiui ir į Jį kreipdamasis taip tarė.

Komentaras: Viešpatį Višnu vadina *tri-yuga*. Viešpats nužengia į Žemę trijose *yugose* – Satya-yugoje, Tretā-yugoje ir Dvāpara-yugoje, tačiau ketvirtosios epochos metu, Kali-yugoje, Viešpats Višnu į materialų pasaulį neateina. Vienoje iš savo maldų Prahlāda Mahārāja sako, kad Kali-yugoje Viešpats nužengia į žemę bhakto pavidalu. Juo ir buvo Viešpats Caitanya. Kṛṣṇa išsikūnija žemėje bhakto pavidalu ir niekam neatskleidė Savo paslapties, tačiau Rūpa Gosvāmis iškart Jį pažino, nes nuo tyraširdžio bhakto Jam nepasislėpti. Rūpa Gosvāmis, pirmąkart lenkdamasis Viešpačiui, Jį atpažino. Jis suvokė, kad priešais save jis mato Viešpatį Kṛṣṇą ir pagarbiai lenkdamasis kreipėsi tokia malda: „Tebūna pagarbintas Kṛṣṇa, nužengęs į žemę Viešpaties Caitanyos pavidalu.“ Šio Rūpos Gosvāmio spėjimo teisingumas patvirtinamas Prahlādos Mahārājo maldose, kuriose randame žodžius apie

tai, kad Kali-yugoje Viešpats nužengia į žemę ne kaip Viešpats, bet įsikūnija kaip Viešpaties tarnas, todėl neatsitiktinai Višņu vadina *tri-yuga*. Vardas *tri-yuga* byloja ir apie tai, kad Viešpačiui būdingos trys dieviškųjų atributų poros – galia ir turtingumas, doringumas ir šlovė, išmintis ir nešališkumas. Śrīdharos Svāmio žodžiais, trys Jo atributų poros yra absoliutūs turtingumas ir galia, šlovė ir grožis, išmintis ir atsidėjimas. Nepaisant skirtingų žodžių *tri-yuga* traktuočių, visi šventraščių žinovai vieningai sutaria, kad *tri-yuga* reiškia Višņu. Kai Kardama Munis suvokė, kad jo sūnus Kapila yra Pats Višņu, jis panorė išreikšti Jam savo pagarbą, tad likęs su Viešpačiu vienu du, nusilenkė Jam ir atvėrė širdį.

27 TEKSTAS

अहो पापच्यमानानां निरये स्वैरमङ्गलैः ।
कालेन भूयसा नूनं प्रसीदन्तीह देवताः ॥२७॥

*aho pāpacyamānānām niraye svair amaṅgalaiḥ
kālena bhūyasā nūnam prasīdantīha devatāḥ*

aho – o; *pāpacyamānānām* – tais, kurie kenčia; *niraye* – materialios nelaisvės pragare; *svaiḥ* – dėl savo; *amaṅgalaiḥ* – nuodėmių; *kālena bhūyasā* – praėjus šitiek laiko; *nūnam* – iš tiesų; *prasīdanti* – jie patenkinti; *īha* – šiame pasaulyje; *devatāḥ* – pusdieviai.

Kardama Munis tarė: Pagaliau po tiek amžių išaušo diena, kai kenčiančioms sieloms, kurios dėl savo nuodėmių kamuojasi materialaus pasaulio nelaisvėje, pavyko suminkštinti šios visatos valdovų, pusdievių, širdis.

Komentaras: Materialus pasaulis – tai ašarų pakalnė, kur jo gyventojai, sąlygotos sielos, kenčia dėl savo nuodėmių. Sąlygotų sielų kančias lemia ne kažkokia pašalinė jėga – dėl sunkios jų dalios kaltos jų piktadarystės. Miške dažnai kyla savaiminiai gaisrai, niekam nereikia jo padėgti tyčia. Liepsna užsiplieskia savaime nuo medžių kamienų trinties. Kai materialaus pasaulio girioje ima siautėti gaisras, kaitros kamuojami Brahmā kartu su kitais pusdieviais kreipiasi į Aukščiausiąjį Viešpatį prašydami palengvinti jų kančias. Atsiliepdamas į pusdievių maldas, Aukščiausiasis Dievo Asmuo nužengia į materialų pasaulį. Kitaip sakant, sąlygotų sielų kančios atima pusdieviams ramybę, jie prašo Viešpaties palengvinti jų dalį, ir Aukščiausiasis Dievo Asmuo tada nužengia į materialų pasaulį.

Viešpačiui įsikūnijus šiame pasaulyje, pusdievių širdis užlieja džiaugsmas. Neveltui Kardama Munis sako: „Tiek amžių kamavosi žmonės ir štai pagaliau išaušo ta diena, kai visi pusdieviai triumfuoja, nes Kapiladeva, Aukščiausiojo Dievo Asmens įsikūnijimas, nužengė į šį pasaulį.“

28 TEKSTAS

बहुजन्मविपकेन सम्यग्योगसमाधिना ।
द्रष्टुं यतन्ते यतयः शून्यागारेषु यत्पदम् ॥२८॥

*bahu-janma-vipakvena samyag-yoga-samādhinā
draṣṭum yatante yatayaḥ śūnyāgāreṣu yat-padam*

bahu – daugelio; *janma* – po gimimų; *vipakvena* – patyrę; *samyak* – tobuli; *yoga-samādhinā* – *yogos* transo būsenoje; *draṣṭum* – išsvysti; *yatante* – siekia; *yatayaḥ* – *yogai*; *śūnya-agāreṣu* – nuošalioje vietoje; *yat* – Jo; *padam* – pėdas.

Po daugelio gimimų tobulumą pasiekę *yogai*, pasinėrę į transą, atsiskyrę nuošaliose vietose iš visų jėgų stengiasi išsvysti Aukščiausiojo Dievo Asmens lotosines pėdas.

Komentaras: Posme iškeliami keli labai svarbūs *yogos* praktikos aspektai. *Bahu-janma-vipakvena* reiškia „po daugelio gimimų, skirtų brandžiai *yogos* praktikai“, o žodis *samyag-yoga-samādhinā* reiškia „pasiekę *yogos* aukštumas“. Galutinis *yogos* praktikos tikslas yra *bhakti-yoga*. Kol *yogas* nepasiekia *bhakti-yogos* lygio, t.y. kol jis neatsiduoda Aukščiausiam Dievo Asmeniui, *yogos* tikslo jis dar nėra pasiekęs. Ši mintis patvirtinta ir „Śrīmad Bhagavad-gītoje“. *Bahūnām janmanām ante:* po daugybės gimimų *jñānīai* iki galo pažįsta transcendentinę tiesą ir atsiduoda Aukščiausiam Dievo Asmeniui. Tą pačią mintį čia formuluoja ir Kardama Munis. Po daugybės gimimų, skirtų *yogos* praktikai, *yogas* mistikas pasiekia tobulumą ir pasitraukęs į nuošalią vietą transo būsenoje regi Aukščiausiojo Viešpaties lotosines pėdas. Kai kas mano, kad tobulumui pasiekti pakanka išmokti keletą *yogos* pozų, tačiau tai netiesa. Norint pasiekti *yogos* aukštumų būtina ilgą laiką, „daug gyvenimų“, praktikuoti *yogą* nuošalioje vietoje. Miestas arba miesto parkas nėra tinkama vieta *yogos* praktikai, ir tą, kuris skelbia, kad už tam tikrą mokesį tapo Dievu, galima laikyti melagingos propagandos auka. Tikrieji *yogai* medituoja nuošaliose vietose ir po daugelio gimimų, kai atsiduoda Aukščiausiam Dievo Asmeniui, galų gale pasiekia

tobulumą. Atsidavimas Aukščiausiajam Viešpačiui ir yra galutinis *yogos* tikslas.

29 TEKSTAS

स एव भगवानद्य हेलनं न गणय्य नः ।
गृहेषु जातो ग्राम्याणां यः स्वानां पक्षपोषणः ॥२९॥

*sa eva bhagavān adya helanaṁ na gaṇayya naḥ
gr̥heṣu jāto grāmyāṇām yaḥ svānām pakṣa-poṣaṇaḥ*

saḥ eva – tas pats; *bhagavān* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *adya* – šiandien; *helanam* – aplaidumą; *na* – ne; *gaṇayya* – skirdamas, kas yra išaukštinta, o kas žema; *naḥ* – mūsų; *gr̥heṣu* – namuose; *jātaḥ* – apsireiškė; *grāmyāṇām* – paprastų šeimos žmonių; *yaḥ* – tas, kuris; *svānām* – Savo bhaktų; *pakṣa-poṣaṇaḥ* – kuris palaiko jų pusę.

Bet štai, nepaisydamas paprastų šeimos žmonių, tokių kaip mes, aplaidumo ir abejingumo dvasios dalykams, Aukščiausiasis Dievo Asmuo apsireiškia mūsų namuose, kad ištiestų pagalbos ranką Savo bhaktams.

Komentaras: Viešpats neskuba pasirodyti tiems, kurie daugelį gyvenimų nuošalioje vietoje praktikoja *yogą*, tačiau pavergtas Savo bhaktų meilės, Jis sutinka apsireikšti šeimos žmonių namuose, kur bhaktai nesavanaudiškai Jam tarnauja ir yra abejingi *yogos* praktikai dėl materialių paskatų. Kitaip sakant, pasiaukojimo tarnystės metodas yra toks paprastas, kad netgi šeimos žmogus gali išvysti Aukščiausiąjį Viešpatį, kuris ateina į šį pasaulį kaip vienas iš Jo šeimos narių, pvz. tapdamas Jo sūnumi, kaip tai atsitiko čia aprašomu atveju. Nepaisant to, kad Kardama Munis, nors ir praktikuovęs *yogą*, buvo šeimos žmogus, Aukščiausiojo Dievo Asmens įsikūnijimas Kapila Munis tapo Jo sūnumi.

Pasiaukojimo tarnystė yra labai efektyvus transcendentinis metodas, pranokstantis visus kitus dvasinio tobulėjimo metodus. Neveltui Viešpats teigia gyvenęs ne Vaikunthoje ir ne *yogo* širdyje, o namuose pas tyraširdžius Savo bhaktus, kurie be paliovos šlovina Jo vardą. Vienas iš Aukščiausiojo Dievo Asmens vardų yra *bhakta-vatsala*, o ne *jñāni-vatsala* arba *yogi-vatsala*, nes iš visų transcendentalistų mieliausi Jam yra Jo bhaktai. „Bhagavad-gītoje“ patvirtinta, kad tiktai bhaktas gali pažinti Viešpatį toki, koks Jis yra:

bhaktiā mām abhijānāti – vienintelis būdas pažinti Mane yra pasiaukojimo tarnystė. Tai vienintelis realus tiesos pažinimo būdas, nes *jñānīai*, filosofai empirikai, tegali patirti Aukščiausiojo Dievo Asmens kūno skleidžiamą šviesą, o *yogai* – Aukščiausiojo Dievo Asmens dalinį įsikūnijimą. Tuo tarpu bhaktai ne tik pažįsta Viešpatį tokį, koks Jis yra, bet ir gali asmeniškai bendrauti su Aukščiausioju Dievo Asmeniu.

30 TEKSTAS

स्वीयं वाक्यमृतं कर्तुमवतीर्णोऽसि मे गृहे ।
चिकीर्षुर्भगवान् ज्ञानं भक्तानां मानवर्धनः ॥३०॥

*svīyam vākyam ṛtaṁ kartum avatīrṇo 'si me grhe
cikīrṣur bhagavān jñānaṁ bhaktānāṁ māna-varধানাḥ*

svīyam – Savo; *vākyam* – žodžius; *ṛtam* – realybe; *kartum* – paversti; *avatīrṇaḥ* – nužengei; *asi* – Tu esi; *me grhe* – mano namuose; *cikīrṣuḥ* – trokšdamas paskleisti; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *jñānam* – žinojimą; *bhaktānām* – bhaktų; *māna* – šlovė; *vardhanaḥ* – padidindamas.

Kardama Munis tarė: Norėdamas įvykdyti Savo pažadą ir paskleisti žmonėse tikrąjį žinojimą, dabar Tu, mano brangus Viešpatie, kurio dėka Tavo bhaktų šlovė nuolat auga, apsireiškei mano namuose.

Komentaras: Kai Kardama Munis pasiekė *yogos* tobulumą, Viešpats pasirodė Jam ir pažadėjo tapti Jo sūnumi. Norėdamas įgyvendinti Savo pažadą, Jisai įsikūnijo žemėje Kardamos Munio sūnumi. Kitas Viešpaties nužengimo tikslas buvo paskleisti žinojimą, *cikīrṣur bhagavān jñānam*. Todėl neatsitiktinai Jį vadina *bhaktānāṁ māna-varধানাḥ*, „Tuo, kurio dėka Jo bhaktų šlovė auga.“ Kadangi Viešpačiui Kapilai skelbiant *sāṅkhyos* mokymą bhaktų šlovė auga, vadinasi, *sāṅkhyos* filosofija neturi nieko bendro su abstrakčiomis filosofijos teorijomis. *Sāṅkhyos* doktrina – tai mokslas apie pasiaukojimo tarnystę. Jei *sāṅkhyos* filosofijos tikslas būtų ne pasiaukojimo tarnystė Viešpačiui, kaip skelbiant jos idėjas augtų bhaktų šlovė? Bhaktai nesidomi spekuliatyvine filosofija, vadinasi, *sāṅkhyos* filosofijos, kurią skelbė Kapila Munis, tikslas – parodyti žmonėms pasiaukojimo tarnystės kelią. Pasiaukojimo tarnystė ir atsidavimas Aukščiausiam Dievo Asmeniui – štai kas yra tikrasis žinojimas ir išvadavimas.

31 TEKSTAS

तान्येव तेऽभिरूपाणि रूपाणि भगवंस्तव ।
यानि यानि च रोचन्ते स्वजनानामरूपिणः ॥३१॥

*tāny eva te 'bhirūpāṇi rūpāṇi bhagavaṁs tava
yāni yāni ca rocante sva-janānām arūpiṇaḥ*

tāni – šie; *eva* – iš tikrųjų; *te* – Tavo; *abhirūpāṇi* – tinkami; *rūpāṇi* – pavidalai; *bhagavan* – o Viešpatie; *tava* – Tavo; *yāni yāni* – kokie bebūtų; *ca* – ir; *rocante* – patrauklūs ir mieli; *sva-janānām* – Tavo bhaktams; *arūpiṇaḥ* – to, kuris neturi materialaus pavidalo.

O Viešpatie, Tu neturi materialaus kūno, bet Tavo pavidalams nėra skaičiais. Visi jie yra Tavo tikri transcendentiniai pavidalai, labai patrauklūs ir mieli Tavo bhaktams.

Komentaras: „Brahma-saṁhitoje“ Viešpats pavadintas vienabūte Absoliučia Tiesa. Viešpats vienas, bet Jo pavidalams nėra skaičiais (*ananta*). *Advaitam acyutam anādim ananta-rūpam*. Viešpats yra pirmapradis, bet Jo pavidalams ir išikūnijimams nėra skaičiais. Visi Viešpaties pavidalai transcendentiški, Jis pasirodo toks, kokį Jį trokšta matyti bhaktai. Štai, didis Viešpaties Rāmacandros bhaktas Hanumānas kartą yra taip pasakęs: „Aš žinau, kad Lakṣmī vyras Nārāyaṇa ir Sītos vyras Rāma yra ta pati asmenybė, žinau, kad Lakṣmī niekuo nesiskiria nuo Sītos, ir vis dėlto labiausiai už visus aš myliu Viešpatį Rāmą.“ Kiti bhaktai garbina pirminį Viešpatį Kṛṣṇą. Sakydami „Kṛṣṇa“, mes turime galvoje visus Kṛṣṇos pavidalus, ne tik tai Kṛṣṇą, bet ir Rāmą, Nṛsimhą, Varāhą, Nārāyaṇą ir kt. Įvairūs transcendentiniai Viešpaties pavidalai egzistuoja vienu metu. Apie tai kalbama ir „Brahma-saṁhitoje“: *rāmādi-mūrtiṣu ... nānāvātāram*. Viešpats egzistuoja daugybe pavidalų, bet nė vienas jų nėra materialus. Savo komentare Śrīdhara Svāmī rašo, kad *arūpiṇaḥ*, „neturintis pavidalo“, reiškia neturintis materialaus kūno. Viešpats nėra bekūnė esybė, antraip čia nebūtų pasakyta: *tāny eva te 'bhirūpāṇi rūpāṇi bhagavaṁs tava* – „Tu apsiereiški įvairiais pavidalais, bet visi jie nematerialūs. Tu neturi materialaus kūno, bet esi išikūnijęs daugybe dvasinių, transcendentinių pavidalų.“ Filosofai *māyāvādžiai* nepajėgia suvokti transcendentinės Viešpaties prigimties, iš nevilties jie skelbia Aukščiausiąjį Viešpatį esant beasmeniu. Tačiau jie klysta, nes tas, kas turi kūną, turi ir asmenybės bruožus. Vedų raštuose daugelį kartų Viešpats vadinamas *puruṣa*, tai reiškia „pirminis pavidalas, pirminis džiaugsmo

subjektas“. Taigi Viešpats materialaus kūno neturi, tačiau atsižvelgdamas į Savo bhakto troškimus Jisai vienu metu pasirodo daugybe pavidalų, tokių kaip Rāma, Nṛsimha, Varāha, Nārāyaṇa ir Mukunda. Viešpats turi tūkstančius pavidalų, tačiau visi jie yra *viṣṇu-tattva*, Kṛṣṇa.

32 TEKSTAS

त्वां सूरिभिस्तत्त्वबुभुत्सयाद्वा
सदाभिवादाहर्हणपादपीठम् ।
ऐश्वर्यवैराग्ययशोऽवबोध-
वीर्यश्रिया पूर्तमहं प्रपद्ये ॥३२॥

*tvām sūribhis tattva-bubhutsayāddhā
sadābhivādārhaṇa-pāda-pīṭham
aiśvarya-vairāgya-yaśo-'vabodha-
vīrya-śriyā pūrtam aham prapadye*

tvām – Tau; *sūribhiḥ* – didžiųjų išminčių; *tattva* – Absoliučiąją Tiesą; *bubhutsayā* – trokštančių pažinti; *addhā* – be abejonių; *sadā* – visuomet; *abhivāda* – didžios pagarbos; *arhaṇa* – kurios vertos; *pāda* – Tavo pėdos; *pīṭham* – vieta; *aiśvarya* – turtų; *vairāgya* – atsižadėjimo; *yaśaḥ* – šlovės; *avabodha* – išminties; *vīrya* – jėgos; *śriyā* – grožio; *pūrtam* – sklidingos; *aham* – aš; *prapadye* – atsiduodu.

Mano brangus Viešpatie, Tavo lotosinės pėdos – tai visų transcendentinių vertenybių šaltinis, nusipelnęs amžinos Absoliučią Tiesą siekiančių pažinti didžiųjų išminčių pagarbos. Tu sklidingas neišsenkančių turtų, atsižadėjimo, transcendentinės šlovės, išminties, jėgos ir grožio, todėl aš taip pat lenkiu galvą prie Tavo lotosinių pėdų.

Komentaras: Tie, kurie nori pažinti Absoliučią Tiesą, turi ieškoti prieglobsčio Aukščiausiojo Dievo Asmens lotosinių pėdų šešėlyje ir Jį garbinti. „Bhagavad-gītoje“ Viešpats Kṛṣṇa ne kartą ragina Arjuną atsiduoti Jo valiai, o devintojo skyriaus pabaigoje atvirai sako: *man-manā bhava mad-bhaktah* – „Jei nori pasiekti tobulumą, visad galvok apie Mane, tapk Mano bhaktu, garbink Mane ir lenkis Man. Taip tu pažinsi Mane, Dievo Asmenį, ir galų gale sugrįši pas Mane, namo pas Dievą.“ Kodėl Kṛṣṇa ragina Arjuną tai daryti? Ogi todėl, kad Viešpats amžinai valdo šešis didžiausius lobius, kurie išvardinti pastarajame posme: turtus, atsižadėjimą, šlovę, išmintį, jėgą

ir grožį. *Pūrtam* reiškia „absoliučiu laipsniu“. Niekas nedrįs teigti, kad jam priklauso visi pasaulio turtai, niekas, išskyrus Kṛṣṇą, kuriam iš tikrųjų jie priklauso. Be to Viešpaties yra visa išmintis, atsižadėjimas, jėga ir grožis. Viešpačiui būdinga absoliuti pilnatvė. Jo pranokti negali niekas. Vienas iš Kṛṣṇos vardų *asamaurdhva* reiškia, kad niekas negali prilygti Viešpačiui ar Jo pranokti.

33 TEKSTAS

परं प्रधानं पुरुषं महान्तं
 कालं कविं त्रिवृतं लोकपालम् ।
 आत्मानुभूत्यानुगतप्रपञ्चं
 स्वच्छन्दशक्तिं कपिलं प्रपद्ये ॥३३॥

*param pradhānam puruṣam mahāntam
 kālam kavim tri-vṛtam loka-pālam
 ātmānubhūtyānugata-prapañcam
 svacchanda-śaktim kapilam prapadye*

param – transcendentinis; *pradhānam* – aukščiausiasis; *puruṣam* – Asmuo; *mahāntam* – materialaus pasaulio šaltinis; *kālam* – kuris yra laikas; *kavim* – visa žinantis; *tri-vṛtam* – trys materialios gamtos *guṇos*; *loka-pālam* – palaikantis visas visatas; *ātma* – Savyje; *anubhūtya* – Savo vidinės galios dėka; *anugata* – sunaikina; *prapañcam* – kurio materialios išraiškos; *sva-chanda* – nepriklausomas; *śaktim* – Savo galybe; *kapilam* – Viešpačiui Kapilai; *prapadye* – aš atsiduodu.

Aš atsiduodu Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, įsikūnijusiam Kapilos pavidalu, nuo nieko nepriklausomam Savo galybe transcendentiniam Viešpačiui. Jis yra Aukščiausiasis Asmuo, materijos visybės ir visagalio laiko valdovas, visa žinantis Viešpats, kuris palaiko visas trijų materialios gamtos *guṇų* valdžioje esančias visatas ir į kurį po sunaikinimo sugrįžta materialus kosminis pasaulis.

Komentaras: Pastarajame posme vadindamas savo sūnų, Kapilą Munį, *param*, Kardama Munis turi galvoje didžiausius Viešpaties lobius: turtus, jėgą, šlovę, grožį, išmintį ir atsižadėjimą. Žodį *param* sutinkame ir pirmajame „Śrīmad-Bhāgavatam“ posme, kur frazė *param satyam* nurodo į *summum bonum*, t.y. į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Dar išsamiau žodžio

param prasmę atskleidžia kitas po *param* einantis žodis – *pradhānam*, kuris reiškia „vadovas, pradžia, būties šaltinis“, – *sarva-kāraṇa-kāraṇam* – visų priežasčių priežastis. Viešpats, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, nėra amorfiškas, Jis – *puruṣam*, t.y. džiaugsmo subjektas, pirminis asmuo. Jis yra visa žinantis Viešpats ir laiko pradas. Jis žino viską – praeitį, dabartį ir ateitį – ir tai Pats patvirtina „Bhagavad-gītoje“: „Apie kiekvieną visatos kampe- lį Aš žinau viską – praeitį, dabartį ir ateitį.“ Materialus pasaulis, esantis trijų gamtos *guṇų* valdžioje, taip pat yra Viešpaties galios apraiška. *Parāsyā śaktir vividhaiva śrūyate*: viskas, ką mes matome aplink, yra Viešpaties galių sąveikos išdava („Švetāśvatara Upaniṣada“ 6.8). *Parasya brahmanah śaktiḥ tathedaṁ akhilaṁ jagat* – sakoma „Viṣṇu Purāṇoje“. Galima suvokti, kad mus supantis pasaulis yra materialios gamtos *guṇų* sąveikos rezultatas, bet tikroji jo atsiradimo priežastis yra Viešpaties galių veikimas. Viešpats yra *loka-pālam*: visų gyvųjų esybių globėjas. *Nityo nityānām*: Jis yra jų vado- vas, būdamas vienas, Jis maitina begales gyvųjų esybių. Vienas Dievas rūpinasi visomis kitomis gyvosiomis esybėmis, bet Dievui jų pagalba nereiki- kalinga. Jis yra absoliučiai nuo nieko nepriklausomas, taip pasireiškia Jo *svacchanda-śakti*. Dažnas save laiko nepriklausomu žmogumi, tačiau iš tik- rujų be kitų pagalbos jis negali apsieiti. Tačiau Dievo Asmuo absoliutus, niekas Jam neprilygsta ir Jo nepranoksta.

Kapila Munis įsikūnijo žemėje Kardamos Munio sūnumi, tačiau Kapila buvo Aukščiausiojo Dievo Asmens įsikūnijimas, todėl Kardama Munis pagarbiai nulenkė prieš Jį savo galvą ir atsidavė Jam. Pažymėtinas ir kitas posmo žodis *ātmānubhūtyānugata-prapañcam*. Viešpats įsikūnija materia- liame pasaulyje Kapila, Rāma, Nṛsimha arba Varāha, tačiau visi pavidai- lai, kuriais Jis ateina į materialų pasaulį yra Jo Paties vidinės asmens galios išraiška. Jų nesukūrė materiali energija. Paprastos gyvosios esybės ateidamos į materialų pasaulį gauna iš materijos pradų sudarytą fizinį kūną. Tačiau kai į materialų pasaulį ateina Kṛṣṇa, kai Jis ateina vienu iš Savo skleidinių arba dalinių apraiškų, Jo kūnas visada yra nemateria- lus, nors daugelis to ir nesupranta. Viešpaties kūnas visada yra transcendentiškas, tačiau paikuoliai ir nenaudėliai, kuriuos šventraščiai vadina *mūḍhomis*, prilygindami Viešpatį sau, laiko Jį paprastu žmogumi ir ima iš Jo tyčiotis. Negalėdami suvokti Kṛṣṇos didybės, jie nepripažįsta Jo Aukš- čiausioju Dievo Asmeniu. „Bhagavad-gītoje“ Kṛṣṇa sako: *avajānanti mām mūḍhāḥ*: „Niekšai ir kvailiai bado Mane pirštais.“ Jei Dievas įsikūnija vie- nokiu ar kitokiu pavidalu, tai visai nereiškia, kad Jis naudojasi materialios energijos paslaugomis. Nužengdamas į materialų pasaulį Viešpats pasi- rodo jo gyventojams Savo dvasiniu kūnu, toks, koks viešpatauja dvasinėje karalystėje.

34 TEKSTAS

आ स्माभिपृच्छेऽद्य पतिं प्रजानां
 त्वयावतीर्णं उताप्तकामः ।
 परिव्रजत्पदवीमास्थितोऽहं
 चरिष्ये त्वां हृदि युञ्जन् विशोकः ॥३४॥

*ā smābhipṛcche 'dya patim prajānām
 tvayāvātīrṇaṇa utāpta-kāmaḥ
 parivrajat-padavim āsthito 'ham
 cariṣye tvām hṛdi yuñjan viśokaḥ*

ā sma abhipṛcche – aš prašau; *adya* – dabar; *patim* – Viešpatie; *prajānām* – visų sukurtų gyvųjų būtybių; *tvayā* – Tavo; *avatīrṇa-rṇaḥ* – nebeturintis pareigos; *uta* – ir; *āpta* – išpildei; *kāmaḥ* – troškimus; *parivrajat* – klajūno, gyvenančio iš išmaldos; *padavim* – kelią; *āsthitaḥ* – pasirinkdamas; *aham* – aš; *cariṣye* – klajosiu; *tvām* – Tave; *hṛdi* – savo širdyje; *yuñjan* – brangindamas; *viśokaḥ* – nepažindamas sielvarto.

O Viešpatie, visų gyvųjų esybių globėjau, šiandien noriu Tavęs kai ko paprašyti. Tu atleidai mane nuo tėvo pareigų, visi mano troškimai išsipildė, todėl aš noriu tapti klajūnu, gyvenančiu iš išmaldos. Atsisakęs šeimininio gyvenimo, norėčiau keliauti po pasaulį, nepažindamas sielvarto ir visada giliai širdyje prisimindamas Tave.

Komentaras: Sannyāsa, materialaus šeimininio gyvenimo atsižadėjimas, suponuoja visišką pasinėrimą į Kṛṣṇos sąmonę, į savąjį „aš“. *Sannyāsos* įžadai, kurie atleidžia žmogų nuo šeimininių pareigų, priimami ne tam, kad pasaulio atsižadėjęs žmogus vėl galėtų sukurti naują šeimą arba dangstydamasis savo transcendentiniu titulu imtųsi gėdingų machinacijų. *Sannyāsiui* nevalia turėti daug asmeninių daiktų arba pelnytis naudojantis žmonių patiklumu, nes jo pasididžiavimas yra tai, kad širdies gilumoje jis nuolat atsimena Kṛṣṇą. Žinoma, nereikėtų užmiršti, kad egzistuoja du Viešpaties bhaktų tipai. Vieni yra pamokslininkai, *goṣṭhy-ānandžiai*, kurie turi daug pasekėjų padedančių jiems skelbti Viešpaties šlovę. Tokie Viešpaties bhaktai gyvena apsupti savo mokinių ir plėtoja misionierišką veiklą. Kiti bhaktai, *ātmānandžiai*, semiasi džiaugsmo iš savo vidinio gyvenimo ir nenori imtis misionieriškos veiklos. Todėl jie vengia bendravimo su žmonėmis, yra linkę būti vienu du su Dievu. Prie tokių bhaktų kategorijos skirtinas ir Kardama Munis. Jis norėjo išvengti visų pasaulietinio gyvenimo pavojų ir

širdyje bendrauti tik su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu. *Parivrāja* reiškia „klajūnas, gyvenantis iš išmaldos“. Klajojantis *sannyāsis* negali likti vienoje vietoje daugiau nei tris dienas. Jis privalo nuolat keliauti, nes jo pareiga – belstis į kiekvienas duris ir šviesti žmones, pasakoti jiems apie Kŗṣṇos sąmonę.

35 TEKSTAS

श्रीभगवानुवाच

मया प्रोक्तं हि लोकस्य प्रमाणं सत्यलौकिके ।
अथाजनि मया तुभ्यं यदवोचमृतं मुने ॥३५॥

śrī-bhagavān uvāca

*mayā proktaṁ hi lokasya pramāṇaṁ satya-laukike
athājani mayā tubhyaṁ yad avocam ṛtaṁ mune*

śrī-bhagavān uvāca – Aukščiausiasis Dievo Asmuo tarė; *mayā* – Mano; *proktaṁ* – ištartas; *hi* – iš tiesų; *lokasya* – žmonėms; *pramāṇam* – autoritetas; *satya* – šventraščiuose užrašytas; *laukike* – ir kalboje; *atha* – todėl; *ajani* – gimiau; *mayā* – Aš; *tubhyam* – tau; *yat* – tai, ką; *avocam* – Aš pasakiau; *ṛtam* – tiesa; *mune* – o išminčiau.

Dievo Asmuo Kapila tarė: Kiekvienas Mano ištartas žodis, pasakytas tiesiogiai ar užrašytas šventraščiuose, yra įstatymas materialiaame pasaulyje gyvenantiems žmonėms. O Muni, kitados Aš žadėjau tapti tavo sūnumi, ir dabar Aš nužengiau į Žemę, kad įvykdyčiau Savo pažadą.

Komentaras: Kardama Munis rengėsi palikti šeimą ir visiškai atsidėti Viešpaties tarnystei. Tačiau Jis žinojo, kad Viešpats ateis į šį pasaulį jo namuose Kapilos pavidalu, taps jo sūnumi. Kyla klausimas, kodėl jis, nepaisant visko, rengėsi palikti namus ir ieškodamas Dievo ir dvasinio tobulumo iškelti? Jei Pats Dievas atėjo į Kardamos Munio namus, ar vertėjo jam juos palikti? Tai visai pagrįstas klausimas. Tačiau pastarajame posme teigiama, kad kiekvienas Vedų žodis ar Vedų priesakus atitinkantis paprotys žmonėms turėtų būti įstatymas. Vedos nurodo šeimos žmogui sulaukus savo penkiasdešimtmečio pasitraukti iš namų. *Pañcā-śordhvaṁ vanam vrajet:* sulaukęs penkiasdešimtmečio vyras turi palikti šeimą ir pasitraukti į mišką. Toks yra autoritetingas Vedų priesakas, grindžiamas visuomenės dalijamo į keturis luomus (*brahmacaryos, gṛhasthos, vānaprasthos* ir *sannyāsos*) principu.

Iki vedybų Kardama Munis griežtai laikėsi skastybės, *brahmacaryos*,

praktikavo *yogā* ir įgijo nepaprastų mistinių jėgų. Dėl šios priežasties jo tėvas Brahmā liepė jam vesti ir susilaukti vaikų. Kardama įvykdė tėvo paliepimą. Gimus devynioms puikioms dukroms ir sūnui, Kapila Munis, įvykdęs šeimos žmogaus priedermę, turėjo pasitraukti iš namų. Nepaisant to, kad jo sūnumi tapo Pats Viešpats, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, jis privalėjo paklusti Vedų autoritetui. Tai labai svarbi pamoka visiems mums. Vedų priesakų reikia laikytis net ir tuo atveju, jei mūsų namuose apsireikštų Pats Dievas, tapęs mūsų sūnumi. *Mahājano yena gataḥ sa panthāḥ* – mes turime pasirinkti kelią, kurį mums nurodė didžios asmenybės.

Kardama Munis parodė sektiną pavyzdį: nors ir tapęs Aukščiausiojo Dievo Asmens tėvu, pakludamas autoritetingam Vedų priesakui, jis vis dėlto pasitraukė iš namų. Posme Kardama Munis nurodo svarbiausiąją savo pasitraukimo priežastį. Klajodamas po pasaulį ir gyvendamas iš išmaldos širdies gilumoje jis visada atmins Aukščiausiąjį Dievo Asmenį ir tokiu būdu atsikratys materialios būties rūpesčių. Kali-yugoje *sannyāsa* draudžiama, nes žmonės Kali-yugoje gimsta *sūdromis* ir yra nepajėgūs laikytis griežtų *sannyāsos* taisyklių. Labai dažnai vadinamieji *sannyāsiai* negali atsikratyti savo blogų įpročių ir net užmezga intymius santykius su moterimis. Tokia pasibjaurėtina Kali-yugos tikrovė. Dangstydamiesi *sannyāsio* titulu, žmonės dažnai nesugeba atsisakyti keturių nuodėmių: draudžiamų lytinių santykių, mėsos valgymo, svaiginamųjų medžiagų vartojimo ir dalyvavimo azartiniuose žaidimuose. Neatsikratę šių keturių ydų jie dedasi *svāmiais* ir apgaudinėja žmones.

Vedos draudžia Kali-yugoje duoti *sannyāsos* įžadus. Žinoma tie, kurie pajėgūs laikytis *sannyāsos* reikalavimų, neturėtų jos atsisakyti. Tačiau didžioji dalis žmonių vis dėlto nepajėgūs jų laikytis, todėl Caitanya Mahāprabhu pabrėžia: *kalau nāsty eva nāsty eva nāsty eva gatir anyathā*. Mūsų epochoje nėra kito kelio, nėra kito kelio, nėra kito kelio, išskyrus šventųjų Viešpaties vardų kartojimą: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare. Svarbiausias *sannyāsos* tikslas – nuolat bendrauti su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu, mintyse arba klausantis pasakojimų apie Jį. Kali-yugoje svarbesnis vaidmuo tenka ne minčiai apie Viešpatį, o klausymuisi, nes šiais laikais žmonių mintys sujauktos, jų protas neramus, lengvai sujaudinamas ir kiekvieną minutę meditacija gali nutrūkti. Jeigu mes susikaupę klausysimės Hare Kṛṣṇa mantros, tai norim to mes ar nenorim, bendrausime su Kṛṣṇa per Jo vardą. Kṛṣṇa ir Jo vardas tapatūs, todėl žmogus garsiai ištaręs Hare Kṛṣṇa, iškart prisimena Kṛṣṇą. Kali-yugoje geriausias dvasinio tobulėjimo būdas yra šventųjų vardų kartojimas. Neveltui Viešpats Caitanya, rūpindamasis visos žmonijos gerove, taip atkakliai skelbia šio metodo svarbą.

36 TEKSTAS

एतन्मे जन्म लोकेऽस्मिन्मुमुक्षूणां दुराशयात् ।
 प्रसङ्ग्यानाय तत्त्वानां सम्मतायात्मदर्शने ॥३६॥

*etan me janma loke 'smin mumukṣūṅāṁ durāśayāt
 prasaṅgyānāya tattvānām sammatāyātma-darśane*

etat – šis; *me* – Mano; *janma* – gimimas; *loke* – pasaulyje; *asmin* – šiame; *mumukṣūṅām* – didiesiems išminčiams, siekiantiems išsivadavimo; *durāśayāt* – nuo nereikalingų materialių troškimų; *prasaṅgyānāya* – kad paaiškintčiau; *tattvānām* – svarbiausias tiesas; *sammatāya* – labai svarbias; *ātma-darśane* – dvasiniam tobulėjimui.

Aš atėjau į šį pasaulį tam, kad atskleisčiau žmonėms sūnkyos filosofiją. Tiems, kas siekia atsikratyti nereikalingų materialių troškimų ir dvasiškai tobulėti, ji yra labai svarbi.

Komentaras: Pažymėtinas posmo žodis *durāśayāt*. *Dur* reiškia „nemalonus“ arba *duḥkha* – „kančios“. *Āśayāt* reiškia „iš prieglobsčio“. Mes, sąlygotos sielos, glaudžiamės materialiam kūne, kuris yra visų nesibai giančių kančių ir nelaimių šaltinis. Paikuoliai to nesupranta, ir jų negebėjimas suprasti šio paprasto fakto vadintinas neišmanymu, iliuzija, arba *māyos* kerais. Žmonės turėtų rimtai susimąstyti ir suprasti, kad materialus kūnas yra visų kančių priežastis. Įprasta manyti, kad šiuolaikinė civilizacija eina mokslinės pažangos keliu, tačiau koks išgirtųjų mokslo žinių tikslas? Vienintelis mokslo pažangos tikslas yra patogumų kūnui kūrimas. Žmonės nesupranta, kad nepaisant visų patogumų, kūnas ne amžinas. „Bhagavadgītoje“ teigiama: *antavanta ime dehāḥ* – materialiam kūnui lemta mirti. Žodis *nityasyoktāḥ śārīriṇaḥ* reiškia gyvąją sielą, arba gyvybės kibirkštį, glūdinčią kūne. Kūnas laikinas, o siela amžina. Kūnas mums reikalingas, kad galėtume veikti. Be kūno, be jutimo ir vykdomųjų organų, veiksmas neįmanomas. Tačiau žmonės nesusimąsto apie tai, kaip įgyti amžiną kūną. Iš tikrųjų visi nori turėti amžiną kūną, nes jusliniai malonumai, be kurių žmogus neišsivaizduoja savo gyvenimo, turi pradžią ir pabaigą, o žmogus juk ieško amžinos laimės. Deja, jis nesuvokia kaip įvykdyti šį savo troškimą. Štai kodėl Kapiladeva posme *sūnkyos* doktriną vadina *tattvānām*. *Sūnkyos* doktrina suteikia žmonėms galimybę patirti tikrąją tiesą. Kokia tikrosios tiesos esmė? Tikroji tiesa – tai žinios apie tai, kaip ištrūkti iš materialaus kūno, kuris yra visų mūsų kančių šaltinis. Norėdamas atskleis-

ti šią tiesą žmonėms, Viešpats įsikūnija Žemėje kaip Kapiladeva. Apie tai aiškiai byloja pastarasis posmas.

37 TEKSTAS

एष आत्मपथोऽव्यक्तो नष्टः कालेन भूयसा ।
तं प्रवर्तयितुं देहमिमं विद्धि मया भृतम् ॥३७॥

*eṣa ātma-patho 'vyakto naṣṭaḥ kālena bhūyasā
taṁ pravartayitum deham imam viddhi mayā bhṛtam*

eṣaḥ – šis; *ātma-pathaḥ* – dvasinio susivokimo kelias; *avyaktaḥ* – sunkiai suvokiamas; *naṣṭaḥ* – prarastas; *kālena bhūyasā* – slenkant amžiams; *taṁ* – jį; *pravartayitum* – iš naujo paskelbti; *deham* – kūną; *imam* – šį; *viddhi* – žinok; *mayā* – Aš; *bhṛtam* – įgyjau.

Slenkant amžiams, žmonės užmiršo šį sunkiai suvokiamą dvasinio susivokimo kelią. Žinok – Aš įsikūnijau Kapila, kad dar kartą paskelbčiau ir paaiškinčiau žmonėms sāṅkhyos filosofijos idėjas.

Komentaras: Būtų klaidinga manyti, kad Kapila sukūrė naują filosofijos sistemą ir pavadino *sāṅkhyos* vardu, kaip tai daro filosofai materialistai, kurie norėdami pralenkti savo oponentus kuria vis naujas filosofijos teorijas. Materialiame pasaulyje kiekvienas, ypač tai būdinga filosofams empirikams, nori išsiskirti iš kitų. Filosofai materialistai, arba empirikai, remiasi savo protu, ir kad jį suaktyvintų imasi įvairiausių triukų. Niekada nenurimsantis filosofų protas kuria vis naujas ir naujas teorijas. Tačiau *sāṅkhyos* filosofija nepriklauso šiai filosofinio mokymo kategorijai, ji nėra aktyvaus filosofo proto veiklos rezultatas. *Sāṅkhyos* filosofija atspindi tiesą, tačiau tuo metu, kai į Žemę nužengė Viešpats Kapila, ji buvo užmiršta.

Laiko įtakojama, žmonija gali prarasti ar kažkuriam laikotarpiui pamiršti vienokias ar kitokias žinias, tokia jau materialaus pasaulio prigimtis. Tą pačią mintį „Bhagavad-gītoje“ formuluoja ir Pats Viešpats Kṛṣṇa: *sa kāleneha mahatā yogo naṣṭaḥ* – ilgainiui „Bhagavad-gītoje“ išdėstyta *yogos* sistema buvo užmiršta. „Bhagavad-gītos“ išmintis keliavo mokinių seka, *parampara*, tačiau ilgainiui ji buvo užmiršta. Negailėstingas laikas viską materialiam pasaulyje pasmerkia užmarščiai arba sunaikinimui. Tuo metu, kai vyko Kṛṣṇos ir Arjunos dialogas, „Bhagavad-gītoje“ išdėstyta *yogos* sistema jau buvo užmiršta, todėl Kṛṣṇa dar kartą paskelbė seną *yogos*

mokymą Arjunai, nes jis buvo pajėgus suvokti „Bhagavad-gītos“ esmę. Čia Viešpats Kapila teigia, kad Jis nėra *sāṅkhyos* filosofijos kūrėjas, ji egzistavusi ir ankstesniais amžiais, tačiau laiko tėkmėje paslaptingu būdu išnyko, todėl Jis nužengęs į pasaulį, kad vėl šį mokymą atskleistų žmonėms. Aukščiausiasis Viešpats nužengia į pasaulį būtent su tokia misija: *yadā yadā hi dharmasya glānir bhavati bhārata. Dharma* – tai prigimtinė gyvosios esybės pareiga. Kai gyvosios esybės liaujasi veikti pagal savo amžiną prigimtį, Viešpats nužengia į šį pasaulį ir primena gyvosioms esybėms apie jų pridermę. Pseudoreliginę sistemą, kuri neturi nieko bendro su pasiaukojimo tarnyste, šventraščiai vadina *adharmā-saṁsthāpana*. Kai žmonės užmiršta savo amžiną ryšį su Dievu ir, užuot su pasiaukojimu tarnavę Jam, siekia kitų tikslų, jie tampa bedieviais. *Sāṅkhyos* filosofija moko, kaip padaryti galą gyvenimo materialiam pasaulyje kančioms ir Viešpats asmeniškai nužengia, kad paskelbtų žmonėms šį kilnų mokymą.

38 TEKSTAS

गच्छ कामं मयाप्रष्टो मयि सन्न्यस्तकर्मणा ।
जित्वा सुदुर्जयं मृत्युममृतत्वाय मां भज ॥३८॥

*gaccha kāmaṁ mayāprṣṭo mayi sannyaṣṭa-karmaṇā
jītvā sudurjayaṁ mṛtyum amṛtatvāya mām bhaja*

gaccha – keliauk; *kāmaṁ* – kur panorėsi; *mayā* – Aš; *āprṣṭaḥ* – leidžiu; *mayi* – Man; *sannyaṣṭa* – paskirk visus; *karmaṇā* – savo veiklą; *jītvā* – nugalėjęs; *sudurjayam* – neįveikiamą; *mṛtyum* – mirtį; *amṛtatvāya* – vardan amžinojo gyvenimo; *mām* – Man; *bhaja* – užiimk pasiaukojimo tarnyste.

Dabar leidžiu tau, gali eiti kur tik nori. Nuo šiol visą savo veiklą skirk Man, garbink Mane ir nugalėjęs neįveikiamą mirtį tu pelnysi amžinąjį gyvenimą.

Komentaras: Posmas formuluoja *sāṅkhyos* filosofijos tikslą. Tas, kuris siekia tikro, amžino gyvenimo, turi imtis pasiaukojimo tarnystės, t.y. Kṛṣṇos sąmonės veiklos. Ištrūkti iš gimimų ir mirčių verpeto yra nepaprastai sunku. Gimimas ir mirtis neatsiejamai susiję su materialiu kūnu. *Sudurjayam* reiškia „sunkiai įveikiami“. Šiuolaikiniai „mokslininkai“ nesuvokia tikrųjų gimimo ir mirties priežasčių ir negali įveikti mirties. Jie apsimeta, kad gimimo ir mirties problema apskritai neegzistuoja, ir užuot gilinęsi į ją

sprendžia problemas, susijusias su laikinu materialiu kūnu, kuriam galų gale lemta pražūti.

Iš esmės, kūnas žmogui duotas tam, kad jis galėtų ištrūkti iš neįveikiamų gimimo ir mirties gniaužtų. Pastarajame posme Viešpats Kapila aiškina kaip tai padaryti. *Mām bhaja* – norint pasiekti šį tikslą būtina su pasiaukojimu tarnauti Viešpačiui. „Bhagavad-gītoje“ Viešpats be kita ko sako: *man-manā bhava mad-bhaktaḥ* – „Tapk Mano bhaktu ir garbink Mane.“ Tačiau kvaili „Bhagavad-gītos“ komentotojai aiškina, kad mes turėtume garbinti ir atsiduoti ne Kṛṣṇai, o kažkam kitam. Be Kṛṣṇos malonės suvokti *sāṅkhyos* filosofiją ar bet kuri kitą filosofinį mokymą, kuris atveria žmogui kelią į išsivadavimą, nėra įmanoma. Vedos teigia, kad gyvoji būtybė patenka į materialios būties nelaisvę per savo neišmanymą. Materialios nelaisvės pančius ji tegali nusimesti pažinusi tiesą. *Sāṅkhyos* filosofija kaip tik ir yra ta tiesa, kuri padeda žmonėms ištrūkti iš materialios būties nelaisvės.

39 TEKSTAS

मामात्मानं स्वयंज्योतिः सर्वभूतगुहाशयम् ।
आत्मन्येवात्मना वीक्ष्य विशोकोऽभयमृच्छसि ॥३९॥

*mām ātmānaṁ svayaṁ-jyotiḥ sarva-bhūta-guhāśayam
ātmany evātmanā vīkṣya viśoko 'bhayam rchasi*

mām – Mane; *ātmānam* – Aukščiausiąją Sielą, arba Paramātmą; *svayam-jyotiḥ* – spindulingąją; *sarva-bhūta* – visų būtybių; *guhā* – širdyse; *āśayam* – glūdinčią; *ātmani* – tavo širdyje; *eva* – iš tiesų; *ātmanā* – tavo išminties dėka; *vīkṣya* – visuomet mąstydamas, visada atmindamas; *viśokaḥ* – išsivadavimą iš sielvarto; *abhayam* – bebaimiškumą; *rchasi* – tu įgysi.

Sutelkęs mintis, širdies gilumoje tu visad regėsi Mane – aukščiausiąją spindulingąją sielą, gyvenančią visų gyvųjų esybių širdyse. Taip tu pelnysi amžinąjį gyvenimą ir nusikratysi baimės ir sielvarto.

Komentaras: Žmonės siekia pažinti Absoliučią Tiesą rinkdamiesi įvairius kelius. Ypač patrauklus jiems *brahmajyoti*, Brahmano švytėjimas, ir norėdami jį patirti, žmonės domisi abstrakčiąja filosofija ir meditacija. Tačiau sakydamas *mām*, Kapiladeva nori pabrėžti, kad aukščiausias Absoliučios Tiesos aspektas yra Dievo Asmuo. „Bhagavad-gītoje“ Aukščiausiasis Viešpats visur kartoja žodį *mām*, „Man“, tačiau niekšai iškraipo aiškią Jo

žodžių prasmę. Žodis *mām* nurodo į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Jeigu žmogus žino, kad Aukščiausiasis Dievo Asmuo įsikūnija šiame pasaulyje įvairiais pavidalais ir suvokia, kad įsikūnydamas jis neįgavo materialaus kūno, kad ateina savo amžinu dvasiniu pavidalu, tai reiškia, kad jis suvokė Dievo Asmens prigimtį. Tačiau nemokšos ir neišmanėliai negali to suvokti, todėl šventraščiai be paliovos tai pabrėžia. Regėdamas Viešpaties pavidalą, kuriuo Jis pasirodo iš Savo vidinės galios Kŗṣṇos, Rāmos ar Kapiladevos pavidalu, mes sykiu matome ir *brahmajyoti*, nes *brahmajyoti* yra ne kas kita, kaip Jo kūno skleidžiama šviesa. Saulės šviesą skleidžia saulė, todėl žvelgdami į saulę mes matome ir saulės šviesą. Analogiškai, matydami Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, mes sykiu matome ir Jo Paramātmos bei beasmenį Aukščiausiojo aspektą, Brahmaną.

„Bhāgavatam“ jau buvo kalbėta, kad Absoliuti Tiesa atsiskleidžia trimis aspektais – iš pradžių kaip beasmenis Brahmanas, po to kaip Paramātmā, glūdinti gyvųjų būtybių širdyse, ir pagaliau kaip Bhagavānas – Aukščiausiasis Dievo Asmuo, aukščiausioji Absoliučios Tiesos forma. Regėdamas Aukščiausiąjį Dievo Asmenį žmogus tuo pačiu patiria ir kitus Viešpaties aspektus, Paramātmą ir Brahmaną. Posme vartojami žodžiai *viśoko 'bhayam ṛcchasi*. Regėdamas Aukščiausiąjį Dievo Asmenį žmogus pažįsta tiesą ir įveikia baimę bei sielvartą. Norint pasiekti šį būvį, pakanka ištikimai su meile tarnauti Dievo Asmeniui.

40 TEKSTAS

मात्र आध्यात्मिकीं विद्यां शमनीं सर्वकर्मणाम् ।
वितरिष्ये यया चासौ भयं चातितरिष्यति ॥४०॥

*mātra ādhyātmikīm vidyām śamanīm sarva-karmaṇām
vitarīṣye yayā cāsau bhayam cātitarīṣyati*

mātre – Savo motinai; *ādhyātmikīm* – kuris atveria duris į amžinybę; *vidyām* – žinojimą; *śamanīm* – kurio dėka liaujasi; *sarva-karmaṇām* – karminė veikla; *vitarīṣye* – Aš papasakosiu; *yayā* – kurio pagalba; *ca* – taip pat; *asau* – ji; *bhayam* – baimę; *ca* – taip pat; *atitarīṣyati* – įveiks.

Šią kilnią išmintį, atveriančią duris į amžinybę, Aš paskelbsiu ir Savo motinai, kad ji taip pat galėtų pasiekti tobulumą ir suvokusi savąjį „aš“ išvengtų karminės veiklos padarinių, kurių atsikračiusi ji nugalės materialią baimę.

Komentaras: Palikdamas namus Kardama Munis jaudinosi dėl savo ištikimos žmonos Devahūti likimo, todėl sūnus žada tėvui, kad ne tik jis, Kardama Munis, bet ir Devahūti, išklausiusi sūnaus pamokymus, ištrūks iš materialios nelaisvės ir pelnys išvadavimą. Tai labai pamokantis pavyzdys. Vyras, davęs *sannyāso* įžadus, palieka namus, kad visas savo jėgas skirtų dvasiniam tobulėjimui, bet palieka namuose savo atstovą sūnų, kuris žinodamas ne mažiau už tėvą išgelbės savo motiną iš materialios būties nelaisvės. Išeidamas iš namų *sannyāsī* neturi teisės pasiimti su savimi žmonos. Pasiekęs tarpinę stadiją, *vānaprasthā*, t.y. stadiją tarp gyvenimo šeimoje ir pasaulio atsižadėjimo, žmogus pasitraukia nuo žemiškų reikalų, tačiau ir toliau bendrauja su žmona, kuri padeda vyrui, bet neturi su ja lytinių santykių. Tačiau davęs *sannyāsio* įžadus vyras neturi teisės gyventi su žmona. Priešingu atveju, Kardama Munis galėjo ir toliau gyventi su žmona, ir jam tai nesutrukdytų siekti dvasinio tobulumo.

Kardama Munis įvykdė Vedų priesaką, kuris skelbia, kad tapęs *sannyāsīu* vyras turi nutraukti bet kokius santykius su moterimis. Kyla klausimas, kas laukia moters, kurią tapęs *sannyāsīu* paliko vyras? Moterimi toliau rūpinasi sūnus, kuris privalo padėti motinai ištrūkti iš materialios būties nelaisvės. Moterims *sannyāso* įžadus duoti nevalia. Kai kuriuose pseudodvasinėse bendruomenėse, įkurtose mūsų laikais, *sannyāso* įžadus duoda ir moterys, tačiau Vedų raštai to neleidžia daryti. Jei Vedos leistų moterims duoti *sannyāso* įžadus, Kardama Munis būtų su savimi pasiėmęs žmoną ir suteikęs jai *sannyāsio* titulą. Moteris privalo likti namuose. Moters gyvenime yra trys etapai: vaikystėje ją globoja tėvas, jaunystėje – vyras, o senatvėje ja rūpinasi suaugęs sūnus, šiuo atveju Kapila. Senatvėje dvasinis moters tobulėjimas priklauso nuo suaugusio sūnaus. Devahūti sūnus, Kapila Munis, patikina tėvą, kad padės motinai pelnyti išvadavimą, ir tėvas ramia širdimi gali pasitraukti iš namų ir toliau nebesirūpinti savo ištikimos žmonos likimu.

41 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच

एवं समुदितस्तेन कपिलेन प्रजापतिः ।

दक्षिणीकृत्य तं प्रीतो वनमेव जगाम ह ॥४१॥

maitreya uvāca

evaṁ samuditas tena kapilena prajāpatiḥ

dakṣiṇī-krtya taṁ prīto vanam eva jagāma ha

maitreyaḥ uvāca – didis išminčius Maitreya tarė; *evam* – taip; *samuditaḥ* – išklauses; *tena* – Jį; *kapilena* – Kapilą; *prajāpatih* – žmonijos protėvis; *dakṣiṇī-krtya* – apeidamas aplink; *tam* – Jį; *prītaḥ* – nurimęs; *vanam* – į mišką; *eva* – iš tiesų; *jagāma* – jis iškeliavo; *ha* – tuomet.

Śrī Maitreya tarė: Pasikalbėjęs su sūnumi Kapila, Kardama Munis, žmonijos protėvis, apėjo aplink Jį ratu ir ramia širdimi patraukė į mišką.

Komentaras: Pasitraukti į mišką senatvėje privalo kiekvienas žmogus. Tai ne pasivaikščiojimas pramogos dėlei, kai žmogus pats renkasi eiti jam ar ne. Į mišką turi pasitraukti kiekvienas iš mūsų, mažų mažiausiai kaip *vānaprastha*. Išeiti į mišką, reiškia patikėti savo likimą Aukščiausiam Viešpačiui. Šia tema Prahlāda Mahārāja kalbėjosi su savo tėvu: *sadā samudvigna-dhiyām* (SB 7.5.5). Prie laikino materialaus kūno prisirišę žmonės jaučia nuolatinį nerimą. Todėl nevalia pasiduoti materialaus kūno įtakai, už vis labiausiai mums turėtų rūpėti išvadavimas. Pirmąjį žingsnį į išsivadavimą žmogus žengia išeidamas į mišką, nutraukdamas ryšius su šeima ir atsidėdamas Kṛṣṇos sąmonės veiklai. Toks yra vienintelis pasitraukimo į mišką tikslas. Neturinčiam šio tikslo miškas yra vieta, kur gyvena beždžionės ir kiti laukiniai žvėrys. Žmogus į mišką turėtų pasitraukti ne tam, kad gyventų ten kaip beždžionė ar koks nors žiaurus grobuonis. Išeiti į mišką reiškia atiduoti savo likimą į Aukščiausiojo Dievo Asmens rankas ir visiškai pasinerti į tarnystę Viešpačiui. Iš esmės kalbant, pasitraukimas į mišką nėra būtinas, maža to, šiuolaikiniam žmogui, kuris visą gyvenimą pragyveno didžiuliam mieste, pasitraukimas nepatartinas. Prahlāda Mahārāja teigia: *hitvātma-pātam gṛham andha-kūpam* – vyrui nevalia visą gyvenimą rūpintis šeimos reikalais, nes šeimyninis gyvenimas be Kṛṣṇos sąmonės yra tarsi žolė apaugęs šulinys. Jei vaikštinėdamas pieva žmogus įkrenta į šulinį ir šalia nėra nieko, kas galėtų jam padėti, jis gali metų metais šauktis pagalbos, bet jo niekas neišgirs. Jis pasmerktas žūti. Analogiškai ir tas, kuris užmiršo apie savo amžiną ryšį su Aukščiausiuoju Viešpačiu, tuščiai leidžia savo dienas šeimyninio gyvenimo šulinyje ir jo ateitis yra tamsi, nežada nieko gero. Prahlāda Mahārāja ragina šeimos žmones išlipti iš šio šulinio, priimti Kṛṣṇos sąmonę ir nutraukti kančių ir negandų kupinos materialios būties pančius.

42 TEKSTAS

व्रतं स आस्थितो मौनमात्मैकशरणो मुनिः ।
निःसङ्गो व्यचरत्क्षोणीमनभिरनिकेतनः ॥४२॥

*vratam sa āsthito maunam ātmaika-śaraṇo munih
niḥsaṅgo vyacarat kṣoṇīm anagnir aniketanaḥ*

vratam – įžadus; *sah* – jis (Kardama); *āsthitaḥ* – davęs; *maunam* – tylėjimo; *ātma* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *eka* – vienintelis; *śaraṇaḥ* – radęs prieglobstį; *munih* – išminčius; *niḥsaṅgaḥ* – vienišas; *vyacarat* – keliavo; *kṣoṇīm* – po pasaulį; *anagnih* – be ugnies; *aniketanaḥ* – be pastogės.

Išminčius Kardama davė tylėjimo įžadus, kad visą savo laiką skirtų apmąstymams apie Aukščiausiąjį Dievo Asmenį ir neturėtų kito globėjo. Vienišas jis klajojo po pasaulį kaip dera sannyāsiui, apsieidamas be pastogės ir ugnies.

Komentaras: Pažymėtini posmo žodžiai *anagnir aniketanaḥ*. *Sannyāsis* turi apsieiti be pastogės ir be ugnies. *Gṛhastha* ant ugnies ruošia maistą, atnašauja jai aukas, tačiau *sannyāsis* neprivalo to daryti. Jam nereikia gamintis maisto ar vykdyti deginamųjų aukas, nes visą savo laiką jisai skiria Kṛṣṇos sąmonės veiklai. Todėl yra sakoma, kad žmogus tapęs *sannyāsiu* jau įvykdė visas religines apeigas. *Aniketanaḥ* reiškia „be pastogės“. *Sannyāsis* negali turėti savo namų, rūpestį apie maistą ir pastogę jisai privalo patikėti Aukščiausiam Viešpačiui ir atidavęs save į Viešpaties rankas turėtų keliauti po pasaulį.

Mauna reiškia „tylėjimas“. Žmogus negali pasinerti savo mintyse į prisiiminimus apie Viešpaties žygius ir Jo dieviškuosius žaidimus, jeigu neduoda tylėjimo įžadų. Tylėjimo įžadus, *mauną*, *sannyāsis* duoda ne todėl, kad jis yra kvailys ar neturi iškalbos. Jis liaujasi kalbėjęs, kad žmonės paliktų jį ramybėje. Cānakya Paṇḍitas sako, kad kvailys atrodo protingas iki jis neatveria burnos. Žmogų pažinsi iš jo kalbos. *Svāmio* impersonalisto tylėjimas reiškia tai, kad jis neturi ką pasakyti, kad jam terūpi tik sulauks jis išmaldos ar ne. Duodamas tylėjimo įžadus Kardama Munis siekė visai kitų tikslų – jis norėjo išvengti tuščių ir kvailių kalbų. Munio titulas suteikiamas rimtai į gyvenimą žiūrinčiam ir apie niekus nekalbančiam žmogui. Geriausias pavyzdys yra Mahārāja Ambariṣa: jis atverdavo burną tik tada, kai norėdavo papasakoti apie Viešpaties žygius. Laikytis *maunos* reiškia nekalbėti niekų ir kalbos dovana naudotis Viešpaties žygiams atpasakoti. Tai leidžia žmogui klausytis pasakojimų apie Viešpaties žygius ir juos perpasakoti, taip galima pasiekti tobulumą. Žodis *vratam* reiškia, kad duodamas įžadus žmogus, kaip teigiama „Bhagavad-gītoje“ (*amānitvam admbhītvam*), neturėtų siekti pripažinimo ir atsikratytų didžiavimosi savo materialia padėtimi. Žodis *ahimsā* reiškia „nenaudoti prievartos“. Egzistuoja aštuoniolika principų, kurių laikydamasis žmogus pažįsta tiesą ir pasiekia tobulumą. Davęs

tylėjimo įžadus Kardama Munis ėmė laikytis visų šių dvasinio tobulėjimo principų.

43 TEKSTAS

मनो ब्रह्मणि युञ्जानो यत्तत्सदसतः परम् ।
गुणावभासे विगुण एकभक्त्यानुभाविते ॥४३॥

*mano brahmaṇi yuñjāno yat tat sad-asataḥ param
guṇāvabhāse viguṇa eka-bhaktiānubhāvite*

manaḥ – prota; *brahmaṇi* – į Aukščiausiajį; *yuñjānaḥ* – sutelkęs; *yat* – kuris; *tat* – tas; *sat-asataḥ* – priežasties ir pasekmės; *param* – virš; *guṇa-avabhāse* – kuris sukuria tris materialios gamtos *guṇas*; *viguṇe* – kuris nepavaldus jų poveikiui; *eka-bhaktiā* – Jam vienam skirtu pasiaukojimu; *anubhāvite* – kuris pasiekiamas.

Kardama Munis sutelkė savo mintis į Aukščiausiajį Dievo Asmenį, Parabrahmaną, kuris viešpatauja iškilęs virš šio pasaulio priežasčių ir pasekmių, materialios gamtos guṇų kūrėją, kuriam guṇos nedaro įtakos ir kurį galima pažinti tiktai besąlygiškos pasiaukojimo tarnystės dėka.

Komentaras: *Bhakti* sudaro trys elementai: bhaktas, pasiaukojimas ir Viešpats. Be šių elementų – bhakto, *bhakti* ir Bhagavāno, – žodis *bhakti* neturi prasmės. Sutelkęs mintis į Aukščiausiajį Brahmaną Kardama Munis, *bhakti*, pasiaukojimo tarnystės priemonėmis patyrė Viešpatį. Tai reiškia, kad jis sutelkė mintis į asmenišką Viešpaties pavidalą, nes *bhakti* gali praktikuoti tik tas, kuris suvokė Absoliučią Tiesą kaip asmenį. *Guṇāvabhāse:* Viešpats yra iškilęs virš materialios gamtos *guṇų*, tačiau būtent Viešpats yra jų atsiradimo priežastis. Kitaip sakant, Aukščiausiasis Viešpats yra materijos priežastis. Skirtingai nei gyvosioms būtybėms Viešpačiui trys materialios gamtos *guṇos* neturi galios. Mes priklausome sąlygotų sielų kategorijai, tačiau Viešpats, nors yra materialios gamtos šaltinis, jos poveikio nejaučia. Jis yra aukščiausia gyvoji esybė, todėl nepakliūna į *māyos*, kuri diktuoja savo sąlygas mums, menkoms ir priklausomoms gyvosioms esybėms, valdžią. Tačiau ta sąlygota būtybė, kuri praktikuoja pasiaukojimo tarnystę ir yra susijusi su Viešpačiu glaudžiais ryšiais, nusiplauna *māyos* suteptį. Ši mintis patvirtinta „Bhagavad-gītoje“: *sa guṇān samatītyaitān*. Tas, kuris veikia įsisąmoninęs Krsną, išsyk ištrūksta iš trijų materialios gamtos *guṇų*

valdžios. Kitaip sakant, praktikuojant pasiaukojimo tarnystę, sąlygota siela tampa laisva kaip Pats Viešpats.

44 TEKSTAS

निरहङ्कृतिर्निर्ममश्च निर्द्वन्द्वः समदृक्स्वदृक् ।

प्रत्यक्प्रशान्तधीर्धीरः प्रशान्तोर्मिरिवोदधिः ॥४४॥

*nirahaṅkṛtir nirmamaś ca nirdvandvaḥ sama-dṛk sva-dṛk
pratyak-praśānta-dhīr dhīraḥ praśāntormir ivodadhīḥ*

nirahaṅkṛtiḥ – neturintis klaidingos savimonės; *nirmamaḥ* – abejingas materialioms pagundoms; *ca* – ir; *nirdvandvaḥ* – abejingas dualizmui; *sama-dṛk* – lygiai vertindamas; *sva-dṛk* – išvydęs savo tikrąją prigimtį; *pratyak* – vidun nukreiptas; *praśānta* – visiškai nesujaudinamas; *dhīḥ* – protas; *dhīraḥ* – blaiviai mąstantis ir nesujaudinamas; *praśānta* – nuraminęs; *ūrmīḥ* – bangas; *iva* – kaip; *udadhīḥ* – vandenynas.

Palengva Kardama Munis išsivadavo iš klaidingos savimonės, vėrciančios gyvąją būtybę tapatinti save su materija, įtakos, tapo abejingas materialioms pagundoms. Nesujaudinamas, lygiai vertindamas visas gyvąsias būtybes ir abejingas šio pasaulio dualizmui, jis pažino savojo „aš“ prigimtį. Vidun nukreiptas jo protas buvo nesujaudinamas kaip vandenynas ramiu oru.

Komentaras: Kai žmogaus sąmonėje įsiviešpatauja Kṛṣṇa, o jis pats pasineria į pasiaukojimo tarnystę Viešpačiui, jis tampa panašus į vandenyną ramiu oru. Analogiškas pavyzdys pateiktas ir „Bhagavad-gītoje“: žmogus turi tapti panašiu į vandenyną. Tūkstančiai upių plukdo savo vandenį į vandenyną, milijonai tonų vandenyno vandens išgaravę virsta debesimis, bet, nepaisant to, vandenynas išlieka ramus. Lygiai taip, gamtos dėsniai neturi galios tam, kuris pasiaukojęs tarnauja Viešpaties lotosinėms pėdoms, nes toks žmogus mintimis visad yra paniręs į savąjį „aš“. Tokio bhakto mintys nukreiptos ne į materialią būtį, ne į išorinį pasaulį, o į savo dvasinę prigimtį. Abejingas aistroms jis atsidėjęs tarnauja Viešpačiui. Taip jis suvokia savojo „aš“ tikrąją prigimtį ir liaujasi tapatinti save su materija, tampa abejingas materialioms pagundoms. Tokiam iškilniam bhaktui puikiai klostosi santykiai su kitais žmonėmis, nes jis žiūri į pasaulį iš dvasinio žinojimo pozicijų, todėl sugeba teisingai vertinti save ir aplinkinius.

45 TEKSTAS

वासुदेवे भगवति सर्वज्ञे प्रत्यगात्मनि ।
परेण भक्तिभावेन लब्धात्मा मुक्तबन्धनः ॥४५॥

*vāsudeve bhagavati sarva-jñe pratyag-ātmani
pareṇa bhakti-bhāvena labdhātmā mukta-bandhanaḥ*

vāsudeve – Vāsudevai; *bhagavati* – Dievo Asmeniui; *sarva-jñe* – visa žinančiai; *pratyag-ātmani* – Supersielai, esančiai kiekvienos gyvosios būtybės širdyje; *pareṇa* – transcendentinėje; *bhakti-bhāvena* – pasiaukojimo tarnystėje; *labdha-ātmā* – suvokęs savo tikrąją prigimtį; *mukta-bandhanaḥ* – ištrūkęs iš materijos nelaisvės.

Taip jis sutraukė sąlygotos būties pančius ir surado savo tikrąją vietą transcendentinėje pasiaukojimo tarnystėje Dievo Asmeniui, Vāsudevai, visa žinančiai Supersielai, kuri glūdi kiekvienos gyvosios būtybės širdyje.

Komentaras: Praktikuodamas transcendentinę atsidavimo Viešpačiui tarnystę žmogus suvokia savo tikrąją prigimtį, kuri sako, kad kaip individualiai sielai jam skirta amžinai tarnauti Aukščiausiam Viešpačiui, Vāsudevai. Dvasiškai susivokusi individuali siela, nors ir būdama tapati Aukščiausiajai Sielai, Jai neprilygsta. Individuali siela kitaip nei Aukščiausioji Siela, lengvai patenka į materijos nelaisvę, tampa sąlygota. Kai sąlygota siela suvokia savo pavaldumą Aukščiausiajai Sielai, ji pasiekia *labdhātmos*, dvasinio susivokimo lygį, be to ji nusiplauna materijos suteptį, *mukta-bandhana*. Žmogus susitepęs materija yra tol, kol laiko save lygiaverčiu Aukščiausiajam Viešpačiui arba tapatina save su Juo. Šios idėjos yra paskutiniai *māyos* spąstai. Sąlygota siela visada yra *māyos* valdžioje. Jei ilgus metus paaukojęs meditacijai ir filosofiniams apmąstymams žmogus tebegalvoja, kad prilygsta Aukščiausiajam Viešpačiui, reiškia, kad jis tebėra *māyos* valdžioje.

Atskirai pažymėtinas posmo žodis *pareṇa*. *Para* reiškia „transcendentinis, nusplovęs materijos suteptį.“ Kai gyva būtybė iki galo įsisąmonina, kad ji yra amžinas Viešpaties tarnas, ji pasiekia *parā bhakti* būvį. Kol bhaktas tapatina save su materialiais objektais ir praktikuoja pasiaukojimo tarnystę siekdamas tų ar kitų materialių tikslų, jo tarnystė skirtina *viddhā bhakti*, negrynos *bhakti* kategorijai. Išsivadavimą gyvoji būtybė pasiekia tiktai pasiekusi *parā bhakti* stadiją.

Posme taip pat vartojamas žodis *sarva-jñe*. Supersiela glūdi mūsų širdyje, Ji yra visa žinanti. Pasikeitus kūnui aš galiu užmiršti praeitą gyvenimą, tačiau Aukščiausiasis Viešpats, Paramātmos pavidalu glūdintis mano

širdyje, atsimena viską ir pasirūpina, kad gaučiau atpildą už savo praeities poelgius, t.y. patirčiau savo praeities karmos vaisius. Gyvoji būtybė gali nieko neatsiminti, tačiau Viešpats atlygina už jos praeityje padarytas nuodėmes ir gerus darbus, siųsdamas jai kančią arba džiaugsmą. Klaidinga būtų manyti, kad užmiršęs savo praeities darbus žmogus už juos nėra atsakingas. Mums bus atlyginta už viską, kas padaryta, o kokie bus mūsų praeities darbų padariniai, sprendžia Supersiela, mūsų darbų liudininkas.

46 TEKSTAS

आत्मानं सर्वभूतेषु भगवन्तमवस्थितम् ।
अपश्यत्सर्वभूतानि भगवत्यपि चात्मनि ॥४६॥

*ātmānaṁ sarva-bhūteṣu bhagavantam avasthītam
apaśyat sarva-bhūtāni bhagavaty api cātmani*

ātmānam – Supersiela; *sarva-bhūteṣu* – kiekvienos gyvosios būtybės širdyje; *bhagavantam* – Aukščiausiajį Dievo Asmenį; *avasthītam* – esantį; *apaśyat* – jis išvydo; *sarva-bhūtāni* – visas gyvasias būtybes; *bhagavati* – Aukščiausiajame Dievo Asmenyje; *api* – be to; *ca* – ir; *ātmani* – Supersieloje.

Jis išvydo, kad Aukščiausiasis Viešpats glūdi visų gyvųjų būtybių širdyse, o gyvosios būtybės glūdi Jame, nes Jis yra būtis Supersiela.

Komentaras: Sakydamas, kad visos gyvosios būtybės glūdi Aukščiausiajame Dievo Asmenyje, Maitreya jokiū būdu netapatina gyvųjų būtybių su Dievu. Apie tai kalbama ir „Bhagavad-gītoje“: būtis glūdi Jame, Aukščiausiajame Viešpatyje, tačiau tai nereiškia, kad Aukščiausiasis Viešpats yra ištirpęs joje. Dievo egzistencijos paslaptį tegali suprasti patys tobuliausi bhaktai. Bhaktų yra trys kategorijos – tai bhaktai neofitai, bhaktai pasiekę tarpinę pasiaukojimo tarnystės stadiją ir bhaktai pasiekę pasiaukojimo tarnystės aukštumas. Bhaktas neofitas dar nėra gerai susipažinęs su pasiaukojimo tarnystės taisyklėmis, jis tiesiog tarnauja Viešpačiui, garbina Dievybes šventykloje. Tarpinę pasiaukojimo tarnystės pakopą pasiekęs bhaktas žino, kas yra Dievas, kas yra nekaltas žmogus, gali atskirti kas yra bhaktas, o kas ne, ir elgiasi su jais skirtingai. Tačiau tas, kuris suvokia, kad Viešpats Paramātmos pavidalu glūdi kiekvienos gyvosios būtybės širdyje ir kad visa būtis kyla iš transcendentinės Aukščiausiojo Viešpaties galios, jau pasiekė pasiaukojimo tarnystės aukštumas.

47 TEKSTAS

इच्छाद्वेषविहीनेन सर्वत्र समचेतसा ।
भगवद्भक्तियुक्तेन प्राप्ता भागवती गतिः ॥४७॥

*icchā-dveṣa-vihīnena sarvatra sama-cetasā
bhagavad-bhakti-yuktena prāptā bhāgavatī gatiḥ*

icchā – nuo troškimų; *dveṣa* – ir neapykantis; *vihīnena* – išsivadavęs; *sarvatra* – visame kame; *sama* – vienodai vertindamas; *cetasā* – protu; *bhagavat* – sutelktu į Dievo Asmenį; *bhakti-yuktena* – pasiaukojimo tarnyste; *prāptā* – pasiekė; *bhāgavatī gatiḥ* – visų bhaktų tikslą (sugrįžti namo pas Dievą).

Praktikuodamas tyrą, nemotyvuotą pasiaukojimo Viešpačiui tarnystę, Kardama Munis atsikratė neapykantis ir troškimų, išmoko vienodai vertinti visas gyvasias būtybes ir pagaliau jam atsivėrė tiesus kelias namo pas Dievą.

Komentaras: Pasak „Bhagavad-gītos“, Aukščiausiojo Viešpaties transcendentinę prigimtį galima suprasti tik praktikuojant pasiaukojimo tarnystę. Pažinęs Dievą, suvokęs Jo transcendentinę didybę, žmogus sugrįžta į Dievo karalystę. Metodas, kuris leidžia gyvajai būtybei įžengti į Dievo karalystę, vadinasi *tri-pāda-bhūti-gati*, „kelias vedantis namo pas Dievą“. Kas stoja į šį kelią, pasiekia aukščiausiąjį gyvenimo tikslą. Puikus pasiaukojimo tarnystės mokslo išmanymas ir nepriekaištinga tarnystė Viešpačiui leido Kardamai Muniui pasiekti aukščiausiąjį tikslą, *bhāgavatī gatiḥ*.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti dvidešimt ketvirtąjį trečiosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Kardama Munis atsižada pasaulio“.

Pasiaukojimo tarnystės didybė

1 TEKSTAS

शौनक उवाच

कपिलस्तत्त्वसङ्ख्याता भगवानात्ममायया ।

जातः स्वयमजः साक्षादात्मप्रज्ञप्तये नृणाम् ॥ १ ॥

śaunaka uvāca

kapilas tattva-saṅkhyātā bhagavān ātma-māyayā

jātaḥ svayam ajaḥ sāksād ātma-prajñaptaye nṛṇām

śaunakaḥ uvāca – Šrī Śaunaka tarė; *kapilaḥ* – Viešpats Kapila; *tattva* – tiesa; *saṅkhyātā* – tas, kuris išaiškina; *bhagavān* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *ātma-māyayā* – Savo vidinės galios dėka; *jātaḥ* – gimė; *svayam* – Pats; *ajaḥ* – negimūsis; *sāksāt* – asmenišku pavidalu; *ātma-prajñaptaye* – kad dovanotų transcendentinį žinojimą; *nṛṇām* – visos žmonijos gerovei.

Šrī Śaunaka tarė: Nors Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra negimūsis, Savo vidine galia Jis nužengė Kapilos Munio pavidalu. Rūpindamasis žmonijos gerove Jis atėjo dovanoti žmonėms transcendentinę išmintį.

Komentaras: Žodis *ātma-prajñaptaye* rodo, kad Viešpats nužengia į šį pasaulį ir dovanoja jam transcendentinę išmintį, rūpindamasis visos žmonijos gerove. Gausiuose Vedų raštuose sukaupia išmintis padeda patenkinėti žmonėms visus, taip pat ir materialius poreikius. Tie, kurie vadovaujasi Vedų priesakais, turėdami geras gyvenimo sąlygas palengva pasiekia *sattva-guṇā*, dorybę. Pasiekęs šį lygį žmogus pažįsta tiesą. Aistros valdžioje esantys žmonės nieko neišmano apie pasaulį, nepažįsta tiesos, nes aistra verčia juos galvoti vien apie materialius malonumus, o žmonės esantys neišmanymo valdžioje neturi nei žinių, nei galimybės džiaugtis gyvenimu. Jie gyvena kaip gyvūnai.

Vedų tikslas – padėti gyvosioms būtybėms išsiveržti iš neišmanymo nelaisvės ir pasiekti dorybę. Dorybė leidžia žmogui pažinti save, t.y. įgyti

transcendentinių žinių. Tačiau paprastas žmogus savarankiškai negali įgyti dvasinių žinių, todėl čia labai svarbus vaidmuo tenka dvasinei mokinių sekai. Dvasinę tiesą mums tegali atskleisti arba Pats Aukščiausiasis Viešpats, arba Jo *bona fide* bhaktas. Pastarajame posme Śaunaka Munis taip pat teigia, kad Aukščiausiojo Dievo Asmens išikūnijimas Kapila atėjo į pasaulį, kad dovanotų jam transcendentinę išmintį. Norint suvokti sielos prigimtį, jos veikimo tikslus, nepakanka žinojimo, kad esi ne materialus kūnas, o dvasinė esybė, siela (*aham brahmāsmi*: „Iš prigimties aš – Brahmanas“). Tam dar reikia, kad ir mūsų veiksmai atitiktų Brahmano prigimtį. Dvasinės veiklos paslaptis žmonėms atskleidė Pats Viešpats. Šį transcendentinį mokslą tegali suvokti žmonės. Apie tai byloja posmo žodis *nṛṇām* – „žmonėms“. Gyvūnams jis nesuvokiamas. Tačiau norint jį suvokti, žmonės turėtų gyventi pagal tam tikrus principus. Gyvūnų karalystėje gamtos parėdymu taip pat galioja įvairūs apribojimai, tačiau žmogus privalo gyventi kitaip, laikydamasis Vedų ir autoritetingų dvasinių mokytojų nurodymų. Tik taip gyvenančiam žmogui pavyks suvokti transcendentinį mokslą.

2 TEKSTAS

न ह्यस्य वर्ष्मणः पुंसां वरिम्णः सर्वयोगिनाम् ।
विश्रुतौ श्रुतदेवस्य भूरि तृप्यन्ति मेऽसवः ॥ २ ॥

*na hy asya varṣmaṇaḥ puṁsāṁ varimṇaḥ sarva-yoginām
viśrutau śruta-devasya bhūri tṛpyanti me 'asavaḥ*

na – ne; *hi* – iš tiesų; *asya* – apie Jį; *varṣmaṇaḥ* – didingiausių; *puṁsām* – tarp žmonių; *varimṇaḥ* – patį geriausių; *sarva* – iš visų; *yoginām* – *yogų*; *viśrutau* – klausymosi apie; *śruta-devasya* – Vedų žinova; *bhūri* – vėl ir vėl; *tṛpyanti* – prisotinti; *me* – mano; *asavaḥ* – jausmai.

Śaunaka tešė: Niekas visame pasaulyje nežino daugiau už Patį Viešpatį. Niekas nenusipelnė tokios pagarbos, kokios nusipelnė Jis, už Jį nėra didesnio yogo. Štai kodėl Viešpatį vadina Vedų žinovu. O pasakojimai apie Jį teikia didžiausią pasitenkinimą klausytojui.

Komentaras: „Bhagavad-gītoje“ teigiama, kad Aukščiausiajam Viešpačiui niekas neprilygsta, kad Jis nepranokstamas. Ta pati mintis kartojama ir Vedose: *eko bahūnām yo vidadhāti kāmān*. Jis yra aukščiausia gyvoji esybė, tenkinanti visų kitų gyvųjų esybių poreikius. Vadinasi, visos kitos gyvosios esybės priklausančios tiek *viṣṇu-tattvos*, tiek ir *jīva-tattvos* kategorijai,

paklūsta Aukščiausiojo Dievo Asmens, Kṛṣṇos, valdžiai. Šią mintį kartoja ir pastarasis posmas. *Na hy asya varṣmaṇaḥ pumsām*: nėra pasaulyje gyvosios esybės, kuri pranoktų Aukščiausiąjį Viešpatį, nes niekas neprilygsta Jam savo turtais, šlove, galybe, grožiu, išmintimi ar atsižadėjimu. Dėl šių ypatybių Jį ir vadina Aukščiausiuoju Viešpačiu, visų priežasčių priežastimi. Kad ir kokius stebuklus demonstruotų *yogai*, kad ir kaip jie puikuotųsi savo galimybėmis, mistinėmis jėgomis, niekas iš jų niekada neprilygs Aukščiausiajam Dievo Asmeniui.

Didžiausias iš visų *yogų* yra tas, kuris užmezgė su Viešpačiu tiesioginius ryšius. Nors bhaktai negali pasigirti tokia galia, kokią turi Aukščiausiasis Viešpats, nuolat bendraudami su Juo jie perima beveik visas Jo ypatybes. Kartais bhaktai savo galia pranoksta ir Patį Viešpatį. Žinoma, tai tėra ypatingo Viešpaties prielankumo Savo bhaktui apraiška.

Posme be kita ko vartojamas ir žodis *varimṇaḥ*, „garbiausias iš visų *yogų*“. Kṛṣṇos žodis džiugina širdį, todėl Jį vadina Govinda. Jo žodžiai, pamokymai, viskas, kas susiję su Viešpačiu, nepaprastai džiugina gyvasias būtybes. Jo priesakai yra transcendentiški, žodžiai absoliutūs ir tapatūs Jo asmenybei. Klausydamasis Kṛṣṇos arba vieno iš Jo dalinių ar pilnatviškų skleidinių pamokymų, pavyzdžiui, Viešpaties Kapilos, žmogus patiria neapsakomą džiaugsmą. Todėl skaityti „Bhagavad-gītā“, klausytis Jo žodžio niekada nepabosta. Kuo daugiau mes skaitome „Bhagavad-gītā“, tuo daugiau norisi ją skaityti, ir kaskart mums atsiveria vis naujos dvasinio mokslo gelmės. Toks yra ypatingas transcendentinio žodžio bruožas. Transcendentinę palaimą mes patiriame ir skaitydami „Śrīmad-Bhāgavatam“. Kuo daugiau mes skaitome apie Viešpatį, kuo daugiau Jį šloviname, tuo jaučiamės laimingesni.

3 TEKSTAS

यद्यद्विधत्ते भगवान् स्वच्छन्दात्मात्ममायया ।
तानि मे श्रद्धधानस्य कीर्तन्यान्यनुकीर्तय ॥ ३ ॥

*yad yad vidhatte bhagavān svacchandātmātmāyayā
tāni me śraddadhānasya kīrtanyānyanukīrtaya*

yat yat – visa tai, ką; *vidhatte* – Jis vykdo; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *svachanda-ātmā* – nepriklausomas Savo troškimuose; *ātmā-māyayā* – Savo vidine galia; *tāni* – visa tai; *me* – man; *śraddadhānasya* – kupinam tikėjimo; *kīrtanyāni* – vertas šlovės; *anukīrtaya* – prašau, papasakok.

Aš noriu kuo smulkiau sužinoti apie Dievo Asmens žygius ir dieviškus žaidimus. Papasakoki man apie Viešpatį, turintį nevaržomą troškimų laisvę ir įgyvendinantį Savo sumanymus vidine galia.

Komentaras: Pažymėtinas posmo žodis *anukīrtaya*. *Anukīrtaya* reiškia „vadovaujantis aprašymais“, kitaip sakant, mes turime vadovautis ne savo teorijomis, o dvasios autoritetų žodžiu. Šaunaka R̥ṣis prašo Sūtą Gosvāmį papasakoti jam tai, ką šis girdėjo iš savo dvasinio mokytojo Šukadevos Gosvāmio apie transcendentinius Viešpaties žygius, kuriuos Viešpats realizuoja Savo vidine galia. Bhagavānas, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, neturi materialaus kūno, tačiau Savo aukščiausiaja valia Jis gali įsikūnyti bet kokių pavidalu Savo vidinės galios pagalba.

4 TEKSTAS

सूत उवाच
 द्वैपायनसखस्त्वेवं मैत्रेयो भगवांस्तथा ।
 प्राहेदं विदुरं प्रीत आन्वीक्षिक्यां प्रचोदितः ॥ ४ ॥

sūta uvāca

*dvaipāyana-sakhaḥ tv evaṁ maitreya bhagavāns tathā
 prāhedam viduram prīta ānvīkṣikyām pracoditaḥ*

sūtaḥ uvāca – Sūta Gosvāmis tarė; *dvaipāyana-sakhaḥ* – Vyāsadevos draugas; *tu* – tuomet; *evam* – taip; *maitreyaḥ* – Maitreya; *bhagavān* – gerbiama-sis; *tathā* – tokiu būdu; *prāha* – kalbėjo; *idam* – tai; *viduram* – Vidurai; *prītaḥ* – patenkintas; *ānvīkṣikyām* – apie transcendentinę išmintį; *pracoditaḥ* – išklauses klausimus.

Śrī Sūta Gosvāmis tarė: Galingasis išminčius Maitreya buvo Vyāsadevos draugas. Pasidžiaugęs Viduros klausimais apie transcendentinę išmintį jis su įkvėpimu ėmėsi į juos atsakinėti.

Komentaras: Klausimai ir atsakymai yra naudingi tuo atveju, jei klausiantis ir atsakantis turi reikiamą kvalifikaciją. Sūta Gosvāmis laikė Maitreją galingu išminčiumi, todėl vartoja kreipinį *bhagavān*. Toks kreipinys tinka ne tik Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, bet ir kiekvienam, kuris savo galimybės beveik nenusileidžia Aukščiausiajam Viešpačiui. Sūta vadina Maitreją *bhagavānu*, nes Maitreya yra pasiekęs labai aukštą dvasinio tobulumo

pakopą. Jis buvo artimas Dvaipāyanos Vyāsadevos, literatūrinio Viešpaties įsikūnijimo, draugas. Viduros, iškilnaus *bona fide* bhakto, klausimai nudžiugino Maitreją ir jis su įkvėpimu ėmėsi į juos atsakinėti. Kai du vienojai pažengę aukšto lygio bhaktai kalbasi dvasinėmis temomis, jų dialogas naudingas visiems besiklausantiems ir suteikia jiems tikro įkvėpimo.

5 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच

पितरि प्रस्थितेऽरण्यं मातुः प्रियचिकीर्षया ।
तस्मिन् बिन्दुसरेऽवात्सीद्भगवान् कपिलः किल ॥ ५ ॥

maitreya uvāca

pitari prasthite 'raṇyaṁ mātuḥ priya-cikīrṣayā
tasmin bindusare 'vātsīd bhagavān kapilaḥ kila

maitreyaḥ uvāca – Maitreya tarė; *pitari* – kuomet tėvas; *prasthite* – išėjo; *araṇyam* – į mišką; *mātuḥ* – Savo motinai; *priya-cikīrṣayā* – trokšdamas suteikti malonumą; *tasmin* – prie šio; *bindusare* – Bindu-sarovaros ežero; *avātsīd* – Jis pasiliko; *bhagavān* – Viešpats; *kapilaḥ* – Kapila; *kila* – išties.

Maitreya tarė: Kai Kardama pasitraukė į mišką, Viešpats Kapila, nenorėdamas liūdinti Savo motinos Devahūti, pasiliko prie Bindu-sarovaros ežero krantų.

Komentaras: Kai tėvas pasitraukia iš namų, pareiga rūpintis motina ir tarnauti jai negailint jėgų, kad ji nekentėtų išsiskyrusi su vyru, gula ant suaugusio sūnaus pečių. O tėvo, šeimos galvos, pareiga – pasitraukti iš namų, kai sūnus suaugęs ir jau gali rūpintis motina ir ūkiu. Šitais principais remiantis vediškoje visuomenėje buvo tvarkomas šeimyninis gyvenimas. Vyru nevalia iki pat mirties rūpintis šeimos reikalais. Jo pareiga – pasitraukti iš namų, patikėjęs šeimos reikalus ir rūpinimąsi žmona suaugusiam sūniui.

6 TEKSTAS

तमासीनमकर्माणं तत्त्वमार्गाग्रदर्शनम् ।
स्वसुतं देवहृत्याह धातुः संस्मरती वचः ॥ ६ ॥

*tam āsīnam akarmāṇaṁ tattva-mārgāgra-darśanam
sva-sutam devahūty āha dhātuḥ saṁsmaratī vacaḥ*

tam – Jo (Viešpačiui Kapilai); *āsīnam* – sėdėjusio; *akarmāṇam* – poilsio valandą; *tattva* – Absoliučios Tiesos; *mārga-agra* – aukščiausiaiį tikslą; *darśanam* – kuris galėjo atskleisti; *sva-sutam* – savo sūnaus; *devahūtiḥ* – Devahūti; *āha* – paklausė; *dhātuḥ* – Brahmos; *saṁsmaratī* – prisiminusi; *vacaḥ* – žodžius.

Kartą, kai Kapila, galintis atskleisti aukščiausiaiį Absoliučios Tiesos aspektą, poilsio valandą sėdėjo greta Devahūti, ji prisiminė jai pasakytus Brahmos žodžius ir naudodamasi proga ėmė klausinėti sūnaus.

7 TEKSTAS

देवहूतिरुवाच
निर्विण्णा नितरां भूमन्नसदिन्द्रियतर्षणात् ।
येन सम्भाव्यमानेन प्रपन्नान्धं तमः प्रभो ॥ ७ ॥

*devahūtir uvāca
nirviṅṇā nitarāṁ bhūmann asad-indriya-tarṣaṇāt
yena sambhāvyamānena prapannāndham tamaḥ prabho*

devahūtiḥ uvāca – Devahūti tarė; *nirviṅṇā* – patirdama pasibjaurėjimą; *nitaraṁ* – stiprų; *bhūman* – o mano Viešpatie; *asad* – laikinų; *indriya* – juslių; *tarṣaṇāt* – nerimstančių; *yena* – kurioms; *sambhāvyamānena* – užvaldžius; *prapannā* – aš puoliau; *andham tamaḥ* – į neišmanymo bedugnę; *prabho* – o mano Viešpatie.

Devahūti tarė: O Valdove, mano nepasotinamos materialios juslės iškanikino mane, per jas aš atsidūriau neišmanymo bedugėje.

Komentaras: Pažymėtinas pastarojo posmo žodis *asad-indriya-tarṣaṇāt*. *Asat* reiškia „laikinas“, „nepastovus“, o *indriya* – „jyslės“. Taigi *asad-indriya-tarṣaṇāt* reiškia „dėl nerimstančių laikinų materialaus kūno juslių“. Mes egzistuojame įvairiais materialiais fiziniiais pavidalais, kartais gaudami žmogaus, kartais gyvūno kūną, ir priklausomai nuo to, kokį turime kūną, keičiasi mūsų juslių veiklos pobūdis. Visa tai, kas kinta, yra laikina, *asad*.

Mes turime suprasti, kad be laikinų mes turime ir amžinas jusles, kurios pastaruoju metu yra įvilktos į fizinio kūno kiautą. Materijos paveiktos amžinos juslės negali normaliai funkcionuoti. Todėl vienas svarbiausių pasiaukojimo tarnystės uždavinių – nusiplauti materijos suteptį ir išgryninti juslių veiklą. Nusiplovus materijos suteptį, jutimai atgauna savo grynumą ir funkcionuoja grynuoju Kŗṣṇos sąmonės lygiu, o tai reiškia, kad mes pasiekėme *sad-indriyos* būvį, kai juslės veikia amžinatvėje. Juslių funkcionavimas amžinatvėje vadinamas pasiaukojimo tarnyste, o laikinos jų funkcijos – jusliniais malonumais. Kol gyvajai būtybei nepabos materialūs jusliniai malonumai, ji neturės galimybės klausytis dvasinio mokytojo, tokio, koks buvo Kapila, transcendentinių žodžių. Posme Devahūti patvirtina, kad pavargo tenkinti juslių norus ir dabar, kai jos vyras pasitraukė iš šeimos, ji nori surasti ramybę klausydamosi Viešpaties Kapilos pamokymų.

8 TEKSTAS

तस्य त्वं तमसोऽन्धस्य दुष्पारस्याद्य पारगम् ।
सच्चक्षुर्जन्मनामन्ते लब्धं मे त्वदनुग्रहात् ॥ ८ ॥

*tasya tvam̐ tamaso 'ndhasya duṣpārasyaādyā pāragam
sac-cakṣur̥ janmanām ante labdham̐ me tvad-anugrahāt*

tasya – tai; *tvam* – Tave; *tamasah* – neišmanymo; *andhasya* – tamsą; *duṣpārasya* – sunkiai įveikiamą; *adya* – dabar; *pāra-gam* – įveikiu; *sat* – transcendentinę; *cakṣuḥ* – akį; *janmanām* – po gimimų; *ante* – galiausiai; *labdham* – gavau; *me* – aš; *tvad-anugrahāt* – Tavo malone.

Tik Tu Valdove gali padėti man įveikti tamsiausią neišmanymą ir išvysti šviesą, nes Tu esi man transcendentinė akis, kurią po daugybės gimimų aš gavau Tavo besąlygine malone.

Komentaras: Tai labai pamokantis posmas, nes jame kalbama apie dvasinio mokytojo ir mokinio santykius. Atsidūręs neišmanymo patamsiuose mokinyse arba sąlygota siela patenka į materialios būties nelaisvę ir velka juslinių malonumų grandines. Ištrūkti iš materialios būties vergystės nepaprastai sunku. Tačiau jeigu žmogui nusišypso laimė sutikti tikrą dvasinį mokytoją tokį, koks buvo Kapila Munis ar Jo atstovai, dvasinio mokytojo malone jisai išbrenda iš neišmanymo liūno. Neveltui šventraščiai šlovina dvasinį mokytoją, vadindami jį žmogumi, kuris padeda mokiniui išbristi iš neišmanymo

liūno, nušviesdamas kelią išminties žiburiu. Šiame kontekste pažymėtinas žodis *pāraḡam*. Jis nurodo, kad dvasinis mokytojas padeda mokiniui persikelti iš sąlygotos būties kranto į laisvę. Dvasinis mokytojas perkelia mokinį į kitą krantą, nušviesdamas jo kelią išminties žiburiu. Vienintelė mūsų kančių priežastis yra neišmanymas. Dvasinio mokytojo žodžiai išsklaido neišmanymo tamsą ir suteikia mokiniui galimybę persikelti į laisvės krantą. „Bhagavad-gītoje“ teigiama, kad po daugybės gimimų žmogus atsiduoda Aukščiausiam Dievo Asmeniui. Kitaip sakant, jeigu daugybę kartų gimęs žmogus sutinka *bona fide* dvasinį mokytoją ir atsiduoda tokiam Kṛṣṇos *bona fide* atstovui, prieš jį atsiveria kelias į šviesą.

9 TEKSTAS

य आद्यो भगवान् पुंसामीधरो वै भवान् किल ।
लोकस्य तमसान्धस्य चक्षुः सूर्य इवोदितः ॥९॥

*ya ādyo bhagavān puṁsām īśvaro vai bhavān kila
lokasya tamasāndhasya cakṣuḥ sūrya ivoditaḥ*

yaḥ – tas, kuris; *ādyah* – šaltinis; *bhagavān* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *puṁsām* – visų gyvųjų esybių; *īśvaraḥ* – Valdovas; *vai* – tikrai; *bhavān* – Tu; *kila* – išties; *lokasya* – visatos; *tamasā* – neišmanymo tamsos; *andhasya* – apakintų; *cakṣuḥ* – akis; *sūryaḥ* – saulė; *iva* – tarsi; *uditaḥ* – pakilusi.

Tu esi Aukščiausiasis Dievo Asmuo, visų gyvųjų esybių šaltinis ir Aukščiausiasis jų Valdovas. Tu kaip saulė, kuri patekėjo virš pasaulio, kad savo spinduliais išsklaidytų jame tyrančią neišmanymo tamsą.

Komentaras: Kapilą Munį laiko Aukščiausiojo Dievo Asmens, Kṛṣṇos, įsikūnijimu. Posmo žodis *ādyah* reiškia „visų gyvųjų esybių šaltinis“, o žodžiai *puṁsām īśvaraḥ* – „gyvųjų esybių Valdovas (*īśvara*)“ (*īśvaraḥ paramaḥ kṛṣṇaḥ*). Kapila Munis yra Kṛṣṇos – dvasinės išminties saulės – asmens skleidinys. Kaip saulė, kuri išsklaido visatos tamsą, taip ir Aukščiausiojo Dievo Asmens šviesa, apsireikšdama šiame pasaulyje, iš karto išsklaido jame viešpataujančius *māyos* patamsius. Mes turime akis, bet be saulės šviesos jos nieko nemato. Lygiai taip be Aukščiausiojo Dievo Asmens skleidžiamos šviesos arba be dvasinio mokytojo dieviškosios malonės mes negalime regėti pasaulio tikrovės tokios, kokia ji yra.

10 TEKSTAS

अथ मे देव सम्मोहमपाक्रष्टुं त्वमर्हसि ।
योऽवग्रहोऽहं ममेतीत्येतस्मिन् योजितस्त्वया ॥१०॥

*atha me deva sammoham apākraṣṭum tvam arhasi
yo 'vagraho 'ham mameṭīty etasmin yojitas tvayā*

atha – dabar; *me* – mano; *deva* – o Viešpatie; *sammoham* – iliuzija; *apākraṣṭum* – išsklaidyti; *tvam* – Tu; *arhasi* – malonėki; *yaḥ* – kuris; *avagrahaḥ* – paklydimas; *aham* – aš; *mama* – mano; *iti* – taip; *iti* – taip; *etasmin* – tuo; *yojitaḥ* – užimta; *tvayā* – Tavimi.

O valdove, būk maloningas, išsklaidyk mano iliuzijas. Klaidinga savimone nutrenkė mane į Tavo mąyos rankas ir aš ėmiau tapatinti save su kūnu ir su jį supančiu fiziniu pasauliu.

Komentaras: Klaidinga savimone, kuri verčia gyvają būtybę tapatinti save su savo fiziniu kūnu ir kūną supančią aplinką laikyti savo nuosavybe, vadinasi *māya*. Penkioliktame „Bhagavad-gīto“ skyriuje Viešpats sako: „Aš glūdžiu visų gyvųjų būtybių širdyse, iš Manęs kyla užmarštis ir atmintis.“ Pastarajame posme Devahūti teigia, kad gyvoji būtybė ima klaidingai tapatinti save su materialiu kūnu ir prisiriša prie kūną supančios aplinkos Viešpaties valia. Argi tai reiškia, kad Viešpats yra šališkas, ir vienus pastumia eiti pasiaukojimo tarnystės keliu, o kitus verčia vaikytis juslinių malonumų? Jei tai būtų tiesa, Aukščiausiąjį Viešpatį galima būtų kaltinti nenuoseklumu, tačiau iš tikrųjų viskas yra ne taip. Kai tik gyvoji būtybė užmiršta, kad yra amžinas Viešpaties tarnas, ir užuot tarnavusi Jam, ima ieškoti malonumų, tenkinti savo juslinius poreikius, ji atsiduria *māyos* gniaužtuose. Atsidūrusi *māyos* nelaisvėje, ji tapatina save su kūnu ir prisiriša prie jį supančios aplinkos. Tai *māyos* veikimo išdava, tačiau *māyā* taip pat yra Viešpaties tarnaitė, todėl jos poelgiuose iš dalies atsispindi Aukščiausiojo Viešpaties valia. Dievas gailestingas, ir jei gyvoji būtybė nori užmiršti Jį ir džiaugtis gyvenimu materialiam pasaulyje, Viešpats suteikia jai šią galimybę, tačiau netiesiogiai, o tarpininkaujant Jo materialiai galiai. Tačiau materiali energija yra Viešpaties galia, todėl galima sakyti, kad netiesiogiai Pats Viešpats suteikia gyvajai būtybei galimybę Jį užmiršti. Todėl čia Devahūti ir sako: „Tu leidai man džiaugtis gyvenimu materialiam pasaulyje. Dabar prašau Tavęs padėti ištrūkti iš šių spąstų.“

Gailestingasis Viešpats leidžia mums ieškoti laimės materialiam pasauliui.

lyje, tačiau anksčiau ar vėliau mums tenka nusivilti, ir jusliniai malonumai mums įgrįsta. Jei toks nusivylęs žmogus nuoširdžiai atsiduoda Aukščiausiojo lotosinėms pėdoms, gailestingasis Viešpats išvaduoja jį iš materijos nelaisvės. Neveltui „Bhagavad-gītoje“ Kṛṣṇa sako: „Pirma atsiduok Man, tuomet Aš pasirūpinsiu tavimi, apginsiu tave nuo atpildo už tavo nuodėmes.“ Nuodėmingas poelgis yra toks poelgis, kurį gyvoji būtybė padaro užmiršusi apie savo ryšį su Viešpačiu. Net ir dorybinga veikla materialia-me pasaulyje iš esmės yra nuodėmė, nes dorybinga veikla žmonės užsiima ieškodami juslinių malonumų. Pavyzdžiui, yra tokių, kurie aukoja skurstantiems pinigais, tikėdamiesi ateityje keturiskart didesnio atlygio. Tokia labdaringa veikla priklauso aistros *gunos* kategorijai. Visi mūsų poelgiai šiame pasaulyje didesniu ar mažesniu mastu yra paveikti materialios gamtos *gunų*, todėl bet kuris poelgis materialiaame pasaulyje, išskyrus tarnystę Viešpačiui, yra nuodėmė. Darydami nuodėmę, mes atsiduriame materialių iliuzinių pagundų valdžioje ir imame tapatinti save su materialiu kūnu. Jei kūnas esu aš, vadinasi visa, kas jį supa, yra „mano“. Štai kodėl Devahūti prašo Viešpaties Kapilos išvaduoti ją iš klaidingos savimonės pančių ir padėti nusikratyti iliuzinio nuosavybės jausmo.

11 TEKSTAS

तं त्वा गताहं शरणं शरण्यं
 स्वभृत्यसंसारतरोः कुठारम् ।
 जिज्ञासयाहं प्रकृतेः पूरुषस्य
 नमामि सद्धर्मविदां वरिष्ठम् ॥११॥

*tam tvā gatāham śaraṇam śaraṇyam
 sva-bhṛtya-saṁsāra-taroḥ kuṭhāram
 jijñāsayāham prakṛteḥ pūruṣasya
 namāmi sad-dharma-vidām varīṣṭham*

tam – ši asmenybė; *tvā* – Tau; *gatā* – iškeliauvau; *aham* – aš; *śaraṇam* – prieglobstis; *śaraṇyam* – tinkama būti prieglobsčiu; *sva-bhṛtya* – Tavo globotiniams; *saṁsāra* – materialios būties; *taroḥ* – medį; *kuṭhāram* – kirvis; *jijñāsayā* – trokšdama pažinti; *aham* – aš; *prakṛteḥ* – materiją (moterį); *pūruṣasya* – dvasią (vyrą); *namāmi* – aš pagarbiai lenkiuosi; *sat-dharma* – amžinąją veiklą; *vidām* – iš tų, kas pažįsta; *varīṣṭham* – didingiausiam.

Devahūti tėsė: Aš renkuosi prieglobstį prie Tavo lotosinių pėdų, nes Tu esi vienintelis, galintis jį suteikti. Tu esi tas kirvis, kuris gali nukirsti materialios būties medį. Todėl su didžiausia pagarba lenkiuosi Tau, didžiausiajam iš transcendentalistų, ir prašau paaiškinti vyro ir moters santykių esmę, atskleisti materijos ir dvasios santykį.

Komentaras: Sāṅkhya filosofijos objektas, kaip žinome, yra *prakṛti* ir *puruṣa*. *Puruṣa* vadina Aukščiausiąjį Dievo Asmenį arba žmogų, kuris pamėgdžioja Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, stengdamasis būti džiaugsmo subjektu, o *prakṛti* reiškia „gamta“. *Puruṣos*, gyvosios esybės gyvenančios materialiam pasaulyje, eksploatuoja materialios gamtos resursus. Sudėtingi ir painūs *prakṛti* ir *puruṣos*, džiaugsmo subjekto ir objekto, santykiai yra *samsāros*, materialios vergystės, priežastis. Devahūti norėjo nukirsti savo materialios būties medį ir ji surado patį tinkamiausią tam instrumentą, Kapilą Munį. Penkioliktame „Bhagavad-gīto“ skyriuje materialios būties medis vadinamas *aśvattha*, šio medžio šaknys stiebiasi į viršų, o šakos auga žemyn. „Bhagavad-gītā“ pataria gyvajai būtybei pakirsti materialios būties medžio šaknis atsižadėjimo kirviu. Kas yra prisirišimas? Prisirišimas – tai jėga, jungianti *prakṛti* ir *puruṣą*. Gyvosios esybės siekia viešpatauti materialiam pasaulyje. *Puruṣa* sąlygota siela vadinasi todėl, kad ji žvelgia į materialią gamtą kaip į savo malonumų objektą ir taikosi užimti džiaugsmo subjekto padėtį.

Devahūti klausinėja Kapilą Munį, nes žino, kad tiktai jis gali pakirsti jos prisirišimą prie materialaus pasaulio. Gyvosios esybės vyro ir moters pavidalais siekia mėgautis materijos galia. Todėl iš dalies kiekviena gyvoji esybė yra *puruṣa*, nes pats žodis *puruṣa* reiškia „džiaugsmo subjektas“, o *prakṛti* reiškia „džiaugsmo objektas“. Materialiam pasaulyje vadinamieji vyrai ir moterys mėgdžioja tikrąjį *puruṣą*. Tikrovėje vienintelis transcendentinis džiaugsmo subjektas yra Aukščiausiasis Viešpats, o likusios gyvosios esybės skirtinos *prakṛti* kategorijai. „Bhagavad-gītā“ apibūdina materiją kaip *aparā-prakṛti*, žemesniąją būtį. Be žemesniosios egzistuoja ir aukštesnioji būtis, kuriai priklauso gyvosios esybės. Gyvosios esybės taip pat yra *prakṛti*, džiaugsmo objektas, tačiau *māyos* užburtos jos veikia prieš savo prigimtį ir mėgina tapti džiaugsmo subjektais. Tatai ir nulemia *samsāra-bandhā*, gyvosios esybės vergystę materialiam pasaulyje. Devahūti norėjo ištrūkti iš sąlygotos būties nelaisvės ir visa esybė atsiduoti Viešpaties valiai. Devahūti posme vadina Viešpatį *śaranya*, „vieninteliu asmenimi, kurio valiai verta atsiduoti“, nes Viešpats valdo visas vertenybes ir lobius. Tas, kuris nori išsivaduoti iš kančių, turi atsiduoti Aukščiausiajam Dievo Asmeniui. Pastarajame posme Viešpats pavadintas ir *sad-dharma-vidān*

variṣṭham. Tai reiškia, kad iš visų transcendentinės veiklos formų geriausia yra amžina meilės tarnystė Aukščiausiajam Dievo Asmeniui. Dažnai žodis *dharma* verčiamas kaip „religija“, tačiau tai ne visai tikslu. Iš tikrųjų *dharma* reiškia „tai, ko negalima atsieti nuo objekto“, „esminis objekto bruožas“. Antai šiluma yra neatsiejama ugnies ypatybė, tad šilumą galima pavadinti ugnies *dharma*, jos esme. O *sad-dharma* reiškia „amžina veikla, priedermė“. Amžina gyvųjų būtybių priedermė yra transcendentinė meilės tarnystė Viešpačiui. Kapiladevos išdėstytos *sāṅkhyos* filosofijos tikslas – propaguoti tyrą besąlyginę pasiaukojimo tarnystę. Todėl neatsitiktinai Devahūti posme vadina Kapilą didžiausiu autoritetu tarp išminčių, žinančių transcendentinės gyvosios būtybės veiklos esmę.

12 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
इति स्वमातुर्निरवद्यमीप्सितं
निश्म्य पुंसामपवर्गवर्धनम् ।
धियाभिनन्द्यात्मवतां सतां गति-
र्बभाष ईषत्स्मितशोभिताननः ॥१२॥

maitreya uvāca
iti sva-mātur niravadyam īpsitam
nīśamya puṁsām apavarga-varadhanam
dhiyābhinandyātmavatāṁ satāṁ gatir
babhāṣa īṣat-smita-śobhitānanaḥ

maitreyaḥ uvāca – Maitreya tarė; *iti* – taip; *sva-mātuḥ* – Savo motinai; *niravadyam* – tyrą; *īpsitam* – troškimą; *nīśamya* – išklausęs; *puṁsām* – žmonių; *apavarga* – materialios būties nutraukimą; *vardhanam* – stiprėjančių; *dhiyā* – mintyse; *abhinandya* – padėkojo; *ātma-vatām* – siekiančių savęs pažinimo; *satām* – transcendentalistų; *gatiḥ* – kelią; *babhāṣe* – Jis apibūdino; *īṣat* – švelnia; *smita* – šypsena; *śobhita* – nuostabiame; *ānanaḥ* – Jo veide.

Maitreya tarė: Išklausęs motinos žodžius, kuriuose atsispindėjo jos kilnus, nuoširdus noras siekti transcendentinio pažinimo, Viešpats mintyse padėkojo jai už klausimus ir šypsodamasis ėmė pasakoti jai apie kelią, kurį renkasi dvasinio susivokimo siekiantys transcendentalistai.

Komentaras: Devahūti prisipažino sūnui, kad yra materialios būties nelaisvėje, išsakė savo troškimą iš jos ištrūkti. Jos klausimai, su kuriais ji kreipiasi į Viešpatį Kapilą, sudomins visus tuos, kurie nuoširdžiai trokšta išsivaduoti iš materijos nelaisvės ir veržiasi į dvasinį tobulumą. Jei žmogus nesidomi dvasiniu gyvenimu, nenori suvokti savo tikrosios prigimties, jei materialiam pasaulyje jaučiasi patogiai, jei jo nekamuoja materiali būtis, vadinasi jis veltui gavo žmogaus kūną. Savo dvasinių poreikių patenkinimu nesirūpina tiktai paikuoliai, jie it gyvūnai tenkina vien savo fiziologinius poreikius – valgo, miega, ginasi ir poruojasi. Viešpats Kapila džiaugėsi motinos iškeltais klausimais, nes atsakymai į juos skatina žmogų siekti išsivadavimo iš sąlygotos materialios būties pančių. Tokie klausimai vadinasi *apavarga-wardhanam*. Tuos, kurie nuoširdžiai siekia dvasinio tobulumo, vadina *sat*, bhaktais. *Satām prasaṅgāt* (SB 3.25.25). *Sat* reiškia „amžinas“, o *asat* reiškia „laikinas“. Sanskrito žodžiu *sat* netinka vadinti tą, kuris nepasiekė dvasinio lygio, jis skirtinas *asat* kategorijai. *Asat* kategorijai priklausančių žmonių egzistencijos pagrindas netvirtas, laikinas, o amžiną gyvenimą pelno tik tie, kurie pasiekia dvasinį lygį. Mes, kaip dvasinės esybės, egzistuojame amžinai, tačiau *asat* būvį besirenkančios sielos ieško prieglobsčio materialiam pasaulyje ir neranda ramybės. *Asat* būvį siela renkasi todėl, kad jai būdingas *asad-grāhān*, troškimas semtis džiaugsmo iš materijos. Iš tikrųjų savo prigimtimi amžinoji siela nėra *asat*. Kas tai suvokia ir renka si Krišnos sąmonę, tampa *sat*. *Satām gatih* – tai kelias į amžinybę, kuriuo domisi išvadavimo siekiantys žmonės. Viešpats Kapila ir ima kalbėti apie šį kelią.

13 TEKSTAS

श्रीभगवानुवाच

योग आध्यात्मिकः पुंसां मतो निःश्रेयसाय मे ।
अत्यन्तोपरतिर्यत्र दुःखस्य च सुखस्य च ॥१३॥

śrī-bhagavān uvāca

*yoga ādhyātmikāḥ puṁsām mato niḥśreyasāya me
atyantoparatir yatra duḥkhasya ca sukhasya ca*

śrī-bhagavān uvāca – Dievo Asmuo tarė; *yogaḥ* – yogos sistema; *ādhyātmikāḥ* – susijusi su siela; *puṁsām* – gyvųjų esybių; *mataḥ* – tinkama; *niḥśreyasāya* – visuotinei gerovei; *me* – Mano; *atyanta* – visiškas; *uparatih* –

atsiribojimas; *yatra* – kur; *duḥkhasya* – nuo negandų; *ca* – ir; *sukhasya* – nuo džiaugsmų; *ca* – ir.

Dievo Asmuo tarė: Aukščiausioji yogos sistema – tai yoga, kuri sieja individualią sielą su Viešpačiu, kuri atneša gyvajai esybei aukščiausiąjį gėrį ir padeda jai atsiriboti nuo visų materialaus pasaulio negandų ir džiaugsmų.

Komentaras: Visi materialaus pasaulio gyventojai siekia laimės, tačiau materialaus pasaulio džiaugsmus visada lydi negandos. Šiame pasaulyje tikra laimė nepasiekiamo. Džiaugsmą materialiam pasaulyje visada temdo kančios šešėlis. Antai žmogui, norinčiam gerti pieną, tenka laikyti karvę ir rūpintis, kad ji duotų pieno. Pienas labai skanus, jį gerti tikras malonumas, tačiau už tokį malonumą žmogui tenka užmokėti sunkiu darbu. *Yogos* tikslas, kaip teigia Viešpats, – kartą ir visiems laikams padaryti galą tiek materialiams džiaugsmams, tiek materialioms negandoms. „Bhagavad-gītoje“ Kṛṣṇa teigia, kad *bhakti-yoga* yra aukščiausioji *yoga*. Taip pat Jis teigia, kad reikia mokytis kantriai pakelti likimo smūgius, neprarasti savitvardos nei džiaugsmo, nei skausmo akimirkomis. Žinoma, kitas sakys, kad materialiai laimė negali atnešti žmogui negandų, tačiau žmonės žino, kad „materialią laimę“ visada lydi materialios negandos. Toks yra materialaus pasaulio dėsnis. Viešpats Kapila teigia, kad *yoga* yra mokslas apie sielą. *Yoga* praktikuojama norint pasiekti tobulumą ir dvasinį būvį. *Yogos* aukštumas pasiekęs žmogus pakyla virš materialių džiaugsmų ir negandų į transcendentinį lygį. Tolesniuose posmuose Viešpats Kapila paaiškina, kodėl *yoga* vadinama transcendentiniu mokslu. Pastarajame posme jis mus tik supažindina su šia sąvoka.

14 TEKSTAS

तमिमं ते प्रवक्ष्यामि यमवोचं पुरानग्रे ।
ऋषीणां श्रोतुकामानां योगं सर्वाङ्गनैपुणम् ॥१४॥

tam imam te pravakṣyāmi yam avocaṁ purānaghe
ṛṣīṇāṁ śrotu-kāmānām yogam sarvāṅga-naipuṇam

tam imam – apie tą pačią; *te* – tau; *pravakṣyāmi* – Aš paskelbsiu; *yam* – kurią; *avocaṁ* – Aš pasakojau; *purā* – anksčiau; *anaghe* – o doringoji motina; *ṛṣīṇām* – išminčiams; *śrotu-kāmānām* – troškusiems išgirsti;

yogam – apie *yogos* sistemą; *sarva-aṅga* – įvairiapusiškai; *naipuṇam* – naudingą ir praktišką.

O doringoji motina, aš rengiuosi tau paskelbti apie senovinę *yogos* sistemą, kurią kitados iš mano lūpų išgirdo didieji išminčiai. Ši *yoga* yra įvairiapusiškai naudinga ir praktiška.

Komentaras: Viešpats naujų *yogos* sistemų neišradinėja. Atsiranda apsišaukėlių, vadinančių save Dievo įsikūnijimais ir propaguojančių pačių sukurtus teologinius mokymus, naujai aiškinančius Absoliučios Tiesos esmę. Čia mes matome visai kitą vaizdą. Kapila Munis, Pats Aukščiausiasis Viešpats, galėtų sukurti naują tik Savo motinai skirtą filosofinį mokymą, tačiau Jis sako: „Aš rengiuosi paskelbti tau senovinį mokymą apie *yogos* sistemą, kurią kitados iš mano lūpų išgirdo didieji išminčiai, nes jie kaip ir tu degė troškimu ją išgirsti.“ Nepriekaištingą savęs pažinimo mokymą formuluoja Vedos, todėl nėra jokio reikalo kurti naujas *yogos* sistemas ir klaidinti nekaltus žmones. Mūsų laikais tapo madinga atsisakyti tradicinių *yogos* sistemų ir vietoj jų piršti žmonėms falsifikatus, dangstant juos naujos *yogos* sistemos vardu.

15 TEKSTAS

चेतः खल्वस्य बन्धाय मुक्तये चात्मनो मतम् ।
गुणेषु सक्तं बन्धाय रतं वा पुंसि मुक्तये ॥१५॥

cetaḥ khalv asya bandhāya muktaye cātmano matam
guṇeṣu saktam bandhāya ratam vā puṁsi muktaye

cetaḥ – sąmonė; *khalu* – išties; *asya* – jo; *bandhāya* – kad pakliūtų į vergiją; *muktaye* – kad gautų išsivadavimą; *ca* – ir; *ātmanah* – gyvosios esybės; *matam* – manoma; *guṇeṣu* – trijų materialios gamtos *guṇų*; *saktam* – sužavėta; *bandhāya* – materialaus gyvenimo; *ratam* – susieja su; *vā* – arba; *puṁsi* – Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu; *muktaye* – pasiekia išvadavimą.

Sąlygotas būvis yra toks būvis, kai gyvosios esybės sąmonė būna sužavėta trijų materialios gamtos *guṇų*. Tačiau kai savo sąmonę gyvoji esybė susieja su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu, ji pasiekia išvadavimo būvį.

Komentaras: Krišnos sąmonė ir sąmonė, kurioje viešpatauja *māyā*, yra ne viena ir tas pat. *Guṇeṣu*, arba sąmonei, kurioje viešpatauja *māyā*, būdingas

neatsparumas materialios gamtos *guṇų* įtakai, priverčiantis gyvają būtybę veikti tai dorybės ir išminties, tai aistros, tai neišmanymo lygiu. Minėtos trys veiklos formos skiriasi kokybiškai, bet jų pagrindą sudaro siekimas patirti materialių malonumų, ir jos yra sąlygotos būties priežastis. Tačiau, kai gyvoji būtybė nukreipia savo sąmonę (*cetaḥ*) į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, Kṛṣṇą, kitaip sakant, įsisąmonina Jį, ji stoja į išsivadavimo kelią.

16 TEKSTAS

अहं ममाभिमानोत्थैः कामलोभादिभिर्मलैः ।
 वीतं यदा मनः शुद्धमदुःखमसुखं समम् ॥१६॥

*aham mamābhimānotthaiḥ kāma-lobhādibhir malaiḥ
 vītam yadā manaḥ śuddham aduḥkham asukham samam*

aham – aš; *mama* – mano; *abhimāna* – paklydimio; *utthaiḥ* – pagimdymas; *kāma* – geismas; *lobha* – godumas; *ādibhiḥ* – ir panašiai; *malaiḥ* – nuo sutepties; *vītam* – apsisalęs; *yadā* – kuomet; *manaḥ* – protas; *śuddham* – tyras; *aduḥkham* – nejausdamas kančių; *asukham* – nepatiriantis džiaugsmo; *samam* – pusiausvyroje.

Žmogaus mintys tampa skaidrios ir sąmonė išgrynėja jam nusiplovus aistros ir godumo suteptį, kurią gimdo klaidinga savimonė, savęs tapatinimas su kūnu („aš“) ir nuo jo priklausančia aplinka („mano“). Pasiekęs grynąjį sąmoningumą, žmogus pakyla virš materialios laimės ir kančių.

Komentaras: *Kāma* ir *lobha* yra materialios būties požymiai. Materialiame pasaulyje visi mes siekiame ką nors pasiglemžti. Posme teigiama, kad aistra ir godumas kyla gyvajai būtybei klaidingai tapatinant save su kūnu. Kai žmogus nusiplauna materijos suteptį, jo protas ir sąmonė apsisalo, pasiekia savo tikrąjį būvį. Gyvoji esybė, protas ir sąmonė nėra abstrakčios sąvokos, jie išties egzistuoja. Kalbėdami apie gyvają esybę, turime galvoje ir jos protą bei sąmonę. Kai protas ir sąmonė apsisalo, skirtumas tarp sąlygoto ir išvaduoto būvio tampa akivaizdus. Apvaliusi protą ir sąmonę gyvoji esybė pakyla virš materialios laimės ir kančių.

Jau pačioje pradžioje Viešpats Kapila mokė, kad tobula *yogos* sistema padeda pakilti virš materialių kančių ir laimės. Kaip tai galima pasiekti paaiškinta šiame posme – reikia apvalyti savo protą ir sąmonę. Tai galima padaryti praktikuojant *bhakti-yogą*. Kaip rašoma „Narada-paiṇca-

rātroje“, visų pirma reikia apvalyti protą ir jusles (*tat-paratvena nirmalam*), o norint tai pasiekti jusles reikia panaudoti tarnaujant Viešpačiui. Tokia *bhakti-yogos* metodo esmė. Protas negali nieko neveikti, neįmanoma sustabdyti mintis jame. Aišku, pasitaiko kvailių, kurie stengiasi pašalinti visas mintis arba priversti protą nieko neveikti, bet tai neįmanoma. Vienintelis metodas apvalyti protą – pripildyti jį minčių apie Kṛṣṇą. Protą reikia kuo nors užimti. Jei nuolat galvosime apie Kṛṣṇą, sąmonė savaime apsivalys ir materialūs troškimai bei godumas nebegalės jos užvaldyti.

17 TEKSTAS

तदा पुरुष आत्मानं केवलं प्रकृतेः परम् ।
निरन्तरं स्वयंज्योतिरणिमानमखण्डितम् ॥१७॥

*tadā puruṣa ātmānaṁ kevalaṁ prakṛteḥ param
nirantaraṁ svayaṁ-jyotir aṇimānam akhaṇḍitam*

tadā – tuomet; *puruṣaḥ* – individuali siela; *ātmānam* – save; *kevalam* – tyra; *prakṛteḥ param* – transcendentinė materialiai egzistencijai; *nirantaram* – neatsiejama; *svayam-jyotiḥ* – spindulingoji; *aṇimānam* – nepaprastai maža; *akhaṇḍitam* – nedaloma.

Pasiekus grynąjį sąmoningumą, siela suvokia egzistuojanti anapus materialaus pasaulio transcendentinėje tikrovėje, kurioje ji pati savaime spindi amžina šviesa. Tą akimirką ji suvokia, kad nepaisant savo menkumo, ji yra nedaloma.

Komentaras: Išgryninus sąmonę, t.y. išsąmoninus Kṛṣṇą, žmogus suvokia esąs menka nuo Aukščiausiojo Viešpaties neatsiejama dalelytė. Kaip teigiama „Bhagavad-gītoje“, *jīva*, individuali siela, yra amžina neatsiejama Aukščiausiojo dalelytė. Saulės šviesos korpuskulos yra saulės dalelytės, lygiai taip ir gyvoji esybė yra smulkiausioji Aukščiausiosios Dvasios dalelytė. Materialiu požiūriu individuali siela nėra atsieta nuo Aukščiausiojo Viešpaties, ji yra Viešpaties dalelytė pagal savo pirminę prigimtį. Klaidinga būtų manyti, kad būdama dvasinė dalelytė, ji yra atsieta nuo dvasios visybės. Filosofai *māyāvādžiai* tvirtina, kad dvasia yra vienis, o dvasios dalelytė, vadinama *jīva*, yra pakliuvusi į iliuzijos spąstus. Tačiau ši filosofija yra klaidinga, nes dvasia, skirtingai nei materija, yra nedaloma. *Jīva*, dvasinė dalelytė, amžinai yra dalelytė. Kol egzistuoja Aukščiausioji Dvasia, tol

egzistuoja ir Jos dalelytė. Kol švies Saulė, tol egzistuos ir saulės šviesos korpuskulos.

Vedos teigia, kad dydžiu *jīva* yra lygi vienai dešimtūkstantajai plauko galiuko daliai, neatsitiktinai ji vadinama mikroskopiškai maža dalelyte. Aukščiausioji Dvasia beribė, o gyvoji esybė, individuali siela, mikroskopiškai maža, nors kokybės požiūriu ji neatsiejama nuo Aukščiausiosios Dvasios. Pažymėtini du posmo žodžiai. Vienas iš jų – *nirantaram*, reiškia „tapatus“ arba „tos pačios prigimties“. Dar vienas individualios sielos bruožas, apie kurį kalbama posme, – *aṇimānam*. *Aṇimānam* reiškia „mikroskopiškai maža“. Aukščiausioji Dvasia yra visa persmelkianti, o dvasinė dalelytė, individuali siela, yra mikroskopiškai maža. Tikslesnė *akhaṇḍitam* samprata būtų ne „nedaloma“, bet „be galo maža savo prigimtimi“. Saulės šviesos korpuskula neatsiejama nuo saulės, tačiau ši dalelytė, palyginus su pačia saule, yra nepaprastai maža. Lygiai taip gyvoji esybė, iš prigimties kokybiškai tapati Aukščiausiajai Dvasiai, palyginus su Ja yra be galo maža.

18 TEKSTAS

ज्ञानवैराग्ययुक्तेन भक्तियुक्तेन चात्मना ।
परिपश्यत्युदासीनं प्रकृतिं च हतौजसम् ॥१८॥

*jñāna-vairāgya-yuktena bhakti-yuktena cātmanā
paripaśyaty udāsīnam prakṛtiṁ ca hataujasam*

jñāna – žinojimu; *vairāgya* – atsižadėjimu; *yuktena* – apdovanotas; *bhakti* – pasiaukojimo tarnyste; *yuktena* – užsiimantis; *ca* – ir; *ātmanā* – prote; *paripaśyati* – regi; *udāsīnam* – abejingas; *prakṛtiṁ* – materialiai būčiai; *ca* – ir; *hata-ujasam* – susilpnėja.

Susivokęs žmogus, kuris praktikuodamas pasiaukojimo tarnystę pažino tiesą ir išsiugdė atsižadėjimą, regi tikrovę tokią, kokia ji yra. Jis tampa abejingu materialiai būčiai, o materialios aplinkos poveikis jam labai susilpnėja.

Komentaras: Kaip ligas sukeliantys mikrobai pirmiausiai veikia nusilpusį organizmą, taip ir materialii gamta, iliuzinė galia, daugiausiai veikia silpnesnę, t.y. sąlygotą, o ne išvaduotą sielą. Pasiiekti išvadavimą reiškia susivokti dvasiškai. Norint jį pasiekti būtinos žinios, *jñāna* ir *vairāgya*, atsižadėjimas. Neturint žinių, savojo „aš“ esmės pažinti neįmanoma. Tas, kuris suvokia,

kad jis yra be galo maža Aukščiausiosios Dvasios dalelytė, tampa abejinga materialiam sąlygotam gyvenimui, o tai – pasiaukojimo tarnystės pradžia. Nenusiplovus materijos sutepties, pasiaukojimo tarnystės praktikuoti neįmanoma. Neatsitiktinai pastarajame posme pasakyta: *jñāna-vairāgya-yuktena* – tas, kuris iki galo suvokė savo prigimtį, atsižadėjo pasaulio ir neturi materialių potraukių, praktikuodamas tyrą pasiaukojimo tarnystę (*bhakti-yuktena*) gali pamilti Viešpatį ir tapti Jo tarnu. Žodis *paripaśyati* reiškia, kad toks žmogus regi tikrovę tokią, kokia ji yra. Pasiekus šį būvį materialis aplinka jam praktiškai nedaro jokios įtakos. Ši mintis patvirtinta ir „Bhagavad-gītoje“: *brahma-bhūtaḥ prasannātmā* – dvasiškai susivokęs žmogus pasiekia tikrąją laimę, jo ima neveikti materialis aplinka, todėl jis nieko nesigaili ir nieko netrokšta. Viešpats vadina šį būvį *mad-bhaktim labhate parām* – realia pasiaukojimo tarnystės pradžia. „Nārada-pañcarātroje“ pasakyta, kad apvaliusi savo jusles gyvoji būtybė gali panaudoti jas su pasiaukojimu tarnaudama Viešpačiui. Bhaktu žmogus netaps tol, kol jaučia silpnbę materialaus pasaulio sutepčiai.

19 TEKSTAS

न युज्यमानया भक्त्या भगवत्यखिलात्मनि ।
सद्द्रोऽस्ति शिवः पन्था योगिनां ब्रह्मसिद्धये ॥१९॥

*na yujyamānayā bhaktyā bhagavaty akhilātmani
sadrśo 'sti śivaḥ panthā yoginām brahma-siddhaye*

na – ne; *yujyamānayā* – praktikuodamas; *bhaktyā* – pasiaukojimo tarnystė; *bhagavati* – Aukščiausiam Dievo Asmeniui; *akhilātmani* – Supersielai; *sadrśaḥ* – kaip; *asti* – yra; *śivaḥ* – palankų; *panthāḥ* – kelią; *yoginām* – yogas; *brahma-siddhaye* – siekiant savęs pažinimo tobulumo.

Nė vienas yogas neįstengs pasiekti aukščiausios dvasinio pažinimo pakopos, jei jis nepraktikuos pasiaukojimo tarnystės Aukščiausiam Dievo Asmeniui, nes pasiaukojimo tarnystė – tai vienintelis palankus kelias. Juo galima pasiekti dvasinį tobulumą.

Komentaras: Posme aiškiai sakoma, kad tobulo žinojimo ir pasaulio atsižadėjimo tegalima pasiekti praktikuojant pasiaukojimo tarnystę. *Na yujyamānayā* reiškia „nesusijęs“. Pasiaukojimo tarnystės sąvoka neatsiejama nuo tarnystės objekto. Tarnystė turi būti skiriama Aukščiausiam

Dievo Asmeniui, būties Supersielai. Tai vienintelis kelias į savęs pažinimą, tai vienintelis būdas patirti Brahmaną. Žodis *brahma-siddhaye* suponuoja savojo „aš“ ir materijos skirtybės, savęs kaip Brahmano suvokimą. Vedose šią idėją reiškia *ahaṁ brahmāsmi* aforizmas. *Brahma-siddhi* reiškia, kad žmogus turi įsisąmoninti esąs ne materija, o tyra siela. *Yogū* yra įvairių, tačiau iš esmės visi *yogai* siekia savęs, arba, kitaip tariant, Brahmano pažinimo. Posme aiškiai teigiama – kol žmogus nepasišvęs pasiaukojimo tarnystei Aukščiausiam Dievo Asmeniui, jam bus labai sunku stoti į *brahma-siddhi* kelią.

Pirmosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės antrojo skyriaus pradžioje teigiama, kad su pasiaukojimu Vāsudevai tarnaujantis žmogus savaime, be atskirų pastangų, pelno dvasinį žinojimą ir materialaus pasaulio atsižadėjimą. Vadinasi, pažinimo ir atsižadėjimo bhaktui specialiai siekti nereikia. Pasiukojimo tarnystė yra labai efektyvus metodas. Tam, kuris tarnauja Viešpačiui, atsiveria viskas. Pasiukojimo tarnystė, kaip teigia posmas, yra *śivaḥ panthāḥ*, vienintelis palankus dvasinio pažinimo kelias. Tai pats slaptingiausias Brahmano pažinimo kelias. Posme kalbama, kad į aukščiausiąją Brahmano pažinimo pakopą veda palankus pasiaukojimo tarnystės kelias. O tai reiškia, kad menamas Brahmano pažinimas, arba *brahmajyoti* švytėjimo pažinimas, nėra *brahma-siddhi*. *Brahmajyoti* švytėjimo skraistė slepia Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Viename Upaniṣadų tekstų bhaktas prašo Viešpatį pašalinti akinantį *brahmajyoti* švytėjimą, kuris slepia tikrąjį, amžiną Viešpaties veidą. Neįsisąmoninus, kad Viešpats turi transcendentinį kūną, apie *bhakti* negali būti ir kalbos. *Bhakti* reikalauja pasiaukojimo tarnystės gavėjo arba objekto ir Jam savo tarnystę skiriančio bhakto egzistavimo. Taigi, *brahma-siddhi*, aukščiausias tobulumas, kuris vainikuoja pasiaukojimo tarnystę, yra Aukščiausiojo Dievo Asmens pažinimas. Aukščiausiojo Viešpaties kūno skleidžiamo švytėjimo patyrimas dar nėra aukščiausioji Brahmano patyrimo pakopa, *brahma-siddhi*. Patyrus Paramātmą, vieną iš Aukščiausiojo Dievo aspektų, Viešpats irgi nesuvokiamas iki galo, nes būties Supersielai, *akhilātmā*, yra ne kas kita kaip Bhagavānas, Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Pažinusiam Dievą, kaip Aukščiausiąjį Asmenį, atsiveria ir kiti Jo aspektai: Paramātmā ir Brahmanas. Toks visiškas Dievo pažinimas ir vadinasi *brahma-siddhi*.

20 TEKSTAS

प्रसङ्गमजरं पाशमात्मनः कवयो विदुः ।
स एव साधुषु कृतो मोक्षद्वारमपावृतम् ॥२०॥

*prasaṅgam ajaram pāsam ātmanah kavayo viduḥ
sa eva sādhuṣu krto mokṣa-dvāram apāvṛtam*

prasaṅgam – prisirišimas; *ajaram* – stiprus; *pāsam* – pančiai; *ātmanah* – sielai; *kavayaḥ* – išmanantis žmogus; *viduḥ* – žino; *saḥ eva* – tas pats; *sādhuṣu* – į bhaktus; *krtaḥ* – nukreiptas; *mokṣa-dvāram* – vartus į išvadavimą; *apāvṛtam* – atveria.

Kiekvienas išmanantis žmogus labai gerai suvokia, kad prisirišimas prie materijos yra stipriausi pančiai dvasinei sielai. Bet jei prisirišame prie dvasiškai susivokusį bhaktų, tai atveria vartus į išvadavimą.

Komentaras: Posme kalbama, kad prisirišimas prie materijos yra nelaisvės ir sąlygotos būties priežastis, tačiau pakeitus prisirišimo objektą, prieš mus atsiveria vartai į išvadavimą. Prieraišumo neįmanoma išgyvendinti, tereikia pakeisti jo objektą. Prieraišumas materialiams daiktams įvardijamas kaip materialinė sąmonė, o prierašimas Krišnai ir Jo tarnams – Krišnos sąmonė. Taigi, prierašimo pagrindas yra sąmonė. Posme aiškiai teigiama, kad išgryninus materialią sąmonę ir transformavus ją į Krišnos sąmonę mes pasieksime išvadavimą. Nepaisant raginimų atsisakyti prisirišimų, iš esmės kalbant, gyvoji esybė negali nieko netrokšti. Prieraišumas kyla iš gyvosios esybės prigimties. Patirtis rodo, kad vieniši, bevaikiai žmonės dažnai atiduoda visą savo meilę katėms ar šunims. Šis pavyzdys rodo, kad prierašimas neįveikiamas, jo negalima užgniaužti, jį tiesiog reikia panaudoti kilniam tikslui. Mūsų prisirišimas prie materialių daiktų pasmerkia mus vergystei, sąlygotam gyvenimui, tačiau jeigu savo prisirišimą nukreipsime į Aukščiausiąjį Dievą Asmenį arba Jo bhaktą, pasieksime išvadavimą.

Posmas ragina mus prisirišimo objektu pasirinkti dvasiškai susivokusius bhaktus, *sādhu*. O kas vadintinas *sādhu*? *Sādhu* nėra paprastas žmogus šafrano spalvos apdarais ir ilga barzda. „Bhagavad-gītā“ apibūdina *sādhu* kaip žmogų, kuris besąlygiškai atsideda pasiaukojimo tarnystei. *Sādhu* laikytinas net ir tas, kuris ne itin griežtai laikosi pasiaukojimo tarnystės priesakų, bet šventai tiki Krišną, Aukščiausiąjį Dievą Asmenį. *Sādhur eva sa mantavyaḥ*. *Sādhu* niekada neiškrypsta iš pasiaukojimo tarnystės kelio. Pastarajame posme nurodyta, kad žmogui trokštančiam patirti Brahmaną, t.y. pasiekti dvasinį tobulumą, reikia prisirišti prie *sādhu*, bhakto. Tą patį sako ir Viešpats Caitanya. *Lava-mātra sādhu-saṅge sarva-siddhi haya* – net ir akimirka bendravimo su *sādhu* atveria žmogui kelią į tobulumą.

Žodžiai *mahātmā* ir *sādhu* yra sinonimai. Tarnavimas *mahātmāi*, iškilniam Viešpaties bhaktui – tai tiesus kelias į išvadavimą – *dvāram āhur vimukteḥ*. *Mahat-sevām dvāram āhur vimuktes tamo-dvāram yoṣitām saṅgi-*

saṅgam (SB 5.5.2). O tarnavimas materialistams duoda visiškai priešingus rezultatus. Tarnaudami užkietėjusiam materialistui, arba žmogui, kuriam rūpi tiktai jusliniai malonumai, mes tiesiame sau kelią į pragarą. Šią mintį patvirtina ir pastarasis posmas. Prisirišimas prie bhakto reiškia prierašumą Viešpaties tarnystei, nes *sādhu* su juo bendraujančius moko kaip tapti bhaktais, kaip garbinti Viešpatį ir nuoširdžiai Jam tarnauti. Tarnystė Viešpačiui yra *sādhu* dovana su juo bendraujančiam žmogui. Norint bendrauti su *sādhu*, mes turime laukti iš jo ne patarimų kaip pagerinti savo materialią padėtį, o pamokymų, kurie padės mums perkirsti materialių prisirišimų mazgą mūsų širdyje, atsikratyti jų pražūtingo poveikio ir tobulėti pasiaukojimo tarnystėje. Tai rezultatas, kurį duoda bendravimas su *sādhu*. Neatsitiktinai Kapila Munis kreipdamasis į Devahūti iš pat pradžių pabrėžia, kad pirmasis žingsnis į išsivadavimą yra bendravimas su *sādhu*.

21 TEKSTAS

तितिक्षवः कारुणिकाः सुहृदः सर्वदेहिनाम् ।
अजातशत्रवः शान्ताः साधवः साधुभूषणाः ॥२१॥

titikṣavaḥ kāruṇikāḥ suhr̥daḥ sarva-dehinām
ajāta-śatravaḥ śāntāḥ sād havaḥ sādhu-bhūṣaṇāḥ

titikṣavaḥ – kantrus; *kāruṇikāḥ* – gailestingas; *suhr̥daḥ* – draugiškas; *sarva-dehinām* – visoms gyvosioms esybėms; *ajāta-śatravaḥ* – niekam nejaučiantis priešiškumo; *śāntāḥ* – taikus; *sād havaḥ* – gyvena pagal šventraščių priesakus; *sādhu-bhūṣaṇāḥ* – papuoštas kilniausiomis ypatybėmis.

Sādhu yra kantrus ir gailestingas. Jis kupinas draugiškumo visoms gyvosioms esybėms, neturi priešų, yra taikus, gyvena pagal šventraščių priesakus ir pasižymi kilniausiomis ypatybėmis.

Komentaras: *Sādhu*, kaip jau sakyta, yra Dievo Asmens bhaktas, todėl jis siekia duoti žmonėms žinių apie pasiaukojimo tarnystę Viešpačiui. Taip pasireiškia jo gailestingumas. Jis žino, kad nepraktikuojantis pasiaukojimo tarnystės žmogus gyvena veltui. Klajodamas po šalį bhaktas beldžiasi į kiekvienas duris ir ragina žmones: „Įsisąmoninkite Kṛṣṇą, tapkite Kṛṣṇos bhaktais, nepražudykite gyvenimo pataikaudami savo gyvuliškiems instinktams. Kūnas žmogui duotas tam, kad jis dvasiškai susivoktų, t.y. įsisąmonintų Kṛṣṇą.“ Skelbdamas šias tiesas *sādhu* rūpinasi savo artimu, jam nepakanka to, kad jis pats pasiekė išvadavimą. Jo gailestingumas puolusiomis sieloms

beribis. Tai vienas iš *sādhu* broožų, *kāruṇika*, begalinė užuojauta visoms puolusioms sieloms. *Sādhu* būtina neišsenkanti kantrybė, nes pamokslaudamas jis neišvengiamai susiduria su daugybe priešininkų. Žmonės veja jį šalin, įžeidinėja, nes toli gražu ne visos sąlygotos sielos yra pasirengusios išklaudyti transcendentinį mokymą apie pasiaukojimo tarnystę Viešpačiui. Sąlygotos sielos dvasinė sveikata yra sutrikusi, todėl dvasinės žinios kelia jai susierzinimą. *Sādhu* imasi nedėkingo uždavinio – įtikinti sąlygotas sielas, kad pasiaukojimo tarnystė yra būtinybė. Kartais prieš bhaktus netgi panaudojama fizinė jėga. Viešpatis Jėzus Kristus buvo nukryžiuotas, Haridāśą Țhākurą mušė lazdomis dvidešimt dviejose turgaus aikštėse, o artimiausią Viešpaties Caitanyos bendražygi, Nityānandą, užsipulė broliai Džagajus ir Madhajus. Tačiau šie Viešpaties bhaktai kantriai pakėlė visus įžeidimus ir kančias, atmindami, kad atėjo į žemę gelbėti puolusių sielų. Ypatinga kantrybė ir užuojauta visoms puolusioms sieloms – vienas iš *sādhu* broožų. *Sādhu* galestingas, nes jis linki gero visoms gyvosioms esybėms, ne tik žmonėms, bet ir gyvūnams. *Sarva-dehinām* reiškia „visos gyvosios esybės, turinčios materialų kūną.“ Materialų kūną turi ne tik žmonės, bet ir kitos gyvosios esybės. Viešpaties bhaktas yra vienodai galestingas kiekvienai gyvajai esybei, ar tai būtų katė, šuo ar medis. Jis stengiasi padėti visoms gyvosioms esybėms ištrūkti iš materijos nelaisvės. Antai, Śivānanda Sena, vienas iš Viešpaties Caitanyos mokinių, dovanuoja išvadavimą šuniui, nes svarbiausia jam buvo siela. Yra žinoma nemažai atvejų, kai šunims nusišypsodavo laimė sutikti *sādhu* ir jie gaudavo išvadavimą, nes *sādhu* rūpi visų gyvųjų esybių gerovė. Tačiau, nepaisant to, kad *sādhu* yra draugiškas visoms gyvosioms esybėms ir niekam nejaučia priešiško, žmonės būna labai nedėkingi, todėl ir *sādhu* dažnai turi daug priešų.

Kuo priešas skiriasi nuo draugo? Visų pirma savo požiūriu į mus. *Sādhu* negaili jėgų stengdamasis padėti sąlygotoms sieloms išsivaduoti iš materijos nelaisvės, todėl sąlygotai sielai nėra geresnio draugo už *sādhu*, kuris nurodo jai kelią į išvadavimą. *Sādhu* būdinga vidinė ramybė, jis ramiai ir nesiblaškydamas laikosi šventraščių priesakų. *Sādhu* – tai žmogus, vykdančis šventraščių priesakus, Viešpaties bhaktas. Žmogus, kuris nuoširdžiai laikosi šventraščių nurodymų, neišvengiamai tampa bhaktu, nes visi šventraščiai vieningai ragina mus besąlygiškai paklusti Aukščiausiojo Dievo Asmens priesakams. Taigi, *sādhu* vadintinas žmogus, kuris laikosi šventraščių priesakų ir yra Viešpaties bhaktas. Visos čia minėtos ypatybės būdingos bhaktui. Bhaktas išsiugdo kilniausius pusdievių broožus, o nebhaktas, net jei žemišku požiūriu jis gerai išauklėtas ir apsišvietęs, dvasine prasme negali pasigirti geromis ypatybėmis, kurios būdingos dvasiškai susivokusiam bhaktui.

22 TEKSTAS

मय्यनन्येन भावेन भक्तिं कुर्वन्ति ये दृढाम् ।
मत्कृते त्यक्तकर्माणस्त्यक्तस्वजनबान्धवाः ॥२२॥

*mayy ananyena bhāvena bhaktim kurvanti ye dṛḍhām
mat-kṛte tyakta-karmāṇas tyakta-svajana-bāndhavāḥ*

mayi – Man; *ananyena bhāvena* – nemąstydamas apie nieką kitą; *bhaktim* – pasiaukojimo tarnyste; *kurvanti* – užsiima; *ye* – tie, kurie; *dṛḍhām* – tvirti; *mat-kṛte* – vardan Manęs; *tyakta* – atsisakę; *karmāṇaḥ* – veiklos; *tyakta* – nutraukia; *sva-jana* – šeimyninius ryšius; *bāndhavāḥ* – santykius su draugais.

Toks sādhu niekada neapleidžia pasiaukojimo tarnystės Viešpačiui. Vardan Viešpaties jis nutraukia visus ryšius su pasauliu, užmiršta šeimą ir draugus.

Komentaras: Pasaulio atsižadėjusį žmogų, *sannyāsī*, irgi vadina *sādhu*, nes vardan Viešpaties jis atsisakė visko: namų, materialių patogumų, draugų, giminaičių, pareigų draugų ir artimųjų atžvilgiu. Viso to jis atsisakė vardan Aukščiausiojo Dievo Asmens. *Sannyāsī* paprastai duoda atsižadėjimo įžadus, tačiau jo duoti įžadai atneš savo vaisius tik tuo atveju, jeigu jis elgsis ryžtingai ir visas savo jėgas aukos tarnystei Viešpačiui. Neveltui čia pasakyta: *bhaktim kurvanti ye dṛḍhām*. Tas, kuris davęs atsižadėjimo įžadus nuoširdžiai tarnauja Viešpačiui, yra *sādhu*. *Sādhu* atsisako savo pareigų visuomenei, šeimai, žmonijai, kad visas savo jėgas skirtų Viešpaties tarnystei. Vos atėjęs į pasaulį žmogus jau turi pareigas savo tėvynainiams, pusdieviams, didiesiems išminčiams, gyvūnams, tėvams, protėviams ir daugeliui kitų. O tam, kuris kartą ir visiems laikams atsisakė savo priedermių vardan Aukščiausiojo Viešpaties, negresia bausmė už jų nevykdymą. Tačiau, jeigu šių pareigų žmogus atsisako vardan juslinių malonumų, gamtos dėsniams ir griežtai nubaus.

23 TEKSTAS

मदाश्रयाः कथा मृष्टाः शृण्वन्ति कथयन्ति च ।
तपन्ति विविधास्तापा नैतान्मद्गतचेतसः ॥२३॥

*mad-aśrayāḥ kathā mṛṣṭāḥ śṛṇvanti kathayanti ca
tapanti vividhās tāpā naitān mad-gata-cetasah*

mat-āśrayāḥ – apie Mane; *kathāḥ* – pasakojimų; *mṛṣṭāḥ* – nuostabių; *śṛṅvanti* – jie klauso; *kathayanti* – jie šlovina; *ca* – ir; *tapanti* – sukelia kančias; *vividhāḥ* – įvairias; *tāpāḥ* – materialias kančias; *na* – ne; *etān* – jiems; *mat-gata* – sutelkę į Mane; *cetasah* – savo mintis.

Nuolat klausydamasis pasakojimų apie Mane, Aukščiausią Dievo Asmenį ir šlovindamas Mane, sādhu nepatiria materialių kančių, nes visos jo mintys sukasi apie dieviškus Viešpaties žaidimus ir žygius.

Komentaras: Materialus pasaulis – tai nesibaigiančių kančių virtinė. Kančių mums sukelia kūnas, protas, kitos gyvosios esybės ar gamtos gaivalai. Tačiau *sādhu* visiškai nekreipia į tai dėmesio, nes mintimis gyvena su Kṛṣṇa. Pasinėręs į Kṛṣṇos sąmonę, jis kalba vien tiktai apie Viešpaties žygius. Antai, Mahārāja Ambariṣa kalbėjo vien apie Viešpaties pramogą. *Vacāmsi vaikuṅṭha-guṇānuvarṇane* (SB 9.4.18). Kiekvienas jo lūpomis ištartas žodis šlovino Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. *Sādhu* visuomet trokšta klausytis apie Viešpaties ar Jo bhaktų žygius. Pasinėrę į Kṛṣṇos sąmonę jie pamiršta apie materialias kančias. Užmiršus apie Viešpaties žygius, sąlygota siela neranda vidinės ramybės, ją slepia materialūs vargai ir nelaimės. O bhaktai, nuolat mąstantys ir kalbantys apie Viešpaties žygius, užmiršta apie materialaus gyvenimo negandas.

24 TEKSTAS

त एते साधवः साध्वि सर्वसङ्गविवर्जिताः ।
सङ्गस्तेष्वथ ते प्रार्थ्यः सङ्गदोषहरा हि ते ॥२४॥

ta ete sādhaveḥ sādhvi sarva-saṅga-vivarjitāḥ
saṅgas teṣv atha te prārthyah saṅga-doṣa-harā hi te

ta ete – būtent šie; *sādhaveḥ* – bhaktai; *sādhvi* – doroji moterie; *sarva* – nuo visų; *saṅga* – prisirišimų; *vivarjitāḥ* – išsivadavę; *saṅgaḥ* – prisirišimo; *teṣu* – prie jų; *atha* – tuomet; *te* – tu; *prārthyah* – turi siekti; *saṅga-doṣa* – pragaištingą materialių prisirišimų įtaką; *harāḥ* – nukenksmina; *hi* – išties; *te* – jie.

O skaisčioji, doroji motina, Aš išvardinau tau didžiųjų bhaktų, kurie abejingi visoms materialioms pagundoms, dorybes. Visada siek tokių šventųjų bendrijos, nes tik artumas jiems gali nukenksminti pragaištingą materialių prisirišimų įtaką.

Komentaras: Kreipdamasis į motiną Devahūti, Kapila Munis teigia, kad norint atsikratyti materialių prisirišimų, jai reikėtų laikytis *sādhu*, bhaktų, nebeturinčių tokių materialių prisirišimų, draugijos. „Bhagavad-gītoje“ (15.5) vadinamos žmogaus, kuris nusipelnė Dievo karalystės, dorybės: *nirmāna-mohā jita-saṅga-doṣāḥ*. Čia kalbama apie žmogų, neturintį pasipūtusio savininko kompleksų. Kad ir koks turtingas ir gerbiamas būtų žmogus, jei jis nori sugrįžti namo pas Dievą, į dvasinę karalystę, turi išgyvendinti savo pasipūtimą, klaidingus savininkiškus jausmus, kurie laiko jį iliuzijos nelaisvėje.

„Bhagavad-gītos“ posme vartojamu žodžiu *moha* įvardijamas iliuzinis jausmas, kuriuo vadovaudamasis žmogus laiko save turtuoliu arba skurdžium. Šiame pasaulyje žmonių skirstymas į turtuolius ir vargšus arba bet kurie kiti vertinimai, pagal materialaus gyvenimo skirtumus, yra apgaulingi, nes pats materialus kūnas nėra amžinas. Tyra siela, norinti išsivaduoti iš materijos nelaisvės, pirmiausiai turėtų atsiriboti nuo materialios gamtos *gunų*. Dabar mūsų sąmonę teršia materialios *gunos*, ne veltui „Bhagavad-gītoje“ sakoma: *jita-saṅga-doṣāḥ* – būtina atsikratyti žalingai veikiančio ryšio su trimis materialios gamtos *guṇomis*. „Śrīmad-Bhāgavatam“ patvirtina šią mintį: tyraširdis bhaktas, besistengiantis patekti į dvasinę karalystę, išsivaduoja iš materialios gamtos *gunų* įtakos. Būtent tokių bhaktų bendrijos ir reikia siekti. Šiuo tikslu ir buvo įkurta Tarptautinė Kṛṣṇos sąmonės bendrija. Pasaulyje egzistuoja daugybė verslo, mokslo ir kitokių asociacijų, siekiančių propaguoti tos ar kitos srities žinias ir tam tikru būdu formuoti žmonių sąmonę. Tačiau iki šių dienų nebuvo bendrijos, kuri padėtų žmogui atsikratyti materialių prisirišimų. Įsisąmoninusiems poreikį nusiplauti materijos suteptį, reikia suartėti su bhaktais, su žmonėmis, kurių vienintelis rūpestis – ugdyti Kṛṣṇos sąmonę. Taip mes galėsime nutraukti visus materialius ryšius.

Bhaktas nutraukia visus materialius ryšius, nusiplauna iš jų kylančią suteptį, todėl materialios būties kančios jo neveikia. Pašalinių akimis jis kaip ir kiti gyvena materialiaame pasaulyje, tačiau materialaus pasaulio kančios jo neveikia. Kaip tai atsitinka gerai iliustruoja pavyzdys apie katę. Katė dantimis įsikandusi nešioja ir savo kačiukus, ir pagautą žiurkę, tačiau kačiukai ir žiurkė jos nasruose jaučiasi toli gražu ne vienodai. Už pakarpos velkamas kačiukas jaučiasi saugiai, o žiurkė atsidūrusi katės nasruose jaučia mirties alsavimą. Lygiai taip ir *sādhavaḥ*, arba Kṛṣṇą įsisąmoninę ir transcendentiskai Viešpačiui tarnaujantys bhaktai, nepatiria neigiamo materialių kančių poveikio. Tuo tarpu Kṛṣṇos sąmonės neturintys žmonės jaučia materialios būties kančias savo kailiu. Vadinasi, mes turime liautis bendravę su materialistais ir siekti suartėti su tais, kurie įsisąmoninę Kṛṣṇą prakti-

kuoja pasiaukojimo tarnystę. Bendraudami su jais mes palengva pasieksime dvasinį tobulumą, nes klausydami jų žodžių ir laikydami priesakų, mes įstengsime nutraukti pančius, kurie laiko mus materialiam pasaulyje.

25 TEKSTAS

सतां प्रसङ्गान्मम वीर्यसंविदो
भवन्ति हृत्कर्णरसायनाः कथाः ।
तज्जोषणादाश्वपवर्गवर्त्मनि
श्रद्धा रतिर्भक्तिरनुक्रमिष्यति ॥२५॥

*satām prasaṅgān mama vīrya-saṁvido
bhavanti hṛt-karṇa-rasāyanāḥ kathāḥ
taj-joṣaṇād āśv apavarga-vartmani
śraddhā ratir bhaktir anukramiṣyati*

satām – su tyrais bhaktais; *prasaṅgāt* – bendraujant; *mama* – Mano; *vīrya* – nuostabią veiklą; *saṁvidāḥ* – aptariant; *bhavanti* – tampa; *hṛt* – širdžiai; *karṇa* – ausiai; *rasa-ayanāḥ* – malonūs; *kathāḥ* – pasakojimai; *tat* – apie tai; *joṣaṇāt* – puoselėjant; *āśu* – greitai; *apavarga* – išsivadavimo; *vartmani* – keliu; *śraddhā* – tvirtas tikėjimas; *ratih* – potraukis; *bhaktih* – atsidavimas; *anukramiṣyati* – seks iš paskos.

Aukščiausiojo Dievo Asmens pramogų ir žygių aptarimas kartu su tyra-širdžiais Jo bhaktais glosto ausį ir džiugina širdį. Vis daugiau sužinodamas apie Viešpatį, žmogus palengva žengia į priekį išsivadavimo keliu, o pasiekus išvadavimą jo potraukis Viešpačiui dar labiau sustiprėja. Taip užgimsta tikras atsidavimas ir prasideda pasiaukojimo tarnystė.

Komentaras: Čia pasakojama apie Kṛṣṇos sąmonės ir pasiaukojimo tarnystės puoselėjimą. Dvasinis tobulėjimas prasideda bendraujant su tais, kurie įsisažmonino Kṛṣṇą ir praktikuoja pasiaukojimo tarnystę. Nebendraudant su bhaktais dvasinė pažanga neįmanoma. Vien teorinės žinios bei dvasinės literatūros studijos apčiuopiamų rezultatų pasiekti mums nepadės. Reikia atsiriboti nuo materialistų ir ieškoti bhaktų draugijos, nes be tokios draugijos neįmanoma suvokti Viešpaties žygių paslapties. Didžioji dauguma žmonių įsitikinę Absoliučios Tiesos beasmenio aspekto viršenybe. Jie nebendrauja su bhaktais, todėl nesuvokia, kad Absoliuti Tiesa yra asmuo

ir kad Ji veikia kaip asmuo. Absoliučios Tiesos problema yra labai sudėtinga, o nepripažįstant Absoliučioje Tiesoje asmenybės bruožų, apie pasiaukojimą negali būti ir kalbos. Tarnystė arba pasiaukojimas negali turėti abstraktaus objekto, objektas turi būti konkretus. Tarnaujama asmeniui. Nebhaktai nepajėgūs suprasti Kṛṣṇos sąmonės esmės, net jeigu ir skaito „Śrīmad-Bhāgavatam“ ar kitus Vedų kūrinis, pasakojančius apie Viešpaties žygius. Pasakojimus apie Viešpaties žygius jie laiko mitais arba išgalvotomis istorijomis, nes turi iškreiptą supratimą apie dvasinį gyvenimą. Norint suvokti transcendentinių Viešpaties žygių prasmę, būtina bendrauti su Viešpaties bhaktais. Bendravimas su bhaktais, apmąstymai apie transcendentinių Viešpaties žygių prasmę atveria žmogui kelią į išvadavimą. Kas šventai tiki į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, tas nesvyruoja ir ryžtingai tarnauja Viešpačiui, todėl jis kaskart vis labiau linksta prie Viešpaties ir Jo bhaktų. Bendravimas su bhaktais tolygus bendravimui su Pačiu Viešpačiu. Užmegzdamas santykius su bhaktais žmogus išsiugdo troškimą tarnauti Viešpačiui, o pasiekęs transcendentinės tarnystės Viešpačiui lygį galų gale pasiekia tobulumą.

26 TEKSTAS

भक्त्या पुमाञ्जातविराग ऐन्द्रियाद्
 दृष्टश्रुतान्मद्रचनानुचिन्तया ।
 चित्तस्य यत्तो ग्रहणे योगयुक्तो
 यतिष्यते ऋजुभिर्योगमार्गैः ॥२६॥

*bhaktyā pumāñ jāta-virāga aindriyād
 dṛṣṭa-śrutān mad-racanānucintayā
 cittasya yatto grahaṇe yoga-yukto
 yatīṣyate ṛjubhir yoga-mārgaiḥ*

bhaktyā – pasiaukojimo tarnystės procese; *pumān* – žmogus; *jāta-virāgaḥ* – praradęs skonį; *aindriyāt* – jusliniams malonumams; *dṛṣṭa* – kuriuos matė (šiame pasaulyje); *śrutāt* – apie kuriuos girdėjo (kurie egzistuoja kitame pasaulyje); *mat-racana* – apie Mano veiklą kuriant pasaulį ir t.t.; *anucintayā* – nuolat mąstydamas; *cittasya* – proto; *yattaḥ* – užimtas; *grahaṇe* – sutramdymu; *yoga-yuktaḥ* – įsitvirtinęs pasiaukojimo tarnystėje; *yatiṣyate* – sieks; *ṛjubhiḥ* – lengvas; *yoga-mārgaiḥ* – metodas, leidžiantis siekti mistinių jėgų.

Taigi, sąmoningai tarnaudamas Viešpačiui ir bendraudamas su bhaktais, žmogus tampa abejingas ne tiktai žemiškiems, bet ir rojaus malonumams, nes nuolat mąsto apie Viešpaties žygius. Krišnos sąmonės metodas yra pats lengviausias būdas įgyti mistinių jėgų. Kas tvirtai žengia šiuo pasiaukojimu tarnystės keliu, tas įstengia pažaboti protą.

Komentaras: Šventraščiai ragina žmones siekti doros, kaip atlygį žadėdami jutiminius malonumus žemėje, o taip pat ir kitame pasaulyje. Pavyzdžiui, juose rašoma, kad doringi apeiginiai veiksmai žada žmogui vieną iš rojaus planetų. Tačiau bhaktai ir jų bendražygiai, mieliau mąsto apie Viešpaties žygius, apie tai, kaip Jis kuria visatą, kaip palaiko ir naikina kosminį pasaulį, apie Jo pramogas dvasiniame pasaulyje. Apie tokius Viešpaties žygius pasakojama daugelyje knygų, visų pirma „Bhagavad-gītoje“, „Brahma-saṁhitoje“ ir „Śrīmad-Bhāgavatam“. Nuoširdžiam bhaktui bendravimas su kitais bhaktais sudaro galimybes klausytis pasakojimų apie Viešpaties žygius, mąstyti apie Jį, tad galiausiai jo ima nebedominti žemiška „laimė“, rojaus ar kitų materialios visatos planetų linksmybės. Bhaktas turi vienintelį troškimą – bendrauti su Viešpačiu, todėl efemeriška materialiai laimė jo nebevilioja. Tas, kas pasiekė šią pakopą, vadinamas *yuga-yukta*. *Yogo* mistiko nebejaudina nei šio, nei kito pasaulio pagundos, jį domina dvasinis pažinimas ir dvasinis tobulėjimas. Aukštą *yoga-yuktos*, dvasinio tobulumo pakopą, pasiekti padės *bhakti-yoga* – pats paprasčiausias iš visų dvasinio pažinimo metodų. *Rjūbhir yoga-mārgaiḥ*. Posme vartojamas labai tiksliai parinktas žodis *rjūbhiḥ* – „pats paprasčiausias“. Yra daug *yoga-mārgos* metodų, kurie leidžia pasiekti *yogos* tobulumą, tačiau pasiaukojimo tarnystės metodas yra pats paprasčiausias. Nepaisant savo paprastumo, *bhakti-yoga* duoda puikių rezultatų. Todėl mes visus raginame pasinaudoti Krišnos sąmonės metodu ir taikant jį pasiekti aukščiausiąjį gyvenimo tobulumą.

27 TEKSTAS

असेवयायं प्रकृतेर्गुणानां
 ज्ञानेन वैराग्यविजृम्भितेन ।
 योगेन मय्यर्पितया च भक्त्या
 मां प्रत्यगात्मानमिहावरुन्धे ॥२७॥

*asevayāyaṁ prakṛter guṇānām
 jñānena vairāgya-vijṛmbhītena*

*yogena mayy arpitayā ca bhaktyā
mām pratyag-ātmānam ihāvarundhe*

asevayā – atsisakęs tarnauti; *ayam* – šis žmogus; *prakṛteḥ guṇānām* – materialios gamtos *guṇoms*; *jñānena* – žinojimą; *vairāgya* – ir atsižadėjimą; *vijrmbhītena* – įgija; *yogena* – užsiimdamas *yoga*; *mayi* – į Mane; *arpitayā* – susitelkęs; *ca* – ir; *bhaktyā* – su pasiaukojimu; *mām* – Mane; *pratyak-ātmānam* – Absoliučiąją Tiesą; *iha* – jau šiame gyvenime; *avarundhe* – jis pasiekia.

Jei žmogus atsisako tarnauti materialios gamtos guṇoms, ugdo Kṛṣṇos sąmonę, įgydamas žinių ir atsižadėjimo, ir praktikuoja yoga, kuri leidžia visas mintis sutelkti į pasiaukojimo tarnystę Viešpačiui, jis dar šį gyvenimą pasieks Mane, nes Aš esu Aukščiausiasis Dievo Asmuo – Absoliuti Tiesa.

Komentaras: Kai žmogus praktikuoja pasiaukojimo tarnystę Viešpačiui, kurią, kaip teigia autoritetingi šventraščiai, sudaro devynios *bhakti-yogos* praktikos rūšys: klausymasis (*śravaṇam*), kartojimas (*kīrtanam*), atsiminimas, garbinimas, malda, asmeninė tarnystė, jis savaime neturi progos tarnauti materialios gamtos *guṇoms*, nepriklausomai nuo to kiek – vieną, dvi, tris ar visas devynias pasiaukojimo tarnystės rūšis jis praktikuoja. Kol žmogus nesiima dvasinės tarnystės, jis negali atsiriboti nuo materialios veiklos. Štai kodėl nebhaktai tiek daug laiko skiria altruistinei, filantropinei veiklai, atidarinėja ligonines ir labdaros įstaigas. Tai be jokių abejonių yra doringa veikla, ji leidžia žmogui tikėtis šį ar kitą gyvenimą pasimėgauti jos vaisiais. Tačiau pasiaukojimo tarnystė yra anapus juslinių malonumų sferos. Tai gryna dvasinė veikla. Kai žmogus visiškai pasineria į dvasinę veiklą, pasiaukojimo tarnystę, jis tiesiog neturi laiko jusliniams malonumams. Kṛṣṇos sąmonės veikla neturi nieko bendro su aklu sekimu, ji reikalauja žmogaus išmanymo ir atsižadėjimo. *Yogos* sistema, kuri reikalauja visų savo minčių sutelkimo į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, leidžia žmogui dar šį gyvenimą pelnyti išvadavimą. Praktikuodamas šią *yogą*, jis dar šį gyvenimą pelno teisę bendrauti su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu. Neatsitiktinai Viešpats Caitanya, patvirtindamas šį metodą, rekomendavo klausytis pasakojimų apie Viešpaties žygius iš tyraširdžių bhaktų lūpų. Klausytis jų gali kiekvienas, nepaisant jo socialinės padėties. Tas, kuris atidžiai ir nuolankiai klausosi dvasiškai susivokusios sielos pasakojimų apie Viešpaties žygius, įgis Aukščiausiojo Viešpaties prielankumą, pavergs Aukščiausiojo Viešpaties širdį. O tai nepasiekama jokiais kitais metodais. Klausymasis

apie Viešpatį, bendravimas su bhaktais yra visų svarbiausia veikla puose-
lėjant dvasinę savivoką.

28 TEKSTAS

देवहूतिरुवाच
काचित्त्वय्युचिता भक्तिः कीदृशी मम गोचरा ।
यया पदं ते निर्वाणमञ्जसान्वाश्रवा अहम् ॥२८॥

devahūtir uvāca
kācit tvayy ucitā bhaktiḥ kīdṛṣī mama go-carā
yayā padam te nirvāṇam añjasānvāśnavā aham

devahūtiḥ uvāca – Devahūti tarė; *kācit* – kokios; *tvayi* – Tau; *ucitā* – tin-
kamos; *bhaktiḥ* – pasiaukojimo tarnystės; *kīdṛṣī* – kokia rūšimi; *mama* –
man; *go-carā* – geriausiai užsiimti; *yayā* – kurios pagalba; *padam* – pėdoms;
te – Tavo; *nirvāṇam* – išsivadavimą; *añjasā* – tuojau pat; *anvāśnavai* –
pasieksiu; *aham* – aš.

**Išklausiusi Viešpaties žodžius, Devahūti paklausė: Kokią pasiaukojimo
tarnystės rūšį man pasirinkti, kad kuo paprasčiau ir greičiau aš gaučiau
teisę tarnauti Tavo lotosinėms pėdoms?**

Komentaras: „Bhagavad-gītoje“ teigiama, kad Viešpačiui tarnauti gali visi.
Kiekvienas, kuris praktikuoja pasiaukojimo tarnystę, ar tai būtų darbinin-
kas, prekeivis ar moteris, pasieks aukščiausią tobulumą ir sugrįš namo pas
Dievą. Kuri pasiaukojimo tarnystės rūšis labiau tinka konkrečiam bhaktui,
nustato dvasinis mokytojas ir iš savo malonės leidžia bhaktui ją praktikuoti.

29 TEKSTAS

यो योगो भगवद्वाणो निर्वाणात्मंस्त्वयोदितः ।
कीदृशः कति चाङ्गानि यतस्तत्त्वावबोधनम् ॥२९॥

yo yogo bhagavad-bāṇo nirvāṇātmaṁstvayoditaḥ
kīdṛśaḥ kati cāṅgāni yatas tattvāvabodhanam

yah – kuris; *yogaḥ* – mistinės *yogos* metodas; *bhagavat-bāṇaḥ* – siekiant Aukščiausiojo Dievo Asmens; *nirvāṇa-ātman* – o *nirvāṇos* įsikūnijime; *tvayā* – Tu; *udītaḥ* – jau kalbėjai; *kīdrśaḥ* – kokia jo esmė; *kati* – kiek; *ca* – ir; *aṅgāni* – atšakų; *yataḥ* – kurių pagalba; *tattva* – tiesa; *avabodhanam* – pasiekama.

Mistinės yogos sistema, kaip jau sakei, skirta pasiekti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, kartą ir visiems laikams nutraukiant ryšius su materialiu pasauliu. Prašau, atskleisk man šio yogos metodo esmę. Kokie keliai veda į šito kilnaus mokymo patyrimą ir kiek jų yra?

Komentaras: Mistinės *yogos* sistema yra ne viena. Visos jos yra skirtos patirti skirtingus Absoliučios Tiesos aspektus. *Jñāna-yogos* tikslas – patirti beasmenį Brahmano švytėjimą, *haṭha-yoga* padeda patirti lokalizuotą asmeninį Absoliučios Tiesos aspektą (Paramātmą), o *bhakti-yogos* praktika, pasiaukojimo tarnystė, kurią sudaro devynios praktikos formos, pirmiausia, klausymas ir kartojimas, leidžia iki galo pažinti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Dvasinio tobulėjimo metodų yra daug ir įvairių, tačiau čia Devahūti kalba būtent apie *bhakti-yogą*, kurios pagrindus jau išdėstė Viešpatys. Klausymas, kartojimas, atsiminimas, malda, Viešpaties garbinimas šventykloje, asmeniškasis tarnavimas Viešpačiui, Jo priesakų vykdymas, draugystė su Juo ir visko ką turime panaudojimas Viešpaties tarnystėje – tai įvairūs *bhakti-yogos* elementai. Ypatinga reikšmė pastarajame posme tenka žodžiui *nirvāṇātman*. Neatliekant pasiaukojimo tarnystės Viešpačiui, neišmanoma nutraukti ryšių su materialiu pasauliu. *Jñānius* domina *jñāna-yogos* kelias, tačiau net jei jiems ir pavyksta griežtos savitramdos kaina patirti Brahmano šviesą, vis tiek išlieka pavojus, kad jie suklyps ir vėl patirs nuopuolį, vėl atsidurs materialiam pasaulyje. Taigi *jñāna-yoga* neduoda žmogui galimybės visiems laikams nutraukti materialią egzistenciją. Analogiškai daugelis iš tų, kurie praktikuoja *haṭha-yogą*, kurios tikslas patirti lokalizuoto Aukščiausiojo Dievo Asmens, Paramātmos, aspektą, irgi neišvengia nuopuolio. Antai, toks likimas ištiko Višvāmītrą ir daugelį kitų didžiųjų *yogų*, tačiau *bhakti-yogai*, pasiekę Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, daugiau nebegrižta į materialų pasaulį. Tai patvirtinta „Bhagavad-gītoje“: *yad gatvā na nivartante* – kas pasitraukė iš šio pasaulio, daugiau niekad nesugrįš atgal. *Tyaktvā dehaṁ punar janma naiti* – palikę kūną, jie daugiau nebegimsta materialiam pasaulyje. Pasiekusi *nirvāṇą* siela niekur neišnyksta, ji yra amžina. Pasiekus *nirvāṇą* nutrūksta materialinė egzistencija, t.y. siela grįžta namo pas Dievą.

Kartais žmonės klausia, kodėl gyvosios esybės iš dvasinio pasaulio puola

į materialų. Į šį klausimą galima atsakyti taip: kol gyvoji būtybė nepatenka į Vaikuṅṭhos planetą, kur gali betarpiškai bendrauti su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu, ji yra neapsaugota nuo nuopuolio, net jei yra patyrusi beasmenį Brahmaną ar atsidūrusi meditacinio transo būsenoje. Pažymėtinas taip pat ir posmo žodis *bhagavad-bāṇaḥ*. *Bāṇaḥ* reiškia „strėlė“. *Bhakti-yoga* yra it strėlė, nutaikyta į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, nes ji skatina žmogų nesitenkinti beasmenio Brahmano arba Paramātmos patyrimu. Ši strėlė, *bāṇaḥ*, yra labai aštri ir greita, ji skrieja tiesiai į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, skrosdama beasmenio Brahmano ir lokalizuotos Paramātmos sritis.

30 TEKSTAS

तदेतन्मे विजानीहि यथाहं मन्दधीर्हरे ।
सुखं बुद्धयेय दुर्बोधं योषा भवदनुग्रहात् ॥३०॥

*tad etan me vijānīhi yathāham manda-dhīr hare
sukham buddhyeya durbodham yoṣā bhavad-anugrahāt*

tat etat – tą patį; *me* – man; *vijānīhi* – paaiškink, prašau; *yathā* – kad; *aham* – aš; *manda* – silpnas; *dhīh* – kurios intelektas; *hare* – o mano Viešpatie; *sukham* – lengvai; *buddhyeya* – galėčiau suvokti; *durbodham* – labai sunkiai suvokiamą; *yoṣā* – moteriai; *bhavad-anugrahāt* – Tavo malone.

Mano brangus sūnau, Kapila, aš juk moteris, dideliu protu negaliu pasigirti, todėl man Absoliučią Tiesą bus ne taip lengva pažinti. Bet jei tu malonėsi man Ją atskleisti, tai nors ir nesu labai išmintinga, galėsiu Ją suvokti ir pelnysiu transcendentinę laimę.

Komentaras: Paprastam, dideliu protu negalinčiam pasigirti žmogui pažinti Absoliučią Tiesą nelengva, tačiau dieviška dvasinio mokytojo malonė atveria slėpinąją išmintį net pačiam didžiausiam nemokšai. Neveltui Viśvanātha Cakravartis Ṭhākura rašo: *yasya prasādād* – dvasinio mokytojo malone mokinyš pelno Aukščiausiojo Dievo Asmens malonę, *bhagavat-prasādah*. Devahūti posme prašo savo nepaprastą sūnų būti gailėstingu, primindama, kad ji, kaip moteris, nepasižymi dideliu protu, ir kad ji yra Jo motina. Kapiladevos malone ji pažino Absoliučią Tiesą, kurią taip sunku suvokti paprastam žmogui, ypač moteriai.

31 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
 विदित्वार्थं कपिलो मातुरित्थं
 जातस्नेहो यत्र तन्वाभिजातः ।
 तत्त्वाम्नायं यत्प्रवदन्ति साङ्ख्यं
 प्रोवाच वै भक्तिवितानयोगम् ॥३१॥

maitreya uvāca
viditvārtham kapilo mātur ittham
jāta-sneho yatra tanvābhijātaḥ
tattvāmnāyam yat pravadanti sāṅkhyam
provāca vai bhakti-vitāna-yogam

maitreyaḥ uvāca – Maitreya tarė; *viditvā* – žinodamas; *artham* – apie siekį; *kapilaḥ* – Viešpats Kapila; *mātuḥ* – Savo motinos; *ittham* – taip; *jāta-snehaḥ* – pajuto užuojautą; *yatra* – jai; *tanvā* – iš jos kūno; *abhijātaḥ* – gimė; *tattva-āmnāyam* – žinojimas, gautas mokinių seka; *yat* – kurį; *pravadanti* – vadina; *sāṅkhyam* – *sāṅkhyos* filosofija; *provāca* – Jis išdėstė; *vai* – išties; *bhakti* – pasiaukojimo tarnystė; *vitāna* – skleisdamas; *yogam* – mistinę *yogą*.

Śrī Maitreya tarė: Išklusius motinos prašymo, Kapilai tapo aišku ko ji siekia. Atmindamas, kad atėjo į pasaulį iš jos iščių, Kapila pajuto jai užuojautą ir išdėstė mokinių seka perduodamą Sāṅkhyos filosofiją, kurioje dera pasiaukojimo tarnystės ir mistinės yogos elementai.

32 TEKSTAS

श्रीभगवानुवाच
 देवानां गुणलिङ्गानामानुश्रविककर्मणाम् ।
 सत्त्व एवैकमनसो वृत्तिः स्वाभाविकी तु या ।
 अनिमित्ता भागवती भक्तिः सिद्धेर्गरीयसी ॥३२॥

śrī-bhagavān uvāca
devānām guṇa-liṅgānām ānuśravika-karmaṇām
sattva evaika-manaso vṛttiḥ svābhāvikī tu yā
animittā bhāgavatī bhaktiḥ siddher garīyasī

śrī-bhagavān uvāca – Aukščiausiasis Dievo Asmuo tarė; *devānām* – juslės arba pusdieviai, valdantys jusles; *guṇa-līṅgānām* – kurios atranda juslių objektus; *ānuśravika* – anot šventraščių; *karmaṇām* – kurios veikia; *sattve* – protui arba Viešpačiui; *eva* – tik; *eka-manasaḥ* – tas, kieno protas laisvas nuo priešybių; *vṛttih* – polinkis; *svābhāviki* – natūralus; *tu* – išties; *yā* – kuris; *animittā* – nesavanaudiškas; *bhāgavatī* – Dievo Asmeniui; *bhaktih* – pasiukojimo tarnystė; *siddheḥ* – už išvadavimą; *garīyasī* – geriau.

Viešpats Kapila tarė: Juslės simbolizuoja pusdievius, o jų prigimtis – veikti pagal Vedų priesakus. Lygiai taip protas simbolizuoja Aukščiausiajį Dievo Asmenį, o polinkis tarnauti yra proto prigimtis. Šio įgimto polinkio tarnauti panaudojimas nesavanaudiškai pasiukojimo tarnystei Aukščiausiajam Dievo Asmeniui visais atžvilgiais geriau už išvadavimą.

Komentaras: Gyvosios esybės juslės visada yra aktyvios, jos veikia arba pagal Vedų priesakus, arba dalyvauja materialioje veikloje. Natūralus juslių polinkis – siekti tikslo, o protas koordinuoja jų veiksmus. Iš esmės kalbant, protas vadovauja juslėms ir yra vadinamas *sattva*. Analogiškai, pusdieviams, tvarkantiems kosminio pasaulio reikalus – saulės dievui, mėnulio dievui, Indrai ir kitiems, vadovauja Aukščiausiasis Dievo Asmuo.

Vedose teigiama, kad pusdieviai yra Aukščiausiojo Dievo Asmens kosminio kūno dalys. Kadangi pusdieviai vadovauja mūsų juslėms, juslės simbolizuoja pusdievius, o protas – Aukščiausiajį Dievo Asmenį. Proto vadovaujamos juslės veikia paklusdamos pusdievių valiai. Kai gyvoji būtybė veikdama siekia tarnauti Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, jutimai veikia pagal savo prigimtį. Viešpatį vadina *Hṛṣikeśa*, nes Jis yra galutinis, viršiausias jutimų valdovas. Jutimų ir proto prigimtis yra aktyvi, tačiau paveikti materijos jie arba siekia materialių tikslų, arba tarnauja pusdievių interesams, nors iš tikrųjų yra pašaukti tarnauti Pačiam Aukščiausiajam Dievo Asmeniui. Jutimus vadina *hṛṣika*, o Aukščiausiajį Dievo Asmenį – *Hṛṣikeśa*. Kad ir kokių tikslų siektų mūsų jutimai, tikroji jų paskirtis – tarnauti Viešpačiui. Tarnystę Viešpačiui vadina *bhakti*.

Kapiladeva teigia, kad pasiukojimo tarnystė – tai tokia gyvosios būtybės veikla, kai visi jos jutimai nesavanaudiškai tarnauja Aukščiausiajam Dievo Asmeniui. Tokia tarnystės nuostata visokeriopai pranoksta *siddhi*, išvadavimą. *Bhakti*, arba noro tarnauti Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, prigimtis yra transcendentiška, ji visais atžvilgiais pranoksta *mukti*, išvadavimą. Taigi *bhakti* seka paskui išvadavimą. Tik išvadavimą pasiekusi siela gali panaudoti savo jutimus Viešpaties tarnystėje. Kai jutimai dalyvauja materialioje veikloje, kurios tikslas jutiminiai malonumai, arba veikloje, kurią numato Vedos, tai rodo, kad žmogus vadovaujasi savanaudiškais

ketinimais, tačiau jeigu juslės įtrauktos į nesavanaudišką tarnystę Viešpačiui, jų veikla atitinka proto prigimtį ir vadinasi *animittā*. Taigi, kai protas nenukrypsta į Vedų priesakų vykdymą ar į materialią veiklą ir yra visiškai panardintas į Kṛṣṇos sąmonę, pasiaukojimo tarnystę Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, tai visokeriopaipai pranoksta daugelio taip trokštamą išvadavimą iš materialios būties nelaisvės.

33 TEKSTAS

जरयत्याशु या कोशं निगीर्णमनलो यथा ॥३३॥

jarayaty āśu yā kośam nigīrṇam analo yathā

jarayati – ištirpdo; *āśu* – greitai; *yā* – kuri; *kośam* – subtilųjį kūną; *nigīrṇam* – suvalgytą maistą; *analah* – ugnis; *yathā* – tarsi.

Bhakti, pasiaukojimo tarnystė, ištirpdo subtilųjį gyvosios esybės kūną net jai nesistengiant to daryti, panašiai kaip skrandyje deganti virškinimo ugnis suvirškina maistą.

Komentaras: *Bhakti* gerokai pranoksta *mukti*, nes praktikuojant pasiaukojimo tarnystę žmogus specialiai nesistengdamas išsivaduoja iš materijos nelaisvės. Pastarajame posme šis procesas lyginamas su virškinimu. Jei žmogaus virškinimas nesutrikęs, jo skrandyje deganti ugnis suvirškina bet kokį maistą. Analogiškai ir bhaktui nereikia specialiai stengtis norint pelnyti išvadavimą. Norint pelnyti išvadavimą pakanka pasiaukojimo tarnystės Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, nes tarnystė Viešpačiui yra lygiavertė išvadavimui iš materijos nelaisvės. Nuostabiai tai apibūdino Śrī Bilvamaṅgala Ṭhākura, kuris sakė: „Pati *mukti*, išvadavimas, tampa žmogaus, kuris visiškai atsidavė Aukščiausiojo Viešpaties lotosinėms pėdoms, tarnaite ir yra visada pasirengusi išpildyti bet kokį jo norą.“

Bhaktui išvadavimo problema neegzistuoja, išvadavimą jis pasiekia savaime, nedėdamas jokių pastangų. Tuo *bhakti* pranašesnė už *mukti*, kurios taip siekia impersonalistai. Norint pelnyti *mukti* impersonalistams tenka griežtai tramdyti kūną, tuo tarpu bhaktas, paprasčiausiai praktikuodamas pasiaukojimo tarnystę – kartodamas Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare ir valgydamas Viešpačiui paaukotą maistą, išsyk pažaboja liežuvį. O sutramdžius liežuvį, bhakto valiai savaime paklūsta ir visos kitos juslės. Juslių kontrolė yra *yogos* praktikos tikslas. Todėl kiekvienas, kuris stoja į pasiaukojimo tarnystės kelią, iškart pelno išvadavimą. Kapiladeva patvirtina, kad *bhakti*,

pasiukojimo tarnystė, yra *garīyasi*, t.y. ji gerokai pranoksta išvadavimą, *siddhi*.

43 TEKSTAS

नैकात्मतां मे स्पृहयन्ति केचिन्
 मत्पादसेवाभिरता मदीहाः ।
 येऽन्योन्यतो भागवताः प्रसज्य
 सभाजयन्ते मम पौरुषाणि ॥३४॥

*naikātmatām me sprhayanti kecin
 mat-pāda-sevābhiratā mad-ihāḥ
 ye 'nyonyato bhāgavatāḥ prasajya
 sabhājayante mama pauruṣāṇi*

na – niekuomet; *eka-ātmatām* – susilietį; *me* – su Manimi; *sprhayanti* – jie trokšta; *kecin* – kiekvienas; *mat-pāda-sevā* – tarnyste Mano lotosinėms pėdoms; *abhiratāḥ* – užsiėmę; *mat-ihāḥ* – stengdamiesi pasiekti Mane; *ye* – tie, kurie; *anyonyataḥ* – kartu; *bhāgavatāḥ* – tyri bhaktai; *prasajya* – susirinkę; *sabhājayante* – šlovina; *mama* – Mano; *pauruṣāṇi* – nuostabius žygius.

Tyraširdžiam bhaktui, kurio vienintelis džiaugsmas yra pasiukojimo tarnystė Viešpačiui ir kuris be atvangos tarnauja Mano lotosinėms pėdoms, niekada nekyla noras susilieti su Manimi. Jis nenukrypdamas žengia pasiukojimo tarnystės keliu ir nuolat šlovina Mano pramogas ir žygius.

Komentaras: Šventraščiuose minimos penkios išsivadavimo rūšys. Viena iš išsivadavimo rūšių yra susiliejęs su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu, t.y. individualių bruožų praradimas ir pasinėrimas į Aukščiausiąją Dvasią. Šis išvadavimas vadinamas *ekātmatām*. Bhaktui ši išsivadavimo forma yra visiškai nepriimtina. Kitos keturios išsivadavimo formos suteikia gyvajai būtybei galimybę patekti į Viešpaties planetą (Vaikuṇṭhą), asmeniškai bendrauti su Aukščiausiuoju Viešpačiu, pelnyti Viešpaties turtus arba kūną, analogišką Aukščiausiojo Viešpaties kūnui. Tyraširdis bhaktas, kaip toliau aiškina Kapila Munis, nesiekia nė vienos iš šių išsivadavimo rūšių. Susiliejęs su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu idėja jam yra ypač nepriimtina. Bhaktas ją laiko demoniška. Śrī Prabhodhānanda Sarasvatis, garsus Viešpaties Caitanyos pasekėjas, taip rašė: *kaivalyam narakāyate* – „Susiliejęs su Aukščiausiuoju palaima, kurios taip siekia *māyāvādžiai*, bhaktui yra pragariška kančia.“ Tyram bhaktui apie tokį susiliejęmą net mintis nekyla.

Yra daug tokių, kurie vadina save baktais, tačiau neatsisako minties, kad gyvoji būtybė turi garbinti Aukščiausiąjį Dievą tik iki jį yra materijos nelaisvėje, o iš esmės Aukščiausiasis Viešpats kaip asmenybė apskritai neegzistuoja. „Kadangi Absoliuti Tiesa beasmėnė, – teigia jie, – kurį laiką mes galime savo vaizduotėje piešti Jo asmens paveikslą, tačiau pelnius išvadavimą Jo garbinti jau nebereikia.“ Šią koncepciją kelia filosofai *māyāvādžiai*. Tačiau iš tikrųjų impersonalistai susilieja ne su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu, o su Jo kūno skleidžiama šviesa, *brahmajyoti*. Nors *brahmajyoti* neatsiejama nuo Dievo Asmens kūno, susiliejimas su šiuo švytėjimu nevilioja bhakto, kadangi jam prieinama kur kas didesnė palaima, nei tas sąlyginis džiaugsmas, kurį patiria susiliejusios su Viešpačiu sielos. Didžiausią džiaugsmą teikia tarnystė Viešpačiui. Bhaktams rūpi tiktai tarnystė. Net ir tada, kai materialiam pasaulyje jiems iškyla daugybė neišvengiamų kliūčių, jie suranda būdus ir priemones kaip suteikti Aukščiausiajam Viešpačiui džiaugsmo.

Māyāvādžiai pasakojimus apie Viešpatį laiko mitais, tačiau iš tikrųjų tai yra istoriniai faktai. Tyraširdžiai bhaktai laiko juos ne mitais, o Absoliučia Tiesa. Ypatingai pažymėtini posmo žodžiai *mama pauruṣāṇi*. Šlovindami Viešpaties žygius bhaktai patiria neapsakomą džiaugsmą, tuo tarpu *māyāvādžiams* net mintis nekyla, kad Absoliuti Tiesa gali būti aktyvi. Absoliučią Tiesą jie laiko beasmene idėja, o kaip beasmėnė idėja gali būti aktyvi? Pasakojimus apie Viešpaties žygius, kurie pateikiami „Śrīmad-Bhāgavatam“, „Bhagavad-gītoje“ ir kituose Vedų raštuose, impersonalistai laiko išgalvotais. Štai kodėl interpretuodami juos jie prisigalvoja įvairiausių kvailysčių. Jie neturi nė mažiausio suvokimo apie Dievo Asmenį ir be jokio reikalo kiša savo nosį į šventraščius, klaidindami patiklius žmones. Māyāvādos filosofija gali labai pakenkti žmogui, todėl Viešpats Caitanya kuo griežčiausiai uždraudė Savo pasekėjams klausytis *māyāvādžių* interpretacijų. *Māyāvādžių* komentarai gali ne tik supainioti klausytoją, bet ir atimti iš jo bet kokią galimybę užsiimti pasiaukojimo tarnyste, taigi, gali neleisti jam pasiekti aukščiausiojo tobulumo. Vis dėlto suklaidintas žmogus gali šį tikslą pasiekti, tačiau tam jam prireiks ne vieno gyvenimo.

Kapila Munis aiškiai sako, kad pasiaukojimo tarnystė, *bhakti*, pranoksta *mukti*. *Bhakti* yra *pañcama-puruṣārtha*. Vedos skiria keturias svarbiausias žmogaus veiklos kryptis: religiją, materialios gerovės kėlimą, jutiminių malonumų ir išvadavimo (*mukti*) siekimą. Išvadavimas paprastai suvokiamas kaip susiliejimas su Aukščiausiuoju Viešpačiu. Tačiau *bhakti* pranoksta visas šias veikos formas, neatsitiktinai „Śrīmad-Bhāgavatam“ prasideda žodžiais apie tai, kad šis kūrinys atsiriboja nuo bet kokių pseudoreligijų. „Bhāgavatam“ atmėta apeiginius veiksmus, kuriais siekiama juslinių malo-

numų arba materialios gerovės. „Bhāgavatam“ taip pat atmeta idėją apie susiliejimą su Aukščiausiuoju Viešpačiu, idėją, kuri kyla tiems, kas prarado viltį atrasti materialią laimę. „Bhāgavatam“ visų pirma yra skirta tyriems bhaktams, kurie visą savo laiką ir jėgas skiria Kṛṣṇos sąmonei, nuolat tar nauja Viešpačiui ir be atvangos šlovina Jo transcendentinius žygius. Tyraširdžiai bhaktai šlovina Viešpaties transcendentinius žygius Vṛndāvanoje, Dvārakoje ir Mathuroje, apie kuriuos pasakoja „Śrīmad-Bhāgavatam“ ir kitos Purāṇos. Filosofai *māyāvādžiai* kategoriškai neigia šių istorijų tikroviškumą, laiko jas mitais, tačiau iš tikrųjų tai didingos, vertos visokeriopos mūsų pagarbos istorijos, kurių nektarišką skonį tegali patirti bhaktai. Toks yra *māyāvādžių* ir tyraširdžių bhaktų požiūrio į šventraščius skirtumas.

35 TEKSTAS

पश्यन्ति ते मे रुचिराण्यम्ब सन्तः
 प्रसन्नवक्त्रारुणलोचनानि ।
 रूपाणि दिव्यानि वरप्रदानि
 साकं वाचं स्पृहणीयां वदन्ति ॥३५॥

*paśyanti te me rucirāṇy amba santah
 prasanna-vaktrāruṇa-locanāni
 rūpāṇi divyāni vara-pradāni
 sākam vācam sprhaṇīyām vadanti*

paśyanti – regi; *te* – jie; *me* – Mano; *rucirāṇi* – nuostabų; *amba* – o motina; *santah* – bhaktai; *prasanna* – besišypsantį; *vaktra* – veidą; *aruṇa* – tarsi tekanti saulė; *locanāni* – akis; *rūpāṇi* – pavidalus; *divyāni* – transcendentinius; *vara-pradāni* – linkinčius jiems gero; *sākam* – į Mane; *vācam* – žodžiais; *sprhaṇīyām* – pačiais šilčiausiais; *vadanti* – kreipiasi.

O motina, Mano bhaktai visada regi Mano besišypsantį veidą ir akis, primenančias tekančią saulę. Jie su džiaugsmu žvelgia į begalinius transcendentinius Mano pavidalus, kurie linki jiems gero, ir kreipiasi į Mane pačiais šilčiausiais žodžiais.

Komentaras: *Māyāvādžiai* ir ateistai laiko Dievybes, stovinčias šventykloje, stabais. Tačiau bhaktai, garbinantys Dievybes, Jų stabais nelaiko, nes garbina Dievo Asmenį, įsikūnijusį *arcos* pavidalu. *Arca* vadina Viešpaties pavidalą, kuriam gali lenktis sąlygota gyvoji būtybė. Dabartinėmis aplinkybėmis

mes negalime matyti Dievo Jo dvasiniu pavidalu, nes mūsų materialios akys ir kiti jutimo organai dvasiniams pavidalams nejautrūs. Mes nematome net ir individualios gyvosios būtybės dvasinio kūno. Kai žmogus miršta, mes nematome kaip siela atsiskiria nuo kūno. Tuo ir pasireiškia materialių jutimo organų netobulumas. Todėl Aukščiausiasis Dievo Asmuo įsikūnija mūsų jutimais patiriamu pavidalu *arcā-vigraha*, kuri dažnai vadinama *arcā-avatara*, Viešpaties įsikūnijimu, tapačiu pačiam Viešpačiui. Aukščiausiasis Dievo Asmuo įsikūnija begaline daugybe pavidalų, taip pat ir pavidalais, sukurtais iš materialių medžiagų: molio, medžio, metalo ar brangakmenių.

Śāstros nuodugniai pasakoja apie tai, kaip sukurti Viešpaties pavidalą. Šie pavidalai nėra materialūs. Kadangi Dievas yra visur, Jis glūdi ir materijos praduose. Tai neabejotinas faktas, tačiau ateistai laikosi kitos nuomonės. Dievą jie tapatina su pasauliu, ir vis dėlto įeidami į šventyklą ir matydami altoriuje Dievybes jie teigia, kad Dievybės nėra Dievas. Pagal jų pačių teoriją, visa būtis yra Dievas. Tuomet kyla klausimas: kodėl Dievo nėra Jo Paties atvaizde? Iš tikrųjų apie Dievą jie neturi nė žalio supratimo. O štai bhaktai pasaulį mato kitaip, nes jų regėjimą yra nuskaidrinusi meilė Dievui. Pamačius Dievą vienu iš Jo begalinių pavidalų, jų širdis užlieja meilė, nes kitaip nei materialistai jie nemato skirtumo tarp Viešpaties atvaizdo šventykloje ir Paties Dievo. Besišypsantis Dievybės veidas jiems atrodo transcendentiškas ir dvasiškas, ir jie negali atsigėrėti Viešpaties apdarais ir papuošalais. Dvasinio mokytojo pareiga – išmokyti savo mokinčius tinkamai rengti Dievybes, valyti šventyklą ir garbinti Dievybes. Višņu šventyklose kasdien rengiamos pamaldos, kurios atitinka griežtus autoritetingų šventraščių reikalavimus, ir bhaktai ateina į šventyklas kad išvystų Dievybes, *arcā-vigrahā*. Viešpaties atvaizdas teikia jiems dvasinį džiaugsmą, nes visos Dievybės linki bhaktams tik gero. Bhaktai atveria Dievybėms savo širdį ir yra žinoma daug atvejų, kai Dievybės atsiliepdavo balsu ar veiksmu. Kalbėtis su Aukščiausiuoju Viešpačiu gali tikrai iškilniausieji Jo bhaktai. Kartais Viešpats aplanko Savo bhaktą sapne ir kalbasi su juo. Ateistai niekada nesupras bhaktų ir Dievybių santykių, tačiau bhaktui šie santykiai yra neišsenkantis džiaugsmo šaltinis. Pastarajame posme Kapila Munis kalba apie tai, kaip tarnaujantys Viešpačiui bhaktai regi išdabintą Dievybių kūną, veidą ir kalbasi su Viešpačiu.

36 TEKSTAS

तैर्दर्शनीयावयवैरुदार-
विलासहासेक्षितवामसूक्तैः ।

हतात्मनो हतप्राणांश्च भक्ति-
रनिच्छतो मे गतिमर्णवीं प्रयुङ्क्ते ॥३६॥

*tair darśanīyāvayavair udāra-
vilāsa-hāseṣṣita-vāma-sūktaiḥ
hṛtātmano hṛta-prāṇāṁś ca bhaktir
anicchato me gatim aṅvīm prayuṅkte*

taiḥ – šiais pavidalais; *darśanīya* – žavinčiais; *avayavaiḥ* – kurių dalys; *udāra* – išaukštinti; *vilāsa* – žaidimai; *hāsa* – su šypsena; *iṣṣita* – žvilgsniai; *vāma* – suteikiantys malonumą; *sūktaiḥ* – kurio ausį glostančiomis kalbomis; *hṛta* – užvaldytas; *ātmanah* – jo protas; *hṛta* – užvaldytos; *prāṇān* – jo juslės; *ca* – ir; *bhaktiḥ* – pasiaukojimo tarnyste; *anicchataḥ* – pats to nenorėdamas; *me* – Mano; *gatim* – buveinę; *aṅvīm* – subtiliają; *prayuṅkte* – pelno.

Regėdamas nuostabius Viešpaties bruožus, Jo žavingą besišypsantį veidą ir klausydamasis ausį glostančių Jo žodžių, tyraširdis bhaktas užmiršta viską pasaulyje. Visa savo esybe jis pasineria į pasiaukojimo tarnystę ir kitokios veiklos neatlieka. Tokiu būdu pats to nenorėdamas ir specialiai nesistengdamas jis pelno išvadavimą.

Komentaras: Bhaktų yra trys kategorijos, tačiau net ir trečiajai, pačiai žemiausiajai kategorijai, priklausantys bhaktai yra išsivadavusios sielos. Pastarajame posme teigiama, kad trečiosios kategorijos, neapsišvietę bhaktai, ateidami į šventyklą gėrisi Dievybių apdais ir pasinėrę į mintis apie Viešpatį užmiršta apie juos supantį pasaulį. Visa savo esybe pasinėręs į Krišnos sąmonę, pasiaukojimo tarnystę, bhaktas pats to nenujaušdamas pelno išvadavimą. Tai patvirtinama ir „Bhagavad-gītoje“. Praktikuodamas grynąją pasiaukojimo tarnystę pagal visus *sūstrų* nurodymus žmogus neilgai trukus pasiekia Brahmano lygį. „Bhagavad-gītoje“ pasakyta: *brahma-bhūyāya kalpate*. Tai reiškia, kad gyvoji esybė iš prigimties yra Brahmanas, nes individuali siela yra neatsiejama Aukščiausiojo Brahmano dalelytė. Kai gyvoji esybė užmiršta, kad jos prigimtinė paskirtis – amžinai tarnauti Viešpačiui, ji patenka į *māyos* nelaisvę. Savo tikrosios paskirties užmarštis yra *māyā*. Nors iš esmės gyvoji esybė visada yra Brahmanas.

Suvokusi savo prigimtį gyvoji būtybė ima laikyti save Viešpaties tarnu. Kai Vedose gyvąją būtybę vadina Brahmanu, turima omenyje, kad gyvoji būtybė yra dvasiškai suvokusi. Net ir trečios kategorijos bhaktas, kuris dar nepažino Absoliučios Tiesos, tačiau visiškai atsidavęs lenkiasi Viešpačiui, mąsto apie Jį, regi Jo atvaizdą šventykloje, aukoja Dievybėms gėles ir vaisius, pats to nepastebėdamas pasiekia išvadavimą. *Śraddhayānvitāḥ:*

kupini tikėjimo ir meilės bhaktai lenkiasi Dievybėms ir garbina Jas. Rādhos ir Kṛṣṇos, Lakṣmī ir Nārāyaṇos, Sītos ir Rāmos Dievybės užburia bhaktų mintis, taip stipriai užkariauja jų širdis, kad vos įėję šventyklą ir išvydę Dievybes, puošnius Jų apdarus, jie galvoja tik apie Viešpatį ir tokiu būdu pasiekia išvadavimą. Pastarasis posmas patvirtina, kad net trečiosios kategorijos bhaktas yra pasiekęs transcendentinį būvį ir visa galva pranoksta tuos, kurie ieško išvadavimo filosofiniuose apmąstymuose arba kitokiais pažinimo būdais. Dievybių grožis, Jų apdarų puošnumas, Viešpačiui paaudkotų *tulasī* lapelių aromatas pakerėjo net ir tokius didžius impersonalistus kaip Śukadeva Gosvāmī ir keturi Kumārai, ir galų gale jie patys tapo bhaktais. Jie jau buvo išvaduotos sielos, bet sužavėti Viešpaties grožio jie nepanoro likti impersonalistais ir tapo bhaktais.

Pastarajame posme ypač reikšmingas žodis *vilāsa*. *Vilāsa* – tai Viešpaties žygiai ir pramogos. Pagal Dievybių garbinimo šventykloje taisykles, bhaktas į šventyklą ateina ne vien pasigrožėti Dievybėmis, bet ir pasiklausti „Śrīmad-Bhāgavatam“, „Bhagavad-gīto“ ir kitų šventraščių, kurie šventykloje reguliariai skaitomi. Kasdien visose Vṛndāvanos šventyklose skaitomi šventraščiai. Taip net pradedantys bhaktai, gerai neišmanantys šventraščių ar neturintys laiko paskaityti „Śrīmad-Bhāgavatam“ ar „Bhagavad-gītā“, gauna galimybę išgirsti pasakojimus apie Viešpaties žygius, o tai leidžia jiems nuolat atminti Viešpatį, Jo pavidalą, žygius ir Jo transcendentinę esmę. Pasiekę šį Kṛṣṇos sąmonės lygį bhaktai tampa išsivadavusiomis sielomis. Todėl Viešpats Caitanya ypač pabrėždavo penkių pasiaukojimo tarnystės rūšių svarbą: bhaktas turi 1) kartoti šventuosius Viešpaties vardus, Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare; 2) bendrauti su bhaktais ir patarnauti jiems; 3) klausytis „Śrīmad-Bhāgavatam“; 4) reguliariai lankytis šventykloje ir gėrėtis nuostabiomis Dievybėmis ir, jei tai įmanoma, 5) gyventi Vṛndāvanoje, Mathuroje ar kitoje šventoje vietoje. Šių penkių pasiaukojimo tarnystės rūšių praktika užtikrina galimybę pasiekti dvasinį tobulumą. Apie tai rašoma ir „Bhagavad-gītoje“, taip pat ir pastarajame „Śrīmad-Bhāgavatam“ posme. Visi Vedų šventraščiai sutaria, kad net bhaktas neofitas specialiai nesistengdamas gali pelnyti išvadavimą.

37 TEKSTAS

अथो विभूतिं मम मायाविनस्ता-
मैश्वर्यमष्टाङ्गमनुप्रवृत्तम् ।

श्रियं भागवतीं वास्पृहयन्ति भद्रां
परस्य मे तेऽश्रुवते तु लोके ॥३७॥

*atho vibhūtiṃ mama māyāvinaḥ tām
aiśvaryam aṣṭāṅgam anupravṛttam
śriyam bhāgavatīm vāsprhayanti bhadrām
parasya me te 'śnuvate tu loka*

atho – tuomet; *vibhūtiṃ* – turtai; *mama* – Mano; *māyāvinaḥ* – māyos valdovo; *tām* – to; *aiśvaryam* – mistinio tobulumo; *aṣṭa-aṅgam* – susidedančio iš aštuonių dalių; *anupravṛttam* – lydimo; *śriyam* – turtų; *bhāgavatīm* – Dievo karalystės; *vā* – arba; *asprhayanti* – jis netrokšta; *bhadrām* – palaimingasis; *parasya* – Aukščiausiojo Viešpaties; *me* – Manęs; *te* – šis bhaktas; *aśnuvate* – pelno; *tu* – bet; *loka* – šiame gyvenime.

Pasinėręs į mintis apie Mane, bhaktas nesvajoja apie aukštesniųjų planetų, net ir Satyalokos, džiaugsmus ir gėrybes. Jis yra visiškai abejingas aštuoniems materialiams tobulumams, kurie pasiekiami praktikuojant mistinę yogą. Maža to, jis net nesiekia patekti į Dievo karalystę. Tačiau dar šį gyvenimą, nors to ir nenorėjo, bhaktas pelno didžiausius palaiminimus.

Komentaras: Gėrybių, *vibhūti*, kuriomis mus gundo *māyā*, yra daug ir įvairių. Net ir mūsų planetoje mes galime patirti daug materialių malonumų, o aukštutinėse planetose Candralokoje, Saulėje ar dar aukštesnėse – Maharlokoje, Janalokoje ir Tapolokoje, juolab, Viešpaties Brahmos buveinėje Satyalokoje, juslinių malonumų galimybės išties neišsemiamos. Antai aukštutinėse planetose gyvenama žymiai ilgiau negu Žemėje. Teigiama, kad Mėnulyje diena trunka šešis Žemės mėnesius. O kalbant apie gyvenimą pačioje aukščiausioje visatos planetoje, sunku net įsivaizduoti kaip ilgai jis trunka. „Bhagavad-gītoje“ teigiama, kad net matematikai negali protu aprėpti, kiek trunka dvylika Brahmos gyvenimo valandų. Šią būties sferą reguliuoja išorinė Viešpaties galia, *māyā*. Esama ir kitų vertenybių, kurios prieinamos mistines jėgas išsiugdžiusiems *yogams*, tačiau ir jos yra materialios. Bhaktas išlieka abejingas visiems šiems materialiams malonumams, nors panorėjęs jis galėtų jų gauti. Viešpaties malone bhaktas, jei to panorėtų, galėtų pelnyti bet kokias materialias gėrybes, tačiau tikras bhaktas joms abejingas. Viešpats Caitanya Mahaprabhu mokė, kad bhaktui nevalia siekti materialios gerovės ir šlovės arba žavėtis materialiu grožiu. Vienintelis jo tikslas turėtų būti pasiaukojimo tarnystė Viešpačiui, net jeigu tektų vėl

ir vėl gimti materialiam pasaulyje ir jis negautų išvadavimo. Tačiau tiems, kurie dalyvauja Kṛṣṇos sąmonės veikloje, išvadavimas garantuotas. Bhaktams prieinami visi aukštutinio materialaus pasaulio ir Vaikuṅthos planetų turtai. Pastarajame posme ypač išskirtini žodžiai *bhāgavatīm bhadrām*. Vaikuṅthos planetose viešpatauja amžina taika ir ramybė, tačiau tyraširdis bhaktas nesistengia net ir į jas patekti. Bet bhaktas vis tiek nelieka nuskriaustas, dar ši gyvenimą jis naudojami visais materialaus ir dvasinio pasaulio privalumais.

38 TEKSTAS

न कर्हिचिन्मत्पराः शान्तरूपे
 नङ्क्ष्यन्ति नो मेऽनिमिषो लेढि हेतिः ।
 येषामहं प्रिय आत्मा सुतश्च
 सखा गुरुः सुहृदो दैवमिष्टम् ॥३८॥

*nā karhicin mat-parāḥ śānta-rūpe
 naṅkṣyanti no me 'nimiṣo leḍhi hetih
 yeṣām ahaṁ priya ātmā sutaś ca
 sakhā guruḥ suhrdo daivam iṣtam*

na – ne; *karhicit* – kada nors; *mat-parāḥ* – Mano bhaktai; *śānta-rūpe* – o motina; *naṅkṣyanti* – praras; *no* – ne; *me* – Mano; *animiṣaḥ* – laikas; *leḍhi* – naikinantis; *hetih* – ginklas; *yeṣām* – kuriuo; *aham* – Aš; *priyaḥ* – brangus; *ātmā* – savasis „aš“; *sutaḥ* – sūnus; *ca* – ir; *sakhā* – draugas; *guruḥ* – mokytojas; *suhṛdaḥ* – globėjas; *daivam* – Dievybė; *iṣtam* – pasirinkta.

Viešpats tęsė: O motina, bhaktai, kurie pelnė šias transcendentines gėrybes, jų niekada nepraras, nes joms neturi galios nei laikas, nei ginklai. Bhaktai laiko Mane savo draugu, giminaičiu, sūnumi, globėju, mokytoju arba Aukščiausiąja Dievybe, todėl šios gėrybės priklauso jiems amžinai.

Komentaras: „Bhagavad-gītoje“ teigiama, kad dorybinga veikla užsiimantis žmogus pasiekia aukštutines visatos planetas, tarp jų ir Brahmaloką, tačiau išsėmęs dorybingos veiklos kraitį jis priverstas sugrįžti į Žemę, kad čia pradėtų naują gyvenimą ir vėl pasinertų į veiklą. Taigi, net jei mes pateksime į aukštutines planetas, kurių gyventojų amžius yra labai ilgas ir kuriuos supa įvairūs materialūs džiaugsmi, mes negalėsime ten pasilikti amžinai.

O kalbant apie bhaktus, tai jų laimėjimai – tarnystė Viešpačiui, Vaikuņthos turtai, kurie pasiekiami net ir bhaktams gyvenantiems mūsų planetoje, – yra nemarūs. Pastarajame posme Kapiladeva vadina Savo motiną *śānta-rūpā*, turėdama galvoje bhakto, kuris amžinai gyvena Vaikuņthos pasaulyje, laimėjimų nemarumą. Vaikuņthos pasaulį vadina *śānta-rūpā*, nes Vaikuņthoje viešpatauja gryna dorybė, be menkiausių aistros ir neišmanyimo priemaišų. Jei žmogus pasiekia grynos pasiukojimo tarnystės lygį, iš jo niekas negali atimti galimybės transcendentiskai tarnauti Viešpačiui, o jo patiriama palaima, noras tarnauti, nuolat auga ir stiprėja. Bhaktams, kurie veikia pasinėrę į Kṛṣṇos sąmonės veiklą ir gyvena Vaikuņthos aplinkoje, neturi galios net laikas. Materialiame pasaulyje laikas naikina viską, bet Vaikuņthos aplinkoje nėra nei laiko, nei pusdievių įtakos, nes Vaikuņthos pasaulyje pusdievių nėra. Materialiame pasaulyje mūsų veiklą kontroliuoja įvairūs pusdieviai, be jų sankcijos nesujudės nei mūsų ranka, nei koja. Bet Vaikuņthos pasaulyje nėra laiko, nėra pusdievių, todėl jis amžinas. Pasaulis, kuriam laikas turi galios, pasmerktas pražūčiai, o ten, kur nėra nei praeities, nei dabarties, nei ateities, viešpatauja amžinas gyvenimas. Neatsitiktinai pastarajame posme vartojami žodžiai *na naikṣyanti*, bylojantys apie transcendentinių turtų nemarumą.

Posme taip pat paaiškinta, kodėl iš bhakto niekas negali atimti jo dvasinių turtų. Bhaktus, kuriems užvis brangiausias yra Aukščiausiasis Viešpats, su Viešpačiu sieja patys įvairiausi ryšiai. Kiekvienas savaip žvelgia į Viešpatį: vieni laiko Aukščiausiąjį Dievo Asmenį savo geriausiu draugu, kiti – brangiausiu giminaičiu, sūnumi, globėju, geradariu arba garbinama Dievybe. Viešpats amžinas, todėl amžini ir mūsų santykiai su Juo. Čia aiškiai pasakyta, kad santykiai su Viešpačiu nesugriaunami, amžini ir neatšaukiami. Vadinasi, gėris, kurį atneša šie santykiai bhaktui, irgi yra amžinas ir neatšaukiamas. Poreikis mylėti yra būdingas kiekvienai gyvajai esybei. Nesuradę verto mūsų meilės žmogaus, mes savo meilės jėgą nukreipiame į šunis ir kates. Taigi amžinai gyvosioms esybėms būdingas meilės poreikis nuolat reikalauja sau tinkamo objekto. Iš posmo paaiškėja, kad poreikį mylėti, glūdinti mummyse, galima patenkinti, nukreipus savo meilę į Aukščiausiąjį Viešpatį. Jį galima mylėti kaip draugą, sūnų, mokytoją arba geradarių, nesibaiminant, kad būsime apgauti ar atstumti. Meilės ryšys su Aukščiausiuoju yra amžinas. Pažymėtina ir tai, kad Kapiladeva kalba posme apie Viešpatį kaip aukščiausiąjį mokytoją. „Bhagavad-gītoje“ išdėstytos tiesos buvo ištartos Paties Aukščiausiojo Viešpaties lūpomis, o Arjuna pasirinko Kṛṣṇą savo *guru*, dvasiniu mokytoju. Imdami iš jo pavyzdį, mes kaip ir Arjuna aukščiausiuoju dvasios autoritetu ir mokytoju turėtume laikyti Kṛṣṇą.

Kalbėdami apie Kṛṣṇą, mes žinoma turime galvoje ir Jo patikimiaus-

sius bhaktus, nes Kṛṣṇa niekada nelieka vienas. Sakydami „Kṛṣṇa“ turime galvoje Jo vardą, Jo pavidalą, Jo ypatybes, Jo buveinę ir Jo palydovus. Kṛṣṇa niekada nelieka vienas, nes Jo bhaktai nėra impersonalistai. Pavyzdžiui, paskui karalių visuomet seka jo palyda – sekretoriai, karvedžiai, tarnai ir dvariškiai. Kai savo mokytojais mes pasirenkame Kṛṣṇą ir Jo palydovus, jokios pasaulyje jėgos nesunaikins mūsų žinių. Materialiame pasaulyje laikas visad priverčia koreguoti mūsų supratimą ir įgytas žinias. Tačiau „Bhagavad-gītos“ tiesos, kurias paskelbė Pats Aukščiausiasis Viešpats, Kṛṣṇa, yra nekintančios. Visos pastangos koreguoti „Bhagavad-gītos“ tiesas beprasmės, nes tos tiesos yra amžinos.

Kṛṣṇą, Aukščiausiąjį Viešpatį, mes turime suvokti kaip geriausią savo draugą. Jis niekada neapgaus to, kuris laiko Jį savo draugu ir bet kurio mis aplinkybėmis parems draugišku žodžiu ir darbu. Jeigu į Kṛṣṇą mes žvelgiame kaip į savo sūnų, jis bus mūsų sūnus amžinai. Materialiame pasaulyje tėvų meilė verčia žmones nuolat rūpintis dėl savo vaiko gyvybės, „O, kad tik nemirtų mūsų berniukas.“ O Kṛṣṇa niekada nenumirs, todėl tam, kuris laiko Aukščiausiąjį Viešpatį Kṛṣṇą savo sūnumi, negrėsia pavojus Jį prarasti. Dažnai bhaktai Dievybę laiko savo sūnumi, šis paprotys ypač paplitęs Bengalijoje. Kartais tokiam bhaktui numirus Dievybė rengia *śraddhos* apeigas savo mirusiojo tėvo garbei. Viešpaties ir Jo bhakto santykiai yra amžini ir nemarūs. Daug kas laikydami tradicijų garbina pusdievius, tačiau „Bhagavad-gītā“ smerkia šią praktiką. Išmintingas žmogus turėtų garbinti tiktai Aukščiausiąjį Viešpatį, išikūnijusį įvairiais pavidalais – Lakṣmī-Nārāyaṇos, Sīta-Rāmos, Rādha-Kṛṣṇos. Garbinantis Viešpatį niekada nenusivils. Garbinant pusdievius galima patekti į aukštutines planetas, bet šios planetos kartu su jas valdančiais pusdieviais pasaulio pabaigoje bus sunaikintos. Tačiau tas, kuris garbina Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, patenka į Vaikuṇṭhos planetas, kurioms pražūtingas laiko poveikis neturi galios. Apibendrinant galima pasakyti, kad laikas neturi galios bhaktams, kuriems Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra užvis brangiausias.

39–40 TEKSTAI

इमं लोकं तथैवामुमात्मानमुभयायिनम् ।
आत्मानमनु ये चेह ये रायः पशवो गृहाः ॥३९॥

विसृज्य सर्वानन्यांश्च मामेवं विश्वतोमुखम् ।
भजन्त्यनन्यया भक्त्या तान्मृत्योरतिपारये ॥४०॥

*imam lokam tathaivāmum ātmānam ubhayāyinam
ātmānam anu ye ceha ye rāyaḥ paśavo grhāḥ*

*viśrjya sarvān anyāṁś ca mām evaṁ viśvato-mukham
bhajanty ananyayā bhaktyā tān mṛtyor atipāraye*

imam – šis; *lokam* – pasaulis; *tathā* – atitinkamai; *eva* – be abejonių; *amum* – šį pasaulį; *ātmānam* – subtilusis kūnas; *ubhaya* – abiejuose; *ayinam* – keliaudamas; *ātmānam* – kūnas; *anu* – susietas su; *ye* – tie, kurie; *ca* – taip pat; *iha* – šiame pasaulyje; *ye* – tai, kas; *rāyaḥ* – turtų; *paśavaḥ* – gyvulių; *grhāḥ* – namų; *viśrjya* – atsisakę; *sarvān* – viso; *anyān* – ko; *ca* – ir; *mām* – Man; *evam* – taip; *viśvataḥ-mukham* – visa persmelkiantį visatos Viešpatį; *bhajanti* – jie garbina; *ananyayā* – nenukrypsta į nieką kitą; *bhaktyā* – užsiimdami pasiaukojimo tarnyste; *tān* – juos; *mṛtyoḥ* – mirties ribos; *atipāraye* – Aš perkeliu anapus.

Kas su pasiaukojimu tarnauja Man, visa persmelkiančiam visatos Viešpačiui, ir į nieką kitą nenukrypsta, nepuoselėja vilties patekti į rojus planetas arba surasti laimę šiame pasaulyje, nesvajoja apie turtus, vaikus, gyvulių bandą, namus – apie visą tai, kas susiję su materialiu kūnu. Tokias sielas Aš perkeliu anapus gyvenimo ir mirties ribų.

Komentaras: Pastaruosiuose dviejuose posmuose kalbama apie bhaktą, kuris tvirtai ir ryžtingai tarnauja Viešpačiui. Toks žmogus yra visiškai pasinėręs į Krišnos sąmonę, visa savo esybe su atsidėjimu tarnauja Viešpačiui, brangina Jį labiau už viską pasaulyje. Kadangi Aukščiausiasis Viešpats yra visabūtis, nuoširdžiai tikintys ir garbinantys Jį jau pasiekė viską, apie ką gali tik svajoti ir įvykdė visas savo priedermes. Šiuose posmuose Viešpats žada pasiimti tokį bhaktą į aną pasaulį, į pasaulį, kur nėra gimimo ir mirties. Neatsitiktinai Viešpats Caitanya skelbė, kad norintys ištrūkti iš gimimo ir mirties verpeto turi atsisakyti materialios nuosavybės. Kitaip sakant, amžino gyvenimo siekiantis žmogus turi atsisakyti siekių patekti į rojus planetas arba surasti laimę Žemėje, laimę kurią atneša materialūs turtai, vaikai, namai arba gyvulių banda.

Mes jau kalbėjome apie tai, kad tyraširdis Viešpaties tarnas pats to nepastebėdamas pelno išvadavimą, o taip pat apie kriterijus, pagal kuriuos galima pažinti tokį bhaktą. Kiekvienos sąlygotos sielos gyvenimas turi dvi puses. Mes gyvename ir veikiame toje situacijoje, kurioje atsidūrėme likimo valia ir tuo pat metu rengiamės kitam gyvenimui. Tie iš mūsų, kuriuos valdo dorybės *guṇa*, rengiasi gyvenimui aukštutinėse planetose, gyvosios būtybės, kurias valdo aistros *guṇa*, kitą gyvenimą vėl gims žmonėmis, kad

ir toliau aktyviai veiktu, o tos gyvosios būtybės, kurias valdo neišmanymo *guna*, gali degraduoti ir kitą gyvenimą atgimti gyvūnu arba necivilizuotų žmogumi. Tačiau bhaktas nesuka sau galvos nei dėl šio, nei dėl kito gyvenimo, nes nei šiame, nei kitame pasaulyje jis nesiekia materialios gerovės, nesvajoja apie aukštesnę padėtį visuomenėje. Melsdamasis jis sako Dievui: „O Viešpatie, man nesvarbu kur aš gimsiu. Vieno prašau, leisk man gimti tegu ir skruzde, bet Tavo bhakto namuose.“ Tyraširdis bhaktas niekada neprašys Viešpaties išlaisvinti jį iš materialios būties gniaužtų. Iš esmės jis net nelaiko savęs vertu išvadavimo. Prisimindamas savo nueitą gyvenimo kelią ir savo nuodėmes, jis prisipažįsta sau, kad yra vertas tik pragaro. Jei šį gyvenimą noriu tapti bhaktu, tai nereiškia, kad ankstesniuose gyvenimuose buvau idealus žmogus. Tai mažai tikėtina, todėl bhaktas labai blaiviai vertina savo padėtį. Jisai žino, kad Viešpats, atsižvelgdamas į jo besąlyginę ištikimybę, iš Savo malonės siunčia jam mažiau kančių, negu jis yra nusipelnęs. „Bhagavad-gītoje“ Viešpats žada: „Atsiduok Man ir tau neteks patirti atpildo už savo nuodėmes.“ Taip pasireiškia Viešpaties malonė, tačiau tai jokiū būdu nereiškia, kad žmogus, atsidavęs Viešpaties lotosinėms pėdoms, ankstesniame savo gyvenime niekada nenusidėjo. Štai kodėl bhaktas melsdamasis Viešpačiui sako: „Tegul už nuodėmes, kurias aš padariau, nuolat gimsiu materialiaame pasaulyje, tačiau vieno prašau – tegul aš visad būsiu Tavo tarnas.“ Bhaktas išmintingai prašo Viešpatį: „Aš pasirengęs nuolat gimti ir mirti, tačiau leisk man gimti Tavo tyraširdžio bhakto namuose, kad galėčiau toliau dvasiškai tobulėti.“

Tyraširdis bhaktas nesiekia kitą gyvenimą patekti į geresnę materialinę padėtį. Jis apie tai negalvoja. Kad ir kuo mes gimtume kitą gyvenimą, žmogumi ar gyvūnu, mums teks auklėti vaikus, įsigyti turto, tačiau bhaktui materialiai gerovė visai nerūpi. Jis tenkinasi tuo, ką jam siunčia Viešpats, jis nesiekia išsikovoti aukštą padėtį visuomenėje arba duoti vaikams labai gerą išsilavinimą. Bhaktui negalima prikišti aplaidumo, jis sąžiningai vykdo savo pareigas, tačiau jas vykdydamas jis neaukoja per daug savo laiko tam, kad pagerintų materialią šeimos padėtį arba išsikovotų geresnę padėtį visuomenėje, nes žino, kad visa tai yra laikina. Jis visa savo esybe yra pasinėręs į tarnystę Viešpačiui, o kitiems reikalams skiria tiek laiko, kiek minimaliai reikalinga (*yathārham upayujataḥ*). Nuoširdžiam bhaktui nesvarbu, kas jo laukia šį ar kitą gyvenimą, jo nejaudina net ir šeimos, vaikų, visuomenės likimas. Pasinėręs į Kṛṣṇos sąmonę jis visas savo jėgas skiria tarnystei Viešpačiui. „Bhagavad-gītoje“ teigiama, kad bhaktui nežinant, Viešpats pasirūpina, kad palikęs kūną jis iškart patektų į Jo transcendentinę buveinę. Palikęs kūną į kitos motinos iščias jis jau nebepatenka. Paprasta gyvoji esybė po mirties patenka į kitos motinos iščias ir pagal savo karmą, pra-

eities darbus, gauna naują kūną. O bhaktas po mirties iškart patenka į dvasinį pasaulį, kur gali amžinai būti su Viešpačiu, tuo pasireiškia ypatinga Viešpaties malonė Savo tarnui. Kaip tai tampa įmanoma, bus pasakojama kituose tekstuose. Visagalis Viešpats gali realizuoti bet kokį Savo norą. Jis gali atleisti gyvajai būtybei jos nuodėmes ir kaip mat perkelti ją į Vaikuṅṭhą. Tai įvyksta nesuvokiama Aukščiausiojo Viešpaties galia ir Jo gailestingumas tyriems bhaktams yra beribis.

41 TEKSTAS

नान्यत्र मद्भगवतः प्रधानपुरुषेश्वरात् ।
आत्मनः सर्वभूतानां भयं तीव्रं निवर्तते ॥४१॥

*nānyatra mad bhagavataḥ pradhāna-puruṣeśvarāt
ātmanah sarva-bhūtānām bhayaṁ tīvraṁ nivartate*

na – ne; *nyatra* – kito; *mat* – išskyrus Mane; *bhagavataḥ* – Aukščiausiajį Dievo Asmenį; *pradhāna-puruṣa-īśvarāt* – *prakṛti* ir *puruṣo*s Viešpatį; *ātmanah* – sielą; *sarva-bhūtānām* – visų gyvųjų būtybių; *bhayaṁ* – baimė; *tīvraṁ* – negailestingoji; *nivartate* – neapleis.

Negailestingos baimės nuolat gimti ir mirti neįveiks tas, kuris neatrado prieglobsčio Manyje, nes Aš – visagalis Viešpats, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, – pirminis visos būties kūrėjas, Aukščiausioji sielų Siela.

Komentaras: Čia nurodoma, kad ištrūkti iš gimimo ir mirties rato gali tik tai tyras Aukščiausiojo Viešpaties bhaktas. *Harim vinā na sṛtiṁ taranti* – ištrūkti iš gimimų ir mirčių verpeto tegali tas, kuris pelnė Aukščiausiojo Dievo Asmens prielankumą. Šią idėją patvirtina ir pastarasis posmas: Absoliučios Tiesos galima ieškoti filosofiniais apmąstymais, pasikliaujant savo ribotais jūtimais ir protu, arba galima siekti savęs pažinimo praktikuojant mistinę *yogą*, tačiau nei filosofiniai apmąstymai, nei mistinė *yoga* nepadės pelnyti išvadavimo, jeigu neatsiduosime Aukščiausiajam Dievo Asmeniui. Ar tai reiškia, kad griežtai tramdantys savo kūną, kaip to reikalauja šventraščių priesakai, tuščiai švaisto savo jėgas ir laiką? „Śrīmad-Bhāgavatam“ (10.2.32) atsako į šį klausimą taip: *ye 'nye 'ravindākṣa vimukta-māninaḥ*. Kai Kṛṣṇa glūdėjo Devakī iščiose, Viešpats Brahmā ir kiti pusdieviai kreipėsi į Jį su tokia malda: „O lotosaaki Viešpatie, yra žmonių, kurie didžiuojasi pelnę išvadavimą arba susiliedami su Aukščiausioju tapę Dievu, tačiau puikybė pasiglemžė jų protą. Jie yra tikriausi neišmanėliai.“ Šventraščiai

teigia, kad tokie žmonės, nepaisant to ar jie yra išminčiai, ar prastuoliai, vis dėlto dar nėra nusiplovę materijos sutepties. Grynąjį sąmoningumą pasiekusi gyvoji esybė galvoja tiktai apie tarnystę Viešpačiui. Neveltui „Bhagavad-gītoje“ rašoma, kad grynųjų intelektu tegali pasigirti tik patys išmintingiausi. *Bahūnām janmanām ante jñānavān mām prapadyate*. Pragyvenę milijonus gyvenimų, išmintingieji atsiduoda Aukščiausiam Viešpačiui.

Neatsidavusiems Aukščiausiam Viešpačiui apie išvadavimą tegalima pasvajoti. „Bhāgavatam“ pasakyta: „Išpuikėliai, manantys, kad netarnaudami Tau pelnė išvadavimą, o Viešpatie, neturi aiškaus proto, nes jie dar neatsidavė Tau. Atlikę daugybę asketiškų žygių ir priartėję prie Brahmano pažinimo, jie tariasi jau išsilieję į Jo šviesą. Tačiau jie neužsiima transcendentine veikla, todėl anksčiau ar vėliau jiems teks sugrįžti prie materialios veiklos.“ Vien žinojimo, kad esi Brahmanas, gyvajai būtybei nepakanka. Mes turime tarnauti Aukščiausiam Brahmanui, tarnystė Jam vadinasi *bhakti*. Brahmanas turi tarnauti Parabrahmanui. Šventraščiai teigia, kad tarnauti Brahmanui tegali gyvoji būtybė, suvokusi esanti Brahmanas. Aukščiausiasis Brahmanas – tai Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Gyvoji būtybė taip pat yra Brahmanas. Jei gyvoji būtybė nesuvokia esanti Brahmanas – dvasinė Viešpaties dalelytė ir Jo amžinas tarnas, jos žinojimas tėra teorinis, ji tik mano esanti Brahmanas. Norėdama pasiekti Brahmano lygį ir nepatirti nuopuolio, ji turi dvasiškai susivokti ir realizuoti savo žinojimą su pasiaukojimu tarnaudama Viešpačiui. Priešingu atveju jos laukia neišvengiamas nuopuolis.

„Bhāgavatam“ pasakyta, kad nebaktų sąmonė sutepta, nes jie ignoroja transcendentinę meilės tarnystę Aukščiausiojo Viešpaties lotoso pėdoms, todėl jų laukia nuopuolis. Gyvoji esybė negali būti neveikli, tad jei ji nepraktikuoja transcendentinės tarnystės Viešpačiui, jai teks sugrįžti prie materialios veiklos, kuri nublošk gyvają esybę atgal į gimimo ir mirties verpetą. Viešpats Kapila posme teigia: „Be Mano malonės“ (*nānyatra mad bhagavataḥ*). Pastarajame posme Viešpats pavadintas Bhagavānu, Aukščiausiojo Dievo Asmeniu. Bhagavāno titulas nurodo į tai, kad Jis valdo didžiausius turtus ir yra pajėgus išgelbėti gyvają būtybę iš gimimo ir mirties verpeto. Kitas posme Viešpačiui skirtas epitetas yra *pradhāna*. *Pradhāna* reiškia Aukščiausiasis. Aukščiausiasis yra nešališkas visoms gyvosioms būtybėms. Tačiau toms, kurios atsidavė Jam, Jis ypač prielankus. „Bhagavad-gītoje“ kalbama apie Viešpaties nešališkumą, Viešpats neturi draugų ir priešų. Tačiau tas, kas atsidavė Jam, gali tikėtis Jo ypatingos malonės. Tiesiog atsidavus Viešpačiui, Savo malone jis išvaduoja iš mirties ir gimimų rato. O tie, kam dar nepavyko pelnyti Aukščiausiojo Viešpaties malonės,

pasmerkti kaskart iš naujo gimti materialiam pasaulyje ir bergždžiai siekti išvadavimo kitų dvasinio tobulėjimo metodų pagalba.

42 TEKSTAS

मद्भयाद्वाति वातोऽयं सूर्यस्तपति मद्भयात् ।
वर्षतीन्द्रो दहत्यग्निर्मृत्युश्चरति मद्भयात् ॥४२॥

*mad-bhayād vāti vāto 'yam sūryas tapati mad-bhayāt
varṣatīndro dahaty agnir mṛtyuś carati mad-bhayāt*

mat-bhayāt – iš baimės prieš Mane; *vāti* – pučia; *vātaḥ* – vėjas; *ayam* – ši; *sūryaḥ* – saulė; *tapati* – šviečia; *mat-bhayāt* – iš baimės prieš Mane; *varṣati* – siunčia lietu; *indraḥ* – Indra; *dahati* – liepsnoja; *agniḥ* – ugnis; *mṛtyuḥ* – mirtis; *carati* – klajoja; *mat-bhayāt* – iš baimės prieš Mane.

Iš baimės prieš Mane, aukščiausiąjį būties valdovą, pučia vėjas, šviečia saulė, debesų valdovas Indra siunčia į žemę lietu. Iš baimės prieš Mane liepsnoja ugnis, po pasaulį klajoja mirtis, rinkdama savo duoklę.

Komentaras: „Bhagavad-gītoje“ Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Kṛṣṇa, sako, kad gamtos dėsniai veikia nepriekaištingai todėl, kad Jis Pats rūpinasi pasaulio tvarka. Klaidinga būtų manyti, kad pasaulis veikia pats sau, be aukščiausios valdžios įsikišimo. Vedos teigia, kad debesų judėjimui vadovauja pusdievis Indra, šilumą valdo saulės dievas, vėsią mėnulio šviesą siunčia Candra, o pusdievis Vāyu valdo vėją. Tačiau visiems pusdieviams vadovauja Aukščiausiasis Dievo Asmuo, aukščiausioji gyvoji esybė. *Nityo nityānām cetanaś cetanānām*. Pusdieviai irgi yra paprastos gyvosios esybės, o savo aukštą padėti jie pelnė ištikimybe Viešpačiui ir noru Jam tarnauti. Pusdievius, valdančius materialų pasaulį – Candra, Varuṇą, Vāyu ir kitus, vadina *adhikāri-devatomis*. Kiekvienas iš pusdievių atsakingas už tam tikrą veiklos sritį. Aukščiausiojo Viešpaties valdžioje yra ne viena ir ne dvi, o milijonai planetų bei visatų. Viešpaties valdos beribės ir norint, kad pasaulyje viešpatautų tvarka, Jam reikalingi pagalbininkai. Pusdieviai laikomi atskiromis Jo kūno dalimis. Apie tai rašo Vedos. Taigi, saulės, mėnulio, ugnies ar oro dievams vadovauja Aukščiausiasis Viešpats. Ši mintis patvirtinta „Bhagavad-gītoje“ (9.10): *mayādhyakṣeṇa prakṛtiḥ sūyate sa-carācaram*. Gamtos dėsniai paklūsta Jo valiai. Jo dėka gamtos dėsniai veikia tiksliai ir nepriekaištingai.

Jokios materialios gamtos jėgos neveikia to, kuris atrado Aukščiausiojo Dievo Asmens prieglobstį. Jis tarnauja tik Viešpačiui ir nebeturi jokių materialių išpareigojimų. Žinoma, jis uoliai vykdo tai, kas iš jo reikalaujama, tačiau visos jo mintys krypsta tik į tarnystę Viešpačiui. Aukščiausiojo Dievo Asmens Kapilos žodžiai apie tai, kad vėjas, ugnis, saulė yra Jo valioje, nėra vien gražūs žodžiai. Impersonalistai teigia, kad „Bhāgavatam“ pasekėjai sukūrė kažkokį išgalvotą Aukščiausiojo Dievo Asmens paveikslą ir priskiria Jam ypatybes, kurių Jis neturi. Tačiau iš tikrųjų „Bhāgavatam“ teiginiai nėra išgalvoti, nėra perdėti, jie atitinka tikrovę. Vedose skelbiama: *bhīṣāsmād vātaḥ pavate/ bhīṣodeti sūryaḥ* – „Vėjo ir saulės dievas vykdo savo pareigas iš baimės Aukščiausiajam Viešpačiui.“ *Bhīṣāsmād agniḥ cendraś ca/ mṛtyur dhāvati pañcamah:* „Agnis, Indra, Mṛtyu veikia paklūsdami Jo vadovavimui.“ Tokia yra Vedų išvada.

43 TEKSTAS

ज्ञानवैराग्ययुक्तेन भक्तियोगेन योगिनः ।
क्षेमाय पादमूलं मे प्रविशन्त्यकुतोभयम् ॥४३॥

*jñāna-vairāgya-yuktena bhakti-yogena yoginaḥ
kṣemāya pāda-mūlaṁ me praviśanty akuto-bhayam*

jñāna – žinojimu; *vairāgya* – ir atsižadėjimu; *yuktena* – apsiginklavę; *bhakti-yogena* – užsiimdami pasiaukojimo tarnyste; *yoginaḥ* – *yogai*; *kṣemāya* – dėl amžino gėrio; *pāda-mūlam* – prie pėdų; *me* – Mano; *praviśanti* – randa prieglobstį; *akutaḥ-bhayam* – tampa bebaimiais.

Yogai, apsiginklavę transcendentiniu žinojimu ir atsižadėjimu, praktikuoja pasiaukojimo tarnystę Man, atnešančią jiems amžiną naudą. Kadangi AŠ esu būties Valdovas, atradę prieglobstį prie Mano lotosinių pėdų jie pelno bebaimiškumą ir teisę įžengti į Dievo karalystę.

Komentaras: Tikrasis *yogas* mistikas yra tas, kuris nuoširdžiai trokšta išstrūkti iš materijos nelaisvės ir sugrįžti atgal pas Dievą. Čia aiškiai pasakyta: *yuktena bhakti-yogena*. Aukščiausiąjį tobulumą yra pasiekę *yogai*, arba mistikai, praktikuojantys pasiaukojimo tarnystę Viešpačiui. „Bhagavad-gītoje“ be kita ko teigiama, kad geriausi iš *yogų* yra tie, kurių mintyse viešpatauja Viešpats, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Kṛṣṇa. Klaidinga būtų manyti, kad šie *yogai* neturi žinių ir atsižadėjimo. Praktikuojančiam *bhakti-yogā*, žinios ir atsižadėjimas ateina savaime. Tai šalutiniai *bhakti-*

yogas praktikos produktai. Antrame pirmosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyriuje Sūta Gosvāmī tvirtina, kad tarnaujantis Vāsudevai, Kṛṣṇai, pelno transcendentinį žinojimą ir atsižadėjimą. Šiuos bhakto laimėjimus sunku paaiškinti racionaliai. Žinias ir atsižadėjimą jis pelno savaime, be matomų priežasčių (*ahaitukī*). Transcendentinė išmintis, glūdinti šventraščiuose, atsiveria jam pati savaime, vien todėl, kad jis su pasiaukojimu tarnauja Viešpačiui. Tai patvirtinama Vedų raštuose. Tam, kuris šventai tiki Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu ir dvasiniu mokytoju, atsiskleidžia slapčiausia Vedų šventraščių prasmė. Norint pelnyti žinojimą, specialiai stengtis nereikia. *Yogas*, praktikuojantis pasiaukojimo tarnystę, savaime pelno atsižadėjimą ir tiesos pažinimą. Tie, kuriems trūksta šių ypatybių, turi suvokti, kad jų pasiaukojimo tarnystė dar netobula. Apibendrinant galima pasakyti, kad iki žmogus neatsiduoda Aukščiausiojo Viešpaties lotosinėms pėdoms, jis negali būti tikras, kad pasieks dvasinę karalystę, ar tai būtų *brahmajyoti*, beasmenis Viešpaties švytėjimas, ar joje esančios Vaikuṅṭhos planetos. Viešpačiui atsidavusias sielas vadina *akuto-bhaya*. Jos atskratė abejonių ir baimės, todėl galima neabejoti, kad jos sugrįš į dvasinę karalystę.

44 TEKSTAS

एतावानेव लोकेऽस्मिन् पुंसां निःश्रेयसोदयः ।
तीव्रेण भक्तियोगेन मनो मय्यर्पितं स्थिरम् ॥४४॥

etāvān eva loke 'smin puṁsām niḥśreyasodayaḥ
tīvreṇa bhakti-yogena mano mayy arpitam sthīram

etāvān eva – tik į tai; *loke asmin* – šiame pasaulyje; *puṁsām* – žmonių; *niḥśreyasa* – aukščiausio gyvenimo tobulumo; *udayaḥ* – pasiekti; *tīvreṇa* – intensyvia; *bhakti-yogena* – pasiaukojimo tarnystės praktika; *manaḥ* – protas; *mayi* – į Mane; *arpitam* – sutelktas; *sthīram* – nekintantis.

Štai kodėl tie, kurių visos mintys nukreiptos į Viešpatį, visas savo jėgas skiria pasiaukojimo tarnystei. Tai vienintelis būdas pasiekti aukščiausią gyvenimo tobulumą.

Komentaras: Pažymėtini posmo žodžiai *mano mayy arpitam*: „Mintys, nukreiptos į Mane.“ Mūsų mintys turi būti nukreiptos į Kṛṣṇos arba vieno iš Jo inkarnacijų lotosines pėdas. Tas, kuris išlaisvina savo sąmonės jėgas ir nukreipia visas savo mintis į Viešpaties lotosines pėdas, pelno išvadavimą.

Čia verta prisiminti Mahārājos Ambarīšos pavyzdį. Visos jo mintys buvo nukreiptos į Viešpaties lotosines pėdas, jis kalbėjo tiktai apie Jo transcendentinius žygius, uostė tik Viešpačiui paaukotų gėlių ir *tulasī* lapelių kvapą. Mahārājos Ambarīšos kojos nešė jį į Viešpaties šventyklą, jo rankos valė ją, liežuvis ragavo Viešpačiui paaukotus valgius, o ausys klausė pasakojimų apie didingus Jo žygius. Taigi, visi jo jutimo organai dalyvavo pasiaukojimo tarnystėje. Pirmiausia būtina sutelkti visas savo mintis į Kṛṣṇos lotosines pėdas. Kai mūsų mintys bus nukreiptos į Kṛṣṇos lotosines pėdas, jutimo organai paklusdami protui irgi tarnaus Kṛṣṇai. Tokia *bhakti-yog*os metodo esmė. *Yoga* suponuoja juslių suvaldymą. Griežtai kalbant, juslės mums nepavaldžios, jos visą laiką neranda ramybės kaip mažas vaikas, nė minutės negalintis nusėdėti vietoje. Net Arjuna yra pasakęs: *cañcalam hi manah kṛṣṇa* – „Protas niekad neranda ramybės.“ Todėl geriausia sutelkti savo mintis į Viešpaties lotosines pėdas. *Mano mayy arpitam sthiram*. Aukščiausiąjį tobulumą pasiekia tas, kuris išisąmonina Kṛṣṇą ir visa savo esybe pasineria į tarnystę. Kṛṣṇos sąmonės veikla – tai pati aukščiausia žmogaus veiklos forma.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti dvidešimt penktąjį trečiosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Pasiaukojimo tarnystės didybė“.

Esmingieji materialios gamtos pradai

1 TEKSTAS

श्रीभगवानुवाच

अथ ते सम्प्रवक्ष्यामि तत्त्वानां लक्षणं पृथक् ।

यद्विदित्वा विमुच्येत पुरुषः प्राकृतैर्गुणैः ॥ १ ॥

śrī-bhagavān uvāca

*atha te sampravakṣyāmi tattvānām lakṣaṇam pṛthak
yad viditvā vimucyeta puruṣaḥ prakṛtair guṇaiḥ*

śrī-bhagavān uvāca – Dievo Asmuo pasakė; *atha* – dabar; *te* – tau; *sampravakṣyāmi* – Aš papasakosiu; *tattvānām* – apie Absoliučios Tiesos kategorijas; *lakṣaṇam* – požymius; *pṛthak* – vieną po kito; *yat* – kuriuos; *viditvā* – žinodamas; *vimucyeta* – žmogus išsivaduos; *puruṣaḥ* – bet kuris; *prakṛtaiḥ* – materialios gamtos; *guṇaiḥ* – *guṇų*.

Dievo Asmuo Kapila tęsė: Brangi motina, dabar įvairiais aspektais apibūdinsiu tau Absoliučią Tiesą, kurią patyręs žmogus ištrūksta iš materialios gamtos guṇų įtakos.

Komentaras: Kaip teigiama „Bhagavad-gītoje“, Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, Absoliučią Tiesą, galima pažinti tik su pasiaukojimu Jam tarnaujant (*bhaktiyā mām abhijānāti*). „Bhāgavatam“ teigiama, kad pasiaukojimo tarnystės tikslas yra *mām*, Kṛṣṇa. O „Caitanya caritamṛtoje“, – kad pažinti Kṛṣṇą reiškia pažinti Jo asmens pavidalą, pažinti Kṛṣṇą kartu su Jo vidine, išorine galia, Jo skleidiniais, Jo įsikūnijimais. Kṛṣṇos mokslą sudaro daug skyrių. *Sāṅkhyos* filosofija pirmiausiai yra skirta tiems, kurie gyvena materialaus pasaulio dėsnių nelaisvėje. Pagal mokymą, kuris mus pasiekia mokinių seka, *parampara*, *sāṅkhyos* filosofija neprieštaruja pasiaukojimo tarnystei. Ankstesniame skyriuje buvo pateiktos įvadinės žinios apie pasiaukojimo tarnystę, o šiame Viešpats išsamiau papasakos apie ją. Jis teigia, kad tokių studijų dėka žmogus gali ištrūkti iš materialios gamtos *guṇų*

įtakos. Tai patvirtinama ir „Bhagavad-gītoje“: *tato mān tatvato jñātvā* – teisę įžengti į Dievo karalystę pelno tas, kuris pažiūsta Viešpatį skirtingais Jo aspektais. Šiems Viešpaties žodžiams antrina pastarojo posmo teiginiai. Įsigilinęs į pasiaukojimo tarnystės mokslą, taip kaip jį formuluoja *sāṅkhyos* filosofija, žmogus ištrūksta iš materialios gamtos *gunų* įtakos. Ištrūkusi iš materialios nelaisvės amžinoji siela pelno teisę įžengti į Dievo karalystę. Materialios gamtos *gunų* įtakos gyvoji būtybė negali išvengti tol, kol ji turi bent menkiausią norą viešpatauti materialiam pasaulyje ir naudotis juo savo malonumui. Todėl mes turime pažinti Aukščiausiąjį Viešpatį, naudodamiesi Viešpaties Kapilos paskelbtos *sāṅkhyos* filosofijos metodo analitinėmis galimybėmis.

2 TEKSTAS

ज्ञानं निःश्रेयसार्थाय पुरुषस्यात्मदर्शनम् ।
यदाहूर्वर्णये तत्ते हृदयग्रन्थिभेदनम् ॥ २ ॥

jñānam niḥśreyasārthāya puruṣasyātma-darśanam
yad āhur varṇaye tat te hṛdaya-granṭhi-bhedanam

jñānam – žinojimas; *niḥśreyasa-arthāya* – būtinas aukščiausiojo tobulumo pasiekimui; *puruṣasya* – žmogaus; *ātma-darśanam* – savęs pažinimo; *yat* – kuris; *āhuḥ* – pasakyta; *varṇaye* – Aš atskleisiu; *tat* – tai; *te* – tau; *hṛdaya* – širdyje; *granṭhi* – mazgus; *bhedanam* – perkirs.

Žinojimas yra aukščiausioji savęs pažinimo pakopa. Aš paskelbsiu tau tas tiesas, kurios perkirs prisirišimo prie materialaus pasaulio mazgus.

Komentaras: Šventraščiai teigia, kad žmogus tampa abejingas materialioms pagundoms tada, kai sužino tiesą apie grynąją sielą. Žinojimas jam leidžia pasiekti aukščiausiąjį gyvenimo tobulumą ir suvokti tikrąją savo prigimtį. Šią mintį patvirtina „Švetāśvatara Upaniṣada“ (3.8). *Tam eva viditvāti-mṛtyum eti:* suvokus savo dvasinę esmę, t.y. išvydus savo tikrąjį „aš“, žmogus nusimeta materialios vergystės grandines. Įvairiai formuluojama ši mintis kartojasi daugelyje Vedų šventraščių. „Bhāgavatam“ irgi teigia, kad žmogus turi išvysti savąjį „aš“, t.y. suvokti savo prigimtį (*puruṣasya ātma-darśanam*). Kapiladeva sako motinai, kad tokį „regėjimą“ galima įgyti klausantis dvasinį mokslą išmanančių žmonių. Pats Kapiladeva yra aukščiausias šio mokslo autoritetas, nes Jis – Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Jeigu žmogus priima Jo mokymą pirminiu pavidalu, t.y. savaip jo neinterpretuoja, tada jis regi tikrąją savo prigimtį.

Kalbėdamas su Sanātana Gosvāmīu Viešpats Caitanya paaiškino tikrąją, pirminę individualios gyvosios būtybės prigimtį. Jis nedviprasmiškai teigė, kad kiekviena individuali siela yra amžinas Kṛṣṇos tarnas. *Jīvera 'svarūpa' haya – kṛṣṇera 'nitya-dāsa'* – visos gyvosios būtybės yra amžini Viešpaties tarnai. Tas, kuris suvokia esantis neatsiejama Aukščiausiosios Sielos dalelytė ir suvokia, kad amžina jo paskirtis – tarnauti Aukščiausiajam Viešpačiui, pasiekia dvasinį pažinimą. Suvokęs savo tikrąjį „aš“ jis nutraukia materialių pagundų saitus (*hr̥daya-gran̥thi-bhedanam*). Gyvoji būtybė veikiama klaidingos savimonės, tapatina save su kūnu ir materialiu pasauliu ir taip pakliūva į *māyos* spąstus. Tačiau, kai tik ji suvokia, jog kokybės prasme, būdama dvasinė siela, ji yra tapati Aukščiausiajam Viešpačiui, suvokia, esanti amžinas Aukščiausiojo tarnas, ji pasiekia *ātma-darśanam* ir *hr̥daya-gran̥thi-bhedanam* – dvasinį pažinimą. Žmogaus, kuris perkirto prisirišimų prie materialaus pasaulio mazgus, supratimą vadina tikruoju žinojimu. *Ātma-darśanam* reiškia „žvelgti į save per žinių prizmę“. Štai kodėl tas, kuris eidamas tikrojo pažinimo keliu išsivaduoja iš klaidingos savimonės, regi savąjį „aš“, t.y. pasiekia aukščiausiąjį gyvenimo tikslą. Tokiu būdu siela išstrūksta iš materialaus pasaulio, sudaryto iš dvidešimt keturių pradų, nelaisvės. Analitinio filosofinio metodo, *sāṅkhyos* praktiką galima vadinti tiesos pažinimu ir savistaba.

3 TEKSTAS

अनादिरात्मा पुरुषो निर्गुणः प्रकृतेः परः ।
प्रत्यग्धामा स्वयंज्योतिर्विधं येन समन्वितम् ॥३॥

*anādir ātmā puruṣo nirguṇaḥ prakṛteḥ paraḥ
pratyag-dhāmā svayaṁ-jyotir viśvaṁ yena samanvitam*

anādir – bepradė; *ātmā* – Aukščiausioji Siela; *puruṣaḥ* – Dievo Asmuo; *nirguṇaḥ* – transcendentinė materialios gamtos *guṇoms*; *prakṛteḥ paraḥ* – už materialaus pasaulio ribų; *pratyak-dhāmā* – suokiama visur; *svayaṁ-jyotiḥ* – spindulingoji; *viśvaṁ* – visą kūriniją; *yena* – kuri; *samanvitam* – palaiko.

Aukščiausiasis Dievo Asmuo – tai bepradė, Aukščiausioji Siela. Viešpats yra transcendentalus materialios gamtos *guṇoms* ir egzistuoja už materialaus pasaulio ribų. Kosminis pasaulis glūdi Jo skleidžiamame akinančiame švytėjime, ir šis švytėjimas leidžia patirti Viešpaties buvimą visur.

Komentaras: Čia teigiama, kad Aukščiausiasis Dievo Asmuo – bepradis. Viešpats yra *puruṣa*, Aukščiausioji Siela. *Puruṣa* reiškia „asmuo“. Visi mums žinomi žmonės yra asmenybės ir visi turi pradžią. Tai reiškia, kad kitados mes atėjome į šį pasaulį, kad mūsų gyvenimas prasidėjo tam tikru laiko momentu, ir tą laiko momentą galima istoriškai atsekti. Tačiau Viešpats posme pavadintas *anādi*, bepradžiu. Apklausę žmones, mes sužinosime, kad visi turi pradžią. Tačiau jeigu mes surastume tą, kuris neturi pradžios, tai reikštų, kad prieš mus buvo Aukščiausiasis Viešpats, Aukščiausiasis Asmuo. Taip Dievą apibūdina „Brahma-saṁhitā“. *Īśvarah paramaḥ kṛṣṇaḥ*: Aukščiausiasis Dievo Asmuo – tai Kṛṣṇa, aukščiausiasis valdovas, Jis bepradis, Jis Pats yra būties pradžia. Taip Dievą apibrėžia ir visi Vedų šventraščiai.

Posme Viešpats vadinamas siela, arba dvasia. Kas yra dvasia? Dvasia yra tai, kas persmelkia būtį. Žodis Brahman reiškia „didysis“. Brahmano didybę regime visur. O kokia Jo didybės esmė? Jo didybės esmė yra sąmonė. Mes žinome kas yra sąmonė, nes sąmonė persmelkia visą mūsų kūną. Kiekvienoje mūsų organizmo ląstelėje mes jaučiame sąmonės buvimą. Čia mes kalbame apie individualią sąmonę, be jos egzistuoja ir supersąmonė. Sąmonės ir supersąmonės santykį galima paaiškinti Saulės šviesos ir šviesos, kurią skleidžia nedidelis šviesos šaltinis, pavyzdžiu. Saulės šviesa užlieja viską, ir kambarį, ir dangų, o nedidelio šviesos šaltinio skleidžiama šviesa sklinda tik tam tikru atstumu. Analogiškai mūsų individualios sąmonės buvimą galima justi tik mūsų kūne, tuo tarpu supersąmonės, arba Dievo buvimą, jaučiame visur. Savo galios pavidalu Viešpats glūdi visuose kūrinių kampeliuose. „Viṣṇu Purāṇoje“ teigiama, kad visa tai, ką mes matome aplink, yra Aukščiausiojo Viešpaties galių pasireiškimo formos. „Bhagavad-gītoje“ patvirtinta, kad Viešpats yra visa persmelkiantis, ir dviejomis Savo galiomis – dvasine ir materialia – persmelkia kosminį pasaulį. Ir dvasinė, ir materialia galia glūdi visur, tai geriausias Aukščiausiojo Dievo Asmens egzistavimo įrodymas.

Visabūtės sąmonės neriboja laikas, ji neturi pradžios, vadinasi, ir pabaigos. Idėja, kurią kelia pastarasis posmas, prieštarauja teorijoms apie tai, kad sąveikaujant materijos pradams tam tikru laiko momentu atsiranda sąmonė, nes čia teigiama, kad visabūtė sąmonė yra bepradė. Materialistų ar ateistų keliami teorija, kuri neigia sielos, Dievo egzistavimą ir sako, kad sąmonė yra materijos pradų sąveikos produktas, yra visiškai nepriimtina. Teigti, kad materija neturi pradžios, būtų neteisinga, nes pradžią ji turi. Lygiai kaip pradžią turi mūsų materialus kūnas, ją turi ir visata. Mūsų materialus kūnas atsirado sielos dėka, lygiai taip ir visata atsirado Aukščiausiosios Dvasios dėka. *Janmādy asya* – skelbia „Vedānta-sūtra“. Visas

materialus pasaulis kyla iš Aukščiausiojo Asmens, Jo dėka jis atsirado, vystosi, egzistuoja ir bus sunaikintas. „Bhagavad-gītoje“ Viešpats be kita ko teigia: „Aš esu būties šaltinis ir pradžia.“

Pastarajame posme kalbama apie Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Viešpats nėra mirtingasis, Jis neturi pradžios ir pabaigos. Jis neturi savo priežasties, Jis Pats – visų priežasčių priežastis. *Paraḥ* reiškia „transcendentinis“, „esantis už kuriamosios galios veiklos sferos ribų“. Viešpats yra kuriamosios galios kūrėjas. Materialus pasaulis yra kuriamosios galios viešpatija, tačiau Pats Viešpats nepaklūsta jos dėsniams. Jis – *prakṛti-paraḥ*, tai reiškia, kad Jis viešpatauja virš materialios galios. Kadangi Jis egzistuoja anapus jos veikimo sferos, trejopos kančios, kylančios iš jos, Jam neturi galios. Materialios gamtos *guṇos* nedaro Jam nė menkiausios įtakos. Apie tai kalbama ir posme: *svayam-jyotiḥ* – Jis yra įkūnyta šviesa. Iš patirties žinome, kad šviesa, kurią matome materialiam pasaulyje, yra kitos šviesos atšvaitas. Pavyzdžiui, mėnesiena yra saulės šviesos atspindys. Saulės skleidžiama šviesa taip pat yra atspindėta, jos šaltinis yra *brahmajyoti*, o *brahmajyoti*, dvasinis švytėjimas, savo ruožtu yra Aukščiausiojo Viešpaties kūno skleidžiamo švytėjimo atšvaitas. Šis teiginys patvirtintas „Brahma-samhitoje“: *yasya prabhā prabhavataḥ – brahmajyoti*, Brahmano šviesa sklinda iš Viešpaties kūno. Neveltui čia pasakyta: *svayam-jyotiḥ* – Jis Pats yra šviesa. Viešpaties skleidžiama šviesa pasiekia mus įvairiais pavidalais – *brahmajyoti*, saulės spindulių arba mėnesienos. „Bhagavad-gītoje“ teigiama, kad dvasiniame pasaulyje saulės, mėnulio ar elektros šviesa nereikalingos. Tam antrina ir Upanišados, kuriose teigiama, kad dvasinis pasaulis nutvieks tas Aukščiausiojo Dievo Asmens kūno skleidžiamo švytėjimo, todėl jam apšviesti nereikalingi jokie kiti šviesos šaltiniai, nei saulė, nei mėnulis, nei elektros energija.

Šis faktas, kad šviesa kyla iš dvasios, taip pat yra argumentas atremiantis teoriją, kuri skelbia, jog dvasia, arba dvasinė sąmonė, atsiranda jungiantis tarpusavyje materijos pradams. Terminas *svayam-jyotiḥ* liudija, kad dvasioje nėra materijos priemaišų ir ji nepriklauso nuo materijos pradų sąveikos. Pastarasis posmas patvirtina idėjas apie tai, jog Viešpaties visabūtiškumas sietinas su visa persmelkiančia Viešpaties kūno šviesos ypatybe. Mums žinoma, kad nuo Saulės, kuri yra viename erdvės taške, šviesa sklinda milijonus ir milijardus kilometrų. Žinome tai iš savo patirties. Analogiškai aukščiausiasis šviesos šaltinis visad viešpatauja savo buveinėje Vaikunṭhoje arba Vṛndāvanoje, tačiau Jo skleidžiama šviesa nutvieskia ne tik dvasinį pasaulį, bet ir už jo ribų esančias sferas. Materialiam pasaulyje jo šviesą atspindi saulė, o saulės šviesa savo ruožtu atsispindi mėnulyje. Tad nors Aukščiausiasis Dievo Asmuo viešpatauja Savo buveinėje, Jo šviesa nutvies-

kia ir dvasinį, ir materialų pasaulį. „Brahma-saṁhitā“ (5.37) liudija: *goloka eva nivasaty akhilātma-bhūtaḥ* – Jis amžinai viešpatauja Golokoje ir sykiu egzistuoja kiekviename kosminio pasaulio kampelyje. Jis – būties Super-siela, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Jo transcendentinėms ypatybėms nėra skaičiaus. Be to iš posmo galima suprasti, kad Viešpats, būdamas asmuo, *puruṣa*, su materialiam pasaulyje gyvenančiomis *puruṣomis* neturi nieko bendro. Filosofai *māyāvādžiai* niekaip negali suvokti, kad už materialaus pasaulio ribų gali egzistuoti kažkoks asmuo, todėl juos vadina impersonalistas. Tačiau posme aiškiai pasakyta, kad Dievo Asmuo viešpatauja anapus materialaus pasaulio.

4 TEKSTAS

स एष प्रकृतिं सूक्ष्मां दैवीं गुणमयीं विभुः ।
यदृच्छयैवोपगतामभ्यपद्यत लीलया ॥ ४ ॥

*sa eṣa prakṛtiṁ sūkṣmām daivīm guṇamayīm vibhuḥ
yadrccchayaivopagatām abhyapadyata līlayā*

saḥ eṣaḥ – šis Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *prakṛtiṁ* – materiali energija; *sūkṣmām* – subtili; *daivīm* – susijusi su Višņu; *guṇamayīm* – kurioje glūdi trys materialios gamtos *guṇos*; *vibhuḥ* – didžiausias iš didžiausiųjų; *yadrccchayā* – Savo valia; *iva* – pilnai; *upagatām* – pasiekta; *abhyapadyata* – Jis sukūrė; *līlayā* – pramogos dėlei.

Pramogos dėlei didžiausias iš didžiausiųjų, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, sukūrė subtiliąją materijos galią, kurioje glūdi trys materialios gamtos guṇos ir kuri yra susijusi su Višņu.

Komentaras: Pažymėtinas posmo žodis *guṇamayīm*. *Daivīm* reiškia „Aukščiausiojo Dievo Asmens galia“, o *guṇamayīm* – „kurioje glūdi trys materialios gamtos *guṇos*.“ Kai Aukščiausiojo Dievo Asmens materiali galia atsibunda, ši *guṇamayīm* galia atlieka trijų *guṇų* funkcijas ir aptraukia būtį. Ši Aukščiausiojo Dievo Asmens skleidžiama energija reiškiasi dvejopai – kaip Aukščiausiojo Viešpaties skleidinys ir kaip skraistė, slepianti Viešpaties veidą. „Bhagavad-gītoje“ teigiama, kad trys materialios gamtos *guṇos* įstumia pasaulį į iliuziją, todėl paprasta jos kiaute glūdinti sąlygota siela per jos apdangalus nemato Aukščiausiojo Dievo Asmens. Tam paaiškinti pateikiama iškalbinga analogija. Štai danguje netikėtai pasirodo didžiulis debesis. Į debesį galima žvelgti dvejopai. Saulei debesis yra jos energi-

jos kūrinys, tačiau paprastam, gamtos dėsnių suvaržytam žmogui debesis yra skraistė, uždengianti nuo jo saulę. Iš tikrųjų debesis uždengia ne saulę, o žmogaus regėjimo lauką. Lygiai taip ir *māyā*, materialioji energija, negali uždengti anapus jos įtakos viešpataujančio Aukščiausiojo Viešpaties, ji teuztendo gyvosios esybės regėjimą. Jos kiaučiute atsidūrusios sąlygotos sielos – tai individualios gyvosios esybės, o *māyā* kurianti jėga yra Pats Aukščiausiasis Dievo Asmuo.

Pirmos „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės septintajame skyriuje skaitome apie Vyāsadevą, kuris jam dovanoto dvasinio regėjimo dėka išvydo Aukščiausiąjį Viešpatį ir už Jo nugaros besislepiančią materialią energiją. Šis epizodas rodo, kad materialioji energija negali uždengti Viešpaties, kaip tamsa negali uždengti saulės. Erdvė, kurią apgaubia tamsa, visai menkas palyginti su saule. Tamsa gali viešpatauti nedidelėje oloje, tačiau apgaubti viso dangaus skliauto ji negali. Lygiai taip ir materialioji energija turi labai siauras poveikio galimybes ir Aukščiausiajam Dievo Asmeniui ji neturi galios, dėl šios priežasties Jį vadina *vibhu*. Lygiai kaip saulė sukuria danguje pasirodžiusį debesį, taip ir Viešpaties sutikimu Jo kūrinijoje periodiškai susiformuoja materialioji energija. Nors materialioji Viešpaties galia kuria materialų pasaulį, tai nereiškia, kad ji gali paveikti Patį Viešpatį. Gyvasias būtybes, kurias paveikia materijos galia, vadina sąlygotomis sielomis. Viešpats naudojasi materialia energija Savo materialiams darbams: kurdamas, saugodamas ir naikindamas pasaulį. Sąlygota siela, skirtingai nei Viešpats, yra paveikta materijos. Ji nesuvokia, kad anapus materialios energijos viešpatauja Aukščiausiasis Dievo Asmuo, kuris yra visų priešasčių priežastis, lygiai kaip menkesnės nuovokos žmogus nesuvokia, kad debesims atpraukus dangų saulė ir toliau ryškiai spindi danguje virš jų.

5 TEKSTAS

गुणैर्विचित्राः सृजतीं सरूपाः प्रकृतिं प्रजाः ।
विलोक्य मुमुहे सद्यः स इह ज्ञानगूहया ॥ ५ ॥

guṇair vicitrāḥ sṛjatīm sa-rūpāḥ prakṛtiṁ prajāḥ
vilokya mumuḥe sadyaḥ sa iha jñāna-gūhayā

guṇaiḥ – trijų *guṇū*; *vicitrāḥ* – įvairialypė; *sṛjatīm* – sukurdama; *sa-rūpāḥ* – su formomis; *prakṛtiṁ* – materialioji gamta; *prajāḥ* – gyvosios esybės; *vilokya* – matydamos; *mumuḥe* – pasidavė iliuzijai; *sadyaḥ* – iš karto; *saḥ* – gyvoji esybė; *iha* – šiame pasaulyje; *jñāna-gūhayā* – aspektu, kuris slepia tiesą.

Trijų guņų suskaidyta į įvairiausias formas ir apraiškas materiali gamta kuria įvairius gyvųjų esybių pavidalus. Tai matydamos gyvosios esybės pasiduoda iliuzijai, kuri kyla iš tiesą slepiančios iliuzinės energijos.

Komentaras: Materiali energija yra pakankamai galinga, kad paslėptų tiesą, tačiau Aukščiausiojo Dievo Asmens paveikti ji negali. Jos veikimui neatsparūs tėra *prajāh*, tie, kurie atėjo į pasaulį turėdami materialų kūną, t.y. sąlygotos sielos. Kaip teigiama „Bhagavad-gītoje“ ir kituose Vedų šventraščiuose, gyvųjų esybių yra be galo daug, ir visas jas veikia ta ar kita materialios gamtos *guņa*. „Bhagavad-gītoje“ (7.12) randame svarbią pastabą apie tai, kad būdamas dorybės, aistros ir neišmanymo *guņų* priešastimi, Aukščiausiasis Dievo Asmuo Pats nepaklūsta jų įtakai. Kitaip sakant, Aukščiausiojo Viešpaties spinduliuojama energija Jam Pačiam neturi galios, ta energija veikia tik sąlygotas, materijos kiauče glūdinčias sielas. Viešpats yra visų gyvųjų esybių tėvas, nes Jis apvaisina materialią energiją lyg sėklas joje išberdamas sąlygotas sielas. Taigi sąlygotos sielos įgyja materialios energijos sukurtus kūnus. Tuo tarpu gyvųjų esybių tėvas visada yra nuošaly, trijų materialios gamtos *guņų* sąveika jo neliečia.

Ankstesniame posme teigta, kad materialią energiją Viešpats kuria norėdamas apreikšti savo dieviškas pramogas vardan gyvųjų esybių, kurios trokšta viešpatauti materialiam pasaulyje. Viešpats sukuria šį pasaulį pasitelkdamas materialią energiją, norėdamas suteikti gyvosioms esybėms galimybę „džiaugtis gyvenimu“. Klausimas kodėl atsirado materialus pasaulis, kuriame kamuojasi sąlygotos sielos, yra labai sudėtingas. Žodis *līlayā*, kuris reiškia „kad Viešpats apreikštų Savo pramogas“, padės geriau jį suprasti. Viešpats nori padėti sąlygotoms sieloms atsikratyti ydingos silpnybės malonumams. „Bhagavad-gītoje“ teigiama, kad Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra vienintelis džiaugsmo subjektas. Taigi, materialus pasaulis sukurtas tiems, kas nori Jį imituoti. Tai geriau suprasti mums padės pavyzdys: valstybei pačiai savaime policijos sistema nereikalinga, tačiau egzistuoja dalis piliečių, kurie nenorės paklusti valstybės įstatymams, ir vyriausybė yra priversta kurti organus, kurie kovotų su nusikaltėliais. Viena vertus policija nereikalinga, bet, kita vertus, be jos ir apsieiti neįmanoma. Lygiai taip Viešpačiui nėra jokio reikalo kurti materialaus pasaulio, kuriame kamuotųsi sąlygotos sielos, tačiau egzistuoja tam tikra gyvųjų esybių kategorija, *nitya-baddhos*, amžinai sąlygotos sielos. Sakoma, kad jos materialaus pasaulio nelaisvėje yra nuo neatmenamų laikų, nes neįmanoma nustatyti, kada gyvoji esybė, Aukščiausiojo Viešpaties dalelė, ėmė maištauti prieš Viešpaties visavaldystę.

Visi matome, kad egzistuoja dvių kategorijų žmonės: paklusnūs Aukš-

čiausiojo Viešpaties įstatymams ir ateistai arba agnostikai, nepripažįstantys Dievo buvimo ir patys sau kuriantys gyvenimo normas. Jie norėtų, kad kiekvienas galėtų pats sau nustatyti įstatymus ir savo religiją. Nesistengiant išsiaiškinti kada atsirado šių dviejų kategorijų žmonės, vis dėlto galima neabejoti, kad dalis gyvųjų esybių sukilo prieš Dievo valią. Tokios gyvosios esybės vadinamos sąlygotomis sielomis, nes jas saisto trys materialios gamtos *gunos*. Štai kodėl posme vartojami žodžiai *gunair vicitrāḥ*.

Materialiame pasaulyje skiriama 8 400 000 gyvybės formų. Materialus pasaulis savo prigimtimi nėra tikrieji dvasinių gyvųjų būtybių namai. Tačiau čia kyla klausimas: kodėl jos čia ir kodėl egzistuoja tokiomis skirtingomis gyvybės formomis? Į šį klausimą atsako pastarasis posmas: sąlygotos gyvosios būtybės yra užburtos materialios gamtos *gunų*. Kurdama gyvasias būtybes materialinė energija suteikia joms kūnus sudarytus iš materijos pradų. Įvilкта į materialaus kūno kiautą dvasinė esybė užmiršta kas esanti, todėl posme vartojamas žodis *mumuhe*, kuris nurodo, jog gyvosios būtybės užmiršo savo dvasinę prigimtį. Materialios energijos veikiamoms sąlygotoms sieloms, *jīvoms*, tai būdinga. Kitas posme vartojamas žodis *jñāna-gūhāyā*. *Gūhā* reiškia „skraistė“. Kadangi mikroskopiškai mažų sąlygotų sielų žinojimą gaubia materija, jos ateina į pasaulį išsikūnydamos įvairiausiomis gyvybės formomis. Pirmosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės septintajame skyriuje pasakyta: „Materialinė energija suklaidina gyvasias esybes.“ Vedose taip pat teigiama, kad amžinos gyvosios esybės yra materialios gamtos *gunų* valdžioje, todėl jas vadina „trispalvėmis“ – raudonai baltai mėlynomis – gyvosiomis esybėmis. Raudona spalva simbolizuoja aistros *guną*, balta – dorybę, o mėlyna – neišmanymą. Materialios gamtos *gunos* kilo iš materialios energijos. Gyvoji esybė pakliuvusi tos ar kitos materialios *gunos* valdžion gauna tam tikrą materialų kūną. Užmiršusi apie savo dvasinę prigimtį, ji ima tapatinti save su materialiu kūnu. Sakydama „aš“, sąlygota siela turi galvoje materialų kūną. Ši būseną vadinasi *moha*, iliuzija.

„Kaṭha Upaniṣadoje“ keletą kartų yra nurodyta, kad Aukščiausiasis Dievo Asmuo į materialios gamtos valdžią niekada nepakliūva. Į materialios gamtos valdžią pakliūva tik sąlygotos sielos, mikroskopinės Aukščiausiojo dalelytės, kurios ateina į šį pasaulį išsikūnijusios įvairiais fiziniais pavidalais, įtakojamais tos ar kitos materialios gamtos *gunos*.

6 TEKSTAS

एवं पराभिध्यानेन कर्तृत्वं प्रकृतेः पुमान् ।
कर्मसु क्रियमाणेषु गुणैरात्मनि मन्यते ॥ ६ ॥

*evam parābhidyānena kartṛtvam prakṛteḥ pumān
karmasu kriyamāneṣu guṇair ātmani manyate*

evam – tokiu būdu; *para* – kita; *abhidhyānena* – tapatindama; *kartṛtvam* – veiksmų atlikimą; *prakṛteḥ* – materialioje gamtoje; *pumān* – gyvoji esybė; *karmasu kriyamāneṣu* – kai veiksmai atliekami; *guṇaiḥ* – trijų *guṇų*; *ātmani* – sau; *manyate* – ji priskiria.

Užmiršusi savo prigimtį transcendentinė gyvoji esybė žvelgia į materialią energiją kaip į savo veiklos lauką ir remdamasi šia klaidinga prielaida tariasi veikianti pati.

Komentaras: Į užmarštį puolusi gyvoji esybė yra lyg pasiligojęs ir proto netekęs žmogus arba dvasių apsėstasis, kuris nesuvokia, ką daras, ir vis dėlto yra įsitikinęs, kad kontroliuoja situaciją kaip ir anksčiau. Materialios gamtos veikiama sąlygota sielą užvaldo materiališka sąmonė. Materijai apsėdus gyvos būtybės sąmonę, ji tariasi veikianti pati, nors iš tikrųjų už ją veikia materiališka energija. Kai paskatos veikti kyla ne iš Kṛṣṇos sąmonės, žmogus veikia turėdamas materialią sąmonę. Sąmonė neatsiejama nuo gyvosios esybės, yra jos požymis, todėl sunaikinti sąmonės neįmanoma. Sąmonę, jei ji materiališka, reikia tiesiog išgryninti. Tas, kuris pripažįsta Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, Kṛṣṇą, savo Viešpačiu ir transformuoja materialią sąmonę į Kṛṣṇos sąmonę, pelnys išvadavimą.

7 TEKSTAS

तदस्य संसृतिर्बन्धः पारतन्त्र्यं च तत्कृतम् ।
भवत्यकर्तुरीशस्य साक्षिणो निर्वृतात्मनः ॥ ७ ॥

*tad asya saṁsṛtir bandhaḥ pāra-tantryam ca tat-kṛtam
bhavati akartur īśasya sākṣiṇo nirvṛtātmanah*

tat – paklaidintos; *asya* – sąlygotos sielos; *saṁsṛtiḥ* – sąlygotas gyvenimas; *bandhaḥ* – nelaisvė; *pāra-tantryam* – priklausomybė; *ca* – ir; *tat-kṛtam* – jo sukurta; *bhavati* – yra; *akartuḥ* – nieko neveikianti; *īśasya* – nepriklausoma; *sākṣiṇah* – stebėtoja; *nirvṛta-ātmanah* – džiaugsminga savo prigimtimi.

Materiali sąmonė yra gyvosios esybės sąlygoto gyvenimo, kurio sąlygas jai primetė materiališka energija, priežastis. Nors transcendentinė esybė, siela, neturi nieko bendro su materialia veikla, pakliuvusi materialios energijos įtakon ji atsiduria sąlygoto gyvenimo nelaisvėje.

Komentaras: Filosofai *māyāvādžiai*, Aukščiausiąją Sielą tapatinantys su individualia siela, teigia, kad gyvosios esybės vergystė yra jos *lilā*, pramoga. Iš tikrųjų žodis „pramoga“ suponuoja dalyvavimą Viešpaties dieviškame žaidime. Iškraipydami šio žodžio prasmę *māyāvādžiai* įrodinėja neva gyvoji būtybė pramogauja, net jeigu gimė kiaule ir ėda išmatas. Tai viena pavojingiausių iš visų galimų interpretacijų. Juk iš tikrųjų Aukščiausiasis Viešpats yra visų gyvųjų esybių valdovas ir globėjas. Jo pramogos transcendentiškos ir neturi nieko bendro su materialia veikla. Viešpaties dieviškų žaidimų jokia būdu negalima gretinti su sąlygotų sielų poelgiais. Sąlygota gyvoji esybė iš tikrųjų yra materialios energijos įkaitė ir daro tik tai, ką jai nurodo daryti materialinė energija. Ji neatsakinga už savo veiksmus ir tiesiog juos stebi. Ji yra priversta veikti tokiu būdu, nes prasikalto Kṛṣṇai, mėgindama nutraukti savo amžinus ryšius su Juo. Juk neatsitiktinai Kṛṣṇa sako „Bhagavad-gītoje“, kad *māyā*, Jo materialinė energija, yra neįveikiama. Tačiau jei gyvoji esybė supras, jog iš prigimties ji yra amžinas Viešpaties tarnas ir stengsis realizuoti šį savo vaidmenį, *māyos* burtai išsisklaidys, net jei esybė labai giliai įklimpo į materijos liūną. Ši mintis labai aiškiai formuluojama septintajame „Bhagavad-gītos“ skyriuje: Kṛṣṇa ima rūpintis tuo, kuris suvokia savo bejėgiškumą, atsiduoda Jo valiai, ir išlaisvina jį iš *māyos*, sąlygoto gyvenimo, vergystės.

Dvasinė esybė, siela, yra *sac-cid-ānanda*, t.y. amžina, kupina palaimos ir išminties. Tačiau atsidūrusi *māyos* letenose, ji priversta kaskart iš naujo gimti, mirti, senti ir sirgti. Mes turėtume rimtai susimąstyti kaip išsigydyti nuo ilgą laiką mus kankinusios materialios būties negalios, kaip išsisąmoninti Kṛṣṇą, nes Kṛṣṇos sąmonė padės mums visiškai pasveikti. Apibendrinant galima pasakyti, kad sąlygotos sielos kančių priežastis yra jos potraukis materialiam pasauliui. Turėtume nusigręžti nuo materijos ir savo potraukį nukreipti į Kṛṣṇą.

8 TEKSTAS

कार्यकारणकर्तृत्वे कारणं प्रकृतिं विदुः ।

भोक्तृत्वे सुखदुःखानां पुरुषं प्रकृतेः परम् ॥ ८ ॥

kārya-kāraṇa-kartṛtve kāraṇam prakṛtiṁ viduḥ

bhokṛtve sukha-duḥkhānām puruṣam prakṛteḥ param

kārya – kūnas; *kāraṇa* – julsės; *kartṛtve* – susijusios su pusdieviais; *kāraṇam* – priežastis; *prakṛtiṁ* – materialios gamtos; *viduḥ* – išminčiai supranta; *bhokṛtve* – susijusi su pojūčiu; *sukha* – laimės; *duḥkhānām* – ir

kančios; *puruṣam* – dvasinė siela; *prakṛteḥ* – materialiajai gamtai; *param* – transcendentali.

Materiali gamta gimdo sąlygotos sielos materialų kūną, jo jusles ir juslių valdovus pusdievius. Tai žino kiekvienas išsilavinęs žmogus. O kančios ir laimės, kurias išgyvena iš prigimties transcendentinė siela, priežastis yra ji pati.

Komentaras: „Bhagavad-gītoje“ teigiama, kad nužengdamas į materialų pasaulį Viešpats išikūnija asmens pavidalu, pasitelkęs į pagalbą Savo galią *ātma-māyā*. Jis nužengia į pasaulį Savo Paties valia, o ne kokios nors aukštesnės jėgos verčiamas, todėl Jo nužengimą drąsiai galima vadinti pramoga, *līla*. Tačiau pastarajame posme aiškiai teigiama, kad sąlygota siela, veikiama trijų materialios gamtos *gunų*, yra priversta gauti vienokį ar kitokį fizinių kūną su jam būdingais jutimo ir vykdomaisiais organais. Kitaip sakant ji ne pati renkasi kūną. Taigi sąlygota siela neturi pasirinkimo laisvės, kūnas jai tenka pagal jos karma. Tačiau kai gyvoji būtybė patiria fizines pasekmes džiaugsmo ar kančios forma, priežastimi laikytina pati dvasinė siela. Panorėjusi ji gali padaryti galą nelaisvei dualizmo pasaulyje, pasirinkusi pasiaukojimo tarnystės Kṛṣṇai kelią. Gyvoji esybė pati yra savo kančių priežastis, bet taip pat ji savo rankomis gali pelnyti ir amžinąją laimę. Kai gyvoji būtybė veikia Kṛṣṇos sąmonėje, Viešpaties vidinė galia, Jo dvasinė energija, suteikia jai tam tikslui tinkantį kūną, bet kai ji nori juslinių malonumų, tuomet ji gauna iš materijos pradų sudarytą kūną. Taigi gyvoji esybė laisvai gali rinktis kokį kūną ji nori turėti, dvasinį ar materialų, tačiau ji gavusi esybė bus priversta kentėti arba džiaugtis, nelygu kokį kūną ji pasirinko. Filosofai *māyāvādžiai* gyvosios esybės išikūnijimą kiauale traktuoja kaip *līlā*, pramogą. Tačiau ši teorija negali būti pripažinta teisinga tuo pagrindu, kad žodis „pramoga“ suponuoja savanorišką pasirinkimą, iš kuriuo kyla džiaugsmas. Taigi ši impersonalistų traktuotė yra absoliučiai klaidinga. Sunku pavadinti „pramoga“ priverstinį kančios pasirinkimą. Viešpats pramogauja, o sąlygota gyvoji esybė kenčia savo karmos pasekmes, tai nėra viena ir tas pats.

9 TEKSTAS

देवहूतिरुवाच

प्रकृतेः पुरुषस्यापि लक्षणं पुरुषोत्तम ।

ब्रूहि कारणयोरस्य सदसच्च यदात्मकम् ॥ ९ ॥

devahūtir uvāca

*prakṛteḥ puruṣasyāpi lakṣaṇam puruṣottama
brūhi kāraṇayor asya sad-asac ca yad-ātmakam*

devahūtiḥ uvāca – Devahūti tarė; *prakṛteḥ* – apie Jo galias; *puruṣasya* – Aukščiausiojo Asmens; *api* – taip pat; *lakṣaṇam* – ypatybes; *puruṣa-uttama* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *brūhi* – papasakok, prašau; *kāraṇayoḥ* – apie priežastis; *asya* – šios kūrinijos; *sat-asat* – išreikštosios ir neišreikštosios; *ca* – ir; *yad-ātmakam* – sudarytos iš jų.

Devahūti tarė: O Aukščiausiasis Dievo Asmenie, sakyk, kokios yra Aukščiausiojo Asmens ir Jo galių, kurie yra išreikšto ir išraiškos neturintčio pasaulio atsiradimo priežastis, ypatybės.

Komentaras: Kaip moteris, kurią su vyru sieja santuokinis ryšys, o su vaikais motiniška meilė, *prakṛti*, material gamta yra susijusi tiek su Aukščiausiuoju Viešpačiu, tiek ir su gyvosiomis esybėmis. „Bhagavad-gītoje“ Viešpats teigia, kad Jis apvaisino motiną gamtą, pradėjęs jos iščiose Savo kūdikius, gyvąsias esybes, kurios vėliau išvysta pasaulį išikūnydamos pačiomis įvairiausiomis gyvybės formomis. Viešpats Kapila atskleidė Devahūti gyvųjų esybių ir materialios gamtos santykių prigimtį, o čia ji prašo papasakoti apie materialios gamtos ir Aukščiausiojo Viešpaties sąsajas. Teigiama, kad regimas ir neregimas materialus pasaulis yra kaip tik šių santykių išdava. Neregimas materialus pasaulis – tai subtilusis *mahat-tattvos* pradas, iš kurio kyla konkrečios materijos formos.

Vedų raštuose teigiama, kad nužvelgdamas materialios energijos visybę Aukščiausiasis Viešpats ją apvaisina, o apvaisintoji material gamta viskam duoda pradžią. Devintajame „Bhagavad-gītos“ skyriuje irgi pasakyta, kad pasaulį išjudina Jo žvilgsnis (*adhyakṣeṇa*), kad gamta juda iš Jo valios ir Jo valiai pakludama, o ne aklai ir neapgalvotai. Supratusi sąlygotų sielų santykį su materialia gamta, Devahūti teiraujasi kaip Viešpats valdo pasaulį ir koks Jo santykis su juo. Kitaip sakant ji teiraujasi apie Aukščiausiojo Viešpaties ypatybes, pasireiškiančias Jam sąveikaujant su materialia gamta.

Kad ir ką sakytų filosofai *māyāvādžiai*, gyvųjų esybių ir Aukščiausiojo Viešpaties santykiai su materija iš principo skiriasi, jie nepalyginami. Šventraščių teiginiai apie paklydimą, apie gyvosios esybės iliuziją, filosofai *māyāvādžiai* priskiria ir Aukščiausiajam Viešpačiui. Tačiau tai neatitinka tikrovės. Viešpats niekada neįpuola į iliuziją. Šis klausimas žymi takoskyrą tarp impersonalistų ir personalistų pažiūrų. Devahūti buvo pakankamai išmintinga moteris, kad suprastų, jog gyvosios esybės prilyginti Aukščiausiajam Viešpačiui nevalia. Be galo mažos gyvosios esybės dėl savo menku-

mo lengvai pakliūva materijos valdžion. Materija jas sąlygoja ir paklaidina, tačiau tai nereiškia, kad ir Aukščiausiasis Viešpats yra sąlygotas ir užvaldytas iliuzijos. Viešpats skiriasi nuo sąlygotos sielos tuo, kad Jis buvo ir yra Viešpats, materialaus pasaulio valdovas, ir šio pasaulio dėsniams Jam negalioja. Jam negalioja nei materialaus, nei dvasinio pasaulio dėsniams. Jis yra aukščiausiasis valdovas, todėl negretintinas su paprastomis gyvosiomis esybėmis, kurioms materialios gamtos dėsniams galioja.

Posme vartojami du žodžiai: *sat* ir *asat*. Kosminis pasaulis yra *asat*, jis neegzistuoja, tuo tarpu Aukščiausiojo Viešpaties materialioji galia egzistuoja amžinai, yra *sat*. Materialioji gamta kaip Aukščiausiojo Viešpaties galia subtiliuoju pavidalu egzistuoja amžinai, protarpiais sukurdamą nerealią arba laikiną tikrovę, vadinamą materialiu kosminiu pasauliu. Materialioji gamta – tarsi motina, o Viešpats yra tėvas. Ir motina, ir tėvas realiai egzistuoja, tačiau motina kartais pastoja ir susilaukia vaikų. Analogiškai ir kosminis pasaulis, kuris atsiranda iš neišreikštos Aukščiausiojo Viešpaties materialios gamtos, periodiškai tai pasirodo, tai išnyksta. Tačiau pati materialioji gamta egzistuoja amžinai, o Viešpats yra aukščiausioji priežastis, iš kurios kyla tiek subtilūs, tiek grubūs materialaus pasaulio kūriniai.

10 TEKSTAS

श्रीभगवानुवाच

यत्तत्रिगुणमव्यक्तं नित्यं सदसदात्मकम् ।
प्रधानं प्रकृतिं प्राहुरविशेषं विशेषवत् ॥१०॥

śrī-bhagavān uvāca

*yat tat tri-guṇam avyaktam nityam sad-asad-ātmakam
pradhānam prakṛtiṁ prāhur aviśeṣam viśeṣavat*

śrī-bhagavān uvāca – Aukščiausiasis Dievo Asmuo tarė; *yat* – be to; *tat* – ši; *tri-guṇam* – trijų *guṇų* sąjunga; *avyaktam* – neišreikšta; *nityam* – amžina; *sat-asat-ātmakam* – apimanti savyje priežastį ir pasekmę; *pradhānam* – *pradhāna*; *prakṛtiṁ* – *prakṛti*; *prāhur* – vadina; *aviśeṣam* – nediferencijuota; *viśeṣa-vat* – diferencijuota.

Aukščiausiasis Dievo Asmuo tarė: Neišreikšto pavidalo trijų guṇų amžina sąjunga yra išreikšto pavidalo tikrovės priežastis. Ji vadinama pradhāna. Pradhānai įgyjus išreikštą pavidalą, ją vadina prakṛti.

Komentaras: Čia Viešpats kalba apie subtiliąją materialios gamtos egzistavimo formą (*pradhāna*), analizuoja ją. Kuo *pradhāna* skiriasi nuo *prakṛti*?

Pradhāna – tai subtili nediferencijuota materijos pradų visumos būklė. Nors *pradhāna* vienalytė ir nediferencijuota, joje glūdi visi materijos pradai. Trims materialios gamtos *guṇoms* sąveikaujant tarpusavyje materijos pradų visuma įgauna išreikštą pavidalą ir vadinama *prakṛti*. Impersonalistų teigimu, Brahmanas yra vienalytis, Jam nebūdinga tikrovės formų įvairovė. Jei tikėtume šia prielaida, *pradhānā* galima būtų tapatinti su Brahmanu. Tačiau Brahmanas ir *pradhāna* nėra viena ir tas pat. Brahmanas skiriasi nuo *pradhānos*, nes Brahmane materialios gamtos *guṇos* neegzistuoja. Mums gali paprieštarauti, kad *mahat-tattva* taip pat skiriasi nuo *pradhānos*, nes *mahat-tattvoje* materijos pradai yra įgavę išreikštą formą. Tačiau geriausiai *pradhāna* apibūdinta pastarajame posme: kai priežastis ir pasekmė dar nėra iki galo aiški (*avyakta*), *mahat-tattvā* sudarančių pradų sąveika dar nevyksta, toks materialios gamtos būvis vadinamas *pradhāna*. *Pradhāna* nėra ir laiko veiksnys, nes nuo laiko neatsiejamas veiksmas ir atoveikis, kūrimas ir naikinimas. *Pradhāna* nėra ir *jīva*, paribio galia, kuriai priskirtinos gyvosios esybės, nėra ir sąlygotos gyvosios esybės, įgijusios materialius apdangalus, nes gyvosios esybės pančiai neamžini. Posme vartojamas būdvardis *nitya* reiškia amžinatvę. Taigi *pradhāna* vadinamas materialios gamtos būvis prieš pat jai įgaunant išreikštą pavidalą.

11 TEKSTAS

पञ्चभिः पञ्चभिर्ब्रह्म चतुर्भिर्दशभिस्तथा ।

एतच्चतुर्विंशतिकं गणं प्राधानिकं विदुः ॥११॥

*pañcabhiḥ pañcabhir brahma caturbhir daśabhis tathā
etac catur-vimśatikam gaṇam prādhānikam viduḥ*

pañcabhiḥ – penkių (grubiųjų pradų); *pañcabhiḥ* – penkių (subtiliųjų elementų); *brahma* – Brahmanas; *caturbhiḥ* – keturių (vidinių jutimų); *daśabhiḥ* – dešimties (penkių pažinimo jauslių ir penkių vykdomųjų organų); *tathā* – tokiu būdu; *etac* – ši; *catur-vimśatikam* – susidedanti iš dvidešimt keturių pradų; *gaṇam* – visuma; *prādhānikam* – sudaranti *pradhānā*; *viduḥ* – jie vadina.

Penkių grubiųjų ir penkių subtiliųjų materijos pradų, keturių vidinių jutimų, penkių pažinimo jauslių ir penkių vykdomųjų organų visuma yra vadinama *pradhāna*.

Komentaras: Pasak „Bhagavad-gītos“, posme išvardintų dvidešimt keturių pradų visuma vadinasi *yonir mahad-brahma*. Apvaisinimo akto metu

gyvųjų esybių visuma įsilieja į *yonir mahad-brahmą* ir jos išvysta pasaulį įvairiais fiziniiais kūnais, nuo Brahmos iki mažutės skruzdėlės. „Śrīmad-Bhāgavatam“ ir kituose Vedų šventraščiuose dvidešimt keturių pradų visuma, *pradhāna*, taip pat vadinama *yonir mahad-brahma*. Ji yra visų gyvųjų esybių šaltinis ir suteikia joms gyvybės jėgų.

12 TEKSTAS

महाभूतानि पञ्चैव भूरापोऽग्निर्मरुन्नभः ।
तन्मात्राणि च तावन्ति गन्धादीनि मतानि मे ॥१२॥

*mahā-bhūtāni pañcaiva bhūr āpo 'gnir marun nabhaḥ
tan-mātrāṇi ca tāvanti gandhādīni matāni me*

mahā-bhūtāni – grubieji pradai; *pañca* – penki; *eva* – lygiai; *bhūḥ* – žemė; *āpaḥ* – vanduo; *agniḥ* – ugnis; *marut* – oras; *nabhaḥ* – eteris; *tat-mātrāṇi* – subtilieji pradai; *ca* – taip pat; *tāvanti* – kiek; *gandha-ādīni* – kvapas ir t.t. (skonis, spalva, lytėjimas, garsas); *matāni* – manau; *me* – Aš.

Penki grubieji pradai – tai žemė, vanduo, ugnis, oras ir eteris. Be jų egzistuoja ir penki subtilieji pradai: kvapas, skonis, spalva, lytėjimas ir garsas.

13 TEKSTAS

इन्द्रियाणि दश श्रोत्रं त्वग्दृग्प्रसननासिकाः ।
वाक्करौ चरणौ मेढ्रं पायुर्दशम उच्यते ॥१३॥

*indriyāṇi daśa śrotram tvag dṛg rasana-nāsikāḥ
vāk karau caraṇau meḍhram pāyur daśama ucyate*

indriyāṇi – juslių; *daśa* – dešimt; *śrotram* – klausia; *tvag* – lytėjimas; *dṛk* – rega; *rasana* – skonis; *nāsikāḥ* – uoslė; *vāk* – kalbos organas; *karau* – dvi rankos; *caraṇau* – judėjimo organai (kojos); *meḍhram* – dauginimosi organas; *pāyuh* – šalinimo organas; *daśamaḥ* – dešimt; *ucyate* – vadina.

Pažinimo juslių ir vykdomųjų organų viso yra dešimt – tai klausos, skonio, lytėjimo, regos, uoslės organai, aktyvusis kalbos organas, o taip pat aktyvieji darbo, judėjimo, dauginimosi ir šalinimo organai.

14 TEKSTAS

मनो बुद्धिरहङ्कारश्चित्तमित्यन्तरात्मकम् ।
चतुर्धा लक्ष्यते भेदो वृत्त्या लक्षणरूपया ॥१४॥

*mano buddhir ahaṅkāraś cittam ity antar-ātmakam
caturdhā lakṣyate bhedo vṛtṭyā lakṣaṇa-rūpayā*

manaḥ – protas; *buddhiḥ* – intelektas; *ahaṅkāraḥ* – savimonė; *cittam* – sąmonė; *iti* – taip; *antaḥ-ātmakam* – vidiniai, subtilieji jutimai; *catuḥ-dhā* – pasireiškia keturiais aspektais; *lakṣyate* – išvysti; *bhedaḥ* – skirtumą; *vṛtṭyā* – pagal jų funkcijas; *lakṣaṇa-rūpayā* – turi būdingus požymius.

Vidiniai, subtilieji jutimai reiškiasi keturiais aspektais: kaip protas, intelektas, savimonė ir sutepta sąmonė. Atskirti juos galima pagal vykdomas funkcijas, nes kiekvienas iš jų reiškiasi skirtingai ir turi būdingus požymius.

Komentaras: Posme apibūdinti keturi vidiniai, subtilieji jutimai, kuriuos galima atskirti pagal jiems būdingus požymius. Kai gyvosios būtybės grynai sąmonė yra paveikta materijos ir ji tapatina save su kūnu, sakoma, kad ji yra klaidingos savimonės valdžioje. Sąmonė – tai sielos funkcija, už sąmonės visada slypi siela. Sąmonė, sutepta materija, vadinasi *ahankāra*.

15 TEKSTAS

एतावानेव सङ्ख्यातो ब्रह्मणः सगुणस्य ह ।
सन्निवेशो मया प्रोक्तो यः कालः पञ्चविंशकः ॥१५॥

*etāvān eva saṅkhyāto brahmaṇaḥ sa-guṇasya ha
sanniveśo mayā prokto yaḥ kālaḥ pañca-viṁśakaḥ*

etāvān – tiek; *eva* – tik; *saṅkhyātaḥ* – išvardintos; *brahmaṇaḥ* – Brahmano; *sa-guṇasya* – su materialiomis savybėmis; *ha* – iš tikrųjų; *sanniveśaḥ* – suderinimas; *mayā* – Mano; *proktaḥ* – vadina; *yaḥ* – kurį; *kālaḥ* – laiku; *pañca-viṁśakaḥ* – dvidešimt penktą.

Visi šie pradaĩ laikomi kokybinės charakteristikos turinčiu Brahmanu, o juos apjungiantis veiksnys, laikas, – dvidešimt penktuoju materialiu kūrinių pradmeniu.

Komentaras: Vedų teigimu visa, kas egzistuoja, yra Brahmanas. *Sarvaṁ khalv idaṁ brahma* („Chāndogya Upaniṣada“ 3.14.1). „Viṣṇu Purāṇoje“ be kita ko teigiama: viską ką regime aplink yra *parasya brahmanāḥ śaktiḥ*, kitaip sakant, kosminis pasaulis yra Aukščiausios Absoliučios Tiesos, Brahmano, galios reiškimosi forma. Brahmanui susijungus su trimis *guṇomis* – dorybe, aistra ir neišmanymu, materija išsiskleidžia apie šią jos formą, kartais vadinamą *saguṇa* Brahmanu; ją sudaro dvidešimt penki materijos pradai. *Nirguṇa* Brahmane, nepaliestame materijos sutepties, t.y. dvasiniame pasaulyje, trijų *guṇų* – dorybės, aistros ir neišmanymo, nėra. Ten viešpatauja grynoji dorybė. *Sāṅkhyos* filosofija skelbia, kad *saguṇa* Brahmaną sudaro dvidešimt penki pradai, tarp jų ir laiko faktorius (praeitis, dabartis ir ateitis).

16 TEKSTAS

प्रभावं पौरुषं प्राहुः कालमेके यतो भयम् ।
अहङ्कारविमूढस्य कर्तुः प्रकृतिमीयुषः ॥१६॥

*prabhāvaṁ pauruṣaṁ prāhuḥ kālam eke yato bhayaṁ
ahaṅkāra-vimūḍhasya kartuḥ prakṛtim īyuṣaḥ*

prabhāvaṁ – įtakoje; *pauruṣaṁ* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *prāhuḥ* – sakoma; *kālam* – laiko faktorius; *eke* – kai kurie; *yataḥ* – iš kurio; *bhayaṁ* – baimė; *ahaṅkāra-vimūḍhasya* – suklaidinta klaidingos savimonės; *kartuḥ* – individualios sielos; *prakṛtim* – su materialia gamta; *īyuṣaḥ* – sąlytyje.

Su materialia gamta sąveikaujantčiai paklaidintai sąlygotai sielai Aukščiausiojo Dievo Asmens valdžia reiškiasi laiko pavidalu, kuris klaidingos savimonės veikiamai sąlygotai sielai sukelia mirties baimę.

Komentaras: Mirties baimė, kuri būdinga gyvajai esybei, sukelia klaidinga savimonė, verčianti ją tapatinti save su materialiu kūnu. Mirties šiame pasaulyje baiminasi visi. Iš esmės kalbant, dvasinė siela yra nemirtinga. Tačiau, kai gyvoji esybė ima tapatinti save su kūnu, ją užvaldo mirties baimė. Ši mintis kartojama ir „Śrīmad-Bhāgavatam“ (11.2.37): *bhayaṁ dvitīyābhiniveśataḥ syāt*. Žodžiu *dvitīya* įvardijama materija, besiskirianti nuo dvasios. Dvasioje atsiradusi materija yra antrinė dvasios pasireiškimo forma. Pastaruosiuose posmuose išvardinti materijos pradai kilo iš Aukščiausiojo Viešpaties, Aukščiausiosios Dvasios, o materialus kūnas – iš dvasinės sielos. Dėl šios priežasties materialų kūną vadina *dvitīya*, antruoju.

Tas, kuris tapatina save su šiuo antriniu elementu, antrine dvasios pasireiškimo forma, baiminasi mirties. O tas, kuris yra visiškai įsitikinęs, jog jis ne kūnas, įveikia mirties baimę, nes suvokia, kad siela yra nemirtinga.

Dvasinė siela, užsiimanti dvasine pasiaukojimo tarnystės veikla, pakyla virš gimimo ir mirties. Visiška dvasinė laisvė išsivadavus iš materialaus kūno nelaisvės jai yra ranka pasiekiamo. Mirties baimę sukelia *kāla*, laikas, įkūnijantis Aukščiausiojo Dievo Asmens valdžią. Kitaip sakant laikas atlieka naikinančios jėgos vaidmenį, jis pasmerkia pražūčiai visus pasaulio kūrinius. Būdamas Viešpaties atstovu, laikas primena mums apie būtinybę atsiduoti Viešpačiui. Įsikūnijęs laiko pavidalu Viešpats kreipiasi į visas sąlygotas sielas. „Bhagavad-gītoje“ Viešpats teigia, kad Jam atsidavusi gyvoji būtybė nugalės gimimą ir mirtį. Todėl laiko faktorių turėtume suvokti kaip prieš mus apsireiškusį Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Plačiau apie tai pasakojama kitame posme.

17 TEKSTAS

प्रकृतेर्गुणसाम्यस्य निर्विशेषस्य मानवि ।

चेष्टा यतः स भगवान् काल इत्युपलक्षितः ॥१७॥

*prakṛter guṇa-sāmyasya nirviśeṣasya mānavi
ceṣṭā yataḥ sa bhagavān kāla ity upalakṣitaḥ*

prakṛteḥ – materialios gamtos; *guṇa-sāmyasya* – kur ne sąveikauja trys *guṇos*; *nirviśeṣasya* – nepasižyminčiam individualiomis savybėmis; *mānavi* – o Manu dukterie; *ceṣṭā* – judėjimas; *yataḥ* – per kurį; *saḥ* – Jis; *bhagavān* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *kālah* – laikas; *iti* – taip; *upalakṣitaḥ* – pavadintas.

Mano brangi motina, o Svāyambhuvos Manu dukterie, kaip sakiau, laiko faktorius yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo, kuriam sužadinus sąstingio apimtą, išreikšto pavidalo neturinčią būtį, iš jos kyla kosminis pasaulis.

Komentaras: Čia Viešpats Kapila apibūdino neišreikštą materijos būvį, *pradhānā*. Jis teigia, kad Aukščiausiojo Dievo Asmens žvilgsnis išjudina neišreikštą materiją, ir tada ji ima reikštis formų ir apraiškų įvairove. Prieš tai materija būna apimta sąstingio ir trijų materialios gamtos *guṇų* tarpusavio sąveika joje nevyksta, kitaip sakant, tik Aukščiausiajam Dievo Asmeniui įsikišus, materialioji gamta gimdo regimojo pasaulio formų

įvairovę. Šis klausimas puikiai nušviestas „Bhagavad-gītoje“. Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra visų materijos kūrinių priežastis. Pati savaime, be Aukščiausiojo Viešpaties pagalbos, materiali gamta negali kurti.

Čia prisimintinas puikus pavyzdys iš „Caitanya-caritāmṛtos“. Ataugos ant ožio kaklo labai panašios į tešmenis, bet iš jų pieno neprimelši. Panašiai ir mokslininkui materialistui atrodo, kad materija kuria stebuklus, nors iš tikrųjų ji yra nepajėgi ką nors sukurti nesusžadinta, o tokio žadintojo vaidmenį atlieka Aukščiausiojo Dievo Asmens atstovas laikas. Laikui išjudinus sąstingio apimtą materiją, ji ima kurti gyvybės formų įvairovę. Posme teigiama, kad kūrinijos pirminė priežastis yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Vyro neapvaisinta moteris negali pagimdyti kūdikio, lygiai taip materiali gamta negali ko nors sukurti ar apreikšti, jei yra neapvaisinta Aukščiausiojo Dievo Asmens, įsikūnijusio laiko pavidalu.

18 TEKSTAS

अन्तः पुरुषरूपेण कालरूपेण यो बहिः ।
समन्वैत्येष सत्त्वानां भगवानात्ममायया ॥१८॥

*antaḥ puruṣa-rūpeṇa kāla-rūpeṇa yo bahiḥ
samanvety eṣa sattvānām bhagavān ātma-māyayā*

antaḥ – viduje; *puruṣa-rūpeṇa* – Supersielos pavidalu; *kāla-rūpeṇa* – laiko pavidalu; *yaḥ* – Jis, kuris; *bahiḥ* – išorėje; *samanvety* – egzistuoja; *eṣaḥ* – Jis; *sattvānām* – visų gyvųjų esybių; *bhagavān* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *ātma-māyayā* – Savo galiomis.

Išlaisvindamas Savo galias Aukščiausiasis Dievo Asmuo jungia tarpusavyje materijos pradus, glūdėdamas jų viduje Supersielos pavidalu ir veikdamas juos iš išorės kaip amžinasis laikas.

Komentaras: Posme teigiama, kad Aukščiausiasis Dievo Asmuo įsikūnijęs Supersielos pavidalu glūdi kiekvienos gyvosios būtybės širdyje. Apie tai bylojama ir „Bhagavad-gītoje“: Supersiela lydi individualią sielą, yra jos poelgių liudininkas. Šis faktas patvirtintas ir kitame Vedų šventraštyje, pateikiančiame dviejų paukščių analogiją: vienas paukštis lesa medžio subrandintus vaisius, o kitas jį stebi. *Puruṣa*, Paramātmā, glūdintis individualios sielos kūne, „Bhagavad-gītoje“ (13.23) pavadintas *upadraṣṭa* – liudininku, stebinčiu gyvosios būtybės veiksmus, bei *anumanta* – tuos ar kitus

jos veiksmus sankcionuojančiu. Aukščiausiojo Dievo Asmens išorinė galia parūpina sąlygotai sielai vienokį ar kitokį fizinį kūną, kurį turėdama ji patiria džiaugsmą arba kančią. Tačiau aukščiausia gyvoji būtybė, Paramātmā, ir sąlygota siela nėra viena ir tas pat. „Bhagavad-gītoje“ Ji vadinama *maheśvara*, Aukščiausiuoju Viešpačiu. Aukščiausioji Siela yra Paramātmā, o ne *jīvātmā*. Paramātmā – tai Supersiela, kuri lydi sąlygotą sielą ir sankcionuoja jos veiksmus. Sąlygota siela ateina į materialų pasaulį trokšdama jame viešpatauti. Tačiau gyvoji būtybė negali veikti savarankiškai, negavusi Aukščiausiojo Viešpaties leidimo, todėl Viešpats lydi *jīvą*, individualią sielą, stebi jos poelgius ir juos sankcionuoja. Dar vienas Supersielos vardas *bhoktā* – Supersiela patenkina visus sąlygotos sielos gyvybinius poreikius.

Pagal savo prigimtį gyvosios esybės yra Aukščiausiojo Viešpaties dalelytės, todėl Viešpats yra pilnas šilčiausių jausmų jų atžvilgiu. Deja, išorinės energijos suklaidinta gyvoji esybė užmiršta apie savo amžiną ryšį su Viešpačiu, tačiau ji gali pelnyti išvadavimą, tereikia jai prisiminti savo prigimtinę paskirtį. Ribotos nepriklausomybės, kurią turi sąlygota siela, požymis yra jos nepastovi, ribinė padėtis. Panorėjusi ji gali užmiršti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį ir atsidurti materialiam pasaulyje, kur skatinama klaidingos savimonės sieks viešpatauti materialiam pasaulyje. Tačiau panorėjusi ji gali elgtis ir kitaip – gali atsigręžti į Viešpatį ir Jam tarnauti. Individuali gyvoji esybė turi teisę rinktis vieną iš šių galimybių. Kai ji atsigręžia į Viešpatį, baigiasi jos sąlygotas gyvenimas, ji pasiekia gyvenimo tikslą, bet kol gyvoji esybė piktnaudžiauja savo nepriklausomybe, ji pasmerkta kamuotis materialiam pasaulyje. Tačiau Viešpats yra labai gailestingas, įsikūnijęs Supersiela, Jis visad lydi sąlygotą sielą. Viešpats tai daro ne tam, kad patirtų iš materialaus kūno kylančius džiaugsmus ir kančias. *Jīvą* Jis lydi tam, kad ją stebėtų ir sankcionuotų jos poelgius, tuomet ji paragaus karčių arba saldžių savo veiklos vaisių.

Už sąlygotos sielos kūno ribų Aukščiausiasis Dievo Asmuo veikia įsikūnijęs laiko pavidalu. Pasak *sāṅkhyos* filosofijos, materialų pasaulį sudaro dvidešimt penki pradai. Apie dvidešimt keturis pradus jau kalbėta. Dvidešimt penktasis yra laikas. Kai kurie filosofai į šį sąrašą įtraukia ir Supersielą, laikydami Ją dvidešimt šeštuoju pradū.

19 TEKSTAS

दैवात्क्षुभितधर्मिण्यां स्वस्यां योनौ परः पुमान् ।
आधत्त वीर्यं सासूत महत्तत्त्वं हिरण्मयम् ॥१९॥

*daivāt kṣubhita-dharminyām svasyām yonau paraḥ pumān
ādhatta vīryam sāsūta mahat-tattvaṁ hiraṇmayam*

daivāt – sąlygotų sielų likimų; *kṣubhita* – išjudinta; *dharminyām* – kurios *gūṇū* pusiausvyrą; *svasyām* – Jo Paties; *yonau* – iščiose (materialioje gamtoje); *paraḥ pumān* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *ādhatta* – apvaisina; *vīryam* – sėkla (Savo vidinės galios); *sā* – ji (materiali gamta); *asūta* – pagimdo; *mahat-tattvam* – visuminį kosminį intelektą; *hiraṇmayam* – kuri vadina Hiraṇmaya.

Po to kai Aukščiausiasis Dievo Asmuo, pasitelkęs į pagalbą Savo vidinę galią, apvaisina materialią gamtą, ji pagimdo visybinį kosminį intelektą, Hiraṇmaya. Tai vyksta materijos, kurią išjudina sąlygotų sielų likimai, gelmėse.

Komentaras: Materijos apvaisinimo procesas aprašytas „Bhagavad-gītoje“ (14.3). Materialios gamtos pagrindas yra *maha-tattva*, gimdanti gyvybės formų įvairovę. Ta materialios gamtos dalis, kurią vadina *pradhāna* arba Brahmanu, apvaisinta Aukščiausiojo Dievo Asmens generuoja įvairias gyvąsias esybes. Todėl dažnai materialią gamtą vadina Brahmanu, nes ji yra iškreiptas dvasinės gamtos atspindys.

„Viṣṇu Puraṇoje“ teigiama, kad gyvosios esybės iš prigimties yra dvasiškos. Aukščiausiojo Dievo Asmens galia yra dvasinės prigimties, dvasiškos yra ir gyvosios esybės, nors jas ir vadina paribio galia. Jei gyvųjų būtybių prigimtis nebūtų dvasiška, tai Aukščiausiojo Viešpaties vykdomas materijos apvaisinimo aprašymas būtų nelogiškas ir beprasmis. Aukščiausiasis Viešpats savo sėklą patalpina tik į dvasines iščias, o posme teigiama, kad Jis apvaisina materiją. Tai tegali reikšti, kad gyvosios esybės pagal prigimtį yra dvasinės. Apvaisinta material gamta generuoja pačias įvairiausias gyvąsias esybes, nuo didžiausios, Viešpaties Brahmos, iki smulčiausios, skruzdės. „Bhagavad-gītoje“ (14.4) Kṛṣṇa vadina materialią gamtą *sarva-yoniṣu*. Tai reiškia, kad material gamta yra visų gyvybės formų – pusdievių, žmonių, gyvulių, paukščių ir žvėrių – motina, o Aukščiausiasis Dievo Asmuo – sėklą duodantis tėvas. Sakoma, kad tėvas dovanoja vaikui gyvybę, o motina – kūną, ir nors gyvybės sėklą vaikui duoda tėvas, jo kūnas formuojasi motinos iščiose. Analogiškai apvaisinimo akto metu Viešpats patalpina dvasines gyvąsias esybes į materialios gamtos iščias ir jose formuojasi jų kūnai. Besiformuojantys jų kūnai įgyja įvairius pavidalus, kurie duoda pradžią gyvybės formų įvairovei. Posmas paneigia teoriją, teigiančią jog gyvybė atsiranda sąveikaujant dvidešimt keturiems materijos pradams. Gyvybės jėga kyla tiesiogiai iš Aukščiausiojo Dievo Asmens, yra grynai dvasinė. Štai kodėl

kad ir kaip toli pažengtų materialus mokslas, mokslininkui niekada nepavyks sukurti gyvybės. Gyvybės jėgos šaltinis yra dvasinis pasaulis, ji neturi nieko bendro su materijos pradų sąveika.

20 TEKSTAS

विश्वमात्मगतं व्यञ्जन् कूटस्थो जगदङ्कुरः ।
स्वतेजसापिबत्तीत्रमात्मप्रस्वापनं तमः ॥२०॥

*viśvam ātma-gataṁ vyañjan kūṭa-stho jagad-aṅkuraḥ
sva-tejasāpibat tīvram ātma-prasvāpanam tamaḥ*

viśvam – visata; *ātma-gataṁ* – turinti savyje; *vyañjan* – atskleidžianti; *kūṭa-sthaḥ* – nekintanti; *jagad-aṅkuraḥ* – kosminio pasaulio šaltinis; *sva-tejasā* – savo spindėjimu; *apibat* – praryja; *tīvram* – akliną; *ātma-prasvāpanam* – *mahat-tattva* užtemdančią; *tamaḥ* – tamsą.

Sukūrusi įvairovę, kosminio pasaulio versmė, spindinti mahat-tattva, kurios gelmėse glūdi visos visatos ir kuri išlieka net ir pasaulio nai-kinimo metu, praryja materialaus pasaulio naikinimo metu jos šviesą užgožusią tamsą.

Komentaras: Kadangi Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra amžinas, palaimingas ir sklindinas išminties, išreikšto pavidalo neturinčios Jo galios taip pat egzistuoja amžinai. Susidarius mahat-tattvai, ji generavo materialią savimoneę ir prarijo tamsą, kuri gožė materialų pasaulį jo naikinimo metu. Tai gerai iliustruoja toks pavyzdys: naktį žmogus ilsisi, apgaubtas nakties tamsos, o ryte, kai jis prabunda, nakties tamsa ir miego užmarštis išsisklaido. Lygiai taip pasibaigus naikinimo nakčiai, vėl susiformuoja *mahat-tattva*, ji spinduliuoja šviesą, apreiškiančią materialaus pasaulio formų įvairovę.

21 TEKSTAS

यत्तत्सत्त्वगुणं स्वच्छं शान्तं भगवतः पदम् ।
यदाहुर्वासुदेवाख्यं चित्तं तन्महदात्मकम् ॥२१॥

*yat tat sattva-guṇam svaccham śāntam bhagavataḥ padam
yad āhur vāsudevākhyam cittaṁ tan mahad-ātmakam*

yat – kuri; *tat* – ši; *sattva-guṇam* – dorybės *guṇa*; *svaccham* – tyra; *śāntam* – rami; *bhagavataḥ* – Dievo Asmens; *padam* – suvokimo būseną; *yat* – kurią; *āhuḥ* – vadina; *vāsudeva-ākhyam* – *vāsudevos* vardu; *cittam* – sąmonė; *tat* – ši; *mahat-ātmakam* – apsireiškia *mahat-tattvoje*.

Mahat-tattvoje apsireiškia dorybės guṇa, kuri yra tyra, rami Dievo Asmens suvokimo būseną ir kurią paprastai vadina vāsudeva, sąmone.

Komentaras: *Vāsudeva* – Aukščiausiojo Dievo Asmens suvokimo būvis, vadinama grynąja dorybe, *śuddha-sattva*. *Śuddha-sattvoje* nėra aistros ir neišmanymo priemaišų. Vedose rašoma apie tai, kad Viešpats išikūnija keturiais pavidalais: *Vāsudeva*, *Saṅkarṣaṇa*, *Pradyumna* ir *Aniruddha*. Viešpats išikūnija jais minėtoje *mahat-tattvos* formavimosi stadijoje. Viešpats, kuris glūdi visų gyvųjų būtybių širdyse Supersielos pavidalu, pirmiausia išikūnija kaip *Vāsudeva*.

Aiškų *vāsudevos* būvį pasiekusių gyvųjų būtybių sąmonės netemdo materialūs troškimai, tad jos pajėgios pažinti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, „*Bhagavad-gītoje*“ vadinamą *adbhuta*. Tai dar vienas *mahat-tattvos* aspektas. Vienas iš *vāsudevos* aspektų yra ir *Kṛṣṇos* sąmonė, nes jai nebūdinga materialiai aistra ir neišmanymas. Toks sąmonės aiškumas padeda gyvajai būtybei suvokti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. „*Bhagavad-gītoje*“ *vāsudevos* būvis apibrėžiamas žodžiu *kṣetra-jña*, šiuo žodžiu galima pavadinti tiek veiklos lauką pažįstantį subjektą, tiek ir visa žinantį Viešpatį. Gyvoji būtybė pažįsta savo kūną, o visa žinantis Viešpats *Vāsudeva* pažįsta ne tik vieną kūną, bet ir visų materialių kūnų veiklos lauką. Norėdami išsiugdyti grynąją sąmonę, arba *Kṛṣṇos* sąmonę, mes turime garbinti *Vāsudevą*. *Vāsudeva* – tai *Kṛṣṇa* be Savo palydovų. *Kṛṣṇa*, arba *Viṣṇu*, be Savo vidinės galios vadinamas *Vāsudeva*, o *Kṛṣṇa*, lydimas Jo vidinės galios, vadinamas *Dvārakādhīśa*. Norint išsiugdyti grynąją sąmonę, arba *Kṛṣṇos* sąmonę, būtina garbinti *Vāsudevą*. „*Bhagavad-gītoje*“ be kita ko teigiama, kad po daugybės gimimų žmogus atsiduoda *Vāsudevos* valiai. Tokia didi siela yra labai reta.

Norint atsikratyti klaidingos savimonės, būtina garbinti *Saṅkarṣaṇą*. *Saṅkarṣaṇai* reiškiamo savo pagarbą ir garbindami Viešpatį *Śivą*. Gyvatės besirangančios Viešpaties *Śivos* kūnu atstovauja *Saṅkarṣaṇą*, o Pats Viešpats *Śiva* visada medituoja *Saṅkarṣaṇą*. Garbinant Viešpatį *Śivą* kaip *Saṅkarṣaṇos bhaktą* galima atsikratyti klaidingos materialios savimonės. Ieškantys proto ramybės garbina *Aniruddhą*. Šio tikslo siekiantiems, *Vedos* rekomenduoja garbinti taip pat ir mėnulį. O siekiantiems skvarbaus intelekto rekomenduojama garbinti *Pradyumną*, kurio malonę pelno *Brahmos* garbintojas. Apie tai pasakoja *Vedų* raštai.

22 TEKSTAS

स्वच्छत्वमविकारित्वं शान्तत्वमिति चेतसः ।
वृत्तिभिर्लक्षणं प्रोक्तं यथापां प्रकृतिः परा ॥२२॥

*svacchatvam avikāritvam śāntatvam iti cetasaḥ
vṛttibhir lakṣaṇam proktam yathāpāṃ prakṛtiḥ parā*

svacchatvam – aiškumas; *avikāritvam* – kryptingumas; *śāntatvam* – nesudrumsčiamumas; *iti* – taip; *cetasaḥ* – sąmonės; *vṛttibhiḥ* – skiriamaisiais bruožais; *lakṣaṇam* – požymiais; *proktam* – vadina; *yathā* – kaip; *apāṃ* – vandens; *prakṛtiḥ* – natūrali būseną; *parā* – tyrumas.

Susiformavus mahat-tattvai vienu metu atsirado šie trys aspektai. Vanduo grynuoju pavidalu, nesusimaišęs su žeme, yra tyras, skanus ir ramus, lygiai taip ir grynoji sąmonė pasižymi nesudrumsčiamumu, aiškumu ir kryptingumu.

Komentaras: Grynoji sąmonė, t.y. Kṛṣṇos sąmonė, pirminiu pavidalu egzistuoja tiktai kūrimo pradžioje. Kūrimo aušroje sąmonė yra nesutepta, tačiau kuo daugiau gyvoji būtybė sąveikauja su materija, tuo labiau susidrumsčia jos sąmonė. Grynąją sąmonę turinti gyvoji būtybė regi savo sąmonėje vos matomą Aukščiausiojo Dievo Asmens atspindį. Kaip skaidriame, ramiame, nesudrumstame vandenyje viskas aiškiai matyti, lygiai taip grynoje sąmonėje, Kṛṣṇos sąmonėje, pasaulis matomas toks, koks jis yra. Grynos sąmonės veidrodyje gyvoji būtybė mato Aukščiausiąjį Dievo Asmenį ir savo prigimtine esmę. Šis sąmonės būvis yra džiaugsmingas, tyras, vaikus ir spinduliuoja ramybę. Taigi kūrimo aušroje sąmonė egzistuoja grynuoju pavidalu.

23–24 TEKSTAI

महत्तत्त्वाद्विकुर्वाणाद्भगवद्वीर्यसम्भवात् ।
क्रियाशक्तिरहङ्कारस्त्रिविधः समपद्यत ॥२३॥

वैकारिकस्तैजसश्च तामसश्च यतो भवः ।
मनसश्चेन्द्रियाणां च भूतानां महतामपि ॥२४॥

*mahat-tattvād vikurvāṇād bhagavad-vīrya-sambhavāt
kriyā-śaktir ahaṅkāras tri-vidhaḥ samapadyata*

*vaikārikas taijasaś ca tāmasaś ca yato bhavaḥ
manasaś cendriyāṇām ca bhūtānām mahatām api*

mahat-tattvāt – iš *mahat-tattvos*; *vikurvāṇāt* – vykstant pokyčiams; *bhagavat-vīrya-sambhavāt* – atsiranda iš Viešpaties galios; *kriyā-śaktiḥ* – apdovano-tas kuriamąja galia; *ahaṅkāraḥ* – materialus ego; *tri-vidhaḥ* – trijų rūšių; *samapadyata* – kyla; *vaikārikaḥ* – materialus ego pakitusioje dorybėje; *taijasaḥ* – materialus ego pakitusioje aistroje; *ca* – ir; *tāmasaḥ* – materialus ego pakitusiame neišmanyme; *ca* – taip pat; *yataḥ* – iš kurio; *bhavaḥ* – šal-tinis; *manasaḥ* – proto; *ca* – ir; *indriyāṇām* – jutiminio patyrimo ir vykdo-mųjų organų; *ca* – ir; *bhūtānām mahatām* – penkių grubiuųjų pradų; *api* – taip pat.

Materialus ego kyla iš mahat-tattvos, kuri formuojasi iš Viešpaties asmens galios. Svarbiausias materialaus ego bruožas yra trilypė, dorybės, aistros ir neišmanymo nuspalvinta kuriamoji galia. Šių trijų tipų mate-rialus ego gimdo protą, jutiminio patyrimo ir vykdomuosius organus bei grubiuosius materijos pradus.

Komentaras: Kūrimo pradžioje iš tyros sąmonės, gynosios Kṛṣṇos sąmo-nės, atsiranda pirmasis materija suteptas pradas – klaidinga savimonė, kuri verčia gyvąją būtybę tapatinti save su kūnu. Gyvoji esybė savo pirminiame būvyje turi Kṛṣṇos sąmonę, tačiau būdama ribinėje padėtyje gyvoji esybė gali piktnaudžiauti savo nepriklausomybe ir užmiršti Kṛṣṇą. Iš pradžių kiekviena gyvoji esybė turi grynąją Kṛṣṇos sąmonę, tačiau piktnaudžiau-dama ribota nepriklausomybe, kylančia iš jos paribiškumo, ji gali užmiršti Kṛṣṇą. Kaip tai įvyksta mes matome iš praktinių pavyzdžių. Yra nemažai žmonių, kurie praktikavo Kṛṣṇos sąmonę ir staiga pasikeitė. Štai kodėl Upaniṣadose dvasinio tobulėjimo kelias lyginamas su ėjimu skustuvo briauna. Tai labai vykęs pavyzdys. Aštriu skustuvu galima lygiai nusiskusti, bet tereikia prarasti budrumą ir net vieno neatsargaus judesio pakaks, kad įsipjautume veidą.

Taigi pakilti iki tyros Kṛṣṇos sąmonės lygio nepakanka; pasiekus šį lygį reikia būti labai atsargiam. Mažiausias neatsargumas ar klaidelė gali tapti nuopuolio priežastimi. O svarbiausia nuopuolio priežastis yra klaidinga savimonė. Klaidinga savimonė kyla iš gynosios sąmonės, kai gyva būtybė ima piktnaudžiauti savo nepriklausomybe. Ginčytis kokios yra klaidingos savimonės atsiradimo iš gynosios sąmonės priežastys nėra prasmės. Tai

gali atsitikti bet kurią akimirką, todėl reikia būti labai apdairiam. Klaidinga savimonė yra bet kokios materialios veiklos, kurią įtakoja materialios gamtos *gunos*, pagrindas. Kai tik gyvoji būtybė praranda grynąją Kṛšnos sąmonę, ji puola į savo karminės veiklos pasekmių liūną. Materializmo židinytis yra materialus protas, iš kurio savo ruožtu atsiranda juslės ir materialaus kūno organai.

25 TEKSTAS

सहस्रशिरसं साक्षाद्यमनन्तं प्रचक्षते ।
सङ्कर्षणाख्यं पुरुषं भूतेन्द्रियमनोमयम् ॥२५॥

*sahasra-śirasam sākṣād yam anantaṁ pracakṣate
saṅkarṣaṇākhyam puruṣam bhūteन्द्रiya-manomayam*

sahasra-śirasam – tūkstantgalvis; *sākṣāt* – tiesiogiai; *yam* – kuri; *anantaṁ* – Ananta; *pracakṣate* – vadina; *saṅkarṣaṇa-ākhyam* – vardu Saṅkarṣaṇa; *puruṣam* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *bhūta* – grubieji pradai; *indriya* – juslės; *manah-mayam* – sudarytas iš proto.

Trilypė ahankāra, grubiujų pradų, proto ir juslių šaltinis, būdama jų priežastimi yra jiems tapati. Ahankāra vadina Saṅkarṣaṇa, o Saṅkarṣaṇa yra ne kas kita kaip tūkstantgalvis Viešpats Ananta.

26 TEKSTAS

कर्तृत्वं करणत्वं च कार्यत्वं चेति लक्षणम् ।
शान्तघोरविमूढत्वमिति वा स्यादहङ्कृतेः ॥२६॥

*karṭṛtvam karaṇatvam ca kāryatvam ceti lakṣaṇam
śānta-ghora-vimūḍhatvam iti vā syād ahaṅkṛteḥ*

karṭṛtvam – pasireiškdamas kaip veikėjas; *karaṇatvam* – būdama įrankiu; *ca* – ir; *kāryatvam* – tapdamas rezultatu; *ca* – taip pat; *iti* – taip; *lakṣaṇam* – būdingas požymis; *śānta* – rami; *ghora* – aktyvi; *vimūḍhatvam* – pasyvi; *iti* – taip; *vā* – arba; *syāt* – gali būti; *ahaṅkṛteḥ* – klaidinga savimonė.

Ši klaidinga savimonė reiškiasi kaip veikėjas, veiksmo įrankis ir jo rezultatas. O veikdamas klaidinga savimonė gali būti rami, aktyvi arba pasyvi,

priklausomai nuo to, kokia guṇa – dorybė, aistra ar neišmanymas – ją veikia.

Komentaras: *Ahaṅkāra*, klaidinga savimonė, transformuojasi į pusdievius, materialaus pasaulio tvarkdarius. Kaip veiksmo įrankis klaidinga savimonė reiškiasi trimis joslėmis ir jutimo organais. Pusdieviai ir joslės sąveikaudami tarpusavyje generuoja materialius objektus. Gyvosios būtybės gyvenančios materialiam pasaulyje sukuria daugybę daiktų. Šis procesas vadinamas žmonijos civilizacijos progresu, nors iš tikrųjų tai tėra klaidingos savimonės aktyvumo išdava. Visų materialių daiktų kūrėjas yra klaidinga savimonė, jie skirti jutiminiams poreikiams tenkinti. Žmogui derėtų liautis dirbtinai skatinti poreikį materialiems daiktams. Didysis *ācārya* Narottama dāsa Tḥākura gailėjosi žmonių, kurie praradę tyrą Vāsudevos sąmonę, arba Kṛṣṇos sąmonę, pakliūva į materialios veiklos spąstus. Jis rašė: *sat-saṅga chāḍī' kainu asate vilāsa/ te-kāraṇe lāgila ye karma-bandha-phāṅsa* – „Siekdamas malonumų laikiname materialiam pasaulyje aš praradau grynąją sąmonę ir susipainiojau veiksmų ir jų pasekmių tinkluose.“

27 TEKSTAS

वैकारिकाद्विकुर्वाणान्मनस्तत्त्वमजायत ।
यत्सङ्कल्पविकल्पाभ्यां वर्तते कामसम्भवः ॥२७॥

vaikārikād vikurvāṇān manas-tattvam ajāyata
yat-saṅkalpa-vikalpābhyām vartate kāma-sambhavaḥ

vaikārikāt – iš klaidingos savimonės dorybės *guṇoje*; *vikurvāṇāt* – vykstant transformacijai; *manaḥ* – protas; *tattvam* – principas; *ajāyata* – gimsta; *yat* – kurio; *saṅkalpa* – mintys; *vikalpābhyām* – ir vaizdai; *vartate* – formuoja; *kāma-sambhavaḥ* – troškimų atsiradimą.

Dorybės nuspalvintoje klaidingoje savimonėje irgi vyksta transformacija, kuri pagimdo protą. O prote kylančios mintys ir vaizdai formuoja mūsų troškimus.

Komentaras: Svarbiausios proto funkcijos – atmesti arba priimti, atsižvelgiant į mūsų troškimus. Mes trokštame to, kas teikia malonumo mūsų joslėms, ir atmetame tai, kas trukdo mėgautis. Materialus protas iš prigimties

yra labai neramus, tačiau jį galima pažaboti dalyvaujant Kṛṣṇos sąmonės veikloje. Kol protas veikia materialiai, jis nuolat blaškysis, o tai, ką jis priims arba atmes, visada bus *asat*, laikina. Teigiama, kad protas to, kuris nesutelkia savo minčių į Kṛṣṇos sąmonę, nuolat blaškosi tai ką nors priimdamas, tai atmesdamas. Jei žmogus, kad ir labai išprusęs akademinio požiūriu, nesutelks savo minčių į Kṛṣṇą, jo protas visada blaškysis tarp dviejų minčių polių, priims arba atmes, ir jam niekad nepavyks sutelkti minčių į vieną tikslą.

28 TEKSTAS

यद्विदुर्हनिरुद्धाख्यं हृषीकाणामधीधरम् ।
 शारदेन्दीवरश्यामं संराध्यं योगिभिः शनैः ॥२८॥

*yad vidur hy aniruddhākhyam hṛṣīkāṇām adhiśvaram
 śāradendīvara-śyāmam samrādhyam yogibhiḥ śanaiḥ*

yat – protas, kuris; *viduḥ* – žinomas; *hi* – iš tikrųjų; *aniruddha-ākhyam* – vardu Aniruddha; *hṛṣīkāṇām* – juslių; *adhiśvaram* – aukščiausiasis valdovas; *śārada* – rudenį; *indīvara* – tarsi mėlynas lotosas; *śyāmam* – melsvas; *samrādhyam* – kurį pasiekia; *yogibhiḥ* – *yogai*; *śanaiḥ* – palaipsniui.

Gyvosios esybės protą vadina Aniruddhos vardu. Viešpats Aniruddha – aukščiausias juslių valdovas, Jo mėlynai juodas kūnas panašus į rudenį pražystantį lotoso žiedą. Jis tolydžio atsiskleidžia tiems, kurie pasirenka yogos kelią.

Komentaras: *Yogos* tikslas – sutramdyti protą, o proto valdovas yra Aniruddha. Teigiama, kad keturrankis Aniruddha vienoje rankoje laiko Sudarśana *cakrą*, kitoje – kriauklę, trečioje – vėzdą, o ketvirtoje – lotoso žiedą. Viṣṇu įsikūnija dvidešimt keturiais pavidalais, kurių kiekvienas turi Savo vardą. Iš jų Saṅkarṣaną, Aniruddhą, Pradyumną ir Vāsudevą smulkiai aprašo „Caitanya-caritāmṛta“, kur teigiama, kad Aniruddha yra visų *yogų* garbinimo objektas. Meditacija į tuštumą – tai naujamadiškas išradimas, vieno iš šiuolaikinių mąstytojų vaizduotės kūrinys. Čia posme teigiama, jog medituodamas *yogas* turi nukreipti dėmesį, visas savo mintis į Aniruddhos pavidalą. Į Aniruddhą medituojančio *yogo* protas nurimsta, nesiblaško tarp priėmimo ir atmetimo reakcijų. Sutelkęs mintis į Aniruddhą *yogas* kuo

toliau, tuo geriau ima pažinti Dievą ir ilgainiui pasiekia grynosios Kṛṣṇos sąmonės būvį – aukščiausiajį *yogos* tikslą.

29 TEKSTAS

तैजसान्तु विकुर्वाणाद् बुद्धितत्त्वमभूत्सति ।
द्रव्यस्फुरणविज्ञानमिन्द्रियाणामनुग्रहः ॥२९॥

*taijasāt tu vikurvāṇād buddhi-tattvam abhūt sati
dravya-sphurāṇa-vijñānam indriyāṇām anugrahaḥ*

taijasāt – iš klaidingos savimonės; *tu* – tuomet; *vikurvāṇāt* – transformuojantis; *buddhi* – intelektas; *tattvam* – principai; *abhūt* – išvysta pasaulį; *sati* – o doringoji; *dravya* – objektų; *sphurāṇa* – atsidūrusių regėjimo lauke; *vijñānam* – įvertinti; *indriyāṇām* – jslėms; *anugrahaḥ* – padėti.

O doringoji, aistros nuspalvintai klaidingai savimonei transformuojantis gimsta intelektas. Intelektro funkcija – nustatyti gyvosios būtybės regėjimo lauke atsidūrusio objekto prigimtį, padėti jslėms veikti.

Komentaras: Intelektas – tai išvalgos jėga, padedanti geriau suprasti daiktus, dalykus, jis padeda jslėms apsispręsti. Dėl šios priežasties intelektas yra jslių valdovas. Intelektas tampa tobulas kai žmogus sutelkia savo dėmesį į Kṛṣṇos sąmonės veiklą. Teisingai naudojantis intelekto galimybėmis, mūsų sąmonė tolydžio skleidžiasi, kol galiausiai virsta Kṛṣṇos sąmone.

30 TEKSTAS

संशयोऽथ विपर्यासो निश्चयः स्मृतिरेव च ।
स्वाप इत्युच्यते बुद्धेर्लक्षणं वृत्तितः पृथक् ॥३०॥

*samśayo 'tha viparyāso niścayaḥ smṛtir eva ca
svāpa ity ucyate buddher lakṣaṇam vṛtītaḥ pṛthak*

samśayaḥ – abejonės; *atha* – tuomet; *viparyāsaḥ* – klaidingas supratimas; *niścayaḥ* – teisingas supratimas; *smṛtiḥ* – atmintis; *eva* – taip pat; *ca* – ir; *svāpaḥ* – miegas; *iti* – taip; *ucyate* – sakoma; *buddheḥ* – intelekto;

lakṣaṇam – skiriamieji požymiai; *vṛttitah* – pagal jų funkcijas; *pṛthak* – įvairias.

Abejonės, klaidingas arba teisingas supratimas, atmintis ir miegas yra skirtingos intelekto funkcijos ir būdingi jo požymiai.

Komentaras: Viena iš svarbiausių intelekto funkcijų – abejonė. Aklas tikėjimas liudija apie intelekto ribotumą. Šia prasme svarbi reikšmė tenka posmo žodžiui *samśaya*. Norint ugdyti intelektą žmogus pirmiausia viskuo turėtų abejoti. Tačiau abejonė tampa žalinga, kai kalbama apie iš autoritetingo šaltinio gautą informaciją. „Bhagavad-gītoje“ Viešpats nurodo, kad abejojimas informacija gaunama iš autoritetingo šaltinio yra pražūtingas.

Yogos sistemos autorius Patañjalis skelbia: *pramāṇa-viparyaya-vikalpanidra-smṛtyah*. Tikrąją dalykų prigimtį tegali atskleisti intelektas. Tik intelektas padeda žmogui suvokti ar jis yra kūnas, ar ne. Savojo „aš“ prigimties savistaba prasideda abejone. Suvokus savo prigimties esmę mums tampa aišku, jog savojo „aš“ tapatinimas su materialiu kūnu yra klaida, *viparyāsa*. Suvokus fizinės savojo „aš“ sampratos klaidingumą, mums atsiskleidžia tikroji savojo „aš“ prigimties esmė, kuri šiame posme apibrėžiama žodžiu *nīścayah*, „patyrimu pagrįstas žinojimas“. Ją tegali suvokti tas, kuriam aiškus idėjos apie fizinę savojo „aš“ prigimtį klaidingumas. Eksperimentinis mokslas, t.y. praktikos patikrintas pažinimas, leidžia suprasti, kad esame ne kūnas, o dvasinė siela.

Smṛti reiškia „atmintis“, o *svāpa* – „miegas“. Miegas reikalingas intelekto darbingumui užtikrinti. Be miego mūsų smegenys negali funkcionuoti normaliai. „Bhagavad-gītoje“ akcentuojama, kad *yogos* tikslą gali pasiekti tas, kuris saikingai valgo, miega ir tenkina kitus fizinius poreikius. Tai keletas analitinės intelekto prigimties analizės aspektų remiantis Patañjaliao *yogos* sistema ir „Śrīmad-Bhāgavatam“ išdėstyta Viešpaties Kapilos *sāṅkhyos* filosofija.

31 TEKSTAS

तैजसानीन्द्रियाण्येव क्रियाज्ञानविभागश्च ।
 प्राणस्य हि क्रियाशक्तिर्बुद्धेर्विज्ञानशक्तिता ॥३१॥

taijasānīndriyāṅy eva kriyā-jñāna-vibhāgaśaḥ
prāṇasya hi kriyā-śaktir buddher vijñāna-śaktitā

taijasāni – kilę iš savimonės aistros *guṇoje*; *indriyāṇi* – juslės; *eva* – be abejo nių; *kriyā* – veiksmas; *jñāna* – žinojimas; *vibhāgaśaḥ* – susiję su; *prāṇasya* – gyvybės energija; *hi* – išties; *kriyā-śaktiḥ* – veikiantieji organai; *buddheḥ* – intelektu; *vijñāna-śaktitā* – pažinimo organai.

Aistros nuspalvinta savimonė gimdo dvi juslių kategorijas: pažinimo ir vykdomuosius organus. Vykdomieji organai yra priklausomi nuo gyvybės energijos, o pažinimo organai – nuo intelekto.

Komentaras: Ankstesniuose tekstuose kalbėjome, kad protas yra dorybės nuspalvintos savimonės darinys, o jo svarbiausioji funkcija – gyvosios būtybės troškimais pagrįsta priėmimo ir atmetimo reakcija. Čia teigiama, jog intelektas kyla iš aistros nuspalvintos savimonės. Taigi posmas brėžia takoskyrą tarp proto ir intelekto. Protą gimdo dorybės nuspalvinta klaidinga savimonė, o intelektą – aistros nuspalvinta savimonė. Priėmimo arba atmetimo reakcija yra būdingiausias proto bruožas. Kadangi protas kyla iš dorybės, sutelkus mintis į proto valdovą, Aniruddhą, jį galima transformuoti, panardinant į Kṛṣṇos sąmonę. Narottama dāsa Tḥākura rašo, jog visi ko nors trokštame. Troškimų srauto negalima sustabdyti, tačiau žmogaus troškimai gali padėti pasiekti žmogui tobulumą, jei jie tarnauja Aukščiausiojo Dievo Asmens valiai. Kai gyvoji būtybė siekia viešpatauti materialiam pasaulyje, troškimai susitepa materija. Tad visų pirmiausia reikia išgryninti savo troškimus. Pradžioje apsisvalymo procesas vyksta vadovaujant dvasiniam mokytojui, nes dvasinis mokytojas žino kaip nukreipti mokinio troškimus Kṛṣṇos sąmonės vage. O dėl intelekto, tai čia aiškiai pasakyta, kad jis yra aistros nuspalvintos savimonės darinys. Dvasinė praktika padeda žmogui pasiekti dorybės lygį, o atsidavęs Aukščiausiojo Dievo Asmens valiai ir sutelkęs mintis į Viešpatį, jis tampa didžia asmenybe, *mahātma*. „Bhagavad-gītoje“ aiškiai sakoma: *sa mahātmā sudurlabhaḥ* – „tokia didi siela labai reta.“

Posmas liudija, kad dvi juslių kategorijas, t.y. pažinimo ir vykdomuosius organus, gimdo aistros nuspalvinta savimonė. Kad pažinimo ir vykdomieji organai veiktų, jiems būtina energija, gyvybės jėga, o ją taip pat gimdo aistros nuspalvinta savimonė. Gyvenimo praktika rodo, kad žmonės, kuriems vyraujančią įtaką daro aistra, labai greitai susikuria materialią gerovę. Vedų šventraščiai tiems, kurie nori paskatinti žmogų kaupti materialius turtus arba siekti materialios gerovės, rekomenduoja stimuliuoti jų seksualinius troškimus. Akivaizdu tai, jog potraukį lytiniam gyvenimui turintys žmonės labiau kuria materialią gerovę, nes lytinis gyvenimas, aistra yra materialios pažangos variklis. Jei žmogus siekia dvasinio tobulumo jisai turi atsispirti

aistros įtakai ir pasiekti dorybės lygį. Į Kṛṣṇos sąmonę pasinėrę žmonės paprastai negali pasigirti materialia gerove, tačiau tie, kas turi akis mato, kas yra tikroji didybė. Nors Kṛṣṇą išsąmoninęs žmogus materialiais turtais negali pasigirti, jis neskursta, nes skurdžiai yra tie, kurie, atrodo, džiaugiasi materialiais turtais, bet yra abejingi Kṛṣṇos sąmonei. Materialios sąmonės apakinti žmonės išradingai kuria materialius patogumus, tačiau dvasiškai jie yra akli ir dvasinis gyvenimas jiems yra didžiausia paslaptis. Tad norint dvasiškai tobulėti, reikia sugrįžti į pradinį grynojo troškimo, troškimo tarnauti Viešpačiui, būvį. „Nārada-pañcarātros“ žodžiais grynoji pasiaukojimo tarnystė – tai tarnystė Viešpačiui panaudojant Kṛṣṇos sąmonės išgrynintas jusles.

32 TEKSTAS

तामसाच्च विकुर्वाणाद्भगवद्वीर्यचोदितात् ।
शब्दमात्रमभूत्तस्मान्नभः श्रोत्रं तु शब्दगम् ॥३१॥

*tāmasāc ca vikurvāṇād bhagavad-vīrya-coditāt
śabda-mātram abhūt tasmān nabhaḥ śrotram tu śabdagam*

tāmasāt – iš savimonės neišmanymo *guņoje*; *ca* – ir; *vikurvāṇāt* – transformacijos pasekoje; *bhagavat-vīrya* – Aukščiausiojo Dievo Asmens energijos; *coditāt* – išjudintas; *śabda-mātram* – subtilios prigimties pradas (garsas); *abhūt* – susiformavo; *tasmāt* – iš šio; *nabhaḥ* – eteris; *śrotram* – klausos organas; *tu* – vėliau; *śabda-gam* – pagaujantis garsą.

Kai Aukščiausiojo Dievo Asmens lytinė galia sužadina iš neišmanymo kylančią savimonę, susiformuoja subtilios prigimties pradas – garsas, kuris savo ruožtu pagimdo eterinę erdvę ir klausos organą.

Komentaras: Sprendžiant iš posmo, visus mūsų juslinių malonumų objektus gimdo neišmanymo jėgų nuspalvinta savimonė. Posme kalbama apie tai, kad sužadinus iš neišmanymo jėgų kylančią savimonę pasigirsta garsas, kuris yra subtilioji eterio forma. „Vedānta-sūtroje“ taip pat teigiama, kad garsas yra visų materialių objektų šaltinis ir kad garsas gali padaryti galą materialiai kūrinijai. *Anāvṛtīḥ śabdāt* reiškia „išsivaduoti per garsą“. Materialus kosminis pasaulis kilo iš garso, ir garsas, suteikęs jam tam tikrą galią, gali išvaduoti mus iš materijos nelaisvės. Kaip tik toks garsas yra transcendentinė Hare Kṛṣṇa *mantra*. Materialus garsas yra mūsų vergystės

materialiame pasaulyje pradžia. Jį galima apvalyti pasitelkus į pagalbą dvasinį pažinimą. Garsas egzistuoja ir dvasiniame pasaulyje, jis leidžia mums pažinti dvasinį gyvenimą ir suteikia visko, ko reikia dvasiniam tobulėjimui. Reikia išsąmoninti, kad nuo garso prasideda materialių juslinių malonumų objektų kūrimas ir kad išgrynintas garsas gali patenkinti visus mūsų dvasinius poreikius.

Čia teigiama, jog iš garso radosi eteris, o eteris pagimdė orą. Apie tai kaip eterinė erdvė atsirado iš garso, kaip oras atsirado iš erdvės, o ugnis iš oro, bus paaiškinta vėliau. Garsas gimdo erdvę, erdvė gimdo *śrotram* – ausis. Ausys yra pirmasis iš pažinimo organų. Ir materialios, ir dvasinės žinios gaunamos klausantis. Štai kodėl *śrotram*, ausims, tenka tokia didelė reikšmė. Vedų išmintis yra vadinama *śruti*, nes ji mus pasiekia per klausą. Taigi klausia yra tiek materialios, tiek ir dvasinės laimės sąlyga.

Materialiame pasaulyje mes girdime informaciją ir jos pagrindu kuriame materialius daiktus, reikalingus materialiam komfortui sukurti. Iš tikrųjų visi daiktai potencialiai jau egzistuoja, klausia tepadedu mums suteikti jiems kitą, regimą formą. Antai, norint pastatyti dangoraižį, mes naudojames jau egzistuojančiomis medžiagomis: mediena, metalu, žeme ir t.t. Tos medžiagos jau egzistuoja gamtoje, tačiau sužinoję kaip jomis naudotis imame jas į savo rankas. Šiuolaikinės mokslo technikos pažangos kūrybinis potencialas iš esmės taip pat gimsta klausantis. Jeigu mes klausysimės, ką sako tie, kurie turi dvasinių žinių, mums pavyks sukurti dvasinei veiklai palankias sąlygas. Arjuna buvo užkietėjęs materialistas ir vadovavosi kūniškąja būties samprata, kuri privertė jį baisiai kentėti. Tačiau išgirdęs Kṛṣṇos žodžius, jis tapo dvasine, Kṛṣṇą išsąmoninusi asmenybe. Taigi klausai tenka labai svarbus vaidmuo, o ji gimė iš eterio. Klausia padeda mums teisingai pasinaudoti tuo, kas jau egzistuoja, lygiai tuo pačiu principu reikia vadovautis, norint pasinaudoti mūsų turimais dvasiniais resursais. Klausia padės mums teisingai panaudoti mūsų turimą potencialą. Norint tai padaryti reikia klausytis tų, kurie turi dvasinių žinių.

33 TEKSTAS

अर्थाश्रयत्वं शब्दस्य द्रष्टुर्लिङ्गत्वमेव च ।
तन्मात्रत्वं च नभसो लक्षणं कवयो विदुः ॥३३॥

*arthāśrayatvaṁ śabdasya draṣṭur liṅgatvaṁ eva ca
tan-mātratvaṁ ca nabhaso lakṣaṇaṁ kavayo viduḥ*

artha-āśrayatvam – perteikiantis supratimą apie objektą; *śabdasya* – garsas; *draṣṭuḥ* – kalbėtojo; *lingatvam* – kuris nurodo į buvimą; *eva* – taip pat; *ca* – ir; *tat-mātratvam* – subtilus pradai; *ca* – ir; *nabhasaḥ* – eterio; *lakṣaṇam* – apibūdinimą; *kavayaḥ* – išsilavinę išminčiai; *viduḥ* – žino.

Tiesą pažinę išminčiai apibūdina garsą kaip žinių apie tą ar kitą objektą šaltinį, kuris byloja apie mūsų akims nematomą kalbėtoją ir yra subtili eterio forma.

Komentaras: Posme aiškiai pasakyta, kad klausymosi sąvoka neatsiejama nuo kalbėtojo, be kalbančiojo ji praranda bet kokią prasmę. Todėl Vedų išmintis, *śruti*, klausymosi būdu gaunamos žinios, dar vadinama *apauruṣa*. *Apauruṣa* reiškia „išėjusi iš lūpų asmens, kurio kilmė nemateriali.“ „Śrīmad-Bhāgavatam“ pradžioje pasakyta: *tene brahma hr̥dā*. Garsinės išraiškos Brahmaną, Vedą, Viešpats idėjo į Brahmos, pirmojo iš išminčių (*ādi-kavaye*) širdį. Kyla klausimas: kaip Brahmā pažino tiesą? Pažinimo procesas neišvaiduojamas be kalbėtojo ir klausymosi akto. O Brahmā buvo pirma sukurta gyvoji būtybė. Iš ko jis išgirdo Vedas? Kas tapo jo dvasiniu mokytoju ir atskleidė jam transcendentinę išmintį? Tuo metu jis buvo vienintelė gyvoji būtybė visatoje, todėl Aukščiausiasis Viešpats, kuris Paramātmos pavidalu glūdi visų gyvųjų būtybių širdyse, Pats sudėjo žinias į jo širdį. Vedų išmintį Brahmai atskleidė Pats Aukščiausiasis Viešpats, todėl ji neturi trūkumų, būdingų materialioms žinioms. Materialios žinios netobulos. Klausydamiesi sąlygotos sielos žodžių, mes gauname žinių, kuriose apstu klaidų ir trūkumų. Sąlygota siela linkusi klysti, pasiduoti iliuzijai, apgaudinėti ir pasitikėti savo ribotomis netobulomis jausmėmis, todėl visoms materialioms ir žemiškoms žinioms taip pat būdingi šie trūkumai. Vedų išmintis išėjo iš Aukščiausiojo Viešpaties, egzistuojančio transcendentinėje tikrovėje anapus materialaus kosminio pasaulio, todėl jis neturi trūkumų. Kas gauna Vedų išmintį iš Brahmos pradėtos mokinių sekos, tas įgyja tobulą žinojimą.

Kiekvienas mūsų išgirstas žodis turi tam tikrą prasmę. Žodis „vanduo“ asocijuojasi mūsų sąmonėje su juo įvardijama substancija, vandeniu. Analogiškai žodis „Dievas“ irgi sukelia specifines prasmines asociacijas. Kai žodį „Dievas“ aiškina mums Pats Dievas, suvokiame jį teisingai, tačiau jei mėginsime žodžio „Dievas“ prasmę suvokti remdamiesi savo pačių samprotavimais, toks supratimas bus netobulas. „Bhagavad-gītā“, mokslą apie Dievą, paskelbė Pats Viešpats. Todėl joje pateikiamos žinios yra absoliučios ir teisingos. Žmonės, kurie akiai pasitiki tik savo proto galia, stengdamiesi suvokti kas yra Dievas, Jo niekada nepažins. Norint teisingai pažinti

Dievą, žinių apie Jį reikia semtis iš mokinių sekos, kurią pradėjo pirma gyvoji būtybė visatoje, Brahmā, kuriam apie Save papasakojo Pats Viešpats. Tikslių žinių apie Dievą gausime klausydamiesi „Bhagavad-gītos“ iš autoritetingo dvasinio mokytojo, priklausančio mokinių sekai, lūpų.

Regėjimas yra susijęs su forma. Pirmasis pradas, kurį patiria mūsų juslės, yra erdvė (eteris). Erdvė yra pirminė tikrovės forma, iš kurios kyla visi kiti jos pavidalai. Vadinasi erdvė yra pirmasis pažinimo ir jutiminio patyrimo objektas.

34 TEKSTAS

भूतानां छिद्रदातृत्वं बहिरन्तरमेव च ।
प्राणेन्द्रियात्मधिष्ण्यत्वं नभसो वृत्तिलक्षणम् ॥३४॥

*bhūtānām chidra-dāṭṛtvam bahir antaram eva ca
prāṇendriyātma-dhiṣṇyatvam nabhaso vṛtti-lakṣaṇam*

bhūtānām – visų gyvųjų esybių; *chidra-dāṭṛtvam* – vietos suteikimu; *bahih* – išoriniam; *antaram* – vidiniam; *eva* – taip pat; *ca* – ir; *prāṇa* – gyvybės oro; *indriya* – juslių; *ātma* – ir proto; *dhiṣṇyatvam* – yra veiklos laukas; *nabhasaḥ* – eterio; *vṛtti* – veiklos; *lakṣaṇam* – ypatybės.

Eterio funkcijos ir ypatumai reiškiasi sukuriant stichiją, kurioje išoriskai ir vidujai egzistuoja gyvosios esybės. Kitaip sakant, eteris yra gyvybės oro, juslių ir proto veiklos laukas.

Komentaras: Protas, juslės, gyvybės jėga, arba gyvoji būtybė, turi pavidalą, nors plika akimi jisai nematomas. Subtilusis formos pirmavaizdis yra įkūnytas eteryje, o organizmo viduje jis įgauna venų ir gyvybės oro apykaitos formą. Mus supančiame pasaulyje egzistuoja akiai nematomi jutiminių objektų pavidalai. Nematomų jutimo objektų kūrimas yra išorinė eterio funkcija, o gyvybės oro ir kraujo apytaka yra jo vidinė funkcija. Šiuolaikinis mokslas patvirtina subtilių tikrovės formų egzistavimo eteryje faktą. Mokslininkai išrado televiziją, kuri leidžia transliuoti vaizdus arba nuotraukas iš vienos vietos į kitą, naudojantis eterio ypatybėmis. Šį reiškinį puikiai paaiškina pastarasis posmas. Jis gali būti svarbus mokslinio tyrinėjimo objektas, nes paaiškina, kaip iš eterio atsiranda subtiliosios formos, kokias jos turi ypatybes, kaip veikia, ir kaip iš vienos subtilios formos formuojasi jutimais patiriami būties pradai: oras, ugnis, vanduo ir žemė. Proto veikla, arba psichinė veikla, kuri reiškiasi mąstymu, emocijomis ir troškimais, taip

pat vyksta eteryje. Be to pastarasis posmas patvirtina vieną iš „Bhagavad-gīto“ teiginių, kuris skelbia, kad proto būklė mirties metu nulemia mūsų kitą gyvenimą. Subtilios prote egzistuojančios formos iš karto transformuojasi į grubiąsias jutimais patiriamas formas, kai dėl materijos įtakos iš subtilių formų susiformuoja grubieji būties pradai.

35 TEKSTAS

नभसः शब्दतन्मात्रात्कालगत्या विकुर्वतः ।
स्पर्शोऽभवत्ततो वायुस्त्वक्स्पर्शस्य च सङ्ग्रहः ॥३५॥

*nabhasaḥ śabda-tanmātrāt kāla-gatyā vikurvataḥ
sparśo 'bhavat tato vāyus tvak sparśasya ca saṅgrahaḥ*

nabhasaḥ – iš eterio; *śabda-tanmātrāt* – kuris kyla iš subtilaus garso prado; *kāla-gatyā* – laiko įtakoje; *vikurvataḥ* – transformacijos poveikyje; *sparśaḥ* – subtilųjį savo prigimtimi lytėjimo pradą; *abhavat* – atsiranda; *tataḥ* – iš ten; *vāyuh* – oras; *tvak* – lytėjimo organas; *sparśasya* – lytėjimo; *ca* – ir; *saṅgrahaḥ* – pojūtis.

Iš garso kilęs eteris veikiant laikui transformuojasi ir suformuoja subtilios prigimties lytėjimo pradą, iš kurio savo ruožtu atsiranda oras ir lytėjimo organas.

Komentaras: Kai laikui veikiant, subtiliosios būties formos transformuojasi į grubiąsias, jos tampa lytėjimo objektais. Palaipsnė transformacija generuoja orą ir lytėjimo organus. Garsas yra pirmasis jutimo organų objektas, iš kurio vėliau susiformuoja materialus kosminis pasaulis. Klausą gimdo lytėjimą, o lytėjimas – regą. Taip vyksta laipsniška jutimo objektų evoliucija.

36 TEKSTAS

मृदुत्वं कठिनत्वं च शैत्यमुष्णत्वमेव च ।
एतत्स्पर्शस्य स्पर्शत्वं तन्मात्रत्वं नभस्वतः ॥३६॥

*mṛdutaṃ kaṭhinatvaṃ ca śāityaṃ uṣṇatvaṃ eva ca
etat sparśasya sparśatvaṃ tan-mātratvaṃ nabhasvataḥ*

mṛdutaṃ – minkštumas; *kaṭhinatvaṃ* – kietumas; *ca* – ir; *śāityaṃ* – šaltis; *uṣṇatvaṃ* – šiluma; *eva* – taip pat; *ca* – ir; *etat* – šis; *sparśasya* – subtilus savo

prigimtimi lytėjimo pradas; *sparśatvam* – charakteristika; *tat-mātratvam* – subtilioji forma; *nabhasvataḥ* – oro.

Minkštumas ir kietumas, šaltis ir šiluma yra lytėjimo, subtilios oro formos, objektai.

Komentaras: Lytėjimas įrodo formos egzistavimą. Iš esmės kalbant, materialius objektus apčiuopiame dvejopai: jie gali būti minkšti arba kieti, šalti arba karšti ir t.t. Lytėjimo funkciją, kurią vykdo lytėjimo organai, gimdo iš eterio atsiradęs oras.

37 TEKSTAS

चालनं व्यूहनं प्राप्तिर्नेतृत्वं द्रव्यशब्दयोः ।
सर्वेन्द्रियाणामात्मत्वं वायोः कर्माभिलक्षणम् ॥३७॥

*cālanam vyūhanam prāptir netṛtvam dravya-śabdayoḥ
sarvendriyāṅām ātmatvam vāyoḥ karmābhilakṣaṇam*

cālanam – juda; *vyūhanam* – maišosi; *prāptiḥ* – leidžia priartėti; *netṛtvam* – perneša; *dravya-śabdayoḥ* – materijos dalelytes ir garsą; *sarva-indriyāṅām* – visiems jutimams; *ātmatvam* – duoda galimybę tinkamu būdu funkcionuoti; *vāyoḥ* – oro; *karma* – veiklos; *abhilakṣaṇam* – skiriamosios ypatybės.

Ore vyksta judėjimas, jungimasis, įprastinės jutimo organų funkcijos, jis leidžia priartėti prie garso objekto ir perkelti kitus jutimo objektus iš vietos į vietą.

Komentaras: Kai matome linguojančias medžio šakas arba nukritusius lapus, vėjo supūstus į krūvą, suvokiame, jog tai yra oro veikimo rezultatas. Lygiai taip oras užtikrina ir kūno judesius, o oro srovių apytakos sutrikimai organizme sukelia įvairias ligas. Paralyžius, nervų sistemos pažeidimai, psichiniai sutrikimai ir daugelis kitų ligų yra neteisingos oro srovių apytakos organizme rezultatas. „Āyur-vedos“ medicina gydo šias ligas, atkurdama normalią oro srovių cirkuliaciją žmogaus organizme. Jei nuo vaikystės mes rūpinsimės, kad oro srovės normaliai cirkuliuotų organizme, mums pavyks išvengti daugelio iš šių ligų. „Āyur-veda“, taip pat ir „Śrīmad-Bhāgavatam“ rašo, kad daugelis materialiaame kūne ir aplinkoje vykstančių procesų yra susiję su oro judėjimu, jam sutrikus sustoja ir šie procesai. Čia aiškiai pasakyta: *netṛtvam dravya-śabdayoḥ*. Oras leidžia mums laikyti save veiksmo

iniciatoriumi. Kai tik sustoja oro srovių apytaka, mes nebegalime priartėti prie garso šaltinio. Jei kas nors šaukia mus, mes girdime garsą ir artėjame prie garso šaltinio dėl oro srovių judėjimo. Pastarajame posme aiškiai pasakyta, kad visi šie procesai yra oro srovių judėjimo rezultatas. Oras perneša kvapus ir padeda juos atskirti.

38 TEKSTAS

वायोश्च स्पर्शतन्मात्राद्रूपं दैवेरितादभूत् ।
समुत्थितं ततस्तेजश्चक्षू रूपोपलम्बनम् ॥३८॥

*vāyoḥ ca sparśa-tanmātrād rūpam daiveritād abhūt
samutthitam tatas tejaś cakṣū rūpopalambhanam*

vāyoḥ – iš oro; *ca* – ir; *sparśa-tanmātrāt* – kuris kyla iš subtilaus savo primumi lytėjimo prado; *rūpam* – forma; *daiva-īritāt* – skirta likimo; *abhūt* – kilo; *samutthitam* – atsirado; *tataḥ* – iš šio; *tejaḥ* – ugnis; *cakṣuḥ* – regėjimas; *rūpa* – spalvą ir formą; *upalambhanam* – pastebint.

Orui sąveikaujant su lytėjimo pradų gyvosios būtybės gauna apvaizdos jiems skirtus kūnus. Evoliucionuodami šie kūniški pavidalai gimdo ugnį ir mūsų akys regi juos, skirdamos pagal spalvą.

Komentaras: Apvaizda, lytėjimo pradas, oro srovių apytaka ir proto būvis, kurį gimdo eteris, formuoja gyvosios būtybės kūną pagal jos praeities darbus. Kaip žinoma, dvasinė gyvoji būtybė nuolat keliauja iš vieno kūno į kitą. Naujasis gyvosios būtybės kūnas formuojasi pagal jos karmą apvaizdos dėka. Apvaizda valdo oro srovių judėjimą ir mūsų protą. Forma gimsta sąveikaujant įvairioms jutiminio patyrimo funkcijoms, o apvaizdos nulemti poelgiai iš tikrųjų yra mūsų sumanymų, kurie gimsta prote veikiant oro srovėms, realizavimas gyvenime.

39 TEKSTAS

द्रव्याकृतित्वं गुणता व्यक्तिसंस्थात्वमेव च ।
तेजस्त्वं तेजसः साध्वि रूपमात्रस्य वृत्तयः ॥३९॥

*dravyākṛtītvam guṇatā vyakti-samsthātvam eva ca
tejasvam tejasah sādhi rūpa-mātrasya vṛttayah*

dravya – objekto; *ākṛitvam* – dydžiai; *guṇatā* – ypatybės; *vyakti-samsthā-tvam* – individualūs broožai; *eva* – taip pat; *ca* – ir; *tejasvam* – šviesa; *tejasah* – ugnies; *sādhvi* – o doringoji; *rūpa-mātrasya* – subtilaus savo prigimtimi regėjimo objekto (formos); *vṛttayah* – savybės.

Brangi motina, būdingi formos požymiai yra dydis, ypatybės ir individualūs broožai. Ugnį padeda matyti jos skleidžiama šviesa.

Komentaras: Visos regimos būties formos turi tam tikrą dydį ir būdingus broožus. To ar kito objekto kokybinės charakteristikos nulemia jo funkciją, tačiau garso forma turi tam tikrų išskirtinių broožų. Nematomas formas galima tiktai paliesti, toks jų patyrimo ypatumas. Regimas formas tyrinėjame analizuodami jų sudėtį. To ar kito objekto sudėtį galima nustatyti pagal jo daromą poveikį išorei. Pavyzdžiui, druską pažįstame pagal sūrumą, o cukrų – pagal saldumą. Reiškia skonio pojūtis ir kokybinė subjekto sudėtis yra pagrindinės jo formą charakterizuojančios savybės.

40 TEKSTAS

द्योतनं पचनं पानमदनं हिममर्दनम् ।

तेजसो वृत्तयस्त्वेताः शोषणं क्षुत्तृदेव च ॥४०॥

dyotanam pacanam pānam adanam hima-mardanam
tejaso vṛttayas tv etāḥ śoṣaṇam kṣut tṛḍ eva ca

dyotanam – šviesa; *pacanam* – maisto gaminimas ir jo suvirškinimas; *pānam* – gėrimas; *adanam* – valgis; *hima-mardanam* – šalčio sunaikinimas; *tejasah* – ugnies; *vṛttayah* – funkcijos; *tu* – išties; *etāḥ* – šios; *śoṣaṇam* – garinimas; *kṣut* – alkis; *tṛḍ* – troškulys; *eva* – taip pat; *ca* – ir.

Būdingas ugnies broožas yra jos skleidžiama šviesa, kiti jos broožai – tai gebėjimas virti ir virškinti maistą, šildyti, garinti, sukelti alkį ar troškulį ir juos numalšinti.

Komentaras: Ryškiausias ugnies broožas yra jos skleidžiama šviesa ir šiluma. Ugnį jaučiame ir skrandyje, be jos mes nesuvirškintume suvalgyto maisto. Negalėdami virškinti maisto, mes nejustume alkio ir troškulio, negalėtume valgyti ir gerti. Jei žmogus neturi apetito, jei jo nekamuojama troškulys, tai reiškia, kad jo skrandyje trūksta ugnies. „Āyur-vedos“ medicina gydo šią ligą skatindama ugnies pradą, *agni-māndyam*. Pacientui skiriami tulžies išskyrimą skatinantys vaistai, nes tulžis įžiebia virškinimo ugnį. Taigi, „Āyur-vedos“ rekomenduojami gydymo metodai patvirtina

„Śrīmad-Bhāgavatam“ žodžius. Ugnies savybę šildyti gerai žino kiekvienas iš mūsų. Rūstų šaltį visada galima numalšinti ugnimi.

41 TEKSTAS

रूपमात्राद्विकुर्वाणात्तेजसो दैवचोदितात् ।
रसमात्रमभूत्तस्मादम्भो जिह्वा रसग्रहः ॥४१॥

*rūpa-mātrād vikurvāṇāt tejaso daiva-coditāt
rasa-mātram abhūt tasmād ambho jihvā rasa-grahaḥ*

rūpa-mātrāt – kuris atsiranda iš subtilaus formos prado; *vikurvāṇāt* – transformacijos įtakoje; *tejasaḥ* – iš ugnies; *daiva-coditāt* – paklūsdama aukštesniajai valiai; *rasa-mātram* – subtilus savo prigimtimi skonio pradas; *abhūt* – gimsta; *tasmāt* – iš šio; *ambhaḥ* – vanduo; *jihvā* – skonio organas; *rasa-grahaḥ* – kuris patiria skonį.

Paklūsdama aukštesniajai valiai, ugnis sąveikauja su rega ir gimdo subtilųjį skonio pradą. Iš skonio atsiranda vanduo ir liežuvis, jaučiantis skonius.

Komentaras: Liežuvis čia vadinamas skonį jaučiančiu organu. Kadangi skonius generuoja vanduo, liežuvį visada drėkina seilės.

42 TEKSTAS

कषायो मधुरस्तिक्तः कट्टम्ल इति नैकधा ।
भौतिकानां विकारेण रस एको विभिद्यते ॥४२॥

*kaṣāyo madhuras tiktah kaṭṭ amla iti naikadhā
bhautikānām vikāreṇa rasa eko vibhidyate*

kaṣāyah – sutraukiantis; *madhurah* – saldus; *tiktah* – kartus; *kaṭṭu* – aštrus; *amlaḥ* – rūgštus; *iti* – taip; *na-ekadhā* – įvairiomis formomis; *bhautikānām* – su kitomis medžiagomis; *vikāreṇa* – transformuodamasis; *rasaḥ* – subtilusis skonio pradas; *ekaḥ* – pats savaime vienas; *vibhidyate* – dalosi.

Pats savaime skonis vienas, bet jungdamasis su įvairiomis medžiagomis jis įgyja įvairias kokybines charakteristikas ir tampa sutraukiantis, saldus, kartus, aštrus, rūgštus ir sūrus.

43 TEKSTAS

क्लेदनं पिण्डनं तृप्तिः प्राणनाप्यायनोन्दनम् ।
तापापनोदो भूयस्त्वमम्भसो वृत्तयस्त्विमाः ॥४३॥

*kledanam piṇḍanam tṛptiḥ prāṇanāpyāyanandanam
tāpāpanodo bhūyastvam ambhaso vṛttayas tv imāḥ*

kledanam – drėkinantis; *piṇḍanam* – sutirštintis; *tṛptiḥ* – suteikiantis pasitenkinimo jausmą; *prāṇana* – palaikantis gyvybę; *āpyāyana* – gaivinantis; *undanam* – minkštintis; *tāpa* – karštį; *apanodaḥ* – mažintis; *bhūyastvam* – esančių pertekliuje; *ambhasaḥ* – vandenų; *vṛttayaḥ* – būdingi požymiai; *tu* – iš tiesų; *imāḥ* – šie.

Būdingas vandens ypatumas – drėkinti medžiagas, jis taip pat yra terpė, kurioje vyksta medžiagų maišymasis. Vanduo suteikia pasitenkinimo jausmą, palaiko gyvybę, minkština, mažina karštį, nuolat papildoma vandens telkinius, gaivina numalšindamas troškulį.

Komentaras: Išgėrus vandens galima numalšinti alkį. Jeigu badaujantis žmogus periodiškai geria vandenį, vanduo suteikia jėgų išsekusiam organizmui. Vedose pasakyta: *āpomayaḥ prāṇaḥ* – „Nėra gyvybės be vandens.“ Vanduo drėkina, norint užmaišyti tešlą, į miltus pilamas vanduo. Su vandeniu susimaišiusi žemė tampa purvu. „Śrīmad-Bhāgavatam“ pradžioje teigiama, kad vanduo sujungia materijos pradus. Statant namą be vandens neapsieisime, nes jis reikalingas plytoms gaminti. Ugnis, vanduo ir oras – tai pradai, kurie sujungia kosminio pasaulio medžiagas, bet pats svarbiausias iš jų yra vanduo. Įkaitusį paviršių galima atšaldyti pilant ant jo vandenį.

44 TEKSTAS

रसमात्राद्विकुर्वाणादम्भसो दैवचोदितात् ।
गन्धमात्रमभूत्तस्मात्पृथ्वी घ्राणस्तु गन्धगः ॥४४॥

*rasa-mātrād vikurvāṇād ambhaso daiva-coditāt
gandha-mātram abhūt tasmāt pṛthvī ghrāṇas tu gandhagaḥ*

rasa-mātrāt – kuris kyla iš subtilaus savo prigimtimi skonio prado; *vikurvāṇāt* – transformacijos įtakoje; *ambhasaḥ* – iš vandens; *daiva-coditāt* –

pakludami aukštesniajai valiai; *gandha-mātram* – subtilusis kvapo pradas; *abhūt* – gimsta; *tasmāt* – iš šios; *pr̥thvī* – žemės; *ghrāṇaḥ* – uoslės organas; *tu* – iš tiesų; *gandha-gaḥ* – jaučiantis kvapus.

Pakludamas aukštesniajai valiai vanduo susijungia su skoniu ir gimdo subtilųjį kvapo pradą, taip atsiranda žemė ir uoslės organas, kuris padeda mums jausti platų žemės kvapų spektrą.

45 TEKSTAS

करम्भपूतिसौरभ्यशान्तोग्राम्लादिभिः पृथक् ।
द्रव्यावयववैषम्याद्गन्ध एको विभिद्यते ॥४५॥

*karambha-pūti-saurabhya- śāntogrāmlādibhiḥ pr̥thak
dravyāvayava-vaiṣamyād gandha eko vibhidiate*

karambha – maišytas; *pūti* – bjaurus; *saurabhya* – malonus; *śānta* – silpnas; *ugra* – stiprus, aštrus; *amla* – rūgštus; *ādibhiḥ* – ir t.t.; *pr̥thak* – atskirai; *dravya* – medžiagos; *avayava* – proporcijos; *vaiṣamyāt* – įvairovei; *gandhaḥ* – kvapas; *ekaḥ* – vieningas; *vibhidiate* – dalosi.

Pirminis kvapas reiškiasi įvairiai: kaip maišytas, bjaurus, malonus, silpnas, stiprus, rūgštus ir t.t., priklausomai nuo to, kokiomis proporcijomis su juo maišosi kitos medžiagos.

Komentaras: Maišytas kvapas būdingas sudėtingiems patiekalams pagamintiems iš įvairių produktų, pavyzdžiui, iš daržovių sumaišytų su prieskoniais ir asafetida. Nemalonūs kvapai paprastai jaučiami nešvariose vietose. Maloniai kvepia kamparas, mentolas, mėta ir panašios medžiagos. Aštrų kvapą skleidžia svogūnai ir česnakai, o rūgštų – kurkuma ir kiti rūgštūs produktai. Pirminis kvapas yra žemės kvapas, kuris susimaišęs su kitomis medžiagomis reiškiasi įvairiai.

46 TEKSTAS

भावनं ब्रह्मणः स्थानं धारणं सद्विशेषणम् ।
सर्वसत्त्वगुणोद्भेदः पृथिवीवृत्तिलक्षणम् ॥४६॥

*bhāvanam brahmaṇaḥ sthānam dhāraṇam sad-viśeṣaṇam
sarva-sattva-guṇodbhedaḥ pṛthivī-vṛtti-lakṣaṇam*

bhāvanam – formuojant skulptūrinius atvaizdus; *brahmaṇaḥ* – Aukščiausiojo Brahmano; *sthānam* – statant namus; *dhāraṇam* – turinti savyje medžiagas; *sat-višeṣaṇam* – dalant atvirą erdvę; *sarva* – visos; *sattva* – būties; *guṇa* – savybės; *udbhedah* – vieta, kur pasireiškia; *prthivī* – žemės; *vṛtti* – funkcijų; *lakṣaṇam* – ypatumai.

Iš žemės galima formuoti skulptūrinius Aukščiausiojo Brahmano atvaizdus, ji naudojama statant namus, žiedžiant puodus vandeniui ir t.t. Kitaip sakant, žemė yra kitų pradų talpykla.

Komentaras: Žemei būdingi visi kiti pradai – garsas, erdvė, oras, ugnis, vanduo. Kitas žemės ypatumas, pažymėtas pastarajame posme, yra tas, kad iš jos kuriami Aukščiausiojo Dievo Asmens atvaizdai. Kalbėdamas apie šį žemės ypatumą Kapila patvirtina, kad Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Brahmanas, turi begalinę daugybę šventraščiuose aprašytų pavidalų. Pats Aukščiausiasis Viešpatys pasirodo mums skulptūriniais pavidalais, sukurtais iš žemės ir antrinių jos produktų – uolienos, medžio, brangakmenių. Klaidinga manyti, kad Aukščiausiojo Viešpaties Krišnos arba Viešpaties Višnu skulptūrinis atvaizdas, pagamintas iš žemės, yra vaizduotės kūrinys. Žemė suteikia Viešpaties atvaizdams šventraščiuose aprašytus pavidalus.

„Brahma-saṁhitoje“ aprašyta ir Viešpaties Krišnos buveinė, dvasinės karalystės ir Viešpaties, grojančio fleita, pavidalų įvairovė. Visi šie Viešpaties pavidalai aprašyti šventraščiuose, o įkūnijus juos iš žemės, pagal šventraščių nurodymus žmonės gali juos garbinti. Šios Viešpaties formos nėra žmogaus vaizduotės kūrinys, kaip mano filosofai *māyāvādžiai*. Kartais *māyāvādžiai* neteisingai verčia žodį *bhāvana* kaip „vaizduotė“. Žodis *bhāvana* nereiškia „vaizduotė“. *Bhāvana* – tai yra regimas Vedose pateiktų Viešpaties formų įkūnijimas. Žemė yra paskutinis gyvųjų esybių ir materialios gamtos *guṇu*, kurios jas veikia, transformacijos produktas.

47 TEKSTAS

नभोगुणविशेषोऽर्थो यस्य तच्छ्रोत्रमुच्यते ।
वायोर्गुणविशेषोऽर्थो यस्य तत्स्पर्शनं विदुः ॥४७॥

nabho-guṇa-višeṣo 'rtho yasya tac chrotram ucyate
vāyor guṇa-višeṣo 'rtho yasya tat sparsanam viduḥ

nabhaḥ-guṇa-višeṣaḥ – išskirtinė erdvės savybė (garsas); *arthaḥ* – suvokimo objektas; *yasya* – kurio; *tat* – tai; *śrotram* – klausos organas; *ucyate* – vadina;

vāyoh guṇa-viśeṣaḥ – skiriamoji oro savybė (lytėjimo pojūtis); *arthaḥ* – suvokimo objektas; *yasya* – kurio; *tat* – tai; *sparśanam* – lyta; *viduḥ* – jiems žinoma.

Garsą patirianti juslė vadinama klausa, o lytėjimo pojūtį patirianti juslė vadinama lyta.

Komentaras: Garsas yra viena iš erdvės savybių ir klausos objektas. Lygiai taip lytėjimo pojūtis yra oro savybė ir lytos objektas.

48 TEKSTAS

तेजोगुणविशेषोऽर्थो यस्य तच्चक्षुरुच्यते ।
 अम्भोगुणविशेषोऽर्थो यस्य तद्रसनं विदुः ।
 भूमेर्गुणविशेषोऽर्थो यस्य स घ्राण उच्यते ॥४८॥

tejo-guṇa-viśeṣo 'rtho yasya tac cakṣur ucyate
ambho-guṇa-viśeṣo 'rtho yasya tad rasanam viduḥ
bhūmer guṇa-viśeṣo 'rtho yasya sa ghrāṇa ucyate

tejaḥ-guṇa-viśeṣaḥ – išskirtinė ugnies savybė (forma); *arthaḥ* – suvokimo objektas; *yasya* – kurio; *tat* – tai; *cakṣuḥ* – rega; *ucyate* – vadina; *ambhaḥ-guṇa-viśeṣaḥ* – išskirtinė vandens savybė (skonis); *arthaḥ* – suvokimo objektas; *yasya* – kurio; *tat* – tai; *rasanam* – skonio organas; *viduḥ* – jie žino; *bhūmeḥ guṇa-viśeṣaḥ* – išskirtinė žemės savybė (kvapas); *arthaḥ* – suvokimo objektas; *yasya* – kurio; *saḥ* – tai; *ghrāṇaḥ* – uosle; *ucyate* – vadina.

Formą, būdingą ugnies ypatumą patirianti juslė vadinama rega. Skonio pojūtį, būdingą vandeniui, patirianti juslė vadinama skoniu ir pagaliau uosle vadinama juslė, patirianti kvapų, būdingą žemės bruožą.

49 TEKSTAS

परस्य दृश्यते धर्मो ह्यपरस्मिन् समन्वयात् ।
 अतो विशेषो भावानां भूमावेवोपलक्ष्यते ॥४९॥

parasya dṛśyate dharmo hy aparasmīn samanvayāt
ato viśeṣo bhāvānām bhūmāv evopalakṣyate

parasya – priežasties; *drśyate* – galima aptikti; *dharmah* – skiriamuosius požymius; *hi* – išties; *aparasmīn* – pasekmėje; *samanvayāt* – sekoje; *ataḥ* – todėl; *viśeṣaḥ* – skiriamieji bruožai; *bhāvānām* – visų pradų; *bhūmau* – žemėje; *eva* – tik; *upalakṣyate* – galima aptikti.

Kadangi pasekmėje glūdi priežastis, pasekmėje galima aptikti priežasties požymių. Štai kodėl tiktai žemei būdingi visi kitų pradų skiriamieji bruožai.

Komentaras: Iš garso gimė erdvė, iš erdvės – oras, iš oro – ugnis, iš ugnies – vanduo, o iš vandens atsirado žemė. Erdvei būdingas tiktai garsas, orui būdingi garsas ir lyta, ugniai – garsas, lyta ir forma, vandeniui – garsas, lyta, forma ir skonis, o žemei – garsas, lyta, forma, skonis ir kvapas. Vadinasi, žemėje glūdi visos kitiems pradams būdingos ypatybės. Ji yra visų materijos pradų konglomeratas. Žemei būdingi visi penkių grubių pradų ypatumai, vandeniui – keturi, ugniai – trys, orui – du, o erdvei – tiktai vienas ypatumas, garsas.

50 TEKSTAS

एतान्यसंहृत्य यदा महदादीनि सप्त वै ।
कालकर्मगुणोपेतो जगदादिरुपाविशत् ॥५०॥

*etāni asaṁhatya yadā mahad-ādīni sapta vai
kāla-karma-guṇopeto jagad-ādir upāviśat*

etāni – šie; *asaṁhatya* – egzistuojami grynųjų pavidalu; *yadā* – kai; *mahad-ādīni* – *mahat-tattva*, klaidinga savimonė ir penki grubieji pradai; *sapta* – viso septyni; *vai* – iš tikrųjų; *kāla* – laikas; *karma* – veikla; *guṇa* – ir trys materialios gamtos *guṇos*; *upetaḥ* – palyda; *jagad-ādīḥ* – kūrinijos šaltiniai; *upāviśat* – įėjo.

Kai būties pradai egzistavo grynųjų pavidalu, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, kosminio pasaulio šaltinis, kartu su laiku, veikla ir materialios gamtos *guṇomis* įėjo į visatą, pripildytą iš septynių pradų sudarytos visuminės materialios energijos.

Komentaras: Papasakojęs kaip atsirado kūrimo priežastys, Kapiladeva toliau kalba apie pasekmes. Tuo metu kai priežastys dar egzistavo gry-

nuoju pavidalu, Aukščiausiasis Dievo Asmuo Garbhodakaśāyī Viṣṇu pavidalu įėjo į materialius pasaulius, pripildytus septynių svarbiausių pradų – penkių grubių materijos pradų, visuminės energijos (*mahat-tattvos*) ir klaidingos savimonės. Įžengęs į visas Viešpats įėjo ir į kiekvieną materialaus pasaulio atomą. Šis faktas patvirtintas ir „Brahma-saṁhitoje“ (5.35): *aṅḍāntara-stha-paramānu-cayāntara-stham*. Viešpats glūdi ne tik visatose, bet ir kiekviename atome. Jis glūdi kiekvienos gyvosios esybės širdyje. Štai taip į viską įžengė Garbhodakaśāyī Viṣṇu, Aukščiausiasis Dievo Asmuo.

51 TEKSTAS

ततस्तेनानुविद्धेभ्यो युक्तेभ्योऽण्डमचेतनम् ।
उत्थितं पुरुषो यस्मादुदतिष्ठदसौ विराट् ॥५१॥

*tatas tenānuviddhebhyo yuktebhyo 'ṅdam acetanam
utthitam puruṣo yasmād udatiṣṭhad asau virāṭ*

tataḥ – tuomet; *tena* – Viešpaties valia; *anuviddhebhyah* – šiems septyniems principams, kurie išjudino; *yuktebhyah* – jungiantis; *aṅdam* – kiaušinis; *acetanam* – neturintis intelekto; *utthitam* – atsirado; *puruṣah* – Kosminė Būtybė; *yasmāt* – iš kurios; *udatiṣṭhat* – išvydo pasaulį; *asau* – ši; *virāṭ* – garsioji.

Iš septynių principų, kuriuos išjudino ir privertė jungtis tarpusavyje Viešpaties valia, susiformavo intelekto neturintis kiaušinis, o iš jo savo ruožtu pasaulį išvydo garsioji Kosminė Būtybė.

Komentaras: Susijungiant vyriškajam ir moteriškajam pradui lytinio akto metu, kai įvyksta ovuliacija ir išsiskiria sekrecija, susikuria sąlygos būtinos sielai įeiti į materijos kiautą. Taip iš materijos pradų tolydžio formuojasi visavertis kūnas. Analogišku principu formuojasi ir visata. Pradžioje atsiranda materijos pradai, po to Viešpats į juos įeina ir tik tada materija sujunda. Čia glūdi tikrosios pasaulio atsiradimo priežastys. Visa tai mes matome kasdieniniame gyvenime. Molis, vanduo, ugnis įgyja plytos formą tiktai po mūsų sąmoningų pastangų juos sujungti. Be gyvybės energijos pati savaime materija negali įgyti formos. Analogiškai materialaus pasaulio formavimasis prasideda tuomet, kai Aukščiausiasis Viešpats *virāṭ-puruṣos* pavidalu sužadina jį. *Yasmād udatiṣṭhad asau virāṭ*: Viešpačiui sužadinus materiją gimė kosminė erdvė, o kartu su ja ir Viešpaties visatos pavidalas.

52 TEKSTAS

एतदण्डं विशेषाख्यं क्रमवृद्धैर्दशोत्तरैः ।
 तोयादिभिः परिवृतं प्रधानेनावृतैर्बहिः ।
 यत्र लोकवितानोऽयं रूपं भगवतो हरेः ॥५२॥

*etat aṇḍam viśeṣākhyam krama-vṛddhair daśottaraiḥ
 toyādibhiḥ parivṛtam pradhānenāvṛtair bahiḥ
 yatra loka-vitāno 'yam rūpaṁ bhagavato hareḥ*

etat – šis; *aṇḍam* – kiaušinis; *viśeṣa-ākhyam* – kuri vadina viśeṣa; *krama* – viena paskui kita; *vṛddhaiḥ* – didėdamos; *daśa* – dešimt kartų; *uttaraiḥ* – storesnės; *toya-ādibhiḥ* – vandens ir t.t.; *parivṛtam* – apsupta; *pradhānena* – *pradhāna*; *āvṛtaiḥ* – padengta; *bahiḥ* – išorėje; *yatra* – kur; *loka-vitānaḥ* – planetinių sistemų tinklas; *ayam* – šis; *rūpaṁ* – pavidalas; *bhagavataḥ* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *hareḥ* – Viešpaties Hari.

Kosminis kiaušinis, kitaip sakant, visata kiaušinio pavidalu, vadinamas materialios energijos apraiška. Vandens, oro, ugnies, eterio, savimonės ir mahat-tattvos apvalkalai, kiekvienas dešimtkart storesnis už ankstesnįjį, gaubia visatą. Paskutinis išorinis apvalkalas sudarytas iš pradhānos. Kiaušinio viduje viešpatauja visatos pavidalu įsikūnijęs Viešpats Hari, o keturiolika planetinių sistemų yra Jo kūno dalys.

Komentaras: Mūsų visata, kosminė erdvė su begaline daugybe joje išbarsėtų planetų aplink mus, yra kiaušinio formos. Kaip lukštas kiaušinį, visatą dengia įvairūs apvalkalai. Pirmasis visatos apvalkalas sudarytas iš vandens, kiti – iš ugnies, oro, eterio ir pagaliau išorinis apvalkalas, „visatos kiaušas“ – iš *pradhānos*. Kosminiame kiaušinyje glūdi Viešpaties visatos pavidalas, *virāt-puruṣa*. Planetų sistemos yra Jo kūno dalys, apie tai jau pasakojo antroji „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmė. Planetų sistemos yra laikomos Viešpaties visatos pavidalo dalimis. Tiems, kurie negali tiesiogiai garbinti transcendentinio Viešpaties pavidalo, Vedos rekomenduoja mąstyti apie Jo visatos pavidalą ir Jį garbinti. Žemiausioji planetų sistema Pātāla laikoma Aukščiausiojo Viešpaties padais, o Žemė – Jo pilvu. Brahmāloka, arba aukščiausioji planetų sistema, kurioje gyvena Brahmā, yra Viešpaties galva.

Virāt-puruṣa Vedos traktuoja kaip vieną iš Viešpaties įsikūnijimų. Pirminis Viešpaties pavidalas yra Kṛṣṇa, šis faktas yra patvirtintas ir „Brahma-saṁhitoje“: *ādi-puruṣa*. *Virāt-puruṣa* irgi yra *puruṣa*, tačiau nėra *ādi-puruṣa*.

Ādi-puruṣa yra tik Pats Kṛṣṇa. *Īśvaraḥ paramaḥ kṛṣṇaḥ sac-cid-ānanda-vigrahaḥ/ anādir ādir govindaḥ*. „Bhagavad-gītoje“ Arjuna vadina Kṛṣṇą *ādi-puruṣa*, pirminiu. „Niekas pasaulyje nepranoksta Manęs“, – sako Kṛṣṇa. Viešpaties skleidinių yra be galo daug, visi jie yra *puruṣos*, arba džiaugsmo subjektai, tačiau nei *virāt-puruṣa*, nei *puruṣa-avatāros* – Karanodakaśāyī Viṣṇu, Garbhodakaśāyī Viṣṇu ir Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu – taip pat ir joks kitas Viešpaties skleidinys nėra pirminis Jo pavidalas. Kiekviena visata turi savo Garbhodakaśāyī Viṣṇu, *virāt-puruṣa* ir Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu. Šiame posme kalbama apie *virāt-puruṣos* gimimą. Žmonės menkai tesuvokiantys Aukščiausiąjį Dievo Asmenį gali medituoti Viešpaties visatos pavidalą, ir būtent tai rekomenduoja „Bhāgavatam“.

Posme be kita ko kalbama apie visatos apimtis. Jos kiautą sudaro keletas sluoksnių: vanduo, oras, ugnis, eteris, savimonė, *mahat-tattva*, kiekvienas paskesnis sluoksnis yra dešimtkart storesnis už ankstesnįjį. Nei mokslininkai, nei apskritai žmonės nepajėgūs išmatuoti vidinės visatos erdvės, o ją iš išorės dengia septyni vienas už kitą storesni sluoksniai. Vandens sluoksnis didesnis už visatos diametrą dešimt kartų, o ugnies sluoksnis dešimt kartų storesnis už vandens. Lygiai taip oro sluoksnis dešimt kartų storesnis už ugnies. Šie dydžiai nesuvokiami menkučiam žmogaus protui.

Posme aiškiai pasakyta, kad čia kalbama tiktai apie vieną visatą, savo forma primenančią kiaušinį. O visatų yra be galo daug, kai kurios iš jų yra daugkart didesnės už mūsų visatą. Maža to, mūsų visata laikoma pačia mažiausia, todėl ją valdančiam pusdieviui, Brahmai, pakanka keturių galvų. Brahmos, valdantys visatas daug kartų didesnes už mūsų visatą, turi daugiau galvų. „Caitanya-caritāmṛtoje“ pasakojama, kad kartą Viešpats Kṛṣṇa, mūsų mažojo Brahmos prašymu, sukviėt pas Save visus Brahmas. Išvydęs milžiniškus Brahmas mūsų šalis Brahmā sustingo iš nuostabos. Taip veikia nesuvokiama Viešpaties galia. Kad ir kaip mes stengtumėmės samprotauti ar įsiteigti, kad esame Dievas, aprėpti savo protu Jo dydžio mes niekada negalėsime. Mėginimai pritaikyti Dievui žemiškuosius mąstelius tegali liudyti apie žmogaus išprotėjimą.

53 TEKSTAS

हिरण्मयादण्डकोशादुत्थाय सलिले शयात् ।
तमाविश्य महादेवो बहुधा निर्बिभेद खम् ॥५३॥

hiraṇmayād aṇḍa-kośād utthāya salile śayāt
tam āviśya mahā-devo bahudhā nirbibheda kham

hiraṇmayāt – auksinio; *aṇḍa-kośāt* – iš kiaušinio; *utthāya* – atsiradusio; *salile* – ant vandens; *śayāt* – plūduriuojantis; *tam* – į jį; *āviśya* – įžengė; *mahā-devaḥ* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *bahudhā* – į daugybę; *nirbibheda* – padalino; *kham* – padaliniū.

Aukščiausiasis Dievo Asmuo, virat-puruša, įžengė į vandenysse plūduriuojantį aukso kiaušinį ir padalino jį.

54 TEKSTAS

निरभिद्यतास्य प्रथमं मुखं वाणी ततोऽभवत् ।
वाण्या वह्निरथो नासे प्राणोतो घ्राण एतयोः ॥५४॥

*nirabhidyatāsyā prathamam mukham vāṇī tato 'bhavat
vāṇyā vahnir atho nāse prāṇoto ghrāṇa etayoḥ*

nirabhidyata – atsirado; *asya* – Jo; *prathamam* – iš pradžių; *mukham* – burna; *vāṇī* – kalbos organas; *tataḥ* – po to; *abhavat* – atsirado; *vāṇyā* – kartu su kalbos organu; *vahnīḥ* – ugnies dievas; *athaḥ* – vėliau; *nāse* – dvi šnervės; *prāṇa* – gyvybės oras; *utaḥ* – prisijungė; *ghrāṇaḥ* – uoslė; *etayoḥ* – jose.

Pirmiausia atsirado Jo burna, po to – kalbos organas, o kartu su juo – ir ugnies dievas, šio organo valdovas. Po to atsirado Jo šnervės, o iš šnervių – uoslė kartu su gyvybės oru, praṇa.

Komentaras: Kartu su kalbos dovana atsirado ugnis, o su šnervėmis – gyvybės oras, kvėpavimas ir uoslė.

55 TEKSTAS

घ्राणाद्वायुरभिद्येतामक्षिणी चक्षुरेतयोः ।
तस्मात्सूर्यो न्यभिद्येतां कर्णौ श्रोत्रं ततो दिशः ॥५५॥

*ghrāṇād vāyur abhidyetām akṣiṇī cakṣur etayoḥ
tasmāt sūryo nyabhidyetām karṇau śrotram tato diśaḥ*

ghrāṇāt – iš uoslės; *vāyuh* – vėjo dievas; *abhidyetām* – atsirado; *akṣiṇī* – dvi akys; *cakṣuḥ* – rega; *etayoḥ* – jose; *tasmāt* – iš jos; *sūryaḥ* – saulės dievas; *nyabhidyetām* – atsirado; *karṇau* – dvi ausys; *śrotram* – klausa; *tataḥ* – iš jos; *diśaḥ* – pasaulio kryptis valdančios dievybės.

Kartu su uosle gimė vėjo dievas, uoslės valdovas. Po to visatos pavidale atsirado dvi akys, o kartu su jomis ir rega. Atsiradus regai, gimė ją valdantis saulės dievas. Po to visatos pavidale atsirado dvi ausys, iš kurių gimė klausa, o su klausa – Dig-devatos, pasaulio kryptis valdančios dievybės.

Komentaras: Posme pasakojama apie Viešpaties visatos pavidalo dalių ir jas valdančių dievybių atsiradimą. Visatos iščiose laipsniškai formuojasi Viešpaties visatos pavidalo organai, panašiai kaip vaiko kūnas formuojasi motinos iščiose. Pirmiausia susiformuoja joslės, o kartu su jomis atsiranda ir jas valdančios dievybės. Pastarasis „Śrīmad-Bhāgavatam“ posmas, o taip pat „Brahma-saṁhitā“ patvirtina, kad Saulė atsirado po to, kai Viešpaties visatos pavidale susiformavo akys. Taigi Saulė susijusi su visatos pavidalo akimis. „Brahma-saṁhitā“ be kita ko irgi teigia, kad Saulė yra Aukščiausiojo Dievo Asmens, Kṛṣṇos, akis. *Yac-caḥsur eṣa savitā. Savitā* reiškia „Saulė“. Saulė – tai Aukščiausiojo Dievo Asmens akis. Iš esmės kalbant, pasaulį kuria Aukščiausiojo Viešpaties visatos pavidalas. Materiali gamta tik parūpina kūrimui reikalingas medžiagas, o tikrasis kūrėjas yra Aukščiausiasis Viešpats, ir tai patvirtinta „Bhagavad-gītoje“ (9.10). *Mayādhyakṣeṇa prakṛtiḥ sūyate sa-carācaram:* „Man vadovaujant materialiai gamta kuria visus judančius ir nejudančius kosminio pasaulio objektus.“

56 TEKSTAS

निर्बिभेद विराजस्त्वग्रोमश्मश्र्वादयस्ततः ।
तत ओषधयश्चासन् शिश्रं निर्बिभेदे ततः ॥५६॥

*nirbibheda virājas tvag- roma-śmaśrv-ādayas tataḥ
tata oṣadhayaś cāsan śiśnam nirbibhīde tataḥ*

nirbibheda – atsirado; *virājah* – visatos pavidalo; *tvak* – oda; *roma* – plaukai; *śmaśru* – barzda, ūsai; *ādayaḥ* – ir t.t.; *tataḥ* – vėliau; *tataḥ* – po ko; *oṣadhayaḥ* – žolelės ir vaistiniai augalai; *ca* – ir; *āsan* – atsirado; *śiśnam* – lyties organai; *nirbibhīde* – atsirado; *tataḥ* – po to.

Po to atsirado Viešpaties visatos pavidalo, virat-purušos, oda, plaukai, ūsai ir barzda. Tuomet atsirado žolelės ir vaistiniai augalai, ir pagaliau lyties organai.

Komentaras: Oda yra lytėjimo organas. Pusdieviai, atsakingi už žoleles ir vaistinius augalus, valdo ir lytėjimą.

57 TEKSTAS

रेतस्तस्मादाप आसन्निरभिद्यत वै गुदम् ।
गुदादपानोऽपानाच्च मृत्युर्लोकभयङ्करः ॥५७॥

*retas tasmād āpa āsan nirabhidyata vai gudam
gudād apāno 'pānāc ca mṛtyur loka-bhayaṅkaraḥ*

retaḥ – sėkla; *tasmāt* – iš to; *āpaḥ* – pusdievis, vandenų valdovas; *āsan* – kilo; *nirabhidyata* – pasirodė; *vai* – iš tikrųjų; *gudam* – išeinamoji anga; *gudāt* – iš išeinamosios angos; *apānaḥ* – šalinimo organas; *apānāt* – iš šalinimo organo; *ca* – ir; *mṛtyuḥ* – mirtis; *loka-bhayaṅkaraḥ* – kurios bijo visas pasaulis.

Susiformavus lyties organams atsirado sėkla (gebėjimas apvaisinti) ir vandenis valdantis pusdievis. Vėliau atsirado išeinamoji anga, o kartu su ja – šalinimo organai ir mirties dievas, kurio bijo visas pasaulis.

Komentaras: Sprendžiant iš posmo, sėklos išmetimo funkcija yra mirties priežastis. Todėl gyvenimą prailginti norintys *yogai* ir transcendentalistai savo noru susilaiko nuo sėklos išmetimo. Kuo labiau žmogus saugo sėklą, tuo labiau jis atitolina mirtį. Yra nemažai *yogų*, kurie dėl griežtos sėklos kontrolės gyvena iki trijų šimtų ar septynių šimtų metų. „Bhāgavatam“ aiškiai nurodyta, kad sėklos išsiveržimas yra pasaulį gąsdinančios mirties priežastis. Seksualinis aktyvumas paspartina mirtį.

58 TEKSTAS

हस्तौ च निरभिद्येतां बलं ताभ्यां ततः स्वराट् ।
पादौ च निरभिद्येतां गतिस्ताभ्यां ततो हरिः ॥५८॥

*hastau ca nirabhidyetām balam tābhyām tataḥ svarāt
pādaū ca nirabhidyetām gatis tābhyām tato hariḥ*

hastau – dvi rankos; *ca* – ir; *nirabhidyetām* – atsirado; *balam* – jėga; *tābhyām* – iš jų; *tataḥ* – po to; *svarāt* – Viešpats Indra; *pādaū* – dvi kojos; *ca* – ir; *nirabhidyetām* – atsirado; *gatiḥ* – judėjimo procesas; *tābhyām* – iš jų; *tataḥ* – po to; *hariḥ* – Viešpats Višnu.

Po to Viešpaties visatos pavidale susiformavo dvi rankos, kartu su jomis ir gebėjimas imti ir numesti daiktus, o po to ir Viešpats Indra. Atsiradus

Viešpačiui Indrai susiformavo visatos pavidalo kojos ir gebėjimas judėti, o paskui jį atsirado ir Viešpats Višnu.

Komentaras: Viešpats Indra valdo rankas, o judėjimą kontroliuoja Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Višnu. Višnu nužengia į pasaulį susiformavus *virāt-purušos* kojoms.

59 TEKSTAS

नाड्योऽस्य निरभिद्यन्त ताभ्यो लोहितमाभृतम् ।
नद्यस्ततः समभवच्छुद्रं निरभिद्यत ॥५९॥

*nāḍyo 'sya nirabhidhyanta tābhyo lohitaṁ ābhṛtam
nadyas tataḥ samabhavann udaraṁ nirabhidhyata*

nāḍyaḥ – venos; *asya* – visatos pavidalo; *nirabhidhyanta* – atsirado; *tābhyaḥ* – iš jų; *lohitaṁ* – kraujas; *ābhṛtam* – buvo sukurtas; *nadyaḥ* – upės; *tataḥ* – iš jų; *samabhavan* – kilo; *udaram* – pilvas; *nirabhidhyata* – atsirado.

Po to visatos pavidale susiformavo venos ir raudonieji kraujo kūneliai, kartu su krauju atsirado upės (dievybės, kurios valdo venas), po to susiformavo visatos pavidalo pilvas.

Komentaras: Venos sulyginamos su upėmis. Visatos pavidale atsiradus venoms, įvairiose visatos planetose ėmė tekėti upės. Upes valdančios dievybės kartu valdo ir gyvųjų būtybių nervų sistemą. Nervų ligomis sergantiems „Āyur-veda“ rekomenduoja maudytis paneriant į tekančią upės vandenį.

60 TEKSTAS

क्षुत्पिपासे ततः स्यातां समुद्रस्त्वेतयोरभूत् ।
अथास्य हृदयं भिन्नं हृदयान्मन उत्थितम् ॥६०॥

*kṣut-pipāse tataḥ syātāṁ samudras tv etayor abhūt
athāsya hṛdayaṁ bhinnam hṛdayān mana utthitam*

kṣut-pipāse – alkis ir troškulys; *tataḥ* – po to; *syātāṁ* – atsirado; *samudraḥ* – vandenynas; *tu* – po to; *etayoḥ* – iš paskos; *abhūt* – kilo; *atha* – vėliau; *asya* – visatos pavidale; *hṛdayam* – širdis; *bhinnam* – atsirado; *hṛdayāt* – iš širdies; *manaḥ* – protas; *utthitam* – atsirado.

Po to visatoje atsirado alkio ir troškulio jausmas, o kartu su juo okeanai. Atsiradus okeanams, visatos pavidale susiformavo širdis, o širdžiai susiformavus atsirado protas.

Komentaras: Okeaną Vedos laiko dievybe besirūpinančia pilvu, kuriame gimsta alkio ir troškulio jausmas. Virškinimo sutrikimais besiskundžiantiems „Āyur-veda“ rekomenduoja maudytis vandenyne.

61 TEKSTAS

मनसश्चन्द्रमा जातो बुद्धिर्बुद्धेर्गिरां पतिः ।
अहङ्कारस्ततो रुद्रश्चित्तं चैत्यस्ततोऽभवत् ॥६१॥

*manasaś candramā jāto buddhir buddher girām patiḥ
ahaṅkāras tato rudraś cittaṁ caityas tato 'bhavāt*

manasaḥ – iš proto; *candramāḥ* – Mėnulis; *jātaḥ* – atsirado; *buddhiḥ* – intelektas; *buddheḥ* – iš intelekto; *girām patiḥ* – kalbos valdovas (Brahmā); *ahaṅkāraḥ* – klaidinga savimonė; *tataḥ* – vėliau; *rudraḥ* – Viešpats Śiva; *cittaṁ* – sąmonė; *caityaḥ* – dievybė, valdanti sąmonę; *tataḥ* – po to; *abhavāt* – atsirado.

Kartu su protu atsirado Mėnulis. Po to – intelektas ir Viešpats Brahṁā. Atsiradus Viešpačiui Brahmai, susiformavo klaidinga savimonė, po to – Viešpats Śiva, galiausiai atsirado sąmonė ir ją valdanti dievybė.

Komentaras: Mėnulis atsiranda susiformavus protui, tai reiškia, kad Mėnulis yra jį valdanti dievybė. Analogiškai Viešpats Brahṁā, atsiradęs su intelektu, yra intelektą valdanti dievybė, o Viešpats Śiva, atsiradęs kartu su klaidinga savimone, – ją valdanti dievybė. Vadinasi mėnulio dievas yra veikiamas dorybės *guṇos*, Viešpats Brahṁā – aistros, o Viešpats Śiva – neišmanymo *guṇos*. Sąmonė susiformavo po klaidingos savimonės, o tai reiškia, kad materialioji sąmonė iš pat pradžių yra veikiamą neišmanymo, vadinasi, gyvoji būtybė gali apsivalyti išgryninusi sąmonę. Apsivalymo procesas – tai Kṛṣṇos sąmonės praktika. Išgryninus sąmonę gyvoji būtybė atsikrato klaidingos savimonės. Klaidinga savimonė arba klaidingas sutapatinimas reiškiasi tuo, kad gyvoji būtybė tapatina save su kūnu. Viešpats Caitanya apie tai kalba Savo „Śikṣāṣṭakoje“. Jis teigia, kad pirmasis *mahā-mantros*, Hare Kṛṣṇa, kartojimo poveikis yra toks, kad žmogus išgrynina sąmonę, arba

proto veidrodį, o kai sąmonėje nebelieka materijos pėdsakų, užgęsta materialios būties gaisras. Materialios būties gaisras kyla dėl klaidingos savimonės, ir kai žmogus jos atsikrato, ima suvokti savo tikrąją prigimtį. Tada jis išties gali ištrūkti iš *māyos* pinklių. Sutraukius klaidingos savimonės pančius, apsivalo žmogaus intelektas, tada visos žmogaus mintys nukrypsta į Aukščiausiojo Dievo Asmens lotosines pėdas.

Aukščiausiasis Dievo Asmuo gimė per mėnulio pilnatį Gauracandros pavidalu. Žodis Gauracandra reiškia „dėmių neturintis transcendentinis mėnulis“. Mėnulis yra nusėtas dėmių, kurių nėra transcendentinio mėnulio paviršiuje (Gauracandroje). Norint sutelkti švarias mintis į Aukščiausiajį Viešpatį, atsidėti tarnystei, būtina garbinti dėmių nenusėtą mėnulį, Gauracandrą. Tie, kuriuos yra užvaldžiusios materialios aistros, arba tie, kurių intelektas ieško galimybių pasiekti materialią gerovę, paprastai garbina Viešpatį Brahmą. Tie, kuriuos veikia neišmanymo jėgos ir todėl jie tapatina save su kūnu, lenkiasi Viešpačiui Šivai. Hiranyakašipu, Rāvaṇa ir kiti materialistai lenkiasi Viešpačiui Brahmai arba Viešpačiui Šivai, tuo tarpu Prahlāda ir kiti bhaktai tarnaudami Kṛṣṇai garbina Aukščiausiajį Viešpatį, Dievo Asmenį.

62 TEKSTAS

एते ह्यभ्युत्थिता देवा नैवास्योत्थापनेऽशक्नु ।
पुनराविविशुः खानि तमुत्थापयितुं क्रमात् ॥६२॥

*ete hy abhyutthitā devā naivāsyoṭthāpane ’śakan
punarāviviśuḥ khāni tam utthāpayitum kramāt*

ete – šie; *hi* – išties; *abhyutthitāh* – atsiradę; *devāh* – pusdieviai; *na* – ne; *eva* – visai; *asya* – virat-purušų; *utthāpane* – pažadinti; *aśakan* – sugebėję; *punaḥ* – ir vėl; *āviviśuḥ* – jie įėjo; *khāni* – į kūno ertmę; *tam* – Jį; *utthāpayitum* – pažadinti; *kramāt* – vienas paskui kitą.

Atėję į pasaulį pusdieviai ir dievybės, valdančios jutimo organus, panoro pažadinti savo gimdytoją, tačiau to nepavykus padaryti, jie vėl vienas po kito sugrįžo į virat-purušos kūną, kad Jį pažadintų iš miego.

Komentaras: Norint pažadinti valdančiąją Dievybę, snaudžiančią mūsų širdyje, būtina pakeisti į išorės objektus sutelktų jutimo organų veiklą ir nukreipti juos į vidų. Tolimesni posmai papasakos apie tai, kaip turėtų veikti mūsų jauslės, kad pažadintų virat-purušą iš miego.

63 TEKSTAS

वह्निर्वाचा मुखं भेजे नोदतिष्ठत्तदा विराट् ।
घ्राणेन नासिके वायुर्नोदतिष्ठत्तदा विराट् ॥६३॥

*vahnir vācā mukhaṁ bheje nodatiṣṭhat tadā virāṭ
ghrāṇena nāsike vāyur nodatiṣṭhat tadā virāṭ*

vahnih – ugnies dievas; *vācā* – su kalbos organu; *mukham* – į burną; *bheje* – įėjo; *na* – ne; *udatiṣṭhat* – pakilo; *tadā* – tuomet; *virāṭ* – *virāṭ-puruṣa*; *ghrāṇena* – kartu su uosle; *nāsike* – į Jo šnerves; *vāyuh* – vėjo dievas; *na* – ne; *udatiṣṭhat* – pakilo; *tadā* – tuomet; *virāṭ* – *virāṭ-puruṣa*.

Ugnies dievas sykiu su kalbos organu įžengė į virāṭ-puruṣos burną, bet jiems nepavyko Jo pažadinti. Tuomet vėjo dievas kartu su uosle įėjo į Jo šnerves, bet ir tada virāṭ-puruṣa nepanoro prabusti.

64 TEKSTAS

अक्षिणी चक्षुषादित्यो नोदतिष्ठत्तदा विराट् ।
श्रोत्रेण कर्णौ च दिशो नोदतिष्ठत्तदा विराट् ॥६४॥

*akṣiṇī cakṣuṣādityo nodatiṣṭhat tadā virāṭ
śrotreṇa karṇau ca diśo nodatiṣṭhat tadā virāṭ*

akṣiṇī – į Jo abi akis; *cakṣuṣā* – kartu su rega; *ādityah* – saulės dievas; *na* – ne; *udatiṣṭhat* – pakilo; *tadā* – tuomet; *virāṭ* – *virāṭ-puruṣa*; *śrotreṇa* – kartu su klausa; *karṇau* – į Jo abi ausis; *ca* – ir; *diśah* – pasaulio kryptis valdančios dievybės; *na* – ne; *udatiṣṭhat* – pakilo; *tadā* – tuomet; *virāṭ* – *virāṭ-puruṣa*.

Saulės dievas kartu su rega įėjo į virāṭ-puruṣos akis, bet Jis vis miegojo. Po to pasaulio kryptis valdančios dievybės kartu su klausa įėjo į Jo ausis, bet ir jiems nepavyko pažadinti virāṭ-puruṣos.

65 TEKSTAS

त्वचं रोमभिरोषध्यो नोदतिष्ठत्तदा विराट् ।
रेतसा शिश्रमापस्तु नोदतिष्ठत्तदा विराट् ॥६५॥

*tvacam romabhir oṣadhya nodatiṣṭhat tadā virāt
retasā śiśnam āpas tu nodatiṣṭhat tadā virāt*

tvacam – į *virāt-puruṣos* oda; *romabhiḥ* – kartu su kūno plaukais; *oṣadhyāḥ* – vaistinius ir prieskoninius augalus valdanti dievybė; *na* – ne; *udatiṣṭhat* – pabudo; *tadā* – tuomet; *virāt* – *virāt-puruṣa*; *retasā* – kartu su gebėjimu apvaisinti; *śiśnam* – lyties organas; *āpaḥ* – vandens dievas; *tu* – tuomet; *na* – ne; *udatiṣṭhat* – pabudo; *tadā* – tuomet; *virāt* – *virāt-puruṣa*.

Oda, vaistinius ir prieskoninius augalus valdanti dievybė, kartu su kūno plaukais įėjo virāt-puruṣos oda, bet Kosminė Būtybė tebemiegojo. Vandens dievybė kartu su sėkla įėjo į Jo lyties organą, bet virāt-puruṣa miegojo kaip miegojęs.

66 TEKSTAS

गुदं मृत्युरपानेन नोदतिष्ठत्तदा विराट् ।
हस्ताविन्द्रो बलेनैव नोदतिष्ठत्तदा विराट् ॥६६॥

*gudam mṛtyur apānena nodatiṣṭhat tadā virāt
hastāv indro balenaiva nodatiṣṭhat tadā virāt*

gudam – Jo išeinamąją angą; *mṛtyuḥ* – mirties pusdievis; *apānena* – kartu su šalinimo organais; *na* – ne; *udatiṣṭhat* – pabudo; *tadā* – net tuomet; *virāt* – *virāt-puruṣa*; *hastau* – į abi rankas; *indraḥ* – Viešpats Indra; *balena* – kartu su gebėjimu imti ir numesti daiktus; *eva* – išties; *na* – ne; *udatiṣṭhat* – pakilo; *tadā* – netgi tuomet; *virāt* – *virāt-puruṣa*.

Mirties dievas kartu su šalinimo organais įėjo į Jo išeinamąją angą, tačiau ir jiems nepavyko sužadinti virāt-puruṣos aktyvumo. Pusdievis Indra kartu su gebėjimu imti ir numesti daiktus įėjo į rankas, tačiau virāt-puruṣa ir toliau miegojo.

67 TEKSTAS

विष्णुर्गत्यैव चरणौ नोदतिष्ठत्तदा विराट् ।
नाडीर्नद्यो लोहितेन नोदतिष्ठत्तदा विराट् ॥६७॥

*viṣṇur gatyaiṅ carāṅ nau nodatiṣṭhat tadā virāṭ
nāḍīr nadyo lohitenā nodatiṣṭhat tadā virāṭ*

viṣṇuḥ – Viešpats Viṣṇu; *gatyā* – kartu su judėjimo funkcija; *eva* – išties; *carāṅ nau* – į Jo pėdas; *na* – ne; *udatiṣṭhat* – pakilo; *tadā* – netgi tada; *virāṭ* – *virāṭ-puruṣa*; *nāḍīḥ* – į Jo kraujo kūnelius; *nadyaḥ* – upės arba upes valdantys pusdieviai; *lohitenā* – kartu su krauju, kraujo apytaka; *na* – ne; *udatiṣṭhat* – sujudėjo; *tadā* – net ir tada; *virāṭ* – *virāṭ-puruṣa*.

Viešpats Viṣṇu kartu su judėjimo funkcija įėjo į Jo pėdas, bet ir tada virāṭ-puruṣa neapanoro prabusti. Upės kartu su krauju ir kraujo apytaka įėjo į Jo kraujo kūnelius, tačiau Kosminė Būtybė net nesujudėjo.

68 TEKSTAS

क्षुत्तृङ्गामुदरं सिन्धुर्नोदतिष्ठत्तदा विराट् ।
हृदयं मनसा चन्द्रो नोदतिष्ठत्तदा विराट् ॥६८॥

*kṣut-tṛṅgāmuḍarāṅ sindhur nodatiṣṭhat tadā virāṭ
hṛdayaṅ manasā candro nodatiṣṭhat tadā virāṭ*

kṣut-tṛṅgāṅ – kartu su alkio ir troškulio pojūčiu; *udaram* – į Jo pilvą; *sindhuḥ* – vandenynas arba pusdievis, valdantis vandenyną; *na* – ne; *udatiṣṭhat* – pabudo; *tadā* – netgi tuomet; *virāṭ* – *virāṭ-puruṣa*; *hṛdayam* – į Jo širdį; *manasā* – kartu su protu; *candraḥ* – Mėnulio pusdievis; *na* – ne; *udatiṣṭhat* – pakilo; *tadā* – netgi tuomet; *virāṭ* – *virāṭ-puruṣa*.

Vandenynas kartu su alkio ir troškulio jausmu įėjo į Jo pilvą, tačiau Kosminė Būtybė vis tiek neprabudo. Mėnulio dievas kartu su protu įėjo į Jo širdį, bet ir jiems nepavyko pažadinti virāṭ-puruṣos.

69 TEKSTAS

बुद्ध्या ब्रह्मापि हृदयं नोदतिष्ठत्तदा विराट् ।
रुद्रोऽभिमत्या हृदयं नोदतिष्ठत्तदा विराट् ॥६९॥

*buddhyā brahmāpi hṛdayaṅ nodatiṣṭhat tadā virāṭ
rudro 'bhimatyā hṛdayaṅ nodatiṣṭhat tadā virāṭ*

buddhyā – kartu su intelektu; *brahmā* – Viešpats Brahmā; *api* – taip pat; *hṛdayam* – į Jo širdį; *na* – ne; *udatiṣṭhat* – pabudo; *tadā* – netgi tuomet; *virāt* – *virāt-puruṣa*; *rudraḥ* – Viešpats Śiva; *abhimatyā* – kartu su savimone; *hṛdayam* – į Jo širdį; *na* – ne; *udatiṣṭhat* – pabudo; *tadā* – netgi tuomet; *virāt* – *virāt-puruṣa*.

Brahmā kartu su intelektu įėjo į Jo širdį, bet Kosminė Būtybė toliau miegojo. Viešpats Rudra ir savimonė įėjo į Kosminės Būtybės širdį, bet Ji net nesujudėjo.

70 TEKSTAS

चित्तेन हृदयं चैत्यः क्षेत्रज्ञः प्राविशद्यदा ।
विराट् तदैव पुरुषः सलिलादुदतिष्ठत ॥७०॥

*cittena hṛdayam caityaḥ kṣetra-jñāḥ prāviśad yadā
virāt tadaiva puruṣaḥ salilād udatiṣṭhata*

cittena – kartu su supratimu, sąmone; *hṛdayam* – į širdį; *caityaḥ* – dievybė, valdanti sąmone; *kṣetra-jñāḥ* – tas, kuris pažįsta lauką; *prāviśat* – įėjo; *yadā* – kai; *virāt* – *virāt-puruṣa*; *tadā* – tuomet; *eva* – tik; *puruṣaḥ* – Kosminė Būtybė; *salilāt* – iš vandens; *udatiṣṭhata* – pakilo.

Kosminė Būtybė pakilo iš Priežasčių vandenyno tik tada, kai vidinis valdovas, sąmone valdanti dievybė, kartu su supratimu įėjo į Jo širdį.

71 TEKSTAS

यथा प्रसुप्तं पुरुषं प्राणेन्द्रियमनोधियः ।
प्रभवन्ति विना येन नोत्थापयितुमोजसा ॥७१॥

*yathā prasuptam puruṣam prāṇendriya-mano-dhiyaḥ
prabhavanti vinā yena nothāpayitum ojasā*

yathā – panašiai kaip; *prasuptam* – miegantis; *puruṣam* – žmogus; *prāṇa* – gyvybės oras; *indriya* – vykdomieji ir pažinimo organai; *manaḥ* – protas; *dhiyaḥ* – intelektas; *prabhavanti* – sugeba; *vinā* – be; *yena* – kurios (Supersielos); *na* – ne; *utthāpayitum* – pažadinti; *ojasā* – savo pačių jėgomis.

Kai žmogus miega, nei vienas iš jo materialių gebėjimų – nei gyvybės energija, nei pažinimo ir vykdomieji organai, nei protas, nei intelektas – negali jo pažadinti. Tiktai Supersiela gali padėti jam pabusti.

Komentaras: Pastarajame posme nuosekliai dėstomos *sāṅkhyos* filosofijos idėjos, pagal kurias *virāt-puruṣa*, Aukščiausiojo Dievo Asmens visatos pavidalas, yra pirminis visų jutimo organų ir juos valdančių dievybių šaltinis. Santykiai tarp *virāt-puruṣos* ir valdančiųjų dievybių arba gyvųjų esybių yra labai painūs. Norint pažadinti *virāt-puruṣą* nepakanka vien jutimo organų, susijusių su juos valdančiomis dievybėmis, aktyvumo. Materiali veikla negali pažadinti *virāt-puruṣos* arba užmegzti ryšių su Aukščiausioju Absoliučiu Dievo Asmeniu. Santykius su Absoliutu gali užmegzti tiktai tas, kuris atsisakė materialaus pasaulio ir praktikuoja pasiaukojimo tarnystę.

72 TEKSTAS

तमस्मिन् प्रत्यगात्मानं धिया योगप्रवृत्तया ।
भक्त्या विरक्त्या ज्ञानेन विविच्यात्मनि चिन्तयेत् ॥७२॥

*tam asmin pratyag-ātmānaṁ dhīyā yoga-pravṛttayā
bhaktyā viraktyā jñānena vivicyātmāni cintayet*

tam – į Jį; *asmin* – tame; *pratyak-ātmānam* – Supersielos; *dhīyā* – protu; *yoga-pravṛttayā* – užimtu pasiaukojimo tarnyste; *bhaktyā* – su atsidavimu; *viraktyā* – su atsižadėjimu; *jñānena* – turint dvasinį žinojimą; *vivicya* – gerai viską apsvarsčius; *ātmāni* – kūne; *cintayet* – reikia mąstyti.

Visa savo esybe atsidėjęs pasiaukojimo tarnystei žmogus turi išsiugdyti atsidavimą Viešpačiui, materialaus pasaulio atsižadėjimą ir įgyti dvasinių žinių, tai padėtų jam sutelkti mintis į Supersielą, kuri tuo pat metu glūdi ir jo širdyje, ir išoriniame pasaulyje.

Komentaras: Išvysti Supersielą žmogus gali nukreipęs žvilgsnį į savo vidų. Glūdėdama jo kūne Supersiela sykiu egzistuoja ir už jo ribų, išoriniame pasaulyje, t.y. transcendentinėje materialaus kūno atžvilgiu realybėje. Nors Supersiela kartu su individualia siela gyvena tame pačiame kūne, skirtingai nei individuali siela yra abejinga ir nėra prisirišusi prie kūno. Todėl su pasiaukojimu tarnaujant reikia atsiriboti nuo materialaus kūno. Čia aiškiai pasakyta (*bhaktyā*) – žmogus turi praktikuoti pasiaukojimo

tarnystę Aukščiausiajam. Antrajame pirmos „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyriuje (1.2.7) pasakyta: *vāsudeve bhagavati bhakti-yogaḥ prayojitāḥ*. Jei gyvoji būtybė nesavanaudiškai su pasiaukojimu tarnauja Vāsudevai, visa persmelkiančiam Višnu, Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, ji tučtuojau įgyja atsižadėjimą nuo materialaus pasaulio. *Sāṅkhyos* filosofijos tikslas – padėti žmogui nusiplauti materijos purvą. Norint tai pasiekti, pakanka praktikuoti pasiaukojimo tarnystę Aukščiausiajam Dievo Asmeniui.

Kai žmogus liaujasi siekęs materialios gerovės, jis gali visas savo mintis nukreipti į Supersielą. Kol mūsų mintys krypsta į materialius objektus, mes negalime sutelkti savo proto ir intelekto į Aukščiausiajį Dievo Asmenį arba į Jo dalinių skleidinių Supersielą. Kitaip sakant, žmogus, neabejingas materialiam pasauliui, negali nukreipti minčių į Aukščiausiajį ir savo jėgų skirti Jam. Tik atsižadėjus materialaus pasaulio galima išties įgyti transcendentinių žinių apie Absoliučią Tiesą. Absoliučios Tiesos niekada nepažins tas, kuris vaikosi juslinių materialių malonumų. Ši mintis patvirtinta ir „Bhagavad-gītoje“ (18.54). Kas nusiplovė materijos purvą, jaučia širdyje džiaugsmą ir gali visas savo jėgas skirti pasiaukojimo tarnystei, kurią praktikuodamas pelnys išvadavimą.

Pirmoje „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmėje nurodyta, kad pasiaukojimo tarnystė teikia žmogui džiaugsmą. Suvokti mokslą apie Dievą, Krišnos sąmonės mokslą, tegalima pasiekus šią džiaugsmingą būseną. *Sāṅkhyos* filosofijos esmę sudaro analitinis materialios gamtos pradų tyrinėjimas ir meditacija į Supersielą. O *sāṅkhya-yogos* sistemos viršūnė yra pasiaukojimo tarnystė Absoliučiai Tiesai.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti dvidešimt šeštąjį trečiosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Esmingieji materialios gamtos pradai“.

Materialios gamtos pažinimas

1 TEKSTAS

श्रीभगवानुवाच

प्रकृतिस्थोऽपि पुरुषो नाज्यते प्राकृतैर्गुणैः ।
अविकारादकर्तृत्वान्निर्गुणत्वाज्जलार्कवत् ॥ १ ॥

śrī-bhagavān uvāca

*prakṛti-stho 'pi puruṣo nājyate prākṛtair guṇaiḥ
avikārād akartṛtvān nirguṇatvāj jalārkavat*

śrī-bhagavān uvāca – Dievo Asmuo tarė; *prakṛti-sthaḥ* – tebegyvena materialiam kũne; *api* – nors; *puruṣaḥ* – gyvoji esybė; *na* – ne; *ajyate* – patiria poveikio; *prākṛtaiḥ* – materialios gamtos; *guṇaiḥ* – *guṇų*; *avikārāt* – bũdama nekintanti; *akartṛtvāt* – atsikračiusi savininkiškų pažiũrų; *nirguṇatvāt* – ištrũkusi iš materialios gamtos *guṇų* įtakos; *jala* – vandenyje; *arkavat* – kaip saulė.

Dievo Asmuo Kapila tėšė: Kai gyvoji esybė, bũdama nekintanti, atsikrato savininkiškų pažiũrų, jos ima nebeveikti materialios gamtos *guṇų* įtaka ir ji tampa abejinga jũ vidinei sąveikai, nors ir toliau tebegyvena materialiam kũne – kaip saulė, kuri visuomet yra toli nuo savo atspindžio vandenyje.

Komentaras: Ankstesniajame skyriuje Viešpats Kapila priėjo prie išvados, kad žmogus pasirinkęs pasiaukojimo tarnystės kelią tolydžio tampa abejingu materialiam pasauliui ir pelno dvasines žinias, kurios atskleidžia jam mokslą apie Dievą. Ta pati mintis kartojama ir pastarajame posme. Žmogus, kurio nebeveikia materialios gamtos *guṇos*, yra tartum aukštai danguje šviečianti saulė, atsispindinti vandens paviršiuje. Vandens skleidžiama vėsa, jo tekėjimas, paviršiaus raibuliavimas neturi jokios įtakos

vandenyje atsispindinčiai saulei. Taip ir žmogus, kuris pasineria į pasiaukojimo tarnystę, *bhakti-yoga*, tampa panašus į saulę, atsispindinčią vandens paviršiuje: *vāsudeve bhagavati bhakti-yogaḥ prayojitaḥ* (SB 1.2.7). Iš pažiūros bhaktas gyvena materialiame pasaulyje, nors iš tikrųjų jis egzistuoja dvasinėje buveinėje. Pažvelgus į saulės atspindį vandenyje gali kilti mintis, kad saulė yra vandenyje, nors iš tikrųjų ji yra už milijonų kilometrų. Analogiškai tas, kuris praktikuoja *bhakti-yoga*, pasiekia *nirguṇos* būvį, jo nebeveikia materialios gamtos *guṇos*.

Avikāra reiškia „nekintantis“. „Bhagavad-gītoje“ tvirtinama, jog visos gyvosios esybės yra Aukščiausiojo Viešpaties dalelytės, kitaip sakant, jos sukurtos tam, kad amžinai bendradarbiautų su Viešpačiu ir savo jėgas skirtų tarnystei. Ši gyvosios esybės prigimtis yra nekintanti. Tačiau kai gyvoji esybė atiduoda visas savo jėgas jusliniams malonumams, toks jos būties būvis yra vadinamas *vikāra*. Jei žmogus dar būdamas materialiame kūne praktikuoja pasiaukojimo tarnystę, tarnauja Viešpačiui vadovaujamas dvasinio mokytojo, jis vykdo savo amžiną priedermę, o tai reiškia, kad jis atgauna savo prigimties nekintamumą. „Śrīmad-Bhāgavatam“ žodžiais, išsivadavimas yra sugrįžimas į savo pirminį būvį. Mūsų prigimtinė paskirtis yra tarnystė Viešpačiui (*bhakti-yogena, bhaktyā*). Kai žmogus atsikrato materialių potraukių ir pasineria į pasiaukojimo tarnystę, jo būtis tampa nekintančia. Žodis *akartṛtvāt* reiškia „atsisakyti veiksmų, kuriais siekiama juslinių malonumų“. Kai žmogus elgiasi nepriklausomai ir veikia savo nuožiuora, visus nuopelnus jis ima priskirti sau, todėl jam tenka patirti karčius savo poelgių vaisius. Tačiau savo darbą skirdamas Kṛṣṇai, žmogus atsikrato savininkiškų pažiūrų. Sugrįžęs į savo prigimtinį nekintantį būvį, atsikratęs savininkiškų pažiūrų, žmogus pasiekia transcendencijos būvį, jo ima nebeveikti materialios gamtos *guṇos*. Jis tampa panašus į saulę, kuriai nedaro įtakos vanduo, kurio paviršiuje ji atsispindi.

2 TEKSTAS

स एष यर्हि प्रकृतेर्गुणेष्वभिषिञ्जते ।
अहङ्क्रियाविमूढात्मा कर्तास्मीत्यभिमन्यते ॥ २ ॥

sa eṣa yarhi prakṛter guṇeṣv abhiṣajjate
aḥṅkriyā-vimūdhātmā kartāsmīty abhimanyate

saḥ – ta pati gyvoji esybė; *eṣaḥ* – tai; *yarhi* – kada; *prakṛteḥ* – materialios gamtos; *guṇeṣu* – *guṇų*; *abhiṣajjate* – užvaldyta; *aḥṅkriyā* – klai-

dingos savimonės; *vimūḍha* – suklaidinta; *ātmā* – individuali siela; *kartā* – veikėjas; *asmi* – aš; *iti* – taip; *abhimanyate* – ji mano.

Kai sielą užburia materialioji gamta ir klaidinga savimonė, ji ima tapatinti save su kūnu, visa esybė pasineria į materialią veiklą ir klaidingos savimonės veikiamą mano, kad viskas priklauso jai.

Komentaras: Iš esmės kalbant, sąlygota siela veikia skatinama materialios gamtos *gunų*. Gyvoji esybė nėra laisva. Kai gyvoji esybė veikia vadovaujama Aukščiausiojo Dievo Asmens, savo veiksmis ji pelno laisvę. Kai ji siekia juslinių malonumų, manydama, kad jie realūs, iš tikrųjų ji yra materialios gamtos nelaisvėje. „Bhagavad-gītoje“ pasakyta: *prakṛteḥ kriyamāṇāni* – gyvosios esybės veiksmus lemia ją valdančios materialios gamtos *gunos*. *Guṇa* vadinama viena iš materialios gamtos ypatybių. Sąlygota siela yra materialios gamtos *gunų* nelaisvėje, tačiau jai atrodo, kad ji pati yra savo likimo kalvis. Tokio apgaulingo jausmo gali atsikratyti tik tai, kas praktikuoja pasiaukojimo tarnystę vadovaujamas Aukščiausiojo Viešpaties arba *Jo bona fide* atstovo. „Bhagavad-gītoje“ pasakojama apie Arjuną, kuris mėgina prisiimti atsakomybę už savo senelio ir mokytojo žūtį. Tačiau pakluses Kṛṣṇos valiai, jo vadovaujamas Arjuna atsikratė apgaulingų „likimo kalvio“ pažiūrų, kurios vertė jį nuopelnus už savo darbus priskirti sau pačiam. Arjuna stoji į kovą, tačiau už savo poelgio pasekmes jis nebuvo atsakingas, nors prieš mūšio pradžią, kai jis savo iniciatyva norėjo atsakyti prievartos ir kovos, atsakomybė už jo savarankišką sprendimą teko pačiam Arjunai. Čia eina takoskyra tarp laisvės ir priklausomybės. Sąlygota, priklausoma siela gali būti labai kilni ir veikti pagal dorybės dėsnius, bet nepaisant to ji bus užburta materialios gamtos kerų, tuo tarpu bhaktas veikia, pasikliaudamas Aukščiausiojo Viešpaties valia. Net ir tuo atveju, jei paprasto žmogaus požiūriu bhaktas elgiasi netinkamai, už savo poelgius jis nėra atsakingas.

3 TEKSTAS

तेन संसारपदवीमवशोऽभ्येत्यनिर्वृतः ।
 प्रासङ्गिकैः कर्मदोषैः सदसन्मिश्रयोनिषु ॥ ३ ॥

tena saṁsāra-padavīm avaśo 'bhyety anīrvṛtaḥ
prāsaṅgikaiḥ karma-doṣaiḥ sad-asan-miśra-yoniṣu

tena – tuo; *samsāra* – pasikartojančiais gimimais ir mirtimis; *padavīm* – kelias; *avaśaḥ* – bejėgė; *abhyeti* – ji išbando; *anirvṛtaḥ* – sukeldama nepasitenkinimą; *prāsaṅgikaiḥ* – dėl ryšio su materialia gamta; *karma-dośaiḥ* – dėl ydingos veiklos; *sat* – gera; *asat* – bloga; *miśra* – mišrus; *yonīṣu* – skirtingose gyvybės formose.

Veikiama materialios gamtos guņų sąlygota siela persikelia iš vieno kūno į kitą. Ji įsikūnija įvairiomis aukštesnėmis arba žemesnėmis gyvybės formomis. Kol ji nesiliaus veikusi materialiai, dėl šios veiklos ydingumo jai teks taikytis su esama padėtimi.

Komentaras: Šiame posme vartojamas žodis *karma-dośaiḥ* reiškia „ydinga veikla“. Ydinga gali būti ir doringa, ir nedoringa veikla materialiam pasaulyje. Dėl materialios aplinkos poveikio bet koks veiksmas materialiam pasaulyje yra ydingas ir nuodėmingas. Kvaile sąlygota siela mano, kad įkūrusi ligoninę ar mokymo įstaigą, t.y. rūpindamasi materialia žmonių gerove ir pasaulietiniu švietimu, ji daro gerą darbą, tarnauja žmonėms, tačiau ji nesuvokia, kad ir ši veikla yra ydinga, nes ji neleidžia sielai ištrūkti iš mirties ir gimimo rato. Apie tai čia labai aiškiai pasakyta: *sad-asan-miśra-yonīṣu*. Tai reiškia, kad doringi darbai materialiam pasaulyje leidžia jam kitą gyvenimą gimti turtingo aristokrato šeimoje arba aukštesnėse planetose tarp pusdievių. Tačiau net ir doringa veikla yra yda, nes ji nesuteikia gyvajai būtybei išvadavimo. Jei žmogus gimė klestinčioje šalyje arba aristokratiškoje šeimoje, tai dar nereiškia, kad jam pavyks išvengti materialių kančių, kurias atneša gimimas, mirtis, senatvė ir ligos. Materialios gamtos užburta sąlygota siela nesuvokia, kad bet koks veiksmas vardan juslinių malonumų yra ydingas, kad tiktai veikla susijusi su pasiaukojimo tarnyste Viešpačiui gali išvaduoti ją nuo ydingos veiklos pasekmių. Nenutraukusi ydingos veiklos gyvoji esybė priversta transmigruoti iš vieno kūno į kitą, gimti tai aukštesnėmis, tai žemesnėmis gyvybės formomis. Šis gimimo ir mirties ratas vadinasi *samsāra-padavīm*, materialus pasaulis, iš kurio neįmanoma ištrūkti. Norintys ištrūkti iš materialios nelaisvės turi savo veiklą susieti su pasiaukojimo tarnyste, kitos išėities tiesiog nėra.

4 TEKSTAS

अर्थे ह्यविद्यमानेऽपि संसृतिर्न निवर्तते ।

ध्यायतो विषयानस्य स्वप्नेऽनर्थागमो यथा ॥ ४ ॥

*arthe hy avidyamāne 'pi samsṛtir na nivartate
dhyāyato viṣayān asya svapne 'narthāgamo yathā*

arthe – tikroji priežastis; *hi* – žinoma; *avidyamāne* – neegzistuojanti; *api* – nors; *samsṛtiḥ* – materialios būties būvis; *na* – ne; *nivartate* – liaujasi; *dhyāyataḥ* – maštant; *viṣayān* – jutimų objektai; *asya* – gyvosios esybės; *svapne* – sapne; *anartha* – negandų; *āgamaḥ* – atėjimas; *yathā* – tarsi.

Iš tikrųjų gyvoji esybė yra transcendentiška, neturi nieko bendro su materialiu pasauliu, tačiau jos troškimas viešpatauti jame neleidžia jai padaryti galo materialiai egzistencijai ir ji tarytum sapne pergyvena įvairias negandas.

Komentaras: Sapno analogija yra labai tiksli. Miegančiojo sąmonė lemia išgyvenimus, malonius arba nemalonius. Siela, kaip ir sapnuojantis žmogus, neturi nieko bendro su materialiu pasauliu, tačiau dėl troškimo viešpatauti materialiam pasaulyje, ji atsiduria sąlygotoje būklėje.

Sąlygotą būklę posmas apibrėžia žodžiais *dhyāyato viṣayān asya*. *Viṣaya* reiškia „džiaugsmo objektas“. Jeigu gyvoji esybė laiko save džiaugsmo subjektu, jai teks gyventi nelaisvės sąlygomis. Tačiau kai tik žmogus atsikvošėja, jam tampa aišku, kad jis nėra joks džiaugsmo subjektas, nes vienintelis džiaugsmo subjektas – tai Aukščiausiasis Dievo Asmuo. „Bhagavad-gītoje“ (5.29) nurodyta, kad visi aukojimai ir asketiški žygiai (*bhoktāraṁ yajñatapasām*) yra skirti Viešpačiui, kad Jam priklauso ir visi trys pasauliai (*sarva-loka-maheśvaram*). Viešpats yra tikrasis visų gyvųjų esybių draugas. Tačiau užuot pripažinę Aukščiausiąjį Dievo Asmenį būties valdovu, džiaugsmo subjektu ir gyvųjų esybių draugu, mes patys pretenduojame į valdovo, džiaugsmų subjekto ir draugo vaidmenį. Laikydami save žmonių draugais ir geradariais imamės filantropiškos veiklos. Tačiau žmogus negali būti geriausias žmonijos draugas, nesvarbu, kad skelbiasi esąs savo nacijos ar šalies interesų gynėjas. Vienintelis ir tikrasis draugas yra Kṛṣṇa. Sąlygota siela turi stengtis pasiekti aukštesnę sąmoningumo lygį ir suvokti, kad tikrasis draugas yra Kṛṣṇa. Kṛṣṇa niekad nepavils savo draugo, visada ištis pagalbos ranką. Pačią didžiausią paslaugą žmonijai padarys tas, kuris stengsis paskatinti sąlygotas sielas draugystei su Kṛṣṇa, o ne tas, kuris skelbiasi geriausiu gyvųjų esybių draugu. Žemiškos draugystės galimybės labai ribotos. Net ir tas, kuris skelbiasi žmonijos draugu, negali būti visų draugas. Gyvųjų esybių yra be galo daug, o mūsų galimybės ribotos, todėl mes negalime duoti žmonijai apčiuopiamos naudos. Didžiausią naudą žmonėms duoda tas, kuris stengiasi pažadinti žmonėse Kṛṣṇos sąmonę, nes

turėdami Kṛṣṇos sąmonę žmonės supras, kad aukščiausias džiaugsmo subjektas, aukščiausias valdovas, geriausias gyvųjų esybių draugas yra Kṛṣṇa. Tada išsisklaidys sapnas, kuriame mes regime save kaip materialios gamtos valdovą.

5 TEKSTAS

अत एव शनैश्चित्तं प्रसक्तमसतां पथि ।
भक्तियोगेन तीव्रेण विरक्त्या च नयेद्वशम् ॥ ५ ॥

*ata eva śanaish cittam prasaktam asatām pathi
bhakti-yogena tīvrena viraktyā ca nayed vaśam*

atah eva – todėl; *śanaish* – palaipsniui; *cittam* – sąmonę; *prasaktam* – prisirišusi; *asatām* – prie materialių malonumų; *pathi* – kelyje; *bhakti-yogena* – pasiaukojimo tarnystės; *tīvrena* – su visu nuoširdumu; *viraktyā* – nejausdama prisirišimų; *ca* – ir; *nayet* – ji turi priversti; *vaśam* – paklusti.

Kiekvienos sąlygotos sielos tikslas turėtų būti, atsiribojus nuo visų materialių malonumų, nuoširdžiai įtraukti savo suteptą sąmonę į pasiaukojimo tarnystę Viešpačiui. Tik tada gyvoji esybė sutramdys savo protą ir sąmonę.

Komentaras: Posme puikiai aprašyta kaip gyvoji esybė gali apsiekti išvadavimą. Gyvoji esybė atsiduria materialios gamtos nelaisvėje todėl, kad laiko save džiaugsmo subjektu, savininku ir visų gyvųjų esybių draugu. Šis įsitikinimas formuojasi jos mintims nukrypus į juslinių malonumų objektus. Laikydamas save geriausiu savo tėvynainių, visuomenės ir visos žmonijos draugu, pasinėręs į patriotinę, filantropinę ir altruistinę veiklą, žmogus iš tikrųjų ieško tik juslinių malonumų. Tariamasis nacijos vadas arba humanistas tarnauja ne žmonėms, o savo juslėms. Tokia yra tikrovė. Tačiau materialios gamtos sukklaidinta ir užburta sąlygota siela to nepajėgia suvokti. Štai kodėl pastarasis posmas ragina mus kuo rimčiau imtis pasiaukojimo tarnystės Viešpačiui. Tai reiškia, kad žmogus turėtų liautis laikęs save pasaulio valdovu, geradariu, draugu ar džiaugsmo subjektu. Būtina atminti, kad tikrasis džiaugsmo subjektas yra Kṛṣṇa, Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Tai svarbiausias *bhakti-yogos* principas. Žmogui neturėtų kelti jokių abejonių trys dalykai: tai, kad Kṛṣṇa yra būties valdovas, džiaugsmo subjektas ir

visų gyvųjų esybių draugas. Mes turime ne tik patys tai išsąmoninti, bet stengtis įtikinti tuo kitus žmones, keldami juos į Kṛṣṇos sąmonę.

Tas, kuris nuoširdžiai praktikuoja pasiaukojimo tarnystę Viešpačiui, specialiai nesistengdamas atsikrato apgaulingų minčių, jog jis yra materialios gamtos valdovas. Ši atsižadėjimo forma vadinasi *vairāgya*. Užuoat siekęs viešpatauti materialiam pasaulyje, atsižadėjęs žmogus pasineria į veiklą Kṛṣṇos sąmonėje ir tokiu būdu tampa savo sąmonės valdovu. Nesutramdžius juslių, *yogos* praktika neįmanoma. *Yoga indriya-saṁyamaḥ*. Juslės yra aktyvusis pradas, todėl būtina įtraukti jas į pasiaukojimo tarnystę Viešpačiui, nes sustabdyti jų veiklos tiesiog neįmanoma. Mėginimai dirbtinai sustabdyti juslių veiklą yra pasmerkti nesėkmei. Net pats didysis *yogas* Višvāmītra, kuris praktikuodamas *yogą* stengėsi tramdyti savo jusles, tapo gražuolės Menakos kerų auka. Tai toli gražu ne vienintelis pavyzdys. Jei žmogaus mintys ir sąmonė nenukreipti į veiklą susijusią su pasiaukojimo tarnyste, jo sąmonėje bet kurią akimirką gali kilti mintis apie juslinius malonumus.

Ypač verta dėmesio yra dar viena mintis formuluojama šiame posme. Čia pasakyta: *prasaktam asatām pathi* – gyvosios esybės protą visada vilioja *asat*, laikinas efemeriškas materialus gyvenimas. Nuo neatmenamų laikų mes esame susiję su materialia gamta ir potraukis šiai efemeriškai laikinai materialiai gamtai mums tapo įprastas. Visas savo mintis žmogus turėtų nukreipti į amžinojo Aukščiausiojo Viešpaties lotosines pėdas. *Sa vai manaḥ kṛṣṇa-padāravindayoḥ*. Jei mintys bus sutelktos į Kṛṣṇos lotosines pėdas, tuomet viskas atsistos į savo vietas. Taigi, posme akcentuojama būtinybė kuo rimčiau pažvelgti į *bhakti-yogos* praktiką.

6 TEKSTAS

यमादिभिर्योगपथैरभ्यसञ्चरद्भयान्वितः ।

मयि भावेन सत्येन मत्कथाश्रवणेन च ॥ ६ ॥

yamādibhir yoga-pathair abhyasañ śraddhayānvitāḥ
mayi bhāvena satyena mat-kathā-śravaṇena ca

yama-ādibhiḥ – prasidedanti nuo *yamos*; *yoga-pathaiḥ* – *yoga*; *abhyasan* – užsiimdamas; *śraddhayā anvitāḥ* – su tvirtu tikėjimu; *mayi* – Manimi; *bhāvena* – ištikimai; *satyena* – besąlygiškai; *mat-kathā* – pasakojimų apie Mane; *śravaṇena* – klausydamasis; *ca* – ir.

Yogos pratybomis tramdydamas protą ir jusles žmogus turi įgyti tikėjimą ir šlovindamas Mane bei klausydamasis pasakojimų apie Mano žygius pasiekti besąlyginės pasiaukojimo tarnystės Man būvį.

Komentaras: Yogos praktiką sudaro aštuonios pakopos: *yama*, *niyama*, *āsana*, *prāṇāyāma*, *pratyāhāra*, *dhāraṇa*, *dhyāna* ir *samādhi*. *Yamos* ir *niyamos* praktikos esmė – laikytis griežtų reikalavimų, kurie padeda *yogui* sutramdyti protą ir jusles. Žodžiu *āsana* įvardijamos įvairios sėdėjimo pozos. Ši *yogos* praktikos forma padeda bhaktui sutvirtinti tikėjimą, tačiau šie fiziniai pratimai nėra galutinis *yogos* tikslas. Tikrasis *yogos* tikslas – sutramdyti protą, išmokti sutelkti mintis ir su tikėjimu praktikuoti pasiaukojimo tarnystę.

Bhāvena, arba *bhāva* – tai labai svarbus *yogos* praktikos arba bet kurios kitos dvasinės praktikos elementas. *Bhāvos* sąvoka atskleista „Bhagavad-gītoje“ (10.8): *budhā bhāva samanvitāḥ* – būtina nuolat su meile atminti Kṛṣṇą. Tam, kuris suvokia, kad Kṛṣṇa, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, yra būties šaltinis, kad Jis yra visa ko pradžia (*aham sarvasya prabhavaḥ*), tampa aiški Vedāntos aforizmo *janmādy asya yataḥ* („pirminis būties šaltinis“) prasmė. Toks žmogus gali pasinerti į *bhāvą*, t.y. pasiekti pradinę meilės Dievui būseną.

„Bhakti-rasāmṛta-sindhu“ Rūpa Gosvāmī labai detalai paaiškina kaip pasiekti šią pradinę meilės Dievui būseną, *bhāvą*. Jis teigia, kad pirmiausiai žmogus turi įgyti tikėjimą (*śraddhayānvitāḥ*). Tikėjimas įgyjamas sutramdant jusles – mistinės *yogos* praktika, t.y. laikantis *yogos* taisyklių ir praktikuojant *āsanas*, arba tiesiog praktikuojant *bhakti-yogą*, būtent tai ir rekomenduojama ankstesniame tekste. Iš devynių skirtingų *bhakti-yogos* elementų pirmutinis ir svarbiausias yra Viešpaties šlovinimas ir pasakojimų apie Jį klausymasis. Tas pat bylojama ir pastarajame posme. *Mat-kathā-śravaṇena ca*. Tikėjimas tvirtėja laikantis *yogos* taisyklių arba klausantis pasakojimų apie transcendentinius Viešpaties žygius bei Jį šlovinant. Posmo žodis *ca* liudija, jog *bhakti-yoga* yra tiesioginis dvasinio tobulėjimo metodas, o visi kiti metodai yra antraeiliai. Tačiau net tie, kas pasirinko antraeilius metodus, nepasieks tikslo, jei nepraktikuos tiesioginio dvasinio tobulėjimo metodo, t.y. jei nešlovins Viešpaties didybės ir nesiklausys pasakojimų apie Jo žygius. Neatsitiktinai šiame posme vartojamas žodis *satyena*. Svāmī Śrīdhara rašo, jog *satyena* reiškia *niṣkapaṭena*, t.y. „neveidmainiškas“. Impersonalistai yra didžiausi veidmainiai. Kartais jie dedasi praktikuoją pasiaukojimo tarnystę, nors iš tikrųjų siekia susilieti su Aukščiausiuoju. Tai paprasčiausia veidmainystė (*kapaṭa*). „Bhāgavatam“ smerkia tokį nenuoširdumą. „Śrīmad-Bhāgavatam“ pradžioje aiškiai pasakyta:

paramo nirmatsarāṇām – „Šis kūrinys, „Śrīmad-Bhāgavatam“, yra skirtas tiems, kurie atsikratė pagiežos ir pavydo.“ Ta pati mintis kartojama ir pastarajame posme. Kol žmogus neišsiugdys tvirto tikėjimo į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį ir neims klausytis pasakojimų apie Jo žygius, šlovinti Jo, jis negalės pelnyti išvadavimo.

7 TEKSTAS

सर्वभूतसमत्वेन निर्वैरेणाप्रसङ्गतः ।

ब्रह्मचर्येण मौनेन स्वधर्मेण बलीयसा ॥ ७ ॥

sarva-bhūta-samatvena nirvaireṇāprasaṅgataḥ
brahmacharyeṇa maunena sva-dharmeṇa baliyasā

sarva – viskas; *bhūta* – gyvosios esybės; *samatvena* – nešališkas, lygus; *nirvaireṇa* – nejausdamos priešiškumo; *aprasaṅgataḥ* – vengiant artimesnių ryšių; *brahma-caryeṇa* – laikantis skaistos; *maunena* – laikantis tylos; *sva-dharmeṇa* – užsiimant savo veikla; *baliyasā* – aukojant vaisius.

Pasiaukojimo tarnystę praktikuojantis žmogus turi būti nešališkas visoms gyvosios esybės, niekam nejausti priešiškumo, bet tuo pačiu ir vengti artimesnių ryšių, laikytis skaistos, mažai kalbėti ir vykdyti savo amžiną priedermę, aukodamas savo veiklos vaisius Aukščiausiam Dievo Asmeniui.

Komentaras: Nuoširdus Aukščiausiojo Dievo Asmens bhaktas būna nešališkas visoms gyvosios esybės. Gyvųjų esybių gyvybės formų yra labai daug, bet bhaktas per išorinį apvalkalą visada mato kūne esančią sielą. Kadangi visos sielos yra Aukščiausiojo Dievo Asmens dalelytės, jam visos gyvosios esybės yra lygios. Taip į pasaulį žvelgia apsišvietęs bhaktas. „Bhagavad-gīto“ žodžiais, bhaktas arba mokslo išminčius lygiai žvelgia į išprususį brahmaną, šunį, dramblių ir karvę, nes žino, jog kūnas tėra išorinis apvalkalas, kad siela yra neatsiejama Aukščiausiojo Viešpaties dalelytė. Bhaktas niekam nejaučia pykčio, tačiau tai nereiškia, kad jis puola į glėbį kam pakliuvo. Bhaktui tai neleistina. *Aprasaṅgataḥ* reiškia „nė su vienu neužmezga artimų ryšių“. Visos bhakto mintys yra sutelktos į pasiaukojimo tarnystę, ir kad pasiaukojimo tarnystės praktika būtų sėkminga, jam reikia bendrauti tik su bhaktais. Bhaktui nėra reikalo artimai bendrauti su pasauliečiais. Nelaikydamas nieko savo priešu, bhaktas vis dėlto bendrauja tikrai su tais, kurie tarnauja Viešpačiui.

Bhaktas turi laikytis skaistos įžadų. Kalbėdami apie lytinį susilaikymą,

mes neturime galvoje visiško lytinio gyvenimo atsižadėjimo. Skaistybės įžadai neprieštarauja lytiniam santykiams su žmona. Geriausias sprendimas yra visiškai atsakyti lytinio gyvenimo. Visiškai atsakyti lytinio gyvenimo pageidautina, bet nebūtina, ir jei dėl tų ar kitų priežasčių bhaktas to negali padaryti, jis laikydamasis religijos normų, gali vesti ir gyventi su žmona santarvėje.

Bhaktui nedera be reikalo aušinti burnos. Rimtas bhaktas neturi laiko tuštiems pokalbiams, jis yra pasinėręs į tarnystę Kṛṣṇai. Kai bhaktas kalba, jis kalba tik apie Kṛṣṇą. *Mauna* reiškia „tylėjimas“. Laikydamasis tylėjimo įžadų bhaktas vis dėlto kalba, bet jis nekalba niekų. Bhaktas neturi praleisti progos pakalbėti apie Kṛṣṇą. Dar vienas svarbus pasiaukojimo tarnystės elementas, apie kurį kalbama pastarajame posme, – *sva-dharmaṇa*. *Sva-dharmaṇa* reiškia, kad vienintelė bhakto veikla – savo amžinos priedermės vykdymas, t.y. laikydamas save amžinu Viešpaties tarnu jis visada veikia pagal Kṛṣṇos sąmonės principus. Kitas vartojamas posme žodis – *balīyasā* – reiškia „aukoti savo veiklos vaisius Aukščiausiajam Dievo Asmeniui“. Bhaktas dirba ne sau, ne tam, kad tenkintų savo jusles. Savo uždirbtus pinigus, savo maistą, kurį jis valgo, savo veiklą jis aukoja Aukščiausiajam Dievo Asmeniui ir siekia suteikti Jam džiaugsmo.

8 TEKSTAS

यदृच्छयोपलब्धेन सन्तुष्टो मितभुङ् मनिः ।
विविक्तशरणः शान्तो मैत्रः करुण आत्मवान् ॥ ८ ॥

yadṛcchayopalabdheṇa santuṣṭo mita-bhuṅ muniḥ
vivikta-śaraṇaḥ śānto maitraḥ karuṇa ātmavān

yadṛcchayā – be ypatingų pastangų; *upalabdheṇa* – tuo, ką gauna; *santuṣṭaḥ* – pasitenkina; *mita* – mažai; *bhuk* – valgo; *muniḥ* – susikaupęs; *vivikta-śaraṇaḥ* – gyvena nuošalioje vietoje; *śāntaḥ* – ramus; *maitraḥ* – draugiškas; *karuṇaḥ* – užjaučiantis; *ātma-vān* – susivaldęs, suvokiantis savo tikrąją prigimtį.

Bhaktas turėtų pasitenkinti uždarbiu, kuris nereikalauja didelių pastangų, turėtų valgyti saikingai, gyventi nuošalioje vietoje. Jis visada turėtų būti susikaupęs, ramus, draugiškas, užjaučiantis, suvokęs savo tikrąją prigimtį.

Komentaras: Kiekvienas, kuris turi materialų kūną, privalo tenkinti jo poreikius, užsidirbti gyvenimui. Bhaktas dirba tik tiek, kad patenkintų

pačius būtiniausius savo poreikius. Jis turi apsiriboti minimaliomis pajamomis ir nešvaistyti jėgų, siekdamas užsidirbti daug pinigų arba sukaupti daugybę nereikalingų daiktų. Žmogus paprastai atiduoda visas savo jėgas norėdamas uždirbti tiek pinigų, kad galėtų viešpatauti materialioje gamtoje. Kapiladeva moko mus per daug nesistengti siekiant to, kas gali ateiti savaime ir be didelių pastangų. Sanskrito žodis, vartojamas šiame kontekste, *yadr̥cchayā* reiškia, kad kiekvienai gyvajai esybei, turinčiai fizinį kūną, lemta patirti ir džiaugsmą, ir kančią. Tai vadinasi karmos dėsniumi. Norint užsidirbti pinigų vien mūsų pastangų nepakanka, nes jei viską lemtų mūsų pastangos, beveik visų žmonių materialioji gerovė būtų vienoda. Iš tikrųjų žmogus uždirba tiek, kiek jam skirta pagal karmą. „Bhagavatam“ teigiama, kad lygiai kaip pavojai, kančios aplanko mus dėl to nesistengiant, lygiai taip nededant specialių pastangų gali aplankyti ir materialioji gerovė. Todėl Kapiladeva pataria tenkintis tuo, ką mums lemia likimas. Savo brangų laiką būtina skirti veiklai, susijusiai su Kṛṣṇos sąmone. Kitaip sakant, žmogus turėtų tenkintis tuo, ką turi. Jei likimas susiklosto taip, kad mūsų materialioji padėtis kuklesnė lyginant su kitais, dėl to neverta graužtis. Savo brangų laiką reikia skirti Kṛṣṇos sąmonės ugdymui. Kṛṣṇos sąmonės pažanga nepriklauso nuo žmogaus gerovės ar skurdo, materialios sąlygos, kuriomis mes gyvename, neturi įtakos dvasinei pažangai. Net skurstantis žmogus gali Kṛṣṇos sąmonėje pasiekti tų pačių rezultatų kaip ir turtuolis. Todėl turėtume būti visiškai patenkinti ta padėtimi, kurioje atsidūrėme. Viešpaties valia.

Dar vienas žodis vartojamas posme yra *mita-bhuk*. Jis reiškia, kad žmogus turėtų valgyti tiek, kiek reikia, kad galėtų normaliai gyventi. Nevalia pataikauti liežuviui ir persivalgyti. Žmogui skirtas maistas yra grūdai, vaisiai, pienas ir panašūs maisto produktai. Nevalia pataikaujant liežuviui valgyti to, kas žmogui neskirta. O bhaktas turėtų maitintis tik *prasādam* – aukščiausiam Viešpačiui paaukotu maistu. Jis turėtų valgyti Viešpačiui paaukoto maisto likučius. Kṛṣṇai galima aukoti patiekalus pagamintus iš nežalingų produktų: grūdų, daržovių, vaisių, gėlių ir pieno. Jam negalima aukoti maisto priklausančio aistros ir neišmanymo kategorijoms. Godumas yra kita bhaktui nederama yda. Posme be kita ko sakoma, kad bhaktas turėtų tapti *muniu*, t.y. mąstančiu žmogumi. Jis visada turėtų mąstyti apie Kṛṣṇą, apie tai, kaip pagerinti savo tarnystę Aukščiausiam Dievo Asmeniui. Tai – vienintelis bhakto rūpestis. Lygiai kaip materialistas nuolat galvoja apie savo materialios padėties pagerinimą, bhaktas turėtų nuolat galvoti kaip tobulėti Kṛṣṇos sąmonėje. Dėl šios priežasties jis privalo tapti *muniu*.

Be to Kapiladeva pataria bhaktams gyventi nuošalioje vietoje. Papras-

tus žmones dažniausiai domina pinigai, kitaip sakant, jie siekia materialios gerovės, o tai bhaktui nėra svarbu. Bhaktas turėtų gyventi tarp žmonių, praktikuojančių tarnystę Viešpačiui. Štai kodėl bhaktai paprastai gyvena šventose vietose kartu su kitais bhaktais. Bhaktams rekomenduojama vengti pasauliečių susibūrimo vietų. Labai svarbu, kad bhaktas apsigyventų nuošalioje vietoje (*vivikta-śaraṇa*). Dar vienas bhakto bruožas – *śānta*, dvasinė ramybė. Bhaktui nevalia pasiduoti aistroms. Jis turi tenkintis savaimė ateinančiomis pajamomis, valgyti tik tiek, kiek būtina tam, kad būtų sveikas, gyventi nuošalioje vietoje ir niekada neprarasti vidinės pusiausvyros. Norint tobulėti Kṛṣṇos sąmonėje, vidinė ramybė yra tiesiog būtina.

Dar viena bhakto ypatybė yra *maitra* – draugiškumas. Bhaktas turėtų būti draugiškas visiems žmonėms, tačiau artimiausiais jo draugais turėtų būti tik bhaktai. Su aplinkiniais bhaktas yra mandagus, bendrauja santūriai. Jis nepriešgyniauja ir sako: „Taip, jūs visiškai teisus“, tačiau artimai bendrauti su materialistais jam nevalia. O nekaltiems žmonėms, kurie nėra nei ateistai, nei gali pasigirti geru dvasinių dalykų išmanymu, bhaktas turėtų būti gailėstingas. Būdamas gailėstingu, jis moko kitus, stengdamasis kiek gali padėti jiems tobulėti Kṛṣṇos sąmonėje. Bhaktas visada turi suvokti savo dvasinę prigimtį. Apie tai byloja žodis *atmavān*. Jam nevalia užmiršti, kad svarbiausias jo rūpestis – dvasinė pažanga, t.y. Kṛṣṇos sąmonės ugdymas. Bhaktas neturėtų nusileisti iki nemokšų, tapatinančių save su kūnu ar protu, lygio. Žodis *ātmā* reiškia „kūnas“ arba „protas“. Šiame kontekste žodis *atmavān* nurodo, kad bhaktas turėtų būti susitvardęs, turėtų visada išlaikyti sąmonės grynumą ir atminti, kad jis yra dvasinė siela, o ne materialus kūnas ir protas. Tai yra būtinos sąlygos norint pasiekti pažangos Kṛṣṇos sąmonėje.

9 TEKSTAS

सानुबन्धे च देहेऽस्मिन्नकुर्वन्नसदाग्रहम् ।
ज्ञानेन दृष्टतत्त्वेन प्रकृतेः पुरुषस्य च ॥ ९ ॥

sānubandhe ca dehe 'sminn akurvann asad-āgraham
jñānena dr̥ṣṭa-tattvena prakṛteḥ puruṣasya ca

sa-anubandhe – kūniškaisiais saitais; *ca* – ir; *dehe* – prie kūno; *asmin* – tai; *akurvan* – nedarydamas; *asad-āgraham* – kūniškoji būties samprata; *jñānena* – žinių pagalba; *dr̥ṣṭa* – išvydęs; *tattvena* – realybę; *prakṛteḥ* – materijos; *puruṣasya* – dvasios; *ca* – ir.

Mokslas apie dvasios ir materijos skirtumus padeda bhaktui išsiugdyti įžvalgumą. Jam nederėtų bergždziai tapatinti savęs su kūnu, prisirišant prie to, kas su juo susiję.

Komentaras: Sąlygotos sielos yra linkusios tapatinti save su kūnu, laikyti, kad kūnas – tai „aš“, o tai, kas kūną supa ar kuo kūnas naudojasi vadinti „mano“. Sanskrite tai vadinama *aham mamatā*, tai ir yra svarbiausia sąlygoto gyvenimo priežastis. Reikia stengtis suvokti, kad aplinkinis pasaulis yra materijos ir dvasios sąjunga. Turėtume išmokti skirti materiją ir dvasią, suvokti jų prigimtį, tapatinti save su dvasia, o ne su materija. Pažinę šį mokslą, mes atsikratysime iliuzinės, kūniškosios būties sampratos.

10 TEKSTAS

निवृत्तबुद्ध्यवस्थानो दूरीभूतान्यदर्शनः ।
उपलभ्यात्मनात्मानं चक्षुषेवार्कमात्मदृक् ॥१०॥

*nivr̥tta-buddhy-avasthāno dūri-bhūtānya-darśanaḥ
upalabhyātmanātmānaṁ cakṣuṣevārkam ātma-dṛk*

nivr̥tta – pakilęs virš; *buddhi-avasthānaḥ* – materialios sąmonės lygių; *dūri-bhūta* – toliau; *anya* – kitų; *darśanaḥ* – būties sampratų; *upalabhya* – suvokęs; *ātmanā* – apvalytu intelektu; *ātmānam* – savo tikrąjį „aš“; *cakṣuṣā* – savo akimis; *iva* – kaip; *arkam* – saulė; *ātma-dṛk* – suvokęs save.

Bhaktas turėtų pakilti iki transcendentinio sąmoningumo, pranokti materialios sąmonės lygius, atsiriboti nuo kitų būties sampratų. Tokiu būdu atsikratęs klaidingos savimonės jis išvys savo tikrąjį „aš“, kaip kad mato saulę, spindinčią danguje.

Komentaras: Materialistiškai suvokiančio pasaulį žmogaus sąmonė veikia trejopai. Vienaip ji veikia, kai mes būdraujame, kitaip – kai miegame, dar kitaip – kai pasineriame į gilų miegą. Norint išsiugdyti Kṛṣṇos sąmonę, būtina pakilti aukščiau šių trijų materialios sąmonės veiklos formų. Siekiant šio tikslo būtina atsiriboti nuo pašalinių vaizdinių ir sutelkti visas savo mintis į Kṛṣṇą, Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Šis būvis vadinasi *dūri-bhūtānya-darśanaḥ*: Kṛṣṇos sąmonės tobulumą pasiekęs žmogus visur regi tik Kṛṣṇą. „Caitanya-caritāmṛtoje“ nurodyta, kad tobulumo pasiekusio bhakto akiratin patenka įvairūs judantys ir nejudantys objektai, tačiau visur aplinkiniame pasaulyje jis regi Kṛṣṇos energijos veikimo formas. Prisiiminęs Kṛṣṇos energiją, jis iškart prisimena Kṛṣṇą Jo asmens pavidalu.

Todėl aplinkiniame pasaulyje bhaktas mato tik Kṛṣṇą. „Brahma-sāmhitoje“ (5.38) teigiama, kad žmogus, kurio akys suteptos meilės Kṛṣṇai balzamu (*premāñjana-cchurita*), nuolat regi Kṛṣṇą, mato Jį savo širdyje ir jį supančiame pasaulyje. Šią mintį patvirtina ir pastarasis posmas: žmogus turi atsiriboti nuo visų būties sampratų ir tik tada galės atsikratyti klaidingos savimonės ir suvoks save kaip Viešpaties amžinąjį tarną. *Cakṣuṣevārkam*: iki galo suvokęs Kṛṣṇą, žmogus mato Kṛṣṇą ir Jo energijas, taip pat aiškiai kaip saulę danguje. Taip į pasaulį žvelgiantį žmogų vadina *ātma-dṛk*, dvasiškai susivokusiu. Atsikračius klaidingos savimonės, verčiančios mus sutapatinti save su materialiu kūnu, galime išvengt tikrąją dalykų prigimtį. Išsiugdžius toki matymą, apsivalo ir mūsų juslės. O joms apsivalius, prasideda tikroji tarnystė Viešpačiui. Užuo bandžius užgniauzti juslių aktyvumą, reikia atsikratyti klaidingos savimonės ir liautis tapatinti save su kūnu. Kai žmogus nebetapatina savęs su kūnu, jo juslės apsivalo, o joms apsivalius, jis gali iš tikrųjų užsiimti pasiaukojimo tarnyste.

11 TEKSTAS

मुक्तलिङ्गं सदाभासमसति प्रतिपद्यते ।
सतो बन्धुमसच्चक्षुः सर्वानुस्यूतमद्वयम् ॥११॥

mukta-liṅgam sad-ābhāsam asati pratipadyate
sato bandhum asac-cakṣuḥ sarvānusyūtam advayam

mukta-liṅgam – transcendentinis; *sat-ābhāsam* – atsispindėdamas; *asati* – klaidingoje savimonėje; *pratipadyate* – suvokia; *sataḥ bandhum* – materialios priežasties pagrindą; *asat-cakṣuḥ* – iliuzinės energijos akis (ta, kuri parodo); *sarva-anusyūtam* – glūdi visur; *advayam* – vienintelis.

Iššivadavimą pasiekusi siela suvokia Absoliutų Dievo Asmenį, transcendentinį Viešpatį, kurio pavidalas atsispindi net ir klaidingoje savimonėje. Jis yra materialios pasaulio priežasties pagrindas, glūdi visur, yra vienas vienintelis, absoliutas, iliuzinės energijos akis.

Komentaras: Tyraširdis bhaktas mato Aukščiausiajį Dievo Asmenį visuose materialaus pasaulio objektuose. Materialiuose objektuose Viešpats atsispindi, tačiau tyraširdis bhaktas gali suvokti, kad vienintelis šviesos spindulys materialios iliuzijos pasaulio tamsoje tėra Aukščiausiasis Viešpats, kuris yra visa ko pagrindas. „Bhagavad-gītoje“ teigiama, jog materiali kūrinija

kyla iš Viešpaties Kṛṣṇos, tai patvirtinta „Brahma-saṁhitoje“ – Kṛṣṇa yra visų priežasčių priežastis. „Brahma-saṁhitoje“ teigiama, kad visur esantis Aukščiausiasis Viešpats glūdi ne tik šiame, bet ir kituose pasauliuose, kiekviename kūrinijos atome, nors visada lieka vienas vienintelis. Posmo žodis *advayam*, „vienintelis“, liudija, kad Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra nedalomas, nors glūdi visuose pasaulio objektuose, net ir mažiausiame atome. Apie Jo visabūtiškumą pasakoja kitas tekstas.

12 TEKSTAS

यथा जलस्थ आभासः स्थलस्थेनावदृश्यते ।
स्वाभासेन तथा सूर्यो जलस्थेन दिवि स्थितः ॥१२॥

yathā jala-stha ābhāsaḥ sthala-sthenāvadr̥śyate
svābhāseṇa tathā sūryo jala-sthena divi sthitaḥ

yathā – kaip; *jala-sthaḥ* – esantis vandenyje; *ābhāsaḥ* – atspindys; *sthala-sthena* – ant sienos; *avadr̥śyate* – patiriamas; *sva-ābhāseṇa* – savo atspindžiu; *tathā* – tokiu būdu; *sūryaḥ* – saulė; *jala-sthena* – esanti vandenyje; *divi* – danguje; *sthitaḥ* – yra.

Apie Aukščiausiojo Viešpaties buvimą galime spręsti lygiai taip pat kaip sprendžiame apie saulės buvimą, matydami jos atspindį vandenyje arba šio atspindžio raibuliavimą kambario sienoje, nors pati saulė spindi aukštai danguje.

Komentaras: Tiklesnį pavyzdį sunku ir surasti. Saulė spindi aukštai danguje toli nuo žemės paviršiaus, tačiau jos atspindį mes matome puodynėje su vandeniu, stovinčioje kambario kampe. Kambaryje prietema ir saulė spindi labai aukštai danguje, yra toli nuo kambario, tačiau jos atspindžio vandenyje atšvaitai apšviečia kambarį ir išsklaido jame tvyrančią prietamą. Tyraširdis bhaktas suvokia, kad Aukščiausiasis Dievo Asmuo glūdi visur, kad Jis atsispindi Savo energijoje. „Viṣṇu Purāṇoje“ pasakyta, kad lygiai kaip ugnies buvimą išduoda jos skleidžiama šiluma ir šviesa, taip ir vienabūčio Aukščiausiojo Viešpaties buvimą pasaulyje jaučiame todėl, kad įvairios Jo energijos persmelkia visą būtį. „Īsopanišadoje“ patvirtinta, kad išvadavimą pasiekusi siela visur jaučia Viešpaties buvimą, lygiai kaip mes matome saulės šviesą ir jos atšvaitus, nors pati saulė tuo metu būna labai toli nuo žemės.

13 TEKSTAS

एवं त्रिवृदहङ्कारो भूतेन्द्रियमनोमयैः ।
स्वाभासैर्लक्षितोऽनेन सदाभासेन सत्यद्रक् ॥१३॥

*evam trivṛd-ahāṅkāro bhūtendriya-manomayaiḥ
svābhāsair lakṣito 'nena sad-ābhāseṇa satya-drk*

evam – taip; *tri-vṛt* – trejopa; *ahāṅkārah* – klaidinga savimonė; *bhūta-indriya-manaḥ-mayaiḥ* – susidedantis iš kūno, juslių ir proto; *sva-ābhāsaiḥ* – savo atspindžiais; *lakṣitaiḥ* – atsiveria; *anena* – tuo; *sat-ābhāseṇa* – Brahmano atspindys; *satya-drk* – suvokusi save siela.

Tokiu būdu dvasiškai susivokusi siela pirma atsispindi trejopoje savimonėje, po to kūne, juslėse ir prote.

Komentaras: Sąlygota siela laiko save kūnu, tuo tarpu išsivadavusi siela žino: „Aš ne kūnas, o dvasinė siela.“ Mintį „aš esu“ vadina savimone, arba savojo „aš“ prigimties suvokimu. Kai žmogus mano „aš esu kūnas“ arba „viskas, kas susiję su kūnu, priklauso man“, šios sąvokos kyla iš klaidingos savimonės. Tačiau kai gyvoji būtybė dvasiškai susivokia ir laiko save amžinu Viešpaties tarnu, toks savo prigimties suvokimas vadinamas tikrąja savimone. Pirmoji samprata kyla iš trijų materialios gamtos *gunų*: dorybės, aistros ir neišmanymo, o antroji vadinasi tyros dorybės būvis, *śuddha-sattva* arba *vāsudeva*. Kalbėdami apie būtinybę atsikratyti savimonės, mes turime galvoje klaidingą savimonę, nes tikroji savimonė yra amžina. Kai gyvosios būtybės „aš“ atsispindi kūno ir proto apvalkaluose, su kuriais ji save tapatina, gyvoji būtybė vadinama sąlygota siela, tačiau kai „aš“ atsispindi grynoje tikrosios savimonės terpėje, gyvoji būtybė vadinama išsivadavusia siela. Taigi pirmiausia reikia apvalyti savo sąmonę ir liautis tapatinti save su materialiais, mums priklausančiais objektais, po to surasti savo vietą, suvokti savo santykius su Aukščiausiuoju Viešpačiu, suprasti savo priklausomybę nuo Jo. Sąlygotoje būsenoje egzistuojanti gyvoji būtybė žvelgia į pasaulio daiktus kaip į savo juslinių malonumų objektus, o išsivadavusi siela naudojasi jais tarnaudama Aukščiausiam Viešpačiui. Todėl tas, kuris yra įsisąmoninęs Kṛṣṇą, su pasiaukojimu Jam tarnauja, pasiekia tikrą išvadavimą. Jei tyra iš prigimties siela ima ir atmeta daiktus materialiu lygiu, arba tuštumos ar beasmenio Brahmano suvokimo būvyje, ji elgiasi ne pagal savo prigimtį.

Įsigilinęs į tyrą sielos prigimtį, *satya-drk*, žmogus aplinkiniame pasaulyje visur mato Aukščiausiojo Dievo Asmens atspindį. Tai gali paaiškinti toks

pavyzdys. Kai sąlygota siela žvelgia į puikią rožę, jai iškart kyla noras ją pasimėgauti. Tai viena iš požiūrio į pasaulį formų. Tačiau išsivadavusi siela žvelgia į gelę kaip į Aukščiausiojo Viešpaties atspindį ir todėl mąsto taip: „Ši puiki gelė pražydo veikiamą aukštesniosios Aukščiausiojo Viešpaties energijos, vadinasi ji priklauso Aukščiausiajam ir turi būti panaudota Jo tarnystėje.“ Štai tokie du pasaulėjautos tipai. Sąlygota siela žvelgdama į gelę mąsto apie savo malonumą, o bhaktas galvoja kaip ją panaudoti tarnaujant Viešpačiui. Analogiškai mes galime matyti Aukščiausiojo Viešpaties atspindžius savo julsėse, kūne, prote – visame aplinkiniame pasaulyje. Kas žvelgia į pasaulį teisingai, tas viską gali panaudoti tarnaudamas Viešpačiui. „Bhakti-rasāmṛta-sindhu“ rašoma, kad bhaktas, kuris panaudojo tarnaudamas Viešpačiui viską, savo gyvybės energiją kartu su protu ir kalbos dovana, arba labai trokšta, kad visa tai tarnautų Viešpačiui, nepriklausomai nuo savo socialinės padėties, yra išsivadavusi siela (*satya-drk*). Toks žmogus teisingai suvokia dalykų esmę.

14 TEKSTAS

भूतसूक्ष्मेन्द्रियमनोबुद्ध्यादिष्विह निद्रया ।

लीनेष्वसति यस्तत्र विनिद्रो निरहङ्क्रियः ॥१४॥

*bhūta-sūkṣmendriya-mano- buddhy-ādiṣv iha nidrayā
līneṣv asati yas tatra vinidro nirahaṅkriyaḥ*

bhūta – materialiais pradais; *sūkṣma* – malonumų objektais; *indriya* – materialiomis julsėmis; *manaḥ* – protu; *buddhi* – intelektu; *ādiṣu* – ir t.t.; *iha* – čia; *nidrayā* – miego; *līneṣu* – apimtas; *asati* – neišreikštu; *yaḥ* – kuris; *tatra* – ten; *vinidraḥ* – pabudęs; *nirahaṅkriyaḥ* – atsikratęs klaidingos savimonės.

Nors iš pažiūros atrodo, kad bhaktą supa materijos pradai, materialių malonumų objektai, materialios julsės, materialus protas ir intelektas, jį vis dėlto reikia laikyti pabudusiu ir atsikračiusiu klaidingos savimonės.

Komentaras: „Bhakti-rasāmṛta-sindhu“ Rūpa Gosvāmīs rašo, kad išvadavimą galima pasiekti dar egzistuojant materialiu kūnu, o pastarajame posme ši mintis atskleista plačiau. Išsivadavimą pasiekusi gyvoji būtybė (*satya-drk*), t.y. gyvoji būtybė suvokianti savo padėtį sąsajoje su Aukščiausiojo Viešpačiu, iš pažiūros gali atrodyti apsupta penkių materijos pradų, penkių materialių julslių objektų, dešimties pažinimo ir vykdomųjų organų, proto ir intelekto, bet nepaisant to, ją reikia laikyti pabudusia ir atsikračiusia klaidingos savimonės įtakos. Pažymėtinas posmo žodis *līna*. Filosofai

māyāvādžiai siekia pasinerti į beamsenę Brahmano šviesą, tai jų galutinis tikslas. Apie pasinėrimą kalbama ir pastarajame posme. Tačiau kai gyvoji būtybė pasineria į dvasinę ar materialią būtį, ji visada išlaiko savo individualybę. Jīva Gosvāmīs iliustruoja šią mintį, pateikdamas pavyzdį apie žalią paukštį, tupintį ant medžio šakos: iš pažiūros atrodo, kad žalias paukštis susilieja su lapijos žaluma, tačiau jis vis dėlto nepraranda savo individualumo. Analogiškai, susilieję su materija arba dvasine būtimi, savo individualumo nepraranda ir gyvoji būtybė. Bet tikrąjį savo individualumą gyvoji būtybė atgauna kai suvokia esanti Aukščiausiojo Viešpaties amžinas tarnas. Ši mintis buvo pasakyta Viešpaties Caitanyos lūpomis. Atsakydamas į Sanātanos Gosvāmio klausimą Jis labai aiškiai nurodė, kad *gyvoji esybė yra amžinas Kṛṣṇos tarnas*. „Bhagavad-gītoje“ Kṛṣṇa tai patvirtina teigdamas, kad gyvoji esybė yra Jo amžina neatsiejama dalelytė. Dalelytės paskirtis – tarnauti visumai, tarnystėje visumai ji įkūnija savo individualybę. Tai matome net ir materialiam pasaulyje, kuriame gyvoji esybė yra panirusi į materiją. Grubusis gyvosios esybės kūnas sudarytas iš penkių pradų, o subtilusis iš intelekto, proto, klaidingos savimonės ir negrynos sąmonės. Gyvoji esybė turi penkis pažinimo ir penkis vykdomuosius organus. Taigi ji yra apsupta materijos, tačiau ir tokioje dvidešimt keturių materijos pradų apsuptyje gyvoji esybė vis dėlto išlieka amžinas Viešpaties tarnas. Kad ir kur atsidurtų Viešpaties tarnas, dvasiniame ar materialiam pasaulyje, jį reikia laikyti išsivadavusia siela. Tokia yra dvasios autoritetų nuomonė ir ji patvirtinta pastarajame posme.

15 TEKSTAS

मन्यमानस्तदात्मानमनष्टो नष्टवन्मृषा ।
नष्टेऽहङ्कारेण द्रष्टा नष्टवित्त इवातुरः ॥१५॥

*manyamānas tadātmānam anaṣṭo naṣṭavan mṛṣā
naṣṭe 'haṅkaraṇe draṣṭā naṣṭa-vitta ivāturaḥ*

manyamānaḥ – manydama; *tadā* – tuomet; *ātmānam* – save; *anaṣṭaḥ* – nors ir neprapuolusi; *naṣṭa-vat* – prapuolęs; *mṛṣā* – klysta; *naṣṭe ahaṅkaraṇe* – netekusi savimonės; *draṣṭā* – stebėtojas; *naṣṭa-vittaḥ* – to, kas prarado turtą; *iva* – tarsi; *āturaḥ* – sielvartaujantis.

Gyvoji esybė aiškiai jaučia esanti stebėtoja, tačiau gilaus miego metu jos savimonė išnyksta ir ji klaidingai mano, kad išnyko pati tarytum žmogus, kuris praradęs turtą graužiasi manydamas, kad jam atėjo galas.

Komentaras: Tiktai dėl neišmanymo gyvajai esybei gali pasirodyti, kad jai atėjo galas. Ieškodama tiesos gyvoji esybė gauna savo prigimtine vietą, dvasinę egzistenciją, tuomet ji suvokia, kad niekada nepražus. Posme šią mintį iliustruoja tinkamas pavyzdys: *naṣṭa-vitta ivāturaḥ* – savo turtą praradusiam žmogui kyla mintis, kad jis pražuvo, nors pražuvo ne jis, o jo pinigai. Tačiau žmogus galvoja vien apie pinigus, t.y. tapatina save su jais, ir mano, kad jam pačiam atėjo galas. Analogiškai, kai mes klaidingai tapatiname save su materija, kuri yra mūsų veiklos laukas, mums rodo, kad viskam atėjo galas, nors iš tikrųjų taip nėra. Kai žmogaus širdyje atsiskleidžia amžinas žinojimas, jis suvokia esąs amžinas Viešpaties tarnas ir gauna tai, kas jam skirta. Gyvoji esybė niekada nepražus. Gilaus miego būsenoje žmogus užsimiršta, jam atrodo, kad jis tapo kažkuo kitu arba apskritai liovėsi egzistavęs, nors iš tikrųjų jo „aš“ niekur neišnyksta. Mintis apie nebūtį kyla iš klaidingos savimonės ir šioje būsenoje jis bus tol, kol nesuvoks, kad yra amžinas Viešpaties tarnas. Filosofų *māyāvādžių* idėja apie susiliejamą su Aukščiausiuoju Viešpačiu – dar vienas klaidingos savimonės veikiamo savojo „aš“ praradimo pavyzdys. Jei žmogus skelbiasi esąs Aukščiausiasis Viešpats, tai dar nereiškia, kad jis tapo Dievu. Tai paskutiniai spąstai, kuriuos *māyā* spendžia gyvosios esybės kelyje. Tas, kuris laiko save lygiaverčiu Viešpačiui arba tariasi esąs Pats Aukščiausiasis Viešpats yra veikiamas klaidingos savimonės.

16 TEKSTAS

एवं प्रत्यवमृश्यासावात्मानं प्रतिपद्यते ।

साहङ्कारस्य द्रव्यस्य योऽवस्थानमनुग्रहः ॥१६॥

evam pratyavamṛśyāsāv ātmānam pratipadyate
sāhaṅkārasya dravyasya yo 'vasthānam anugrahaḥ

evam – taip; *pratyavamṛśya* – suvokęs; *asau* – tas žmogus; *ātmānam* – savo „aš“; *pratipadyate* – suvokia; *sa-ahaṅkārasya* – atsidūręs klaidingos savimonės poveikyje; *dravyasya* – padėtyje; *yaḥ* – kas; *avasthānam* – prieglobstyje; *anugrahaḥ* – esančiame.

Kai pasiekęs brandų pažinimą žmogus suvokia savąjį „aš“, jam tampa aišku kokioje padėtyje klaidingos savimonės veikiamas jis atsidūrė.

Komentaras: Filosofai *māyāvādžiai* teigia, kad tobulėdama gyvoji būtybė galų gale praranda savo individualybę, susilieja su būtimi ir skirtumai tarp pažinimo, pažįstančiojo ir pažinimo objekto išnyksta. Tačiau nuodugnai

išanalizavę jų teiginius mes išitikinsime, jog jie yra klaidingi. Gyvoji būtybė visada išlaiko savo individualybę, net kai mano, jog trys būties kategorijos: pažįstantysis, pažinimo objektas ir žinojimas – susilieja į vieną kategoriją. Pati idėja apie trijų kategorijų susiliejimą yra savotiška žinojimo forma, ir jei pažįstantis subjektas toliau egzistuoja, kaip galima teigti, kad pažįstantis subjektas, žinojimas ir pažinimo objektas susilieja išvien? Individuali siela pažinusi tiesą išlaiko savo individualybę, išlaiko ir materialiam, ir dvasiniame pasaulyje. Vienintelis skirtumas tarp dvasinio ir materialaus pasaulio šiuo atžvilgiu yra savojo „aš“ samprata. Materialią sampratą mums diktuoja klaidinga savimonė, tuomet gyvoji būtybė tapatina save su materija ir klaidingai suvokia pasaulį. Šis klaidingas suvokimas yra esminis sąlygotos būties principas. O kai klaidinga savimonė apivalo, žmogus suvokia pasaulį toki, koks jis yra, ir pasiekia išvadavimą.

„Īsopanišadoje“ teigiama, kad visa būtis priklauso Viešpačiui: *Īśāvāsyam idam sarvam*. Viskas kyla iš Aukščiausiojo Viešpaties galios. Ši mintis patvirtinta ir „Bhagavad-gītoje“. Kadangi pasaulį sukūrė Viešpaties galia ir Jo galia yra pasaulio atrama, Viešpaties galia yra tapati Jam Pačiam, ir vis dėlto Viešpats sako: „Manęs ten nėra.“ Gyvajai būtybei, suvokusiai savo prigimtį, atsiskleidžia būties paslaptis. Pasaulėžiūra, pagrįsta klaidinga savimone, sąlygoja gyvają būtybę, o gebėjimas matyti pasaulį toki, koks jis yra iš tikrųjų, atneša jai išvadavimą. Čia vertėtų prisiminti pavyzdį, pateiktą ankstesniame posme: kai visos žmogaus mintys sukasi apie pinigus, praradamas juos jis mano, kad jam pačiam atėjo galas. Tačiau iš tikrųjų jis ir jo pinigai nėra viena ir tas pats, pinigai jam nepriklauso. Kai suvokiame savo tikrąją esmę, mums tampa aišku, kad pinigai nėra nei vienos individualios sielos ar gyvosios būtybės nuosavybė, kad jie nėra žmogaus pastangų rezultatas. Iš esmės kalbant, visi pasaulio turtai priklauso Aukščiausiam Viešpačiui, todėl jie negali pražūti. Kol žmogus klaidingai laikys save džiaugsmo subjektu arba Dievu, jis bus sąlygotas materialia būties samprata. Vos tik gyvoji būtybė atsikrato klaidingos savimonės, ji iškart pasiekia išvadavimą. „Bhāgavatam“ žodžiais *mukti*, išvadavimas, yra gyvosios būtybės sugrįžimas į savo prigimtinių būvi.

17 TEKSTAS

देवहूतिरुवाच

पुरुषं प्रकृतिर्ब्रह्मन्न विमुञ्चति कर्हिचित् ।

अन्योन्यापाश्रयत्वाच्च नित्यत्वादनयोः प्रभो ॥१७॥

*devahūtir uvāca
puruṣam prakṛtir brahman na vimuñcati karhicit
anyonyāpāśrayatvāc ca nityatvād anayoḥ prabho*

devahūtiḥ uvāca – Devahūti tarė; *puruṣam* – dvasinė siela; *prakṛtiḥ* – materiali gamta; *brahman* – o brahmane; *na* – ne; *vimuñcati* – išleisti; *karhicit* – bet kuriuo metu; *anyonya* – viena prie kitos; *apāśrayatvāt* – dėl prisirišimo; *ca* – ir; *nityatvāt* – amžino; *anayoḥ* – jų abiejų; *prabho* – o mano Viešpatie.

Śrī Devahūti paklausė: Brangus brahmane, ar gali materiali gamta išleisti dvasinę sielą į laisvę? Juk materiali gamta ir dvasinė siela susijusios amžinai, kaip jos gali atsiskirti viena nuo kitos?

Komentaras: Šiame posme Kapiladevos motina, Devahūti, pateikė savo pirmąjį klausimą. Net jei gyvoji būtybė suvokia, jog dvasinė siela skirtinga nuo materijos, atsieti dvasią nuo materijos nepadės nei sausa spekuliatyvi filosofija, nei objektyvi tiesos pažinimo teorija. Siela priklauso Aukščiausiojo Viešpaties paribio galiai, o materija yra Jo išorinė galia. Dėl tų ar kitų priežasčių amžinosios galios susijungė išvien ir atskirti jas vieną nuo kitos yra nepaprastai sunku. Kyla klausimas, kaip tokiu atveju individualiai sielai pelnyti išvadavimą? Patirtis rodo, kad sielai pasitraukus iš kūno, kūnas liaujasi egzistavęs, o be kūno nelieka prielaidų įtikėti sielos egzistavimu. Gyvybė turi išreikštą pavidalą tol, kol siela ir kūnas yra susijungę išvien. Tačiau kai siela atsiskiria nuo kūno, ir kūnas, ir siela praranda išreikštą pavidalą. Klausime, kurį Kapiladevai iškėlė Devahūti, jaučiama tuštumos filosofijos įtaka. Šios filosofijos šalininkai teigia, jog sąmonę gimdo materijos pradų sąveika, o kai sąmonė užgęsta, išnyksta materialus jos egzistencijos pagrindas, tad, iš esmės kalbant, egzistuoja vien tuštuma. *Māyāvādos* filosofijoje toks sąmonės nebuvimas apibrėžiamas žodžiu *nirvāna*.

18 TEKSTAS

यथा गन्धस्य भूमेश्च न भावो व्यतिरेकतः ।
अपामं रसस्य च यथा तथा बुद्धेः परस्य च ॥१८॥

*yathā gandhasya bhūmeś ca na bhāvo vyatirekataḥ
apām rasasya ca yathā tathā buddheḥ parasya ca*

yathā – kaip; *gandhasya* – kvapas; *bhūmeḥ* – žemės; *ca* – ir; *na* – ne; *bhāvaḥ* – egzistavimas; *vyatirekataḥ* – atsietas; *apām* – vanduo; *rasasya* –

skonis; *ca* – ir; *yathā* – kaip; *tathā* – taip; *buddheḥ* – intelekto; *parasya* – nuo sąmonės; *ca* – ir.

Kaip žemės kvapas negali egzistuoti be žemės ar vandens skonis – be vandens, taip ir intelektas negali egzistuoti atskirai nuo sąmonės.

Komentaras: Čia pateiktas pavyzdys, kad kvapas yra būdingas visiems materialiams objektams. Kvapą turi ir gėlė, ir žemė, žodžiu, viskas šiame pasaulyje turi kvapą. Jei kvapą atimtume iš materijos, materija jau nebebūtų materija. Vanduo be skonio jau nebebūtų vanduo, lygiai kaip ugnis be šilumos nebūtų ugnimi. Taigi kalbėdami apie dvasią negalime jos atsieti nuo intelekto.

19 TEKSTAS

अकर्तुः कर्मबन्धोऽयं पुरुषस्य यदाश्रयः ।
गुणेषु सत्सु प्रकृतेः कैवल्यं तेष्वतः कथम् ॥१९॥

akartuḥ karma-bandho 'yaṁ puruṣasya yad-āśrayaḥ
guṇeṣu satsu prakṛteḥ kaivalyaṁ teṣv ataḥ katham

akartuḥ – būti pasyviu vykdytoju; *karma-bandhaḥ* – karminės veiklos nelaisvės; *ayaṁ* – tai; *puruṣasya* – sielos; *yad-āśrayaḥ* – saistomos *guṇuḥ*; *guṇeṣu* – kol *guṇos*; *satsu* – egzistuoja; *prakṛteḥ* – materialios gamtos; *kaivalyam* – laisvė; *teṣu* – tos; *ataḥ* – tiek, kiek; *katham* – kaip.

Jeį tarsime, kad gyvoji būtybė tėra pasyvus vykdytojas, kaip siela gali pelnyti išvadavimą, jeigu jai daro įtaką ir ją saisto materija?

Komentaras: Net jei gyvoji esybė siekia nusiplauti materijos suteptį ir ištrūkti iš materijos nelaisvės, tai padaryti jai yra labai sunku. Iš esmės kalbant, kai gyvoji esybė patenka materialios gamtos *guṇuḥ* įtakon, *guṇos* daro įtaką jos veiksmams, o pati gyvoji esybė tampa pasyvia. Apie tai kalbama „Bhagavad-gītoje“: *prakṛteḥ kriyamāṇāni guṇaiḥ* – gyvoji esybė veikia pakludama materialios gamtos *guṇoms*. Gyvoji esybė tariasi veikianti pati, bet, deja, ji yra pasyvi. Kitaip sakant, gyvoji esybė negali ištrūkti iš materialios gamtos nelaisvės, nes yra jos surakinta. Be to „Bhagavad-gītoje“ teigiama, kad iš materialios gamtos glėbio ištrūkti yra nepaprastai sunku. Žinoma galima įtikinėti save, kad būtis iš esmės yra tuštuma, kad Dievo nėra, o jei ir egzistuoja dvasia, tai ji neturi jokių asmenybės bruožų. Teorijų galima sukurti daug ir įvairių, tačiau jos vargu ar padės ištrūkti iš materialios gamtos nelaisvės. Devahūti teigia, jog žmogus gali filosofuoti kiek tik

nori, bet ar gali jis pelnyti išvadavimą, jei yra užburtas materialios gamtos? Atsakymą irgi galime atrasti „Bhagavad-gītoje“ (7.14): iš *māyos* glėbio gali ištrūkti tik tas, kuris atsidavė Aukščiausiojo Viešpaties Kṛṣṇos lotosinėms pėdoms (*mām eva ye prapadyante*).

Žingsnis po žingsnio Devahūti ima suvokti būtinybę atsiduoti Viešpačiui, todėl jos klausimai tampa vis prasmingesni. Kaip ištrūkti iš materijos nelaisvės? Kaip materialios gamtos *gunų* supančiotai gyvajai būtybei pasiekti grynai dvasinį sąmoningumą? Apie tai turėtų susimąstyti visi praktikuojantys vadinamąją meditaciją. Egzistuoja nemažai pseudojogų, kurie mąsto taip: „Aš – Aukščiausioji Dvasinė Siela. Aš valdau materialų pasaulį. Saulės judėjimą ir mėnulio patekėjimą lemia mano valia.“ Pseudojogai yra įsitikinę, kad taip mąstydami arba medituodami jie pelno išvadavimą, tačiau nepraėjus ir kelioms minutėms po tokio nevykusio meditacijos seanso pabaigos jie atsiduria materialios gamtos *gunų* valdžioje. Vos pasibaigus tokiam pretenzingam meditacijos seansui nevykęs *yogas* skuba numalšinti troškulį, išlenkti taurelę ar surūkyti cigaretę. Būdamas visiškai materialios gamtos nelaisvėje jis vis dėlto tariasi išsivadavęs iš *māyos*. Devahūti kelia šį klausimą vardan tų, kurie nepagrįstai teigia, jog jie yra „pasaulio bamba“ ir kad pasaulis iš esmės yra tuštuma, jog nėra nei nuodėmingų, nei dorybingų poelgių. Visas šias teorijas sukūrė ateistai. Iš esmės, tol, kol gyvoji esybė neatsiduos Aukščiausiojo Dievo Asmens valiai, kaip tai nurodo padaryti „Bhagavad-gītā“, ji negalės pelnyti išvadavimo ir ištrūkti iš *māyos* nelaisvės.

20 TEKSTAS

क्वचित्त्वावमर्शेन निवृत्तं भयमुल्बणम् ।
अनिवृत्तनिमित्तत्वात्पुनः प्रत्यवतिष्ठते ॥२०॥

*kvacit tattvāvarśeṇa nivr̥ttam bhayam ulbaṇam
anivr̥tta-nimittatvāt punaḥ pratyavatiṣṭhate*

kvacit – kai kuriais atvejais; *tattva* – fundamentalius principus; *avamarśeṇa* – mąstant apie; *nivr̥ttam* – išvengiant; *bhayam* – baimės; *ulbaṇam* – didelės; *anivr̥tta* – nesunaikinta; *nimittatvāt* – kadangi priežastis; *punaḥ* – vėl; *pratyavatiṣṭhate* – atsiranda.

Net jei gilindamasi į fundamentalius būties principus gyvoji būtybė kurį laiką gali išvengti materialios vergystės baisumų, nepašalinusi jos priežasčių visiškai išsivaduoti iš jos ji negali.

Komentaras: Materialios vergystės priežastis yra klaidinga savimonė, kuri verčia gyvąją būtybę siekti viešpatavimo materialiaame pasaulyje, nors siekdama jo, gyvoji būtybė pakliūva į materijos nagus. „Bhagavad-gītoje“ (7.27) pasakya: *icchā-dveṣa-samutthena*. Gyvajai esybei yra įgimti du siekiai. Vienas jų yra *icchā*, noras viešpatauti materialiaame pasaulyje, prilygti Aukščiausiam Viešpačiui. Visi mes trokštame būti svarbiausiais materialiaame pasaulyje. *Dveṣa* reiškia „pavydas“. Kai gyvoji esybė ima pavyduliauti Kṛṣṇai, Aukščiausiam Dievo Asmeniui, jai į galvą ateina mintis: „Kodėl Kṛṣṇa turėtų būti visų svarbiausias? Kuo aš blogesnis už Kṛṣṇą?“ Taigi, dvi šios ypatybės, troškimas tapti Dievu ir pavydas Jam, yra pirminės materialios vergystės priežastys. Kol koks nors filosofas, impersonalistas ar tuštumos filosofijos pasekėjas trokšta būti aukščiausiuoju, būties centru ar neigia Dievo buvimą, tol nebus pašalinta jo materialios vergystės priežastis, tad apie išvadavimą jis gali ir nesvajoti.

Devahūti svarsto labai išmintingai: „Teoriškai išanalizavęs materialią būti žmogus teigs, jog pažinimas jį išvadavo, tačiau iš tikrųjų jis tol negali išsivaduoti, kol nėra pašalinta materialios vergystės priežastis.“ „Bhagavad-gītā“ patvirtina, kad po daugybės gyvenimų skirtų filosofinėms tiesos paieškoms, žmogus gali atgauti savo pirminį sąmoningumą ir atsiduoti Aukščiausiam Viešpačiui, Kṛṣṇai, ir tikrai tokiu atveju jis iš tiesų pasiekia savo ieškojimų rezultata. Teorinė ir reali laisvė nuo materialios vergystės skiriasi kaip dangus ir žemė. „Bhāgavatam“ (10.14.4) teigiama, jog atmesdamas gera lemiantį pasiaukojimo tarnystės kelią ir besistengdamas filosofiniais apmąstymais pažinti tiesą, žmogus veltui švaisto savo brangų laiką (*kliṣyanti ye kevala-bodha-labdhave*). Vienintelis šių nesavanaudiškų pastangų rezultatas yra jo išlietas prakaitas. Vienintelis filosofinės tiesos paieškų rezultatas yra žmogaus nuovargis. „Śrīmad-Bhāgavatam“ teigiama, kad šios pastangos yra tiek pat beprasmiškos kiek ir tuščių pelų kūlimas, tikintis gauti ryžių. Taigi, spekuliatyvi filosofija negali padėti mums ištrūkti iš materialios vergystės, nes ji nepašalina vergystės priežasčių. Tik pašalinus priežastį, neliuka pasekmių. Apie tai Aukščiausiasis Dievo Asmuo kalbės tolimesniuose posmuose.

21 TEKSTAS

श्रीभगवानुवाच

अनिमित्तनिमित्तेन स्वधर्मेणामलात्मना ।

तीव्रया मयि भक्त्या च श्रुतसम्भृतया चिरम् ॥२१॥

śrī-bhagavān uvāca
animitta-nimittena sva-dharmenāmalātmanā
tīvrayā mayi bhaktyā ca śruta-sambhṛtayā ciram

śrī-bhagavān uvāca – Aukščiausias Dievo Asmuo tarė; *animitta-nimittena* – netrokšdamas veiklos vaisių; *sva-dharma* – vykdydamas savo priedermę; *amala-ātmanā* – švariui protui; *tīvrayā* – rimtas; *mayi* – Man; *bhaktyā* – pasiaukojimo tarnyste; *ca* – ir; *śruta* – klausydamasis; *sambhṛtayā* – apdovanotas; *ciram* – ilgą laiką.

Aukščiausias Dievo Asmuo tarė: Išvadavimą žmogus pelnys jeigu nuoširdžiai praktikuos pasiaukojimo tarnystę ir ilgą laiką klausys Mano žodžių arba pasakojimų apie Mane. Kas tokiu būdu vykdyt savo priedermę, išvengs karmos pasekmių ir nusiplaus materijos suteptį.

Komentaras: Komentuodamas pastarąjį posmą Śrīdhara Svāmī teigia, jog sąlytis su materija pats savaime dar nėra gyvosios būtybės sąlygotumo priežastis. Sąlygotas gyvosios būtybės gyvenimas prasideda tada, kai ji pakliūva materialios gamtos *guṇų* įtakon. Jei žmogus turi kontaktų su policija, tai dar nereiškia, kad jis yra nusikaltėlis. Žmogus baudžiamas tada, kai padaro nusikaltimą, nors policija egzistavo dar prieš jį padarant. Lygiai taip materijos viešpatijoje egzistuojanti išsivadavusi siela nejučia jos poveikio. Nužengdamas į pasaulį Aukščiausiasis Dievo Asmuo sueina į sąlytį su materija, tačiau materija Jo neveikia. Mes turime veikti taip, kad būdami materijos viešpatijoje nepatirtume jos teršiančio negatyvaus poveikio. Lotosas auga vandenyje, tačiau ir lotosas, ir vanduo egzistuoja kas sau. Lygiai taip žmogus turėtų gyventi šiame pasaulyje ir apie tai posme kalba Pats Aukščiausiasis Viešpats Kapiladeva (*animitta-nimittena sva-dharmenāmalātmanā*).

Norint išvengti visų negandų ir nelaimių, pakanka atsidėti pasiaukojimo tarnystei. Posme aiškinama kaip pasirinkęs pasiaukojimo tarnystės kelią žmogus palaipsniui pasiekia dvasinę brandą. Pirmiausia jis turi apvalyti mintis, o pasiekęs gryno sąmoningumo būvį, vykdyti savo priedermę. Grynas sąmoningumas – tai Kṛṣṇos sąmonė. Taigi, savo priedermę jis turi vykdyti įsisąmoninęs Kṛṣṇą. Nėra reikalo keisti savo profesinės veiklos, tereikia įsitraukti į Kṛṣṇos sąmonės veiklą. Įsisąmonindamas Kṛṣṇą, vykdydamas savo pareigas, žmogus pats turi spręsti ar jo profesinė veikla teikia džiaugsmą Kṛṣṇai, Aukščiausiajam Dievo Asmeniui. Kitame „Bhāgavatam“ posme teigiama: *svanuṣṭhitasya dharmasya saṁsiddhir hari-toṣaṇam* – kiekvienas žmogus turi pareigas, tačiau jo veikla bus prasminga tik tuo atveju, jei ji teikia džiaugsmo Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, Hari. Antai Arjunos

pareiga buvo kovoti, o jo pareigos vykdymo kriterijus buvo Kṛṣṇos pasitenkinimas. Kṛṣṇa norėjo, kad jis dalyvautų mūšyje ir kovodamas vardan Viešpaties Arjuna iki galo įvykdė savo profesinę ir religinę pareigą. Ir priešingai, Arjunos veiksmai, kai prieš Kṛṣṇos valią jis norėjo atsakyti kovos, tikrai nebuvo pagirtini.

Kas siekia tobulumo, tas turi vykdyti savo pareigas bandydamas tuo patenkinti Kṛṣṇą. Žmogus turėtų ištraukti į Kṛṣṇos sąmonės veiklą, nes ji nesukuria karmos pasekmių (*animitta-nimittena*). Ši mintis patvirtinta ir „Bhagavad-gītoje“: *yajñārthāt karmaṇo 'nyatra* – reikia visada veikti vardan Yajños, t.y. savo veiksmais turime siekti patenkinti Višņu. Veiksmas, prieštaraujantis Višņu, arba Yajños, valiai, surakina gyvąją būtybę. Pastarajame posme Kapila Munis irgi kalba apie tai, jog iš materijos nelaisvės padės ištrūkti Kṛṣṇos sąmonės veikla, t.y. rimtai praktikuojama pasiaukojimo tarnystė. Rimtas požiūris į pasiaukojimo tarnystę atsiranda ilgai klausantis pasakojimų apie Viešpaties žygius. Pasiaukojimo tarnystė prasideda nuo kartojimo ir klausymosi. Žengiant pirmuosius pasiaukojimo tarnystės žingsnius, būtina bendrauti su bhaktais, klausytis jų pasakojimų apie transcendentinį Viešpaties nužengimą į šį pasaulį, apie Jo žygius, Jo pasitraukimą iš šio pasaulio, apie Jo mokymą ir t.t.

Šventraščių, *śruti*, yra du tipai. Vienas *śruti* tipas yra Paties Viešpaties žodžiai, o kitas – pasakojimai apie Viešpatį ir Jo bhaktus. Pirmajam tipui priklauso „Bhagavad-gītā“, antrajam – „Śrīmad-Bhāgavatam“. Norint išsiugdyti rimtą požiūrį į pasiaukojimo tarnystę būtina reguliariai klausytis šių šventraščių iš patikimų dvasios autoritetų. Kas klausosi šventraščių žodžių ir tokiu būdu tarnauja Viešpačiui, tas nusiplauna materijos suteptį. „Śrīmad-Bhāgavatam“ teigiama, kad pasakojimai apie Aukščiausiąjį Dievo Asmenį apvalo žmogaus širdį nuo nešvarybių, kurios kaupiasi veikiant trims materialios gamtos *gunoms*. Reguliariai klausantis šventraščių, žmogus atsikrato teršiančio geismo ir godumo poveikio, kuris reiškiasi troškimu semtis džiaugsmo materialiaame pasaulyje, viešpatauti jame. O tas, kuris atsikratė geismo ir godumo gyvena dorybėje ir pasiekia Brahmano pažinimo, arba dvasinio susivokimo būvį, kitaip sakant, transcendenciją. O pasiekti transcendenciją reiškia ištrūkti iš materijos nelaisvės.

22 TEKSTAS

ज्ञानेन दृष्टत्त्वेन वैराग्येण बलीयसा ।
तपोयुक्तेन योगेन तीव्रेणात्मसमाधिना ॥२२॥

*jñānena dr̥ṣṭa-tattvena vairāgyeṇa baliyāsā
tapo-yuktena yogena tīvreṇātma-samādhinā*

jñānena – turėdamas žinias; *dr̥ṣṭa-tattvena* – regėdamas Absoliučiąją Tiesą; *vairāgyeṇa* – atsižadėjęs pasaulio; *baliyāsā* – labai stiprus; *tapo-yuktena* – atlikdamas askezes; *yogena* – užsiimdamas mistine *yoga*; *tīvreṇa* – pilnai; *ātma-samādhinā* – pasineria į savąjį „aš“.

Pasiaukojimo tarnystę reikia praktikuoti apsiginklavus ryžtu, nepriekaištingomis žiniomis ir transcendentiniu matymu. Bhaktas privalo besąlygiškai atsižadėti pasaulio, tramdyti savo kūną ir praktikuoti mistinę yogą, tuomet jis galės visiškai pasinerti į savąjį „aš“.

Komentaras: Aklas tikėjimas, materialios emocijos ir teoriniai spėjimai nesuderinami su pasiaukojimo tarnyste ir Kṛṣṇos sąmone. Čia atskirai pažymėta, kad pasiaukojimo tarnystė reikalauja gilaus tiesos pažinimo, o jį pasiekia tik tas, kuris gilinasi į Absoliučią Tiesą. Absoliučios Tiesos pažinimas reikalauja transcendentinių žinių, kurios savo ruožtu skatina materialaus pasaulio atsižadėjimą. Žinojimu pagrįstas atsižadėjimas yra tvirtas, natūralus ir ilgalaikis. Šventraščiai teigia, kad kuo daugiau žmogus ugdo Kṛṣṇos sąmonę, tuo stipresnis tampa materijos atsižadėjimas, arba *vairāgya*. Jei žmogus negali atsisakyti materialių malonumų, tai reiškia, kad Kṛṣṇos sąmonės požiūriu jis netobulėja. Įsisąmoninusio Kṛṣṇą žmogaus atsižadėjimas taip sustiprėja, kad jokios iliuzinės pagundos negali jo atitraukti nuo pasiaukojimo tarnystės. Savitvarda, *tapasya*, yra pasiaukojimo tarnystės elementas. Dukart per mėnesį Ekādaśio dienomis, t.y. vienuoliktą dieną po pilnaties ir jaunaties, taip pat Viešpaties Kṛṣṇos, Rāmacandros, Caitanyos Mahaprabhu gimimo dienomis, bhaktas pasninkauja. Pasninko dienų per metus būna nemažai. O žodis *yogena* reiškia „sutrindant jusles ir protą“. *Yoga indriya-samyamaḥ*. *Yogena* suponuoja, kad bhaktas praktikuoja savitabą ir pažindamas save suvokia savo santykius su Supersiela. Taip tolydžio tvirtėja jo pasišventimas pasiaukojimo tarnystei, ir jokios materialios pagundos negali susilpninti jo tikėjimo.

23 TEKSTAS

प्रकृतिः पुरुषस्येह दह्यमाना त्वहर्निशम् ।
तिरोभविव्री शनकैरग्रेर्योनिरिवारणिः ॥२३॥

*prakṛtiḥ puruṣasyeha dahyamānā tv ahaḥ-nīśam
tiro-bhavitṛī śanakair agner yonir ivāraṇiḥ*

prakṛtiḥ – materialios gamtos įtakoje; *puruṣasya* – gyvoji esybė; *iha* – čia; *dahyamānā* – sudega; *tu* – bet; *ahaḥ-nīśam* – diena ir naktis; *tiraḥ-bhavitṛī* – atsitraukdama; *śanakair* – palaiapsniui; *agneḥ* – ugnis; *yonir* – atsiradimo priežastis; *iva* – kaip; *araṇiḥ* – žabai.

Materialios gamtos įtakon patekusi gyvoji esybė gyvena taip, tarsi nuolat būtų apimta liepsnų, tačiau nuoširdžiai atsidėjusi pasiaukojimo tarnystei ji gali išvengti materijos poveikio, panašiai kaip žabai, kurie yra ugnies priežastis, patys yra praryjami ugnies liepsnų.

Komentaras: Ugnis potencialiai egzistuoja žabuose. Kai susidaro palankios aplinkybės, ji išplieskia ir palaikant ugnį žabai, ugnies atsiradimo priežastis, patys pradingsta laužo liepsnose. Lygiai taip priežastis, dėl kurios sąlygota gyvoji esybė atsidūrė materialaus pasaulio kalėjime, yra jos troškimas viešpatauti materialiam pasaulyje ir jos pavydas Aukščiausiam Viešpačiui. Taigi svarbiausios gyvosios esybės ydos yra jos noras susiliesti su Aukščiausiuoju Viešpačiu ir viešpatauti materialiam pasaulyje. *Karmiai* siekia naudotis materialaus pasaulio resursais, pavergti materialią gamtą ir panaudoti ją savo tikslams, o *jñānīai*, t.y. materialiais malonumais nusivylę ir išsivadavimo siekiantys žmonės, trokšta susiliesti su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu ir pasinerti į beasmenę Brahmano šviesą. Šių abiejų ydų priežastis yra užsiteršimas materija. Nusiplauti materijos suteptį galima su pasiaukojimu tarnaujant Viešpačiui, kadangi pasiaukojimo tarnystei šios dvi ydos, troškimas viešpatauti materialiam pasaulyje ir susiliesti su Aukščiausiuoju Viešpačiu, nebūdingos. Tokiu būdu Kṛṣṇos sąmonės, pasiaukojimo tarnystės, ugnis kaip mat paverčia pelenais materialios būties priežastį.

Iš pažiūros į Kṛṣṇos sąmonę pasinėręs bhaktas atrodo kaip tikrų tikriausias *karmis*, nes jis yra pasinėręs į veiklą, tačiau savo poelgiais jis siekia pelnyti Aukščiausiojo Viešpaties prielankumą. Jo veikla vadinasi *bhakti*, pasiaukojimo tarnystė. Arjuna buvo karys, tačiau kaudamasis jis suteikė džiaugsmo Viešpačiui Kṛṣṇai ir tokiu būdu tapo Jo bhaktu. Kadangi siekdami pažinti Aukščiausiąjį Viešpatį bhaktai kaip ir *jñānīai* domisi filosofija, iš šalies jų veikla panaši į *jñānīų* veiklą, tačiau iš tikrųjų jie siekia pažinti dvasią ir transcendentinę veiklą. Taigi, nors ir lieka polinkis į filosofinį pažinimą, tačiau jis nesukuria karminėi veiklai ir empirinei filosofijai būdingų pasekmių, nes pasiaukojimo tarnystė yra praktikuojama vardan Aukščiausiojo Dievo Asmens.

24 TEKSTAS

भुक्तभोगा परित्यक्ता दृष्टदोषा च नित्यशः ।
नेधरस्याशुभं धत्ते स्वे महिम्नि स्थितस्य च ॥२४॥

*bhukta-bhogā parityaktā dṛṣṭa-doṣā ca nityaśaḥ
neśvarasyaśubham dhatte sve mahimni sthitasya ca*

bhukta – tai, kuo mėgaujamasi; *bhogā* – malonumas; *parityaktā* – atsisakius; *dṛṣṭa* – suvokusi; *doṣā* – ydingumą; *ca* – ir; *nityaśaḥ* – visuomet; *na* – ne; *iśvarasya* – nepriklausomo; *aśubham* – žalą; *dhatte* – ji sukelia; *sve mahimni* – savo didybėje; *sthitasya* – įsitvirtina; *ca* – ir.

Suvokusi savo troškimo viešpatauti materialiaame pasaulyje ydingumą ir atsisakiusi jo, gyvoji esybė pelno nepriklausomybę ir ima spindėti visa savo didybe.

Komentaras: Kadangi gyvoji esybė nėra tikroji visų materialaus pasaulio išteklių valdovė, visos jos pastangos įtvirtinti savo viešpatystę materialiaame pasaulyje neišvengiamai baigiasi nesėkme. Vilčių žlugimas skatina ją būti galingesne už paprastą gyvąją esybę, todėl susiliejimo su aukščiausiuoju džiaugsmo subjektu perspektyva jai tampa labai viliojanti. Tokiu būdu jos sąmonėje subręsta planas, žadantis jai dar didesnių malonumų.

Tikrai nepriklausoma gyvoji esybė tampa tik tada, kai pasiekia grynosios pasiukojimo tarnystės Viešpačiui būvį. Neišmanėliai nesuvokia, ką reiškia būti amžinu Viešpaties tarnu. Žodis „tarnas“ juos glumina, jie nesuvokia, kad tarnystė Viešpačiui neturi nieko bendro su tarnyste, įprasta materialiaame pasaulyje. Tapti Viešpaties tarnu yra pats didžiausias laimėjimas. Kas tai suvokia ir tokiu būdu atgauna savo prigimtinį būvį, amžino Viešpaties tarno būvį, tas pelno nepriklausomybę. Materijos įtakoje gyvoji esybė praranda nepriklausomybę. Dvasiniame pasaulyje visos gyvosios esybės yra visiškai nepriklausomos, todėl jų neveikia trys materialios gamtos *gunos*. Bhaktas pasiekia šį būvį ir suvokęs materialių malonumų ydingumą atsikrato materialių troškimų.

Bhaktas ir impersonalistas skiriasi tuo, kad impersonalistas ieškodamas amžinos palaimos siekia susilieti su Aukščiausiuoju, tuo tarpu bhaktas atmeta net pačią mintį apie malonumus ir praktikuoja transcendentinę meilės tarnystę Viešpačiui. Tarnystė Viešpačiui yra natūrali kiekvienos gyvosios esybės būseną. Atgavusi šią būseną, ji iškyla visa savo didybe, tampa *iśvara*, visiškai nepriklausoma. Tikrasis *iśvara* arba aukščiausiasis

īśvara, *īśvaraḥ paramaḥ*, t.y. esybė turinti visišką nepriklausomybę, yra Kṛṣṇa. O gyvoji esybė *īśvara* yra tik tada, kai ji tarnauja Viešpačiui. Kitaip sakant, transcendentinė palaima, kurią atneša meilės tarnystė Viešpačiui, suteikia jai realią nepriklausomybę.

25 TEKSTAS

यथा ह्यप्रतिबुद्धस्य प्रस्वापो बह्वनर्थभृत् ।
स एव प्रतिबुद्धस्य न वै मोहाय कल्पते ॥२५॥

*yathā hy apratibuddhasya prasvāpo bahv-anartha-bhṛt
sa eva pratibuddhasya na vai mohāya kalpate*

yathā – kaip; *hi* – išties; *apratibuddhasya* – tas, kas miega; *prasvāpaḥ* – sapnas; *bahv-anartha-bhṛt* – suteikiantis daugybę nemalonumų; *saḥ eva* – tas pats sapnas; *pratibuddhasya* – to, kas prabudo; *na* – ne; *vai* – žinoma; *mohāya* – suklaidinti; *kalpate* – galintis.

Miegant gyvosios būtybės sąmonė yra beveik visiškai aptemus, ji dažnai regi baisesius sapnus. Tačiau prabudusi ir atgavusi aiškų protą sapne matytų baisybių ji nelaiko tikrove.

Komentaras: Kai žmogus miega, jo sąmonė yra aptemus, sapne matyti vaizdai gali jam sukelti daug pergyvenimų ir nerimo, tačiau kai žmogus pabunda ir atsimenta ką matė sapne, jis jau taip nebesijaudina. Analogiškai ir tas, kuris dvasiškai susivokia, t.y. suvokia savo tikrus santykius su Aukščiausiuoju Viešpačiu, jaučiasi laimingas ir trys materialios gamtos *guṇos*, visų jo rūpesčių šaltinis, daugiau jo nebeveikia. Žmogus su aptemusia sąmone mano, jog pasaulis yra skirtas jo jusliniams malonumams, tačiau atgavęs aiškų protą, arba Kṛṣṇos sąmonę, jis aiškiai suvokia, kad pasaulis skirtas aukščiausio džiaugsmo subjekto malonumui, tuo skiriasi sapnas nuo pabudimo. Aptemusi sąmonė – tai miego būseną, o Kṛṣṇos sąmonė – pabudimas. Pasak „Bhagavad-gīto“ vienintelis absoliutus džiaugsmo subjektas yra Kṛṣṇa. Tas, kuris suvokia, jog Kṛṣṇa yra trijų pasaulių valdovas, gyvųjų būtybių draugas, pelno vidinę ramybę ir laisvę. Kol sąlygota siela to nesuvokia, ji ieškos malonumų aplinkiniame pasaulyje. Tokie materijos nelaisvėje esantys žmonės dažnai tampa humanistais, filantropais, vardan savo artimo jie steigia mokyklas ir ligonines. Visa tai yra iliuzija, nes materialiai veikla niekam negali atnešti gėrio. Tas, kuris nori padėti savo artimui,

turėtų stengtis pažadinti jame snaudžiančią Kršņos sąmonę. Kršņos sąmonę vadina *pratibuddha*, gryojo sąmoningumo būviu.

26 TEKSTAS

एवं विदिततत्त्वस्य प्रकृतिर्मयि मानसम् ।
युञ्जतो नापकुरुत आत्मारामस्य कर्हिचित् ॥२६॥

*evam vidita-tattvasya prakṛtir mayi mānasam
yuñjato nāpakuruta ātmārāmasya karhicit*

evam – tokiu būdu; *vidita-tattvasya* – tas, kas žino Absoliučiąją Tiesą; *prakṛtiḥ* – materiali gamta; *mayi* – į Mane; *mānasam* – protą; *yuñjataḥ* – sutelkęs; *na* – ne; *apakurute* – gali pakenkti; *ātma-ārāmasya* – tam, kas atranda malonumą savyje; *karhicit* – bet kuriuo metu.

Materiali gamta negali pakenkti tiesą patyrusiai sielai net jei ji yra ištraukusi į materialią veiklą, kadangi tokia siela žino tiesą apie Absoliutą ir visos jos mintys krypsta į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį.

Komentaras: Pasak Kapilos, bhaktas, kurio mintys sutelktos į Aukščiausiojo Dievo Asmens lotosines pėdas (*mayi mānasam*), vadinamas *ātmārāma* arba *vidita-tattva*. *Ātmārāma* reiškia „tas, kuris semiasi džiaugsmo savyje“ arba „tas, kuris semiasi džiaugsmo iš dvasinės sferos“. Žodis *ātmā* gali reikšti „kūnas“ arba „protas“, kai kalbama apie materiją, o kai šis žodis siejamas su tuo, kurio mintys krypsta į Aukščiausiojo Viešpaties lotosines pėdas, tuomet žodis *ātmārāma* reiškia „tas, kuris yra pasinėręs į tarnystę Aukščiausiajai Sielai“. Aukščiausioji Siela – tai Dievo Asmuo, o individuali siela – gyvoji esybė. Kai gyvoji esybė tarnauja Viešpačiui ir pelno Jo malonę, sakoma, kad tokia siela tapo *ātmārāma*. *Ātmārāmos* būvį pasiekia tik tas, kuris patyrė tiesą. O tiesa yra tokia – Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra džiaugsmo subjektas, o gyvosios esybės yra sukurtos tam, kad tarnautų Viešpačiui ir teiktų Jam džiaugsmą. Kas žino šią tiesą ir viską, kas pakliuvo jam po ranka, stengiasi panaudoti tarnaudamas Viešpačiui, tas išvengia savo veiklos materialių pasekmių ir materialios gamtos *guṇų* įtakos.

Šia proga prisimintinas toks pavyzdys. Tarkim, kad materialistas stato dangoraižį, o bhaktas – didelę Višņu šventyklą. Iš pažiūros jie abu, statantis dangoraižį ir statantis šventyklą, niekuo vienas nuo kito nesiskiria, nes ir materialistas, ir bhaktas statyboje naudoja medį, akmenį, geležį ir kitas

statybinės medžiagos. Tačiau dangoraižį statantis žmogus yra materialistas, o Kṛṣṇos šventyklą statantis žmogus – *ātmārāma*. Statydamas dangoraižį materialistas nori būti laimingas pats (gauti fizinį malonumą), o bhaktas statydamas šventyklą stengiasi patenkinti Supersielą, Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Taigi, nors dirbdami abu užsiima materialia veikla, bhaktas veikia kaip išsivadavusi siela, o materialistas yra materijos nelaisvėje. Taip yra todėl, kad šventyklą statančio bhakto mintys nukreiptos į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, o dangoraižį statančio nebhakto mintys sukasi apie juslinius malonumus. Kad ir kokia veikla užsiimtų žmogus, jei jo mintys yra sutelktos į Dievo Asmens lotosines pėdas, jo veiksmai nesukuria materialių pasekmių, net ir tuo atveju jei jis veikia materialiam pasaulyje. Pasiaukojimo tarnystę praktikuojantis, iki galo Kṛṣṇą išsąmoninęs žmogus yra visiškai laisvas, jo neveikia materialios gamtos *gunos*.

27 TEKSTAS

यदैवमध्यात्मरतः कालेन बहुजन्मना ।
सर्वत्र जातवैराग्य आब्रह्मभुवनान्मुनिः ॥२७॥

*yadaivam adhyātma-rataḥ kālena bahu-janmanā
sarvatra jāta-vairāgya ābrahma-bhuvanān munih*

yadā – kada; *evam* – taip; *adhyātma-rataḥ* – užsiėmęs savęs pažinimu; *kālena* – daugelį metų; *bahu-janmanā* – daugelį gyvenimų; *sarvatra* – visur; *jāta-vairāgyaḥ* – išsiugdomas atsižadėjimas; *ā-brahma-bhuvanāt* – net iki Brahmaloikos; *munih* – išmintingas žmogus.

Žmogus, kuris ilgus metus ir daugelį gyvenimų praktikuoja pasiaukojimo tarnystę, jau nebeieško laimės nei vienoje iš materialių planetų, net ir pačioje aukščiausioje visatos planetoje Brahmaloikoje. Toks žmogus pasiekia aukščiausią dvasinio sąmoningumo lygį.

Komentaras: Žmogų, praktikuojantį pasiaukojimo tarnystę Aukščiausiam Dievo Asmeniui, vadina bhaktu. Tačiau derėtų skirti tyraširdžius bhaktus nuo bhaktų, kurių pasiaukojimas Viešpačiui turi savanaudiškų troškimų atspalvį. Pastarieji praktikuoja pasiaukojimo tarnystę siekdami dvasinės naudos, jie svajoja apie amžiną tarnystę transcendentinėje Viešpaties buveinėje, visišką palaimą ir žinojimą. Jei materialiam pasaulyje gyvenantis bhaktas nėra iki galo apsivalęs, už savo tarnystę jis laukia iš Viešpaties

materialaus atlygio – kad Dievas palengvintų materialias kančias, kad padėtų jam gauti materialius turtus, suvokti gyvosios esybės ir Aukščiausiojo Dievo Asmens santykius ar leistų jam patirti Aukščiausiojo Viešpaties prigimtį. Tyras bhaktas yra tas, kuris neturi tokių troškimų. Jis tarnauja Viešpačiui ne dėl materialių gėrybių ir ne tam, kad pažintų Aukščiausiąjį Viešpatį. Jis tiesiog myli Dievą ir iš visos širdies tarnauja Viešpačiui, norėdamas suteikti Jam džiaugsmo.

Aukščiausia tyros pasiaukojimo tarnystės forma yra Vṛndāvanos *gopių* tarnystė. Jos nesiekia pažinti Kṛṣṇos, vienintelis jų troškimas – mylėti Jį. Meilė Dievui žmogų aplanko tiktai pasiekus tyros pasiaukojimo tarnystės lygį. Jo nepasiekęs bhaktas dar turi polinkį trokšti pagerinti savo padėtį materialiam pasaulyje. Tyros pasiaukojimo tarnystės lygio nepasiekęs bhaktas dažnai trokšta pasidžiaugti patogiu gyvenimu kitose materialaus pasaulio planetose, kur gyvosios būtybės gyvena žymiai ilgiau, pavyzdžiui, Brahmalokoje. Tai materialialūs troškimai, tačiau kadangi tokie dar neturi bhaktai tarnauja Viešpačiui, ilgainiui po daugybės gimimų, patyrę materialius malonumus, jie būtinai išsiugdys Kṛṣṇos sąmonę, kurios požymis yra abejingumas materialiai gerovei bet kokia jos forma. Toks bhaktas nesitaiko užimti net ir Viešpaties Brahmos vietos.

28–29 TEKSTAI

मद्भक्तः प्रतिबुद्धार्थो मत्प्रसादेन भूयसा ।
निःश्रेयसं स्वसंस्थानं कैवल्यारख्यं मदाश्रयम् ॥२८॥

प्राप्नोतीहाञ्जसा धीरः स्वदृशा च्छिन्नसंशयः ।
यद्गत्वा न निवर्तेत योगी लिङ्गाद्विनिर्गमे ॥२९॥

*mad-bhaktaḥ pratibuddhārtho mat-prasādena bhūyasā
niḥśreyasaṁ sva-samsthānaṁ kaivalyākhyam mad-āśrayam*

*prāpnotihāñjasā dhīraḥ sva-dṛśā cchinna-saṁśayaḥ
yad gatvā na nivarteta yogī liṅgād vinirgame*

mat-bhaktaḥ – Mano bhaktas; *pratibuddha-arthāḥ* – suvokęs save; *mat-prasādena* – iš Mano besąlyginės malonės; *bhūyasā* – beribės; *niḥśreyasaṁ* – aukščiausiąjį tikslą, tobulybės viršūnę; *sva-samsthānam* – jo buveinė; *kaivalya-ākhyam* – kurią vadina *kaivalya*; *mat-āśrayam* – Mano globoje; *prāpnoti* – pasiekia; *iha* – šiame gyvenime; *añjasā* – iš tikrųjų; *dhīraḥ* –

tvirtumą; *sva-dṛṣā* – žinojimo apie savąjį „aš“ dėka; *chinna-saṁśayaḥ* – atmetęs abejones; *yat* – į šią buveinę; *gatvā* – nukeliavęs; *na* – niekada; *nivarteta* – sugrižta atgal; *yogī* – bhaktas mistikas; *liṅgāt* – subtilųjį ir grubųjį materialų kūną; *vinirgame* – palikęs.

Dėl Mano begalinės besąlyginės malonės, bhaktas dvasiškai susivokia ir atsikratęs abejonių, ryžtingai žengia link jam skirtos buveinės, kurią tiesiogiai globoja Mano dvasinė, grynosios palaimos galia. Tai yra aukščiausias tikslas, tobulybės viršūnė, kurios turi siekti kiekviena gyva esybė. Palikęs materialųjį kūną, bhaktas mistikas patenka į transcendentinę buveinę ir jau niekada nebesugrižta į materialų pasaulį.

Komentaras: Susivokti dvasiškai, reiškia tapti tyru Viešpaties bhaktu. Sąvoka „bhaktas“ suponuoja veiklą pasiaukojimo tarnystėje ir pasiaukojimo veiklos objektą. Iš esmės kalbant, dvasinis susivokimas reiškia Aukščiausiojo Dievo Asmens ir gyvųjų esybių patyrimą. Tikrasis dvasinis susivokimas – tai individualios sielos ir meilės santykių, kurie sieja ją su Aukščiausiojo Dievo Asmeniu, supratimas. Toks dvasinis susivokimas nepasiekiamas nei impersonalistams, nei kitiems transcendentalistams, jiems pasiaukojimo tarnystės mokslas nesuprantamas. Pasiaukojimo tarnystės esmė atskleidžiama tik tai tyram bhaktui besąlygine begaline Viešpaties malone. Viešpats posme pabrėžia šią mintį, sakydamas: *mat-prasādena* – „Mano ypatinga malone“. Tai patvirtinama ir „Bhagavad-gītoje“. Tik tam, kuris su tikėjimu ir meile praktikuoja pasiaukojimo tarnystę Viešpačiui, Aukščiausiasis Dievo Asmuo suteikia išminties, kurios dėka ilgainiui jis pasiektų Dievo Asmens buveinę.

Niḥśreyasa reiškia „aukščiausioji buveinė“. Žodis *sva-saṁsthāna* liudija, kad impersonalistai neturi kur prisiglausti. Impersonalistai aukoja savo individualybę, norėdami, kad dvasinė kibirkštis susilietų su transcendentinio Viešpaties kūno spinduliuojama beasmene šviesa, tačiau bhaktas turi buveinę, kurioje gali prisiglausti. Planetos plauko saulės šviesoje, bet pati saulės šviesa yra pasklidusi po visą visatą ir neturi kur prisiglausti. Gyvoji būtybė atranda savo namus patekusi į vieną ar kitą planetą. Dvasinis dangus, *kaivalya*, – tai palaimos sklidina šviesa, užliejanti visą dvasinį pasaulį. Ji sklinda iš Aukščiausiojo Dievo Asmens. „Bhagavad-gītoje“ (14.27) pasakyta: *brāhmaṇo hi pratiṣṭhāham* – beasmenę Brahmano šviesą spinduliuoja Aukščiausiojo Dievo Asmens kūnas. Kitaip sakant, *kaivalya*, arba beasmenis Brahmanas, yra Aukščiausiojo Dievo Asmens kūno skleidžiama šviesa. Šioje šviesoje plauko dvasinės planetos, Vaikuṅṭhos, o svarbiausioji iš jų yra Kṛṣṇaloka. Vieni bhaktai pasiekia Vaikuṅṭhos planetas, o kiti Kṛṣṇaloką. Troškimai lemia į kurią dvasinio pasaulio planetą pateks

bhaktas, todėl dvasinio pasaulio planetos vadinamos *sva-saṁsthāna*, „išsvajotąja buveine“. Viešpaties malone dvasiškai susivokęs, pasiaukojimo tarnystę praktikuojantis bhaktas dar būdamas materialiam kūne jau žino, į kurią dvasinio pasaulio planetą jis keliaus. Todėl jis ryžtingai be abejonių ir svyravimų vykdo savo pasiaukojimo tarnystės veiklą, o atsiskyręs nuo materialaus kūno eina į planetą, gyventi kurioje ruošėsi dar būdamas čia. Patekęs į ją, bhaktas niekada nebesugrįžta į šį materialų pasaulį.

Posmo žodžiai *lingād vinirgame* reiškia „atsiskyręs nuo dviejų materialių kūnų, grubaus ir subtilaus“. Subtilųjį kūną sudaro protas, intelektas, klaidinga savimone ir nešvari sąmonė, o grubųjį – penki prada: žemė, vanduo, ugnis, oras ir eteris. Eidama į dvasinį pasaulį gyvoji būtybė palieka tiek subtilųjį, tiek grubųjį materialus kūnus. Į dvasinį pasaulį ji įžengia tyru dvasiniu kūnu ir suranda prieglobstį vienoje iš dvasinių planetų. Nors atsiskyrę nuo subtilaus ir grubaus kūno impersonalistai irgi pasiekia dvasinį dangų, į dvasines planetas jie nepatenka. Vykdydamas jų troškimą, Viešpats leidžia jiems pasinerti į Jo transcendentinio kūno skleidžiamą dvasinę šviesą. Pažymėtinas taip pat posmo žodis *sva-saṁsthānam*. Gyvoji esybė patenka į tą buveinę, į kurią ruošiasi patekti. Impersonalistai pasineria į beamsenę Brahmano šviesą, o tie, kurie troško bendrauti su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu, išikūnijusiu transcendentiniu Nārāyaṇos pavidalu Vairu, arba su Kṛṣṇa Kṛṣṇalokoje, patenka į šias planetas ir daugiau nebesugrįžta atgal į materialų pasaulį.

30 TEKSTAS

यदा न योगोपचितासु चेतो
मायासु सिद्धस्य विषज्जतेऽङ्ग ।
अनन्यहेतुष्वथ मे गतिः स्या-
दात्यन्तिकी यत्र न मृत्युहासः ॥३०॥

*yadā na yogopacitāsu ceto
māyāsu siddhasya viṣajjate 'ṅga
ananya-hetuṣv atha me gatiḥ syād
ātyantikī yatra na mṛtyu-hāsaḥ*

yadā – kada; *na* – ne; *yoga-upacitāsu* – mistinės jėgos, kurias įgyja *yogas*; *cetaḥ* – dėmesys; *māyāsu* – *māyos* pasireiškimas; *siddhasya* – tobulą *yogą*; *viṣajjate* – traukia; *aṅga* – Mano brangioji motina; *ananya-hetuṣu* – neturintis kitos priežasties; *atha* – tada; *me* – pas Mane; *gatiḥ* – jo tobulėjimas;

syāt – tampa; *ātyantikī* – begalinis; *yatra* – kur; *na* – ne; *mṛtyu-hāsaḥ* – mirties galia.

Kai yogos praktikos aukštumų pasiekusio žmogaus jau nebedomina yogos praktikos šalutinės pasekmės, mistinės jėgos, kurios yra išorinės energijos pasireiškimo forma, jam nebelieka jokių kliūčių Mane pasiekti. Todėl ir mirtis jo jau nebegali įveikti.

Komentaras: *Yogai* paprastai susižavi šalutiniais *yogos* praktikos rezultatais, mistiniais gebėjimais, kurie leidžia jiems tapti mažesniu už mažiausią ir didesniu už didžiausią, įgyvendinti visus savo troškimus, sukurti visą planetą ar diktuoti kitiems savo valią. Šie mistiniai gebėjimai patrauklūs tiems *yogams*, kurie gerai neišmano apie pasiaukojimo tarnystės naudą. Iš tikrųjų šie gebėjimai materialūs, ir neturi nieko bendro su dvasiniu tobulėjimu. Jie materialūs, lygiai kaip ir kitos galios kylančios iš materialios energijos. Dvasios aukštumų pasiekusio *yogo* nebevilioja materialios galios. Jis tetrokšta besąlygiškai tarnauti Aukščiausiamajam Viešpačiui. Susilieję su Brahmano šviesa perspektyva jį gąsdina labiau už perspektyvą patekti į pragarą. Bhaktas be papildomų pastangų išsiugdo savitramdą ir mistinius sugebėjimus. Gyvenimas aukštutinėse planetose jo akimis yra tiesiog fantasmagorija. Visą savo dėmesį bhaktas skiria amžinai meilės tarnystei Viešpačiui. Todėl net mirtis jo negali įveikti. Pasiekęs šią didingą pasiaukojimo tarnystės pakopą, *yogas* pelno nemirtingumą, žinojimą ir palaimą.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti dvidešimt septintąjį trečiosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Materialios gamtos pažinimas“.

Kapiladeva moko pasiaukojimo tarnystės praktikos

1 TEKSTAS

श्रीभगवानुवाच

योगस्य लक्षणं वक्ष्ये सबीजस्य नृपात्मजे ।

मनो येनैव विधिना प्रसन्नं याति सत्पथम् ॥ १ ॥

śrī-bhagavān uvāca

*yogasya lakṣaṇam vākṣye sabījasya nṛpātma-
mano yenaiva vidhinā prasannaṁ yāti sat-patham*

śrī-bhagavān uvāca – Dievo Asmuo tarė; *yogasya* – *yogos* sistemos; *lakṣaṇam* – apibūdinimą; *vākṣye* – Aš papasakosiu; *sabījasya* – autoritetin-
gos; *nṛpa-ātma-je* – o karalaite; *manaḥ* – protas; *yena* – kuris; *eva* – žinoma; *vidhinā* – praktikuodamas; *prasannaṁ* – džiaugsmingas; *yāti* – tampa; *sat-
patham* – kelias, vedantis į Absoliučios Tiesos pažinimą.

Dievo Asmuo tarė: Brangi motina, o karalaite, dabar papasakosiu tau apie *yogos* sistemą, kurios tikslas yra proto koncentracija. Kas praktikuoja šią *yogos* sistemą, atranda gyvenimo džiaugsmą ir nenukrypdamas artėja į Absoliučios Tiesos pažinimą.

Komentaras: *Yogos* metodą, apie kurį šiame skyriuje kalba Viešpats Kapila, pripažįsta visi dvasios autoritetai, todėl mes turime nuosekliai vadovautis Jo nurodymais. Kalbėdamas apie šį metodą Viešpats pabrėžia, kad jis padeda priartėti prie Absoliučios Tiesos, pažinti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Ankstesniajame skyriuje kalbėta, jog stebuklingi mistiniai sugebėjimai nėra *yogos* praktikos tikslas. Žmogus turi siekti ne mistinių galių, o savo dvasinės prigimties suvokimo, t.y. eiti keliu, kuris veda į Aukščiausiojo Dievo Asmens pažinimą. Ši mintis patvirtinta ir „Bhagavad-gītoje“. Pasku-

tiniajame šeštojo „Bhagavad-gīto“ skyriaus posme teigiama, kad geriausias iš *yogų* yra tas, kuris nuolat mąsto apie Kṛṣṇą, kitaip sakant, tas, kuris išsiugdė Kṛṣṇos sąmonę.

Be kita ko posme teigiama, kad praktikuodamas *yogą*, žmogus atranda vidinį džiaugsmą. Viešpats Kapila, Dievo Asmuo, aukščiausias *yogos* autoritetas, čia pasakoja apie *yogos* sistemą, vadinamą *aṣṭāṅga-yoga*. *Aṣṭāṅga-yogą* sudaro aštuonios praktikos formos: *yama*, *niyama*, *āsana*, *prāṇāyāma*, *pratyāhāra*, *dhāraṇā*, *dhyāna* ir *samādhi*. Įveikęs šias *yogos* pakopas, žmogus pažįsta Viešpatį Višņu, t.y. pasiekia aukščiausią visų *yogos* praktikos formų tikslą. Mūsų laikais praktikuojamos įvairios *yogos* „formos“, kuriose meditacijos objektas yra tuštuma arba kažkokia abstrakti idėja. Tačiau šie metodai neturi nieko bendro su autoritetinga *yogos* sistema, apie kurią kalba Kapiladeva. Pats Patañjalis teigia, jog visų *yogos* sistemų tikslas yra Viešpats Višņu. Vadinasi *aṣṭāṅga-yoga* yra viena iš *vaiṣṇavų* praktikos formų, nes jos galutinis tikslas yra Višņu pažinimas. Mistiniai sugebėjimai nėra *yogos* praktikos tikslas. Ankstesniame skyriuje Kapiladeva pasmerkė tokį požiūrį į *yogą*. Tikrasis *yogos* praktikos tikslas – atsikratyti visų materialių savojo „aš“ apibrėžimų ir sugrįžti į savo prigimtinį būvį. Tai ir yra didžiausias *yogos* laimėjimas.

2 TEKSTAS

स्वधर्माचरणं शक्त्या विधर्माच्च निवर्तनम् ।
दैवाल्लभधेन सन्तोष आत्मविचरणार्चनम् ॥ २ ॥

sva-dharmācaraṇam śaktyā vidharmāc ca nivartanam
daivāl labdhena santosa ātmavic-araṇārcanam

sva-dharma-ācaraṇam – vykdyti savo priedermę; *śaktyā* – kuo geriau; *vidharmāt* – neskirtų pareigų; *ca* – ir; *nivartanam* – vengiant; *daivāt* – Viešpaties malone; *labdhena* – tuo, ką jam pavyko pasiekti; *santosaḥ* – tenkintis; *ātma-vit* – pažinusios save sielos; *caraṇa* – pėdas; *arcanam* – garbinti.

Žmogus turi kuo geriau vykdyti savo priedermę ir nesiimti to, kas jam neskirta. Jis turi tenkintis tuo, ką gauna Viešpaties malone, ir garbinti dvasinio mokytojo lotosines pėdas.

Komentaras: Posme aptariami keli reikšmingi dalykai, kurių kiekvienas vertas išsamesnės analizės, tačiau mes trumpai aptarsime pačius svarbiausius jų aspektus. Posmas baigiamas žodžiais *ātmavic-araṇārcanam*. *Ātma-vit* reiškia „dvasiškai susivokusi siela arba *bona fide* dvasinis mokytojas“.

Bona fide dvasiniu mokytoju laikytinas dvasiškai susivokęs, savo ryšį su Supersiela išsąmoninęs žmogus. Posme teigiama, jog žmogus turi sutikti *bona fide* dvasinį mokytoją ir nusilenkti jam (*arcanam*), nes užduodamas klausimus ir garbindamas mokytoją, mokinys išmoks veikti dvasiškai.

Visų pirma posmas rekomenduoja *sva-dharmācaraṇam*. Tol, kol turime materialų kūną, turime ir tam tikras pareigas. Žmogaus pareigos priklauso nuo to, kokiai socialinei grupei žmogus priklauso. Yra keturios socialinės grupės: brahmanai, *kṣatriyai*, *vaiśyai* ir *sūdro*s. Jų pareigos nevienodos. Kiekvienai iš šių socialinių grupių atstovų pareigos yra apibrėžtos *śāstrose*, o konkrečiai „Bhagavad-gītoje“. Žodžiai *sva-dharmācaraṇam* reiškia, kad žmogus turi sąžiningai ir kuo geriau vykdyti to socialinio sluoksnio, kuriam jis priklauso, pareigas ir vengti svetimų pareigų. Jei žmogus priklauso vienai kuriai socialinei grupei, tai jis turi vykdyti tas pareigas, kurios nurodytos šios grupės atstovams. Jei jam pavyko suvokti savo dvasinę prigimtį ir tokiu būdu iškilti aukščiau luominių skirtumų, tuomet vienintelė jo *sva-dharma*, priedermė, yra tarnystė Aukščiausiam Dievo Asmeniui. Vienintelė Kṛṣṇą išsąmoninusio žmogaus pareiga – tarnauti Viešpačiui. Kol žmogus vadovaujasi kūniška būties samprata, jis turi vykdyti pareigas atitinkančias jo visuomeninę padėtį, o tas, kuris pasiekė dvasinį lygį, turi tik vieną pareigą – tarnauti Aukščiausiam Viešpačiui. Tokia jo *sva-dharma*.

3 TEKSTAS

ग्राम्यधर्मनिवृत्तिश्च मोक्षधर्मरतिस्तथा ।

मितमेध्यादानं शश्वद्विविक्तक्षेमसेवनम् ॥ ३ ॥

*grāmya-dharma-nivṛttiś ca mokṣa-dharma-ratis tathā
mīta-medhyādanam śaśvad vivikta-kṣema-sevanam*

grāmya – įprastinės; *dharma* – religinės praktikos ritualų; *nivṛtīḥ* – atsisakęs; *ca* – ir; *mokṣa* – dėl išsivadavimo; *dharma* – religinės praktikos; *ratiḥ* – siekti; *tathā* – tokiu būdu; *mīta* – mažai; *medhya* – švaraus; *adanam* – maisto; *śaśvat* – visada; *vivikta* – nuošaliai; *kṣema* – ramybėje; *sevanam* – gyventi.

Žmogus turi atsisakyti įprastinės religinės praktikos ritualų ir sutelkti visą savo dėmesį į dvasinę praktiką, vedančią į išvadavimą. Siekdamas tobulumo, jis turi saikingai maitintis ir laikytis nuošaliai.

Komentaras: Čia Kapiladeva rekomenduoja atsisakyti religinės praktikos formų, kurių tikslas yra ekonominė gerovė ir jusliniai malonumai. Bet

kokios religinės veiklos tikslas turi būti išsivadavimas iš materialios gamtos vergystės. „Śrīmad-Bhāgavatam“ pradžioje teigiama, jog aukščiausia religinės praktikos forma yra ta, kuri padeda žmogui pasiekti nesavanaudišką, besąlyginę transcendentinę tarnystę Viešpačiui. Tokią religinę veiklą pasirinkęs žmogus nesutinka savo kelyje jokių kliūčių, ji atneša žmogui tikrą džiaugsmą. Posme Kapiladeva vadina šią veiklą *mokṣa-dharma*, religine praktika, kuri padeda išsivaduoti iš materijos nelaisvės, iš užsiteršimo materija. Paprastai žmonės išpažįsta religiją vardan ekonominės gerovės ir juslinių malonumų, tačiau tiems, kurie siekia *yog*os aukštumų, taip daryti nepartartina.

Kita svarbi sąvoka, apie kurią kalba posmas, yra *mīta-medhyādanam*, saikinga mityba. Vedų šventraščiai rekomenduoja *yogui* valgyti pusę to, ką jis norėtų suvalgyti. Pavyzdžiui, jei išalkęs jis galėtų suvalgyti visą kilogramą maisto, jam reikia suvalgyti pusę tiek ir išgerti stiklinę vandens. Ketvirtadalis skrandžio apimties turi likti tuščia, kad į ją galėtų patekti oras. Saikingai besimaitinančio žmogaus nekankins virškinimo problemos ir jis išvengs daugybės ligų. *Yog*as turi maitintis, laikydamasis „Śrīmad-Bhāgavatam“ ir kitų autoritetingų šventraščių rekomendacijų. Jis turi gyventi nuošalioje vietoje, kur jam nieks nemaišys praktikuoti *yog*ą.

4 TEKSTAS

अहिंसा सत्यमस्तेयं यावदर्थपरिग्रहः ।
ब्रह्मचर्यं तपः शौचं स्वाध्यायः पुरुषार्चनम् ॥ ४ ॥

ahimsā satyam asteyaṁ yāvad-artha-parigrahaḥ
brahmacaryaṁ tapaḥ śaucaṁ svādhyāyaḥ puruṣārcaṇam

ahimsā – nenaudoti prievartos; *satyam* – teisingumas; *asteyam* – nevagiliauti; *yāvad-artha* – tiek, kiek yra būtina; *parigrahaḥ* – turėti; *brahmacaryam* – celibatas; *tapaḥ* – askezė; *śaucaṁ* – švara; *sva-adhyāyaḥ* – Vedų studijos; *puruṣa-arcaṇam* – Aukščiausiojo Dievo Asmens garbinimas.

Yogas neturi vartoti prievartos kitų gyvųjų būtybių atžvilgiu, vagiliauti, jis turi būti teisingas, tenkinti tik pačius būtiniausius poreikius, susilaikyti nuo lytinių santykių, tramdyti kūną, laikytis švaros, studijuoti Vedas ir garbinti Aukščiausiojo Dievo Asmens aukščiausiąjį pavidalą.

Komentaras: Posmo žodis *puruṣārcaṇam* reiškia „garbinti Aukščiausiajį Dievo Asmenį“, ir visų pirma nurodo į Viešpatį Kṛṣṇą. „Bhagavad-gītoje“

Arjuna teigia, jog Kṛṣṇa yra pirminis *puruṣa*, Dievo Asmuo, *puruṣam śāśvatam*. Todėl praktikuojant *yogą* būtina ne tik medituoti į Kṛṣṇą, Jo asmens ypatybes, bet kasdien garbinti Kṛṣṇos Dievybę šventykloje.

Brahmacarya yra skaistybės įžadų laikymasis, t.y. susilaikymas nuo lytinių santykių. Palaidas lytinis gyvenimas nėra suderinamas su *yogos* praktika. Reklamuodami savo metodus, jogai šarlatanai skelbia, kad žmogus gali būti *yogu*, neatsisakydamas gyvenimo džiaugsmų, tačiau šiems teiginiams nepritaria nė vienas autoritetingas šventraštis. Čia aiškiai teigiama, jog *yogas* turi laikytis skaistos. *Brahmacaryam* reiškia „susieti savo gyvenimą su Brahmanu, iki galo įsisąmoninti Kṛṣṇą.“ Tie, kas negali atsakyti lytinių malonumų, negali laikytis *yogos* normų, kurios padeda išsiugdyti Kṛṣṇos sąmonę. Lytiniai santykiai leistini tik santuokoje. Žmogus gyvenantis lytinį gyvenimą tik santuokoje irgi yra *brahmacāris*.

Yogi taip pat yra ypač svarbi *asteyam* sąvoka. *Asteyam* reiškia „nevagi-liauti“. Plačiaja šio žodžio prasme vagis yra kiekvienas, kuris kaupia daugiau negu jam reikia. Pagal dvasinio komunizmo principą, žmogus turi tenkintis būtiniaisiais poreikiais. Toks yra gamtos įstatymas. Žmogus, kuris turi daugiau daiktų ir pinigų negu jam reikia, laikytinas vagimi, o tikriausias vagis yra tas, kuris kaupdamas turtus nepanaudoja jų aukų atnašavimams ar Dievo Asmens garbinimo apeigoms.

Svādhyāyah reiškia „skaityti autoritetingus Vedų šventraščius“. Jei neįsisąmoninęs Kṛṣṇos žmogus praktikuoja *yogą*, jis vis tiek turi skaityti Vedų raštus, kad suvoktų savo veiksmų prasmę. Nepakanka vien praktikuoti *yogą*. Didysis bhaktas, Gaudīya Vaiṣṇava-sampradāyos *ācārya* Narottama dāsa Ṭhākura rašo, kad dvasinėje veikloje mes turime vadovautis trimis šaltiniais – šventųjų, autoritetingų šventraščių ir dvasinio mokytojo priesakais. Šie trys šaltiniai yra labai svarbūs siekiant dvasinės pažangos. Dvasinis mokytojas nurodo mokiniams, kokius autoritetingus šventraščius būtina studijuoti praktikuojant pasiaukojimo tarnystės *yogą* ir kalbėdamas visada remiasi šventraščiais. Taigi, norint sėkmingai praktikuoti *yogą*, būtina skaityti šventraščius. Jų neskaitant, *yogos* praktika bus beprasmė.

5 TEKSTAS

मौनं सदासनजयः स्थैर्यं प्राणजयः शनैः ।

प्रत्याहारश्चेन्द्रियाणां विषयान्मनसा हृदि ॥ ५ ॥

*maunam sad-āsana-jayaḥ sthairyam prāṇa-jayaḥ śanaiḥ
pratyāhāraś cendriyāṇāṃ viṣayān manasā hr̥di*

maunam – tylėjimo įžadai; *sat* – tinkamų; *āsana* – *yog*os pozų; *jayaḥ* – įvaldymas; *sthairyam* – pusiausvyra; *prāṇa-jayaḥ* – gyvybės oro judėjimo suvaldymas; *śanaiḥ* – laipsniškas; *pratyāhāraḥ* – atitraukimas; *ca* – ir; *indriyāṅām* – juslių; *viśayāt* – nuo juslių objektų; *manasā* – protą; *hṛdi* – širdyje.

Yogas privalo laikytis tylėjimo įžadų, praktikuodamas įvairias *yog*os pozas jis turi siekti vidinės ramybės, išmokti suvaldyti kvėpavimą ir gyvybės oro judėjimą, atitraukti jusles nuo jų objektų ir tokiu būdu sutelkti mintis savo širdyje.

Komentaras: Visa *Yog*os praktika, o ypač *haṭha-yoga*, nėra savitikslių, tai priemonė pasiekti proto pusiausvyrą. Pirmiausia *yog*as turi išmokti teisingai sėdėti, o suvaldęs protą ir išmokęs sukaupti dėmesį jis galės toliau sėkmingai praktikuoti *yog*ą. *Yog*as tolydžio turi mokytis valdyti gyvybės oro judėjimą, nes tai padeda atitraukti jusles nuo jų objektų. Ankstesniajame posme teigta, jog *yog*as turi laikytis skaistos. Lytinis susilaikymas yra vienas svarbiausių savitramdos praktikos aspektų. Lytinis susilaikymas vadinamas *brahmacarya*. Įvairios *yog*os pozos ir kvėpavimo pratimai padeda *yogui* suvaldyti jusles, susilaikyti nuo besaikių juslinių malonumų.

6 TEKSTAS

स्वधिष्ण्यानामेकदेशे मनसा प्राणधारणम् ।
वैकुण्ठलीलाभिध्यानं समाधानं तथात्मनः ॥ ६ ॥

sva-dhiṣṇyānām eka-deśe manasā prāṇa-dhāraṇam
vaikuṇṭha-līlābhidyānaṁ samādhānaṁ tathātmanah

sva-dhiṣṇyānām – ratuose, kuriais cirkuliuoja gyvybės oras; *eka-deśe* – viename taške; *manasā* – protą; *prāṇa* – gyvybės orą; *dhāraṇam* – sutelkęs; *vaikuṇṭha-līlā* – į Aukščiausiojo Dievo Asmens žaidimus; *abhidyānam* – susikaupimas; *samādhānam* – *samādhi*; *tathā* – tokiu būdu; *ātmanah* – proto.

Nukreipęs gyvybės orą į vieną iš šešių ratų, kuriuo jis cirkuliuoja kūne, ir sukaukęs mintis į transcendentines Aukščiausiojo Dievo Asmens pramogas, *yog*as pasiekia proto *samādhi*, arba *samādhāna*.

Komentaras: Gyvybės oras organizme cirkuliuoja šešiais ratais. Pirmasis ratas yra pilvo srityje, antrasis – širdies, trečiasis – plaučių, ketvirtasis – gomurio srityje, penktasis tarp antakių, ir aukščiausias, šeštasis, ratas – virš smegenų. *Yogas* turi išmokti sutramdyti protą ir suvaldyti gyvybės oro sroves, kad sutelktų mintis į transcendentines Aukščiausiojo Viešpaties pramogas. Nei vienas iš autoritetingų šventraščių nė žodžiu neužsimeina apie meditaciją į beasmenę idėją ar tuštumą. Posme aiškiai pasakyta: *vaikunṭha-līlā. Līlā* reiškia „dieviški žaidimai“. Jei Absoliuti Tiesa, Dievo Asmuo, niekada nevykdė transcendentinių žygių, ar galima apie juos mąstyti? Tokio minčių sukaupti galima pasiekti praktikuojant pasiaukojimo tarnystę, klausantis ir perpasakojant istorijas apie Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. „Śrīmad-Bhāgavatam“ teigiama, jog Viešpats nužengia ir išeina iš šio pasaulio Savo bhaktų prašomas. Vedų raštuose randame daug pasakojimų apie Viešpaties pramogas. Tarp jų ir pasakojimas apie Kurukšetros mūšį, pasakojimai apie kitus istorinius įvykius, susijusius su Prahlados Mahārājos, Dhruvos Mahārājos, Ambariṣos Mahārājos ir kitų bhaktų gyvenimu. Mums reikia susikaupus prisiminti vieną iš šių pasakojimų, jį apmąstyti ir tada mes pasieksime *samādhi*. *Samādhi* nėra kažkokia nenatūrali fiziologinė organizmo būseną, tai būseną žmogaus, kurio mintys sutelktos į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį.

7 TEKSTAS

एतैरन्यैश्च पथिभिर्मनो दुष्टमसत्पथम् ।

बुद्ध्या युञ्जीत शनकैर्जितप्राणो ह्यतन्द्रितः ॥ ७ ॥

*etaiṛ anyaiś ca pathibhir mano duṣṭam asat-patham
buddhyā yuñjīta śanakair jīta-prāṇo hy atandriṭaḥ*

etaiḥ – pasitelkus šiuos; *anyaiḥ* – pasitelkus kitus; *ca* – ir; *pathibhiḥ* – metodus; *manaḥ* – protą; *duṣṭam* – suterštą; *asat-patham* – materialių malonumų kelyje; *buddhyā* – intelektu; *yuñjīta* – turi valdyti; *śanakaiḥ* – palaipsniui; *jīta-prāṇaḥ* – sutelkęs gyvybės orą; *hi* – išties; *atandriṭaḥ* – budrus.

Naudodamasis šiuo arba bet kuriuo kitu autoritetingu metodu, žmogus turi sutramdyti materijos paveiktą nesuvaldomą protą, kuris ieško vien materialių malonumų, ir tokiu būdu mintimis pasinerti į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį.

Komentaras: Etair anyaiś ca. Tradicinė *yogos* praktika reikalauja laikytis tam tikrų taisyklių, praktikuoti įvairias sėdėjimo pozas ir mintimis sekti gyvybės oro judėjimą kūne. Ilgainiui tai leidžia *yogui* susitelkti mintimis į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, į Jo žygius Vaikuṇṭhoje. Tokia yra tradicinės *yogos* praktikos esmė. Tačiau tą patį minčių sukaupimą galima pasiekti ir kitais rekomenduojamais metodais. Neatsitiktinai čia pasakya: *anyaiś ca* – galima naudotis ir kitais metodais. Svarbiausia vienokiu ar kitokiu būdu sutramdyti materialių troškimų apsėstą protą ir sutelkti mintis į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Proto neįmanoma sutelkti, jei apmąstymų objektas yra tuštuma ar beasmenė idėja. Štai kodėl nė viena iš autoritetingų *yoga-śāstrų* nerekomenduoja praktikuoti vadinamųjų *yogos* sistemų, pagrįstų tuštumos ir impersonalizmo filosofija. Taigi, tikrasis *yogas* yra bhaktas, nes bhakto mintys visada sutelktos į Viešpaties Kṛṣṇos pramogą, o Kṛṣṇos sąmonė yra pats tobuliausias *yogos* metodas.

8 TEKSTAS

शुचौ देशे प्रतिष्ठाप्य विजितासन आसनम् ।
तस्मिन् स्वस्ति समासीन ऋजुकायः समभ्यसेत् ॥ ८ ॥

śucau deśe pratiṣṭhāpya vijitāsana āsanam
tasmin svasti samāsīna ṛju-kāyah samabhyaset

śucau deśe – šventoje vietoje; *pratiṣṭhāpya* – paruošęs; *vijita-āsanah* – įvaldęs sėdėjimo pozas; *āsanam* – vietą atsisėsti; *tasmin* – šioje vietoje; *svasti samāsīnah* – patogiai atsisėdęs; *ṛju-kāyah* – tiesia nugara; *samabhyaset* – jis turi praktikuoti.

Sutramdęs protą, įvaldęs sėdėjimo pozas, yogas turi pasitraukti į nuošalią šventą vietą, pasitiesti patiesalą ir atsisėdęs patogią pozą, tiesia nugara imtis kvėpavimo pratimų.

Komentaras: Sėdėjimas patogią pozą vadinamas svasti samāsīnah. Yogos raštuose teigiama, jog *yogas* turi sėdėti tiesia nugara, o abu kulnai turi būti padėti tarp klubų ir kelių. Ši poza padeda sukaupti mintis į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Tas pats metodas rekomenduojamas ir šeštajame „Bhagavad-gīto“ skyriuje. Čia toliau nurodoma, kad praktikuoti *yogą* reikia nuošalioje pašventintoje vietoje. *Yogas* turi sėdėti ant elnio kailio ir *kušos* žolės, uždengtos medvilnine medžiaga.

9 TEKSTAS

प्राणस्य शोधयेन्मार्गं पूरकुम्भकरेचकैः ।
 प्रतिकूलेन वा चित्तं यथा स्थिरमचञ्चलम् ॥ ९ ॥

*prāṇasya śodhayen mārgam pūra-kumbhaka-recakaiḥ
 pratikūlena vā cittam yathā sthiram acañcalam*

prāṇasya – gyvybės oru; *śodhayet* – turi apvalyti; *mārgam* – kanalus; *pūra-kumbhaka-recakaiḥ* – įkvėpdamas, sulaikydamas kvėpavimą ir iškvėpdamas; *pratikūlena* – viską darydamas atvirkštine tvarka; *vā* – arba; *cittam* – protas; *yathā* – toks; *sthiram* – ramus; *acañcalam* – nereaguojantis į išorinius dirgiklius.

Kad išvalytų kanalus, kuriais cirkuliuoja gyvybės oras, yogas turi kvėpuoti taip: pirma giliai įkvėpti, po to sulaikyti kvėpavimą ir pagaliau iškvėpti. Galima tai daryti ir atvirkštine tvarka: iškvėpti, sulaikyti kvėpavimą, o po to vėl įkvėpti. Tai daroma tam, kad protas nurimtų ir nebereaguotų į išorinius dirgiklius.

Komentaras: Posme nurodytais kvėpavimo pratimais suvaldomas protas, o mintys nukreipiamos į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. *Sa vai manaḥ kṛṣṇa-padāravindayoḥ:* bhaktas Ambariṣa Mahārāja visada buvo susitelkęs į Kṛṣṇos lotosines pėdas. Tie, kas praktikuoja Kṛṣṇos sąmonę, turi nuolat kartoti Hare Kṛṣṇa ir įdėmiai klausytis *mantr*os garsų, kad mintys būtų sutelktos į transcendentinį Kṛṣṇos vardo garsą, kuris yra tapatus Pačiam Kṛṣṇai. Sukaupęs mintis į Kṛṣṇos lotoso pėdas, žmogus iš tikrųjų suvaldo protą. Tai jis pasiektų ir vadovaudamasis šiame posme nurodytu metodu, išvalydamas kanalų sistemą, kurioje cirkuliuoja gyvybės oras. *Haṭha-yogoje* kvėpavimo pratimai pirmiausia rekomenduojami tiems, kurie negali atsi-traukti nuo kūniškos būties sampratos, o tie, kurie kartoja Hare Kṛṣṇa, pasiekia šį tikslą žymiai paprasčiau.

Kvėpavimo kanalų išvalymas vyksta trimis fazėmis: *pūraka*, *kumbhaka* ir *recaka*. *Pūraka* – tai įkvėpimas, *kumbhaka* – kvėpavimo sulaikymas ir *recaka* – iškvėpimas. Šį šventraščių rekomenduojamą metodą galima taikyti ir atvirkštine tvarka: pirma – iškvėpti, paskui kuri laiką sulaikyti kvėpavimą ir pagaliau įkvėpti. Kanalai, kuriais cirkuliuoja įkvėpiamas ir iškvėpiamas oras, sanskrite vadinami *iḍā* ir *piṅgalā*. Galutinis *iḍos* ir *piṅgalos* išvalymo tikslas yra minčių atitraukimas nuo materialių malonumų. „Bhagavad-gīto“ žodžiais, protas yra gyvosios esybės priešas ir draugas. Jis gali būti

priešas arba draugas priklausomai nuo gyvosios esybės veiksmų. Protas, kuriame viešpatauja mintys apie materialius malonumus yra mūsų priešas, o protas, sutelktas į Kṛṣṇos lotosines pėdas, yra mūsų draugas. *Yogas*, būtent *pūrakos*, *kumbhakos* ir *recakos*, praktika pasiekiamas tas pats tikslas kaip ir sutelkus protą į Kṛṣṇos vardo garsą arba Jo pavidalą. „Bhagavad-gītoje“ (8.8) be kita ko kalbama apie kvėpavimo pratimų reikalingumą (*abhyāsa-yoga-yuktena*). Šie proto sutramdymo metodai neleidžia protui nuklysti į mintis apie išorinį pasaulį (*cetasā nānya-gāminā*), tuomet *yogas* gali būti susikaupęs į Aukščiausiąjį Viešpatį ir galų gale ateiti (*yāti*) pas Jį.

Mūsų laikais praktikuoti šią *yogas* sistemą, įvaldyti sėdėjimo pozas ir kvėpavimo pratimus, yra labai sudėtinga. Neatsitiktinai Viešpats Caitanya skelbė: *kīrtanīyaḥ sadā hariḥ* – nuolat kartokite šventąjį Aukščiausiojo Viešpaties vardą, „Kṛṣṇa“, nes tai yra pats tinkamiausias Aukščiausiam Dievo Asmeniui vardas. Vardas „Kṛṣṇa“ ir Aukščiausiasis Asmuo Kṛṣṇa yra tapatūs, todėl tas, kuris susikaupęs kartoja Hare Kṛṣṇa, klausosi šios *mantras* garsų, pasiekia tų pačių rezultatų, kaip ir *yogas* praktikuojantis kvėpavimo pratimus.

10 TEKSTAS

मनोऽचिरात्स्याद्विरजं जितध्वासस्य योगिनः ।
वाय्वग्निभ्यां यथा लोहं ध्मातं त्यजति वै मलम् ॥१०॥

mano 'cirāt syād virajam jita-śvāsasya yoginaḥ
vāyva-agnibhyām yathā loham dhmātam tyajati vai malam

manaḥ – protas; *acirāt* – greitai; *syāt* – gali būti; *virajam* – išvaduotas nuo nerimo; *jita-śvāsasya* – to, kuris valdo kvėpavimą; *yoginaḥ* – *yogas*; *vāyva-agnibhyām* – oru ir ugnimi; *yathā* – panašiai kaip; *loham* – auksas; *dhmātam* – palaikomą oro srovių; *tyajati* – apsisvalo; *vai* – be abejonės; *malam* – nuo priemaišų.

Kaip auksas, įdėtas į ugnį, palaikomą oro srovių, per trumpą laiką apsisvalo nuo priemaišų, taip ir šie kvėpavimo pratimai netrukus nuramina nerimstantį yogo protą.

Komentaras: Apie būtinybę skaidrinti mintį kalba ir Viešpats Caitanya, ragindamas žmones kartoti Hare Kṛṣṇa. Jis sako: *param vijayate* – „Tebūna pašlovinta Śrī Kṛṣṇos *saṅkīrtana!*“. Viešpats Caitanya šlovina šventąjį

Kršnos vardą, nes tas, kas jį kartoja, per trumpą laiką apvalo protą. *Ceto-darpaṇa-mārjanam*: kartojant šventąjį Kršnos vardą, žmogus pašalina prote susikaupusias nešvarybes. Protą galima apvalyti arba praktikuojant kvėpavimo pratimus, arba kartojant šventąjį Viešpaties vardą, lygiai kaip galima apvalyti auksą dumplėmis palaikomoje ugnyje.

11 TEKSTAS

प्राणायामैर्दहेदोषान्धारणाभिश्च किल्बिषान् ।
प्रत्याहारेण संसर्गान्ध्यानेनानीधरान् गुणान् ॥११॥

*prāṇāyāmair dahed doṣān dhāraṇābhiḥ ca kilbiṣān
pratyāhāreṇa saṃsargān dhyānenāniśvarān guṇān*

prāṇāyāmaih – praktikuojantis *prāṇāyāmaḥ*; *dahet* – žmogus sunaikina; *doṣān* – taršą; *dhāraṇābhiḥ* – sutelkęs protą; *ca* – ir; *kilbiṣān* – nuodėmingą veiklą; *pratyāhāreṇa* – atitraukdamas jusles; *saṃsargān* – nuo materialių objektų; *dhyānena* – užsiimdamas meditacija; *aniśvarān guṇān* – materialios gamtos *guṇos*.

Praktikuojant prāṇāyāmaḥ apsivaloma fiziškai, o sutelkus mintis, protas apsivalo nuo nuodėmingos veiklos pasekmių. Sutramdęs jusles, žmogus nutraukia ryšius su materialiu pasauliu, o medituodamas į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, atsikrato materialių prisirišimų.

Komentaras: Remiantis Ajurvedos medicina, fiziologinę organizmo būseną lemia trys elementai: *kapha*, *pitta* ir *vāyu* (gleivės, tulžis ir oras). Šiuolaikinė medicina nepripažįsta šio požiūrio į žmogaus fiziologiją, tačiau juo yra grindžiami laiko patikrinti Ajurvedos gydomosios medicinos metodai. Ajurvedos požiūriu visos ligos vienaip ar kitaip yra susijusios su šiais trimis elementais, kurie kaip ne kartą kalbama „Bhagavatam“, lemia žmogaus organizmo būklę. Posme teigiama, kad praktikuojantys kvėpavimo pratimus, *prāṇāyāmaḥ*, apvalo organizmą nuo nešvarybių, kurių sukėlėjai yra pagrindiniai žmogaus organizmo fiziologijos elementai. Praktikuodamas minčių sukaupimą žmogus išvengia nuodėmingų poelgių pasekmių, o atitraukdamas jusles nuo juslių objektų atsiriboja nuo kontaktų su materialiu pasauliu.

Norint pasiekti transcendencijos būvį ir išvengti trijų materialios gamtos *guṇų* poveikio būtina medituoti į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. „Bhagavad-

gītoje“ patvirtinama, kad tas, kas praktikuoja grynąją pasiaukojimo tarnystę, išskyla virš trijų materialios gamtos *guṇų* ir suvokia esąs Brahmanas. *Sa guṇān samatīyaitān brahma-bhūyāya kalpate*. Kiekvieną tradicinės *yogos* sistemos elementą atitinka tam tikra *bhakti-yogos* praktikos forma. Tačiau mūsų amžiuje praktikuoti *bhakti-yogą* yra žymiai lengviau. Metodas, kurio praktikos pagrindus padėjo Viešpats Caitanya, iš tikrųjų nėra naujiena. *Bhakti-yoga* yra nesudėtingas metodas, kurio esminis elementas yra kartojimas ir klausymasis. Galutinis *bhakti-yogos*, kaip ir visų kitų *yogos* sistemų, tikslas yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Tačiau kitaip nei kiti sudėtingi *yogos* metodai, *bhakti-yoga* yra tikrai įkandama šiuolaikiniam žmogui. Atitraukdamas jusles nuo jų objektų, *yogas* palengva apvalo organizmą, o jį apvalius, jis gali sutelkti mintis į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, t.y. pasiekti *samādhi* būseną.

12 TEKSTAS

यदा मनः स्वं विरजं योगेन सुसमाहितम् ।
काष्ठां भगवतो ध्यायेत्स्वनासाग्रावलोकनः ॥१२॥

*yadā manaḥ svam virajam yogena susamāhitam
kāṣṭhām bhagavato dhyāyēt sva-nāsāgrāvalokanaḥ*

yadā – kai; *manaḥ* – protą; *svam* – savo; *virajam* – apvalęs; *yogena* – *yogos* praktika; *su-samāhitam* – suvaldęs; *kāṣṭhām* – į pilnutinę ekspansiją; *bhagavataḥ* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *dhyāyēt* – jis turi medituoti; *sva-nāsā-agra* – nosies galiuką; *avalokanaḥ* – žiūrėdamas.

Yogos priemonėmis visiškai apvalęs protą žmogus turi prisimerkti, nukreipti žvilgsnį į nosies galiuką ir medituoti į Aukščiausiojo Dievo Asmens pavidalą.

Komentaras: Posme aiškiai teigiama, kad *yogas* turi medituoti į Viešpaties Višņu skleidinį. Žodis *kāṣṭhām* nurodo į Paramātmą, kuri yra antrinis Višņu skleidinys, o žodis *bhagavataḥ* – į Patį Viešpatį Višņu, Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Aukščiausiasis Dievas yra Kṛṣṇa, Jis sukuria pirmąją Savo ekspansiją Baladevą, Baladeva sukuria Saṅkarṣaṇą, Aniruddhą ir daugelį kitų Viešpaties ekspansijų, po to sukuriamos *puruṣa-avatāros*. Kaip teigiama viename iš ankstesniųjų posmų, minėtasis *puruṣa* įgyja Paramātmos, arba Supersielos, pavidalą (*puruṣārcanam*). Tolesni posmai apibūdina Supersielą, į kurią turi nukreipti mintis *yogas*. O čia kalbama, kad *yogas*

turi medituoti nukreipęs žvilgsnį į nosies galiuką ir sutelkęs mintis į *kalā*, pilnavertį Viešpaties Višņu skleidinį.

13 TEKSTAS

प्रसन्नवदनाम्भोजं पद्मगर्भारुणेक्षणम् ।
नीलोत्पलदलश्यामं शङ्खचक्रगदाधरम् ॥१३॥

prasanna-vadanāmbhojaṁ padma-garbhāruṇekṣaṇam
nīlotpala-dala-śyāmaṁ śaṅkha-cakra-gadā-dharam

prasanna – džiaugsmingu; *vadana* – veidu; *ambhojam* – tarsi lotosas; *padma-garbha* – lotoso žiedo vidinė pusė; *aruṇa* – rausvomis; *iṅṣaṇam* – akimis; *nīla-utpala* – kaip melsvojo lotoso; *dala* – žiedlapiai; *śyāmam* – tamsus; *śaṅkha* – kriauklė; *cakra* – diską; *gadā* – vėzdą; *dharam* – laikantis.

Puikus kaip lotoso žiedas Aukščiausiojo Dievo Asmens veidas spinduliuoja džiaugsimą. Viešpaties akys yra rausvos lyg lotoso žiedo vidus, o oda tamsi it melsvojo lotoso žiedlapiai. Trimis rankomis Jis laiko kriauklę, diską ir vėzdą.

Komentaras: Posmas labai aiškiai rekomenduoja, kad *yogas* turi sutelkti savo dėmesį į Viešpaties Višņu pavidalą. Višņu yra įsikūnijęs dvylika pavidalų. Apie juos plačiau pasakojama „Viešpaties Caitanyos mokyme“. Minčių neįmanoma sutelkti į tuštumą ar beasmenę bedvasę idėją. Todėl *yogas* turi sukaupti savo mintis į Viešpaties, kuris, kaip teigia pastarasis posmas, spinduliuoja džiaugsimą, pavidalą. „Bhagavad-gītoje“ teigiama, jog meditacija į tuštumą arba bedvasę idėją yra sudėtingas procesas, kuris atima labai daug jėgų iš ją praktikuojančio žmogaus. Tiems, kam yra patrauklesnė meditacija į beasmenį Absoliučios Tiesos aspektą arba tuštumą, savo kelyje tenka iverkti daugybę sunkumų, nes mąstyti apie neįkūnytą jokiomis būties formomis idėją yra labai sunku, mums tai neįprasta. Iš esmės kalbant, tokia meditacija yra neįmanoma. Todėl „Bhagavad-gītā“ rekomenduoja medituoti į Dievo Asmenį.

Kalbėdamas apie Dievo Asmens, Kṛṣṇos, odos spalvą, Viešpats Kapila vartoja epitetą *nīlotpala-dala*. Tai reiškia, kad Viešpaties odos spalva panaši į lotoso žiedą melsvai balsvais žiedlapiais. Dažnai žmonės klausia, kodėl Kṛṣṇa mėlynas. Viešpaties kūno spalva nėra dailininko fantazijos vaisius. Apie ją kalba autoritetingi šventraščiai. „Brahma-saṁhitoje“ Viešpats Brahmā lygina Viešpaties Kṛṣṇos odos spalvą su melsvu debesimi prieš

audrą. Viešpaties kūno spalva nėra poetinė metafora. „Brahma-saṁhitoje“, „Śrīmad-Bhāgavatam“, „Bhagavad-gītoje“ ir daugelyje Purāṇų pasakojama apie Viešpaties išvaizdą, Jo ginklus ir kitus atributus. Posme Viešpaties išvaizda nupasakota kaip *padma-garbhārūṇekṣaṇam*. Jo akių spalva panaši į lotoso žiedo vidų, o Savo rankose Jis laiko keturis simbolius: kriauklę, diską, vėzdą ir lotosą.

14 TEKSTAS

लसत्पङ्कजकिञ्जल्कपीतकौशेयवाससम् ।
श्रीवत्सवक्षसं भ्राजत्कौस्तुभामुक्तकन्धरम् ॥१४॥

lasat-pankaja-kiñjalka- pīta-kaūśeya-vāsasam
śrīvatsa-vakṣasam bhrājat kaustubhāmukta-kandharam

lasat – švytinčio; *pankaja* – lotoso; *kiñjalka* – žiedadulkės; *pīta* – geltono; *kaūśeya* – šilko audinio; *vāsasam* – kurio rūbai; *śrīvatsa* – puikuojasi Śrīvatsos ženklas; *vakṣasam* – krūtinėje; *bhrājat* – spindinčiu; *kaustubha* – Kaustubhos brangakmeniui; *āmukta* – papuoštas; *kandharam* – Jo kaklas.

Jo klubus juosia blizgantis geltonas kaip lotoso žiedadulkės audeklas. Jo krūtinėje puikuojasi Śrīvatsos ženklas – baltų plaukų garbana, o kaklą puošia spindintis Kaustubhos brangakmenis.

Komentaras: Čia sakoma, kad Aukščiausiojo Viešpaties apdaras yra geltonai šafraninis kaip lotoso žiedadulkės. Kalbama apie Kaustubhos brangakmenį, kuris puošia Viešpaties krūtinę. Ant Jo kaklo puikuojasi nuostabus perlų ir brangakmenių vėrinys. Viešpats valdo visas didžiausias pasaulio vertenybes, viena kurių yra turtai. Jis yra pasipuošęs puikiais apdaraais ir dėvi papuošalus iš brangakmenių, kokių neradite materialiam pasaulyje.

15 TEKSTAS

मत्तद्विरेफकलया परीतं वनमालया ।
परार्ध्यहारवलयकिरीटाङ्गदनुपुरम् ॥१५॥

matta-dvirepha-kalayā parītaṁ vana-mālayā
parārdhya-hāra-valaya- kirīṭāṅgada-nūpuram

matta – apsvaigusiu; *dvi-repha* – bičių; *kalayā* – dūzgiančių; *parītam* – apjuosta; *vana-mālayā* – miško gėlių girlianda; *parārdhya* – neįkainuojamu; *hāra* – perlų vėriniu; *valaya* – apyrankėmis ant riešų; *kirīta* – karūna; *aṅgada* – apyrankėmis ant rankų; *nūpuram* – kojų papuošalais.

Viešpaties kaklą juosia puiki miško gėlių girlianda, aplink kurią dūzgia apsvaigęs nuo jos aromato bičių spiečius, ir vertingas perlų vėrinys. Jo galvą vainikuoja karūna, o riešai, žastai ir kulkšnys padabinti papuošalais.

Komentaras: Sprendžiant iš posmo, Aukščiausiąjį Dievo Asmenį puošianti girlianda suverta iš nevystančių gėlių. Vaikuṅthoje, dvasinėje karalystėje, irimo procesai nevyksta. Nuo krūmų ir medžių nuskintos gėlės visada išlieka šviežios, nes dvasiniame pasaulyje viskas egzistuoja savo pirminiu pavidalu. Nuo medžių nuskintos gėlės, iš kurių veriamos girliandos, išlaiko savo aromata, nes gėlės ir medžiai Vaikuṅthoje yra dvasiniai. Gėlė nuskinta nuo dvasinio medžio išlieka šviežia, nenuvysta ir nepraranda kvapnumo, todėl aplink Viešpaties gėlių girliandą, kaip ir apie šviežius žiedus ant medžio, dūzgia bičių spiečius. Tokia dvasinio pasaulio tikrovė, ten viskas yra amžina ir neišsenkama. Dvasiniame pasaulyje iš visumos atėmus visumą, visuma išlieka nepakitusi, arba, kaip jau sakyta, dvasiniame pasaulyje vienas minus vienas ir vienas plus vienas visada lygus vienam. Bitės dūzgia aplink šviežias gėles ir jų dūzgimas teikia didžiulį džiaugsmą Viešpačiui. Viešpaties vėrinys, karūna, Jo apyrankės, kojų papuošalai nusėti neįkainuojamais brangakmeniais. Kadangi Jo papuošalai, perlai sudaryti iš dvasios, materialiam pasaulyje jie neturi analogų.

16 TEKSTAS

काञ्चीगुणोल्लसच्छ्रोणिं हृदयाम्भोजविष्टरम् ।
दर्शनीयतमं शान्तं मनोनयनवर्धनम् ॥१६॥

kāñcī-guṇollasac-chroṇim hṛdayāmbhoja-viṣṭaram
darśanīyatamaṁ śāntaṁ mano-nayana-varḍhanam

kāñcī – juosta; *guṇa* – vertinga; *ullasat* – spindinčia; *śroṇim* – Jo talija ir klubai; *hṛdaya* – širdies; *ambhoja* – lotosas; *viṣṭaram* – kurio buvimo vieta; *darśanīya-tamam* – neapsakomo grožio; *śāntam* – ramybe spinduliuojantis; *manaḥ* – protas, širdis; *nayana* – akis; *vardhanam* – džiuginantis.

Jo talija ir klubai perjuosti juosta. Jis stovi Savo bhakto širdies lotose. Neapsakomas Viešpaties grožis ir Jo ramybe spinduliuojantis veidas džiugina Jo bhaktų akis ir širdis.

Komentaras: Posme vartojamas žodis *darśanīyatamam* reiškia, kad Viešpats yra nuostabiai gražus, tad *bhakti-yogas* negali atitraukti savo žvilgsnio nuo nuostabaus Viešpaties veido ir žvelgdamas į Viešpatį numaldo savo poreikį žavėtis grožiu. Materialiame pasaulyje mes norime žavėtis grožiu, tačiau šis mūsų poreikis niekada nebūna patenkintas. Materiali suteptis trukdo mums iki galo patenkinti savo poreikius, kuriuos turime gyvendami materialiam pasaulyje. Tačiau kai mūsų norai regėti, klausytis, liestis ir t.t. užimami tarnyste Aukščiausiam Dievo Asmeniui, jie pasiekia aukščiausią tobulumo viršūnę.

Savo amžinuoju pavidalu egzistuojantis Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra pasakiškai gražus. Jo pavidalas džiugina bhakto širdį, tačiau impersonalistai, mieliau medituojantys į beasmenį Absoliučios Tiesos aspektą, išlieka Jam abejingi. Meditacija į beasmenį Viešpaties aspektą yra beprasmis vargas. Tikrieji *yogai* primerkę akis medituoja ne į tuštumą ar beasmenę idėją, o Aukščiausiojo Dievo Asmens pavidalą.

17 TEKSTAS

अपीच्यदर्शनं शश्वत्सर्वलोकनमस्कृतम् ।
सन्तं वयसि कैशोरे भृत्यानुग्रहकातरम् ॥१७॥

*apīcya-darśanam śaśvat sarva-loka-namaskṛtam
santam vayasai kaiśore bhṛtyānugraha-kātaram*

apīcya-darśanam – pavergiantis Savo grožiu; *śaśvat* – amžinu; *sarva-loka* – visų kiekvienos visatos planetos gyventojų; *namaḥ-kṛtam* – garbinimo objektas; *santam* – esantis; *vayasai* – jaunystėje; *kaiśore* – paauglystėje; *bhṛtya* – Savo bhaktus; *anugraha* – palaiminti; *kātaram* – trokštantis.

Viešpaties grožis amžinas, Jam lenkiasi visi kiekvienos visatos planetos gyventojai. Amžinai jaunas Viešpats visuomet yra pasiryžęs dovanoti Savo bhaktams palaiminimus.

Komentaras: Žodis *sarva-loka-namaskṛtam* reiškia, kad Viešpatį garbina visi planetų gyventojai. Dvasiniame ir materialiam pasaulyuose planetų yra begalinė daugybė, ir kiekviename jų gyvena be galo daug gyvųjų būtybių,

kurios garbina Viešpatį, nes Jam lenkiasi visos gyvosios būtybės, išskyrus impersonalistus. Aukščiausiasis Viešpats yra nepaprastai gražus. Atskirai reikia pažymėti žodį *śaśvat*. Netiesa, kad Viešpats yra beasmenis ir gražus atrodo tik Savo bhaktams. *Śaśvat* reiškia „gyvenantis amžinai“. Jo grožis neblėsta, Viešpats amžinai jaunas ir gražus. „Brahma-saṁhitoje“ (5.33) teigiama: *advaitam acyutam anādim ananta-rūpam ādyam purāṇa-puruṣam nava-yauvanaṁ ca*. Būdamas pirminė asmenybė, vienintelis būties šaltinis, Viešpats niekada nesensta, Jis išlieka amžinai gražus Savo žydinčia jaunyste.

Viešpaties veide atsispindi Jo ryžtas dovanoti Savo bhaktams malonę ir palaiminimus, tačiau į nebhaktų prašymus Viešpats atsako tylėjimu. „Bhagavad-gītoje“ teigiama, kad Viešpats nešališkas visoms gyvosioms būtybėms, nes Jis yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo, o gyvosios būtybės – Jo vaikai, tačiau tiems, kurie praktikuoja pasiaukojimo tarnystę, Jis ypač prielankus. Tai patvirtina ir pastarasis posmas. Viešpats visuomet pasiryžęs dovanoti malonę Savo bhaktams. Bhaktai visada trokšta tarnauti Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, o Viešpats – dovanoti Savo tyraširdžiams bhaktams visus įmanomus palaiminimus.

18 TEKSTAS

कीर्तन्यतीर्थयशसं पुण्यश्लोकयशस्करम् ।
ध्यायेद्देवं समग्राङ्गं यावन्न च्यवते मनः ॥१८॥

kīrtanya-tīrtha-yaśasaṁ puṇya-śloka-yaśaskaram
dhyāyed devam samagrāṅgam yāvan na cyavate manaḥ

kīrtanya – verta, kad būtų apdainuota; *tīrtha-yaśasaṁ* – Viešpaties šlovė; *puṇya-śloka* – bhaktų; *yaśaḥ-karam* – gausinančių šlovė; *dhyāyet* – reikia medituoti; *devam* – į Viešpaties; *samagra-aṅgam* – visas kūno dalis; *yāvat* – kol; *na* – ne; *cyavate* – nukrypsta; *manaḥ* – protas.

Neblėstančią Viešpaties šlovę apdainuoja visas pasaulis, nes Viešpaties šlovė dar labiau išaukština Jo bhaktus. Todėl yogas turi medituoti į Aukščiausiajį Dievo Asmenį ir Jo bhaktus. Jis turi sutelkti savo mintis į amžiną Viešpaties pavidalą, medituoti jį tol, kol jo mintys nebenukryps niekur kitur.

Komentaras: Yogas turi nuolat būti sutelkęs savo mintis į Aukščiausiajį Dievo Asmenį. Išmokęs mąstyti apie Viešpatį vienoje Jo formų (Kṛṣṇa,

Viṣṇu, Rāma, Nārāyaṇa ir kt.) žmogus pasiekia aukščiausią *yog*os pakopą. Tai patvirtinama ir „Brahma-saṁhitoje“: kas išsiugdė besąlyginę meilę Viešpačiui, kieno akys suteptos transcendentinės meilės balzamu, tas visada širdyje regi Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Bhaktas regi Viešpatį Śyāmasundaros pavidalu, kaip nuostabaus grožio tamsaus gymio jaunuolį. Tas, kuris medituoja į šį pavidalą, jau pasiekė *yog*os tobulumą. Ši *yoga* praktikuojama tol, kol protas nebenukrypsta niekur kitur. *Oṁ tad viṣṇoḥ paramaṁ padaṁ sadā paśyanti sūrayaḥ*: Viṣṇu yra aukščiausias asmuo, į Jį krypsta išminčių ir šventųjų žvilgsniai.

Bhaktas garbinantis Viešpaties atvaizdus šventykloje, pasiekia tą patį tikslą. Pasiukojimo tarnystė šventykloje niekuo nesiskiria nuo meditacijos į Viešpaties pavidalą, nes Viešpats yra nekintantis, nepriklausomai nuo to ar bhaktas Jį regi mintyse, ar Viešpats išikūnija materijoje. Šventraščiuose pasakojama apie aštuonias Viešpaties formas, į kurias bhaktai gali medituoti. Šias Viešpaties formas galima padaryti iš smėlio, molio, medžio arba akmens, jas galima regėti mintyse, tapyti, padaryti iš brangakmenių ar metalo, tačiau visos Viešpaties formos yra lygiavertės. Netiesa, kad tie, kas mintyse medituoja į Viešpaties pavidalą, mato Jį kitoki, negu tie, kurie garbina Viešpaties atvaizdą šventykloje. Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra absoliutas, todėl tarp šių dviejų Viešpaties pavidalų nėra jokio skirtumo. Amžinojo Viešpaties pavidalo nepripažįstantys impersonalistai mintyse įsivaizduoja Viešpatį kaip sferą. Pirmenybę jie teikia *om̐kārai*, nors *om̐kāra* taip pat yra forma. „Bhagavad-gītoje“ teigiama, kad *om̐kāra* yra skiemuo įkūnijantis Viešpatį. Šia prasme *om̐kāra* niekuo nesiskiria nuo Viešpaties skulptūrinių atvaizdų ar tapytų paveikslų.

Dar vienas svarbus posmo žodis yra *punya-śloka-yaśaskaram*. *Punya-śloka* – epitetas skirtas bhaktams. Švento bhakto vardo kartojimas apvalo žmogų taip pat kaip ir šventojo Viešpaties vardo kartojimas. Tyraširdis Viešpaties bhaktas yra tapatus Viešpačiui. Šventraščiai kartais rekomenduoja kartoti ir iškilaus bhakto vardą. Jį kartojančiam žmogui tai atneša didžiulę naudą. Kartą kai Viešpats Caitanya kartoję *gopių* vardus, kai kurie Jo mokiniai ėmė Jam priekaištauti: „Kodėl Tu kartoji ne Kṛṣṇos, o *gopių* vardus?“ Mokinių pastaba sukėlė Viešpaties Caitanyos pasipiktinimą ir konfliktą su mokiniais. Viešpats norėjo deramai nubausti Savo mokinius už tai, kad jie drįso Jį mokyti ir nurodinėti kaip kartoti šventuosius vardus.

Viešpaties šlovei būdinga tai, kad ji pabrėžia iškilųjų bhaktų, dalyvaujančių Jo žygiuose, išskirtinumą. Arjuna, Prahlāda, Janaka Mahārāja, Bali Mahārāja ir daugelis kitų bhaktų nebuvo *sannyāsiai*, gyveno šeimoje. Kai kurie iš jų, pavyzdžiui Prahlāda Mahārāja ir Bali Mahārāja, buvo gimę demonų šeimose. Demonu buvo Prahlādos Mahārājos tėvas, o Bali Mahārā-

ja buvo Prahlādos Mahārājos vaikaitis, jiedu pagarsėjo dėl savo ištikimybės Viešpačiui. Kiekvieną bhaktą, kurį su Viešpačiu sieja amžinas ryšys, šlovina kartu su Viešpačiu. Apibendrinant Kapiladevos žodžius galima teigti, kad tobulumo siekiantis *yogas* turi mokytis nuolat medituoti į Viešpaties pavidalą ir praktikuoti *yogą* tol, kol protas nebenukryps niekur kitur.

19 TEKSTAS

स्थितं व्रजन्तमासीनं शयानं वा गुहाशयम् ।
प्रेक्षणीयेहितं ध्यायेच्छुद्धभावेन चेतसा ॥१९॥

*sthitam vrajantam āsinam śayānam vā guhāśayam
prekṣaṇīyehitam dhyāyec chuddha-bhāvena cetasā*

sthitam – stovinčio; *vrajantam* – judančio; *āsinam* – sėdinčio; *śayānam* – gulinčio; *vā* – arba; *guhā-āśayam* – Viešpaties, esančio širdyje; *prekṣaṇīya* – nuostabius; *īhitam* – žaidimus; *dhyāyet* – jis turi regėti; *śuddha-bhāvena* – tyru; *cetasā* – protu.

Pasinėręs į pasiaukojimo tarnystę *yogas* mintyse regi Viešpatį stovintį, judantį, gulintį ir sėdintį savo širdyje, nes Aukščiausiojo Viešpaties pramogos spinduliuoja amžinu grožiu ir žavesiu.

Komentaras: Meditacija į Aukščiausiojo Dievo Asmens pavidalą širdyje yra lygiavertė Viešpaties didybės ir Jo pramogų apdainavimui. Vienintelis skirtumas yra tas, kad klausytis pasakojimų apie Viešpaties žygius, sutelkti į Jį savo mintis žymiai lengviau negu medituoti į Viešpatį širdyje, nes susimąstęs žmogus, ypač mūsų laikais, praranda proto ramybę ir jo meditacija į Viešpatį nutrūksta. Tačiau garsai šlovinantys transcendentines Viešpaties pramogas savaime prikausto žmogaus dėmesį, taigi klausydamasis pasakojimų apie jas žmogus iš esmės praktikuoja *yogą*. Net vaikas medituojantis į Viešpaties pramogas gaus dvasinę naudą, jeigu klausysis ištraukų iš „Bhagavatam“, kurios pasakoja apie tai kaip Viešpats kartu su karvėmis ir draugais eina į ganyklą. Klausymasis pritraukia žmogaus mintis, prikausto žmogaus dėmesį. Todėl mūsų amžiaus, Kali-yugos žmonėms Viešpats Caitanya rekomenduoja nuolat klausytis ir persakyti „Bhagavad-gītą“. Kṛṣṇa taip pat teigia, jog *mahātmos*, didžiosios sielos, nuolat šlovina Viešpatį, Viešpaties didybę, o tie, kurie klausosi *mahātmų*, gauna tą pačią dvasinę naudą kaip ir šlovinantys Viešpatį. *Yogos* praktika suponuoja meditaciją į

transcendentines Viešpaties pramogas, kurioms vykstant Viešpats tai stovi, tai juda, tai guli.

20 TEKSTAS

तस्मिँल्लब्धपदं चित्तं सर्वावयवसंस्थितम् ।
विलक्ष्यैकत्र संयुज्यादङ्गे भगवतो मुनिः ॥२०॥

*tasmīṅ labdha-padam cittaṁ sarvāvayava-saṁsthitam
vilakṣyaikatra saṁyujyād aṅge bhagavato muniḥ*

tasmin – Viešpaties pavidalą; *labdha-padam* – sutelkęs; *cittam* – protą; *sarva* – visas; *avayava* – kūno dalis; *saṁsthitam* – susikaupęs į; *vilakṣya* – išskirdamas; *ekatra* – vienoje vietoje; *saṁyujyāt* – turi sutelkti protą; *aṅge* – į kiekvieną kūno dalį; *bhagavataḥ* – Viešpaties; *muniḥ* – išminčius.

Medituodamas į amžiną Viešpaties pavidalą yogas neturėtų mintyse išsyrk regėti viso Viešpaties kūno, tačiau turėtų sutelkti savo mintis į atskiras Jo kūno dalis.

Komentaras: Pažymėtinas posmo žodis *muni*. Žodžiu *muni* apibrėžiamas tas, kuris turi skvarbų protą, t.y. gerai išugdytą gebėjimą mąstyti, jausti ir trokšti. Kapiladeva čia sąmoningai nevadina medituojančiojo bhaktu. Tuos, kurie medituoja į Viešpaties pavidalą, tačiau nepasižymi dideliu išmanyumu, vadina *muniāis*, o tuos, kurie praktikuoja tikrą pasiaukojimo tarnystę, – *bhakti-yogais*. Meditacijos metodas, apie kurį kalbama toliau, skirtas *muniāms*. Kad neliktų abejonių, jog Absoliuti Tiesa, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, nėra kažkokia beasmenė idėja, tolimesni posmai aiškina kaip medituoti į Viešpatį Jo asmens pavidalu, sukoncentruojant žvilgsnį paeiliui į atskiras iš Jo kūno dalis. Jei Viešpats medituojamas prote apskritai, mūsų vaizduotė gali piešti labai neapibrėžtus vaizdus, todėl toliau pasakojama, kad pirma reikia sutelkti savo mintis į Viešpaties lotosines pėdas, po to į Jo kulkšnis, šlaunis, po to nukreipti žvilgsnį į juosmenį, krūtinę, kaklą, veidą ir t.t. Pradėti meditaciją reikia nuo lotosinių pėdų, nuosekliai perkeltiant žvilgsnį aukštyn į kitas Jo transcendentinio kūno dalis.

21 TEKSTAS

सच्चिन्तयेद्भगवतश्चरणारविन्दं
वज्राङ्कुशध्वजसरोरुहलाञ्छनाढ्यम् ।

उत्तुङ्गरक्तविलसन्नखचक्रवाल-

ज्योत्स्नाभिराहतमहद्दृद्यान्धकारम् ॥२१॥

*sañcintayed bhagavataś caraṇāravindaṃ
vajrāṅkuṣa-dhvaja-saroruha-lāñchanāḍhyam
uttuṅga-rakta-vilasan-nakha-cakravāla-
jyotsnābhir āhata-mahad-dhṛdayāndhakāram*

sañcintayet – jis turi sukaupti savo protą; *bhagavataḥ* – Viešpaties; *caraṇa-aravindam* – į lotosines pėdas; *vajra* – žaibo; *aṅkuṣa* – virbo (dramblių varovo strypo); *dhvaja* – vėliavos; *saroruha* – lotoso; *lāñchana* – simbolišais; *āḍhyam* – pažymėtas; *uttuṅga* – iškiliais; *rakta* – raudonais; *vilasat* – spindinčiais; *nakha* – nagais; *cakravāla* – mėnulio formos; *jyotsnābhiḥ* – švytėjimo; *āhata* – išsklaidyta; *mahat* – tiršta; *hṛdaya* – širdies; *andhakāram* – tamsa.

Visų pirma bhaktas turi nukreipti mintis į Viešpaties lotosines pėdas, pažymėtas žaibo, virbo, vėliavos ir lotoso simbolišais. Šviesa, kurią skleidžia Jo nuostabūs rubino spalvos ir mėnulio formos nagai, išsklaido tirštą tamsą, kurioje skendi žmogaus širdis.

Komentaras: Māyāvādžiai teigia, kad tie, kurie nesugeba sutelkti savo minčių į beasmenę Absoliučią Tiesą, gali vaizduotėje sukurti jiems patinkančią Viešpaties pavidalą ir medituoti į Jį, tačiau posmas rekomenduoja visai ką kitą. Vaizduotė yra vaizduotė, ji tegali sukurti fantastinius vaizdus.

Čia smulkiai apibūdintas amžinas Viešpaties kūnas. Jo pėdose aiškiai matomos žaibą, vėliavą, lotosą, dramblių varovo strypą primenančios linijos. Jo iškilūs nagai skleidžia ryškią šviesą, panašią į mėnesienos. Išvydęs ženklus ant Viešpaties pėdų ir akinantį Jo nagų spindesį, *yogas* gali išstrūkti iš materialiam pasaulyje tvyriančios neišmanymo tamsos. Tokio išvadavimo neįmanoma pasiekti filosofiniais apmąstymais. Jį pasiekia tik tas, kuris išvysta Viešpaties nagų skleidžiamą šviesą. Kitaip sakant, jeigu žmogus nori iš neišmanymo tamsos išeiti į šviesą, jis turi visų pirma nukreipti savo mintis į Viešpaties lotosines pėdas.

22 TEKSTAS

यच्छौचनिःसृतसरित्प्रवरोदकेन

तीर्थेन मूध्न्यधिकृतेन शिवः शिवोऽभूत् ।

ध्यातुर्मनःशमलशैलनिसृष्टवज्रं

ध्यायेच्चिरं भगवतश्चरणारविन्दम् ॥२२॥

*yac-chauca-niḥsrta-sarit-pravarodakena
tīrthena mūrdhny adhikṛtena śivaḥ śivo 'bhūt
dhyātur manaḥ-śamala-śaila-nisrṣṭa-vajram
dhyāyec ciraṁ bhagavataś caraṇāravindam*

yat – Viešpaties lotosinės pėdos; *śauca* – apiplautos; *niḥsrta* – tekančios; *sarit-pravara* – Gangos; *udakena* – vandeniui; *tīrthena* – šventos; *mūrdhni* – ant galvos; *adhikṛtena* – kurią neša; *śivaḥ* – Viešpats Śiva; *śivaḥ* – gera lemiantis; *abhūt* – tapo; *dhyātuḥ* – to, kas medituoja; *manaḥ* – mintyse; *śamala-śaila* – į nuodėmių kalną; *nisrṣṭa* – paleistas; *vajram* – žaibas; *dhyāyet* – jis turi medituoti; *ciraṁ* – ilgą laiką; *bhagavataḥ* – į Viešpaties; *caraṇa-aravindam* – lotosines pėdas.

Galva sustabdęs šventuosius Gangos vandenį, kitados nuplovusius Viešpaties lotosines pėdas, dvasiškai apsilavęs net pats palaimintasis Viešpats Śiva. Viešpaties pėdos yra tarsi žaibas, trenkęs nuodėmių kalną į meditaciją pasinėrusio bhakto mintyse, štai kodėl yogas turi ilgą laiką medituoti į Viešpaties lotosines pėdas.

Komentaras: Pastarajame posme atskirai aptariamas Viešpaties Śivos vaidmuo. Impersonalistai teigia, kad Absoliuti Tiesa neturi pavidalo, todėl mes galime medituoti į bet kurį mūsų vaizduotės piešiamą pavidalą, ar tai būtų Višņu, Viešpats Śiva, deivė Durgā ar jų sūnus Gaṇeša. Tačiau iš tikrųjų visų gyvųjų būtybių valdovas yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo. „Caitanya-caritāmṛtoje“ („Ādi“ 5.142) pasakyta: *ekale išvara kṛṣṇa, āra saba bhṛtya* – Aukščiausiasis Viešpats yra Kṛṣṇa, o visi kiti valdovai, tarp jų Viešpats Śiva, Viešpats Brahmā ir kiti menkesni pusdieviai yra Jo tarnai. Šią mintį iškelia ir pastarasis posmas. Viešpats Śiva didingas tu, kad sustabdė savo galva šventąją Gangą, kurios vandenys nuplovė Viešpaties Višņu lotosines pėdas. Sanātana Gosvāmī „Hari-bhakti-vilāsoje“ teigia, jog kiekvienas gretinantis Aukščiausiajį Viešpatį su pusdieviais, net ir tokiais kaip Viešpats Śiva ir Viešpats Brahmā, tampa *pāṣaṇḍḍhiu*, ateistu. Lyginti pusdievius su Aukščiausiuoju Viešpačiu Višņu jokiū būdu negalima.

Posme formuluojama dar viena svarbi mintis: nuo neatmenamų laikų kontaktuojant su materija sąlygotos sielos prote susikaupia daug nešvarybių, kurios reiškiasi troškimo viešpatauti materialiam pasaulyje forma. Šios nešvarybės yra tarsi kalnas, tačiau ir kalnas neatlaiko galingo žaibo smūgio. Meditacija į Viešpaties lotosines pėdas yra it žaibas, kuris suskaldo į šipulius nešvarybių, susikaupusių *yogo* mintyse, kalną. Jeigu *yogas* nori sunaikinti nešvarybių kalną savo prote, jis turi medituoti ne į tuštumą ar

beasmenę idėją, o susikaupti į Viešpaties lotosines pėdas. Kadangi nešvarybės įsitvirtinusios mūsų prote virto tvirčiausiu monolitu, medituoti į Viešpaties lotosines pėdas reikia labai ilgą laiką. Tačiau tiems, kurie yra įpratę nuolat mąstyti apie Viešpaties lotosines pėdas, viskas yra kur kas paprasčiau. Bhaktas, kurio mintys nuolat krypsta į Viešpaties lotosines pėdas, tiesiog neturi kito meditacijos objekto. Taigi praktikuojantis *yoga* žmogus visų pirma turi laikytis taisyklių, kad sutramdyti jusles, o po to nukreipti mintis į Viešpaties lotosines pėdas ir ilgus metus medituoti.

Posme atskirai pabrėžta: *bhagavataḥ caraṇāravindam* – yogas turi medituoti į Aukščiausiojo Viešpaties lotosines pėdas. Filosofų *māyāvādžių* nuomone, norint pelnyti išvadavimą, galima medituoti Viešpaties Šivos, Brahmos ar deivės Durgos pėdas, tačiau tai netiesa. Norint pabrėžti būtinybę medituoti į Aukščiausiojo Viešpaties lotosines pėdas, posme vartojamas žodis *bhagavataḥ*. *Bhagavataḥ* reiškia „Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Viṣṇu“, o ne kažką kitą. Dar viena svarbi posmo frazė: *śivaḥ śivo 'bhūt*. Iš prigimties Šiva yra tyras ir gera lemiantis, todėl jo vaidmuo visatos valdovų hierarchijoje yra labai aukštas, bet kai jis galva sustabdė Gangos vandenį, skalavusius Viešpaties lotosines pėdas, jis dar labiau apsilalė ir jo vaidmuo visatoje tapo dar svarbesnis. Šis pavyzdys pabrėžia ypatingą Viešpaties lotosinių pėdų šventumą. Artumas Viešpačiui, dulkės nuo Jo lotosinių pėdų suteikia didesnę svorį net pačiam Viešpačiui Šivai, ką jau kalbėti apie kitas, menkasnes gyvasias esybes.

23 TEKSTAS

जानुद्वयं जलजलोचनया जनन्या
लक्ष्म्याखिलस्य सुरवन्दितया विधातुः ।
ऊर्वोर्निधाय करपल्लवरोचिषा यत्
संलालितं हृदि विभोरभवस्य कुर्यात् ॥२३॥

*jānu-dvayaṁ jalaja-locanayā jananyā
lakṣmyākhilasya sura-vanditayā vidhātuḥ
ūrvor nidhāya kara-pallava-rociṣā yat
samlālitam hṛdi vibhor abhavasya kuryāt*

jānu-dvayam – iki kelių; *jalaja-locanayā* – lotosaakė; *jananyā* – motina; *lakṣmyā* – Lakṣmī; *akhilasya* – visos visatos; *sura-vanditayā* – kurią garbina pusdieviai; *vidhātuḥ* – Brahmos; *ūrvoh* – klubus; *nidhāya* – patalpi-

nus; *kara-pallava-rociṣā* – jos švytintys pirštai; *yat* – kurie; *samlālitam* – masažuoja; *hr̥di* – širdyje; *vibhoḥ* – Viešpatį; *abhavasya* – transcendentinį materialiai būčiai; *kuryāt* – jis turi medituoti.

Savo širdyje yogas turi sutelkti visas savo mintis į sėkmės deivės, svarbiausiojo pusdievio Brahmos motinos, kuriai lenkiasi visi pusdieviai, darbus. Lakšmī uoliai tarnauja transcendentiniam Viešpačiui, masažuodama Jo kojas ir klubus.

Komentaras: Brahmai patikėta valdyti visatą. Brahmos tėvas yra Garbhodakaśāyī Viṣṇu, vadinasi, sėkmės deivė Lakšmī yra Jo motina. Lakšmiji garbina visi pusdieviai ir visatos planetų gyventojai. Žmonės taip pat stengiasi pelnyti sėkmės deivės prielankumą. Lakšmī uoliai masažuoja Aukščiausiojo Dievo Asmens Nārāyaṇos, gulinčio visatos vandenyne Garbhoje, kojas ir klubus. Nors posme Brahmā pavadintas sėkmės deivės sūnumi, iš tikrųjų jis atėjo į pasaulį ne iš jos iščių. Brahmā gimė iš Paties Viešpaties pilvo. Iš Garbhodakaśāyī Viṣṇu pilvo išaugo lotosas, kuriame ir gimė Brahmā. Tad klaidinga būtų manyti, jog masažuodama Viešpaties klubus, Lakšmī elgėsi kaip paprasta žmona. Viešpaties veiksmai yra transcendentiniai ir neturi nieko bendro su paprastų žmonių, vyrų ir moterų, poelgiais. Labai svarbus posmo žodis yra *abhavasya*, kuris liudija, jog Viešpats pagimdė Brahmą pats vienas be sėkmės deivės.

Kadangi transcendentiniai veiksmai iš esmės skiriasi nuo žemiškų, būtų klaidinga Viešpaties žmonos tarnystę gretinti su pusdievio ar paprasto žmogaus žmonos elgesiu. Posme teigiama, kad *yogas* turi širdyje regėti Lakšmī, tarnaujančios Viešpačiui, paveikslą. Bhaktas nuolat mąsto apie Lakšmī ir Nārāyaṇos santykius, todėl jo meditacija, skirtingai nei impersonalistų ir budistų meditacija, nėra įprastinė proto veikla.

Bhava reiškia „tas, kuris gavo materialų kūną“, o *abhava* – „neturintis materialaus kūno, nužengiantis į pasaulį pirminiu dvasiniu kūnu.“ Viešpats Nārāyaṇa nėra materijos kūrinys. Materiją tegali pagimdyti materija, o Nārāyaṇa atsirado ne iš materijos. Brahmā ateina į jau sukurtą materialų pasaulį, tačiau Viešpats egzistavo dar prieš visatos sukūrimą, todėl Jo kūnas nėra materialus.

24 TEKSTAS

ऊरू सुपर्णभुजयोरधि शोभमाना-
वोजोनिधी अतसिकाकुसुमावभासौ ।

व्यालम्बिपीतवरवाससि वर्तमान-
काञ्चीकलापपरिरम्भि नितम्बबिम्बम् ॥२४॥

*ūrū suparṇa-bhujayor adhi śobhamānāv
ojo-nidhī atasikā-kusumāvabhāsau
vyālambi-pīta-vara-vāsasi vartamāna-
kāñcī-kalāpa-parirambhi nitamba-bimbam*

ūrū – klubai; *suparṇa* – Garuḍos; *bhujayoḥ* – dvejų pečių; *adhi* – ant; *śobhamānau* – nuostabūs; *ojaḥ-nidhī* – visos energijos šaltinis; *atasikā-kusuma* – į linų žiedelius; *avabhāsau* – panašūs savo spindesiu; *vyālambi* – krentantis; *pīta* – geltonas; *vara* – puikus; *vāsasi* – apdaras; *vartamāna* – esančia; *kāñcī-kalāpa* – juosta; *parirambhi* – perjuostas; *nitamba-bimbam* – Jo apvalūs klubai.

Po to yogas turi sutelkti mintis į Dievo Asmens klubus – visos energijos šaltinį. Melsvi kaip žydintys linai Viešpaties klubai ypač gražūs kai Jį ant savo pečių neša Garuḍa. Apvalainus Viešpaties klubus juosia puikaus geltono šilko apdaras, siekiantis Jo kulkšnis, viršuje perjuostas juosta.

Komentaras: Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra visos jėgos šaltinis, Jo jėga glūdi Jo transcendentinio kūno klubuose. Viešpaties kūne glūdi šešios didžiausios vertenybės: turtas, jėga, šlovė, grožis, žinojimas ir atsižadėjimas. *Yogams* rekomenduojama medituoti į transcendentinį Viešpaties pavidalą, pradėdant meditaciją nuo Jo pėdų, palengva keliant žvilgsnį į kelius, klubus ir pagaliau pasiekiant Jo veidą. Pradėti meditaciją į Aukščiausiajį Dievo Asmenį reikia nuo Jo pėdų.

Viešpaties transcendentinį pavidalą, aprašytą posme, tiksliai atkartoja *arcā-vigraha*, skulptūrinis Jo atvaizdas šventykloje. Paprastai Viešpaties Dievybės apatinė dalis drapiruojama geltonu šilku. Geltono šilko apdarus Viešpats dėvi dvasiniame pasaulyje Vaikuṅthoje, jie siekia kulkšnis. Taigi *yogas* turi pakankamai objektų medituoti, todėl jam nėra reikalo medituoti į vaizduotėje susikurtą paveikslą, kaip tai daro pseudojogai, kurių galutinis tikslas – pasiekti beasmenį Brahmaną.

25 TEKSTAS

नाभिहृदं भुवनकोशगुहोदरस्थं
यत्रात्मयोनिधिषणाखिललोकपद्मम् ।

व्यूढं हरिन्मणिवृषस्तनयोरमुष्य
ध्यायेद् द्वयं विशदहारमयूखगौरम् ॥२५॥

*nābhi-hradam bhuvana-kośa-guhodara-stham
yatrātma-yoni-dhīṣaṇākhila-loka-padmam
vyūḍham harin-maṇi-vṛṣa-stanayor amuṣya
dhyāyēd dvayaṁ viśada-hāra-mayūkha-gauram*

nābhi-hradam – bambos ežeras; *bhuvana-kośa* – viso pasaulio; *guhā* – lopšys; *udara* – ant pilvo; *stham* – esantis; *yatra* – kur; *ātma-yoni* – Brahmos; *dhīṣaṇa* – buveinė; *akhila-loka* – apimanti savyje visas planetų sistemas; *padmam* – lotosas; *vyūḍham* – išdygęs; *harit-maṇi* – tarsi smaragdai; *vṛṣa* – nepaprastai puikūs; *stanayoḥ* – spenelius; *amuṣya* – Viešpaties; *dhyāyēt* – jis turi medituoti į; *dvayam* – du; *viśada* – baltų; *hāra* – nuo perlų vėrinių; *mayūkha* – nuo švytėjimo; *gauram* – šviesūs.

Po to yogas turi nukreipti savo mintis į mėnulį primenančią bambą Viešpaties pilvo centre. Iš Jo bambos – visatos lopšio – išdygsta lotoso stiebas, kuriame glūdi visos planetų sistemos. Iš Viešpaties pilvo išdygęs lotosas yra pirmosios gyvosios būtybės Brahmos buveinė. Vėliau yogas turi nukreipti mintis į Viešpaties spenelius, panašius į du nepaprastai puikius smaragdus, kurie atrodo šviesūs nuo ant Viešpaties krūtinės besipuikuojančių baltų it pienas perlų vėrinių spindesio.

Komentaras: Posmas rekomenduoja *yogui* toliau medituoti į Viešpaties bambą, iš kurios kilo materiali visata. Lygiai kaip kūdikį su motina jungia bambagyslė, taip Brahmą, pirmąją sukurtą gyvąją būtybę, Aukščiausiojo Viešpaties valia su Juo jungia lotoso stiebas. Viename iš ankstesniųjų posmų sėkmės deivė Lakšmī, masažuoja Viešpaties kojas, kulkšnis ir klubus, pavadinta Brahmos motina. Tačiau iš tikrųjų Brahmā atėjo į pasaulį ne iš motinos, o iš Viešpaties. Tai įvyko nesuvokiama Aukščiausiojo Viešpaties valia. Mums, turintiems gyvenimo materialiam pasaulyje patirtį, nereikėtų stebėtis: „Kaip tėvas galėjo pagimdyti vaiką?“

„Brahma-saṁhitoje“ teigiama, kad kiekviena atskira Viešpaties kūno dalis gali vykdyti kitos funkcijas. Viešpaties kūnas yra dvasinis, todėl visų Jo organų galimybės yra neribotos. Antai Viešpats gali matyti ausimis. Materiali ausis girdi, bet negali matyti, tačiau „Brahma-saṁhitā“ teigia, jog Viešpats mato ausimis ir girdi akimis. Kiekvienas transcendentinio Jo kūno organas gali vykdyti kito organo funkciją. Viešpaties pilvas yra visų planetų sistemų lopšys. Brahmā vykdo planetų sistemų kūrėjo funkcijas,

tačiau jo kūrybinės galios šaltinis yra Viešpaties pilvas. Bet kuris kūrybinis procesas vykstantis visatoje visada yra tiesiogiai susijęs su Viešpačiu. Perlą vėrinys, puošiantis viršutinę Jo kūno dalį, taip pat yra dvasinis, todėl Kapiladeva rekomenduoja *yogams* nukreipti savo žvilgsnį į balto it pienas perlų vėrinio ant Jo krūtinės spindesį.

26 TEKSTAS

वक्षोऽधिवासमृषभस्य महाविभूतेः
 पुंसां मनोनयननिर्वृतिमादधानम् ।
 कण्ठं च कौस्तुभमणेरधिभूषणार्थं
 कुर्यान्मनस्यखिललोकनमस्कृतस्य ॥२६॥

*vakṣo 'dhivāsam ṛṣabhasya mahā-vibhūteḥ
 puṁsāṁ mano-nayana-nirvṛtim ādadhānam
 kaṅṭham ca kaustubha-maṇer adhibhūṣaṇārtham
 kuryān manasy akhila-loka-namaskṛtasya*

vakṣaḥ – krūtinę; *adhivāsam* – buveinę; *ṛṣabhasya* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *mahā-vibhūteḥ* – Mahā-Lakṣmī; *puṁsāṁ* – žmonių; *manah* – protui; *nayana* – akims; *nirvṛtim* – transcendentinę palaimą; *ādadhānam* – suteikiančią; *kaṅṭham* – kaklą; *ca* – taip pat; *kaustubha-maṇeḥ* – Kaustubhos bragakmenio; *adhibhūṣaṇa-artham* – kuris paryškina grožį; *kuryāt* – jis turi medituoti; *manasi* – mintyse; *akhila-loka* – visa visata; *namaskṛtasya* – kurį garbina.

Po to yogas turi medituoti į Aukščiausiojo Dievo Asmens krūtinę, deivės Mahā-Lakṣmī buveinę. Viešpaties krūtinė yra neišsenkančios, transcendentinės palaimos šaltinis mūsų protui ir akims. Po to mintis yogas turi nukreipti į Dievo Asmens kaklą, kuriam lenkiasi visas pasaulis. Nuostabus Viešpaties kaklas dar labiau paryškina Jo krūtinę puošiančio Kaustubhos brangakmenio grožį.

Komentaras: Upaniṣadose teigiama, kad materialų pasaulį kuria, naikina ir saugo įvairios Viešpaties galios. Nesuvokiama Viešpaties galių įvairovė glūdi Jo krūtinėje. Žmonės dažnai Dievą vadina visagaliu. Mahā-Lakṣmī yra Viešpaties visų galių šaltinis, ji glaudžiasi prie Viešpaties krūtinės. Išmokę medituoti į šią transcendentinę Viešpaties kūno dalį, *yogai* įgyja nepaprastus materialius sugebėjimus – aštuonias mistinės *yogos* tobulybės.

Posme teigiama, jog Kaustubhos brangakmenio grožį išryškina Viešpaties kaklas, o ne atvirksčiai. Kaustubhos brangakmenis tampa dar gražesnis kai puošia Viešpaties kaklą, neveltui šventraščiai rekomeduoja *yogams* medituoti į Viešpaties kaklą. Medituoti galima arba į transcendentinį Viešpaties pavidalą savo mintyse, arba nukreipus mintis į Jo Dievybę šventykloje, kuri taip gražiai papuošiama, kad prikaustytų į šventyklą atėjusių žmonių žvilgsnius. Garbinimas šventykloje skirtas tiems, kurie nepajėgūs medituoti Viešpaties pavidalo savo mintyse. Reguliarus šventyklos lankymas yra lygiavertis tiesioginei meditacijai į transcendentinį Viešpaties pavidalą, nes abu Viešpaties pavidalai yra tapatūs. *Yogas* pranašesnis tuo, kad jis gali atsiskirti nuošalioje vietoje ir medituoti į transcendentinį Viešpaties pavidalą. O tas, kuris negali sukaupti savo minčių į Viešpaties pavidalą, privers tas lankyti šventyklą. Tačiau, kad ir ką darytų dvasine praktika užsiimantis žmogus – klausytų, žiūrėtų ar medituotų, jo veiklos objektas visada bus transcendentinis Viešpaties pavidalas. Apie kažkokią tuštumą ar beasmėnę idėją apskritai negali būti jokios kalbos. Viešpats gali dovanoti transcendentinę Savo malonę ir transcendentinę palaimą žmogui, kuris žvelgia į Jo atvaizdą šventykloje, *yogui* praktikuojančiam meditaciją ir tam, kuris klausosi pasakojimų apie transcendentinę Viešpaties išvaizdą iš „Śrīmad-Bhāgavatam“, „Bhagavad-gītos“ ir kitų šventraščių. Pasiuokojimo tarnystės praktiką sudaro devynios praktikos formos. Viena jų yra *smaraṇam*, arba meditacija. *Yogai* pirmenybę teigia *smaraṇam*, o *bhakti-yogai* – pasakojimų apie Viešpatį klausymuisi ir atkartojimui.

27 TEKSTAS

बाहूंश्च मन्दरगिरेः परिवर्तनेन
निर्णिक्तबाहुवलयानधिलोकपालान् ।
सञ्चिन्तयेद्दशशतारमसह्यतेजः
शङ्खं च तत्करसरोरुहराजहंसम् ॥२७॥

*bāhūnś ca mandara-gireḥ parivartanena
nirṇikta-bāhu-valayān adhiloka-pālān
sañcintayed daśa-śatāram asahya-tejaḥ
śaṅkhaṁ ca tat-kara-saroruha-rāja-hamsam*

bāhūn – rankas; *ca* – ir; *mandara-gireḥ* – Mandaros kalno; *parivartanena* – besisukančio; *nirṇikta* – nušlifuotus; *bāhu-valayān* – rankų papuošalus;

adhiloka-pālān – visatos valdovų šaltinį; *sañcintayet* – jis turi medituoti; *daśa-śata-aram* – Sudaršanos diską (turintį dešimt šimtų stipinų); *asahyatejaḥ* – akinančio švytėjimo; *śankham* – kriauklę; *ca* – taip pat; *tat-kara* – Viešpaties rankoje; *saroruha* – tarsi lotosas; *rāja-hamsam* – panašią į gulbę.

Po to mintyse yogas turi nukreipti savo žvilgsnį į keturias Viešpaties rankas. Jo rankos yra pusdievių, tvarkančių įvairias materialaus pasaulio gyvenimo sritis, galių šaltinis. Po to jis turi medituoti į žėrinčius papuošalus, kuriuos besisukdamas nušlifavo Mandaros kalnas. Tuomet mintyse jis turi perkelti savo žvilgsnį į akinamą Viešpaties diską, Sudaršanos cakros, su tūkstančiu stipinų, skleidžiamą šviesą ir į kriauklę, kuri primena gulbę Viešpaties lotosiniame delne.

Komentaras: Aukščiausiojo Dievo Asmens rankos yra įstatymo ir tvarkos visatoje šaltinis. Tvarką visatoje užtikrina įvairūs pusdieviai, kurių galia pasak posmo kyla iš Viešpaties rankų. Mandaros kalnas čia paminėtas todėl, kad demonai ir pusdieviai plakdami pieno okeaną naudojami juo kaip plaktuve. Įsikūnijęs vėžlio pavidalu Viešpats tapo jo atrama ir sukdamasis Mandaros kalnas nušlifavo Jo papuošalus. Kitaip sakant, papuošalai ant Viešpaties rankų taip akinamai švyti, tarsi būtų ką tik nušlifuoti. Diskas, kurį rankoje laiko Viešpats, Sudaršana *cakra*, turi tūkstantį stipinų, ir *yogams* rekomenduojama medituoti į kiekvieną iš jų paeilui. *Yogai* turi mintyse nuosekliai medituoti į kiekvieną transcendentinio Viešpaties kūno dalį.

28 TEKSTAS

कौमोदकीं भगवतो दयितां स्मरेत्
दिग्धामरातिभटशोणितकर्दमेन ।
मालां मधुव्रतवरूथगिरोपघुष्टां
चैत्यस्य तत्त्वममलं मणिमस्य कण्ठे ॥२८॥

*kaumodakīm bhagavato dayitām smareta
digdhām arāti-bhaṭa-śoṇita-kardamena
mālām madhuvrata-varūtha-giropaghuṣṭām
caityasya tattvam amalāṁ maṇim asya kaṅṭhe*

kaumodakīm – vėzdas, kurį vadina Kaumodakī; *bhagavataḥ* – Dievo Asmens; *dayitām* – labai brangus; *smareta* – jis turi atminti; *digdhām* –

apšlakstytas; *arāti* – priešas; *bhata* – karių; *śoṇita-kardamena* – kraujo dėmėmis; *mālām* – girlianda; *madhuvrata* – kamanių; *varūtha* – spiečiumi; *girā* – dūzgiančių; *upaghuṣṭām* – apspitusių; *caityasya* – gyvosios būtybės; *tattvam* – principas, tiesa; *amalam* – tyros; *maṇim* – perlų vėrinys; *asya* – Viešpaties; *kaṅthe* – ant kaklo.

Yogas turi medituoti į Viešpaties vėzdą Kaumodakī, kurį Viešpats labai brangina. Viešpaties vėzdas triuškina demonus, amžinus Jo priešus, ir yra apšlakstytas demonų krauju. Yogas taip pat turi sutelkti savo mintis į nuostabią girliandą, kabančią ant Viešpaties kaklo, apie kurią taikiai dūzgdamos spiečiasi kamanės, į perlų vėrinį ant Jo kaklo, kuris įkūnija Viešpačiui nuolat tarnaujančias tyras gyvąsias esybes.

Komentaras: Mintyse *yogas* turi nukreipti savo žvilgsnį į įvairias transcendentinio Viešpaties kūno dalis. Posme teigiama, jog būtina suvokti gyvųjų esybių prigimtinę paskirtį. Čia kalbama apie du gyvųjų esybių tipus. Vienos, *arāti*, su panieka žvelgia į Aukščiausiojo Dievo Asmens pramogą. Joms Viešpats pasirodo gniauždamas rankoje Savo grėsmingąjį vėzdą, aptaškytą Jo nukautų demonų krauju. Demonai taip pat yra Aukščiausiojo Dievo Asmens vaikai. „Bhagavad-gītoje“ teigiama, jog visos gyvosios esybės yra Aukščiausiojo Dievo Asmens vaikai, tačiau egzistuoja du gyvųjų esybių tipai, ir jie elgiasi skirtingai. Ant Savo kaklo Aukščiausiasis Viešpats prigludžia tyras gyvąsias esybes, lygiai kaip paprastas žmogus saugodamas briliantus ar perlus pasikabina juos sau ant krūtinės. Perlai ant Viešpaties kaklo įkūnija gyvąsias esybes, išsiugdžiusias tyrą Kṛṣṇos sąmonę. O Jo vėzdas, apšlakstytas puolusių gyvųjų esybių krauju, baudžia demonus, kurie siekia sutrukdyti Viešpaties pramogoms. Savo vėzdą Viešpats labai brangina, nes su juo Jis triuškina demonus ir pralieja jų kraują. Kaip žemė susimaišiusi su vandeniu virsta purvu, taip ir iš žemės sukurti Viešpaties priešų, ateistų, kūnai nuo Jo vėzdo smūgių virsta kruvina mase, o Viešpaties vėzdą apšlaksto demonų kraujas.

29 TEKSTAS

भृत्यानुकम्पितधियेह गृहीतमूर्तेः

सञ्चिन्तयेद्भगवतो वदनारविन्दम् ।

यद्विस्फुरन्मकरकुण्डलवल्गितेन

विद्योतितामलकपोलमुदारनासम् ॥२९॥

*bhṛtyānukampita-dhiyeha grhīta-mūrteḥ
sañcintayed bhagavato vadanāravindam
yad visphuran-makara-kunḍala-valgītena
vidyotitāmala-kapolam udāra-nāsam*

bhṛtya – bhaktams; *anukampita-dhiyā* – iš užuojautos; *iha* – šiame pasaulyje; *grhīta-mūrteḥ* – apreiškiančio Savo įvairius pavidalus; *sañcintayet* – jis turi medituoti; *bhagavataḥ* – Dievo Asmens; *vadana* – veida; *aravindam* – panašų į lotosą; *yat* – kuris; *visphuran* – spindinčių; *makara* – krokodilo formos; *kunḍala* – Jo auskarų; *valgītena* – nuo svyravimo; *vidyotita* – nušviestus; *amala* – skaisčius tarsi krištolas; *kapolam* – Jo skruostus; *udāra* – dailiai nulieta; *nāsam* – Jo nosis.

Po to yogas turi sutelkti savo mintis į lotosinį veidą Viešpaties, kuris būdamas gailestingas Savo bhaktams apsireiškia pasaulyje įvairiais pavidalais. Viešpaties nosis dailiai nulieta, Jo skaisčiuose it krikštolas skruostuose atsispindi tolygiai besisūpuojančių krokodilo formos auskarų švytėjimas.

Komentaras: Viešpats nužengia į materialų pasaulį iš giliausios užuojautos Savo bhaktams. Jis ateina į materialų pasaulį dėl dviejų priežasčių. Kai jame pažeidžiamos religijos normos ir triumfuoja bedievystė, Viešpats nužengia, kad apgintų Savo bhaktus ir susidorotų su nebhaktais. Tačiau svarbiausias Jo nužengimo tikslas – paguosti bhaktus. Norint susidoroti su demonais, Viešpats nebūtinai turi ateiti į šį pasaulį Pats, su šia užduotimi puikiausiai gali susidoroti ir Jo paklusnūs talkininkai. Net ir pati išorinė energija, *māyā*, yra pakankamai galinga, kad savarankiškai sunaikintų demonus. Tačiau kai kupinas gailestingumo Savo bhaktams Viešpats nužengia į materialų pasaulį, Jis tuo pačiu ir susidoroja su nebhaktais.

Viešpats pasirodo bhaktui tuo pavidalu, kuriuo bhaktas labiausiai žavisi. Viešpats turi milijonus pavidalų, ir visi Jo pavidalai yra vieninga Absoluti Tiesa. „Brahma-samhitoje“ teigiama: *advaitam acyutam anādim anantarūpam* – Viešpaties pavidalai tapatūs, tačiau vieni bhaktai trokšta regėti Jį Rādhā-Kṛṣṇos pavidalu, kiti nori lenktis Sītai ir Rāmacandrai, tretiems patraukliausi Lakṣmī-Nārāyaṇos, o ketvirtiems – keturrankio Nārāyaṇos, Vāsudevos, pavidalai. Viešpats turi begalinę daugybę pavidalų ir pasirodo Savo bhaktams tuo pavidalu, kurį bhaktas labiausiai brangina. *Yogams* šventraščiai rekomenduoja medituoti į tuos Viešpaties pavidalus, kuriuos pripažįsta bhaktai. Jiems nevalia išgalvoti Viešpaties pavidalo ir paversiti jo savo meditacijos objektu. Pseudojogai, medituojantys į apskritimą arba taikinį, užsiima visiška nesąmone. Iš tikrųjų *yogas* turi medituoti tą Aukščiausiojo Dievo Asmens pavidalą, kurį regi tyri Viešpaties bhaktai.

Yogas reiškia bhaktas. Tie *yogai*, kurie dar nėra tyri bhaktai, turi sekti jų pavyzdžiu. Posme ypač pabrėžiama, kad *yogas* turi medituoti Viešpaties pavidalus, kuriuos pažįsta bhaktai, o ne kurti juos savo vaizduotėje.

30 TEKSTAS

यच्छ्रीनिकेतमलिभिः परिसेव्यमानं
 भूत्या स्वया कुटिलकुन्तलवृन्दजुष्टम् ।
 मीनद्वयाश्रयमधिक्षिपदब्जनेत्रं
 ध्यायेन्मनोमयमतन्द्रित उल्लसद्भ्रु ॥३०॥

*yac chrī-niketam alibhiḥ parisevyamānam
 bhūtyā svayā kuṭīla-kuntala-vṛnda-juṣṭam
 mīna-dvayāśrayam adhikṣipad abja-netraṁ
 dhyāyen manomayam atandrita ullasad-bhru*

yat – šis Viešpaties veidas; *śrī-niketam* – lotosas; *alibhiḥ* – bičių; *parisevyamānam* – apsuptas; *bhūtyā* – elegantiškumu; *svayā* – Jo; *kuṭīla* – garbanotų; *kuntala* – plaukų; *vṛnda* – daugybės; *juṣṭam* – papuoštas; *mīna* – žuvų; *dvaya* – dviejų; *āśrayam* – būdamas; *adhikṣipat* – nublanksta; *abja* – lotosas; *netraṁ* – akys; *dhyāyet* – jis turi medituoti; *manaḥ-mayam* – atsiradusį mintyse; *atandritaḥ* – susitelkęs; *ullasat* – šokančiais; *bhru* – antakiais.

Tada *yogas* mintyse sutelkia savo žvilgsnį į nuostabų Viešpaties veidą, kurį gaubia garbanoti plaukai, į lotosą panašias akis, išraiškingai judančius antakius. Prieš Viešpaties veido grožį nublanksta net lotoso žiedas, aplink kurį spiečiasi bitės, ir nardo dvi žuvytės.

Komentaras: Pabrėžtini pastarojo posmo žodžiai *dhyāyen manomayam*. *Manomayam* nereiškia „vaizduotė.“ Impersonalistai mano, jog *yogas* gali pats susikurti Viešpaties pavidalą, medituoti į jį, tačiau čia teigiama, kad jis turi medituoti tą Viešpaties pavidalą, kurį regi bhaktai. Bhaktai neišgalvoja Viešpaties pavidalo, jų netenkina vaizduotės sukurtas Viešpaties paveikslas. Viešpats turi daugybę amžinų pavidalų ir bhaktas išsirenka vieną tų, kuris labiausiai jam patinka, ir lenkdamasis jam, tarnauja Viešpačiui. Šventraščiuose aprašyta gana daug Viešpaties pavidalų. Kaip jau rašyta, egzistuoja aštuoni Jo pirminio pavidalo atkūrimo būdai. Kurdami Viešpaties atvaizdą, bhaktai naudojami moliu, akmeniu, medžiu, dažais, smėliu ir t.t., priklausomai nuo savo galimybių.

Manomayam – tai mintyse sukurtas Viešpaties pavidalas. Protas yra viena iš aštuonių medžiagų, naudojamų atkurti Viešpaties pavidalą. Mintyse sukurtas Viešpaties pavidalas nėra vaizduotės kūrinys. Medituoti pirminį Viešpaties pavidalą galima įvairiais būdais, tačiau tai nereiškia, kad meditacijos objektas yra mūsų vaizduotės padarinys. Posme vartojami du palyginimai: Viešpaties veidas gretinamas su lotosu, o Jo juodi plaukai – su dūzgiančiomis bitėmis, kurios spiečiasi apie lotosą, ir Jo akys – su dviejomis žuvytėmis, nardančiomis vandenyje. Lotosas, aplink kurį spiečiasi bitės ir nardo žuvytės, atrodo nuostabiai, tačiau Viešpaties veido bruožai yra tobuli, nuo nieko nepriklausomi, todėl Jo grožis nustelbia natūralų lotoso grožį.

31 TEKSTAS

तस्यावलोकमधिकं कृपयातिघोर-
तापत्रयोपशमनाय निसृष्टमक्ष्णोः ।
स्निग्धस्मितानुगुणितं विपुलप्रसादं
ध्यायेच्चिरं विपुलभावनया गुहायाम् ॥३१॥

*tasyāvalokam adhikam kṛpayātighora-
tāpa-trayopaśamanāya nisṛṣṭam akṣṇoḥ
snigdha-smitānugūṇitam vipula-prasādam
dhyāyec ciraṁ vipula-bhāvanayā guhāyām*

tasya – Dievo Asmens; *avalokam* – žvilgsnis; *adhikam* – dažnai; *kṛpayā* – su užuojauta; *atighora* – nepakeliamas; *tāpa-traya* – trejopas kančias; *upaśamanāya* – palengvindamas; *nisṛṣṭam* – metamas; *akṣṇoḥ* – Jo akių; *snigdha* – meilios; *smita* – šypsenos; *anugūṇitam* – palydėtas; *vipula* – neapsakomo; *prasādam* – kupinas žavesio ir grožio; *dhyāyec* – jis turi medituoti; *ciraṁ* – ilgą laiką; *vipula* – pilnai; *bhāvanayā* – ištikimai; *guhāyām* – širdyje.

Kupini tikėjimo ir atsidavimo yogai turi gaudyti gailėstingus jiems skirtus Viešpaties žvilgsnius, kurie palengvina dalią bhaktų, kenčiančių trejopas kančias materialiam pasaulyje. Jo žvilgsnis ir meili šypsena kupini neapsakomo žavesio ir grožio.

Komentaras: Kol gyvoji būtybė gyvena materialiam pasaulyje, sąlygota materialaus kūno, ją neišvengiamai lydės kančios ir negandos. Materija veikia net ir tuos, kurie pasiekia transcendentinį būvį. Bhaktams taip

pat kartais tenka kentėti, bet užtenka jiems pagalvoti apie Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, apie Jo nuostabų pavidalą ar besišypsantį veidą, ir visi jų rūpesčiai ir kančios pasitraukia. Gėris, kurį teikia Viešpatys Savo bhaktams, neišsemiamas. Tačiau geriausiai Viešpaties gailestingumą įkūnija Jo besišypsantis veidas, kuris spinduliuoja užuojauta Jo tyriems bhaktams.

32 TEKSTAS

हासं हरेरवनताखिललोकतीव्र-
शोकाश्रुसागरविशोषणमत्युदारम् ।
सम्मोहनाय रचितं निजमाययास्य
भ्रूमण्डलं मुनिकृते मकरध्वजस्य ॥३२॥

*hāsam hareṣ avanatākhila-loka-tīvra-
śokāśru-sāgara-viśoṣaṇam atyudāram
sammohanāya racitam nija-māyayāsyā
bhrū-maṇḍalam muni-kṛte makara-dhvajasya*

hāsam – šypsena; *hareḥ* – Viešpaties Śrī Hari; *avanata* – kurie lenkiasi; *akhila* – visiems; *loka* – žmonėms; *tīvra-śoka* – sukeltą nepakeliamų kančių; *āśru-sāgara* – ašarų vandenyną; *viśoṣaṇam* – nusausina; *ati-udāram* – visų palankiausia; *sammohanāya* – tam, kad sužavėti; *racitam* – sukurta; *nija-māyayā* – Jo vidinės galios; *asya* – Jo; *bhrū-maṇḍalam* – grakščiai išlenkti antakiai; *muni-kṛte* – išminčių gerovei; *makara-dhvajasya* – nuo meilės dievo.

Yogas taip pat turėtų medituoti visų palankiausia Viešpaties Śrī Hari šypsena, kuri tiems, kas nusilenkė Viešpačiui, nusausina vandenyną ašarų, byrančių iš akių nuo neapsakomų kančių. Be to yogas turėtų medituoti ir grakščiai išlenktus Viešpaties antakius, kuriuos Jo vidinė galia sukūrė, kad pavergtų meilės dievą ir apsaugotų nuo jo didžiuosius išminčius.

Komentaras: Visata yra kančių ir nelaimių pagairė, todėl materialaus pasaulio gyventojai išlieja srautus ašarų, kurie susilieja į didelį vandenyną. Tačiau kai žmogus atsiduoda Aukščiausiam Dievo Asmeniui, ašarų vandenynas išsyk išdžiūva. Kad tai įvyktų, tereikia išvysti kerinčią Aukščiausiojo Dievo Asmens šypsena. Kitaip sakant, išvydus kerinčią Viešpaties šypsena, žmogus kaip mat išvengia materialios būties keliamo sielvarto.

Pastarajame posme teigiama, kad grakščiai išlenkti Viešpaties antakiai

yra nepaprastai dailūs ir jie priverčia žmogų užmiršti apie visas materialaus pasaulio pagundas. Sąlygotos sielos kamuojasi materialaus pasaulio nelaisvėje, nes visas jų mintis yra užvaldžiusios juslinės pagundos, kurių stipriausios yra seksualiniai džiaugsmi. Meilės dievą vadina Makara-dhvaja. Grakščiai išlenkti Aukščiausiojo Dievo Asmens antakiai apsaugo didžiulius išminčius ir bhaktus nuo materialaus geismo, seksualinių pagundų. Vienas iš didžiųjų praeities *ācāryu*, Yāmunācārya teigė, jog nuo tos akimirkos, kai jam teko laimė išvysti žavingas Viešpaties pramogas, lytiniai santykiai jam kelia pasibjaurėjimą, kilus minčiai apie seksualinius džiaugsmus jis nusispjauna ir jo lūpas iškreipia pasibjaurėjimo grimasa. Todėl tas, kuris siekia atsikratyti geismo, turi medituoti kerinčią Aukščiausiojo Dievo Asmens šypseną ir grakščiai išlenktus Jo antakius.

33 TEKSTAS

ध्यानायनं प्रहसितं बहुलाधरोष्ठ-
भासारुणायिततनुद्विजकुन्दपङ्क्ति ।
ध्यायेत्स्वदेहकुहरेऽवसितस्य विष्णो-
र्भक्त्यार्द्रयार्पितमना न पृथग्ददृक्षेत् ॥३३॥

*dhyānāyanam prahasitam bahulādharoṣṭha-
bhāsāruṇāyita-tanu-dviija-kunda-paṅkti
dhyāyet svadeha-kuhare 'vasitasya viṣṇor
bhaktyārdrayārpita-manā na pṛthag didṛkṣet*

dhyāna-ayanam – kurį nesunku medituoti; *prahasitam* – juokas; *bahula* – garsus; *adhara-oṣṭha* – Jo lūpų; *bhāsa* – spindesio; *aruṇāyita* – atspindėta rožine spalva; *tanu* – smulkūs; *dviija* – dantys; *kunda-paṅkti* – panašūs į jazminų pumpurų kekę; *dhyāyet* – jis turi medituoti; *sva-deha-kuhare* – savo širdies gelmėse; *avasitasya* – kur glūdi; *viṣṇoḥ* – Višnu; *bhaktyā* – su atsidavimu; *ārdrayā* – persmelktu meile; *arpita-manāḥ* – sutelkęs savo protą į; *na* – ne; *pṛthag* – nieko kito; *didṛkṣet* – turėtų trokšti matyti.

Su iš meilės kylančiu atsidavimu ir susižavėjimu yogas savo širdies gelmėse turi medituoti Viešpaties Višnu juoką, kuris yra toks užkrečiantis, kad medituoti į jį visai nesunku. Kai Aukščiausiasis Viešpats kvatoja, Jo burnoje pasimato smulkūs į jazminų pumpurus panašūs dantys, kuriuose atsispindi Jo lūpų rausvumas. Kartą mintimis pasinėres į tokį reginį, yogas neturėtų trokšti matyti kažko kito.

Komentaras: Šventraščiai rekomenduoja, kad baigęs ilgalaikę meditaciją į Viešpaties šypseną *yogas* turėtų įsivaizduoti Jo juoką. Posme nuodugniai aprašoma meditacija į Viešpaties šypseną, juoką, veidą, lūpas ir dantis neginčijamai įrodo, kad Dievas yra asmenybė. Posme teigiama, kad *yogas* turi medituoti į Višņu juoką, Jo šypseną. Materijos purvo bhakto širdyje iki galo nenuplaus jokia kita veikla. Viešpaties Višņu juokui nepakartojamą žavesį teikia tai, kad Jam juokiantis Jo nedideliuose į jazmino pumpurus panašiuose dantyse atsispindi Jo lūpų rausvumas. Kai *yogas* slapčiausioje širdies kertelėje regi įstabų Viešpaties veidą, jo širdį užlieja neapsakomas džiaugsmas. Kitaip sakant, žmogus, mintyse besižavinantis Viešpaties grožiu, tampa abejingas visoms materialaus pasaulio pagundoms.

34 TEKSTAS

एवं हरौ भगवति प्रतिलब्धभावो
 भक्त्या द्रवद्धृदय उत्पुलकः प्रमोदात् ।
 औत्कण्ठ्यबाष्पकलया मुहुरर्द्यमान-
 स्तच्चापि चित्तबडिशं शनकैर्वियुङ्क्ते ॥३४॥

*evam harau bhagavati pratilabdha-bhāvo
 bhaktyā dravad-dhṛdaya utpulakaḥ pramodāt
 autkaṅṭhya-bāṣpa-kalayā muhur ardyamānaś
 tac cāpi citta-baḍiśam śanakair viyuṅkte*

evam – tokiu būdu; *harau* – Viešpačiui Hari; *bhagavati* – Dievo Asmeniui; *pratilabdha* – išsivysčiusi; *bhāvah* – tyra meilė; *bhaktyā* – pasiaukojimo tarnystės procese; *dravat* – tirpsta; *dhṛdayaḥ* – jo širdis; *utpulakaḥ* – plaukai ant jo kūno pasišiaušia; *pramodāt* – nuo užliejusio jį džiaugsmo; *autkaṅṭhya* – iššaukti neišsenkančios meilės; *bāṣpa-kalayā* – ašarų upeliai; *muhur* – be perstojo; *ardyamānaḥ* – liejasi; *tat* – tai; *ca* – ir; *api* – net; *citta* – proto; *baḍiśam* – kabliukas; *śanakaiḥ* – palaipsniui; *viyuṅkte* – išnyksta.

Pasirinkusio šią meditacijos praktiką yogo širdyje tolydžio ima skleisti tyra meilė Aukščiausiam Dievo Asmeniui, Hari. Kai jis pasiekia tam tikrą pasiaukojimo tarnystės pakopą, plaukai ant jo kūno pasišiaušia nuo užliejusio jį džiaugsmo, o nuo visa aprėpiančios meilės Viešpačiui jo akys pritvinksta ašarų, kurios liejasi nesenkančiais upeliais. Ilgainiui net ir jo prote, kuriuo jis it žvejys kabliuku naudojosi, kad patrauktų Viešpaties dėmesį, išnyksta materialios mintys.

Komentaras: Posme aiškiai pasakyta, kad meditacija, kuri yra viena iš proto veiklos formų, nėra aukščiausia *samādhi*, arba transo, stadija. Pradžioje norėdamas įtvirtinti savo sąmonėje Aukščiausiojo Dievo Asmens paveikslą, yogas naudojami protu. Tačiau aukštesnėse *yogos* praktikos pakopose apie tai negali būti ir kalbos. Kai bhakto jauslės apsisvalo, jis tampa neabejingas Aukščiausiam Viešpačiui, nori jam tarnauti. Kitaip sakant meditaciją reikia praktikuoti tol, kol žmogus pasiekia grynos pasiaukojimo tarnystės lygį. Pirminiuose *yogos* praktikos etapuose protu naudojama kaip priemonė išgryninti savo jausles, tačiau kai medituojant žmogaus jauslės apsisvalo, poreikis nusišalinti, medituoti į Viešpaties pavidalą, atkrenta. Žmogus taip įpranta tarnauti Viešpačiui, kad asmeninė tarnystė Viešpačiui tampa spontaniška jo jausmų išraiška. Meditacijos etapą, kai *yogas* priverstinai nukreipia mintis į Viešpaties pavidalą, vadina *nirbīja-yoga*, t.y. „negyva“ *yoga*, nes šiuo atveju *yogas* tarnauja Viešpačiui nesavaimingai. Tačiau tie, kas nuolat mąsto apie Viešpatį, praktikuoja *sabīja-yoga*, „gyvają“ *yogą*, kuri turi tapti kiekvieno *yogo* tikslu.

„Brahma-saṁhitos“ žodžiais, žmogus turėtų ištisą parą, nuolat tarnauti Viešpačiui. Besąlygiškai pamilęs Viešpatį jis pasiekia *premāñjana-cchurita*, t.y. tas, kuris praktikuoja pasiaukojimo tarnystę, pasiekia aukščiausiąją meilės Dievo Asmeniui stadiją ir nuolat regi Viešpatį. Jam nereikia daryti sąmoningų pastangų, priverčiant save medituoti į Viešpaties pavidalą. Jis įgyja šią dievišką regėjimo dovaną, nes jo mintys nebenukrypsta niekur kitur. Pasiekus šią dvasinio tobulumo pakopą atkrinta poreikis prisiversti medituoti. Meditacija, kurią šventraščiai rekomenduoja pradiniuose dvasinio tobulėjimo etapuose, reikalinga tik tam, kad padėtų žmogui pasiekti pasiaukojimo tarnystės lygį, todėl tiems, kurie praktikuoja transcendentinę meilės tarnystę Viešpačiui, nėra jokio reikalo medituoti. Tobulumo būvį, apie kurį kalba posmas, vadina Kṛṣṇos sąmone.

35 TEKSTAS

मुक्ताश्रयं यर्हि निर्विषयं विरक्तं
निर्वाणमृच्छति मनः सहसा यथार्चिः ।
आत्मानमत्र पुरुषोऽव्यवधानमेक-
मन्वीक्षते प्रतिनिवृत्तगुणप्रवाहः ॥३५॥

*muktāśrayaṁ yarhi nirviṣayaṁ viraktaṁ
nirvāṇam ṛcchati manaḥ sahasā yathārciḥ*

*ātmānam atra puruṣo 'vyavadhānam ekam
anvikṣate pratinivṛta-guṇa-pravāhaḥ*

mukta-āśrayam – pasiekęs išvadavimą; *yarhi* – kai; *nirviṣayam* – atsiribojęs nuo juslių objektų; *viraktam* – abejingas; *nirvānam* – sunykimą; *rehati* – pasiekia; *manaḥ* – protas; *sahasā* – tuojau pat; *yathā* – tarsi; *arciḥ* – ugnis; *ātmānam* – protas; *atra* – kada; *puruṣaḥ* – žmogaus; *avyavadhānam* – nesi-skirdama; *ekam* – vienybę; *anvikṣate* – patiria; *pratinivṛta* – išvaduota; *guṇa-pravāhaḥ* – iš materialių ypatybių srauto.

Visiškai nusiplovęs materijos nešvarybes ir atsiribojęs nuo materialių objektų gyvosios būtybės protas tampa panašus į žibinto liepsną. Šiame būvyje jo protas susijungia su Aukščiausiojo Viešpaties protu ir ištrūkusi iš sąveikaujančių tarpusavyje materialių ypatybių srauto gyvoji būtybė įsisąmonina savo vienovę su Viešpačiu.

Komentaras: Materialiame pasaulyje protas atlieka dvi funkcijas, jis priima ir atmeta. Kai mintys sukasi materialioje sąmonėje, protą reikia versti medituoti į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, tačiau jeigu žmogus išsiugdė meilę Aukščiausiam Viešpačiui, mintis apie Viešpatį jam kyla savaime. Pasiekus šią būseną *yogas* mąsto tik apie tai, kaip pasitarnauti Viešpačiui. Būseną, kai žmogaus norai dera su Aukščiausiojo Dievo Asmens valia, vadinasi *nirvāna*, gyvosios būtybės ir Aukščiausiojo Viešpaties minčių vienybė.

Geriausias pavyzdys atskleidžiantis *nirvānos* esmę pateiktas „Bhagavad-gītoje“. Pradžioje Arjunos ketinimai neatitiko Kṛṣṇos valios. Kṛṣṇa norėjo, kad Arjuna stotų į kovą, tačiau Arjuna kovoti nenorėjo, t.y. jo troškimai prieštaravo Kṛṣṇos valiai. Tačiau iš Aukščiausiojo Dievo Asmens lūpų išgirdęs „Bhagavad-gītą“ Arjuna pajungė savo protą Kṛṣṇos valiai. Taigi, šią būseną ir vadiname vienybe. Tačiau tai nereiškia, kad Arjuna ar Kṛṣṇa dėl to prarado savo individualius bruožus. Būtent to ir nesuvokia filosofai *māyāvādžiai*, kurie mano, kad vienybė suponuoja individualybės praradimą. Tačiau „Bhagavad-gītos“ teigimu, vienybė su Viešpačiu nepaneigia mūsų individualumo. Kai gyvoji būtybė apvalo savo protą, kai jos širdyje užsidega meilė Dievui, jos protas įgyja vienybę su Aukščiausiojo Dievo Asmens protu. Tuo metu protas jau nebeveikia savavališkai, visas jo funkcijas diktuoja troškimas įvykdyti Viešpaties valią. Tai vienintelė išsivadavusios sąlygotos sielos veikla. *Pratinivṛta-guṇa-pravāhaḥ*. Sąlygotos gyvosios būtybės protą veikia trys materialios gamtos *guṇos*, tačiau kai bhaktas pasiekia transcendentinį būvį, materialios *guṇos* jo proto jau nebeveikia. Bhaktas tuomet temąsto apie tai, kaip išpildyti Viešpaties norus. Tai

aukščiausioji tobulybės stadija, kurią vadina *nirvāṇa* arba *nirvāṇa-mukti*. Pasiekus šią stadiją gyvosios būtybės prote nebelieka materialių troškimų.

Yathārciḥ. Arciḥ reiškia „liepsna“. Lempai sudužus ar pasibaigus alyvai, ji užgęsta. Tačiau mokslo požiūriu liepsna niekur neišnyksta, o pereina į potencinį būvį. Taip sako energijos tvermės dėsnis. Analogiškai, kai gyvosios būtybės protas nebeveikia materialiu lygiu, jo funkcijos keičia formas ir pereina į Aukščiausiojo Viešpaties interesų sferą. Šis posmas padeda teisingai suvokti idėją apie proto veiklos sustabdymą, vaidinančia labai svarbų vaidmenį *māyāvādos* filosofijoje: sustabdyti proto funkcionavimą, reikia sustabdyti veiklą, kuriai teršiamą įtaką daro materialios gamtos *gunos*.

36 TEKSTAS

सोऽप्येतया चरमया मनसो निवृत्त्या
 तस्मिन्महिम्न्यवसितः सुखदुःखबाह्ये ।
 हेतुत्वमप्यसति कर्तारि दुःखयोर्यत्
 स्वात्मन् विधत्त उपलब्धपरात्मकाष्ठः ॥३६॥

so 'py etayā caramayā manaso nivṛtṭyā
tasmin mahimny avasitaḥ sukha-duḥkha-bāhye
hetutvam apy asati kartari duḥkhayor yat
svātman vidhatta upalabdha-parātma-kāṣṭhaḥ

saḥ – yogas; *api* – be to; *etayā* – šiuo; *caramayā* – aukščiausiu; *manasaḥ* – proto; *nivṛtṭyā* – materialios veiklos nutraukimu; *tasmin* – jo; *mahimni* – pirminėje didybėje; *avasitaḥ* – įsitvirtina; *sukha-duḥkha-bāhye* – už laimės ir kančios ribų; *hetutvam* – priežastis; *api* – išties; *asati* – neišmanymo padarinys; *kartari* – iš klaidingos savimonės; *duḥkhayor* – džiaugsmo ir skausmo; *yat* – kurį; *sva-ātman* – su savuoju „aš“; *vidhatte* – jis susieja; *upalabdha* – suvokė; *para-ātma* – Dievo Asmens; *kāṣṭhaḥ* – aukščiausiąją tiesą.

Pasiekus aukščiausią transcendencijos būvį, protas visiškai atsiriboja nuo materialios veiklos, atgauna savo pirminę didybę ir tampa nepasiekiamas materialios laimės ir kančios pojūčiams. Tą akimirka yogui atsiveria tiesa apie jo santykius su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu. Jis suvokia, kad džiaugsmo, kančios ir jų sąveikos pojūčiai, kuriuos jis priskirdavo savajam „aš“, iš tikrųjų kyla iš neišmanymo pagimdytos klaidingos savimonės.

Komentaras: Savo santykių su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu užmarštis yra neišmanymo padarinys. Praktikuojant *yogą* pašalinamas neišmanymas, kuris verčia mus laikyti save nepriklausomais nuo Aukščiausiojo Viešpaties. Amžini mūsų santykiai su Viešpačiu grindžiami meile. Gyvosios esybės paskirtis – mylėti Viešpatį ir tarnauti Jam. Šie taurūs, meilės sklidinį santykiai užmirštami per neišmanymą. Materialios gamtos *gunų* primestas neišmanymas verčia gyvąją esybę laikyti save džiaugsmo subjektu. Kai apvalęs protą bhaktas suvokia būtinybę sieti savo mintis su Aukščiausiojo Dievo Asmens norais, tuomet jis pasiekia dvasinį tobulumą, aukščiausią transcendentinę pakopą, būvį anapus materialaus skausmo ir kančios.

Kol žmogus veikia savo nuožiūra, jis neišvengs materialių „laimės ir kančios“ pojūčių. Iš tikrųjų laimė jam nepažįstama. Lygiai kaip bepročio poelgiai negali atnešti jam laimės, džiaugsmas ir kančia, kuriuos mums atneša materialė veikla, taip pat yra iliuzija. Iš tikrųjų šiame pasaulyje laimės nėra, yra tik kančia.

Kai savo mintis siejame su Aukščiausiojo valia, Jo norais, pasiekiamo transcendentinį būvį. Noras viešpatauti materialioje gamtoje gimdo neišmanymą, tačiau kai šis noras užgęsta, žmogus jau nebesiekia nieko, kas prieštarautų Aukščiausiojo Viešpaties valiai, taigi, pasiekia tobulumą. *Upalabdha-parātma-kāṣṭhaḥ*. *Upalabdha* reiškia „suvokimas“. Suvokimas yra individualios sąmonės funkcija. Tiesą iki galo suvokia tik tas, kuris pasiekia tobulumą, ištrūksta iš materijos nelaisvės. *Nivṛtṭya* reiškia, kad gyvoji esybė išlaiko savo individualią prigimtį. Jos vienybė su Aukščiausiuoju reiškiasi tuo, kad gyvoji esybė jaučiasi laiminga tada, kai laimingas būna Aukščiausiasis Viešpats. Aukščiausiojo būtyje viešpatauja tik laimė. *Ānandamayo 'bhyāsāt*: iš prigimties Viešpats spinduliuoja transcendentinę palaimą. Susivienijusios su Aukščiausiuoju Viešpačiu išsivadavusios sielos jaučia vien džiaugsmą ir palaimą. Tačiau ir susivienijus su Juo, gyvoji esybė vis tiek išlieka individuali, nes priešingu atveju žodis *upalabdha*, kuris nurodo į transcendentinės palaimos pojūčio individualumą, čia nebūtų vartojamas.

37 TEKSTAS

देहं च तं न चरमः स्थितमुत्थितं वा
 सिद्धो विपश्यति यतोऽध्यगमत्स्वरूपम् ।
 दैवादुपेतमथ दैववशादपेतं
 वासो यथा परिकृतं मदिरामदान्धः ॥३७॥

*deham ca tam na caramaḥ sthitam utthitam vā
siddho vipaśyati yato 'dhyagamat svarūpam
daivād upetam atha daiva-vaśād apetaṁ
vāso yathā parikṛtaṁ madirā-madāndhaḥ*

deham – materialus kūnas; *ca* – ir; *tam* – tai; *na* – ne; *caramaḥ* – galiausiai; *sthitam* – sėdinti; *utthitam* – pakylanti; *vā* – arba; *siddhaḥ* – suvokusi save siela; *vipaśyati* – supranta; *yataḥ* – kadangi; *adhyagamat* – ji pasiekia; *sva-rūpam* – savo tikrąją prigimtį; *daivāt* – kaip nulemta likimo; *upetam* – pasiekusi; *atha* – be to; *daiva-vaśāt* – kaip nulemta; *apetaṁ* – išėjusi; *vāsaḥ* – drabužiais; *yathā* – kaip; *parikṛtam* – apsirengęs; *madirā-mada-andhaḥ* – tas, kuris apsvaigo nuo alkoholio.

Kadangi dvasiškai susivokusi siela sugrįžta į savo prigimtinį būvį, ji daugiau nebekreipia dėmesio kaip juda ir ką veikia materialus kūnas, tarytum išgėręs žmogus, kuris nesupranta apsirengęs jis ar ne.

Komentaras: Apie šią dvasinę būseną savo knygoje „Bhakti-rasāmṛta-sindhu“ pasakoja Rūpa Gosvāmī. Tie, kurie susiejo visas savo mintis su Aukščiausiojo Dievo Asmens norais ir visą savo laiką ir jėgas atiduoda pasiaukojimo tarnystei, užmiršta apie materialaus kūno poreikius.

38 TEKSTAS

देहोऽपि दैवशगः खलु कर्म यावत्
स्वाम्भकं प्रतिसमीक्षत एव सासुः ।
तं सप्रपञ्चमधिरूढसमाधियोगः
स्वाप्नं पुनर्न भजते प्रतिबुद्धवस्तुः ॥३८॥

*deho 'pi daiva-vaśagaḥ khalu karma yāvat
svārambhakam pratisamikṣata eva sāsuḥ
taṁ sa-prapañcam adhirūḍha-samādhi-yogaḥ
svāpnaṁ punar na bhajate pratibuddha-vastuḥ*

dehaḥ – kūnas; *api* – be to; *daiva-vaśa-gaḥ* – Dievo Asmens priežiūroje; *khalu* – išties; *karma* – veikla; *yāvat* – panašiai kaip; *sva-ārambhakam* – prasidėjęs pats savaime; *pratisamikṣate* – toliau funkcionuoja; *eva* – be abejonių; *sa-asuḥ* – kartu su juslėmis; *taṁ* – kūnas; *sa-prapañcam* – kartu su jo ekspansijomis; *adhirūḍha-samādhi-yogaḥ* – yogos praktika pasiekęs

samādhi būseną; *svāpnam* – kilusį sapne; *punaḥ* – vėl; *na* – ne; *bhajate* – jis laiko savo nuosavybe; *pratibuddha* – pabudęs arba suvokęs; *vastuḥ* – savo prigimtinį būvį.

Išvadavimą pasiekusio yogo kūno, taip pat ir jo juslių, poreikiais rūpinasi Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Jo kūnas gyvuoja ir veikia tiek, kiek jam skirta. Sugrįžęs į savo prigimtinį būvį, pasiekęs samādhi būseną, kuri ikūnija aukščiausią yogos tobulumo formą, išvadavęs bhaktas liaujasi laikęs tai, kas susiję su jo materialiu kūnu, savo nuosavybe. Į kūno funkcijas jis žvelgia kaip iš miego pabudęs žmogus į savo sapną.

Komentaras: Kai kas klaus: kodėl kūnas neįtakoja jame glūdinčios išvadautos sielos? Neįtakoja visai nedaro įtakos užteršianti veiksmo ir atoveikio grandinė? Atsakydamas į šiuos klausimus Kapila Munis pastarajame posme teigia, kad išvadautos sielos materialiu kūnu rūpinasi Aukščiausiasis Dievo Asmuo, šiuo atveju kūno veiksmus lemia ne gyvosios esybės gyvybės jėga, o jos ankstesnių darbų pasekmės. Jei išjungsime elektros ventiliatorių, jis kurį laiką dar suksis. Jo sukimaši šiuo atveju lems ne elektros srovė, o inercija. Lygiai taip iš šalies pažiūrėjus išvadauta siela veikia kaip paprastas žmogus, tačiau dabartinius jos veiksmus tegalima laikyti jos praeities darbų aidu. Antai sapne žmogus veikia išsikūnijęs įvairiais pavidalais, tačiau pabudęs iš sapno jis suvokia, kad kūnai, kuriuos jis regėjo sapne, tėra paprasčiausia iliuzija. Lygiai taip išvadavimą pasiekęs žmogus gali gyventi apsuptas su jo kūnu susijusių vaikų, žmonos, namų ir t.t., tačiau jis netapatina savęs su tuo, kas kyla iš jo kūno ir kraujo. Jis žino, jog visi, kas jį supa, yra materialaus sapno veikiantieji asmenys. Mūsų grubųjį kūną sudaro grubieji materijos pradai, o subtilųjį – protas, intelektas, savimonė ir sutepta sąmonė. Jei žmogus savo subtilųjį kūną, kurį jis mato sapne, laiko iliuzija ir netapatina savęs su juo, tai nemiegančiam žmogui apskritai net mintis neturėtų kilti tapatinti save su materialiu kūnu. Tarsi žmogus, kuris pabudęs gali atsitraukęs pažvelgti į tai, kas su juo atsitiko sapne, lygiai taip iš sapno prabudusi išvadauta siela atsiriboja nuo fizinio kūno veiksmų. Kitaip sakant, suvokusi savo tikrąją prigimtį, ji atsisako požiūrio į pasaulį per kūno prizmę, kūniškos būties sampratos.

39 TEKSTAS

यथा पुत्राच्च वित्ताच्च पृथङ् मर्त्यः प्रतीयते ।
अप्यात्मत्वेनाभिमतद्देहादेः पुरुषस्तथा ॥३९॥

*yathā putrāc ca vittāc ca prthañ martyaḥ pratiyate
apy ātmatvenābhimatād dehādeḥ puruṣaḥ tathā*

yathā – kaip; *putrāt* – nuo sūnaus; *ca* – ir; *vittāt* – nuo turty; *ca* – taip pat; *prthak* – atsietas; *martyaḥ* – mirtingasis žmogus; *pratiyate* – suvokia; *api* – net; *ātmatvena* – pagal prigimtį; *abhimatāt* – prie kurių žmogus prisirišęs; *deha-ādeḥ* – nuo jo materialaus kūno, juslių ir proto; *puruṣaḥ* – išsivadavusi siela; *tathā* – panašiai.

Dėl perdėto prisirišimo prie šeimos, aistros turtui žmogui rodosi, kad sūnūs ir pinigai yra jo nuosavybė, o prisirišimas prie kūno verčia jį laikyti materialų kūną savo nuosavybe. Lygiai kaip paprastas žmogus suvokia, jog šeima ir turtai iš tikrųjų nėra jo prigimties dalis, taip ir išsivadavusi siela suvokia esanti skirtinga nuo materialaus kūno.

Komentaras: Šiame posme apibūdinta tiesą pažinusio žmogaus mąstysena. Pasaulyje gyvena daug vaikų, tačiau prie vienu mes ypač prisirišame, nes laikome juos savo sūnumis ir dukromis, nors puikiai suvokiame, jog skiriamės nuo jų. Lygiai taip aistra pinigams verčia mus savo sąskaitą banke laikyti savo nuosavybe. Panašiai teigiame, kad kūnas yra mūsų, nes esame prie jo labai prisirišę. Pirmą mintį, kuri mus aplanko, yra ta, kad kūnas yra mano nuosavybė, po to šią idėją mes išplėtojame ir perkeliame į atskiras kūno dalis, teigdami, kad jam priklausanti ranka ir koja, galiausiai sakome, kad mums priklauso sąskaita banke, sūnus, dukra. Tačiau iš tikrųjų mums yra aišku, jog sūnus ir pinigai egzistuoja atskirai nuo mūsų. Lygiai tą patį galima pasakyti ir apie kūną. Aš ir mano kūnas nėra vienas ir tas pats. Šią mintį nesunku suvokti. Taigi, adekvatus tikrovės suvokimas vadinamas *pratibuddha*. Šis suvokimas, Kṛṣṇos sąmonė, ateina žmogui praktikuojančiam pasiaukojimo tarnystę ir padeda tapti išsivadavusia siela.

40 TEKSTAS

यथोल्मुकाद्विस्फुलिङ्गाद् धूमाद्वापि स्वसम्भवात् ।
अप्यात्मत्वेनाभिमतद्यथाग्निः पृथगुल्मुकात् ॥४०॥

*yatholmukād visphuliṅgād dhūmād vāpi sva-sambhavāt
apy ātmatvenābhimatād yathāgniḥ prthag ulmukāt*

yathā – kaip; *ulmukāt* – nuo liepsnos liežuvių; *visphuliṅgāt* – nuo ugnies kibirkščių; *dhūmāt* – nuo dūmų; *vā* – arba; *api* – net; *sva-sambhavāt* –

kylanti iš savęs; *api* – nors; *āmatvena* – pagal prigimtį; *abhimatāt* – artimai susieta; *yathā* – kaip; *agnih* – ugnis; *prthak* – skiriasi; *ulmukāt* – nuo liepsnos liežuvių.

Ugnis skiriasi nuo liepsnos liežuvių, kibirkščių, dūmų, nors yra su jais susijusi, nes jų šaltinis vienas – degančios malkos.

Komentaras: Degančios malkos, kibirkštys, dūmai, liepsnos, kaip neatsiejamos ugnies dalys, negali egzistuoti atskirai ir vis dėlto nėra viena ir tas pats. Menko išmanymo žmogus dūmus laiko ugnimi, nors dūmai ir ugnis yra visai kas kita. Nors ugnies negalima atsieti nuo šilumos ir šviesos, šiluma ir šviesa vis dėlto skiriasi nuo ugnies.

41 TEKSTAS

भूतेन्द्रियान्तःकरणात्प्रधानाज्जीवसंज्ञितात् ।

आत्मा तथा पृथग्द्रष्टा भगवान् ब्रह्मसंज्ञितः ॥४१॥

*bhūtendriyāntaḥ-karaṇāt pradhānāj jīva-samjñitāt
ātmā tathā pṛthag draṣṭā bhagavān brahma-samjñitāḥ*

bhūta – penki pradai; *indriya* – juslių; *antaḥ-karaṇāt* – nuo proto; *pradhānāt* – nuo *pradhānos*; *jīva-samjñitāt* – nuo *jīvos*, sielos; *ātmā* – Param-ātmā; *tathā* – taip; *pṛthag* – skirtingas; *draṣṭā* – stebėtojas; *bhagavān* – Dievo Asmuo; *brahma-samjñitāḥ* – kuri vadina Brahmanu.

Aukščiausiasis Dievo Asmuo, žinomas kaip param brahma, veikia kaip stebėtojas. Jis skiriasi nuo jivos, sielos, individualios gyvosios esybės, kuri yra susijusi su juslėmis, penkiaais pradais ir sąmone.

Komentaras: Posmas aiškiai formuluoja absoliučios visumos idėją. Gyvoji esybė skiriasi nuo materijos pradų, o aukščiausia gyvoji esybė, Dievo Asmuo, materijos pradų kūrėjas, skiriasi nuo individualios gyvosios esybės. Ši Viešpaties Caitanyos skelbta doktrina žinoma kaip *acintya-bhedābheda-tattva*. Viskas pasaulyje vienu metu yra ir skirtinga, ir tuo pačiu tapatu. Materialus kosminis pasaulis, kurį tarpininkaujant materialiai energijai kuria Aukščiausiasis Viešpats, irgi yra sykiu tapatus ir skiriasi nuo Viešpaties. Materiali energija yra tapati Aukščiausiajam Viešpačiui, bet sykiu skiriasi nuo Jo, nes jos funkcijos yra kitokios. Analogiškai individuali gyvoji esybė irgi yra tapati Aukščiausiajam Viešpačiui ir tuo pačiu skiriasi nuo

Jo. „Tapatybės ir skirtybės vienu metu“ doktrina yra *bhāgavatos* mokyklos filosofinis šedevras ir šią mintį čia posme patvirtina Viešpats Kapiladeva.

Gyvosios esybės yra it kibirkštys. Kaip rašyta ankstesniame posme ugnis, liepsna, dūmai ir malkos sudaro vieningą visumą. Pastarasis posmas kaip vieningą visumą apibūdina gyvąją esybę, materialius pradus ir Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Gyvosios esybės yra tarsi kibirkštys, sudėtinės ugnies dalelės. Materialią energiją šventraščiai lygina su dūmais. Ugnis taip pat yra Aukščiausiojo Dievo Asmens dalis. „Višņu Purāņoje“ teigiama, jog viskas, ką mes matome aplink, visas mūsų patyrimui prieinamas materialus ir dvasinis pasaulis reiškiasi kaip Aukščiausiojo Viešpaties energijos formos. Kaip ugnis, degdama vienoje vietoje, skleidžia visur aplink šilumą ir šviesą, taip lygiai ir Aukščiausiasis Dievo Asmuo skleidžia po kūriniją Savo įvairias galias.

Keturios *vaišņavų* filosofijos doktrinos yra *śuddha-advaita* (grynoji tapatybė), *dvaita-advaita* (tapatybė ir skirtybė vienu metu), *viśiṣṭa-advaita* ir *dvaita*. Visos šios keturios doktrinos yra pagrįstos pastarųjų dviejų „Śrīmad-Bhāgavatam“ posmų formuluojamomis tezėmis.

42 TEKSTAS

सर्वभूतेषु चात्मानं सर्वभूतानि चात्मनि ।
इक्षेतानन्यभावेन भूतेष्विव तदात्मताम् ॥४२॥

sarva-bhūteṣu cātmānaṁ sarva-bhūtāni cātmani
īkṣetaṅanya-bhāvena bhūteṣv iva tad-ātmatām

sarva-bhūteṣu – visose apraiškose; *ca* – ir; *ātmānam* – sielos; *sarva-bhūtāni* – visas apraiškas; *ca* – taip pat; *ātmani* – Aukščiausioje Sieloje; *īkṣeta* – jis turi matyti; *ananya-bhāvena* – lygiai; *bhūteṣu* – visose apraiškose; *iva* – kaip; *tad-ātmatām* – savo prigimtį.

Visuose pasaulio daiktuose ir reiškiniuose yogas turėtų regėti vienabūtę sielą, nes nėra pasaulyje nieko, išskyrus Aukščiausiojo energijas. Taip bhaktas turi suvokti vieningą gyvųjų esybių prigimtį ir jam atsiskleis Aukščiausioji Siela.

Komentaras: Kaip teigiama „Brahma-saṁhitoje“, Aukščiausioji Siela įeina ne tik į kiekvieną visatą, bet ir į kiekvieną kūrinijos atomą. Aukščiausioji Siela glūdi visur, tačiau ji nematoma mūsų akiai, o tas, kuris regi Aukščiausiąją Sielą visur, atsiriboja nuo materialių įvardijimų.

Toliau paaiškinsime žodžio *sarva-bhūteṣu* prasmę. Egzistuoja keturios gyvųjų esybių kategorijos: gyvosios esybės, augančios iš žemės, atsirandančios vykstant rūgimui arba fermentacijai, išsiritančios iš kiaušinių ir susiformuojančios iš embriono. Šių keturių tipų gyvosios esybės egzistuoja 8 400 000 gyvybės formų. Tas, kuris savojo „aš“ netapatina su jokia materijos forma, regi kiekvienoje gyvojoje esybėje vieningą dvasinį pradą. Menko išmanymo žmonės mano, kad medžiai ir žolė dygsta iš žemės savaimė, tačiau protingas žmogus, suvokęs savo dvasinę prigimtį, supranta, jog augimo priežastis yra siela, kuri įgyja įvairias formas, įsikūnydama materialiais kūnais priklausomai nuo egzistavimo sąlygų. Laboratorijoje fermentacijos metu mikrobai dauginasi, tačiau jų dauginimąsi lemia sielos buvimas. Mokslininkai materialistai mano, kad kiaušinyje nėra gyvybės, tačiau tai netiesa. Vedų šventraščiai pasakoja, kad gyvosios esybės ateina į pasaulį skirtingai. Paukščiai išsiritę iš kiaušinių, gyvūnai ir žmonės – iš embrionų. *Yogas*, bhaktas, objektyviai žvelgia į pasaulį, nes visur jis išvelgia gyvąjį pradą.

43 TEKSTAS

स्वयोनिषु यथा ज्योतिरेकं नाना प्रतीयते ।
योनीनां गुणवैषम्यात्तथात्मा प्रकृतौ स्थितः ॥४३॥

sva-yoniṣu yathā jyotir ekam nānā pratīyate
yonīnām guṇa-vaiṣamyāt tathātmā prakṛtau sthitaḥ

sva-yoniṣu – skirtingų rūšių mediena; *yathā* – kaip; *jyotiḥ* – ugnis; *ekam* – viena; *nānā* – skirtingai; *pratīyate* – pasireiškia; *yonīnām* – iš skirtingų iščių; *guṇa-vaiṣamyāt* – iš įvairių materialios gamtos *guṇų* kombinacijų; *tathā* – taip; *ātmā* – dvasinė siela; *prakṛtau* – materialioje gamtoje; *sthitaḥ* – esanti.

Kaip skirtingos medienos rūšys dega nevienodai, lygiai taip tyra dvasinė siela, pakliuvusi įvairiai tarpusavyje susijungusių materialios gamtos *guṇų* įtakon, įsikūnija vis kitu pavidalu.

Komentaras: Būtina suprasti, kad kiekvienas kūnas turi unikalias, jam vienam būdingas ypatybes. *Prakṛti* yra trijų materialios gamtos *guṇų* sąveikos apraiška. Priklausomai nuo to, kokios *guṇos* veikia gyvąją esybę, ji gauna arba mažą kūną, arba didelį. Antai degant didelei pliauskai, ugnis irgi būna didelė, o degančios skiedros ugnis visai menka. Iš esmės ir pirmuoju, ir antruoju atveju ugnis kokybine prasme nesiskiria, tačiau mate-

riali gamta reiškiasi taip, kad priklausomai nuo kuro liepsna gali atrodyti arba maža, arba didelė. Lygiai taip visatos siela skiriasi nuo sielos glūdinčios mažame kūne, nors kokybės požiūriu jos yra tapačios.

Mikroskopinės dalelės, sielos, yra it didžiosios sielos kibirkštys. Super-siela yra pati didžiausia siela ir savo dydžiu pranoksta individualią sielą. Vedos teigia, jog Supersiela patenkina visus mažųjų sielų poreikius (*nityo nityānām*). Tas, kuris suvokia, kuo Supersiela skiriasi nuo individualios sielos, tampa abejingu kančiai ir liūdesiui, įgyja dvasios ramybę. Jei atomo dydžio siela laiko save kiekybiniu požiūriu lygia Supersielai, vadinasi, ji yra *māyos* valdžioje, nes šis požiūris neatitinka jos tikrosios padėties. Individualiai sielai tapti Supersiela, didžiąja siela, nepadės jokie filosofiniai samprotavimai.

„Varāha Purāṇa“ apibrėžia sielų didybę ar jų menkumą *svāmśa-vibhinnāmśos* sąvoka. *Svāmśa* vadinamas Aukščiausiasis Dievo Asmuo, o *vibhinnāmśa* kategorijos sielos amžinai egzistuoja kaip mažutės, mikroskopinės Aukščiausiosios Sielos dalelytės. Tai patvirtinama ir „Bhagavad-gītoje“ (*mamaivāmśo jīva-loke jīva-bhūtaḥ sanātanaḥ*). Individualios gyvosios esybės amžinai egzistuoja kaip atominio dydžio dalelytės, todėl kiekybiniu požiūriu niekada neprilygs Supersielai.

44 TEKSTAS

तस्मादिमां स्वां प्रकृतिं दैवीं सदसदात्मिकाम् ।
दुर्विभाव्यां पराभाव्य स्वरूपेणावतिष्ठते ॥४४॥

*tasmād imām svām prakṛtiṁ daivīm sad-asad-ātmikām
durvibhāvyaṁ parābhāvya svarūpeṇāvatiṣṭhate*

tasmāt – tokiu būdu; *imām* – šią; *svām* – savo; *prakṛtiṁ* – materialią energiją; *daivīm* – dievišką; *sat-asat-ātmikām* – apjungiančią savyje priežastį ir pasekmę; *durvibhāvyaṁ* – sunkiai pažįstama; *parābhāvya* – įveikęs; *svarūpeṇa* – dvasinio suvokimo būvyje; *avatiṣṭhate* – jis lieka.

Nugalėjęs neįveikiamą māyą, kurią pažinti nepaprastai sunku, nes jinai dedasi esanti tiek materialaus kosminio pasaulio priežastimi, tiek jo išdava, yogas pasiekia dvasinio susivokimo būvį.

Komentaras: „Bhagavad-gītoje“ teigiama, kad gyvoji esybė bejėgė prieš *māyos* burtus, kurie užgožia jos žinojimą. Tačiau tas, kuris atsiduoda Kṛṣṇai, Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, gali ištrūkti iš *māyos* valdžios,

nors *māyā* atrodo neįveikiama. Posme *daivī prakṛti*, išorinė Aukščiausiojo Viešpaties energija, irgi pavadinta *durvibhāvayā*, „sunkiai suvokiama ir neįveikiama“. Tačiau mes privalome nugalėti neįveikiamąją *māyā*, išsklaidyti jos kerus, tai pasiekti tegalima Viešpaties malone, jei Viešpats atsivers atsidavusiai Jam sielai. Kitas posmo žodis *svarūpenāvatiṣṭhate*. Sugrįžimas į savo prigimtinių būvį, *svarūpa*, įvyksta tada, kai žmogus suvokia, kad yra ne Aukščiausioji Siela, o Aukščiausiosios Sielos dalelytė. Tokia yra dvasinio pažinimo prasmė. Kai gyvoji esybė tariasi esanti visa persmelkiančioji Aukščiausioji Siela, jos suvokimas neturi nieko bendro su *svarūpa*. Tai reiškia, kad iš tikrųjų jis nesuvokia savo prigimtinio būvio ir nesupranta, kad yra Aukščiausiojo dalelytė. Pastarajame posme patariama dvasiškai susivokti, suvokti savojo „aš“ prigimtį, ir niekada jos nepamiršti. „Bhagavad-gītoje“ toks dvasinio suvokimo būvis apibrėžiamas kaip Brahmano pažinimas.

Patyrusi Brahmaną gyvoji būtybė ima veikti kaip Brahmanas. Dvasiškai nesuivokę žmonės dalyvauja veikloje, kurios pagrindas yra klaidinga idėja apie savojo „aš“ tapatumą kūnui. Tačiau kai žmogus suvokia savo tikrąjį „aš“, jis veikia jau Brahmano lygiu. Filosofai *māyāvādžiai* teigia, jog Brahmaną patyrusi siela liaujasi veikusi, tačiau tai netiesa. Jei siela glūdinti materijos kiaute, t.y. egzistuojama jos prigimčiai prieštaraujančiomis aplinkybėmis, yra aktyvi, ar logiška teigti, jog nusimetusi materijos kiautą ji liausis veikusi? Norint suvokti visą šio teiginio absurdiškumą vertėtų prisiminti štai tokią analogiją: jei sirgdamas žmogus yra labai aktyvus, ar gali būti, jog pasveikęs jis nieko nebeveiks, sėdės rankas sudėjęs? Atsakymas į šį klausimą peršasi savaime. Išgijusi gyvoji būtybė veikia kaip veikusi, tačiau jos veiksmuose nebelieka materijos sutepties pėdsakų. Čia peršasi akivaizdi išvada, jog veikia Brahmano lygyje skiriasi nuo paprastų sąlygotų gyvųjų būtybių poelgių, tačiau veikia pati savaime niekada nenutrūksta. Taip sakoma ir „Bhagavad-gītoje“ (18.54): gyvoji būtybė, susivokusi kaip Brahmanas, imasi pasiaukojimo tarnystės. *Mad-bhaktim labhate parām*: pažinus Brahmaną, galima imtis pasiaukojimo tarnystės Viešpačiui. Taigi pasiaukojimo tarnystė Viešpačiui yra veikla Brahmano suvokimo lygiu.

Tiems, kurie praktikuoja pasiaukojimo tarnystę, *māyā* jau nebeturi galios. Jie pasiekia idealų būvį. Gyvosios esybės kaip visumos dalelytės priedermė yra su pasiaukojimu tarnauti visumai. Tai yra aukščiausias gyvenimo tobulumas.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti dvidešimt aštuntąjį trečiosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Kapiladeva moko pasiaukojimo tarnystės praktikos“.

Viešpats Kapila paaiškina pasiaukojimo tarnystės prasmę

1-2 TEKSTAI

देवहूतिरुवाच

लक्षणं महदादीनां प्रकृतेः पुरुषस्य च ।
स्वरूपं लक्ष्यतेऽमीषां येन तत्पारमार्थिकम् ॥ १ ॥

यथा साङ्ख्येषु कथितं यन्मूलं तत्प्रचक्षते ।
भक्तियोगस्य मे मार्गं ब्रूहि विस्तरशः प्रभो ॥ २ ॥

devahūtir uvāca

*lakṣaṇam mahad-ādīnām prakṛteḥ puruṣasya ca
svarūpam lakṣyate 'mīṣām yena tat-pāramārthikam*

*yathā sāṅkhyeṣu kathitam yan-mūlam tat pracakṣate
bhakti-yogasya me mārgam brūhi vistaraśaḥ prabho*

devahūtiḥ uvāca – Devahūti tarė; *lakṣaṇam* – požymiai; *mahad-ādīnām* – pradedant *mahat-tattva*; *prakṛteḥ* – materialios gamtos; *puruṣasya* – dvasios; *ca* – ir; *svarūpam* – prigimtis; *lakṣyate* – aprašyta; *amiṣām* – tu; *yena* – kurių; *tat-pārama-arthikam* – jų tikroji prigimtis; *yathā* – kokia; *sāṅkhyeṣu* – *sāṅkhyos* filosofijoje; *kathitam* – paaiškinta; *yat* – kurią; *mūlam* – vainikuoja; *tat* – tas; *pracakṣate* – vadinasi; *bhakti-yogasya* – pasiaukojimo tarnystės; *me* – man; *mārgam* – kelią; *brūhi* – prašau, papasakok; *vistaraśaḥ* – smulkiai; *prabho* – o mano Viešpatie Kapila.

Devahūti pasiteiravo: Mano Viešpatie, sāṅkhyos filosofijos metodais Tu jau moksliskai apibrėžei visybinės materialios energijos formos požymius ir dvasios ypatumus. O dabar prašau Tave papasakoti apie pasiaukojimo tarnystę, kuri yra visų filosofinių sistemų aukščiausioji išraiška.

Komentaras: Trečiosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės dvidešimt devintajame skyriuje pasakojama apie pasiaukojimo tarnystės didybę ir apie tai, kaip laikas veikia sąlygotą sielą. Tikslas, kurio siekiama plačiai nagrinėjant laiko poveikį, yra padėti priklausomai sąlygotai sielai atsiriboti nuo materialios veiklos, kuri šventraščių požiūriu yra beprasmis laiko švaistymas. Ankstesniame skyriuje buvo analitiškai tyrinėjamos materiali gamta, dvasia ir Aukščiausiasis Viešpats, arba Supersielą, o pastarajame skyriuje aptariama *bhakti-yoga*, arba pasiaukojimo tarnystė – veikla, kurioje gyvoji esybė dalyvauja atsižvelgdama į savo amžinus santykius su Dievo Asmeniu.

Bhakti-yoga, pasiaukojimo tarnystė, yra visų filosofijos sistemų pagrindas. Filosofijos idėjos, kurios neorientuoja žmogaus į pasiaukojimo tarnystę Viešpačiui, laikytinos vien teoriniais samprotavimais. Žinoma, filosofiskai nepagrįsta *bhakti-yog*os praktika didesniu ar mažesniu mastu dvelkia religiniu sentimentalumu. Egzistuoja dvi žmonių kategorijos: vieni laiko save intelektualais ir leidžia laiką filosofuodami arba medituodami, o kiti pasikliauja vien savo emocijomis ir savo pasaulėjautai neturi filosofinio pagrindimo. Nei tiems, nei kitiems nėra vilties pasiekti aukščiausią gyvenimo tikslą, o jei jiems tai ir pavyktų, tam tektų paaukoti daug daug metų. Tad neatsitiktinai Vedų raštai kalba apie tris pradus, t.y. Aukščiausiąjį Viešpatį, gyvąją esybę ir amžinus jų santykius. Taigi žmogus, vadovaudamasis *bhakti-yog*os, arba pasiaukojimo tarnystės, principais, turėtų ugdyti meilę Viešpačiui, tapti Jo amžinu tarnu ir galų gale pasiekti Aukščiausiojo Dievo Asmens gyvenamą planetą. Toks turėtų būti jo gyvenimo tikslas.

*Sāṅkhy*os filosofija analizuoja mus supančio pasaulio sandarą. Norint suvokti dalykų esmę, būtina gilintis į juos ir pažinti jų ypatybes. Tai ir yra pažinimo procesas, tačiau aplinkinio pasaulio pažinimas neturėtų būti savitiksliis, – tai tik priemonė pasiekti gyvenimo tikslą, *bhakti-yog*ą, kuri yra pažinimo proceso pagrindas. Tas, kuris domisi vien analitiniu pasaulio tyrinėjimu ir nepripažįsta *bhakti-yog*os, iš esmės nieko nepasiekia. „Bhagavatam“ lygina tokį analitinį pasaulio tyrinėjimą su ryžių pelų gliaudymu. Peluose nėra ryžių, todėl tas, kuris juos gliaudo, beprasmiškai gaišta laiką. Mokslinis materialios gamtos, gyvosios esybės ir Supersielos analizavimas turėtų padėti suvokti visa ko pagrindą, t.y. pasiaukojimo tarnystę Viešpačiui.

3 TEKSTAS

विरागो येन पुरुषो भगवन् सर्वतो भवेत् ।
आचक्ष्व जीवलोकस्य विविधा मम संसृतीः ॥३॥

*virāgo yena puruṣo bhagavan sarvato bhavet
ācakṣva jīva-lokasyavividhā mama saṁsṛtīḥ*

virāgaḥ – atsižadėjusių; *yena* – kurio padedamas; *puruṣaḥ* – žmogus; *bhagavan* – mano brangus Viešpatie; *sarvataḥ* – pilnai; *bhavet* – gali tapti; *ācakṣva* – malonėk papasakoti; *jīva-lokasya* – visiems žmonėms; *vividhāḥ* – apie daugkartinius; *mama* – man; *saṁsṛtīḥ* – besikartojančius gimimus ir mirtį.

Devahūti tēsė: Brangus Viešpatie, išsamiai papasakoki man ir visiems žmonėms apie nenutrūkstančią gimimų ir mirčių grandinę, nes girdėdami apie gimimo ir mirties kančias mes atrasime jėgų atsiriboti nuo materialios veiklos.

Komentaras: Esmingiausias šio posmo žodis yra *saṁsṛtīḥ*. *Śreyaḥ-sṛti* reiškia „kilnusias kelias į Aukščiausiojo Dievo Asmens karalystę“, o *saṁsṛti* – „nesibaigiančios klajonės gimimo ir mirties labirintais, vedančiais į tamsiausias materialios būties sritis.“ Žmonės, kurie menkai teismano apie materialų pasaulį, Dievą, apie savo artumą Jam, iš esmės kalbant, ritasi į tamsiausias materialios būties sritis, bet savo ritimąsi vadina materialios civilizacijos pažanga. Patekti į tamsiausias materialios būties sferas reiškia įsikūnyti nežmogiškoms gyvybės formomis. Neišmanėliai nesuvokia, kad kai baigsis jiems gyventi skirtas laikas, jie atsidurs visiškoje materialios gamtos valdžioje ir bus priversti vėl kaskart gimti iš naujo ir gauti toli gražu ne patį geriausią kūną. Apie tai, kaip gyvoji esybė įsikūnija įvairiomis gyvybės formomis, pasakojama kitame skyriuje. Nenutrūkstama gimimų ir mirčių grandinė vadinasi *saṁsāra*. Devahūti ragina savo šlovingąjį sūnų Kapilą Munį papasakoti apie nesibaigiančias gyvosios esybės keliones, kad įtikintų sąlygotas sielas, jog nesigilindamos į *bhakti-yogą*, pasiaukojimo tarnystę, jos renkasi degradacijos kelią.

4 TEKSTAS

कालस्येश्वररूपस्य परेषां च परस्य ते ।
स्वरूपं बत कुर्वन्ति यद्धेतोः कुशलं जनाः ॥ ४ ॥

*kālasyeśvara-rūpasya pareṣāṁ ca parasya te
svarūpaṁ bata kurvanti yad-dhetoḥ kuśalaṁ janāḥ*

kālasya – laiko; *iśvara-rūpasya* – Viešpaties įsikūnijimas; *pareṣām* – visų kitų; *ca* – ir; *parasya* – svarbiausia; *te* – Tavo; *svarūpam* – prigimtimi; *bata* – o; *kurvanti* – užsiima; *yat-hetoḥ* – kuriam įtakoiant; *kuśalam* – doringa veikla; *janāḥ* – paprasti žmonės.

Papasakoki ir apie amžinąjį laiką, vieną iš Tavo apraiškų, kurio įtakoje paprasti žmonės imasi doringos veiklos.

Net ir tie, kas nieko nežino apie šviesos kelią ir apie kelią vedantį į tamsiausias neišmanymo sritis, jaučia kaip juos veikia amžinasis laikas, pasiglemžiantis materialios veiklos vaisius. Kai tik gimsta fizinis kūnas, tą pačią akimirką atsiduriame amžinojo laiko valdžioje. Fizinis kūnas pradeda mirti nuo tos akimirkos, kai ateina į šį pasaulį. Laiko poveikis kūnui reiškiasi augimu ir senėjimu. Jei žmogus sulaukė trisdešimties ar penkiasdešimties metų, tai reiškia, jog laikas pasiglemžė trisdešimt arba penkiasdešimt jo gyvenimo metų.

Kiekvienas suvokia mirties neišvengiamumą, suvokia, kad kai ateis skirtingas laikas, jos atsidurs žiaurios mirties letenose. Tačiau dalis žmonių dėl amžiaus arba aplinkybių laiko įtakojami susimąsto apie laiko įtaką ir imasi doringos veiklos, kad ateityje nebegimtų tarp žemiausių klasių atstovų ar nedegraduotų iki gyvulių lygio. Didžiąją visuomenės dalį yra užvaldęs justinių malonumų troškimas, jie siekia patekti į rojus planetas ir vardan šio tikslo imasi labdaringos ar kitokios doringos veiklos formų. Tačiau iš tikrųjų, kaip teigiama „Bhagavad-gītoje“, net ir aukščiausioje materialaus pasaulio planetoje, Brahmalojoje, gyvosios būtybės laukia tos pačios gimimo ir mirties kančios, nes laikas įtakoja visą materialų pasaulį. Tik dvasiniame pasaulyje laiko įtaka neįveikiama.

5 TEKSTAS

लोकस्य मिथ्याभिमतेरचक्षुष-
श्चिरं प्रसुप्तस्य तमस्यनाश्रये ।
श्रान्तस्य कर्मस्वनुविद्वया धिया
त्वमाविरासीः किल योगभास्करः ॥ ५ ॥

*lokasya mithyābhīmater acakṣuṣaś
cīraṁ prasuptasya tamasy anāśraye*

*śrāntasya karmasv anuviddhayā dhiyā
tvam āvirāsīḥ kila yoga-bhāskaraḥ*

lokasya – gyvųjų esybių; *mithyā-abhimateḥ* – suklaidintų klaidingos savi-monės; *acakṣuṣaḥ* – apakusių; *ciram* – labai ilgą laiką; *prasuptasya* – miegančių; *tamasi* – tamsoje; *anāśraye* – neturinčių prieglobsčio; *śrāntasya* – išsekintų; *karmasu* – prie materialios veiklos; *anuviddhayā* – prisirišusių; *dhiyā* – išmintimi; *tvam* – Tu; *āvirāsīḥ* – apsireiškei; *kila* – išties; *yoga* – *yogos* sistemos; *bhāskaraḥ* – saulė.

Brangus Viešpatie, kaip saulė Tu išsklaidai tamsybę, gaubiančią sąlygotų gyvųjų esybių gyvenimą. Aklos tiesai, netekusios Tavo prieglobsčio, jos amžinai miega tamsos pragarmėje, todėl paklydusios įsmuko į materialių veiksmų ir atoveikių klampynę, o besistengdamos iš jos išbristi išsekusios vos bepavelka kojas.

Komentaras: Sprendžiant iš šio posmo, šlovingoji Viešpaties Kapiladevos motina Śrīmati Devahūti užjaučia gyvenimo iškankintus žmones, kurie nežinodami savo gyvenimo tikslo miega neišmanymo tamsybėje. Kiekvienas *vaiṣṇavas*, Viešpaties bhaktas, jaučia pareigą žadinti iš miego gyvąsias esybes. Tad nenuostabu, kad Devahūti prašo savo šlovingąjį sūnų nušviesti sąlygotų sielų gyvenimą išminties spinduliu ir padaryti galą vergystės kančioms. Posme Viešpats pavadintas *yoga-bhāskara*, visų *yogos* sistemų saule. Prieš tai Devahūti prašė savo kilnųjį sūnų papasakoti apie *bhakti-yogą*, ir atsakydamas į jos klausimą, Viešpats teigė, jog *bhakti-yoga* yra aukščiausioji *yogos* sistema.

Bhakti-yoga tarsi saulė nušviečia sąlygotų sielų, kurių kančias keliais žodžiais apibūdina posmas, kelią į išvadavimą. Sąlygotos sielos aklos tiesai ir nesuvokia, kas joms pačioms būtų naudingiausia. Jos nesuvokia, jog žmogus gyvena ne vien tam, kad tenkintų nuolat augančius savo materialius poreikius. Gyvosios esybės fizinis kūnas egzistuoja vos keletą dešimtmečių, tačiau ji pati yra amžina ir turi savo amžinus poreikius. Žmogus, ignoruojantis amžinus sielos poreikius ir besirūpinantis tik savo kūnu, gyvena pagal kriterijus civilizacijos, kurios raida stumia gyvąsias esybes į tamsiausią neišmanymo sritį. Tamsos apgaubta, mieganti gyvoji esybė nepailsi, bet dar labiau išvargsta. Gyvoji esybė įvairiais būdais stengiasi prisitaikyti prie ją kaustančio nuovargio, tačiau visos jos pastangos baigiasi nesėkme ir ji nebegali ištrūkti iš aklavietės, kurioje atsidūrė. Vienintelis būdas nusi-kratyti mus kaustančio nuovargio, kuris susikaupė kovojant dėl vietos po saule, – stoti į pasiaukojimo tarnystės, Kṛṣṇos sąmonės, kelią.

6 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच

इति मातुर्वचः क्षक्ष्णं प्रतिनन्द्य महामुनिः ।
आबभाषे कुरुश्रेष्ठ प्रीतस्तां करुणार्दितः ॥ ६ ॥

maitreya uvāca

*iti mātur vacaḥ ślakṣṇam pratinandya mahā-muniḥ
ābabhāṣe kuru-śreṣṭha prītaḥ tāṁ karuṇārditaḥ*

maitreyaḥ uvāca – Maitreya tarė; *iti* – taip; *mātuḥ* – Savo motinos; *vacaḥ* – žodžiams; *ślakṣṇam* – mielaširdingai; *pratinandya* – pritarđamas; *mahā-muniḥ* – didysis išminčius Kapila; *ābabhāṣe* – tarė; *kuru-śreṣṭha* – o geriausias iš Kauravų, Vidura; *prītaḥ* – patenkintas; *tām* – jai; *karuṇā* – užuojautos; *arditaḥ* – skatinamas.

Śrī Maitreya tarė: O geriausias iš Kauravų, pasidžiaugęs Savo šlovingos motinos žodžiais, užuojautos sklįdina širdimi didysis išminčius Kapila taip tarė.

Komentaras: Viešpats Kapila pasidžiaugė Savo šlovingos motinos prašymu, nes jai rūpėjo ne vien savo, bet ir visų sąlygotų sielų išvadavimas. Viešpačiui visuomet skauda širdį dėl puolusių sielų, gyvenančių materialiam pasaulyje, ir norėdamas jas išgelbėti Jis nužengia Pats arba siuncia Jo pasitikėjimą pelniusius artimiausius tarnus. Viešpats kupinas užuojautos sąlygotoms sieloms, ir kai dėl jų suskausta širdį Viešpaties bhaktui, Viešpats tampa labai patenkintas tokiu bhaktu. „Bhagavad-gītoje“ nurodyta, jog tuos, kurie gelbsti puolusias sielas, skelbdami „Bhagavad-gītos“ išvadą, t.y. aiškindami būtinybę visiškai atsiduoti Dievo Asmeniui, Viešpats labai brangina. Tad nieko nuostabaus, jog matydamas Savo mylimos motinos gailestį puolusioms sieloms, Viešpats buvo labai ja patenkintas ir pajuto užuojautą ir jai.

7 TEKSTAS

श्रीभगवानुवाच

भक्तियोगो बहुविधो मार्गैर्भामिनि भाव्यते ।
स्वभावगुणमार्गेण पुंसां भावो विभिद्यते ॥ ७ ॥

śrī-bhagavān uvāca

*bhakti-yogo bahu-vidho mārgair bhāmini bhāvyate
svabhāva-guṇa-mārgeṇa puṁsām bhāvo vibhidyate*

śrī-bhagavān uvāca – Dievo Asmuo atsakė; *bhakti-yogaḥ* – pasiaukojimo tarnystė; *bahu-vidhaḥ* – įvairiais; *mārgaiḥ* – keliais; *bhāmini* – o kilnioji; *bhāvyate* – pasireiškia; *svabhāva* – prigimties; *guṇa* – savybių; *mārgeṇa* – priklausomai nuo veiklos pobūdžio; *puṁsām* – tų, kurie užsiima; *bhāvaḥ* – pasireiškimas; *vibhidyate* – išskaidytas.

Viešpats Kapila, Dievo Asmuo, atsakė: O kilnioji, pasiaukojimo tarnystės kelių yra daug, juos lemia žmogaus savybės.

Komentaras: Tyra pasiaukojimo tarnystė įsisąmoninus Krišną yra nedaloma, nes už ją bhaktas nelaukia iš Viešpaties jokio atlygio. Vis dėlto paprastai jos imamas turint tam tikrų tikslų. „Bhagavad-gītos“ žodžiais, dvasiškai neapsivalę žmonės pradeda praktikuoti pasiaukojimo tarnystę dėl keturių priežasčių. Nelaimės ištiktas žmogus tampa bhaktu materialių aplinkybių spaudžiamas ir prašo Viešpaties išgelbėti jį nuo kančių. Pinigų stokojančias žmogus kreipiasi į Viešpatį prašydamas padėti jam pagerinti finansinę padėtį. Pasiaukojimo tarnystės imasi ir norintys pažinti Absoliučią Tiesą. Jie taip pat bando suvokti Aukščiausiąjį Viešpatį. Tai aprašyta „Bhagavad-gītoje“ (7.16). Iš esmės pasiaukojimo tarnystės kelias yra vienas vienintelis, tačiau priklausomai nuo bhakto gyvenimo aplinkybių, kaip aiškinama tolesniuose posmuose, pasiaukojimo tarnystė gali įgyti pačias įvairiausias formas.

8 TEKSTAS

अभिसन्धाय यो हिंसां दम्भं मात्सर्यमेव वा ।
संरम्भी भिन्नदृग्भावं मयि कुर्यात्स तामसः ॥ ८ ॥

*abhisandhāya yo hiṁsām dambhaṁ mātsaryam eva vā
saṁrambhī bhinna-dṛg bhāvaṁ mayi kuryāt sa tāmasaḥ*

abhisandhāya – atsižvelgiant; *yaḥ* – tas, kuris; *hiṁsām* – prievarta; *dambham* – išdidumas; *mātsaryam* – pavydas; *eva* – išties; *vā* – arba; *saṁrambhī* – piktas; *bhinna* – atskalūno; *dṛk* – kurio samprata; *bhāvam* –

pasiaukojimo tarnyste; *mayi* – Man; *kuryāt* – gali užsiimti; *saḥ* – jis; *tāmasaḥ* – neišmanymo *guṇoje*.

Pavydaus, pasipūtusio, agresyvaus ir pikto atskalūno pasiaukojimo tarnystė yra skatinama neišmanymo *guṇos*.

Komentaras: Pirmosios „Śrīmad- Bhagavatam“ giesmės antrame skyriuje jau buvo rašyta, kad aukščiausia ir didingiausia religija yra nepriežastinė nemotyvuota pasiaukojimo tarnystė. Vienintelis tyros pasiaukojimo tarnystės motyvas yra siekis suteikti džiaugsmo Aukščiausiajam Dievo Asmeniui. Tai iš esmės yra ne motyvas, o tyras gyvosios esybės būvis. Praktikuodama pasiaukojimo tarnystę sąlygota gyvoji esybė turėtų klusniai vykdyti *bona fide* dvasinio mokytojo nurodymus. Dvasinis mokytojas yra įsikūnijęs Aukščiausiojo Viešpaties atstovas, nes jis mokinių seka gauna Viešpaties priesakus ir perteikia juos be iškraipymų. „Bhagavad-gītoje“ sakoma, kad jos skelbiamas tiesas būtina gauti iš mokinių sekos, antraip jos bus iškraipytos. Tyra pasiaukojimo tarnystė – tai tokia tarnystė, kuri yra praktikuojama vadovaujant *bona fide* dvasiniam mokytojui ir kuria siekiama suteikti džiaugsmo Aukščiausiajam Dievo Asmeniui. Bet kai žmogaus tikslas yra pačiam patirti juslinį malonumą, jo pasiaukojimo tarnystė įgyja visai kitas formas. Dažnai toks žmogus būna agresyvus, pasipūtęs, pavydus, piktas ir jo interesai išsiskiria su Viešpaties interesais.

Tas, kas nori atlikti pasiaukojimo tarnystę Aukščiausiajam Viešpačiui, tačiau didžiuojasi savimi, pavydi kitiems ar nori jiems atkeršyti, yra užvaldytas pykčio. Dažniausiai toks žmogus save laiko labiausiai pažengusiu bhaktu, bet jo pasiaukojimo tarnystė nėra tyra, ji skirtina žemiausiai pasiaukojimo tarnystės kategorijai, *tāmasaḥ*. Śrīla Viśvanatha Cakravartis Ṭhākura pataria vengti tokio *vaiṣṇavo* bendrijos. *Vaiṣṇavu* vadinamas tas, kuris savo aukščiausiu gyvenimo tikslu laiko Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, tačiau tas, kuris dar nėra tyras ir tebeturi savanaudiškų motyvų, nėra aukščiausios kategorijos *vaiṣṇavas*, kuris pasižymi geriausiomis ypatybėmis. Jam irgi galima reikšti pagarbą, nes jis savo gyvenimo tikslu pasirinko Aukščiausiąjį Viešpatį, tačiau jo bendrijos derėtų vengti, nes ji dar įtakoja neišmanymo *guna*.

9 TEKSTAS

विषयानभिसन्धाय यज्ञ ऐश्वर्यमेव वा ।

अर्चादावर्चयेद्यो मां पृथग्भावः स राजसः ॥ ९ ॥

*viṣayān abhisandhāya yaśa aiśvaryam eva vā
arcādāv arcayed yo mām pṛthag-bhāvaḥ sa rājasah*

viṣayān – juslių objektus; *abhisandhāya* – nukreipdamas į; *yaśah* – šlovės; *aiśvaryam* – turtų; *eva* – išties; *vā* – arba; *arcā-ādau* – garbindamas Dievybę; *arcayet* – gali garbinti; *yaḥ* – tas, kuris; *mām* – Man; *pṛthak-bhāvaḥ* – atskalūnas; *sah* – jis; *rājasah* – aistros *guṇoje*.

Dievybes šventykloje garbinančio atskalūno, kuris lenkiasi Viešpačiui tikėdamasis materialių malonumų, šlovės ir turtų, tarnystė yra skatinama aistros *guṇos*.

Komentaras: Svarbu teisingai suprasti žodžio „atskalūnas“ prasmę. Šiuo žodžiu verčiami sanskrito žodžiai *bhinna-drk* ir *pṛthag-bhāvaḥ*. Atskalūnas yra tas, kurio interesai nesutampa su Aukščiausiojo Viešpaties interesais. Bhaktai, kuriuos valdo aistros ir neišmanymo *guṇos*, yra įsitikinę, kad svarbiausias Aukščiausiojo Viešpaties rūpestis yra jų norų ir prašymų vykdymas. Tokių bhaktų tikslas – kuo daugiau išpešti iš Viešpaties ir patirti kuo daugiau juslinių malonumų. Taip pasireiškia atskalūno psichologija. Ankstesniame skyriuje jau aiškinta, kad tyras atsidavimas yra bhakto ir Aukščiausiojo Viešpaties minčių dermė. Bhaktas turėtų trokšti vieno – įgyvendinti Aukščiausiojo valią. Štai kas iš tikrųjų yra vienovė. Jei bhaktas turi norų ar interesų, kurie nėra susiję su Aukščiausiojo Viešpaties interesais, jo mąstyseną vadina atskalūno mąstysena. Kai toks „bhaktas“ trokšta materialių malonumų, nesusijusių su Aukščiausiojo Viešpaties patenkinimu, arba svajoja pelnyti šlovę ir susikrauti turtus pasinaudodamas Aukščiausiojo Viešpaties malone, jį valdo aistros *guṇa*.

Tačiau *māyāvādžiai* kitaip aiškina žodžio „atskalūnas“ prasmę. Jie sako, kad garbinant Aukščiausiąjį Viešpatį būtina įsisąmoninti savo ir Viešpaties tapatumą. Tai dar viena atsidavimo Viešpačiui forma, sutepta materialiosios gamtos *guṇų*. Samprata, kad gyvoji esybė nesiskiria nuo Viešpaties, kyla iš neišmanymo *guṇos*. Vienovės pagrindą sudaro interesų vienovė. Vienintelis tyro bhakto troškimas – veikti vardan Aukščiausiojo Viešpaties. Tol, kol bhakto veiksmuose išlieka bent menkiausia savanaudiškumo žymė, jo atsidavimą gaubia trys materialiosios gamtos *guṇos* ir jis nėra tyras.

10 TEKSTAS

कर्मनिर्हारमुद्दिश्य परस्मिन् वा तदर्पणम् ।
यजेद्यष्टव्यमिति वा पृथग्भावः स सात्त्विकः ॥१०॥

*karma-nirhāram uddīśya parasmin vā tad-arpaṇam
yajed yaṣṭavyam iti vā pṛthag-bhāvaḥ sa sāttvikah*

karma – nuo karminės veiklos; *nirhāram* – išsivaduoti; *uddīśya* – turėdamas tikslą; *parasmin* – Aukščiausiam Dievo Asmeniui; *vā* – arba; *tad-arpaṇam* – siūlydamas savo darbo vaisius; *yajed* – gali garbinti; *yaṣṭavyam* – kad garbintų; *iti* – tokiu būdu; *vā* – arba; *pṛthag-bhāvaḥ* – atskalūnas; *saḥ* – jis; *sāttvikah* – dorybės *guṇoje*.

Kai bhaktas garbina Aukščiausiąjį Dievo Asmenį ir skiria Jam savo darbo vaisius norėdamas nusiplauti karminės veiklos suteptį, jo atsidavimas yra skatinamas dorybės *guṇos*.

Komentaras: Brahmanai, *kṣatriyai*, *vaiśyai* ir *śūdro*s, taip pat *brahmacāriai*, *gṛhasthos*, *vānaprasthos* ir *sannyāsiai* yra socialinės *varṇāśramos* struktūros nariai, ir visi jie turi tam tikras pareigas Aukščiausiam Dievo Asmeniui. Kai šios pareigos yra vykdomos ir darbo vaisiai aukojami Aukščiausiam Viešpačiui, tokia veikla vadinama Viešpačiui skirta veikla (*karmārpaṇam*). Žmogus, aukojantis savo darbo vaisius Viešpačiui, nėra atsakingas už trūkumus ir klaidas, padarytas šios veiklos procese. Tačiau, kai darbo vaisius jis aukoja skatinamas dorybės *guṇos*, o ne iš tyro atsidavimo, jo interesai nesutampa su Viešpaties interesais. Keturių *āśramų* ir keturių *varṇų* atstovai veikia siekdami tam tikros naudos ir asmeninių interesų. Todėl jų veiklą skatina dorybės *guṇa* ir jos negalima skirti tyro atsidavimo kategorijai. Tyra pasiaukojimo tarnystė, pasak Rūpos Gosvāmio, yra laisva nuo bet kokių materialių troškimų: *anyābhilāṣita-sūnyam*. Joje nėra vietos nei asmeniniams, nei materialiams interesams. Pasiaukojimo tarnystės veikla privalo būti aukščiau karminės veiklos ir empirinės spekuliatyvosios filosofijos. Tyra pasiaukojimo tarnystė yra transcendentiška visų materialių savybių atžvilgiu.

Egzistuoja aštuoniasdešimt viena neišmanymo, aistros ir dorybės *guṇų* skatinamos pasiaukojimo tarnystės atmaina. Pasiaukojimo tarnystė praktikuojama klausantis, kartojant, įsimenant, garbinant, meldžiantis, patarnaujant ir viską paaukojant, ir visos šios praktikos formos skirstomos į tris kokybines kategorijas. Klausymasis gali būti skatinamas neišmanymo, aistros ar dorybės *guṇos*. Kartojimas taip pat gali būti skatinamas neišmanymo, aistros ar dorybės *guṇos*. Triskart devyni lygu dvidešimt septyni, dvidešimt septynis padauginus iš trijų gauname aštuoniasdešimt vieną. Tolimesniuose posmuose sakoma, kad norint pasiekti tyros pasiaukojimo tarnystės lygį būtina iškilti aukščiau šių materialistiškai nuspalvintos mišrios pasiaukojimo tarnystės formų.

11–12 TEKSTAI

मद्गुणश्रुतिमात्रेण मयि सर्वगुहाशये ।
मनोगतिरविच्छिन्ना यथा गङ्गाम्भसोऽम्बुधौ ॥११॥

लक्षणं भक्तियोगस्य निर्गुणस्य ह्युदाहृतम् ।
अहैतुक्यव्यवहिता या भक्तिः पुरुषोत्तमे ॥१२॥

mad-guṇa-śruti-mātreṇa mayi sarva-guhāśaye
mano-gatir avicchinnā yathā gaṅgāmbhaso ’mbudhau

lakṣaṇam bhakti-yogasya nirguṇasya hy udāhṛtam
ahaituky avyavahitā yā bhaktiḥ puruṣottame

mat – apie Mano; *guṇa* – savybes; *śruti* – klausantis; *mātreṇa* – tik; *mayi* – link Manęs; *sarva-guhā-āśaye* – esančio kiekvieno širdyje; *manaḥ-gatiḥ* – slaptas troškimas; *avicchinnā* – nepalaujamas; *yathā* – kaip; *gaṅgā* – Gangos; *ambhasaḥ* – vandenys; *ambudhau* – į vandenyną; *lakṣaṇam* – pasireiškimas; *bhakti-yogasya* – pasiaukojimo tarnystės; *nirguṇasya* – tyros (sutepties nepaliestos); *hi* – išties; *udāhṛtam* – pasireiškia; *ahaitukī* – nepriežastinė; *avyavahitā* – neatsiejama; *yā* – kuri; *bhaktiḥ* – pasiaukojimo tarnystė; *puruṣa-uttame* – Aukščiausiam Dievo Asmeniui.

Tyra pasiaukojimo tarnystė reiškiasi nevalingu potraukiu girdėti transcendentinį Aukščiausiojo Dievo Asmens, glūdinčio visų širdyse, vardą ir transcendentinių Jo savybių aprašymus. Tarsi į vandenyną savaime skubantys Gangos vandenys, tyros pasiaukojimo tarnystės ekstazė nesustabdomu srautu veržiasi pas Aukščiausiąjį Viešpatį, savo kelyje nušluodama visas materialias kliūtis.

Komentaras: Sutepties nepaliesta tyra pasiaukojimo tarnystė kyla iš meilės Dievui. *Mad-guṇa-śruti-mātreṇa* reiškia „vos išgirdęs apie Aukščiausiojo Dievo Asmens transcendentines savybes“. Aukščiausiojo Viešpaties savybės vadinamos *nirguṇa*. Aukščiausiojo Viešpaties neliečia materialios gamtos *guṇų* suteptis – tuo Jis patrauklus tyriems bhaktams. Bhaktui nereikia medituoti norint susižavėti Viešpačiu. Tyras bhaktas yra pasiekęs transcendentinį būvį ir abipusis artumo jausmas, siejantis jį su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu, yra visiškai natūralus. Posme šis jausmas lyginamas su į vandenyną skubančiais Gangos vandenimis. Tyro bhakto susižavėjimui transcendentiniais Aukščiausiojo Viešpaties vardais, pavidalais ir žaidimais

negali sutrukdyti jokios materialios kliūtys. Šis potraukis yra tarsi Gangos vandenys, šluojantys savo kelyje bet kokias kliūtis. Posme taip pat atkreiptinas dėmesys į žodį *avicchinna*, kuris reiškia „nesustabdomas“. Tyro bhakto pasiaukojimo tarnystės negali sustabdyti jokios materialios kliūtys.

Ahaitukī reiškia „nemotyvuota“. Tyro bhakto meilės tarnystė Dievo Asmeniui yra nemotyvuota, tarnaudamas jis nesiekia nei materialios, nei dvasinės naudos. Tai pirmutinis tyro atsidavimo požymis. *Anyābhilāṣitā-śūnyam*: pasiaukojimo tarnyste jis nesiekia įgyvendinti savo norų. Vienintelis jo pasiaukojimo tarnystės objektas yra *puruṣottama* – Aukščiausiasis Asmuo, kitų objektų jis neturi. Kartais pseudobhaktai garbina pusdievius, manydami, kad jie yra tapatūs Aukščiausiajam Dievo Asmeniui. Tačiau posme aiškiai pasakyta, kad *bhakti* (pasiaukojimo tarnystė) skirta išimtinai Aukščiausiajam Dievo Asmeniui – Nārāyaṇai, Viṣṇu, arba Kṛṣṇai – ir niekam kitam.

Avyavahitā reiškia „be paliovos“. Tyras bhaktas turėtų tarnauti Viešpačiui dvidešimt keturias valandas per parą be paliovos ir taip susitvarkyti savo gyvenimą, kad kiekvieną minutę, kiekvieną sekundę užsiimtų vienokios ar kitokios formos pasiaukojimo tarnyste Aukščiausiajam Dievo Asmeniui. *Avyavahitā* taip pat reiškia, kad Aukščiausiojo Viešpaties interesai yra bhakto interesai. Vienintelis tyro bhakto troškimas - vykdyti transcendentinę Aukščiausiojo Viešpaties valią. Tokia spontaniška tarnystė Aukščiausiajam Viešpačiui yra transcendentinė, jos negali paliesti materialiosios gamtos *guṇų* suteptis. Tokie yra tyros, materialiosios gamtos sutepties nepaliestos pasiaukojimo tarnystės požymiai.

13 TEKSTAS

सालोक्यसार्ष्टिसामीप्यसारूप्यैकत्वमप्युत ।
दीयमानं न गृह्णन्ति विना मत्सेवनं जनाः ॥१३॥

*sālokyā-sārṣṭi-sāmīpya- sārūpyaikatvam apy uta
dīyamānaṁ na grhṇanti vinā mat-sevanam janāḥ*

sālokyā – gyvenimas toje pačioje planetoje; *sārṣṭi* – vienodų turtų turėjimas; *sāmīpya* – asmeninis bendravimas; *sārūpya* – vienodi kūno bruožai; *ekatvam* – vienovė; *api* – taip pat; *uta* – net; *dīyamānam* – siūlomus; *na* – ne; *grhṇanti* – priima; *vinā* – be; *mat* – Man; *sevanam* – pasiaukojimo tarnystės; *janāḥ* – tyri bhaktai.

Tyras bhaktas atmeta visų rūšių išsivadavimą: sālokyą, sārṣṭi, sāmīpyą, sārūpyą ir ekatvą – net jei pats Aukščiausiasis Dievo Asmuo jį siūlo.

Komentaras: Viešpats Caitanya moko mus tyros pasiaukojimo tarnystės, kuri remiasi spontaniška meile Aukščiausiajam Dievo Asmeniui. „Śikṣāṣ-ṭakoje” Jis kreipiasi į Dievą tokia malda: „O Viešpatie, man nereikia iš Tavęs nei turtų, nei gražuolės žmonos, nei pasekėjų būrio. Vieno teprašau: leiski gyvenimas iš gyvenimo būti Tavo tyru bhaktu ir glaustis Tavo lotosinių pėdų šešėlyje.“ Viešpaties Caitanyos malda turi daug bendro su šiuo „Śrīmad-Bhāgavatam“ posmu. Sakydamas „gyvenimas iš gyvenimo“ Viešpats Caitanya turi galvoje tai, kad bhaktas netgi nesiekia ištrūkti iš gimimų ir mirčių ciklo. *Yogai* ir filosofai empirikai kelia sau tikslą sustabdyti sielos persikūnijimą, bet bhaktas sutinka likti materialiam pasaulyje, jei čia turės galimybę tarnauti Viešpačiui.

Čia aiškiai sakoma, kad tyras bhaktas nesiekia *ekatvos* – vienovės su Aukščiausiuoju Viešpačiu, apie kurią svajoja impersonalistai - spekuliatyvosios filosofijos ir meditacijos šalininkai. Tyras bhaktas net nesvarsto galimybės susiliesti su Aukščiausiuoju Viešpačiu. Tam tikrais atvejais bhaktas sutinka pakilti į Vaikuṅṭhos planetas, bet jis verčiau eis į pragarą nei sutiks susiliesti su Brahmano švytėjimu. *Ekatva*, susiliejęs su Aukščiausiojo Viešpaties švytėjimu, vadinamas *kaivalya*, bet tyram bhaktui *kaivalyos* teikiama palaima atrodo kaip tikras pragaras. Bhaktas taip džiaugiasi tarnystėje Aukščiausiajam Viešpačiui, kad penkių rūšių išsivadavimas jo visiškai nedomina. Sakoma, kad tyra transcendentine meilės tarnyste Viešpačiui užsiimantys bhaktai jau pasiekė visų penkių rūšių išsivadavimą.

Patekęs į dvasinį pasaulį – Vaikuṅṭhą, bhaktas turi keturias galimybes. Viena iš jų yra *sālokya* – galimybė gyventi vienoje planetoje su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu. Vaikuṅṭhos planetų yra be galo daug, visas jas valdo Aukščiausiasis Asmuo vienu iš savo pilnutinių skleidinių. Svarbiausioji Vaikuṅṭhos planeta – Kṛṣṇaloka. Materialiam pasaulyje svarbiausia planeta yra Saulė, o dvasiniame pasaulyje – Kṛṣṇaloka. Švytėjimas, kurį viešpataudamas Kṛṣṇalokoje skleidžia Viešpats Kṛṣṇa, nušviečia ne tik dvasinį, bet ir materialų pasaulį, nors materialiam pasaulyje šį švytėjimą užgožia materija. Dvasiniame pasaulyje yra nesuskaičiuojama daugybė Vaikuṅṭhos planetų, ir kiekvienoje iš jų Viešpats yra viešpataujanti Dievybė. Bhaktas gali patekti į vieną iš šių planetų ir gyventi joje drauge su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu.

Bhakto, pasiekusio *sārṣṭi* išsivadavimą, turtai prilįgsta Aukščiausiojo Viešpaties turtams. *Sāmīpya* – tai galimybė asmeniškai bendrauti su Aukščiausiuoju Viešpačiu. Pasiekęs *sārūpyos* išsivadavimą bhaktas išoriškai

niekuo nesiskiria nuo Aukščiausiojo Asmens, išskyrus du ar tris požymius, būdingus išimtinai transcendentiniam Viešpaties kūnui. Prie šių požymių skirtina *śrīvatsa*, ant krūtinės augančių plaukų garbanėlė, būdinga tik Viešpačiui.

Tyras bhaktas atmeta šias penkias dvasinio išsivadavimo rūšis, net kai jos jam siūlomos, o ką jau kalbėti apie materialias gėrybes, kurios, lyginant su dvasinėmis, yra bereikšmės. Kai Viešpats pasiūlė Prahlādai Mahārādžai materialią malonę, Prahlāda Jam atsakė: „O Viešpatie, mano tėvas turėjo visas įmanomas materialias gėrybes pasaulyje, prieš jo galią drebėjo net pusdieviai. Tačiau Tu akimirksniu atėmei iš jo gyvybę, o kartu ir visą jo materialią gerovę.“ Materialių ir dvasinių gėrybių troškimas tyram bhaktui yra visiškai svetimas. Jis tenori vieno – tarnauti Viešpačiui. Tai jam didžiausia laimė.

14 TEKSTAS

स एव भक्तियोगाख्य आत्यन्तिक उदाहृतः ।
येनातिव्रज्य त्रिगुणं मद्भावायोपपद्यते ॥१४॥

*sa eva bhakti-yogākhyā ātyantika udāhṛtaḥ
yenātivrajya tri-guṇam mad-bhāvāyopapadyate*

saḥ – tai; *eva* – išties; *bhakti-yoga* – pasiaukojimo tarnyste; *ākhyāḥ* – vadinama; *ātyantikaḥ* – kaip aukščiausia pakopa; *udāhṛtaḥ* – paaiškinta; *yena* – kur; *ativrajya* – įveikdamas; *tri-guṇam* – tris materialios gamtos *guṇas*; *mat-bhāvāya* – Mano transcendentinį lygį; *upapadyate* – jis pasiekia.

Kaip jau sakiau, aukščiausioje pasiaukojimo tarnystės pakopoje trys materialios gamtos guonos nustoja galios ir bhaktas pasiekia transcendentinį būvį, būdingą pačiam Aukščiausiajam Dievo Asmeniui.

Komentaras: „Bhagavad-gīto“ komentaro pradžioje Śrīpada Śaṅkarācārya, kuris yra laikomas ryškiausiu filosofinės impersonalizmo mokyklos atstovu, pripažįsta, kad Nārāyaṇa, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, egzistuoja anapus materialaus pasaulio ribų. Jo padėtis yra unikali, nes visa esamybė, išskyrus Jį, yra materialaus pasaulio ribose. Vedų raštai taip pat patvirtina, kad prieš kūrimą egzistavo tik Nārāyaṇa – nebuvo nei Viešpaties Brahmos, nei Viešpats Śivos. Transcendentinėje tikrovėje anapus materialaus pasaulio visada egzistuoja tik Aukščiausiasis Dievo Asmuo Nārāyaṇa, Viṣṇu arba Kṛṣṇa.

Materialios savybės (dorybė, aistra ir neišmanymas) neturi įtakos Aukščiausiam Dievo Asmeniui, todėl Jis vadinamas *nirguṇa* (be menkiausios materialių savybių žymės). Posme tai patvirtina Viešpats Kapila: kas praktikuoja tyrą pasiaukojimo tarnystę, tas yra pasiekęs transcendentinį Viešpačiui būdingą būvį. Tyriems Viešpaties bhaktams, kaip ir Pačiam Viešpačiui, trys materialiosios gamtos *guṇos* nedaro jokio poveikio. Tas, kuriam nedaro poveikio trys materialiosios gamtos *guṇos*, vadinamas išsivadavusia siela – *brahma-bhūta* siela. *Brahma bhūtaḥ prasannātmā* – tai išsivadavimo būvis. *Ahaṁ brahmāsmi*: „Aš ne kūnas“. Šis apibrėžimas taikomas tik tiems, kurie be paliovos praktikuoja pasiaukojimo tarnystę Kṛṣṇai ir todėl egzistuoja transcendentiniu lygmeniu. Tokie žmonės yra aukščiau trijų materialios gamtos *guṇų* veikimo.

Impersonalistų idėja, kad galima garbinti bet kurią Viešpaties (Brahmano) pavidalą ir galiausiai susiliesti su Brahmano švytėjimu, yra klaidinga. Žinoma, susiliejęs su Aukščiausiojo Viešpaties kūno švytėjimu (Brahmanu), kaip nurodyta ankstesniam posme, taip pat yra išsivadavimas. *Ekatva* taip pat yra išsivadavimimas, tačiau toks išsivadavimas bhaktui yra nepriimtinas, nes kokybinę vienovę su Aukščiausiuoju Viešpačiu jis pasiekia vos pradėjęs praktikuoti pasiaukojimo tarnystę. Kokybinę vienovę, kurią suteikia impersonalusis išsivadavimas, bhaktas pasiekia išsyk, specialiai nesistengdamas. Posme aiškiai sakoma, kad praktikuodama tyrą pasiaukojimo tarnystę gyvoji būtybė kokybės požiūriu tampa tapati Viešpačiui.

15 TEKSTAS

निषेवितेनानिमित्तेन स्वधर्मेण महीयसा ।
क्रियायोगेन शस्तेन नातिहिंसेण नित्यशः ॥१५॥

niṣevitenānimittena sva-dharmaṇa mahīyasā
kriyā-yogena śastena nātihiṁseṇa nityaśaḥ

niṣevitena – vykdydamas; *animittena* – neprisiriant prie savo darbo vaisių; *sva-dharmaṇa* – paskirtas jam pareigas; *mahīyasā* – šlovingas; *kriyā-yogena* – pasiaukojimo tarnyste; *śastena* – palankias; *na* – be; *atihiṁseṇa* – nereikalingos prievartos; *nityaśaḥ* – reguliariai.

Bhaktas turi vykdyti savo nustatytąsias pareigas, kurios išties yra šlovingos, ir nesitikėti už tai materialaus atlygio. Jis turi užsiimti reguliaria pasiaukojimo tarnystės veikla, vengdamas nereikalingo smurto.

Komentaras: Visi – brahmanai, *kṣatriyai*, *vaiśyai* ir *sūdro* – turi vykdyti jų socialinį statusą atitinkančias nustatytas pareigas. Visoms iš čia išvardintų keturių klasių nustatytos pareigos aprašytos ir „Bhagavad-gitoje“. Brahmanų pareiga – mokytis sutramdyti savo jusles ir stengtis tapti sąžiningais, švaros reikalavimų besilaikančiais ir išsilavinusiais bhaktais. *Kṣatriyai* turi įgimtą polinkį valdyti, jie be baimės stoja į kovą ir dosniai dalija aukas. *Vaiśyai* (prekybininkai) prekiauja, rūpinasi karvėmis ir užsiima žemės ūkio veikla, o *sūdro* (darbininkai) tarnauja aukštesniųjų luomų atstovams, nes negali pasigirti dideliu protu.

„Bhagavad-gitoje“ pasakyta: *sva-karmaṇā tam abhyarcya* – nesvarbu, kokia žmogaus socialinė padėtis, jis visada gali tarnauti Viešpačiui vykdydamas nustatytąsias pareigas. Netiesa, kad tarnauti Aukščiausiam Viešpačiui gali tik brahmanai, o *sūdro*ms tai užginta. Aukščiausiam Viešpačiui gali tarnauti kiekvienas žmogus vykdydamas nustatytąsias pareigas ir vadovaujamas dvasinio mokytojo, kuris yra Aukščiausiojo Dievo Asmens atstovas. Žmogus neturėtų galvoti, kad jo pareigos yra mažiau garbingos nei kitų luomų. Brahmanas tarnauja Viešpačiui savo intelektualiais gebėjimais, o *kṣatriya* – kariniu talentu, kaip tai darė Arjuna. Arjuna buvo karys, jis neturėjo laiko studijuoti Vedantą ir kitus filosofinius veikalus. Vrajadhāmos mergelės, kilusios iš *vaiśyū*, rūpinosi karvėmis ir dirbo žemę. Kṛṣṇos tėvis Nanda Mahārāja ir visi jo aplinkos žmonės buvo *vaiśyai*. Jie nebuvo išsilavinę žmonės, tačiau tai nesutrukdė jiems tarnauti Kṛṣṇai, Jį mylėti ir atiduoti jam viską, ką jie turėjo. Žinoma nemažai pavyzdžių, kai Kṛṣṇai tarnavo *caṇḍalai*, kurie socialinėje hierarchijoje užima dar žemesnį laiptelį nei *sūdro*. Kitas pavyzdys – išminčius Vidura, kuris buvo laikomas *sūdra* pagal savo motinos kilmę. Iš tikrųjų žmogaus kilmė neturi jokios reikšmės, nes „Bhagavad-gitoje“ Pats Viešpats sako, kad kiekvienas, kuris praktikuoja pasiaukojimo tarnystę, neabejotinai pasiekia transcendentinį būvį. Bet kokios nustatytosios pareigos yra garbingos, jei žmonės vykdo jas nesitikėdami atlygio, kaip pasiaukojimo tarnystę Viešpačiui. Pasiaukojimo tarnystė turi būti nemotyvuota, nepertraukiama ir spontaniška. Kṛṣṇa yra nepaprastai patrauklus, o mūsų pareiga yra pagal savo išgales Jam tarnauti. Tokia tyros pasiaukojimo tarnystės esmė.

Kitas pažymėtinas žodis posme – *nātihimsrena*, kuris reiškia „vengiant smurto ir žudynių“. Jei bhaktas yra priverstas naudoti smurtą, jis turėtų apsiriboti būtinu minimumu. Žmonės kartais sako: „Raginate nevalgyti mėsos, bet jūs valgote daržoves. Argi tai ne smurtas?“ Mes sutinkame, kad valgyti daržoves taip pat yra smurtas. Vegetarai taip pat gyvena kitų gyvųjų esybių sąskaita, nes daržovės taip pat gyvos. Nebhaktai skerdzia karves, ožkas ir kitus gyvūnus, valgo jų mėsą. Bhaktas, būdamas vegetaras, taip

pat žudo. Beje, čia sakoma, kad kiekviena gyvoji esybė yra priversta žudyti kitą esybę, kad pati išgyventų. Toks gamtos dėsnis. *Jīvo jīvasya jīvanam*: viena gyvoji esybė yra gyva kitos gyvosios esybės sąskaita. Tai neišvengiama, bet žmogus turi teisę naudoti smurtą tik tiek, kiek būtina.

Žmogus neturėtų valgyti to, kas nebuvo paaukota Aukščiausiam Dievo Asmeniui. *Yajña-śištāśinah santah*: valgydamas Yajñai, Aukščiausiam Dievo Asmeniui, paukotą maistą, žmogus nusiplauna visas nuodėmes. Todėl bhaktas valgo tik *prasāda* – Aukščiausiam Viešpačiui paaukotą maistą. Kṛṣṇa sako, kad, jei bhaktas aukoja Jam augalinį maistą, Jis priima auką. Bhaktas turi aukoti Kṛṣṇai tik augalinius valgius. Jei Aukščiausias Viešpats nurodytų Jam aukoti mėsiškus valgius, bhaktas galėtų aukoti mėsą, tačiau Viešpats nenurodo tai daryti.

Mes esame priversti naudoti smurtą – toks gamtos įstatymas. Tačiau mums nevalia peržengti leistinių ribų, kurias nustato pats Viešpats. Arjuna praliejo kraują mūšio lauke. Žudymas yra neabejotinas smurtas, bet jis žudė priešus vykdydamas Kṛṣṇos valią. Jei naudojame smurtą vykdydami Viešpaties valią, toks smurtas vadinamas *nātihīnsa*. Smurtas neišvengiamas, nes sąlygota būtis nuo smurto neatsiejama, tačiau smurto turime griebtis tik kai tai yra būtina arba Aukščiausiam Dievo Asmeniui nurodžius.

16 TEKSTAS

मद्विष्णुदर्शनस्पर्शपूजास्तुत्यभिवन्दनैः ।
भूतेषु मद्रावनया सत्त्वेनासङ्गमेन च ॥१६॥

mad-dhiṣṇya-darśana-sparśa- pūjā-stuty-abhivandanaiḥ
bhūteṣu mad-bhāvanayā sattvvenaśaṅgamena ca

mat – Mano; *dhiṣṇya* – skulptūrinį atvaizdą; *darśana* – regėdamas; *sparśa* – liesti; *pūjā* – garbindamas; *stuti* – siūlydamas maldas; *abhivandanaiḥ* – lenkdamasis; *bhūteṣu* – visose gyvosiose esybėse; *mat* – apie Mane; *bhāvanayā* – mintimis; *sattvena* – dorybės gūnoje; *śaṅgamena* – atsizadėjimu; *ca* – ir.

Bhaktas turėtų reguliariai lankytis šventykloje, žvelgti į mano skulptūrinį atvaizdą, liesti Mano lotosines pėdas, siūlyti apeiginius reikmenis ir melstis. Jis turėtų žvelgti į pasaulį iš dorybės gūnos kylančio atsizadėjimo akimis ir regėti dvasinę visų gyvųjų esybių prigimtį.

Komentaras: Garbinimas šventykloje yra viena iš bhakto pareigų. Garbinimas šventykloje rekomenduojamas visų pirma neofitams, bet jo neturėtų pamiršti ir pažengę bhaktai. Neofitas ir pažengęs bhaktas skirtingai suvokia Viešpaties buvimą šventykloje. Neofitas mano, kad *arcā-vigraha* (Viešpaties skulptūrinis atvaizdas) skiriasi nuo pirminio Dievo Asmens ir laiko ją Aukščiausiojo Viešpaties įsikūnijimu Dievybės pavidalu, o pažengęs bhaktas šventykloje įrengtą Dievybę suvokia kaip Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Jo akimis, pirminis Viešpaties pavidalas ir Viešpaties *arcā-murti* šventykloje yra tapatūs. Tai yra bhaktui, pasiekusiam pasiaukojimo tarnystės aukštumas – *bhāvā* arba meilę Dievui, būdingas matymas. Tuo tarpu neofitas garbinimą šventykloje suvokia kaip savo kasdienę pareigą.

Dievybės garbinimas šventykloje yra neatsiejama bhakto gyvenimo dalis. Jis reguliariai eina į šventyklą pamatyti išpuoštą Dievybę, su didžiausia pagarba prisiliečia prie Viešpaties lotosinių pėdų, lenkiasi Jam, aukoja vaisius, gėles, skiria Jam savo maldas. Tačiau norėdamas pasiekti aukštesnį pasiaukojimo tarnystės lygmenį bhaktas turi stengtis pažvelgti į kitas gyvasias esybes kaip į dvasines kibirkštis – Aukščiausiojo Viešpaties dalelytes. Jis turi reikšti savo pagarbą kiekvienai gyvajai esybei, kuri vienaip ar kitaip yra susijusi su Viešpačiu. Kiekviena gyvoji esybė turi prigimtinių sąsajų su Viešpačiu kaip neatsiejama Jo dalelė, todėl bhaktas turėtų stengtis išvelgti dvasinį visų gyvųjų esybių lygiavertiškumą. „Bhagavad-gīto“ žodžiais, mokytas *pāṇḍita* lygiai žvelgia į išprususį brahmaną, *śūdrā*, kiaulę, šunį ir karvę. Jis regi ne išorinį brahmano, karvės ar kiaulės apvalkalą, o dvasinę kibirkštį – Aukščiausiojo Viešpaties dalelytę. Tas, kuris nemato, kad kiekvienoje gyvojoje esybėje glūdi Aukščiausiasis Viešpats, vadinamas *prākṛta-bhakta* – materialistišku bhaktu. Toks bhaktas dar nepasiekė dvasinio būvio ir yra žemiausioje pasiaukojimo tarnystės pakopoje. Tačiau tai netrukdo jam reikšti didžiausią pagarbą Dievybei.

Nors bhaktas regi vieningą dvasinę visų gyvųjų esybių prigimtį, jis bendrauja toli gražu ne su visais. Tai, kad tigras yra Aukščiausiojo Viešpaties dalelytė, dar nereiškia, kad turėtume su juo glėbesčiuotis, prisimindami jo dvasinį ryšį su Aukščiausiuoju Viešpačiu. Bendrauti reikia tik su Kṛṣṇą įsisąmoninusiomis žmonėmis.

Su Kṛṣṇą įsisąmoninusiomis bhaktais reikia palaikyti draugiškus santykius ir reikšti jiems ypatingą pagarbą. Žinoma, kitos gyvosios esybės taip pat yra Aukščiausiojo Viešpaties dalelės, tačiau dėl to, kad jų sąmonė yra aptemusi ir neišplėtotą Kṛṣṇos pažinimo prasme, reikėtų vengti su jais bendrauti. Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura sako, kad, jei *vaiṣṇavo* būdas yra netikęs, jį reikia gerbti kaip *vaiṣṇavā*, bet jo draugijos vengti. *Vaiṣṇavu* laikytinas kiekvienas, kuris pripažįsta Viṣṇu Aukščiausiuoju Dievo Asme-

niu, tačiau tikras *vaišņavas* turėtų stengtis išsiugdyti visas pusdieviams būdingas geriausias savybes.

Śrīdhara Svāmī nurodo, kad žodis *sattvena* yra žodžio *dhairyena* sinonimas ir reiškia „kantrybė“. Pasiaukojimo tarnystės praktika reikalauja didžiulės kantrybės, jos nevalia atsisakyti tik todėl, kad pirmieji keli bandymai buvo nesėkmingi. Nereikia nuleisti rankų. Śrīla Rūpa Gosvāmī antrina Śrīdharai Svāmīui sakydamas, kad pasiaukojimo tarnystę būtina praktikuoti su užsidegimu, apsiginklavus kantrybe ir tikėti sėkme. Kantrybė būtina norint įgauti tvirtą įsitikinimą, kad „Kṛṣṇa neatstums manęs, nes aš užsiimu pasiaukojimo tarnyste.“ Vienintelė sąlyga norint, kad pasiaukojimo tarnystę apvainikuotų sėkmė, yra pasiaukojimo tarnystės taisyklių ir nuostatų vykdymas.

17 TEKSTAS

महतां बहुमानेन दीनानामनुकम्पया ।
मैत्र्या चैवात्मतुल्येषु यमेन नियमेन च ॥१७॥

*mahatāṁ bahu-mānena dīnānām anukampayā
maitryā caivātma-tulyeṣu yameṇa niyamena ca*

mahatām – į didžiasias sielas; *bahu-mānena* – su didele pagarba; *dīnānām* – į vargšus; *anukampayā* – su užuojauta; *maitryā* – draugauti; *ca* – taip pat; *eva* – be abejonių; *ātma-tulyeṣu* – su sau lygiais; *yameṇa* – valdydamas jusles; *niyamena* – laikydamasis šventraščių priesakų; *ca* – ir.

Pasiaukojimo tarnystę praktikuojantis tyras bhaktas turėtų labai gerbti dvasinį mokytoją ir ācāryas, užjausti vargšus ir draugauti su sau lygiais, nuosekliai laikytis šventraščių priesakų ir valdyti jusles.

Komentaras: Tryliktime „Bhagavad-gīto“ skyriuje yra nedviprasmiškai sakoma, kad norint praktikuoti pasiaukojimo tarnystę ir įgyti dvasinių žinių, reikia kreiptis į *ācāryą*. *Ācāryopāsanam:* garbink *ācāryą*, dvasinį mokytoją, kuris pažino tikrąją dalykų esmę. Dvasinis mokytojas turi priklausyti Kṛṣṇos pradėtai mokinių sekai. Dvasinio mokytojo pirmtakai yra jo dvasinis mokytojas, jo dvasinio mokytojo mokytojas ir t.t. – visi kartu šie *ācāryos* sudaro mokinių seką.

Šis posmas rekomenduoja bhaktams gerbti visus didžiuosius *ācāryas*. Vedų raštuose sakoma: *guruṣu nara-matiḥ*. *Guruṣu* reiškia „*ācāryas*“, o

nara-matiḥ – „laikyti paprastais žmonėmis“. Tik užkietėjęs nusidėjėlis mano, kad *vaiṣṇavai*, bhaktai, priklauso tai ar kitai kastai ar bendruomenei, *ācāryas* laiko paprastais žmonėmis, o Dievybę šventykloje – paprasta statula, nukalta iš akmens, išdrožta iš medžio ar nulieta iš metalo. *Niyamena: ācāryoms* reikia reikšti didžiausią pagarbą pagal visas nustatytas taisykles. Be to, bhaktas turėtų užjausti vargšus. Čia turima galvoje ne sunki materialinė žmogaus padėtis. Bhakto požiūriu, vargšas – Kṛṣṇos neįsisąmoninęs žmogus. Žmogus gali turėti didžiausius materialius turtus, bet jei jis neturi Kṛṣṇos sąmonės, jis yra vargšas. Ir atvirkščiai, dauguma *ācāryų*, pavyzdžiui, Rūpa Gosvāmī ir Sanātana Gosvāmī, miegodavo po medžiais. Iš šalies jie galėjo atrodyti kaip elgetos, tačiau perskaitęs jų paliktus veikalus, imi suvokti, kad dvasiškai jie buvo nepaprastai turtingi.

Bhaktas užjaučia dvasinių žinių neturinčius vargšus ir šviečia juos, kad padėtų įgyti Kṛṣṇos sąmonę. Tai viena iš bhakto pareigų. Jis taip pat turėtų palaikyti draugiškus santykius su sau lygiais ar panašių į jo pažiūrų žmonėmis. Bhaktui nėra prasmės draugauti su paprastais žmonėmis, jis turi bendrauti su kitais bhaktais, kad aptariant dvasinius klausimus gilintų savo dvasinį pažinimą. Bendravimas su bhaktais vadinamas *iṣṭa-goṣṭhī*.

„Bhagavad-gītoje“ sakoma: *bodhayantaḥ parasparam* – „aptardami tarpusavyje“. Paprastai tyri bhaktai leidžia laiką skaitydami ir aptardami istorijas apie įvairius Kṛṣṇos ir Viešpaties Caitanjos darbus. „Purāṇose“, „Mahābhāratoje“, „Bhāgavatam“, „Bhagavad-gītoje“ bei „Upaniṣadose“ apstu bhaktams aktualių temų. Rimtus draugiškus santykius verta gilinti su panašių interesų ir pažiūrų žmonėmis. Artimi savo interesais ir pažiūromis žmonės vadinami *sva-jāti* – „priklausantys vienai kastai“. Bhaktas turėtų vengti bendrauti su žmonėmis, kurie ne visada elgiasi kaip derėtų elgtis. Jei *vaiṣṇavo*, Kṛṣṇos bhakto, elgesys nėra nepriekaištingas, jo draugija nepriimtina. Kitaip sakant, bhaktas turi visad kontroliuoti savo mintis bei jusles, griežtai laikytis taisyklių bei nuostatų ir palaikyti draugiškus santykius su sau lygiais žmonėmis.

18 TEKSTAS

आध्यात्मिकानुश्रवणान्नामसङ्कीर्तनाच्च मे ।
आर्जवेनार्यसङ्गेन निरहङ्कियया तथा ॥१८॥

*ādhyātmikānuśravaṇān nāma-saṅkīrtanāc ca me
ārjavēnārya-saṅgena nirahaṅkriyayā tathā*

ādhyātmiķa – dvasinių temų; *anušravaṇāt* – besiklausydamas; *nāma-saṅkīrtanāt* – kartodamas šventąjį vardą; *ca* – ir; *me* – Mano; *ārjavena* – tiesus ir sąžiningas savo veiksmuose; *ārya-saṅgena* – bendraudamas su šventaisiais; *nirahaṅkriyayā* – be klaidingos savimonės; *tathā* – tokiu būdu.

Bhaktas turėtų stengtis klausytis tik pokalbių dvasiniais klausimais ir visą savo laiką skirti šventojo Viešpaties vardo kartojimui. Bendraudamas su žmonėmis jis turėtų būti tiesus ir paprastas. Nors bhaktas niekam neįaučia priešiškuo ir su visais yra draugiškas, jam reikėtų vengti žemo dvasinio lygio žmonių bendrijos.

Komentaras: Norint dvasiškai tobulėti būtina semtis dvasinių žinių klausantis iš autoritetingų šaltinių. Dvasinio gyvenimo tikrovė pažįstama griežtai laikantis reglamentuojančių taisyklių ir pažabojant jusles. Norint jas pažaboti būtina atsisakyti smurto, sakyti tiesą, nevogti, susilaikyti nuo lytinio gyvenimo ir tenkintis tuo, kas absoliučiai būtina norint išgyventi. Bhaktas neturi persivalgyti, kaupti nereikalingų daiktų, be reikalo kalbėtis su paprastais žmonėmis ar paversti taisyklių bei nuostatų laikymąsi savitiksiu dalyku. Taisyklių ir nuostatų laikymąsis turi būti dvasinės pažangos siekimo priemonė.

„Bhagavad-gītoje“ išvardintos aštuoniolika bhakto savybių, kurių viena yra paprastumas. Bhaktas turi būti neišpuikęs, nereikalauti sau neužtarnautos pagarbos ir nenaudoti smurto. *Amānitvam adambhitvam ahimsā*. Jis turi būti labai pakantus ir paprastas, pasirinkti dvasinį mokytoją ir sutramdyti jusles. Apie tai rašoma tiek čia, tiek „Bhagavad-gītoje“. Bhaktas turi klausytis išmanančių žmonių nurodymų kaip tobulėti dvasiškai. Tam, kad gauti nurodymus, reikėtų kreiptis į *ācārya*, o gavus, juos nuosekliai vykdyti.

Posme pabrėžiama – *nāma-saṅkīrtanāc ca*: būtina kartoti šventuosius Viešpaties vardus – Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare – pavieniui arba drauge su kitais bhaktais. Viešpats Caitanya ypač akcentavo šventųjų Viešpaties vardų kartojimo svarbą ir įvardijo jį kaip pagrindinę dvasinio tobulėjimo prielaidą. Posme taip pat vartojamas žodis *ārjavena* – „nediplomatiškas“. Bhaktas neturėtų puoselėti slaptų savanaudiškų planų. Žinoma, kartais tinkamo vadovo padedamas pamokslininkas veikia pagal iš anksto parengtą planą, kad įvykdytų Viešpaties misiją, tačiau, kai reikalai yra susiję su jo asmeniniais interesais, jis turi vengti bet kokios diplomatijos ir nebendrauti su žmonėmis, kurie nesiekia dvasinio tobulėjimo. Posme taip pat vartojamas žodis *ārya*. *Āryai* – tai žmonės, mokantys suderinti pažangą išisąmoninant Kṛṣṇą ir materialinę gerovę. Skirtumus tarp *āryū* ir ne *āryū*, *suryū*

ir *asurų* lemia dvasinės pažangos lygis. Bhaktams draudžiama bendrauti su žemo dvasinio lygio žmonėmis. Viešpats Caitanya pataria: *asat-saṅga-tyāga* – venkite bendrauti su žmonėmis, kurie yra prisirišę prie netvარიų dalykų. *Asat* – tai bejėgiškai prie materialių dalykų prisirišęs žmogus, žmogus, kuris netarnauja Viešpačiui, negali gyventi be moterų ar materialių malonumų. Toks žmogus remiantis *vaiṣṇavų* filosofija yra laikytinas, kaip sako diplomatai, *persona non grata* – „nepageidaujamu asmeniu“.

Bhaktas neturėtų didžiulotis savo laimėjimais. Bhaktas pasižymi nuolankumu ir kuklumu. Net pasiekęs dvasinių aukštumų jis visada išlieka nuolankus ir kuklus. Tai savo asmeniniu pavyzdžiu parodė Kavirāja Gosvāmī ir kiti *vaiṣṇavai*. Caitanya Mahāprabhu sakė, kad reikia būti nuolankesniau už pakelėje augančią žolę ir pakantesniau už medį. Nereikia pūstis ir keltis į puikybę. Tai neabejotinai padės padaryti pažangą dvasiniame gyvenime.

19 TEKSTAS

मद्धर्मणो गुणैरैतैः परिसंशुद्ध आशयः ।

पुरुषस्याञ्जसाभ्येति श्रुतमात्रगुणं हि माम् ॥१९॥

mad-dharmaṇo guṇair etaiḥ paraśaṁśuddha āśayaḥ
puruṣasyañjasābhyeti śruta-mātra-guṇaṁ hi mām

mat-dharmaṇaḥ – Mano bhakto; *guṇaiḥ* – savybėmis; *etaiḥ* – šiomis; *paraśaṁśuddhaḥ* – pilnai apsivaliusią; *āśayaḥ* – sąmonę; *puruṣasya* – žmogus; *añjasā* – išsyk; *abhyeti* – pasiekia; *śruta* – klausydamas; *mātra* – tik; *guṇam* – apie savybes; *hi* – išties; *mām* – Mano.

Kas įgijo visas šias transcendentines savybes ir tokiu būdu iki galo išgrynino savo sąmonę, išgirdęs Mano vardą ar žodžius, šlovinančius Mano transcendentines ypatybes, negali likti abejingas.

Komentaras: Skyriaus pradžioje Viešpats paaiškino Devahūti, kad Aukščiausiojo Dievo Asmens vardas, pasakojimai apie Jo savybes, pavidalą ir t.t. bhaktui yra labai patrauklūs (*mad-guṇa-śruti-mātreṇa*). Laikydamasis šventraščių nustatytų taisyklių ir nuostatų bhaktas tolydžio išsiugdo visas transcendentines savybes. Dėl sąlyčio su materija mes įgijome tam tikrų nepageidaujamų savybių. Čia aprašytas metodas padeda nusiplauti materijos suteptį. Norint įgyti ankstesniame posme nurodytas transcendentines savybes pirmiausia būtina atsikratyti suteptį sukėlusią savybių.

20 TEKSTAS

यथा वातरथो घ्राणमावृङ्क्षे गन्ध आशयात् ।
एवं योगरतं चेत आत्मानमविकारि यत् ॥२०॥

yathā vāta-ratho ghrāṇam āvr̥ṅkte gandha āśayāt
evam̐ yoga-ratam̐ ceta ātmānam avikāri yat

yathā – kaip; *vāta* – oro; *rathaḥ* – vežimas; *ghrāṇam* – uoslė; *āvr̥ṅkte* – gaudo; *gandhaḥ* – kvapą; *āśayāt* – iš šaltinio; *evam* – panašiai; *yoga-ratam* – užsiėmusio pasiaukojimo tarnyste; *cetaḥ* – sąmonė; *ātmānam* – Aukščiausioji Siela; *avikāri* – nekintanti; *yat* – kuri.

Lygiai kaip vėjo vežimo nešamas kvapas lengvai nukeliamas nuo savo šaltinio iki uoslės ir akimirksniu ją užvaldo, taip Kṛṣṇą įsisąmoninęs ir nuolatot praktikuojantis pasiaukojimo tarnystę žmogus pasiekia visabūtę Aukščiausiąją Sielą.

Komentaras: Kaip uoslės organas, šnervės, pajunta lengvo vėjelio nešamą svaiginantį sodo gėlių aromata, taip ir atsidavimo Viešpačiui nuspalvinta sąmonė akimirksniu pajunta transcendentinį Aukščiausiojo Dievo Asmens, kuris Paramātmos aspektu yra visur, taip pat ir gyvųjų būtybių širdyse, buvimą. „Bhagavad-gītoje“ sakoma, kad Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra *kṣetra-jña*, t.y. Jis glūdi ne tik mūsų kūne, bet sykiu ir visų kitų gyvųjų būtybių kūnuose. Individuali siela gyvena viename konkrečiame kūne, todėl tarp jos ir kitos individualios sielos gali kilti nesutarimų, o Supersiela yra visur. Individualios sielos gali nesutarti tarpusavyje, bet Supersiela, kuri tuo pačiu pavidalu glūdi visų gyvųjų būtybių kūnuose, yra nekintanti – *avikāri*. Visa galva į Kṛṣṇos sąmonę pasinėrusi individuali siela gali pajusti Supersielos buvimą. „Bhagavad-gītoje“ patvirtinama, kad į pasiaukojimo tarnystę pasinėręs ir visiškai Kṛṣṇą įsisąmoninęs žmogus pajėgus patirti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį arba kaip Supersielą, arba kaip Aukščiausiąjį Asmenį (*bhaktiyā mām abhijānāti*).

21 TEKSTAS

अहं सर्वेषु भूतेषु भूतात्मावस्थितः सदा ।
तमवज्ञाय मां मर्त्यः कुरुतेऽर्चाविडम्बनम् ॥२१॥

*aham sarveṣu bhūteṣu bhūtātmāvasthitaḥ sadā
tam avajānāya mām martyaḥ kurute 'rcā-vidambanam*

aham – Aš; *sarveṣu* – visose; *bhūteṣu* – gyvosiose esybėse; *bhūta-ātmā* – Supersiela visose gyvosiose esybėse; *avasthitaḥ* – esanti; *sadā* – visada; *tam* – šią Supersielą; *avajānāya* – ignoruodamas; *mām* – Mane; *martyaḥ* – papras-tas mirtingasis; *kurute* – atlieka; *arcā* – Dievybės garbinimo; *vidambanam* – imitaciją.

Aš esu visų gyvųjų esybių širdyse Supersielos pavidalu. Kas garbina Dievybę šventykloje, bet ignoruoja visabūtę Supersielą ir nerodo jai deramos pagarbos, tas iš tiesų negarbina Manęs, o tik apsimeta.

Komentaras: Išgryninęs sąmonę, kitaip sakant, įgijęs Kṛṣṇos sąmonę, bhaktas regi Kṛṣṇos buvimą visur. Todėl, jei žmogus garbina Dievybę šventykloje, tačiau negerbia kitų gyvųjų esybių, jis yra žemiausioje pasiaukojimo tarnystės pakopoje. Bhaktas, garbinantis šventykloje Dievybę, bet nerodantis pagarbos kitiems, laikytinas bhaktu materialistu ir skirtinas žemiausiai bhaktų kategorijai. Bhaktas turėtų suvokti, kad viskas yra susiję su Kṛṣṇa, ir tai suvokdamas tarnauti viskam, kas gyva ir negyva. Tarnauti viskam, kas gyva ir negyva, reiškia viską panaudoti Kṛṣṇos tarnystei. Jei žmogus yra nepiktavalis ir tiesiog nežino apie savo ryšį su Kṛṣṇa, pažengęs bhaktas turėtų sudaryti jam sąlygas pasitarnauti Kṛṣṇai. Kṛṣṇą įsisąmoninęs žmogus įtraukia į Kṛṣṇos tarnystę ne tik gyvasias būtybes, bet ir visą jį supantį pasaulį.

22 TEKSTAS

यो मां सर्वेषु भूतेषु सन्तमात्मानमीध्वरम् ।
हित्वार्चा भजते मौढ्याद्भस्मन्येव जुहोति सः ॥२२॥

*yo mām sarveṣu bhūteṣu santam ātmānam īśvaram
hitvārcām bhajate maudhyād bhasmany eva juhōti saḥ*

yaḥ – tas, kuris; *mām* – Manęs; *sarveṣu* – visose; *bhūteṣu* – gyvosiose esybėse; *santam* – esančio; *ātmānam* – Paramātmā; *īśvaram* – Aukščiausiojo Viešpaties; *hitvā* – nepaisydamas; *arcām* – Dievybę; *bhajate* – garbina; *maudhyāt* – dėl neišmanymo; *bhasmani* – pelenams; *eva* – tik; *juhōti* – atnašauja auką; *saḥ* – jis.

Kas garbina Aukščiausiojo Viešpaties Dievybę šventykloje, bet nežino, kad Aukščiausiasis Viešpats Paramātmos pavidalu glūdi visų gyvųjų

esybių širdyse, tas skendi neišmanyme ir yra panašus į žmogų, atnašaujantį auką pelenams.

Komentaras: Posme aiškiai pasakyta, kad Aukščiausiasis Dievo Asmuo, kaip Supersiela, kuri yra pilnatviškas Jo sleidiny, glūdi visų gyvųjų esybių širdyse. Egzistuoja 8 400 000 fizinių kūnų rūšių. Aukščiausiasis Dievo Asmuo glūdi kiekviename iš jų kaip individualioji siela ir kaip Supersiela. Individualioji siela yra neatsiejama Aukščiausiojo Dievo Asmens daleyte, todėl galima sakyti, kad Viešpats, kaip individualioji siela, glūdi kiekviename fiziniame kūne, taip pat yra ten ir kaip Supersiela, kuri stebi gyvosios esybės poelgius ir yra jų liudytojas. Čia sakoma, kad Dievas glūdi kiekvienos gyvosios esybės fiziniame kūne, todėl žmonės, kurie laiko save tos ar kitos religijos atstovais, bet nemato Aukščiausiojo Dievo Asmens visame, kas gyva ir negyva, yra neišmanymo *gunos* valdžioje.

Prisirišęs prie šventykloje, bažnyčioje ar mečetėje vykdomų apeigų, bet pamatinio supratimo apie Viešpaties visabūtiškumą neturintis žmogus yra tarsi aukotojas, kuris pila sviestą ne į ugnį, o į pelenus. Aukojimo metu žyniai pila lydytą sviestą į ugnį kartodami Vedų *mantras*, bet jei jie lydytą sviestą piltų į pelenus, aukojimas būtų beprasmis net ir idealiai sukartojus Vedų *mantras* bei atlikus visus apeigyno reikalavimus. Kitaip sakant, bhaktui nevalia ignoruoti jokios gyvosios esybės. Jis turi atminti, kad kiekvienoje gyvojoje esybėje, net mažutėje skruzdėje, gyvena Dievas, todėl reikia gerbti kiekvieną gyvąją esybę ir nenaudoti jos atžvilgiu smurto. Šiuolaikinėje civilizuotoje visuomenėje skerdyklos tapo įprastu reiškiniu – kai kurios religijos net pateisina jų egzistavimą. Jei žmonija neturi žinių apie tai, kad Dievas yra kiekvienoje gyvojoje esybėje, vadinamoji jos pažanga – tiek dvasinė, tiek materialinė – kyla iš neišmanymo *gunos*.

23 TEKSTAS

द्विषतः परकाये मां मानिनो भिन्नदर्शिनः ।

भूतेषु बद्धवैरस्य न मनः शान्तिमृच्छति ॥२३॥

*dviṣataḥ para-kāye mām mānino bhinna-darśinaḥ
bhūteṣu baddha-vairasya na manaḥ śāntim ṛcchati*

dviṣataḥ – tas, kuris yra pagiežingai nusiteikęs; *para-kāye* – kito kūnui; *mām* – Man; *māninaḥ* – reiškiantis pagarbą; *bhinna-darśinaḥ* – atskalinan; *bhūteṣu* – gyvosioms esybėms; *baddha-vairasya* – kuris yra nusiteikęs priešiška; *na* – ne; *manaḥ* – protas; *śāntim* – ramybę; *ṛcchati* – pasieks.

Kas reiškia Man pagarbą, tačiau yra kupinas pagiežos ir piktumo kitų gyvųjų esybių kūnams, yra atskalūnas. Priešiškumas kitoms gyvosioms esybėms neleidžia jam pasiekti proto ramybės.

Komentaras: Reikšmingos dvi posme vartojamos frazės *bhūteṣu baddha-vairasya* („priešiškas aplinkiniams“) ir *dviṣataḥ para-kāye* („kupinas pagiežos kito kūni“). Kas yra kupinas pagiežos ir priešiškumo aplinkiniams, tas niekada nepatirs laimės. Todėl bhaktas visų pirma turėtų išmokti teisingai įvertinti savo artimą. Nekreipdamas dėmesio į fizinių kūnų skirtumus, jis aplinkiniame pasaulyje turi regėti vien Aukščiausiojo Viešpaties daleytes ir Patį Viešpatį, vienu iš Savo pilnatviškų skleidinių, Supersielos pavidalu. Toks pasaulėvaizdis būdingas tyraširdžiam Viešpaties bhaktui. Susidurdamas su kitomis gyvosiomis esybėmis, jis nekreipia dėmesio į jų fizinį kūną.

Šiame posme Viešpats kalba apie Savo nenuilstamą troškimą gelbėti sąlygotas sielas, besikamuojančias materialaus kūno kalėjime. Bhaktų pareiga – atskleisti šią paslaptį sąlygotoms sieloms ir pasakoti joms apie Kṛṣṇos sąmonę. Tai padės sąlygotoms sieloms pasiekti transcendenciją, dvasinį gyvenimą, ir įgyvendinti savo gyvenimo misiją. Žinoma, gyvosioms esybėms, kurios yra žemesnėse už žmogų vystymosi pakopose, toks metodas yra neįmanomas, tačiau žmonių pagalba Kṛṣṇos sąmonę įgyti gali visos gyvosios esybės. Net ir žemesnėms gyvybės formoms priklausančioms gyvosioms esybėms galima padėti pasiekti Kṛṣṇos sąmonės lygį kitais metodais. Antai, Śivānanda Sena, didis Viešpaties Caitanyos tarnas, padėjo ištrūkti iš materijos nelaisvės šuniui, pamaitinęs jį *prasāda*. *Prasādos*, Viešpačiui aukoto maisto dalinimas, suteikia neišmanėliams žmonėms ir gyvūnams galimybę pasiekti Kṛṣṇos sąmonę. Ir iš tikrųjų, kai Puryje Śivānandos Senos šunį pastebėjo Viešpats Caitanya, Jis dovanojo šiam šuniui išvadavimą, išgelbėjo iš materialios būties nelaisvės.

Posme atskirai pažymėta, jog kenkti kitoms būtybėms bhaktams nevalia (*jīvāhimsā*). Viešpats Caitanya yra pasakęs, kad bhaktui nevalia naudoti prievartos nė vienos gyvosios esybės atžvilgiu. Kartais klausia, jeigu daržovės priskirtinos gyvosioms esybėms, tai ar valgydami daržoves bhaktai nenaudoja prievartos jų atžvilgiu? Visų pirma, nuskindami lapų, šakų ar vaisių nuo medžio ar augalo, mes neatimame iš jo gyvybės. Be to, *jīvāhimsā* reiškia, kad gyvoji esybė pagal savo ankstesnę karmą turi nugyventi jai skirtą amžių tam tikrame kūne. Todėl nors gyvoji esybė iš prigimties yra amžina, niekas neturi teisės nutraukti jos laipsnišką būties evoliuciją. Bhaktai turi nuosekliai laikytis visų pasiaukojimo tarnystės reikalavimų, bet niekada neužmiršti, kad kiekvienoje, net ir pačioje menkiausioje gyvojo-

je esybėje, glūdi Aukščiausiasis Viešpats. Kitaip sakant, bhaktas privalo suvokti Viešpaties visabūtiškumą.

24 TEKSTAS

अहमुच्चावचैर्द्रव्यैः क्रिययोत्पन्नयानघे ।
नैव तुष्येऽर्चितोऽर्चायां भूतग्रामावमानिनः ॥२४॥

*aham uccāvacaīḥ dravyaiḥ kriyayotpannayānaghe
naiva tuṣye 'rcito 'rcāyāṁ bhūta-grāmāvamāninaḥ*

aham – Aš; *ucca-avacaiḥ* – įvairiais; *dravyaiḥ* – atributais; *kriyayā* – religinių ritualų; *utpannayā* – atlikimu; *anaghe* – o nesusitepusi nuodėme motina; *na* – ne; *eva* – išties; *tuṣye* – patenkintas; *arcitaḥ* – garbinančius; *arcāyām* – Dievybę; *bhūta-grāma* – kitų gyvųjų esybių atžvilgiu; *avamāninaḥ* – tais, kurie elgiasi nepagarbiai.

O motina, tie kas nežino, jog Aš glūdžiu kiekvienos gyvosios esybės širdyje, niekada nenužlugins Manęs, net jei jie garbina Dievybes šventykloje ir vykdo visus apeigyno reikalavimus.

Komentaras: Apeigynas numato 64 Dievybės garbinimo šventykloje taisykles. Dievybei aukojamos įvairios gėrybės, vienos vertingesnės, kitos mažiau vertingos. „Bhagavad-gītoje“ skelbiama: „Jei bhaktas paaukos Man gėlytę, lapelį, vandens ar vaisių, Aš priimsiu jo auką.“ Aukodami Viešpačiui Jo bhaktai reiškia Jam savo meilę, aukos turiniui tenka antraeilis vaidmuo. Jei neturintis meilės Viešpačiui ir nesizavintis Juo žmogus aukoja Jam įvairiausių valgius, vaisius ir gėles, Viešpats niekada nepriims tokios aukos. Aukščiausiojo Viešpaties negalima papirkti. Jis yra toks turtingas, kad mūsų dovanos Jo akyse yra bevertės. Maža to, Jam nieko netrūksta. Ką mes galėtume pasiūlyti visagaliam, visų turtingiausiam Viešpačiui? Viskas, ką turime mes, yra dovanota Viešpaties. Įvairias gėrybes mes aukojame vien tam, kad išreikštume Viešpačiui savo meilę ir dėkingumą.

Tyraširdis bhaktas, suvokiantis, jog Viešpats yra visų gyvųjų esybių širdyse, jaučia dėkingumą ir meilę Dievui. Todėl *prasādos* dalinimas yra būtinas Dievybės garbinimo šventykloje elementas. Žmogus gali paversti savo butą ar kambarį šventykla, aukoti Viešpačiui maistą ir po to jį valgyti, bet to nepakanka. Tai žinoma geriau negu gamintis ir valgyti nieko nežinant apie

savo santykį su Aukščiausiuoju Viešpačiu. Tie, kurie taip elgiasi, mažai kuo skiriasi nuo gyvūnų. Dvasinio tobulumo siekiantis bhaktas privalo žinoti, jog Viešpats glūdi gyvųjų esybių širdyse ir užjausti kitas gyvasias esybes. Apie tai kalbėta ankstesniajame posme. Bhaktas turėtų garbinti Aukščiausiąjį Viešpatį, palaikyti draugiškus santykius su sau lygiais, užjausti ir padėti menkesnės nuovokos gyvosioms esybėms dalindamas *prasādą*. Kiekvienas, kuris lenkiasi Dievo Asmeniui, privalo dalinti *prasādą* nieko apie Viešpatį nežinantiems neišmanėliams.

Viešpačiui svarbi nuoširdi meilė ir ištikimybė. Žmogui galima pasiūlyti daugybę įvairiausių valgių, bet jis bus abejingas valgiams jei nėra alkanas. Taip ir Dievybėms mes galime aukoti įvairiausių brangenybių, tačiau jei mes tai darome ne iš nuoširdžios meilės, nesuvokdami Viešpaties visabūtiškumo, tai mūsų pasiaukojimo tarnystė toli gražu nebus tobula. Dėl mūsų neišmanymo Viešpats atstums visas mūsų aukas.

25 TEKSTAS

अर्चादावर्चयेत्तावदीधरं मां स्वकर्मकृत् ।
यावन्न वेद स्वहृदि सर्वभूतेष्ववस्थितम् ॥२५॥

*arcādāv arcayet tāvad īśvaram mām sva-karma-kṛt
yāvan na veda sva-hṛdi sarva-bhūteṣv avasthitam*

arcā-ādau – pradedant Dievybės garbinimu; *arcayet* – žmogus turi garbinti; *tāvat* – tol, kol; *īśvaram* – Aukščiausiąjį Dievo Asmenį; *mām* – Mane; *sva* – savo; *karma* – priskirtąsias pareigas; *kṛt* – vykdydamas; *yāvat* – tol, kol; *na* – ne; *veda* – jis pajus; *sva-hṛdi* – savo širdyje; *sarva-bhūteṣu* – visose gyvosiose esybėse; *avasthitam* – esantį.

Vykdydamas priskirtąsias pareigas, bhaktas turi tol garbinti Aukščiausiojo Dievo Asmens Dievybę, kol nepajus Mano buvimo savo ir visų gyvųjų esybių širdyse.

Komentaras: Šiame posme Kapiladeva rekomenduoja garbinti Aukščiausiojo Dievo Asmens Dievybę net ir tiems, kurie tiesiog vykdo savo priskirtąsias pareigas. Įvairių luomų (brahmanai, *vaiśyai*, *kṣatriyai* ir *sūdro*) ir *āśramų* (*brahmacarijai*, *gṛhasthos*, *vānaprasthos* ir *sannyāsiai*) atstovai turi vykdyti priskirtąsias pareigas. Bet to maža. Kiekvienas turi garbinti Dievybes šventykloje, garbinti tol, kol nesuvoks, jog Viešpats glūdi visų gyvųjų esybių širdyse. Kitaip sakant, mes neturėtume tenkintis neprikiaištingu

savo pareigų vykdymu. Svarbiausia, mes turime suvokti, kad mes patys ir visos kitos gyvosios esybės amžinai esame susiję su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu. Kol mes to nesuprasime, net jei uoliai vykdysime savo pareigas, visos mūsų pastangos neduos jokios naudos.

Pažymėtinas šio posmo žodis *sva-karma-kṛt*. Juo įvardijamas žmogus, vykdančias priskirtąsias pareigas. Klysta tas, kuris mano, jog buvimas Viešpaties bhaktu ar pasiaukojimo tarnystės praktika atleidžia nuo priskirtųjų pareigų vykdymo. Negalima pataikauti tinginystei, kuri dangstosi pasiaukojimo tarnystės vardu. Pasiaukojimo tarnystė neturi kirstis su priskirtosiomis pareigomis. *Sva-karma-kṛt* reiškia, kad žmogus turi vykdyti savo pareigas ir vykdyti jas uoliai.

26 TEKSTAS

आत्मनश्च परस्यापि यः करोत्यन्तरोदरम् ।
तस्य भिन्नद्रुशो मृत्युर्विदधे भयमुल्बणम् ॥२६॥

*ātmanaś ca parasyāpi yaḥ karoty antarodaram
tasya bhinna-dṛśo mṛtyur vidadhe bhayam ulbaṇam*

ātmanah – savęs; *ca* – ir; *parasya* – kito; *api* – taip pat; *yaḥ* – tas, kuris; *karoti* – išskiria; *antarā* – tarp; *udaram* – kūną; *tasya* – jo; *bhinna-dṛśah* – turintis egocentrines pažiūras; *mṛtyuḥ* – kaip mirtis; *vidadhe* – Aš sukeliu; *bhayam* – siaubą; *ulbaṇam* – didelį.

Kaip kaitrioji mirties liepsna Aš priverčiu iš baimės virpėti širdis tų, kurie dėl savo egocentriųjų pažiūrų įžvelgia bent menkiausią skirtumą tarp savęs ir kitų gyvųjų esybių.

Komentaras: Gyvųjų esybių kūnai skirtingi, tačiau bhaktas neturėtų tuo grįžti savo santykius su aplinkiniais ir išskirti vienas gyvasias esybes iš kitų. Jis visada turėtų atminti, jog tokia pati siela ir Supersiela glūdi visų, net ir pačių skirtingiausių formų gyvųjų esybių širdyse.

27 TEKSTAS

अथ मां सर्वभूतेषु भूतात्मानं कृतालयम् ।
अर्हयेद्दानमानाभ्यां मैत्र्याभिन्नेन चक्षुषा ॥२७॥

*atha mām sarva-bhūteṣu bhūtātmanām kṛtālayam
arhayed dāna-mānābhyām maitryābhinnena cakṣuṣā*

atha – tokiu būdu; *mām* – Mane; *sarva-bhūteṣu* – visose gyvosiose būtybėse; *bhūta-ātmanam* – tikrąją visų būtybių Esmę; *kṛta-ālayam* – glūdinčią; *arhayet* – jis turi pamaloninti; *dāna-mānābhyām* – labdaringa veikla ir pagarba; *maitryā* – draugiškumu; *abhinnena* – nešališkai; *cakṣuṣā* – regėdamas.

Dosniomis aukomis, pagarbumu, draugiškumu gyvosioms esybėms ir jų prigimtinės lygybės pripažinimu, bhaktas įsiteiks Man, didžiajam „Aš“, glūdinčiam visų gyvųjų būtybių širdyse.

Komentaras: Klysta tas, kuris mano, jog kiekvienos gyvosios esybės širdyje glūdinti Supersiela nesiskiria nuo individualios sielos. Klaidinga idėja apie visišką Supersielos ir individualios sielos tapatybę yra užvaldžiusi impersonalistų protus. Posme aiškiai pasakyta, kad į individualią sielą reikia žvelgti jos santykių su Aukščiausioju Dievo Asmeniu kontekste. Posme kalbama apie tai, kad reikšti pagarbą individualiai sielai reikia dovanomis, draugiškumu ir visišku savo išskirtinumo atsisakymu. Impersonalistai kartais varguolius vadina *daridra-nārāyaṇomis*, turėdami galvoje, kad Nārāyaṇa, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, pasirinko varguolio dalį, tačiau šis požiūris prieštarauja šventraščių išvadoms. Aukščiausiasis Dievo Asmuo valdo visus pasaulio turtus, Jis iš Savo malonės kartu su individualia siela apsigyvena varguolio ar net gyvūno kūne, tačiau Pats dėlto netampa varguoliu.

Posme vartojami du sanskrito žodžiai, *māna* ir *dāna*. *Māna* kalba apie žmogų, turintį aukštą socialinę padėtį, o *dāna* – apie tą, kuris dosnus ir gailestingas nuo jo priklausomiems aplinkiniams. Aukščiausiojo Dievo Asmens negalima laikyti menkesniu už save ir įsivaizduoti, jog Jis negali apsieiti be mūsų aukų. Aukojimas, labdara, gailestingumas yra skirti tiems, kurių materialinė ar ekonominė padėtis yra blogesnė už mūsų. Turtuoliams niekas aukų nedalina. Taip ir čia aiškiai pasakyta, kad pagarba, *māna*, yra reiškiamą vyresniam už save, o gailestingumas – silpniesiems. Priklausomai nuo savo praeities karmos, gyvoji esybė arba lobsta, arba skursta, tačiau Viešpats, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, yra nekintantis, Jis amžinai valdo šešias didžiausias vertenybes. Gerbti gyvąją esybę, laikyti ją lygia sau, jokiū būdu nereiškia elgtis su ja taip, kaip elgtumėmės su Aukščiausioju Dievo Asmeniu. Atjauta, draugiškumas kitoms gyvosioms esybėms nereikalauja, kad mes pakeltume jas į Aukščiausiojo Dievo Asmens rangą. Tuo pat metu klaida būtų manyti, jog Supersiela glūdinti gyvūno, pavyzdžiui, kiaulės kūne kuo nors skiriasi nuo Supersielos mokyto brahmano širdy-

je. Gyvųjų esybių širdyse glūdinti Supersiela visur viena – tai nekintantis Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Būdamas visagalis, Viešpats gali pasirinkti gyvenimo vietą ir visur Jį sups Vaikuņthos atmosfera. Taip pasireiškia Jo nesuvokiama galybė. Vadinasi, jei Nārāyaņa apsigyveno kiaulės kūne, Jis dėl to netapo kiaule vardu Nārāyaņa. Jis visada išlieka savimi. O kiaulės kūnas, kuriame Jis glūdi, neturi Jam jokios įtakos.

28 TEKSTAS

जीवाः श्रेष्ठा ह्यजीवानां ततः प्राणमृतः शुभे ।
ततः सचित्ताः प्रवरास्ततश्चेन्द्रियवृत्तयः ॥२८॥

*jīvāḥ śreṣṭhā hy ajīvānām tataḥ prāṇa-bhṛtaḥ śubhe
tataḥ sa-cittāḥ pravaraś cendriya-vṛttayaḥ*

jīvāḥ – gyvosios esybės; *śreṣṭhāḥ* – pranašesnės; *hi* – iš tikrųjų; *ajīvānām* – už negyvus daiktus; *tataḥ* – už jas; *prāṇa-bhṛtaḥ* – esybės, reiškiančios gyvybės požymius; *śubhe* – o palaimintoji motina; *tataḥ* – už jas; *sa-cittāḥ* – esybės su išsivysčiusia sąmone; *pravaraḥ* – pranašesnės; *tataḥ* – už jas; *ca* – ir; *indriya-vṛttayaḥ* – turinčios gerai susiformavusius pojūčius.

O palaimintoji motina, gyvosios esybės pranoksta negyvus daiktus, o tarp gyvųjų pranašeni yra tie, kurių gyvybės požymiai aiškiau išreikšti. Dar pranašeni yra gyvūnai, kurių sąmonė išvystyta arba atsiskleidus, o už juos aukštesni tie, kas turi gerus juslinio patyrimo sugebėjimus.

Komentaras: Ankstesniajame posme kalbėta, kad gyvasias esybes reikia gerbti, rūpintis ir draugauti su jomis. O pastarajame ir kituose posmuose pasakojama apie įvairius gyvųjų esybių tipus, kad bhaktas žinotų su kuo draugauti, o kam parodyti gailėstingumą. Antai tigras yra gyvoji esybė, Aukščiausiojo Dievo Asmens daleyte. Jo širdyje irgi Supersielos pavidalu glūdi Aukščiausiasis Viešpats, bet ar tai reiškia, kad su tigru reikia draugauti? Žinoma, ne. Su juo dera elgtis kitaip, jis vertas mūsų gailėstingumo, jam padėti galime duodami *prasādos*. Gyvendami džunglėse atsiskyrėliai su tigras nesibičiulauja. Jie maitina juos Viešpačiui paaukodu maistu, *prasādam*. Tigras ateina prie išminčiaus trobelės, suėda paliktą maistą ir traukiasi šalin, savo keliais, kaip mums pažįstami gyvūnai šunys. Vedų visuomenėje šunims buvo užginta įeiti į namus. Šunims ir katėms nebuvo leidžiama peržengti namų slenkščio, nes jie priklauso nešvarių gyvūnų kategorijai. Šie gyvūnai turi išmokti gyventi ne patalpose, o kieme. Geraširdis šeimininkas visada

paliks *prasādos* šunims ar katėms, kurie paėdė prie namų slenkščio eis savo keliais. Žemesnius gyvūnus reikia užjausti, tačiau tai nereiškia, kad su jais reikia elgtis kaip su žmonėmis. Mes turime laikyti juos lygiais sau, tačiau elgtis su gyvūnais reikia kitaip nei su žmonėmis. Apie tai, pagal kokius požymius sprendžiama apie gyvųjų esybių sąmonės lygį, kalbama šiame ir kituose šešiuose posmuose.

Pirmiausia skiriama negyvoji materija ir gyvi organizmai. Kartais net akmenys rodo gyvybės ženklų. Yra žinoma, kad kai kurios kalvos ir kalnai auga. Tai vyksta todėl, kad tokiame akmenyje glūdi siela. Kita aukštesnė gyvybės pasireiškimo forma yra sąmonė, o dar aukštesnė – jutiminis patyrimas. Viename iš „Mahābhāratos“ skyrių, „Mokṣa-dharṃoje“, teigiama, jog medžiai turi pojūčius, mato ir skiria kvapus. Įsitikinti, kad medžiai mato, galime patys. Dažnai galingas medis keičia augimo kryptį, kad apeitų vieną ar kitą kliūtį. Tai reiškia, jog medžiai mato, maža to, pasak „Mahābhāratos“, jie skiria kvapus. Visa tai įrodo, jog medžiai turi išreikštas jutiminio patyrimo gebas.

29 TEKSTAS

तत्रापि स्पर्शवेदिभ्यः प्रवरा रसवेदिनः ।
तेभ्यो गन्धविदः श्रेष्ठास्ततः शब्दविदो वराः ॥२९॥

*tatrāpi sparśa-vedibhyaḥ pravarā rasa-vedinaḥ tebhya
gandha-vidaḥ śreṣṭhāḥ tataḥ śabda-vido varāḥ*

tatra – tarp jų; *api* – už tuos; *sparśa-vedibhyaḥ* – kurie turi lytėjimo pojūtį; *pravarāḥ* – pranašesni; *rasa-vedinaḥ* – tie, kurie skiria skonį; *tebhyaḥ* – už juos; *gandha-vidaḥ* – tie, kurie skiria kvapus; *śreṣṭhāḥ* – pranašesni; *tataḥ* – už juos; *śabda-vidaḥ* – tie, kurie girdi garsą; *varāḥ* – aukščiau.

Tarp jutimines gebas turinčių gyvųjų esybių tos, kurių išlavėjęs skonis, pranašesnės už turinčias vien lytėjimo pojūtį. Už jas pranašesnės yra esybės turinčios uoslę, o už šias pranašesnės yra tos, kurių išlavėjusi klausia.

Komentaras: Nors Vakaruose evoliucijos teorijos sukūrėju laikomas Darvinas, iš tikrųjų antropologijos mokslas nėra kažkokia naujiena. Prieš penkis tūkstančius metų iki Darvino evoliucijos teoriją suformulavo „Bhāgavatam“, kur randame Kapilos Munio, nužengusio į žemę kūrinių ausroje, mokymo aprašymą. Šis mokymas žinomas žmonėms nuo Vedų civilizaci-

jos laikų ir visi evoliucinio proceso dėsniumai yra aprašyti Vedų raštuose. Taigi tokia palaiptinė evoliucijos teorija apie žmogaus raidą, arba antropologijos mokslas, nėra jokia naujiena Vedoms.

Posme teigiama, jog tarp medžių vieni yra labiau, kiti – mažiau išsivysę. Pavyzdžiui, tam tikros medžių rūšys turi sąmonę, joms būdingas lytėjimo pojūtis. Aukštesnėje už medžius evoliucinėje pakopoje yra žuvis, nes jos jaučia skonį. Už žuvis pranašesnės bitės, kurių išlavėjusi uoslė, o bites pranoksta gyvatės, turinčios klausą. Tamsoje gyvatė atranda savo auką, varlę, pagal jos kvarkimą. Išgirdusi kvarkimą gyvatė supranta: „Aha, ten yra varlė!“ Pagal garsą ji nustato, kur yra auka, ir ją sučiumpa. Šis pavyzdys kartais taikomas žmonėms, kurie tuščiomis kalbomis šaukiasi savo mirties. Žmogaus liežuvis neturi kaulo, jisai gali plepėti nesustodamas, išgaudamas neblogesnius už varlės kvarkimą garsus, tačiau tie garsai tegali prisišaukti mirtį. Geriausia savo liežuvį ir kalbos dovaną panaudoti kartojant Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare. Šie garsai išgelbės mus nuo negailingos mirties nagų.

30 TEKSTAS

रूपभेदविदस्तत्र ततश्चोभयतोदतः ।
तेषां बहुपदाः श्रेष्ठाश्चतुष्पादस्ततो द्विपात् ॥३०॥

*rūpa-bheda-vidas tatra tataś cobhayato-dataḥ teṣāṃ
bahu-padāḥ śreṣṭhāś catus-pādas tato dvi-pāt*

rūpa-bheda – formų skirtumas; *vidas* – tie, kurie mato; *tatra* – ir; *tataḥ* – jų; *ca* – ir; *ubhayataḥ* – abiejuose žandikauliuose; *dataḥ* – turintys dantis; *teṣāṃ* – jų; *bahu-padāḥ* – turintys daug kojų; *śreṣṭhāḥ* – aukščiau; *catus-pādāḥ* – keturkojai; *tataḥ* – jų; *dvi-pāt* – dvikojai.

Viršesnės už garsui jautrias gyvasias esybes yra tos, kurios skiria formą. Už jas pranašesnių būtybių burnoje auga dvi eilės dantų, viršutinė ir apatinė. O už šias būtybes dar viršesnės yra tos, kurios turi daug kojų. Už daugiakojes pranašesnės keturkojės, o už keturkojes pranašesni žmonės.

Komentaras: Kai kurie paukščiai, pavyzdžiui, varnos skiria formą. Gyvosios esybės, turinčios daug kojų, pavyzdžiui, vapsvos, pranašesnės už neturinčius kojų žolynus ir augalus. Keturkojai gyvūnai evoliucijos požiūriu pranoksta daugiakojus, o žmogus pranoksta gyvūnus, nes turi tik dvi kojas.

31 TEKSTAS

ततो वर्णाश्च चत्वारस्तेषां ब्राह्मण उत्तमः ।
ब्राह्मणेष्वपि वेदज्ञो ह्यर्थज्ञोऽभ्यधिकस्ततः ॥३१॥

*tato varṇāś ca catvāras teṣāṁ brāhmaṇa uttamah
brāhmaṇeṣv api veda-jñō hy artha-jñō 'bhyadhikas tataḥ*

tataḥ – tarp jų; *varṇāḥ* – luomai; *ca* – ir; *catvāraḥ* – keturi; *teṣām* – jų; *brāhmaṇaḥ* – brahmanas; *uttamah* – geriausias; *brāhmaṇeṣu* – tarp brahmanų; *api* – be to; *veda* – Vedų; *jñāḥ* – tas, kuris žino; *hi* – išties; *artha* – tikslą; *jñāḥ* – tas, kuris žino; *abhyadhikāḥ* – geresnis; *tataḥ* – negu jis.

Tie iš žmonių, kurie priklauso visuomenei padalintai į luomus pagal žmonių ypatybes ir jų veiklos pobūdį, pranoksta kitus. O iš jų geriausias laikytini brahmanai, išmintingiausių visuomenės narių žiedas. Geriausi iš brahmanų yra tie, kurie išmano Vedas, o tarp Vedas išmanančių aukščiausiai yra tie, kurie suvokė tikrąją Vedų prasmę.

Komentaras: Visuomenės dalijimas į luomus pagal žmonių ypatybes ir jų veiklos formą yra pagrįstas moksliskai. Mūsų laikais visuomenės skirstymo į brahmanus, *kṣatriyus*, *vaiśyus* ir *śūdras* sistema išsigimė į kastų sistemą. Tačiau akivaizdu, jog ši socialinė sistema gyvuoja nuo senų senovės, nes ji minima „Śrīmad-Bhāgavatam“ ir „Bhagavad-gītoje“. Jei visuomenė neturi intelektualų, kariškių, komersantų, darbininkų klasių, jos nariai nežino savo priskirtųjų pareigų, nežino koks jų veiklos tikslas. Brahmanas yra tas, kuris besimokydamas ir betobulėdamas patyrė Absoliučią Tiesą, o *veda-jñā* vadinamas toks brahmanas, kuris suvokia Vedų tikslą. Vedų tikslas yra Absoliuto pažinimas. Tas, kuris Absoliučią Tiesą suvokia trimis aspektais, kaip Brahmaną, Paramātmą ir Bhagavāną, ir supranta, jog Bhagavānas yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo, laikytinas viršiausiu iš brahmanų, *vaiṣṇavu*.

32 TEKSTAS

अर्थज्ञात्संशयच्छेत्ता ततः श्रेयान् स्वकर्मकृत् ।
मुक्तसङ्गस्ततो भूयानदोग्धा धर्ममात्मनः ॥३२॥

*artha-jñāt saṁśaya-cchettā tataḥ śreyān sva-karma-kṛt
mukta-saṅgas tato bhūyān adogdhā dharmam ātmanah*

artha-jñāt – už tą, kuris žino Vedų tikslą; *samśaya* – abejonės; *chettā* – tas, kuris nukerta; *tatah* – už jį; *śreyān* – geresnis; *sva-karma* – priskirtas jam pareigas; *krt* – tas, kuris atlieka; *mukta-saṅgaḥ* – nutraukęs saitus su materija; *tatah* – už jį; *bhūyān* – geresnis; *adogdhā* – neužsiimantis; *dharmam* – pasiaukojimo tarnyste; *ātmanah* – sau.

Už brahmaną, kuriam žinomi Vedų tikslai, viršesnis yra tas, kuris sugeba išsklaidyti pašnekovo abejonės, o jį pranoksta tas, kuris griežtai laikosi brahmanizmo principų. Už pastarąjį pranašesnis yra nusiplovęs materijos suteptį, bet visų aukščiausias yra tyraširdis Viešpaties bhaktas, kuris atlieka pasiaukojimo tarnystę nesitikėdamas atlygio.

Komentaras: *Artha-jña* brahmanu vadinamas tas, kuris nuodugniai ištyrinėjo Absoliučią Tiesą, suvokė Jos esmę ir žino, jog Absoliuti Tiesa susideda iš trijų aspektų: Brahmano, Paramātmos ir Bhagavāno. Viršesnis už jį yra tas, kuris turi ne tik teorinių žinių, bet ir gali išsklaidyti apie Absoliučią Tiesą jo klausinėjančių abejonės, tačiau tarp brahmanų *vaiṣṇavų*, gebančių gerai išdėstyti filosofines idėjas ir išsklaidyti kitų abejonės, yra tokių, kurie nesilaiko pasiaukojimo tarnystės taisyklių. Jie skirtini žemiausiai brahmanų *vaiṣṇavų* kategorijai. Už juos pranašesni yra tie, kurie gali išsklaidyti pašnekovo abejonės ir sykiu pasižymi brahmano dorybėmis. O *ācārya* yra tas, kuris suvokia Vedų priesakų esmę, gali praktiškai pritaikyti Vedų formuluojamus principus ir perduoda savo patirtį mokiniams. Praktikuodamas pasiaukojimo tarnystę tikrasis *ācārya* niekada nesiekia užsikariauti aukštesnę padėtį visuomenėje.

Aukščiausią tobulumo pakopą pasiekęs brahmanas yra *vaiṣṇavas*. Posme teigiama, kad suvokęs Absoliučios Tiesos idėjas, tačiau kitiems nemokantis jos perteikti *vaiṣṇavas* priklauso žemiausiai pasiaukojimo tarnystę praktikuojančiųjų pakopai. O tas, kuris ne tik išmano Dievo mokslą, bet ir moka skelbti jo tiesas, jau pasiekė antrąją pasiaukojimo tarnystės pakopą. Aukščiausios kategorijos *vaiṣṇavams* priklauso tas, kuris ne tik propaguoja Vedų idėjas, bet ir suvokia, jog Absoliuti Tiesa aprėpia viską. Čia sakoma, jog *vaiṣṇavas* savaime yra brahmanas. Iš esmės kalbant, tapęs *vaiṣṇavu* žmogus savaime pasiekia aukščiausią brahmanizmo idealą.

33 TEKSTAS

तस्मान्मय्यर्पिताशेषक्रियार्थात्मा निरन्तरः ।
 मय्यर्पितात्मनः पुंसो मयि सन्न्यस्तकर्मणः ।
 न पश्यामि परं भूतमकर्तुः समदर्शनात् ॥३३॥

*tasmān mayy arpitāśeṣa- kriyārthātmā niranantaraḥ
mayy arpitātmanaḥ puṁso mayi sannyasta-karmaṇaḥ
na paśyāmi param bhūtam akartuḥ sama-darśanāt*

tasmāt – už tą; *mayi* – Man; *arpita* – paskyrusi; *aśeṣa* – visa; *kriyā* – veiklą; *artha* – turtus; *ātmā* – gyvenimą, sielą; *niranantaraḥ* – be perstojo; *mayi* – Man; *arpita* – paskirtas; *ātmanaḥ* – kurio protas; *puṁsaḥ* – už žmogų; *mayi* – Man; *sannyasta* – paskyrusi; *karmaṇaḥ* – savo veiklą; *na* – ne; *paśyāmi* – Aš regiu; *param* – didingesnė; *bhūtam* – gyvoji esybė; *akartuḥ* – be nuosavybės jausmo; *sama* – toks pats; *darśanāt* – kurios regėjimas.

Todėl Man nėra didingesnio už tą, kurio interesai neatsiejami nuo Mano valios ir kuris todėl visus savo veiksmus ir patį gyvenimą, žodžiu viską, ką jis turi, skiria Man, nė akimirkai nesiliaudamas Man tarnauti.

Komentaras: Posmo žodis *sama-darśanāt* reiškia, kad iškilnus bhaktas, apie kurį čia kalbama, neturi jokių savanaudiškų interesų, visi jo interesai sutampa su Aukščiausiojo Dievo Asmens valia. Viešpats Caitanya ėmėsis bhakto vaidmens skelbė tą pačią filosofinę idėją. Jis mokė, kad Kṛṣṇa yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo, kurį mes turime garbinti, ir kad tyraširdžių Viešpaties bhaktų interesai visiškai sutampa su Viešpaties interesais.

Kartais filosofai *māyāvādžiai* per savo neišmanymą teigia, jog žodis *sama-darśanāt* reiškia, jog bhaktas turi laikyti save tapačiu Aukščiausiajam Dievo Asmeniui. Tačiau tai visiška kvailystė. Kaip gali tarnauti Aukščiausiajam Viešpačiui tas, kuris Jį laiko pačiu savimi? Tarnystė neatsiejama nuo šeimininko idėjos. Tarnystės sąvoką sudaro trys elementai – tarnystės objektas arba valdovas, tarnas ir pati tarnystė. Posme aiškiai teigiama, jog savo gyvenimą, darbus, mintis ir sielą, žodžiu viską, ką jis turi, paaukojusį Aukščiausiajam Viešpačiui žmogų reikia laikyti visų didžiausiu.

Akartuḥ reiškia „neturintis nuosavybės jausmo“. Kiekvienas siekia savarankiškumo, norėdamas pasisavinti savo darbo vaisius ir jais džiaugtis. Tačiau bhaktas neturi tokio troškimo, jis visada vykdo Aukščiausiojo Dievo Asmens valią. Bhaktas neturi savanaudiškų motyvų. Skelbdamas Kṛṣṇos sąmonę, Viešpats Caitanya netroško, kad žmonės Jį vadintų Kṛṣṇa, Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu, priešingai, Jis mokė, kad Kṛṣṇa yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo, ir ragino visus garbinti Kṛṣṇą. Pelnęs Viešpaties pasitikėjimą, bhaktas veikia galvodamas ne apie save, o apie Aukščiausiajį Viešpatį. Neveltui čia pasakyta: *mayi sannyasta-karmaṇaḥ* – bhaktas veikia, bet savo darbus aukoja Aukščiausiajam. Dar pasakyta: *mayy arpitātmanaḥ* – „Jis skiria Man savo mintis.“ Pastarojo posmo teigimu visa tai – broožai bhakto, kuris yra pasiekęs aukščiausią žmogaus idealą.

34 TEKSTAS

मनसैतानि भूतानि प्रणमेद्बहुमानयन् ।
ईश्वरो जीवकलया प्रविष्टो भगवानिति ॥३४॥

*manasaitāni bhūtāni praṇamed bahu-mānayan
īśvaro jīva-kalayā praviṣṭo bhagavān iti*

manasā – mintyse; *etāni* – šioms; *bhūtāni* – gyvosioms esybėms; *praṇamet* – jis reiškia pagarbą; *bahu-mānayan* – reikšdamas pagarbą; *īśvaraḥ* – valdo-vui; *jīva* – gyvųjų esybių; *kalayā* – Supersielai, kuri yra Viešpaties skleidinys; *praviṣṭaḥ* – įėjo; *bhagavān* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *iti* – tokiu būdu.

Aukščiausią pasiaukojimo tarnystės idealą pasiekęs bhaktas gerbia kiekvieną gyvąją esybę, nes yra įsitikinęs, jog Aukščiausiasis Dievo Asmuo glūdi gyvosios esybės kūne kaip Supersiela, valdovas.

Komentaras: Dvasios aukštumų pasiekusiam bhaktui niekada į galvą neatteis individualią gyvąją esybę laikyti Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu vien todėl, kad Aukščiausiasis Viešpats Paramatmos pavidalu glūdi kiekvienos gyvosios esybės širdyje. Tai absurdas. Tarkime, kad į kambarį įeina žmogus, bet ar tai reiškia, kad kambarys tapo įėjusiu žmogumi? Taip ir Aukščiausiasis Viešpats įeina į 8 400 000 fizinių kūnų rūšių, tačiau tai visai nereiškia, kad visi šie kūnai tampa Aukščiausiuoju Viešpačiu. Suvokdamas, kad Aukščiausiasis Viešpats glūdi kūne, tyrširdis bhaktas kūną pripažįsta Aukščiausiojo šventykla. Gerai išmanydamas tiesą ir reikšdamas pagarbą Viešpaties šventykloms, bhaktas gerbia ir kiekvieną gyvąją esybę, kadangi suvokia jos ryšį su Viešpačiu. Filosofai *māyāvādžiai* klaidingai mano, kad Aukščiausiasis Dievo Asmuo, įėjęs į skurdžiaus kūną, Pats tampa *daridra-nārāyaṇa*, skurdžiūmi vardu Nārāyaṇa. Panašūs ateistų ir nebhaktų teiginiai yra tikrų tikriausia šventvagystė.

35 TEKSTAS

भक्तियोगश्च योगश्च मया मानव्युदीरितः ।
ययोरेकतरेणैव पुरुषः पुरुषं ब्रजेत् ॥३५॥

*bhakti-yogaś ca yogaś ca mayā mānavy udīritaḥ
yayor ekatareṇaiva puruṣaḥ puruṣam vrajet*

bhakti-yogaḥ – pasiaukojimo tarnystė; *ca* – ir; *yogaḥ* – mistinė yoga; *ca* – taip pat; *mayā* – Mano; *mānavi* – o Manu dukra; *udīritaḥ* – apibūdinta;

yayoḥ – iš šių dviejų; *ekatareṇa* – bet kuria; *eva* – viena; *puruṣaḥ* – žmogus; *puruṣam* – Aukščiausiasįjį Asmenį; *vrajat* – gali pasiekti.

Mano brangi motina, o Mano dukra, bhaktas, kuris pritaiko gyvenime šiuos pasiaukojimo tarnystės ir mistinės yogos principus, tokios pasiaukojimo tarnystės dėka pasiekia Aukščiausiojo Asmens buveinę.

Komentaras: Čia Kapiladeva, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, aiškiai apibendrina, kad aštuoniapakopė mistinės *yogos* sistema turi būti atliekama siekiant aukščiausios pakopos – *bhakti-yogos*. Nederėtų pasitenkinti vien sėdėjimo pozų įvaldymu, išvaizduojant, kad jau pasiekėme tobulumą. Meditacijos dėka reikia pasiekti pasiaukojimo tarnystės lygį. Kaip jau buvo pasakota anksčiau, *yogui* patariama medituoti Viešpaties Višnu pavidalą, palaipsniui perkeltiant žvilgsnį nuo Viešpaties pėdų į čiurnas, kelius, šlaunis, krūtinę, kaklą, galiausiai pasiekiant Viešpaties veidą ir papuošalus. Meditacija į beasmenį objektą yra nieko verta.

Kai medituojant įvairias Aukščiausiojo Dievo Asmens kūno dalis žmogus įgyja meilę Dievui, jis pasiekia *bhakti-yogos* lygį ir nuo šios akimirkos gali išties tarnauti Viešpačiui su transcendentine meile. Kiekvienas, kuris praktikuodamas *yogą* pasiekė pasiaukojimo tarnystės lygį, gali patekti į Aukščiausiojo Dievo Asmens transcendentinę buveinę. Čia aiškiai sakoma: *puruṣaḥ puruṣam vrajet* – gyvoji esybė, *puruṣa*, pasiekia Aukščiausiasįjį Asmenį. Aukščiausiasis Dievo Asmuo ir gyvoji esybė kokybine prasme yra tapatūs, todėl abu apibūdinti kaip *puruṣa*. *Puruṣos* ypatybė būdinga tiek Dievo Asmeniui, tiek ir gyvajai esybei. *Puruṣa* reiškia „besimėgaujantis“. Troškimas patirti malonumus būdingas jiems abiem, skiriasi tik patiriamų malonumų kiekis. Gyvoji esybė negali patirti tiek malonumų, kiek Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Tai galima paaiškinti pateikiant analogiją su turtuoliu ir bėdžiumi: polinkis patirti malonumus būdingas jiems abiem, tačiau bėdžius nepatirs tiek malonumų, kiek gali sau leisti turtuolis. Tačiau kai bėdžius savo troškimus susieja su turtuolio norais, kai bėdžius ir turtuolis, arba mažas žmogelis ir didis, veikia išvien, abu gali patirti vienodą malonumų kiekį. Taip nutinka ir praktikuojant *bhakti-yogą*. *Puruṣaḥ puruṣam vrajet*: kai gyvoji esybė pasiekia Dievo karalystę ir tarnauja Aukščiausiajam Viešpačiui, stengdamasi suteikti Jam malonumo, ji gali mėgautis tomis pačiomis gėrybėmis, kaip ir Aukščiausiasis Dievo Asmuo, patirti tuos pačius malonumus.

Kita vertus, kai gyvoji esybė stengiasi mėgautis pamėgdžiodama Aukščiausiasįjį Dievo Asmenį, jos troškimas vadinamas *māya*, ir jis yra nuopuolio į materialų pasaulį priežastis. Gyvoji esybė, kuri nori mėgautis pati, o ne bendradarbiauti su Aukščiausioju Viešpačiu, pasineria į materialistinį

gyvenimą, bet kai tik ji susieja savo malonumus su Aukščiausioju Dievo Asmeniu, jos gyvenimas tampa dvasinis. Tai gerai paaiškina toks pavyzdys: įvairios kūno dalys negali pačios sau mėgautis gyvenimu, jos turi veikti išvien ir teikti maistą skrandžiui. Taip, veikdamos išvien įvairios kūno dalys galės patirti vienodai malonumų. Tokia yra *acintya-bhedābheda*, vienovės ir skirtybės tuo pat metu, filosofija. Gyvoji esybė negali džiaugtis gyvenimu, jei yra nusiteikusi priešišškai Aukščiausiajam Viešpačiui. Ji turi *bhakti-yogos* praktika susieti savo veiklą su Viešpaties valia.

Čia sakoma, kad Aukščiausiąjį Dievo Asmenį galima pasiekti tiek *yogos* praktika, tiek ir *bhakti-yogos* procesu. Tai liudija, kad iš esmės nėra skirtumo tarp *yogos* ir *bhakti-yogos*, nes jų tikslas vienas – Višņu. Tačiau mūsų dienomis propaguojama išgalvota *yogos* praktika, kurioje mokoma medituoti į tuštumą ar beasmenę idėją. Iš tikrųjų *yoga* – tai meditacija į Viešpaties Višņu pavidalą, ir jeigu *yoga* praktikuojama pagal šventraščių nurodymus, ji nesiskiria nuo *bhakti-yogos*.

36 TEKSTAS

एतद्भगवतो रूपं ब्रह्मणः परमात्मनः ।
परं प्रधानं पुरुषं दैवं कर्मविचेष्टितम् ॥३६॥

*etat bhagavato rūpam brahmaṇaḥ paramātmanaḥ
param pradhānam puruṣam daivam karma-viceṣṭitam*

etat – šis; *bhagavataḥ* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *rūpam* – pavidalą; *brahmaṇaḥ* – Brahmano; *parama-ātmanaḥ* – Paramātmos; *param* – transcendentinė; *pradhānam* – svarbiausią; *puruṣam* – asmenybę; *daivam* – dvasiniai; *karma-viceṣṭitam* – kurios veiksmi.

Tas puruša, kurį turi atrasti individuali siela, – tai amžinas pavidalas Aukščiausiojo Dievo Asmens, vadinamo Brahmanu ir Paramātma. Viešpats yra svarbiausia transcendentinė asmenybė, ir visi Jo veiksmi yra absoliučiai dvasiniai.

Komentaras: Tam, kad būtų aišku, kokios asmenybės prieglobsčio turi siekti individuali siela, tas *puruša*, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, apibūdintas čia kaip centrinė figūra tarp visų gyvųjų esybių ir kaip beasmenio Brahmano švytėjimo bei Paramātmos aukščiausias pavidalas. O kadangi jis yra Brahmano šviesos ir Paramātmos šaltinis, čia jis vadinamas svarbiausia asmenybe. „Kaṭha Upaniṣadoje“ taip pat pasakyta: *nītyo nīyānām* – egzistuoja daugybė gyvųjų esybių, ir jos yra amžinos, bet Viešpats yra

svarbiausioji gyvoji esybė, nuo kurios priklauso visos kitos. Tai patvirtinama ir „Bhagavad-gītoje“, kur Viešpatis Kṛṣṇa sako: *aham sarvasya pabhavaḥ* – „Aš esu visa ko pradžia. Tai Aš esu Brahmano šviesos ir Paramātmos šaltinis.“ „Bhagavad-gītoje“ patvirtinama, kad visi Viešpaties veiksmai yra transcendentiniai. *Janma karma ca me divyam*: Aukščiausiojo Dievo Asmens veiksmai, Jo nužengimas į materialų pasaulį ir pasitraukimas iš jo yra transcendentinės prigimties. Jų negalima laikyti materialiais. Jo nužengimas, pasitraukimas ir veiksmai nepavaldūs materialiams dėsniams. Kas tai supranta, tas yra išsivadavusi siela. *Yo vetti tattvataḥ/ tyaktvā deham punar janma*: atsiskyrusi nuo kūno tokia siela keliauja pas Aukščiausiąjį Dievo Asmenį ir nebegrįžta į materialų pasaulį. Tai patvirtina ankstesnis posmas: *puruṣaḥ puruṣam vrajet* – suvokusi Aukščiausiojo Viešpaties transcendentinę prigimtį ir Jo dieviškus žaidimus, gyvoji esybė keliauja pas Viešpatį.

37 TEKSTAS

रूपभेदास्पदं दिव्यं काल इत्यभिधीयते ।
भूतानां महदादीनां यतो भिन्नदृशां भयम् ॥३७॥

rūpa-bhedāspadam divyaṁ kāla ity abhidhīyate
bhūtānām mahad-ādīnām yato bhinna-dṛṣāṁ bhayam

rūpa-bheda – pavidalų transformacijos; *āspadam* – priežastis; *divyam* – dieviškoji; *kālaḥ* – laikas; *iti* – tokiu būdu; *abhidhīyate* – žinomas; *bhūtānām* – gyvųjų esybių; *mahad-ādīnām* – pradedant nuo Viešpaties Brahmos; *yataḥ* – dėl kurio; *bhinna-dṛṣām* – matant skirtumą; *bhayam* – baimė.

Laiko faktorius, transformuojantis visus daiktus materialiaame pasaulyje, yra dar vienas Aukščiausiojo Dievo Asmens aspektas. Nežinantiesiems, kad laikas – tai tas Pats Aukščiausiasis Dievo Asmuo, jis kelia baimę.

Komentaras: Nepermaldaujama laiko tėkmė sukaustyto baimėje visas gyvasias esybes, bet bhaktams, kurie žino, jog laikas tėra vienas Aukščiausiojo Dievo Asmens aspektų ar apraiškų, jis nekelia išgąščio. Čia labai svarbūs žodžiai *rūpa-bhedāspadam*. Laikas yra visų materialaus pasaulio formų pokyčių priežastis. Štai, pavyzdžiui, ką tik gimusio kūdikio kūnas yra labai mažas, tačiau bėgant laikui, jis auga ir tampa paauglio, o vėliau suaugusio žmogaus kūnu. Taip, veikiant laikui, kuris yra paklusnus Aukščiausiojo Dievo Asmens valios vykdytojais, visi materialaus pasaulio daiktai kinta.

Dažniausiai mes nelaikome svarbiu skirtumo tarp vaiko, paauglio ir suaugusio žmogaus kūno, nes žinome, kad visus pokyčius kūnas patiria veikiant laikui. Žmogui, nežinančiam kaip veikia laikas, jo veikimas kelia baimę.

38 TEKSTAS

योऽन्तः प्रविश्य भूतानि भूतैरत्यखिलाश्रयः ।
स विष्णवाख्योऽधियज्ञोऽसौ कालः कलयतां प्रभुः ॥३८॥

yo 'ntaḥ praviśya bhūtāni bhūtair aty akhilāśrayaḥ
sa viṣṇv-ākhyo 'dhiyajño 'sau kālaḥ kalayatām prabhuḥ

yaḥ – kuris; antaḥ – į vidų; praviśya – įžengiantis; bhūtāni – gyvosios esybės; bhūtaiḥ – gyvųjų esybių; atti – sunaikina; akhila – kiekvieną; āśrayaḥ – ramstis; saḥ – Jis; viṣṇu – Viṣṇu; ākhyāḥ – vadinamas; adhiyajñaḥ – tas, kuris mėgaujasi visomis aukų atnašomis; asau – šis; kālaḥ – laiko faktorius; kalayatām – visų valdovų; prabhuḥ – valdovas.

Viešpats Viṣṇu, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, galutinis visų aukų gavėjas, yra laiko faktorius, visų valdovų valdovas. Jis įžengia į kiekvienos būtybės širdį, Jis palaiko mūsų gyvastį ir Jis yra jėga, verčianti vieną gyvąją būtybę naikinti kitą būtybę.

Komentaras: Šis posmas labai aiškiai apibrėžia Viešpatį Viṣṇu, Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Viṣṇu yra aukščiausias džiaugsmo subjektas, visos kitos gyvosios būtybės atlieka Jo tarnų funkcijas. „Caitanya-caritāmṛtoje“ (*Ādi* 5.14) pasakyta: *ekale īśvara kṛṣṇa* – Viṣṇu yra vienintelis Aukščiausiasis Viešpats. *Āra saba bhr̥tya*: visos kitos gyvos būtybės – Jo tarnai. Viešpats Brahmā, Viešpats Śiva bei kiti pusdieviai – visi yra Jo tarnai. Tas pats Viešpats Viṣṇu įžengia į kiekvienos būtybės širdį Paramātmos pavidalu ir tai Jis yra priežastis, verčianti gyvąją būtybę žudyti kitą būtybę.

39 TEKSTAS

न चास्य कश्चिद्दयितो न द्वेष्यो न च बान्धवः ।
आविशत्यप्रमत्तोऽसौ प्रमत्तं जनमन्तकृत् ॥३९॥

na cāśya kaścīd dayito na dveṣyo na ca bāndhavaḥ
āviśaty apramatto 'sau pramattaṁ janam anta-kṛt

na – ne; *ca* – ir; *asya* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *kaścit* – kiekvienam; *dayitaḥ* – brangus; *na* – ne; *dveṣyaḥ* – priešas; *na* – ne; *ca* – ir; *bāndhavaḥ* – draugas; *āviśati* – artėja; *apramattaḥ* – prie kreipiančių dėmesį; *asau* – Jis; *pramattam* – abejingų; *janam* – žmonių; *anta-kṛt* – naikintojas.

Viešpats, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, niekam nėra šališkas. Jis neturi nei draugų, nei priešų. Bet tuos, kurie atmena Jį, Jis nukreipia teisingu keliu, o tuos, kurie Jį užmiršo, pražudo.

Komentaras: Užmiršusi apie savo ryšį su Viešpačiu Višņu, Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu, gyvoji esybė pateko į uždara gimimų ir mirčių ratą. Gyvoji esybė, kaip ir Viešpats, yra amžina, tačiau jos užmaršumas sąlygoja tai, kad ji atsiduria materialiam pasaulyje, kur ji priversta keisti kūnus, ir kiekvieną kartą kai jos kūnas miršta, ji galvoja, kad miršta ji pati. Iš tikrųjų jos mirties priežastis yra tai, kad ji užmiršo apie savo ryšį su Viešpačiu Višņu. Kiekvieną, kuris atmena savo amžiną ryšį su Viešpačiu, Viešpats iš vidaus nukreipia teisingu keliu. Bet tai nereiškia, kad vieniems Jis yra priešas, o kitiems – draugas. Jis padeda kiekvienam, tačiau tas, kuris nepasiduoda materialios energijos įtakai, išsivaduoja, o tas, kurį materialioji energija paklaidina, pražūna. Todėl šventraščiai sako: *hariṁ vinā na sṛtiṁ taranti*: be Aukščiausiojo Viešpaties pagalbos niekas negali ištrūkti iš gimimų ir mirčių rato. Taigi, kiekvienos gyvosios esybės pareiga – siekti Višņu lotosinių pėdų prieglobsčio ir tokiu būdu išsigelbėti iš užburto gimimų ir mirčių rato.

40 TEKSTAS

यद्भयाद्वाति वातोऽयं सूर्यस्तपति यद्भयात् ।
यद्भयाद्वर्षते देवो भगणो भाति यद्भयात् ॥४०॥

yad-bhayād vāti vāto 'yam sūryas tapati yad-bhayāt
yad-bhayād varṣate devo bha-gaṇo bhāti yad-bhayāt

yat – kurio (Aukščiausiojo Dievo Asmens); *bhayāt* – baimindamasis; *vāti* – pučia; *vātaḥ* – vėjas; *ayam* – šis; *sūryaḥ* – saulė; *tapati* – šviečia; *yat* – kurio; *bhayāt* – bijodama; *yat* – kurio; *bhayāt* – baimindamasis; *varṣate* – siunčia lietų; *devaḥ* – lietaus valdovas; *bha-gaṇaḥ* – daugybė dangaus šviesulių; *bhāti* – šviečia; *yat* – kurio; *bhayāt* – bijodami.

Iš baimės prieš Aukščiausiajį pučia vėjas, iš baimės prieš Jį šviečia saulė ir lyja lietūs, iš baimės prieš Jį spindi dangaus šviesuliai.

Komentaras: „Bhagavad-gītoje“ Viešpats sako: *mayādhyakṣeṇa prakṛtiḥ sūyate* – „Materiali gamta veikia Man vadovaujant.“ Tik kvailys gali tikėti, kad gamtoje viskas vyksta savaime. Vedų šventraščiai paneigia šią ateistišką teoriją. Gamta veikia Aukščiausiam Dievo Asmeniui vadovaujant. Tai patvirtinama „Bhagavad-gītoje“, o taip pat šiame posme, kur sakoma, kad saulė šviečia pakludama Viešpaties valiai, ir Jo valia debesys pratrūksta lietumi. Visas gamtos stichijas valdo Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Višņu.

41 TEKSTAS

यद्वनस्पतयो भीता लताश्रौषधिभिः सह ।
स्वे स्वे कालेऽभिगृह्णन्ति पुष्पाणि च फलानि च ॥४१॥

*yad vanaspatayo bhītā latāś cauśadhibhiḥ saha
sve sve kāle 'bhigrhṇanti puśpāṇi ca phalāni ca*

yat – kurio; *vanah-patayah* – medžiai; *bhītāḥ* – bijodami; *latāḥ* – vijokliai; *ca* – ir; *ośadhibhiḥ* – vaistiniai augalai; *saha* – kartu su; *sve sve kāle* – kiekvienas savo laiku; *abhigrhṇanti* – subrandina; *puśpāṇi* – žiedus; *ca* – ir; *phalāni* – vaisius; *ca* – taip pat.

Iš baimės prieš Aukščiausiąjį sezonui atėjus pražysta ir sunokina vaisius medžiai, vijokliai, vaistiniai ir kiti augalai.

Komentaras: Kaip iš baimės prieš Viešpatį kyla ir leidžiasi saulė bei keičiasi metų laikai, taip pakludami Viešpaties valiai auga medžiai, gėlės, vaistiniai ir kiti augalai. Ateistinių pažiūrų filosofai teigia, kad augalai auga savaime, be jokios piežasties, bet tai netiesa. Jie auga klusniai vykdydami Aukščiausiojo Dievo Asmens valią. Vedų šventraščiai teigia, kad Viešpaties energijos, kurių yra ištisa įvairovė, funkcionuoja taip tobulai, kad iš šalies atodo, jog viskas vyksta savaime.

42 TEKSTAS

स्रवन्ति सरितो भीता नोत्सर्पत्युदधिर्यतः ।
अग्निरिन्धे सगिरिभिर्भूर्न मज्जति यद्भयात् ॥४२॥

*sravanti sarito bhītā notsarpaty udadhir yataḥ
agnir indhe sa-giribhir bhūr na majjati yad-bhayāt*

sravanti – teka; *saritaḥ* – upės; *bhītāḥ* – bijodami; *na* – ne; *utsarpati* – išsiliesia iš krantų; *uda-dhiḥ* – vandenynas; *yataḥ* – prieš kuri; *agniḥ* – ugnis; *indhe* – dega; *sa-giribhiḥ* – kartu su kalnų viršukalnėmis; *bhūḥ* – Žemė; *na* – ne; *majjati* – grimsta; *yat* – kurio; *bhayāt* – bijodama.

Iš baimės prieš Viešpatį teka upės ir neišsiliesia iš krantų vandenynai. Iš baimės prieš Jį dega ugnis, ir Žemė su kalnų našta ant nugaros nenugrimsta į visatos vandenyno gelmes.

Komentaras: Vedų šventraščiai teigia, kad pusė visatos yra apsemta vandens, kuriame guli Garbhodakaśāyī Višnu. Iš Jo bambos išauga lotosas, kurio stiebe yra išsidėsčiusios planetų sistemos. Mokslininkai materialistai, žinoma, teigia, kad planetų plaukymo kosmose reiškinį paaiškina traukos, ar koks kitas dėsnis, tačiau neturime užmiršti, kad aukščiausias įstatymų leidėjas yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Jei egzistuoja dėsniai, turi egzistuoti ir jų kūrėjas. Mokslininkai materialistai didžiuojasi tuo, kad atranda naujus gamtos dėsnius, bet pripažinti, kad egzistuoja jų kūrėjas, negali. Iš „Bhagavad-gīto“ ir „Śrīmad-Bhāgavatam“ mes sužinome, kad visatos įstatymų kūrėjas yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo.

Posme pasakyta, kad planetos nenugrimsta į visatos vandenyno gelmes. Pakludamos Aukščiausiojo valiai, Jo energijos palaikomos, planetos sukasi kosmose ir nenukrenta į vandenį, kurie užpildo pusę visatos. Visos planetos su kalnais, jūromis, vandenynais, miestais, rūmais, namais yra labai sunkios, bet tai joms nėra kliūtis plaukyti kosmose. Iš posmo galima spręsti, kad visose kosmose plaukančiose planetose, kaip ir mūsų planetoje, yra kalnai ir vandenynai.

43 TEKSTAS

नभो ददाति ध्वसतां पदं यन्नियमाददः ।
लोकं स्वदेहं तनुते महान् सप्तभिरावृतम् ॥४३॥

*nabho dadāti śvasatām padam yan-niyamād adah
lokaṁ sva-dehaṁ tanute mahān saptabhir āvṛtam*

nabhaḥ – dangus; *dadāti* – suteikia; *śvasatām* – gyvosios esybės; *padam* – prieglobstį; *yat* – kurio (Aukščiausiojo Dievo Asmens); *niyamāt* – valdžioje; *adah* – šios; *lokaṁ* – visatos; *sva-deham* – kūnas; *tanute* – plečiasi; *mahān* – mahat-tattvos; *saptabhiḥ* – septynių sluoksnių; *āvṛtam* – padengtas.

Pakludamas Aukščiausiojo Dievo Asmens valiai, dangus leidžia kosminei erdvei plukdyti savyje daugybę planetų su nesuskaičiuojama daugybe gyvųjų esybių. Visas visatos kūnas, kurį dengia septyni sluoksniai, auga ir plečiasi Aukščiausiojo valia.

Komentaras: Iš šio posmo sužinome, kad visatos planetos plauko kosmose ir jose gyvena gyvosios esybės. Žodis *śvasatām* reiškia „tie, kurie kvėpuoja“, kitaip sakant, gyvosios esybės. Nesuskaičiuojama daugybė visatos planetų yra jų gyvenamoji vieta. Kiekvienoje šių planetų gyvena nesuskaičiuojama daugybė gyvųjų esybių ir Aukščiausiojo valia visos plauko kosmose. Taip pat posme pasakyta, kad visata plečiasi. Ją dengia septyni sluoksniai. Penki materijos pradmenys, tie patys, kurie egzistuoja pačioje visatoje, sluoksniais dengia jos paviršių. Pirmąjį sluoksnį sudaro žemė, ir šio sluoksnio diametras dešimt kartų viršija kosminės erdvės visatos ribose diametrą. Antrasis sluoksnis, kurį sudaro vanduo, yra dešimtkart storesnis už pirmąjį, žemės sluoksnį. Trečiasis, ugnies sluoksnis – dešimtkart storesnis už vandens sluoksnį. Tokiu būdu kiekvienas naujas sluoksnis yra dešimteriopai storesnis už ankstesnįjį.

44 TEKSTAS

गुणाभिमानिनो देवाः सर्गादिष्वस्य यद्भयात् ।
वर्तन्तेऽनुयुगं येषां वश एतच्चराचरम् ॥४४॥

*guṇābhīmānino devāḥ sargādiṣv asya yad-bhayāt
vartante ’nuyugam yeṣām vaśa etac carācaram*

guṇa – materialios gamtos *guṇas*; *abhīmāninaḥ* – atsakingi už; *devāḥ* – pusdieviai; *sarga-ādiṣu* – užsiėmę kūrimu ir t.t.; *asya* – šio pasaulio; *yat-bhayāt* – iš baimės prieš kurį; *vartante* – atliekantys savo funkcijas; *anuyugam* – priklausomai nuo *yugos*; *yeṣām* – kurių; *vaśe* – valdžioje; *etat* – tai; *carācaram* – viskas, kas gyva ir negyva.

Iš baimės prieš Aukščiausiąjį Dievo Asmenį pusdieviai, valdantys tris materialios gamtos guņas, kuria, palaiko ir naikina visatą. Viskas, kas gyva ir negyva materialiam pasaulyje, paklūsta jų valdžiai.

Komentaras: Tris materialios gamtos *guṇas* – dorybę, aistrą ir neišmanymą valdo trys dievybės – Brahmā, Viṣṇu ir Śiva. Viešpats Viṣṇu yra atsakingas

už dorybės, Viešpats Brahmā – už aistros ir Viešpats Śiva – už neišmany-
mo *gunas*. Be jų egzistuoja daugybė kitų pusdievių, kurių valioje yra oras,
vanduo, debesis ir t.t. Valstybės administracinę struktūrą sudaro įvairios
ministerijos ir žinybos, taip ir Aukščiausiojo Viešpaties administraciją, kuri
valdo materialų pasaulį, sudaro daugybė žinybų, kurios vykdo savo funk-
cijas iš baimės prieš Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Pusdieviai valdo visus
visatos objektus – tiek gyvus, tiek negyvus, bet patys jie paklūsta aukš-
čiausiajam valdovui, Dievo Asmeniui. Todėl „Brahma-samhitoje“ pasaky-
ta: *īśvaraḥ paramaḥ kṛṣṇaḥ*. Neabejotina, kad visatos valdymo struktūroje
dalyvauja daug pusdievių, įvairių stichijų valdovų, tačiau aukščiausiasis
valdovas yra Kṛṣṇa.

Visata naikinama dvejopai. Pasibaigus Brahmos dienai, kai Brahmā
užmiega, vyksta dalinis visatos naikinimas. O kai Brahmā miršta, visata
visiškai sunaikinama. Kol Brahmā gyvena, įvairūs pusdieviai Aukščiausiam
Viešpačiui vadovaujant vykdo visatos kūrimo, palaikymo ir naikinimo
funkcijas.

45 TEKSTAS

सोऽनन्तोऽन्तकरः कालोऽनादिरादिकृदव्ययः ।
जनं जनेन जनयन्मारयन्मृत्युनान्तकम् ॥४५॥

*so 'nanto 'nta-karaḥ kālo 'nādir ādi-kṛd avyayaḥ
janam janena janayan mārayan mṛtyunāntakam*

saḥ – ši; *anantaḥ* – be galo; *anta-karaḥ* – griauunančioji jėga; *kālah* – laikas;
anādiḥ – be pradžios; *ādi-kṛt* – kūrėjas; *avyayaḥ* – nekintantis; *janam* –
žmonės; *janena* – žmonių; *janayan* – sukuriantis; *mārayan* – sunaikinantis;
mṛtyunā – mirtimi; *antakam* – mirties valdovą.

Amžinasis laiko faktorius yra be pradžios ir be galo. Jis atstovauja Aukščiausią Dievo Asmenį, nusikaltėlių pasaulio kūrėją. Jis yra šio reiškinių pasaulio pabaigos priežastis. Jis atlieka kūrėjo funkcijas, priversdamas vieną gyvąją būtybę gimti iš kitos iščių, ir taip pat naikina visatą, pražudydamas net patį mirties valdovą Yamarāją.

Komentaras: Pakludamas amžinojo laiko, kuris atstovauja Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, įsakymui, tėvas pradeda sūnų, ir atėjus laikui, pakludamas nepermdaujamam dėsnui, miršta. Laikas nepasigaili nė paties žiaurios mirties valdovo. Kitaip sakant, visi materialaus pasaulio pusdieviai, kaip ir

mes, nėra amžini. Mūsų gyvenimas paprastai neviršija šimto metų, bet ir pusdieviai, kurie gyvena milijonus mūsų metų, neišvengia mirties. Materialiame pasaulyje niekas negyvena amžinai. Pakanka Aukščiausiam Dievo Asmeniui spragtelėti pirštais ir materialus pasaulis atsiranda, egzistuoja ir vėl išnyksta. Todėl bhaktas nieko iš šio pasaulio nesitiki. Jis tetrokšta tarnauti Aukščiausiam Dievo Asmeniui. Jų tarpusavio santykiai yra amžini. Viešpats egzistuoja amžinai, jo tarnai egzistuoja amžinai ir jų tarnystė – amžina.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti dvidešimt devintąjį trečiosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Viešpats Kapila paaiškina pasiaukojimo tarnystės prasmę“.

Pragaištingos karminės veiklos pasekmės

1 TEKSTAS

कपिल उवाच

तस्यैतस्य जनो नूनं नायं वेदोरुविक्रमम् ।
काल्यमानोऽपि बलिनो वायोरिव घनावलिः ॥ १ ॥

kapila uvāca

*tasyaitasya jano nūnam nāyam vedoru-vikramam
kālyamāno 'pi balino vāyor iva ghanāvaliḥ*

kapilaḥ uvāca – Viešpats Kapila tarė; *tasya etasya* – to paties laiko faktoriaus; *janaḥ* – žmogus; *nūnam* – be abejonių; *na* – ne; *ayam* – tai; *veda* – žino; *uru-vikramam* – didžios galios; *kālyamānaḥ* – genama; *api* – nors; *balinaḥ* – galingo; *vāyoḥ* – vėjo; *iva* – kaip; *ghana* – debesų; *āvaliḥ* – virtinė.

Aukščiausiasis Dievo Asmuo tarė: Kaip vėjo genami debesys nenutuokia apie jo galią, taip ir materialistiškos sąmonės žmogus, paskendęs karminėje veikloje, nenutuokia apie jį nešančio laiko galią.

Komentaras: Garsusis *paṇḍita* ir politikas Cāṇakya yra pasakęs, kad praleistos akimirkos nenusipirksi ir už didžiausius pinigus. Mes nė neišivaizduojame kiek prarandame, švaistydami savo brangų laiką. Nesvarbu kokiai veiklai, dvasinei ar materialiai atsidedame, – turime labai apgalvotai eikvoti mums skirtą laiką. Sąlygotos sielos gyvenimo trukmė tam tikrame kūne yra griežtai apspręsta, todėl Vedų šventraščiai pataria žmogui per tą trumpą mirksnį įgyti Kṛṣṇos sąmonę ir tokiu būdu išsilaisvinti iš laiko valdžios. Deja, žmonės, neturintys Kṛṣṇos sąmonės, tarsi vėjo genami debesys net nepastebi laiko tėkmės, kuri neša juos su savimi.

2 TEKSTAS

यं यमर्थमुपादत्ते दुःखेन सुखहेतवे ।
तं तं धुनोति भगवान् पुमाञ्छोचति यत्कृते ॥ २ ॥

*yam yam artham upādatte duḥkhena sukha-hetave
tam tam dhunoti bhagavān pumāñ chocati yat-kṛte*

yam yam – kokį bebūtų; *artham* – daiktą; *upādatte* – žmogus įgijęs; *duḥkhena* – sunkiai; *sukha-hetave* – siekdamas laimės; *tam tam* – tai; *dhunoti* – sugriauna; *bhagavān* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *pumān* – žmogus; *śocati* – sielvartauja; *yat-kṛte* – dėl šios priežasties.

Aukščiausiasis Viešpats laiko pavidalu sugriauna viską, ką didžiausiom pastangom ir įtemptu darbu sukuria materialistas, siekdamas vadinamos laimės. Tai matydama sąlygota siela nugrimsta į sielvarto liūną.

Komentaras: Pagrindinė laiko, atstovaujančio Aukščiausiajį Dievo Asmenį, funkcija yra naikinimas. Materialistai, materialios sąmonės stimuliuojami, visas savo jėgas skiria tam, kad sukurtų kuo daugiau daiktų, vadindami tai ekonomikos pažanga. Jie tiki, kad patenkinę materialius poreikius taps laimingi, bet užmiršta, kad viskas, ką jie sukūrė, anksčiau ar vėliau bus sunaikinta. Iš istorijos žinome apie kadaise žemėje egzistavusias galingas imperijas. Jos buvo sukurtos didžiausių pastangų dėka, tačiau laikui bėgant nugrimzdo į nebūtį. Vis dėlto kvaili materialistai negali suprasti, kad kurdami materialias vertybes, pasmerktas pragaiščiai, veltui švaisto savo laiką. Šio neapgalvoto energijos švaistymo priežastis – neišmanymas. Žmonės nežino, kad jie yra amžinos sielos ir yra pašaukti amžinai priedermei. Jie nežino, kad gyvenimas, kurį jiems skirta nugyventi duotame kūne, tėra trumputė atkarpa amžinoje kelionėje. To nežinodami jie mano, kad gyvena vieną kartą ir savo trumpą gyvenimą iššvaisto kovodami dėl ekonomikos pažangos.

3 TEKSTAS

यदध्रुवस्य देहस्य सानुबन्धस्य दुर्मतिः ।
ध्रुवाणि मन्यते मोहाद् गृहक्षेत्रवसूनि च ॥ ३ ॥

*yad adhrūvasya dehasya sānubandhasya durmatīḥ
dhrūvāṇi manyate mohād gr̥ha-kṣetra-vasūni ca*

yat – kadangi; *adhruvasya* – laikinu; *dehasya* – kūnu; *sa-anubandhasya* – tuo, kas sieja; *durmatih* – išmuštas iš vėžių žmogus; *dhruvāni* – amžinu; *manyate* – laiko; *mohāt* – dėl neišmanymo; *grha* – namus; *kṣetra* – žemė; *vasūni* – turtus; *ca* – ir.

Iš vėžių išmuštas materialistas nežino, kad jo kūnas ir viskas, kas su juo susiję, – namai, žemė, turtai, prie kurių jis beprotiškai prisiriša, yra laikini. Tik dėl savo neišmanymo jis galvoja, kad tai egzistuos amžinai.

Komentaras: Materialistai laiko bhaktus, paskyrusius gyvenimą veiklai Kṛṣṇos sąmonėje, bepročiais, kurie veltui gyvena kartodami *mantrą* Hare Kṛṣṇa. Bet jie nesupranta, kad tai jie patys serga sunkia beprotystės liga, kurios simptomai – laikyti materialų kūną amžinu. Taip jie vertina viską, kas susiję su kūnu: namus, šalį, visuomenę – viską, kas juos supa. Materialisto tikėjimas namų, šalies ir t.t. amžinumu vadinamas iliuzija, *māyā*. Apie tai ir kalbama šiame posme. *Mohād grha-kṣetra-vasūni* – tai iliuzija verčia materialistą manyti, kad jo namai, žemė, turtas yra amžini. Būtent ši iliuzija yra šeimos gyvenimo, nacionalinių santykių ir ekonomikos plėtros, kurie vaidina didžiulį vaidmenį šiuolaikinės civilizacijos gyvenime, pamatas. Tačiau Kṛṣṇos sąmonės nušviestas žmogus aiškiai suvokia, kad ekonomikos pažanga visuomenėje yra laikina, iliuzinė.

Vienas iš „Śrīmad-Bhāgavatam“ posmų sako, kad samprata, verčianti tapatinti save su kūnu, skirstyti žmones į „savus“ ir „svetimus“, garbinti protėvių žemę, yra gyvūnų civilizacijos pasekmė. Tačiau, įgiję Kṛṣṇos sąmonę, viską, kas yra mūsų rankose, galime panaudoti Kṛṣṇos tanystei. Taip ir turi būti. Viskas, kas egzistuoja, susiję su Kṛṣṇa. Jei ekonomikos plėtros ir materialios pažangos rezultatus žmonės panaudos Kṛṣṇos sąmonės tikslams, žmonių visuomenė pradės naują dvasinio gyvenimo erą.

4 TEKSTAS

जन्तुर्वै भव एतस्मिन् यां यां योनिमनुव्रजेत् ।
तस्यां तस्यां स लभते निर्वृतिं न विरज्यते ॥ ४ ॥

*jantur vai bhava etasmin yām yām yonim anuvrajat
tasyām tasyām sa labhate nirvṛtim na virajyate*

jantuh – gyvoji esybė; *vai* – be abejonių; *bhave* – gyvendama materialiame pasaulyje; *etasmin* – tai; *yām yām* – kad ir kokią; *yonim* – gyvybės formą; *anuvrajat* – gavo; *tasyām tasyām* – šioje; *saḥ* – ji; *labhate* – randa; *nirvṛtim* – pasitenkinimą; *na* – ne; *virajyate* – kenčia.

Kad ir kokią gyvybės formą gautų gyvoji esybė, ji yra patenkinta įgytu kūnu ir nė kiek neapgailestauja dėl savo padėties.

Komentaras: Laimė, kurią patiria gyvoji esybė gavusi materialų kūną, netgi ir bjaurų, vadinama iliuzija. Į aukštesnę pakopą pakilusiam žmogui, žemesnio sluoksnio žmogaus gyvenimas kelia pasigailėjimą, tačiau žemesnio sluoksnio žmogus yra visiškai patenkintas savo padėtimi, nes jį gaubia *māyā*, išorinė energija. *Māyā* atlieka dvejopą funkciją: *prakṣepātmikā* ir *āvaraṇātmikā*. *Āvaraṇātmikā* reiškia „dengianti“, o *prakṣepātmikā* – „tempianti žemyn“. Materialistai ir gyvūnai net nepakenčiamose sąlygose jaučiasi patenkinti, nes jų sąmonę dengia *māyā*. Žemesnėse evoliucijos stadijose, t.y. žemesnėse gyvybės formose, gyvosios būtybės sąmonės išsivystymo lygis toks žemas, kad ji neskiria laimės nuo kančios. Taip veikia *āvaraṇātmikā*. Štai kiaulė, ėdanti išmatas, jaučiasi laiminga, tačiau žmogui, kuris pasiekė aukštesnę pakopą evoliucijos grandyje, išmatas ėdančios kiaulės gyvenimas kelia pasibjaurėjimą.

5 TEKSTAS

नरकस्थोऽपि देहं वै न पुमांस्त्यक्तुमिच्छति ।
नारक्यां निर्वृतौ सत्यां देवमायाविमोहितः ॥ ५ ॥

naraka-stho 'pi dehaṁ vai na pu māṁs tyaktum icchati
nārakyāṁ nirvṛtau satyāṁ deva-māyā-vimohitaḥ

naraka – pragare; *sthaḥ* – esantis; *api* – netgi; *deham* – kūnas; *vai* – išties; *na* – ne; *pu māṁ* – žmogus; *tyaktum* – palikti; *icchati* – trokšta; *nārakyāṁ* – pragariškus; *nirvṛtau* – malonumus; *satyāṁ* – kai gyvena; *deva-māyā* – Višṇu iliuzinės energijos; *vimohitaḥ* – paklaidintas.

Sąlygota gyvoji esybė jaučiasi laiminga savo kūne, kad ir koks jis būtų. Paklaidinta iliuzinės energijos, kuri tarsi skraistė užgula jos sąmonę, gyvoji esybė nenori išsiskirti su kūnu, netgi gyvendama pragare, nes net ir ten ji randa malonumų.

Komentaras: Šventraščiai pasakoja, kad kartą Indra, dangaus valdovas, nusikalto prieš savo dvasinį mokytoją Bṛhaspatį ir buvo prakeiktas gimti kiaule Žemės planetoje. Po kiek laiko Brahmā nutarė grąžinti Indrą į dangaus karalystę, tačiau Indra kiaulės kūne visiškai užmiršo, kad kažkada buvo dangaus karalystės valdovas, ir atsisakė grįžti į rojų. Štai kokie galin-

gi yra *māyos* kerai. Patsai Indra užmiršo rojaus malonumus ir rado laimę kiaulės gyvenime. *Māyos* veikiamą, sąlygota siela taip prisiriša prie savo kūno, kad netgi gavusi pasiūlymą mainyti jį į karaliaus kūną, nesutiktų. Prisirišimas prie kūno yra giliai išisaknijęs visų sąlygotų gyvųjų esybių širdyse. Pats Kṛṣṇa kviečia mus: „Palikit viską, ką turit materialiam pasaulyje ir ateikit pas Mane. Aš apsaugosiu jus.“ Bet mes neklausom Jo. „Mums ir taip neblogai“, – galvojam mes – „kodėl turim atsiduoti Jam ir grįžti į Jo karalystę?“ Tai vadinama iliuzija, *māya*. Kiekviena gyvoji būtybė būna patenkinta savo padėtimi, kad ir kokia apgailėtina ji būtų.

6 TEKSTAS

आत्मजायासुतागारपशुद्रविणबन्धुषु ।
निरूढमूलहृदय आत्मानं बहु मन्यते ॥ ६ ॥

ātma-jāyā-sutāgāra- paśu-draviṇa-bandhuṣu
nirūḍha-mūla-hṛdaya ātmānaṁ bahu manyate

ātma – prie kūno; *jāyā* – žmonos; *suta* – vaikų; *agāra* – namų; *paśu* – gyvulių; *draviṇa* – turto; *bandhuṣu* – draugų; *nirūḍha-mūla* – išisaknijus; *hṛdayaḥ* – jo širdyje; *ātmānam* – save; *bahu* – aukštai; *manyate* – jis vertina.

Sąlygotos sielos pasitenkinimo savo padėtimi priežastis yra giliai šaknis įleidęs prisirišimas prie kūno, žmonos, namų, vaikų, naminių gyvūnų, turto bei draugų. Jų apsuptyje sąlygota siela jaučiasi pasiekusi tobulumą.

Komentaras: Toks vadinamasis žmogaus gyvenimo tobulumas – gryniausia išmonė. Todėl ir sakoma, kad visos materialisto vertenybės nevertos nė skatiko, nes jis veikia proto lygmeniu, kuris tarsi sukūrys traukia jį į laikinos materialios būties liūną. Žmogus gyvenantis proto lygmeniu negali pakilti iki dvasinės būties. Jis gyvenimas po gyvenimo yra pasmerktas materialiai būčiai. Apsupta draugų ir giminaičių, artimų ir brangių žmonių, sąlygota siela rodos yra visiškai laiminga.

7 TEKSTAS

सन्दह्यमानसर्वाङ्ग एषामुद्वहनाधिना ।
करोत्यविरतं मूढो दुरितानि दुराशयः ॥ ७ ॥

*sandahyamāna-sarvāṅga eṣām udvahanādhinā
karoty aviratam mūḍho durtitāni durāśayaḥ*

sandahyamāna – degančios; *sarva* – visos; *aṅgaḥ* – jo kūno dalys; *eṣām* – šeimos narius; *udvahana* – kad aprūpintų; *ādhinā* – nuo rūpesčių; *karoti* – jis atlieka; *aviratam* – visada; *mūḍhaḥ* – kvailys; *durtitāni* – nuodėmingus veiksmus; *durāśayaḥ* – pavydus ir piktas.

Nors ją nuolat persekioja rūpesčiai, iš kvailumo ji daro nuodėmę po nuodėmės ir gyvena viltimis, kurioms nelemta išsipildyti, siekdama aprūpinti tuos, kuriuos laiko savo artimaisiais ir draugais.

Komentaras: Sakoma, kad lengviau valdyti ištisą imperiją negu išmaitinti mažą šeimą, o ypač šiomis dienomis, kai Kali-yugos įtaka atėmė iš žmonių ramybę, versdama dieną naktį galvoti apie vadinamos iliuzinės šeimos ateitį. Šeima, kuria mes taip rūpinamės, yra iškreiptas šeimos Kṛṣṇalokoje atspindys. Kṛṣṇalokoje gyvoji būtybė taip pat turi šeimą, draugus, giminaičius, tėvą, mamą. Ten irgi visa tai yra, bet visi jie amžini. Materialiame pasaulyje keisdami kūną, mes keičiame ir šeimą. Šiandien mes gyvename žmonių šeimoje, o rytoj galbūt gimsime pusdievių, o gal kačių ar šunų šeimoje. Mūsų giminaičiai, artimieji, pažįstami ir draugai šiame pasaulyje nuolat mainosi, todėl yra vadinami *asat*. Kol mes prisirišę prie *asat*, t.y. laikinos realiai neegzistuojančios visuomenės ir šeimos, – sako šventraščiai, – tol nerasim ramybės. Materialistiški žmonės nežino, kad šeima, visuomenė, draugystė materialiame pasaulyje tėra šešėliai, todėl prisiriša prie jų. Todėl nieko keisto, kad jų širdys neramios. Tačiau nepaisant to, jie visas savo jėgas skiria tam, kad išlaikytų savo iliuzinę šeimą, nes neturi nė menkiausio supratimo apie savo tikrąją šeimą ir tikrus giminiškus santykius, kuriais jie susiję su Kṛṣṇa.

8 TEKSTAS

आक्षिप्तात्मेन्द्रियः स्त्रीणामसतीनां च मायया ।
रहो रचितयालापैः शिशूनां कलभाषिणाम् ॥ ८ ॥

*ākṣiptātmendriyaḥ strīṇām asatīnām ca māyayā
raho racitayālapaiḥ śiśūnām kala-bhāṣiṇām*

ākṣipta – užvaldę; *ātma* – širdį; *indriyaḥ* – jo jausmai; *strīṇām* – moterims; *asatīnām* – iliuziniai; *ca* – ir; *māyayā* – *māyai*; *rahaḥ* – vienumoje; *racitayā* –

pasireiškiančiai; *ālāpaiḥ* – pokalbiuose; *śiśūnām* – mažylių; *kala-bhāṣiṇām* – nuo čiaušėjimo.

Gyvoji būtybė savo širdį ir jausmus atiduoda moteriai, kuri pakeri ją māyos kerais. Moters glamonės bei šnekučiavimasis su ja vienumoje, o taip pat mažų vaikų čiaušėjimas padaro gyvają būtybę laiminga.

Komentaras: Šeimos gyvenimas iliuzinės energijos, *māyos* karalystėje amžinai gyvajai esybei yra tarsi kalėjimas. Kalėjime kalinius surakina plieno grandinėmis ir patupdo už grotų. Lygiai taip materialiam pasaulyje sąlygotą sielą surakina moters grožio, jos glamonių, meilių kalbų vienumoje ir mielo jos vaikučių čiaušėjimo grandinės. Tokiu būdu pakērta gyvoji esybė užmiršta savo tikrąją priedermę.

Posmo žodžiai *striṇām asaṭinām* nurodo į tai, kad moters meilė egzistuoja kaip pagunda vyro potui. Iš tikrųjų materialiam pasaulyje meilė neegzistuoja. Tiek moteris, tiek vyras tegalvoja, kaip patenkinti savo jusles. Norėdama patirti pasitenkinimą moteris sukuria iliuzinės meilės aurą, ir vyras, pakliuvęs į jos kerus, užmiršta savo tikrąją pareigą. Kai jiems gimsta vaikai, jį prisirišimo virvėmis supančioja jų meilus čiaušėjimas. Moters meilė ir meilus vaikų čiaušėjimas namuose paverčia vyrą amžinu kaliniu, kuris negali palikti namų. Vedų raštai tokį žmogų vadina *grhamedhī*, „tuo, kurio visą dėmesį užvaldė namai“. *Grhastha* – tai žmogus, gyvenantis su šeima, žmona ir vaikais, tačiau jo gyvenimo tikslas – Kṛṣṇos sąmonė. Todėl Vedos ragina žmones būti ne *grhamedhiais*, o *grhasthomis*. *Grhastha* stengiasi ištrūkti iš iliuzijos sukurto šeimos gyvenimo kalėjimo ir grįžti pas Kṛṣṇą, kur jo laukia tikroji šeima, tuo tarpu *grhamedhiai* gyvenimas po gyvenimo savo noru velka šeimyninių prisirišimų grandines ir amžinai tūno *māyos* tamsoje.

9 TEKSTAS

गृहेषु कूटधर्मेषु दुःखतन्त्रेष्वतन्द्रितः ।
कुर्वन्दुःखप्रतीकारं सुखवन्मन्यते गृही ॥ ९ ॥

grheṣu kūṭa-dharmeṣu duḥkha-tantrēṣv atandritaḥ
kurvan duḥkha-pratikāraṁ sukhavan manyate grhī

grheṣu – šeimyniniame gyvenime; *kūṭa-dharmeṣu* – įpratęs meluoti ir apsimetinėti; *duḥkha-tantrēṣu* – prisišaukdamas nelaimės; *atandritaḥ* – užimtas;

kurvan – veikdamas; *duḥkha-pratīkāram* – kančių neutralizavimas; *sukha-vat* – laime; *manyate* – laikydamas; *grhī* – šeimos žmogus.

Supančiotas šeimyninių prisirišimų virvėmis vyras gyvena šeimos rate, kur viešpatauja melas ir dviveidiškumas. Jis teprisišaukia nelaimės ir paklusniai tenkindamas nepasotinamas jusles, bando įveikti ant jo galvos iš visų pusių griūvančias bėdas bei vargus, ir jei tai pavyksta, laiko save laimingu.

Komentaras: „Bhagavad-gītoje“ Pats Viešpats laikiną materialų pasaulį vadina kančių pakalne. Čia niekas negali būti laimingu ir suteikti laimės šeimai, visuomenei, šaliai. Tai, ką žmonės vadina laime, yra gryniausia iliuzija. Materialiame pasaulyje laimė suprantama kaip sėkmingas pasipriešinimas likimo smūgiams. Materialus pasaulis taip surėdytas, kad kol žmogus neišmoks gudrauti ir apsimitinėti, sėkmės jis nematys. Ką kalbėti apie žmones, jei net gyvūnai, paukščiai ir bitės, idant patenkintų savo kūniškas reikmes, griebiasi gudrių manevrų. Materialios gerovės siekimas skatina varžybas tarp pavienių žmonių ir ištisų tautų. Taip žmonija panyra į melo ir dviveidiškumo liūną. Mes neturime nė akimirksniui užmiršti, kad nepaisant mūsų sumanumo ir išradingumo grumtynėse dėl vietos po saule, aukščiausiajia valia viskam ateis galas. Todėl visos mūsų pastangos pasiekti laimę materialiam pasaulyje yra ne kas kita kaip *māyos* sukurto miražo vaikymasis.

10 TEKSTAS

अर्थैरापादितैर्गुर्व्या हिंसयेतस्ततश्च तान् ।

पुष्णाति येषां पोषेण शेषभुग्यात्यधः स्वयम् ॥१०॥

*arthair āpāditair gurvyā himsayetas-tataś ca tān
puṣṇāti yeṣāṃ poṣeṇa śeṣa-bhug yāty adhaḥ svayam*

arthaiḥ – turtais; *āpāditaiḥ* – kurie įgyti; *gurvyā* – didelės; *himsayā* – prievartos pagalba; *itah-tataḥ* – kiekviename žingsnyje; *ca* – ir; *tān* – juos (šeimos narius); *puṣṇāti* – jis išlaiko; *yeṣāṃ* – kuriuos; *poṣeṇa* – išlaikydamas; *śeṣa* – likučius; *bhuk* – suvalgydamas; *yāti* – jis ritasi; *adhaḥ* – žemyn; *svayam* – pats.

Tam, kad gautų pinigų, jis kaskart naudoja prievartą kitų atžvilgiu. Visą uždarbį jis skiria šeimai, o jam pačiam tenka tik menka dalelė už jo

pinigus nupirkto maisto, ir galų gale jis keliauja į pragarą dėl tos pačios šeimos, kurios labai dirbo tokiu neteisingu būdu.

Komentaras: Bengalai sako: „Žmogus, dėl kurio pavogiau, pirmas pavadinis mane vagimi.“ Šeimos nariai, kuriais rūpindamasis mylintis tėvas ryžtasi nuodėmingiems poelgiams, yra nepasotinami. Apsvaigintas iliuzijos, prisirišęs vyras visas jėgas atiduoda tarnaudamas šeimai ir pasmerkia save pagaro kančioms. Štai, pavyzdžiui, norėdamas pamaitinti šeimą, vagis eina vogti. Anksčiau ar vėliau jis bus sučiuptas ir atsidurs už grotų. Tokia yra materialaus gyvenimo būdo ir prisirišimo prie materialios visuomenės, draugystės, meilės esmė. Iš prisirišimo prie šeimos, šeimos galva stengiasi visais leistiniais ir neleistiniais būdais pelnyti kuo daugiau pinigų, kad aprūpintų žmoną bei vaikus, tačiau pats negalės gauti daugiau laimės negu gautų nenusižengdamas įstatymui. Žmogus, kuris prie pietų stalo suvalgo tris šimtus gramų maisto, kartais piverstas išlaikyti didžiulę šeimą ir visais įmanomais būdais uždirbti pinigų, bet jam pačiam tenka ne daugiau negu jis gali suvalgyti, o kartais tenka pasitenkinti tuo, kas lieka nuo jų stalo. Priverstas uždirbinėti pinigus nedorais būdais, jis pats net nepatiria džiaugsmo iš savo darbo vaisių. Taip veikia iliuzinė *māyos* energija.

Iliuzinės tarnystės visuomenei, šaliai, šeimai prigimtis yra viena ir ta pati. Ne išimtis ir didieji politiniai lyderiai. Neretai politiniai lyderiai, didžiai nusipelnę šaliai, būna nužudomi, nes kažkuo neįtiko tautiečiams. Kitaip sakant, tarnystė iliuzijai niekam nesuteikia pasitenkinimo, bet, kita vertus, negalime netarnauti, nes mūsų prigimtinis būvis – būti tarnais. Savo prigimtimi individuali gyvoji esybė yra Aukščiausios Būtybės dalelė, bet užmiršusi apie tai, kad jos pareiga – tarnauti Aukščiausiajam, ji savo polinkį nukreipia į kitus objektus. Tai ir yra *māyā*. Visi kažkam tarnaujame, bet kažkodėl išsivaizduojame save valdovais. Šeimos galva laiko save šeimos valdovu, o valstybės galva – visos tautos valdovu, nors ir vienas, ir kitas iš tikrųjų yra tarnai ir savo tarnyste *māyai* ruošia sau vietą pragare. Taigi išmintingas žmogus turi ugdyti Krišnos sąmonę ir tarnauti Aukščiausiajam Viešpačiui, Jam paskirti savo turtą, gyvenimą, protą ir kalbos dovaną.

11 TEKSTAS

वार्तायां लुप्यमानायामारब्धायां पुनः पुनः ।
लोभाभिभूतो निःसत्त्वः परार्थे कुरुते स्पृहाम् ॥११॥

vārtāyām lupyamānāyām ārabdhāyām punaḥ punaḥ
lobhābhībhūto niḥsattvaḥ parārthe kurute sprhām

vārtāyām – kai savo veikloje; *lupyamānāyām* – susitinka su nesėkme; *ārabdhāyām* – imasi; *punaḥ punaḥ* – vėl ir vėl; *lobha* – godulio; *abhibhūtaḥ* – užvaldytas; *niḥsattvaḥ* – viską praradęs; *para-arthe* – svetimo turto; *kurute sprhām* – jis trokšta.

Kai reikalai visai pašlyja, žmogus vėl ir vėl bando atsistoti ant kojų, tačiau jo pastangoms nuėjus perniek, viską praradęs, godulio užvaldytas jis ima kėsintis į kito turta.

12 TEKSTAS

कुटुम्बभरणाकल्पो मन्दभाग्यो वृथोद्यमः ।

श्रिया विहीनः कृपणो ध्यायञ्छ्वसिति मूढधीः ॥१२॥

kuṭumba-bharaṇākālpo manda-bhāgyo vṛthodyamaḥ
śriyā vihīnaḥ kṛpaṇo dhyāyañ chvasiti mūḍha-dhīḥ

kuṭumba – savo šeimos; *bharaṇa* – išmaitinti; *akalpaḥ* – nesugebantis; *manda-bhāgyaḥ* – nevykėlis; *vṛthā* – tuščios; *udyamaḥ* – kurio pastangos; *śriyā* – grožio, turtų; *vihīnaḥ* – netekęs; *kṛpaṇaḥ* – apgailėtinas; *dhyāyan* – sielvartauja; *śvasiti* – jis sunkiai dūsauja; *mūḍha* – išmuštas iš vėžių; *dhīḥ* – jo intelektas.

Toks nevykėlis, nesėkmingai bandęs išmaitinti šeimą, ima kelti pasigailėjimą. Paskendęs mintyse apie savo nesėkme, jis nuolat sielvartauja.

13 TEKSTAS

एवं स्वभरणाकल्पं तत्कलत्रादयस्तथा ।

नाद्रियन्ते यथा पूर्वं कीनाशा इव गोजरम् ॥१३॥

evam sva-bharaṇākālpam tat-kalatrādayas tathā
nādriyante yathā pūrvam kināśā iva go-jaram

evam – taip; *sva-bharaṇa* – išlaikyti juos; *akalpam* – nesugebantys; *tat* – jo; *kalatra* – žmona; *ādayaḥ* – ir visi kiti; *tathā* – taip; *na* – ne; *ādriyante* – gerbia; *yathā* – kaip; *pūrvam* – anksčiau; *kināśāḥ* – valstiečiai; *iva* – kaip; *go-jaram* – nusenusių jaučio.

Matydami, kad vyras neišgali išlaikyti šeimos, žmona ir vaikai liaujasi jį gerbę, lygiai kaip šykštūs valstiečiai liaujasi rūpinęsi senais, nuvarytais jaučiais.

Komentaras: Senas žmogus, kuris nebepajėgia užsidirbti pinigų, tampa niekam nereikalingu. Taip buvo visada. Net ir šiais laikais, kai kuriose tautose tebegyvas paprotys nuuodoti senius, norint greičiau jų atsikratyti. Žmogėdrų visuomenėje pasenęs tėvas iškilmingai nužudomas ir vėliau puotos metu suvalgomas. Posme pateiktas pavyzdys sako, kad valstietis nebesirūpina pasenusiais jaučiais, kurie nebeišgali dirbti. Lygiai taip, kai rūpestingas tėvas tampa bejėgiu seniu, kuris nebegali uždirbti pinigų, jo žmona, sūnūs, dukros bei kiti giminės pradeda jį niekinti, o ką jau kalbėti apie pagarbą ir meilę. Todėl išmintingas žmogus turi dėti pastangas, kad iki sulaukęs senatvės sutrauktų prisirišimo prie šeimos pančius ir rastų Aukščiausiojo Dievo Asmens prieglobstį. Žmogus turi atsidėti Aukščiausiojo Dievo Asmens tarnystei, kad Aukščiausiasis Viešpats juo pasirūpintų, ir tada jam neteks patirti „giminaičių“ paniekos.

14 TEKSTAS

तत्राप्यजातनिर्वेदो भ्रियमाणः स्वयम्भृतैः ।
जरयोपात्तवैरूप्यो मरणाभिमुखो गृहे ॥१४॥

*tatrāpy ajāta-nirvedo bhriyamāṇaḥ svayam bhṛtaiḥ
jarayopātta-vairūpyo maraṇābhimukho gr̥he*

tatra – ten; *api* – nors; *ajāta* – nekyla; *nirvedaḥ* – pasibjaurėjimas; *bhriyamāṇaḥ* – jį išlaiko; *svayam* – jis pats; *bhṛtaiḥ* – tie, kuriuos išlaikė; *jarayā* – senatvė; *upātta* – pasiekęs; *vairūpyaḥ* – subjaurotas; *marāṇa* – mirtį; *abhimukhaḥ* – artėjančią; *gr̥he* – namie.

Kvailas vyras tebenori mėgautis šeimos gyvenimu net tada, kai tampa tu, kuriais kadaise pats rūpinosi, išlaikytiniu. Senatvės suluošintas, jis ruošiasi pasitikti mirtį.

Komentaras: Prisirišimo prie šeimos pančiai tokie stiprūs, kad net tada, kai šeimos nariai ima niekinti pasenusį, negalios ištikti tėvą, prisirišimo pančiais suraizgytas jis nepalieka namų ir susitaiko su apgailėtina savo padėtimi, kuri yra tarsi kiemsargio šuns. Vedų laikais vyrai pasitraukdavo iš šeimos, kol dar turėdavo pakankamai jėgų pasirūpinti savimi. Vyriui patariama nutraukti ryšius su šeima, kol dar yra stiprus, nesuluošintas senatvės, ir likusias gyvenimo dienas pašvęsti Viešpaties tarnystei. Todėl Vedose pasakyta, kad sulaukęs penkiasdešimties metų, vyras turi pasitraukti iš šeimos ir išeiti į mišką. O kai pajus, kad yra galutinai pasiruošęs, turi tapti *sannyāsiu* ir eidamas nuo durų prie durų duoti žmonėms dvasinį mokslą.

15 TEKSTAS

आस्तेऽवमत्योपन्यस्तं गृहपाल इवाहरन् ।
आमयाव्यप्रदीप्ताग्निरल्पाहारोऽल्पचेष्टितः ॥१५॥

*āste 'vamatyopanyastam grha-pāla ivāharan
āmayāvy apradīptāgnir alpāhāro 'lpa-ceṣṭitaḥ*

āste – jis lieka; *avamatyā* – paniekintas; *upanyastam* – tai, ką numeta; *grha-pālah* – šuo; *iva* – kaip; *āharan* – suvalgo; *āmayāvī* – ligotas; *apradīpta-agnih* – kenčiantis nuo skrandžio sutrikimų; *alpa* – nedaug; *āhārah* – suvalgydamas; *alpa* – menka; *ceṣṭitaḥ* – jo veikla.

Jis lieka namuose ir tarsi kiemsargis šuo maitinasi jam numetamais likučiais. Negalios ištiktas, sutrikus virškinimui praradęs apetitą, jis perdien tesuvalgo saujelę maisto ir galų gale tampa visišku luošiu, nebepajėgiu dirbti jokio darbo.

Komentaras: Priartėjęs prie mirties slenksčio, žmogus tampa luošu ir bejėgiu, ir kai giminaičiai liaujasi juo rūpintis, jis kenčia labiau negu šuo. Todėl Vedos sako: vyras turi pasitraukti iš šeimos, kol neatsidūrė tokioje apgailėtinoje padėtyje ir pasitikti mirtį toli nuo šeimos ir giminių akių. Jei vyras išeina iš namų ir miršta nematant šeimos nariams, jis miršta šlovingai. Tačiau vyras, kaip šuva prisirišęs prie šeimos, nori, kad po jo mirties giminaičiai neštų jo kūną su gedulinga procesija ir nors jam to nelemta išvysti, jis svajoja, kad jo kūnui būtų surengtos iškilmingos laidotuvės. Tokia mintis daro jį laimingu, nepaisant to, kad jis nežino, kur keliaus ir koks gyvenimas jo laukia po mirties.

16 TEKSTAS

वायुनोत्क्रमतोत्तारः कफसंरुद्धनाडिकः ।
कासश्वासकृतायासः कण्ठे घुरघुरायते ॥१६॥

*vāyunotkramatottārah kapha-samruddha-nāḍikah
kāsa-śvāsa-kṛtāyāsaḥ kaṇṭhe ghura-ghurāyate*

vāyunā – oro; *utkramatā* – išstumtos; *uttārah* – jo akys; *kapha* – gleivėmis; *samruddha* – užsikemša; *nāḍikah* – jo trachėjos; *kāsa* – kosėjant; *śvāsa* –

kvėpuojant; *kṛta* – sukeltas; *āyāsaḥ* – sunkumas; *kaṅṭhe* – iš gerklės; *ghura-ghurāyate* – išsiveržia garsai: „ghura, ghura“.

Atėjus priešmirtinei agonijai, kylant oro spaudimui iš vidaus, žmogaus akys išsprogsta ir trachėja užsikemša gleivėm. Darosi sunku kvėpuoti ir su kiekvienu įkvėpimu ir iškvėpimu iš jo gerklės išsiveržia priešmirtinis gargaliavimas: „ghura, ghura“.

17 TEKSTAS

शयानः परिशोचद्भिः परिवीतः स्वबन्धुभिः ।
वाच्यमानोऽपि न ब्रूते कालपाशवशं गतः ॥१७॥

śayānaḥ pariśocadbhiḥ parivītaḥ sva-bandhubhiḥ
vācyamāno 'pi na brūte kāla-pāśa-vaśaṃ gataḥ

śayānaḥ – gulėdamas; *pariśocadbhiḥ* – liūdinčių; *parivītaḥ* – apsuptas; *sva-bandhubhiḥ* – savo giminaičių ir draugų; *vācyamānaḥ* – norėdamas kalbėti; *api* – nors; *na* – ne; *brūte* – jis kalba; *kāla* – laiko; *pāśa* – pinklių; *vaśaṃ* – valdžioje; *gataḥ* – išėjęs.

Gulėdamas mirties patale, sielvartaujančių draugų ir giminaičių apsuptas, jis nori jiems kažką pasakyti, bet negali, nes yra laiko valdžioje.

Komentaras: Kai tėvas guli mirties patale, giminaičiai iš padorumo apsupa jį ir garsiai vaitoja, kreipdamiesi į mirštantįjį: „o tėve“, „o mielas drauge“, „o brangus vyre“. Matydamas, kaip jie liūdi, mirštantysis norėtų duoti pasakutinius nurodymus, bet jis yra laiko valdžioje, todėl nebegali pratarti nė žodžio ir tai suteikia jam didelę kančią. Jis ir taip skęsta skausme, kurį sukėlė liga, jis dūsta nuo trachėjoje ir gerklėje susirinkusių gleivių. Jo būklė baisi, bet girdint giminaičių dejones, jo kančios dar labiau padidėja.

18 TEKSTAS

एवं कुटुम्बभरणे व्यापृतात्माजितेन्द्रियः ।
म्रियते रुदतां स्वानामुरुवेदनयास्तधीः ॥१८॥

evaṃ kuṭumba-bharaṇe vyāpṛtātmājiteन्द्रियः
mriyate rudatāṃ svānām uru-vedanayāsta-dhīḥ

evam – taip; *kuṭumba-bharaṇe* – besirūpindamas šeimos gerove; *vyāpṛta* – paniręs; *ātmanā* – protas; *ajita* – nesuvaldytos; *indriyah* – jo julsės; *mriyate* – jis miršta; *rudatām* – kol rauda; *svānām* – jo artimieji; *uru* – baisiose; *vedanayā* – kančiose; *asta* – be; *dhiḥ* – sąmonės.

Taip žmogus, kuris visą gyvenimą rūpinosi šeimos gerove, pataikaudamas visiems juslių įgeidžiams, miršta apimtas sielvarto, kai aplink jį rauda susirinkę giminaičiai. Jo mirtis apgailėtina, jis miršta baisiose kančiose, be sąmonės.

Komentaras: „Bhagavad-gītoje“ pasakyta, kad mirties akimirką žmogus galvoja apie tai, į ką meditavo visą gyvenimą. Jei jis visą gyvenimą tesirūpino šeimos gerove, priešmirtinės jo mintys neišvengiamai bus susijusios su šeimos reikalais. Tai dėsningas paprasto žmogaus likimas. Toks žmogus nežino, kas jo laukia po mirties, visą savo gyvenimą, kuris prabėga tarsi akimirka, jis tesirūpina šeima, tačiau jo giminės vis tiek lieka nepatenkinti. Visiems atrodo, kad jis nepakankamai uždirbo, menkai tepadidino šeimos turtą. Prisirišimo prie šeimos pančiai priverčia žmogų užmiršti apie savo svarbiausią pareigą – suvaldyti jusles ir rūpintis dvasinės sąmonės ugdymu. Dažnai mirštantieji rūpintis šeima įgalioja sūnų ar ką iš giminaičių, sakydami: „Aš išeinu. Pasirūpink mano šeima.“ Jie nežino, kas jų laukia, tačiau jau ir viena koja stovėdami karste, nesiliauja rūpintis šeimos gerove. Kartais mirštantieji maldauja gydytojo pratęsti jų gyvenimą bent keletui metų, trokšdami įgyvendinti sumanytus planus dėl šeimos gerovės. Tai materiali sąlygotos sielos liga. Sąlygotas žmogus visiškai užmiršta savo tikrąją priedermę – išsiugdyti Kṛṣṇos sąmonę. Visas jo dėmesys yra sutelktas į šeimos išlaikymo planus, nors kiekvieną gyvenimą jis kuria naują šeimą.

19 TEKSTAS

यमदूतौ तदा प्राप्तौ भीमौ सरभसेक्षणौ ।
स दृष्ट्वा त्रस्तहृदयः शकृन्मूत्रं विमुञ्चति ॥१९॥

yama-dūtau tadā prāptau bhīmau sarabhasekṣaṇau
sa dr̥ṣṭvā trasta-hṛdayaḥ śakṛn-mūtram vimuñcati

yama-dūtau – du Yamarājos pasiuntiniai; *tadā* – tada; *prāptau* – atvykę; *bhīmau* – siaubingi; *sa-rabhasa* – pilnas pykčio; *īkṣaṇau* – jų akis; *saḥ* – jis; *dr̥ṣṭvā* – matydamas; *trasta* – siaubo apimta; *hṛdayaḥ* – jo širdis; *śakṛt* – išmatas; *mūtram* – šlapimą; *vimuñcati* – jis išleidžia.

Mirties akimirką jis akis į akį susiduria su mirties dievo pasiuntiniais, pykčiu pasrūvusiomis akimis, ir siaubo apimtas nebepajėgia sulaikyti šlapimo ir išmatų.

Komentaras: Palikusios kūną gyvosios esybės keliauja arba į nusidėjėlių baudėjo Yamarājos karalystę, arba į aukštesnes planetas, kurios driekiasi iki pat Vaikuṅthos. Šiame posme Viešpats Kapila aprašo kaip Yamadūtai, Yamarājos pasiuntiniai, elgiasi su tais, kurie gyvenimą praleido tenkindami jusles ir tesirūpindami šeima. Tuos, kurie visą gyvenimą ieškojo juslinių malonumų, mirties akimirką Yamadūtai suima ir veda pas Yamarāją. Apie tai, kas vyksta Yamarājos planetoje, pasakoja kiti posmai.

20 TEKSTAS

यातनादेह आवृत्य पार्श्वध्वा गले बलात् ।
नयतो दीर्घमध्वानं दण्ड्यं राजभटा यथा ॥२०॥

yātanā-deha āvr̥tya pāśair baddhvā gale balāt
nayato dīrgham adhvānam daṇḍyam rāja-bhaṭā yathā

yātanā – baudžiant; *dehe* – jo kūną; *āvr̥tya* – padengdami; *pāśaiḥ* – virvėmis; *baddhvā* – surišdami; *gale* – už kaklo; *balāt* – jėga; *nayataḥ* – jie veda; *dīrgham* – ilgą; *adhvānam* – kelią; *daṇḍyam* – nusikaltėlių; *rāja-bhaṭāḥ* – karaliaus kariai; *yathā* – kaip.

Kaip valstybės įgaliotiniai suima ir baudžia nusikaltėlių, Yamadūtai suima nusidėjėlių, kuris visą gyvenimą tenkino savo jusles. Jie užveržia jam ant kaklo stiprią kilpą ir padengia jo subtilųjį kūną ypatinga danga, leidžiančia atlikti rūsčią bausmę.

Komentaras: Gyvają esybę dengia subtilus ir grubus kūnai. Subtilus kūnas – tai protas, savimonė, intelektas ir sąmonė. Šventraščiuose pasakyta, kad Yamarājos patikėtiniai padengia nusidėjėlio kūną ypatinga danga ir veda į savo valdovo buveinę atlikti bausmės, kurią jis gali išverti. Gyvoji esybė nemiršta nuo tų kančių. Jei ji mirtų, kas už ją atliktų bausmę? Yamarājos pasiuntinių užduotis yra ne žudyti gyvasias būtybes, o jas bausti. Iš tikrųjų niekas negali nužudyti gyvosios esybės – siela nemirtinga. Ji tiesiog turi išpirkti nuodėmes, kurioms ją paakino troškimas patenkinti jusles.

Bausmės mechanizmas aprašomas „Caitanya-caritāmṛtoje“. Vedų laikais karaliaus įgaliotiniai sodindavo nusikaltėlių į valtį ir nuplukdė į upės vidurį

panardindavo po vandeniu. Kai šis imdavo dusti, truktelėdavo jį už plaukų į paviršių, ir leidę įkvėpti oro vėl panardindavo. Būtent tokios rūšies bausmė taiko sąlygotai sielai Yamarāja, apie ją kalba kiti posmai.

21 TEKSTAS

तयोर्निर्भिन्नहृदयस्तर्जनैर्जातवेपथुः ।

पथि श्वभिर्भक्ष्यमाण आर्तोऽघं स्वमनुस्मरन् ॥२१॥

*tayor nirbhinna-hṛdayas tarjanair jāta-vepathuḥ
pathi śvabhir bhakṣyamāṇa ārto 'ghaṁ svam anusmaran*

tayoḥ – Yamadūtu; *nirbhinna* – sužeista; *hṛdayaḥ* – jo širdis; *tarjanaiḥ* – nuo grašinimų; *jāta* – atsiradęs; *vepathuḥ* – drebulys; *pathi* – kelyje; *śvabhiḥ* – šunų; *bhakṣyamāṇaḥ* – apkandžiojamas; *ārtaḥ* – kęsdamas kančias; *agham* – nuodėmes; *svam* – savo; *anusmaran* – prisimindamas.

Pakliuęs į Yamarajos pasiuntinių rankas, jis visas tirta iš siaubo. Tempiamą keliu jį iš visų pusių kandžioja šunys, ir jam prieš akis iškyla visos gyvenime atliktos nuodėmės. Jis kenčia baisingas kančias.

Komentaras: Iš posmo sužinome, kad Yamarajos pasiuntinių suimtą ir velkamą į Yamarajos planetą nusidėjėlių įnirtingai lodami užpuola išiotę šunys ir kandžioja jį, kad primintų jam apie nuodėmes, kurias padarė. „Bhagavad-gītoje“ pasakyta, kad aistra jusliniams malonumams apakina žmogų ir atima iš jo protą. Užvaldytas toškimo patirti malonumą, jis užmiršta viską. *Kāmais tais tair hr̥ta-jñānāḥ*. Vaikydamasis juslinių malonumų jis visiškai praranda protą, ir užmiršta, kad už patirtus džiaugsmus turės užmokėti kančia. Ir štai dabar šunys, tarnaujantys Yamarājai, suteikia jam galimybę prisiminti viską, ką jis padarė vaikydamasis juslinių malonumų. Šiais laikais netgi valstybės įstatymai skatina žmones, kol jie turi grubų kūną, atsiduoti jusliniams malonumams. Viso pasaulio valstybės palaiko ir skatina juslių tenkinimo veiklą, rengdamos programas ribojančias gimstamumą. Moterys aprūpinamos vaistais nėštumui išvengti ir joms sudaromos visos sąlygos nėštumui nutraukti. Visi šie išradimai – aistros jusliniams malonumams rezultatas. Iš tikrųjų lytinis gyvenimas skirtas dorybingiems palikuonims pradėti, bet kadangi žmonės nevalioja valdyti jausmų, ir nė viena institucija jų šito nemoko, nelaimingi žmonės tampa nusikalstamos, nuodėmingos veiklos, kuria tesiekiami patenkinti jusles, aukomis, ir po mirties būna pasmerkti rūščioms bausmėms, aprašomoms šioje „Śrīmad-Bhāgavatam“ dalyje.

22 TEKSTAS

क्षुत्तृदपरीतोऽर्कदवानलानिलैः
 सन्तप्यमानः पथि तप्तवालुके ।
 कृच्छ्रेण पृष्ठे कशया च ताडित-
 श्वलत्यशक्तोऽपि निराश्रमोदके ॥२२॥

*kṣut-trṭ-parīto 'rka-davānalānilaiḥ
 santapyamānaḥ pathi tapta-vāluke
 kṛcchreṇa pṛṣṭhe kaśayā ca tāḍitaś
 calaty aśakto 'pi nirāśramodake*

kṣut-trṭ – bado ir troškulio; *parītaḥ* – kankinamas; *arka* – saulės; *dava-anala* – miško gaisrų; *anilaiḥ* – vėjų; *santapyamānaḥ* – deginamas; *pathi* – keliu; *tapta-vāluke* – deginančiu smėliu; *kṛcchreṇa* – skausmingai; *pṛṣṭhe* – per nugarą; *kaśayā* – rimbu; *ca* – ir; *tāḍitaḥ* – plakamas; *calati* – jis juda; *aśaktaḥ* – nesugebantis; *api* – nors; *nirāśrama-udake* – be vandens ir pastogės.

Nusidėjęlis priverstas eiti pėdas deginančiu smėliu, negailestingai virš galvos kepinant saulei, o abipus kelio, kuriuo jį veda Yamarājos tarnai, siaučia miško gaisrai. Kai jis nebeturi jėgų eiti, ant jo nugaros pasipila rimbų kirčiai. Jį kankina nepakenčiamas troškulys ir alkis, tačiau aplink nėra vandens, jokios pastogės, nėra vietos, kur jis galėtų atsikvėpti.

23 TEKSTAS

तत्र तत्र पतञ्छान्तो मूर्च्छितः पुनरुत्थितः ।
 पथा पापीयसा नीतस्तरसा यमसादनम् ॥२३॥

*tatra tatra patañ chrānto mūrccchitaḥ punar utthitaḥ
 pathā pāpīyasā nītas tarasā yama-sādanam*

tatra tatra – ten ir šen; *patañ* – griuvinėdamas; *śrāntaḥ* – iš nuovargio; *mūrccchitaḥ* – netekdamas sąmonės; *punaḥ* – vėl; *utthitaḥ* – pakelia; *pathā* – keliu; *pāpīyasā* – pranašaujančiu nelaimę; *nītaḥ* – atveda; *tarasā* – greitai; *yama-sādanam* – pas Yamarāją.

Taip velkamas į Yamarājos buveinę jis krenta iš nuovargio prarasdamas sąmonę, bet čia pat vėl yra priverstas atsistoti. Tokiu būdu netrukus jis atvyksta į paskirtą vietą ir stoja prieš Yamarājos teismą.

24 TEKSTAS

योजनानां सहस्राणि नवतिं नव चाध्वनः ।
त्रिभिर्मुहूर्तैर्द्वाभ्यां वा नीतः प्राप्नोति यातनाः ॥२४॥

*yojanānām sahasrāṇi navatiṁ nava cādhvanāḥ
tribhir muhūrtair dvābhyām vā nītaḥ prāpnoti yātanāḥ*

yojanānām – yojanų; *sahasrāṇi* – tūkstančių; *navatiṁ* – devyniasdešimt; *nava* – devynių; *ca* – ir; *adhvanāḥ* – atstumu; *tribhiḥ* – tris; *muhūrtaiḥ* – per akimirkas; *dvābhyām* – dvi; *vā* – arba; *nītaḥ* – atvestas; *prāpnoti* – jis gauna; *yātanāḥ* – bausmę.

Per kelias akimirkas jis nukeliauja devyniasdešimt devynis tūkstančius yojanų ir ten jis pasmerkiamas rūščioms kančioms, kurių nusipelnė.

Komentaras: Viena *yojana* yra lygi trylikai kilometrų, taigi nusidėjęs turi nukeliauti 1 287 000 kilometrų ir šį atstumą jis įveikia per keletą sekundžių. Yamarājōs tarnai apvelka subtilų gyvosios būtybės kūną ypatinga danga, kuri leidžia gyvajai būtybei greitai įveikti šį kelią ir patirti jai skirtas kančias. Ši danga yra materiali, bet sudaryta iš tokių subtilių elementų, kad mokslininkai materialistai nesugeba jų aptikti. Nukeliauti 1 287 000 kilometrų per kelias sekundes – tikras stebuklas net šiuolaikiniams kosmoso užkariautojams. Lig šiol jiems pavyko pasiekti 30 000 kilometrų per valandą greitį, o čia pasakyta, kad nusidėjęs per kelias akimirkas nukeliauja 1 287 000 kilometrų atstumą, ir tai vyksta materialaus pasaulio ribose be dvasinės energijos įsikišimo.

25 TEKSTAS

आदीपनं स्वगात्राणां वेष्टयित्त्वोल्मुकादिभिः ।
आत्ममांसादनं कापि स्वकृत्तं परतोऽपि वा ॥२५॥

*ādīpanam sva-gātrāṇām veṣṭayitvōlmukādiभिः
ātma-māmsādanam kvāpi sva-kṛttam parato 'pi vā*

ādīpanam – degdamos; *sva-gātrāṇām* – jo kūno dalys; *veṣṭayitvā* – apsup-
tos; *ulmuka-ādibhiḥ* – degančiomis malkomis; *ātma-māmsa* – savo paties
kūną; *adanam* – valgydamas; *kva api* – kai kada; *sva-kṛttam* – daro pats;
parataḥ – kiti; *api* – dar; *vā* – arba.

Jis pasodinamas į laužą, ir visas jo kūnas liepsnoja ugnyje. Kartais jis priverčiamas valgyti savo paties kūną, o kartais mėšą nuo jo kūno tąso ir valgo kiti.

Komentaras: Šiame ir trijuose kituose posmuose aprašomos baismės, taikomos nusidėjėliams. Jis priverstas valgyti savo paties mėšą, apkepusią ugnyje, arba jį ima draskyti ir valgyti kitos aplink jį esančios būtybės. Antrojo pasaulinio karo metu žmonės koncentracijos stovyklose kartais valgė savo išmatas, todėl nenuostabu, kad Yamasādanoje, Yamarājos buveinėje, tie, kurie tenkino savo jusles valgydami kitų gyvųjų būtybių mėšą, būna priversti valgyti savo pačių kūną.

26 TEKSTAS

जीवतश्चान्त्राभ्युद्धारः श्वगृध्रैर्यमसादने ।
सर्पवृश्चिकदंशाद्यैर्दशद्रिश्चात्मवैशसम् ॥२६॥

*jīvataḥ cāntrābhyuddhāraḥ śva-gṛdhrair yama-sādane
sarpa-vṛścika-damśadyair daśadbhiś cātma-vaiśasam*

jīvataḥ – gyvam; *ca* – ir; *antra* – jo vidurius; *abhyuddhāraḥ* – išdrasko; *śva-gṛdhraiḥ* – šunys ir maitvanagiai; *yama-sādane* – Yamarājos buveinėje; *sarpa* – gyvatės; *vṛścika* – skorpionai; *damśa* – uodai; *ādyaiḥ* – ir t.t.; *daśadbhiḥ* – kandžiodami; *ca* – ir; *ātma-vaiśasam* – kančias, kurias patiria gyvoji būtybė.

Šunys ir maitvanagiai, gyvenantys pragare, drasko jo vidurius, bet jis nemiršta ir priverstas matyti visą tai. Jį gelia gyvatės, skorpionai, uodai ir kiti padarai, sukeldami nepakenčiamą skausmą.

27 TEKSTAS

कृन्तनं चावयवशो गजादिभ्यो भिदापनम् ।
पातनं गिरिशृङ्गेभ्यो रोधनं चाम्बुगर्तयोः ॥२७॥

*kṛntanam cāvayavaśo gajādibhyo bhidāpanam
pātanam giri-śṛṅgebhyo rodhanam cāmbu-gartayoḥ*

kṛntanam – atplėšdami; *ca* – ir; *avayavaśaḥ* – viena paskui kitą kūno dalis; *gaja-ādibhyaḥ* – dramblių ir kitų laukinių žvėrių; *bhidāpanam* – draskomas;

pātanam – numetamas; *giri* – kalnų; *śṛṅgebhyaḥ* – nuo viršūnių; *rodhanam* – patalpinamas; *ca* – ir; *ambu-gartayoḥ* – po vandeniui arba į olas.

Drambliai plėšo jo kūną į gabalus, nutraukdami rankas, kojas. Jį meta į bedugnę, skandina, palaidoja oloje.

28 TEKSTAS

यास्तामिस्रान्धतामिस्रा रौरवाद्याश्च यातनाः ।

भुङ्क्ते नरो वा नारी वा मिथः सङ्गेन निर्मिताः ॥२८॥

yās tāmīsrāndha-tāmīsrā rauravādyāś ca yātanāḥ
bhuṅkte naro vā nārī vā mithaḥ saṅgena nirmitāḥ

yāḥ – kurie; *tāmīsrā* – pragaro pavadinimas; *andha-tāmīsrāḥ* – pragaro pavadinimas; *raurava* – pragaro pavadinimas; *ādyāḥ* – ir t.t.; *ca* – ir; *yātanāḥ* – bausmėms; *bhuṅkte* – pasmerkti; *naraḥ* – vyras; *vā* – arba; *nārī* – moteris; *vā* – arba; *mithaḥ* – tarpusavio; *saṅgena* – bendravimu; *nirmitāḥ* – sukeltos.

Vyrai ir moterys, kurie visą gyvenimą ištvirkavo, pasmerkti baisioms kančioms Tāmīsrōs, Andha-tāmīsrōs ir Rauravōs pragaro planetose.

Komentaras: Lytiniai santykiai – materialistiško gyvenimo būdo pagrindas. Jie yra visų materialistinių žmonių, kurie pasmerkti rūščioms kančioms kovoje dėl būvio, gyvenimo esmė. Todėl Vedų laikais lytiniai santykiai buvo griežtai ribojami: jie buvo leistini tik tarp vyro ir žmonos, ir tik palikuonims pradėti. Bet jei vyras ir moteris palaiko neleistinus nuodėmingus lytinius santykius juslėms patenkinti, jų abiejų laukia rūsti bausmė, tiek ši, tiek kitą gyvenimą. Šį gyvenimą jiems gresia venerinės ligos (sifilis, gonorėja), o kitą gyvenimą, sakoma posme, jie keliauja į pragarą, kur jų laukia rūščios kančios. Pirmame „Bhagavad-gīto“ skyriuje Arjuna taip pat pasmerkia neleistinus lytinius santykius. Ten sakoma, kad žmonės, kuriems gimsta nesantuokiniai vaikai, būna pasmerkti pragaro kančioms. Šis „Bhagavatam“ posmas patvirtina, kad tokie nusidėjėliai keliauja į kurį nors iš pragarų: Tāmīsrā, Andha-tāmīsrā arba Rauravā.

29 TEKSTAS

अत्रैव नरकः स्वर्ग इति मातः प्रचक्षते ।

या यातना वै नारक्यस्ता इहाप्युपलक्षिताः ॥२९॥

*atraiva narakah svarga iti matah pracakṣate
yā yātanā vai nārakyas tā ihāpy upalakṣitāḥ*

atra – šiame pasaulyje; *eva* – netgi; *narakah* – pragaras; *svargah* – rojus; *iti* – ir taip; *matah* – mieloji mama; *pracakṣate* – sakoma; *yāḥ* – kurios; *yātanāḥ* – bausmės; *vai* – be abejonių; *nārakyah* – pragariškos; *tāḥ* – jos; *iha* – čia; *api* – taip pat; *upalakṣitāḥ* – matomos.

Viešpats Kapila tęsė: Mieloji mama, sakoma, kad ir gyvenant šioje planetoje galima patirti pragaro kančias ar rojaus džiaugsmus, nes net ir čia žmones kartais užgriūna pragariškos kančios.

Komentaras: Kartais netikintieji rimtai neišsiklauso į Vedose pateiktus pragaro aprašymus. Jie ignoruoja autoritetingus šventraščius. Viešpats Kapila paliudija šių aprašymų teisingumą ir sako, kad pragaro kančias galima patirti net ir šioje planetoje. Pragaras egzistuoja ne tik Yamarājos planetoje. Yamarājos planetoje nusidėjėliui suteikiamos galimybės pasiruošti gyvenimui pragariškose sąlygose, nes būtent tai jo laukia kitą gyvenimą. Jis gims vienoje iš planetų, kad vėl kentėtų pragaro kančias. Taigi gyvoji būtybė, kuriai yra skirta bausmė valgyti išmatas ir gerti šlapimą, pirmą pratinasi prie šio raciono Yamarājos planetoje, o paskui gauna atitinkamą kūną, t.y. kiaulės kūną, kuris pritaikytas misti išmatomis ir manyti, kad tai yra didžiausias malonumas. Anksčiau jau buvo minėta, kad sąlygota siela, kad ir kokiose baisiose sąlygose gyventų, mano esanti laiminga. Priešingu atveju ji nepajėgtų iškęsti pragariškų kančių.

30 TEKSTAS

एवं कुटुम्बं विभ्राण उदरम्भर एव वा ।
विसृज्येहोभयं प्रेत्य भुङ्क्ते तत्फलमीदृशम् ॥३०॥

*evam kuṭumbam bibhrāṇa udaram bhara eva vā
visṛjyehobhayam pretya bhunṅkte tat-phalam idṛśam*

evam – tokiu būdu; *kuṭumbam* – šeima; *bibhrāṇah* – tas, kuris maitina; *udaram* – skrandis; *bharah* – tas, kuris maitino; *eva* – tik; *vā* – arba; *visṛjya* – palikęs; *iha* – čia; *ubhayam* – abu; *pretya* – po mirties; *bhunṅkte* – jis gauna; *tat* – to; *phalam* – rezultata; *idṛśam* – tokį.

Palikęs kūną, žmogus, kuris siekdamas išlaikyti save ir savo šeimą paskendo nuodėmėje, pasmerktas pragaro kančioms, kančioms būna pasmerkti ir jo giminės.

Komentaras: Didžiausia šiuolaikinės civilizacijos klaida yra ta, kad žmonės netiki į pomirtinį gyvenimą. Tačiau tiki jie ar netiki, jiems vis dėlto teks vėl gimti ir užmokėti kančiomis už visas atliktas nuodėmes, už neatsakingą gyvenimą ir autoritetingų šventraščių, tokių kaip Vedos bei Purāṇos, ignoravimą. Gyvosios būtybės, užimančios žemesnę negu žmogus padėtį evoliucijos grandinėje, neatsako už savo veiksmus, kadangi jų gyvenimo būdas apspręstas. Tačiau žmogus apdovanotas kur kas aukštesne sąmonės forma, todėl jei jis gyvena be jokios atsakomybės, nieko nepaisydamas, jis, kaip sako posmas, pasmerkia save pragaro kančioms.

31 TEKSTAS

एकः प्रपद्यते ध्वान्तं हित्वेदं स्वकलेवरम् ।
कुशलेतरपाथेयो भूतद्रोहेण यद्भृतम् ॥३१॥

*ekaḥ prapadyate dhvāntam hitvedam sva-kalevaram
kuśaletara-pātheyo bhūta-droheṇa yad bhṛtam*

ekaḥ – lydimas vienas; *prapadyate* – jis išeina; *dhvāntam* – į tamsą; *hitvā* – palikęs; *idam* – tai; *sva* – savo; *kalevaram* – kūną; *kuśala-itara* – nuodėmė; *pātheyaḥ* – pinigai kelionei; *bhūta* – kitoms gyvosioms esybėms; *droheṇa* – suteikdamas kančias; *yad* – kūnas, kurį; *bhṛtam* – jis palaikė.

Po mirties, lydimas vienas, jis keliauja į tamsiausias pragaro sritis, ir jo kelionė apmokėta pinigais, kuriuos jis uždirbo kitų gyvųjų esybių kančių kaina.

Komentaras: Jei žmogus, siekdamas išmaitinti šeimą ir save, pelno pinigų nedorais būdais, nors jo uždirbtus pinigų leidžia visa šeima, į pragarą keliauja jis vienas. Nors džiaugsmus jis paprastai dalinasi su šeimos nariais ir draugais, atėjus laikui, susilauks nuodėmių ir nusikaltimų, kuriuos jis atliks trokšdamas patirti malonumą kitų būtybių kančių kaina, vaisių ir valgys juos vienas. Štai jei vyras bando aprūpinti šeimą žudydamas ir plėšdamas kitus, jo šeimos nariai, kurie naudojami jo „purviniais“ pinigais, taip pat yra dalinai atsakingi už jo nuodėmę ir keliauja į pragarą, tačiau šeimos galvos laukia ypatingai rūsti bausmė. Žmogus, kuris praleidžia gyvenimą vaikydamosis juslinių malonumų, mirdamas negali išsinešti sukauptų pinigų, jis tepasiima nuodėmes. Pinigai lieka čia, o nuodėmės seka jam iš paskos.

Šiame pasaulyje veikia analogiškai dėsniai: jei šeimos galva įvykdo apiplėšimą ir žmogžudystę, jo šeimos nariai nėra pakariamai, bet nusikaltimo dėmė gula ir ant jų. Tačiau pats nusikaltėlis, siekęs tokiu būdu aprūpinti šeimą, bus nubaustas kaip žmogžudys. Ant nusikaltėlio gula kur kas didesnė atsakomybė negu ant tų, kurie naudojasi nusikaltimo vaisiais. Todėl garsusis išminčius ir filosofas Čaṅakya Paṇḍitas sako, kad protingiausia savo santaupas paskirti *sat*, Aukščiausiojo Dievo Asmens, tarnystei, nes palikdamas kūną, žmogus paliks ir visą sukauptą turtą. Jis negalės pasiimti turto – viskas bus prarasta. Viena iš dviejų – arba mes paliksime pinigus, arba pinigai mus, bet išsiskyrimas neišvengiamas. Todėl, kol turime pinigus savo rankose, protingiausia būtų juos panaudoti tam, kad išsiugdyti Kṛṣṇos sąmonę.

32 TEKSTAS

दैवेनासादितं तस्य शमलं निरये पुमान् ।
भुङ्क्ते कुटुम्बपोषस्य हतवित्त इवातुरः ॥३२॥

*daivenāsāditam tasya śamalam niraye pumān
bhun̄kte kuṭumba-poṣasya hṛta-vitta ivāturaḥ*

daivena – Aukščiausiojo Dievo Asmens valia; *āsāditam* – gavęs; *tasya* – savo; *śamalam* – nuodėmių pasekmės; *niraye* – pragare; *pumān* – žmogus; *bhun̄kte* – patiria; *kuṭumba-poṣasya* – šeimos išlaikymą; *hṛta-vittaḥ* – tas, kuris prarado savo turtus; *iva* – kaip; *āturaḥ* – kančią.

Taip Aukščiausiojo Dievo Asmens valia šeimos galva keliauja į pragarą ir kenčia už savo nuodėmes tarsi žmogus, praradęs turtą.

Komentaras: Šiame posme nusidėjėlio kančia pragare lyginama su kančiomis žmogaus, praradusio turtą. Kad gautų žmogaus kūną, gyvoji esybė turi nukeliauti ilgą, milijonus gyvenimų trunkantį evoliucijos kelią, taigi žmogaus kūnas pats savaime yra neįkainuojamas turtas. Jei užuot paskyręs gyvenimą išsivadavimo tikslui, žmogus gyvenimą praleidžia tesirūpindamas vadinama šeima ir vardan šeimos narių gerovės įvykdo neapgalvotus, nepateisinamus veiksmus, jis lyginamas su žmogumi, kuris prarado turtą ir aprauda praradimą. Kai turtas prarastas, sielvartas nepadės, bet kol turtas yra jo rankose, žmogus turi teisingai jį panaudoti, kad gautų amžiną naudą. Kas nors galėtų paprieštarauti, kad jei mirdamas žmogus palieka nuodėmės

keliu įgytus pinigus, drauge su jais jis turėtų palikti ir nuodėmes. Tačiau posme pabrėžiama, kad aukščiausiaja valia (*daivenāsādītam*), nors jis ir palieka nuodėmingai uždirbtą turtą, jo nuodėmės keliauja su juo. Net kai pagautas vagis gražina pinigus, jis neatleidžiamas nuo bausmės. Pagal valstybės įstatymus, net jei jis ir gražina pinigus, jis bus teisiamas. Lygiai taip ir mirties metu, nors žmogus palieka visus nedoru būdu sukauptus pinigus, aukščiausiaja valia kaltė gula ant jo pečių ir jam teks atlikti bausmę viename iš pragarų.

33 TEKSTAS

केवलेन ह्यधर्मेण कुटुम्बभरणोत्सुकः ।
याति जीवोऽन्धतामिस्रं चरमं तमसः पदम् ॥३३॥

kevalena hy adharmeṇa kuṭumba-bharaṇotsukah
yāti jīvo 'ndha-tāmisraṁ caramaṁ tamaśaḥ padam

kevalena – paprastai; *hi* – be abejonių; *adharmeṇa* – atlikdamas nuodėmingus veiksmus; *kuṭumba* – šeima; *bharaṇa* – aprūpinti; *utsukah* – norėdamas; *yāti* – iškeliauja; *jīvaḥ* – žmogus; *andha-tāmisraṁ* – Andha-tāmisros; *caramaṁ* – pačią; *tamaśaḥ* – tamsiausią; *padam* – vietą.

Todėl tas, kuris trokšdamas aprūpinti savo šeimą ir gimines griebiasi nedorų priemonių, pasmerkia save tamsiausio pragaro, Andha-tāmisros, kančioms.

Komentaras: Trys posmo žodžiai yra ypatingai svarbūs. *Kevalena* reiškia „tik nedorais būdais“, *adharmeṇa* reiškia „nuodėmingas“ ar „neteisingas“, ir *kuṭumba-bharaṇa* reiškia „šeimos išlaikymas“. Rūpintis šeima, be abejonės, yra *grhasthos* pareiga, bet uždirbti pragyvenimui jis turi dorais būdais, klausydamas šventraščių nurodymų. „Bhagavad-gītoje“ pasakyta, kad pagal žmonių polinkius ir veiklos pobūdį Viešpats padalino visuomenę į keturis luomus, *varṇas*. Šitai akivaizdu net nesiremiant „Bhagavad-gīta“ – bet kurioje visuomenėje žmogaus padėtį apsprendžia jo ypatybės ir veikla. Tą, kuris gamina baldus, vadina staliumi, o tą, kuris naudojasi priekalu ir dirba su geležies dirbiniais, – kalviu. Savo vardus bei pareigas turi ir tie, kurie dirba medicinos ar statybos srityse. Pagal veiklos pobūdį Aukščiausiasis Viešpats padalijo visuomenę į keturias *varṇas*: brahmanus, *kṣatriyus*, *vaiśyus* ir *śūdras*. Šioms *varṇoms* priskirtos pareigos išvardintos „Bhagavad-gītoje“ bei kituose Vedų raštuose.

Žmogus turi gyventi dorai ir sąžiningai atlikti savo pareigas. Jis turi užsidirbti pragyvenimui dorais būdais, pasirinkdamas veiklą pagal savo priimtą. Jei brahmanas, kuris atlieka šventiko pareigas, kurių esmė šviesti žmones ir kreipti juos dvasiniu keliu, neturi tam būtinų ypatybių, jis yra paprasčiausias apgavikas. Tai nėra doras metodas užsidirbti pragyvenimui. Tą patį galima pasakyti ir apie *kṣatriya* ar *vaiśya*. Šventraščiuose ypatingai pabrėžta, kad žmogus užsibrėžęs tikslą ugdyti Krišnos sąmonę turi užsidirbti pragyvenimui sąžiningu darbu, kuriam yra pajėgus. Posme sakoma, kad tas, kuris pelnosi nedorais būdais (*kevalena*), keliauja į tamsiausias pragaros sritis. Tačiau jei žmogus išlaiko šeimą, vadovaudamasis šventraščių taisyklėmis ir nepažeisdamas įstatymų, toks šeimos gyvenimas nėra nė kiek smerktinas.

34 TEKSTAS

अधस्तान्नरलोकस्य यावतीर्यातनादयः ।

क्रमशः समनुक्रम्य पुनरत्राव्रजेच्छुचिः ॥३४॥

adhastān nara-lokasya yāvātīr yātanādayaḥ
kramaśaḥ samanukramya punar atrāvrajec chuciḥ

adhastāt – nuo apačios; *nara-lokasya* – žmogiškoji gyvybės forma; *yāvātīḥ* – kiek; *yātanā* – bausmės; *ādayaḥ* – ir t.t.; *kramaśaḥ* – eilės tvarka; *samanukramya* – praėjusi per; *punaḥ* – vėl; *atra* – čia, į žemę; *āvrajec* – jis gali sugrįžti; *śuciḥ* – švarus.

Atkentėjęs pragaro kančias ir evoliucijos laiptais (pradedant žemiausiomis gyvybės formomis) vėl užkopęs iki žmogaus būties formos, jis išperka savo nuodėmes ir vėl gimsta žemėje žmogumi.

Komentaras: Nusikaltėlis, pasibaigus kalėjimo terminui, paleidžiamas į laisvę. Lygiai taip ir nusidėjęs, išpirkęs kaltę pragare, o paskui perėjęs laipsnišką evoliucijos kelią (pradedant žemiausiomis būties formomis), t.y. paragavęs ir šuns, ir katės, ir kiaulės gyvenimo „džiaugsmų“, vėl įgyja žmogaus kūną. „Bhagavad-gītoje“ pasakyta, kad žmogus, kuris buvo atsidėjęs *yogas* tikslui, bet dėl vieno ar kitų priežasčių puolė neužbaigęs pradėto kelio, kitą gyvenimą vėl gauna žmogaus kūną. Šventraščiai tvirtina, kad nesėkmingas *yogas* kitą gyvenimą gimsta labai turtingoje arba labai doringoje šeimoje. „Turtinga šeima“ šiuo atveju reiškia verslininko ar komersanto šeimą, nes paprastai žmonės, užsiimantys verslu, yra labai turtingi.

Žmogus, kuris bandė eiti savižinos keliu, siekdamas patirti Aukščiausiąją Absoliučią Tiesą, bet nepasiekė tikslo, kitą gyvenimą gimsta turtingų verslininkų arba dorybingų brahmanų šeimoje. Vienaip ar kitaip žmogaus gyvenimas jam garantuotas. Taigi tas, kuris nenori pakliūti į pragarą (Tāmisrą, Andha-tāmisrą ir t.t.) turi siekti įgyti Kṛṣṇos sąmonę, atsidėti aukščiausios *yog*os praktikai, nes net nesėkmė šiame kelyje kitą gyvenimą jam garantuoja bent jau žmogaus būties formą. Net ir patyrus nesėkmę jam negresia pragaras. Kṛṣṇos sąmonės praktika suteikia žmogui doro ir tyro gyvenimo galimybę ir neleidžia jam degraduoti, apsaugodama nuo pragaro ir gimimo šunų ar kiaulių šeimoje.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti trisdešimtąjį trečiosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Pragaištingos karminės veiklos pasekmės“.

TRISDEŠIMT PIRMAS SKYRIUS

Viešpats Kapila pasakoja apie gyvuju esybių klajones

1 TEKSTAS

श्रीभगवानुवाच

कर्मणा दैवनेत्रेण जन्तुर्देहोपपत्तये ।

स्त्रियाः प्रविष्ट उदरं पुंसो रेतःकणाश्रयः ॥ १ ॥

śrī-bhagavān uvāca

karmaṇā daiva-netreṇa jantur dehopapattaye

striyaḥ praviṣṭa udaram puṁso retaḥ-kaṇāśrayaḥ

śrī-bhagavān uvāca – Aukščiausiasis Dievo Asmuo tarė; *karmaṇā* – pagal veiklos rezultatus; *daiva-netreṇa* – Viešpačiui stebint; *jantuh* – gyvoji esybė; *deha* – kūną; *upapattaye* – kad įgytų; *striyaḥ* – moters; *praviṣṭaḥ* – įeina; *udaram* – į iščias; *puṁsaḥ* – vyro; *retaḥ* – spermos; *kaṇa* – dalelytėje; *āśrayaḥ* – esanti.

Dievo Asmuo tarė: Aukščiausiajam Viešpačiui stebint pagal savo veiklos rezultatus gyvoji esybė, siela, su vyro sperma patenka į tam tikros moters iščias ir įgyja tam tikrą kūną.

Komentaras: Kaip jau sakyta ankstesniame skyriuje, atkentėjusi įvairiose pragariškos būties formose, gyvoji esybė vėl gauna žmogaus kūną. Šis skyrius tęsia tą pačią temą. Kad gautų naują žmogaus kūną, atlikusi bausmę pragariškose būties formose, siela patalpinama į atitinkamo vyro spermą. Lytinio akto metu su vyro sperma ji patenka į atitinkamos moters iščias, kur susiformuoja atitinkamas kūnas. Taip į pasaulį ateina visos sąlygotos esybės, bet šiame posme kalbama būtent apie tas, kurios atliko bausmę Andha-tāmisros pragare. Išgyvenusios pagaro kančias ir daug gyvenimų

praleidusios šunų, kiaulių bei kitų pragariškų būties rūšių kūnuose, jos vėl gimsta žmonėmis, gaudamos panašų kūną į tą, iš kurio kažkada puolė į pragarą.

Viskas pasaulyje vyksta stebint Aukščiausiajam Dievo Asmeniui. Kūną gyvajai esybei suteikia material gamta, bet ji tėra Aukščiausiojo Dievo Asmens valios vykdytoja. „Bhagavad-gītoje“ pasakyta, kad gyvoji esybė kla-joja po materialų pasaulį karieta, į kurią ją pasodina material gamta. Aukščiausiasis Viešpats Supersielos pavidalu visada visur lydi individualią sielą. Jo įsakymu material gamta paklusniai parūpina individualiai sielai atitinkamą kūną, kurio ši nusipelnė savo darbais. Posme labai svarbūs žodžiai: *retah-kaṇāśrayah*. Jie nurodo, kad gyvybės, kuri pasėjama moters iščiose, šaltinis yra ne pati vyro sperma, o gyvoji esybė, siela, kuri su vyro sperma patenka į moters iščias, kad įgautų kūną. Be sielos egzistavimo lytinis aktas pats savaime negali būti gyvosios esybės gimimo priežastis. Materialistinė teorija, neigianti sielos buvimą ir vaiko gimimą aiškinanti kaip materialaus proceso – spermatozoido susijungimo su kiaušialąste – rezultata, nesvari ir nepriimtina.

2 TEKSTAS

कललं त्वेकरात्रेण पञ्चरात्रेण बुद्बुदम् ।
दशाहेन तु कर्कन्धूः पेश्यण्डं वा ततः परम् ॥ २ ॥

*kalalam tv eka-rātreṇa pañca-rātreṇa budbudam
daśāhena tu karkandhūḥ peśya ṇḍam vā tataḥ param*

kalalam – spermatozoidui susijungus su kiaušialąste; *tu* – po to; *eka-rātreṇa* – pirmąją naktį; *pañca-rātreṇa* – penktąją naktį; *budbudam* – pūslelė; *daśa-ahena* – po dešimties dienų; *tu* – po to; *karkandhūḥ* – panašus į slyvą; *peśī* – mėsos gumulėlis; *ṇḍam* – kiaušinis; *vā* – arba; *tataḥ* – dėl to; *param* – paskui.

Pirmąją naktį spermatozoidas susijungia su kiaušialąste ir penktąją naktį, vykstant segmentacijos procesui kiaušialąstė virsta pūslele. Dešimtą naktį gemalas jau yra slyvos dydžio ir laipsniškai virsta mėsos gumulu arba kiaušiniu.

Komentaras: Kūnas, kurį gauna siela, formuojasi vienu iš keturių būdų priklausomai nuo to, kokiai gyvybės rūšiai priklauso. Medžių bei kitų augalų kūnai išdygsta iš žemės. Musės, vabzdžiai, mikrobai gimsta iš prakaito.

Trečio tipo gyvųjų esybių kūnai pradeda formotis kiaušinyje, o dar kitų išsivysto iš gemalo. Posme pasakyta, kad kiaušialąstei susijungus su spermatozoidu, pradeda formotis gemalas, kuris tam tikrame vystymosi etape įgauna arba mėsos gumulo, arba kiaušinio pavidalą. Paukščių išsčiose gemalas įgauna kiaušinio pavidalą, o žmonių ir gyvūnų – mėsos gumulo pavidalą.

3 TEKSTAS

मासेन तु शिरो द्वाभ्यां बाह्वङ्घ्र्याद्यङ्गविग्रहः ।
नखलोमास्थिचर्माणि लिङ्गच्छिद्रोद्भवस्त्रिभिः ॥ ३ ॥

*māsenā tu śiro dvābhyām bāhv-aṅghry-ādy-aṅga-vigrahaḥ
nakha-lomāsthī-charmāṇi liṅga-cchidrodभववस्त्रिभिः*

māsenā – mėnesio laikotarpyje; *tu* – po to; *śiraḥ* – galva; *dvābhyām* – po dviejų mėnesių; *bāhu* – rankos; *aṅghri* – kojos; *ādi* – ir t.t.; *aṅga* – kūno dalys; *vigrahaḥ* – forma; *nakha* – nagai; *loma* – plaukai; *asthi* – kaulai; *chrmāṇi* – ir oda; *liṅga* – dauginimosi organai; *chidra* – angos; *udbhavaḥ* – atsiranda; *tribhiḥ* – trijų mėnesių laikotarpyje.

Pirmą mėnesį susiformuoja gemalo galva, o antro mėnesio pabaigoje tampa matomos rankos, kojos ir kitos kūno dalys. Trečio mėnesio pabaigoje gemalas jau turi kojų bei rankų pirštus su nagais, pasidengia plaukelių danga, susiformuoja kaulai, oda, lytiniai organai bei kitos kūno angos: akys, šnervės, ausys, burna bei išeinamoji anga.

4 TEKSTAS

चतुर्भिर्धातवः सप्त पञ्चभिः क्षुत्तृडुद्भवः ।
षड्भिर्जरायुणा वीतः कुक्षौ भ्राम्यति दक्षिणे ॥ ४ ॥

*caturbhir dhātavaḥ sapta pañcabhiḥ kṣut-trṭ-udbhavaḥ
ṣaḍbhir jarāyuṇā vītaḥ kuḥṣau bhrāmyati dakṣiṇe*

caturbhiḥ – keturių mėnesių laikotarpyje; *dhātavaḥ* – komponentai; *sapta* – septyni; *pañcabhiḥ* – po penkių mėnesių; *kṣut-trṭ* – alkio ir troškulio; *udbhavaḥ* – pasireiškimas; *ṣaḍbhiḥ* – po šešerių mėnesių; *jarāyuṇā* – vandenmaišio (amniono); *vītaḥ* – apgaubtas; *kuḥṣau* – pilve; *bhrāmyati* – juda; *dakṣiṇe* – dešinėje pusėje.

Praėjus keturiems mėnesiams nuo pradėjimo, galutinai susiformuoja septyni pagrindiniai kūno komponentai: limfa, kraujas, raumenys, riebalai, kaulai, kaulų smegenys ir sėkla. Baigiantis penktam mėnesiui gyvoji būtybė ima justį alkį ir troškulį, o šešto mėnesio pabaigoje gemalas, apsaugotas vandenmaišio (amnio), ima judėti dešinėje motinos pilvo pusėje.

Komentaras: Per šešis mėnesius kūdikio kūnas galutinai susiformuoja, ir jei kūdikis yra vyriškos lyties jis ima judėti dešinėje pusėje, jei moteriškos – kairėje.

5 TEKSTAS

मातुर्जग्धान्नपानाद्यैरेधद्वातुरसम्भवे ।
शेते विण्मूत्रयोर्गते स जन्तुर्जन्तुसम्भवे ॥ ५ ॥

*mātur jagdhāna-pānādyair edhad-dhātur asammate
śete viṇ-mūtrayor garte sa jantur jantu-sambhave*

mātuḥ – iš motinos; *jagdha* – valgomo; *anna-pāna* – maisto ir gėrimo; *ādyaiḥ* – ir t.t.; *edhat* – išauga; *dhātuḥ* – kūno komponentai; *asammate* – pasibjaurėtinoje; *śete* – lieka; *viṇ-mūtrayoḥ* – išmatų ir šlapimo; *garte* – ertmėje; *saḥ* – tai; *jantuḥ* – vaisius; *jantu* – kirmėlių; *sambhave* – veisimosi vietoje.

Maitindamasis motinos valgomu maistu ir skysčiais, kuriuos ji geria, vaisius palaipsniui auga. Jis tūno pasibjaurėtinose iščiose, pripildytose išmatų ir šlapimo, kur veisiasi įvairių rūšių kirmėlės.

Komentaras: „Mārkaṇḍeya Purāṇoje“ pasakya, kad motinos žarnyne bambagyslė, sanskrite vadinama *āpyāyanī*, jungia motiną su vaiko pilvu ir per ją kūdikis, tūnantis motinos iščiose, maitinasi motinos suvalgytu maistu. Tokiu būdu jis gauna maistines medžiagas iš motinos žarnyno ir diena iš dienos auga jos iščiose. Šiuolaikinė medicina be išlygų patvirtina „Mārkaṇḍeya Purāṇos“ informaciją apie tai, kaip kūdikis vystosi motinos iščiose. Taigi Purāṇų autoritetingumą sunku paneigti, ir filosofų *māyāvādžiu* pastangos tai padaryti nėra įtikinamos.

Kadangi vaikas priklauso nuo maisto, kurį vartoja motina, nėštumo metu moteris turi laikytis tam tikrų mitybos apribojimų. Jai negalima vartoti daug

druskos, pipirų, svogūnų ir panašių produktų, nes kūdikio kūnas yra labai gležnas ir jautrus tokiam aštriam maistui. Įvairūs apribojimai ir atsargumo priemonės, kurias Vedų šventraščiai, *smṛti*, nurodo nėščioms motinoms, teigiama linkme veikia vaiko vystymąsi. Iš Vedų šventraščių sužinome, kiek pastangų reikia padėti, norint pagimdyti dorą vaiką, kuris išaugs vertu visuomenės nariu. Prieš pradėdami vaiką aukštesnių luomų atstovai privalėdavo atlikti *garbhādhānos* apeigas, kurios turi ir gilų mokslinį pagrindą. Nėščios moterys turi laikytis ir kitų Vedose pateiktų nurodymų. Rūpinintis vaiku yra svarbiausia tėvų pareiga. Jei tėvai deramai rūpinsis vaikais, visuomenę sudarys dori žmonės, kurie sugebės palaikyti pasaulyje taiką ir rūpintis savo šalies ir visos žmonijos gerove.

6 TEKSTAS

कृमिभिः क्षतसर्वाङ्गः सौकुमार्यात्प्रतिक्षणम् ।
मूर्च्छामाप्नोत्युरुक्लेशस्तत्रत्यैः क्षुधितैर्मुहुः ॥ ६ ॥

*kṛmibhiḥ kṣata-sarvāṅgaḥ saukumāryāt pratikṣaṇam
mūrccchām āpnoty uru-kleśas tatratiyaiḥ kṣudhitair muhuḥ*

kṛmibhiḥ – kirmėlių; *kṣata* – apkandžiotą; *sarva-aṅgaḥ* – visą kūną; *saukumāryāt* – gležną; *prati-kṣaṇam* – nuolat; *mūrccchām* – be sąmonės; *āpnoti* – jis tampa; *uru-kleśaḥ* – kuris kenčia siaubingas kančias; *tatratiyaiḥ* – būdamas ten (pile); *kṣudhitaiḥ* – alkanas; *muhuḥ* – vėl ir vėl.

Kai alkani kirminai motinos iščiose kandžioja gležną kūdikio kūną, jis kenčia neapsakomas kančias. Kentėdamas baisų skausmą, jis nuolat praranda sąmonę.

Komentaras: Gyvosios esybės kančios prasideda dar prieš jai išvystant šviesą, motinos iščiose. Ji patiria kančias tą pačią akimirką, kai sueina į sąlytį su materialiu kūnu. Deja, mes užmirštame baisias kančias, kurias turėjom iškęsti motinos iščiose, ir gimimo kančioms neteikiame ypatingos reikšmės. Todėl „Bhagavad-gītoje“ pabrėžiama, kad žmogus privalo įsisąmoninti, kokias kančias tenka iškęsti gimstant ir mirštant. Kaip kūno formavimosi motinos iščiose metu, taip ir mirties metu, gyvoji esybė patiria tiek daug kančių. Kaip pasakota ankstesniame skyriuje, po mirties gyvoji esybė keliauja į kitą kūną, ir ypatingas kančias ji patiria, gavusi šuns ar kiaulės kūną. Tačiau, nepaisant patirtų kančių, *māyai* veikiant, mes viską

užmirštame ir vėl vejamės vadinamąją laimę, kuri tėra laikina kančių pertrauka.

7 TEKSTAS

कटुतीक्ष्णोष्णलवणरूक्षाम्लादिभिरुल्बणैः ।
मातृभुक्तैरुपस्पृष्टः सर्वाङ्गोत्थितवेदनः ॥ ७ ॥

*kaṭu-tīkṣṇoṣṇa-lavaṇa- rūkṣāmlādibhir ulbanaiḥ
mātr-bhuktair upasprṣṭaḥ sarvāṅgothīta-vedanaḥ*

kaṭu – kartų; *tīkṣṇa* – aštrų; *uṣṇa* – karštą; *lavaṇa* – sūrų; *rūkṣa* – sausa; *amla* – rūgštų; *ādibhiḥ* – ir t.t.; *ulbanaiḥ* – pernelyg; *mātr-bhuktaiḥ* – motinai valgant; *upasprṣṭaḥ* – padaro poveikį; *sarva-aṅga* – visame kūne; *utthita* – iššaukia; *vedanaḥ* – skausmą.

Motinai valgant kartų, aštrų, pernelyg sūrų ar rūgštų maistą, jos iščiose tūnantis kūdikis raitosi iš nepakenčiamo skausmo.

Komentaras: Mes negalime ir įsivaizduoti kančių, kurias kūdikis patiria motinos iščiose. Kūdikio padėtis yra pragariška, bet jis neturi išeities. Jo sąmonė dar menkai teišsivysčiusi, todėl jis pajėgus iškęsti šias kančias, priešingu atveju, jis mirtų iš skausmo. Tai *māyos* palaiminimas – ji įgalina kankinio kūną iškęsti šias baisingas kančias.

8 TEKSTAS

उल्बेन संवृतस्तस्मिन्नन्त्रैश्च बहिरावृतः ।
आस्ते कृत्वा शिरः कुक्षौ भुग्नपृष्ठशिरोधरः ॥ ८ ॥

*ulbena saṁvṛtaḥ tasminn antraiś ca bahir āvṛtaḥ
āste kṛtvā śiraḥ kuṅṣau bhugna-pṛṣṭha-śirodharah*

ulbena – vandenmaišiu (amnionu); *saṁvṛtaḥ* – apgaubtas; *tasminn* – toje vietoje; *antraiḥ* – žarnų; *ca* – ir; *bahiḥ* – išorėje; *āvṛtaḥ* – apsuptyje; *āste* – jis guli; *kṛtvā* – liesdamas; *śiraḥ* – galva; *kuṅṣau* – savo pilvą; *bhugna* – sulenkęs; *pṛṣṭha* – nugarą; *śiraḥ-dharah* – kaklą.

Kūdikis tūno vandenmaišyje (amnione) tarp žarnų kairėje ar dešinėje pilvo pusėje, susirietęs kaip lankas, prispausta ties pilvu galva.

Komentaras: Suaugęs žmogus tokioje visiškai suvaržytoje padėtyje, kaip kūdikis motinos iščiose, neišgyventų nė kelių sekundžių. Deja, mes užmirštame visas šias siaubingas kančias ir bandome rasti laimę nesusimąstydami apie tai, kaip ištrūkti iš gimimų ir mirčių rato. Civilizacija, kuri nesvarsto šių problemų, yra pasmerkta, nes nesuteikia žmonėms galimybės įsisąmoninti kokius pavojus slepia materialioji būtis.

9 TEKSTAS

अकल्पः स्वाङ्गचेष्टायां शकुन्त इव पञ्जरे ।
तत्र लब्धस्मृतिर्देवात्कर्म जन्मशतोद्भवम् ।
स्मरन्दीर्घमनुच्छ्वासं शर्म किं नाम विन्दते ॥ ९ ॥

*akalpaḥ svāṅga-cheṣṭāyām śakunta iva pañjare
tatra labdha-smṛtir daivāt karma janma-śatodbhavam
smaran dīrgham anucchvāsam śarma kiṁ nāma vindate*

akalpaḥ – negalédamos; *sva-aṅga* – jo galūnės; *cheṣṭāyām* – judėti; *śakuntaḥ* – paukštis; *iva* – kaip; *pañjare* – narvelyje; *tatra* – ten; *labdha-smṛtiḥ* – jis atsimena; *daivāt* – jei likimas jam maloningas; *karma* – veiklą; *janma-śatodbhavam* – per paskutiniuosius šimtą gyvenimų; *smaran* – prisimindamas; *dīrgham* – ilgą laiką; *anucchvāsam* – atsidūsta; *śarma* – proto ramybės; *kim* – kokios; *nāma* – tada; *vindate* – jis gali pasiekti.

Neturédamas nė menkiausios judėjimo laisvės kūdikis kali motinos iščiose kaip paukštis narvelyje, ir jei likimas jam maloningas, jis atmena visus šimto praeitų gyvenimų vingius ir tie prisiminimai sukelia jam dideles kančias. Kas gali būti ramus tokioje situacijoje?

Komentaras: Gimęs kūdikis paprastai užmiršta apie kančias ir nelaimes, patirtas ankstesniuose gyvenimuose, tačiau suaugęs ir skaitydamas autoritetingus šventraščius, tokius kaip „Śrīmad-Bhāgavatam“, jis bent jau gali sužinoti, kokias kančias patiria gimdamas ir mirdamas. Jei mes netikime šventraščiais – tai kita kalba, tačiau tas, kuris tiki šventraščių žodžiais, turi gyventi taip, kad pasiruoštų ištrūkti iš materialios būties kalėjimo laisvėn. Žmogui duota ši privilegija. Todėl žmonės, kurie nepaiso priminimų apie tai, kad žmogaus gyvenimas kupinas kančių, lyginami su savižudžiais. Šventraščiuose pasakyta, kad tik žmogaus kūnas suteikia gyvajai būtybei galimybę atsikratyti *māyos* neišmanymo ir perplaukti materialios būties

vandenyną. Žmogaus kūnas yra labai efektyvus laivas. Dvasinis mokytojas – jo patyręs kapitonas, o šventraščių nurodymai – palankūs vėjai. Todėl turint šias privilegijas nebandyti perplaukti neišmanymo vandenyno yra tolygu savižudybei.

10 TEKSTAS

आरभ्य सप्तमान्मासाल्लब्धबोधोऽपि वेपितः ।
नैकत्रास्ते सूतिवातैर्विष्ठाभूरिव सोदरः ॥१०॥

*ārabhya saptamān māsāl labdha-bodho 'pi vepitaḥ
naikatrāste sūti-vātaiḥ viṣṭhā-bhūr iva sodaraḥ*

ārabhya – pradedant; *saptamāt māsāt* – septintu mėnesiu; *labdha-bodhaḥ* – turėdamas sąmonę; *api* – nors; *vepitaḥ* – stumdomas; *na* – ne; *ekatra* – vienoje vietoje; *āste* – pasilikti; *sūti-vātaiḥ* – veikiant oro srovėms motinos iščiose, kuriomis vaikas išstumiamas; *viṣṭhā-bhūḥ* – kirminas; *iva* – kaip; *saudaraḥ* – gimęs tose pačiose iščiose.

Po septynių mėnesių nuo pradėjimo kūdikis jau turi susiformavusią sąmonę. Paskutines savaites jis junta oro srovių motinos kūne spaudimą. Jų veikiamas jis vartosi kaip ir kirminai, gimę iš tos pačios nešvarios ertmės (iš vidurių).

Komentaras: Septinto mėnesio pabaigoje oro srovių veikiamas kūdikis ima judėti, nes prieš gimdymą moters gimda smarkiai išsiplečia. Kirmėlės šiame posme vadinamos *sodara*. *Sodara* reiškia „gimęs iš tos pačios motinos iščių“. Kadangi kūdikis gimsta iš motinos iščių, iš kurių kaip fermentacijos produktas gimsta ir kirmėlės, iš esmės kūdikis ir kirmėlės – tikri broliai. Kovo-dami už brolybę ir lygybę tarp viso pasaulio žmonių, neturime užmiršti ir apie tai, kad netgi kirmėlės, jau nekalbant apie kitas gyvasias esybes, yra mūsų broliai. Todėl mes privalome rūpintis visomis gyvosiomis esybėmis.

11 TEKSTAS

नाथमान ऋषिर्भूतः सप्तवध्रिः कृताञ्जलिः ।
स्तुवीत तं विक्लवया वाचा येनोदरेऽर्पितः ॥११॥

*nāthamāna ṛṣir bhūtaḥ sapta-vadhriḥ kṛtāñjaliḥ
stuvīta taṁ viklavayā vācā yenodare 'rpiṭaḥ*

nāthamānaḥ – šaukiasi; *ṛṣiḥ* – gyvoji esybė; *bhūtaḥ* – išgąsdinta; *sapta-vadhriḥ* – padengta septyniais apvalkalais; *krta-añjaliḥ* – maldai sudėtomis rankomis; *stuvīta* – meldžiasi; *tam* – Viešpačiui; *viklavayā* – nerišliais; *vācā* – žodžiais; *yena* – kuris; *udare* – iščiose; *arpitaḥ* – jį patalpino.

Atsidūrusi tokioje siaubingoje padėtyje, suvystyta septynių sluoksnių dangos sudarytos iš materialių pradų, gyvoji esybė maldai sudėtomis rankomis meldžiasi Viešpačiui, kuris patalpino ją į šias sąlygas.

Komentaras: Dažnai moterys sąrėmių metu dievagojasi, kad daugiau gyvenime nepastos, kad daugiau netektų patirti gimdymo kančių. Taip galvoja ir ligonis ant chirurginio stalo. Jis nuoširdžiai nori pakeisti gyvenimo būdą, kad daugiau nesirgtų ir vėl neatsidurtų po chirurgo peiliu. Lygiai taip ir žmogus, pakliuvęs į pavojų, prisiekinėja sau daugiau nepakartoti tos pačios klaidos. Taip ir gyvoji esybė, patekusi į pragariškas sąlygas motinos iščiose, meldžiasi Viešpačiui ir žada Jam niekada nenusidėti, kad neberekėtų vėl atsidurti motinos iščiose ir patirti gimimo bei mirties kančių. Kentėdamas iščiose, vaikas išgyvena siaubingą baimę gimti, tačiau gimęs jis jaučiasi sveikas, kupinas gyvenimo džiaugsmo ir vėl daro tas pačias nuodėmes, dėl kurių atsidūrė tokioje siaubingoje padėtyje.

12 TEKSTAS

जन्तुरुवाच
तस्योपसन्नमवितुं जगदिच्छयात्त-
नानातनोर्भुवि चलच्चरणारविन्दम् ।
सोऽहं ब्रजामि शरणं ह्यकुतोभयं मे
येनेदृशी गतिरदृश्यसतोऽनुरूपा ॥१२॥

jantur uvāca
tasyopasannam avitum jagad icchayātta-
nānā-tanor bhuvī calac-araṇāravindam
so 'haṁ vrajāmi śaraṇaṁ hy akuto-bhayaṁ me
yenedṛśī gatir adarśy asato'nurūpā

jantuḥ uvāca – siela žmogaus kūne tarė; *tasya* – Aukščiausiam Dievo Asmeniui; *upasannam* – ieškodama prieglobsčio; *avitum* – užtarimo; *jagat* – visata; *icchayā* – Savo noru; *ātta-nānā-tanoḥ* – kuris įgauna įvairius pavidalus; *bhuvī* – žeme; *calat* – žengia; *araṇa-aravindam* – lotosinėmis pėdo-

mis; *saḥ aham* – aš pats; *vrajāmi* – kreipiuosi; *śaraṇam* – prieglobsčio; *hi* – iš tikrųjų; *akutaḥ-bhayam* – išvadavęs iš visų baimių; *me* – mane; *yena* – kas; *īdrśī* – tokiose; *gatiḥ* – gyvenimo sąlygose; *adarśī* – manau; *asataḥ* – dėl nuodėmių; *anurūpā* – nusipelniau.

Siela žmogaus kūne meldžiasi: Aš ieškau prieglobsčio prie Aukščiausiojo Dievo Asmens, kuris apsireiškia įvairiais pavidalais ir žengia žeme, lotosinių pėdų. Viešpats – vienintelis mano prieglobstis, Jis gali išvaduoti mane iš baimės, nes tai Jis patalpino mane į šias sąlygas, kurių nusipelniau savo nuodėmėmis.

Komentaras: Žodžiai *calac-caraṇāravindam* nurodo į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, kuris iš tikrųjų žengia žeme. Viešpats Rāmacandra tiesiogine to žodžio pasme žengė žemės paviršiumi, po ją kaip paprastas žmogus vaikštinėjo ir Viešpats Kṛṣṇa. Taigi ši malda skirta Aukščiausiam Dievo Asmeniui, kuris nužengia į Žemę bei kitas visatos planetas, kad apgintų teisiuosius ir nubaustų nedorėlius. „Bhagavad-gītoje“ patvirtinama, kad pasaulyje smukus religijai ir įsigalėjus bedievytei, nužengia Aukščiausiasis Dievo Asmuo apginti teisiuosius ir nubausti nedorėlius. Taigi posmas kalba apie Viešpatį Kṛṣṇą.

Kitas svarbus posmo aspektas tas, kad Viešpats nužengia, *icchayā*, laisva valia. „Bhagavad-gītoje“ Kṛṣṇa tai Pats paliudija: *sambhāvāmy ātma-māyā* – „Aš nužengiu laisva valia, Savo vidinės energijos galia.“ Jis nužengia į Žemę ne gamtos dėsnių verčiamas. Posme pasakyta *icchayā*: Viešpats *neįgyja* materialaus kūno, kaip klaidingai mano impersonalistai. Jis nužengia į materialų pasaulį Savo valia, Savo amžinu transcendentiniu pavidalu. Gyvoji esybė patenka į pragariškas būties sąlygas Aukščiausiojo Viešpaties valia, todėl tik Pats Viešpats gali ją išvaduoti, taigi kiekvienas mūsų turi ieškoti Jo lotosinių pėdų prieglobsčio. O Kṛṣṇa sako: „Atmesk viską ir atsiduok Man.“ Kas atsiduoda Viešpačiui, kaip sakoma „Bhagavad-gītoje“, tas nebegimsta materialiam pasaulyje. Jis keliauja namo, atgal pas Dievą, iš kur niekada nebegrižta.

13 TEKSTAS

यस्त्वत्र बद्ध इव कर्मभिरावृतात्मा
 भूतेन्द्रियाशयमयीमवलम्ब्य मायाम् ।
 आस्ते विशुद्धमविकारमखण्डबोध-
 मातप्यमानहृदयेऽवसितं नमामि ॥१३॥

*yas tv atra baddha iva karmabhir āvṛtātmā
bhūtendriyāśayamayīm avalambya māyām
āste viśuddham avikāram akhaṇḍa-bodham
ātapyamāna-hṛdaye ’vasitam namāmi*

yaḥ – kas; *tu* – taip pat; *atra* – čia; *baddhaḥ* – supančiotas; *iva* – tarsi; *karmabhiḥ* – veikla; *āvṛta* – padengta; *ātmā* – tyra siela; *bhūta* – grubiais materialiais pradais; *indriya* – joslėmis; *āśaya* – protu; *mayīm* – susidedantis iš; *avalambya* – įstūmė; *māyām* – *māyā*; *āste* – išlieka; *viśuddham* – visiškai tyras; *avikāram* – nekintantis; *akhaṇḍa-bodham* – Jo žinojimas beribis; *ātapyamāna* – atgailaujančioje; *hṛdaye* – širdyje; *avasitam* – glūdintis; *namāmi* – Jam reiškiu savo pagarbą.

Aš, tyra siela, savo veiklos pasekmių supančiota, dabar tūnau motinos iščiose, į kurias mane įstūmė māyā. Su didžiausia pagarba lenkiuosi Tam, kuris taip pat glūdi čia, su manimi, bet visada išlieka tyras, nekintantis. Jis – beribis, bet atgailaujanti siela junta Jo buvimą. Jam reiškiu savo pagarbą.

Komentaras: Ankstesniame posme *jīva*, siela, taip kalba: „Aukščiausiasis Viešpats yra mano prieglobstis.“ Taigi savo prigimtimi individuali siela yra Aukščiausiosios Sielos, Dievo Asmens, tarnas. Jos abi, Aukščiausioji ir individuali siela, glūdi viename kūne. Tai patvirtina ir Upanišados. Iš pirmo žvilgsnio jų padėtis atrodo lygi, tačiau viena jų patiria kančias, o kita – transcendentinė bet kokioms materialioms kančioms.

Posme pasakyta: *viśuddham avikāram akhaṇḍa-bodham* – Aukščiausioji Siela visada tyra, nepaveiki teršiančiais materijos įtakais. Gyvoji esybė, susilietusi su materija, patiria kančias, nes įgyja materialų kūną, tačiau Viešpats, nors Jis ir glūdi viename kūne su individualia siela, neįgyja materialaus kūno. Jis yra *avikāram*, nekintantis. Jis visada yra tas pats Aukščiausiasis Asmuo. Filosofams *māyāvādžiams* nešvari širdis neleidžia suprasti, kad Aukščiausioji Siela, Supersiela, iš esmės skiriasi nuo individualios sielos. Posme sakoma: *ātapyamāna-hṛdaye* – Jis glūdi kiekvienos gyvosios esybės širdyje, tačiau Jo buvimą patiria tik atgailaujanti siela. Siela atgailauja už tai, kad užmiršusi savo prigimtinių būvį, įsigeidė susivienyti su Aukščiausiąja Siela ir visomis išgalėmis bandė tapti materialios gamtos valdovu. Ji pralaimėjo kovą ir dabar atgailauja už savo elgesį. Ši atgaila įgalina ją patirti Aukščiausiąją Sielą širdy ir prisiminti apie savo amžinus santykius su Ja. Kaip pasakyta „Bhagavad-gītoje“, po daugybės gyvenimų sąlygota siela pradeda suvokti Vāsudevą didybę, suvokia kad Jis – jos valdovas, Jis – jos Viešpats. Individuali siela ima suvokti, kad ji yra Aukščiausiosios

Sielos tarnas ir Jai atsiduoda, taip ji tampa *mahātmā*, didžia siela. Todėl tas, kuriam nusišypojo sėkmė patirti Viešpaties didybę, tegu ir motinos įsčiose, be abejonės sutraukys materialios būties pančius.

14 TEKSTAS

यः पञ्चभूतरचिते रहितः शरीरे
 च्छन्नोऽयथेन्द्रियगुणार्थचिदात्मकोऽहम् ।
 तेनाविकुण्ठमहिमानमृषिं तमेनं
 वन्दे परं प्रकृतिपूरुषयोः पुमांसम् ॥१४॥

*yaḥ pañca-bhūta-racite rahitaḥ śarīre
 cchanno 'yathendriya-guṇārtha-cid-ātmako 'ham
 tenāvikuṇṭha-mahimānam ṛṣim tam enam
 vande param prakṛti-pūruṣayoḥ pumāmsam*

yaḥ – kas; *pañca-bhūta* – penkių grubių pradmenų; *racite* – sudarytas; *rahitaḥ* – atskirta; *śarīre* – materialiam kūne; *channaḥ* – paslėpta; *ayathā* – ne pagal paskirtį; *indriya* – joslės; *guṇa* – ypatybės; *artha* – juslių objektai; *cit* – savimonė; *ātmakaḥ* – sudarytas iš; *aham* – aš; *tena* – materialus kūnas; *avikuṇṭha-mahimānam* – kieno didybė aiškiai pastebima; *ṛṣim* – visa žinantis; *tam* – tai; *enam* – Jam; *vande* – aš lenkiuosi; *param* – transcendentalus; *prakṛti* – materialiai gamtai; *pūruṣayoḥ* – gyvosios esybės; *pumāmsam* – Aukščiausiajam Dievo Asmeniui.

Gavusi materialų kūną, kuris sudarytas iš penkių pradmenų, aš buvau atskirta nuo Aukščiausiojo Viešpaties, todėl mano ypatybės, mano joslės tarnauja ne pagal paskirtį, tarnauja tam, kas svetima mano dvasinei prigimčiai. Tačiau Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra transcendentalus materialiai gamtai, o taip pat gyvosios esybės, nes Jo nesąlygoja materialus kūnas. Jis spinduliuoja dvasinės ypatybės, todėl su didžiausia pagarba lenkiuosi Jam.

Komentaras: Gyvoji esybė ir Aukščiausiasis Dievo Asmuo skiriasi tuo, kad gyvoji esybė yra linkusi pasiduoti materialios gamtos įtakai, tuo tarpu Aukščiausiasis Viešpats visada išlieka transcendentalus tiek materialios gamtos, tiek gyvųjų esybių atžvilgiu. Kai gyvoji esybė susiliečia su materialia gamta, jos ypatybės ir joslės susiteršia, t.y. jos naudojamos ne pagal paskirtį. Tačiau Aukščiausiasis Viešpats niekada neįgyja materialių ypatybių,

materialių jausmų, nes materialioji gamta neturi Jam galios. Jis niekada nepuls į neišmanymo tamsos prarają kaip paprastos gyvosios esybės. Jam būdingas absoliutus išmanymas, Jo negali paveikti materialioji gamta. Materialioji gamta pati pavaldi Aukščiausiam Viešpačiui, todėl ji negali Jo valdyti.

Individualioji siela yra be galo maža, ir būtent ši jos ypatybė sąlygoja jos polinkį pasiduoti materialios gamtos įtakai, tačiau kai ji nusimeta iliuzinių materialų kūną, pasireiškia tikroji, dvasinė, jos prigimtis, tapati Aukščiausio Viešpaties prigimčiai. Tarp individualiosios sielos ir Aukščiausio Viešpaties nėra kokybinio skirtumo, tačiau kadangi gyvajai esybei neduota galia visiškai atsiriboti nuo materialios gamtos įtakos, kiekybės pasme ji visada skirsis nuo Viešpaties.

Pasivaikymo tarnystės praktikos tikslas – apvalyti širdį nuo materijos nešvarybių ir pakilti į dvasinį lygmenį, kuriame išstipsta kokybinė riba, skirianti gyvają esybę nuo Aukščiausio Dievo Asmens. Vedose pasakyta, kad gyvoji esybė visada laisva. *Asaṅgo hy ayam puruṣaḥ*. Savo prigimtimi gyvoji esybė laisva. Ją padengusi materijos suteptis yra laikina. Savo prigimtimi gyvoji esybė yra laisva siela, o grįžti į tą būvį leidžia *bhakti-yogos*, Kṛṣṇos sąmonės, praktika. *Bhakti-yogos* procesas prasideda nuo tos akimirkos, kai gyvoji esybė atsiduoda Aukščiausiam Viešpačiui. Todėl posme pasakyta: „Su didžia pagarba lenkiuosi Aukščiausiam Dievo Asmeniui.“

15 TEKSTAS

यन्माययोरुगुणकर्मनिबन्धनेऽस्मिन्
 सांसारिके पथि चरंस्तदभिश्चमेण ।
 नष्टस्मृतिः पुनरयं प्रवृणीत लोकं
 युक्त्या कया महदनुग्रहमन्तरेण ॥१५॥

*yan-māyayoru-guṇa-karma-nibandhane 'smin
 sāmsārike pathi carams tad-abhiśrameṇa
 naṣṭa-smṛtiḥ punar ayam pravṛṇīta lokam
 yuktyā kayā mahad-anugraham antareṇa*

yat – Viešpaties; *māyayā* – *māyos*; *uru-guṇa* – kylančios iš didžiųjų *guṇų*; *karma* – veikla; *nibandhane* – pančių; *asmīn* – tai; *sāmsārike* – pasikartojančių gimimų ir mirčių; *pathi* – kelyje; *caram* – keliaudama; *tad* – jo; *abhiśrameṇa* – dideliuose skausmuose; *naṣṭa* – praradęs; *smṛtiḥ* – atmintį; *punaḥ* – vėl; *ayam* – ši gyvoji esybė; *pravṛṇīta* – gali suvokti; *lokam* –

savo tikrąją prigimtį; *uktyā kayā* – tokiu būdu; *mahat-anugraham* – Dievo malonės; *antareṇa* – be.

Siela žmogaus kūne tęsia malda: Gyvoji esybė yra materialios gamtos valdžioje ir aršiai grumiasi dėl būvio, keliaudama gimimų ir mirčių ratu. Jos sąlygotos būties priežastis yra ta, kad ji užmiršo apie savo ryšį su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu. Tai argi gali gyvoji esybė be Aukščiausiojo Viešpaties malonės vėl stoti į transcendentinės meilės tarnystės kelią?

Komentaras: Filosofai *māyāvādžiai* tvirtina, kad filosofinis Aukščiausios tiesos pažinimo kelias išvaduoja iš materijos nelaisvės, tačiau šiame posme pasakyta, kad gyvąją esybę išgelbsti ne žinios, o Aukščiausiojo Viešpaties malonė. Žinios, kurias sąlygota siela įgyja filosofinių samprotavimų keliu, kad ir kokios jos būtų, visada yra netobulos ir negali atverti Absoliučios Tiesos. Vedos sako, kad be Aukščiausiojo Dievo Asmens malonės negalima patirti Viešpaties, Jo pavidalo, Jo ypatybių, Jo vardo. Kas neatlieka pasiaukojimo tarnystės, tas gali ieškoti Absoliučios Tiesos tūkstančius metų atsidėjęs bevaisiams filosofiniams samprotavimams, bet tai nepadės jam patirti Absoliučios Tiesos prigimties.

Pažinti Absoliučią Tiesą ir išsivaduoti galima tik Aukščiausiojo Dievo Asmens malone. Be to posmas sako, kad mes praradome atmintį materialios Viešpaties energijos veikiami. Kyla logiškas klausimas: kodėl visagalis Viešpats leido mums atsidurti materialios energijos glėbyje? Šis klausimas paaiškintas „Bhagavad-gītoje“, kur Viešpats sako: „Aš esu kiekvienos gyvosios būtybės širdyje, ir vienas jų aš paskatinu užmiršti, kitoms – įkvėpiu išmintį iš vidaus.“ Sąlygotos sielos užmaršties priežastis taip pat yra Aukščiausiasis Viešpats. Troškimas valdyti materialią gamtą verčia gyvąją esybę panaudoti jai duotą ribotą nepriklausomybę neteisingai. Gyvoji esybė visada turi šią galimybę, kuri vadinasi *māyā*, antraip, ir kalbos nebūtų apie jokią nepriklausomybę. Turėti nepriklausomybę reiškia turėti laisvą pasirinkimo teisę. Nepriklausomybė savo prigimtimi yra ne statiška, o dinamiška. Būtent ji, neteisingai pasinaudojus, ir nulėmė tai, kad mes atsidūrėme *māyos* rankose.

Māyos poveikis toks galingas, kad įveikti jį, sako Viešpats, yra nepaprastai sunku. Tačiau tas, kuris „atsiduoda Man“, lengvai iš jo ištrūksta. *Mām eva ye prapadyante*: tam, kuris atsiduoda Viešpačiui, negalioja rūstūs materialios gamtos dėsniai. Posme aiškiai pasakyta, kad gyvoji esybė *māyos* rankose atsiduria Viešpaties valia ir išsivaduoti iš jos glėbio gali tik Jo malone.

Posme kalbama apie tai, ką veikia sąlygotos sielos veikiamos materialios

gamtos. Materiali gamta priverčia kiekvieną sąlygotą sielą pasinerti į tam tikrą veiklą. Mes matome, kokių stebėtinų rezultatų materialiam pasaulyje pasiekia sąlygotos sielos žengiančios materialios pažangos keliu, kurio tikslas yra jusliniai malonumai. Tačiau žmogaus gyvenimo paskirtis – suprasti, kad jis yra amžinas Aukščiausiojo Viešpaties tarnas. Tas, kuris įsisąmonina šią tobulą tiesą, žino, kad Viešpats yra aukščiausias garbinimo objektas ir kad gyvoji esybė yra amžinas Jo tarnas. Neturėdami šių žinių, žmonės visa galva pasineria į materialią veiklą, o tai ir yra neišmanymas.

16 TEKSTAS

ज्ञानं यदेतददधात्कतमः स देव-
 त्रैकालिकं स्थिरचरेष्वनुवर्तितांशः ।
 तं जीवकर्मपदवीमनुवर्तमाना-
 स्तापत्रयोपशमनाय वयं भजेम ॥१६॥

*jñānam yad etad adadhāt katamaḥ sa devas
 trai-kālikam sthira-careṣv anuvartitāṁśaḥ
 taṁ jīva-karma-padavīm anuvartamānās
 tāpa-trayopaśamanāya vyaṁ bhajema*

jñānam – žinias; *yat* – kurias; *etat* – tas; *adadhāt* – davė; *katamaḥ* – kas, išskyrus; *śaḥ* – tą; *devaḥ* – Dievo Asmuo; *trai-kālikam* – trijose laiko fazėse; *sthira-careṣu* – gyvuose ir negyvuose objektuose; *anuvartita* – būdami; *aṁśaḥ* – Jo dalinis skleidinys; *taṁ* – Jam; *jīva* – sielų; *karma-padavīm* – karminės veiklos keliu; *anuvartamānāḥ* – kurie eina; *tāpa-traya* – nuo trejų opų kančių; *upaśamanāya* – kad išsivaduočiau; *vayaṁ* – mes; *bhajema* – turime atsiduoti.

Visus objektus, gyvus ir negyvus, valdo ne kas kitas, o Aukščiausiasis Dievo Asmuo Paramātmos, dalinio Savo skleidinio, pavidalu. Viešpats egzistuoja visose trijose laiko fazėse: praeityje, dabartyje, ateityje, todėl sąlygotos sielos pasineria į skirtingą veiklą Jam vadovaujant, ir tie, kurie nori išsivaduoti iš trejų opų materialios būties kančių, turi besąlygiškai Jam atsiduoti.

Komentaras: Kai sąlygota siela nuoširdžiai panūsta ištrūkti iš materialios gamtos glėbio, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, kuris glūdi jos širdyje Para-

mātmos pavidalu, paragina ją iš vidaus atsiduoti Jam. Kaip Viešpats sako „Bhagavad-gītoje“: „Viską atmetęs atsiduok Man.“ Mes turime suprasti, kad bet kokių žinių šaltinis yra Aukščiausiasis Asmuo. Tai paliudijama „Bhagavad-gītoje“. *Matah smṛtir jñānam apohanam ca*. Viešpats sako: „Tai Aš suteikiu žmogui tikrąsias žinias, Aš duodu jam atmintį ir ją atimu.“ Tam, kuris trokšta materialių malonumų, kuris nori valdyti materialią gamtą, Viešpats suteikia galimybę užmiršti apie tarnystę Jam ir siurbtelėti vadinašios materialios veiklos laimės. Lygiai taip, kai kovodama dėl materialios gamtos valdovo padėties gyvoji esybė patiria fiasko ir iš tikrųjų panūsta išsigelbėti iš materijos nelaisvės, Viešpats, glūdintis jos širdyje, padeda jai suprasti, kad ji turi atsiduoti Jam, ir galų gale ji pasiekia išsivadavimą.

Šį suvokimą mums gali suteikti tik Aukščiausiasis Viešpats arba Jo atstovas. „Caitanya-caritāmṛtoje“ Viešpats Caitanya pamokymuose Rūpai Gosvāmiui sako, kad gyvosios esybės milijonus gyvenimų klajoja po pasaulį, patirdamos materialios būties kančias. Tačiau tos, kurios nuoširdžiai trokšta išsivaduoti iš materialios nelaisvės, gauna būtinas žinias iš dvasinio mokytojo ir Kṛṣṇos. Tai reiškia, kad kai gyvoji esybė rimtai susimąsto apie gyvenimo problemas, Kṛṣṇa, glūdintis jos širdyje Supersielos pavidalu, nukreipia ją pas *bona fide* dvasinį mokytoją, kuris yra Viešpaties atstovas, ir paragina prašyti jo prieglobsčio. Supersielai vadovaujant iš vidaus, o dvasiniam mokytojui – iš išorės, žmogus stoja į Kṛṣṇos sąmonės kelią, kuris išvaduoja iš materijos nelaisvės.

Taigi be Aukščiausiojo Dievo Asmens palaiminimo gyvoji esybė negali grįžti į savo pirminę natūralią padėtį. Kol ji neįgis absoliučių žinių, bus pasmerkta materialios būties kančioms, kurios neišvengiamos kovoje dėl būvio. Todėl dvasinis mokytojas laikomas Aukščiausiojo Dievo Asmens malonės įsikūnijimu. Sąlygota siela turi gauti iš dvasinio mokytojo tiesioginius nurodymus; tokiu būdu ji palaipsniui tobulės Kṛṣṇos sąmonės kelyje. Kṛṣṇos sąmonės sėkla glūdi kiekvienos sąlygotos sielos širdyje, ir kai ji gauna dvasinio mokytojo nurodymus, sėkla ima dygti, ir gyvoji esybė pasiekia gyvenimo tikslą.

17 TEKSTAS

देहान्यदेहविवरे जठराग्निनासृग्-
 विष्मूत्रकूपपतितो भृशतप्तदेहः ।
 इच्छन्नितो विवसितुं गणयन् स्वमासान्
 निर्वास्यते कृपणधीर्भगवन् कदा नु ॥१७॥

*dehy anya-deha-vivare jaṭharāgnināṣrg-
viṅ-mūtra-kūpa-patito bhr̥ṣa-tapta-dehaḥ
icchann ito vivasitum gaṇayan sva-māsān
nirvāsyaṭe kṛpaṇa-dhīr bhagavan kadā nu*

dehī – įkūnyta siela; *anya-deha* – kito kūno; *vivare* – pilve; *jaṭhara* – skrandžio; *agninā* – ugnyje; *aṣṛk* – kraujo; *viṅ* – išmatų; *mūtra* – šlapimo; *kūpa* – į balą; *patitaḥ* – puolusi; *bhr̥ṣa* – smarkiai; *tapta* – degantis; *dehaḥ* – jo kūnas; *icchan* – trokšta; *itaḥ* – iš ten; *vivasitum* – ištrūkti; *gaṇayan* – skaičiuodama; *svamāsān* – savo mėnesius; *nirvāsyaṭe* – bus išleista; *kṛpaṇa-dhīḥ* – šykštuolis, riboto intelekto žmogus; *bhagavan* – O Viešpatie; *kadā* – kada; *nu* – pagaliau.

Atsidūrusi motinos iščiose, tarp kraujo, išmatų ir šlapimo, rangydama si nuo virškinimo ugnies, degančios motinos skrandyje sukkelto karščio, karštai trokšdama ištrūkti iš ten, sąlygota siela skaičiuoja mėnesius ir meldžiasi Viešpačiui: „O Viešpatie, kada gi aš, nelaimingoji siela, ištrūksiu laisvėn iš šio kalėjimo?“

Komentaras: Šiame posme aprašomos kančios, kurias gyvoji esybė patiria motinos iščiose. Kūdikį iš vienos pusės svilina virškinimo ugnis, o iš kitos pusės jis liečiasi su šlapimu, išmatomis, krauju ir išskyromis. Septynių mėnesių kūdikiui nubunda sąmonė. Jis suvokia, kokiose baisiose sąlygose atsidūrė, ir meldžia Viešpaties jį išvaduoti. Skaičiuodamas mėnesius, jis nekantraudamas laukia tos dienos, kada išeis laisvėn. Šiuolaikiniai žmonės, laikantys save civilizuotiomis būtybėmis, nesusimąsto kokias siaubingas sąlygas tenka iškęsti kūdikiui motinos iščiose ir neretai, vertindami jį kaip kliūtį savo jusliniams malonumams, bando nužudyti griebdamiesi kontracetinių priemonių arba aborto. Nesusimąstydami apie kančias, kurias gyvoji esybė patiria motinos iščiose, jie lyg niekur nieko mėgaujasi materialistišku gyvenimu ir ignoruoja žmogaus gyvybės formos jiems suteiktas galimybes.

Žodis *kṛpaṇa-dhīḥ* ypatingai svarbus posme. *Dhī* reiškia „intelektas“, o *kṛpaṇa* – „šykštus“. Sąlygota būtis pasitenkina tik šykštuoliai, kuriems būdingas ribotas intelektas, t.y. tie, kurie nesugeba teisingai pasinaudoti intelektu. Gyvoji esybė žmogaus kūne yra apdovanota išsivysčiusiu intelektu ir pivalo panaudoti jį, kad ištrūktų iš užburto gimimų bei mirčių rato. Tas, kuris nepanaudoja intelekto, vadinamas šykštuoliu, kuris turi susikrovęs didžiausius turtus, bet gailėdamas išleisti ir skatiką, gėrisi vien savo turtais. Todėl žmogų, kuris nepanaudoja savo intelekto tam, kad išsivaduo-
tų iš *māyos* tinklų, ištrūktų iš gimimų ir mirčių rato, šventraščiai vadina

šykštuoliu. *Udāra*, „ypatingai dosnus“, yra visiška jo priešingybė. Brahmanas vadinamas *udāra*, nes jis panaudoja intelektą savo dvasinei tapatybei suvokti. Jis panaudoja intelektą pamokslaudamas Kṛṣṇos sąmonės mokslą, rūpindamasis visų gyvųjų būtybių gerove, todėl jis vadinamas didžiavasiu.

18 TEKSTAS

येनेदृशीं गतिमसौ दशमास्य ईश
सङ्गाहितः पुरुदयेन भवादृशेन ।
स्वेनैव तुष्यतु कृतेन स दीननाथः
को नाम तत्प्रति विनाञ्जलिमस्य कुर्यात् ॥१८॥

*yenedrśīm gatim asau daśa-māsyā īśa
saṅgrāhitaḥ puru-dayena bhavādrśena
svenaiva tuṣyatu kṛtena sa dīna-nāthaḥ
ko nāma tat-prati vināñjalim asya kuryāt*

yena – kuo (Viešpačiu); *īdrśīm* – tokia; *gatim* – padėtimi; *asau* – tas žmogus (aš pats); *daśa-māsyah* – dešimties mėnesių amžiaus; *īśa* – o Viešpatie; *saṅgrāhitaḥ* – privertė priimti; *puru-dayena* – maloninga; *bhavādrśena* – nepakartojama; *svena* – savo; *eva* – tik; *tuṣyatu* – tegul Jis būna patenkin-tas; *kṛtena* – Jo poelgiu; *saḥ* – tai; *dīna-nāthaḥ* – puolusių sielų prieglobstis; *kaḥ* – kas; *nāma* – iš tikrųjų; *tat* – šią malonę; *prati* – mainais; *vinā* – nieko išskyrus; *añjalim* – sudėjęs delnus; *asya* – Viešpačiui; *kuryāt* – galiu atsidėkoti.

Brangus Viešpatie, nors man dar tik dešimt mėnesių, Tavo bepriežastinė malone manyje nubudo sąmonė. Už šią bepriežastinę malonę niekada negalėsiu atsidėkuoti Tau, visų puolusių sielų draugui, tad man belieka tik nuolankiai sudėjęs rankas melstis.

Komentaras: Kaip pasakyta „Bhagavad-gītoje“ ir išmintį, ir užmarštį sąlygotai sielai dovanoja Aukščiausioji Siela, kuri glūdi tame pačiame kūne. Matydamas, kad sąlygota siela nuoširdžiai trokšta išsivaduoti iš materialios gamtos glėbio, Viešpats suteikia jai intelektą iš vidaus kaip Supersiela ir iš išorės, veikdamas per dvasinį mokytoją. Viešpats taip pat Pats nužengia į materialų pasaulį ir padeda sąlygotoms sieloms, paskelbdamas „Bhagavad-gītą“. Jis pasinaudoja menkiausia poga, kad gražintų puolusias

sielas į Savo buveinę, Dievo karalystę. Niekada nepamirškime, kad esame skolingi Dievo Asmeniui, kuris visuomet stengiasi sugrąžinti mus į palaimingo amžino gyvenimo būvį. Mes turim atminti, kad niekada neišgalėsime atsidėkoti Viešpačiui, todėl mums belieka būti dėkingiems ir sudėtais delnais Jam melstis. Be abejonės atsiras ateistų, kurie epizodą apie kūdikio maldas iščiose įvertins labai skeptiškai. Kaip kūdikis, tūnantis motinos iščiose, gali sudėti Viešpačiui tokias puikias maldas? Vis dėlto Viešpaties malone viskas yra įmanoma. Išoriškai kūdikis iš tikrųjų yra siaubingose sąlygose, tačiau jo dvasinė, vidinė, esmė nepakinta, ir Viešpats yra greta su juo. Transcendentinei Viešpaties energijai nieko nėra neišmanomo.

19 TEKSTAS

पश्यत्ययं धिषणया ननु सप्तवध्रिः
 शारीरके दमशरीर्यपरः स्वदेहे ।
 यत्सृष्टयासं तमहं पुरुषं पुराणं
 पश्ये बहिर्हृदि च चैत्यमिव प्रतीतम् ॥१९॥

*paśyaty ayam dhiṣaṇayā nānu sapta-vadhriḥ
 śārīrake dama-śārīry aparāḥ sva-dehe
 yat-sṛṣṭayāsam tam ahaṁ puruṣam purāṇam
 paśye bahir hṛdi ca caityam iva pratītam*

paśyati – mato; *ayam* – ši gyvoji esybė; *dhiṣaṇayā* – intelekto dėka; *nānu* – tik; *sapta-vadhriḥ* – padengta septyniais materialiais apvalkalais; *śārīrake* – jaučia malonius ir nemalonius pojūčius; *dama-śārīrī* – turinti kūną, kuris suteikia galimybę kontroliuoti jusles; *aparāḥ* – kitas; *sva-dehe* – jo kūne; *yat* – iš Aukščiausiojo Viešpaties; *sṛṣṭayā* – gautas; *āsam* – buvo; *tam* – Jam; *ahaṁ* – aš; *puruṣam* – asmuo; *purāṇam* – seniausią; *paśye* – matau; *bahir* – išorėje; *hṛdi* – savo širdyje; *ca* – ir; *caityam* – savimonės šaltinį; *iva* – išties; *pratītam* – pripažintas.

Gyvosios esybės kitos gyvybės rūšies kūnuose vertina aplinką vadovaudamosi vien instinktu, jos skiria tik malonius ir nemalonius pojūčius, susijusius su įgytu kūnu. Tačiau aš gavau kūną, kuris suteikia man galimybę valdyti jusles ir suvokti savo paskirtį, todėl su didžiausia pagarba lenkiuosi Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, kurio malone gavau šį kūną ir galiu matyti Jį viduje ir išorėje.

Komentaras: Evoliucijos procesą, kurio eigoje gyvoji esybė įgyja materialius įvairių biologinių rūšių kūnus, galima palyginti su žiedo išsiskleidimu. Prieš pražysdama gėlė pereina įvairias stadijas: iš pradžių sukrauna pumpurą, paskui jis pradeda skleisti ir galų gale pražysta visu savo grožiu, skleisdamas kvapnų aromatą. Egzistuoja 8 400 000 gyvybės rūšių ir evoliucijos eigoje gyvoji esybė palaipsniui keliauja iš žemesnių gyvybės rūšių į aukštesnes. Žmogaus kūnas laikomas aukščiausia gyvybės forma, nes jam suteikta išlavėjusi sąmonė, kuri suteikia galimybę išsivaduoti iš gimimų ir mirčių nelaisvės. Dar motinos iščiose kūdikis, kuriam nusišypso laimė, suvokia savo kūno privalumus, išskiriančius jį iš kitų gyvybės rūšių. Gyvūnai, kurių kūnai nėra tokie tobuli, geba skirti tik „malonu“ ir „nemalonu“ pojūčius, susijusius su kūnu, todėl jie tesirūpina kūniškų poreikių patenkinimu – valgymu, miegu, poravimusi ir gynyba. Tačiau žmogaus gyvybės rūšiai Viešpaties malone yra suteikta pakankamai išlavėjusi sąmonė, kad gyvoji esybė suvoktų savo padėties išskirtinumą ir patirtų savo, kaip sielos, ir Aukščiausiojo Viešpaties esmę.

Žodis *dama-śārīrī* reiškia, kad mūsų kūnas suteikia galimybę valdyti savo jusles ir protą. Materialistinis gyvenimas yra toks komplikuoatas todėl, kad žmones nesugeba suvaldyti proto ir juslių. Mes turim būti dėkingi Viešpačiui už tai, kad jis davė mums tokį vertingą žmogaus kūną, ir turime panaudoti jį pagal paskirtį. Skirtumas tarp gyvūno ir žmogaus yra tas, kad gyvūnas negeba valdyti savęs ir neturi jokio supratimo apie padorumą, o štai žmogus apdovanotas dorovės jausmu ir gebėjimu valdyti save. Jei jis šio gebėjimo nepanaudoja, jis nesiskiria nuo gyvūno. Valdydamas jusles, t.y. laikydamasis reguliatyvių *yogos* principų, žmogus gali patirti savojo „aš“, Supersielos, materialaus pasaulio bei jų tarpusavio santykių esmę. Tam, kuris suvaldė savo jusles, nieko nėra neįmanomo. O tas, kuris nesugeba suvaldyti savo juslių, nesiskiria nuo gyvūno.

Šiame posme kalbama apie tikrąją savižiną, kuri pasiekama juslių suvaldymo būdu. Žmogus turi stengtis patirti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį ir savąjį „aš“. Kas laiko save lygiu Aukščiausiajam, tas neturi jokio supratimo apie savąjį „aš“. Posme aiškiai pasakyta, kad Aukščiausiasis Viešpats yra *anādi*, arba *purāṇa*, t.y. Jis neturi kitos priežasties, išskyrus Save Patį. O gyvųjų esybių šaltinis yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo, ir jos yra neatsiejamos Viešpaties dalelės. „Brahma-saṁhitoje“ patvirtinta: *anādir ādir govindaḥ* – Govinda, Aukščiausiasis Asmuo, neturi priežasties. Jis negimstantis, o gyvosios esybės gimė iš Jo. Tas pat sakoma ir „Bhagavad-gītoje“: *mamaivāmsaḥ* – ir gyvoji esybė, ir Viešpats yra negimstantys, tačiau turime suprasti, kad aukščiausias gyvųjų esybių šaltinis yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Todėl „Brahma-saṁhitoje“ pasakyta, kad visa esamybė

kilo iš Aukščiausiojo Dievo Asmens (*sarva-kāraṇa-kāraṇam*). Tai patvirtina ir „Vedānta-sūtra“. *Janmādy asya yataḥ* – Absoliuti Tiesa yra pirminis visų gyvųjų esybių šaltinis. „Bhagavad-gītoje“ Kṛṣṇa taip pat sako: „Aš esu visos esaties šaltinis. Iš Manęs gimė Brahmā, Viešpats Śiva ir visos kitos gyvosios esybės.“ Kas tai suvokė, suvokia save. Žmogus turi įsisąmoninti, kad jis yra priklausomas nuo Aukščiausiojo Viešpaties, kad jis nėra nepriklausomas. Jeigu jis būtų nepriklausomas, kaip tada paaiškinti tai, kad jis atsidūrė sąlygotos būties nelaisvėje?

20 TEKSTAS

सोऽहं वसन्नपि विभो बहुदुःखवासं
 गर्भान्न निर्जिगमिषे बहिरन्धकूपे ।
 यत्रोपयातमुपसर्पति देवमाया
 मिथ्या मतिर्यदनु संसृतिचक्रमेतत् ॥२०॥

*so 'ham vasann api vibho bahu-duḥkha-vāsam
 garbhān na nirjigamiṣe bahir andha-kūpe
 yatropayātam upasarpati deva-māyā
 mithyā matir yad-anu saṁsṛti-cakram etat*

saḥ aham – aš pats; *vasan* – būdamas; *api* – nors; *vibho* – o Viešpatie; *bahu-duḥkha* – ten, kur tiek daug kančių; *vāsam* – sąlygose; *garbhāt* – iš iščių; *na* – ne; *nirjigamiṣe* – aš noriu išeiti; *bahiḥ* – išorėn; *andha-kūpe* – į akliną šulinį; *yatra* – kur; *upayātam* – tas, kuris ten pakliūna; *upasarpati* – jį pagauna; *deva-māyā* – išorinė Viešpaties energija; *mithyā* – klaidingas; *matih* – susitapatinimas; *yat* – šią *māyā*; *anu* – atitinkamai; *saṁsṛti* – gimimų ir mirčių pasikartojimų; *cakram* – ratui; *etat* – šiam.

Todėl, o Viešpatie, nepaisant siaubingų sąlygų, aš nenoriu išeiti iš motinos iščių, kad vėl neįkrisčiau į užakusį materialios būties šulinį. Vos gimęs, kūdikis išsyk pakliūva į Tavo išorinės energijos, deva-māyos, spąstus ir vėl ima neteisingai tapatinti save su materialiu kūnu. Taip jis atsiduria uždarame gimimų ir mirčių rate.

Komentaras: Motinos iščios – siaubinga ir pavojinga vieta. Vienintelis jų privalumas, kad tuo metu nubunda gyvosios esybės sąmonė, ir suvokdama savo priklausomybę nuo Aukščiausiojo Viešpaties, maldauja Viešpatį ją išgelbėti. Tačiau kai tik kūdikis išsivaduoja iš tos siaubingos padėties, jis

iš karto atsiduria *māyos*, iliuzinės Viešpaties energijos, glėby. Stiprus jos poveikis priverčia kūdikį užmiršti Viešpatį ir tapatinti save su įgytu kūnu. *Māyā* reiškia „iliuzija“ arba „tai, kas neegzistuoja“. Materialiame pasaulyje visos gyvosios būtybės tapatina save su įgytu kūnu. Šis klaidingas suvokimas „aš esu kūnas“ susiformuoja kūdikiui vos išvydus pasaulį. Mama bei kiti giminaičiai nekantraudami laukia kūdikio, ir vos tik jis gimsta, motina iš karto ima juo rūpintis, maitina, visi kiti irgi šokinėja aplink jį. Gyvoji esybė tuojau užmiršta savo tikrąją padėtį ir susipainioja giminystės ryšių tinkluose. Ši kūniška būties samprata ir yra materialios būties pagrindas. Tikros žinios – tai suvokti, kad „aš“ nesu kūnas, kad „aš“ – dvasinė siela, amžina neatsiejama Aukščiausiojo Viešpaties dalelė. Kas įgyja šias žinias, tas atsižada materialistinės būties sampratos, t.y. liaujasi tapatinęs save su kūnu.

Māyos, išorinės Viešpaties energijos, veikiama vos gimusi gyvoji esybė užmiršta savo tikrąją esmę. Todėl maldoje Viešpačiui kūdikis sako, kad verčiau negimti, likti motinos iščiose. Būtent dėl šios priežasties Śukadeva Gosvāmis slėpėsi motinos iščiose priešindamasis išeiti į dienos šviesą šešiolika metų. Jis bijojo pakliūti į kūniškos būties sampratos spąstus. Motinos iščiose įgijęs dvasinę išmintį ir po šešiolikos metų išėjęs į dienos šviesą, jis tą pačią akimirką paliko namus, norėdamas išvengti *māyos* spąstų. „Bhagavad-gītoje“ Kṛṣṇa sako, kad *māyos* jėga neįveikiama, bet tas, kuris pasinaudoja Kṛṣṇos sąmonės metodu, gali ją nugalėti. Jis patvirtina („Bhagavad-gītā“ 7.14): *mām eva ye prapadyante māyām etām taranti te*. Kas atsiduoda Viešpaties lotosinėms pėdoms, tas gali ištrūkti iš tokios klaidingos būties sampratos. Tik *māyos* veikiama, gyvoji esybė užmiršta apie savo amžiną ryšį su Kṛṣṇa ir ima tapatinti save su kūnu ir kūniškos veiklos šalutiniais produktais: žmona, vaikai, visuomene, draugyste, meile. Tokiu būdu ji tampa *māyos* poveikio auka ir pasmerkia save dar didesnėms materialistinio gyvenimo kančioms amžiname gimimų ir mirčių rate.

21 TEKSTAS

तस्मादहं विगतविक्लव उद्धरिष्य
 आत्मानमाशु तमसः सुहृदात्मनैव ।
 भूयो यथा व्यसनमेतदनेकरन्ध्रं
 मा मे भविष्यदुपसादितविष्णुपादः ॥२१॥

*tasmād ahaṁ vigata-viklava uddharīṣya
 ātmānam āśu tamaśaḥ suhṛdātmanaiva*

*bhūyo yathā vyasanam etad aneka-randhrām
mā me bhaviṣyat upasādita-viṣṇu-pādaḥ*

tasmāt – todėl; *aham* – aš; *vigata* – liovęs; *viklavah* – jaudintis; *uddhariṣye* – išvaduosisi; *ātmānam* – save; *āśu* – greitai; *tamasah* – iš tamsos; *suhṛdā ātmanā* – su savo draugu, intelektu; *eva* – išties; *bhūyah* – vėl; *yathā* – kad; *vyasanam* – sunkumas; *etat* – šis; *aneka-randhrām* – tūnant įvairiose iščiose; *mā* – ne; *me* – man; *bhaviṣyat* – galėtų atsitikti; *upasādita* – saugodamas (savo mintyse); *viṣṇu-pādaḥ* – Viešpaties Višnu lotosinės pėdas.

Todėl, visiškai susitvardęs, savo draugo, tyros sąmonės, pagalba aš pasi-stengsiu išsigelbėti iš neišmanymo tamsybių. Saugodamas mintyse Vieš-paties Višnu lotosinės pėdas aš ištrūksiu iš aklino gimimų bei mirčių rato ir man nebeteks daugiau kentėti motinos iščiose.

Komentaras: Dvasinės sielos kančios prasideda nuo tos akimirkos, kai ji atsiduria vyro sėkloje, kuri susilieja su moters kiaušialąste ir nenutrūksta net gyvajai būtybei išsivadavus iš motinos iščių. Jos kančioms nėra galo. Viena tegalima pasakyti – jų nenutraukia net mirtis – gyvoji būtybė tepa-keičia kūną. Mūsų kūnas keičiasi kiekvieną akimirką, bet tai nereiškia, kad kančios priklauso nuo amžiaus arba kad ištrūkus iš siaubingų sąlygų iščiose, kančios išnyksta. Todėl geriausia, ką galime padaryti, – išsiugd-ty Krišnos sąmonę. Posme pasakyta: *upasādita-viṣṇu-pādaḥ* – „išsiugd-ty Krišnos sąmonę“. Tas, kas Viešpaties malone yra apdovanotas intelektu ir deda pastangas, kad įgytų Krišnos sąmonę, pasiekia gyvenimo tikslą, nes įgijus Krišnos sąmonę gyvoji esybė galės ištrūkti iš gimimų ir mirčių rato.

Kūdikis meldžiasi Viešpačiui sakydamas, kad užuot gimus ir vėl tapus iliuzinės energijos auka, verčiau jau tūnoti motinos iščių tamsoje, bet išlikti Krišnos sąmonėje. Iliuzinė energija veikia ir motinos iščiose, ir išsivadavus iš jų, todėl svarbi ne gyvosios esybės padėtis, o tai kiek ji yra pasinėjusi į Krišnos sąmonę, ir jei ji sugeba pastoviai išlaikyti Krišnos sąmonę, tai net ir pačios siaubingiausios būties sąlygos jai nebus kliūtis ir nepadarys pražūtin-go poveikio. „Bhagavad-gītoje“ pasakyta, kad žmogaus protas gali būti ir jo draugas, ir priešas. Šiame posme kartojasi ta pati mintis: *suhṛdātmanaiva*, „draugiškas protas“. Pats tikriausias savižinos ir išsivadavimo būdas – tai panardinti protą į Krišnos tarnystę ir išsiugd-ty Krišnos sąmonę. Todėl jei mes beprasmiškai nesiblaškydami imsime praktikuoti *bhakti-yogą*, pasto-viai kartodami *mahā-mantrą* – Hare Krišna, Hare Krišna, Krišna Krišna, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare, – ištrūksime iš aklino gimimų ir mirčių rato.

Čia gali kilti klausimas: koku būdu kūdikis motinos iščiose gali patirti

Kr̥ṣṇa, neturėdamas jokių atributų ir galimybės praktikuoti Kr̥ṣṇos sąmonės metodą. Tačiau Aukščiausiam Dievo Asmeniui, Viṣṇu garbinti iš esmės nereikia jokių atributų. Kūdikis nori likti motinos iščiose ir tuo pačiu ištrūkti iš *māyos* glėbio. Kr̥ṣṇos sąmonės ugdymas nepriklauso nuo materialių sąlygų. Žmogus gali puoselėti Kr̥ṣṇos sąmonę bet kokiomis sąlygomis, jei nuolat mąstys apie Kr̥ṣṇą. Kartoti *mahā-mantrą* – Hare Kr̥ṣṇa, Hare Kr̥ṣṇa, Kr̥ṣṇa Kr̥ṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare, galima netgi motinos iščiose. Ją galima kartoti visur – miegant, dirbant, motinos iščiose ar gimus iš jų. Jokios aplinkybės negali sutrukdyti gyvajai esybei išsiugdyti Kr̥ṣṇos sąmonės. Maldos pabaigoje kūdikis sako: „Leisk man amžinai likti motinos iščiose. Nors aš siaubingai kenčiu, verčiau likti čia, negu išsivadavus iš iščių vėl pakliūti į *māyos* spąstus.“

22 TEKSTAS

कपिल उवाच

एवं कृतमतिर्गर्भे दशमास्यः स्तुवन्नृषिः ।

सद्यः क्षिपत्यवाचीनं प्रसूत्यै सूतिमारुतः ॥२२॥

kapila uvāca

*evam kṛta-matir garbhe daśa-māsyah stuvann ṛṣiḥ
sadyah kṣipaty avācīnam prasūtyai sūti-mārutah*

kapilah uvāca – Viešpats Kapila tarė; *evam* – tokiu būdu; *kṛta-matiḥ* – trokšdama; *garbhe* – iščiose; *daśa-māsyah* – dešimties mėnesių amžiaus; *stuvan* – garbindama; *ṛṣiḥ* – gyvoji esybė; *sadyah* – tuo pat metu; *kṣipati* – stumia; *avācīnam* – galva žemyn; *prasūtyai* – kad gimtų; *sūti-mārutah* – oro srovė, kontroliuojanti gimdymą.

Viešpats Kapila tęsė: Dešimties mėnesių amžiaus kūdikis dar motinos iščiose prašo apie tai Viešpaties, tačiau kol jis meldžiasi Viešpačiui, oro srovės, kontroliuojančios gimdymo procesą, stumia jį tūnantį žemyn galva lauk, kad jis galėtų gimti.

23 TEKSTAS

तेनावसृष्टः सहसा कृत्वावाक्शिर आतुरः ।

विनिष्क्रामति कृच्छ्रेण निरुच्छ्वासो हतस्मृतिः ॥२३॥

*tenāvasr̥ṣṭaḥ sahasā kṛtvāvāk śira āturaḥ
viniṣkrāmati kṛcchreṇa nirucchvāso hata-smṛtiḥ*

tena – šia oro srove; *avasr̥ṣṭaḥ* – išstumiamas; *sahasā* – staiga; *kṛtvā* – pavers-tas; *avāk* – žemyn; *śiraḥ* – galva; *āturaḥ* – kančiose; *viniṣkrāmati* – jis išeina; *kṛcchreṇa* – baisiose kančiose; *nirucchvāsaḥ* – pridusęs; *hata* – praradęs; *smṛtiḥ* – atmintį.

Staigios oro srovės išstumia kūdikį lauk. Jis gimsta baisiose kančiose, žemyn galva, pridusęs, nuo nepakenčiamo skausmo praradęs atmintį.

Komentaras: Žodis *kṛcchreṇa* reiškia „su dideliu vargu“. Kai oro slėgio stumiamas siauru tuneliu kūdikis lenda iš motinos iščių, jo kvėpavimo sistema visiškai sutrinka ir iš nepakenčiamo skausmo jis praranda atmintį. Kai kuriais atvejais kūdikis patiria tokį siaubingą skausmą, kad gimsta nebegyvas arba leisgyvis. Galima tik įsivaizduoti, kokias kančias patiria kūdikis gimdamas. Dešimt mėnesių jis tūno siaubingose sąlygose, iščiose, ir termi-nui pasibaigus yra priverstinai išstumiamas lauk. „Bhagavad-gītoje“ Vieš-pats sako, kad tas, kuris iš tiesų nori pasiekti dvasinį tobulumą, turi visada atminti, kokias kančias sukelia gimimas, mirtis, senatvė ir ligos. Materia-listai pasiekė aukštos mokslo bei technikos pažangos, bet jie niekada neį-stengs išgelbėti žmogaus nuo šių keturių rūšių kančių, kurios neišvengiamai lydi gyvąją būtybę materialiaame pasaulyje.

24 TEKSTAS

पतितो भुव्यसृङ्मिश्रः विष्ठाभूरिव चेष्टते ।
रोरूयति गते ज्ञाने विपरीतां गतिं गतः ॥२४॥

*patito bhuvy asṛṅ-miśraḥ viṣṭhā-bhūr iva ceṣṭate
rorūyati gate jñāne viparītām gatim gataḥ*

patitaḥ – nukritęs; *bhuvī* – ant žemės; *asṛk* – krauju; *miśraḥ* – išsitepęs; *viṣṭhā-bhūḥ* – kirminas; *iva* – kaip; *ceṣṭate* – jis juda; *rorūyati* – garsiai verkdamas; *gate* – netekęs; *jñāne* – savo dvasinės išminties; *viparītām* – priešingame; *gatim* – būvyje; *gataḥ* – atsidūręs.

Kūdikis krenta ant žemės, aplipęs išmatom susimaišusiom su krauju, rai-tydamasis jis yra panašus į išmatose gimusį kirminą. Kūdikis praranda dvasinę išmintį ir visa gerkle klykia, atsidūręs mąyos glėbyje.

25 TEKSTAS

परच्छन्दं न विदुषा पुष्यमाणो जनेन सः ।
अनभिप्रेतमापन्नः प्रत्याख्यातुमनीश्वरः ॥२५॥

*para-cchandam na viduṣā puṣyamāṇo janena saḥ
anabhipretam āpannaḥ pratyākhyātum anīśvaraḥ*

para-chandam – norėdamas kažko kito; *na* – ne; *viduṣā* – suprasdamas; *puṣyamāṇaḥ* – slaugomas; *janena* – žmonių; *saḥ* – jis; *anabhipretam* – nepageidautinose sąlygose; *āpannaḥ* – atsiduria; *pratyākhyātum* – atsisakyti; *anīśvaraḥ* – nepajėgus.

Ištumtas iš motinos iščių, jis pakliūva į tėvų rankas, kurie negali suprasti, ko jam reikia, bet jie – vieninteliai, kurie gali juo pasirūpinti. Jam duoda ma tai, ko jis nenori, tačiau kūdikis, būdamas visiškai bejėgis, negali atsisakyti.

Komentaras: Kol kūdikis tūno motinos iščiose, jo mityba pasirūpina pati gamta. Atmosfera iščiose yra ne iš maloniųjų, tačiau mitybos atžvilgiu gamtos dėsniai aprūpina jį viskuo, kas būtina. Ištumtas iš motinos iščių, kūdikis atsiduria visiškai priešingose sąlygose. Jis nori valgyti viena, o jam duodama visai kas kita, nes niekas nesupranta, ko jis nori, o pats jis bejėgis atsisakyti to, kas jam duodama. Kartais kūdikis verkia prašydamas motinos pieno, o auklė, nutarusi, kad jam skauda pilvuką, duoda jam karčius vaistus. Kūdikis nenori jų gerti, bet jis neturi galimybės pasipriešinti. Taigi, ištumtas iš motinos iščių, jis atsiduria labai nepavydėtinoje padėtyje, ir jo kančios toli gražu nesibaigia.

26 TEKSTAS

शायितोऽसुचिपर्यङ्के जन्तुः स्वेदजदूषिते ।
नेशः कण्डूयनेऽङ्गानामासनोत्थानचेष्टने ॥२६॥

*śāyito 'suci-paryanke jantuḥ sveda-ja-dūṣite
neśaḥ kaṇḍūyane 'ṅgānām āsanotthāna-ceṣṭane*

śāyitaḥ – gulėdamas; *asuci-paryanke* – purviname patale; *jantuḥ* – kūdikis; *sveda-ja* – gyvųjų būtybių, gimusių iš prakaito; *dūṣite* – nusėtame; *na īśaḥ* –

negalėdamas; *kaṇḍūyane* – pasikasyti; *aṅgānām* – savo galūnių; *āsana* – sėdėti; *utthāna* – stovėti; *ceṣṭane* – arba judėti.

Gulėdamas purvинуose, drėgnuose nuo prakaito ir mikrobu nusėtuose vystyklusose, nelaimingas kūdikis negali netgi pasikasyti, palengvindamas niežulį, jau nekalbant apie valgymą, atsisėdimą, atsistojimą ar vietos pakeitimą.

Komentaras: Reikia pažymėti ir tai, kad vaikas gimdamas ir kentėdamas dideles kančias, klykia. Gimimu kančios nesibaigia. Kūdikis nepaliaudamas verkia, nes jį kandžioja mikrobai, knibždantys šlapimo ir išmatų suterštuose vystyklusose. Jis bejėgis ką nors padaryti, kad bent kiek pagerintų savo padėtį.

27 TEKSTAS

तुदन्त्यामत्वचं दंशा मशका मत्कुणादयः ।
रुदन्तं विगतज्ञानं कृमयः कृमिकं यथा ॥२७॥

*tudanti āma-tvacam daṁśā maśakā matkuṇādayaḥ
rudantaṁ vigata-jñānaṁ kṛmayāḥ kṛmikam yathā*

tudanti – jie kramto; *āma-tvacam* – gležną kūdikio odą; *daṁśāḥ* – uodai; *maśakāḥ* – mašalai; *matkuṇa* – blakės; *ādayaḥ* – bei kiti vabzdžiai; *rudantaṁ* – verkiantis; *vigata* – praradęs; *jñānam* – išmintį; *kṛmayāḥ* – kirminas; *kṛmikam* – kirminai; *yathā* – panašiai kaip.

Gležną bejėgio kūdikio kūną puola mašalai, uodai, blakės bei kiti vabzdžiai, lygiai kaip maži kirminai kandžioja didesni. Praradęs išmintį, kūdikis graudžiai verkia.

Komentaras: Žodžiai *vigata-jñānam* reiškia, kad atsidūręs *māyos* glėbyje, kūdikis praranda dvasinę išmintį, kurią turėjo motinos iščiose. Kančios, kurias jis patiria išstumtas iš motinos iščių, ir *māyos* aplinka neleidžia jam atsiminti, kaip jis troško išsivaduoti tūnodamas motinos iščiose. Šventraščiuose sakoma, kad netgi tas, kuris įgijo iškilnios dvasinės išminties, atsidūręs nepalankioje aplinkoje, lengvai gali jos netekti. Ne tik kūdikiui, bet ir mums, suaugusiems, reikia rūpestingai saugoti įgytą Kṛšnos sąmonę ir vengti nepalankios aplinkos, kuri skatina mus užmiršti apie savo pirmąją pareigą.

28 TEKSTAS

इत्येवं शैशवं भुक्त्वा दुःखं पौगण्डमेव च ।

अलब्धाभीप्सितोऽज्ञानादिद्धमन्युः शुचार्पितः ॥२८॥

*ity evaṁ śaiśavaṁ bhuktvā duḥkhaṁ paugaṇḍam eva ca
alabdhābhīpsito 'jñānād iddha-manyuḥ śucārpitaḥ*

iti evam – tokiu būdu; *śaiśavam* – vaikystė; *bhuktvā* – prabėga; *duḥkham* – kančias; *paugaṇḍam* – paauglystė; *eva* – netgi; *ca* – ir; *alabdhā* – neišsipildė; *abhīpsitaḥ* – tas, kurio troškimai; *ajñānāt* – dėl neišmanymo; *iddha* – sužadintas; *manyuḥ* – jo pyktis; *śucā* – nevilties; *arpitaḥ* – apimtas.

Kupina kančių prabėga jo vaikystė. Jis tampa paaugliu, bet ir čia kančios nesibaigia. Jo širdį drąsko įvairūs troškimai, kuriems dažnai nelemta išsipildyti, ir dėl savo neišmanymo jis pasiduoda pykčio ar nevilties antplūdžiams.

Komentaras: Gyvenimo periodas iki penkių metų vadinamas vaikyste. Nuo penkių metų amžiaus prasideda kitas periodas – *paugaṇḍa*, ir jis trunka iki penkiolikos metų. Nuo šešiolikos prasideda jaunystė. Ankstesniuose posmuose buvo apibūdintos vaikystės kančios. Bet ir išaugus iš vaikystės, kančios neišnyksta: jis turi eiti į mokyklą, kurios visa širdimi nekenčia. Jis nori žaisti, bet jį verčia eiti į mokyklą, mokytis, ruoštis egzaminams. Jis kankinasi ir dėl to, kad ne visada gauna tokių žaislų, kokių nori, dėl to jis smarkiai nusimena ir kenčia. Kitaip sakant, ir išaugus iš vaikystės, tapus paaugliu, o vėliau jaunuoliu, kančios nė kiek nesumažėja, žmogus yra ne ką laimingesnis negu buvo vaikystėje. Vaikų norams ir kaprizams nėra ribų, ir jei jie negauna to, ko trokšta, duoda valią pykčiui, kuris tampa naujų kančių priežastimi.

29 TEKSTAS

सह देहेन मानेन वर्धमानेन मन्युना ।

करोति विग्रहं कामी कामिष्वन्ताय चात्मनः ॥२९॥

*saha dehena mānena vardhamānena manyunā
karoti vīgrahaṁ kāmī kāmīṣv antāya cātmanaḥ*

saha – kartu su; *dehena* – jo kūnu; *mānena* – puikybės jausmas; *vardhamānena* – auga; *manyunā* – skatinamas pykčio; *karoti* – pradeda jausti; *vīgraham* – priešiškumą; *kāmī* – žmogus, užvaldytas geismo; *kāmīṣu* –

žmonės, kurie taip pat užvaldyti geismo; *antāya* – pasmerkia pražūčiai; *ca* – ir; *ātmanah* – savo sielą.

Lygiagrečiai su kūnu auga ir žmogaus puikybė. Kurstydamas savo puikybę ir pyktį, kurie pražudo sielą, žmogus neranda santarvės su jį supančiais žmonėmis, kurie, kaip ir jis, yra užvaldyti geismo.

Komentaras: Trečiame „Bhagavad-gīto“ skyriuje (3.36) Arjuna klausia Kṛṣṇos, kas sukelia geismą. Šventraščiuose sakoma, kad gyvoji esybė yra amžina ir kokybės prasme tapati Aukščiausiajam Viešpačiui. Kokia priežastis priverčia ją tapti materijos auka ir veikiamai materialios energijos nusidėti? Viešpats Kṛṣṇa atsako Arjunai, kad geismas yra gyvosios esybės nuopuolio į materialią būtį priežastis. Nevaldomas geismas virsta pykčiu. Ir geismas, ir pyktis yra aistros *guṇos* pasekmė. Aistros *guṇa* pagimdo geismą, o geismas, kai jis nepatenkinamas, virsta pykčiu, kuris yra neišmanymo *guṇos* ypatybė. Neišmanymas, suraizgantis sielą, ir yra jos degradacijos ir nuopuolio į žemiausias pragariškas gyvenimo sąlygas priežastis.

Norint išsivaduoti iš pragariško gyvenimo sąlygų ir pakilti į aukščiausią dvasinės būties lygmenį, šį geismą reikia transformuoti į meilę Kṛṣṇai. Śrīla Narottama dāsa Ṭhākura, didis *vaiṣṇavų sampradāyos ācārya*, sakė: *kāma kṛṣṇa-karmārpaṇe* – geismas gimdo nesibaigiančius troškimus, susijusius su juslių tenkinimu, tačiau jį išgryninus, transformavus, tas pats geismas *sukels norą tarnauti Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, norą patenkinti Viešpatį*. Pyktį taip pat galima panaudoti Viešpaties tarnystei, nukreipiant jį prieš ateistus bei priešiškaį nusiteikusius Viešpaties atžvilgiu žmones. Geismas ir pyktis yra puolimo priežastys, bet šios ypatybės gali padėti mums išsiugdyti Kṛṣṇos sąmonę bei atgauti tyrą dvasinės būties būvį. Todėl Śrīla Rūpa Gosvāmī sako, kad materialus pasaulis yra kupinas juslių tenkinimo objektų, kuriais mes naudojames gyvybei palaikyti, tačiau mes turime ne prisirišti prie jų, o panaudoti tam, kad patenkintume Kṛṣṇos jausmus. Tokia ir yra tikroji atsižadėjimo esmė.

30 TEKSTAS

भूतैः पञ्चभिरारब्धे देहे देहबुधोऽसकृत् ।
अहं ममेत्यसद्ग्राहः करोति कुमतिर्मतिम् ॥३०॥

*bhūtaiḥ pañcabhir ārabdhe dehe dehy abudho 'sakṛt
aham mamety asad-grāhaḥ karoti kumatir matim*

bhūtaiḥ – iš materialių pradmenų; *pañcabhiḥ* – penkių; *ārabdhe* – sudaryta; *dehe* – kūne; *dehī* – gyvoji esybė; *abudhaḥ* – būdama neišmanyme; *asakṛt* – nuolatos; *aham* – aš; *mama* – mano; *iti* – tokiu būdu; *asat* – laikinus dalykus; *grāhaḥ* – priimdama; *karoti* – ji daro; *ku-matiḥ* – būdama neišmanyme; *matim* – laiko.

Neišmanymo veikiama gyvoji esybė laiko materialų kūną, sudarytą iš penkių pradmenų, savo tikroju „aš“. Ši klaidinga samprata verčia gyvąją esybę laikinus dalykus laikyti savo nuosavybe ir vis giliau panardina ją į neišmanymo tamsybes.

Komentaras: Šis posmas paaiškina, kaip gyvąją esybę vis labiau įtraukia neišmanymo liūnas. Viskas prasideda nuo to, kad ji tapatina save su materialiu kūnu, sudarytu iš penkių elementų. Jei „aš esu kūnas“, tai, natūralu, viskas, kas su juo susiję, yra mano nuosavybė. Tokiu būdu ji vis labiau grimzta į neišmanymo liūną. Gyvoji esybė yra amžina, bet kadangi laikinus daiktus ji ima laikyti amžiniais ir vadovaujasi klaidinga samprata, kas yra gerai ir kas yra blogai, ji vis labiau grimzta į neišmanymą ir pasmerkia save materialioms kančioms.

31 TEKSTAS

तदर्थं कुरुते कर्म यद्बद्धो याति संसृतिम् ।
योऽनुयाति ददत्क्लेशमविद्याकर्मबन्धनः ॥३१॥

tad-arthaṁ kurute karma yad-baddho yāti saṁsṛtim
yo 'nuyāti dadat kleśam avidyā-karma-bandhanaḥ

tad-arthaṁ – vardan savo kūno; *kurute* – jis atlieka; *karma* – veiklą; *yad-baddhaḥ* – kurios surakinta; *yāti* – jis pakliūna; *saṁsṛtim* – į gimimų ir mirčių ratą; *yaḥ* – kūnas, kuris; *anuyāti* – seka; *dadat* – sukeldamas; *kleśam* – skausmus; *avidyā* – iš neišmanymo; *karma* – karminės veiklos; *bandhanaḥ* – nelaisvės priežastis.

Vardan laikino kūno, kuris yra nepaliojiamų neramumų šaltinis ir pastoviai lydi žmogų, surakintą neišmanymo ir karminės veiklos grandinių, žmogus atlieka poelgius, kurie večia jį vėl gimti ir mirti materialiaame pasaulyje.

Komentaras: „Bhagavad-gītoje“ pasakyta, kad žmogus turi dirbti siekdamas patenkinti Yajñą, Višņū, nes bet kuri veikla, neskirta Aukščiausiam

Dievo Asmeniui patenkinti, yra nelaisvės materialiam pasaulyje priežastis. Sąlygotame būvyje gyvoji esybė tapatina save su kūnu ir užmiršta apie savo amžinus santykius su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu. Visi jos veiksmai grindžiami kūno interesais. Kūną ji laiko tikroju „aš“, šalutinius kūno veiklos produktus – savo giminaičiais, o žemę, kurioje gimė, – šventa. Vado-vaudamasi šia klaidinga samprata, gyvoji esybė atlieka poelgius, kurie yra jos gimimų įvairiomis gyvybės rūšimis bei mirčių priežastis.

Vadinamieji šiuolaikinės civilizacijos lyderiai, t.y. žmonės, laikantys savo rankose valdžią, vis labiau paklaidina žmones, skiepydami jiems materialistinę būties sampratą, ir galų gale tiek patiems lyderiams, tiek jų pasekėjams tenka ne vieną gyvenimą gyventi pragariškose būties sąlygose. „Śrīmad-Bhāgavatam“ sakoma, kad *andhā yathāndhair upanīyamānāḥ* – kai neregys rodo kelią kitiems neregiam, galų gale jie visi nusirita į duobę. Tai vyksta mums prieš akis. Pasaulyje yra daugybė lyderių, kurie vadovauja neišmany-me paskendusiams žmonėms, bet patys lyderiai seka kūniška būties samprata, todėl visuomenėje nėra taikos ir ramybės. Vadinamieji *yogai*, kurie praktikuoja įvairius fizinius pratimus, yra tokie patys neišmanėliai, kaip ir visuomenės lyderiai, nes *haṭha-yoga* visų pirma yra skirta tiems, kurie negali atsiplėšti nuo kūniškos būties sampratos. Išvada ta, kad kol žmogus neišsivaduos iš kūniškos būties sampratos, jis bus priverstas nuolat gimti ir mirti.

32 TEKSTAS

यद्यसद्भिः पथि पुनः शिश्रोदरकृतोद्यमैः ।

आस्थितो रमते जन्तुस्तमो विशति पूर्ववत् ॥३२॥

*yady asadbhiḥ pathi punaḥ śiśnodara-kṛtodyamaiḥ
āsthito ramate jantus tamo viśati pūrvavat*

yadi – jeigu; *asadbhiḥ* – su nedorėliais; *pathi* – keliu; *punaḥ* – vėl; *śiśna* – dėl genitalijų; *udara* – dėl skrandžio; *kṛta* – atlikta; *udyamaiḥ* – siekdamas; *āsthitaḥ* – bendraudamas; *ramate* – mėgaujasi; *jantuḥ* – gyvoji esybė; *tamaḥ* – tamsoje; *viśati* – atsiduria; *pūrvavāt* – kaip ir anksčiau.

Todėl jei žmogus vėl pasuka nedoru keliu, paveiktas tų, kurie aistringai geisdami juslinių malonumų ieško meilės nuotykių ar pataikauja liežuviui, jis vėl atsiduria pragare.

Komentaras: Ankstesniuose posmuose buvo kalbama apie tai, kad sąlygota siela patenka į Andha-tāmisros ar Tāmisros pragarą, ir atlikusi ten bausmę

igyja pragariškos gyvybės rūšies kūną, t.y. gimsta šunimi ar kiaule. Po kelių tokių gyvenimų ji vėl gauna žmogaus kūną. Kapiladeva papasakojo ir apie tai, kaip žmogus gimsta. Žmogaus kūnas ima formotis motinos išsiose, kur jo kančios prasideda ir nesibaigia jam išvydus dienos šviesą. Jei patyrusi šitiek kančių ir vėl gavusi galimybę gimti žmogaus kūne, gyvoji esybė iššvaisto savo brangų laiką bendraudama su žmonėmis, kuriems terūpi seksas ir skanus maistas, ji vėl degraduoja ir patenka į tą patį Andhātāmisros arba Tāmisros pragarą.

Daugumos žmonių poreikiai gyvenime – patenkinti liežuvių ir genitalijas. Tokia materialaus gyvenimo esmė – valgyti, gerti ir linksintis, nesusimąstant apie dvasinę savojo „aš“ prigimtį ir dvasinio pažinimo kelią. Kadangi liežuvio, skrandžio ir lytinių organų poreikiai materialistams yra pirmaeilės svarbos dalykas, žmogus, siekiantis dvasinio tobulumo, turi vengti jų draugijos. Bendravimas su materialistiškais žmonėmis tolygus savižudybei. Todėl ir sakoma, kad išmintingas žmogus vengia pražūtingos draugijos ir stengiasi kuo daugiau bendrauti su šventom asmenybėm. Bendraujant su dvasiškai pažengusiais žmonėmis, abejonės dėl dvasinio gyvenimo tikslo išnyksta ir žmogus sparčiai žengia pirmyn dvasinės savižinos keliu. Neretai galima sutikti žmonių, kurie fanatiškai laikosi įsikibę tam tikro tikėjimo dogmų. Sekdami savo religijos priesakais, induistai, musulmonai ir krikščionys eina į šventyklas, mečetes, bažnyčias, bet jie negali atsižadėti bendravimo su žmonėmis, kurių interesai susiveda į viena – seksą ir gomurio patenkinimą. Posme aiškiai pasakyta, kad tas, kuris nors ir laiko save religingu žmogumi, tačiau bendrauja su tokiais materialistais, neišvengiamai degraduoja ir keliauja į tamsiausias pragaro sritis.

33 TEKSTAS

सत्यं शौचं दया मौनं बुद्धिः श्रीह्रीर्यशः क्षमा ।
शमो दमो भगश्चेति यत्सङ्गाद्याति सङ्ख्यम् ॥३३॥

*satyam śaucam dayā maunam buddhiḥ śrīr hrīr yaśaḥ kṣamā
śamo damo bhagaś ceti yat-saṅgād yāti saṅkṣyam*

satyam – teisingumą; *śaucam* – švara; *dayā* – gailestingumą; *maunam* – rimtumą; *buddhiḥ* – intelektą; *śrīḥ* – klestėjimą; *hrīḥ* – drovumą; *yaśaḥ* – garbę; *kṣamā* – atlaidumą; *śamaḥ* – gebėjimą valdyti protą; *damaḥ* – gebėjimą valdyti jusles; *bhagaḥ* – nuo jo nusisuka sėkmė; *ca* – ir; *iti* – taip; *yat-saṅgāt* – dėl bendravimo su kuriais; *yāti saṅkṣyam* – sunaikinami.

Jis praranda teisingumą, švarą, gailestingumą, rimtumą, dvasinį intelektą, drovumą, asketiškumą, šlovę, atlaidumą, gebėjimą valdyti protą ir jusles, nuo jo nusisuka sėkmė ir kitos kilnios ypatybės.

Komentaras: Žmonės, kurių širdys dega seksualiniu geismu, negali patirti Absoliučios Tiesos. Jie nešvarūs, jau nekalbant apie gailestingumą kitoms gyvosioms būtybėms. Jie nesugeba būti rimti ir jų nedomina aukščiausias gyvenimo tikslas. Aukščiausias gyvenimo tikslas yra Kṛṣṇa, arba Viṣṇu, bet žmonės, apakinti seksualinio geismo, nesupranta, kad tikrasis gėris jiems yra išsiugdyti Kṛṣṇos sąmonę. Jie neturi nė menkiausio supratimo apie padorumą, ir neva kovodami už „laisvą meilę“, glėbesčiuojasi gatvėse bei parkuose, visų akyse, kaip katės ir šunys. Šie nelaimingi padarai niekada nepamatys materialios gerovės. Jie elgiasi kaip katės ir šunys, todėl nusi-pelno kačių ir šunų padėties. Jie negali netgi pagerinti savo materialios padėties, o ką jau kalbėti apie tai, kad pelnytų gerą vardą. Neretai šie kvailiai dedasi neva jie praktikuoja vadinamąją *yogą*, bet jie nesugeba valdyti savo juslių ir proto, o būtent tai ir yra *yogos* praktikos tikslas. Jie niekada nematys gerovės. Trumpai sakant, nėra nelaimingesnių už juos.

34 TEKSTAS

तेष्वशान्तेषु मूढेषु खण्डितात्मस्वसाधुषु ।
सङ्गं न कुर्याच्छोच्येषु योषित्क्रीडामृगेषु च ॥३४॥

*teṣv aśānteṣu mūḍheṣu khaṇḍitātmasv asādhuṣu
saṅgam na kuryāc choceṣu yoṣit-krīḍā-mṛgeṣu ca*

teṣu – su tais; *aśānteṣu* – kietakakčiais; *mūḍheṣu* – kvailiais; *khaṇḍitā-ātmasu* – kurie nieko nežino apie savo prigimtį; *asādhuṣu* – nuodėmingo; *saṅgam* – bendravimo; *na* – ne; *kuryāt* – palaikyti; *śocyēṣu* – nusipelno gailėsčio; *yoṣit* – moterų; *krīḍā-mṛgeṣu* – dresiruoti šunys; *ca* – ir.

Pražūtingas yra bendravimas su kietakakčiais kvailiais, kurie nieko nežino apie savo dvasinę prigimtį, kurie yra panašūs į dresiruotus ir paklusnius moters valiai šunis.

Komentaras: Pirmiausia patarimas vengti tokių kvailių žmonių draugijos taikomas tiems, kurie praktikuoja *bhakti-yogą*, Kṛṣṇos sąmonę. Pažanga Kṛṣṇos sąmonės ugdymo kely reiškia tokių ypatybių kaip teisingumas,

švara, gailestingumas, rimumas, dvasinis intelektas, paprastumas, atlaidumas, gebėjimas valdyti protą ir jusles atsiskleidimą, ir šias ypatybes lydi materiali gerovė bei šlovė. Žmogus, tobulėjantis Kṛṣṇos sąmonės kely, laipsniškai įgyja šias ypatybes. Bet jei jis bendrauja su *sūdromis*, kvailiais, kurie yra tarsi dresiruoti šunys lakstantys paskui moters sijoną, jis negali dvasiškai tobulėti. Viešpats Caitanya sakė, kad tiems, kurie pasinėrė į pasiaukojimo tarnystės Viešpačiui procesą ir nori perplaukti neišmanymo vandenyną, nevalia bendrauti su moterimis bei žmonėmis, kurie gyvena materialiais malonumais. Tam, kas iš tiesų nori įgyti Kṛṣṇos sąmonę, toks bendravimas pragaištingesnis už savižudybę.

35 TEKSTAS

न तथास्य भवेन्मोहो बन्धश्चान्यप्रसङ्गतः ।
योषित्सङ्गाद्यथा पुंसो यथा तत्सङ्गिसङ्गतः ॥३५॥

na tathāsya bhaven moho bandhaś cānya-prasaṅgataḥ
yoṣit-saṅgād yathā puṁso yathā tat-saṅgi-saṅgataḥ

na – ne; *tathā* – tokiu būdu; *asya* – šis žmogus; *bhavaḥ* – gali atsirasti; *mohaḥ* – apakimas; *bandhaḥ* – priklausomybė; *ca* – ir; *anya-prasaṅgataḥ* – dėl prisirišimų prie bet kurio kito objekto; *yoṣit-saṅgāt* – aistra moteriai; *yathā* – kaip; *puṁsaḥ* – žmogaus; *yathā* – kaip; *tat-saṅgi* – su žmonėmis, kurie neabejingi moterims; *saṅgataḥ* – draugystės sumetimais.

Jokia kita aistra neapakina ir nepavergia žmogaus taip, kaip aistra moteriai ar draugystė su žmonėmis, kurie neabejingi moterų draugijai.

Komentaras: Aistra moterims taip užkrečia, kad ne tik bendravimas su pačiomis moterimis, bet ir su žmonėmis, kurie jaučia joms didelę trauką, įtraukia į materialios būties liūną. Gyvoji būtybė gyvena materialiam pasaulyje ir tampa sąlygota dėl daugelio priežasčių, tačiau svarbiausioji jų – bendravimas su moterimis. Apie tai kalba kiti posmai.

Kali-yugoje praktiškai neįmanoma išvengti bendravimo su moterimis. Vyrai susiduria su jomis kiekviename žingsnyje. Kiekvienoje parduotuvėje iškabinti reklaminiai plakatai, ir nė viename jų neapsieita be moters. Fiziologinis potraukis moteriai yra labai stiprus, todėl vyrai šiais laikais praktiškai nieko nenučiuokia apie dvasinį mokslą. Vedų civilizacijoje, kuri yra

pagrįsta dvasine išmintimi, bendravimas su moterimis buvo griežtai ribojamas. Keturių socialinių skyrių sistemoje pirmo, trečio ir ketvirto skyrių atstovams, t.y. *brahmacāriams*, *vānaprastoms* ir *sannyāsiams*, išvis draudžiama bendrauti su moterimis. Bendravimas su moterimis leistinas tik *gṛhastoms*, bet ir tai jis labai ribojamas. Kitaip sakant, aistra moterų draugijai yra svarbiausioji sąlygotos būties materialiam pasaulyje priežastis, todėl tas, kuris nori ištrūkti iš materialios būties nelaisvės, turi vengti moterų bendrijos.

36 TEKSTAS

प्रजापतिः स्वां दुहितरं दृष्ट्वा तद्रूपधर्षितः ।
रोहिद्भूतां सोऽन्वधावदृक्षरूपी हतत्रपः ॥३६॥

prajāpatiḥ svām duhitaram dṛṣṭvā tad-rūpa-dharṣitaḥ
rohid-bhūtām so ’nvadhāvad ṛkṣa-rūpī hata-trapaḥ

prajā-patiḥ – Viešpats Brahmā; *svām* – savo tikrą; *duhitaram* – dukrą; *dṛṣṭvā* – išvydęs; *tad-rūpa* – jos grožio; *dharṣitaḥ* – pakerėtas; *rohit-bhūtām* – ją, virtusią stirna; *saḥ* – jis; *anvadhāvat* – nusivijo; *ṛkṣa-rūpī* – pavirtęs elniu; *hata* – netekęs; *trapaḥ* – gėdos.

Išvydęs savo tikrą dukrą ir pakerėtas jos grožio, Brahmā užmiršo bet kokį padorumą, ir kai ji, virtusi stirna, puolė bėgti nuo jo, įgavęs elnio pavidalą leidosi jai iš paskos.

Komentaras: Viešpaties Brahmos, kurį užvaldė jo tikros dukros grožis, ir Viešpaties Šivos, užburto Mohinī *murti* žavesio, pavyzdžiai moko mus, kad netgi didieji pusdieviai, jau nekalbant apie paprastas sąlygotas sielas, gali tapti moters žavesio auka. Todėl vyrui patariama vengti artimai bendrauti net su tikra dukra, motina bei seserimi, nes juslės yra labai stiprios. Aistra apakina, ir vyras gali užmiršti, kad šalia esanti moteris – jo dukra, sesuo ar motina. Todėl protingiausia – išmokti valdyti jusles, praktikuojant *bhaktiyogą*, pasineriant į tarnystę Madana-mohanai. Viešpats Kṛṣṇa vadinamas Madana-mohana, tuo, kuris pavergė patį meilės dievą Kupidoną (geismą). Tik pasinėrus į tarnystę Madana-mohanai galima atsilaikyti prieš Madanos, Kupidono, puolimą. Vien savo pačių pastangomis pažaboti jusles nieko nelaimėsime.

37 TEKSTAS

तत्सृष्टसृष्टसृष्टेषु को न्वखण्डितधीः पुमान् ।
ऋषिं नारायणमृते योषिन्मय्येह मायया ॥३७॥

*tat-sr̥ṣṭa-sr̥ṣṭa-sr̥ṣṭeṣu ko nv akhaṇḍita-dhīḥ pumān
ṛṣim nārāyaṇam ṛte yoṣin-mayyeha māyayā*

tat – Brahmos; *sr̥ṣṭa-sr̥ṣṭa-sr̥ṣṭeṣu* – tarp sukurtų gyvųjų esybių; *kaḥ* – kam; *nu* – išties; *akhaṇḍita* – nenukrypsta; *dhīḥ* – jo intelektas; *pumān* – vyras; *ṛṣim* – išminčius; *nārāyaṇam* – Nārāyaṇa; *ṛte* – išskyrus; *yoṣit-mayyā* – moters pavidalu; *iha* – čia; *māyayā* – māyos.

Iš visų Brahmos sukurtų gyvųjų būtybių rūšių (t.y. žmonių, pusdievių ir gyvūnų) niekas, išskyrus vienintelį išminčių Nārāyaṇą, nėra pajėgus atsilaikyti prieš māyos kerus moters pavidalu.

Komentaras: Pirmoji gyvoji būtybė visatoje yra patsai Brahmā. Tai jis sukūrė pirmuosius išminčius – Maricį bei kitus, kurie, savo ruožtu, pagimdė Kaśyapą Munį bei kitus *prajāpačius*. Kaśyapa Munis bei Manu išleido į pasaulį pusdievius, žmones ir kitas gyvasias būtybes. Tačiau nė viena iš šių būtybių nėra pajėgi atsispirti prieš *māyos* moters pavidalu kerus. Visoms materialaus pasaulio gyvosioms būtybėms – pradedant Brahma ir baigiant pačiomis mažiausiomis skruzdėlėmis, – būdingas lytinis potraukis. Jis yra toji ašis, aplink kurią sukasi visas materialus pasaulis. Tai, kad Brahmą sugundė jo paties dukra, aiškiai parodo, kad nė viena gyvoji būtybė nėra pajėgi atsispirti prieš moters kerus. Moteris yra stebuklingas *māyos* kūrinys, kurio paskirtis – sukaustyti sąlygotą sielą iliuzijos grandinėmis.

38 TEKSTAS

बलं मे पश्य मायायाः स्त्रीमय्या जयिनो दिशाम् ।
या करोति पदाक्रान्तान् भ्रूविजृम्भेण केवलम् ॥३८॥

*balam me paśya māyāyāḥ strī-mayyā jayino diśāṃ
yā karoti padākṛāntān bhrūvi-jṛmbheṇa kevalam*

balam – galinga; *me* – Mano; *paśya* – pažvelk; *māyāyāḥ* – māyā; *strī-mayyāḥ* – moters pavidalu; *jayinaḥ* – karžygius, užkariautojus; *diśāṃ* – iš

visų pasaulio pusių; *yā* – kuri; *karoti* – priverčia; *pada-ākrāntān* – sekti jos pėdomis; *bhrūvi* – jos antakių; *jṛmbheṇa* – kilstelėjimu; *kevalam* – vienu.

Dabar tu matai, kokia galinga yra Mano mājā, įgijusi moters pavidalą. Ji vieninteliu antakių kilstelėjimu parklupdo priešais save didžiausius karžygius, pasaulio užkariautojus.

Komentaras: Istorija žino nemažai pavyzdžių, kaip garsieji karžygiai krito kleopatrų aukomis. Reikia gerai išanalizuoti moters kerų ir traukos, kuriai negali atsispirti vyras, prigimtį. Iš kur ji kyla? „Vedānta-sūtroje“ pasakyta, kad viskas kyla iš Aukščiausiojo Dievo Asmens: *janmādy asya yataḥ*. Tai reiškia, kad Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Aukščiausioji Būtybė, Brahmanas, Absoliuti Tiesa yra visos esaties šaltinis. Vadinasi, moters kerų galia ir vyro bejėgiškumas prieš juos taip pat turi rasti pradžią Aukščiausiame Dievo Asmenyje, dvasiniame pasaulyje, atsispindėti transcendentiniuose Viešpaties žaidimuose.

Viešpats yra Aukščiausiasis Asmuo, aukščiausias vyriško prado įsikūnijimas. Troškimas mylėti moterį, būdingas paprastam vyrui, taip pat gyvas ir Aukščiausiame Dievo Asmenyje. Viešpats taip pat nori būti pavergtas moters grožio. Savaiame kyla klausimas: jei Jis nori būti pavergtas, ar gali jį pavergti materialaus pasaulio moters grožis? Be abejonės, ne. Netgi materialaus pasaulio būtybės gali atsilaikyti prieš moters kerus, jei jos patyrė Aukščiausiojo Brahmano grožį. Tai įrodo Haridāsos Țhākuros gyvenimo pavyzdys. Sykį sutemoms nusileidus jį bandė sugundyti vylinga prostitutė, tačiau kadangi Haridāsa Țhākura buvo pasinėręs į pasiaukojimo tarnystę Viešpačiui ir pasiekęs transcendentinės meilės būseną, jis galėjo atsilaikyti prieš jos kerus. Maža to, jo paveikta, prostitutė pati tapo didžiu Viešpaties bhaktu. Taigi materialus grožis jokiū būdu negali pavergti Aukščiausiojo Viešpaties. Jei Jis nori pamilti moterį, Jis turi Pats ją sukurti Savo energijos pagalba. Ta moteris – Rādhārāṇī. Savo raštuose šeši Gosvāmiai paaiškino, kad Rādhārāṇī yra Aukščiausiojo Dievo Asmens malonumo energijos įsikūnijimas. Trokšdamas patirti transcendentinę palaimą, Aukščiausiasis Viešpats turėjo sukurti moterį iš Savo vidinės galios. Taigi, polinkis pasiduoti moters kerams yra natūralus, jis egzistuoja ir dvasiniame pasaulyje. Tačiau atsispindėdamas materialiam pasaulyje jis įgyja iškreiptą formą ir todėl sukelia pragaištingas pasekmes.

Jei užuot pasidavęs materialaus grožio pagundai, žmogus išsiugdys meilę Kṛṣṇai ir Rādhārāṇī, „Bhagavad-gītoje“ žodžiai *param dṛṣṭvā nivartate* taps tikrove. Sužavėtas transcendentinio Kṛṣṇos ir Rādhos grožio, žmogus taps abejingas materialaus pasaulio moters grožiui. Čia ir yra Rādhā-Kṛṣṇos

garbinimo esmė. Yāmunācārya, šitai patvirtindamas, sakė: „Nuo tada, kai man atsivėrė Rādhos ir Kṛṣṇos grožis, šmėkštelejus minčiai apie artumą su moterimi, pasibjaurėjimo išraiška iškreipia mano veidą ir aš nusispjauanu.“ Kai žmogui atsiveria Madana-mohanos, Kṛṣṇos ir Jo mylimosios grožis, jis tampa abejingas materialaus pasaulio moterų grožiui ir tokiu būdu išsivaduoja iš sąlygotos būties grandinių.

39 TEKSTAS

सङ्गं न कुर्यात्प्रमदासु जातु
योगस्य पारं परमारुरुक्षुः ।
मत्सेवया प्रतिलब्धात्मलाभो
वदन्ति या निरयद्वारमस्य ॥३९॥

*saṅgam na kuryāt pramadāsu jātu
yogasya pāram param ārurukṣuḥ
mat-sevayā pratilabdhātma-lābho
vadanti yā niraya-dvāram asya*

saṅgam – bendrauti; *na* – ne; *kuryāt* – turėtų; *pramadāsu* – su moterimis; *jātu* – visada; *yogasya* – yogos; *pāram* – tobulumą; *param* – aukščiausia; *ārurukṣuḥ* – tas, kuris trokšta pasiekti; *mat-sevayā* – tarnaudamas Man; *pratilabdha* – patirs; *ātma-lābhaḥ* – dvasinę prigimtį; *vadanti* – jie sako; *yāh* – tokia moteris; *niraya* – į pragarą; *dvāram* – vartai; *asya* – tobulėjančiam bhaktui.

Tam, kuris nori pasiekti yogos tobulumą ir kuris tarnaudamas Man patyrė savo dvasinę prigimtį, nevalia bendrauti su patrauklia moterimi, nes šventraščiai įspėja, kad darančiam pažangą bhaktui ji yra vartai į pragarą.

Komentaras: Yogos tobulumas yra tyra Kṛṣṇos sąmonė. Tai patvirtinama „Bhagavad-gītoje“: „Tobuliausias iš *yogų* yra tas, kuris nepaliaujamai su meilės jausmu galvoja apie Kṛṣṇą.“ Antrame pirmosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyriuje taip pat sakoma, kad atsidėjęs pasiaukojimo tarnystei Aukščiausiam Dievo Asmeniui, nuo širdies nuplaunamas materijos užterštumas ir žmogui atsiveria mokslas apie Dievą.

Posme pavartotas žodis *pratilabdha-tma-lābhaḥ*. *Ātmā* reiškia „siela“, o *lābha* – „įgijimas“. Sąlygotos gyvos būtybės palaidoja savo *ātmą* (sielą), o transcendentalistai, priešingai, ją atranda. Šventraščiuose pasakyta, kad

žmogus, kuris suvokė savo dvasinę prigimtį ir trokšta pasiekti aukščiausią yogos tobulumą, turi liautis bendraęs su merginomis. Tačiau šiais laikais kiekviename žingsnyje susiduriame su šarlatanais, kurie teigia, kad vyrai lytiniai organai tam ir duoti, kad jis galėtų džiaugtis moterimis, ir kad seksas netrukdo tapti *yogu*. Nė viena iš autoritetingų *yogos* sistemų neleidžia laisvai bendrauti su moterimis. Posme aiškiai pasakyta, kad toks bendravimas atveria vartus į pragarą. Vedų civilizacijoje bendravimas su moterimi griežtai ribojamas. Trims iš keturių socialinių skyrių (*brahmacāriams*, *vānaprastoms* ir *sannyāsiams*) kategoriškai užgintas bet koks kontaktas su moterimis. Intymūs santykiai leistini tik *gṛhastoms*, vedusiems vyrams, ir tai tik vaikų pradėjimo tikslu. Bet jei žmogų patenkina kupina kančių materialinė būtis, jis gali nesilaikyti jokių apribojimų ir laisvai bendrauti su moterimis.

40 TEKSTAS

योपयाति शनैर्माया योषिद्देवविनिर्मिता ।
तामीक्षेतात्मनो मृत्युं तृणैः कूपमिवावृतम् ॥४०॥

*yopayāti śanair māyā yoṣid deva-vinirmitā
tām iḥṣetātmano mṛtyum ṛṇaiḥ kūpam ivāvṛtam*

yā – ta, kuri; *upayāti* – artinasi; *śanaiḥ* – lėtai; *māyā* – *māyos* įsikūnijimas; *yoṣit* – moteris; *deva* – Viešpaties; *vinirmitā* – surkurta; *tām* – jos; *iḥṣeta* – reikia manyti; *ātmanaḥ* – sielos; *mṛtyum* – mirtimi; *ṛṇaiḥ* – žole; *kūpam* – šuliniui; *iva* – panašiai; *āvṛtam* – užžėlusiam.

Viešpaties surkurta moteris yra *māyos* įsikūnijimas, ir tas, kas bendrauja su šia *māya*, neatsisakydamas jos paslaugų, turi žinoti, kad žengia tiesiu keliu mirčiai į nasrus, kaip žmogus, kurio kely pasitaikė užžėlęs šuliny.

Komentaras: Kartais apleistas šuliny užželia žole, ir neatsargus keleivis, kuris apie šulinį nė neįtaria, prasmenga į jį, ir jo laukia tikrų tikriausia mirtis. Analogišku būdu, vyro bei moters bendravimas prasideda tuo, kad vyras leidžia jai pasitarnauti. Moterį Viešpats sukūrė būtent tam, kad ji tarnautų vyrui. Priimdamas jos tarnystę vyras pakliūva į spąstus. Kam nepakanka išminties suprasti, kad kontaktas su moterimi atveria jam vartus į pragarą, tam sunku nutraukti kontaktus su moterim. Tačiau tam, kuris siekia transcendentinės būties, rekomenduojama apriboti tokį bendravimą.

Dar prieš penkiasdešimt metų induistų visuomenėje kontaktas tarp priešingų lyčių buvo griežtai ribojamas. Žmona nematydavo vyro visą dieną, vyras ir žmona netgi gyveno atskirose patalpose. Galiniuose kambariuose gyveno žmona, o priešakinuose vyras. Moters tarnavimas vyrui teikia didžiulį malonumą, tačiau vyras turėtų būti labai atsargus, nes posmas sako, kad moteris – tiesiausi vartai į mirties glėbį, arba, kitaip sakant, užmaršti apie savo tikrąjį „aš“. Moteris yra rimta kliūtis savižinos kelyje.

41 TEKSTAS

यां मन्यते पतिं मोहान्मन्मायामृषभायतीम् ।
स्त्रीत्वं स्त्रीसङ्गतः प्राप्तो वित्तापत्यगृहप्रदम् ॥११॥

*yām manyate patim mohān man-māyām ṛṣabhāyatīm
strītvam strī-saṅgataḥ prāpto vittāpatya-grha-pradam*

yām – kuri; *manyate* – jinai mano esant; *patim* – savo vyrų; *mohāt* – būdama iliuzijoje; *mat-māyām* – Mano *māyā*; *ṛṣabha* – vyro pavidalu; *āyatīm* – atei-dama; *strītvam* – gyvendama moters kūne; *strī-saṅgataḥ* – vien iš prisirišimo moteriai; *prāptaḥ* – pasiekusi; *vitta* – turtus; *apatya* – palikuonis; *grha* – namus; *pradam* – dovanojančiu.

Gyvoji esybė, kuri gavo moters kūną dėl aistringų prisirišimo prie moters praeitą gyvenimą, apimta iliuzijos naiviai žvelgia į mąyą priešingos lyties, savo vyro, pavidalu, tikėdamasi, kad jis sukraus turtus, dovanos palikuonių, pastatys jai namą, apipils visomis materialiomis gėrybėmis.

Komentaras: Iš posmo paaiškėja, kad gyvoji esybė, turinti moters kūną, praeitą gyvenimą greičiausiai buvo vyras, kuris dėl prisirišimo prie žmonos kitą gyvenimą gavo moters kūną. Tai patvirtina ir „Bhagavad-gītā“ – mintys mirties akimirka apsprendžia būsimą kūną. Vyras, pernelyg prisirišęs prie žmonos, mirties akimirka greičiausiai galvos apie ją, todėl kitą gyvenimą gaus moters kūną. Analogiškai, jei moteris mirdama galvoja apie savo vyrą, kitą gyvenimą ji gauna vyro kūną. Todėl Indijos šventraščiai taip sureikšmina moters skaistumą ir ištikimybę vyrui. Moters prisirišimas prie savo vyro jai gali būti palankus – kitą gyvenimą ji gali gauti vyro kūną, tačiau vyro prisirišimas prie moters sąlygoja jo nuopuolį – jis gauna moters kūną. Mes turime suprasti, kad, kaip sakoma „Bhagavad-gītoje“, subtilusis ir grubusis kūnai tėra sielos apvalkalas, jie yra tarsi gyvosios esybės marškiniai

ir paltas. Kūnas, moters ar vyro, tėra skirtingas sielos drabužis. Savo prigimtimi siela yra Aukščiausiojo Viešpaties paribio energija. Visos gyvosios esybės, kaip Viešpaties enegijos kategorija, turi moterišką pradą, kitaip sakant, jos yra džiaugsmo objektas. Siela, gavusi vyro kūną, turi daugiau šansų ištrūkti iš materialaus pasaulio nelaisvės negu siela gavusi moters kūną. Šiuo posmu norima pasakyti, kad gyvoji esybė, gavusi vyro kūną, turi panaudoti jį dvasinei praktikai, o ne tam, kad prisirištų prie moters, susipainiotų materialių malonumų tinkluose ir kitą gyvenimą gimtų moterim. Moteriai paprastai terūpi materiali gerovė, gerai įrengtas namas, drabužiai ir papuošalai. Kai vyras apūpina ją jos išsvajotais daiktais, ji yra patenkinta. Moters ir vyro santykiai labai sudėtingi, bet esmė ta, kad vyras, kuris nori pasiekti transcendentinį lygmenį ir patirti savo dvasinę prigimtį, turi būti labai atsargus su moterimi. Įgijus Kṛṣṇos sąmonę šie apribojimai yra švelnesni, nes jeigu vyras ir žmona prisiriša ne vienas prie kito, o prie Kṛṣṇos, tai abu, tiek vienas, tiek kitas, turi lygias galimybes ištrūkti iš materijos kalėjimo ir grįžti į Kṛṣṇos buveinę. „Bhagavad-gītoje“ taip pat pasakyta, kad kiekvienas, kuris atsideda Kṛṣṇos sąmonės praktikai, net jei jis yra gavęs gyvūno, moters ar žemesnių sluoksnių (*vaišyos* ar *śūdros*) kūną, grįš namo, atgal pas Dievą, į Kṛṣṇos buveinę. Vyras neturi prisirišti prie moters, kaip ir moteris prie vyro. Tiek vyras, tiek moteris turi išsiugdyti potraukį tarnauti Viešpačiui, ir tai leis jiems abiemis ištrūkti iš materialaus pasaulio nelaisvės.

42 TEKSTAS

तामात्मनो विज्ञानीयात्पत्यपत्यगृहात्मकम् ।
दैवोपसादितं मृत्युं मृगयोर्गयनं यथा ॥४२॥

*tām ātmano vijānīyāt paty-apatya-grhātmakam
daivopasāditaṁ mṛtyuṁ mṛgayor gāyanam yathā*

tām – Viešpaties *māyā*; *ātmanah* – sau; *vijānīyāt* – ji turi žinoti; *pati* – vyras; *apatya* – vaikai; *grha* – namai; *ātmakam* – sudaryta iš; *daiva* – Viešpaties nurodymu; *upasāditaṁ* – artinanti; *mṛtyum* – mirtį; *mṛgayoḥ* – medžiotojo; *gāyanam* – dainos; *yathā* – kaip.

Moteriai dera laikyti savo vyrą, namus ir vaikus spąstais, kuriuos jai paspendžia išorinė Viešpaties energija, slepianti savyje mirtį. Jie tarsi švelni medžiotojo daina, viliojanti elnią į mirties glėbį.

Komentaras: Šiuose posmuose Viešpats Kapila sako, kad ne tik moteris vyrui atveria vartus į pragarą, bet ir vyras – moteriai. Viską nulemia prisirišimas. Vyrą traukia moters polinkis tarnauti, jos grožis ir kiti privalumai, o moterį traukia vyro ambicija aprūpinti ją jaukais namais, papuošalais, puošniais drabužiais ir vaikais. Viskas priklauso nuo potraukio vienas kitam. Kol jų prisirišimą vienas prie kito stimuliuoja troškimas patenkinti jusles, moteris kelia rimtą pavojų vyrui, o vyras – moteriai. Bet jei savo prisirišimą jie nukreips į Kṛṣṇą ir išsiugdys Kṛṣṇos sąmonę, jų bendras gyvenimas abiems išeis į naudą. Todėl Śrīla Rūpa Gosvāmī „Bhakti-rasāmṛta-sindhu“ (1.2.255) pataria:

*anāsaktasya viṣayān yathārham upayuñjataḥ
nirbandhaḥ kṛṣṇa-sambandhe yuktaṁ vairāgyam ucyate*

Vyras ir moteris, kurie įsisąmonino Kṛṣṇą, turi gyventi drauge kaip vyras ir žmona tik tam, kad vykdytų savo pareigas Kṛṣṇos tarnystėje. Jei vaikai, žmona ir vyras – visi šeimos nariai tarnaus Kṛṣṇai, jie visi išsivaduos iš kūniškų, materialių prisirišimų. Kadangi jų santykiuose juos jungianti grandis yra Kṛṣṇa, jų sąmonė išlieka tyra, ir jiems niekada negresia pavojus pulti į materialų lygmenį.

43 TEKSTAS

देहेन जीवभूतेन लोकाल्लोकमनुव्रजन् ।
भुञ्जान एव कर्माणि करोत्यविरतं पुमान् ॥४३॥

*dehena jīva-bhūtena lokāl lokam anuvrajan
bhuñjāna eva karmāṇi karoty avirataṁ pumān*

dehena – dėl kūno; *jīva-bhūtena* – kurią gauna gyvoji esybė; *lokāt* – iš vienos planetos; *lokam* – į kitą planetą; *anuvrajan* – pereidama; *bhuñjānaḥ* – mėgaudamasi; *eva* – taip; *karmāṇi* – karmine veikla; *karoti* – ji užsiima; *avirataṁ* – nepaliaujamai; *pumān* – gyvoji esybė.

Igytas kūnas verčia materialistišką gyvąją esybę keliauti iš planetos į planetą, patiriant karmos pasekmes. Taip gyvoji esybė susipainioja karminės veiklos tinkluose ir gyvenimas iš gyvenimo yra priversta išgyventi jos pasekmes.

Komentaras: Kol gyvoji esybė yra materialaus kūno narve, ji vadinama *jīva-bhūta*, o išsivadavusi iš materialaus kūno ji tampa *brahma-bhūta*. Vieną

po kito mainydama kūnus, gyvoji esybė gimsta tarp įvairių gyvybės rūšių, įvairiose planetose. Viešpats Caitanya sakė, kad gyvosios esybės, susipainiojusios karminės veiklos tinkluose, klajoja po visą visatą, ir jei laimingo atsitiktinumo dėka ar nusipelnusios tokios sėkmės dorybingais darbais Kṛṣṇos malone jos susitinka *bone fide* dvasinį mokytoją, gauna pasiaukojimo tarnystės sėklą. Jei tą sėklą jos pasėja savo širdy ir laisto ją klausymosi ir šventojo vardo kartojimo praktikos forma, sėkla sudygs ir išauga į didelį medį, kuris pražysta ir sunokina vaisius dar gyvajai esybei būnant šiame materialiaame pasaulyje. Šis lygmuo vadinamas *brahma-bhūta*. Gyvoji esybė, kuri tapatina save su kūnu, vadinama materialistiška, o ta, kuri išsivaduoja iš kūniškų koncepcijų ir atsideda pasiaukojimo tarnystei, išisąmoninusi Kṛṣṇą, – išsivadavusia siela. Tačiau, kol gyvoji esybė nesusitinka su *bone fide* dvasiniu mokytoju, jai nėra šansų ištrūkti iš gimimų ir mirčių rato, jai ir toliau teks klajoti po materialų pasaulį keičiant kūnus ir planetas.

44 TEKSTAS

जीवो ह्यस्यानुगो देहो भूतेन्द्रियमनोमयः ।
तन्निरोधोऽस्य मरणमाविर्भावस्तु सम्भवः ॥४४॥

*jīvo hy asyānugo deho bhūtendriya-mano-mayaḥ
tan-nirodho 'sya maraṇam āvirbhāvas tu sambhavaḥ*

jīvaḥ – gyvoji esybė; *hi* – iš tikrųjų; *asya* – jos; *anugaḥ* – tinkamas; *dehaḥ* – kūnas; *bhūta* – grubių materialių pradų; *indriya* – juslių; *manaḥ* – proto; *mayāḥ* – sudarytas iš; *tat* – kūno; *nirodhaḥ* – sunaikinimas; *asya* – gyvosios esybės; *marāṇam* – mirtis; *āvirbhāvaḥ* – pasireiškimas; *tu* – bet; *sambhavaḥ* – gimimas.

Karminė gyvosios esybės veikla nulemia kokį kūną su jam tinkančiais materialiais protu ir juslėmis ji gaus. Kai gyvoji esybė baigia išgyventi atitinkamo etapo veiklos pasekmes (karmą), ta pabaiga vadinasi mirtimi, o kai ji pradeda patirti naujo savo veiklos etapo pasekmes, ta pradžia vadinama gimimu.

Komentaras: Gyvoji esybė nuo neatmenamų laikų keisdama kūnus klajoja po visatą, iš planetos į planetą, ir toms klajonėms nėra galo. Jos klajonės aprašomos „Bhagavad-gītoje“. *Bhrāmayan sarva-bhūtāni yantrārūḍhāni māyayā: māyos* pakerėtos gyvosios esybės klajoja po pasaulį kūno vežime,

kurį joms parūpina materialinė energija. Materialistiška egzistencija – vienišas veiksmų ir atoveikių grandinė, kurioje vienas mūsų gyvenimas tėra vienas kadras nesibaigiančioje kino juostoje. Kai žmogus gimsta, prasideda jo naujas veiklos etapas, o kai pasenęs jis miršta, eilinis jo veiksmų ir pasekmių ciklas užsibaigia.

Gyvenime matome, kad dėl skirtingos karmos vienas žmogus gimsta turtingoje, kitas – vargingoje šeimoje, nors abu gimsta toje pačioje vietoje, tuo pačiu metu, toje pačioje aplinkoje. Žmogus su doringų darbų kraičiu gauna galimybę gimti turtingoje ar doringoje šeimoje, o tas, kuris susikrovė nuodėmių kraičių, gimsta žemoje, vargingoje šeimoje. Pakeisti kūną, reiškia pakeisti veiklos lauką. Analogiškai, vaikui išaugus, tapus jaunuoliu, jo vaikiškus žaidimus pakeičia jauno žmogaus veikla.

Akivaizdu, kad gyvoji esybė gauna tokį kūną, koks geriausiai tinka tam tikrai veiklai, tai lemia jos karma. Šis procesas prasidėjo nuo neatmenamų laikų ir jam nėra galo. Todėl *vaiṣṇavai* poetai sako: *anādi karama-phale* – neįmanoma atsekti gyvosios esybės karmos pradžios, nes ji galėjo prasidėti dar praeitą Brahmos gyvenimo epochą. Apie tai paliudija Narados Munio gyvenimo pavyzdys. Vieną epochą jis buvo tarnaitės sūnus, o kitą tapo didis išminčius.

45–46 TEKSTAI

द्रव्योपलब्धिस्थानस्य द्रव्येक्षायोग्यता यदा ।
तत्पञ्चत्वमहंमानादुत्पत्तिर्द्रव्यदर्शनम् ॥४५॥

यथाक्ष्णोर्द्रव्यावयवदर्शनायोग्यता यदा ।
तदैव चक्षुषो द्रष्टृद्रष्टृत्वायोग्यतानयोः ॥४६॥

*dravyopalabdhi-sthānasya dravyekṣāyogyatā yadā
tat pañcatvam ahaṁ-mānād utpattir dravya-darśanam*

*yathākṣṇor dravyāvayava- darśanāyogyatā yadā
tadaiva cakṣuṣo draṣṭur draṣṭṛtvāyogyatānayoḥ*

dravya – objektų; *upalabdhi* – patyrimas; *sthānasya* – vieta; *dravya* – objektų; *ikṣā* – patirti; *ayogyatā* – nesugebantis; *yadā* – kai; *tat* – ši; *pañcatvam* – mirtis; *ahaṁ-mānāt* – iš klaidingo savojo „aš“ suvokimo; *utpattiḥ* – gimimas; *dravya* – fizinio kūno; *darśanam* – žiūrint; *yathā* – panašiai, kaip; *akṣṇoḥ* – akys; *dravya* – objektų; *avayava* – dalis; *darśana* – matyti; *ayogyatā* – nesugebėjimą; *yadā* – kai; *tadā* – tuomet; *eva* – tikrai; *cakṣuṣaḥ* – regos; *draṣṭuḥ* –

to, kas mato; *draṣṭṛtva* – regos organų; *ayogyatā* – nesugebėjimą; *anayoḥ* – jų abiejų.

Kai sutrikus regos nervui akys praranda gebėjimą skirti spalvas ir formas, regėjimas atrofuojasi, ir gyvoji esybė, kuri yra tiek akių, tiek regos savininkė, apanka. Analogiškai, kai fizinis kūnas, t.y. mechanizmas, per kurį gyvoji esybė kontaktuoja su pasauliu, praranda juslinio patyrimo galią, tai vadinama mirtimi. O akimirka, kai gyvoji esybė vėl pradeda tapatinti save su fiziniu kūnu, vadinama gimimu.

Komentaras: Kai žmogus sako „aš matau“, tai reiškia, kad jis naudojami akimis ir galbūt akiniais. Kitaip sakant, jis mato regos mechanizmo pagalba. Regos mechanizmui sutrikus, t.y. kai akis pažeidžia liga arba kai jos dėl kažkokios priežasties nustoja šunkcionuoti, žmogus kaip regėjimo subjektas taip pat liaujasi funkcionavęs. Analogiškai, kol siela yra materialiam kūne, ji veikia, tačiau materialiam kūnui susidėvėjus, gyvoji būtybė nutraukia karminę veiklą. Kai mechanizmas, kuriuo naudodamasi gyvoji būtybė atlieka veiklą, sugenda ir liaujasi funkcionavęs, ši stadija vadinama mirtimi. Kai gyvoji būtybė gauna naują įrankį veiklai atlikti, šis momentas vadinamas gimimu. Gimimo ir mirties procesai vyksta amžinai, nes gyvosios būtybės kūnas nuolat kinta. Paskutinis kūno pokytis vadinamas mirtimi, o persikėlimas į kitą kūną – gimimu. Štai ir visa gimimo bei mirties mįslės esmė. Iš tikrųjų gyvoji esybė niekada negimsta ir nemiršta, ji – nemirtinga. Tai patvirtinama „Bhagavad-gītoje“: *na hanyate hanyamāne śarīre* – gyvoji esybė nemiršta net ir po to, kai miršta ar yra sunaikinamas jos materialus kūnas.

47 TEKSTAS

तस्मान्न कार्यः सन्त्रासो न कार्पण्यं न सम्भ्रमः ।
बुद्ध्वा जीवगतिं धीरो मुक्तसङ्गश्चरेदिह ॥४७॥

*tasmān na kāryaḥ santrāso na kāraṇyam na sambhramaḥ
buddhvā jīva-gatiṁ dhīro mukta-saṅgaś cared iha*

tasmāt – mirties; *na* – ne; *kāryaḥ* – reikia laukti; *santrāsaḥ* – su baime; *na* – ne; *kāraṇyam* – šykštumas; *na* – ne; *sambhramaḥ* – siekiant materialaus tikslo; *buddhvā* – suvokęs; *jīva-gatiṁ* – tikrąją gyvosios esybės prigimtį; *dhīraḥ* – nenukrypstamai; *mukta-saṅgaḥ* – išsivadavęs nuo prisirišimų; *caret* – žmogus turi eiti; *iha* – per pasaulį.

Todėl nereikia bijoti mirties, nereikia ieškoti išsigelbėjimo teorijoje apie kūno ir sielos tapatybę ar jusliniuose džiaugsmuose, be atvangos tenkinant kūno poreikius. Žmogaus pareiga – suvokti savo tikrąją prigimtį ir nusimetus prisirišimų našta žengti gyvenimo keliu nenukrypstamai siekiant tikslo.

Komentaras: Išmintingas žmogus, suprantąs gyvenimo ir mirties filosofiją, negali abejingai klausytis apie pragariškas gyvenimo sąlygas motinos iščiose bei apie kančias, kurias gyvoji esybė patiria gimusi. Bet šias problemas reikia spręsti. Išmintingas žmogus turi suprasti, kad materialus kūnas yra amžinų kančių priežastis. Užuoat tuščiai sielvartavęs, jis turi stengtis rasti vaistų nuo šios ligos. Atsakymą į šį klausimą galima sužinoti bendraujant su išvaduotomis sielomis. Todėl pirmiausia reikia išsiaiškinti, kas yra išvaduota siela. Tokia asmenybė apibūdinta „Bhagavad-gītoje“, kur sakoma, kad tas, kuris išsilaisvino iš griežtų materialios gamtos dėsnių nelaisvės ir nuolat atlieka pasiaukojimo tarnystę Viešpačiui, pasiekė Brahmano lygį.

Materiali kūrinija neturi galių apriboti Aukščiausiojo Dievo Asmens. Netgi tokie impersonalistai kaip Śaṅkarācārya pripažįsta, kad Nārāyaṇa yra transcendentalus materialaus pasaulio atžvilgiu. Todėl kiekvienas, kas tarnauja Viešpačiui, išsiskleidusiam Nārāyaṇos, Rādhā-Kṛṣṇos, Sītā-Rāmos ar kitais pavidalais, yra išsivadavusi siela. „Bhāgavatam“ patvirtina, kad „išsivaduoti“ reiškia atgauti savo pirminę padėtį. Gyvoji esybė yra amžinas Aukščiausiojo Viešpaties tarnas, todėl jei žmogus rimtai ir nuoširdžiai atsideda transcendentinei meilės tarnystei Viešpačiui, jis tuojau tampa išvaduotas. Turime stengtis bendrauti su išvaduotom asmenybėm, tada pajėgim išspręsti visas gyvenimo problemas, taip pat ir gimimo bei mirties problemą.

Atlikdamas pasiaukojimo tarnystę tyroje Kṛṣṇos sąmonėje žmogus neturi elgtis kaip šykštuolis. Nėra jokie reikalo demonstratyviai rodyti savo atsižadėjimo pasauliui. Iš tikrųjų mes nieko neatsižadame. Karalius, palikęs prabangius rūmus ir išėjęs gyventi į mišką, faktiškai nieko neatsižada, nes rūmai priklauso Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, Jam taip pat priklauso ir miškas. Pakeisti gyvenimo vietą – dar nereikia atsižadėti. Iš esmės, nei rūmai, nei miškas nebuvo jo nuosavybė. Atsižadėti materialaus gyvenimo reiškia atsižadėti klaidingos „aš“, kaip materialios gamtos valdovo, sampratos. Tik tada, kai žmogus išsivaduoja iš klaidingų sampratų ir liaujasi laikęs save Dievu, jis iš tikrųjų atsižada pasaulio. Antraip atsižadėjimas yra beprasmis. Rūpa Gosvāmī sako, kad jei žmogus atsižada to, ką galėtų panaudoti tarnystei Viešpačiui, jo atsižadėjimas yra *phalgu-vairāgya*, dalinis, arba netikras. Viskas priklauso Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, todėl

viskas gali būti panaudota Jo tarnystei. Niekas neturi tarnauti mūsų juslių patenkinimui. Tokia yra tikro atsižadėjimo esmė. Žmogui nedera nepagrįstai skatinti kūno poreikių. Jis turi pasitenkinti tuo, ką gauna Kṛṣṇos malone, nedėdamas ypatingų pastangų. Visą savo laiką mes turime skirti pasiaukojimo tarnystei Kṛṣṇos sąmonėje. Tokiu būdu išspręsimė gimimo ir mirties problemą.

48 TEKSTAS

सम्यग्दर्शनया बुद्ध्या योगवैराग्ययुक्तया ।
मायाविरचिते लोके चरेन्न्यस्य कलेवरम् ॥४८॥

*samyag-darśanayā buddhyā yoga-vairāgya-yuktayā
māyā-viracite loka caren nyasya kalevaram*

samyak-darśanayā – išmokęs matyti tikrąją daiktų esmę; *buddhyā* – vadovaudamasis intelektu; *yoga* – užsiimdamas pasiaukojimo tarnystei; *vairāgya* – atsižadėjimu nuo materijos; *yuktayā* – sustiprėjęs; *māyā-viracite* – *māyos* sukurtame; *loke* – šiame pasaulyje; *caret* – žmogus turi eiti savais keliais; *nyasya* – perduodamas; *kalevaram* – kūną.

Išmokęs matyti tikrąją daiktų esmę, įkvėptas pasiaukojimo tarnystės Viešpačiui galios ir liovęsis žavėtis materialiu pasauliu, žmogus vadovaudamasis intelektu turi perduoti savo kūną šiam iliuziniam pasauliui. Taip jis gali tapti abejingu šiam materialiam pasauliui.

Komentaras: Neretai žmonės galvoja, kad bendravimas su bhaktais, pasiūnėrusiais į tarnystę Viešpačiui, sugadins jų ekonominius reikalus. Kad išsklaidytų šias abejones, Viešpats Kapila sako posme, kad bendravimas su išsivadavusiomis sielomis yra ne fizinis kontaktas su jomis, o filosofinis gyvenimo problemų suvokimas. Posmas sako: *samyag-darśanayā buddhyā* – žmogus turi išmokti matyti tikrąją daiktų esmę, jis turi atsižadėti pasaulio vadovaudamasis intelektu ir praktikuodamas *yogą*. Tokios atsižadėjimo būsenos pasiekama praktikuojant metodą, aprašytą antrame pirmosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyriuje.

Bhakto intelektas visada yra susietas su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu. Jis be prisirišimų stebi materialų pasaulį, nes aiškiai suvokia, kad materialus pasaulis yra iliuzinės Viešpaties energijos kūrinys. Laikydamas save

Aukščiausiosios Sielos dalele, jis atlieka pasiaukojimo tarnystę, todėl jo veiksmai nesupančioja karmos pasekmių pančiais. Todėl kai galų gale jis palieka materialų kūną, jo tyra siela, atsiskyrusi nuo materialios energijos, įžengia į Dievo karalystę.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti trisdešimt pirmąjį trečiosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Viešpats Kapila pasakoja apie gyvųjų esybių klajones“.

Karminės veiklos pančiai

1 TEKSTAS

कपिल उवाच

अथ यो गृहमेधीयान्धर्मनिवावसन् गृहे ।

काममर्थं च धर्मान् स्वान्दोग्धि भूयः पिपतिं तान् ॥१॥

kapila uvāca

atha yo gr̥ha-medhīyān dharmān evāvasan gr̥he

kāmam artham ca dharmān svān dogdhi bhūyaḥ pipati tān

kapilaḥ uvāca – Viešpats Kapila tarė; *atha* – dabar; *yaḥ* – žmogus, kuris; *gr̥ha-medhīyān* – šeimos žmogus; *dharmān* – pareigos; *eva* – žinoma; *āvasan* – gyvendamas; *gr̥he* – šeimoje; *kāmam* – tenkindamas jusles; *artham* – ekonominį klestėjimą; *ca* – ir; *dharmān* – religinius ritualus; *svān* – savo; *dogdhi* – mėgaujasi; *bhūyaḥ* – vėl ir vėl; *pipati* – atlieka; *tān* – juos.

Dievo Asmuo tarė: Šeimos žmogus atlieka religines apeigas trokšdamas materialių gėrybių. Tokiu būdu jis pasiekia ekonominio klestėjimo ir patenkina savo troškimą patirti juslinius malonumus. Šis ciklas nuolat kartojasi.

Komentaras: Šeimos žmonės skiriami į dvi kategorijas: *gr̥hamedhius* ir *gr̥hasthas*. *Gr̥hamedhi* siekia patenkinti savo jusles, o *gr̥hasthas* siekia savižinos. Šiame posme Viešpats kalba apie *gr̥hamedhius*, t.y. tuos, kurie nori pasilikti materialiam pasaulyje. Jie geidžia materialios laimės ir todėl vykdo religinius ritualus, kurie laiduotų jiems ekonominį klestėjimą, o su juo drauge ir galimybę patenkinti jusles. Jiems nerūpi niekas daugiau. Jie pluša neištiesdami nugaros vien tam, kad pralobtų, galėtų gardžiai valgyti ir gerti. Jie užsiima labdara, vildamiesi kitą gyvenimą gimti aukštesnėse planetose dangaus karalystėje. Tačiau jie netrokšta išsivaduoti iš gimimų

bei mirčių rato ir nutraukti kančių, kurioms juos pasmerkia materiali būtis. Tokius žmones šventraščiai vadina *grhamedhi*ais.

Grhastha taip pat yra šeimos žmogus, kuris gyvena su žmona, vaikais bei giminaičiais, tačiau nėra prie jų akelai prisirišęs. Šeimos gyvenimas jam labiau priimtinas negu klajoklio arba *sannyāsio*, bet jo gyvenimo tikslas yra patirti savąjį „aš“, t.y. įgyti Kṛṣṇos sąmonę. Šiame posme Viešpats Kapila kalba apie *grhamedhi*us, kuriems svarbiausias gyvenimo tikslas – materialio gerovė, ir vardan jos jie atnašauja aukas, dalina labdarą ir atlieka doringą veiklą. Jie pasiekia aukštą materialią padėtį, ir aiškiai suvokdami, kad jų esama padėtis yra praeito gyvenimo doringos veiklos vaisius, vėl vykdo religinius ritualus, kurie nutiesia jiems kelią į juslių tenkinimą. Prahlāda Mahārāja sakė: *punaḥ punaś carvita-carvaṇānām* – jie kramto tai, kas jau kartą sukramtyta. Materialios kančios persekioja juos net ir tada, kai jie turtingi, bet, nepaisant to, jie nenori pakeisti gyvenimo būdo.

2 TEKSTAS

स चापि भगवद्धर्मात्काममूढः पराङ्मुखः ।
यजते क्रतुभिर्देवान् पितृंश्च श्रद्धयान्वितः ॥ २ ॥

*sa cāpi bhagavad-dharmāt kāma-mūḍhaḥ parāṅ-mukhaḥ
yajate kratubhir devān pitrīṃś ca śraddhayānvitāḥ*

saḥ – jis; *ca api* – be to; *bhagavat-dharmāt* – nuo pasiaukojimo tarnystės; *kāma-mūḍhaḥ* – apakinti geismo; *parāṅ-mukhaḥ* – nusigręžia; *yajate* – garbina; *kratubhiḥ* – atnašaudami aukas; *devān* – pusdieviams; *pitṛn* – protėviams; *ca* – ir; *śraddhayā* – tikėjimą; *anvitāḥ* – turėdami.

Pernelyg didelis potraukis materialiems malonumams užkerta jiems kelią atsidėti pasiaukojimo tarnystei. Todėl, nors jie atlieka religinius ritualus ir duoda iškilmingus įžadus, kad patenkintų pusdievius ir protėvius, tai jų neįkvepia Kṛṣṇos sąmonei, pasiaukojimo tarnystei.

Komentaras: „Bhagavad-gītoje“ (7.20) pasakyta, kad žmonės, kurie lenkiasi pusdieviams, neturi intelekto: *kāmais tais tair ḥṛta-jñānāḥ*. Jie trokšta juslinių malonumų, ir šis troškimas verčia juos garbinti pusdievius. Žinoma, Vedos rekomenduoja lenktis pusdieviams siekiant pralobti, pagyti arba įgyti gerą išsilavinimą. Materialistiškų žmonių poreikių skalė labai įvairi, ir egzistuoja daugybė įvairių pusdievių, kurie padeda patenkinti jiems tuos

ar kitus troškimus. *Gṛhamedhiai*, kuriems svarbiausia – viskuo aprūpintas materialistiškas gyvenimas, lenkiasi pusdieviams ar protėviams, atnašaudami jiems aukas (*piṇḍa*). Jie yra toli nuo Kṛṣṇos sąmonės, ir pasiaukojimo tarnystė jiems nėra niekas. Ši „dorų“ ir „religingų“ žmonių kategorija yra impersonalizmo filosofijos pasekmė. Impersonalistai skelbia, kad Aukščiausioji Absoliuti Tiesa yra beformė, vadinasi, ją galima išsivaizduoti ir garbinti bet koku pavidalu, o rezultatas bus tas pats. Todėl *gṛhamedhiai*, t.y. materialistiški žmonės, sako, kad bet kurį pusdievį galima garbinti kaip Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Induizmo pasekėjai, ypač tie, kurie negali atsisakyti mėsos kaip maisto, garbina deivę Kālī, kadangi jai, kaip teigia šventraščiai, galima atnašauti ožkas kaip auką. Jie teigia, kad nėra jokio skirtumo, ką garbinti – deivę Kālī, Aukščiausiąjį Dievo Asmenį Viṣṇu ar kitus pusdievius – rezultatas tas pats. Tai gryniausia apgaulė, tačiau toms paklydusioms sieloms ši filosofija yra prie širdies. „Bhagavad-gītā“ paneigia tokius klaidingus prasimanymus. „Bhagavad-gītoje“ aiškiai pasakyta, kad pusdievius garbinti skirta žmonėms, neturintiems intelekto. Tą pačią mintį kelia ir šis posmas. Žmonės, kurie lenkiasi pusdieviams, čia pavadinti *kāma-mūḍha*, „neturinčiais intelekto“ arba „aistros ir juslinių malonumų troškimo apakintais“. Ištroškę materialių malonumų jie neturi nė krislo Kṛṣṇos sąmonės ir pasiaukojimo tarnystė jų nėra niekas. Todėl pusdievių garbintojai smerkiami tiek „Bhagavad-gītoje“, tiek „Śrīmad-Bhāgavatam“.

3 TEKSTAS

तच्छ्रद्धयाक्रान्तमतिः पितृदेवव्रतः पुमान् ।
गत्वा चान्द्रमसं लोकं सोमपाः पुनरेष्यति ॥ ३ ॥

*tac-śraddhayākrānta-matiḥ pitṛ-deva-vrataḥ pumān
gatvā cāndramasam lokam soma-pāḥ punar eṣyati*

tat – pusdieviams ir protėviams; *śraddhayā* – pagarba; *ākrānta* – užima; *matiḥ* – jo protą; *pitṛ* – protėviams; *deva* – pusdieviams; *vrataḥ* – jo įžadai; *pumān* – žmogus; *gatvā* – kuris iškeliauo; *cāndramasam* – į Mėnulio; *lokam* – planetą; *soma-pāḥ* – gerdamas somos sultis; *punaḥ* – vėl; *eṣyati* – sugrįžta.

Tokie materialistiški žmonės ieško juslinių malonumų ir garbina protėvius bei pusdievius, o kitą gyvenimą keliauja į Mėnulį, kur geria somos nektarą. Bet po kurio laiko jie vėl grįžta į šią planetą.

Komentaras: Mėnulis yra viena iš dangaus planetų. Tam, kad patektum į ją, reikia vykdyti tam tikrus atnašavimus, kuriuos nurodo Vedos. Iš esmės, tai yra pusdievių bei protėvių garbinimo ritualai, reikalaujantys laikytis tam tikrų apribojimų, duoti tam tikrus įžadus. Bet ir patekus į Mėnulį, negali likti ten amžinai. Gyvenimas Mėnulyje, sakoma Vedose, trunka dešimt tūkstančių pusdievių metų. Pusdievių diena (dvylika valandų) prilygsta pusei metų Žemėje. Į Mėnulį neįmanoma nukeliauti kosminiu laivu, bet į jį gali patekti tie, kurie materialių malonumų viliojami užsidirba doringų darbų kraitį. Tačiau net ir pasiekę tikslą, po kurio laiko, išsivoję visą doringų darbų kraitį, jie turi grįžti į Žemę. Tai patvirtinama ir „Bhagavad-gītoje“ (9.21): *te tam bhuktvā svarga-lokaṁ viśālarāṁ kṣiṇe punye martya-lokaṁ viśanti.*

4 TEKSTAS

यदा चाहीन्द्रशय्यायां शेतेऽनन्तासनो हरिः ।
तदा लोका लयं यान्ति त एते गृहमेधिनाम् ॥ ४ ॥

*yadā cāhīndra-śayyāyām śete ’nantāsano hariḥ
tadā lokā layam yānti ta ete grha-medhinām*

yadā – kai; *ca* – ir; *ahi-indra* – gyvačių valdovo; *śayyāyām* – soste; *śete* – gulasi; *ananta-āsanaḥ* – Tas, kuris ilsisi ant Ananta Šešos; *hariḥ* – Viešpats Hari; *tadā* – tada; *lokāḥ* – planetos; *layam* – sunaikinimui; *yānti* – pasmerkiamos; *te ete* – tie patys; *grha-medhinām* – materialistiški šeimos žmonės.

Kai Aukščiausiasis Dievo Asmuo Hari atsigula į Savo guolį, ant gyvatės Ananta Šešos, visos planetos su juse gyvenančiomis materialistiškomis būtybėmis, tarp jų ir rojaus planetos, kurioms priklauso Mėnulis, nustoja egzistuoti.

Komentaras: Žmonės, kurie yra labai prisirišę prie materialių malonumų, trokšta patekti į aukštesnes planetas, kurioms priklauso ir Mėnulis. Egzistuoja daugybė dangaus planetų, kurios vilioja žmones materialiais malonumais, nes ten gyvenimo trukmė labai ilga ir gyvosios būtybės skęsta prabangoje. Tačiau materialistai nežino, kad net aukščiausioje visatos planetoje, Brahmalojoje, egzistuoja mirtis. „Bhagavad-gītoje“ Viešpats Kṛṣṇa sako, kad net tie, kurie gyvena Brahmalojoje, yra pasmerkti gimimo, mirties, senatvės ir ligų kančioms. Tik tas, kuris pasiekia Viešpaties buveinę,

Vaikuṅṭhaloką, daugiau nebegimsta materialiam pasauliame. Tačiau materialistiškų žmonių, *grhamedhiu*, nežavi ši perspektyva. Jiems patinka keliauti iš vieno kūno į kitą, iš planetos į planetą. Jie netrokšta pelnyti amžiną, išminties ir palaimos kupiną gyvenimą Dievo karalystėje.

Egzistuoja du visatos naikinimo tipai. Pasibaigus Brahmos gyvenimui, įvyksta visiškas visatos naikinimas. Jo metu visas planetų sistemas, tarp jų ir rojaus, apsemia vanduo ir jos įeina į Garbhodakaśāyī Viṣṇu, gulinčio Garbhodakos vandenyne ant gyvačių sosto, Šešos, kūną. Dalinis naikinimas vyksta pasibaigus Brahmos dienai, ir jo metu sunaikinamos tik žemesniosios planetos. Rytą nubudęs, Brahmā vėl sukuria šias planetų sistemas. Šis posmas patvirtina Kṛṣṇos žodžius „Bhagavad-gītoje“, kad žmonės, garbinantys pusdievius, neturi intelekto. Šie kvailiai nesupranta, kad net jei jie ir pateks į rojaus planetas, visatos naikinimo metu ir jie, ir patys pusdieviai, ir jų rojaus planetos bus sunaikintos. Jie neturi nė menkiausio supratimo apie tai, kad gyvoji būtybė gali pasiekti amžiną ir kupiną palaimos būtį.

5 TEKSTAS

ये स्वधर्मान्नुद्वहन्ति धीराः कामार्थहेतवे ।
निःसङ्गा न्यस्तकर्माणः प्रशान्ताः शुद्धचेतसः ॥ ५ ॥

*ye sva-dharmān na duhanti dhīrāḥ kāmārtha-hetave
niḥsaṅgā nyasta-karmāṇaḥ praśāntāḥ śuddha-cetasāḥ*

ye – tie, kurie; *sva-dharmān* – jiems skirtomis pareigomis; *na* – ne; *duhanti* – naudojami savanaudiškiems tikslams; *dhīrāḥ* – išmintingi; *kāma* – juslių tenkinimo; *ārtha* – ekonominio klestėjimo; *hetave* – dėl; *niḥsaṅgāḥ* – neturėdami materialių prisirišimų; *nyasta* – atsisakę; *karmāṇaḥ* – karminės veiklos; *praśāntāḥ* – patenkinti; *śuddha-cetasāḥ* – turintys tyrą sąmonę.

Išmintingi, tyros sąmonės žmonės yra visiškai patenkinti būdami Kṛṣṇos sąmonėje. Išsivadavę iš materialios gamtos guočių įtakos, jie veikia ne dėl juslinių malonumų, o pareigos jausmo skatinami vykdo jiems skirtas pareigas.

Komentaras: Geriausias tokio žmogaus pavyzdys yra Arjuna. Jis priklausė *kṣatriyū* luomui ir jo pareiga buvo kautis. Dažniausiai valdovai skelbia karus, trokšdami išplėsti savo valdas dėl juslinio pasitenkinimo. Tačiau Arjunos veiksmai byloja visai ką kitą. Dėl savo juslinio pasitenkinimo jis norėjo pasitraukti iš mūšio lauko. Jis sakė galįs atkovoti savo karalystę,

tačiau nenori kautis su giminaičiais. Vis dėlto išklauses „Bhagavad-gītos“ pamokymus, kurie įtikino jį, kad jo pareiga – patenkinti Kṛṣṇą, paklusdamas Kṛṣṇos įsakymui, Arjuna stojo į kovą. Taigi jis kovėsi ne siekdamas patenkinti savo jusles, o tam, kad patenkintų Aukščiausiąjį Dievo Asmenį.

Žmonės, kurie atlieka pareigą ne savo joslėms, o Aukščiausiam Dievo Asmeniui patenkinti, vadinami *niḥsaṅga* – „išsivadavusiai iš materialios gamtos *guṇų* įtakos“. Žodžiai *nyasta-karmāṇaḥ* nurodo, kad visus savo veiklos vaisius tokie žmonės skiria Aukščiausiam Dievo Asmeniui. Iš pažiūros gali atrodyti, kad jie tiesiog atlieka pareigą, tačiau jų veiklos motyvas yra patenkinti ne jų pačių, o Aukščiausiojo Viešpaties jausmus. Tokie bhaktai yra *praśāntāḥ* – „visiškai patenkinti vidujai“. *Śuddha-cetasāḥ* reiškia „įgiję Kṛṣṇos sąmonę“. Jų sąmonė yra tyra. Užterštos sąmonės žmogus laiko save visatos Viešpačiu, tačiau įgyjęs tyrą sąmonę supranta, kad jis – amžinas Aukščiausiojo Dievo Asmens tarnas. Atsidavęs Viešpačiui kaip amžinas jo tarnas ir Jam skirdamas visus savo veiklos vaisius, žmogus išties tampa visiškai patenkintas vidujai. Tačiau tas, kuris veikia, kad patenkintų savo jusles, nežino, kas yra ramybė. Toks yra skirtumas tarp paprastos sąmonės ir Kṛṣṇos sąmonės.

6 TEKSTAS

निवृत्तिधर्मनिरता निर्ममा निरहङ्कृताः ।
स्वधर्माप्तैन सत्त्वेन परिशुद्धेन चेतसा ॥ ६ ॥

nivṛtti-dharma-niratā nirmamā nirahaṅkṛtāḥ
sva-dharmāptena sattvena pariśuddhena cetasā

nivṛtti-dharma – religinė veikla, skatinanti atsižadėjimą; *niratāḥ* – nuolat užsiėmęs; *nirmamāḥ* – atsisakęs nuosavybės jausmo; *nirahaṅkṛtāḥ* – išsivadavęs iš klaidingos savimonės; *sva-dharma* – skirtas pareigas; *āptena* – vykdydamas; *sattvena* – dorybe; *pariśuddhena* – visiškai apvalęs; *cetasā* – sąmonė.

Tas, kuris vykdo jam skirtas pareigas be prisirišimo prie rezultatų, nieko nelaikydamas savo nuosavybe, nesivadovaudamas klaidinga savimone, išgrynina savo sąmonę ir atgauna prigimtinį būvį. Tokiu būdu vykdydamas vadinamas materialias pareigas jis be vargo patenka į Dievo karalystę.

Komentaras: Šiame posme žodžiai *nivṛtti-dharma-niratāḥ* reiškia „nepaliaujamai vykdydamas religines apeigas, kad išsiugdytų atsižadėjimą.“ Religinė veikla yra dviejų rūšių. Viena jų yra vadinama *pravṛtti-dharma*. Ja seka *grhamedhiai*, kurie arba trokšta patekti į rojus planetas, arba siekia ekonominės gerovės, kad galėtų tenkinti jusles. Visi mes atėjome į materialų pasaulį, trokšdami būti valdovais. Tokiais motyvais grįsta veikla vadinama *pravṛtti*. Antroji religinės veiklos rūšis, *nivṛtti-marga*, yra visiška jos priešingybė – tai veikla, skirta Aukščiausiam Dievo Asmeniui patenkinti. Atsidėjus pasiaukojimo tarnystei Krišnos sąmonėje žmogus į nieką nereikia nuosavybės teisių ir atsikrato klaidingos savimonės, kuri jį verčia laikyti save Dievu arba valdovu. Jis niekada nepamiršta, kad yra tarnas. Tokiu būdu galime išgryninti sąmonę. Į Dievo karalystę įžengia tik tyros sąmonės būtybės. Materialistai geriausiu atveju patenka į aukštesniasias materialios visatos planetas, kurios karts nuo karto sunaikinamos, kad vėl būtų sukurtos ir sunaikintos.

7 TEKSTAS

सूर्यद्वारेण ते यान्ति पुरुषं विश्वतोमुखम् ।
परावरेणं प्रकृतिमस्योत्पत्त्यन्तभावनम् ॥ ७ ॥

*sūrya-dvāreṇa te yānti puruṣam viśvato-mukham
parāvareṣam prakṛtim asyotpatty-anta-bhāvanam*

sūrya-dvāreṇa – eidami šviesos keliu; *te* – jie; *yānti* – pasiekia; *puruṣam* – Dievo Asmenį; *viśvataḥ-mukham* – kurio žvilgsnis nukreiptas į visą būtį; *para-avara-iśam* – dvasinio ir materialaus pasaulių valdovą; *prakṛtim* – materialie priežastis; *asya* – pasaulio; *utpatty* – sukūrimo; *anta* – naikinimo; *bhāvanam* – priežastis.

Eidamos šviesos keliu, išsivadavusios sielos patiria absoliutų Dievo Asmenį, Viešpatį, kuris yra materialaus ir dvasinio pasaulių valdovas, aukščiausia jų sukūrimo ir sunaikinimo priežastis.

Komentaras: Žodžiai *sūrya-dvāreṇa* reiškia „šviesos keliu“ arba „keliu, vedančiu per Saulės planetą“. Šviesos takas – tai pasiaukojimo tarnystė. Vedos pataria žmonėms liautis klaidžiojus tamsoje ir išeiti į šviesos kelią, besidriekiantį per Saulę. Posme taip pat pasakyta, kad eidamas šviesos

keliu, žmogus apsisvalo nuo materijos nešvarybių. Šis kelias veda į abso-
liučiai tobulo Dievo Asmens karalystę. Žodžiai *puruṣaṁ viśvato-mukham*
nurodo į Aukščiausiąjį Viešpatį, tobulų tobuliausių asmenybę. Visos gyvo-
sios esybės, net tos, kurios mums atrodo milžiniškos, yra niekingai mažos
Aukščiausiojo Dievo Asmens atžvilgiu. Visos gyvosios esybės yra be galo
mažos, todėl Vedos vadina Aukščiausiąjį Dievo Asmenį aukščiausia amžina
būtybe tarp visų amžinų gyvųjų būtybių. Jis – materialių ir dvasinių pasau-
lių valdovas ir aukščiausia kūrinių priežastis. Materiali gamta tėra kūrimo
medžiaga. Tikroji kūrinių priežastis – Viešpaties energija. Materiali ener-
gija taip pat yra Viešpaties energija. Aukščiausiojo Dievo Asmens žvilgs-
nio kontaktas su materialia gamta sąlygoja materialaus pasaulio atsiradimą.
Tai tarsi vyro ir moters kontaktas, sąlygojantis kūdikio gimimą. Taigi tikroji
materialaus pasaulio atsiradimo priežastis yra ne materiali gamta, o Pats
Viešpats.

8 TEKSTAS

द्विपरार्धावसाने यः प्रलयो ब्रह्मणस्तु ते ।
तावदध्यासते लोकं परस्य परचिन्तकाः ॥ ८ ॥

*dvi-parārdhāvasāne yaḥ pralayo brahmaṇas tu te
tāvad adhyāsate lokam parasya para-cintakāḥ*

dvi-parārdha – dviejų *parārdhy*; *avasāne* – iki pabaigos; *yaḥ* – tai; *pralayaḥ* –
mirtis; *brahmaṇaḥ* – Viešpaties Brahmos; *tu* – išties; *te* – jie; *tāvat* – iki tol,
kol; *adhyāsate* – lieka; *lokam* – šioje planetoje; *parasya* – Aukščiausiojo;
para-cintakāḥ – mąstydami apie Aukščiausiąjį Dievo Asmenį.

**Tie, kurie garbina Hiranyagarbhą, Aukščiausiojo Viešpaties ekspansija,
gyvena materialiam pasaulyje kol baigiasi dvi parārdhos, t.y. tol, kol
gyvena Viešpats Brahmā.**

Komentaras: Dalinis visatos naikinimas įvyksta pasibaigus Brahmos dienai,
o visiškas naikinimas – jo gyvenimo pabaigoje. Brahmos gyvenimas trunka
dvi *parārdhas*. Jam mirus, sunaikinama ir materiali visata. Tie, kurie gar-
bina Hiranyagarbhą, pilnatvišką Aukščiausiojo Dievo Asmens, Garbhoda-
kaśāyī Viṣṇu, ekspansiją, išsyk nepatenka į Aukščiausiojo Dievo Asmens
buveinę, Vaikuṅṭhą. Jie tol lieka materialioje visatoje, Satyalokos planeto-
je ar kurioje kitoje iš aukštesnių planetų, kol miršta Brahmā. Pasibaigus
Brahmos gyvenimui, jie drauge su Brahmā keliauja į dvasinę karalystę.

Parasya para-cintakāḥ reiškia „nuolat medituojant Aukščiausiajį Dievo Asmenį“, t.y. visada išlaikant Kṛṣṇos sąmonę. Kai mes kalbame apie Kṛṣṇą, turime omeny visą *viṣṇu-tattvā*. Kṛṣṇa yra trys *puruṣa* inkarnacijos, tai yra Mahā-Viṣṇu, Garbhodakaśāyī Viṣṇu bei Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu, ir visos kitos inkarnacijos drauge viename asmenyje. Tai yra patvirtinta ir „Brahma-saṁhitoje“. *Rāmādi-mūrtiṣu kalā-niyamena tiṣṭhan*: Viešpats Kṛṣṇa amžinai egzistuoja drauge su Savo daugybe ekspansijų (Rāma, Nṛsimha, Vāmana, Madhusūdana, Viṣṇu ir Nārāyaṇa). Jis egzistuoja drauge su Savo pilnatviškomis bei dalinėmis ekspansijomis, ir visos jos yra tapačios Aukščiausiajam Dievo Asmeniui. Žodžiai *parasya paracintakāḥ* nurodo į tuos, kurie visiskai įsisąmonino Kṛṣṇą. Tokie žmonės arba keliauja tiesiai į Dievo karalystę, į Vaikuṅthos planetas, arba, jei jie garbina Garbhodakaśāyī Viṣṇu, lieka materialioje visatoje iki jos sunaikinimo ir po to keliauja į dvasinę karalystę.

9 TEKSTAS

क्षमाम्भोऽनलानिलवियन्मनइन्द्रियार्थ-
भूतादिभिः परिवृतं प्रतिसञ्जिहीर्षुः ।
अव्याकृतं विशति यर्हि गुणत्रयात्मा
कालं पराख्यमनुभूय परः स्वयम्भूः ॥ ९ ॥

*kṣmāmbho-'nalānila-viyan-mana-indriyārtha-
bhūtādibhiḥ parivṛtaṁ pratisañjihīṛṣuḥ
avyākṛtaṁ viśati yarhi guṇa-trayātmā
kālaṁ parākhyam anubhūya paraḥ svayambhūḥ*

kṣmā – žemės; *ambhaḥ* – vandens; *anala* – ugnies; *anila* – oro; *viyat* – eterio; *manaḥ* – proto; *indriya* – juslių; *artha* – juslių objektų; *bhūta* – savimonės; *ādibhiḥ* – ir t.t.; *parivṛtaṁ* – padengta; *pratisañjihīṛṣuḥ* – norėdamas išardyti; *avyākṛtaṁ* – nekintantį dvasinį dangų; *viśati* – jis grįžta; *yarhi* – tuo metu; *guṇa-traya-ātmā* – susidedantis iš trijų *guṇų*; *kālam* – laikas; *parākhyam* – dviem *parārdhom*; *anubhūya* – praėjus; *paraḥ* – svarbiausias; *svayambhūḥ* – Viešpats Brahmā.

Kai trijų materialios gamtos guṇų egzistavimas (dvi parārdhos) baigiasi, Viešpats Brahmā nutraukia materialios visatos, kurią dengia žemės, vandens, oro, ugnies, eterio, proto, savimonės ir kiti sluoksniai, veiklą ir grįžta pas Dievą.

Komentaras: Posme labai svarbus žodis *avyākṛtam*. Tą pačią prasmę „Bhagavad-gītoje“ perteikia žodis *sanātana*. Materialus pasaulis yra *vyākṛta*: jis visą laiką kinta ir galiausiai suyra. Tačiau dvasinis pasaulis, *sanātana-dhāma*, egzistuoja ir materialiam pasauliui išnykus. Dvasinis dangus vadinamas *avyākṛta*, „nekintančiu“. Jis ir yra Aukščiausiojo Dievo Asmens buveinė. Kai veikiant laiko faktoriui Viešpaties Brahmos valdymo laikas baigiasi, jis sunaikina materialią visatą ir įžengia į Dievo karalystę, kur drauge su juo grįžta ir kitos gyvosios būtybės.

10 TEKSTAS

एवं परेत्य भगवन्तमनुप्रविष्टा
 ये योगिनो जितमरुन्मनसो विरागाः ।
 तेनैव साकममृतं पुरुषं पुराणं
 ब्रह्म प्रधानमुपयान्त्यगताभिमानाः ॥१०॥

*evam paretya bhagavantam anupraviṣṭā
 ye yogino jita-marun-manaso virāgāḥ
 tenaiva sākam amṛtam puruṣam purāṇam
 brahma pradhānam upayānty agatābhimānāḥ*

evam – tokiu būdu; *paretya* – įveikęs milžinišką atstumą; *bhagavantam* – Viešpats Brahmā; *anupraviṣṭāḥ* – įėjo; *ye* – tie, kurie; *yogināḥ* – *yogai*; *jita* – valdantys; *marut* – kvėpavimą; *manasaḥ* – protą; *virāgāḥ* – atsižadėję; *tena* – kartu su Viešpačiu Brahma; *eva* – išties; *sākam* – drauge; *amṛtam* – palaimos įsikūnijimas; *puruṣam* – į Dievo Asmenį; *purāṇam* – seniausiąjį; *brahma pradhānam* – Aukščiausiąjį Brahmaną; *upayānti* – jie iškeliauja; *agata* – išlikusi; *abhimānāḥ* – kurių klaidinga savimonė.

Yogai, kurie kvėpavimo pratimais ir minties drausminimu atsiribojo nuo materialaus pasaulio, patenka į Brahmos planetą, kuri yra labai labai toli. Nusimetę fizinį kūną jie įsilieja Viešpaties Brahmos kūną ir, kai Brahmā pelno išvadavimą ir sugrįžta pas Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, Aukščiausiąjį Brahmaną, jie drauge su Brahma eina į Dievo karalystę.

Komentaras: Pasiekę *yogos* praktikos tobulumą *yogai* patenka į aukščiausiąją planetą Brahma-loką (Satya-loką). Nusimetę fizinius kūnus jie įsilieja į Viešpaties Brahmos kūną. Jie negali iškart pelnyti išvadavimo, kadangi nėra Viešpaties bhaktai. *Yogams* tenka laukti, kol išsivaduos pats Brahma, ir tik tada kartu su juo jie pelno išvadavimą. Akivaizdu, kad tol, kol gyvoji

esybė garbina pusdievį, visos jos mintys yra nukreiptos į jį, todėl ji negali pelnyti išvadavimo, patekti į Dievo karalystę arba susilieti su Aukščiausiojo Dievo Asmens beasmeniu švytėjimu. Šios kategorijos *yogai* ir pusdievių garbintojai rizikuoja atgimti prasidėjus naujam kūrimo ciklui.

11 TEKSTAS

अथ तं सर्वभूतानां हृत्पद्मेषु कृतालयम् ।
श्रुतानुभावं शरणं ब्रज भावेन भामिनि ॥११॥

atha taṁ sarva-bhūtānām hṛt-padmeṣu kṛtālayam
śrutānubhāvaṁ śaraṇam vraja bhāvena bhāmini

atha – todėl; *taṁ* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *sarva-bhūtānām* – visų gyvųjų esybių; *hṛt-padmeṣu* – širdies lotose; *kṛta-ālayam* – glūdintis; *śrutānubhāvam* – apie kurio didybę tau teko išgirsti; *śaraṇam* – prieglobstis; *vraja* – atrask; *bhāvena* – pasiaukojimo tarnyste; *bhāmini* – mieloji mama.

Todėl, mieloji mama, per pasiaukojimo tarnystę kreipkis prieglobsčio tiesiogiai į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, kuris glūdi visų širdyse.

Komentaras: Iki galo įsisąmoninus Aukščiausiąjį Dievo Asmenį Kṛṣṇą, su Juo užmezgamas tiesioginis ryšys ir atkuriami amžini santykiai kaip su mylimuoju, Aukščiausiaja Siela, sūnumi, draugu ar šeimnininku. Transcendentiniai meilės santykiai su Aukščiausiuoju Viešpačiu reiškiasi daugybe formų ir būtent jie yra tikrosios vienovės išraiška. Māyāvādos ir *vaiṣṇavų* filosofijos atstovų vienovės samprata skiriasi. Abiejų filosofijos mokyklų atstovai svajoja apie susiliejimą su Aukščiausiuoju, tačiau *vaiṣṇavai* susiliedami su Juo nepraranda tapatybės. Bhaktai nenori prarasti savo, kaip Kṛṣṇos mylimosios, Jo tėvo ar motinos, draugo ar tarno, tapatybės.

Transcendentiniame pasaulyje tarnas ir šeimnininkas yra viena ir tas pat. Tai būdingas absoliutaus pasaulio bruožas. Nors bhaktą ir Aukščiausiąjį Dievo Asmenį sieja tarno ir šeimnininko santykiai, ir tarnas, ir šeimnininkas yra lygiaverčiai partneriai. Tai jų vienovės pagrindas. Viešpats Kapila pataria motinai nesirinkti aplinkinių kelių. Viešpaties Kapilos motiną su Aukščiausiuoju Viešpačiu jau siejo tiesioginiai santykiai, nes Viešpats apsireiškė jos sūnumi. Tiesą sakant, jai nereikėjo jokių papildomų nurodymų, nes ji jau buvo pasiekusi aukščiausiąjį tobulumą. Kapiladeva patarė motinai neiškrypti iš pasirinkto kelio. Todėl kreipdamasis į motiną, Kapila vadina ją *bhāmini*, tuo pažymėdamas, kad Viešpatį ji jau dabar laiko savo sūnumi.

Viešpats Kapila pataria Devahūti iš karto rinktis pasiaukojimo tarnystę, Kṛṣṇos sąmonę, nes be Kṛṣṇos sąmonės neįmanoma išstrūkti iš *māyos* nagų.

12–15 TEKSTAI

आद्यः स्थिरचराणां यो वेदगर्भः सहर्षिभिः ।
योगेश्वरैः कुमारद्यैः सिद्धैर्योगप्रवर्तकैः ॥१२॥

भेददृष्ट्याभिमानेन निःसङ्गेनापि कर्मणा ।
कर्तृत्वात्सगुणं ब्रह्म पुरुषं पुरुषर्षभम् ॥१३॥

स संसृत्य पुनः काले कालेनेश्वरमूर्तिना ।
जाते गुणव्यतिकरे यथापूर्वं प्रजायते ॥१४॥

ऐश्वर्यं पारमेष्ठ्यं च तेऽपि धर्मविनिर्मितम् ।
निषेव्य पुनरायान्ति गुणव्यतिकरे सति ॥१५॥

*ādyah sthira-carāṇām yo veda-garbhah saharṣibhiḥ
yogेश्वaraiḥ kumārādyaiḥ siddhair yoga-pravartakaiḥ*

*bheda-dṛṣṭyābhimānena niḥsaṅgenāpi karmaṇā
kartṛtvāt saḡaṇam brahma puruṣam puruṣarṣabham*

*sa saṃsṛtya punaḥ kāle kāleneśvara-mūrtinā
jāte ḡuṇa-vyatikare yathā-pūrvam prajāyate*

*aiśvaryaṃ pārameṣṭhyaṃ ca te 'pi dharma-vinirmitam
niṣevya punar āyānti ḡuṇa-vyatikare sati*

ādyah – Viešpats Brahmā, kūrėjas; *sthira-carāṇām* – nejudanėių ir judanėių kūrinių; *yah* – tas, kuris; *veda-garbhah* – Vedų išminties centras; *saha* – drauge su; *ṛṣibhiḥ* – išminėiais; *yoga-īśvaraiḥ* – drauge su didėiaisiais *yogais* mistikais; *kumāra-ādyaiḥ* – drauge su Kumārais ir kitais *muniais*; *siddhaiḥ* – kartu su kitomis gyvosiomis būtybėmis, kurios pasiekė tobulumą; *yoga-pravartakaiḥ* – *yogos* sistemų sukūrėjai; *bheda-dṛṣṭyā* – suvokiantys savo nepriklausomybę; *abhimānena* – paklydę; *niḥsaṅgena* – nesukuriantys karminių pasekmių; *api* – nors; *karmaṇā* – savo veikla; *kartṛtvāt* – iš suvokimo, kad jie atlieka veiklą; *sa-ḡaṇam* – apdovanoti dvasinėmis savybėmis; *brahma* – Brahmanas; *puruṣam* – Dievo Asmuo; *puruṣa-ṛṣabham* – pirmasis *puruṣos* įsikūnijimas; *saḥ* – jis; *saṃsṛtya* – pasiekę; *punaḥ* – vėl; *kāle* – tuo metu, *kālena* – laiko įtakoje; *īśvara-mūrtinā* – Viešpaties įsi-

kūnijimas; *jāte guṇa-vyatikare* – kai *guṇos* ima sąveikauti viena su kita; *yathā* – kaip; *pūrvam* – anksčiau; *prajāyate* – gimsta; *aiśvaryam* – prabanga; *pārameṣṭhyam* – karališkąja; *ca* – ir; *te* – išminčiai; *api* – taip pat; *dharma* – savo doringos veiklos dėka; *vinirmitam* – sukurta; *niṣevya* – mėgavosi; *punaḥ* – vėl; *āyānti* – jie sugrižta; *guṇa-vyatikare sati* – kai *guṇos* sąveikauja tarpusavyje.

Brangioji mama, kartais žmonės garbina Aukščiausiąjį Dievo Asmenį siekdami savanaudiškų tikslų, tačiau prasidėjus naujam kūrimo ciklui net ir tokiems pusdieviams, kaip Viešpats Brahmā, išminčiams, kaip Sanatkumāra, ir didiesiems muniams, kaip Marīcis, tenka sugrižti į materialųjį pasaulį. Kai prasideda trijų materialiosios gamtos guṇų sąveika, šios kosminės apraiškos kūrėjas bei didis Vedų išminties žinovas Brahmā ir didieji išminčiai, dvasinio mokslo ir yogos sistemos kūrėjai, vėl patenka laiko valdžion. Nesavanaudiškais poelgiais kitados pelnę išvadavimą ir įsilieję į pirmojo purušos įsikūnijimo kūną, kūrimo metu jie sugrižta į šį pasaulį tuo pačiu pavidalu, kurį turėjo, ir užima tuos pačius postus.

Komentaras: Visiems žinoma, kad Brahmā pelno išvadavimą, tačiau jis negali išvaduoti savo garbintojų. Tokie pusdieviai, kaip Brahmā ir Viešpats Śiva, negali dovanoti išvadavimo nė vienai gyvajai esybei. Pasak „Bhagavad-gīto“, iš *māyos* nagų gali ištrūkti tik tas, kuris atsidavė Aukščiausiąjam Dievo Asmeniui, Kṛṣṇai. Brahmā posme pavadintas *ādyah sthira-carānām*. Jis yra pirminė, pirma sukurta gyvoji esybė. Vos gimęs Brahmā gauna išsamius Aukščiausiojo Viešpaties nurodymus kaip kurti kosminį pasaulį, ir imasi darbo. Čia Jis pavadintas *veda-garbha* – „žinančiu galutinį Vedų tikslą.“ Jį visur lydi tokios iškilios asmenybės, kaip Marīcis, Kaśyapa ir septyni išminčiai, taip pat didieji *yogai* mistikai, Kumārai ir kitos dvasinių aukštumų pasiekusios asmenybės. Vis dėlto Brahmā turi asmeninių interesų, kurie išsiskiria su Viešpaties valia. *Bheda-drṣṭyā* reiškia, kad kartais Brahmai atrodo, kad jis yra nepriklausomas nuo Aukščiausiojo Viešpaties arba kad Jis yra vienas iš trijų vienodai nepriklausomų įsikūnijimų. Brahmai patikėta kurti kosminį pasaulį, Viṣṇu užtikrina jo tvarumą, o Rudra, Viešpats Śiva, jį naikina. Visos trys Dievybės laikomos Aukščiausiojo Viešpaties įsikūnijimais, atsakingais už tris materialiosios gamtos *guṇas*, tačiau nė viena iš jų nėra nepriklausoma nuo Aukščiausiojo Dievo Asmens. Žodis *bheda-drṣṭyā* posme pavartotas todėl, kad Brahmā kartais yra linkęs laikyti save tokiu pat nepriklausomu, kaip Rudra. Kartais Brahmai kyla mintis, kad jis yra nepriklausomas nuo Aukščiausiojo Viešpaties. Tuo įsitikinę ir jo garbintojai. Štai kodėl, kai išmuša sunaikinto kosminio pasaulio kūrimo valanda ir materialiosios gamtos *guṇos* vėl ima sąveikauti tarpusavyje, Brahmā

vėl čia sugrįžta. Nors Brahmā pasiekia Aukščiausiajį Dievo Asmenį, įsikūnijusį pirmuoju *puruṣa*, Mahā-Viṣṇu, kuris pasižymi nesuskaitoma daugybe transcendentinių savybių, jis negali visam laikui pasilikti dvasiniame pasaulyje.

Brahmos sugrįžimo faktas itin reikšmingas. Brahmā, didieji *ṛṣiai* ir iškiliausias *yog*os mokytojas (Śiva) nėra paprastos gyvosios esybės. Tai ypatingos visas tobuliausias mistinės *yog*os galias turinčios asmenybės. Vis dėlto jos nėra iki galo atsikračiusios siekio susilyginti su Aukščiausiuoju, todėl yra priverstos sugrįžti į materialųjį pasaulį. „Śrīmad-Bhāgavatam“ sakoma, kad, jei gyvoji būtybė laiko save lygia Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, ji dar nėra visiškai dvasiškai apsivaliusi ir iki galo pažinusi tiesą. Nors po materialiosios kūrinijos sunaikinimo šios nepaprastos asmenybės pasiekia pirmąjį *puruṣa-avatāra*, Mahā-Viṣṇu, jos vėl patiria nuopuolį ir sugrįžta į materialųjį pasaulį.

Impersonalistai daro nedovanotiną klaidą manydami, kad Aukščiausiasis Viešpats ateina į šį pasaulį turėdamas materialų kūną ir, kad užuot meditavus į Aukščiausiojo pavidalą, reikia medituoti į beformį pradą. Dėl šios klaidos, prasidėjus naujam kūrimo ciklui, net didžiausi *yogai* mistikai ir iškiliausi transcendentalistai yra priversti sugrįžti į materialųjį pasaulį. Tačiau visos kitos gyvosios esybės, išskyrus impersonalistus ir monistus, gali praktikuoti pasiaukojimo tarnystę visiškai įsisažmoninusios Kṛṣṇą ir, per tarnystę puoselėdamos transcendentinę meilę Aukščiausiam Dievo Asmeniui, pelnyti išvadavimą. Bhaktai praktikuoja pasiaukojimo tarnystę plėtodami savo santykius su Aukščiausiuoju Viešpačiu kaip su savo valdovu, draugu, sūnumi ir galiausiai – kaip su mylimuoju. Tokie skirtingi santykiai yra neatsiejamas transcendentinės įvairovės bruožas.

16 TEKSTAS

ये त्विहासक्तमनसः कर्मसु श्रद्धयान्विताः ।
कुर्वन्त्यप्रतिषिद्धानि नित्यान्यपि च कृत्स्नशः ॥१६॥

*ye tv ihāsakta-manasaḥ karmasu śraddhayānvitāḥ
kurvanty apratiśiddhāni nityāny api ca kṛtsnaśaḥ*

ye – tie, kurie; *tu* – bet; *iha* – prie šio pasaulio; *āsakta* – prisirišę; *manasaḥ* – kurių protai; *karmasu* – prie karminės veiklos; *śraddhayā* – tikėjimą; *anvitāḥ* – turėdami; *kurvanti* – vykdo; *apratīśiddhāni* – trokšdami rezultatų; *nityāni* – priskirtas pareigas; *api* – be abejonų; *ca* – ir; *kṛtsnaśaḥ* – diena iš dienos.

Perdėm prie šio materialaus pasaulio prisirišę žmonės uoliai su didžiausiu tikėjimu vykdo nustatytas pareigas. Diena iš dienos jie daro viską, kas nurodyta, tikėdamiesi pasidžiaugti savo veiklos vaisiais.

Komentaras: Šiame ir kituose šešiuose posmuose „Śrīmad-Bhāgavatam“ kritikuoja stiprių materialių prisirišimų turinčius žmones. Vedų šventraščiai skelbia, kad prie materialių daiktų prisirišę žmonės turi atlikti aukojimus ir vykdyti tam tikrus apeiginius veiksmus. Kad patektų į rojaus planetas, kasdieniniame gyvenime jie turi laikytis įvairių taisyklių ir apribojimų. Posme sakoma, kad tokiems žmonėms nelemta pelnyti išvadavimą. Tie, kurie garbina pusdievius su mintimi, kad kiekvienas pusdievis yra atskiras Dievas, negali patekti į dvasinį pasaulį, o ką jau kalbėti apie tuos, kurie vykdo nustatytas pareigas tenorėdami pagerinti savo materialią padėtį.

17 TEKSTAS

रजसा कुण्ठमनसः कामात्मानोऽजितेन्द्रियाः ।
पितृन् यजन्त्यनुदिनं गृहेष्वभिरताशयाः ॥१७॥

rajasā kuṅṭha-manasaḥ kāmātmāno 'jīteन्द्रियाḥ
pitṛn yajanty anudinam grheṣv abhirataśayaḥ

rajasā – aistros guoos; *kuṅṭha* – apimti nerimo; *manasaḥ* – jų protai; *kāmātmānaḥ* – ieškantys juslinių malonumų; *ajita* – nesuvaldytos; *indriyāḥ* – jų juslės; *pitṛn* – protėvius; *yajanti* – jie garbina; *anudinam* – kasdien; *grheṣu* – šeimos gyvenime; *abhirata* – paskendę; *śayaḥ* – jų protai.

Tokie aistros guoos valdomi žmonės jaučia nuolatinį nerimą. Nesutramdytos juslės verčia juos be paliovos ieškoti juslinių malonumų. Jie garbina protėvius ir triūsia nuo aušros iki sutemos, kad pakeltų savo šeimos, visuomenės ir visos šalies gerovę.

18 TEKSTAS

त्रैवर्गिकास्ते पुरुषा विमुखा हरिमेघसः ।
कथायां कथनीयोरुविक्रमस्य मधुद्विषः ॥१८॥

trai-varḡikās te puruṣā vimukhā hari-medhasaḥ
kathāyām kathānīyōru- vikramasya madhudviṣaḥ

trai-vargikāḥ – rūpi trys gerovės kėlimo keliai; *te* – šie; *puruṣāḥ* – žmonės; *vimukhāḥ* – nesidomi; *hari-medhasaḥ* – Viešpaties Hari; *kathāyām* – pramogomis; *kathanīya* – vertomis, kad apie jas pasakotų; *uru-vikramasya* – kurio nepranokstama didybė; *madhu-dviṣaḥ* – demono Madhu žudiko.

Tokie žmonės vadinami trai-vargika, nes jiems terūpi trys gerovės kėlimo keliai. Jų nedomina Aukščiausiasis Dievo Asmuo, kuris gali išgelbėti sąlygotą sielą. Jų netraukia pasakojimai apie Aukščiausiojo Asmens pramogas, kurių klausytis vertėtų, nes juose iškeliamą transcendentinę Viešpaties didybę.

Komentaras: Vėdiškasis filosofinis mokymas kalba apie keturis gerovės kėlimo kelius: religingumą, ekonominę plėtrą, juslinius malonumus ir išsivadavimą. Žmonės, kuriuos domina išimtinai materialūs malonumai, daugiausia dėmesio skiria nustatytųjų pareigų vykdymui. Juos domina trys gerovės kėlimo metodai – religinių apeigų vykdymas, materialinės padėties gerinimas ir juslinių malonumų siekimas. Pagerinę savo materialinę padėtį, jie turi galimybę džiaugtis materialiu gyvenimu. Todėl materialistus domina tik *trai-vargika* – trys gerovės kėlimo metodai. *Trai* reiškia „trys“, o *vargika* reiškia „gerovės kėlimo keliai“. Tokiems materialistams Aukščiausiasis Dievo Asmuo ne tik neįdomus, bet jie netgi nusiteikę priešišškai Jo atžvilgiu.

Aukščiausiasis Dievo Asmuo posme pavadintas *hari-medhaḥ* – „tuo, kuris gali išvaduoti gyvąją būtybę iš gimimo ir mirties rato“. Materialistų nedomina pasakojimai apie įstabias Viešpaties pramogas. Jie laiko šiuos pasakojimus nebūtais, o Aukščiausiąjį Viešpatį – paprastu materialiam pasaulyje gyvenančiu žmogumi. Tokie žmonės negali praktikuoti pasiaukojimo tarnystės ir plėtoti Krišnos sąmonės. Jiems įdomiau skaityti laikraščius ir romanus ar draminius kūrinius. Su Viešpačiu susiję tikri istoriniai įvykiai, pavyzdžiui, Viešpaties Krišnos žygiai Kurukšetros mūšio lauke ar Pāṇḍavų žygdarbiai, Viešpaties gyvenimas Vṛndāvanoje ir Dvārakoje, yra aprašyti „Bhagavad-gītoje“ ir „Śrīmad-Bhāgavatam“. Dėmesys šiose knygos sutelktas į Viešpaties darbus. Tačiau materialistams, kurių vienintelis tikslas yra materiali gerovė, Viešpaties darbai neįdomūs. Juos greičiau sudomins garsaus pasaulio politiko ar turtuolio biografija, bet transcendentiniams Aukščiausiojo Viešpaties žygiams jie yra abejingi.

19 TEKSTAS

नूनं दैवेन विहता ये चाच्युतकथासुधाम् ।
हित्वा शृण्वन्त्यसद्गथाः पुरीषमिव विद्भुजः ॥१९॥

*nūnaṁ daivena vihatā ye cācyuta-kathā-sudhām
hitvā śṛṅvanti asad-gāthāḥ puriṣam iva viḍ-bhujaḥ*

nūnam – tikrai; *daivena* – Viešpaties valia; *vihatāḥ* – prakeikti; *ye* – tie, kurie; *ca* – taip pat; *acyuta* – apie neklystantį Viešpatį; *kathā* – nuo pasakojimų; *sudhām* – nektaro; *hitvā* – nusigrežę; *śṛṅvanti* – jie klausosi; *asad-gāthāḥ* – pasakojimų apie materialistus; *puriṣam* – išmatos; *iva* – tarsi; *viḍ-bhujaḥ* – tie, kurie minta išmatomis (kiaulės).

Aukščiausiojo valia jie yra pažymėti prakeiksmo ženklų. Jiems atgrasus Aukščiausiojo Dievo Asmens žygių nektaras, todėl jie lyginami su išmatas édančiomis kiaulėmis. Užuoat klausęsi pasakojimų apie transcendentinius Viešpaties žygius, jie ištempę ausis seka pasakojimus apie pasibjaurėtinius materialistų darbus.

Komentaras: Visiems patinka pasakojimai apie kitus žmones – politikus, turtuolius ar išgalvotus romanų personažus. Prirašyta kalnai beprasmiškų romanų, apsakymų ir spekuliatyvios filosofijos veikalų. Materialistai su malonumu skaito šiuos kūrinius, tačiau kai jiems į rankas pakliūva išties vertingos išminties knygos – „Śrīmad-Bhāgavatam“, „Bhagavad-gītā“, „Viṣṇu Purāṇa“ ar kiti pasaulio šventraščiai, tokie, kaip Biblija arba Koranas – jie neparodo jokio susidomėjimo. Jie, kaip ir kiaulė, pažymėti prakeiksmo ženklų. Kiaulė pasičepsédama éda išmatas. Jei kiaulei pasiūlysite skanéstą iš sutirštinto pieno ar lydyto sviesto, ji nusuks snukį, užtat kaip didžiausią gardumyną ji éda šlykščias išmatas, nuo kurių kvapo riečia nosį. Materialistai pažymėti tuo pačiu prakeiksmo ženklų, nes jie su malonumu klausosi pasakojimų apie nuodėmingus darbus, o transcendentiniai Viešpaties žygiai jiems neįdomūs. Pasakojimai apie Viešpaties darbus yra gryniausias nektaras, o visi kiti kūriniai, kurie galėtų traukti mūsų dėmesį, – grynai nuodai.

20 TEKSTAS

दक्षिणेन पथार्यम्णः पितृलोकं व्रजन्ति ते ।

प्रजामनु प्रजायन्ते श्मशानान्तक्रियाकृतः ॥२०॥

*dakṣiṇena pathāryamṇaḥ pitṛ-lokaṁ vrajanti te
prajāṁ anu prajāyante śmaśānānta-kriyā-kṛtaḥ*

dakṣiṇena – pietiniame; *pathā* – kelyje; *aryamṇaḥ* – Saulės; *pitṛ-lokam* – į Pitṛloką; *vrajanti* – iškeliauja; *te* – jie; *prajāṁ* – jų šeimos; *anu* – kartu su;

prajāyante – jie gimsta; *śmaśāna* – krematoriumas; *anta* – iki galo; *kriyā* – karmine veikla; *kṛtaḥ* – užsiimdami.

Tokie materialistai gali patekti į Pitrlokos planetą, kuri yra pietiniame Saulės kelyje, tačiau vėliau ir vėl grįžta į šią planetą, gimsta savo anks-tesnėje šeimoje, imasi tos pačios karminės veiklos ir taip nugyvena iki paskutinio atodūσιο.

Komentaras: „Bhagavad-gītoje“ (9,21) sakoma, kad tokie žmonės patenka į aukštutines planetų sistemas, tačiau kai baigiasi jų karminei veiklai skirtas laikas, jie sugrįžta į mūsų planetą, po to vėl eina į aukštutines planetas, ir taip šis ciklas kartojasi iš naujo. Patekusieji į aukštutines planetas sugrįžta atgal, atgimsta toje šeimoje, prie kurios buvo labai stipriai prisirišę, ir toliau užsiima karmine veikla iki paskutinės gyvenimo akimirkos. Nuo gimimo iki paskutinio atodūσιο jų gyvenimą lydi įvairios nustatytos apeigos, prie kurių jie yra labai prisirišę.

21 TEKSTAS

ततस्ते क्षीणसुकृताः पुनर्लोकमिमं सति ।
पतन्ति विवशा देवैः सद्यो विभ्रंशितोदयाः ॥२१॥

*tatas te kṣīṇa-sukṛtāḥ punar lokam imam sati
patanti vivaśā devaiḥ sadyo vibhramśitodayāḥ*

tataḥ – tada; *te* – jie; *kṣīṇa* – išnaudoję; *su-kṛtāḥ* – savo doringos veiklos rezultatus; *punaḥ* – vėl; *lokam imam* – į šią planetą; *sati* – o doringoji motina; *patanti* – puola; *vivaśāḥ* – bejėgiai; *devaiḥ* – aukštesniu nurodymu; *sadyaḥ* – staiga; *vibhramśita* – priversti pulti; *udayāḥ* – jų gerbūvis.

Išsekus doringų darbų atsargoms, apvaizdos valia jie puola iš aukštumų ir vėl grįžta į Žemę, tarsi žmogus, kuris pasiekė aukštą postą ir visiškai nelauktai patyrė nuopuolį.

Komentaras: Kartais aukštas valstybinės pareigas einantis žmogus netikėtai viską praranda ir niekas negali jam padėti. Lygiai taip, pasibaigus laikotarpiui, kuris buvo skirtas malonumams, kvailiai, kurie svajojo apie viešpatavimą aukštutinėse planetose, puola žemyn – vėl grįžta į Žemę. Skirtumas tarp bhakto ir paprasto žmogaus, kuris yra prisirišęs prie karminės veiklos, tas, kad patekęs į dvasinę karalystę bhaktas nepatiria nuopuolio, o paprastas žmogus yra pasmerktas jį patirti, net jei patenka į aukščiausią planetų sistemą, Brahmaloką. „Bhagavad-gītoje“ taip pat sakoma, kad

į aukščiausias planetas patekusioms gyvosioms būtybėms teks vėl sugrįžti (*ābrahma-bhuvanāl lokāḥ*). Tačiau „Bhagavad-gītoje“ (8.16) Kṛṣṇa patikina savo bhaktus: *mām upetya tu kaunteya punar janma na vidyate*: „Tas, kas patenka į Mano buveinę, daugiau niekada nebesugrįš į sąlygotą materialią būtį.“

22 TEKSTAS

तस्मात्त्वं सर्वभावेन भजस्व परमेष्ठिनम् ।
तद्गुणाश्रयया भक्त्या भजनीयपदाम्बुजम् ॥२२॥

*tasmāt tvam sarva-bhāvena bhajasva parameṣṭhinam
tat-guṇāśrayayā bhaktyā bhajanīya-padāmbujam*

tasmāt – todėl; *tvam* – tu (Devahūti); *sarva-bhāvena* – su meile ir pasiaukojimu; *bhajasva* – garbink; *parameṣṭhinam* – Aukščiausiąjį Dievo Asmenį; *tat-guṇa* – Viešpaties savybės; *āśrayayā* – susijusios su; *bhaktyā* – pasiaukojimo tarnystės procese; *bhajanīya* – vertos garbinimo; *pada-ambujam* – kurio lotosinės pėdos.

Štai kodėl, brangioji mama, patarčiau tau kreiptis prieglobsčio į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, nes Jo lotosinės pėdos vertos visų garbinimo. Garbink Jį su didžiausia meile ir pasiaukojimu – taip pasieksi transcendentinės pasiaukojimo tarnystės lygį.

Komentaras: Epitetas *parameṣṭhinam* kartais yra taikomas ir Brahmai. *Parameṣṭhī* reiškia „aukščiausias asmuo“. Brahmā yra aukščiausias asmuo šioje visatoje, o Kṛṣṇa yra Aukščiausiasis Valdovas dvasiniame pasaulyje. Viešpats Kapiladeva ragina motiną ieškoti prieglobsčio prie Aukščiausiojo Dievo Asmens, Kṛṣṇos, lotosinių pėdų, nes tai yra pats geriausias sprendimas. Jis nepataria jai kreiptis prieglobsčio į pusdievius, netgi į iškiliuosius Brahmą ar Śivą. Prieglobsčio reikia kreiptis į Aukščiausiąjį Dievą.

Sarva-bhāvena reiškia „visaapimančioje meilės ekstazėje“. *Bhāva* – tai pradinė tyros meilės Dievui pakopa. „Bhagavad-gītoje“ pasakyta: *budhā bhāva-samanvitāḥ*: tas, kuris pasiekė *bhāvos* pakopą, Viešpaties Kṛṣṇos lotosines pėdas laiko garbinimo objektu. Garbinti Viešpaties Kṛṣṇos lotosines pėdas čia Savo motinai pataria ir Viešpats Kapila. Pažymėtina ir posmo frazė *tad-guṇāśrayayā bhaktyā*. Ji reiškia, kad Kṛṣṇai skirta pasiaukojimo tarnystė yra ne materiali, o transcendentinė veikla. Tai patvirtina ir „Bhagavad-gītos“ žodžiai, kad praktikuojantys pasiaukojimo tarnystę

pelno teisę patekti į dvasinę karalystę. *Brahma-bhūyāya kalpate*: jie iš karto atsiduria transcendentinėje karalystėje.

Pasiaukojimo tarnystė visiškai įsisąmoninus Kṛṣṇą yra vienintelis būdas pasiekti aukščiausią gyvenimo tobulumą. Šiame posme Viešpats Kapila sako tai savo motinai. Neveltui *bhakti* vadinama *nirguṇa* – „neturinčia jokių materialių ypatybių priemaišų“. Nors pasiaukojimo tarnystė išoriškai yra panaši į materialią veiklą, ji nėra *saguṇa*, jos negali paliesti materialių savybių suteptis. Žodis *tad-guṇāśrayayā* reiškia, kad transcendentinės Viešpaties Kṛṣṇos savybės yra tokios iškilios, jog bhaktui neverta gaišti laiko kokiai nors kitokiai veiklai. Žinodamas, koks Viešpats yra kilnus bhaktų atžvilgiu, jis nemato reikalo garbinti ką nors kitą. Vedų raštuose sakoma, kad demonė Pūtanā norėjo nunuodyti Kṛṣṇą, bet kadangi Viešpačiui patiko žįsti jos krūtį, Pūtanai buvo skirtas Kṛṣṇos motinai lygiavertis vaidmuo. Todėl bhaktas maldose sako, kad jeigu net Kṛṣṇą norėjusi nunuodyti demonė pelnė tokį išskirtinį vaidmenį, kam jam garbinti ir mylėti ką nors kitą? Yra dviejų tipų religinga veikla: religinga veikla siekiant materialios gerovės ir religinga veikla siekiant dvasinio pažinimo. Atradusieji prieglobstį prie Kṛṣṇos lotosinių pėdų pasiekia ir materialinę gerovę, ir dvasinį tobulumą. Tad ar yra prasmė garbinti pusdievius?

23 TEKSTAS

वासुदेवे भगवति भक्तियोगः प्रयोजितः ।
जनयत्याशु वैराग्यं ज्ञानं यद् ब्रह्मदर्शनम् ॥२३॥

*vāsudeve bhagavati bhakti-yogaḥ prayojitaḥ
janayaty āśu vairāgyam jñānam yad brahma-darśanam*

vāsudeve – Kṛṣṇai; *bhagavati* – Dievo Asmeniui; *bhakti-yogaḥ* – pasiaukojimo tarnystė; *prayojitaḥ* – kuria užsiima; *janayati* – suteikia; *āśu* – labai greitai; *vairāgyam* – atsižadėjimą; *jñānam* – žinojimą; *yad* – kuris; *brahma-darśanam* – savęs pažinimas.

Veikla Kṛṣṇos sąmonėje ir pasiaukojimo tarnystės Kṛṣṇai praktika atveria žinias, dovanaoja atsižadėjimą ir savęs pažinimą.

Komentaras: Menkesnio intelekto žmonės sako, kad *bhakti-yoga* arba pasiaukojimo tarnystė yra skirta tiems, kuriems stinga transcendentinių žinių ir atsižadėjimo. Tačiau iš tikrųjų žmogui, kuris praktikuoja pasiaukojimo tarnystę ir yra iki galo įsisąmoninęs Kṛṣṇą, nereikia specialiai gilinti

atsižadėjimo arba laukti, kol jo širdyje nubus transcendentinis žinojimas. Vedų raštai skelbia, kad praktikuojant Viešpačiui skirtą pasiaukojimo tarnystę ir į nieką kita nenukrypstant, savaime atsiskleidžia geriausios pusdėvių savybės. Paaiškinti, kaip bhaktas įgyja šias savybes, neįmanoma, ir vis dėlto tai įvyksta. Tai įrodo istorija apie žiaurų medžiotoją, su pasimėgavimu žudžiusį gyvūnus, kuris vėliau tapo bhaktu ir nebenorėjo užmušti net skruzdės. Ši savybė yra būdinga bhaktui.

Tas, kuris nuoširdžiai trokšta įgyti transcendentinių žinių, turi imtis pasiaukojimo tarnystės ir nešvaistyti laiko filosofinėms tiesos paieškoms. Norint prieiti prie tam tikrų išvadų apie Absoliučią Tiesą, vertėtų išanalizuoti posme vartojamą žodį *brahma-darśanam*. *Brahma-darśanam* reiškia „patirti arba pažinti Transcendenciją“. Patirti Brahmaną tegali tas, kuris tarnauja Vāsudevai. Jei Brahmanas būtų beasmenis, klausimas apie *darśanam* („regėti savo akimis“) apskritai neiškiltų. *Darśanam* reiškia regėti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, Vāsudevą. Žodis *darśanam* suponuoja, kad regintysis ir regėjimo objektas yra asmenybės, o *brahma-darśanam* – kad regėdamas Aukščiausiąjį Dievo Asmenį bhaktas tuo pačiu suvokia, kas yra beasmenis Brahmanas. Bhaktui nereikia specialiai stengtis pažinti Brahmano. Šią mintį patvirtina ir „Bhagavad-gītā“ – *brahma-bhūyāya kalpate*: tapęs bhaktu, žmogus susivokia dvasiškai ir pažįsta Absoliučią Tiesą.

24 TEKSTAS

यदास्य चित्तमर्थेषु समेष्विन्द्रियवृत्तिभिः ।
न विगृह्णाति वैषम्यं प्रियमप्रियमित्युत ॥२४॥

*yadāsyā cittam artheṣu sameṣv indriya-vṛttibhiḥ
na vighṛṇāti vaiṣamyam priyam apriyam ity uta*

yadā – kai; *asya* – bhakto; *cittam* – protas; *artheṣu* – juslių objektams; *sameṣu* – toks pats; *indriya-vṛttibhiḥ* – juslių veikla; *na* – ne; *vighṛṇāti* – pastebti; *vaiṣamyam* – skirtumo; *priyam* – „malonu“; *apriyam* – „nemalonu“; *iti* – tokiu būdu; *uta* – žinoma.

Iškilaus bhakto protas pasiekia juslinės veiklos pusiausvyrą ir jis iškyla aukščiau sąvokų „malonu“ ir „nemalonu“.

Komentaras: Iškilus bhaktas įkūnija transcendentinį žinojimą ir materialių malonumų atsižadėjimą. Jam neegzistuoja malonūs ar nemalonūs dalykai, nes veikdamas jis nesiekia juslinių malonumų. Visi jo veiksmi ir mintys yra

skirti Dievo Asmeniui. Kad ir kur jis būtų – materialiam ar dvasiniam pasaulyje, – jo protas visada išlaiko pusiausvyrą. Bhaktui aišku, kad viskas materialiam pasaulyje yra blogis, nes šį pasaulį yra paveikusi materialios gamtos suteptis. Materialistų samprata apie gėrį ir blogį, dorovę ir amorumą ir t.t. remiasi arba niekuo nepagrįstais prasimanymais, arba sentimentais. Iš tikrųjų materialiam pasaulyje nėra nieko gero, o dvasiniam pasaulyje viskas yra absoliutus gėris. Dvasinis pasaulis pasižymi nepaprasta įvairove, bet jo nėra palietusi suteptis. Kadangi bhaktas turi dvasinį matymą, jo protas visada išlaiko pusiausvyrą, o tai ženklas, kad jis yra pasiekęs transcendentinį būvį. Tapęs bhaktu žmogus savaime įgyja atsižadėjimą (*vairāgya*), žinias (*jñāna*) ir pagaliau tikrą transcendentinį suvokimą. Apibendrinant galima pasakyti, kad tyras bhaktas įgyja transcendentinių Viešpaties savybių ir kokybės prasme pasiekia vienovę su Aukščiausiuoju Dievo Asmeniu.

25 TEKSTAS

स तदैवात्मनात्मानं निःसङ्गं समदर्शनम् ।
हेयोपादेयरहितमारूढं पदमीक्षते ॥२५॥

*sa tadaivātmanātmānaṁ niḥsaṅgaṁ sama-darśanam
heyopādeya-rahitam ārūḍhaṁ padam iḥṣate*

saḥ – tyras bhaktas; *tadā* – tuomet; *eva* – žinoma; *ātmanā* – apdovano-
notas transcendentine išmintimi; *ātmānam* – save; *niḥsaṅgam* – neteku-
sį materialių prisirišimų; *sama-darśanam* – nešališkai žvelgdamas į viską;
heya – nepriimtina; *upādeya* – priimtina; *rahitam* – neturintis; *ārūḍham* –
pakylėtas; *padam* – į transcendentinį lygį; *iḥṣate* – jis mato.

Tyram bhaktui būdingas transcendentinis mąstymas leidžia nešališkai žvelgti į pasaulį ir suvokti, kad materialis suteptis jo neliečia. Jam neegzistuoja sąvokos „geresnis“ ar „blogesnis“. Jis jaučiasi transcendentalus, pasiekęs kokybinės vienovės su Aukščiausiuoju Asmeniu būvį.

Komentaras: Suvokimas, kad kažkas yra nepriimtina, kyla iš prisirišimo. Bhaktas nėra prie nieko prisirišęs, todėl jam neegzistuoja malonūs ar nemalonūs dalykai. Jam priimtina viskas, kas būtina Viešpačiui skirtos pasiaukojimo tarnystės praktikai, net jei tai nesuderinama su jo asmeniniais interesais. Jis visiškai neturi asmeninių interesų, todėl tai, kas gerai Viešpačiui, gerai ir jam. Štai Arjunai iš pradžių dalyvavimas mūšyje buvo

nepriimtinas, tačiau supratęs, kad stodamas į kovą suteiks džiaugsmo Viešpačiui, jis sutiko dalyvauti mūšyje. Būtent tokia yra tyro bhakto pozicija. Jam pačiam neegzistuoja priimtini ar nepriimtini, malonūs ar nemalonūs dalykai. Jis viską daro vardan Viešpaties, todėl prie nieko neprisiriša ir nieko neatmeta. Tai transcendentinio nešališkumo būvis. Tyram bhaktui gyvenimas tampa džiaugsmingu tada, kai jam pavyksta suteikti džiaugsmo Aukščiausiam Viešpačiui.

26 TEKSTAS

ज्ञानमात्रं परं ब्रह्म परमात्मेश्वरः पुमान् ।
दृश्यादिभिः पृथग्भावैर्भगवानेक ईयते ॥२६॥

*jñāna-mātram paraṁ brahma paramātmeśvaraḥ pumān
dṛśy-ādibhiḥ pṛthag bhāvair bhagavān eka īyate*

jñāna – žinojimo; *mātram* – tik; *param* – transcendentinio; *brahma* – Brahmanas; *parama-ātmā* – Paramātmā; *īśvaraḥ* – valdovas; *pumān* – Supersiela; *dṛśi-ādibhiḥ* – filosofinio pažinimo ir kitais būdais; *pṛthag bhāvair* – priklausomai nuo pažinimo metodų; *bhagavān* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *ekah* – vienintelis; *īyate* – suvokiamas.

Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra niekas kita, kaip Absolutus transcendentinis žinojimas, tačiau pasirinkusiems skirtingą pažinimo kelią Jis gali atsiskleisti skirtingai: ir kaip beasmenis Brahmanas, ir kaip Paramātmā, ir kaip Aukščiausiasis Dievo Asmuo, ir kaip puruṣa-avatāra.

Komentaras: Pažymėtinas posme vartojamas žodis *dṛśy-ādibhiḥ*. Pasak Jivos Gosvāmio, *dṛśi* reiškia „filosofinis pažinimas“, *jñāna*. Įvairiomis filosofinėmis koncepcijomis yra grindžiami tiesos pažinimo būdai, pavyzdžiui, *jñāna-yogos* metodas, leidžiantis suvokti Bhagavāną, Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, kaip beasmenį Brahmaną. Praktikuojantiems aštuonių pakopų *yogā* Jis atsiskleidžia kaip Paramātmā. Tačiau, kai Absoliučios Tiesos pažinimas grindžiamas grynąja Kṛṣṇos sąmone, t.y. materijos sutepties nepaliesiomis žiniomis, Absoluti Tiesa atsiskleidžia kaip Aukščiausiasis Asmuo. Norint pažinti Transcendenciją pakanka vien žinių. Posme vartojami žodžiai *paramātmeśvaraḥ pumān* yra transcendentiniai ir aprašo Supersielą. Supersielą kartais vadina *puruṣa*, bet žodis Bhagavānas nurodo tiesiogiai į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, kuris pasižymi visomis šešiomis vertenybėmis: turtu, šlove, jėga, grožiu, žiniomis ir atsižadėjimu. Bhagavānas – Dievo

Asmuo, viešpataujantis įvairiose dvasinio pasaulio sferose. Dažnai nesutampantys tarpusavyje *paramātmos*, *īśvaros* ir *pumāno* aprašymai rodo, kad Aukščiausiojo Dievo skleidinių yra nesuskaitoma daugybė.

Norint iš tikrųjų pažinti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį būtina pasirinkti *bhakti-yogos* kelią. Praktikuojantieji *jñāna-yogą* ir *dhyāna-yogą* galų gale turi pasiekti *bhakti-yogo* lygį, nes tik jį pasiekus galimas *paramātmos*, *īśvaros*, *pumāno* ir t.t. pažinimas. Antrojoje „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmėje sakoma, kad nepaisant to, ar žmogus yra bhaktas, *karmis* ar *jñānis*, jei yra pakankamai protingas, jis turi labai rimtai užsiimti pasiaukojimo tarnystės praktika. Vedų raštai taip pat skelbia, kad pasiaukojimo tarnystė leidžia įgyvendinti bet kuriuos troškimus, taip pat ir tuos, kuriuos siekiama įgyvendinti karmine veikla, pavyzdžiui patekti į aukštutines planetas. Kadangi Aukščiausiasis Viešpats yra sklindinas visų šešių vertenybių, savo garbintoją Jis gali apdovanoti bet kuria iš jų.

Vienabūtis Aukščiausiasis Dievo Asmuo apsirėškia skirtingiems mąstytojams arba kaip Aukščiausias Asmuo, arba kaip beasmenis Brahmanas, arba kaip Paramātmā. Impersonalistai trokšta susiliesti su beasmeniu Brahmanu, tačiau garbinant beasmenį Brahmaną šio tikslo neįmanoma pasiekti. O štai tas, kuris praktikuoja pasiaukojimo tarnystę, panorėjęs gali susiliesti su Aukščiausiojo Viešpaties būtimi. Kas iš tikrųjų nori susiliesti su Aukščiausiuoju, tas turi užsiimti pasiaukojimo tarnystės praktika.

Bhaktas gali išvysti Aukščiausiąjį savo akimis, o *jñāniai*, filosofai empirikai, ir *yogai* tokios galimybės neturi. Jie negali tapti Viešpaties palydovais. Šventraščiuose nerasime liudijimų, kad filosofinis tiesos pažinimas ar beasmenio Brahmano garbinimas padėtų tapti vienu iš Aukščiausiojo Dievo Asmens asmeninės palydos narių. Tokios galimybės neturi ir praktikuojantieji *yogą*. Beasmenis, formos neturintis Brahmanas apibūdinamas kaip *adrśya*, kadangi beasmenis švytėjimas, vadinamas *brahmajyoti*, paslepia Aukščiausiojo Viešpaties veidą. Kai kurie *yogai* medituoja į širdyje glūdintį keturrankį Višņū, todėl ir jie Aukščiausiojo Viešpaties nepamato. Viešpatį regi tik bhaktai. Pažymėtinas posmo žodis *drśy-ādibhiḥ*. Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra sykiu ir matomas, ir nematomas, o tai reiškia, kad Viešpats turi įvairius aspektus. Nematomi yra Paramātmos ir Brahmano aspektai, matomas – Bhagavāno aspektas. Visa tai labai gerai paaiškinta „Višņū Purānoje“. Viešpaties visatos pavidalas ir formos neturintis Viešpaties švytėjimas (Brahmanas) yra nematomi, todėl laikomi žemesniaisiais Jo aspektais. Visatos pavidalo pažinimas yra materialaus aspekto pažinimas, beasmenio Brahmano pažinimas – dvasinio aspekto pažinimas, tačiau aukščiausia dvasinio pažinimo pakopa yra Dievo Asmens pažinimas. „Višņū Purānoje“ pasakyta: *viṣṇur brahma-svarūpeṇa svayam eva*

vyavasthitaḥ: Višņu yra įsikūnijęs Brahmanas, kitaip sakant, Višņu yra Aukščiausiasis Brahmanas. *Svayam eva*: Višņu yra asmeninis Brahmano aspektas. Dvasinį pažinimą vainikuoja Aukščiausiojo Dievo Asmens pažinimas. Ši mintis patvirtinama „Bhagavad-gītoje“: *yad gatvā na nivartante tad dhāma paramam mama. Paramam mama* – tai buveinė, kurią pasiekus jau niekada nebesugrįžtama į šį kančių draskomą pasaulį gyventi vergiškomis sąlygomis. Ir pati kūrinija ir viskas, kas joje yra, priklauso Višņu, tačiau Jis pats gyvena *tad dhāma paramam* – Savo aukščiausioje buveinėje. Kiekvienas mūsų turėtų stengtis patekti į aukščiausiąją Viešpaties buveinę.

27 TEKSTAS

एतावानेव योगेन समग्रेणेह योगिनः ।

युज्यतेऽभिमतो ह्यर्थो यदसाङ्गस्तु कृत्स्नशः ॥२७॥

etāvān eva yogena samagreṇeha yoginaḥ
yujyate 'bhimato hy artho yad asaṅgas tu kṛtsnaśaḥ

etāvān – toks aukštas; *eva* – tik; *yogena* – užsiimant *yoga*; *samagreṇa* – visi; *iha* – šiame pasaulyje; *yoginaḥ* – *yogai*; *yujyate* – pasiekia; *abhimataḥ* – trokštama; *hi* – žinoma; *arthaḥ* – tikslą; *yat* – kuris; *asaṅgaḥ* – atsiribojimas; *tu* – iš tikrųjų; *kṛtsnaśaḥ* – visiškai.

Aukščiausias visų yogų tikslas yra visiškai atsiribojimas nuo materijos. Šis tikslas pasiekiamas praktikuojant įvairias yogos rūšis.

Komentaras: Yra trys *yogos* rūšys: *bhakti-yoga*, *jñāna-yoga* ir *astāṅga-yoga*. Ištrukti iš materijos nelaisvės siekia ir *bhaktai*, ir *jñāniai*, ir *yogai*. *Jñāniai* siekia atitraukti savo jusles nuo materialios veiklos. *Jñāna-yogas* mano, kad materija yra iliuzija, kad realiai egzistuoja tik Brahmanas, todėl filosofiniais apmąstymais jis stengiasi atitraukti jusles nuo materialių malonumų. *Astāṅga-yogas* taip pat bando suvaldyti jusles. Tik *bhaktai* stengiasi įtraukti savo jusles į Viešpačiui skirtą tarnystę. Akivaizdu, kad *bhaktų* pasirinktas praktikos metodas yra pranašesnis už metodus, kuriuos renkasi *jñāniai* ir *yogai*. *Yogai* mistikai tramdo jusles praktikuodami aštuonių pakopų *yogā* – *yama*, *niyama*, *āsana*, *prāṇāyāma*, *pratyāhāra* ir t.t. *Jñāniai* stengiasi perprasti juslinių malonumų iliuziškumą pasitelkę loginį mąstymą. Tačiau pats paprasčiausias ir natūraliausias metodas – įtraukti jusles į tarnystę Viešpačiui.

Bendras visų *yogų* tikslas – atriboti jusles nuo materialaus pasaulio,

tačiau galutiniai jų siekiai nesutampa. *Jñāniai* trokšta susilieti su Brahmano švytėjimu, *yogai* nori pažinti Paramātmą, o bhaktai – išsąmoninti Kṛṣṇą ir pasiekti transcendentinės meilės tarnystės Viešpačiui lygį. Meilės skatinama tarnystė yra tobuliausia juslių suvaldymo pakopa. Juslinė veikla iš esmės yra gyvybės požymis, jos neįmanoma sustabdyti. Atitraukti jusles nuo materialios veiklos įmanoma tik sudarius aukštesnio lygio veiklos galimybę. Anot „Bhagavad-gīto“, juslių veiklą galima sustabdyti įtraukus jusles į aukštesnio lygio veiklą (*param dr̥ṣṭvā nivartate*). Aukščiausia juslinės veiklos forma yra tarnystė Viešpačiui. Toks yra visų *yogos* rūšių tikslas.

28 TEKSTAS

ज्ञानमेकं पराचीनैरिन्द्रियैर्ब्रह्म निर्गुणम् ।
अवभात्यर्थरूपेण भ्रान्त्या शब्दादिधर्मिणा ॥२८॥

*jñānam ekam parācīnair indriyair brahma nirguṇam
avabhāty artha-rūpeṇa bhrāntyā śabdādi-dharminā*

jñānam – pažinimą; *ekam* – tas, kuris; *parācīnaiḥ* – nenori pripažinti; *indriyaiḥ* – joslėmis; *brahma* – Aukščiausios Absoliučios Tiesos; *nirguṇam* – esančios už materialių *guṇų* veiklos sferos; *avabhāti* – atsiranda; *artha-rūpeṇa* – įgydama įvairių objektų pavidalą; *bhrāntyā* – klaidingai; *śabda-ādi* – garsu ir t.t.; *dharminā* – apdovanotų.

Tie, kurie nenori pripažinti Transcendencijos, remiasi jusliniu suvokimu pagrįstais teoriniais spėjimais ir įvairiai suvokia Aukščiausią Absoliučią Tiesą. Iš klaidingo suvokimo jiems kyla mintis apie santykinę esaties prigimtį.

Komentaras: Aukščiausia Absoliuti Tiesa – Dievo Asmuo, yra vienabūtė ir Savo beasmeniu aspektu aprėpia visą esatį. Ši mintis aiškiai suformuluota „Bhagavad-gītoje“. Viešpats Kṛṣṇa sako: „Patyrimui atsiverianti esatis yra ne kas kita, kaip Mano energijos skleidinys.“ Jis yra visa ko pagrindas, bet tai nereiškia, kad Jis yra visur. Įvairūs pojūčiai – pojūtis, kurį sukelia būgno garsai, akimis regimas gražios moters paveikslas, liežuviu patiriamas iš pieno pagamintų gardžių saldumynų skonis – kyla iš skirtingų juslių ir jų suvokimas yra skirtingas. Todėl jusliniu suvokimu grindžiamos žinios yra skirstomos į įvairias šakas, nors iš tikrųjų esatis, kaip Aukščiausiojo Viešpaties energijos pasireiškimas, turi vieningą prigimtį. Štai kad ir ugnis: ji spinduliuoja šilumą ir šviesą, bet šios dvi energijos gali atsiskleisti pačiais

įvairiausiais pavidalais, t.y. gali būti jusių suvokiamos visiškai skirtingai. Filosofai *māyāvādžiai* šią įvairovę skelbia esant iliuzine, tačiau filosofai *vaiṣṇavai* skirtingų apraiškų iliuzija nelaiko. Jų požiūriu šios apraiškos yra tapačios Aukščiausiam Dievo Asmeniui, nes jos yra Viešpaties energijų įvairovės pasireiškimas.

Filosofai *vaiṣṇavai* nesutinka su filosofiniu mokymu, kad Absoliutas yra tikrovė, o jo kūrinija – iliuzija (*brahma satyaṁ jagan mithyā*). Nors ir sakoma, kad ne viskas auksas, kas auksu žiba, tai nereiškia, kad blizgantis daiktas yra netikras. Pavyzdžiui, austrės kiaukutas spindi auksu. Mūsų matomas aukso atspalvis yra tiesiog regėjimo apgaulė, bet tai nereiškia, kad austrės kiaukutas yra netikras. Lygiai taip, žvelgdamas į Viešpaties Krišnos pavidalą, žmogus negali suprasti, koks Jis yra iš tikrųjų, bet tai visai nereiškia, kad Pats Viešpats yra iliuzija. Norint suvokti, koks yra Krišna, būtina į Jį žvelgti per tokių išminties knygų, kaip „*Brahma-saṁhitā*“, prizmę. *Īśvaraḥ paramaḥ kṛṣṇaḥ sac-cid-ānanda-vigrahaḥ*: Krišna, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, turi amžiną ir kupiną palaimos dvasinį kūną. Mūsų netobulas juslinis suvokimas negali atskleisti Viešpaties pavidalo. Norėdami Jį suvokti, turime įgyti apie Jį žinių. Todėl čia pasakyta, *jñānam ekam*. „*Bhagavad-gītā*“ patvirtina, kad tik kvailiai, regėdami Krišną, laiko Jį paprastu žmogumi. Jie nė neįtaria, kad Aukščiausiasis Dievo Asmuo turi beribes žinias, galią ir turtus. Materialiu jusliniu suvokimu pagrįsti teoriniai samprotavimai verčia daryti išvadą, kad Aukščiausiasis neturi pavidalo. Tokie samprotavimai neleidžia sąlygotai sielai atsikratyti neišmanymo ir išsklaidyti iliuzinės energijos kerų. Norint pažinti Aukščiausiąją Viešpatį būtina įsiklausyti į transcendentinius Paties Viešpaties lūpomis ištartus žodžius, kurie yra užrašyti „*Bhagavad-gītoje*“, kur Jis sako, kad nėra nieko aukščiau už Jį Patį ir kad Jis yra beasmenio Brahmano švytėjimo pagrindas. Materijos nesuteptos „*Bhagavad-gītos*“ tiesos yra tarsi Gangos vanduo. Gangos vanduo toks tyras, kad gali apvalyti net asilus ir karves, tačiau tie, kurie užuot apsplovę tyru Gangos vandeniu murkdosi purviname kanalizacijos nuotekų griovyje ir taip tikisi nusiplauti purvą, niekada nepasieks išsvajoto tikslo. Kitaip sakant, tikrų žinių apie Absoliutą galima gauti tik klausantis dvasinį apsisvalymą teikiančių žodžių iš Paties Absoliuto lūpų.

Posme aiškiai sakoma, kad nenorintys pripažinti Aukščiausiojo Dievo Asmens samprotauja apie Absoliučią Tiesą remdamiesi savo netobulu jusliniu suvokimu. Tačiau pavidalo neturintį Brahmaną pažinti įmanoma tik klausantis, o ne remiantis asmenine patirtimi. Taigi žinojimas įgyjamas per klausą. Tai patvirtina ir „*Vedānta-sūtra*“: *sāstra-yonitvāt* – grynojo žinojimo semiamasi iš autoritetingų šventraščių. Todėl vadinamieji teoriniai samprotavimai apie Absoliučią Tiesą yra tušti ir bevaisiai. Tikrasis gyvosios esybės

„aš“ yra jos sąmonė, kuri niekur neišnyksta nei kai gyvoji esybė būdrauja, nei kai ji sapnuoja, nei kai yra giliai įmigusi. Net giliai įmigusios gyvosios esybės sąmonė veikia ir ji jaučiasi laiminga arba nelaiminga. Per subtilųjį ir grubųjį materialų kūną besireiškianti sąmonė yra aptemusi, tačiau ją išgryninus, kitaip sakant, įgijus Kṛṣṇos sąmonę, ištrūkstama iš materijos nelaisvės ir besikartojančių gimimų bei mirčių ciklo.

Kai nuo sutepties nepaliesto grynojo žinojimo nutraukiamas materialios gamtos *guṇų* šydas, gyvoji esybė atranda savo tikrąją tapatybę ir suvokia, kad yra amžinas Aukščiausiojo Dievo Asmens tarnas. Kaip atsiskleidžia tikroji gyvosios esybės tapatybė, iliustruoja ši analogija: saulės spinduliai ir pati saulė amžinai skleidžia šviesą, tačiau kai saulę užtraukia debesys, *māyā*, stoji tamsa, kuri iškraipo gyvosios esybės suvokimą. Todėl norint nutraukti neišmanymo šydą ir ištrūkti iš jo vergijos, būtina pažadinti savo dvasinę, t.y. Kṛṣṇos sąmonę, ir tai padaryti reikia nuosekliai laikantis autoritetinių šventraščių priesakų.

29 TEKSTAS

यथा महानहंरूपस्त्रिवृत्पञ्चविधः स्वराट् ।
एकादशविधस्तस्य वपुरण्डं जगद्यतः ॥२९॥

*yathā mahān ahaṁ-rūpas tri-vṛt pañca-vidhaḥ svarāṭ
ekādaśa-vidhas tasya vapur aṇḍam jagad yataḥ*

yathā – kaip; *mahān* – mahat-tattvos; *aham-rūpaḥ* – klaidinga savimonė; *tri-vṛt* – trys materialios gamtos *guṇos*; *pañca-vidhaḥ* – penki materijos pradai; *sva-rāṭ* – individuali sąmonė; *ekādaśa-vidhaḥ* – vienuolika juslių; *tasya* – gyvosios esybės; *vapuḥ* – materialus kūnas; *aṇḍam* – *brahmāṇḍa*; *jagat* – visata; *yataḥ* – iš ko.

Iš visuminės energijos mahat-tattvos Aš sukūriau klaidingą savimonę, tris materialios gamtos guņas, penkis materijos pradus, individualią sąmonę, vienuolika juslių ir materialų kūną. Taip iš Aukščiausiojo Dievo Asmens kilo visa visata.

Komentaras: Aukščiausiasis Viešpats vadinamas *mahat-pada*, o tai reiškia, kad visuminė materialioji energija, *mahat-tattva*, tūno prie jo lotosinių pėdų. *Mahat-tattva* yra šaltinis, arba visuminė energija, iš kurios kyla kosminis pasaulis. Iš *mahat-tattvos* atsiranda visi kiti dvidešimt keturi kūrimo

pradai – vienuolika juslių (įskaitant protą), penki juslių objektai, penki materijos pradai, sąmonė, intelektas bei klaidinga savimonė. *Mahat-tattvos* šaltinis yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo, todėl tam tikra prasme Aukščiausiasis Viešpats yra tapatus kosminiam pasauliui, nes viskas kilo iš Viešpaties. Tačiau sykiu kosminis pasaulis skiriasi nuo Viešpaties. Pažymėtinas posmo žodis *svarāt*. *Svarāt* reiškia „nepriklausomas“. Nepriklausomas yra ir Aukščiausiasis Viešpats, ir individuali siela, nors Viešpaties ir gyvosios esybės nepriklausomybė nesulyginamos. Gyvosios esybės nepriklausomybė yra labai ribota, o Aukščiausiasis Viešpats yra visiškai nepriklausomas. Individualioji siela turi materialų kūną, sudarytą iš penkių pradų ir juslių. Absoliučiai nepriklausomas Viešpats taip pat turi kūną – tai milžiniška visata. Individualiosios sielos kūnas yra laikinas, laikina yra ir visata, kuri laikoma Aukščiausiojo Viešpaties kūnu. Tiek individualiosios sielos kūnas, tiek visata atsirado iš *mahat-tattvos*. Intelektas žmogui yra duotas tam, kad jis suvoktų šį skirtumą. Kiekvienam aišku, kad jo materialus kūnas atsirado iš dvasinės kibirkšties, panašiai ir visatos kūnas atsirado iš aukščiausios kibirkšties, Supersielos. Lygiai kaip individualus kūnas atsiranda iš individualios sielos, milžiniška visata atsiranda iš Aukščiausios Sielos. Individualioji siela turi sąmonę, ją turi ir Aukščiausioji Siela. Nors Aukščiausios Sielos ir individualios sielos sąmonė turi panašumų, individualios sielos sąmonė yra ribota, o Aukščiausios Sielos sąmonė – beribė. Apie tai rašoma „Bhagavad-gītoje“ (13.3). *Kṣetrajñam cāpi mām viddhi*: Supersiela yra bet kuriame veiklos lauke, lygiai kaip individualioji siela – individualiame kūne. Ir individuali siela, ir Aukščiausia Siela turi sąmonę. Jos skiriasi tuo, kad individualios sielos sąmonė apima vieną kūną, o Supersielos sąmonė apima visus individualius kūnus.

30 TEKSTAS

एतद्वै श्रद्धया भक्त्या योगाभ्यासेन नित्यशः ।
समाहितात्मा निःसङ्गो विरक्त्या परिपश्यति ॥३०॥

*etat vai śraddhayā bhaktyā yogābhyāsenā nityaśaḥ
samāhitātmā niḥsaṅgo viraktyā paripaśyati*

etat – tai; *vai* – žinoma; *śraddhayā* – su tikėjimu; *bhaktyā* – užsiimdamas pasiaukojimo tarnyste; *yoga-abhyāsenā* – praktikuodamas *yogą*; *nityaśaḥ* – visuomet; *samāhita-ātmā* – tas, kieno protas sutelktas; *niḥsaṅgaḥ* – nesąveikauja su materija; *viraktyā* – atsižadėjęs; *paripaśyati* – pasiekia.

Ši tobulą žinojimą pasiekia tas, kuris su tvirčiausiu tikėjimu nuosekliai praktikuoja pasiaukojimo tarnystę, yra visiškai atsižadėjęs ir visuomet pasinėręs į mintis apie Aukščiausiasį. Jis atsiriboja nuo visų sąsajų su materija.

Komentaras: Mistinę *yogą* praktikuojančiam bedieviui tobulas žinojimas yra neprieinamas. Visiškai pasinerti į *samādhi* gali tik žmonės, kurie užsima su pasiaukojimo tarnyste susijusia praktine veikla ir yra visiškai įsisąmoninę Kṛṣṇą. Jų sąmonei atsiveria visas kosminis pasaulis, jo esmė ir kilmės šaltinis. Posme aiškia pasakyta, kad toks supratimas yra pasiekiamas tik tam, kuris su tvirčiausiu tikėjimu praktikuoja pasiaukojimo tarnystę. Žodžiai *samāhitātmā* ir *samādhi* yra sinonimai.

31 TEKSTAS

इत्येतत्कथितं गुर्वि ज्ञानं तद् ब्रह्मदर्शनम् ।
येनानुबुद्धयते तत्त्वं प्रकृतेः पुरुषस्य च ॥३१॥

*ity etat kathitam gurvi jñānam tad brahma-darśanam
yenānubuddhyate tattvaṁ prakṛteḥ puruṣasya ca*

iti – tokiu būdu; *etat* – tai; *kathitam* – papasakojau; *gurvi* – o garbioji motina; *jñānam* – žinojimą; *tat* – šis; *brahma* – Absoliučiąją Tiesą; *darśanam* – atskleidžiantį; *ena* – kurio pagalba; *anubuddhyate* – pažįstama; *tattvam* – tiesa; *prakṛteḥ* – materijos; *puruṣasya* – dvasios; *ca* – ir.

O garbioji motina, Aš papasakojau tau apie Absoliučios Tiesos pažinimo kelią, kurį pasirinkus atsiveria tiesa apie materiją ir dvasią bei apie jų sąsajas.

32 TEKSTAS

ज्ञानयोगश्च मन्निष्ठो नैर्गुण्यो भक्तिलक्षणः ।
द्वयोरप्येक एवार्थो भगवच्छब्दलक्षणः ॥३२॥

*jñāna-yogaś ca man-niṣṭho nairguṇyo bhakti-lakṣaṇaḥ
dvayor apy eka evārtho bhagavac-chabda-lakṣaṇaḥ*

jñāna-yogaḥ – filosofinės tiesos paieškos; *ca* – ir; *mat-niṣṭhaḥ* – kurių tikslas esu Aš; *nairgunyaḥ* – ištrūkę iš materialios gamtos *guṇų* įtakos; *bhakti* – pasiaukojimo tarnyste; *lakṣaṇaḥ* – vadinamas; *dvayoh* – abiejų; *api* – maža

to; *ekaḥ* – vienas; *eva* – neabejotinai; *arthaḥ* – tikslas; *bhagavat* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *śabda* – žodžiu; *lakṣaṇaḥ* – paženklinatas.

Filosofinį pažinimą vainikuoja Aukščiausiojo Dievo Asmens suvokimas. Jį suvokus, išrūkstama iš trijų materialios gamtos guņų nelaisvės ir pasiekiami pasiaukojimo tarnystės pakopa. Ir tiesioginiu pasiaukojimo tarnystės keliu, ir filosofinėmis tiesos paieškomis reikia stengtis pasiekti tą patį tikslą – Aukščiausiaiį Dievo Asmenį.

Komentaras: „Bhagavad-gītoje“ sakoma, kad po daugybės filosofinėms paieškoms paskirtų metų išmintingas žmogus galiausiai suvokia, kad Vāsudeva, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, yra viskas ir Jam atsiduoda. Tarp pasirinkusių filosofinį tiesos paieškų kelią, tokių žmonių pasitaiko labai retai, ir visi jie yra didžios sielos. Jeigu filosofinė paieška nepadedą suvokti Aukščiausiojo Asmens, svarbiausias uždavinys lieka neišspręstas. Būtina toliau tęsti pradėtą darbą tol, kol bus pasiekta Aukščiausiojo Viešpaties pažinimo ir pasiaukojimo tarnystės pakopa.

Galimybę sueiti į tiesioginį sąlytį su Dievo Asmeniu suteikia „Bhagavad-gīta“, kurioje, be kita ko, yra pasakyta, kad tie, kas pasirinko kitus pasiaukojimo tobulėjimo metodus, t.y. spekuliatyviają filosofiją ir mistinės *yogas* praktiką, susiduria su daugybe sunkumų. Po daugelį metų trukusių varginančių pastangų *yogas* ar išmintingas filosofas gali ateiti pas Viešpatį, bet šis kelias yra be galo sunkus, tuo tarpu pasiaukojimo tarnystės kelias yra prieinamas kiekvienam. Tą patį rezultatą galima pasiekti tiesiog praktikuojant pasiaukojimo tarnystę. Kol filosofinio pažinimo kelią pasirinkęs žmogus nepažins Dievo Asmens, kad ir koks jis būtų išmintingas, kad ir kaip nuoširdžiai stengtųsi, visos jo pastangos bus bergždzios. Galutinis išmintingo filosofinį pažinimą pasirinkusio žmogaus tikslas yra susiliesti su beasmeniu Brahmanu, tačiau Brahmanas yra niekas kita kaip Aukščiausiojo Viešpaties švytėjimas. Viešpats „Bhagavad-gītoje“ (14.27) sako: *brahmaṇo hi pratiṣṭhāham amṛtasyāvyaśasya ca* – „Aš esu nesunaikinamo ir aukščiausiaį palaimą spinduliuojančio beasmenio Brahmano pradžių pradžia.“ Viešpats yra neišsenkantis palaimos šaltinis, įskaitant ir Brahmano teikiamą palaimą, todėl ir sakoma, kad tas, kuris tvirtai tiki į Aukščiausiaiį Dievo Asmenį, jau yra pažinęs ir beasmenį Brahmaną, ir Paramātmą.

33 TEKSTAS

यथेन्द्रियैः पृथग्द्वारैरर्थो बहुगुणाश्रयः ।
एको नानेयते तद्ब्रह्मगवान् शास्त्रवर्त्मभिः ॥३३॥

*yathendriyaiḥ pṛthag-dvārair artho bahu-guṇāśrayaḥ
eko nāneyate tadvad bhagavān śāstra-vartmabhiḥ*

yathā – kaip; *indriyaiḥ* – juslės; *pṛthak-dvārīḥ* – skirtingai; *arthaḥ* – objektas; *bahu-guṇa* – daugelį savybių; *āśrayaḥ* – turintis; *ekaḥ* – vienas; *nānā* – skirtingai; *iyate* – suvokiamas; *tadvad* – lygiai taip; *bhagavān* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *śāstra-vartmabhiḥ* – vadovaujantis šventraščių priesakais.

Vieną ir tą patį objektą skirtingos juslės patiria nevienodai, kadangi jis turi įvairių savybių. Lygiai taip ir Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra vienas, tačiau skirtingais šventraščių priesakais besivadovaujantys žmonės Jį suvokia nevienodai.

Komentaras: Kaip matome, *jñāna-yogā* praktikuojantys filosofai empirikai patiria beasmenį Brahmaną, o Kṛṣṇos sąmonę, ar *bhakti-yogā*, praktikuojantys bhaktai sustiprina savo tikėjimą ir atsivadimą Dievo Asmeniui. Tačiau čia pasakyta, kad ir *bhakti-yogos*, ir *jñāna-yogos* tikslas vienas – Dievo Asmuo. Skiriasi tik suvokimas: praktikuojantieji *jñāna-yogā* suvokia Dievo Asmenį kaip beasmenį. Aukščiausiasis Viešpats yra vienas, tačiau lygiai kaip juslių objektas, kurį skirtingos juslės suvokia skirtingai, filosofui empirikui Jis atsiveria kaip beasmenis. Žiūrėdamas iš toli, tarp debesų dunksantį kalną neišmanėlis gali lengvai supainioti su debesimi. Tačiau tolumoje neaiškiai matomas objektas yra ne debesis, o didžiulis kalnas. Norint atskirti kalną nuo debesies būtina kreiptis į išmanantį žmogų. Paėjus į priekį tampa aišku, kad tai ne debesis, o kalnas – išryškėja jį dengianti žaluma. Priėjus šlaitą aiškiai pasimato visa augmenijos įvairovė. Kita analogija – juslinis pieno suvokimas. Akys suvokia jo baltumą, liežuvis – koks jis skanus, lytėjimu suvokiame, koks jis šaltas, uostydami – kaip maloniai jis kvėpia, o klausydami – kad ši skystį vadina pienu. Priklausomai nuo to, kokia jusle suvokiame pieną, sakome, kad matome baltą skystį, kad jis labai skanus, kad jis skleidžia malonų kvapą ir t.t. nors, iš tikrųjų, kalbame apie tą patį – pieną. Lygiai taip tas, kuris bando pažinti Aukščiausiąjį Dievą filosofiniais apmąstymais, regi Jo kūno skleidžiamą švytėjimą – beasmenį Brahmaną, tas, kuris bando pažinti Aukščiausiąjį Dievą *yogos* pratybomis, suvokia Jį kaip Supersielą, o tas kuris renkasi tiesioginį Aukščiausiosios Tiesos pažinimo kelią – *bhakti-yogos* praktiką, regi Jį savo akimis kaip Aukščiausiąjį Asmenį.

Galutinis visų metodų praktikos tikslas yra Aukščiausiasis Asmuo. Laimingieji, kuriems laikantis šventraščių taisyklių pavyksta visiškai nusiplauti materijos suteptį, suvokia, kad Aukščiausiasis Viešpats yra viskas ir Jam atsiduoda. Pažinti tikrąjį pieno skonį galima tik liežuviumi, o ne akimis, šner-

vėmis ar ausimis. Lygiai taip iki galo pažinti Absoliučią Tiesą ir patirti joje slypinčią palaimą galima vienu vieninteliu būdu – per pasiaukojimo tarnystę. Tai patvirtinama ir „Bhagavad-gītoje“. *Bhaktiyā māṃ abhijānāti*: norint iki galo pažinti Absoliučią Tiesą reikia rinktis pasiaukojimo tarnystę. Žinoma, niekas negali pažinti Absoliučios Tiesos iki galo. Be galo mažai gyvajai esybei tai padaryti neįmanoma. Tačiau pats giliausias Absoliučios Tiesos pažinimas, kurį gali pasiekti gyvoji esybė, atsiveria tik praktikuojant pasiaukojimo tarnystę.

Įvairūs šventraščių aprašyti dvasinio tobulėjimo keliai leidžia pažinti Aukščiausiojo Dievo Asmens beasmenį švytėjimą. Susiliejimas su beasmeniu Brahmanu, jo patyrimas teikia nepaprastą transcendentinę palaimą, nes Brahmanas yra *ananta*. *Tad brahma niṣkalam anantam: brahmānanda* yra beribė. Tačiau net ir beribė transcendentinė palaima nėra nepranokstama. Tai būdingas Transcendencijos bruožas. Beribė palaima pranokstama pasiekus aukščiausią jos pakopą, kurią įkūnija Kṛṣṇa. Tiesioginis bendravimas su Kṛṣṇa ir jausena, kurią sukelia abipusiai meilės ir tarnystės saitai, teikia su niekuo nepalyginamą palaimą. Jos negalima palyginti net su transcendentine Brahmano patyrimo teikiama palaima. Neveltui Prabodhānanda Sarasvatis yra pasakęs, kad *kaivalya*, iš susiliejo su Brahmanu kylanti palaima, yra neapsakoma ir jos siekia daugelis filosofų, tačiau bhaktui, kuris patyrė su Viešpačiu jį siejančios abipusės meilės ir tarnystės palaimą, iš Brahmano kylanti palaima yra tarsi pragaro kančia. Todėl turime pasistengti iškilti aukščiau Brahmano teikiamos palaimos ir užmegzti tiesioginius santykius su Kṛṣṇa. Protas yra juslinės veiklos centras, o Kṛṣṇa vadinamas juslių valdovu – Hṛṣikeša. Norint užmegzti tiesioginius santykius su Hṛṣikeša, Kṛṣṇa, būtina sutelkti į Jį visas savo mintis, kaip tai padarė Mahārāja Ambariṣa (*sa vai manaḥ kṛṣṇa-padāravindayoḥ*). *Bhakti* yra pamatinis visų dvasinio tobulėjimo metodų principas. Be *bhakti* nebus sėkminga nei *jñāna-yogos*, nei *astāṅga-yogos* praktika. Jei neatsigręšime į Kṛṣṇą, nepasieksime galutinio savęs pažinimo tikslo.

34–36 TEKSTAI

क्रियया क्रतुभिर्दानैस्तपःस्वाध्यायमर्शनैः ।
आत्मेन्द्रियजयेनापि सन्न्यासेन च कर्मणाम् ॥३४॥

योगेन विविधाङ्गेन भक्तियोगेन चैव हि ।
धर्मेणोभयचिह्नेन यः प्रवृत्तिनिवृत्तिमान् ॥३५॥

आत्मतत्त्वावबोधेन वैराग्येण दूढेन च ।

ईयते भगवानेभिः सगुणो निर्गुणः स्वदृक् ॥३६॥

*kriyayā kratubhir dānais tapaḥ-svādhyāya-marśanaiḥ
ātmenđriya-jayenāpi sannyāsenā ca karmaṇām*

*yogena vividhāṅgena bhakti-yogena caiva hi
dharmenobhaya-cihnena yaḥ pravṛtti-nivṛttimān*

*ātma-tattvābodhena vairāgyeṇa dṛḍhena ca
īyate bhagavān ebhiḥ saḡuṇo nirguṇaḥ sva-drk*

kriyayā – užsiimdamos karmine veikla; *kratubhiḥ* – atnašaudamos aukas; *dānaiḥ* – užsiimdamos labdaringa veikla; *tapaḥ* – atlikdamos askezes; *svādhyāya* – studijuodamos Vedų raštus; *marśanaiḥ* – filosofine paieška; *ātma-ındriya-jayena* – valdydamos protą bei jusles; *api* – taip pat ir; *sannyāsenā* – atsižadėjęs pasaulio; *ca* – ir; *karmaṇām* – karminės veiklos; *yogena* – *yogos* metodo pagalba; *vividha-aṅgena* – įvairių rūšių; *bhakti-yogena* – pasiaukojimo tarnyste; *ca* – ir; *eva* – žinoma; *hi* – išties; *dharmena* – vykdydamos nustatytąsias pareigas; *ubhaya-cihnena* – turintis abu požymius; *yaḥ* – kuris; *pravṛtti* – prisirišimas; *nivṛtti-mān* – kuriame slypi atsižadėjimas; *ātma-tattva* – savęs pažinimo mokslą; *avabodhena* – įsisavinęs; *vairāgyeṇa* – atsižadėjimu; *dṛḍhena* – stipriau; *ca* – ir; *īyate* – suvokdamos; *bhagavān* – Aukščiausiąjį Dievo Asmenį; *ebhiḥ* – šiais; *sa-guṇaḥ* – materialiam pasaulyje; *nirguṇaḥ* – anapus materialių *guṇų*; *sva-drk* – tas, kuris suvokė savo prigimtinių būvį.

Karminė veikla, aukojimai, aukų dalijimas, asketiški žygiai, šventraščių studijavimas, filosofinės paieškos, proto drausminimas, juslių valdymas, atsižadėjimo įžadai, nustatytųjų luominių pareigų vykdymas, įvairių yogos metodų praktika, bhakti-yoga, pasiaukojimo tarnystė, skatinanti prisirišimą ir atsižadėjimą, gilinimasis į savęs pažinimo mokslą ir visiškas atsižadėjimas atveria gerai išmanančiam įvairius savęs pažinimo metodus bei Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, tokį, koks Jis atsiskleidžia ir materialiam pasaulyje, ir transcendencijoje.

Komentaras: Ankstesniame posme kalbėta apie būtinybę laikytis šventraščių priesakų. Šventraščiai nustato pareigas įvairių socialinių ir dvasinių grupių atstovams. Čia sakoma, kad karminė veikla, aukojimai ir aukų dalijimas yra šeimos žmonių pareiga. Vėdiškojoje visuomenėje žmogaus gyvenimas buvo skirstomas į keturis etapus: *brahmacarya*, *grhastha*,

vānaprasthā ir *sannyāsā*. Svarbiausios *grhasthū*, šeimos žmonių, pareigos yra aukojimai, aukų dalijimas ir veikla, susijusi su nustatytų pareigų vykdymu. Asketizmo praktika, Vedų raštų studijavimas ir filosofinės paieškos yra skirti *vānaprasthom*s – nuo žemiškų reikalų pasitraukusiems žmonėms. Vedų raštų studijavimas vadovaujant *bona fide* dvasiniam mokytojui yra *brahmacārio*, mokinio, pareiga. *Ātmendriya-jaya*, proto drausminimas ir juslių tramdymas – tai atsižadėjimo įžadus davusių pareiga. Vedų raštai nustato šias veiklos formas skirtingų kategorijų žmonėms, kad jie pasiektų dvasinio susivokimo lygį, o jį pasiekę žengtų toliau ir įsisąmoninę Kṛṣṇą atsidėtų pasiaukojimo tarnystei.

Žodžiai *bhakti-yogena caiva hi* reiškia, kad visas pareigas, išvardintas trisdešimt ketvirtame posme: *yogos* pratybas, aukojimus, Vedų raštų studijavimą, filosofines paieškas ar pasaulio atsižadėjimą – būtina sieti su *bhakti-yogos* praktika. Žodžiai *caiva hi*, pagal sanskrito gramatiką, rodo, kad šią veiklą būtina sieti su pasiaukojimo tarnyste, antraip ji neduos jokių rezultatų. Bet kuri su nustatytom pareigom susijusi veikla turi būti vykdoma Aukščiausiojo Dievo Asmens labui. Tai patvirtinta „Bhagavad-gītoje“ (9.27): *yat karoṣi yad aśnāsi* – „Kad ir ką darytum, kad ir ką valgytum, aukotum ar atiduotum, kad ir kokias askezes atliktum, savo veiklos vaisius skirk Aukščiausiajam Viešpačiui.“ Žodžiu *eva* pabrėžiama, kad veikti *reikia* būtent taip. Jei veikla nesiejama su pasiaukojimo tarnyste, norimas rezultatas nebus pasiektas, bet, jeigu *bhakti-yogos* pradas vyrauja visuose veiksmuose, aukščiausias tikslas bus neabejotinai pasiektas.

Siekti Aukščiausiojo Dievo Asmens, Kṛṣṇos, turime taip, kaip nurodoma „Bhagavad-gītoje“: „Po daugybės gimimų žmogus ateina pas Aukščiausiajį Asmenį Kṛṣṇą ir atsiduoda Jam suprasdamas, kad Jis yra viskas. Be to „Bhagavad-gītoje“ Viešpats sako: *bhoktāraṁ yajña-tapasām*: „Griežtos asketizmo praktikos ir aukojimų vaisiai yra skirti Aukščiausiajam Dievo Asmeniui.“ Jam priklauso visos planetos ir Jis yra viso, kas gyva, draugas.

Žodžiai *dharmenobhaya-cihnena* reiškia, kad *bhakti-yoga* turi du būdingus požymius - prisirišimą prie Aukščiausiojo Viešpaties ir atsiribojimą nuo bet kokių sąsajų su materija. Pagal šiuos du požymius sprendžiama apie pažangą praktikuojant pasiaukojimo tarnystę. Juos galima palyginti su dviem išalkusio ir pradėjusio valgyti žmogaus pojūčiais: jis pajunta jėgų antplūdį bei malonumą ir lygia greta palaipsniui tampa vis abejingesnis maistui. Lygiai taip praktikuojant pasiaukojimo tarnystę ateina tikras žinojimas ir stiprėja atsižadėjimas nuo materialios veiklos. Jokia kita veikla, išskyrus pasiaukojimo tarnystę, taip neskatina atsižadėjimo nuo materijos ir prisirišimo prie Aukščiausiojo. Yra devynios veiklos formos, kurios stiprina prisirišimą prie Aukščiausiojo Viešpaties: klausymasis, kartojimas, pri-

siminimas, garbinimas, tarnystė Viešpačiui, draugystė su Juo, malda, visko aukojimas Viešpačiui ir tarnavimas Jo lotosinėms pėdoms. Apie tai, kaip skatinamas atsižadėjimas nuo sąsajų su materija, pasakojama trisdešimt šeštame posme.

Vykdant nustatytąsias pareigas ir aukojimus galima patekti į aukštutines planetų sistemas – dangaus karalystę. Kai davęs atsižadėjimo įžadus davęs žmogus iškyla aukščiau šių troškimų, jis patiria vieną iš Aukščiausiojo aspektų – beasmenį Brahmaną, tačiau, kai jis suvokia savo tikrą prigimtinių būvį, iškyla aukščiau visų kitų dvasinės veiklos formų ir pasiekia tyros pasiaukojimo tarnystės pakopą. Ją pasiekus ateina Aukščiausiojo Dievo Asmens, Bhagavāno, pažinimas.

Aukščiausiojo Asmens pažinimas vadinamas *ātma-tattva-avabodhena* – savo prigimtinio būvio pažinimu. Tas, kuris iš tikrųjų suvokia, kad pagal prigimtį jis yra Aukščiausiojo Viešpaties tarnas, atsiriboja nuo tarnystės santykių, būdingų materialiam pasauliui. Visi mes kam nors tarnaujame. Neįsisažmoninus savo prigimtinio būvio tarnaujame fiziniam kūnui, šeimai, visuomenei ar valstybei. Tačiau suvokęs, kas jis iš tikrųjų yra (žodis *sva-dṛk* reiškia „gebantis matyti“), žmogus liaujasi tarnavęs materijai ir atsideda pasiaukojimo tarnystei.

Materialiosios gamtos *gunų* valdomas ir šventraščių nustatytas pareigas vykdantis žmogus turi galimybę patekti į aukštutines planetų sistemas, kuriose viešpatauja dievybės, atstovaujančios Aukščiausiajam Dievo Asmeniui materialiam pasaulyje: Saulės dievas, Mėnulio dievas, oro dievas, Brahmā, Viešpats Śiva. Visi šie pusdieviai yra materialūs Aukščiausiojo Viešpaties vietininkai. Per materialią veiklą galima pasiekti tik pusdievius. „Bhagavad-gītoje“ (9.25) pasakyta: *yānti deva-vratā devān* – prie pusdievių prisirišę ir nustatytas pareigas vykdantys žmonės eina į pusdievių buveines. Štai protėvių garbintojai patenka į protėvių (*pitū*) planetą. Tačiau tas, kuris suvokė tikrąją savo priedermę, renkasi pasiaukojimo tarnystę ir suvokia Aukščiausiajį Dievo Asmenį.

37 TEKSTAS

प्रावोचं भक्तियोगस्य स्वरूपं ते चतुर्विधम् ।
कालस्य चाव्यक्तगतेर्योऽन्तर्धावति जन्तुषु ॥३७॥

*prāvocaṁ bhakti-yogasya svarūpaṁ te catur-vidham
kālasya cāvyaakta-gateṛ yo 'ntardhāvati jantuṣu*

prāvocam – papasakojau; *bhakti-yogasya* – apie pasiaukojimo tarnystės; *svarūpam* – prigimti; *te* – tau; *catuḥ-vidham* – keturių rūšių; *kālasya* – laiko; *ca* – taip pat; *avyakta-gateḥ* – tėkmė kurio nepastebima; *yaḥ* – kuris; *antardhāvati* – persekioja; *jantuṣu* – gyvąsias esybes.

Mieloji mama, papasakojau tau apie pasiaukojimo tarnystę ir keturias jos socialines apraiškas. Taip pat papasakojau apie tai, kaip gyvąsias esybes persekioja amžinasis laikas, nors jo tėkmės jos nepastebi.

Komentaras: *Bhakti-yogos* ar pasiaukojimo tarnystės metodas yra pagrindinė upė, tekanti į Absoliučios Tiesos jūrą, o visi kiti metodai, apie kuriuos buvo kalbėta, yra jos intakai. Šiame posme Viešpats Kapila apibendrina viską, kas iki šiol buvo pasakyta apie pasiaukojimo tarnystės metodo svarbą. Kaip jau sakyta, *bhakti-yoga* yra skirstoma į keturias rūšis, trys iš jų priklauso materialiosios gamtos *guṇū* įtakos sričiai, o ketvirtoji – transcendencijos sričiai, kurios negali paliesti materialios gamtos *guṇū* suteptis. Materialios gamtos *guṇū* įtakos sričiai priklausanti pasiaukojimo tarnystė – tai materialios egzistencijos pratęsimo priemonė, o pasiaukojimo tarnystė, kuriai nebūdingas troškimas pasisavinti veiklos vaisius ar empirinės filosofinės paieškos, yra tyra transcendentinė pasiaukojimo tarnystė.

38 TEKSTAS

जीवस्य संसृतीर्बह्वीरविद्याकर्मनिर्मिताः ।

यास्वङ्ग प्रविशन्नात्मा न वेद गतिमात्मनः ॥३८॥

jīvasya saṁsṛtīr bahvīr avidyā-karma-nirmitāḥ
yāsv aṅga praviśann ātmā na veda gatim ātmanah

jīvasya – gyvosios esybės; *saṁsṛtīḥ* – materialios egzistencijos formos; *bahvīḥ* – įvairios; *avidyā* – neišmanyme; *karma* – veiklos; *nirmitāḥ* – pagimdytos; *yāsu* – į kurias; *aṅga* – brangioji mama; *praviśan* – įeidama; *ātmā* – gyvoji esybė; *na* – ne; *veda* – suvokia; *gatim* – klajones; *ātmanah* – savo.

Prieš gyvąją esybę atsiveria didžiulė materialios egzistencijos galimybių įvairovė, kurią lemia jos veikla nesuvokiant ar užmiršus savo tapatybę. Brangioji mama, jei žmogaus sąmonę aptemdo ši užmarštis, jis nebesuvokia kurlink einąs.

Komentaras: Panirus į nesibaigiančią materialios būties tėkmę iš jos išbristi būna nepaprastai sunku. Todėl Aukščiausiasis Dievo Asmuo nužengia Pats arba siunčia Savo *bona fide* vietininką. Išeidamas iš šio pasaulio Jis palieka tokius šventraščius kaip „Bhagavad-gītā“ ir „Śrīmad-Bhāgavatam“, kad neišmanymo patamsiais klaidžiojančios gyvosios esybės pasinaudotų jų skelbiamais priesakais ir, šventųjų bei dvasinių mokytojų padedamos, ištrūktų į laisvę. Norėdama išsigauti iš materialiosios būties patamsių gyvoji esybė turi pelnyti šventų asmenybių, dvasinio mokytojo arba Kṛṣṇos malonę. Savo jėgomis to padaryti neįmanoma.

39 TEKSTAS

नैतत्खलायोपदिशेन्नाविनीताय कर्हिचित् ।
न स्तब्धाय न भिन्नाय नैव धर्मध्वजाय च ॥३९॥

*naitat khalāyopadiśen nāvinītāya karhicit
na stabdhāya na bhinnāya naiva dharmadhwajāya ca*

na – ne; *etat* – šio žinojimo; *khalāya* – pavyduoliams; *upadiśet* – vertėtų atskleisti; *na* – ne; *avinītāya* – agnostikams; *karhicit* – kada nors; *na* – ne; *stabdhāya* – puikuoliams; *na* – ne; *bhinnāya* – nedorėliams; *na* – ne; *eva* – žinoma; *dharmadhwajāya* – veidmainiams; *ca* – taip pat.

Viešpats Kapila tęsė: Šios tiesos neskirtos piktavaliams ir pavyduoliams, agnostikams ar nedorėliams. Jos neskirtos veidmainiams ir tiems, kurie didžiuojasi savo materialiais turtais.

40 TEKSTAS

न लोलुपायोपदिशेन्न गृहारूढचेतसे ।
नाभक्ताय च मे जातु न मद्भक्तद्विषामपि ॥४०॥

*na lolupāyopadiśen na grhārūḍhacetase
nābhaktāya ca me jātu na madbhaktadviṣām api*

na – ne; *lolupāya* – godiems; *upadiśet* – vertėtų atverti; *na* – ne; *grhārūḍhacetase* – tiems, kurie per daug stipriai prisirišę prie šeimyninio gyvenimo; *na* – ne; *abhaktāya* – neatsidavusiems Aukščiausiajam Dievo Asmeniui; *ca* – ir; *me* – Man; *jātu* – niekada; *na* – ne; *mat* – Mano; *bhaktā* – bhaktų atžvilgiu; *dviṣām* – tiems, kurie priešišškai nusiteikę; *api* – taip pat.

Jų nevalia atverti godiems ar beatodairiškai prie šeimos prisirišusiems žmonėms, taip pat tiems, kurie nėra atsidavę Aukščiausiam Dievo Asmeniui, ir priešiška nusiteikusiems Jo bei bhaktų atžvilgiu.

Komentaras: Žmonės, kurie visuomet stengiasi pakenkti kitoms gyvosioms esybėms, nepajėgūs suvokti Krišnos sąmonės tiesų. Transcendentinė meilės tarnystė Viešpačiui jiems yra nepasiekiamą. Be to, pasitaiko ir tokių „mokinių“, kurių tariamas nuolankumas dvasiniam mokytojui yra padiktuotas savanaudiškų motyvų. Jie taip pat negali suvokti Krišnos sąmonės ir pasiaukojimo tarnystės proceso. Krišnos sąmonės nesupras ir tie, kurie yra gavę išventinimą į kitą religinį tikėjimą ir nelaiko pasiaukojimo tarnystės universaliu Aukščiausiojo Dievo Asmens pažinimo metodu. Pasitaikė atveju, kai jaunuoliai prisijungdavo prie mūsų judėjimo, tačiau dėl jiems iškiepytų vienpusiškų religinių įsitikinimų, neilgai trukus palikdavo mūsų gretas ir pasiklysdavo materialaus pasaulio dykynėje. Tiesą sakant, Krišnos sąmonė nėra sektantiškas religinis tikėjimas, tai mokomoji praktika, kurios tikslas yra Aukščiausiojo Viešpaties ir mūsų santykių su Juo pažinimas. Kiekvienas gali prisijungti prie mūsų judėjimo, bet tam reikia atsikratyti išankstinio nusistatymo. Deja, yra žmonių, kurie mano kitaip. Todėl Krišnos sąmonės mokslo tiesų tokiems žmonėms geriau neatskleisti.

Paprastai materialistiški žmonės siekia susikurti sau gerą vardą, išgarsėti ir pasipelnėti. Jei toks žmogus pasirenka Krišnos sąmonę dėl minėtų priežasčių, jis niekada nesupras jos tiesų. Religijos įstatymų laikymasis tokiems žmonėms tėra priemonė pasipuikuoti prieš aplinkinius. Jie stoja į tą ar kitą kultūrinę organizaciją tik dėl prestižo. Mūsų amžiuje tai ypač būdinga. Šie žmonės irgi niekada nesupras Krišnos sąmonės idėjų. Net jei žmogus netrokšta materialių gėrybių, tačiau yra beatodairiškai prisirišęs prie šeimyninio gyvenimo, jis taip pat nesupras Krišnos sąmonės esmės. Iš pažiūros tokie žmonės ne itin trokšta materialių gėrybių, tačiau jie yra perdėm prisirišę prie žmonos, vaikų ir šeimos gerovės. Krišnos sąmonės filosofijos nesupras ir tas, kuris, nors ir neturi minėtų ydų, nerodo jokio susidomėjimo tarnyste Aukščiausiam Dievo Asmeniui, kitaip sakant yra nebhaktas.

41 TEKSTAS

श्रद्धधानाय भक्ताय विनीतायानसूयवे ।
भूतेषु कृतमैत्राय शुश्रूषाभिरताय च ॥४१॥

*śraddadhānāya bhaktāya vinītāyanasūyave
bhūteṣu kṛta-maitrāya śuśrūṣābhiratāya ca*

śraddadhānāya – turinčiam tikėjimą; *bhaktāya* – bhaktui; *vinītāya* – pagarbus; *anasūyave* – neturintis pavydo; *bhūteṣu* – visoms gyvosioms esybėms; *kr̥ta-maitrāya* – draugiškas; *śusrūṣā* – tikėjimu pagrįsta tarnyste; *abhiratāya* – siekiantis užsiimti; *ca* – ir.

Jų vertas ištikimas bhaktas, kuris gerbia dvasinį mokytoją, nelaiko savyje pavydo, draugiškai elgiasi su visomis gyvosiomis esybėmis ir yra pasirengęs ištikimais ir nuoširdžiai tarnauti.

42 TEKSTAS

बहिर्जातविरागाय शान्तचित्ताय दीयताम् ।
निर्मत्सराय शुचये यस्याहं प्रेयसां प्रियः ॥४२॥

bahir-jāta-virāgāya śānta-cittāya dīyatām
nirmatsarāya śucaye yasyāham preyasām priyaḥ

bahiḥ – to, kuris anapus; *jāta-virāgāya* – tam, kuris atsiribojo nuo; *śānta-cittāya* – kurio protas suvaldytas; *dīyatām* – galima duoti šį žinojimą; *nirmatsarāya* – tam, kuris nepavydus; *śucaye* – visiškai apsisalęs; *yasya* – kuriam; *aham* – Aš; *preyasām* – iš viso, kas brangu; *priyaḥ* – pats brangiausias.

Šias tiesas dvasinis mokytojas turėtų atskleisti žmonėms, kuriems nėra nieko svarbiau už Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, tiems, kurie niekam nepavydi, kurie nusiplovė visą suteptį ir atsiribojo nuo visų dalykų, nesusijusių su Kṛṣṇos sąmone.

Komentaras: Pradedantis bhaktas negali vienu šuoliu pasiekti aukščiausios pasiaukojimo tarnystės pakopos. Ankstesniajame posme vartojamu žodžiu „bhaktas“ vadinamas žmogus, kuris norėdamas tapti bhaktu, nedvejodamas imasi dvasinio apsisvalymo praktikos. Norint tapti Viešpaties bhaktu būtina pasirinkti dvasinį mokytoją ir klausti jo, kaip praktikuojant pasiaukojimo tarnystę žengti į priekį. Tarnauti bhaktui, kasdien sukalbėti nustatytą šventųjų vardų skaičių, garbinti Dievybę, klausytis „Śrīmad-Bhāgavatam“ ar „Bhagavad-gīto“ tiesų iš dvasiškai susivokusio asmens lūpų ir gyventi šventoje vietoje, kur niekas netrukdo praktikuoti pasiaukojimo tarnystę, – tai pirmosios penkios iš šešiasdešimt keturių dvasinės veiklos formų, kurios padeda tobulėti praktikuojant pasiaukojimo tarnystę. Tas, kuris užsiima šiomis penkiomis veiklos formomis, vadinamas bhaktu.

Bhaktas turi rodyti pagarbą dvasiniam mokytojui ir deramai su juo elgtis. Jis neturėtų pavyduliauti savo dvasios broliams. Maža to, jei kuris nors iš jo dvasios brolių geriau išmano Kṛṣṇos sąmonės filosofiją ir yra labiau dvasiškai pažengęs, jis turi gerbti jį beveik taip pat, kaip savo dvasinį mokytoją ir džiaugtis, kad tokie dvasios broliai tobulėja Kṛṣṇos sąmonėje. Bhaktas turi būti gailestingas paprastiems žmonėms ir skelbti jiems Kṛṣṇos sąmonę, nes tai yra vienintelis būdas ištrūkti iš *māyos* nagų. Kṛṣṇos sąmonės skelbimas yra pati tikriausia humanitarinė veikla, nes tai vienintelis būdas suteikti pagalbą žmonėms, kuriems jos labiausiai reikia. *Súśrūṣābhīratāya* – tai žmogus, kuris ištikimai tarnauja dvasiniam mokytojui. Mokinys turėtų asmeniškai patarnauti dvasiniam mokytojui ir visokeriopai juo rūpintis. Taip besielgiantis bhaktas nusipelno teisės pasisemti iš jo žinių. *Bahīr-jāta-virāgāya* vadinamas žmogus, kuris atsikratė tiek vidinių, tiek ir išorinių materialių polinkių. Jis ne tik atsiribojo nuo veiklos, kuri nėra susijusi su Kṛṣṇos sąmone, bet ir bodisi materialistine gyvensena. Toks žmogus nesiekia niekam pakenkti, jam rūpi ne tik žmonių, bet ir visų gyvųjų esybių gerovė. *Śucaye* – tai vidujai ir išoriškai tyras žmogus. Norint apsivalyti ir išoriškai, ir vidujai būtina be paliovos kartoti šventąjį Viešpaties vardą, Hare Kṛṣṇa arba Viṣṇu.

Dīyatām reiškia, kad Kṛṣṇos sąmonės tiesas turi atskleisti dvasinis mokytojas. Dvasiniam mokytojui nevalia imti į mokinius žmogaus, kuris yra to nevertas. Dvasinis mokytojas neturi paversti Kṛṣṇos sąmonės skelbimo amatu ir imti žmones į mokinius dėl finansinės naudos. *Bona fide* dvasinis mokytojas privalo matyti, ar žmogus, kurį jis rengiasi išventinti, turi tam reikiamų savybių ir nesuteikti išventinimo tam, kuris yra jo nevertas. Dvasinis mokytojas turi ugdyti savo mokinį taip, kad ateityje vieninteliu jo gyvenimo tikslu taptų Aukščiausiasis Dievo Asmuo.

Šiuose dviejuose posmuose išvardintos visos savybės, kuriomis privalo pasižymėti bhaktas. Tas, kuris išsiugdė šias savybes, jau šiandien vertas vadintis bhaktu. Kas šiomis savybėmis negali pasigirti, tas turėtų stengtis jas išsiugdyti ir tapti tikru bhaktu.

43 TEKSTAS

य इदं शृणुयादम्ब श्रद्धया पुरुषः सकृत् ।
यो वाभिधत्ते मच्चित्तः स ह्येति पदवीं च मे ॥४३॥

ya idam śṛṇuyād amba śraddhayā puruṣaḥ sakṛt
yo vābhidhatte mac-cittaḥ sa hy eti padaviṁ ca me

yaḥ – tas, kas; *idam* – tai; *śṛṅṅuyāt* – girdėjo; *amba* – o motina; *śraddhayā* – su tikėjimu; *puruṣaḥ* – žmogus; *sakṛt* – vieną kartą; *yaḥ* – tas, kuris; *vā* – arba; *abhidhatte* – kartojo; *mat-cittaḥ* – sutelkęs savo protą Manyje; *saḥ* – jis; *hi* – žinoma; *eti* – pasieks; *padavīm* – buveinę; *ca* – ir; *me* – Mano.

Kas nors sykį pagalvojo apie Mane su meile ir atsidavimu, kas klausosi ir perpasakoja istorijas apie Mano darbus, tas būtinai sugrįš namo, pas Dievą.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti trisdešimt antrąjį trečiosios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Karminės veiklos pančiai“.

Kapilos darbai

1 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच

एवं निशम्य कपिलस्य वचो जनित्री
सा कर्दमस्य दयिता किल देवहूतिः ।
विस्त्रस्तमोहपटला तमभिप्रणम्य
तुष्टाव तत्त्वविषयाङ्कितसिद्धिभूमिम् ॥ १ ॥

maitreya uvāca

*evam niśamya kapilasya vaco janitrī
sā kardamasya dayitā kila devahūtiḥ
visrasta-moha-paṭalā tam abhipraṇamya
tuṣṭāva tattva-viṣayāṅkita-siddhi-bhūmim*

maitreyaḥ uvāca – Maitreya tarė; *evam* – taip; *niśamya* – išgirdusi; *kapilasya* – Viešpaties Kapilos; *vacaḥ* – žodžius; *janitrī* – motina; *sā* – ji; *kardamasya* – Kardamos Munio; *dayitā* – mylima žmona; *kila* – būtent; *devahūtiḥ* – Devahūti; *visrasta* – išsivadavo nuo; *moha-paṭalā* – neišmanymo šydo; *tam* – Jam; *abhipraṇamya* – nusilenkė; *tuṣṭāva* – tardama maldas; *tattva* – svarbiausiais principais; *viṣaya* – tame, kas susiję su; *aṅkita* – kūrėjui; *siddhi* – išsivadavimo; *bhūmim* – pagrindui.

Śrī Maitreya tarė: Išgirdus sūnaus žodžius, nuo Devahūti, Viešpaties Kapilos motinos ir Kardamos Munio žmonos, nukrito neišmanymo šydas ir jai atsivėrė pasiaukojimo tarnystės mokslo esmė bei transcendentinis žinojimas. Devahūti nusilenkė Viešpačiui, kuris suformulavo sąnkhijos filosofijos, atveriančios kelią į išsivadavimą, pagrindus, ir kreipėsi į Jį tokia malda.

Komentaras: Viešpats Kapila Savo motinai išdėstė filosofiją, kuri yra dvasinio tobulėjimo pamatas. Šios filosofinės sistemos svarbą pabrėžia posmo žodžiai *siddhi-bhūmim*: ši sistema yra kertinis išsivadavimo akmuo. Materialios energijos sąlygoti ir šiame materialiaame pasaulyje kenčiantys žmonės

gali be vargo išsivaduoti iš materijos nagų suvokę Viešpaties Kapilos suformuluotą *sāṅkhyos* filosofiją. Šią filosofiją permaņes žmogus pelno išvadavimą labai greitai – dar šiame materialiam pasaulyje. Šis būvis vadinamas *jīvan-mukti*. Tai reiškia, kad išsivadavimas pasiekiamas dar egzistuojant materialiam kūne. Taip atsitiko Devahūti, Viešpats Kapilos motinai. Todėl ji ir kreipėsi į Viešpatį su malda. Kas suvokia pamatines *sāṅkhyos* filosofijos idėjas, tas pasiekia pasiaukojimo tarnystės pakopą ir iki galo įsisąmoninęs Kṛṣṇą pelno išvadavimą dar būdamas materialiam pasaulyje.

2 TEKSTAS

देवहूतिरुवाच

अथाप्यजोऽन्तःसलिले शयानं

भूतेन्द्रियार्थात्ममयं वपुस्ते ।

गुणप्रवाहं सदशेषबीजं

दध्यौ स्वयं यज्जठराब्जजातः ॥ २ ॥

devahūtir uvāca

athāpy ajo 'ntaḥ-salile śayānam

bhūteṅdriyārthātma-mayaṁ vapus te

guṇa-pravāhaṁ sad-aśeṣa-bījaṁ

dadhyau svayaṁ yaj-jatharābja-jātaḥ

devahūtiḥ uvāca – Devahūti tarė; *atha api* – be to; *ajaḥ* – Viešpats Brahmā; *antaḥ-salile* – vandenyse; *śayānam* – ilsėdamasis; *bhūta* – materialūs pradai; *indriya* – juslės; *artha* – juslių objektai; *ātma* – protas; *mayam* – persmelktas; *vapuḥ* – kūnas; *te* – Tavo; *guṇa-pravāham* – trijų materialios gamtos *guṇų* šaltinis; *sat* – kūrinių; *aśeṣa* – visų; *bījam* – sėkla; *dadhyau* – meditaavo į; *svayam* – jis pats; *yat* – kurio; *jathara* – iš pilvo; *abja* – lotoso žiede; *jātaḥ* – gimęs.

Devahūti tarė: Brahmā yra vadinamas negimusiuoju, nes jis užgimsta lotose, išaugusiam iš Tavo pilvo, kai Tu ilsiesi ant vandenyno visatos dugne. Tačiau net ir Brahmā emė medituoti į Tave – Tą, kurio kūnas yra begalinių visatų šaltinis.

Komentaras: Brahmą dar vadina Aja – „negimusiuoju“. Gimimas mums neišvengiamai asocijuojasi su materialiu tėvu ir motina, nes be jų į šį pasaulį

neateinama. Tačiau Brahmā, pirmoji gyvoji būtybė šioje visatoje, gimė tiesiai iš Aukščiausiojo Dievo Asmens Garbhodakaśāyī Viṣṇu – Viṣṇu skleidinio, kuris ilsisi ant vandenyno, tyvuliuojančio visatos dugne. Kreipdamasi į Viešpatį, Devahūti nori pabrėžti, kad norėdamas išvysti Viešpatį, Brahmā turi į Jį medituoti. „Tu esi kūrinijos sėkla,– sako ji. – Nors Brahmā atsirado iš Tavo kūno, jam teko daugybę metų medituoti, bet net ir tada jis neišvydo Tavęs tiesiogiai, savo akimis. Tavo kūnas ilsisi ant bekraščio vandenyno, ošiančio visatos dugne, todėl Tave vadina Garbhodakaśāyī Viṣṇu.“

Šis posmas aprašo ir gigantiško Viešpaties kūno prigimtį. Viešpaties kūnas yra transcendentiškas – Jo neliečia materiali suteptis. Materiali kūrinija kilo iš Viešpaties kūno, vadinasi, Jis egzistavo dar prieš materialaus pasaulio kūrimą. Iš čia kyla išvada, kad transcendentinis Visnu kūnas nėra sudarytas iš materijos pradų. Iš Viṣṇu kūno atsiranda visos kitos gyvosios esybės, taip pat ir materiali gamta, kuri yra laikoma viena iš Aukščiausiojo Dievo Asmens energijų. Devahūti sako: „Tu esi materialios kūrinijos ir visų sukurtųjų energijų pagrindas, todėl nieko nuostabaus, kad išdėstęs *sāṅkhyos* filosofiją Tu gelbsti mane iš *māyos* nagų. Nuostabiausia yra tai, kad Tu atėjai į pasaulį iš mano iščių. Nors esi visos kūrinijos šaltinis, iš Savo malonės tapai mano sūnumi. Štai kur tikras stebuklas. Tavo kūnas yra visos visatos šaltinis, bet Tavo valia jis atsirado mano, paprastos moters, iščiose. Man tai yra pats didžiausias stebuklas.

3 TEKSTAS

स एव विश्वस्य भवान् विधत्ते
 गुणप्रवाहेण विभक्तवीर्यः ।
 सर्गाद्यनीहोऽवितथाभिसन्धि-
 रात्मेश्वरोऽतर्क्यसहस्रशक्तिः ॥ ३ ॥

*sa eva viśvasya bhavān vidhatte
 guṇa-pravāheṇa vibhakta-vīryaḥ
 sargādy anīho ’vīthābhisandhir
 ātmeśvaro ’tarkya-sahasra-śaktiḥ*

saḥ – ta pati asmenybė; *eva* – žinoma; *viśvasya* – visatos; *bhavān* – Tu; *vidhatte* – išpildai; *guṇa-pravāheṇa* – *guṇų* sąveika; *vibhakta* – padalintos; *vīryaḥ* – Tavo energijos; *sarga-ādi* – kūrimo ir t.t.; *anīhaḥ* – neveiklus; *avitatha* – ne bergždi; *abhisandhiḥ* – Tavo tikslai; *ātma-īśvaraḥ* – visų gyvųjų

esybių Viešpats; *atarkya* – nesuvokiamas; *sahasra* – tūkstančius; *śaktiḥ* – turintis energiją.

Brangus Viešpatie, nors nesi įpareigotas veikti, Tu paskleidi Savo energijas ir jos dalyvauja materialios gamtos guņų sąveikos procesuose, kurie ir lemia kosminio pasaulio kūrimą, tvėrmę ir naikinimą. Mano Viešpatie, niekas nevaržo Tavo valios ir Tu esi Aukščiausiasis Dievo Asmuo visoms gyvosioms esybėms. Joms Tu sukūrei šį materialų pasaulį ir, nors esi vienabūtis, Tavo energijos gali veikti pačiais įvairiausiais būdais. Mums tai lieka neįmanoma mįslė.

Komentaras: Šiame posme Devahūti teigia, kad Absoliuti Tiesa turi daugybę pačių įvairiausių energijų, nors, pasak *Upaniṣadų*, Aukščiausiasis Viešpats asmeniškai nėra įpareigotas veikti. Nėra pasaulyje už Jį aukštesnio ar lygaus Jam. Viską įgyvendina Jo energijos, nors atrodo, kad tai vyksta savaime. Iš posmo kyla išvada, kad Pats Aukščiausiasis Viešpats visiškai nesikiša į materialios gamtos *guņų* veikimą, nors už jas atsakingi tokie Viešpaties įsikūnijimai, kaip Brahmā, Viṣṇu ir Śiva, kurie yra apdovanoti įvairiomis galiomis. Devahūti sako: „Nors Tu pats nieko nedarai, Tavo valia yra neatšaukiama. Negali būti ir kalbos apie tai, kad Tau būtų reikalinga kieno nors pagalba. Juk Tu, šiaip ar taip esi Aukščiausioji Siela ir Aukščiausias valdovas, todėl niekas negali pasipriešinti Tavo valios išsipildymui.“ Aukščiausiasis Viešpats gali sužlugdyti kitų planus. Patarlė sako: „Žmogus planuoja, Dievas disponuoja.“ Tačiau tam, ką sumano Aukščiausiasis, niekas negali sukliudyti, nes Jis yra absoliutas. Mūsų norų išsipildymas galiausiai priklauso nuo Jo valios, tačiau klysimė sakydami, kad Dievo norų išsipildymas priklauso nuo kitų valios. Tuo ir reiškiasi nesuvokiama Aukščiausiojo galybė. Viešpats be vargo įgyvendina tai, kas paprastoms gyvosioms esybėms atrodo nesuvokiama. Būdamas beribis Jis vis dėlto atsiskleidžia tiems, kurie studijuoja Vedų raštus ir kitus autoritetingus šventraščius. Juk pasakyta *śabda-mūlatvāt*: Viešpats atsiskleidžia per *śabda-brahma* – Vedų raštus.

Kokiu tikslu sukurtas šis pasaulis? Viešpats yra Aukščiausiasis Dievo Asmuo visoms gyvosioms esybėms, todėl Jis sukūrė šį materialų pasaulį toms iš jų, kurios svajoja apie malonumus ir nori pavergti materialią gamtą. Kaip Aukščiausiasis Dievas, Jis pasirūpina, kad jų troškimai išsipildytų. Tai patvirtina ir Vedos: *eko bahūnām yo vidadhāti kāmān* – aukščiausioji gyvoji esybė patenkina visų likusių gyvųjų esybių poreikius. Gyvųjų esybių norai išties yra begaliniai, tad aukščiausioji būtybė – Aukščiausiasis Dievo Asmuo, pasitelkęs į pagalbą savo nesuvokiamą energiją, vienas aprūpina jas viskuo, ko reikia gyvenimui.

4 TEKSTAS

स त्वं भृतो मे जठरेण नाथ
 कथं नु यस्योदर एतदासीत् ।
 विश्वं युगान्ते वटपत्र एकः
 शेते स्म मायाशिशुरङ्घ्रिपानः ॥ ४ ॥

*sa tvaṁ bhṛto me jaṭhareṇa nātha
 katham nu yasyodara etad āsīt
 viśvaṁ yugānte vaṭa-patra ekaḥ
 śete sma māyā-śīsur aṅghri-pānaḥ*

saḥ – ta pati asmenybė; *tvam* – Tu; *bhṛtaḥ* – atėjai į šį pasaulį; *me jaṭhareṇa* – iš mano įsčių; *nātha* – o mano Viešpatie; *katham* – kaip; *nu* – tuomet; *yasya* – kurio; *udare* – pilve; *etat* – ši; *āsīt* – glūdi; *viśvam* – visata; *yuga-ante* – kosminės epochos pabaigoje; *vaṭa-patre* – ant banjanmedžio lapo; *ekaḥ* – vienas; *śete sma* – Tu guli; *māyā* – turintis nesuvokiamas galias; *śīsuḥ* – kūdikis; *aṅghri* – Savo pirštą; *pānaḥ* – čiulpi.

Nors esi Aukščiausiasis Dievo Asmuo – aukščiausioji būtybė, kurios pilve glūdi visas kosminis pasaulis, – Tu atėjai į šią materialią planetą iš mano įsčių. O Viešpatie, kaip tai įmanoma? Taip, tai įmanoma, nes kosminės epochos pabaigoje Tu guli ant banjanmedžio lapo kūdikio pavidalu ir čiulpi kojos pirštelį ant savo lotosinės pėdos.

Komentaras: Pasaulio naikinimo metu Viešpats kartais apsireiškia kūdikio pavidalu ir gulėdamas ant banjanmedžio lapo plauko naikinimo vandenyse. Todėl Devahūti sako: „Tai, kad Tu apsireiškei mano, paprastos moters, įsčiose, neturėtų stebinti. Apsireiškęs kūdikiu Tu guli ant banjanmedžio lapo ir plaukai naikinimo vandenyse. Todėl Tavo apsireiškimas mano įsčiose nėra joks stebuklas. Taip Tu mums parodei, kad materialiam pasaulyje gyvenantys žmonės, kurie myli vaikus ir tuokiasi svajodami apie juos ir laimingą gyvenimą šeimoje, gali susilaukti Paties Aukščiausiojo Dievo Asmens kaip savo vaiko. Visų įstabiausia yra tai, kad Pats Viešpats čiulpia savo kojos pirštelį.“

Didieji išminčiai ir bhaktai visas savo jėgas ir darbus skiria Viešpaties lotosinių pėdų tarnystei. Vadinasi, Jo lotosinių pėdų pirštai turėtų būti kažkokios transcendentinės palaimos šaltinis. Viešpats čiulpia Savo kojos pirštelį norėdamas patirti nektaro, kurio taip beatodairiškai siekia bhaktai, skonį. Kartais Aukščiausiajam Dievo Asmeniui pasidaro smalsu, kiek transcendentinės palaimos Jame glūdi, ir norėdamas per Savo Paties ener-

giją patirti jos skonį Jis apsireiškia tokiu pavidalu, kad galėtų jį patirti. Viešpats Caitanya yra Pats Kṛṣṇa, bet Jis apsireiškia bhaktu, kad galėtų patirti iš Jo Paties sklindantį saldžiausią transcendentinės jausenos skonį, kurį patyrė iškiliausioji iš visų bhaktų – Śrīmatī Rādhārānī.

5 TEKSTAS

त्वं देहतन्त्रः प्रशमाय पाप्मनां
निदेशभाजां च विभो विभूतये ।
यथावतारास्तव सूकरादय-
स्तथायमप्यात्मपथोपलब्धये ॥ ५ ॥

*tvaṁ deha-tantraḥ praśamāya pāpmanām
nideśa-bhājām ca vibho vibhūtaye
yathāvatārās tava sūkarādayas
tathāyam apy ātma-pathopalabhaye*

tvaṁ – Tu; *deha* – šiuo kūnu; *tantraḥ* – apsireiškėi; *praśamāya* – kad sumažintum; *pāpmanām* – nuodėmingą veiklą; *nideśa-bhājām* – žinias apie pasiaukojimo tarnystę; *ca* – ir; *vibho* – mano Viešpatie; *vibhūtaye* – kad išplatintum; *yathā* – kaip; *avatārāḥ* – įsikūnijimą; *tava* – Tavo; *sūkarādayaḥ* – šerno ir kitais pavidalais; *tathā* – taip; *ayam* – įsikūnydamas kaip Kapila; *api* – išties; *ātma-patha* – kelią, vedantį į savęs pažinimą; *upalabhaye* – kad nurodytum.

Brangus Viešpatie, Tu apsireiškėi šiuo kūnu norėdamas, kad puolusieji nepaskęstų nuodėmėje ir kuo daugiau sužinotų apie atsidavimą Viešpačiui bei išsivadavimą. Rūpindamasis nusidėjėliais, kuriems reikalingi Tavo pamokymai, Tu Savo valia įsikūniji šerno bei kitais pavidalais. Tu vėl nužengei į šį pasaulį norėdamas savo globotiniams paskelbti transcendentinę išmintį.

Komentaras: Ankstesniuose posmuose aprašytos svarbiausios Aukščiausiojo Dievo Asmens transcendentinės savybės. O šiame pasakojama apie ypatingą Viešpaties apsireiškimo tikslą. Pasitelkęs į pagalbą įvairias savo energijas, Viešpats dovanoja gyvosioms esybėms, kurios trokšta pavergti materialią gamtą, įvairius fizinius kūnus, tačiau ilgai gyvosios esybės taip degradoja, kad iškyla poreikis išsklaidyti jų neišmanymą. „Bhagavadgitoje“ sakoma, kad gyvosioms esybėms užmiršus apie tikrąjį gyvenimo

tikslą, į pasaulį nužengia Paties Viešpaties įsikūnijimas. Įsikūnijęs Kapila, Viešpats nurodė puolusioms sieloms kelią į išsivadavimą, dovanuoja joms transcendentines žinias ir atskleidė pasiaukojimo tarnystės slėpinius, kad jos galėtų grįžti pas Dievą. Aukščiausiasis Dievo Asmuo įsikūnija daugybe pavidalų – šerno, žuvies, vėžlio, žmogaus liūto ir t.t. Viešpats Kapiladeva taip pat yra vienas iš Dievo įsikūnijimų. Čia sakoma, kad Viešpats Kapiladeva nužengė į žemę norėdamas suteikti paklydusioms sąlygotoms sieloms transcendentines žinias.

6 TEKSTAS

यन्नामधेयश्रवणानुकीर्तनाद्
यत्प्रह्वणाद्यत्स्मरणादपि क्वचित् ।
श्वदोऽपि सद्यः सवनाय कल्पते
कुतः पुनस्ते भगवन्नु दर्शनात् ॥ ६ ॥

*yan-nāmadheya-śravaṇānukīrtanād
yat-prahvaṇād yat-smaraṇād api kvacit
śvādo 'pi sadyaḥ savanāya kalpate
kutaḥ punas te bhagavan nu darśanāt*

yat – kurio (Aukščiausiojo Dievo Asmens); *nāmadheya* – vardą; *śravaṇa* – girdėdamas; *anukīrtanāt* – kartodamas; *yat* – kuriam; *prahvaṇāt* – lenkdamasis; *yat* – kuri; *smaraṇāt* – prisimindamas; *api* – netgi; *kvacit* – bet kuriuo metu; *śva-adaḥ* – šunėdis; *api* – netgi; *sadyaḥ* – tučtuojau; *savanāya* – atlikti vediškuosius aukojimus; *kalpate* – gauna teisę; *kutaḥ* – nekalbant apie; *punaḥ* – vėl; *te* – Tave; *bhagavan* – Aukščiausiajį Dievo Asmenį; *nu* – tuomet; *darśanāt* – reginčius savo akimis.

Net šunėdžių šeimoje gimęs žmogus išsyk pelno teisę atlikti vediškuosius aukojimus, jei nors kartą ištaria šventąjį Aukščiausiojo Dievo Asmens vardą arba jei Jį šlovina, klausosi pasakojimų apie Jo pramogas, nusilenkia Jam arba tiesiog Jį atmena. Dar didesnę dvasinę pažangą padaro tie, kurie regi Aukščiausiajį Asmenį savo akimis.

Komentaras: Šiame posme pabrėžiama, kad Aukščiausiojo Viešpaties šventųjų vardų kartojimas, klausymasis ir atsiminimas turi nepaprastą dvasinę galią. Savo veikale „Bhakti-rasāmṛta-sindhu“ kalbėdamas apie sąlygotų sielų nuodėmingų darbų padarinius, Rūpa Gosvāmī pagristai nurodo, kad

praktikuojantieji pasiaukojimo tarnystę jų nepatiria. Tai patvirtinama ir „Bhagavad-gītoje“. Viešpats sako prisiimęs atsakomybę už Jam atsidavusių žmogų ir apsaugas jų nuo atlygio už nuodėmes. Jei kartojantys Aukščiausiojo Dievo Asmens šventuosius vardus taip greitai nusiplauna nuodėmes, ką jau kalbėti apie tuos, kurie regi Jį savo akimis?

Čia taip pat sakoma, kad tas, kas klausydamas ir kartodamas šventuosius vardus apvalė savo širdį, iš karto pelno teisę atlikti vediškuosius aukojimus. Dažniausiai tokius aukojimus atlikti gali tik gimusieji brahmanų šeimose, kuriems buvo atliktos dešimties rūšių apvalomosios apeigos ir kurie gerai išmano Vedų raštus. Bet čia naudojamas žodis *sadyah*, „tučiuojau“. Tai savo komentaruose patvirtina Śrīdhara Svāmī – kad žmogus gali *tučiuojau* įgyti teisę atlikti vediškuosius aukojimus. Praeityje atliktų nuodėmių pasekmės lemia gimimą žemo lygio šeimoje, kurioje įprasta valgyti šunis, tačiau bent vieną kartą tyrai, be įžeidimų ištaręs šventąjį vardą, žmogus tučiuojau nusiplauna nuodėmes. Jis ne tik nusiplauna nuodėmes, bet iškart pasiekia ir visų apvalomųjų apeigų teikiamą rezultatą. Neabejotina, kad gimimas brahmano šeimoje byloja apie gyvosios esybės doringą veiklą ankstesniame gyvenime. Bet brahmano šeimoje gimusiam vaikui vis tiek reikalingos apvalomosios apeigos, pavyzdžiui, šventos virvelės suteikimo ceremonija ir t.t. O štai tam, kas kartuoja šventąjį Viešpaties vardą, netgi jei jis kilęs iš *caṇḍālū*, šunėdžių, šeimos, tokios apvalomosios apeigos nereikalingos. Tiesiog kartodamas Hare Kṛṣṇa, jis tučiuojau apsisvalo ir pasiekia pačių mokyčiausių brahmanų lygį.

Ryšium su tuo Śrīdhara Svāmī pažymi, *anena pūjyatvam lakṣyate*. Kartais kastiniai brahmanai teigia, kad Harė Kṛṣṇa kartojimas tėra tik apvalomojo proceso *pradžia*. Aišku, šventųjų vardų kartojimo poveikis labai priklauso nuo paties žmogaus, o ši Śrīdharos Svāmīo pastaba visiškai galioja tam, kuris kartuoja šventuosius Viešpaties vardus be įžeidimų, nes toks žmogus jau yra aukščiau paprasto brahmano lygio. Kaip teigia Śrīdhara Svāmī, *pūjyatvam* – toks žmogus gerbtinas taip pat kaip ir pats išmintingiausias brahmanas ir jis turi teisę atlikti vediškuosius aukojimus. Jeigu tiesiog kartodamas šventąjį Viešpaties vardą žmogus tučiuojau apsisvalo, ką ir kalbėti apie tuos, kurie kaip Devahūti regi Aukščiausiąjį Viešpatį savo akimis ir kurie suvokė Viešpaties nužengimo prasnę?

Kada mokinys tampa tinkamu gauti iššventinimą sprendžia bona fide dvasinis mokytojas, vedantis mokinį dvasiniu keliu. Kai jis mato, kad mokinys jau įgijo tinkamas savybes ir pakankamai apsisvalė, kartodamas šventuosius vardus, jis mokiniui iššventinimo metu suteikia šventą virvelę, kad žmonės suvoktų, jog jis niekuo nenusileidžia brahmanui. Śrī Sanātana Gosvāmī patvirtina tai „Hari-bhakti-vilāsoje“: „Kaip paprastą metalą, pavyzdžiui,

bronzą, cheminių reakcijų dėka galima paversti auksu, taip ir *dīkṣā-vidhāna*, iššventinimo procesu, bet kokį žmogų galima paversti brahmanu.“

Kartais galima išgirsti teiginius, kad kartodamas šventuosius vardus žmogus tik pradeda apsisvalymą ir tik kitą gyvenimą, gimęs brahmano šeimoje, galės baigti apvalomąjį procesą. Tačiau šiuo metu net ir tie, kurie gimė geriausiose brahmanų šeimose, neatlieka apvalomųjų apeigų, be to, negalima netgi būti tikrais, ar jų tėvai išties buvo brahmanais. Anksčiau tokiose šeimose būdavo atliekama *garbhādhānos* apeiga, tačiau šiuo metu tokia *garbhādhānos* apvalomoji apeiga, vaiko pradėjimo apeiga, nėra atliekama. Atsižvelgiant į tai, negalima tvirtinti, kad žmogus išties buvo pradėtas tėvo brahmano. Bet *bona fide* dvasinis mokytojas gali nuspręsti, ar žmogus jau įgijo tinkamas brahmanui savybes, ir tinkamam mokiniui suteikia iššventinimą, pripažindamas jį brahmanu. Šventos virvelės suteikimo ceremonija atliekama pagal *pāñcarātrikos* regulas, ja žmogus pripažįstamas brahmanu ir tampa *dvija*, dukart gimusiu. Tai patvirtina Sanātana Gosvāmis: *dvijatvam jāyate*. Kai kartodamas šventuosius vardus žmogus apsisvalo, gavęs iššventinimą iš dvasinio mokytojo jis tampa brahmanu. Tobulėdamas toliau jis gali tapti kvalifikuotu *vaiṣṇavu*. Vadinasi, tikras *vaiṣṇavas* jau pasižymi visomis brahmano savybėmis.

7 TEKSTAS

अहो बत ध्वपचोऽतो गरीयान्
यज्जिह्वाग्रे वर्तते नाम तुभ्यम् ।
तेपुस्तपस्ते जुहुवुः सस्रुरार्या
ब्रह्मानूचुर्नाम गृणन्ति ये ते ॥ ७ ॥

*aho bata śva-paco 'to garīyān
yaj-jihvāgre vartate nāma tubhyam
tepus tapas te juhuvuḥ sasnur āryā
brahmānūcur nāma gṛṇanti ye te*

aho bata – tebūnie pašlovintas; *śva-pacaḥ* – šunėdis; *ataḥ* – todėl; *garīyān* – vertas pagarbos; *yat* – kurio; *jihvā-agre* – ant liežuvio galiuko; *vartate* – yra; *nāma* – šventasis vardas; *tubhyam* – Tavo; *tepuḥ tapaḥ* – atliko askezes; *te* – jie; *juhuvuḥ* – atnašavo ugnies aukas; *sasnuḥ* – maudėsi šventose upėse; *āryāḥ* – *āryai*; *brahma anūcuḥ* – studijavo Vedas; *nāma* – šventąjį vardą; *gṛṇanti* – priima; *ye* – tie, kas; *te* – Tavo.

Tebūnie pašlovinti tie, kurių lūpos kartoja Tavo šventuosius vardus! Jie nusipelno didžiausios pagarbos net jei yra kilę iš šunėdžių šeimos. Tie, kas kartoja Tavo šventuosius vardus, jau atliko visus asketiškus žygius bei ugnies aukas ir išmoko elgtis, kaip dera āryams. Jie pelnė teisę kartoti Tavo šventuosius vardus, nes jau maudėsi šventose piligrimystės vietose, studijavo Vedas ir įvykdė visus šventraščių priesakus.

Komentaras: Kaip pasakyta ankstesniame posme, nors kartą be nusižengimų ištaręs šventąjį Dievo vardą, žmogus išsyk tampa tinkamu atlikti vediškuosius aukojimus. Šis „Śrīmad-Bhāgavatam“ teiginys neturėtų stebinti. Nevertėtų juo abejoti ir manyti: „Kaip kartojantis šventąjį Viešpaties vardą žmogus gali tapti šventuoju ir prilygti iškiliausiems brahmanams?“ Kad būtų išsklaidytos panašios abejonės netikinčiųjų galvose, šis posmas patvirtina, kad teisė kartoti šventuosius Viešpaties vardus pelnoma toli gražu ne iš karto, prieš tai būtina atlikti visas Vedų apeigas ir aukojimus. Tai neturėtų stebinti, nes tas, kuris savo ankstesniuose gyvenimuose neišveikė žemesniųjų dvasinio tobulėjimo pakopų – neatliko Vedų apeiginių aukojimų, nestudijavo Vedų ir nesielgė taip, kaip dera *āryui* – ši gyvenimą negalės kartoti šventojo Viešpaties vardo. Visas šias pakopas būtina įveikti. Jei jaunuolis studijuoja teisę, vadinasi, jis jau yra baigęs bendrojo lavinimo mokyklą. Lygiai taip, jei žmogus kartoja šventuosius Viešpaties vardus – Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare/ Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare – vadinasi, jis jau yra įveikęs visas žemesniausias pakopas. Posme sakoma, kad tie, kurių lūpos kartoja šventuosius vardus, nusipelno šlovės. Kartojant šventuosius vardus visai nebūtina išmanyti visą procesą, žinoti, kad jis turi tris pakopas – kartojimo su nusižengimais, kartojimo be nusižengimų ir tyrąją. Svarbiausia, kad šventasis vardas skambėtų mūsų lūpose. Žodis *nāma* vartojamas posme vienaskaita, tai reiškia, kad pakanka kartoti vieną vardą – *Kṛṣṇa* arba *Rāma*. Nebūtina kartoti visus šventuosius Viešpaties vardus. Šventųjų Viešpaties vardų yra nesuskaitoma daugybė – nėra jokio reikalo kartoti juos visus, kad įrodytum, jog visi vediškieji apeiginiai aukojimai jau atlikti. Jei žmogus ištarė šventąjį vardą bent kartą, tai reiškia, kad jis jau išlaikė visus žemesniųjų dvasinio tobulėjimo pakopų egzaminus, o ką jau kalbėti apie tuos, kurie kartoja šventuosius vardus nuolat – ištisą parą. Posme pabrėžtinai sakoma: *tubhyam*: „tik Tavo.“ Kartoti reikia Dievo vardą, o ne pusdievio ar Dievo energijų vardus, kaip nurodo filosofai *māyāvādžiai*, manantys, kad bet kurį vardą galima kartoti vienodai sėkmingai. Veiksmingas yra tik šventųjų Aukščiausiojo Viešpaties vardų kartojimas. Tas, kuris šventuosius Aukščiausiojo Viešpaties vardus prilygina pusdievių vardams, yra *pāsandī* – šventvagis.

Šventasis vardas kartojamas, norint suteikti džiaugsmo Aukščiausiam, o ne siekiant juslinių malonumų ar pasipelnyti. Jei žmogus neturi savanau-diškų motyvų, tegu jis ir kilęs iš šunėdžių šeimos, jis vertas didžiausios pagarbos, nes apsilavė dvasiškai pats ir gali išgelbėti kitus. Jis yra kompetentingas kalbėti apie transcendentinių vardų svarbą, kaip tai darė Tḥākura Haridāsa. Tḥākura Haridāsa buvo kilęs iš musulmonų šeimos, bet, kadangi jis kartojo Aukščiausiojo Viešpaties vardus be nusižengimų, Viešpats Caitanya jam suteikė *ācāryas* – dvasinio autoriteto, įgalioto skelbti šventuosius Viešpaties vardus – titulą. Ta aplinkybė, kad jis kilo iš šeimos, kurioje nebuvo laikomasi Vedų taisyklių ir nuostatų, nebuvo kliūtis. Caitanya Mahāprabhu ir Advaita Prabhu pripažino jį autoritetu, nes jis kartojo Viešpaties vardus be nusižengimų. Tokie autoritetai, kaip Advaita Prabhu ir Viešpats Caitanya, nė sekundės neabejojo, kad jis jau atliko visus įmanomus asketiškus žygius, išstudijavo Vedas ir atliko visus aukojimus. Tai buvo savaime suprantamas dalykas. Vis dėlto vadinamieji *smārta-brāhmaṇai*, paveldintys brahmano titulą pagal gimimą, laikosi tos nuomonės, kad, net jei kartojančius šventuosius vardus laikysime dvasiškai apsilavusiais, jiems vis tiek reikia atlikti vediškąsias apeigas ir laukti kito gimimo, nes tik gimę brahmanų šeimoje jie įgys teisę atlikti vediškuosius aukojimus. Bet tai netiesa. Norint apsilavti tokiam žmogui nereikia laukti kito gimimo, nes jis apsilavo vos ištaręs šventąjį vardą. Laikoma, kad jis jau atliko visas įmanomas apeigas. Iš tikrųjų ne bhaktai, o vadinamieji brahmanai turi atlikti įvairius asketiškus žygius, kad pasiektų dvasinį apsilavimą. Šiame posme išvardintos toli gražu ne visos vediškosios apeigos, tačiau šventuosius vardus kartojantys žmonės jau yra atlikę visas, taip pat ir šiame posme neišvardintas, vediškąsias apeigas.

Žodis *juhuvuḥ* reiškia, kad kartojantys šventuosius vardus jau atliko visus įmanomus aukojimus. *Sasnuḥ* reiškia, kad jie jau pabuvojo visose šventose piligrimystės vietose ir ten atliko visas apsilavimo apeigas. Juos vadina *āryāḥ* todėl, kad jie jau įvykdė visus šiuos reikalavimus ir turi būti priskiriami *āryams* arba tiems, kurie įgijo *āryams* būdingas savybes. *Āryai* – tai civilizuoti žmonės, kurių elgesys atitinka Vedų keliamus reikalavimus. Bet kuris šventuosius vardus kartojantis bhaktas yra geriausias iš *āryū*. Neišstudijavus Vedų neįmanoma tapti *āryu*, tačiau, remiantis posmu, kartojantys šventuosius vardus jau išstudijavo visus Vedų raštus. Posme vartojamas žodis *anūcuḥ*, kuris reiškia, kad kartojantys šventuosius vardus žmonės jau įvykdė visus šventraščių reikalavimus ir yra verti būti kvalifikuotais dvasiniais mokytojais.

Posme vartojamu žodžiu *gṛṇanti* įvardijamas tas, kuris jau pasiekė aukščiausią apeiginių aukojimų pakopą. Jeigu žmogus yra Aukščiausiojo teismo

teisėjas ir nagrinėja bylas, tai reiškia, kad jis yra baigęs teisės mokslus ir išmano teisę geriau už tuos, kurie ją tik studijuoja ar rengiasi studijuoti. Lygiai taip ir žmonės, kurie kartoja šventuosius vardus, pranoksta tuos, kurie atlieka vediškąsias apeigas, ir tuos, kurie rengiasi tai daryti (kitaip sakant, tuos, kurie gimė brahmanų šeimose, bet dar neatliko reikiamų apsilvalymo apeigų ir todėl dar tik rengiasi studijuoti Vedų apeigyną ir ateityje atliks aukojimus).

Daugelyje Vedų raštų skaitome apie tai, kad kartodamas šventuosius Viešpaties vardus, žmogus išsyk išsilaisvina iš sąlygotos būties nelaisvės, o tas, kas, išgirdo šventąjį Viešpaties vardą, net jei jis yra kilęs iš šunėdžių šeimos, sutrauko materialios būties pančius.

8 TEKSTAS

तं त्वामहं ब्रह्म परं पुमांसं
 प्रत्यक्स्रोतस्यात्मनि संविभाव्यम् ।
 स्वतेजसा ध्वस्तगुणप्रवाहं
 वन्दे विष्णुं कपिलं वेदगर्भम् ॥ ८ ॥

*tam tvām aham brahma param pumānsam
 pratyak-srotasy ātmani samvibhāvyaṃ
 sva-tejasā dhvasta-guṇa-pravāhaṃ
 vande viṣṇuṃ kapilaṃ veda-garbham*

tam – Jam; *tvām* – Tau; *aham* – aš; *brahma* – Brahmanas; *param* – aukščiausias; *pumānsam* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *pratyak-srotasi* – žvelgdamas vidujai; *ātmani* – prote; *samvibhāvyaṃ* – kurį medituoja, kurį suvokia; *sva-tejasā* – Savo Paties galia; *dhvasta* – pašalino; *guṇa-pravāham* – materialios gamtos *guṇų* poveikį; *vande* – aš lenkiusi; *viṣṇum* – Viešpačiui Višņu; *kapilam* – vardu Kapila; *veda-garbham* – Vedų prieglobščiai.

Tikiu, Viešpatie, kad Tu – Pats Viešpats Višņu vardu Kapila ir kad esi Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Aukščiausiasis Brahmanas! Šventieji ir išminčiai, sutramdę nerimstančias jusles ir protą, medituoja į Tave, nes tik Tavo malone įmanoma ištrūkti iš trijų materialios gamtos *guṇų* įtakos. Naikinimo metu Vedoms Tu esi vienintelis prieglobstis.

Komentaras: Užuot meldusis toliau, Kapilos motina Devahūti apibendrina ankstesnius savo žodžius, sakydama, kad Viešpats Kapila yra niekas kitas kaip Pats Višņu ir, kad būdama moterimi, ji negalinti tinkamai Jo

pagarbinti savo maldomis. Svarbiausia jai buvo suteikti džiaugsmą Viešpačiui. Pažymėtinas posme vartojamas žodis *pratyak*. *Yogos* praktika sudaro aštuonios pakopos – *yama, niyama, asana, prāṇāyama, pratyāhāra, dhāraṇā, dhyāna* ir *samādhi*. *Pratyāhāra* reiškia „sustabdyti juslių veiklą“. Aukščiausiojo Viešpaties pažinimo lygį, apie kurį kalba Devahūti, gali pasiekti tik tas, kam pavyksta atitraukti jusles nuo materialios veiklos. Praktikuojant pasiaukojimo tarnystę juslėms nelieka galimybių ištraukti į kitokią veiklą. Taip visiškai Kṛṣṇą išsąmoninęs žmogus pažįsta Viešpatį tokį, koks Jis yra iš tikrųjų.

9 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच

ईदितो भगवानेवं कपिलाख्यः परः पुमान् ।
वाचाविक्लवयेत्याह मातरं मानृवत्सलः ॥ ९ ॥

maitreya uvāca

*īdīto bhagavān evam kapilākhyah paraḥ pumān
vācāvīkḷavayety āha mātaram māṭṛ-vatsalaḥ*

maitreyaḥ uvāca – Maitreya tarė; *īdītaḥ* – pašlovintas; *bhagavān* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *evam* – taip; *kapila-ākhyah* – vardu Kapila; *paraḥ* – aukščiausias; *pumān* – asmuo; *vācā* – žodžiais; *avīkḷavayā* – ramiai; *iti* – tokiu būdu; *āha* – atsakė; *mātaram* – Savo motinai; *māṭṛ-vatsalaḥ* – mylintis Savo motiną.

Labai patenkintas tokiais mylimos motinos žodžiais Aukščiausiasis Dievo Asmuo Kapila rimtai atsakė.

Komentaras: Kadangi Viešpats yra visų tobuliausias, jo meilė motinai taip pat buvo tobula. Išklaušęs Devahūti žodžius Jis labai pagarbiai, rimtai ir mandagiai jai atsakė.

10 TEKSTAS

कपिल उवाच

मार्गेणानेन मातस्ते सुसेव्येनोदितेन मे ।
आस्थितेन परां काष्ठामचिरादवरोत्स्यसि ॥१०॥

kapila uvāca
mārgeṇānena mātā te susevyanoditena me
āsthītena parām kāṣṭhām acirād avarotsyasi

kapilaḥ uvāca – Viešpats Kapila tarė; *mārgeṇa* – keliu; *anena* – šiuo; *mātāḥ* – brangi Mano motina; *te* – tau; *su-sevyena* – labai lengva keliauti; *uditena* – pamokyta; *me* – Mano; *āsthītena* – atlikdama; *parām* – aukščiausia; *kāṣṭhām* – tikslą; *acirāt* – labai greitai; *avarotsyasi* – tu pasieksi.

Dievo Asmuo tarė: Miela mama, savęs pažinimo metodas, apie kurį tau kalbėjau, yra visai nesudėtingas. Tu be vargo gali jį praktikuoti ir labai greitai dar šiame kūne pasieksi išvadavimą.

Komentaras: Pasiuokojimo tarnystė yra visais atžvilgiais tobulas metodas, nes tereikia laikytis jos taisyklių bei nuostatų, vykdyti dvasinio mokytojo nurodymus ir, kaip sakoma pastarajame posme, ištrūksime iš *māyos* gniaužtų ir pasieksime išvadavimą dar būdami šiuose kūnuose. Tie, kas pasirinko kitas *yogos* praktikos formas arba empirinio filosofinio pažinimo kelią, niekada nežino, ar pasiekė tobulumo pakopą. O praktikuojant pasiauokojimo tarnystę, jei bhaktas visiškai pasitiki *bona fide* dvasinio mokytojo nurodymais ir laikosi atitinkamų taisyklių bei nuostatų, jis neabejotinai išsivaduos dar šiame gyvenime. Śrīla Rūpa Gosvāmī savo veikale „Bhakti-rasāmṛta-sindhu patvirtina šią mintį. *Īhā yasya harer dāsyē*: bet kuris žmogus, kurio vienintelis tikslas – tarnauti Aukščiausiajam Viešpačiui laikantis dvasinio mokytojo nurodymų, kad ir kur jis būtų, vadinamas *jīvan-mukta* – pasiekusiu išvadavimą dar šiame fiziniame kūne. Neretai neofitus apninka abejonės dėl to, ar dvasinis mokytojas yra pasiekęs išvadavimą, jiems kyla klausimų ir dėl fizinės dvasinio mokytojo veiklos, tačiau pagal fizinius požymius negalima nuspėti, ar jis yra išsivadavęs. Būtina įvertinti jo dvasinius bruožus. *Jīvan-mukta* reiškia, kad žmogus turi fizinį kūną ir, savaime suprantama, tam tikrų fizinių poreikių, nes jo kūnas yra materialus. Tačiau jis laikytinas išsivadavusia siela, nes visa savo esybe yra pasinėręs į tarnystę Viešpačiui.

Išsivadavimas – tai sugrįžimas į savo prigimtinių būvį. Taip jis apibrėžiamas „Śrīmad-Bhāgavatam“: *muktir...svarūpeṇa vyavasthītiḥ. Svarūpa*, tikrąją gyvosios esybės tapatybę, apibūdino Viešpats Caitanya. *Jīvera 'svarūpa' haya – kṛṣṇera 'nitya-dāsa'* – pagal savo prigimtį gyvoji esybė yra amžinas Aukščiausiojo Viešpaties tarnas. Jei žmogus yra visa galva pasinėręs į tarnystę Viešpačiui, jis laikytinas išvaduotąja siela. Apie tai, ar jis yra pasiekęs išvadavimą, sprendžiama pagal jo veiklą, susijusią su pasiauokojimo tarnyste, o ne pagal kokius nors kitus požymius.

11 TEKSTAS

श्रद्धत्स्वैतन्मतं मह्यं जुष्टं यद् ब्रह्मवादिभिः ।
येन मामभयं याया मृत्युमुच्छन्त्यतद्विदः ॥११॥

*śraddhatsvaitan matam mahyam juṣṭam yad brahma-vādibhiḥ
yena mām abhayam yāyā mṛtyum ṛchanty atad-vidah*

śraddhatsva – gali būti tikra; *etat* – tuo; *matam* – nurodymu; *mahyam* – Mano; *juṣṭam* – sekdamą; *yat* – kuriuo; *brahma-vādibhiḥ* – transcendentalistai; *yena* – kurio; *mām* – Mane; *abhayam* – be baimės; *yāyāḥ* – tu pasieksi; *mṛtyum* – mirtį; *ṛchanti* – pasiekia; *a-tat-vidah* – žmonės, kurie nežino apie tai.

Brangioji mama, tikri transcendentalistai nuosekliai vykdo nurodymus, kuriuos tau ką tik daviau. Užtikrinu tave, kad pasukusi šiuo savęs pažinimo keliu ir nepriekaištingai vykdydama visus nurodymus, tu būtinai išsivaduos iš materialiai būčiai būdingų baimių ir galiausiai sugrįši pas Mane. Tačiau tiems, kurie nieko neišmano apie šį pasiaukojimo tarnystės metodą, nelemta ištrūkti iš gimimo ir mirties verpeto.

Komentaras: Materialus pasaulis kupinas nerimo, todėl jame gyvenančias gyvąsias esybes be paliovos persekioja baimė. Išsivadavus iš materialios būties nelaisvės savaime nelieka jokio nerimo ir baimių. Pasirinkus Viešpaties Kapilos aprašytą pasiaukojimo tarnystės kelią, be didelio vargo pasiekiamas išvadavimas.

12 TEKSTAS

मैत्रेय उवाच
इति प्रदर्श्य भगवान् सर्तीं तामात्मनो गतिम् ।
स्वमात्रा ब्रह्मवादिन्या कपिलोऽनुमतो ययौ ॥१२॥

*maitreya uvāca
iti pradarśya bhagavān satīm tām ātmano gatim
sva-mātrā brahma-vādinā kapilo 'numato yayau*

maitreyaḥ uvāca – Maitreya tarė; *iti* – tokiu būdu; *pradarśya* – pamokė; *bhagavān* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *satīm* – amžiais šlovinama; *tām* – šis; *ātmanah* – savęs pažinimo; *gatim* – kelias; *sva-mātrā* – Savo

motinos; *brahma-vādinyā* – dvasiškai susivokęs; *kapilaḥ* – Viešpats Kapila; *anumataḥ* – paprašęs leidimo; *yayau* – išėjo.

Śrī Maitreya tarė: Įvykdęs savo misiją – taręs pamokantį žodį savo mylimai motinai, – Aukščiausiasis Dievo Asmuo Kapila paprašė motinos leidimo palikti namus ir išėjo.

Komentaras: Aukščiausiasis Dievo Asmuo nužengė įsikūnijęs Kapila, kad paskelbtų transcendentinę *sāṅkhyos* filosofiją, kuri yra persmelkta pasiaukojimo tarnystės dvasia. Tokia buvo Jo misija. Perteikęs šias žinias savo motinai, o per ją ir visam pasauliui, Kapiladeva nematė prasmės pasilikti namuose ir, gavęs motinos sutikimą, iškeliaavo. Iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad Jis paliko namus siekdamas dvasinio pažinimo, tačiau iš tikrųjų dvasinis pažinimas Jam nereikalingas, nes Jis pats yra dvasinio pažinimo objektas. Elgdamasis kaip paprastas žmogus Aukščiausiasis Dievo Asmuo norėjo parodyti pavyzdį. Jis, savaime suprantama, galėjo pasilikti su motina, tačiau savo veiksmais Jis norėjo parodyti, kad šeimyninis gyvenimas nėra būtinybė. Geriausia būti vienišu *brahmacāriu*, *sannyāsīu* arba *vānaprastha* ir ugdyti Kṛṣṇos sąmonę visą savo gyvenimą. Tiems, kurie negali apsieiti be šeimos, leidžiama tuoktis ir gyventi su žmona ir vaikais, tačiau ne vardan juslinių malonumų, o siekiant geriau įsisąmoninti Kṛṣṇą.

13 TEKSTAS

सा चापि तनयोक्तेन योगादेशेन योगयुक् ।
तस्मिन्नाश्रम आपीडे सरस्वत्याः समाहिता ॥१३॥

*sā cāpi tanayoktena yogādeśena yoga-yuk
tasminn āśrama āpīḍe sarasvatyāḥ samāhitā*

sā – ji; *ca* – ir; *api* – taip pat; *tanaya* – jos sūnaus; *uktena* – išstartais; *yoga-ādeśena* – nurodymais apie *yogą*; *yoga-yuk* – užsiimdama *bhakti-yoga*; *tasmin* – šioje; *āśrame* – atsiskyrėlio buveinėje; *āpīḍe* – gėlių vainikas; *sarasvatyāḥ* – Sarasvatī; *samāhitā* – pasinėrė į *samādhi*.

Vykdydama sūnaus priesakus, Devahūti savo āśrame ėmė praktikuoti bhakti-yogą. Kardamos Munio namuose, kurie skendo gėlėse ir atrodė tarsi Sarasvatī upės vainikas, ji pasiekė samādhi.

Komentaras: Devahūti neišėjo iš namų, nes moteriai tai nerekomenduojama. Moteris yra priklausoma. Iš Devahūti gyvenimo matome, kad iki vedybų ją globojo tėvas, Svāyambhuva Manu, vėliau Svāyambhuva Manu atidavė dukrą į žmonas Kardama Muniui. Nuo tada ją globojo vyras. Ji susilaukė sūnaus vardu Kapila Munis, o jam užaugus Devahūti vyras išėjo iš namų. Vėliau, įvykęs savo pareigą motinai, išėjo ir sūnus. Ji irgi galėjo palikti namus, bet to nepadarė. Devahūti liko namuose ir ėmė praktikuoti *bhakti-yogą*, kaip mokė jos iškilus sūnus Kapila Munis, ir jos atliekamos *bhakti-yogos* dėka namai tapo panašūs į gėlių vainiką, papuošusį Sarasvatį upę.

14 TEKSTAS

अभीक्ष्णावगाहकपिशान् जटिलान् कुटिलालकान् ।
आत्मानं चोग्रतपसा बिभ्रती चीरिणं कृशम् ॥१४॥

*abhīkṣṇāvagāha-kapiśān jaṭilān kuṭilālakān
ātmānam cogra-tapasā bibhratī cīriṇam kṛśam*

abhīkṣṇa – vėl ir vėl; *avagāha* – maudydamasi; *kapiśān* – prarado spalvą; *jaṭilān* – susiviję; *kuṭila* – garbanoti; *alakān* – plaukai; *ātmānam* – jos kūnas; *ca* – ir; *ugra-tapasā* – nuo rūščių askezių; *bibhratī* – tapo; *cīriṇam* – vilkėjo skarmalais; *kṛśam* – sulyšęs.

Ji maudėsi triskart per dieną ir jos juodi garbanoti plaukai pamažu prarado spalvą. Ji sulyso nuo askezių ir vilkėjo skarmalais.

Komentaras: *Yogai, brahmacāriai, vānaprasthos* ir *sannyāsiai* maudosi bent tris kartus per dieną – anksti ryte, vidurdienį ir vakare. Šios taisyklės griežtai laikosi net ir kai kurie *grhasthos*, visų pirma dvasinių aukštumų pasiekę brahmanai. Devahūti buvo karaliaus duktė, ir vyro namuose gyveno tarsi karalienė. Nors Kardama Munis nebuvo karalius, savo mistinėmis galioimis jis pastatė Devahūti ištaigingus rūmus, kuriuose ji turėjo tarnaičių ir gyveno apsupta prabangos. Bet kadangi dar gyvendama su vyru ji įprato atlikti askezes, asketizmo praktika jai nekėlė didelių sunkumų. Vis dėlto griežtas kūno tramdymas išėjęs vyrui ir sūnui paliko pėdsaką jos kūne – ji labai sulyso. Nereikalingi kilogramai kliudo dvasinei praktikai. Dvasinei praktikai atsidėjęs žmogus turi jų atsikratyti, nes atsvoris yra kliūtis dvasinio pažinimo kelyje. Taip pat būtina riboti maistą, miegą ir patogumus.

Maisto ir miego ribojimas – tai savanoriškas asketizmą praktikuojančiojo pasirinkimas. Jis būtinai norint praktikuoti bet kurią *yogā* – ar tai būtų *bhakti*, *jñāna* ar *haṭha-yoga*.

15 TEKSTAS

प्रजापतेः कर्दमस्य तपोयोगविजृम्भितम् ।
स्वगार्हस्थ्यमनौपम्यं प्रार्थ्यं वैमानिकैरपि ॥१५॥

prajāpateḥ kardamasya tapo-yoga-vijṛmbhitam
sva-gārhashtyam anaupamyam prārthyam vaimānikair api

prajā-pateḥ – žmonijos protėvio; *kardamasya* – Kardamos Munio; *tapah* – askezėmis; *yoga* – yogos; *vijṛmbhitam* – sukurti; *sva-gārhashtyam* – jo namas ir namų reikmenys; *anaupamyam* – kuriems nebuvo lygių; *prārthyam* – kurių pavydėjo; *vaimānikaiḥ* – dangaus gyventojai; *api* – netgi.

Askezėmis ir yogos praktika įgijęs mistines galias, Prajāpatis Kardama sukūrė savo rūmuose tokią prabangą, kad jų Kardamai kartais pavydėjo net erdvėlaiviais keliaujantys rojaus gyventojai.

Komentaras: Posme sakoma, kad šeimos gerovės Kardamai Muniui pavydėjo net erdvėlaiviais keliaujantys rojaus planetų gyventojai. Jų erdvėlaiviai neturi nieko bendro su šiuolaikiniais lėktuvais, kuriais vyksta susisiekimai tarp šalių. Rojaus gyventojų erdvėlaiviais galima nuskrietį į kitas planetas. „Śrīmad-Bhāgavatam“ yra nemažai posmų, kurie liudija, kad praeityje vyko tarpplanetinės kelionės, visų pirma aukštutinėje planetų sistemoje, ir kas galėtų paneigti, kad jos tebevyksta ir šiandien? Mūsų lėktuvai ir kosminiai laivai skrenda gana lėtai, tačiau, kaip mes jau žinome, Kardama Munis keliavo kosmine erdve erdvėlaiviu, kuris buvo panašus į tikrą miestą, ir aplankė įvairias rojaus planetas. Tai nebuvo įprastas lėktuvai ir įprasta kosminė kelionė. Kardama Munis buvo toks galingas *yogas* mistikas, kad jam pavydėjo net rojaus gyventojai.

16 TEKSTAS

पयःफेननिभाः शय्या दान्ता रुक्मपरिच्छदाः ।
आसनानि च हैमानि सुस्पर्शास्तरणानि च ॥१६॥

*payah-phena-nibhāḥ śayyā dāntā rukma-paricchadāḥ
āsanāni ca haimāni susparśastaraṇāni ca*

payah – pieno; *phena* – putos; *nibhāḥ* – tartum; *śayyāḥ* – lovos; *dāntāḥ* – padarytos iš dramblio kaulo; *rukma* – auksiniai; *paricchadāḥ* – su užtiesalais; *āsanāni* – kėdės ir suolai; *ca* – ir; *haimāni* – padarytais iš aukso; *susparśa* – palietus minkštos; *āstaraṇāni* – pagalvės; *ca* – ir.

Kardamos Munio rūmai stebino ištaigingumu ir puošnumu. Paklodės ir čiužiniai buvo balti kaip pieno puta, dramblio kaulo kėdės ir suoleliai buvo užkloti nériniuotais, auksu siuvinėtais audiniais, o ant aukso kanapų gulėjo minkšti kaip pūkas pagalviai.

17 TEKSTAS

स्वच्छस्फटिककुड्येषु महामारकतेषु च ।
रत्नप्रदीपा आभान्ति ललना रत्नसंयुताः ॥१७॥

*svaccha-sphaṭika-kuḍyeṣu mahā-mārakateṣu ca
ratna-pradīpā ābhānti lalanā ratna-saṃyutāḥ*

svaccha – grynas; *sphaṭika* – marmuras; *kuḍyeṣu* – sienose; *mahā-mārakateṣu* – padabintose brangiais smaragdais; *ca* – ir; *ratna-pradīpāḥ* – brangakmenių šviestuvai; *ābhānti* – žibėjo; *lalanāḥ* – moterys; *ratna* – brangakmeniais; *saṃyutāḥ* – pasipuošusios.

Rūmų sienos buvo iškaltos iš puikiausio marmuro ir papuoštos brangakmeniais. Brangakmeniai žėrėjo taip ryškiai, kad vakarais rūmų meniū nė nereikėjo apšviesti. Rūmuose gyvenančios moterys nuo galvos iki kojų buvo išsidabinusios brangenybėmis.

Komentaras: Iš šių aprašymų matyti, kad senovėje prabangiau gyvenantys puošdavo namus vertingais brangakmenimis, dramblio kaulu, puikiu marmuru, baldais, pagamintais iš aukso ir papuoštais brangakmeniais, vilkėdavo auksu siuvinėtus drabužius. Visi daiktai namuose buvo vertingi – nieko panašaus į šiuolaikinius iš menkavertės plastmasės ir pigaus metalo pagamintus baldus. Vedų civilizacijos laikais visi namų apyvokos daiktai buvo gaminami iš vertingų medžiagų, kad prirėikus juos galima būtų nesunkiai iškeisti. Todėl net sulūžę ir nenaudojami baldai bei rakandai turėjo rinkos vertę. Indų šeimose ši praktika išliko ir šiandien. Žmonės laiko namuose

metalinius indus, aukso papuošalus ir sidabrinius padėklus, taip pat brangius auksu siuvinėtus šilko drabužius, kad esant reikalui juos būtų galima greitai perduoti ir gauti pinigų. Šie sandoriai vyksta tarp palūkininkų ir šeimos žmonių.

18 TEKSTAS

गृहोद्यानं कुसुमितै रम्यं बह्वमरदृमैः ।
कूजद्विहङ्गमिथुनं गायन्मत्तमधुव्रतम् ॥१८॥

*gr̥hodyānaṁ kusumitai ramaṁ bahv-amara-drumaiḥ
kūjad-vihaṅga-mithunaṁ gāyan-matta-madhuvratam*

gr̥ha-udyānam – namą supantis sodas; *kusumitaiḥ* – gėlėmis ir vaisiais; *ramyam* – gražiausiais; *bahu-amara-drumaiḥ* – daugybe rojaus medžių; *kūjat* – čiulbančių; *vihaṅga* – paukščių; *mithunam* – poromis; *gāyat* – dūzgiančių; *matta* – apsvaigusių; *madhu-vratam* – bičių.

Pagrindinius rūmus supo nuostabūs sodai, kuriuose žydėjo svaiginančio aromato gėlės ir kerojo gražūs aukšti vaisiais aplipusiomis šakomis ir paukščių giesmininkų nutūpti medžiai. Paukštelių čiulbesys, persipynęs su bičių dūzgimu, sodams teikė ypatingą žavesį.

19 TEKSTAS

यत्र प्रविष्टमात्मानं विबुधानुचरा जगुः ।
वाप्यामुत्पलगन्धिन्यां कर्दमेनोपलालितम् ॥१९॥

*yatra praviṣṭam ātmānaṁ vibudhānucarā jaguḥ
vāpyām utpala-gandhinyāṁ kardamenopalālitam*

yatra – kur; *praviṣṭam* – įžengus; *ātmānam* – jai; *vibudha-anucarāḥ* – rojaus gyventojų tarnai; *jaguḥ* – dainuodavo; *vāpyām* – tvenkinyje; *utpala* – su lotosais; *gandhinyām* – maloniu kvapu; *kardamena* – Kardama; *upalālitam* – visada rūpinosi.

Kai Devahūti įžengdavo į šį puikų sodą ketindama nusimaudyti lotosais apaugusiame tvenkinyje, rojaus gyventojų tarnai gandharvai imdavo giesmėmis šlovinti Kardama Munio šeimyninį gyvenimą. Jos iškilus vyras Kardama visada ja rūpinosi ir globojo.

Komentaras: Pastarasis posmo sakinys puikiai aprašo idealius vyro ir žmonos santykius. Vykdydamas vyro pareigą Kardama Munis rūpinosi, kad Devahūti gyvenimas būtų kuo patogesnis, bet pats nebuvo prisirišęs prie žmonos. Kai tik jo sūnus Kapiladeva suaugo, Kardama iškart paliko šeimos židinį. O Devahūti, kuri buvo iškiliaus karaliaus Svāyambhuvos Manu dukra ir pasižymėjo kilniausiais būdo bruožais bei nepaprastu grožiu, visiškai pasikliovė vyro rūpesčiu ir globa. Pasak Manu, moterys, kaip silpnosios lyties atstovės, turi būti globojamos visą gyvenimą. Vaikystėje ją globoja tėvai, jaunystėje – vyras, o senatvėje – suaugę vaikai. Devahūti gyvenimas yra ryškus šių „Manu-samhitas“ priesakų įgyvendinimo praktikoje pavyzdys: vaikystėje ja rūpinosi tėvas, jaunystėje, nepaisant visų jos turtų, ja rūpinosi vyras, o vėliau – sūnus Kapiladeva.

20 TEKSTAS

हित्वा तदीप्सिततममप्याखण्डलयोषिताम् ।
किञ्चिच्चकार वदनं पुत्रविश्लेषणातुरा ॥२०॥

*hitvā tad īpsitatamam apy ākhaṇḍala-yoṣitām
kiñcic cakāra vadanam putra-viśleṣaṇāturā*

hitvā – atsisakiusi; *tad* – šios prabangos; *īpsita-tamam* – kurios troško; *api* – net; *ākhaṇḍala-yoṣitām* – Viešpaties Indros žmonos; *kiñcit cakāra vadanam* – jos veidą aptemdė liūdesys; *putra-viśleṣaṇa* – nuo išsiskyrimo su sūnumi; *āturā* – kenčiant.

Nors jos padėtis visais atžvilgiais buvo išskirtinė, taurioji Devahūti, gyvenusi nepaprastoje prabangoje, kurios jai pavydėjo net rojus planetų gyventojos, nedvejodama jos atsisakė. Gailėjosi ji tik vieno – kad greta nėra jos iškiliaus sūnaus.

Komentaras: Devahūti nė kiek nebuvo gaila skirtis su prabanga, bet jai skaudėjo širdį dėl išsiskyrimo su sūnumi. Kai kam gali kilti abejonių, kodėl Devahūti, kuri taip lengvai atsisakė materialijų patogumų, liūdėjo dėl sūnaus netekties? Kodėl ji buvo taip stipriai prisirišusi prie sūnaus? Į šį klausimą atsako kitas posmas. Kapila nebuvo paprastas sūnus. Devahūti sūnus buvo Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Taigi materialijų prisirišimų atsikratoma tik prisirišus prie Aukščiausiojo Asmens. Apie tai sakoma „Bhagavad-gītoje“: *param dr̥ṣṭvā nīvartate*. Tik patyrus dvasinio gyvenimo skonį apkarsta materialistinė gyveniena.

21 TEKSTAS

वनं प्रव्रजिते पत्यावपत्यविरहातुरा ।
ज्ञाततत्त्वाप्यभून्नष्टे वत्से गौरिव वत्सला ॥२१॥

*vanam pravrajite patyāv apatya-virahāturā
jñāta-tattvāpy abhūn naṣṭe vatse gaur iva vatsalā*

vanam – į mišką; *pravrajite patyau* – kai jos vyras išėjo iš namų; *apatya-viraha* – išsiskyrimo su sūnumi; *āturā* – prislėgta; *jñāta-tattvā* – žinodama tiesą; *api* – nors; *abhūt* – ji tapo; *naṣṭe vatse* – kai netenka veršelio; *gaur* – karvė; *iva* – kaip; *vatsalā* – mylinti.

Devahūti vyras jau buvo išėjęs iš namų ir davęs atsižadėjimo įžadus, o dabar ją paliko ir vienturtis sūnus Kapila. Nors Devahūti buvo žinomos visos gyvenimo ir mirties paslaptys, o širdyje neliko nė krislo sutepties, ji labai sielojosi dėl sūnaus netekties, kaip sielojosi karvė netekusi veršelio.

Komentaras: Moteris, kurios vyras išėjo iš namų ar davė atsižadėjimo įžadus, neturi ypatingų priežasčių liūdėti, nes su ja lieka sūnus, kuris atstovauja vyrą. Vedų šventraščiuose sakoma: *ātmaiva putro jāyate* – moteriai vyrą fiziškai atstovauja suaugęs sūnus. Iš esmės kalbant, moteris negali būti našlė, jei turi suaugusį sūnų. Todėl Devahūti labai nesisielojo, kol šalia buvo Kapila Munis, tačiau jam išėjus Devahūti iš sielvarto nerado vietos. Ji sielojosi ne dėl nutrūkusių žemiškų šeimyninių ryšių, o iš nuoširdžios meilės Dievo Asmeniui, Kapilai.

Posme Devahūti lyginama su veršelio netekusi karvė. Atskirta nuo veršelio karvė ilgai verkia. Tokia pat nepaguodžiama buvo ir Devahūti, kuri be paliovos verkė ir prašė draugų bei artimųjų: „Negaliu gyventi be savo sūnaus – atveskite jį namo, antraip aš mirsiu.“ Toks stiprus meilės jausmas Aukščiausiam Dievo Asmeniui, tegu jis ir pasireiškia kaip motinos meilė sūnui, teikia didžiulę dvasinę naudą. Prisirišimas prie materialaus sūnaus prikausto prie materialaus pasaulio, bet tas pats prisirišimas, jeigu jis nukreipiamas į Aukščiausiąjį Viešpatį, atveria galimybę patekti į dvasinį pasaulį ir asmeniškai bendrauti su Viešpačiu.

Bet kuri moteris gali išsiugdyti Devahūti būdingas dorybes ir turėti sūnumi Aukščiausiąjį Dievą. Jei Aukščiausiasis Dievo Asmuo tapo Devahūti sūnumi, lygiai taip jis gali tapti ir bet kurios kitos moters sūnumi, su sąlyga, kad ji to verta. Turint Aukščiausiąjį Viešpatį kaip savo sūnų galima patirti visus džiaugsmus, gaunamus užauginus šiame pasaulyje nuostabų

vaiką, o šiam gyvenimui pasibaigus patekti į dvasinį pasaulį ir tiesiogiai bendrauti su Viešpačiu.

22 TEKSTAS

तमेव ध्यायती देवमपत्यं कपिलं हरिम् ।
बभूवाचिरतो वत्स निःस्पृहा तादृशे गृहे ॥२२॥

*tam eva dhyāyatī devam apatyam kapilam harim
babhūvācirato vatsa niḥsprhā tādrśe grhe*

tam – Jį; *eva* – be abejonių; *dhyāyatī* – medituodama; *devam* – dieviškąjį; *apatyam* – sūnų; *kapilam* – Viešpatį Kapilą; *harim* – Aukščiausiąjį Dievo Asmenį; *babhūva* – tapo; *acirataḥ* – labai greitai; *vatsa* – o brangus Vidura; *niḥsprhā* – neprisirišusi; *tādrśe grhe* – prie šių namų.

O Vidura, be paliovos galvodama apie savo sūnų, Aukščiausiąjį Dievo Asmenį Kapiladevą, ji netrukus visiškai užmiršo apie ištaigingus namus.

Komentaras: Čia pateikiamas praktinis pavyzdys, kaip plėtojant Kṛṣṇos sąmonę vyksta dvasinė pažanga. Kapiladeva yra Kṛṣṇa, apsireiškęs Devahūti sūnumi. Kapiladevai palikus namus, Devahūti be paliovos apie Jį galvojo, taigi visą laiką buvo išsąmoninusi Kṛṣṇą. Tai leido jai atsikratyti prisirišimo prie namų židinio.

Atsikratyti materialių prisirišimų galima tik prisirišus prie Aukščiausiojo Dievo Asmens, todėl „Śrīmad-Bhāgavatam“ sakoma, kad pasirinkus empirinės filosofijos kelią išsivaduoti neįmanoma. Norint išgryninti savo intelektą vien suvokimo, kad esi ne materija, o amžina siela – Brahmanas, nepakanka. Impersonalistas, net jei jam pavyksta pasiekti aukščiausią dvasinio pažinimo pakopą, anksčiau ar vėliau tampa materialių prisirišimų auka ir patiria nuopuolį, nes su Aukščiausiuoju Viešpačiu jo nesieja transcendentinės meilės tarnystės ryšiai.

Bhaktai atsideda pasiaukojimo tarnystės praktikai. Jie klausosi pasakojimų apie Aukščiausiojo Viešpaties pramogas ir šlovina Jo žygius, taigi jų mintyse visada viešpatauja nuostabus amžinas Viešpaties pavidalas. Jei žmogus tarnauja Viešpačiui, – tampa Jo draugu ar tarnu ir viską Jam paaukvoja, – prieš jį atsiveria Dievo karalystės vartai. Kaip sakoma „Bhagavad-gītoje“, *tato mām tattvato jñātvā* – tyra pasiaukojimo tarnystė padeda realiai patirti Aukščiausiąjį Dievo Asmenį ir pelnyti teisę tapti Jo palydovu vienoje iš dvasinio pasaulio planetų.

23 TEKSTAS

ध्यायती भगवद्रूपं यदाह ध्यानगोचरम् ।
सुतः प्रसन्नवदनं समस्तव्यस्तचिन्तया ॥२३॥

*dhyāyatī bhagavad-rūpaṁ yad āha dhyāna-gocaram
sutaḥ prasanna-vadanaṁ samasta-vyasta-cintayā*

dhyāyatī – medituoti; *bhagavat-rūpaṁ* – į Aukščiausiojo Dievo Asmens pavidalą; *yat* – kurį; *āha* – Jis nurodė; *dhyāna-gocaram* – meditacijos objektu; *sutaḥ* – jos sūnus; *prasanna-vadanaṁ* – su šypsena; *samasta* – į visą pavidalą; *vyasta* – į atskiras dalis; *cintayā* – prote.

Įdėmiai išklausiusi išsamius savo sūnaus Kapiladevos, amžinai besišypsancio Dievo Asmens, paaiškinimus Devahūti ėmė be perstojo medituoti į Aukščiausiajį Viešpatį Višņu pavidalu.

24–25 TEKSTAI

भक्तिप्रवाहयोगेन वैराग्येण बलीयसा ।
युक्तानुष्ठानजातेन ज्ञानेन ब्रह्महेतुना ॥२४॥
विशुद्धेन तदात्मानमात्मना विश्वतोमुखम् ।
स्वानुभूत्या तिरोभूतमायागुणविशेषणम् ॥२५॥

*bhakti-pravāha-yogena vairāgyeṇa balīyasā
yuktānuṣṭhāna-jātena jñānena brahma-hetunā*

*viśuddhena tadātmānam ātmanā viśvato-mukham
svānubhūtyā tirobhūta- māyā-guṇa-viśeṣaṇam*

bhakti-pravāha-yogena – nuolatos užsiimdama pasiaukojimo tarnyste; *vairāgyeṇa* – atsižadėjimu; *balīyasā* – labai stipriui; *yukta-anuṣṭhāna* – tinkamai vykdydama pareigas; *jātena* – kilusio iš; *jñānena* – žinojimo; *brahma-hetunā* – patyrus Absoliučią Tiesą; *viśuddhena* – išskaidrėjus širdžiai; *tadā* – tuomet; *ātmānam* – Aukščiausiajį Dievo Asmenį; *ātmanā* – protas; *viśvataḥ-mukham* – kurio žvilgsnis nukreiptas į visą būtį; *sva-anubhūtyā* – dvasinės savivokos dėka; *tiraḥ-bhūta* – dingio; *māyā-guṇa* – materialios gamtos *guṇų*; *viśeṣaṇam* – skiriamieji ženklai.

Devahūti visa siela atsidėjo pasiaukojimo tarnystei. Ryžtingai atsižadėjusi materialaus pasaulio ji apsiribojo būtiniaisiais kūno poreikiais. Taip ji patyrė Absoliučią Tiesą. Ją nušvietė žinojimas, išskaidrėjo jos širdis, ir visa savo esybe ji pasinėrė į meditaciją į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį. Taip ji atsikratė visų nuogastavimų ir abejonų, kuriuos gimdo trys materialios gamtos guonos.

26 TEKSTAS

ब्रह्मण्यवस्थितमतिर्भगवत्यात्मसंश्रये ।
निवृत्तजीवापत्तित्वात्क्षीणक्लेशानिर्वृतिः ॥२६॥

*brahmany avasthita-matir bhagavaty ātma-samśraye
nivrta-jīvāpattitvāt kṣīṇa-kleśāpta-nirvṛtiḥ*

brahmaṇi – Brahmane; *avasthita* – sukauptas; *matih* – jos protas; *bhagavati* – Aukščiausiojo Dievo Asmens; *ātma-samśraye* – esančio kiekvienos gyvosios esybės širdyje; *nivrta* – išvadavo; *jīva* – individualią sielą; *āpattitvāt* – iš nepatogios padėties; *kṣīṇa* – dingio; *kleśa* – materialios kančios; *āpta* – pasiekė; *nirvṛtiḥ* – transcendentinę palaimą.

Devahūti mintyse viešpatavo tik Aukščiausiasis Viešpats ir jai savaime atsivėrė beasmenio Brahmano pažinimas. Patyrus Brahmaną, nuo Devahūti nukrito materialios būties sampratai būdingas klaidingas savimonės šydas. Materialios kančios išnyko ir ji paniro į transcendentinę palaimą.

Komentaras: Ankstesniame posme pasakyta, kad Devahūti jau buvo įgijusi žinių apie Absoliučią Tiesą. Gali kilti klausimas, koku tikslu ji meditato. Paaiškintume taip – teorinis Absoliučios Tiesos aptarimas leidžia pažinti Ją kaip beasmenę idėją. Tačiau gilinantį klausimus, susijusius su Aukščiausiojo Dievo Asmens pavidalu, Jo savybėmis, pramogomis ir palydovais, Viešpats tampa nuolatinės meditacijos objektu. Iki galo pažinusi Aukščiausiąjį Viešpatį, pats savaime atsiveria ir beasmenio Brahmano pažinimas. Absoliuti Tiesa atsiskleidžia trimis aspektais – kaip beasmenis Brahmanas, lokalizuotoji Supersiela ir galiausiai kaip Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Todėl tas, kuris pažino Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, jau yra pažinęs ir Supersielą, ir beasmenį Brahmaną.

„Bhagavad-gītoje“ pasakyta: *brahma-bhūtaḥ prasannātmā*. Tai reiškia, kad tik nusimetus materialios nelaisvės pančius ir pasiekus Brahmano pažinimą galima suvokti pasiaukojimo tarnystės ir veiklos, įsisąmoninus Kṛṣṇą,

prasnę. Laikoma, kad praktikuojantis Kṛṣṇai skirtą pasiaukojimo tarnystę jau yra pažinęs Brahmano aspektą, nes transcendentinis Aukščiausiojo Dievo Asmens pažinimas apima Brahmano pažinimą. Tai patvirtinama „Bhagavad-gītoje“: *brahmaṇo hi pratiṣṭhāham* – Aukščiausiojo Viešpaties asmeninis aspektas yra nepriklausomas nuo Brahmano. „Viṣṇu Purāṇa“ taip pat patvirtina, kad tas, kuris atrado visokeriopą sėkmę dovanojančio Aukščiausiojo Viešpaties prieglobstį, jau yra pažinęs beasmenį Brahmaną. Kitaip sakant, *vaiṣṇavas* savaime jau yra brahmanas.

Kita svarbi mintis, išsakyta pastarajame posme, – tai būtinybė laikytis nustatytų taisyklių ir nuostatų. „Bhagavad-gītos“ žodžiais: *yuktāhāra-vihārasya* – išsąmoninęs Kṛṣṇą ir pasiaukojimo tarnystę praktikuojantis žmogus taip pat valgo, miega, ginasi ir poruojasi, nes to reikalauja jo kūnas. Tačiau bhaktas šią veiklą reglamentuoja. Jis valgo tik Kṛṣṇos *prasāda* ir miega laikydamasis reglamentuojančių taisyklių. Ribojimais siekiama sutrumpinti miegui skiriamą laiką, apriboti mitybą būtiniausiu minimumu. Trumpai tariant, bhakto tikslas yra dvasinė pažanga, o ne jusliniai malonumai. Be to, būtina riboti lytinį gyvenimą. Vienintelis lytinio gyvenimo tikslas – pradėti Kṛṣṇą išsąmoninčius vaikus. Priešingu atveju lytinis gyvenimas visiškai nereikalingas. Pasiaukojimo tarnystėje griežtų draudimų nėra, viskas yra tiesiog ribojama (*yukta*) ir tarnauja aukščiausiam tikslui. Laikantis šių taisyklių ir nuostatų, palengva apsisvaloma ir neišmanymo pagimdyti klydimai galutinai išsisklaido. Posme pabrėžiama, kad pasiaukojimo tarnystė sunaikina materialios vergystės priežastis.

Sanskrito žodžiai *anartha-nivṛtti* reiškia, kad fizinis kūnas yra nepageidaujamas. Mes – amžinos sielos ir iš esmės šis materialus kūnas mums nėra reikalingas. Tačiau, kadangi mes norėjome naudotis jo teikiamomis galimybėmis, Aukščiausiojo Dievo Asmens vadovaujama, materialioji energija jį mums padovanojo. Kai tik mes atgauname savo pirminį būvį ir vėl tarnaujame Aukščiausiam Viešpačiui, palaiptam pamirštame kūno poreikius, o galiausiai pamirštame ir patį kūną.

Kartais sapnuose mes įgauname visai kitus kūnus. Galime susapnuoti, kad skraidome padebesiais, vaikštome miške arba kokioje nors nepažįstamoje vietoje. Bet vos prabudę užmirštame, kokius kūnus turėjome. Lygiai taip išsąmoninę Kṛṣṇą ir visiškai pasinėre į pasiaukojimo tarnystę, užmirštame apie bet kokius kūno pokyčius. Kūnas keičiasi nuo to momento, kai ateiname į šį pasaulį iš motinos iščių. Bet, kai nubunda mumyse snaudžianti Kṛṣṇos sąmonė, mes pamirštame visus turėtus kūnus. Kūno poreikiai tampa nereikšmingi, nes svarbiausias sielos poreikis yra realus dvasinis gyvenimas. Su pasiaukojimo tarnyste susijusi veikla visiškai išsąmoninus Kṛṣṇą padeda pasiekti transcendenciją. Frazė *bhagavatya ātma-saṁśraye*

yra nuoroda į Dievo Asmenį Aukščiausiosios Sielos, t.y. visų mūsų sielos, aspektu. „Bhagavad-gītoje“ Kṛṣṇa skelbia: *bijam mām sarva-bhūtānām* – „Aš – visos gyvasties sėkla.“ Per pasiaukojimo tarnystę atradus prieglobs-tį pas Aukščiausiąją Būtybę iki galo patiriamas Dievo Asmuo. Kaip sako Kapila, *mad-guṇa-śruti-mātreṇa* – kai visiškai Kṛṣṇą įsisąmoninės ir min-timis į Dievą pasinėręs žmogus išgirsta pasakojimus apie transcendentines Viešpaties savybes, jį kaipmat užlieja meilės Dievui banga.

Iš savo sūnaus Kapiladevos Devahūti išgirdo išsamius nurodymus, kaip sutelkti mintis į Visnu pavidalą. Laikydamosi sūnaus nurodymų, susiju-sių su pasiaukojimo tarnyste, ji su didžiule meile ir atsidavimu susitel-kė į širdyje glūdinčio Viešpaties pavidalą. Tai yra aukščiausia Brahmano pažinimo, mistinės *yogos* ir pasiaukojimo tarnystės pakopa. Visiškas pasi-nėrimas į mintis apie Aukščiausiąjį Viešpatį ir nepertraukiama meditacija į Jį, galiausiai ir yra aukščiausiasis tobulumas. „Bhagavad-gītā“ patvirtina, kad visiškai į mintis apie Aukščiausiąjį Viešpatį pasinėręs *yogas* laikytinas aukščiausiu iš *yogu*.

Tikrasis visų transcendentinio pažinimo metodų (*jñāna-yogos, dhyāna-yogos* ir *bhakti-yogos*) tikslas – pasiekti pasiaukojimo tarnystės pakopą. Kas siekia pažinti Absoliučią Tiesą ar Supersielą, bet pasiaukojimo tarnys-tės nepraktikuoja, to pastangos neduoda apčiuopiamų rezultatų. Tai, kaip sakoma, yra tuščių grūdų lukštų kūlimas. Kol žmogus nesupras, kad Aukš-čiausiasis Dievo Asmuo yra aukščiausias tikslas, tol jo filosofinės paieškos ir mistinės *yogos* praktika bus beverčiai. Septintoji *aṣṭāṅga-yogos* pakopa yra *dhyāna*. Tačiau *dhyāna* yra ir trečioji pasiaukojimo tarnystės pakopa. Pasiaukojimo tarnystė skirstoma į devynias pakopas. Pirmoji yra klausy-masis, antroji – kartojimas, o trečioji – atsiminimas. Taigi praktikuodamas pasiaukojimo tarnystę žmogus savaime tampa aukščiausio lygio *jñāni* ir *yogu*. Kitaip sakant, *jñāna* ir *yoga* yra parengtinės pasiaukojimo tarnystės pakopos.

Devahūti suvokė šio metodo esmę – įsiklausiusi į besišypsancio sūnaus pamokymus ji sutelkė mintis į Višnu pavidalą. Tačiau ji nesiliovė galvoju-si ir apie Kapiladevą, Aukščiausiąjį Dievo Asmenį, ir tokiu būdu, tramdy-dama kūną, laikydamosi įžadų ir užsiimdama transcendentinio pažinimo praktika, pasiekė aukščiausią tikslą.

27 TEKSTAS

नित्यारूढसमाधित्वात्परावृत्तगुणभ्रमा ।

न सस्मार तदात्मानं स्वप्ने दृष्टमिवोत्थितः ॥२७॥

*nityārūḍha-samādhivāt parāvṛtta-guṇa-bhramā
na sasmāra tadātmānam svapne dr̥ṣṭam ivotthitah*

nitya – amžinai; *ārūḍha* – pasinėrusi į; *samādhivāt* – transą; *parāvṛtta* – išsivadavusi iš; *guṇa* – materialios gamtos *guṇų*; *bhramā* – iliuzijos; *na sasmāra* – ji pamiršo; *tadā* – tuomet; *ātmānam* – apie savo materialų kūną; *svapne* – sapne; *dr̥ṣṭam* – matytą; *iva* – kaip; *utthitah* – tas, kuris pabudo.

Pasinėrusi į amžinąjį transą ir išsivadavusi iš iliuzijos, kurią sukelia materialios gamtos guṇos, Devahūti pamiršo apie savo fizinį kūną, kaip pamirštama apie sapnuose regėtus kūnus.

Komentaras: Vienas iškilus *vaiṣṇavas* yra pasakęs, kad užmiršęs apie savo kūną, žmogus ištrūksta iš materialios būties nelaisvės. Kol žmogus prisimena, kad turi kūną, tol jis, kaip žinia, gyvena sąlygotą gyvenimą ir yra trijų materialios gamtos *guṇų* valdžioje. Tačiau tą akimirką, kai jis pamiršta apie savo kūną, jo sąlygota materialinė būtis baigiasi. Iš tikrųjų užmiršti apie savo kūną įmanoma tada, kai jusles panaudojame transcendentinėje meilės tarnystėje Viešpačiui. Kai gyvoji būtybė yra sąlygota, jos juslės tarnauja šeimai arba visuomenei. Tikroji materialiosios būties užmarštis ateina, kai būtybė pamiršta apie savo sąsajas su materialiu pasauliu ir suvokia, kad yra amžinas Aukščiausiojo Viešpaties tarnas.

Tokia užmarštis aplanko tą, kuris tarnauja Viešpačiui. Bhaktas nesinaudoja kūnu siekdamas juslinių malonumų, susijusių su šeima, visuomene, valstybe, žmonija ir t.t. Jis tiesiog tarnauja Aukščiausiajam Dievo Asmeniui, Kṛṣṇai. Štai kas yra tikroji Kṛṣṇos sąmonė.

Bhaktas visuomet skendi transcendentinėje palaimoje, todėl nebepatiria materialių kančių. Transcendentinė palaima, kurią jis junta, vadinama amžinąja palaima. Bhaktų nuomone, *samādhi*, arba transas, yra nuolatinis Aukščiausiojo Viešpaties atminimas. Nuolatinė transo būseną apsaugo nuo materialios gamtos *guṇų* antpuolių ir nuo jų sutepties. Nusiplovus trijų materialios gamtos *guṇų* suteptį daugiau nebereikia gimti šiame materialiam pasaulyje ir persikūnyti iš vieno fizinio pavidalo į kitą.

28 TEKSTAS

तद्देहः परतः पोषोऽप्यकृशश्चाध्यसम्भवात् ।

बभौ मलैरवच्छन्नः सधूम इव पावकः ॥२८॥

*tad-dehah parataḥ poṣo 'py akṛśaś cādhy-asambhavāt
babhau malair avacchannaḥ sadhūma iva pāvakah*

tat-dehaḥ – jos kūnu; *parataḥ* – kitos (mergelės, kurias sukūrė Kardama); *poṣaḥ* – rūpinosi; *api* – nors; *akṛśaḥ* – nesulysusi; *ca* – ir; *ādhi* – nerimo; *asambhavāt* – nebuvimo; *babhau* – švytėjo; *malaiḥ* – dulkėmis; *avacchannaḥ* – padengta; *sa-dhūmaḥ* – apsupta dūmų; *iva* – kaip; *pāvakaḥ* – liepsna.

Devahūti kūnu rūpinosi jos vyro Kardamos sukurtos dangiškosios mergelės, ir kadangi jos prote tuo metu viešpatavo ramybė, ji nė kiek nesulyso ir buvo tarsi dūmų apsupta liepsna.

Komentaras: Kadangi Devahūti buvo pasinėjusi į nuolatinį transą ir apimta transcendentinės palaimos, jos protas nesiblaškė ir visos mintys buvo sutelktos į Dievo Asmenį. Ji nė kiek nesulyso, nes ja rūpinosi vyro sukurtos dangiškosios tarnaitės. Ajurvedos medicina teigia, kad, jei neslegia nerimas, paprastai ima augti svoris. Devahūti buvo Kṛṣṇos sąmonėje ir jos neslėgė nerimas, todėl jos svoris nekrito. Yra įprasta davus atsižadėjimo įžadus atsisakyti tarno ar tarnaitės paslaugų, o Devahūti rūpinosi dangiškosios mergelės. Iš pažiūros tai prieštarauja dvasinio gyvenimo principams, tačiau, nors ir apsupta prabangos, Devahūti neprarado tyrumo, kaip ugnis nepraranda žavesio net ir dūmų stelbiama.

29 TEKSTAS

स्वाङ्गं तपोयोगमयं मुक्तकेशं गताम्बरम् ।
द्वैवगुप्तं न बुबुधे वासुदेवप्रविष्टधीः ॥२९॥

svāṅgam tapo-yogamayam mukta-keśam gatāmbaram
daiva-guṣtam na bubudhe vāsudeva-praviṣṭa-dhīḥ

sva-aṅgam – jos kūnas; *tapah* – askezės; *yoga* – *yogos* praktika; *mayam* – užsiimdamas; *mukta* – išsileisdavo; *keśam* – jos plaukai; *gata* – netvarkingi; *ambaram* – jos drabužiai; *daiva* – Viešpaties; *guṣtam* – apsaugota; *na* – ne; *bubudhe* – ji pastebėjo; *vāsudeva* – apie Aukščiausiąjį Dievo Asmenį; *praviṣṭa* – pasinėjusi; *dhīḥ* – į mintis.

Visuomet pasinėjusi į mintis apie Aukščiausiąjį Dievo Asmenį ji nepastebėjo, jei jos plaukai išsileisdavo ar ji būdavo netvarkingai apsirengusi.

Komentaras: Labai reikšmingi yra šio posmo žodžiai *daiva-guṣtam* – „saugoma Aukščiausiojo Dievo Asmens.“ Kai žmogus atsideda Aukščiausiam Viešpačiui skirtai tarnystei, Viešpats ima rūpintis jo kūnu, kad bhaktui

netektų nerimauti dėl savo poreikių. Antros „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės antrame skyriuje pasakya, kad visa širdimi Viešpačiui atsidavęs *bhaktas* nesijaudina dėl kūno poreikių. Aukščiausiasis Viešpats rūpinasi nesuskaitomos daugybės gyvybės rūšių fiziniais poreikiais, todėl Jis tikrai pasirūpins tuo, kuris visą savo laiką ir jėgas skiria pasiaukojimo tarnystei. Nenuostabu, kad Devahūti užmiršdavo apie kūną, kuriuo pasirūpino Pats Aukščiausiasis Asmuo.

30 TEKSTAS

एवं सा कपिलोक्तेन मार्गेणाचिरतः परम् ।
आत्मानं ब्रह्मनिर्वाणं भगवन्तमवाप ह ॥३०॥

*evam sā kapiloktena mārgeṇācirataḥ param
ātmānaṁ brahma-nirvāṇam bhagavantam avāpa ha*

evam – taip; *sā* – ji (Devahūti); *kapila* – Kapilos; *uktena* – nurodymu; *mārgeṇa* – kelyje; *acirataḥ* – greitai; *param* – aukščiausiasis; *ātmānam* – Supersiela; *brahma* – Brahmanas; *nirvāṇam* – materialios būties pabaiga; *bhagavantam* – Aukščiausiąjį Dievo Asmenį; *avāpa* – pasiekė; *ha* – žinoma.

Mielas Vidura, vykdydama Kapilos priesakus Devahūti neilgai trukus išsilaisvino iš materijos vergystės ir be vargo pasiekė Aukščiausiąjį Dievo Asmenį Supersielos pavidalu.

Komentaras: Devahūti pasiektas tobulumas šiame posme apibrėžiamas trimis žodžiais: *ātmānam*, *brahma-nirvāṇam* ir *bhagavantam*. Jie atitinka laipsniško Absoliučios Tiesos, kuri čia apibrėžiama žodžiu *bhagavantam*, pažinimo proceso pakopas. Aukščiausiasis Dievo Asmuo viešpatauja Vaikunthos planetose. *Nirvāṇa* reiškia materialiosios būties kančių nutraukimą. Įžengus į dvasinę karalystę arba pasiekus dvasinį pažinimą, išnyksta ir visos materialios kančios. Šis būvis vadinamas *brahma-nirvāṇa*. Pasak Vedų raštų, *nirvāṇa* yra materialistinės gyvensenos nutraukimas. *Ātmānam* – tai širdyje glūdinčios Supersielos pažinimas. Galiausiai, aukščiausia tobulumo pakopa yra Aukščiausiojo Dievo Asmens pažinimas. Iš visko sprendžiant, Devahūti pateko į planetą, kurią vadina Kapila Vaikunthā. Dvasiniame pasaulyje yra nesuskaitoma daugybė Vaikunthos planetų, kuriose viešpatauja įvairūs Višņu skleidiniai. Vaikunthos planeta vadinama joje viešpataujančio Višņu vardu. „Brahma-saṁhitoje“ sakoma: *advaitam acyutam*

anādīm ananta-rūpam. *Ananta* reiškia „be galo daug.“ Transcendentinio Viešpaties skleidinių yra be galo daug. Priklausomai nuo to, kuriose iš keturių rankų Jis laiko savo atributus, Jį vadina Nārāyaṇa, Pradyumna, Aniruddha, Vāsudeva ir t.t. Viena iš Vaikuṅṭhos planetų vadinama Kapila Vaikuṅṭha, į ją ir iškeliavo Devahūti. Ten ji susitiks su Kapila ir amžinai gyvens džiaugdama savo transcendentinio sūnaus draugija.

31 TEKSTAS

तद्वीरासीत्पुण्यतमं क्षेत्रं त्रैलोक्यविश्रुतम् ।
तन्ना सिद्धपदं यत्र सा संसिद्धिमुपेयुषी ॥३१॥

*tad vīrāsīt puṇyatamaṁ kṣetraṁ trailokya-vīśrutam
nāmnā siddha-padam yatra sā saṁsiddhim upeyuṣī*

tat – tai; *vīra* – o šaunusis Vidura; *āsīt* – buvo; *puṇya-tamam* – pati švenčiausia; *kṣetram* – vieta; *trai-lokya* – trijuose pasauliuose; *vīśrutam* – žinoma; *nāmnā* – vardu; *siddha-padam* – Siddhapados; *yatra* – kur; *sā* – ji (Devahūti); *saṁsiddhim* – tobulumą; *upeyuṣī* – pasiekė.

O Vidura, nuo tų laikų rūmai, kuriuose Devahūti pasiekė tobulumą, laikomi viena švenčiausių vietų pasaulyje. Visuose trijuose pasauliuose ji žinoma Siddhapados vardu.

32 TEKSTAS

तस्यास्तद्योगविधुतमार्त्यं मर्त्यमभूत्सरित् ।
स्रोतसां प्रवरा सौम्य सिद्धिदा सिद्धसेविता ॥३२॥

*tasyās tad yoga-vidhuta- mārtyaṁ martyam abhūt sarit
srotasāṁ pravarā saumya siddhidā siddha-sevitā*

tasyāḥ – Devahūti; *tat* – tai; *yoga* – užsiimdama *yoga*; *vidhuta* – paliko; *mārtyam* – materialius pradus; *martyam* – jos mirtingo kūno; *abhūt* – tapo; *sarit* – upe; *srotasām* – iš visų upių; *pravarā* – geriausia; *saumya* – o kilnūsiai Vidura; *siddhi-dā* – dovanoja tobulumą; *siddha* – tie, kurie siekia pasiekti tobulumą; *sevitā* – iškeliauja tenai.

Mielas Vidura, materialūs pradai, iš kurių buvo sudarytas jos kūnas, virto vandeniu ir nutekėjo upe, kuri nuo tos dienos tapo pačia švenčiausia upe. Kas išsimaudo šioje upėje, taip pat pasiekia tobulumą. Todėl visi, siekiantys tobulumo, keliauja prie jos nusimaudyti.

33 TEKSTAS

कपिलोऽपि महायोगी भगवान् पितुराश्रमात् ।
मातरं समनुज्ञाप्य प्रागुदीचीं दिशं ययौ ॥३३॥

*kapilo 'pi mahā-yogī bhagavān pitur āśramāt
mātaraṁ samanujñāpya prāg-udīcīm diśaṁ yayau*

kapilaḥ – Viešpats Kapila; *api* – be abejonės; *mahā-yogī* – didis išminčius; *bhagavān* – Aukščiausiasis Dievo Asmuo; *pituh* – Savo tėvo; *āśramāt* – buveinė; *mātaram* – Savo motinai; *samanujñāpya* – leidus; *prāk-udīcīm* – šiaurės rytų; *diśam* – kryptimi; *yayau* – Jis patraukė.

Brangus Vidura, motinai leidus didysis išminčius Kapila, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, paliko Savo tėvo buveinę ir patraukė šiaurės rytų kryptimi.

34 TEKSTAS

सिद्धचारणगन्धर्वैर्मुनिभिश्चाप्सरोगणैः ।
स्तूयमानः समुद्रेण दत्तार्हणनिकेतनः ॥३४॥

*siddha-cāraṇa-gandharvair munibhiś cāpsara-gaṇaiḥ
stūyamānaḥ samudreṇa dattārhaṇa-niketanaḥ*

siddha – *siddhy*; *cāraṇa* – *cāraṇy*; *gandharvaiḥ* – *gandharvy*; *munibhiḥ* – *muniy*; *ca* – ir; *apsaraḥ-gaṇaiḥ* – *apsary* (rojaus planetų mergelių); *stūyamānaḥ* – šlovinamas; *samudreṇa* – vandenynas; *datta* – nešė; *arhaṇa* – aukas; *niketanaḥ* – buveinė.

Kai jis ėjo į šiaurę, rojaus muzikantai cāraṇai ir gandharvai, o su jais ir didieji muniai bei rojaus planetų mergelės apsaros, šlovino jį maldomis ir reiškė įvairius pagarbos ženklus. Vandenynas nešė jam aukas ir parūpino buveinę, kurioje jis ir įsikūrė.

Komentaras: Iš visko sprendžiant, Kapila Munis iš pradžių patraukė į Himalajus, prie Gangos ištakų, o po to nukeliavo prie Gangos žiočių, kur upė įteka į vandenyną (prie Bengalijos įlankos). Vandenynas padovanojo jam buveinę ir jis apsigyveno vietovėje, kur Ganga įteka į vandenyną ir kuri tebėra vadinama Gaṅgā-sāgara. Jo buveinės vieta vadinama Gaṅgā-sāgaratīrtha ir iki šiol čia plūsta žmonės norėdami išreikšti savo pagarbą Kapiladevai, Sāṅkhyos filosofijos kūrėjui. Deja, Sāṅkhyos sistemą iškraipė tūlas apsišaukėlis, kuris taip pat buvo vardu Kapila, tačiau jo mokymas neturi nieko bendro su „Śrīmad-Bhāgavatam“ skelbiamu Kapilos mokymu.

35 TEKSTAS

आस्ते योगं समास्थाय साङ्ख्याचार्यैरभिष्टुतः ।
त्रयाणामपि लोकानामुपशान्त्यै समाहितः ॥३५॥

*āste yogam samāsthāya sāṅkhyācāryair abhiṣṭutaḥ
trayāṅām api lokānām upaśāntyai samāhitaḥ*

āste – Jis gyvena; *yogam* – yoga; *samāsthāya* – užsiimdamas; *sāṅkhyā* – Sāṅkhyos filosofijos; *ācāryaiḥ* – didieji išminčiai; *abhiṣṭutaḥ* – garbina; *trayāṅām* – tris; *api* – žinoma; *lokānām* – pasaulius; *upaśāntyai* – kad išgelbėtų; *samāhitaḥ* – paniręs į transą.

Paniręs į transą Kapila Munis iki šiol gyvena Savo buveinėje, kad gelbėtų visų trijų pasaulių sąlygotas sielas. Jį garbina visi ācāryos, didieji Sāṅkhyos filosofijos mokytojai.

36 TEKSTAS

एतन्निगदितं तात यत्पृष्टोऽहं तवानघ ।
कपिलस्य च संवादो देवहृत्याश्च पावनः ॥३६॥

*etan nigaditam tāta yat pṛṣṭo 'haṁ tavānagha
kapilasya ca saṁvādo devahūtyāś ca pāvanaḥ*

etat – tai; *nigaditam* – pasakiau; *tāta* – brangus Vidura; *yat* – ko; *pṛṣṭaḥ* – klausei; *aham* – aš; *tava* – tu; *anagha* – o nesusitepęs nuodėme Vidura; *kapilasya* – Kapilos; *ca* – ir; *saṁvādaḥ* – pokalbis; *devahūtyāḥ* – Devahūti; *ca* – ir; *pāvanaḥ* – tyros.

Sūnau mano, tu klausei ir aš atsakiau. O nesusitepęs nuodėme, pasakojimas apie Kapiladevą, Jo motiną ir jų darbus išties yra visų tyriausias.

37 TEKSTAS

य इदमनुश्रुणोति योऽभिधत्ते
 कपिलमुनेर्मतमात्मयोगगुह्यम् ।
 भगवति कृतधीः सुपर्णकेता-
 वुपलभते भगवत्पदारविन्दम् ॥३७॥

*ya idam anuśṛṇoti yo 'bhidhatte
 kapila-muner matam ātma-yoga-guhyam
 bhagavati kṛta-dhīḥ suparṇa-ketāv
 upalabhate bhagavat-padāravindam*

yaḥ – kiekvienas, kas; *idam* – tai; *anuśṛṇoti* – klausosi; *yaḥ* – kiekvienas, kas; *abhidhatte* – atpasakoja; *kapila-muneh* – išminčiaus Kapilos; *matam* – pamokymus; *ātma-yoga* – kurių pagrindą sudaro meditacija į Viešpatį; *guhyam* – slėpiningus; *bhagavati* – į Aukščiausiąjį Dievo Asmenį; *kṛta-dhīḥ* – sutelkę savo mintis; *suparṇa-ketau* – kurio vėliavą puošia Garuḍos atvaizdas; *upalabhate* – pasiekia; *bhagavat* – Aukščiausiojo Viešpaties; *pada-aravindam* – lotosines pėdas.

Pasakojimas apie Kapiladevą ir jo motiną išties slėpiningas, nes kiekvienas, kuris jo klausosi ar jį skaito, tampa Aukščiausiojo Dievo Asmens, skriejančio ant Savo nešėjo Garuḍos, bhaktu ir sugrįžta į Aukščiausiojo Viešpaties buveinę, kad su transcendentine meile Jam tarnautų.

Komentaras: Transcendentinis pasakojimas apie Kapiladevą ir jo motiną Devahūti turi nepaprastą galią. Kas jo klausosi arba jį skaito, pasiekia aukščiausią gyvenimo tikslą, nes tokiu būdu jis su meile tarnauja Aukščiausiojo Dievo Asmens lotosinėms pėdoms. Devahūti, kurios sūnumi tapo Pats Aukščiausiasis Viešpats ir kuri nepriekaištingai vykdė Kapiladevos priesakus, be jokių abejonių, pasiekė aukščiausią žmogaus gyvenimo tobulumo pakopą.

Taip Bhaktivedanta baigia komentuoti trisdešimt trečią trečios „Śrīmad-Bhāgavatam“ giesmės skyrių, pavadintą „Kapilos darbai“.

Priedai

Apie autorių

Jo Dieviškoji Kilnybė A. C. Bhaktivedanta Svamis Prabhupāda į šį pasaulį atėjo 1896 metais Indijoje, Kalkutos mieste. Su savo dvasiniu mokytoju, Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvačiu Gosvāmiu, pirmą kartą susitiko Kalkutoje 1922 metais. Bhaktisiddhāntai Sarasvačiui, garsiam teologui ir šešiasdešimt keturių Gauḍīyos Maṭṭhų (Vedų institutų) įsteigėjui, patiko išsilavinęs jaunuolis, ir jis įtikino pastarąjį skirti savo gyvenimą Vedų žinojimui skleisti. Śrīla Prabhupāda tampa Bhaktisiddhāntos Sarasvačio pasekėju, o po vienuolikos metų (1933 m. Alahabade) – oficialiai inicijuotu mokiniu.

Pirmojo susitikimo metu Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatis Thākura paprašė Śrīlos Prabhupādos skelbti Vedų žinias anglų kalba. Vėlesniais metais Śrīla Prabhupāda parašo komentarus „Bhagavad-gītai“, prisideda prie Gauḍīyos Maṭṭhų veiklos, o 1944 metais pradeda leisti dvisavaitinį žurnalą anglų kalba – „Back to Godhead“ („Atgal pas Dievą“), kurį dabar Vakaruose toliau leidžia Jo mokiniai daugiau negu trisdešimčia kalbų.

1947 metais, pripažindama retą Śrīlos Prabhupādos išprusimą ir atsidavimą Viešpačiui, Gauḍīyos *vaiṣṇavų* bendrija suteikia jam „Bhaktivedantos“ titulą. 1950 metais, būdamas penkiasdešimt ketverių metų amžiaus, Śrīla Prabhupāda atsisako šeimyninio gyvenimo ir tampa *vānaprastha* – duoda atsiskyrelio įžadus, daugiau laiko paskirdamas studijoms ir knygų rašymui. Jis išvyksta į šventą Vṛndāvanos miestą ir apsigyvena istorinėje viduramžių Rādhā-Dāmodaros šventykloje. Čia, kuklioje aplinkoje, jis keletą metų atsidėjęs studijuoja ir rašo. 1959 metais Śrīla Prabhupāda duoda *sannyāso* įžadus. Rādhā-Dāmodaros šventykloje Śrīla Prabhupāda pradeda kurti savo gyvenimo šedevrą – daugiatomį 18 000 posmų „Śrīmad-Bhāgavatam“ („Bhāgavata Purāṇos“) vertimą su komentarais. Parašo „Easy Journey to Other Planets“ (lietuviškai „Anapus laiko ir erdvės“).

1965 metais, išleidęs tris „Bhāgavatam“ tomus, Śrīla Prabhupāda atvyksta į Jungtines Amerikos Valstijas įgyvendinti misijos, kurią jam pavedė dvasinis mokytojas. Vėliau jis išleidžia daugiau kaip šešiasdešimt tomų autoritetingų vertimų su komentarais bei studijų, kuriose apžvelgia Indijos religijos ir filosofijos klasikinius kūrinius.

1965 metais kroviniu laivu atvykęs į Niujorką, Śrīla Prabhupāda praktiškai neturėjo jokių lėšų. Tik kitų metų liepos mėnesį, patyręs didelius sunkumus, jis įkuria Tarptautinę Krišnos sąmonės organizaciją. Kai 1977 metais Śrīla Prabhupāda paliko šį pasaulį (lapkričio 14 d.), jo vadovaujama organizacija jau buvo išaugusi į pasaulinio masto konfederaciją,

kurią sudarė daugiau kaip šimtas *āśramų*, mokyklų, šventyklų, institutų bei žemės ūkio bendruomenių.

Vakarų Virdžinijoje Śrīla Prabhupāda įkūrė pirmąją Kṛṣṇos sąmonės žemės ūkio bendruomenę. Be to, Vakarų šalyse jis įvedė Vedų švietimo sistemą – *gurukulą*.

Śrīla Prabhupāda – taip pat ir keleto stambių tarptautinių kultūros centrų Indijoje įkūrimo iniciatorius. Numatyta, kad aplink Śrīdhāma Māyāpuros centrą Vakarų Bengalijoje iškils dvasinis miestas. Šiam grandioziniam užmojui įgyvendinti prireiks virš dešimties metų. Vṛndāvanoje (Indija) pastatyta didinga Kṛṣṇa-Balarāmos šventykla ir viešbutis svečiams iš viso pasaulio. Stambus kultūros bei švietimo centras yra ir Bombėjuje. Daugelyje svarbių Indijos vietų taip pat bus sukurti centrai.

Vis dėlto vertingiausias Śrīlos Prabhupādos indėlis – tai jo knygos. Mokslininkų nepaprastai vertinamos už autoritetingumą, minties gilumą ir aiškumą, jos naudojamos kaip akademiniai vadovėliai daugelyje koledžų. Śrīlos Prabhupādos raštai išversti daugiau kaip į 50 kalbų. Leidykla „The Bhaktivedanta Book Trust“, įsteigta 1972 metais Śrīlos Prabhupādos knygoms publikuoti, šiuo metu yra pati stambiausia Indijos religijos bei filosofijos literatūros leidėja pasaulyje.

Jau būdamas garbingo amžiaus, per dvylika metų Śrīla Prabhupāda su paskaitomis keturiolika kartų apkeliavo planetą, pabuvojo šešiuose kontinentuose. Nepaisant to, kad buvo labai užimtas, Śrīla Prabhupāda visą laiką daug rašė. Jo raštai sudaro ištisą Vedų filosofijos, religijos, literatūros bei kultūros biblioteką.

Cituoti šaltiniai

Čia nurodyti knygoje cituojami arba minimi šventraščiai. Skaičiai nurodo skyrių ir tekstą.

Knygoje naudojami sutrumpinimai dažniausiai cituojamiems šventraščiams: „Bhagavad-gītā“ – BG, „Śrīmad-Bhāgavatam“ – SB.

„Bhagavad-gītā“ 19.31, 21.50,
24.32, 25.18, 25.24, 25.29,
25.41, 25.42, 26.1, 26.55,
27.2, 27.4, 27.6, 27.19, 27.20,
27.29, 28.9, 28.11, 28.44,
29.15, 29.17, 29.18, 29.20,
29.36, 29.40, 30.21, 31.12,
31.16, 31.20, 31.38, 31.46,
32.3, 32.21, 32.22, 32.27,
32.29, 32.32, 32.36, 33.20,
33.23, 33.26	„Caitanya-caritāmṛta“ 28.22, 29.38
„Chāndogya Upaniṣad“ 26.15
„Hari-bhakti-vilāsa“ 28.22, 33.6
„Īsopaniṣad“ 27.16
„Kaṭha Upaniṣad“ 29.36
„Nārada-pañcarātra“ 25.16
„Patañjali-yoga-sūtra“ 26.30
„Śrīmad-Bhāgavatam“ 20.35,
24.41, 25.20, 25.23, 25.41,
26.16, 26.33, 26.72, 27.1,
27.20, 27.21, 31.31, 33.10
„Bhakti-rasāmṛta-sindhu“ 31.42,
33.10	„Śvetāśvatara Upaniṣad“ 18.4,
24.33
„Brahma-saṁhitā“ 21.32, 23.43,
26.3, 26.50, 26.55, 27.10,
28.17, 28.29, 28.44, 31.19,
32.8, 32.29, 33.30	„Varāha Purāṇa“ 28.43
„Vedānta-sūtra“ 26.3, 26.32, 31.19,
31.38, 32.28
„Viṣṇu Purāṇa“ 20.18, 32.26

Žodynėlis

- Ācārya** – idealus mokytojas, mokantis savo pavyzdžiu; dvasinis mokytojas.
- Adbhuta** – nuostabos *rasa* (santykių su Aukščiausiuoju Viešpačiu „skonis“).
- Advaita Prabhu** – Mahā-Višņu inkarnacija, vienas svarbiausių Viešpaties Caitanyos Mahāprabhu palydovų.
- Agnis** – ugnies stichiją valdantis pusdievis.
- Aham brahmāsmi** – vediškasis aforizmas „Aš esu dvasia“.
- Āyur-veda** – Vedų raštų dalis, pasakojanti apie mediciną.
- Aja** – negimęs; Aukščiausiasis Viešpats.
- Ambariṣa Mahārāja** – iškilus bhaktas, karalius, tobulai atlikęs visas devynias pasiaukojimo tarnystės veiklos formas (klausymąsi, kartojimą ir t.t.).
- Ananta** – Viešpaties apsiareiškimas tūkstantgalve gyvate. Atlieka Višņu guolio vaidmenį ir palaiko planetas ant Savo gobtuvų.
- Aniruddha** – vienas keturių pirminių Viešpaties Kṛṣṇos sleidinių dvasiniame pasaulyje; taip pat Viešpaties Kṛṣṇos vaikaitis.
- Arjuna** – vienas iš penkerių Pāṇḍavų. Kṛṣṇa tapo jo vežėju ir papasakojo jam „Bhagavad-gītā“.
- Artha** – ekonomikos plėtra.
- Āśrama** – viena iš dvasinio tobulėjimo pakopų; žr. *taip pat Brahmacarya; Ġrhastha; Vānaprastha; Sannyāsa*.
- Aṣṭāṅga-yoga** – aštuoniapakopė *yogos* sistema, kurią propagavo Patañjalis.
- Asura** – demonas ateistas; primityvus materialistas.
-
- Balis Mahārāja** – karalius, pripažintas didžiu bhaktu po to, kai viską paaukojo Vāmanadevai – Viešpaties inkarnacijai mažylio brahmano pavidalu.
- Bhagavad-gītā** – Aukščiausiojo Viešpaties Kṛṣṇos ir Jo atsidavusio pasekėjo Arjunos dialogas, apibūdinantis pasiaukojimo tarnystę kaip svarbiausią priemonę siekiant dvasinio tobulumo ir galutinį dvasinio tobulumo tikslą.
- Bhagavānas** – Aukščiausiasis Viešpats, visų vertenybių valdovas.

Bhāgavata Purāṇa – šis šventraštis, „Śrīmad-Bhāgavatam“.

Bhaktas – atsidavęs Aukščiausiojo Viešpaties pasekėjas.

Bhakti-yoga – jungtis su Aukščiausioju per pasiaukojimo tarnystę.

Bhakti-rasāmṛta-sindhu – pavyzdinė Rūpos Gosvāmio knyga apie pasiaukojimo tarnystės mokslą.

Bhaktisiddhānta Sarasvatis Thākura – (1874–1937) knygos autorius, Jo Dieviškosios Kilnybės A. C. Bhaktivedantos Svamio Prabhupados, dvasinis mokytojas, taigi dabartinio Kṛṣṇos sąmonės judėjimo dvasinis senelis. Įtakingas pamokslautojas, įsteigęs šešiasdešimt keturias šventyklas Indijoje.

Bhaktivinoda Thākura – (1838–1915) dabartinio Kṛṣṇos sąmonės judėjimo dvasinis prosenelis. Śrīlos Gaurakišoros dāsos Bābādži dvasinis mokytojas, Śrīlos Bhaktisiddhāntos Sarasvačio tėvas.

Bhārata-varṣa – Indija, pavadinta karaliaus Bharatos garbei.

Bharata Mahārāja – didis Viešpaties bhaktas, kuris dėl prisirišimų turėjo gimti elnio kūne, tačiau kitą gimimą, tapęs brahmanu Jaḍa Bharata, pasiekė dvasinį tobulumą.

Bilvamaṅgala Thākura – didis bhaktas rašytojas, „Kṛṣṇa-karṇāmṛtas“ autorius.

Brahmā – pirmoji sukurta gyvoji būtybė, pavaldusis materialios visatos kūrėjas.

Brahma-saṁhītā – Viešpaties Brahmos maldos, šlovinančios Aukščiausiąjį Viešpatį.

Brahmacāris – dvasinio mokytojo mokinys, besilaikantis skaistybės įžadų.

Brahmacarya – skaistybės įžado besilaikančio mokinio gyvenimas; pasak Vedų, pirmoji dvasinio tobulėjimo pakopa.

Brahmajyoti – švytėjimas, kurį skleidžia Aukščiausiojo Viešpaties kūnas.

Brahmaloka – aukščiausioji planeta šioje visatoje, pusdievio Brahmos buveinė.

Brahmanas – Absoliuti Tiesa; dažniausiai beasmenis Absoliuto aspektas.

Brahmanai (brāhmaṇai) – išminčiai, šventikai; pirmoji Vedų socialinės sistemos klasė.

Bṛhaspati – karaliaus Indros dvasinis mokytojas ir vyriausiasis pusdievių šventikas.

Caitanya-caritāmṛta – Śrīlos Kṛṣṇadāsos Kavirājos parašyta autoritetinga Viešpaties Śrī Caitanyos Mahāprabhu biografija, supažindinanti su Viešpaties mokymu ir pramogomis.

Caitanya Mahāprabhu – (1486–1534) Aukščiausiasis Viešpats, apsireiškęs

Jo Paties iškilauš bhakto pavidalu kad mokytų meilės Dievui, pagrindinai *saṅkīrtanos* proceso dėka.

Cāṅakya Paṅḍītas – brahmanas, kuris patarinėjo valdovui Candraguptai, sutrukdžiusiam Aleksandrui Didžiajam užkariauti Indiją.

Candra – mėnulį valdantis pusdievis.

Cāturmāsya – keturi liūčių sezono Indijoje mėnesiai. Tuo metu bhaktai laikosi papildomų savitramdos įžadų.

Cintāmaṇi – mistiniu poveikiu pasižymintis „filosofinis akmuo“, apibūdintas Vedų raštuose.

Devahūti – Svāyambhuvos Manu dukra, Kardamos Munio žmona ir Viešpaties Kapilos motina.

Devakī – Vasudevos žmona ir Viešpaties Kṛṣṇos motina.

Dharma – religija, priedermė; paprastai žymi svarbiausią gyvųjų būtybių prigimtinių bruožą – amžinąją tarnystę Viešpačiui.

Dhyāna – meditacinė *yoga*.

Dhṛtarāṣṭra – Pāṅḍavų dėdė, kurio pastangų užgrobti karalystę savo sūnų labai pasekme buvo Kurukšetros mūšis.

Dhruva Mahārāja – didis bhaktas, dar vaikystėje atlikęs rūsčias askezes kad galėtų susitikti su Viešpačiu ir gauti karalystę. Viešpats dovanuoja jam visą planetą ir Dievo suvokimą.

Diti – Kašyapos Munio žmona, demonų Hiranyākšos ir Hiranyakašipu motina.

Durgā – Viešpaties Śivos žmona, materialios energijos įsameninimas.

Duryodhana – vyriausiasis Dhṛtarāṣṭros sūnus, svarbiausias Pāṅḍavų priešininkas.

Durvāsā Munis – galingas *yogas* mistikas, pagarsėjęs savo baisiais prakeiksmiais.

Dvaipāyana – *žr.* Vyāsadeva.

Dvāpara-yuga – trečiasis amžius iš keturių *yugų*. Trunka 864 000 metų.

Dvārakā – sala jūroje, kurioje karaliavo Viešpats Kṛṣṇa, prieš penkis tūkstantmečius apreiškęs Savo pramogas Indijoje.

Dvārakādhīśa – Aukščiausiasis Viešpats, Kṛṣṇa, Dvārakos miesto valdovas.

Gāndhārī – ištikima ir dievota karaliaus Dhṛtarāṣṭros žmona, pagimdžiusi šimtą sūnų.

Gaṇeśa – už materialius turtus atsakingas pusdievis, padedantis išvengti nesėkmių. Viešpaties Śivos sūnus, raštininkas, užrašęs „Mahābhārata“.

- Garbhādhāna-samskāra** – vediškoji apsisvalymo ceremonija, kurią tėvai atlieka prieš pradėdami vaiką.
- Garbhodakaśāyī Viṣṇu** – antrasis Viṣṇu skleidinys, kuris įžengia į kiekvieną visatą ir kurio žvilgsnio dėka kyla materijos įvairovė.
- Garuḍa** – amžinasis Viešpaties Viṣṇu nešėjas, bhaktas, turintis paukščio kūną.
- Gauḍīya vaiṣṇavai** – vaišnavizmo mokykla, sekanti Viešpaties Śrī Caitanyos Mahāprabhu tradicija.
- Gauracandra** – „auksinis mėnulis“, Viešpats Śrī Caitanya Mahāprabhu.
- Goloka Vṛndāvana (Kṛṣṇaloka)** – aukščiausioji dvasinė planeta, Viešpaties Kṛṣṇos buveinė.
- Gopēs** – Kṛṣṇos draugės piemenaitės, labiausiai atsidavusios ir artimiausios Viešpaties pasekėjos.
- Govinda** – Aukščiausiasis Viešpats, Kṛṣṇa, džiuginantis žemę, karves ir jusles.
- Gṛhastha** – gyvenimas šeimoje vadovaujantis Vedų nurodymais; antroji dvasinio tobulėjimo pakopa.
- Guru** – dvasinis mokytojas.
- Hanumāna** – ištikimas Viešpaties Rāmacandros tarnas, turintis beždžionės kūną.
- Harā** – žr. Rādhārāṇī.
- Hari** – Aukščiausiasis Viešpats, pašalinantis visas kliūtis dvasinės pažangos kelyje.
- Hari-bhakti-vilāsa** – Sanātanos Gosvāmio knyga, pasakojanti apie *vaiṣṇavų* gyvenimo regulas.
- Haridāsa Ṭhākura** – didis Viešpaties Śrī Caitanos Mahāprabhu bhaktas ir palydovas, kasdien kartojęs tris šimtus tūkstančių šventųjų vardų.
- Haryakṣa** – žr. Hiranyākṣa.
- Haṭha-yoga** – sėdėjimo pozas ir kvėpavimo pratimus naudojanti sistema, skirta apsisvalymui ir juslių kontrolei.
- Hiranyakaśipu** – demoniškas valdovas, kurį nužudė Viešpats Nṛsimhadeva.
- Hiranyākṣa** – demoniškas Kaśyapos sūnus, kurį nužudė Viešpats Varāha.
- Hṛṣīkeśa** – Aukščiausiasis Viešpats, kiekvienos būtybės juslių aukščiausiasis šeimininkas.
- Ilāvṛta-varṣa** – ankstesnis Žemės planetos pavadinimas. Vėliau ji tapo žinoma kaip Bhārata-varṣa.

Indra – svarbiausias iš valdančiųjų pusdievių, dangaus planetų valdovas.
Īsopaniṣada – viena iš 108 *Upaniṣadų*.

Yādavai – Yadu, kurio dinastijoje apsiereiškė Viešpats Kṛṣṇa, palikuonys.
Yayāti – karalius, kurį už jo geidulingumą Śukrācārya prakeikė pasenti
 pirma laiko.

Yajña – aukojimas; Aukščiausiasis Viešpats, kuriam skiriamos visos
 aukos; galutinis aukų objektas.

Yamarāja – mirtį valdantis pusdievis, baudžiantis nuodėmingas gyvąsias
 esybes.

Yāmunācārya – didis *vaiṣṇavų* rašytojas, dvasinis mokytojas,
 priklausantis Śrī-sampradāyai.

Yoga – dvasinė praktika siekiant jungties su Aukščiausiuoju.

Yoga-siddhi – mistinės galios.

Yogamāyā – vidinė, dvasinė Aukščiausiojo Viešpaties energija; apsiereiškė
 kaip Kṛṣṇos jaunesnė sesuo.

Yogas – transcendentalistas, siekiantis jungties su Aukščiausiuoju.

Yojana – vediskasis ilgio matas, apytiksliai dvylika kilometrų.

Yugos – cikliškai besikartojantys keturi amžiai (epochos), galiojantys
 visoje visatoje.

Jaḍa Bharata – paskutinis Bharatos Mahārajos išikūnijimas
 atsižadėjusiojo brahmano pavidalu. Davė nuostabius dvasinius
 pamokymus Mahārājai Rahūgaṇai.

Jagājus ir Mādhājus – du didžiausi nedorėliai, kuriuos Viešpats
 Nityananda pavertė *vaiṣṇavais*.

Jaya ir Vijaya – du Vaikuṇṭhos durininkai, kuriuos išsižeidę prakeikė
 keturi Kumārai. Po trijų gimimų demonais jie pasiekė išvadavimą.

Janaka Mahārāja – Viešpaties Rāmacandros sutuoktinės, Sitā-devī,
 tėvas.

Jiva (jīvātmā) – gyvoji esybė, amžina siela. Ji nors ir individuali, tačiau
 yra neatsiejama Aukščiausiojo Viešpaties dalelė.

Jiva Gosvāmī – vienas iš šešių dvasinių mokytojų *vaiṣṇavų*, tiesioginių
 Viešpaties Śrī Caitanos Mahāprabhu pasekėjų, metodiškai
 pateikusių Jo mokymą.

Jñāna – išmintis, žinios.

Jñāna-yoga – Aukščiausiojo pasiekimo procesas, pagrįstas žinojimo
 puoselėjimu.

Jñānis – tas, kuris praktikuoja filosofinį pažinimą.

Kalā – Viešpaties pavidalas, pirminio Viešpaties pavidalo skleidinys.

Kālī – žr. Durgā.

Kali-yuga (Kali amžius) – dabartinis amžius, kuriam būdinga nesantaikos dvasia. Paskutinis iš keturių *yugų*. Prasidėjo prieš 5 000 metų.

Kāma – geismas.

Kāmsa – demoniškas Bhojų dinastijos valdovas, Kṛṣṇos dėdė iš motinos pusės.

Kapila – Aukščiausiojo Viešpaties inkarnacija, apsiareiškusi Kardamos Munio ir Devahūti sūnumi, mokė tikrosios *sāṅkhyos* filosofijos.

Kāraṇos vandenynas – dvasinio pasaulio pakraštys, kur siekdamas sukurti materialias visasat prigula Viešpats Mahā-Viṣṇu.

Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu – Mahā-Viṣṇu; Aukščiausiojo Viešpaties skleidinys, iš kurio kyla visos materialios visasatos.

Kardama Munis – Viešpaties Kapilos tėvas, vienas svarbiausių visasatos gyventojų protėvių.

Karma – materiali karminė veikla, sukurianti pasekmes.

Karma-yoga – Dievo pažinimo kelias paskiriant Jam savo darbo vaisius.

Karmis – žmogus, užsiimantis karmine veikla, materialistas.

Kaśyapa – didis išminčius, daugelio pusdievių, o taip pat Aukščiausiojo Viešpaties inkarnacijos Vāmanadevos tėvas.

Kaṭha Upaniṣada – viena iš 108 *Upaniṣadų*.

Keśis – laukinio arklio pavidalą įgijęs demonas, užpuolęs Vṛndāvanos gyventojus, galiausiai nužudytas Viešpaties Kṛṣṇos.

Kīrtana – pasiaukojimo tarnystės metodas, Aukščiausiojo Viešpaties vardų giedojimas ir šlovinimas.

Kṛṣṇa – Aukščiausiasis Dievo Asmuo, apsiareiškęs Savo pirminiu dvirankiu pavidalu.

Kṛṣṇadāsa Kavirāja – didis *vaiṣṇava*, dvasinis mokytojas, „Caitanya-caritāmṛtoje“ aprašęs Viešpaties Śrī Caitanyos Mahāprabhu biografiją ir mokymą.

Kṛṣṇaloka – žr. Goloka Vṛndāvana.

Kṣatrijai – kariai arba valdovai; antroji Vedų socialinės visuomenės klasė.

Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu – Aukščiausiojo Viešpaties skleidinys, įžengiantis kaip Supersiela į kiekvienos gyvosios būtybės širdį.

Kumārai – keturi mokyti asketai, Viešpaties Brahmos sūnūs, visuomet atrodantys kaip maži vaikai.

Kuśa – palankumą lemianti žolė, naudojama vediškuose ritualuose ir aukų atnašavimuose.

Lakṣmī – sėkmės deivė, Aukščiausiojo Viešpaties Nārāyaṇos amžinoji sutuoktinė.

Madana – Kupidonas. Pusedievis, kurstantis gyvųjų būtybių geidulingus troškimus.

Madana-mohana – Viešpats Kṛṣṇa, kuris Savo grožiu sužavi net Kupidoną.

Madhusūdana – Aukščiausiasis Viešpats, Kṛṣṇa, nužudęs demoną Madhu.

Mahā-lakṣmī – žr. Lakṣmī.

Mahā-mantra – didžioji išsivadavimo giesmė: „Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare“.

Mahā-Viṣṇu – Aukščiausiojo Viešpaties skleidinys, iš kurio kyla visos materialios visatos.

Mahābhārata – Vyāsadevos užrašytas epas, didžiosios Indijos istorija. Jame pasakojama apie įvykius Kurukšetros mūšyje, pateikiama „Bhagavad-gītā“.

Mahat-tattva – pirminė, vienalytės formos visuminė materiali energija, iš kurios kuriamas materialus pasaulis.

Mahātmā – „didžioji siela“, iškilus Viešpaties Kṛṣṇos bhaktas.

Maheśvara – žr. Śiva.

Maitreya Munis – didis išminčius, papasakojęs Vidurai „Śrīmad-Bhāgavatam“.

Māyā – žemesnioji, iliuzinė Aukščiausiojo Viešpaties energija, valdanti materialią kūriniją; savo amžinojo ryšio su Kṛṣṇa užmiršimas.

Māyāvāda – impersonalistinė teorija apie besąlygišką gyvųjų esybių, gamtos ir Aukščiausiojo vienovę.

Māyāvādžiai – Māyāvādos filosofijos pasekėjai.

Makara-dhvaja – žr. Kupidonas.

Mantra – transcendentinis garsas arba Vedų himnas, išvaduojantis protą iš iliuzijos.

Manu – pusedievis, Brahmos sūnus, žmonijos protėvis ir įstatymų žmonijai leidėjas. Kiekvieną Brahmos dieną pasikeičia keturiolika Manu.

Manu-saṁhitā – Manu pateiktas šventraštis, įstatymų žmonijai rinkinys.

Manvantara – vieno Manu valdymo trukmė (306 720 000 metų).

Marīcis – vienas iš didžiųjų išminčių, tiesiogiai gimusių iš Viešpaties Brahmos.

Mārkaṇḍeya Purāṇa – Mārkaṇḍeyos Ršio *Purāṇa*.

- Mathurā** – Viešpaties Kṛṣṇos buveinė; Vṛndāvanos apylinkės. Čia Jis gimė ir grįžo, kai baigėsi Jo vaikystės žaidimai Vṛndāvanoje.
- Menakā** – žymi dangaus planetų mergelė, suviliojusi išminčių Višvāmitrą.
- Mohini** – Aukščiausiojo Viešpaties inkarnacija gražiausios moters pavidalu.
- Mokṣa** – išsivadavimas iš materijos nelaisvės.
- Mṛtyu** – įsameninta mirtis.
- Mukti** – išsivadavimas iš materialios būties.
- Mukunda** – Aukščiausiasis Viešpats, dovanojantis išvadavimą.
- Naimiṣāranya** – šventasis miškas centrinėje Indijoje.
- Nanda Mahārāja** – Vrajos valdovas, Viešpaties Kṛṣṇos tėvis.
- Nārada Munis** – tyras Viešpaties bhaktas, turintis amžiną kūną. Keliauja po visatas šlovindamas pasiaukojimo tarnystę. Vyāsadevos ir daugelio kitų iškilių bhaktų dvasinis mokytojas.
- Nārada-pañcarātra** – Nārados Munio knyga apie Dievybių garbinimą ir *mantra* meditaciją.
- Nārāyaṇa** – Viešpats Viṣṇu, Viešpaties Kṛṣṇos skleidinys. Aukščiausiasis Viešpats, visų gyvųjų esybių atilsio vieta.
- Narottama dāsa Ṭhākura** – *vaiṣṇava*, dvasinis mokytojas, priklausantis Viešpaties Śrī Caitanyos Mahāprabhu mokinių sekai. Lokanāthos dāsos Gosvāmio mokinys, parašė daug Kṛṣṇą šlovinančių giesmių bengalų kalba.
- Niyama** – juslių suvaržymas.
- Nirguṇa-brahma** – impersonalus suvokimas apie Aukščiausiąją Tiesą kaip nepasižyminčią ypatybėmis.
- Nirvāṇa** – materialios veiklos ir būties nutraukimas, kuris, remiantis *vaiṣṇavų* filosofija, nepaneigia dvasinės veiklos ir būties.
- Nitya-baddha** – materialiam pasaulyje esanti sąlygota siela.
- Nityānanda** – Viešpaties Balarāmos inkarnacija, svarbiausias Viešpaties Śrī Caitanyos Mahāprabhu palydovas.
- Nṛsimhadeva** – Aukščiausiojo Viešpaties Viṣṇu pusiau žmogaus, pusiau liūto inkarnacija, apsireiškusi išvaduoti Savo bhaktą Prahlādą ir nužudyti demoną Hiraṇyakaśipu.
- Oṃkāra** – šventasis garsas *om*, kuris reprezentuoja Aukščiausiąjį Viešpatį ir yra daugelio vediskųjų *mantrų* pradžia.
- Pāṇḍavai** – Yudhiṣṭhira, Bhīma, Arjuna, Nakula ir Sahadeva, penki broliai kariai, artimi Viešpaties Kṛṣṇos bičiuliai ir bhaktai.

Paṇḍita – mokslo žmogus.

Paramahansa – dvasios aukštumas pasiekęs Aukščiausiojo Viešpaties bhaktas, lyginamas su gulbe; aukščiausioji *sannyāso* pakopa.

Paramātmā – Supersiela, Višņu apsiereiškimas kiekvienos įkūnytosios gyvosios esybės širdyje.

Paramparā – mokinių seka, kuriai priklauso *bona fide* dvasiniai mokytojai.

Parārdha – pusė Brahmos gyvenimo, trunkančio 311 trilijonų 40 bilijonų metų.

Parīkṣitas Mahārāja – viso pasaulio imperatorius, pasiekęs tobulumą klausydamasis „Śrīmad-Bhāgavatam“ iš Śukadevos Gosvāmio.

Patañjalis – autentiškos *yogos* sistemos pradininkas.

Pitos – protėviai, kurie pasiekė vieną iš aukštesniųjų planetų.

Prabodhānanda Sarasvatis – didis *vaiṣṇavų* poetas ir filosofas, Viešpaties Śrī Caitanyos Mahāprabhu bhaktas. Gopālos Bhaṭṭos Gosvāmio dėdė.

Pradyumna – vienas keturių pirminių Viešpaties Kṛṣṇos skleidinių dvasiniame pasaulyje.

Prahlāda Mahārāja – bhaktas, kurį nuo jo demoniško tėvo persekiojimų apgynė ir išgelbėjo Viešpats, apsiereiškęs Nṛsimhadevos pavidalu.

Prāñāyāma – kvėpavimo kontrolė, naudojama *yogos* praktikoje, ypatingai *aṣṭāṅga-yogoje*.

Prasādam – Viešpaties malonė; maistas ar daiktai, sudvasinti paaukojus juos Aukščiausiam Viešpačiui.

Pratyāhāra – juslių atitraukimas nuo bet kokios nereikalingos veiklos.

Purāṇos – aštuoniolika istorinių šventraščių, kurie papildo Vedas.

Puruṣa – „besimėgaujantis subjektas“; gyvoji esybė arba Aukščiausiasis Viešpats.

Puruṣa-avatāros – trys pirminės Aukščiausiojo Viešpaties ekspansijos, kuriančios visatą.

Pūtanā – Kamšos siūsta ragana, pasirodžiusi gražuolės pavidalu, kad nužudytų kūdikį Kṛṣṇą. Kṛṣṇa ją nužudė ir dovanojosi išvadavimą.

Rādhārāṇī – pati artimiausia amžina Viešpaties Kṛṣṇos palydovė, Jo vidinės, dvasinės galios įsameninimas.

Rahūgaṇa Mahārāja – valdovas, kurį mokė Jaḍa Bhārata.

Rajas – materialiai aistros *guṇa*.

Rājasūya-yajña – didysis aukojimas, kurį atliko karalius Yudhiṣṭhira ir kuriame dalyvavo Viešpats Kṛṣṇa.

- Ramā** – Lakṣmī, sėkmės deivė ir amžinoji Aukščiausiojo Viešpaties, Nārāyaṇos, sutuoktinė.
- Rāmacandra** – Aukščiausiojo Viešpaties apsiareiškimas, atliekantis tobulo valdovo vaidmenį.
- Rāmāyaṇa** – autentiškas epinis pasakojimas apie Viešpatį Rāmacandrą, kurį parašė Vālmikis Munis.
- Rāvaṇa** – demoniškas valdovas, kurį nužudė Viešpats Rāmacandra.
- Romahaṛṣaṇa** – Sūtos Gosvāmio tėvas. Viešpats Balarāma užmušė jį už nusižengimus.
- Ṛṣis** – išminčius.
- Rudra** – žr. Śiva.
- Rukmiṇī** – svarbiausioji Viešpaties Kṛṣṇos karalienė Dvārakoje.
- Rūpa Gosvāmis** – svarbiausias tarp šešių dvasinių mokytojų *vaiṣṇavų*, tiesioginių Viešpaties Śrī Caitanyos Mahāprabhu pasekėjų, metodiškai pateikusių Jo mokymą.
- Sāma Veda** – viena iš keturių pirminių Vedų; sudaryta iš šventų himnų.
- Samādhi** – transas; visiškas panirimas į Dievo sąmonę.
- Sampradāya** – mokinių seka, sudaryta iš dvasinių mokytojų ir tos tradicijos pasekėjų.
- Sanātana** – amžinas.
- Sanātana Gosvāmis** – vienas iš šešių dvasinių mokytojų *vaiṣṇavų*, tiesioginių Viešpaties Śrī Caitanos Mahāprabhu pasekėjų, metodiškai pateikusių Jo mokymą.
- Saṅkarṣaṇa** – vienas keturių pirminių Viešpaties Kṛṣṇos skleidinių dvasiniame pasaulyje; kitas Balarāmos vardas, kurį Jam suteikė Garga Munis.
- Sāṅkhya** – analitinis mokymas kaip atskirti dvasią ir materiją; pasiaukojimo tarnystės kelias, kurį pateikė Devahūti sūnus Viešpats Kapila.
- Saṅkīrtana** – kongregacinis arba viešas Aukščiausiojo Viešpaties Kṛṣṇos šlovinimas, paprastai giedant Viešpaties šventuosius vardus.
- Sannyāsa** – gyvenimas atsižadėjus; pasak Vedų, ketvirtoji dvasinio tobulėjimo pakopa.
- Sat** – amžinas.
- Satya-yuga** – pirmasis ir geriausias amžius iš keturių *yugų*. Trunka 1 728 000 metų.
- Saubharis Munis** – galingas mistikas, netyčia puolęs lytinio potraukio įtakon.
- Siddhi** – mistinės jėgos, įgaunamos *yogos* praktika.

Sītā – amžinoji Viešpaties Rāmacandros sutuoktinė.

Smārta-brāhmaṇa – brahmanas, kurių labiau traukia paviršutiniškas vediškujų apeigų atlikimas, o ne Vedų tikslas – Viešpats Kṛṣṇa.

Smṛti – apreikštieji šventraščiai, papildantys *śruti*, pirminius Vedų raštus (Vedas ir *Upaniṣadas*).

Sudarśana cakra – diskas, Aukščiausiojo Viešpaties ginklas.

Sūta Gosvāmis – didis bhaktas išminčius, perpasakojęs Parikṣito ir Śukadevos pokalbį Naimiṣāraṇyos miške susirinkusiems išminčiams.

Svāyambhuva Manu – pirmasis Brahmos dienoje gimęs Manu, Dhruvos Mahārājos senelis.

Śaṅkarācārya – Viešpaties Śivos inkarnacija kaip žymus filosofas, kuris Aukščiausiojo Viešpaties paliepimu mokė Vedomis pagrįsto impersonalizmo.

Śāstra – apreikštieji šventraščiai; pavyzdžiui, Vedų raštai.

Śatarūpā – Svāyambhuvos Manu žmona ir Devahūti motina.

Śaunaka Ṛṣis – svarbiausias tarp Naimiṣāraṇyos išminčių, kuriems Sūta Gosvāmis papasakojo „Śrīmad-Bhāgavatam“.

Śikṣāṣṭaka – aštuoni Viešpaties Śrī Caitanyos Mahāprabhu sudėti posmai, šlovinantys Aukščiausiojo Viešpaties šventųjų vardų kartojimą.

Śiva – ypatinga Viešpaties inkarnacija kaip neišmanymo *guṇā* valdantis ir materialų pasaulį naikinantis pusdievis.

Śivānanda Sena – iškilus Viešpaties Śrī Caitanyos Mahāprabhu bhaktas, šeimos žmogus.

Śyāmasundara – nepaprasto grožio juosvo gymio Aukščiausiasis Dievo Asmuo, Kṛṣṇa.

Śrāddha – aukojimo protėviams apeigos, išvaduojančios juos nuo kančių.

Śrīdhara Svāmis – vienas pirmųjų *vaiṣṇavų*, komentavusių „Bhagavad-gītā“ ir „Śrīmad-Bhāgavatam“.

Śuddha-sattva – dvasinis tyros dorybės lygmuo.

Śūdro – darbininkai; ketvirtoji Vedų socialinės sistemos klasė.

Śukadeva Gosvāmis – didis bhaktas išminčius, papasakojęs karaliui Parikṣitui „Śrīmad-Bhāgavatam“ prieš pat šio mirtį.

Śukrācārya – demonų dvasinis mokytojas.

Tretā-yuga – antrasis amžius iš keturių *yugų*. Trunka 1 296 000 metų.

Tulasī – šventasis augalas, kurių labai brangina Viešpats Kṛṣṇa ir garbina Jo bhaktai.

Upaniṣados – svarbiausia Vedų filosofinė dalis.

Uttānapāda – karalius, Svāyambhuvos Manu sūnus ir Dhruvos Mahārājos tėvas.

Vaikunṭha – dvasinis pasaulis, kuriame nėra rūpesčių.

Vaiśyai – ūkininkai ir prekijai; trečioji Vedų socialinės sistemos klasė.

Vaiṣṇava – Aukščiausiojo Viešpaties Viṣṇu, arba Kṛṣṇos, atsidavęs pasekėjas; bhaktas.

Vaivasvata Manu – dabartinis Manu, septintasis iš keturiolikos.

Vāmana – Aukščiausiojo Viešpaties inkarnacija mažylio brahmano pavidalu, kuriam Balis Mahārāja paaukoko viską.

Vānaprastha – atsižadėjęs šeimyninio gyvenimo; pasak Vedų, trečioji dvasinio tobulėjimo pakopa.

Varāha – Aukščiausiojo Viešpaties apsireiškimas šerno pavidalu.

Varṇa – viena iš keturių Vedų socialinės sistemos klasių. Priklausomybę *varṇai* lemia žmogaus veiklos pobūdis ir gamtos *gunų* įtaka jam.
Žr. taip pat Brahmanai; Kṣatriyai; Vaiśyai; Śūdro.

Varṇāśrama-dharma – vediškoji sistema, skirianti visuomenę į keturias klases ir keturis dvasinio tobulėjimo etapus; *žr. taip pat Varṇa; Āśrama.*

Varuṇa – vandens stichiją valdantis pusdievis.

Vasudeva – Viešpaties Kṛṣṇos tėvas ir Nandos Mahārājos įbrolis.

Vāsudeva – Aukščiausiasis Viešpats, Kṛṣṇa, Vasudevos sūnus ir visko, kas egzistuoja materialiai ar dvasiškai, valdovas.

Vāyu – oras; vėją valdantis pusdievis.

Vedānta – Śrīlos Vyāsadevos filosofijos sistema, išdėstyta „Vedānta-sūtroje“, kuri glausta forma susumuoja Vedų išmintį ir nurodo galutinį pažinimo tikslą – Kṛṣṇą.

Vedānta-sūtra – Śrīlos Vyāsadevos parašyta Vedų filosofijos santrauka.

Vedos – pirminiai šventraščiai, išėję iš Paties Viešpaties Kṛṣṇos lūpų.

Vedų raštai – pirminės keturios Vedos, *Upaniṣados*, *Purāṇos* ir kiti papildiniai, taip pat kiti šventraščiai ir komentarai, parašyti sekant Vedų išmintimi.

Vidura – didis Kṛṣṇos bhaktas, Vyāsadevos sūnus, Yamarājos inkarnacija ir Pāṇḍavų dėdė.

Virāt-puruṣa – Aukščiausiojo Viešpaties visatos pavidalas, visų materialių apraiškų visybė.

Viṣṇu – Aukščiausiasis Viešpats; Viešpaties Kṛṣṇos ekspansijos, tiek egzistuojančios Vaikunṭhos pasaulyje, tiek kuriančios ir palaikančios materialias visatas.

Viṣṇu-tattva – Dievo būvis arba kategorija; žymi pirminės Aukščiausiojo Viešpaties ekspansijas.

Viṣṇu-Purāṇa – vienas iš Vedų šventraščių, vadinamų *Purāṇomis*.

Viśvanātha Cakravartis Ṭhākura – didis *vaiṣṇava*, dvasinis mokytojas, priklausęs Viešpaties Śrī Caitanyos Mahāprabhu mokinių sekai. Komentavo „Śrīmad-Bhāgavatam“.

Vyāsadeva – Viešpaties Kṛṣṇos įsikūnijimas, dovanojęs žmonijai Vedas, *Purāṇas*, „Vedānta-sūtra“ ir „Mahābhārata“.

Vṛndāvana – Kṛṣṇos amžinoji buveinė, kurioje iki galo atsiskleidžia Jo patrauklūs bruožai; kaimelis Indijoje, kuriame prieš 5 000 metų vyko Viešpaties vaikystės žaidimai.

Vṛtra – Vṛtrāsura, galingas demonas, kurį nužudė Indra. Iš tikrųjų tai buvo bhaktas vardu Citraketu, kuris buvo prakeiktas gimti demonu.

Kaip tarti sanskritą

Įvairiais istorijos tarpsniais sanskritui užrašyti vartotos skirtingos abėcėlės. Labiausiai paplitusi iš jų tebėra *devanāgarī* (pažodžiui „raštas, vartojamas pusdievių miestuose“). *Devanāgarī* abėcėlėje keturiasdešimt aštuonios raidės: trylika balsių ir trisdešimt penkios priebalsės. Senovės sanskritologai sudarė *devanāgarī* abėcėlę atsižvelgdami į praktinius kalbos poreikius, vėliau šią rašto sistemą perėmė Vakarų pasaulio mokslininkai.

Šiame leidime sanskrito žodžiai pateikiami pagal lotyniškąją sanskrito transliteracijos sistemą, kuri tiksliai atkartoja sanskrito rašybą. Kiekvieną *devanāgarī* simboli žymi atitinkama lotyniška raidė (su diakritiniu ženklu arba be jo) arba šių raidžių junginys. Taigi knygoje rašoma: **Kṛṣṇa** (o tariama *kriṣṇa*), **Caitanya** (*Āītanja*), **Śrīla Prabhupāda** (*Śryla Prabhupada*), **Arjuna** (*Ardžuna*), **ācārya** (*ačarja*), **prakṛti** (*prakriti*), **yoga** (*joga*) ir pan. Žemiau pateikiamas smulkesnis rašybos ir tarimo paaikškinimas.

Balsės

अ a आ ā इ i ई ī उ u ऊ ū ऋ ṛ
ॠ ṛि लृ ḷ ए e ऐ ai ओ o औ au

Priebalsės

Guturalinės:	क ka	ख kha	ग ga	घ gha	ङ ṅa
Palatalinės:	च ca	छ cha	ज ja	झ jha	ञ ña
Cerebralinės:	ट ṭa	ठ ṭha	ड ḍa	ढ ḍha	ण ṇa
Dentalinės:	त ta	थ tha	द da	ध dha	न na
Labialinės:	प pa	फ pha	ब ba	भ bha	म ma
Pusbalsės:	य ya	र ra	ल la	व va	
Sibiliantai:	श śa	ष ṣa	स sa		
Aspirata:	ह ha	Anusvāra: ँ ṁ	Visarga: ः ḥ		

Skaitmenys

0-0 १-1 २-2 ३-3 ४-4 ५-5 ६-6 ७-7 ८-8 ९-9

Balsės, einančios po priebalsių, rašomos taip:

। ā ī īī ७ u ८ ū ८ ṛ ८ ṝ ८ ṝ! ८ e ८ ai ८ o ८ au

Pavyzdžiui: क ka का kā कि ki की kī कु ku कू kū
कृ kṛ कृ kṛ कृ kṛ के ke कै kai को ko कौ kau

Paprastai kelios viena po kitos einančios priebalsės susilieja ir virsta nauja raide (vadinamąja ligatūra), pvz.: क्ष kṣa त्र tra

Jeigu po priebalsės nerašoma jokia balsė, laikoma, kad po šios priebalsės eina balsė a.

Virāma (◌) nurodo, kad žodis baigiasi priebalse: क्

Avagraha (◌) – apostrofas (').

Balsiai tariami:

a	– kaip trumpasis a žodyje „kad“	ī	– kaip ilgasis y žodyje „lyja“
ā	– kaip ilgasis a žodyje „lašas“	।	– kaip junginys lri
ai	– kaip dvibalsis ai žodyje „maistas“	o	– kaip dvibalsis ou žemaičių žodyje „duona“ [douna]
au	– kaip dvibalsis au žodyje „auka“	ṛ	– kaip ri žodyje „rimas“
e	– kaip ilgasis e žodyje „kelias“	ṝ	– kaip ry žodyje „rytas“
i	– kaip trumpasis i žodyje „tik“	u	– kaip trumpasis u žodyje „kur“
		ū	– kaip ilgasis ū žodyje „dūmai“

Priebalsiai tariami:

Guturaliniai

(galinė liežuvio dalis prispaudžiama prie minkštojo gomurio)

g – kaip **g** žodyje „gaiva“

k – kaip **k** žodyje „kulti“

ṅ – kaip **n** žodyje „dingo“

gh – kaip junginys **gh**

kh – kaip junginys **kh**

Dentaliniai

(liežuvio priešakinė dalis liečia dantis)

d – kaip **d** žodyje „dalia“

n – kaip **n** žodyje „našta“

t – kaip **t** žodyje „tiesa“

dh – kaip junginys **dh**

th – kaip junginys **th**

Pusbalsiai

y – kaip **j** žodyje „jau“

l – kaip **l** žodyje „linas“

r – kaip **r** žodyje „rasa“

v – kaip **v** žodyje „valia“

Aspirata

h – kaip **h** žodyje „halė“

Labialiniai

(tariami lūpomis)

b – kaip **b** žodyje „banga“

m – kaip **m** žodyje „mama“

p – kaip **p** žodyje „pora“

bh – kaip junginys **bh**

ph – kaip junginys **ph**

Palataliniai

(liežuvio vidurys pakeliamas prie kietojo gomurio)

c – kaip **č** žodyje „čia“

j – kaip **dž** žodyje „džius“

ñ – kaip **n** žodyje „ponia“

ch – kaip junginys **ch**

jh – kaip junginys **džh**

Sibiliantai

s – kaip **s** žodyje „saulė“

ś – kaip minkštasis **š** žodyje „šiaudas“

ṣ – kaip **š** žodyje „šaltis“

Visarga

ḥ – stipri aspirata, paprastai stovinti žodžio gale; eilutės pabaigoje **aḥ** tariama kaip **aha**, o **iḥ** kaip **ihi**.

Anusvāra

m̐ – grynas nosinis garsas, tariamas kaip **n** prancūzų žodyje „boñ“.

Cerebraliniai (t, ṭ, ḍ, ḍh, ṇ) tariami panašiai kaip dentaliniai, tačiau liežuvio smaigalys neličia dantų, bet užsiriečia į viršų ir apatine puse liečia priešakinę kietojo gomurio dalį.

Junginys **jñ** tariamas kaip **gj** (pvz.: yajña – kaip jagja).

Skaitant sanskritą nėra griežtų nurodymų, kaip kirčiuoti skiemenis, taip pat nereikia daryti pauzių tarp žodžių, esančių vienoje eilutėje. Paprastai skiemenys skiriami pagal ilgumą. Ilgieji skiemenys yra tie, kurių balsis ilgas (**ā, ai, au, e, ī, o, ṛ, ū**) arba kurių trumpasis balsis stovi prieš kelis priebalsius (įskaitant **h** ir **m̐**). Šiuo atveju aspiruoti priebalsiai (po kurių eina **h**) laikomi vienu priebalsiu.

Sanskrito posmų rodyklė

Rodyklę sudaro pirmos ir trečios „Śrīmad-Bhāgavatam“ posmų eilutės. Skaičiai nurodo skyrių ir tekstą.

ā smābhīrcche 'dya patim 24.34
ābabbhāse kuru-śreṣṭha 29.6
abhikṣṇāvagāha-kapiśān 33.14
abhiplutya sva-gadayā 19.8
abhisambhāvya viśrambhāt 20.33
abhisandhāya yo himsām 29.8
abhiṣtuto viśva-srjā 18.8
abhyadhāvad dhariḥ 18.16
ācakaśva jīva-lokasyavividhā 29.3
adharmas ca samedheta 21.55
adhastān nara-lokasya 30.34
ādhatta vīryam sāsūta 26.19
ādhyātmikānuśravaṇān 29.18
adhunaīṣo 'bhijin nāma 18.27
ādīpanam sva-gātrānām 30.25
ādyah sthira-carāṇām yo 32.12
āgas-kṛd bhaya-kṛd duṣkṛd 18.23
agnir indhe sa-giribhir 29.42
āha cāyudham ādhatsva 19.10
āhainam ehy ajāta mahim 18.3
ahaituky avyavahitā 29.12
aham ca lokānugato vahāmi 21.16
aham mamābhīmānothaiḥ 25.16
aham mamety asad-grāhaḥ 31.30
aham sarveṣu bhūteṣu 29.21
aham tvāśṛṇavam vidvan 22.14
aham uccāvacaīr dravyaiḥ 29.24
ahanyamānā api tasya 17.25
ahaṅkāras tato rudraś 26.61
ahaṅkāra-vimūḍhāsyā 26.16
ahaṅkriyā-vimūḍhātmā 27.2
ahimsā satyam asteyam 28.4
aho bata śva-paco 'to 33.7
aho etaj jagat-sraṣṭaḥ 20.51
aho me yakṣa-rakṣāmsi 20.21
aho pāpacyamānānām 24.27
aho rūpam aho dhairyam 20.32
āho svīi samhatāḥ sarva 20.11
aīśvaryaṁ pārameṣṭhyam ca 32.15
aīśvarya-vairāgya-yaśo'-vabodha 24.32

ayajad yajña-puruṣam 22.31
ayam siddha-gaṇādhiśaḥ 24.19
āyāsyati didṛkṣus tvām 21.26
ayāta-yāmās tasyāsan 22.35
ajādayo vikṣya śaśansur 19.27
ājaghe sa tu tām saumya 18.17
ājahārolbanam krodham 18.13
ajānanti param bhāvam 23.54
ajāta-śatravaḥ śāntāḥ 25.21
akalpaḥ svāṅga-ceṣṭāyām 31.9
ākaraṇayan patra-rathendra 21.34
akartuḥ karma-bandho 'yam 27.19
ākriḍa bālavad deva 18.24
akṣiṇī cakṣusādityo 26.64
ākṣiptātmendriyah striṇām 30.8
alabdhabhīpsito 'jñānād 31.28
āmayāvy apradīptāgnir 30.15
āmantrya tam muni-varam 22.26
ambho-guṇa-viśeṣo 'rtho 26.48
anabhipretam āpannaḥ 31.25
anādir ātmā puruṣo 26.3
ananya-hetuṣv aha me gatiḥ 27.30
aṅgam ca mala-paṅkena 23.25
animittā bhāgavatī 25.32
animitta-nimittena 27.21
anivṛtta-nimittatvāt 27.20
anye punar bhagavato 23.8
anyeṣān puṇya-ślokanām 19.34
anyonyāpāśrayatvāc ca 27.17
anyonya-śleṣayottuṅga- 20.30
annaṁ sarva-guṇopetaṁ 23.29
antaḥ puruṣa-rūpeṇa 26.18
antar-grāmeṣu mukhato 17.9
anugrahāya bhaktānām 20.25
anugrahāyāstv api yariḥ 21.20
anveṣann apratiratho 18.23
anvicchati patim yuktam 22.9
anvīyamānas tarasā 20.24
apām rasasya ca yathā 27.18
apaśyat sarva-bhūtāni 24.46

apāvṛtaiḥ karṇa-randhraiḥ 22.7
apī nirmukta-saṅgasya 22.12
apīcya-darśanam śaśvat 28.17
apy ātmatvenābhimatād 28.39
apy ātmatvenābhimatād 28.40
āpo gāṅgā ivāgḥa-ghnīr 20.5
apramattodyatā nityam 23.3
ārabhya saptamān māsāl 31.10
ārādhayisyaty asurarṣabhehi 17.30
arcādāv arcayed yo mām 29.9
arcādāv arcayet tāvad 29.25
arhayed dāna-mānābhyām 29.27
ārjavenārya-saṅgena 29.18
āropya svām duhitaram 21.36
arthair āpādītaiḥ gurvayā 30.10
artha-jñāt saṁśaya-ccettā 29.32
arthāśrayatvaṁ śabdasya 26.33
arthe hy avidyamāne 'pi 27.4
āsādy tarasā daityo 18.14
āsānāni ca haimāni 33.16
āsanna-śauṇḍīram apeta 18.21
asevayāyam prakṛter 25.27
āsiñcad amba vatseti 22.25
āste yogam samāsthāya 33.35
āste kṛtvā śiraḥ kuṅṣau 31.8
āste sma bindusarasi 21.35
āste 'vamatyopanyastam 30.15
āste viśuddham avikāram 31.13
āsthītena parām kṣāṭhām 33.10
āsthito ramate jantus 31.32
āsaknuvaṁs tad-viraham 22.25
aśṛṇon nāradād eṣā 22.10
ata eva śanaīś cittam 27.5
ataḥ sā suśuve sadyo 23.48
atas tvam ṛṣi-mukhyebhyo 24.15
atas tvam upakurvāṇaḥ 22.14
ātatāyibhir utsṛṣṭā 19.21
atha yo grha-medhīyān 32.49
atha mām sarva-bhūteṣu 29.27
atha me deva sammoham 25.10
atha samprasthite śukle 21.35
atha tam sarva-bhūtānām 32.11
atha te sampravakṣyāmi 26.45
athādarśe svam ātmānam 23.30
athājani mayā tubhyaṁ 24.35
athāpi me prapannāyā 23.51
athāpi pṛcche tvām vīra 21.56
athāpy ajo 'ntaḥ-salile 33.2
atharvaṇe 'dadāc chāntim 24.24

athāsya hṛdayam bhinnam 26.60
atho vibhūtim mama māyāvīnas 25.37
athorudhāsrjan māyām 19.17
athoṭajam upāyātām 21.48
aticerur vakra-gatā 17.14
atyantoparatir yatra 25.13
ātmā tathā pṛthag draṣṭā 28.41
ātmajāḥ paridehy adya 24.15
ātma-jāyā-sutāgāra- 30.6
ātmajām asitāpāṅgīm 21.27
ātma-māmsādanam kvāpi 30.25
ātmanaḥ sarva-bhūtānām 25.41
ātmānam anu ye ceha 25.39
ātmānam atra puruṣo 28.35
ātmānam brahma-nīrvāṇam 33.30
ātmānam cogra-tapasā 33.14
ātmānam sarva-bhūteṣu 24.46
ātmanaś ca parasyāpi 29.26
ātmany evātmanā vīkṣya 24.39
ātmāno bibhratīm rūpam 23.36
ātmānubhūtyānugata 24.33
ātma-tattvāvabodhena 32.36
ātmendriya-jayenāpi 32.34
ato bhajīṣye samayena 22.19
ato dharmān pāramahaṁsya 22.19
ato hy anyonyam ātmānam 22.4
ato viśeṣo bhāvānām 26.49
atraiva narakāḥ svarga 30.29
autkaṅṭhya-bāṣpa-kalayā 28.34
avabhāty artha-rūpeṇa 32.28
avādayaṁs tadā vyonni 24.7
avadhārya viriñcasya 19.29
āvayor anurūpo 'sāv 22.15
avañcayat tiraścino 18.15
avidyā-saṁśaya-granthim 24.18
avikārād akartṛtvān 27.73
aviśaty apramatto 'sau 29.39
āviveśa sarasvatyāḥ 23.25
avyākṛtam viśati yarhi guṇa 32.9

babhau malair avacchannah 33.28
babhrāja utkaca-kumud 23.38
babhūvācīrato vatsa 33.22
bādham ity anumanyeta 24.13
bādham udvoḍhu-kāmo 'ham 22.15
bahir-jāta-virāgāya 32.42
bahubhir yakṣa-rakṣobhīḥ 19.21
bahu-janma-vīpakvena 24.28
bāhūnīs ca mandara-gireḥ 28.27

bahu-padāh śreṣṭhās 29.30
bahv-āścaryam mahā-yogī 23.43
balam me paśya māyāyāh 31.38
balim haranty ṛṣayo ye ca 18.5
barhiṣmatī nāma purī 22.29
barhiṣmatīm nāma vibhur 22.32
bhagavad-bhakti-yuktena 24.47
bhagavad-racitā rājan 21.54
bhagavāms te 'kṣaro 24.2
bhagavāms tu gadā-vegam 18.15
bhagavantam param brahma 24.10
bhagavati kṛta-dhūh suparna 33.37
bhagavaty arpitādhyātmas 20.7
bhajanty ananyayā bhaktiyā 25.40
bhakti-yogasya me mārṅam 29.46
bhakti-yogaś ca yogaś ca 29.35
bhakti-yogena tivreṇa 27.5
bhakti-yogo bahu-vidho 29.7
bhakti-pravāha-yogena 33.24
bhaktiyā pumān jāta-virāga 25.26
bhaktiyā viraktiyā jñānena 26.72
bhartuḥ purastād ātmānam 23.35
bhautikānām vikāreṇa 26.42
bhautikāś ca katham kleśā 22.37
bhavad-vidheṣy atitarām 21.24
bhāvanam brahmaṇaḥ sthānam 26.46
bhavaty akartur īśasya 26.7
bheda-dṛṣṭyābhimānena 32.13
bhūtā nilīyire devās 17.22
bhoktrtve sukha-duḥkhānām 26.8
bhrājiṣṇunā vimānena 23.41
bhrtyānukampita-dhiyeha grhīta 28.29
bhūyo yathā vyasanam etad aneka 31.21
bhukta-bhogā parityaktā 27.24
bhūmer guṇa-viśeṣo 'rtho 26.48
bhuñjāna eva karmāni 31.43
bhūnkte kuṭumba-pośasya 30.32
bhūnkte nara vā nārī vā 30.28
bhūṣaṇāni parārthyāni 23.29
bhūtāḥ pañcabhir ārabdhe 31.30
bhūtānām chidra-dātṛtvam 26.34
bhūtānām mahad-ādīnām 29.37
bhūtānām śevadhīm deham 24.16
bhūta-sūkṣmendriya-mano- 27.14
bhūtendriyāntaḥ-karaṇāt 28.41
bhūteṣu baddha-vairasya 29.23
bhūteṣu kṛta-maitrīya 32.41
bhūteṣu mad-bhāvanayā 29.16
brahmacaryam tapaḥ śaucam 28.4

brahmacaryeṇa maunena 27.7
brahman duhitṛbhis tubhyam 23.52
brāhmaṇeṣv api veda-jño 29.31
brahmany avasthīta-matir 33.26
brahma-putrān ṛte bhītā 17.15
brahmāśṛjat sva-mukhato 22.2
brahmāvartam yo 'dhivasan 21.25
brūhi kāranayor asya 26.9
buddhyā brahmāpi hṛdayam 26.69
buddhyā yuñjīta śanakair 28.7
buddhvā jīva-gatim dhīro 31.47

cakre hiraṇyakaśipur 17.19
cakreṇa ciccheda niśāta 19.14
caḁṣuṣmat padmarāgāgryair 23.19
cālanam vyūhanam prāptir 26.37
caturbhir dhātavaḥ sapta 31.4
caturdhā lakṣyate bhedo 26.14
ceṣṭā yataḥ sa bhagavān 26.17
cetaḥ khalv asya bandhāya 25.15
chandomayas tapo-vidyā- 22.2
chettā te hṛdaya-granthim 24.4
cikīrṣur bhagavān jñānam 24.30
citrā vāco 'tad-vidām khe 19.6
cittasya yatto grahaṇe yoga 25.26
cittena hṛdayam caityaḥ 26.70
cukrośa vimanā vārdhir 17.7

dadarśa munim āśīnam 21.45
dadarśa tatrābhijītam dharā 18.2
daityasya yajñāvayavasya māyā 18.20
daivād gariyasaḥ pत्यur 23.4
daivād upetam atha daiva 28.37
daiva-guṣtam na bubudhe 33.29
daivāl labdhena santoṣa 28.2
daivāt kṣubhīta-dharmīnyām 26.19
daivena durvītarkyeṇa 20.12
daivenāsādītam tasya 30.32
daivopasādītam mṛtyum 31.42
dayāluḥ śālinim āha 24.58
dakṣiṇena pathāryamaṇaḥ 32.20
dakṣiṇī-kṛtya tam pṛīto 24.41
dampatyoḥ paryadāt pṛityā 22.23
darsayām āsa tam kṣattaḥ 21.8
darsanīyatamaṁ śāntam 28.16
daśāhena tu karkandhūh 31.2
deham ca tam na caramaḥ 28.37
dehena jīva-bhūtena 31.43
dehena vai bhogavatā 20.47

<i>dehy anya-deha-vivare</i>	31.17	<i>dviṣataḥ para-kāye mām</i>	29.23
<i>deho 'pi daiva-vaśagaḥ</i>	28.38	<i>ekādaśa-vidhas tasya</i>	32.29
<i>devahūtya api sandeśam</i>	24.5	<i>ekah prapadyate dhvāntam</i>	30.31
<i>devānām guṇa-liṅgānām</i>	25.32	<i>ekah svayaṁ sañ jagataḥ</i>	21.19
<i>devas tān āha saṁvigno</i>	20.21	<i>eko nāneyate tadvad</i>	32.33
<i>devatāḥ prabhayaḥ yā yā</i>	20.22	<i>eṣa ātma-patho 'vyakto</i>	24.37
<i>devo 'devān jaghanataḥ</i>	20.23	<i>eṣā ghoratamā sandhyā</i>	18.26
<i>dharmeṇobhaya-cihnena</i>	32.35	<i>eṣa mānavaḥ te garbham</i>	24.18
<i>dhiyābhinandyātmavataṁ satān</i>	25.12	<i>eṣa te deva devānām</i>	18.22
<i>dhiyopagrḥṇan smīta</i>	22.21	<i>etac catur-vimśatikam</i>	26.11
<i>dhyāyati bhagavad-rūpam</i>	33.23	<i>etad aṇḍam viśeṣākhyam</i>	26.52
<i>dhyāyato viṣayān asya</i>	27.4	<i>etad bhagavato rūpam</i>	29.36
<i>dhyāyed devaṁ samagrāṅgam</i>	28.18	<i>etad vai śraddhayā bhaktiyā</i>	32.30
<i>dhyāyet svadeha-kuhare</i>	28.33	<i>etair anyaiś ca pathibhir</i>	28.7
<i>dhyānāyanaṁ prahasitām</i>	28.33	<i>etan mahā-puṇyam alam</i>	19.38
<i>dhyātur manah-samala-śaila</i>	28.22	<i>etan me janma loke 'smin</i>	24.36
<i>dhṛta-vratāsi bhadrām te</i>	24.3	<i>etan nigaditām tāta</i>	33.36
<i>dhruvāni manyate mohād</i>	30.3	<i>etāny asaṁhatya yadā</i>	26.50
<i>digbhyo nipetur grāvāṇaḥ</i>	19.18	<i>etat sparśasya sparśatvam</i>	26.36
<i>dig-vāsaso yātudhānyah</i>	19.20	<i>etat ta ādi-rājasya</i>	22.39
<i>dig-vāsaso mukta-keśān</i>	20.40	<i>etau tau pārśadāv asya</i>	19.29
<i>dīyamānaṁ na grḥṇanti</i>	29.13	<i>etāvān eva yogena</i>	32.27
<i>diṣṭyā hato 'yam jagatām</i>	19.30	<i>etāvān eva loke 'smin</i>	25.44
<i>diṣṭyā me bhagavān dṛṣto</i>	22.6	<i>etāvān eva saṅkhyāto</i>	26.15
<i>diṣṭyā pāda-rajah sprṣtam</i>	22.6	<i>etāvātālam kālena</i>	23.53
<i>diṣṭyā tvayānuśiṣṭo 'ham</i>	22.7	<i>etāvaty eva śūśrūṣā</i>	24.13
<i>diṣṭyā tvām vihitarān mṛtyum</i>	18.28	<i>ete hy abhyuthitā devā</i>	26.62
<i>dītiś tu bhartur ādeśād</i>	17.2	<i>ete vayanān nyāsa-harā</i>	18.11
<i>divi bhuvy antarikṣe ca</i>	17.3	<i>evam āviṣkṛtāśeṣa-</i>	22.57
<i>divi-sprṣau hema-kirīṭa</i>	17.17	<i>evam bruvānam abalākhila</i>	23.9
<i>divyopakaranopetaṁ</i>	23.14	<i>evam gadābhyām gurvibhyām</i>	18.18
<i>dyaur naṣṭa</i>	19.19	<i>evam harau bhagavati</i>	28.34
<i>dyotanaṁ pacanaṁ pānam</i>	26.40	<i>evam hiraṇyākṣam asahya</i>	19.31
<i>draṣṭuṁ yatante yatayah</i>	24.28	<i>evam yogānubhāvena</i>	23.46
<i>dravyākṛtitvam guṇatā</i>	26.39	<i>evam yoga-ratām ceta</i>	29.20
<i>dravya-sphurāṇa-vijñānam</i>	26.29	<i>evam kṛta-matir garbhe</i>	31.22
<i>dravyāvayava-vaīṣamyād</i>	26.45	<i>evam kuṭumba-bharaṇe</i>	30.18
<i>dravyopalabdhi-sthānasya</i>	31.45	<i>evam kuṭumbaṁ bibhṛāṇa</i>	30.30
<i>dṛśy-ādibhiḥ pṛthag</i>	32.26	<i>evam nīṣāmya kapilasya</i>	33.44
<i>dṛṣṭvā khe 'vasthitām vakṣaḥ</i>	21.11	<i>evam parābhidhyānena</i>	26.6
<i>dṛṣṭvānyāmś ca mahotpātān</i>	17.15	<i>evam paretya bhagavantam</i>	32.10
<i>dukūla-kṣauma-kausēyair</i>	23.15	<i>evam pratyavamaṛṣyāsāv</i>	27.16
<i>dukūle nirmale nūtre</i>	23.28	<i>evam sā kapiloktena</i>	33.30
<i>durvibhāvyaṁ parābhāvya</i>	28.44	<i>evam samudītas tena</i>	24.41
<i>dvāḥsu vidruma-dehalāyā</i>	23.18	<i>evam sva-bharaṇākalpaṁ</i>	30.13
<i>dvaipāyanād anavaro</i>	20.3	<i>evam tam anubhāsyātha</i>	21.33
<i>dvaipāyana-sakhas tv evam</i>	25.4	<i>evam trivṛd-ahankāro</i>	27.13
<i>dvayor apy eka evārtho</i>	32.32	<i>evam ugraśravāḥ pṛṣṭa</i>	20.7
<i>dvi-parārdhāvasāne yaḥ</i>	32.8		

evam vidita-tattvasya 27.26
gaccha kāmam mayāpṛṣṭo 24.38
gadāyām apaviddhāyām 19.5
gadā-pānir divam yāto 17.20
gāyanti tam sma gandharvā 24.7
gām kampayantau caranaiḥ pade 17.17
gandha-mātram abhūt tasmāt 26.44
gandha-vidah śreṣṭhās 29.29
gate śata-dhṛtau kṣataḥ 24.21
gatvā cāndramasam lokam 32.3
gāvo 'trasann asrg-dohās 17.13
ghoṣe 'raṇye ca paśavaḥ 17.12
ghrāṇād vāyur abhidyetām 26.55
ghrāṇena nāsike vāyur 26.63
gīrayaḥ pratyadr̥ṣyanta 19.20
gūrbhis tv abhyagr̥ṇāt prīti 21.12
gūta-samstuti-vāditraiḥ 22.28
gopucchair haribhir 21.44
grahān puṇyatamān anye 17.14
grāmya-dharma-nivṛttis ca 28.3
gr̥heṣu jāto grāmyāṇām 24.29
gr̥heṣu kūṭa-dharmeṣu 30.9
gr̥hītarhaṇam āsinām 21.49
gr̥hodyānam kusumitai 33.18
gudād apāno 'pānac ca 26.57
gudam mṛtyur apānena 26.66
gūhantīm vṛḍḍayātmānam 20.31
guṇābhimānino devāḥ 29.44
guṇair vicitrāḥ sṛjatīm 26.5
guṇa-pravāham sad-aśesa 33.2
guṇāvabhāse viguṇa 24.43
guṇeṣu saktam bandhāya 25.15
guṇeṣu satsu prakṛteḥ 27.19

hamsa-pārāvata-vr̥tais 23.20
hamso hamsena yānena 24.20
hāreṇa ca mahārheṇa 23.32
harer dhṛta-kroḍa-tanoḥ sva 20.8
harer viditvā gatim aṅga 18.32
hāsam harer avanatakhila-loka 28.32
hastau ca nirabhidyetām 26.58
hastāv indro balenaiva 26.66
heyopādeya-rahitam 32.25
hetuvam apy asati kartari 28.36
hiraṇya-keśaḥ padmākṣaḥ 24.17
hiraṇyākṣo 'nujas tasya 17.20
hiraṇmayād aṅḍa-kośād 26.53
hitvā śṛṅvanti asad-gāthāḥ 32.19

hitvā tad īpsitatamam 33.20
hitvārcām bhajate mauḍhlyād 29.22
hrdayam manasā candro 26.68
hrdayam tasya hi brahma 22.3
hr̥tātmano hr̥ta-prāṇāms ca 25.36

icchā-dveṣa-vihīnena 24.47
icchann ito vivasitum 31.17
idam śukla-kṛtam tīrtham 23.23
idito bhagavān evam 33.9
idṛg gr̥ham tat paśyantīm 23.22
iyate bhagavān ebhīḥ 32.36
ikṣetānanya-bhāvena 28.42
imā duhitarāḥ satyas 24.14
imam lokam tathaivāmum 25.39
indriyāṇi daśa śrotram 26.13
indriyārtha-prasaṅgena 23.53
indriyārthesu sajjantyā 23.54
īśvaro jīva-kalayā 29.34
iti kauśāravākhyātām 19.33
iti mātur vacaḥ ślakṣṇam 29.6
iti pradarsya bhagavān 33.12
iti sāyantanim sandhyām 20.37
iti sva-mātur niravadyam 25.12
ity avyalikam praṇoto 'bja 21.22
ity etat kathitam gurgi 32.31
ity evam śaiśavam bhuktvā 31.28
ity uktaḥ sa tadā bhūyas 19.10

ya ādya bhagavān puṁsām 25.9
ya idam anuśṛṇoti yo 33.37
ya idam śṛṇuyād amba 32.43
yā yātana vai nārakyas 30.29
yā karoti padākrāntān 31.38
yā ta ātma-bhṛtam vīryam 21.29
ya udyatam anādr̥tya 22.13
yā vā kācit tvam abale 20.35
yac chrī-niketam alibhīḥ 28.30
yac-chauca-niḥsṛta-sarit-
yad ābhramśayitum bhogā 22.34
yad adhruvasya dehasya 30.3
yad āhur varṇaye tat te 26.2
yad āhur vāsudevākhyam 26.21
yad gatvā na nivarteta 27.29
yad yad vidhate bhagavān 25.3
yad vanaspatayo bhūtā 29.41
yad viditvā vimucyeta 26.45
yad vidur hy 26.28
yad visphuran-makara-kunḍala 28.29

<i>yadā cāhīndra-śayyāyām</i>	32.4	<i>yathā jala-stha ābhāsaḥ</i>	27.12
<i>yadā manaḥ svaṁ virajaṁ</i>	28.12	<i>yathā mahān ahaṁ-rūpas</i>	32.29
<i>yadā na yogopacitāsu ceto</i>	27.30	<i>yathā prasuptaṁ purusaṁ</i>	26.71
<i>yadā sasmāra ṛṣabham</i>	23.34	<i>yathā putrāc ca vittāc ca</i>	28.39
<i>yadā tu bhavataḥ śīla-</i>	22.10	<i>yathā sāṅkhyeṣu kathitām</i>	29.46
<i>yadaivam adhyātma-rataḥ</i>	27.27	<i>yathā sasarja bhūtāni</i>	21.5
<i>yad-artham ātma-niyamais</i>	21.23	<i>yathā vāta-ratho ghrāṇam</i>	29.20
<i>yadāśya cittam artheṣu</i>	32.24	<i>yathā-dharmāṁ jugupatuḥ</i>	21.2
<i>yad-bhayād varṣate devo</i>	29.40	<i>yathākṣṇor dravyāvayava-</i>	31.46
<i>yad-bhayād vāti vāto 'yam</i>	29.40	<i>yathāvatārās tava</i>	33.5
<i>yad-darśanaṁ janmabhir</i>	21.13	<i>yathendriyaiḥ pṛthag</i>	32.33
<i>yady asadbhīḥ pathi punaḥ</i>	31.32	<i>yathoditām sva-duhitṛḥ</i>	24.21
<i>yadrcchayaivopagatām</i>	26.4	<i>yatholmukād viśphulingād</i>	28.40
<i>yadrcchayopalabdheṇa</i>	27.8	<i>yathopajoṣaṁ racitair</i>	23.21
<i>yaḥ pañca-bhūta-racite</i>	31.14	<i>yāti jīvo 'ndha-tāmisraṁ</i>	30.33
<i>yaḥ pṛṣṭo munibhiḥ prāha</i>	22.38	<i>yato 'bhavad viśvam idaṁ</i>	22.20
<i>yair āśritas tīrtha-padaś</i>	23.42	<i>yatra loka-vitāno 'yaṁ</i>	26.52
<i>yaḥ padam te nirvāṇam</i>	25.28	<i>yatra praviṣṭam ātmānaṁ</i>	33.19
<i>yaḥ ekatarenaiva</i>	29.35	<i>yatropayātam upasarpati deva</i>	31.20
<i>yajate kratubhir devān</i>	32.2	<i>yat-saṅkalpa-vikalpābhyāṁ</i>	26.27
<i>yajed yaṣṭavyam iti vā</i>	29.10	<i>yat-sṛṣṭayaśaṁ tam ahaṁ</i>	31.19
<i>yajñāya dhṛta-rūpāya</i>	19.13	<i>yāvan na veda sva-hṛdi</i>	29.25
<i>yāṁ harmya-pṛṣṭhe kvaṇad-aṅghri</i>	22.17	<i>ye 'hīyāntāmutaḥ keśā</i>	20.48
<i>yaṁ yaṁ artham upādaitte</i>	30.2	<i>ye māyayā te hata-medhasas tvat</i>	21.14
<i>yaṁ yogino yoga-samādhinā</i>	19.28	<i>ye maricy-ādayo viprā</i>	20.10
<i>yāṁ manyate patiṁ mohān</i>	31.41	<i>ye me sva-dharma-nīratasya tapaḥ</i>	23.7
<i>yāṁ vilokya prajās trastā</i>	19.17	<i>ye 'nyonyato bhāgavataḥ</i>	25.43
<i>yamādibhir yoga-pathair</i>	27.6	<i>ye sva-dharmān na duhyanti</i>	32.5
<i>yama-dūtau tadā prāptau</i>	30.19	<i>ye tv ihāsakta-manasaḥ</i>	32.16
<i>yan me sañjagrhe vākyam</i>	24.12	<i>yena mām abhayaṁ yāyā</i>	33.11
<i>yāni yāni ca rocante</i>	24.31	<i>yena sambhāvyaṁānena</i>	25.7
<i>yan-māyayoru-ṣūla-karma-</i>	31.15	<i>yenānubuddhyate tattvaṁ</i>	32.31
<i>yan-nāmadheya</i>	33.6	<i>yenātivrajya tri-guṇaṁ</i>	29.14
<i>yās tāmisrāndha-tāmisrā</i>	30.28	<i>yenedrṣṭiṁ gatim asau daśa</i>	31.18
<i>yas tatyājāgrajaṁ kṛṣṇe</i>	20.2	<i>yenocchīṣṭān dharṣayanti</i>	20.41
<i>yas te 'bhyadhāyi samayaḥ</i>	23.10	<i>yeṣāṁ ahaṁ priya ātmā sutaś</i>	25.38
<i>yas tv atra baddha iva</i>	31.13	<i>yo dehīnām ayam atīva suhṛt</i>	23.6
<i>yas tvad-vidhānām asatām</i>	17.31	<i>yo gajendraṁ jhaṣa-grastaṁ</i>	19.35
<i>yasmin bhagavato netrān</i>	21.38	<i>yo yogo bhagavad-bāṇo</i>	25.29
<i>yāsv aṅga praviśann ātmā</i>	32.38	<i>yo mām sarveṣu bhūteṣu</i>	29.22
<i>yat svayaṁ bhagavān prītyā</i>	22.5	<i>yo 'ntaḥ praviśya bhūtāni</i>	29.38
<i>yat tat samādhi-yogarddhi-</i>	20.53	<i>yo 'nuyāti dadat kleśam</i>	31.31
<i>yat tat sattva-guṇaṁ</i>	26.21	<i>yo 'rkendv-agnīndra</i>	21.51
<i>yat tat tri-guṇam avyaktam</i>	26.10	<i>yo vābhidhatte mac-cittaḥ</i>	32.43
<i>yat tvāṁ vimuktidaṁ prāpya</i>	23.57	<i>yo 'vagraho 'haṁ mameṭity</i>	25.10
<i>yātanā-deha āvṛtya</i>	30.20	<i>yo vai hiranyākṣa-vadhaṁ</i>	19.37
<i>yathā gandhasya bhūmeś ca</i>	27.18	<i>yoga ādhyātmikāḥ puṁśāṁ</i>	25.13
<i>yathā hiranyākṣa udāra</i>	19.32	<i>yogasya lakṣaṇaṁ vaḥsy</i>	28.31
<i>yathā hy apratibuddhasya</i>	27.25	<i>yogena mayy arpitayā ca</i>	25.27

yogena vividhāṅgena 32.35
yogeśvaraiḥ kumārādyaiḥ 32.12
yojanānām sahasrāṇi 30.24
yoninām guṇa-vaiśāmyāt 28.43
yopayāti śanair māyā 31.40
yoṣit-sarigād yathā puriṣo 31.35
yujyate 'bhimato hy artho 32.27
yuktānuṣṭhāna-jātena 33.24
yuñjato nāpakuruta 27.26

jaḡāma bindusarasah 21.33
jaḡāma lokam svam 19.31
jaḡhānotpatya gadayā 19.2
jaḡrāha līlayā prāptām 19.11
jaḡrāha tri-śikhaṃ śūlam 19.13
jaḡrḥur yakṣa-rakṣāmsi 20.19
jaḡrḥus tad-visrṣṭām tām 20.41
janayaty āśu vairāgyam 32.23
janam janena janayan 29.45
jantur vai bhava etasmin 30.4
jānu-dvayam jalaja 28.23
jarayaty āśu yā kośam 25.33
jarayopāta-vairūpyo 30.14
jāta-bhāvo vimānam tad 23.37
jātaḥ sasarja bhūtādir 20.13
jātaḥ svayam aḡaḥ sāksād 25.48
jāta-harṣo 'patan mūrḡhnā 21.12
jāta-kṣobhād bhagavato 20.12
jāte guṇa-vyatikare 32.14
jīḡṣayā samamrabdhāv 18.18
jījñāsayāham prakṛteḥ 25.11
jītvā sudurjayaṃ mṛtyum 24.38
jīvāḥ śreṣṭhā hy ajīvānām 29.28
jīvasya saṃsṛtīr bahvīr 32.38
jīvatas cāntrābhyuddhārah 30.26
jīvo hy asyānugo deho 31.44
jñāna-yogaś ca man-niṣṭho 32.32
jñānam ekam parācīnair 32.28
jñānam yad etad adadhāt 31.16
jñānam niḥśreyasārthāya 26.2
jñāna-mātram param brahma 32.26
jñāna-vairāgya-yuktena 25.18
jñāna-vairāgya-yuktena 25.43
jñāna-vijñāna-yogena 24.17
jñānena dṛṣṭa-tattvena 27.9
jñānena dṛṣṭa-tattvena 27.22
jñāta-tattvāpy abhūn naṣṭe 33.21
juṣṭam batādyaḡkhila-sattva 21.13
juṣṭam vicitra-vaitānair 23.19

ka eva te tanayām 22.16
kācit tvayy ucitā bhaktiḥ 25.28
kadamba-campakāśoka- 21.42
kāla-karma-guṇopeto 26.50
kalalām tv eka-rātreṇa 31.2
kālasya cāvyaakta-gater 32.37
kālasyeśvara-rūpasya 29.4
kālena bhūiyasā kṣāmām 23.5
kālena bhūiyasā nūnam 24.27
kālyamāno 'pi balino 30.46
kāmah sa bhūyān naradeva te 22.16
kāmam artham ca dharmān 32.49
kāñci-guṇollasac-chronim 28.16
kāñci-kalāpa-vilasad- 20.29
kāny anvatīṣṭhad dvārāni 20.39
kañṭham ca kaustubha-maner 28.26
kāntyā sasarja bhagavān 20.38
kapilas tattva-saṅkhyatā 25.48
kapilasya ca saṃvādo 33.36
kapilo 'pi mahā-yogī 33.33
karāla-damṣṭraś 19.8
karāla-damṣṭro 'śani 18.7
karambha-pūti-saurabhya- 26.45
kāraṇḡavaiḥ plavair 21.43
kārdamaḥ vīryam āpanno 24.6
kareṇa karṇa-mūle 'han 19.25
kārya-kāraṇa-kartṛtve 26.8
karmanā daiva-netreṇa 31.35
karma-nirhāram uddīśya 29.10
karmasu kriyamāṇeṣu 26.6
karoti vīgrham kāmī 31.29
karoty avirataḡ mūdho 30.7
kartṛtvam karaṇatvam ca 26.26
kartṛtvāt saḡuṇam brahma 32.13
kāsa-svāsa-kṛtāyasaḡ 30.16
kāsi kasyāsi rambhoro 20.34
kaśāyo madhuras tiktah 26.42
kaścit syān me viśokāya 23.52
kāṣṭhām bhagavato dhyāyet 28.12
kathāyām kathaniyoro- 32.18
kathyatām bhagavan yatra 21.54
kaṭu-tikṣṇoṣṇa-lavana- 31.7
kaumodakim bhagavato 28.28
kauravya mahyām divīator 18.20
kevalena hy adharmena 30.33
kharās ca karkaśaiḥ 17.11
khārkāra-rabhasā mattāḡ 17.11
khyātim ca bhḡgave 24.23
kīdṛśah kati cāḡḡāni 25.29

<i>kim anvaprcchan maitreyam</i>	20.4
<i>kim ārabhata me brahman</i>	20.9
<i>kim durāpādanam teṣām</i>	23.42
<i>kiñcic cakāra vadanam</i>	33.20
<i>kirītinam kuṇḍalinam</i>	21.10
<i>kīrtanya-tīrtha-yaśasam</i>	28.18
<i>kledanam piṇḍanam tṛptiḥ</i>	26.43
<i>kramaśaḥ samanukramya</i>	30.34
<i>kṛcchreṇa pṛṣṭhe kaśayā ca</i>	30.22
<i>kriyayā kratubhir dānais</i>	32.34
<i>kriyā-yogena śastena</i>	29.15
<i>kriyā-śaktir ahañkāras</i>	26.23
<i>kṛmibhiḥ kṣata-sarvāṅgaḥ</i>	31.6
<i>kṛntanam cāvayavaśo</i>	30.27
<i>krośantīnām karenūnām</i>	19.35
<i>kṛpāyā samparītasya</i>	21.38
<i>kṛtajñāḥ ko na seveta</i>	19.36
<i>kṛtrimān manyamānaiḥ svān</i>	23.20
<i>kṛtvā dayām ca jiveṣu</i>	21.31
<i>kṣattā mahā-bhāgavataḥ</i>	20.2
<i>kṣatānandanam param lebhe</i>	19.33
<i>kṣemāya pāda-mūlanam me</i>	25.43
<i>kṣīyate tad-yaśaḥ sphītanam</i>	22.13
<i>kṣiptaiḥ kaśīpubhiḥ kāntam</i>	23.16
<i>kṣitau śayānam tam akuṇṭha</i>	19.27
<i>kṣmāmbho-'nalānīla-viyan-mana</i>	32.9
<i>kṣut-pipāse tataḥ syātām</i>	26.60
<i>kṣut-tṛḍbhyām udaram</i>	26.68
<i>kṣut-tṛḍbhyām upasṛṣṭas te</i>	20.20
<i>kṣut-tṛṭ-parīto 'rka-</i>	30.22
<i>kūjad-vihaṅga-mithunam</i>	33.18
<i>kunda-mandāra-kuṭajaiś</i>	21.42
<i>kurvan duḥkha-pratikāram</i>	30.9
<i>kurvanti apratiśiddhāni</i>	32.16
<i>kuśāḥ kāśās ta evāsan</i>	22.30
<i>kuśa-kāsamayam barhir</i>	22.31
<i>kuśaletara-pātheyo</i>	30.31
<i>kuṭumba-bharaṅkākalpo</i>	30.12
<i>kvacit tattvāvamarśena</i>	27.20
<i>lakṣaṇam bhakti-yogasya</i>	29.12
<i>lakṣaṇam mahad-ādinām</i>	29.45
<i>lasat-pankaja-kiñjalka-</i>	28.14
<i>likhanty adho-mukhī bhūmim</i>	23.50
<i>līlayā miśataḥ śatroḥ</i>	19.9
<i>līlām hiraṇyākṣam avajñayā</i>	20.8
<i>līneṣv asatī yas tatra</i>	27.14
<i>lobhābhibhūto niḥsattvaḥ</i>	30.11
<i>lokaḥ sva-deham tanute</i>	29.43

<i>lokāmś ca lokānugatān paśūrīs</i>	21.17
<i>loka-saṁsthām yathā pūrvaḥ</i>	20.17
<i>lokasya mīthyābhīmater</i>	29.5
<i>lokasya tamaśāndhasya</i>	25.9
<i>loke kapila ity ākhyām</i>	24.19
<i>mā khido rāja-putrītham</i>	24.2
<i>mā rakṣatainam jākṣadhvam</i>	20.20
<i>mad-āśrayāḥ kathā mṛṣṭāḥ</i>	25.23
<i>mad-bhayād vāti vāto 'yam</i>	25.42
<i>mad-bhaktaḥ</i>	27.28
<i>mad-dharmaṇo guṇair etaiḥ</i>	29.19
<i>mad-dhiṣṇya-darśana-sparśa</i>	29.16
<i>mad-guṇa-sṛuti-mātreṇa</i>	29.11
<i>madhyam viśīdati bṛhat-stana</i>	20.36
<i>madhye kāmayamānām</i>	20.32
<i>mahā-bhūtāni pañcaiva</i>	26.12
<i>mahā-marakata-sṭhalyā</i>	23.17
<i>mahatām bahu-mānena</i>	29.17
<i>mahat-tattvād vikurvāṇād</i>	26.23
<i>mahīm pratiśṭhām adhyasya</i>	20.39
<i>mainam māyāvinam dṛptam</i>	18.24
<i>maitryā caivātma-tulyeṣu</i>	29.17
<i>mayā yathānūktam avādi te</i>	19.32
<i>mayā proktam hi lokasya</i>	24.35
<i>māyā-viracite loke</i>	31.48
<i>mayi bhāvena satyena</i>	27.6
<i>mayi tīrthī-kṛtāśeṣa-</i>	21.30
<i>mayi ananyena bhāvena</i>	25.22
<i>mayi arpitātmanaḥ puṁso</i>	29.33
<i>mayi ātmānam saha jagad</i>	21.31
<i>mālām madhuvrata-varūtha-</i>	28.28
<i>mām ātmānam svayam-jyotiḥ</i>	24.39
<i>mānayām āsa tad-dharmam</i>	19.5
<i>mānayan sa mṛdhe dharmam</i>	19.4
<i>mānayann ātmanātmānam</i>	20.45
<i>manasātāni bhūtāni</i>	29.34
<i>manasaś candramā jāto</i>	26.61
<i>manasaś cendriyāṅām ca</i>	26.24
<i>mānase caitarathye ca</i>	23.40
<i>manyamānas tadātmānam</i>	27.15
<i>mano brahmaṇi yuñjāno</i>	24.43
<i>mano buddhir ahañkāraś</i>	26.14
<i>mano 'cirāt syād virajam</i>	28.10
<i>mano yenaiva vidhinā</i>	28.31
<i>mano-gatir avicchinnā</i>	29.11
<i>mano-vīrya-varotsīktam</i>	17.22
<i>manuḥ syandanam āsthāya</i>	21.36
<i>mārgeṇānena mātā te</i>	33.10

- marīcaye kalārī prādād* 24.22
marmāny abhīkṣṇam 18.9
māsena tu śīro dvābhyām 31.3
mātaram samanujñāpya 33.33
mat-krte tyakta-karmāṇas 25.22
mātra ādhyātmikīrī vidyām 24.40
mātr-bhuktair upasprṣṭaḥ 31.7
mat-sevayā pratilabdhātma 31.39
matta-barhi-naṭāṭopam 21.41
matta-dvija-ganair ghuṣṭam 21.41
matta-dvirepha-kalayā 28.15
mātur jagdhānna-pānādyair 31.5
maunam sad-āsana-jayaḥ 28.5
mauryābhijaghne gadayā 17.26
mīna-dvayāśrayam adhīkṣipad abja 28.30
mīta-medhyādanam śasvad 28.3
mīthunī-bhūya gāyantas 20.46
mṛdutaḥ kathinatvaḥ ca 26.36
mṛgayantīm patīm dāsyaty 21.27
mriyate rudatām svānām 30.18
muhuḥ paridhaya 'bhūvan 17.8
mukta-līngam sad-ābhāsam 27.11
mukta-saṅgas tato bhūyān 29.32
muktāśrayam yarhi 28.35
mūrcchām āpnoty uru-kleśas 31.6
muṣṇantam akṣṇā sva-ruco 'ruṇa 18.2

na cābudhyata tam kālam 23.45
na cāsyā kaścid dayīto 29.39
na hy asya varṣmaṇaḥ 25.2
na yadā ratham āsthāya 21.52
na yāvad eṣa vardheta 18.25
na yujyamānayā bhaktiyā 25.19
na karhicin mat-parāḥ śānta 25.38
na lolupāyopadiśen 32.40
na mṛtyu-pāśaiḥ pratimuktasya 18.10
na paśyāmi param bhūtam 29.33
na sasmāra tadātmānam 33.27
na stabdhāya na bhinnāya 32.39
na svasti yāsyasy anyā 18.3
na tathāsyā bhaven moho 31.35
na te 'jārākṣa-bhramir āyur 21.18
na tīrtha-pada-sevāyai 23.56
na vai jātu mṛṣaiva syāt 21.24
na viḡrṇhātī vaiśamyam 32.24
nābhaktāya ca me jātu 32.40
nabhasaḥ śabda-tanmātrāt 26.35
nābhi-hradarī bhuvana-kośa- 28.25
nabho dadātī śvasatām 29.43

nabho-guṇa-viśeṣo 'rtho 26.47
nādīr nadyo lohītena 26.67
nadyas tataḥ samabhavann 26.59
nādyo 'sya nirabhidyaanta 26.59
nādriyante yathā pūrvaḥ 30.13
naicchad gadām dīyamānām 19.12
naikātmatām me sphrayanti 25.43
naikatra te jāyati śālīni pāda 20.36
naikatrāste sūti-vātai 31.10
nāitad batādhiśa padam 21.20
nāitad khalāyopadiśen 32.39
naiva tusye 'rcito 'rcayām 29.24
nayato dirgham adhvānam 30.20
nākampata manāk kvāpi 19.16
nakha-lomāsthi-carmāni 31.3
namāmy abhīkṣnam 21.21
nāmnā siddha-padam yatra 33.31
namo namas te 'khīla-yajña 19.30
nānyatra mad bhagavataḥ 25.41
naraka-stho 'pi deham vai 30.5
nārakyām nirvṛtau satyām 30.5
naṣṭa-smṛtiḥ punar ayaḥ 31.15
naṣṭe 'hankaraṇe draṣṭā 27.15
nāthamāna ṛṣir bhūtaḥ 31.11
nātikṣamān bhagavataḥ 21.46
neha yat karma dharmāya 23.56
neśaḥ kaṇḍūyane 'ngānām 31.26
neśvarasyāsubham dhatte 27.24
nīdrām indriya-vikledo 20.41
niḥsaṅgā nyasta-karmānaḥ 32.5
niḥsaṅgo vyacarat kṣoṇim 24.42
niḥśreyasam sva-samsthānam 27.28
nīlotpala-dala-śyāmam 28.13
nīmajjāsmīn hrade bhīru 23.23
nirabhidyatāsyā prathamam 26.54
nirahaṅkṛtīr nirmamaś ca 24.44
nirantarām svayam-jyotī 25.17
nirbibheda virājas tvag- 26.56
nirghātā ratha-nirhrādā 17.8
nirīkṣatas tasya yayāv aśeṣa 21.34
nirmatsarāya śucaye 32.42
nirūḍha-mūla-hṛdaya 30.6
nirveda-vādinīm evam 24.58
nirviṇṇā nitarām bhūmann 25.7
nīśāmya tad-yoga-gatīm 23.35
nīśāmyātma-bhuvā gītarī 17.0
niṣevitenānimittena 29.15
niṣevya punar āyānti 32.15
niṣka-grīvam valayinam 23.31

<i>niṣṇātaraṁ yogamāyāsu</i>	22.34	<i>prahasya prema-garbhena</i>	19.29
<i>nityarṇ paryacarata prītyā</i>	23.40	<i>prāhedam viduram prīta</i>	25.4
<i>nityārūḍha-samādhitvāt</i>	33.27	<i>prahr̥ṣyamāṅhair asubhiḥ</i>	24.11
<i>nivṛtta-buddhy-avasthāno</i>	27.10	<i>prajāḥ sṛjeti bhagavān</i>	21.6
<i>nivṛtta-jīvāpattitvāt</i>	33.26	<i>prajāṁ anu prajāyante</i>	32.20
<i>nivṛtti-dharma-niratā</i>	32.6	<i>prajāpateḥ kardamasya</i>	33.15
<i>nyapatan yatra romāṇi</i>	22.29	<i>prajāpates te vacasādhiṣa</i>	21.16
<i>nodhā vidhāya rūpaṁ svām</i>	23.47	<i>prajāpatih svām duhitarāṁ</i>	31.36
<i>nṛṇām varṇāśramāṅgāṁ ca</i>	22.38	<i>prajāpatinām patir eṣa</i>	22.20
<i>nūnaṁ caṅkramaṇaṁ deva</i>	21.50	<i>prajāpati-patih sṛṣṭvā</i>	20.9
<i>nūnaṁ daivena vihatā</i>	32.19	<i>prajāpatir nāma tayor</i>	17.18
<i>padā savyena tām sādho</i>	19.9	<i>prajāpati-sutah samrāṇ</i>	21.25
<i>pāḍau ca nirabhidetām</i>	26.58	<i>prakṛteḥ puruṣasyāpi</i>	26.9
<i>padma-kośa-sprdhā nilair</i>	23.33	<i>prakṛter guṇa-sāmyasya</i>	26.17
<i>pāhi mām paramātmāṁ te</i>	20.26	<i>prakṛtiḥ puruṣasyeha</i>	27.23
<i>payah-phena-nibhāḥ śayyā</i>	33.16	<i>prakṛti-stho 'pi puruṣo</i>	27.73
<i>pañcabhiḥ pañcabhir brahma</i>	26.11	<i>pralobhayantiṁ jagṛhur</i>	20.37
<i>para-cchandam na viduṣā</i>	31.25	<i>prāṁśuṁ padma-palāśākṣam</i>	21.47
<i>paraṁ pradhānaṁ puruṣam</i>	29.36	<i>prāṇāyāmair dahed doṣān</i>	28.11
<i>paraṁ pradhānaṁ puruṣam</i>	24.33	<i>prāṇasya hi kriyā-śaktir</i>	26.31
<i>parānuṣaktarṁ</i>	18.9	<i>prāṇasya śodhayen mārgam</i>	28.9
<i>parārthya-hāra-valaya-</i>	28.15	<i>prāṇendriyāṅgāṁ yudhi śaurya</i>	19.38
<i>parasya dr̥ṣyate dharmo</i>	26.49	<i>prāṇendriyātma-dhiṣṇyatvaṁ</i>	26.34
<i>parasparaṁ tvad-guna-vāda-sīdhu</i>	21.17	<i>prāpnotihāṅjāsā dhīraḥ</i>	27.29
<i>parāvareṣaṁ prakṛtiṁ</i>	32.7	<i>prasaṅgam ajaram pāśam</i>	25.20
<i>pareṇa bhakti-bhāvena</i>	24.45	<i>prāsaṅgikāḥ karma-doṣaiḥ</i>	27.3
<i>paripaśyaty udāsinaṁ</i>	25.18	<i>prasaṅkhyānāya tattvānām</i>	24.36
<i>parivrajat-padaviṁ āsthito</i>	24.34	<i>prasanna-vadanāmbhojaṁ</i>	28.13
<i>paśyāmi nānyam puruṣāt</i>	17.30	<i>praseduṣ ca diśaḥ sarvā</i>	24.8
<i>paśyanti te me rucirāṇy</i>	25.35	<i>pratāsthe ratham āruhya</i>	22.26
<i>paśyaty ayam dhiṣṇayā nanu sapta</i>	31.19	<i>pratikūlena vā cittaṁ</i>	28.9
<i>pātanaṁ giri-śṛṅgebhyo</i>	30.27	<i>prātiṣṭhan nandim āpannāḥ</i>	24.25
<i>patanti vīvaśā devaiḥ</i>	32.21	<i>prātiṣṭhitāḥ kriyā yasmin</i>	20.51
<i>pathā pāpīyasā nītas</i>	30.23	<i>pratyag-dhāmā svayam</i>	26.3
<i>pathi śvabhir bhakṣyamāṇa</i>	30.21	<i>pratyāhāras cendriyāṅgāṁ</i>	28.5
<i>patim sā pravrajīṣyanti</i>	23.49	<i>pratyāhāreṇa saṁsargān</i>	28.11
<i>patito bhuvy asṛṅ-mīśraḥ</i>	31.24	<i>pratyak-praśānta-dhīr</i>	24.44
<i>patni prajāpater uktā</i>	21.3	<i>praty-ūṣeṣv anubaddhena</i>	22.33
<i>paṭtikābhiḥ patākābhir</i>	23.14	<i>pratītam duhitarāṁ samrāṭ</i>	22.24
<i>petuḥ sumanaso divyāḥ</i>	24.8	<i>pravavur vāyavaś caṇḍās</i>	19.18
<i>pītari prasthite 'ranyaṁ</i>	25.5	<i>praviṣya tat tīrtha-varam</i>	21.45
<i>pīṭṛṇ yajanty anudinaṁ</i>	32.17	<i>prāvocaṁ bhakti-yogasya</i>	32.37
<i>pīṭṛbhyām prasthite sādhvī</i>	23.40	<i>pravṛddha-roṣaḥ sa kaṭhōra</i>	19.15
<i>prabhāvaṁ pauṣaṁ prāhuḥ</i>	26.16	<i>prekṣayitvā bhuvo golaṁ</i>	23.43
<i>prabhavanti vinā yena</i>	26.71	<i>prekṣaṇīyehitām dhyāyec</i>	28.19
<i>pradhānaṁ prakṛtiṁ prāhur</i>	26.10	<i>prema-gadgadayaṁ vāc</i>	23.5
<i>prāduṣkṛtānām māyānām</i>	19.22	<i>prīyāyāḥ prīyam anvicchan</i>	23.12
<i>prahasya bhāva-gambhīraṁ</i>	20.38	<i>prīyavratottānapāda</i>	21.2
		<i>prīyavratottānapadoḥ</i>	22.9

pulahāya gatiṃ yuktām 24.23
punaḥ katipayaiḥ sthānam 19.29
punar āviviśuḥ khāni 26.62
punar gadām svām ādāya 18.16
punya-druma-latā-jālaiḥ 21.40
puṇyam sīvāmṛta-jalanī 21.39
pūrṇe varṣa-śate sādhwī 17.2
puruṣaṇī prakṛtir brahman 27.17
puruṣasyāñjasābhyeti 29.19
puṣṇāti yeṣāṃ poṣeṇa 30.10

rāddham bata dvija 23.10
raho racūyālāpaiḥ 30.8
rajaḥ-pradhānān mahatas 20.13
rajasā kuṇṭha-manasaḥ 32.17
raksati smāvayayo devaḥ 22.4
rāmānī niramayan reme 23.44
rasajñāḥ ko nu tṛpyeta 20.6
rasa-mātrād vikurvāṇād 26.44
rasa-mātram abhūt tasmād 26.41
ratna-pradīpā ābhānti 33.17
retas tasmād āpa āsan 26.57
retasā śiśnam āpas tu 26.65
rohid-bhūtām so 'nvadhāvad 31.36
rorūyati gate jñāne 31.24
roṣaṇī samutthānī śamayan 17.29
ṛṣayo yaiḥ parābhāvya 22.30
ṛṣiṇ nārāyaṇam ṛte 31.37
ṛṣiṇ ṛṣir ḥṛṣikeśaḥ 20.52
ṛṣiṇānī śrotu-kāmānānī 25.14
ṛṣiṇām upaśāntānām 22.27
rucir yo bhāgavān brahman 21.5
rudantaṃ vigata-jñānam 31.27
rudanto rāsabha-trastā 17.12
rudro 'bhimatyā ḥṛdayaṇī 26.69
rūpa-bhedāspadamī divyaṃ 29.37
rūpa-bheda-vidas tatra 29.30
rūpa-draviṇa-payena 20.34
rūpa-mātrād vikurvāṇāt 26.41
rūpānī divyānī vara 25.35
rūpānī sthāna ādhatse 21.51
ruṣopagūhamāno 'muṇi 19.24

sa āhato viśva-jūtā hy 19.26
sa ātmānaṃ manyamānaḥ 20.49
sa bhavān duhitṛ-sneha- 22.8
sa cāpi bhāgavad-dharmāt 32.2
sā cāpi tanayoktena 33.13
sa cāvātrīṇaṃ tri-yugam 24.26

sa ceha vipra rājarsir 21.26
sa dṛṣṭvā trasta-ḥṛdayaḥ 30.19
sa eṣa yarhi prakṛter 27.2
sa eṣa prakṛtiṃ sūkṣmāṃ 26.4
sa eva bhāgavān adya 24.29
sa eva bhakti-yogākhyā 29.14
sa eva pratibuddhasya 27.25
sa eva sādhuṣu kṛto 23.55
sa eva sādhuṣu kṛto 25.20
sa eva viśvasya bhavān 33.3
sa evaṃ svāntaramī ninye 22.36
sa evaṃ utsikta-madena 17.29
sa gām udatāt salilasya 18.8
sā hatā tena gadayā 19.3
sa kinnarān kimpuruṣān 20.45
sa sarṇsṛtya punaḥ kāle 32.14
sā tad bhartuḥ samādāya 23.24
sa tadā labdha-tīrtho 'pi 19.4
sa tadaivātmanātmānaṃ 32.25
sa tām kṛta-mala-snānām 23.36
sa tam nīśāmyāta-rathāṅgam 19.7
sa tam virajam arkābhamī 21.9
sa tudyamāno 'ri-durukta 18.6
sa tvayārādhitāḥ śuklo 24.4
sa tvamī bhṛto me jathareṇa 33.4
sā tvām brahman nṛpa 21.28
sa ugra-dhanvann iyad 22.21
sa upavrajya varadaṃ 20.25
sa vai devarṣi-varyas tām 23.4
sa vai tirohitān dṛṣṭvā 17.23
sa varṣa-pūgān udadhau mahā 17.26
sa viṣṇv-ākhyo 'dhiyajño 29.38
sabhājayan viśuddhena 24.11
sabhāryaḥ saprajaḥ kāmān 22.33
sac-cakṣur janmanām ante 25.8
sādhyān gaṇān pītṛ-gaṇān 20.42
sādhyebhyaś ca pītṛbhyā 20.43
sadyaḥ kṣipaty avācīnam 31.22
sadrśo 'sti śivaḥ panthā 25.19
sa-dvītīyāḥ kim asṛjan 20.11
sāgramī vai varṣa-sāhasram 20.15
saha dehena mānena 31.29
sahācalā bhuvāś celur 17.4
sahāhamī svāmśa-kalayā 21.32
sāhamī bhāgavato nūnam 23.57
sāhānkārasya dravyasya 27.16
sahasra-śīrasamī sāksād 26.25
sālokya-sārṣṭi-sāmtpya- 29.13
samāhitām te ḥṛdayam 21.28

samāhūtāmā niḥsaṅgo 32.30
samanvety eṣa sattvānām 26.18
samhatya daiva-yogena 20.14
samyag-darśanayā buddhyā 31.48
samyak śraddhāya puruṣam 24.5
sammohanāya racitaṁ nija 28.32
samprapede hariṁ bhaktyā 21.7
sampraśraya-praṇaya 23.9
saṁrambhī bhinna-dṛg 29.8
saṁsthāpya cāsmān 18.12
saṁśayo 'tha viparyāso 26.30
samuthitaṁ tatas tejaś 26.38
sañcintayed bhāgavataś 28.21
sañcintayed daśa-śatāraṁ asahya 28.27
sandahyamāna-sarvāṅga 30.7
saṅgam na kuryāc chocyeṣu 31.34
saṅgam na kuryāt pramadāsu 31.39
saṅgas teṣv aṭha te 25.24
saṅgīyamāna-sat-kīrtih 22.33
saṅgītavad rodanavad 17.10
saṅgo yaḥ saṁśter hetur 23.55
saṅkarṣaṇākhyam puruṣam 26.25
sanniveśo mayā prokto 26.15
sāntaḥ sarasi veśma-sthāḥ 23.26
santaṁ vayasi kaiśore 28.17
sānubandhe ca dehe 'sminn 27.9
saparyayā paryagrṇhāt 21.48
sarajam bibhratī vāso 23.24
sārasaiś cakravākaiś ca 21.43
sarasvatyām tapas tepe 21.6
sargādy aṅho 33.3
sargam etaṁ prabhāvaih 24.14
sarge 'nupacite krodhād 20.47
sarpāḥ prasarpataḥ krūrā 20.48
sarpa-vṛścika-damśādyair 30.26
sarva-bhūta-samatvena 27.7
sarva-bhūtāśayābhijñāḥ 23.22
sarva-bhūteṣu cātmānam 28.42
sarvāḥ kiśora-vayasō 23.26
sarva-jīvanikāyauko 20.16
sarva-kāma-dughaṁ divyam 23.13
sarvaṁ tad bhagavān mahyam 23.51
sarvarddhy-upacayodarkam 23.13
sarvartu-phala-puṣpādhyam 21.40
sarvās tāś cāru-sarvāṅgyo 23.48
sarva-sattva-guṇodbhedaḥ 26.46
sarvātmanā śrītaḥ kṛṣṇam 20.3
sarvātmanānūrūpām te 22.11
sarvatra jāta-vairāgya 27.27

sarvendriyāṅām ātmatvam 26.37
sasarja cchāyāvīdyām 20.18
sasarja katidhā vīryam 21.4
satām prasāṅgān mama vīrya 25.25
satyaṁ śaucaṁ dayā maunam 31.33
satyaṁ vayaṁ bho vana-gocarā 18.10
sato bandhum asac-cakṣuḥ 27.11
sattva evaika-manaso 25.32
savrīḍa iva taṁ samrād 22.57
sendrān deva-gaṅgān kṣībān 17.23
siddha-cāraṇa-gandharvair 33.34
siddhair nuto dyudhuni-pāta-śiva 23.39
siddhān vidyādharānś caiva 20.44
siddhāsi bhukṣva vibhavān nija 23.8
siddhyeta te kṛta-manobhava 23.11
smayamānā viklavena 23.49
smayan pralabdhum 17.27
smaran bhagavad-ādeśam 21.49
smaran dīrgham anucchvāsam 31.9
smarantya bhartur ādeśam 19.23
snānena tāṁ mahārheṇa 23.28
snātām kṛta-śiraḥ-snānam 23.31
snigdha-nīlālaka-vṛāta- 21.9
snigdha-smūtānugūṇitaṁ vipula 28.31
so 'dhikṣipto bhagavatā 18.13
so 'haṁ vasann api vibho bahu 31.20
so 'haṁ vrajāmi śaraṇam hy akuto 31.12
so 'nanto 'nta-karaḥ kālo 29.45
so 'nu jñātva vyavasitaṁ 22.22
so 'nuviṣṭo bhagavatā 20.17
so 'py etayā caramayā 28.36
so 'sayiṣṭābdhi-salile 20.15
so 'vadhāryāśya kārpaṇyam 20.28
sodapānāś ca saritaś 17.7
solkāś cāsanayaḥ petuḥ 17.4
sparśo 'bhavat tato vāyus 26.35
sragbhīr vicitra-mālyābhīr 23.15
sṛavanti sarito bhūtā 29.42
sṛgālolūka-taṅkāraih 17.9
sṛjann amarṣitaḥ śvāsān 18.14
sṛjasy adaḥ pāsi punar 21.19
srotasām pravaraḥ saumya 33.32
sṛṣṭvā bhūta-piśācāmś ca 20.40
sthitaṁ vrajantam āśinaṁ 28.19
striyāḥ praviṣṭa udaraṁ 31.35
strītvam strī-saṅgataḥ 31.41
stūyamānaḥ samudreṇa 33.34
stuvīta taṁ viklavayā 31.11
sudarśanāstraṁ bhagavān 19.22

- sudatā subhruvā ślakṣṇa-* 23.33
sukhaṁ buddhīyeya durbodhaṁ 25.30
sunāsān sudvijān snigdha- 20.30
suparṇa-pakṣopari 21.22
sūrya-dvāreṇa te yānti 32.7
sutaḥ prasanna-vadanām 33.23
svābhāsair lakṣito 'nena 27.13
svābhāseṇa tathā sūryo 27.12
svabhāva-guṇa-mārgena 29.7
svaccha-sphaṭika-kudyeṣu 33.17
svacchatvam avikāritvam 26.22
sva-dharmācaraṇām śaktyā 28.2
sva-dharmāptena sattvena 32.6
sva-dhiṣṇyānām eka-deśe 28.6
sva-gārhaṣṭhyam anaupamyam 33.15
svayambhūh śākam ṛṣibhir 24.9
svāyambhuvasya ca manor 21.54
sva-yoniṣu yathā jyoṭir 28.43
svām deva māyām āsthāya 18.25
sva-mātrā brahma-vāḍīnyā 33.12
svāngam tapo-yogamayaṁ 33.29
svānubhūtyā tirobhūta- 33.25
svāpa ity ucyate buddher 26.30
sva-pauruṣe pratihate 19.12
svarūpaṁ bata kurvanti yad 29.4
svarūpaṁ lakṣyate 'miṣām 29.45
sva-sainya-caraṇa-kṣuṇṇam 21.53
sva-sutaṁ devahūty āha 25.6
sva-tejasā dhvasta-guṇa 33.8
sva-tejasāpibat tīvram 26.20
sve sve kāle 'bhigrṇhanti 29.41
svenaiva tuṣyatu kṛtena sa dīna 31.18
svīyam vākyam ṛtam kartum 24.30

śabda-mātram abhūt tasmān 26.32
śadbhir jarāyuṇā vītaḥ 31.4
śayānah pariśocadbhīh 30.17
śayāne tvayi loko 'yam 21.55
śāyito 'śuci-paryāñke 31.26
śamo damo bhagaś ceti 31.33
śaṇ-nemy ananta-cchadi yat tri 21.18
śānta-ghora-vimūḍhatvam 26.26
śāradendīvara-śyāmam 26.28
śārīrā mānasā divyā 22.37
śataṁ vyatīyuh śaradaḥ 23.46
śatarūpā mahā-rājñi 22.23
śete viṇ-mūtrayor garte 31.5
śikhareṣv indranīleṣu 23.18
śivāya nas tvam suhrdām 18.27

śraddadhānāya bhaktīyā 32.41
śraddhām āngirase 'yachat 24.22
śraddhatsvaitan mataṁ 33.11
śrāntasya karmasv 29.5
śrīyā vīhīnah kṛpaṇo 30.12
śrīyam bhāgavatīm 25.37
śrīvatsa-vakṣasaṁ bhrājat 28.14
śṛṇoti gāyaty anumodate 19.37
śṛṇvato dhyāyato viṣṇoḥ 22.35
śṛṇyor adhyastayā kāñcyā 23.32
śrotreṇa karnau ca diṣo 26.64
śrotum arhasi dīnasya 22.8
śrūtānubhāvam śaraṇam 32.11
śucau deśe pratiṣṭhāpya 28.8
śuśrūṣayā sauhr̥dena 23.2
śvādo 'pi sadyaḥ savanāya 33.6
śvetotpala-kṛīḍanakam 21.10

ta ātma-sargam taṁ kāyam 20.43
ta enaṁ lolupatayā 20.23
ta ete sādhaḥ sādhi 25.24
ta eva cādaduḥ prītyā 20.39
tā imā yabhītuṁ pāpā 20.26
tā naḥ kīrtaya bhadrām te 20.6
tac-chraddhayākṛanta-matiḥ 32.3
tad asya saṁsṛtir bandhaḥ 26.7
tad etan me vijānīhi 25.30
tad evam ākarnya jaleśa 18.32
tad ojasā daitya-mahā 19.14
tad vai bindusaro nāma 21.39
tad vayanīr nīrvyālikena 21.56
tad virāṣit puṇyatamaṁ 33.31
tadā dīteḥ samabhavat 19.23
tadā lokā layam yānti 32.4
tadā manūn sasarjānte 20.49
tadā puruṣa ātmānam 25.17
tadaiva cakṣuṣo draṣṭur 31.46
tadaiva setavaḥ sarve 21.54
tad-arthaṁ kurute karma 31.31
tad-dehaḥ parataḥ poṣo 33.28
tad-guṇāśrayayā bhaktyā 32.22
tad-vyāhṛtāmṛta-kalā- 21.46
taijasānindriyāny eva 26.31
taijasāt tu vikurvāṇād 26.29
tair darśanīyāvayavair udāra 25.36
tayoḥ samvadatoḥ sūta 20.5
tayoḥ sprdhos tigma 18.19
tayor nirbhinna-hṛdayas 30.21
taj-joṣaṇād āsv apavarga 25.25

<i>tam āyāntam abhipretya</i>	22.28	<i>tasyāṁ bahu-tithe kāle</i>	24.6
<i>tam āśīnam akarmāṇaṁ</i>	25.6	<i>tasyāṁ praviṣṭo bhavanāṁ</i>	22.32
<i>tam asmīn pratyag-ātmanāṁ</i>	26.72	<i>tasyāṁ sa vai mahā-yogī</i>	21.4
<i>tām ātmano vijānīyāt</i>	31.42	<i>tasyāṁ tasyāṁ sa labhate</i>	30.4
<i>tam avajāñya mām martyaḥ</i>	29.21	<i>tasyās tad yoga-vidhuta-</i>	33.32
<i>tam āviśya mahā-devo</i>	26.53	<i>tasyāvalokam adhikam</i>	28.31
<i>tām dr̥ṣṭvā sahasothāya</i>	23.27	<i>tasyopasannam avitum jagad</i>	31.12
<i>tam eva dhyāyati devam</i>	33.22	<i>tasmād ahaṁ vigata-viklava</i>	31.21
<i>tām īkṣetātmano mṛtyurī</i>	31.40	<i>tasmād imām svām prakṛtīm</i>	28.44
<i>tam imāṁ te pravakṣyāmi</i>	25.14	<i>tasmai guṇa-gaṇādhyāya</i>	22.22
<i>tam jīva-karma-padavīm</i>	31.16	<i>tasmān mayy arpitāśeṣa-</i>	29.33
<i>tām kvaṇac-caraṇāmbhojām</i>	20.29	<i>tasmān na kāryaḥ santrāso</i>	31.47
<i>tam muṣṭibhir vinighnantaṁ</i>	19.25	<i>tasmāt sūryo nyabhidyetaṁ</i>	26.55
<i>tam niḥsarantaṁ salilād</i>	18.7	<i>tasmāt tvam sarva-bhāvena</i>	32.22
<i>tām prārthayantiṁ lalanā</i>	22.18	<i>tasmīl labdha-padaṁ cittaṁ</i>	28.20
<i>tam pravartayitum deham</i>	24.37	<i>tasmīn bindusare 'vātsīd</i>	25.5
<i>tām sa āpatatīm vikṣya</i>	19.11	<i>tasmīn praviṣṭe varuṇasya</i>	17.25
<i>tam sa-prapañcam adhirūḍha</i>	28.38	<i>tasmīn sudhanvann ahani</i>	21.37
<i>tam sukhārādhyam rjubhir</i>	19.36	<i>tasmīn svasti samāśina</i>	28.8
<i>tam tam dhunoti bhagavān</i>	30.2	<i>tasmīn vimāna utkr̥ṣṭām</i>	23.45
<i>tam tvā gatāhaṁ saraṇam</i>	25.11	<i>tasmīn alupta-mahimā</i>	23.38
<i>tam tvām ahaṁ brahma param</i>	33.8	<i>tasmīn āśrama āpīde</i>	33.13
<i>tam tvānubhūtyoparata</i>	21.21	<i>tat kardamāśrama-padaṁ</i>	24.9
<i>tam vai hiranyakaśipuṁ viduḥ</i>	17.18	<i>tat pañcatvam ahaṁ-mānād</i>	31.45
<i>tam vikṣya duḥsaha-javam</i>	17.21	<i>tat praticcha dvijāgryemām</i>	22.11
<i>tam vīram ārād abhipadya</i>	17.31	<i>tata oṣadhayaś cāsan</i>	26.56
<i>tam vyagra-cakraṁ diti-</i>	19.6	<i>tataḥ sa-cittāḥ pravarās</i>	29.28
<i>tāmasāc ca vikurvāṇād</i>	26.32	<i>tataḥ samādhi-yuktena</i>	21.7
<i>tāmisram andha-tāmisraṁ</i>	20.18	<i>tataḥ sapatnaṁ mukhataś</i>	19.2
<i>tān dr̥ṣṭvā ye purā sṛṣṭāḥ</i>	20.50	<i>tataḥ sarve nyavartanta</i>	17.0
<i>tān eva te mad-</i>	23.7	<i>tatas ta ṛṣayaḥ kṣattaḥ</i>	24.25
<i>tāni caikaikaśaḥ sraṣṭum</i>	20.14	<i>tatas te kṣīṇa-sukṛtāḥ</i>	32.21
<i>tāni me śraddadhānasya</i>	25.3	<i>tatas tenānuviddhebhyo</i>	26.51
<i>tāny eva te 'bhirūpāni</i>	24.31	<i>tataś ca gadayārātīm</i>	18.17
<i>tan-mātrāṇi ca tāvanti</i>	26.12	<i>tathā sa cāhaṁ parivodhu</i>	21.15
<i>tan-mātratvaṁ ca nabhaso</i>	26.33	<i>tathaiva hariṇaiḥ kroḍaiḥ</i>	21.44
<i>tan-nirodho 'sya maraṇam</i>	31.44	<i>tato hasan sa bhagavān</i>	20.24
<i>tapanti vividhās tāpā</i>	25.23	<i>tato nivṛttaḥ kṛiḍīṣyan</i>	17.24
<i>tāpāpanodo bhūyastvam</i>	26.43	<i>tato varṇās ca catvāras</i>	29.31
<i>tapasā vidyayā yukto</i>	20.52	<i>tatra cāste saha śṛībhir</i>	23.34
<i>tapo-draviṇa-dānaiś ca</i>	24.3	<i>tatra labdha-smṛtīr daivāt</i>	31.9
<i>tapo-yuktena yogena</i>	27.22	<i>tatra tatra pataṁ chrānto</i>	30.23
<i>tasya bhinna-dr̥ṣo mṛtyur</i>	29.26	<i>tatra tatra vinikṣipta-</i>	23.17
<i>tasya nābher abhūt padmaṁ</i>	20.16	<i>tatrāpi sparśa-vedibhyaḥ</i>	29.29
<i>tasya tvam tamaso 'ndhasya</i>	25.8	<i>tatrāpy ajāta-nīrvedo</i>	30.14
<i>tasya vai duhitā brahman</i>	21.3	<i>tatreṭi-kṛtyam upasīkṣa</i>	23.11
<i>tasyaiṣa daitya-ṛṣabhāḥ</i>	19.28	<i>tatropalabhyāsura-loka</i>	17.27
<i>tasyaitasya jano nūnaṁ</i>	30.46	<i>tat-sṛṣṭa-sṛṣṭa-sṛṣṭesu</i>	31.37
<i>tasyām ādhatta retas tām</i>	23.47	<i>tat-trāṇyāśṛjac cāsmān</i>	22.3

tattvāmnāyaṁ yat 25.31
tattva-saṅkhyāna 24.10
tāv ādi-dāityau sahasā 17.16
tāv āśvāsyā jagat-sraṣṭā 24.20
tava kṣetre devahūtyān 21.32
tava sandarśanād eva 22.5
tāvād adhyāsate lokam 32.8
tāvāt prasanno bhagavān 21.8
te ahārṣur devayanto 20.22
te tu taj jagrhū rūpaṁ 20.46
te vai brahmaṇa ādeśāt 20.10
tebhyaḥ so 'srjat svīyaṁ 20.50
tebhyaś caikaikaśaḥ svasya 20.53
tebhyo 'dadāt tam ātmānam 20.44
tejaso vṛtayas tv etiḥ 26.40
tejastvaṁ tejasaḥ sādhi 26.39
tejo-guṇa-viśeṣo 'rtho 26.48
tena saṁsāra-padavim 27.3
tenaiva sākam amṛtam 32.10
tenāṣṭa-lokapa-vihāra- 23.39
tenāvasṛṣṭaḥ sahasā 31.23
tenāvikuṅṭha-mahimānam ṛṣim 31.14
tenettham āhataḥ kṣattar 19.16
tepus tapas te juhuvuḥ sasnur 33.7
teṣv aśānteṣu mūdheṣu 31.34
tiro-bhavitṛi śanakair 27.23
tiṣṭhāmahe 'thāpi kathañcid 18.11
tītikṣavaḥ kāruṅikāḥ 25.21
tīvrayā mayi bhaktiyā ca 27.21
tīvreṇa bhakti-yogena 25.44
toḍaṁ mṛṣan niraḡād ambu 18.6
toyādibhiḥ parivṛtam 26.52
traī-varḡikās te puruṣā 32.18
trayānām api lokānām 33.35
tribhir muhūrtair dvābhyām 30.24
tudanty āma-tvacam daṁśā 31.27
tuṣṭo 'ham adya tava 23.6
tvacam romabhir oṣadhyo 26.65
tvayā me 'pacītiḥ tāta 24.12
tvayi saṁsthithe gadayā śirṇa 18.5
tvam ca samyag anuṣṭhāya 21.30
tvam deha-tantraḥ 33.5
tvam ekaḥ kila lokānām 20.27
tvam ekaḥ kleśadas teṣām 20.27
tvām yogamāyā-balam alpa 18.4
tvam loka-pālo 'dhipatir brhac 17.28
tvam naḥ sapatnair abhāvāya 18.4
tvam pad-rathānām kila 18.12
tvām sūribhis tattva- 24.32

ubhayor ṛṣi-kulyāyāḥ 22.27
uddhasat-taḡid-ambhoda- 17.6
udyatasya hi kāmasya 22.12
ulbena saṁvṛtas tasminn 31.8
unmūlayan naga-patīn 17.5
upagamya kuśāvarta 20.4
upaguhya ca bāhubhyām 22.24
upāyād āśrama-padam 21.37
upalabhyāsūrā dharmā 20.31
upalabhyātmanātmānam 27.10
upary upari vinyasta- 23.16
upasaṁśṛitya malinām 21.47
upasarpati sarvātman 18.26
upāsate kāma-lavāya teṣām 21.14
upaśrutya bhaven modaḥ 19.34
upeyivān mūlam aśeṣa-mūlam 21.15
ūrjasvantaṁ manyamāna 20.42
ūrū suparṇa-bhujayor adhi 28.24
ūrvor nidhāya kara-pallava 28.23
utpātā bahavas tatra 17.3
utsunoṣikṣamānānām 20.35
uthitam puruṣo yasmād 26.51
uttuṅga-rakta-vilasan-nakha 28.21
uvāca lalitām vacām 23.50

vācāviklavayety āha 33.9
vācyamāno 'pi na brūte 30.17
vadhāya cāsatām yas tvam 21.50
vahnir vāc mukham bheje 26.63
vaijayantya srajā juṣtam 17.21
vaikārikād vikurvānām 26.27
vaikārikas taijasaś ca 26.24
vaikuṅṭha-lilābhidhyānam 28.6
vaimānikān atyaśeta 23.41
vaiśrambhake surasane 23.40
vayaṁ karma-karīs tubhyaṁ 23.27
vāyor guṇa-viśeṣo 'rtho 26.47
vāyoś ca sparśa-tanmātrād 26.38
vāyunotkramatottaraḥ 30.16
vāyv-agnibhyām yathā loham 28.10
vāk karau caraṇau medhram 26.13
vakṣo 'dhivāsam ṛsabhasya mahā 28.26
vanaṁ pravrajite patyāv 33.21
vānyā vahnir aṭho nāse 26.54
vāpyām utpala-gandhinyām 33.19
varṇitām varṇanīyasya 22.39
varṣadbhiḥ pīya-keśāsrḡ- 19.19
varṣatīndro dahaty agnir 25.42
vārtāyām lupyamānāyām 30.11

<i>vartante 'nuyugam yeṣān</i>	29.44	<i>virajam kṛta-svastyayanam</i>	23.30
<i>vāsudeva-prasaṅgena</i>	22.36	<i>virāt tadaiva puruṣaḥ</i>	26.70
<i>vāsudeve bhagavati</i>	24.45	<i>virye tvadīye ṛṣaya</i>	21.29
<i>vāsudeve bhagavati</i>	32.23	<i>visasarja tanum tām vai</i>	20.39
<i>vaṣe sa-pālāl lokāns trīn</i>	17.19	<i>visasarjātmanah kāyaṁ</i>	20.19
<i>vatsārṇ manor uccapadaḥ</i>	22.18	<i>visphūrjac-caṇḍa-kodaṇḍo</i>	21.52
<i>vavau vāyuh suduḥsparsaḥ</i>	17.5	<i>visrasta-moha-ṭāḷā tam</i>	33.44
<i>vavrdhāte 'śma-sārena</i>	17.16	<i>viśrjya kāmāṁ dambhaṁ ca</i>	23.3
<i>vedāham ādyaṁ puruṣam</i>	24.16	<i>viśrjya sarvān anyānś ca</i>	25.40
<i>vibhaja navadhātmanān</i>	23.44	<i>viśrjyehobhayaṁ pretya</i>	30.30
<i>vicitra-mārgāms carator</i>	18.19	<i>viṣayān abhisandhāya</i>	29.9
<i>viditvā tava caityaṁ me</i>	21.23	<i>viśṛṇa-bāhv-aṅghri</i>	19.26
<i>viditvārthaṁ kapilo mātur</i>	25.31	<i>viṣṇur gatyaiḥ caraṇau</i>	26.67
<i>vidyādharī-sahasreṇa</i>	23.37	<i>viśrambheṅātmā-śaucena</i>	23.2
<i>vidyotamānaṁ vapuṣā</i>	21.46	<i>viśrutau śruta-devasya</i>	25.2
<i>viḡhūrñitāpatad reje</i>	19.3	<i>viśuddhena tadātmānam</i>	33.25
<i>vihāra-sthāna-viśrāma-</i>	23.21	<i>viśvam ātma-gataṁ vyañjan</i>	26.20
<i>viḡagāhe mahā-sattvo</i>	17.24	<i>viśvaṁ yugānte vaṭa-patra</i>	33.4
<i>viḡitya loke 'khila-daiitya</i>	17.28	<i>viśvāvasur nyapatat svād</i>	22.17
<i>vikarṣan bṛhatīm senām</i>	21.53	<i>vītaṁ yadā manaḥ śuddham</i>	25.16
<i>vikramyainān mṛdhe hatvā</i>	18.28	<i>vitariṣye yayā cāsau</i>	24.40
<i>vilakṣya daiityaṁ bhagavān sahasra</i>	18.21	<i>vitarkayanto bahudhā</i>	20.33
<i>vilakṣyaikatra saṁyujyād</i>	28.20	<i>vivikta upasaṅgamyā</i>	24.26
<i>vilokya cāmarṣa</i>	19.7	<i>vivikta-śaraṇaḥ śānto</i>	27.8
<i>vilokya mumuhe sadyaḥ</i>	26.5	<i>vyālambi-pīta-vara-vāsasi</i>	28.24
<i>vimānaṁ kāma-gaṁ kṣattas</i>	23.12	<i>vyamuñcan vividhā vāco</i>	17.10
<i>vimuñcātma-tanum ghorām</i>	20.28	<i>vyarudan deva-liṅgāni</i>	17.13
<i>vinaṣṭāsu sva-māyāsu</i>	19.24	<i>vyomni praviṣṭa-tamasā</i>	17.6
<i>vinīṣkrāmati kṛcchreṇa</i>	31.23	<i>vyūdhaṁ harin-maṇi-vṛṣa</i>	28.25
<i>vinysta-caraṇāmbhojam</i>	21.11	<i>vratān sa āsthito maunam</i>	24.42
<i>viḡrānām saurabheyaṇām</i>	18.22	<i>vṛkne sva-śūle bahudhāriṇā</i>	19.15
<i>viḡraṣabhān kṛtodvāhān</i>	24.24	<i>vṛtibhir lakṣaṇaṁ proktaṁ</i>	26.22
<i>virāgo yena puruṣo</i>	29.3		

Cituotų posmų rodyklė

Rodyklėje norodyti „Śrīmad-Bhāgavatam“ komentarai, kuriuose pateiktos kitų šventraščių citatos. Pastorintu šriftu atspausdinti skaičiai rodo, kad cituojamas visas šventraščio posmas.

- abhyāsa-yoga-yuktena* 28.9
ābrahma-bhuvanāl lokāḥ 32.21
advaitam acyutam anādim ananta-rūpam
20.25, 24.31, 28.17, 28.29, 33.30
ahaṁ brahmāsmi 25.1, 25.19, 29.14
ahaṁ sarvasya prabhavaḥ 27.6, 29.36,
31.19
amānitvam adambhitvam 24.42, 29.18
anādi karama-phale 31.44
anādir ādir govindaḥ 26.52, 31.19
ānandamayo 'bhyāsāt 28.36
anāsaktasya viṣayān **31.42**
aṅgāntarastha-paramāṇu 26.50
andhā yathāndair upanīyamānāḥ 31.31
anena pūjyatvaṁ lakṣyate 33.6
antavanta ime dehāḥ 24.36
anyābhilāṣitā-sūnyam 29.10, 29.11–12
āpomayaḥ prāṇaḥ 26.43
asaṅgo hy ayaṁ puruṣaḥ 31.14
asat-saṅga-tyāga 29.18
athāto brahma-jijñāsā 21.21
ātmaiva putro jāyate 33.21
avajānanti mām mūḍhāḥ 18.2, 24.33
avidyā pañca-parvaiśā **20.18**
bahūnām janmanām ante 24.28, 25.41
bhaktiyā mām abhijānāti 24.29, 26.1,
29.20, 32.33
bhayaṁ dviṭyābhīniveśataḥ 26.16
bhīṣāsmād aḅniś cendraś ca 25.42
bhīṣāsmād vātaḥ pavate 25.42
bhoktāram yajña-tapasām 27.4,
32.34–36
bhrāmayan sarva-bhūtāni 31.44
bījaṁ mām sarva-bhūtānām 33.26
bodhayantaḥ parasparam 29.17
brahma-bhūtaḥ prasannātmā 25.18,
29.14, 33.26
brahma-bhūyāya kalpate 25.36, 32.22,
32.23
brahmaṇo hi pratiṣṭhāham 27.29, 32.32,
33.26
brahma satyaṁ jagan mithyā 32.28
budhā bhāva-samanvitāḥ 27.6, 32.22
cañcalaṁ hi manaḥ kṛṣṇa 25.44
cātur-varnyarṇ mayā sṛṣṭam 21.54
ceto-darpaṇa-mārjanam 28.10
dīpārcir eva hi daśāntaram 21.32
dvāram āhur vimukteḥ 25.20
dvijatvaṁ jāyate 33.6
ekale īśvara kṛṣṇa 28.22, 29.38
eko bahūnām yo vidadhāti 33.3
go-brāhmaṇa-hitāya ca 22.3
goloka eva nivasaty akhilātma 26.3
goruṣu nara-matiḥ 29.17
hare kṛṣṇa hare kṛṣṇa **18.5, 21.40,**
22.34, 25.33, 25.36, 29.18, 31.21,
33.7
harim vinā na sṛtiṁ 21.18, 25.41, 29.39
hitvātma-pātaṁ gṛham andha 24.41
icchā-dveṣa-samutthena 27.20
ihā yasya harer dāsyē 33.10
īśāvāsyam idaṁ sarvaṁ 27.16
īśvaraḥ paramaḥ kṛṣṇaḥ 25.9, 26.3,
26.52, 29.44, 32.28
janmādy asya yataḥ 26.3, 27.6, 31.19,
31.38
janma karma ca me divyam 29.36
jīvera 'svartīpa' haya 26.2, 33.10
jīvo jīvasya jīvanam 29.15
kaivalyam narakāyate 25.34
kalau nāsty eva nāsty eva 21.6,
21.45–47, 24.35
kalau śūdra-sambhavaḥ 22.16
kāmais tais tair hṛta-jñānāḥ 30.21, 32.2
kāma kṛṣṇa-karmārpaṇe 31.29
kīrtaniyaḥ sadā hariḥ 28.9
kliśyanti ya kevala-bhoda 27.20
kṣetrajñaṁ cāpi mām viddhi 32.29

- lava-mātra sādhu-saṅge sarva* 25.20
mad-bhaktiṁ labhate 25.18, 28.44
mahājano yena gataḥ sa panthāḥ 24.35
mahā-mohaḥ tu viññeyo **20.18**
mahātmānas tu 22.6
mahat-pāda-rajo-'bhiṣekam 22.6
mahat-sevām dvāram āhur 25.20
mamaivāṁśo jīva-loke 28.43
mām eva ye prapadyante 27.19, 31.15, 31.20
mām upetya tu kaunteya 32.21
man-manā bhava mad-bhaktāḥ 21.31, 24.32, 24.38
maraṇam hy andha-tāmisraṁ **20.18**
mattaḥ sarvaṁ pravartate 19.31
mattaḥ smṛtir jñānam 31.16
mayādhyakṣeṇa prakṛtiḥ 25.42, 26.55, 29.40
māyāvādi-bhāṣya śunile 19.33
muktir svarūpeṇa vyavasthītiḥ 33.10
na hanyate hanyamāne śarīre 31.45–46
namo brahmaṇya-devāya 22.3
nirbandhaḥ kṛṣṇa-sambandhe **31.42**
nirmāna-mohaḥ jīva-saṅga-doṣaḥ 25.24
nityasyoktāḥ śarīraṇaḥ 24.36
nityo nityānām cetanaś cetanānām 24.33, 25.42, 29.36
om tad viṣṇoḥ paramaṁ padaṁ 28.18
pañcāśordhvaṁ vanaṁ vrajet 24.35
paraṁ dṛṣṭvā nivartate 31.38, 32.27, 33.20
paramo nirmatsarāṇām 27.6
paraṁ vijayate śrī-kṛṣṇa 28.10
parasya brahmaṇaḥ śaktiḥ 24.33, 26.15
parāsyā śaktir vividhaiva 18.4, 24.33
paritrāṇāya sādhnūnām 21.50
prakṛteḥ kriyamāṇāni 27.2, 27.19
pramāṇa-viparyaya-vikalpa-nidrā-smṛtayaḥ 26.30
premāñjana-cchurita 27.10, 28.34
premā pum-artho mahān 23.8
punaḥ punaś carvita-carvaṇānām 32.1
rāmādi-mūrṭiṣu kalā-niyamena tiṣṭhan 20.25, 24.31, 32.8
śabda-mūlatvāt 33.3
sadā samudvigna-dhiyām 24.41
sādhur eva sa mantavyaḥ 25.20
sa guṇān samatīyatiān 24.43, 28.11
sa kāleneha mahatā 24.37
sa mahātmā sudurlabhaḥ 26.31
sambhavāmy ātma-māyayā 31.12
sarva-kāraṇa-kāraṇam 24.33, 31.19
sarvam khaly idam brahma 26.15
sarvasya cāhaṁ hr̥di sanniviṣṭaḥ 20.28
śāstra-yoniṭvāt 32.28
sat-saṅga chāḍi kainu asate 26.26
sa vai manaḥ kṛṣṇa-padāravindayoḥ 27.5, 28.9, 32.33
sva-karmanā tam abhyarcya 23.57, 29.15
svanuṣṭhitasya dharmasya 27.21
tad brahma niṣkalam anantam 32.33
tam eva viditvāti mṛtyum eti 26.2
tamo 'viveko mohaḥ syād **20.18**
tato mām tattvato jñātvā 26.1, 33.22
tat-paratvena nirmalam 25.16
tene brahma hr̥dā ya ādi-kavaye 26.33
te taṁ bhuktvā svarga-lokaṁ viśālam 32.3
tyaktvā dehaṁ punar janma 25.29, 29.36
vacāmsi vaikuṅṭha-guṇānuvarṇane 25.23
vaiṣṇavānām yathā śambhuḥ 23.1
vāsudevaḥ sarvam iti 19.22
vāsudeve bhagavati 26.72, 27.1
viṣṇur brahma-svarūpeṇa svayam eva vyavasthītaḥ 32.26
vyavasāyātmikā buddhiḥ 22.7
yac-cakṣur eṣa savitā 26.55
yadā yadā hi dharmasya 24.37
yad gatvā na nivartante 25.29, 32.26
yajñārthāt karmaṇo 'nyatra 23.56, 27.21
yajña-śiṣṭāśinaḥ santaḥ 29.15
yānti deva-vratā devān 32.34–36
yasya prabhā prabhavataḥ 26.3
yasya prasādād bhagavat-prasādaḥ 23.7, 25.30
yatatām api siddhānām 21.34
yathārham upayujjataḥ 25.40, **31.42**
yat karoṣi yad aśnāsi 32.34–36
ye 'nye 'ravindākṣa vimukta- māninaḥ 25.41
ye yathā mām prapadyante 21.21
yoga indriya-samyamaḥ 27.5, 27.22
yuktāhāra-vihārasya 33.26

Abėcėlinė-dalykinė rodyklė

Skaičiai nuorodų pabaigoje nurodo skyrių ir tekstą. Pastorintu šriftu atspausdinti numeriai nurodo posmo vertimą, paprastu – komentarą. Jei antraštės žodis nuorodose kartojasi, vietoj jo rašomas ženklas Δ.

A

Abejonės

kaip išivaduoti nuo Δ 24.18
tinkamos ir netinkamos Δ **26.30**,
26.30

žr. *taip pat* Neišmanymas

Abhaya, apibrėžimas 23.7

Abhaktai (nebhaktai; neatsidavę Viešpačiui žmonės)

klausymasis iš Δ smerktinas 19.33

māyā persekioja Δ 20.27

žr. *taip pat* Ateistai; Demonai;

Impersonalistai; Materialistai

Abhavāya, apibrėžimas 18.4

Abortas 30.21

Absoliuti tiesa

atsiskleidžia Viešpaties malone **24.32**

impersonalistai neteisingai suvokia Δ
20.8, 21.31

klausimai apie Δ 21.21

pažįstama Sāṅkhyos filosofijos dėka
24.36

trys Δ aspektai 24.39

Viešpats kaip Δ 24.39

žr. *taip pat* Aukščiausiasis Viešpats;

Kṛṣṇa

Ācāryopāśanam 29.17

Ācāryos

apibrėžimas 24.19

žr. *taip pat* Autoritetai, dvasiniai;

Dvasinis mokytojas; Mokinių seka

Ācintya-bhedābheda 28.41, 29.35

Adhikāri-devatā 25.42

Adhi-māsa, apibrėžimas 21.18

Ādhokṣaja, apibrėžimas 19.25

Ādi-puruṣa, Kṛṣṇa kaip Δ 26.52

Advaita Ācārya 33.7

Agnis **21.51**, 23.39

Ahaṅkāra, apibrėžimas 24.18. Žr. *taip pat*
Savimonė, klaidinga

Ahimsā, apibrėžimas 24.42

Aistros *guṇa*

Brahmā Δ 20.28

Brahmā kaip Δ valdovas 20.17

geismas ir pyktis Δ 31.29

labdara Δ 25.10

pradedant vaikus 23.11

sutemos kaip Δ laikas **20.29**

tikslas, pasiekiamas Δ 22.36

žr. *taip pat* Materialios gamtos *guṇos*

„Āyur Veda“ 26.37

apibūdina tris kūno būseną lemiančius

elementus 28.11

apie berniuko ar mergaitės pradėjimą

23.11, 23.48

āsavam kaip Δ siūlomas vaistas 23.29

medicina 26.37, 26.40, 26.59–60, 33.28

Aja, Brahmā kaip Δ 33.2

Ajña, apibrėžimas 18.3

Akāma bhaktai 21.24

„Akys“ brangakmeniais papuoštuose

rūmuose 26.19

Akṛtātmā, apibrėžimas 22.6

Akṣaja, apibrėžimas 21.33

Ākūti 21.5

Akuto-bhaya, apibrėžimas 25.43

Ambariṣa Mahārāja 19.22, 24.42, 25.23,

28.9, 32.33

pasiaukojimo tarnystė, kurią atliko Δ
25.44

Amṛta, apibrėžimas 21.22

Amśa skleidinys 24.10

Amžiai, keturi (*yugų* ciklas) 20.1, 22.35,

24.26

žr. *taip pat* Dvāpara-yuga; Kali-yuga;

Satya-yuga; Tretā-yuga

Amžinybė

materialia prasme neįmanoma 17.15–16
pasiekiami Kṛṣṇos sąmonės dėka 24.38
žr. *taip pat* Dvasinis pasaulis

Amžius (metai)

kai reikia atsižadėti šeiminio gyvenimo
24.35

sūnaus, kuris turi išvaduoti mamą, Δ
24.40

vedyboms 22.14

Anādi, apibrėžimas 26.3

Analogijos

apvaisinimas ir kūrinijos priežastis 26.17,
26.19

ašarų vandenynas ir gyvųjų esybių
kančios 28.32

ataugos ožio kakle ir materiali gamta
26.17

auksinė austrės kriauklė ir Viešpats bei
Jo kūrinija 32.28

aukso gryninimas ir proto apvalymas
28.10

bambagyslė ir lotoso stiebas 29.16

banjano medis ir materiali būtis 25.11

brangakmenis (nepoliruotas) ir Kardama
21.47

bulių kautynės ir Hiranyākṣos dvikova
su Varāha **18.19**, 18.20

debesis ir iliuzinė energija 26.4

debesis ir *māyā* 32.28

drabužiai ir materialus kūnas 31.41

dvasinė aritmetika 28.15

elektrinis ventiliatorius ir karma 28.38

embrionas ir visatos pavidalas 26.55

Gangos upė ir „Bhagavad-gītā“ 32.28

Gangos upė ir bhakto potraukis Kṛṣṇai
27.12

gerti pieną ir suprasti Viešpatį 32.33

gyvatė ir Hiranyākṣa **18.24**

gyvatės ir Viešpačiui neatsidavę žmonės
19.33

gyvenimas kalėjime ir gyvenimas šeimoje
30.8

išmatos ir pasaulietinė literatūra **32.19**,
32.19

jautis ir tėvas **30.13**, 30.13

kapitonas ir dvasinis mokytojas 31.9

karalius ir Viešpats 25.38

katė ir materialus pasaulis 25.24

Analogijos (tęsinys)

kiaulė ir materialistas **32.19**, 32.19

kibirkštis ir siela 28.43

kirvis ir Viešpats Kapila **25.10**

kobra ir demonas 18.13

„kramtyto kramtymas“ ir jusliniai
malonumai 32.1

kūnas ir visuomenė 22.3–4

lėlės grožis ir moters grožis 20.31

lietaus debesys ir dvasinio mokytojo
malonė 21.17

liga ir materialus gyvenimas 20.35

lotosas ir transcendentalistas 27.21

malkos ir kūnai **28.43**

materiali kūrinija ir gimimas 26.51

materialių prisirišimų mazgas 26.2

materialus kūnas ir visatos kūnas 26.3

maudymasis Gangoje ir klausymasis apie
Viešpaties žaidimus **20.5**

medžio šaknys ir Viešpats 18.5

mėnulis ir Kardama **23.38**

miegas ir klaidinga savimonė **27.15**

nerėgys vedantis nerėgį 31.31

oro judėjimas ir Kardamos kelionės
23.41

pabudimas ir *mahat-tattvos* sukūrimas
26.20

pabudimas ir savizina **27.25**, 27.25

pasiuokojimo tarnystės sėklos laistymas
31.43

paukštis medyje ir Supersiela 26.18

policijos departamentas ir materialus
pasaulis 26.5

ratas ir laikas **21.18**

ryžių lukštenimas ir spėlionės 27.20, 29.2

salos ir planetos 23.43

sapnai ir materialus gyvenimas **27.4**, 27.4,
27.25, 27.25, **28.38**, 28.38

sapnai ir sielų persikūnijimas 33.26

saulė ir Supersiela 22.4

saulė ir *varṇāśramos* santvarka 21.54

saulė ir Viešpats 21.31, 24.39, 25.9, 26.4,
29.5

saulės santykis su atšvaitu ir
atsižadėjimas 27.1

saulės spinduliai ir gyvosios esybės 25.17
saulės šviesa ir *brahmajyoti* 26.3

saulės šviesa ir Viešpaties sąmonė 26.2

sergantis žmogus ir sąlygota siela 28.44

- Analogijos (tėsinys)
 skrandis ir Viešpats 18.5
 skrandžio pripildymas ir tarnystė
 Viešpačiui 29.35
 skrandžio ugnis ir pasiaukojimo tarnystė
25.33
 skustuvo ašmenys ir pasiaukojimo
 tarnystė 26.23–24
 strėlė ir *bhakti-yoga* 25.29
 tarnaitė ir išvadavimas 25.33
 televizijos signalai ir subtilūs pavidalai
 26.34
 tėvo „muštinės“ su vaiku ir Viešpaties
 „muštinės“ su Hiranyākṣa 19.16
 turtų netektis ir kančia pragare **30.32**
 turtuolis palyginamas su vargšu ir
 Viešpats su gyvąja esybe 29.35
 ugnies karštis ir *dharma* 25.11
 ugnis ir gyvosios esybės **28.43**
 ugnis ir materialio būties 21.17, 24.27
 ugnis ir materialus gyvenimas **27.23**
 ugnis ir Viešpats 28.43
 ugnis, liepsna, dūmai ir Viešpats,
 gyvosios esybės, materialio energija
28.40
 upė ir pasiaukojimo tarnystė 32.37
 užuosti kvapą ir pažinti Kṛṣṇą **29.20**,
 29.20
 užžėlęs šulinys ir gyvenimas šeimoje
 24.41
 užžėlęs šulinys ir moters bendrija **31.40**
 valgymas ir pasiaukojimo tarnystė 32.36
 valtis ir žmogaus kūnas 31.9
 vandenynas ir Viešpaties bhaktas 24.44
 vandens skonis ir sielos intelektas **27.18**
 vanduo ir sąmonė **26.22**, 26.22
 vėjas ir laikas **30.1**
 Viešpaties kūno dalys ir pusdieviai 25.42
 Viešpaties žmona, gyvosios esybės
 motina ir materialio gamta 26.9
 voratinklis ir Viešpaties kūrinija **21.19**
 žalias paukštis bei medis ir įsiliejimas
 27.14
 žemės kvapas ir sielos intelektas **27.18**
 žvaigždės ir Gandharvų mergelės **23.38**
 žvakės ir Viešpaties ekspansijos 21.32,
 24.10
 žvakės liepsna ir protas **28.35**, 28.35
Ananta, apibrėžimas 20.35
- Ananta, Viešpats 21.32, **26.25**
 žr. *taip pat* Balarāma
 Anasūyā, **24.23**
 Andha-tāmisra, 20.18, **30.28**, **30.33**, 31.1,
 31.32
 Aṅgirā 24.15, **24.23**
 Aniruddha, Viešpats
 garbinimas 26.21, 26.28, 26.31
 grožis 26.28
 proto valdovas **26.28**, 26.31
 Antardhānos pavidalas **20.44**
Anukīrtaya, apibrėžimas 25.3
Apaurya, apibrėžimas 26.33
 Apeigos, numatytos Vedose
 bhaktai ir Δ 20.43
 ekonominiam vystymuisi 20.52
 žr. *taip pat* Aukų atnašavimai
 Apsaros **20.38**, 20.38, **24.7**, 24.8
 Apsauga
 karaliaus teikiama Δ 21.50, 21.54
 Viešpaties teikiama Δ. Žr.
 Aukščiausiasis Viešpats, apsauga
 Apsivalymas
 ir vaikų pradėjimas 17.15–16
 juslių Δ 21.33
 klausantis apie Viešpaties žaidimus **20.5**
 lankantis šventose vietose 20.4
 žr. *taip pat* Maudymasis
Āratrikos apeigos 22.33
Arcanā. Žr. Dievybių garbinimas
Arcā-vigraha, apibrėžimas 22.33. Žr. *taip*
pat Dievybės
Āryai **33.7**, 33.7
 apibrėžimas 29.18
 civilizacija 21.54
 žr. *taip pat* *Varṇāśramos* santvarka;
 Vėdiškoji kultūra
- Arjuna
 apie nepageidautinus palikuonis 17.15
 apie neramų protą 25.44
 atsidavimas 27.2
 atsižadėjimas 32.25
 Kṛṣṇa ir Δ 17.1, 22.7, 24.32, 24.37
 nurodytos pareigos 27.21
 patenkina Kṛṣṇą 27.23, 29.15, 32.5
 protą susieja su Kṛṣṇos norais 28.35
 tapo dvasine asmenybe klausydamasis
 26.32
 vadina Kṛṣṇą *ādyam* 19.31

Arundhatī **24.23***Asamprajñāta*, apibrėžimas 21.12*Asat*, apibrėžimas 25.12*Āsavam*, apibrėžimas 23.29Asilai ir demonų gimimas **17.11**

Askezės (asketiškas, savitramdas) 25.41,

32.34, 32.34, 33.14badavimas kaip Δ 26.43Devahūti Δ **33.14**, 33.14ir *brahmacarya* 21.47keturi Δ principai 20.53

lytiniame gyvenime. Žr. Celibatas

negali suteikti išvadavimo 25.41

vertingos 33.14

žr. *taip pat* Atsižadėjimas; Aukų

atnašavimai

Astrologija ir vedybos 21.15, 24.15

Astronomija, vėdiškoji

kalendorius paruoštas pagal Δ 21.18žr. *taip pat* Planetos; Visata

Asurai. Žr. Demonai

Āśrama, apibrėžimas 22.11žr. *taip pat* *Brahmacāriai*; *Gṛhasthos*;*Sannyāsiai*; *Vānaprasthos**Aṣṭāṅga-yoga* 21.12aštuonios Δ praktikos formos 28.1, 33.8ir kitos *yogos*, palyg. 32.27*Aśvatthos* medis, simbolizuojantis materialią

būtį 25.11

Ateistai

apimti kūniškos būties sampratos 20.18

daridra-nārāyaṇa filosofijos pasekėjai

29.34

gimimas ir mirtis susaisto Δ 18.10

nepripažįsta Dievo įsakymų 26.5

nepripažįsta Viešpaties Dievybių 25.35

požiūris į pusdievius 28.22

suvokimas apie sąmonę 26.3

Viešpats nepatenkintas Δ 18.6žr. *taip pat* Demonai; ImpersonalistaiAtharvā 24.15, **24.24***Ātmā*, apibrėžimas 22.6. Žr. *taip pat* Siela*Ātmānandī*, apibrėžimas 24.34*Ātmārāma*

apibrėžimas 27.26

bhaktas kaip Δ 27.26Atris 24.15, 24.20, **24.22**

Atsidavimas Aukščiausiajam Viešpačiui

Arjunos Δ 27.2Atsidavimas Aukščiausiajam Viešpačiui
(tešinis)

gyvenimo tikslas 21.16

išmintingų žmonių Δ 25.41išsivadavimas pasiekiamas Δ dėka 17.15,**25.41**, 25.41, **25.43**, 25.43*yogos* tobulybė 24.28Kṛṣṇa prašo Δ 25.10Kṛṣṇa reikalauja Δ 31.12Kṛṣṇa rekomenduoja Δ 25.40kvailiai neigia Δ būtinybę 24.38laikas ir Δ 26.16laisvė pasiekiamas Δ dėka 27.19–20nuostata **29.33**, 29.33padeda įveikti *māyā* 31.20

po daugelio gyvenimų 32.36

religija kaip Δ 21.16

sėkmės priežastis 21.7

suteikia apsaugą 25.10, 26.7, 31.15, 33.6,

33.29

Viešpats nori Δ 21.20Viešpats vienintelis vertas Δ **25.11**, 25.11

Atsistatydinimas 23.52

žr. *taip pat* Atsižadėjimas; *Sannyāsa*;*Vānaprastha*

Atsižadėjimas (nešališkumas) 31.29

Arjunos Δ 32.25bhaktų Δ **25.37**, 25.39, **27.27**, 27.27, 27.30,31.48, **32.24**, 32.24–25būtinai siekiant dvasinių žinių **26.72**

gyvenant šeimoje 24.34–35, 24.41

būtinai **30.14**, 30.14–15gyvenimo šeimoje Δ Kṛṣṇos sąmonėje

dėka 31.42

įgyjamas

bendraujant su bhaktais **25.24**, 25.24dvasinės sąmonės dėka **25.16**dvasinės savivokos dėka **26.1**

pasiaukojimo tarnystės dėka 25.19,

25.26, **25.43**, 25.43, 26.72, **27.1**,27.1, **27.5**, 27.5, **32.23**, 32.23–25,

33.22

ir celibatas 28.5

išvadavimo atžvilgiu **25.34**, 25.34, **29.13**,

29.13

kaip pasiaukojimo tarnystės požymis

27.22

Kapilos ir Kardamos Δ **33.21**keturi Δ principai 20.53

Atsižadėjimas (nešališkumas)
(tęsinys)

Kr̥ṣṇos sąmonės požymis 27.22
 kūno atžvilgiu **28.35**, 28.35–38, 33.26–27
 likimo skirtų kančių atžvilgiu 27.8
 lyginamas su saule, kuri nepriklauso nuo
 savo atspindžio 27.1
 lytinio gyvenimo Δ 26.57, 28.32, 31.38
 materialaus gyvenimo Δ 21.17
 mistinių galių atžvilgiu **27.30**, 27.30
 padeda pažinti save **25.18**
 pagrindinis *yog*os principas 32.27
 pasiaukojimo tarnystei Δ būtinas **25.27**,
 25.27

tikras Δ ir netikras 25.22, 31.47
 tyrų bhaktų Δ. Žr. Tyra pasiaukojimo
 tarnystė; Tyri bhaktai
 tobulesnio skonio dėka 33.20
 valgio atžvilgiu 29.24
*varṇāśram*os santvarkoje 32.35–36
 veiklos rezultatų atžvilgiu **32.5**, 32.5–6
 žinojimo dėka 31.48

žr. *taip pat* Askezės; Atsistatydinimas;
 Celibatas; Juslių suvaldymas;
 Prisirišimai; *Sannyāsa*; *Vānaprastha*

Atsižadėjimo įžadus davę žmonės. Žr.
Sannyāsiai

Aukšas

demonai kaupia Δ 18.9
 žr. *taip pat* Pinigai; Turtai

Aukščiausiasis Brahmanas
impersonalistai neteisingai suvokia Δ
20.8

žr. *taip pat* Absoliuti Tiesa;
 Aukščiausiasis Viešpats; Kr̥ṣṇa

Aukščiausiasis Viešpats

absoliuti Δ prigimtis 19.37, 20.5, 21.32,
 21.39, 28.29

Absoliuti Tiesa **24.32**, 24.39, **25.27**

adhokṣaja 19.26

ādi 19.31

Ajita 18.1, 21.33

amžinai susijęs su bhaktais **25.38**, 25.38

amžinas **26.3**, 26.3

ananta 24.31

anapus juslinio patyrimo 21.33

apibrėžimas 26.3

apsauga 33.29

atsidavusioms sieloms 26.26–27

Aukščiausiasis Viešpats (tęsinys)
apsauga (tęsinys)

bhaktui 18.6
 brahmanams ir karvėms **22.3**, 22.3
 doringiems žmonėms 21.50

Kr̥ṣṇos sąmonės judėjimui 22.4
 pusdieviams 18.9

Viešpačiui išliekant nuošaly 22.4

apsireiškia žmogaus pavidalu 24.16
 apsireiškimas

bhaktu sūnumi 24.4, 24.5–6, 24.11

demonų pajuokos objektas 18.2

ir Garūda 21.34

Kali-yugoje 24.26

lyginant su gyvosios esybės gimimu
 24.5–6

paminėjimo dienos ir pasninkas jų
 metu 27.22

paskirtis 21.50, 24.37

pusdieviams paprašius 24.27

siekiant atgaivinti religiją ir sunaikinti
 bedievybę 22.20

siekiant sunaikinti demonus ir

išvaduoti bhaktus 19.31

transcendentinis 24.10

vidinės Δ energijos dėka 20.8, 24.5,

24.16, 24.33, 24.39

žr. *taip pat* Aukščiausiasis Viešpats,
 inkarnacijos

apvaisina materialią gamtą **26.19**, 26.19

Arjuna kreipiasi į Δ 19.31

asamordhva 24.32

asmeninis Δ pavidalas. Žr.

Aukščiausiasis Viešpats, pavidalai

ateistai ir Δ 18.6, 18.10. Žr. *taip pat*

Ateistai

atleidžia jam atsidavusiam bhaktui 25.40

atminties ir užmaršties priežastis 31.15

atmintis ir užmarštis apie Δ **25.10**, 25.10

atsidavimas Δ. Žr. Atsidavimas

Aukščiausiajam Viešpačiui

atsidavimo tarnystė Δ. Žr. Pasiaukojimo
 tarnystė

aukščiausias

priglobstis **25.11**, 25.11, **32.22**, 32.22

sielų siela **25.41**

valdovas **33.3**

aukščiausias valdovas **29.40–45**

Aukščiausiasis Brahmanas 25.41

Aukščiausiasis Viešpats (tęsinsys)

aukų atnašavimai skirti Δ patenkinti
20.51, 22.31

avatāra 19.31

baudžia demonus 20.27

baudžia materialistus 17.30

beasmenis Δ aspektas 32.24, 32.28, 33.26
ir asmeniškios Δ savybės **32.26**, 32.26
beasmenis ir asmeniškias aspektai **32.26**,
32.26

bebaimis 18.7

bendravimas su Δ 23.55

beribis 21.31

besimėgaujantis **19.22**, 19.22, 24.16, 24.31,
24.33

aukų atnašavimais **19.22**, 19.22, **19.30**,
19.30, 21.30

visais aukų atnašavimais **29.38**

bhaktai mato Δ visur 27.13

bhaktai. *Žr.* Bhaktai

bhakta-vatsala 18.6

bhaktų gelbėtojas **29.39**

bhaktų požiūris į Δ **28.17**, 28.17

Brahmā

buvo įgaliotas Δ sukurti kosmosą
20.17, 20.17

gavo Δ nurodymus **20.28**, 20.28

gavo pamokymus iš Δ 24.10

paklūsta Δ 19.31

brahmajyoti kaip iš Δ sklindanti šviesa
26.3

Brahmano aspektas. *Žr.* Aukščiausiasis
Viešpats, beasmenis Δ aspektas;
Brahmanas

Brahmano ir Paramātmos šaltinis **29.36**

buveinė 18.4, **19.31**, 19.31, 21.12, 24.29

žr. taip pat Dvārakā; Dvasinis

pasaulis; Goloka Vṛndāvana;

Mathurā; Vaikuṅṭha; Vṛndāvana

catur-vyūha 26.21, 26.28

demonai

išsivaduoja Δ valia 19.28

jėga nusileidžia Δ 18.12–13, 18.15,
19.22, 19.26, 19.32

klaidingai suvokia Δ inkarnacijas 18.2

meta iššūkį Δ 18.1, 18.4, 19.24

pavydi Δ 18.5, 18.10

santykiai su Δ **28.28**, 28.28

žūna nuo Δ rankos 21.50, 24.6

Aukščiausiasis Viešpats (tęsinsys)

dengiančioji Δ energija **26.4**, 26.4

Devahūti iščiose **24.6**, 24.6, **24.10**

Devahūti sūnus 33.2, **33.4–21**

didybė 19.17, 19.24–26, 24.32–33

didžiausias iš didžiausių **26.4**

didžiausias transcendentalistas **25.11**

Dievybių garbinimas. *Žr.* Dievybių
garbinimas

dorybės šaltinis 21.13

drabužiai **28.14**, **28.16**, **28.24**, 28.24

dvasinio gyvenimo tikslas **32.32**

ekspansijos 28.12

arṇśa ir *kalā*, palyg. 24.10

lyginamos su žvakėmis 24.10

nesuskaičiuojamai daug 23.44

rūšys, dvi 21.32

tapacios Δ 21.32, 24.10

žr. taip pat Aukščiausiasis Viešpats,

inkarnacijos; Aukščiausiasis

Viešpats, pavidalai

energijos. *Žr.* Energija, Aukščiausiojo
Viešpaties

gailestingumas **29.6**, 29.6

galios

nesuvokiamos 18.4, 19.24, 19.27, 20.12,
23.43–44

žr. taip pat Energija, Aukščiausiojo
Viešpaties

gamtos *guṇos* pavaldžios Δ **24.43**

garbinimas. *Žr.* Garbinimas, Viešpaties

Garuḍa neša Δ **21.34**, 21.34

„gimimas“. *Žr.* Aukščiausiasis Viešpats,
apsireiškimas

ginklai **28.13**, 28.13

girlianda Δ **28.15**

gyvybės rūšių šaltinis 19.31

gyvosios esybės ir Δ. *Žr.* Gyvosios

esybės, Viešpats ir Δ

gr̥hastha pamiršta Δ 21.31

grožis **28.13–33**

ir jo teikiami palaiminimai **21.21**,
21.21, 21.28, 23.7

Hṛṣīkeśa 25.32

iliuzinė Δ energija. *Žr.* Energija,

Aukščiausiojo Viešpaties, iliuzinė;
Māyā

impersonalistai klaidingai suvokia Δ

18.6, 19.31, 19.37, 21.31, 24.31

Aukščiausiasis Viešpats (tėsinys)

inkarnacijos

be galo daug 20.25

Kapiladeva 25.1, 25.9

pasirodo savo valia 26.7

pavyzdžiai 33.5

puruṣos 32.8

sąlygotų sielų labui 33.5

sūnaus vaidmenyje 33.21

šaltinis yra Kṛṣṇa 19.24

tikslas 17.31, 24.37, 28.29, 31.12, 33.5

vėžlio pavidalu 28.27

Vyāsadeva 25.4

įstatymai ir ateistai 26.5. *Žr. taip pat*

Gamtos dėsniai

išpildo troškimus 21.14–16, 21.14–16, 21.21,

21.21, 21.24, 21.28

išsakė „Bhagavad-gītā“ 20.5

išvaduoja dramblių karalių 19.35

įžengia į materialią gamtą 26.50, 26.50

įžengia į visatą 26.53

yogai

ir Δ, palyg. 23.45

medituoja Δ 19.28, 19.28

nusileidžia savo galia Δ 19.22

yogas mato Δ 24.28

yogos tikslas 28.1, 28.1, 28.26, 28.29,

33.26

ypatybių palyginimas 32.26, 32.26

jaunystė 28.17, 28.17

jautrus 18.6, 21.19

„joga“ siekiant tapti Δ 24.19, 24.28

kaip asmenybė 24.31, 24.33, 24.33, 25.19,

25.42, 26.3, 28.17, 28.30, 28.33,

32.23, 32.26, 32.28, 33.26

kaip bhaktų vaikas 33.4

kaip Caitanya. *Žr. Caitanya, Viešpats*

kaip dvasinis mokytojas (vadovas) 25.38,

25.38, 26.33

kaip garbinimo objektas 28.17

visiems 21.51

kaip įstatymų leidėjas 29.42

kaip kūdikis ant banjano lapo 33.4, 33.4

kaip laiko faktorius 26.18, 26.18, 29.37–38,

29.45, 30.2

kaip mirtis 29.26

kaip prieglobstis 24.41

kaip savininkas 18.11, 21.16, 21.31, 22.4

kaip siela ir Supersiela 29.22

Aukščiausiasis Viešpats (tėsinys)

kaip šviesa 26.3

kaip vienintelis besimėgaujantis 27.4

kaip visos būties šeimininkas 27.4, 31.47,

32.7, 32.7

kalba 21.22

Kapila kaip Δ 25.1, 25.41–43, 33.8, 33.20, 33.33

žr. taip pat Kapila

karalius kaip Δ atstovas 21.51

Kardama. *Žr. Kardama*

Kaustubhos brangakmenis priklauso Δ

28.14, 28.26, 28.26

Kešava 19.24, 19.24

ketverinės Δ ekspansijos 26.21

klausymasis apie Δ žaidimus 19.33, 19.37,

20.5

Indijos karalių šeimose 22.33

ir pokalbiai apie Δ žaidimus 24.42

klausymasis apie Δ. *Žr. Klausymasis*

apie Aukščiausiąjį Viešpatį

Kṛṣṇa kaip Δ 18.20, 19.24, 24.10, 26.3

žr. taip pat Kṛṣṇa

Kṛṣṇa kaip pirminis Δ pavidalas 28.3

kūnas

dalyvis visagalės 28.25

demonams nesuvokiamas 18.2

garbinimo objektas 18.20

kaip visata 32.29

nematerialus 24.16

spalva šventraščių liudijimu 28.13,

28.13

transcendentinis 24.33, 28.23, 28.23,

28.25, 33.2

žr. taip pat Aukščiausiasis Viešpats,

pavidalai

kūrėjas 20.12, 20.15–17, 20.17, 21.20, 21.20,

23.13, 26.55, 29.45

kūrėjas ir kontroliuojantis 21.19

kūrėjas, palaikytojas ir naikintojas 22.20

kūrimo, palaikymo ir naikinimo

priežastis 29.45

kūrinijos priežastis 26.55

kvailių suvokimas apie Δ 24.16, 24.33

lytinio potraukio šaltinis 31.38

lotosinės Δ pėdos 28.21, 28.21–22

yogų trokštamas reginys 24.28

kaip prieglobstis 23.42, 24.32

pirštai 33.4, 33.4

Aukščiausiasis Viešpats (tęsinys)

Madhusūdana **24.6**
 maistas, kurį galima siūlyti Δ 27.8, 29.15, 29.24
 maistas, pasiūlytas Δ . *Žr. Prasāda*
 malonė 26.18, 28.29, **31.18**, 31.18, 32.38
 bhaktui 21.22–23
 dvasinio mokytojo dėka 23.7
 gautas žinojimas 24.38
 kaip meilė Dievui 23.7
 pelnanti veikla 24.3
 sustabdo besikartojančius gimimą ir mirtį 21.18
 turtų pavidalu 22.31
 malonumo galia 31.38
 Manu
 garbina Δ **22.31**, 22.31
 kaip Δ atstovas 21.51
 mąstymas apie Δ 21.31
 material gamta
 paveikta Δ **26.17**, 26.17–19
 santykis su Δ 26.9
 materialios kūrinijos šaltinis **25.41**
 materialistai atmeta Δ žaidimus **32.18**, 32.18–19
 matomas
 apvalytomis juslėmis 21.33
 bhaktams **24.29**, 24.29
 kaip Absoliuti Tiesa 24.39
 kaip mirtis 19.28
 pasiaukojimo tarnystės dėka 21.13
 tik bhaktams 32.26
 meditacija į Δ . *Žr. Meditacija*
 „meditacija“ siekiant tapti Δ 20.35, 21.6, 23.43
 meilė Δ . *Žr. Meilė, Dievui*
 mirties priežastis **29.38–39**
 mistikų valdovas 19.22, 19.26
 mokinių seka, prasidedanti Δ . *Žr. Mokinių seka*
 moko mirtingumo pamoką 17.19
 mokslininkai ir Δ 20.17
 Nārāyaṇa 29.14
 negimęs **25.1**
 neišmatuojamas 19.24–25
 nematomas 18.4
 nenugalimas 18.1, 21.33
 nepriklausomas 18.20, 24.5–6, **24.33**, 24.33, 31.12, 32.29, **33.3**, 33.3

Aukščiausiasis Viešpats (tęsinys)

nesuvokiamas 26.52
 nešališkas **29.39**
 nešėjas. *Žr. Garuda*
nirguṇa 29.14
nirvikāra 22.4
omkāra 28.18
 padeda sąlygotoms sieloms 20.1
 palaimos šaltinis 21.13
 palyginamas su
 medžio šaknimi 18.5
 saule 21.31, 24.39, 25.9, 25.17, 26.4, **29.5**
 skrandžiu 18.5
 turtuoliu 29.35
 ugnimi **28.41**, 28.41, 28.43
 voru **21.19**
 pamokslavimas apie Δ . *Žr. Pamokslavimas*
 papuošalai **28.14–16**, **28.25–28**, 28.28
 Paramātmā. *Žr. Supersiela*
 pasiekiamas tarnaujant dvasiniam mokytojui 23.7
 pasižymi Śrīvatsos ženklų **19.15**, **28.14**, 29.13
 patenkinamas kai visuomenėje klesti santarvė 22.4
 patenkinamas pasiūlius vaisių ir gėlių 22.23
 pavidalai
 amžini 18.20, 20.25, 31.12
 aprašyti Vedų raštuose 21.8, 21.11
 atitinka bhakto troškimą **20.25**, 20.25, 24.31
 be galo daug 20.25, 23.44, 24.31
 dvasiniai 19.30, 20.8, 24.33, 24.39
 džiugina bhaktus **25.35–36**, 25.35–36
 impersonalistai suvokia klaidingai 20.25
 išsamus aprašymas **28.13–33**
yogų trokštamas tikslas **21.13**, 21.13
 meditacijos objektas **19.28**, 19.28, **28.18**, 28.18
 pamatomi bhakto troškimo dėka 28.29
 pažinimas 21.12
 Śyāmasundara 28.18
 šaltinis yra Kṛṣṇa 24.31
 tapatūs 21.32
 transcendentiniai 21.11, 24.31

- Aukščiausiasis Viešpats (tėsinys)
 pavydas Δ 18.5, 18.10, 27.23
 pažinimas. *Žr.* Dievo pažinimas;
 Žinojimas, apie Viešpatį
 pažįsta visus kūnus 22.4. *Žr.* *taip pat*
 Supersiela
 pirminė asmenybė 19.31
 planetos laikosi kosmose Δ valia 18.8
 pranašumas **25.2**, 25.2, **25.8–9**, **25.11**,
 25.17, 25.38, 25.40, **25.42**, 25.42,
26.3, 26.3–5, 26.8–9, **26.17**, 26.17,
26.50, 27.4, 27.11, **28.17**, **28.24–27**,
29.40–45, **31.12–14**, **31.16**, **32.7**,
32.26, 32.28, **32.29–30**, **33.3**, 33.8
 priežastis, dėl kurios Δ kaunasi 19.16–17
 prisiminimai apie Δ . *Žr.* Prisiminimai
 apie Aukščiausiąjį Viešpatį
 prisirišimas prie Δ 33.20
 protas kaip Δ atstovas **25.32**
puruša 24.16, 24.31, 24.33, 25.11, 29.35
 puzdieviai
 garbina Δ 21.34
 ir Δ 28.22
 paklūsta Δ 18.3
 regimos ir nematomos Δ ypatybės 32.26
 religija kaip Δ įstatymai **21.16**
sac-cid-ānanda-vigraha 21.19
 sąlygotos sielos ir Δ , palyg. 20.8, 24.43
 sąmonė 26.3
 santykiai su Δ 32.11, 32.15
 amžini **25.38**, 25.38–39
 Dievybės pavidalu **25.35**, 25.35, **25.38**,
 25.38
 kaip mylinčio tarno 28.36
 kaip motinos 33.21
 rūšys **25.38**, 25.38
 Supersielos pavidalu 31.13
 teikiamas džiaugsmas 32.33
 santykiai su
 bhaktais ir demonais, palyg. **28.28**,
 28.28
 Devahūti **32.11**
 Lakšmī **28.23**, 28.25
 pasauliu 21.31
 Pūtana 32.22
 saulė kaip Δ akis 26.55
 sielos kaip neatsiejamos Δ dalelės 19.30,
 20.16, 20.18, 21.31, 28.43–44, 29.22
žr. taip pat Gyvosios esybės
- Aukščiausiasis Viešpats (tėsinys)
 simboliai **28.13**, 28.13, **28.27–28**
 spindesys 24.39. *Žr. taip pat* *Brahmajyoti*;
 Brahmanas
 spindi Pats savaime **26.3**, 26.3
 Supersiela. *Žr.* Supersiela
 susiliejinimas su Δ ir žalio paukščio bei
 medžio analogija 27.14
 suteikia išvadavimą 18.4, **25.40**, 25.40
 suteikia karmą 24.45
svāmśa siela 28.43
 svarbiausia gyvoji esybė **21.16**, 24.16
śukla 21.16
 šalina kančias 20.28, 23.7
 šlovinimas. *Žr.* Šlovinimas, Aukščiausiojo
 Viešpaties; Šventųjų vardų
 kartojimas
 tarnystė Δ . *Žr.* Pasiaukojimo tarnystė
 tikėjimas Δ 24.13
 transcendentinis 21.11, 21.22, 24.10, **26.3**,
 26.3–5, 26.9, **28.23**, 28.23, 28.25,
29.36, **31.14**, 31.14, 31.38
tri-yuga 24.26
 turi Sudaršanos ginklą 19.22, 28.27
 turtai 24.26, **24.32**, 24.32, 25.2, **28.14**,
 24.28, **32.26**
 turtai kaip Δ malonės pasireiškimas
 22.31
 užmarštis ir atmintis kyla iš Δ **25.10**,
 25.10
 vaisių ir gėlių aukojimas Δ 22.23
 valdo
 gamtą 18.8, 20.12, **25.42**, 25.42,
29.40–45
 jusles 25.32, 32.33
 laiko faktoriaus pagalba **26.16**,
 26.16–17
māyā 20.8. *Žr. taip pat* *Māyā*
 mirties veiklą **25.42**
 puzdievius **25.42**, 25.42, 29.44
 Savo energijų dėka **33.3–34**
 vardai
 galia 33.6
 kaip Pats Viešpats 24.35
 tapatūs Δ 21.32
žr. taip pat Hare Kṛiṣṇa mantra
varṇāśramos santvarka kyla iš Δ 21.54
 Vāsudeva **24.45**
 „Vedānta-sūtros“ žinovas 24.10

Aukščiausiasis Viešpats (tęsinsys)

Vedos kyla iš Δ 26.33

Vedos skirtos Δ pažinti 22.2

veidas lyginamas su lotosu **28.30**, 28.30
veikla

Jo energijų pagalba 22.4
nesuvokiama 18.4

pažinimas suteikia išsivadavimą 24.11

žr. *taip pat* Aukščiausiasis Viešpats,
žaidimai

veikla, skirta Δ patenkinti 22.29

vidinė Δ energija 25.3

vienas ir skirtingas nuo Savo energijos
21.31, 27.16

vienovė su Δ 21.31–32, 22.4

visa ko glėbėjas 24.33, 29.36, 33.3

visa persmelkiantis 18.11, 24.5, **25.40**

ir tuo pat metu liekantis nuošalyje
18.4, 19.31, 20.12, 21.31

visa žinantis 18.3, 21.23, **24.33**, 24.33,
24.45

visagalis 28.25

visatų šaltinis **33.2**, 33.2

visos būties priežastis 31.19, **32.7**, 32.7,
33.3, 33.3

visos būties šaknis 18.5

visos būties šaltinis 19.31, 22.20, **26.3**,
26.3

visos veiklos tikslas 32.36

visų draugas 27.4

visų priešasčių priežastis 24.33

visų širdyse 20.4, 20.17, 20.28, 21.23, **24.5**,
24.5

visų tėvas 24.4, 25.26

visų tikslas 21.7

visų valdovų valdovas **29.38**

žaidimai

bhaktų palaimos šaltinis **20.6**

kaip meditacijos objektas 28.19

malonūs klausai **25.25**

materialaus pasaulio sukūrimo

priežastis **26.4**, 26.5

savanoriški 26.8

skirti susigrąžinti sąlygotas sielas 26.5

susiję su bhaktų žaidimais 19.34

tapatūs Pačiam Δ 19.37

transcendentalūs 20.6, 26.7

žr. *taip pat* Aukščiausiasis Viešpats,
veikla

Aukščiausiasis Viešpats (tęsinsys)

žinojimas apie Δ . Žr. Žinojimas, apie
Viešpatį; Žinojimas, dvasinis

žinojimas, gautas iš Δ 25.1

žr. *taip pat* Kṛṣṇa; Supersiela; Višņu

Aukščiausiasis Viešpats apie

Brahmos netyrą kūną **20.28**

Jo buvimą ten, kur tyri bhaktai šlovina

Jį 24.29

tai, kaip Jis išpildys Kardamos troškimą
21.23–24

žr. *taip pat* „Bhagavad-gītā“ apie

Aukų atnašavimai **32.36**, 32.36

Kṛṣṇos sąmonėje 19.30

neišmanyme **29.22**, 29.22

šventųjų vardų kartojimas suteikia

tinkamą kvalifikaciją Δ **33.6**, 33.6

tipai 19.22

Viešpaties malonumui 20.51, 22.31

Viešpats kaip besimėgaujantis Δ **19.22**,
19.22, **19.30**, 19.30, 21.30

žr. *taip pat* Askezės; Apeigos, numatytos
Vedose; Garbinimas

Ausys 22.7. Žr. *taip pat* Klausymasis

Autoritetai, dvasiniai

klausymasis iš Δ 19.33, 22.10

kreipimosi į Δ nauda 17.1

lytinis gyvenimas ir Δ 21.1

Vedos kaip Δ 24.35

žinios, gaunamos iš Δ 20.9

žr. *taip pat* Bhaktai; Dvasinis mokytojas;

Mokinių seka; Tyri bhaktai

Autorius ir Bhaktisiddhānta 22.5

Avatāra, apibrėžimas 19.31

žr. *taip pat* Aukščiausiasis Viešpats,

apsireiškimas; Aukščiausiasis

Viešpats, inkarnacijos

Avidyā, apibrėžimas 24.18. Žr. *taip pat*

Neišmanymas

Avyakta-mārga-vit, apibrėžimas 20.9

Azartiniai lošimai 20.53, 24.35

B

Baimė 26.16, **33.11**, 33.11

bhaktas neturi Δ 21.31

išsivadavimas iš Δ 18.7, 18.10, 23.7, 23.51

- Baimė (tęsinys)
 materialiam pasaulyje 17.1, 23.7, 23.51
 pusdievių Δ 17.1
- Balarāma (Baladeva), Viešpats 21.32, 28.12
- Bali Mahārāja 28.18
- Barhiṣmatī 22.28, **22.29**, 22.29, **22.32**
- Bausmė
 ir turtų netektis, palyg. **30.32**
 ligos kaip Δ 30.28
 nusidėjėliams **30.25–28**
 pragare **30.28–31**
 už
 mėsos valgymą **30.25**
 neleistinus lytinius santykius **30.28**
 netinkamą turtų panaudojimą
30.31–32
 turtų panaudojimą nuodėmingai
 veiklai **30.31**
- Bedievystė
 apibrėžimas 24.37
 žr. *taip pat* Ateistai; Demoniai;
 Nuodėminga veikla
- Bendravimas
 su bhaktais. Žr. Bhaktai, bendravimas su
 su Kṛṣṇa 23.55
 su šventaisiais 22.5, 23.54, **23.55**, 23.57
- „Bhagavad-gītā“
 amžina 25.38
 Gangos upė ir Δ , palyg. 32.28
 Indijos karaliai klausosi Δ 22.33
 klausyimosi nauda 25.2
 nepasotinamas apetitas Δ žodžiui 20.6
 smerkia pusdievių garbinimą 19.1
 Vaivasvata Manu minimas Δ 21.3
 Viešpats išsakė Δ 20.5
 žinios, gautos iš Δ 26.33
- „Bhagavad-gītā“ apie
 amžiną sielą 31.46
 atmintį ir užmarštį, lemiamus Viešpaties
 25.10, 31.15
 atsidavimą Viešpačiui 21.20, 24.28, 24.32,
 25.10, 25.40, 25.41, 27.19, 31.15, 31.20
 aukščiausią *yogą* 21.7
 aukų atnašavimų ir savitramdos svarbą
 27.4
 aukų atnašavimus 19.22, 20.51
 bhaktus (ų)
 ir ramų vandenyną, palyg. 24.44
 kaip geriausius *yogus* 23.42
- „Bhagavad-gītā“ apie (tęsinys)
 bhaktus (tęsinys)
 kaip *mahātmās* 26.31
 pasiekusius Brahmano lygį 25.36
 skirstymą į du tipus 21.14
 vertus Viešpaties karalystės 26.1,
 33.22
bhāvą 32.22
 Brahmano pasiekimą pasiaukojimo
 tarnyste 25.36, 32.22
 būtinybę vengti materialistų bendrijos
 25.24
 didžias sielas 22.6
 dvasinę laimę 21.12
 dvasinę sėkmę 22.7
 dvasinį dangų 20.16
 dvasinio susivokimo teikiamą džiaugsmą
 25.18
 geismą ir pyktį 31.29
 gimimą geroje šeimoje 22.33
 gyvąsias esybes kaip Viešpaties daleles
 28.43
 išsivadavimą
 ir būtinas jam savybes 25.24
 pasiekiamą Kṛṣṇos sąmone 25.29,
 29.36
 pasiekiamą pasiaukojimo tarnyste
 24.43
 išsivadavimą iš *māyos* 26.7
 išvaduotas sielas 21.34
 Yajños veiklą 27.21
yogo meditaciją į Dievą 19.28
yogos praktiką 28.9
yogos tobulybę 21.12
 „jogus“ 21.7
 Kṛṣṇą (os)
 apsireikimą 29.36
 aukščiausiąjį aukų atnašavimų ir
 asketizmo subjektą 32.36
 buveinę, iš kurios negrižtama 25.29,
 32.21, 32.26
 kaip Brahmano pagrindą 27.29, 32.32,
 33.26
 nesuvokiamą kvailiams 24.16
 pažįstamą pasiaukojimo tarnyste 26.1,
 29.20, 32.33
 visa ko sėklą 33.26
 visa ko šaltinį 27.6, 29.36, 31.19
 kūną ir sielą 24.36

„Bhagavad-gītā“ apie (tešinys)
 kvailius, besišaipančius iš Kṛṣṇos 24.33
 laiką, įtakojantį *yog*os praktiką 24.37
mahātmas 23.10
 malonumus 20.35
mām 24.39
 materialią būtį 25.2
 materialią gamtą (materialios gamtos)
 apvaisinimą 26.19
 įstatymus 17.15, 18.8
 kaip kontroliuojamą Kṛṣṇos 25.42,
 26.55, 29.40
 kaip *sarva-yoniṣu* 26.19
 materialistus ir Kṛṣṇos sąmonę 20.53
 materialius troškimus 30.21, 32.2
 meditaciją į Kṛṣṇą 21.31
 meilę Kṛṣṇai 27.6
 nepageidautinus palikuonis 17.15
 nuolankumą ir pasipūtimo nebuvimą
 24.42
 pakilimą virš gamtos *guṇų* 27.2, 27.19
 pasiaukojimo tarnystę
 anapus gamtos *guṇų* 21.34, 22.36
 ir didžiausią pavojų 21.18
 ir išsivadavimo lygmenį 29.14, 33.26
 pagal sugebėjimus 22.7
 prasidedančią Brahmano patyrimu
 28.44
 pokalbius tarp bhaktų 29.17
 proto neramumą 25.44
 pusdievių garbinimą 32.36
 pusdievių garbintojus 21.14
 religiją kaip atsidavimą Viešpačiui 21.16
 rojaus malonumus kaip laikinus 32.3,
 32.21
 sielą kūno vežime 31.44
 socialinių sluoksnių pareigą 21.55
 Supersielą 26.18, 32.29
 tapimą Kṛṣṇos bhaktu 24.18, 24.38
 tobulesnį skonį 31.38, 32.27, 33.20
 transcendencijos pasiekimą pasiaukojimo
 tarnystėje 28.11
 tris tikslus 22.36
 vaisių ir gėlių aukojimą Viešpačiui 22.23
 valgio ir poilsio reguliavimą 33.26
*varṇāśram*os santvarką 21.54
 Vedas ir Viešpatį 22.2
 veiklą Višņu patenkinimui 22.29
 veiklos pančius 23.56

„Bhagavad-gītā“ apie (tešinys)
 Viešpatį (ies)
 apsiरेiškimą 19.31, 20.8, 21.50, 22.20,
 31.12
 besimėgaujantį aukų atnašavimais
 19.22
 energijas 32.28
 esantį visoje būtyje, bet joje
 neištirpusį 24.46
 garbinimą savo veikla 23.57
 išpildantį mūsų troškimus 21.14, 21.21
 malonę naikinant kančias 23.7
 nešališką visų atžvilgiu 25.41
 pažinimą pasiaukojimo tarnystėje 24.29,
 24.47
 pirminę asmenybę 19.31
 širdyje 20.17, 20.28
 transcendentinę prigimtį 18.10, 21.18,
 24.11
 valdantį *māyā* 20.8
 valdantį *prakṛti* 20.12
 „Vedānta-sūtros“ žinovą 24.10
 visa ko šaltinį 19.31
 visa ko valdovą 22.4
 visa persmelkiantį, bet liekanti
 nuošaly 21.31
 visa žinantį 24.33
 Viešpaties garbinimo pareigą 29.15
 visa ko aukojimą Viešpačiui 29.30,
 33.22
 žinojimą ir atmintį, kuriuos suteikia
 Kṛṣṇa 31.16
Bhagavad-racita, apibrėžimas 21.54
 Bhagavānas, 25.4, 32.26
 žr. *taip pat* Aukščiausiasis Viešpats;
 Kṛṣṇa
 „Bhāgavatam“, „Bhāgavata Purāṇa“. Žr.
 „Śrīmad-Bhāgavatam“
Bhagavat-prasāda, apibrėžimas 23.7
 žr. *taip pat* Aukščiausiasis Viešpats,
 malonė; *Prasāda*
 Bhaktai
 aistros *guṇ*oje 29.9
akāma Δ 21.24
 amžinai susiję su Viešpačiu 25.38, 25.38
 anapus materialios veiklos 21.17
 apeigos nėra būtinios Δ 20.43
 apsimetėliai 32.40
āryai 33.7

Bhaktai (tęsinys)

atsižadėjimas **25.26**, **25.34**, 25.34, **25.37**, **25.39**, 25.39, **27.27**, 27.27, 27.30, 29.33

atskalūnai **29.8–9**

bendrauti dera tik su Δ 27.7

bendravimas su Δ 29.16–18

būtinas 25.25

ir prostitutė 31.38

ISKCON'e 25.24

išvaduoja **25.20**, 25.20, 31.47

nauda 31.32

siekiant apsisvalyti **25.24**, 25.24

suteikia žinojimą **25.25**, 25.25

svarbus 27.8

tik su gerų savybių Δ 29.8, 29.16–17

„Bhagavad-gītā“ labai patinka Δ 20.6

celibatas ir Δ **27.7**, 27.7

demonai ir Δ , palyg. 20.31

demonai pavydi Δ 18.5

demoniškose šeimose 28.18

Dievybė Δ dėžutėje 19.24

Dievybės ir Δ , ryšys **25.35**, 25.35

dorybės *gunoje* **29.10**, 29.10

draugystė su Δ **25.21**, 25.21, **27.8**, 27.8, 29.17

žr. *taip pat* Bhaktai, bendravimas su Δ

dvasinė savivoka Δ malone **27.28**

dvasinis mokytojas parenka Δ tarnystę 25.28

dvasinis Δ mokytojas. Žr. Dvasinis mokytojas

dvasiškai susivokę Δ 24.44, **27.8**, 27.8

gailestingi 21.31, **29.5**, 29.5–7, **29.17**, 29.24

gailestingi gyvūnams 25.21

garbina tik Viešpaties pavidalus **20.25**, 20.25, 24.31

gerbia savo dvasios brolius 32.42

gyvenantys šeimoje **24.29**, 24.29, 32.1

žr. *taip pat* *Gṛhasthos*

gyvenimo trukmės negali įtakoti laikas **21.18**, 22.35

gopės kaip geriausi Δ 27.27

įgyja pusdievių savybes 32.23

impersonalistai ir Δ , palyg. **25.34**, 25.34, 27.24

ir troškimų neturėjimas 21.24, **25.38**

įsipareigoję tik Viešpačiui 25.22, 25.42

Bhaktai (tęsinys)

išankstinė kvalifikacija siekiant tapti Δ **33.7**, 33.7

išgelbėti Viešpaties **29.39**

iškiliausi brahmanai 29.31–32

įšventinimo apeigos Δ 33.6

yogai ir Δ , palyg. 23.42, 24.29

jñāniai ir Δ , palyg. 24.29

kaip amžini tarnai 32.11

kaip *ātmārāma* 27.26

kaip *iśvara* 27.24

kaip išvaduotos sielos 21.34, 22.36

kaip *yogai* 25.2

kaip karaliai 21.1

kaip *mahātmos* 26.31

kaip *muntai* 27.8

kaip *sādhu* 25.20, **25.21**, 25.21–23

kaip *sat* 25.12

kaip sąžiningi, atviri **29.18**

kaip Viešpaties malonės pasireiškimas **27.28**, 27.28

kalba 27.7

kartais „pranoksta“ Viešpatį 25.2

kitas Δ gimimas 30.34

klausymasis apie Δ **19.34–35**

klausymasis iš Δ . Žr. Bhaktai, bendravimas su Δ

kūniški poreikiai **27.8**, 27.8

laimė 33.27

lygiai **29.32**, 29.32

lygiai vertina visus **27.7**, 27.7, 29.16, 29.23, 29.26–27, **29.34**, 29.34

lyginami su

demonais 20.31

impersonalistais **25.34**, 25.34, 27.24

yogais 23.42, 24.29

jñāniais 24.29

kačiukais 25.24

lotosu 27.21

materialistais 27.26

muniais 28.20

ramiu vandenynu 24.44

maldos 19.1. Žr. *taip pat* Maldos malonė **25.21**, 25.21, **27.8**, 27.8, 32.42

materialistai ir Δ , palyg. 27.26

materialistiški Δ , Viešpaties malonė jiems 21.21

materialius poreikius riboja iki minimumo 21.12

Bhaktai (tėsinys)

materialus pasaulis kaip netinkama Δ
vieta 21.20
mato Viešpatį visur 27.10, 27.13, **29.20**,
29.20
meditacija į **28.18**, 28.18
mėgaujasi visais patogumais **25.38**
muniai ir Δ, palyg. 28.20
neišmanymo *guņoje* **29.5**, 29.5–9
neįtakojami gamtos *guņų* **29.14**, 29.14
nejaučia kančių 25.24
neofitai 24.46, 25.36, 29.16, 33.10
nepakantūs bedievystei 20.2
nepriklausomybė 18.15, **27.24**, 27.24
netyri Δ ir tyri, palyg. 27.27
nuolankumas 29.18
nuosavybė 26.31
nuošalumas Δ **27.8**, 27.8
pakantūs Δ **25.21**, 25.21, 25.40
pamiršta apie materialų pasaulį 33.27
pamokslautojai ir nepamokslaujantys
Δ 24.34
pamokslautojai. Žr. Pamokslautojai
pasiaukojimo tarnystė suteikia Δ
pasitenkinimą 18.22
patarimai Δ **27.7–10**
patenkinti vidujai 27.26
pažengę Δ 24.46
pažįsta Viešpatį 24.29
požymiai, du 32.36
pragyvenimo šaltinis **27.8**, 27.8
pripažįsta Viešpatį 18.5
protėviai irgi išvaduojami 20.43
pusdieviai kaip Δ 18.6, 25.42
realizuoja Brahmaną 33.26
regi Viešpatį **24.29**, 24.29, 32.26
rimtumas **27.7**, 27.7
rytinės garbinimo apeigos 22.33
sakāma Δ 21.24
savybės **29.18**, 29.18, 31.34, 32.40, 32.42
išvardintos 25.20, **35.21–23**
siekia pasiaukojimo tarnystės 21.15, 21.31
skirtingi 29.16–17
spontaniškai tarnauja Viešpačiui 28.34,
28.35, 28.35
susimąstę Δ **27.8**, 27.8
sutaria su Viešpaties troškimais 21.31,
25.38, 29.14, 29.33
Śiva kaip geriausias tarp Δ 23.1

Bhaktai (tėsinys)

„Śrīmad-Bhāgavatam“ patraukli Δ 20.6
šventraščiai, kuriais vadovaujasi Δ 25.21
šventraščius gali suvokti tik Δ 25.25
taikūs Δ **27.8**, 27.8
tarnystė Δ. Žr. Bhaktai, bendravimas
su Δ
tikėjimas **27.28**, 27.28
tinkamas Δ maistas 27.8, 29.16
tipai 21.13–14, 21.24, 21.32, 24.34, 24.46
tyri Δ. Žr. Tyri bhaktai
transcendentalistai 22.36, **25.13**, 25.13,
25.38, 25.38, **27.1**, 27.1, **27.14**, 27.23,
27.26, 27.26, **28.37**, 28.37–38, 29.17,
32.22, 32.22, **32.24**, 32.24
trečios klasės Δ išvadavimas 25.36
troškimai dvasiniai 28.36, 29.12
troškimas bendrauti su Δ 25.40
turintys troškimų ir neturintys 21.24
turtai **27.8**, 27.8, 30.33
amžini **25.38**, 25.38
užuojauta Δ atžvilgiu **27.8**, 27.8
vardų kartojimas 28.18
vengia diplomatijos **29.20**
vidutinio lygio Δ 24.46
Viešpats
atliekantis Δ vaidmenį 24.26
globoja Δ 18.6, 20.27
ir Δ, santykiai. Žr. Aukščiausiasis
Viešpats, santykiai su Δ; Kṛṣṇa,
santykiai su Δ
išpildo Δ troškimus 21.7, 21.24, 21.28
kaip Δ sūnus 24.4–6, 24.11, 33.4
maloningas Δ 21.22–23
palankus Δ 24.29, **28.17**, 28.17–26
palengvina Δ kančias **20.25**
rūpinasi Δ 33.29
saugo Δ 28.28–29, 33.29
žaidimai Δ labai 19.38
žaidimai suteikia Δ malonumą **20.6**
viską regi sąsajoje su Kṛṣṇa 27.13
žaidimai 19.34
žr. *taip pat Sādhu*
Bhakti, apibrėžimas 24.43, 25.32
žr. *taip pat* Kṛṣṇos sąmonė; Meilė,
Dievui; Pasiaukojimo tarnystė
Bhakti-yoga. Žr. Kṛṣṇos sąmonė; Meilė,
Dievui; Pasiaukojimo tarnystė
Bhakti-kārya, apibrėžimas 21.56

- „Bhakti-rasāmṛta-sindhu“ apie
atsižadėjimą 31.42
mokinį ir dvasinį mokytoją 22.7
tarnystę Viešpačiui 33.10
- Bhaktisiddhānta Sarasvatī Gosvāmī
autorius susitiko Δ 22.5
Bhaktivinodos Țhākuros sūnus 22.19
Bhaktivedanta Svamis Prabhupāda, A.C.
22.5
- Bhaktivinoda Țhākura 22.19
Bharata, karalius 23.43
Bhārata-varṣa 18.19
žr. *taip pat* Indija; Žemė
- Bhāva* 26.38, 32.22
Bhāvana, apibrėžimas 26.46
Bhavānī (Pārvatī) **23.1**, 23.1, 24.5
Bhṛgu 24.15, **24.23**
Biblija 32.19
- Bilvamaṅgala Țhākura apie
išsivadavimą kaip tarnaitę 25.33
pasiaukojimo tarnystę lyginant su
išsivadavimu 22.36
- Bindu-sarovaros ežeras **21.33**, **21.35**,
21.39–44, **23.23**, **25.5**
- Brahmā apie
Hiraṇyākṣą kaip demoną **18.22–24**
Hiraṇyākṣos mirtį **19.27–28**
Kapilą **24.18–19**
Kardamą, vykdančį jo nurodymus **24.12**
Kardamos dukteris **24.14–15**
Varāhą ir Hiraṇyākṣą **18.25–28**
- Brāhma* tipo vedybos 22.16
- Brahmā, Viešpats
aistros *gunos* valdovas 20.17
apimtas aistros 20.28
atsirado iš Garbhodakaśāyī Viṣṇu 24.9
demonai nori suartėti su Δ **20.23–24**,
20.26
dvasinis autoritetas 20.9
dvasinis mokytojas 24.12
garbina Kapilą **24.11**, 24.11
garbintojai 26.61, **32.10**
gimimas **28.23**, 28.23, **28.25**, **33.2**
Haṁsa **24.20**
Hiraṇyakaśipu gavo palaiminimus iš Δ
17.19, 17.19
Hiraṇyākṣa piktnaudžiauja Δ
palaiminimu 19.1
išsivadavimas kartu su Δ **32.10**
- Brahmā, Viešpats (tešinys)
išsivaduoja **32.9–10**
išvaduoata siela 24.11
yakṣai ir *rākṣasai* užpuola Δ **20.19–21**
Kardama
gauna Δ nurodymą pradėti vaikus
21.6
kaip Δ sūnus 24.12
susilaukia Δ pašlovinimo **24.12**
keliauja kosmosu 24.20
kreipiasi į Kṛṣṇą 25.41
Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu ir Δ 20.25
kūrėjas 20.16, **20.17**, 20.17, 22.20, 24.12,
32.12, 32.12
Manu vienoje Δ dienoje 20.1, 21.3, 22.35
mokinių seka, prasidedanti Δ 24.19
negali suteikti išvadavimo 22.12
negimęs **33.2**
nepriklausomybė **18.20**, 18.20, 20.16–17,
24.10
nuramina pusdievius **17.1**, 17.1
nusimeta
mėnesiena spindintį kūną **20.39**
neišmanymo kūną **20.19**
žiovulio kūną **20.41**
pajuto potraukį savo dukrai **31.36**, 31.37
palieka kūną **20.28–29**, **20.47**
palikuonys 31.37
pasmerkia Hiraṇyākṣą **18.22–24**
pirmoji sukurta būtybė **20.16**, 20.17, **24.9**,
24.10, 24.12
planeta 25.37
Prajāpatis 21.5
savybės **32.12**, 32.12
sugrižta į savo planetą **24.20**, 24.20
sukuria
brahmanus **22.2**
demonus 20.21, **20.23**, **20.26**, 20.28
gandharvus ir *apsaras* **20.38**, 20.38
gyvates **20.48**
išminčius **20.52**
kimpuruṣas ir *kinnarus* **20.45**
Manu **20.49–50**, 20.51
neišmanymo dangalus **20.18**
pusdievius **20.22**
sādhyas ir *pitās* **20.42**
siddhas ir *vidyādharas* **20.44**
vaiduoklius ir piktąsias dvasias **20.40**
sukuria visatą iš naujo **20.17**, 20.17

Brahmā, Viešpats (tęsinys)

Svayambhū 24.9

sva-rāj 24.10

svarbiausias tarp pusdievių 18.20

Varāha

„gimė“ iš **19.2**, 24.6

nužudo Hiranyākṣą Δ prašymu

18.25–28

pašlovintas Δ **18.8**, 18.8

priėmė Δ maldas **19.1**, 19.1

Viešpats

įgalioja Δ kurti kosmosą **20.17**, 20.17

nurodo Δ atsisakyti netinkamų kūnų

20.28, 20.28

pamoko Δ iš širdies 24.10

pranoksta Δ 19.31

visatos naikinimas Δ dienos pabaigoje

29.44, 32.4, **32.8–10**

žinojimą gauna iš Viešpaties 26.33

Brahma-bhāvana, apibrėžimas 24.4

Brahma-bhūta, apibrėžimas 31.43

Brahma-bhūta asmenybės 21.34, 22.36

Brahmacāriai

apribojimų paisantis šeimos žmogus taip

pat yra Δ 28.4

askezės Δ 21.47

du Δ tipai 22.14

Kṛṣṇos sąmonės judėjime 21.47

naiṣṭhika- Δ 22.14, 24.20

pareigos 32.36

rytinės Δ pareigos 21.47

skaistus mokiny 21.4, 22.14

žr. *taip pat* Mokiny 21.4, 22.14

mokytojas

Brahmacaryam, apibrėžimas 28.4

Brahmajyoti, žr. Brahmanas (spindesys)

Brahmaloka 21.25, **27.27**, 27.27, 32.4

Brāhma-muhūrta, apibrėžimas 20.46

Brahmanai

apie Nandą Maharāją 24.11

apsivalymas siekiant tapti Δ 33.6

atsirado iš Viešpaties veido **22.2**

bhaktas yra iškiliausias Δ **29.32**, 29.32

dabartiniai Δ 22.16

demonai persekioja Δ 18.22–23

didžiadvasiai 31.17

dvasinis mokytojas sprendžia ar mokiny

tinkamas tapti Δ 33.6

gimimas Δ šeimoje 33.6

Brahmanai (tęsinys)

kastiniai Δ 33.6

kṣatriyū ryšys su Δ 21.56, **22.3–4**, 22.4

lygiai **29.31**, 29.31

lyginami su galva ir širdimi 22.3

nedomina jusliniai malonumai **22.2**, 22.2

nužudymo nuodėmė, kaip iš jos

išsivaduoti **19.37**, 19.37

pareigos ir tarnystė **22.2**, 22.2, 29.15

savybės **22.2**, 22.2

smārta-t 33.7

veda *kṣatriyos* dukrą 21.28

Viešpaties širdis **22.3**, 22.3

Viešpats apsaugo Δ **22.3**, 22.3

žr. *taip pat* *Varṇāśramos* santvarka

Brahmanas (spindesys)

apibrėžimas 20.16

ir saulės šviesa, palyg. 26.3

išsivadavimas pasiekus Δ 25.34

saulės šviesos šaltinis 26.3

Viešpaties kūno spindesys 24.39, 25.34,

26.3

Viešpats anapus Δ 25.19

žr. *taip pat* Brahmanas

Brahmanas (beasmenis Absoliuto aspektas)

Absoliučios Tiesos aspektas 24.39

beasmenis Viešpaties aspektas **32.26**,

32.26

bhaktai suvokia Δ 33.26

gyvoji esybė kaip Δ 25.1

ir *pradhāna*, palyg. 26.10

pažinimas 25.19, 25.32, 28.44, **32.26**,

32.26, 32.33, 33.24, 33.30

yogos pagalba 25.29

negalutinis 25.41

nuopuolis patiriamas ir pažinus Δ

25.29

saguṇa Δ ir *nirguṇa* Δ , palyg. 26.15

Viešpaties spindesys 25.34, 26.3, 27.29,

29.8

Viešpats kaip Δ pagrindas 32.32

visa būtis kaip Δ **26.15**

Brahmanas, Aukščiausiasis. Žr.

Aukščiausiasis Brahmanas

„Brahma-saṁhitā“ apie

Dievą. Jo inkarnacijas ir skleidinius 19.24

Kṛṣṇą

kaip aukščiausiajį valdovą 26.3, 26.52,

29.44, 32.28

„Brahma-samhitā“ apie (tęsinys)
 Kṛṣṇā (tęsinys)
 kaip pirminę, amžinai jauną
 asmenybę 26.52, 28.17, 28.29,
 31.19, 33.30
 Kṛṣṇos matymą meilės sklidinomis
 akimis 27.10
 saulę kaip Viešpaties akį 26.55
 Supersielą 26.50
 turtų įvairovę skirtingose planetose 23.43
 Viešpatį (-ies)
 ir Jo buveinę 21.11
 kaip pirminę asmenybę 19.31
 pavidalą ir buveinę 26.3
 pavidalus 20.25, 24.31, 32.8
 skleidinius 21.32, 23.44
 spindesį 26.3

Brahma-saukhya, apibrėžimas 20.35

Brahmāvarta **21.25, 22.28**

Brangakmeniai

Kardamos Munio rūmuose **23.13,**
23.17–19

žr. *taip pat* Auksas; Pinigai; Turtai
 Brangakmenis (nepoliruotas) ir Kardama,
 palyg. 21.47

Bulių kautynės ir Hiraṇyākṣos dvikova su
 Varāha, palyg. **18.19, 18.20**

Būtybės. Žr. Gyvosios esybės

Buveinės, vediškųjų Δ ir šiuolaikinių palyg.
 22.27

C

Caitanya apie

bendravimą 25.20, 29.18

bendravimą su šventaisiais 22.5, 23.54

bhaktą kaip troškimų neturintį žmogų
 29.13

Dievo šventojo vardo kartojimą 21.7,
 21.47, 24.35

klausymą iš impersonalistų 25.34

klausymosi svarbą 25.27

Kṛṣṇos vardų kartojimą 28.9–10

meilę Dievui 23.8

nuosavybę 25.40

penkias rekomenduojamas pasiaukojimo
 tarnystės formas 19.38, 25.36

Caitanya apie (tęsinys)

sielą kaip amžiną Viešpaties tarną 26.2,
 33.10

žmogaus gyvenimo prasmę 22.19

žr. *taip pat* „Šikšštaka“ apie

Caitanya, Viešpats

apsireiškimas 26.61

Bhaktisiddhānta Sarasvatis pamokslauja
 Δ žinią 22.19

kartoja *gopių* vardus 28.18

maloningas šuniui 29.23

moko Kṛṣṇos sąmonės 29.33

Pats Kṛṣṇa 24.26

pripažįsta Haridāśa Ṭhākurą 33.7

Rūpa Gosvāmīs šlovina Δ 23.8

skleidžia meilę Dievui 23.8

Viešpats apsireiškia kaip Δ 33.4

„Caitanya-caritāmṛta“ apie

bendravimą su šventaisiais 23.54

dvasinio mokytojo ir Kṛṣṇos malonę 20.4

Kṛṣṇą įsisąmoninusį žmogų, esantį
 anapus religinių ritualų 20.43

Kṛṣṇą kaip šeiminingą, o visus kitus kaip

Jo tarnus 28.22, 29.38

sielą kaip amžiną Viešpaties tarną 26.2,
 33.10

Caitanya-sampradāya, klaidingai suvokia

Nityānandos padėtį 18.2

Cakra 28.27

Camarių plaukai 21.44

Cāṇakya Paṇḍitas apie

laiko panaudojimą 30.1

niekšo tylėjimą 24.42

priešus savo namuose 23.3

turtų panaudojimą 30.31

Caṇḍālai 29.15, 33.6

Candra 25.42

Cāraṇai **33.34**

Catur-vyūha (ketveriniai skleidiniai) 26.21

Celibatas

būtinai **27.7, 27.7**

būtinai praktikuojant *yogą* **28.4, 28.4–5**
 naudingas 26.57

prasmė 27.7

žr. *taip pat* Lytinis gyvenimas; *Sannyāsa*;

Vārṇāśramos santvarka

„Chāndogya Upaniṣada“ apie visą būtį kaip

Brahmaṇą 26.15

Ciklai, *yugos* 20.1, 22.35, 24.26

Cit-śakti patyrimas 21.12
Civilizacija, žmonių
 āryų △ 21.54
 demoniška △ 17.17
 kūniškoje būties sampratoje 24.36
 pagrindas 22.3
 žr. *taip pat Varṇāśramos* santvarka;
 Vediškoji kultūra; Visuomenė,
 žmonių

D

Dabartinis amžius. Žr. Kali-yuga
Daiva, apibrėžimas 20.12
Dakṣa **21.5**
Dāna 29.27
Dangoraižiai senovėje 22.17, 23.16
Dangus 26.47
Dantavakra 23.55
Dantys, balti 23.33
Darbas
 bhaktams *ghasthoms* 30.33
 karminis △, Žr. Karminė veikla
Darbininkai. Žr. *Śūdro*
Daridra-nārāyaṇa, apibrėžimas 29.27
Darvinas 29.29
Debesys
 bei lietus ir dvasinio mokytojo malonė,
 palyg. 21.17
 demonų gimimo metu **17.5–6, 17.13**
 pusdievis, valdantis △ **25.42**
Delis 22.28
Demonai
 apgavikai ir apgautieji 21.7
 apimti neišmanymo 20.22, 20.31, 20.37
 bhaktai apsireiškia △ šeimoje 28.18
 bhaktai ir △, palyg. 20.31
 Brahmā sukūrė △ **20.26, 20.28**
 Diti kaip △ motina **17.2, 17.15–16**
 gimimas 17.1, 17.4, **17.6, 17.15, 20.21, 20.22,**
 20.26, 20.28
 gimimas ir mirtis susaisto △ 18.10
 gimsta iš Brahmos 20.21, **20.22**
 gimsta iš nakties 20.22
 išnaudoja pusdievius 18.22, 19.1
 kaip „stiprūs“ materialistai 17.16–17,
 17.20–22, 17.25, 17.27, 18.9

Demonai (tešinsys)
 kaupia auksą 18.9
 ketinimai nuodėmingi 19.1
 kobra ir △, palyg. 18.13
 kūniškoje būties sampratoje 17.16–17
 likimas 17.31
 māyā žudo △ 28.29
 maldos 19.1
 materialus pasaulis sužavi △ 20.34
 meta iššūkį Viešpačiui 18.1, 18.4, 19.24
 mūsų laikais △ daugėja 17.4–5, 17.15
 netekę sveikos nuovokos 19.1
 pavydi bhaktams 18.5
 pavydi Viešpačiui 18.5, 18.10
 persekioja brahmanus 18.22
 persekioja Šivą 18.22
 plaka vandenyną 28.27
 pusdieviai ir △ 17.16, 17.20, 20.22–23,
 20.31, 22.2
 siekia juslinių malonumų 18.5, 18.22,
 21.14, 22.2
 siekiantys suartėti su Brahma **20.23–26**
 supainioja sutemas su moterimi **20.29–37**
 trokšta lytinių malonumų 20.24, 20.29,
 20.31, 20.34–36
Viešpats
 gali išvaduoti △ 19.28
 nubaudžia △ 20.26–28
 nugali △ 18.12–15, 19.22, 19.26, 19.32
 pavidalą △ suvokia neteisingai 18.2
 žudo △ 21.50, 24.6
 žūna nuo Viešpaties rankos **28.28, 28.28**
 žr. *taip pat Abhaktai*; Ateistai;
 Impersonalistai; Materialistai
Devahūti
 apie savo troškimą susilaukti sūnaus iš
 Kardamos **23.10–11**
 askezės **33.14, 33.14**
 atlieka pasiaukojimo tarnystę **33.13–30**
 atsižadėjimas **33.20, 33.24–25**
 atsižadėjusi **33.27–29**
 Bindu-sarovaros ežere **23.26–34**
 gailestinga **29.5, 29.5–6**
 globojama savo šeimos **33.19**
 grožis **22.16–18, 23.33–34, 23.36–38, 23.50**
 istorija tyra ir konfidenciali **33.36–37**
 išsekusioje būsenoje **23.11, 23.21,**
 23.24–25
 išsivaduoja **33.30**

Devahūti (tęsinys)

kaip upė **33.32**

Kapila gimė Δ 33.2, **33.4**, 33.4

Kapila Δ iščiose **24.6**, 24.6, **24.10**, **24.18**

Kapila nužengs kad pamokytų Δ **24.18**, **24.40**

Kapilos mama 21.32, **24.19**, 24.19, 33.2, **33.4**, 33.4

Kardama

apvaisina Δ **23.47**

buvo paprašytas dovanoti
bebaimiškumą Δ **23.51**, 23.51

dvasinis Δ mokytojas 24.5

kaip Δ mylimasis **23.9**

mėgavosi Δ bendrija **23.39–40**,
23.44–46

palaimina Δ **23.4–9**, 23.8

pataria Δ išsimaudyti Bindu-
sarovaros ežere **23.23**

praneša Δ kad Viešpats taps jos
sūnumi **24.2–4**, 24.4

rūmai pilni stebuklų **23.22**, 23.22

susižavi Δ **23.37**

sutinka vesti Δ **22.15–16**, **22.18–19**,
22.19

veda Δ **22.23**

klausiškai apie

dvasią ir materiją **25.11**

gimimą ir mirtį **29.3**

išsivadavimą **27.17–20**

jai tinkamą pasiaukojimo tarnystę
25.28, **29.2**

laiką **29.1**

mistinės *yogos* praktiką **25.29**

prakṛti ir *puruṣa* **25.11**

Viešpatį ir Jo energijas **26.9**

lyginama su mėnuliu **23.38**

maldos Kapilai **33.2–8**

meditacija **33.23–25**

Nārada papasakojo Δ apie Kardamą
22.10

pagimdo devynias dukras **23.48**

pasakojimai **25.7–11**, **25.28–30**, **26.9**,

27.17–20, **29.2–5**, **33.2–8**

pasakojimų apie Δ teikiamas

palaiminimas **33.37**

pasirodo Kardamos įvaldytų *yogos* galių
dėka **23.34–35**

praktikavo *yogą* 21.4

Devahūti (tęsinys)

savybės **22.9**, **22.15–19**, **23.1**, 23.1, **23.3**

siekia tobulėti dvasiškai 23.52–57

skundžiasi Kardamai **23.52–57**, 23.52,
23.54

Svāyambhuva Manu

dukra **22.9**, **22.18**, **26.17**

ištekino Δ už Kardamos **22.22–24**

mylėjo Δ **22.8**, **22.24–25**

šeima **22.9**, **22.18**

tarnaitės išmaudė ir aprenė Δ **23.27–32**,
23.34

tarnaitės tarnauja Δ **33.28**

tarnauja Kardamai **23.1–5**, 23.1, 23.6–8,
23.37

Viešpaties globojama 33.29

Viešpaties pranašystės apie Δ **21.27–29**,
21.32, 21.32

Višvavasu apstulbo pamatęs Δ **22.17**,
22.18

Devakī 25.41

Dharma

apibrėžimas 24.37, 25.11

ugnies kaitra ir Δ , palyg. 25.11

Dharma, Viešpats **25.11***Dhyāna-yoga* 33.26

Dhṛtarāṣṭra

Gāndhari pasirinko Δ dalią 23.5

Vidura palieka Δ rūmus 20.1

Didžiosios sielos. Žr. Bhaktai; Dvasinis
mokytojas; *Mahātmos*; Šventieji

Diena

pusdieviai gimė iš Δ 20.22

žr. *taip pat* Naktis; Rytas; Sutemos

Dievas. Žr. Aukščiausiasis Viešpats; Kṛṣṇa

Dievybė, Aukščiausiojo Viešpaties 25.38,
26.46, 26.46

maṅgalārātrikos apeigų metu 22.33

medžiagos, iš kurių ruošiami Δ **26.46**,
26.46, 28.18, 28.30

neofitas tarnauja Δ 24.46

nesiskiria nuo Paties Viešpaties 21.32

transcendentinė 29.17

vėduoklės, kuriomis vėduojama Δ 21.44

žr. *taip pat* Aukščiausiasis Viešpats,
garbinimas

Dievybių garbinimas

ateistai ir impersonalistai nepripažįsta

Δ 25.35

- Dievybių garbinimas (tęsinys)
 atliekamas mintyse 28.30
 autoritetingas procesas **26.46**, 26.46
 būtinas visiems bhaktams **29.16**, 19.16
 Dievybių drabužėliai Δ 28.24
 dvasinis mokytojas moko Δ 25.35
 filosofija, pagrindžianti Δ **25.35–36**,
 25.35–36
 ir priskirtosios pareigos **29.25**, 29.25
 kai Dievybė pripažįstama sūnumi 25.38
 kaip amžinas ryšys **25.38**, 25.38
 kaip meditacija 28.26
 Kṛṣṇos Δ 28.4
 meilė būtina Δ 29.24
 padeda pasiekti išvadavimą **25.36**, 25.36
prasādos platinimas kaip Δ dalis 29.24
 prilygsta meditacijai 28.18
 rūšys 25.35–36, 29.16
 suvokiant Supersielos padėtį **29.21–22**,
29.24–25
- Dievo karalystė. Žr. Dvasinis pasaulis
 Dievo sąmonė. Žr. Kṛṣṇos sąmonė
 Dievo tarnai. Žr. Bhaktai
Dig-devatos **26.55**
 Diplomacija **30.9**
- Diti
 kraujas teka iš Δ krūtų **19.23**, 19.23
 pagimdė dvynius demonus **17.2–3**, 17.15,
17.18
- Doringi žmonės. Žr. Bhaktai; Šventieji
 Doringos rūšys 17.14, 21.40
- Dorybės *guṇa*
 aukštesnių planetų pasiekimas Δ *dēka*
 22.36
 gyvosios esybės Δ 17.14
 materialūs Δ lyginant su dvasine 19.30,
 24.10
 pusdieviai gimsta iš Δ 20.22
 sukūrimas **26.21**
 tyra Δ. Žr. *Śuddha-sattva*
 tobulumas 21.13
 žr. *taip pat* Gamtos *guṇos*
- Dorybingumas 25.27, **29.4**, 29.4, 32.1
 Dramblių karalius **19.35**
 Draugystė su bhaktais **25.21**, 25.21, **27.8**,
 27.8, 29.17
 žr. *taip pat* Bhaktai, bendravimas su Δ
Duhkha, apibrėžimas 24.36. Žr. *taip pat*
 Kančios
- Duktė ir tėvas 22.24–25
 Durgā (Kālī), deivė
 apgauna savo garbintojus 23.57
 plėšikai garbina Δ 19.1
 Duryodhana, Δ duktė 22.16
 Durvāsā Munis 19.22, 23.43
Dvaita 28.41
Dvaitādvaita 28.41
 Dvāpara-yuga 24.26
 Dvārakā
 amžina buveinė 21.25
 Kṛṣṇa sugrįžta į Δ 22.28
 Dvasia. Žr. Aukščiausiasis Viešpats; Siela
 Dvasinės planetos. Žr. Planetos, dvasinės;
 Vaikunthos planetos
 Dvasinis dangus
 impersonalistai pasiekia Δ 27.29
 žr. *taip pat* Dvasinis pasaulis; Planetos,
 dvasinės; Vaikunthos planetos
 Dvasinis gyvenimas
 ankstyvas rytmis pats palankiausias Δ
 20.29, 20.46
 būtinas 25.12, 27.26
 ir materialus gyvenimas, palyg. 20.35
 ir skustuvo ašmenys, palyg. 26.23
 jusių tenkinimas trukdo Δ 20.53
 materialistai netinkami Δ 20.53
 privalumas 25.12, 27.26
 pusdieviai skatina Δ 17.16, 17.20
 tobulumas 21.7, 22.6–7
 Vṛndāvanos aplinka labai palanki Δ 20.4
 žmonių visuomenė skirta Δ 22.32
 žr. *taip pat* Yoga; Kṛṣṇos sąmonė;
 Pasiuokojimo tarnystė; Religija;
 Savęs pažinimas
- Dvasinis mokytojas
 apsišaukėlis Δ ir *bona fide*, palyg. 22.7
 atsiliepia į mokinio tarnystę 23.52
 bendravimas su Δ 25.8
 būtinybė turėti Δ 25.8
 dvasiškai tobulėjama Δ malone 20.4
 garbinimas **29.17**
 ir kapitonas, palyg. 31.9
 išventina 32.42, 33.6
 kaip išvaduota asmenybė 33.10
 kaip tėvas 24.13, 24.15
 kaip Viešpaties atstovas 29.8
 klausymasis iš Δ 19.32–33, 22.7–8
 malonė 21.18, **25.30**, 25.30, 32.38

Dvasinis mokytojas (tęsinys)

malone pasiekiamas tobulumas 22.6–7

mokinys

pareiga Δ atžvilgiu 22.7

prašo Δ malonės 22.8

tarnauja Δ 23.7

moko

apsivalymo proceso 26.31

atitinkamai mokinio polinkiams 22.7

Dievybių garbinimo 25.35

pagarba Δ 32.40

pamokymų vykdymas 22.7, 24.5, 24.12,

24.13

parenka bhaktui tarnystę 25.28

priklauso mokinių sekai 29.17

savybės 28.2, 29.32, 32.42

suteikia žinojimą 24.12, 25.8, 26.33, 28.2,

28.4

tikėjimas Δ 24.5, 24.13, 33.10

Viešpats kaip Δ **25.38**, 25.38, 26.33

Viešpats pažįstamas Δ malone 23.7

vyras kaip Δ 24.5

žinojimas įgyjamas Δ malone **25.30**,

25.30

žr. taip pat Tyri bhaktai

Dvasinis pasaulis

amžinas ir aukščiausias 32.26

amžinas ir nekintamas 32.9

bhaktai pasiekia Δ 27.29

gėlės Δ 28.15

gyventojai 19.15

ir materialus pasaulis, palyg. 19.30, 21.22,

24.10, 24.16

yra tyroje dorybėje 19.30, 24.10

kaip Viešpaties vidinė energija 24.16

Kapila Vaikuṇṭha planeta Δ 33.30

kelias į Δ **21.34**, 21.34

nuopuolis iš Δ 25.29

pasiekimas kaip amžinas 32.21

pasiekimas. *Žr.* Iššivadavimas

planetos Δ 20.16

švyti pats savaime 20.16

Viešpaties spindesys nušviečia Δ 26.3

žr. taip pat Goloka Vṛndāvana; Planetos,

dvasinės; Vaikuṇṭha; Vṛndāvana

Dviṣā, apibrėžimas 19.33,

24.13

Dvijatvam, apibrėžimas 21.56

Džaipuro šventykla 22.33

E*Ekātmatām*, apibrėžimas 25.34

Elementai, materialūs

evoliucija **32.29**grubūs ir subtilūs Δ **26.12**

ypatybės 26.49

julslės, susijusios su Δ **26.47–48**kaip *yonir mahad brahma* 26.11kaip visatos dangalai **26.52**, 26.52kilmė. *Žr.* Evoliucijapatalpiniami į materialią gamtą **26.50**,

26.50

penki Δ, sąrašas 20.13

rūšys **26.11**, 26.18*saguṇa* Brahmane 26.15sąjunga kaip laikas **26.15**žemės Δ. *Žr.* Žemė (materialus

elementas)

žr. taip pat Energija, iliuzinė (materiali);

Materiali gamta

Energija (Energijos), Aukščiausio

Viešpaties

iliuzinė Δ 23.57, **26.4**, 26.4–5

kaip Aukščiausiojo Viešpaties atspindys

27.11, **27.12**kuria, palaiko ir naikina **21.19***māyā* kaip išorinė Δ 25.37

materiali Δ

amžina 26.9

ir *guṇos* **26.4**, 26.4

kaip Viešpaties energija 25.10, 32.7

lyginama su debesimi 26.4

lyginama su dūmais **28.40**, 28.41

lyginama su dvasine Δ 23.10, 24.16

materialus pasaulis kaip Δ 24.33

nesuvokiama 24.4

paribio Δ 23.10

kaip gyvosios esybės 26.18, 26.23

sauganti Δ 21.50

vidinė Δ 18.4, 25.3

vieninga ir skirtinga nuo Viešpaties 27.16

Viešpats kontroliuoja Δ pagalba **33.3**

Viešpats veikia Δ dėka 22.4

visa būtis kaip Δ 28.41, **28.42**

visa būtis kaip Δ produktas 21.31

visa persmelkianti 26.3

žr. taip pat Jėga; Materiali gamta

Eterio elementas **26.33**, 26.33
žr. taip pat Elementai; Evoliucija
 Evoliucija (vystymasis, raida)
 Brahmos Δ **26.61**, 26.91
 dangaus Δ 26.49
 elementų Δ **26.24–25**, **32.29**
 eterio Δ 26.32, **26.35**
 formos Δ 26.34, 26.38
 garso Δ **26.32**
 gebėjimo numesti Δ **26.58**
 intelekto Δ 26.29, 26.31
 ir savimonė, klaidinga **20.13**, **26.23**, **26.27**,
 26.29, **26.31–32**
 iš dangaus 26.33, 26.35, 26.49
 iš eterio 26.32, **26.34**, 26.35, 26.38
 iš formos **26.38**
 iš garso 26.32, 26.34, 26.49
 iš klausymosi 26.35
 iš kvapo **26.44**
 iš lytėjimo 26.35, 26.38
 iš *mahat-tattvos* **26.23**, **32.29**
 iš oro 26.49
 iš orų jungimosi 26.38
 iš regos **26.41**
 iš skonio **26.41**, **26.44**
 iš ugnies **26.41**, 26.49
 iš vandens **26.44**, 26.49
 išsamus Δ aprašymas **26.32–26.61**
 judėjimą valdančios dievybės Δ **26.58**
 judesių Δ **26.58**
 juslių Δ **26.31**
 juslių objektų Δ **26.34**, 26.34
 jutimų energijos Δ **26.31**, 26.31
 kalbos organo Δ **26.54**
 klausymosi Δ 26.32
 klausymosi juslės Δ **26.55**
 kvapo Δ **26.44**
 liežuvio Δ **26.41**
 lytėjimo Δ **26.35**, 26.35
 materialaus pasaulio priežasčių Δ
26.10–26.49
 materialios energijos Δ **26.23**
 mėnulio Δ **26.61**, 26.61
 mirties dievo Δ **26.57**
 mokslas apie Δ žinomas nuo senų laikų
 29.29
 oro Δ 26.35–36, 26.49
 pasaulio kryptis valdančių dievybių Δ
26.55

Evoliucija (vystymasis, raida)
 (tešinis)
prāṇas Δ **26.54**
 principas 31.19
 proto Δ **26.23–25**, 26.27, 26.31, 26.38
 rankų valdovo Δ **26.58**
 regos Δ 26.35, 26.38
 regos juslės Δ **26.55**
 reiškiniių materialiam pasaulyje Δ
26.50–26.72
 saulės dievo Δ **26.55**, 26.55
 skonio Δ **26.42**
 Šivos Δ **26.61**
 ugnies Δ **26.38**, 26.49
 ugnies dievo Δ **26.54**
 uoslės Δ **26.54**
 uoslės Δ ir uoslės jutimo organas **26.44**
 upių Δ **26.59**
 vaistinių augalų ir žolelių Δ 26.56
 vandenin valdančio pusdievio Δ **26.57**
 vandenynų Δ **26.60**
 vandens Δ **26.41**, 26.49
 veikiančių jutimų Δ 26.23
 vėjo dievo Δ **26.55**
 žemės Δ **26.44**, 26.49
žr. taip pat Gyvybės rūšys; Sielų
 persikūnijimas

F

Filantropija 25.27, 27.3–4, 27.25, 29.4, 32.1
 Filosofai. *Žr.* Bhaktai; Brahmanai;
 Išminčiai; *Jñānīai*
 Filosofija. *Žr.* Absoliuti Tiesa; Žinojimas
 Forma (pavidalas)
 savybės **26.39**
 Viešpaties Δ . *Žr.* Aukščiausiasis
 Viešpats, pavidalai; Dievybės

G

Gayos šventykloje atliekamos *śrāddhos*
 apeigos 20.43
 Galimybės, išmintingi žmonės pasinaudoja
 Δ 23.57

- Gamta, materiali. *Žr.* Materiali gamta
- Gamtos dėsniai
 labai stiprūs 17.15–16, 20.17
 sąlygotos sielos pavaldžios Δ 21.16
 tarpplanetiniams skrydžiams 23.41
 transcendentalistai įveikia Δ 18.15
 Viešpats nustato Δ 29.42
- Gamtos *guṇos* 19.30
 aistros *guṇa*. *Žr.* Aistros *guṇa*
 bhaktas yra anapus Δ **29.14**
 dorybės *guṇa*. *Žr.* Dorybės *guṇa*
 galutiniai tikslai sutinkamai su Δ 22.36
 gimimas priklausomai nuo Δ 25.40, **27.3**,
28.43
 ištrūkimas iš Δ. *Žr.* Išsivadavimas
 klaidinga savimonė Δ 26.26–27, **26.29**,
26.31–32
 Kṛṣṇos sąmonė anapus Δ 22.36, 24.43
 materialiai energija ir Δ **26.4**, 26.4
 materialiam pasaulyje 19.30
 neišmanymo *guṇa*. *Žr.* Neišmanymo *guṇa*
 neišreikštos, kaip *pradhāna* **26.10**
 pasiaukojimo tarnystė Δ 32.38
 pusdieviai valdo Δ 29.44
saguna Brahmanė 26.15
 sąlygotos gyvenimas kaip prieraišumas
 Δ **25.15**
 sąlytis su Δ užteršia 25.24
 spalvos, atstovaujančios Δ 26.5
 tobulėjimas Δ 25.1
 valdo sąlygotos sielas **26.5**, 26.5, 27.2,
27.19
 Viešpats anapus Δ **24.43**
žr. taip pat Materiali gamta
- Gāndhārī 23.5
- Gandharvai **33.19**, **33.34**
 Brahmā sukūrė Δ **20.38**, 20.38
 Devahūti sužavėjo Δ 22.18
 merginos ir Devahūti 23.37–38
 pasičiuopo mėnesienos kūną **20.39**
 vedybės 22.15
 Viešpaties Kapilos apsireiškimo metu
24.7
 Višvāvasu
 pasičiuopo mėnesienos kūną **20.39**
 susižavėjo Devahūti **22.17**, 22.18
- Gaṅgā-sāgara-īrthha **33.35**
- Gangos upė **20.39**
 atsiranda iš Višņu kojos piršto 23.42
- Gangos upė (tešinyš)
 maldininkai maudosi Δ 23.23
 maudymasis Δ ir klausymasis
 pasakojimų apie Viešpaties
 pramogas, palyg. **20.5**
 palengvina materialias kančias **23.42**
 Šiva laiko Δ ant savo galvos **28.22**, 28.22
 transcendentiniai Δ vandenys 21.39
- Garbhādhāna-saṁskāra* 17.15, 20.28, 31.5,
 33.6
- Garbhodakaśāyī Višņu 20.12, **20.15–16**, 20.17,
 24.9, 26.50, 26.52, 28.23, 29.42, 32.4,
 32.8, 33.2
žr. taip pat Aukščiausiasis Viešpats;
 Višņu
- Garbhodakos vandenynas 19.31, **20.17**, 25.36,
26.26
- Garbinimas
 Dievo Δ. *Žr.* Aukščiausiasis Viešpats,
 garbinimas
- Kālī Δ 19.1
 kvailiai atmeta Viešpaties Δ 24.38
 materialios energijos Δ 23.57
 pusdieviai atlieka Viešpaties Δ 21.34
 pusdievių Δ 18.22, 19.1, 21.14
 Šivos Δ siekiant gero vyro 23.1
 Umos Δ siekiant geros žmonos 21.15
 Viešpaties Δ 26.21, 26.61, **32.22**, 32.22
 Aniruddhos pavidalu 26.28, 26.31
 atitinkamai bhakto pageidavimui
 20.25
 atitinkamai žmogaus sugebėjimams
 23.57
 atliekamas išminčių **22.29**, 22.29
 būtinai 24.32
 Hiranyagarbhos pavidalu **32.8**, 32.8
 išpildo troškimus 21.15, **21.21**, 21.21,
 21.24
 ketverinės ekspansijos pavidalu 26.21
 Kṛṣṇos pavidalu 28.4
 nauda 22.31
 Superšielos pavidalu **26.71–72**
 suteikia žinojimą 20.52
 šventykloje 22.33
žr. taip pat Aukų atnašavimai; Dievybės;
 Maldos; Meilė, Dievui; Pasiaukojimo
 tarnystė; Šventyklos
- Garsas
 materialus Δ ir dvasinis, palyg. 21.22

Garsas (tęsinys)
 subtilioji eterio forma 26.32, **26.33**
 žr. *taip pat Mantra*

Garuḍa **28.24**, 33.37
 Indra prieš **Δ 19.14**
 ir „Sāma Veda“ **21.34**, 21.34

Gati **24.23**

Gauḍiyos *vaiṣṇavai*. Žr. Bhaktai

Gauracandra
 vardo prasmė 26.61
 žr. *taip pat Caitanya*

Gauraveṇa, apibrėžimas 23.2

Gayayos, apibrėžimas 21.44. Žr. *taip pat*
 Karvės

Geismas
 aistros *guṇoje* 31.29
 apvalymas 31.29
 ir meilė, palyg. 31.29
 žr. *taip pat* Juslių tenkinimas; Lytinis
 gyvenimas; Prisirišimai; Troškimai

Gėlės
 Bindu-sarovaros ežere **21.42**, 21.42
 dvasiniame pasaulyje 28.15
 lietus
 ant Viešpaties Šerno **18.8**, 18.8
 Viešpačiui Kapilai apsireiškus **24.8**

Gimimas
 apvalomosios Δ apeigos 20.28, 33.6
 aukštesnis Δ nesuteikia palengvėjimo
27.3, 27.3–7
 bhaktų bendrijoje 25.40
 brahmano šeimoje 33.6
 demonų Δ **17.2–3**, 17.4, 17.15–16, **17.18**,
 17.18
 didelė kančia **31.22–24**, 31.26
 dvynių Δ 17.18
 geroje šeimoje 22.33
 gyvulio kūne 30.29
 ir materialio veikla, **27.3**, 27.3
 ir skolos 22.20
 kaip gyvenimo pragariškose sąlygose
 tęsinys 30.29
 kūno jauslių egzistavimo pradžia **31.46**
 materialioje energijoje 26.11
 materialios gamtos *guṇos* nulemia Δ
 25.40, **27.3**, **28.43**
 naujo karminės veiklos pasekmių etapo
 pradžia **31.44**
 pirmas ir antras Δ 24.13, 24.15

Gimimas (tęsinys)
 priežastys **26.38**
 šunėdžių šeimoje 33.6
 Viešpaties ir gyvųjų esybių Δ , palyg.
 24.6
 Viešpaties Δ . Žr. Aukščiausiasis
 Viešpats, apsiareiškimas
 vyro kūne ir moters kūne, palyg. 23.11,
 23.48
 žmogaus kūne **30.34**, 30.34
 žr. *taip pat* Sielių persikūnijimas

Gimimas ir mirtis, besikartojantys
 demonai neištrūksta iš Δ 18.10
 kančių priežastis 21.17
 mokslininkai negali sustabdyti Δ 24.38
 pasiaukojimo tarnystė pranoksta Δ 24.38
 Viešpats sustabdo Δ 18.4
 žr. *taip pat* Gimimas; Mirtis;
 Priklausomybė; Sielių
 persikūnijimas

Gimimų ir mirčių ciklas. Žr. Gimimas ir
 mirtis, pasikartojantys; Sielių
 persikūnijimas

Gimstamumo kontrolė 30.21, 31.17

Gydytojas ligos ir materialaus pasaulio
 analogijoje 20.35

Gyvatės
 Brahmā sukuria Δ **20.48**
 Hiraṇyākṣa palyginamas su Δ **18.24**
 nebhaktai palyginami su Δ 19.33

Gyvenimas
 amžinas Δ . Žr. Amžinas gyvenimas
 Manu Δ trukmė 22.35, **22.36**
 prasmė 19.30
 skolos Δ 22.20
 tikslas. Žr. Gyvenimo tikslas
 trukmė
 bhaktams nepriklauso nuo laiko
 įtakos **21.18**, 22.35
 ir *yogos* tobulybės siekimas 21.6–7
 nulemta 17.19
 rojinėse planetose 25.38
 Satya-yugoje 21.8
 vediškoje kultūroje 22.19, 22.33
 žmogaus Δ . Žr. Žmonės
 žr. *taip pat* Gyvosios esybės; Siela
 Gyvenimo tikslas
 atsiduoti Viešpačiui 21.16
 ir sugrįžimas atgal pas Dievą 24.47

- Gyvenimo tikslas (tęsinys)
 ir Viešpaties pavidalas 21.12
 meilė Viešpačiui 23.8
 pasiekiamas šventųjų malone 22.5
žr. taip pat Tobulumas
- Gyventojai
 demoniški Δ , daugėja 17.4–5, 17.15
 ir sankcionuotas lytinis gyvenimas 20.28, 21.1
 Kali-yugoje 22.16, 22.19, 24.35
 Prajāpačiai gausina Δ skaičių 21.5
 vediškoji kultūra reguliuoja Δ skaičių 17.15–16
žr. taip pat Miestėlainai; Visuomenė, žmonių
- Gyvybė
 dvasinio mokytojo nurodymas kaip Δ 24.13
 kyla iš gyvybės, ne iš materijos 26.19, 26.51
 rūšys. *Žr.* Gyvybės rūšys
 siela kaip Δ priežastis 28.42
 sukūrimas **26.19**, 26.19
žr. taip pat Kūrimas
 visur 28.42
- Gyvybės oras 26.37, **28.5–6**, **28.9–10**
- Gyvybės rūšys
 doringos Δ 17.14, 21.40
 nedoros Δ 21.40
 skaičius 19.31, 20.25
 Viešpats kuria Δ 19.31
žr. taip pat Gyvosios esybės; Gyvūnai; Žmonės
- Gyvosios esybės
 amžina Δ veikla 24.37
 amžini Δ poreikiai **29.5**
 amžinos 31.46
 „besimėgaujancios“ Δ **27.4**, 27.4
 bhaktai gerbia Δ **29.34**, 29.34
 dieviškos Δ lyginant su demoniškomis 18.22
 doringos Δ 17.14
 draugystė ribota 27.4
 dvasinis Δ atgimimas 20.51
 gimimas ir Viešpaties apsisveikimas, palyg. 24.5
 iliuzijoje. *Žr.* Iliuzija
 individualios 27.14, 28.36
 amžinai **27.16**, 27.16
- Gyvosios esybės (tęsinys)
 įsiliejusios į materiją Δ **27.14**
 išsivadavimas kaip normalus Δ būvis 31.14. *Žr. taip pat* Išsivadavimas
 kaip Brahmanas 25.1, 25.41
 kaip broliai 31.10
 kaip dvasinės 26.19
 kaip maistas 29.15
 kaip paribio energija 23.10
 kaip priklausomos 21.16
 kaip *puruša* 29.35
 kaip siela derinyje su materija **27.17**
 kaip transcendentinės **27.4**
 kaip trispalvės 26.5
 kaip Viešpaties neatsiejamos dalelytės 19.30, 20.16, 20.18, 21.31, 31.19
 kaip Viešpaties tarnai 27.13, 27.15, 27.24, 27.26, 29.33, 31.13, 32.5, 32.36
 amžinai 27.14, 33.10
žr. taip pat Bhaktai
 kančios. *Žr.* Kančios
 Kṛṣṇos sąmonėje. *Žr.* Bhaktai
 laikinas Δ gyvenimas 29.45
 lygiai
 aprašymas **29.28–33**
 priklauso nuo juslių **29.28–30**
 materialiam pasaulyje 22.37
 miegančios Δ **29.5**
 neišmanančios apie tikrąją savo naudą Δ **29.5**
 nekintamas Δ būvis **27.1**, 27.1
 nepriklausomybė 18.20, 20.18, 26.18, 31.15, 32.29
 nešališkumas Δ atžvilgiu 29.16, **29.26**, 29.26
 nuodėmingoms Δ skiriamos bausmės **30.25–28**
 palyginamos su saulės spinduliais 25.17
 Supersiela 29.34
 ugnies kibirkštims **28.40**, 28.40
 varguoliais 29.35
 Viešpačiui 23.43–44, 24.5–6, 24.16, 24.43, 25.2, 25.11, 25.17, 25.38, 26.3–5, 26.7–9, 26.18, 26.72, 27.4, 27.24, 28.23, **28.40**, 28.40, 28.43, 29.20, 29.35, **31.13–14**, 31.14, 31.19, 32.7, 32.29

Gyvosios esybės (tęsinys)

pavaldžios pusedieviams 25.38
 pavidalas, subtilusis 26.34
 pažadinimas Supersielos pagalba **26.71**
 planetos **Δ 29.43**
 primenančios akmenis 29.28
 prisirišimas **Δ** įgimtas 25.20
 rūšių padaliniai, keturi 28.42
 rūšys 28.42
 rūšys, demonai ir bhaktai **28.28**, 28.28
 sąmonė. *Žr.* Sąmonė
 siela, bet ne kūnas **25.10**, 25.10, 25.12,
 25.17, **25.18**, 25.19, 25.41, 26.2, 26.5,
26.7, 26.7, 26.16, 26.19, 27.8–9, 27.17,
28.37–39, **28.43**, 28.43, 33.26
 siela ir Supersiela glūdi visose **Δ**
 29.22–23, 29.26
 skirtumų tarp **Δ** įžvelgimas
 kaip smerktinas 29.26
 kaip tinkamas 29.28
 sukūrimas **26.19**, 26.19
 sunaikinimas **29.38**
 Supersiela ir **Δ**, palyg. 29.34
 Supersiela stebi **Δ** 26.18
 tapačios ir skirtingos nuo Viešpaties
 28.41
 tarpinė **Δ** padėtis 26.18, 26.24, 31.14
 trūkumai, keturi 26.33
 uždenptos iliuzine energija 26.4
 Viešpatys
 glūdi **Δ** širdyje 20.17, 20.28
 ir **Δ**, palyg. 23.43–44, 24.5–6, 24.16,
 24.43, 25.2, 25.11, 25.17, 25.38,
 26.3–5, 26.7–9, 26.18, 26.72, 27.4,
 27.24, 28.23, **28.40**, 28.40, 28.43,
 29.20, 29.35, **31.13–14**, 31.14,
 31.19, 32.7, 32.29
 yra kiekvienoje **Δ** 29.22, **29.23**
 kaip **Δ** vadovas **21.16**, 24.16
 lygus **Δ 29.39**
 palaiko **Δ** 24.33, 33.3
 pataria **Δ** 21.20
 tuo pat metu tapatus **Δ** ir skirtingas
 28.41
 vienovė su **Δ** 25.17, 26.2
 visur **28.42**, 28.42
 visur gali atrasti pasitenkinimą **30.4**,
 30.4, 30.29
žr. taip pat Gyvūnai; Siela; Žmonės

Gyvūnai (gyvuliai)

bhaktai gailestingi **Δ** 25.21
 Bindu-sarovaras ežero pakrantėse
21.41–44
 demonų gimimas trikdō **Δ 17.9–13**
 gimimas **Δ** kūne 30.29
 Hiranyākṣa išgašdino **Δ 17.25**
 išvadavimas **Δ** 25.21
 įvairūs **Δ** lygiai **29.29**, 29.29–30
 juslės **29.29**, 29.29–30
 jusliniai malonumai **Δ** 23.53
kṣatriyai žudo **Δ** 21.50
 neišmanymo *guṇos* įtakoje degraduojama
 iki **Δ** lygio 22.36
 patenkinti savo būtimi **30.4**, 30.4
prasāda **Δ** 29.28
 prijaukinti **Δ** 29.28
 sąmonė 31.19
 vystymasis išciōse 31.2
 žmonės ir **Δ**, palyg. 25.1, 25.12, 29.28,
 30.4, 30.30, 31.19
 žudymas 29.15
žr. taip pat Gyvybės rūšys; Karvės
Go, apibrėžimas 18.20. *Žr. taip pat* Karvės
 Gokula Vṛndāvana. *Žr.* Vṛndāvana
 Goloka Vṛndāvana (Kṛṣṇaloka) 18.4, 19.15,
 19.31, 21.25
žr. taip pat Aukščiausiasis Viešpats,
 buveinė; Dvasinis pasaulis;
 Vṛndāvana

Gopės
 geriausi bhaktai 27.27
 gimė *vaiṣyū* šeimose 29.15
 Kṛṣṇa sutrikdo **Δ** mintis 23.50
 Kṛṣṇa sužavi **Δ** 23.55
 tarnauja Kṛṣṇai 21.12
 vardų giedojimas 28.18

Gosvāmīai, šeši 29.17
Goṣṭhy-ānandī, apibrėžimas 24.34
 Govinda, Viešpats 21.32
 džiugina jusles 25.2
žr. taip pat Kṛṣṇa

Gravitacijos dėsnis 18.8

Gṛhamedhīai
 apibrėžimas 22.11
 garbina pusedevius 32.2
 ir *gṛhasthos*, palyg. 30.8, 32.1
 religingumas 32.6
žr. taip pat Šeima

Gṛhasthos

atsižada gyvenimo šeimoje 23.52, 24.35

bhaktai, mato Viešpatį **24.29**, 24.29

Indijos karalių šeimose 22.33

ir finansų tvarkymas 21.31

ir *gṛhamedhiai*, palyg. 22.1, 30.8, 32.1

jusliniai malonumai Δ ribojami, kaip
brahmacāriams 28.4

Kr̥ṣṇos sąmonėje 23.49

Kr̥ṣṇos sąmonės judėjime 21.47

lytinis Δ gyvenimas 22.14

māyos įtakoje 21.31

pareigos Δ 21.31, 32.36

pradeda vaikus 17.16

sannyāsiai moko Δ 21.31

žr. *taip pat* Motina; Santuoka;

Sutuoktinis; Šeima; Tėvai; Tėvas;

Vaikai; Žmona

Grįžimas atgal pas Dievą

laikantis Vedose nurodytų principų 22.33

medituojant Viešpaties pavidalą 19.28

procesas 24.47

suvokus Viešpaties transcendentinę būti
18.10

žr. *taip pat* Dvasinis pasaulis; Goloka

Vṛndāvana; Transcendencija

Grožis

dvasinis Δ 28.16

Kardamos rūmų Δ **23.13–21**, 23.21

materialus Δ 20.34–35

ir dvasinis, palyg. 20.31

moters Δ 20.31, 23.37, 24.14

sutemų mergelės Δ **20.29–37**

veido Δ 23.33

Viešpaties Δ **28.16–17**, 28.17

Gulbė, erdvėlavis, Brahṁā keliauja Δ 24.20

Gunos. Žr. Gamtos *guṇos*

Guru. Žr. Dvasinis mokytojas

„Gurv-aṣṭaka“ apie dvasinio mokytojo dėka
gautą Viešpaties malonę 25.30

H

Haliucinacijos

materialūs malonumai prilyginami Δ
21.21

žr. *taip pat* Iliuzija; *Māyā*

Harisa-yāna, apibrėžimas 24.19

Hanumānas 20.25, 24.31

Hardvaras 20.2, **20.4**, 20.4

Hare Kr̥ṣṇa judėjimas, žr. ISKCON'as;
Kr̥ṣṇos sąmonės judėjimas

Hare Kr̥ṣṇa *mantra*

klausymosi poveikis 21.47

žr. *taip pat* Šventųjų vardų kartojimas

„Hari-bhakti-vilāsa“

apie iniciaciją 33.6

autorius 28.22

Haridāsa Ṭhākura

kartoja šventuosius vardus 33.7

persekiojamas 25.21

transcendentalistas 31.38

Haryakṣa. Žr. Hiranyākṣa

Hata-medhasaḥ, apibrėžimas 21.14

Haṭha-yoga 25.29, 28.5, 28.9, 31.31

Havirbhū **24.23**

Himalajų karaliaus dukra 23.1

Hiranyagarbha, apibrėžimas 20.16

Hiranyagarbha, Viešpats **32.8**, 32.8

Hiranyakāṣipu

Brahṁā palaimina Δ **17.19**, 17.19

gimimas **17.2–3**, **17.18**, 17.18

Hiranyākṣa padeda Δ 17.20

išdidus ir stiprus **17.19**

kūnas **17.16–17**

Nṛsimha ir Δ 24.6

Hiranyākṣa

apie Varāhos „pabėgimą“ **18.7**

Brahṁā pasmerkia Δ **18.22–24**

Brahṁā pataria Varāhai nužudyti Δ
18.25–28

gimimas **17.2–3**, **17.18**, 17.18

ir gyvatė, palyg. **18.24**

išdidus ir stiprus **17.20–26**

kaip Haryakṣa **18.18**

klausymosi apie Δ nauda **19.37–38**

kūnas **17.16–17**

metė iššūkį Varāhai **18.2**, 18.2, **18.3–5**

metė „iššūkį“ Varuṇai **17.27–29**

mirtis **19.26–28**, **19.32**

mistiniai Δ sugebėjimai **19.17–21**

padeda Hiranyakāṣipu 17.20

piktnaudžiauja Brahmos palaiminimu
19.1

trikdo vandenyną **17.24–26**

Varuṇa pamoko Δ **17.29–31**

Homoseksualumas 20.27
Hṛdaya-granṭhi, apibrėžimas 24.4
 Hṛṣikeša, Viešpats
 apibrėžimas 25.32
 Viešpats kaip Δ 32.33
 žr. *taip pat* Aukščiausiasis Viešpats;
 Kṛṣṇa
Huta-hutāšana, apibrėžimas 21.47

I

Iliuzija

apie materialų pasaulį kaip sielos veiklos
 lauką 26.6
 apie Viešpatį
 kaip beformį 32.15
 kaip materialų 32.28
 kaip puolusį į iliuziją 26.9
 neleidžia sąlygotoms sieloms Jį
 pamatyti 26.4
 būnant iščiose 31.21
 dengiančioji Δ energija 26.4, 26.4
 disponavimo turtais Δ 30.31–32
 filantropijos Δ 27.5, 27.25
 gamtos *guṇos* patalpina į Δ 26.5, 26.5
 gyvenant šeimoje 28.38–39
 impersonalios Dievo sampratos Δ. Žr.
 Impersonalistai; Impersonalizmas
 ir pavydas Viešpačiui 27.20
 ištrūkimas iš Δ 26.7, 27.19
 kūniškos būties sampratos Δ 20.18, 25.10,
 25.10, 25.16, 25.16, 26.5, 26.14,
 26.16, 27.9, 27.13, 30.3, 30.3–5, 31.20,
 31.30, 31.30
 laikant save pražuvusiu 27.15
 lygybės Viešpačiui Δ 28.43–44
 „*māyos* sąmonė“ 25.15
 materialaus gyvenimo „amžinumo“ Δ
 30.1, 30.1–3
 materialios laimės Δ 25.13
 materialistai Δ 23.57
 meilės materialiam pasaulyje Δ 30.8,
 30.8
 nacionalizmo Δ 30.10
 neišmanant sielų persikūnijimo 29.3
 nepriklausomybės nuo materialios
 energijos kontrolės Δ 26.6

Iliuzija (tęsinys)

nepriklausomybės Δ 27.19
 nuosavybės Δ 25.24, 27.2, 28.39
 pasitenkinimo bet kokiomis
 aplinkybėmis Δ 30.4, 30.4–5
 prasideda gimimo metu 31.20
 pusdievių garbinimo Δ 26.61, 32.2,
 32.16
 savęs kaip besimėgaujanciojo suvokimas
 27.4, 27.4
 savęs kaip visų draugo suvokimas 27.4
 savo dvasinės prigimties užmarštis 25.10,
 25.10, 25.12, 25.17, 25.36, 26.5, 26.16,
 26.18, 28.36, 29.39
 spekuliatyvaus žinojimo Δ 32.28, 32.28
 susiliejo su Viešpačiu Δ 32.15
 sutapatinimo savęs su „vyru“ ar
 „moterimi“ Δ 25.11
 šalinama kartojant šventuosius vardus
 26.61
 turtų Δ 27.16
 užmirštant
 dvasinį žinojimą 31.27
 prigimtį 25.36
 savo kaip Viešpaties tarno padėtį
 28.36, 31.15, 31.15
 savo ryšį su Viešpačiu 28.36, 29.39
 Viešpats neuždengiamas Δ 26.4
 Viešpats šalina Δ 25.9–10, 25.10
 žr. *taip pat* Haliucinacijos; Kūniškoji
 būties samprata; *Māyā*;
 Neišmanymas; Pamišimas;
 Savimonė, klaidinga
 Impersonalistai
 atmeta Viešpaties Dievybių garbinimą
 25.35
 garbina *omkāra* 28.18
 garbina pusdievius 32.2
 garbinimas 29.14
 ir bhaktai, palyg. 25.34, 25.34, 27.24
 ir „varguolio Nārāyaṇos“ sąvoka 29.27
 ir „vienovės“ sąvoka 29.33
 išsivadavimas 27.29, 29.14
 klaidingai sutapatina gyvąją esybę su
 Supersielą 29.34
 klaidingai suvokia
 Absoliučią Tiesą 21.31
 „atskalūno“ sąvoką 29.9
 Aukščiausiąjį Viešpatį 20.8

Impersonalistai (tėsinys)

- klaidingai suvokia (tėsinys)
 - šventraščius 25.34
 - vienovę 28.35
- Viešpatį 18.6, 19.31, 19.37, 20.25, 21.31, 24.31, 32.15
- klausytis iš Δ draudžiama 19.33, 19.37, 25.34
- meditacija 28.13, 28.16, 28.18, 28.20–24, 28.29
- nekalbūs Δ 24.42
- pasiaukojimo tarnystė Δ per sunki 32.15
- pasiaukojimo tarnystė Δ reikalinga 32.26
- pramanyta Δ meditacija 21.8
- Šaṅkarācārya ir Δ 29.14
- teigia, kad
 - jie prilygsta Viešpačiui 29.9
 - materialus gyvenimas yra pramoga 26.7–8
 - pasaulio įvairovė netikra 32.28
 - siela neveikli 28.44
 - Viešpats paveiktas iliuzijos 26.9
- teorijos atmetimas 21.19
- trokšta įsiliejimo į Viešpaties būtį 27.14, 27.28, 29.14
- užteršia *yogā* 21.12
- vadovas 29.14
- veidmainiai 27.6
- žr. *taip pat* Ateistai; Jñānīai; Monistai

Impersonalizmas

- bhaktai atmeta Δ **25.34**, 25.34
- kaip tuštumos filosofija 27.17
- kaip „vienovės“ idėja 27.16, 32.11
- kaip žemesnis 25.33
- klaidingas *yogōs* sutapatinimas su Δ 28.1, 28.6–7, 28.20–21, 28.24, 28.29, 28.35, 28.44
- pasiaukojimo tarnystė ir Δ , palyg. 25.25
- paskutiniai *māyōs* spąstai 27.16
- pavojingas 25.34

Indija

- Bharata-varša 18.19
- civilizacijos sunykimas 21.54
- čigonų prekyba Δ 21.44
- dvasinės buveinės Δ 22.27
- galiojantis kraičio paprotys 22.23
- karaliai
 - gyvena Kṛṣṇos sąmonėje 22.33
 - žr. *taip pat* Kṣatriyai

Indija (tėsinys)

- kastinė sistema Δ 29.31
- naudojamos *śraddhōs* apeigos 20.43
- socialinių sluoksnių degradacija Δ 22.16
- šventos vietos Δ 20.4
- vedybos Δ 21.15, 24.15
- žr. *taip pat* Vėdiškoji kultūra
- Indostanas 18.19
- Indra, karalius **21.51**, **25.42**, 25.42
- Garuḍa nusileidžia Δ **19.14**
- prieš Vṛtrą **19.25**
- valdo pasaulio kryptis 23.39
- Induizmas
 - apribojimai gyvenantiems šeimoje 31.40
 - pusdievių garbinimas Δ 32.2
- Inkarnacija šerno pavidalu. Žr. Varāha, Viešpats
- Inkarnacijos. Žr. Aukščiausiasis Viešpats, inkarnacijos
- Intelektas
 - demonų Δ 19.1
 - funkcijos **26.30**, 26.30
 - ir abejonės **26.30**, 26.30
 - jusles tenkinančiojo Δ pagadintas 21.14
 - kaip priešas arba draugas 31.21
 - lyginamas su skoniu ir aromatu **27.18**
 - moters Δ 23.54, 24.5, **25.30**, 25.30
 - naudojamas dvasiniam žinojimui įgyti **25.30**, 25.30
 - naudojamas Kṛṣṇos sąmonėje 26.29
 - naudojamas savęs pažinime 26.30
 - Pradyumna garbinamas siekiant geresnio Δ 26.21
 - protas ir Δ , palyg. 26.31
 - siela pažįstama Δ dėka **27.18**
 - šykštuolio Δ 31.17
 - Viešpats kaip Δ pagrindas 20.17
 - žr. *taip pat* Protas; Žinojimas
- ISKCON'as (Tarptautinė Kṛṣṇos Sąmonės Bendrija)
 - skirta bendrauti su bhaktais 25.24
 - žr. *taip pat* Kṛṣṇos sąmonė
- Istorija „Śrīmad-Bhāgavatam“ 21.2
- „Īśopaniṣada“ apie
 - Viešpatį kaip visa ko valdovą 27.16
 - Viešpaties nuosavybę ir gyvosios esybės dalį 21.16
 - Viešpaties spindesį 25.19
- Īṣṭa-goṣṭhī* 29.17

Īśvara, Viešpats ir bhaktas kaip Δ 27.24
 Išdidumas (pasipūtimas)
 žmona ir Δ 23.3
 žr. *taip pat* Pavydas; Savimonė, klaidinga
 Išminčiai
 Brahṁa sukuria Δ **20.52**
 devyni Δ , sąrašas 24.15
 garbina Viešpatį **22.29**, 22.29
 kaip tobulos asmenybės 21.4
 karaliaus ir Δ santykiai 21.56
 Naimiṣāraṇyos susirinkime 19.33
 veda Kardamos dukras **24.22–25**
 žr. *taip pat* Bhaktai; Brahmanai; *Jñānīai*;
Rṣīai; Šventieji
 Išsivadavimas **27.21–30**
 asketiškumas nesuteikia Δ 25.41
 atsižadėjimas būtinas siekiant Δ 25.24
 aukščiausias Δ 25.29
 bhaktai netrokšta Δ **25.34**, 25.34, **25.37**,
25.39, 25.39, **29.13**, 29.13
 bhaktas nepastebimai pasiekia Δ 25.36,
25.39, 25.39
 bhakto Δ amžinas 27.29
 bhakto protėvių Δ 20.43
 bhaktų Δ lyginant su impersonalistų Δ
 27.28, 29.14
 Brahmos Δ **32.9–10**
 Devahūti klausimai apie Δ **27.17–20**
 gyvūnams 25.21
 į dvasinę planetą pagal bhakto troškimą
 27.29
 į dvasinį pasaulį, amžinas 32.21
 impersonalistų Δ ir bhaktų Δ , palyg.
 27.28, 29.14
 ir tarnaitė, palyg. 25.33
 iš materijos vergijos 21.16
 jau šiame gyvenime, Kṛṣṇos sąmonės
 dėka **25.27**, 25.27
 kaip klaidingos savimonės neturėjimas
 27.16
 Kapilos palaiminimai siekiant Δ **32.43**
 kartu su Brahma **32.10**
 natūralus būvis 31.14
 nebhaktų Δ menamas 25.41
nirvāna 33.30
 noro pasiekti Δ nauda 25.12
 nuo gamtos *guṇų* įtakos **27.1**, 27.1, 28.11
 nuo susitapatinimo su kūnu **28.35**,
 28.35–38

Išsivadavimas (tęsinys)
 nusivylusiems materialiais malonumais
 21.21
 pasiaukojimo tarnystė kaip Δ 25.33, 27.1,
27.14, **27.21**, 27.21, 31.47
 pasiaukojimo tarnystė pranoksta Δ
 22.36, **25.32**, 25.32
 pasiekiamas
 atsiduodant Viešpačiui **25.41**, 25.41,
25.43, 25.43
 bendravimo su Viešpačiu dėka 23.55
 dvasinio mokytojo malone 25.8
 garbinant Dievybes **25.36**, 25.36
 gavus žinių iš dvasinio mokytojo 25.8
 kartojant šventuosius vardus 22.34,
 25.33
 klausantis apie Kapilą ir Devahūti
33.37
 klausantis ir kartojant šventuosius
 vardus **27.21**, 27.21
 klausantis iš Viešpaties **25.36**, 25.36
 Kṛṣṇos sąmonės dėka **25.20**, 25.20,
25.27, 25.27, 29.36
 matant Viešpaties lotosines pėdas
28.21
 medituojant Viešpaties pavidalą
19.28, 19.28
samādhi dėka 33.27
 Sāṅkhyos filosofijos dėka **26.1**, 26.1,
33.1
 su pasiaukojimu tarnaujant 21.34,
 24.43–44, 25.11, 25.20, 25.25,
 25.29, **25.33**, 25.33, **25.36**,
 25.36–37, **25.43**, 25.43, 27.1, 27.3,
 27.5, **27.21**, 27.21, **31.21**, 31.47,
33.10, 33.10, 33.22
 su pasiaukojimu tarnaujant bhaktams
25.20, 25.20
 suvokus Viešpaties veiklą 24.11
 šventųjų malone 22.5, 23.55
 tik pasiaukojimo tarnyste 25.30, **25.41**,
 25.41, **25.44**, 27.6, 27.19, 29.5,
 31.43, 32.6, 32.22, **33.11**
 Viešpaties malonės dėka **31.15**, 31.15,
 32.37
 pasiekiant *brahmajyoti* 25.34
 požymiai **28.34–38**
 prigimtinis būvis 33.10
 protėvių Δ 20.43

Išsivadavimas (tęsinys)

pusdievių garbinimas nesuteikia Δ 32.16
rūšys, penkios 25.34, **29.13**, 29.13
sąlygotoms sieloms 20.1

siekiant impersonalaus Δ pasiaukojimo
tarnystė reikalinga 32.26

sunkiai pasiekiamas **27.19**

suvokiant savo kokybinę vienovę su

Viešpačiu **25.34**

tik Kṛṣṇa gali suteikti Δ 32.12

tikras Δ ir menamas, palyg. 27.19

vaikai mokomi kad pasiektų Δ 22.19

Viešpats suteikia Δ 18.4, **25.40**, 25.40

Viešpats trokšta kad visi pasiektų Δ
31.18

žr. *taip pat* Laisvė; Nepriklausomybė

Išvaduotos sielos

apibūdinimas **28.35**, 28.35–38

bhaktai kaip Δ 21.34

ir sąlygotos sielos, palyg. **27.13**, 27.13

Y

Yādavai ir Kauravai 22.16

Yajña, apibrėžimas 18.20, 22.29

žr. *taip pat* Aukų atnašavimai

Yakšai **20.19–21**, 20.22

Yam, apibrėžimas 19.28

Yama ir niyama 27.6

Yama, Viešpats **21.51**, 23.39, 30.20

Yamadūtai **30.19–20**

Yamarāja, Viešpats **21.51**, 23.39, 30.20

Yama-sādana 30.25

Yāmunācarya apie lytinį gyvenimą 28.32,
31.38

Yāmunos upė, maldininkai maudosi Δ 23.23

Yoga

apgaulingi Δ propaguotojai ir jų aukos
21.7

apibrėžimas 20.34

askezės labai reikalingos Δ 33.14

aṣṭāṅga- Δ 21.12

atsižadėjimas kaip svarbiausias Δ
principas **32.27**

bhakti- Δ . Žr. Pasiaukojimo tarnystė

būtinios sąlygos Δ praktikai

celibatas **28.4**, 28.4–5

Yoga (tęsinys)

būtinios sąlygos Δ praktikai (tęsinys)
dvasinio mokytojo garbinimas **28.2**,
28.2–12

gyvybės oro kontrolė **28.5–6**

ir religingumas **28.3**

juslių kontrolė **28.11**

klausymasis apie Viešpaties žaidimus
28.6

kvėpavimo pratimai **28.9–10**, 28.11

meditacija į Viešpatį **28.11–33**

nuošali ir pašventinta vieta **28.8**

pareigų pildymas **28.2**

pasitenkinimas **28.2**, **28.4**, 28.4

prāṇāyāma **28.9–10**, 28.11

sąžiningumas **28.4**, 28.4

sėdėjimo pozos **28.5**, 28.8

šventraščių studijos **28.4**, 28.4

valgio ribojimas **28.3**, 28.3

Viešpaties garbinimas **28.4**, 28.4

žvilgsnio sutelkimas **28.12**

geriausia Δ **25.13**, 25.26, 25.29, 25.43,
27.6, 32.26

impersonalistai neteisingai suvokia Δ
28.1, 28.6, 28.20–21, 28.24, 28.29,

28.35, 28.44

jñāna- Δ 23.57

kaip juslių kontrolė 25.44

kaip meditacija į Aniruddhą **26.28**

Kali-yugoje 21.7

karma- Δ 23.57

Kṛṣṇos sąmonė kaip Δ tobulumas **31.39**,
31.39

kūno pozos Δ 20.52

laikas įtakoja Δ 24.37

lygiai, aštuoni 27.6

lytinis gyvenimas ribojamas Δ **31.39**,
31.39

mankšta Δ 27.6

meditacija Δ 29.35

netikra Δ lyginant su *bona fide* 19.28,

21.6, 21.12, 21.14, 24.18, 24.28, 25.14,
28.1, 28.29, 31.39

pakopos, aštuonios 21.4, 33.8

pasiaukojimas kaip Δ pagrindas 32.33

pasiaukojimo tarnystė ir Δ , palyg. 29.35

rūšys ir jų tikslai 25.29, 32.27

sabija Δ ir *nirbija*, palyg. 28.34

sāṅkhya- Δ **24.10**

Yoga (tešynys)

smaraṇam ir Δ 28.26

tenkinantys jusles nesugeba praktikuoti
Δ 21.14, 21.47

tobulybė 21.6–7, 21.11–12, 23.12, 23.43,
24.28

Viešpats kaip Δ pradininkas 25.14

Viešpats kaip Δ tikslas **28.1**, 28.1, 28.26,
28.29, 33.26

žr. *taip pat* Krišnos sąmonė; Meditacija;
Pasiaukojimo tarnystė;
Transcendencija

Yogai

apsišaukėliai 31.31, 31.34

ir *bona fide* Δ, palyg. 21.12, 21.14,
24.28

ir lytinis gyvenimas 20.35

bhaktai

ir Δ, palyg. 21.7, 23.42, 24.29
kaip Δ 25.2

kaip geriausi Δ 25.43

celibatas ir Δ 26.57

didelė Δ galia 23.44

galia 23.21, 23.34–35

garbina Brahma **32.10**

ilgaamžiškumas 26.57

išvengia mirties **18.15**

keliauja kosmosu 23.43

medituoja Viešpatį **19.28**, 19.28

pasiaukojimo tarnystė kaip tobulumas
Δ **25.19**, 25.19

regi Viešpatį **24.28**

reikalavimai Δ. Žr. *Yoga*, būtinos sąlygos
Δ praktikai

stengiasi išvysti Viešpaties pavidalą

21.13, 21.13

sulyšę Δ 21.47

tobuli Δ lyginant su pretenzingais 23.43

tobulybės, kurias pasiekia Δ 23.12

Viešpats ir Δ, palyg. 23.44

Viešpats stipresnis už Δ 19.22

žr. *taip pat* Bhaktai; *Yoga*; Mistinės galios

Yoga-lakšaṇa, apibrėžimas 21.4

Yogamāyā, energija 18.4, **21.19**

Yoga-sāmadhi, apibrėžimas 20.53

Yojana, apibrėžimas 30.24

Yonir mahad-brahma

kaip pradų visuma 26.11

pradhāna kaip Δ 26.11

Yudhiṣṭhira Mahārāja 21.3, 21.30

Yugu ciklas 20.1, 22.35, 24.26

žr. *taip pat* Dvāpara-yuga; Kali-yuga;
Satya-yuga; Tretā-yuga

J

Jaḍa Bharata apie dvasinį pasisekimą 22.6

Jaḡājus ir Mādhājus 25.21

Jaya ir Vijaya **17.15**, 17.16

Janaka Mahārāja 28.18

Jėga (galia)

dvasinė Δ 21.12

yogo Δ 23.21, 23.34–35

materiali Δ 17.19

mistinė Δ. Žr. Mistinės galios

pasiaukojimo tarnystės Δ 24.29

Viešpaties Δ ir gyvosios esybės, palyg.
23.43–44

žr. *taip pat* Energija, Aukščiausiojo
Viešpaties

Jėzus Kristus, Viešpats 25.21

Jīva

apibrėžimas 25.17

žr. *taip pat* Gyvosios esybės; Sąlygotos
sielos; Siela

Jīva Gosvāmī apie išsivadavimą Krišnos
sąmonėje 27.14

Jivan-mukti 23.1

Jñā, apibrėžimas 18.3

Jñāna, apibrėžimas 24.17. Žr. *taip pat*
Žinojimas

Jñāna-yoga 23.57

bhakti pranašesnė už Δ **32.26**, 32.26
ir kitos *yogos*, palyg. **32.26**, 32.26–27

tikslas ir nauda 25.29

Viešpats kaip Δ tikslas 32.33

Jñānīai

apibrėžimas 24.29

bhaktai ir Δ, palyg. 24.29

kaip materialistai 27.23

žr. *taip pat* Brahmanai; Impersonalistai

Jupiterio planeta **17.14**

Juslės

apvalymas 21.33, 27.10

atstovauja pusdievius **25.32**

dvasinės Δ lyginant su materialiomis 25.7

Juslės (tėsinys)

embriono vystymosi metu **31.3**
 evoliucija. Žr. Evoliucija
 gyvoji esybė skirtinga nuo Δ 31.46
 gyvūnams **29.29**, 29.29–30
 informaciją renkančios Δ 20.13, **26.13**
 ir visatos pavidalas **26.63–67**
 kaip skiriamosios elementų ypatybės,
 penkios **26.47–48**

kontrolė. Žr. Juslių kontrolė
 laimė anapus Δ 20.35, 21.12

lygiai **29.28–30**

medžių Δ 29.28

objektai, penki 20.13

panaudojamos pasiaukojimo tarnystei
 25.44

protas vadovauja Δ 25.32

tenkinimas. Žr. Juslių tenkinimas

tinkamas Δ panaudojimas 26.62

veikiančiosios Δ 20.13

vidinės Δ (subtiliosios), keturi jų
 aspektai **26.14**

Viešpats nepažinus Δ 19.26, 21.33

žr. *taip pat* Intelektas; Kūnas, materialūs;
 Protas

Juslių kontrolė 25.44

dirbtinė Δ 27.5

kartojant Hare Kṛṣṇa 25.33

pasiaukojimo tarnystės pagalba 27.5,
 31.36

prasādos dėka 25.33

žmogaus gyvenimas suteikia galimybę
 Δ **31.19**

žr. *taip pat* Askezės; Atsižadėjimas;
 Celibatas

Juslių tenkinimas

bhaktams Δ nė motais **25.26**

brahmanai nemėgsta Δ **22.2**, 22.2–3

demonai siekia Δ 17.19, 18.5, 18.22, 20.38,
 21.14, 22.2

filantropija kaip Δ 27.5

gyvenant šeimoje **32.1**, 32.1–2

gyvūnams 23.53

grhasṭha ir Δ 22.11

ir „kramtyto kramtymas“, palyg. 32.1

ir pasiaukojimo tarnystė, palyg. 25.7

įtakoje prarandamas intelektas 30.21

kliudo medituoti 21.4

kvailiams **21.14**, 21.15

Juslių tenkinimas (tėsinys)

materialūs gyvenimas kaip Δ **21.20**,
 21.20, 22.12

materialūs Δ lyginant su dvasiniu 21.13
 nuopuolis Δ įtakoje **31.33**

pasaulis skatina Δ 30.21

religija nėra skirta Δ 28.3

sąlygotos sielos siekia Δ 20.43

žmonės ir Δ 23.53

žr. *taip pat* Kūniškoji būties samprata;

Laimė; Lytinis gyvenimas;

Malonumai, materialūs;

Prisirišimai, materialūs; Troškimai

K

Kabargos, muskusinės 21.44

Kadrū 19.14

Kaiṭabha, demonas **24.18**

Kaivalya 27.28

apibrėžimas 21.12

žr. *taip pat* Vienovė

Kāla

apibrėžimas 26.16

žr. *taip pat* Laikas

Kalā **24.23**

Kalba, rimtumas Δ **27.7**, 27.7

Kali amžius. Žr. Kali-yuga

Kālī, deivė 32.2

apgauna garbintojus 23.57

plėšikai garbina Δ 19.1

Kali-yuga

demonai ir trikdžiai Δ 17.15

yogas meditacija nepraktiška Δ 21.7

materialių malonumų siekimas Δ 20.18

sannyāsa Δ 24.35

santuoka Δ 21.15, 22.16, 24.15

spėlionės Δ 24.17

stebuklingi vandenys Δ 21.40

šventos vietos Δ 20.4

šventųjų vardų giedojimas Δ 21.6–7, 24.35

tarpplanetiniai skrydžiai Δ 23.41

vaikai Δ 24.15

Vaivasvata Manvantaroje 20.1, 21.3

valstybių vadovai Δ 21.50, 21.55

Viešpaties apsiareiškimas Δ 24.26

visuomenė Δ 22.16, 22.19, 24.35

Kalos ekspansija 21.32, 24.10
 „Kāma-śāstra“ apie lytinį gyvenimą 23.11
 Kaṁsa 18.4, 23.55
 Kančios
 ašarų vandenyno priežastis **28.32**
 bhaktai neturi Δ 25.24
 bhakto požiūris į Δ 25.40
 Ganga pašalina Δ **23.42**
 gimimas po gimimo **31.21**
 gimimo ir mirties Δ 21.17
 gimimo metu **31.22–24**, 31.27
 gyvoji esybė kaip savo Δ priežastis **26.8**,
 26.8
 iščiose **31.5–11**, **31.17**, **31.28**, 31.28
 ką tik gimusio kūdikio Δ **31.24–27**
 Kṛṣṇos sąmonė sustabdo Δ 22.31–32,
 22.37
 kūnas kaip Δ 24.36
 materialaus gyvenimo Δ , aprašymas
31.1–31
 materialiam pasaulyje 22.32, 22.37,
 24.27
 materialus gyvenimas kaip Δ 28.36
 mirties metu **30.16**, 30.16
 nulemtos mūsų karmos 27.8
 pašalinamos klausantis apie Viešpatį
25.23
 pašalinimas kaip džiaugsmo šaltinis 30.9
 pašalinimo būdas 31.47
 pragare **30.25–34**
 pragariškos Δ Žemėje **30.29**
 prasideda nuo gimimo 31.21
 sąlygotų sielų Δ 24.27
 senatvėje **30.14–15**
 tipai, trys 25.23
 vaikystėje **31.28**, 31.28
 Viešpats pašalina Δ 20.28, 23.7, 28.31,
28.32
 žr. *taip pat* Pragaras
 Kanibalizmas 30.13
 Kapila (ateistas) 21.32, 24.10, 24.19, 33.34
 Kapila, Viešpats
 apie
 Devahūti **24.40**
 Kardamą **24.38–39**
 Savo nužengimą **24.35–37**
 atsidavimas Δ . Žr. Atsidavimas
 Viešpačiui
 atsidavėjimas **33.12**, 33.12, **33.33**

Kapila, Viešpats (tešinsys)
 Brahmā garbino Δ **24.11**, 24.11
 dabartinė Δ buveinė **33.35**
 Devahūti
 gavo pamokymus iš Δ **24.18**, **24.40**
 iščiose **24.18**
 prisirišimas prie Δ **33.20–22**
 sūnus **24.19**, 24.19
 Devahūti šlovina Δ **29.5**, **33.2–5**, **33.8**
 duotas palaiminimas **32.43**
 gimė iš Devahūti 33.2, **33.4**, 33.4
 ir ateistas Kapila kaip pamėgdžiotojas
 21.32, 24.10, 24.19, 33.34
 kaip *amśa* skleidinys 24.10
 kaip Aukščiausiasis Viešpats **25.1**, **25.41**,
 25.41–43, **33.8**, 33.20, **33.33**
 kaip Garbhodakaśāyī Viṣṇu 33.2
 kaip *śaraṇya* 25.11
 kaip Viešpaties inkarnacija **24.16**, **24.33**,
 24.33, 25.1, **25.9**
 Kardama
 gavo pamokymus iš Δ **24.38–40**
 kaip Δ tėvas 21.32, 22.19, 24.11,
 24.29–30, 24.33, **24.35**
 kreipiasi į Δ **24.30–34**
 sūnus 22.19, 24.6, 24.11, 24.29–30,
 24.33, **24.35**
 kelionės **33.33–35**
 klausymosi apie Δ palaiminimas **33.37**
 kūno bruožai **24.17**
 lyginamas su kirviu **25.11**
 misija **25.1**, 25.1, 25.11, **33.12**
 mokė Sāṅkhyos filosofijos 21.32, 22.19,
24.10, 24.17–19, 24.30, **24.36–37**
 nužengia kad duotų žinojimą **33.5**
 nužengimo paskirtis 24.30, **24.35–37**, **25.1**,
 25.1, 25.11, **33.5**, **33.12**
 parodytas pavyzdys 33.12
 pasakojimai **25.13–27**, **25.32–26.8**,
26.10–27.16, **27.21–28.44**, **29.7–32.43**,
33.10
 planeta 33.30
 pusdieviai Δ nužengimo metu **24.7–8**
 savybės 33.9
 Śaunaka šlovina Δ **25.1–3**
 žaidimai tyri ir slėpiningi **33.36–37**
 Karalaitės ir sportas 22.17
 Karalius (karaliai)
 aprašyti „Śrīmad-Bhāgavatam“ 21.2

Karalius (karaliai) (tęsinys)

apsaugo 21.50, 21.54
 bhaktai kaip Δ 21.1
 išminčių santykiai su Δ 21.56
 miestelėnai pasveikina Δ sugrįžtant
 22.28

pareigos 21.54

Viešpaties atstovas 21.51

žudo 21.50

žr. *taip pat Kṣatriyai*; Valdžia, vadovai

Kāraṇa (Priežasčių) vandenynas

visatos Δ 20.15, 20.17

žr. *taip pat Garbhos vandenynas; Mahat-tattva*

Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu (Mahā-Viṣṇu) 20.12,

20.17, 26.52

Karas

Kurukṣetros Δ . Žr. Kurukṣetros mūšis
 materialistai pradeda Δ 17.29–30, 18.1

žr. *taip pat Kṣatriyai*; Žudymas

Kardama Munis 25.5

apie

Devahūti ir transcendenciją 23.6–8

Kapilos apsimėškimą 24.30

pusdievius 24.27, 24.47

Viešpaties apsimėškimą Devahūti
 sūnumi 24.2–4

atsizadėjimas 24.42–47, 24.42

atskleidžia savo norus Viešpačiui 21.15,
 21.15

Brahmā

ir Δ dukros 24.14–15

paliepia Δ pradėti vaikus 21.6

sūnus 24.12

šlovina Δ 24.12

Devahūti

apstulbsta pamačiusi Δ sukurtus
 rūmus 23.22, 23.22

apvaisinta Δ 23.47

dvasinis mokytojas 24.5

gauna Δ palaiminimus 23.4–8, 23.8,
 23.9

guodžiasi Δ 23.52–57, 23.52, 23.54,

ištekėjo už Δ 22.23

kaip Δ mylimoji 23.4

klausėsi apie Δ iš Nārados 22.10

mėgaujasi su Δ 23.39–40, 23.44–46

prašo Δ dovanoti jai bebaimiškumą
 23.51, 23.51

Kardama Munis (tęsinys)

Devahūti (tęsinys)

sunerimsta kai Δ nori pasitraukti
 23.49

susižavi Δ 23.38

sužinojo iš Δ kad Viešpats taps jos
 sūnumi 24.2–3, 24.4

tarnavo Δ 23.1–5, 23.1, 23.6–8, 23.37

troško susilaukti vaiko iš Δ 23.10,
 23.10, 23.11, 23.11

dukterų jungtuvės 24.21–25

dvasiškai galingas 23.3, 23.10

išminčiai veda Δ dukras 24.21–25

išsilavinęs 22.13

išsiskleidė į devynis pavidalus 23.44,
 23.47

išvaduota siela 21.34

yogas mistikas 21.4, 23.12, 23.12, 23.34,
 23.35, 23.41–44, 23.47, 23.49

kaip *brahmacāris* 22.19, 22.23

kaip *sannyāsis* 24.42, 24.42

kaip transcendentalistas 23.9–10, 23.10,
 23.42

kaip Viešpaties bhaktas 23.42–43

kaip Viešpaties tarnas 22.20–21, 22.20

Kapila moko Δ 24.38–40

Kapilos tėvas 21.32, 22.19, 24.11, 24.29–30,
 24.33, 24.35

kreipėsi į Kapilą 24.30–34

lyginamas su

mėnuliu 23.38

nepoliruotu brangakmeniu 21.47

oro judėjimu 23.41

mato Viešpatį 21.8–12, 21.12, 21.34, 21.34,
 21.47

meditacija 21.6–7, 21.7

mėgavosi su Devahūti 23.39–40, 23.44–46

mistiniuose rūmuose 23.38–41, 23.45–46

namai 33.13, 33.13, 33.16–18

orlaisis 33.15

pagarbina lenkiasi Svāyambhuvai Manu
 21.51

palieka namus 24.35

pasitinka Svāyambhuvą Manu 21.48–49

pataria Devahūti išsimaudyti Bindu-
 sarovaros ežere 23.23

Prajāpatis 24.12

pranoksta pusdievius 23.41, 23.42

spindi po askezių 21.47, 21.47

Kardama Munis (tęsinys)

sugrižo atgal pas Dievą **24.47**
sukelia Viešpaties susijaudinimą ir ašaras
21.39, 21.39

sukūrė rūmus danguje **23.12–21**, 23.21
sutinka vesti Svāyambhuvos Manu dukrą
22.15–16, **22.18–19**, 22.19

suvokia Viešpatį **24.43**, **24.45–46**

Svāyambuva Manu

atiduoda Devahūti Δ **22.22–24**

dėkingas Δ **22.5–7**, 22.7

kreipiasi į Δ **21.47**

maldauja Δ vesti jo dukrą **22.8–14**

susilaukia Δ pašlovinimo **21.50–56**

turtai **33.15–19**

Viešpats

apsireiškia Δ sėkloje **24.6**, 24.6

išklauso Δ norus **21.15**, 21.15

išpildo Δ troškimus **21.23**

patenkintas Δ **21.7**, 21.7

pranašystė Δ **21.26–32**, 21.32

Karma

intelektas priklauso nuo Δ 20.17

ir elektrinis ventilatorius, palyg. 28.38

yajñārtha- Δ 22.29

turtai priklauso nuo Δ 27.8

Viešpats suteikia Δ 24.45

žr. *taip pat* Likimas

Karma-yoga 23.57

Karma-yogas, apibrėžimas 20.35

Karmārpaṇam 29.10

Karmiai (žmonės, siekiantys veiklos
rezultatų)

materialistai 27.23

žr. *taip pat* Materialistai

Karminė veikla

pasiaukojimo tarnystė išsklaido Δ 24.17

supančiojimas Δ įtakoje **32.1–21**

žr. *taip pat* Juslių tenkinimas; Karma;

Nuodėminga veikla; Veikla,

materiali

Karṇa-randhraiḥ, apibrėžimas 22.7

Karvės

demonų gimimo metu **17.12–13**

gavayos **21.44**

teikia pieną 19.23

Viešpats globoja Δ 22.3

Žemė ir Δ , palyg. 18.20

„Kastų sistema“. Žr. *Varnāśramos* santvarka

Kastūri, apibrėžimas 21.44

Kāśa, žolė **22.29**

Kašyapa **17.18**, 19.23

„Kaṭha Upaniṣada“ apie Viešpatį kaip

svarbiausią gyvąją esybę 21.16

svarbiausiąjį amžinąjį 29.36

transcendentalų 26.5

visa ko glėbėją 33.3

Kauravai

ignoruoja Kṛṣṇos pamokymus 20.3

Yādavai prieš Δ 22.17

Kaustubha, brangakmenis **28.14**, **28.27**,
28.27

Kelionės kosmose 33.15

Brahmos Δ 24.19

į kitas planetas 23.41

yogo Δ 23.43

žmonių ir *siddhų* Δ , palyg. 24.8

Kešī demonas 19.24

Khyāti **24.23**

Kiaulė, materialūs Δ malonumai 21.14

Kiaušinis

gyvybė Δ 28.42

visata kaip Δ **20.14–15**

Kimpurušos **20.45–46**

Kinnarai **20.45–46**

Kīrtana. Žr. Šventųjų vardų kartojimas

Klaidinga savimonė. Žr. Savimonė, klaidinga

Klausa **26.37**, **26.47**, 26.47

Klausymasis

apie bhaktus **19.34–35**

apie Viešpatį. Žr. Klausymasis apie

Aukščiausiąjį Viešpatį

iš autoritetų 22.10

iš dvasinio mokytojo 22.7

svarba 24.35

Klausymasis apie Aukščiausiąjį Viešpatį

apvalantis Δ poveikis 20.4, 27.21

Arjunos praktikuotas Δ 26.32

bhaktų bendrijoje **25.25**, 25.25, 29.17

bhaktų praktikuojamas Δ 19.38

būtinas **27.6**, 27.6, 29.17

dvasinė savivoka Δ dėka 26.2

Indijos karalių šeimos praktikavo Δ
22.33

iš autoritetų šaltinių 25.3–4

iš Paties Viešpaties 26.33

įtakingas 26.32

kaip visų geriausias 27.6

Klausymasis apie Aukščiausiąjį Viešpatį (tęsinys)

lengviau už meditaciją 28.19
materialistai ignoruoja Δ **32.18**, 32.18
maudymasis Gangoje ir Δ, palyg. **20.5**
netikras Δ lyginant su *bona fide* 19.32–33,
19.37

padeda pasiekti *samādhi* **28.6**
padeda pasiekti tobulumą 24.42
palaiminimas, įgalinantis praktikuoti
Δ **33.37**

patrauklus **29.19**, 29.19
reikalingas 28.4
spontaniškas troškimas praktikuoti Δ
29.12

suteikia
džiaugsmą 25.2
išvadavimą **21.17**, 21.17, **25.36**, 25.36,
26.32, **27.21**, 27.21

žinojimą 32.28
svarba 24.35
šalina kančias **25.23**
šventykloje 25.36
tinka visiems 25.27
veiksmingas tik bhaktų bendrijoje 25.34
vertė **25.2**, 25.2, 26.32
visų svarbiausias 25.27, 33.26

Klausymasis ir pasakojimai apie
Aukščiausiąjį Viešpatį
ir pasodinto augalėlio laistymas, palyg.
31.43

kaip meditacija 28.19
padeda lengvai pažaboti protą 28.19
palaiminimas, įgalinantis praktikuoti
Δ **32.43**

Kobra ir demonas, palyg. 18.13
Kontraceptikų vartojimas 30.21, 31.17
Koranas 32.19
Kosminė apraiška. Žr. Materiali gamta;

Materiali kūrinija; Materialus
pasaulis; Visata

Kraitis vėdiškose vedybose 22.23
Kratu 24.15, **24.23**
Kraujas kaip pieno šaltinis 19.23
Kriyā **24.23**

Kṛpāna, apibrėžimas 31.17

Kr̥ṣṇa, Viešpats
absolūtus 25.38
ādi-puruṣa 26.52

Kr̥ṣṇa, Viešpats (tęsinys)

anūkas pagrobia Duryodhanos dukrą
22.16

apie. Žr. „Bhagavad-gītā“ apie
apsireiškimą. Žr. Aukščiausiasis

Viešpats, apsireiškimas
Arjuna ir Δ 17.1, 17.15, 22.7, 24.32, 24.37,
28.35

Arjuna pildo Δ troškimą 28.35
atsidavimas Δ. Žr. Atsidavimas
atsispindi materialame pasaulyje 27.11,
27.12

bendravimas su Δ 23.55
bhaktai. Žr. Bhaktai
bhaktas mato Δ visur 27.10
buveinė. Žr. Dvārakā; Dvasinis pasaulis;

Kr̥ṣṇaloka; Vaikuṅṭha; Vṛndāvana
Caitanya kaip Δ 24.26
draugas visiems 27.4

Dvarakos miestelėnai pasitinka Δ 22.28
ekspansijų pavyzdžiai 32.8
kaip Aukščiausiasis Dievo Asmuo 26.3
kaip aukščiausiasis valdovas 29.44
kaip Aukščiausiasis Viešpats 18.20, 19.24,
24.10

kaip dvasinis mokytojas 25.38
kaip valdovas, besimėgaujantis ir
draugas 27.25

Kauravai nepaiso Δ pamokymų 20.2
kūnas nematerialus 24.16
kūno spalva **28.13**, 28.13

kvailių suvokimas apie Δ 24.16
lyginamas su karaliumi 25.38
lygus visiems 25.41

Madana-mohana 31.36
maistas, kurį galima siūlyti Δ 29.15
meilė Δ. Žr. Meilė, Dievui
mokinių seka, prasidedanti Δ 26.33,
29.17

žr. *taip pat* Dvasinis mokytojas;
Mokinių seka

Nandos sūnus 24.11
padeda nuoširdžiai sielai 20.4
pagrobia Rukmiņi 22.16
pasiūlytas Δ maistas. Žr. *Prasāda*
pavidalai 26.46

žr. *taip pat* Aukščiausiasis Viešpats,
kūnas; Aukščiausiasis Viešpats,
pavidalai

Kṛṣṇa, Viešpatys (tešynys)

pažįstamas šventraščių dėka 32.28
 pirminis Viešpaties pavidalas 24.31–32
 priskirtosios pareigos skirtos patenkinti
 Δ 27.21, 27.21
 rūmai, kuriuos pastatė Δ 23.13
 santykiai su Δ
 amžini 25.38, 25.38
 draugo padėtyje 25.38, 25.38
 sūnaus padėtyje 25.38, 25.38
 tipai 25.38
 Viešpaties šeimoje 30.6
 žr. *taip pat* Aukščiausiasis Viešpatys,
 santykiai su Δ
 saulė kaip Δ akis 26.55
 susijęs su visa būtimi. Žr. Kṛṣṇos sąmonė
 šlovinimas. Žr. Aukščiausiojo Viešpaties
 šlovinimas; Klausymasis apie
 Aukščiausiąjį Viešpatį
 tarnystė Δ. Žr. Pasiaukojimo tarnystė
 transcendentalus 29.14
 trikdo *gopių* mintis 23.50
 vardas tapatus Pačiam Δ 24.35
 Vidura atsidadęs Δ 20.2–3, 20.3
 visa būtis kaip Δ atspindys 27.11, 27.12
višņu-tattva ir Δ 32.8
 žaidimai
 pavyzdžiai 28.6
 verti garbinimo 25.34
 žr. *taip pat* Aukščiausiasis Viešpatys,
 žaidimai
 žinojimas apie Δ. Žr. Žinojimas, apie
 Viešpatį; Žinojimas, dvasinis
 žr. *taip pat* Aukščiausiasis Viešpatys;
 Rādhā-Kṛṣṇa

Kṛṣṇaloka 18.4, 19.15, 19.31, 21.25, 29.13
 bhaktai pasiekia Δ 27.29
 šeima Δ 30.6
 žr. *taip pat* Dvasinis pasaulis; Vṛndāvana

Kṛṣṇa-prema, apibrėžimas 23.8
 žr. *taip pat* Meilė, Dievui

Kṛṣṇos sąmonė
 amžinasis gyvenimas pasiekiamas Δ
 dėka 24.38
 apsaugo nuo gimimo pragariškoje
 aplinkoje 30.34
 apvalo sąmonę 26.61
 atsižadėjimas Δ 27.22
 aukojimai Δ 19.30

Kṛṣṇos sąmonė (tešynys)

bendrija skirta Δ. Žr. ISKCON'as
 būtinybė skleisti Δ 21.31
 davusių atsižadėjimo įžadus Δ 33.12
 didžiausia dovana 23.8
 dvasinė savivoka Δ dėka 32.28
ghashta Δ 23.49
 Indijos karalių šeimose 22.33
 intelektas ir Δ 26.29
 išsivadavimas Δ dėka 17.15. Žr. *taip pat*
 Išsivadavimas
 išskirtinumas 23.9
yogai Δ 21.7
*yog*os tobulybė 31.39, 31.39
 jau šiame gyvenime padeda pasiekti
 tobulumą 25.27, 25.27
 kaip dvasinė savivoka 27.10
 kaip Kṛṣṇos vardų klausymasis 28.9
 kaip mistinės galios 25.26
 kaip spontaniškos tarnystės lygis 28.35
 kaip tyra ir pirminė sąmonė 26.6
 kaip tyra sąmonė 26.22, 26.22
 kaip *vāsudevos* ekspansija 26.21
 kaip veikla visų labai 20.43
 kaip žinojimas 24.18
 kontroliuoja protą 25.44, 25.44, 26.27,
 27.5
 laikas pranokstamas Δ 21.17
 laimė Δ dėka 18.5, 20.51
 lyginama su aromato užuodimu 29.20,
 29.20
māyos sąmonė ir Δ, palyg. 25.15
 materialistai negali įgyti Δ 20.53
 misija 22.31
 mokslas 21.32
 moterims 31.41
 nepriklauso nuo materialios padėties
 27.8, 31.21
 nėra ribota 32.40
 nuopuolis iš Δ 26.24, 26.26
 pamokslautojai. Žr. Pamokslautojai
 pareigų įvairovė Δ 22.7
 pranoksta materialius malonumus 22.34
 sąlygotos sielos tobulėja Δ 22.34
 savybės, kurios įgyjamos Δ dėka 31.34
 stabdo kančias 22.31–32, 22.37
 tinka visiems 31.41
 tinkami kandidatai Δ ir netinkami 32.39,
 32.40–42

- Kr̥ṣṇos sąmonė (tęsinys)
 tobulumas 22.33
 transcendentali **25.15–18**
 turtus reikia panaudoti Δ 30.31
 universalai 32.40
 vaikai auklėjami Δ 22.19
 Vāsudeva garbinamas siekiant Δ 26.21
 veikla Δ 20.5, 21.30
 vienovė Δ 32.11
 Viešpaties pavidalas apreiškiamas Δ 21.11
 virš gamtos *guṇų* 22.36, 24.43
 visad šviežia 22.35
 visuomenės gyvenime 22.4, 22.33
 žmonės Δ. Žr. Bhaktai
 žr. *taip pat* Dvasinis gyvenimas; Meilė, Dievui; Pasiuokojimo tarnystė
- Kr̥ṣṇos sąmonės judėjimas. Žr. ISKCON'as
 Kr̥ṣṇos sąmonės skleidimas
 kaip aukštesnis procesas 29.32
 kaip gailesčio apraiška 25.21
 kaip pareiga **29.17**
 keliaujant po visą šalį 25.21
 mokant kad Kr̥ṣṇa yra draugas 27.4
 pasiauokojimo tarnystė kaip Δ 32.42
 patenkina Viešpatį **29.6**
 reikalinga pagalba 27.4
 rizika Δ 25.21
 užuojautos nuostatoje 27.8
 Viešpats Čaitanja atlieka Δ 29.33
- Krūtys, moters 23.37
Kṣatram, apibrėžimas 21.56
Kṣatriyai
 brahmanų ir Δ santykiai 21.56, **22.3–4**, 22.4
 lyginami su visu kūnu 22.3
 pareigos ir tarnystė 21.50, 29.15
 sukurti iš Viešpaties rankų 22.2, **22.3**
 šiuolaikiniai Δ 22.17
 veda brahmano dukrą 21.28
 vedybos pagrobiant nuotaką 22.17
 žudo 21.50
 žr. *taip pat* Karaliai; Valdžia, vadovai
- Kṣetra-jña* 26.21
 apibrėžimas 22.4
 Kṣīrodakaśāyī Viṣṇu 20.12, 20.17, 20.25, 26.52
 žr. *taip pat* Supersiela
- Kūdikis iščiose. Žr. Žmogus, negimęs
- Kultūra. Žr. Civilizacija, žmonių; *Varnāśramos* santvarka; Vėdiškoji kultūra; Visuomenė, žmonių
- Kumārai, keturi **24.20**, 24.20, 25.36
- Kūnas, dvasinis
 bhaktai įgyja Δ 27.28
 naudojamas Kr̥ṣṇos sąmonės puoselėjimui 26.8
 žr. *taip pat* Siela
- Kūnas, materialus
 apribojimai Δ 33.26
 apvalomas kvėpavimo valdymu **28.11**
 atsiradimo priežastys **26.5**, 26.5, 26.34, **26.38**, 28.43
 bhaktas transcendentalus Δ atžvilgiu **28.37**, 28.37, 29.23, 33.26, **33.27**, 33.27
- Brahmā atsikrato Δ **20.28–29**, **20.47**
brahmacārio Δ 21.47
dvītīya 26.16
 evoliucija. Žr. Evoliucija
 fiziologiniai Δ elementai, trys 28.11
 gyvoji esybė ir Δ, palyg. **25.10**, 25.10, 25.16, 25.19, 26.2, 26.5, 26.8, 26.16, 27.8–9, 27.17, **28.37–39**
- grubaus Δ dovanojimas protėviams 20.43
 ir karma 26.8
 išsivadavimas iš Δ 24.41. Žr. *taip pat* Išsivadavimas
- yoga* padeda išsivaduoti iš Δ 19.28
 kančių šaltinis 24.36
 komponentai, septyni **31.4**
 laidotuvės 30.15
 laikinas 24.36, 26.3, **30.3**, 30.3
 likimas 17.31
 lyginamas su
 drabužiais 31.41
 malkomis **28.43**
 sapne regimu kūnu **28.38**, 28.38
 materialiai veiklai Δ būtinai 24.36
 materialios gamtos *guṇos* nulemia Δ **26.5**, 26.5, 28.43
 materialios gamtos kūrinys **26.5**, 26.5
 mirties akimirka 19.27. Žr. *taip pat* Mirtis
 neprisirišimas prie Δ. Žr. Atsidėjimas
 poreikiai 21.17
 bhaktams **27.8**, 27.8
 pradai, iš kurių susideda Δ 27.29
 prisirišimas prie Δ. Žr. Prisirišimai

Kūnas, materialus (tęsinys)
 sąmonė neatsiranda iš Δ 26.3
 sensta laiko įtakoje 29.4, 29.37
 siela ir Δ , palyg. 24.36
 siela ir Supersiela Δ viduje 22.4
 subtilus Δ 20.28, **25.33**, 26.34
 baismė subtiliam Δ **30.20**
 elementai 27.14, 27.29, 28.38
 išsivadavimas iš subtilaus Δ 27.29
 judėjimo greitis 30.24
 žr. *taip pat* Intelektas; Protas;
 Savimonė, klaidinga
 subtilusis Δ pagrindas 26.34
 susitapatinimas su Δ . Žr. Kūniškoji
 būties samprata
 Viešpaties šventykla 29.34
 visuomenė ir Δ , palyg. 22.3
 vystymasis, keturi tipai 31.2
 žmogaus Δ lyginant su kitais **31.19**
 žr. *taip pat* Gimimas; Intelektas; Juslės;
 Kūniškoji būties samprata; Mirtis;
 Protas
 Kūniškoji būties samprata **25.10**, 25.10,
 25.16, 25.19, 26.2, 26.5, 26.8, 26.14,
26.16, 27.8–9, 27.13, 27.17, **28.37–39**,
30.3, 30.3–5, 31.20, **31.30**, 31.30
 būdinga
 ateistams 20.18
 demonams 17.16
 sąlygotoms sieloms 20.18
 civilizacija, pagrįsta Δ 24.36
 siela, paveikta Δ 24.18
 žr. *taip pat* Iliuzija; *Māyā*; Neišmanymas
 Kūrimas, kilmė (materialios kūrinijos
 komponentų)
 garsas skatina Δ 26.32
 gimimas ir Δ , palyg. 26.18–19
 gyvybės Δ **26.19**, 26.19
 laikas įtakoja Δ **26.17**, 26.17
 lytinio gyvenimo principas Δ 26.51
mahat-tattvos Δ **26.20**
 tikslas **33.3**, 33.3
 Viešpaties energijų vykdomas Δ 20.12,
20.14–17, **21.20**
 Viešpaties vykdomas Δ 26.9, 26.55
 žr. *taip pat* Aukščiausiasis Viešpats,
 kūrėjas; Evoliucija; Priežastis,
 aukščiausioji
 Kurukṣetra 21.25

Kurukṣetros mūšis
 Arjuna sutrinka Δ metu 17.1
 Kauravai pralaimi Δ 20.3
 Krišna grįžta į Dvāraką po Δ 22.28
Kuša, žolė **22.29**
 Kušāvarta (Hardvaras) 20.1, **20.4**, 20.4
 Kuvera, Viešpats **23.39**
 Kvapai, rūšys **26.45**, 26.45
 Kvapas
 juslė, patirianti Δ 26.37, **26.48**
 rūšys **26.45**, 26.45
 Kvėpavimo kontrolė **28.9–11**

L

Labdara 25.10, 25.27, **32.34**, 32.34
 šventose vietose 21.30
 žr. *taip pat* Filantropija
 Laikas **32.37**
 daro *yogos* praktiką neaiškia 24.37
 galia 30.1
 kaip priminimas kad reikia atsiduoti
 26.16
 kaip vienas iš pradų **26.15**
 kaip Viešpats **26.17**, **30.2**
 Krišnos sąmonė pakylėja virš Δ įtakos
 21.17
 materialiai kūrinija priklauso nuo Δ **26.17**,
 26.17
 materialiam pasaulyje 24.38
 mirties priežastis 29.45
 naikintojas 26.16, **30.2**, 30.2
 neveikia bhaktų **21.18**, **25.38**, 25.38
 neveikia Vaikunthos planetose **25.38**,
 25.38
parārdhos **32.8–9**
 paveikia eterį **26.35**, 26.35
 poveikis **26.35**, 26.35, **29.4**, 29.4, **29.37**,
 29.45
 prigimties aprašymas **26.15**, 26.15–17
 ratas ir Δ , palyg. **21.18**
 skaičiavimas pagal mėnulio kalendorių
 32.3
 užsimiršta sekso metu 23.45
 vediškieji Δ skaičiavimo būdai 21.18
 veikia materialią gamtą **26.17**, 26.17
 vėjas ir Δ , palyg. **30.1**

- Laikas (tęsinys)
vertė 30.1
Viešpats (Viešpaties)
atstovas **29.45**
įtakos simbolis **26.16**, 26.16–17
kaip Δ **26.18**, 26.18
- Laimė
dvasiškai susivokus juntama Δ 25.19,
28.36
gyvoji esybė kaip savo Δ priežastis **26.8**,
26.8
Krišnos sąmonės dėka 18.5, 20.51
materiali Δ
ir bhaktai **25.26**
ir dvasinė Δ , palyg. 20.35, 20.38,
21.12–13, 23.7
laikina 25.13
nulemta 27.8
pasiaukojimo tarnystės dovana 22.31,
26.72, 28.36, 33.27
pasiekiamo klausantis apie Viešpatį **25.2**,
25.2
santuokoje 23.5
- Laisvė
nuo abejonių 24.18
nuo baimės 23.7, 23.51
nuo materialių sąlygotumų 21.17, 24.17,
24.38, 24.41
nuo materialių troškimų 21.12
nuo veiklos pasekmių 22.29
pasiekiamo
Krišnos sąmone 21.17, 24.41
pasiaukojimo tarnyste 21.17, 24.43
tarnaujant Viešpačiui 21.17, 24.43–44
sąlygotų sielų Δ ribota 23.41
žr. *taip pat* Išsivadavimas;
- Lakšmi 24.31
kaip Brahmos „mama“ 28.23, 28.25
meditacija į Δ **28.23**
su Višņu **28.26**, 28.26
- Lakšmī-Nārāyaṇa 20.25
Lėlės grožis ir moters grožis, palyg. 20.31
Lietaus debesis ir dvasinio mokytojo
malonė, palyg. 21.17
Lietų valdantis pusdievis **25.42**
- Liga
materialus gyvenimas ir Δ , palyg. 20.35,
23.7
vandenys, gydantys Δ 21.40
- Ligonis ir materialus pasaulis, analogija
20.35
- Likimas
ir materialios gamtos *guṇos* 22.36
sąlygotos sielos Δ 20.12
žr. *taip pat* Karma; Sielų persikūnijimas
- Lilā, apibrėžimas 26.7
Lytėjimas **26.47**, 26.47
ypatybės **26.36**
subtilioji oro forma **26.36**
- Lytiniai troškimai
mergina, apgauta Δ 21.27
vyro ir moters Δ 23.44
- Lytinis gyvenimas
apribojimai Δ 28.4, 30.28, 33.26
demonai trokšta Δ 20.23, 20.29, 10.31,
10.34, 10.36
dvasiniai malonumai ir Δ , palyg. 20.35
gr̥hasthoms 22.14, 23.11
„jogai“ skatina Δ 20.35
kaip kūrinių principas 26.51
Kali-yugos vedybos dėl Δ 21.15, 24.15
kāma-sāstra apie Δ 23.11
kilmė 31.38
klaidingo susitapatinimo su materija
priežastis 24.4
laikas užsimiršta Δ įtakoje 23.45
leistinas Δ 27.7
materialaus gyvenimo pagrindas 20.18,
20.23, 26.31, 30.28
mirtis kaip Δ pasekmė **26.57**, 26.57
neteisėtas Δ 20.53, 24.35, **30.28**
palikuonių pradėjimui ir apvalomosios
apeigos 21.1, 31.5
primenantis gyvūnų Δ 31.33
prisirišimas prie Δ
aprašymas **31.32**, 31.32–42
galioja visiems **31.36–38**
ir kaip išsivaduoti iš jo 28.32
nuopuolio priežastis 31.33
pusdieviai ir Δ 20.23, 20.31
siela ir Δ **31.1**, 31.1
supančioja 28.32
vaiko lytis ir Δ 23.48
vaikų pradėjimui 17.16, 22.19, 23.11
žr. *taip pat* Lytiniai troškimai; Santuoka
- Lytis, Δ nustatymas 31.4
Lotosas, išaugęs iš Garbhodakaśāyī Višņu
20.16, 20.17

M

Madana-mohana 31.36
 Madhu, demonas **24.6**
 Magija. Žr. Mistinės galios
 „Mahābhārata“
 apie Gāndhārī ir Dhṛtarāṣṭrą 23.5
 šventa 19.34
Mahā-yogas, apibrėžimas 21.4
Mahā-mantra. Žr. Hare Kṛṣṇa mantra;
 Šventųjų vardų kartojimas
Mahā-moha, apibrėžimas 20.18
Mahat, apibrėžimas 22.6
Mahātmā
 Kṛṣṇos sąmonė padaro žmogų Δ 26.31
 materialiai energija ir Δ 23.10
 padeda pasiekti sėkmę dvasiniame kelyje
 22.6
 žr. *taip pat* Bhaktai; Dvasinis mokytojas;
 Šventieji; Tyri bhaktai
Mahat-tattva **20.13**, 26.9, 26.19, **26.20–22**,
 26.23, **32.29**
 materialiai gamta ir Δ **26.50**
 žr. *taip pat* *Pradhāna*
 Mahā-Viṣṇu (Kāraṇodakaśāyī Viṣṇu) 20.12,
 20.17
 Maheśvara. Žr. Śiva
 Maistas
 gyvosios esybės kaip Δ 29.15
 įsisavinimas **26.40**, 28.3
 žmonėms tinkamas Δ 27.8
 žudymas siekiant Δ 29.15
 žr. *taip pat* *Prasāda*; Valgymas
 Maitreya Rṣis
 kaip autoritetas 20.9
 kaip *bhagavānas* 25.4
 pasakojimai **19.32**, **25.5–33.37**
 Vidura klausėsi apie Viešpatį iš Δ
19.33
 Vidura susitiko Δ Hardvare 20.1, **20.4**,
 20.4
 Maitreya Rṣis apie
 Brahmą **24.20**
 ir Kapilą **24.10**
 ir Viešpatį **19.1**
 išsklandantį pusdievių baimę **17.1**
 Devahūti, garbinančią Viešpatį **24.5**
 Devahūti ir Kardamą **23.1**

Maitreya Rṣis apie (tešinsy)
 Hiranyakṣą ir Viešpatį **18.1**, **18.13**,
19.31–32
 Kardamą
 ir Kapilą **24.41**
 ir Svāyambhuvaṃ Manu **22.1**
 ir Viešpatį **21.25**
 meditaciją **21.6–7**
 sukuriantį rūmus ore **23.12**
 materialaus pasaulio priežastį **20.12**
 Varahą ir Hiranyakṣą **19.31–32**
 Viešpatį, Garudą ir išminčių Kardamą
21.22
Māyā
 apibrėžimas 24.36, 25.10
 ištrūkimas iš Δ 24.43
 juslių tenkinimas kaip Δ 20.12
 kaip išorinė energija 25.37
 kaip Viešpaties įgaliojinė **25.10**
 lyginama su debesimi 32.28
 moters grožis ir Δ 20.31, **31.37–40**
 neduoda ramybės nebhaktams 20.28
 neteisingas impersonalistų suvokimas
 apie Δ 19.37, 20.8
 panaikinama pasiaukojimo tarnystės
 pagalba 26.7
 paskutiniai Δ sąžalčiai 24.45
 sąlygota siela Δ 20.43, 24.45
 sąmonė 25.15
 stipri 28.44, **31.20**, 31.20
 šeima Δ 30.7–8
 šeimos žmogus Δ 21.31
 veikia visus **31.37**, 31.37
 veikla, dviejų tipų 30.4
 Viešpats
 kontroliuoja Δ 20.8, 31.15
 sukuria Δ ir lieka anapus jos 26.4
 vyro pavidalas kaip Δ **31.41**
 žudo demonus 28.29
 žr. *taip pat* Iliuzija; Kūniškoji būtis
 samprata; Materialus pasaulis;
 Savimonė, klaidinga
 Māyā (Durgā, Kālī), deivė
 apgauna garbintojus 23.57
 plėšikai garbina Δ 19.1
 Māyāvādos filosofija. Žr. Impersonalizmas
 Māyāvādžiai
 vardo apibrėžimas 19.37
 žr. *taip pat* Impersonalistai

- Mala-māsa*, apibrėžimas 21.18
Mala-snāna, apibrėžimas 23.31
 Maldos
 Devahūti Δ Kapilai **25.7–11**, **33.2–8**
 kūdikio Δ įsčiose **31.11–21**
 pusdievių Δ ir demonų, palyg. 19.1
 Viešpačiui teikiama nauda 21.28
 žr. *taip pat* Garbinimas, Viešpaties
 Malonė, bhaktų **25.21**, 25.21
 Malonė, Viešpaties. Žr. Aukščiausiasis
 Viešpats, malonė
 Malonumai
 bhaktams **25.37**
 dorybėje 21.13
 gamtos *guṇų* įtakoje 25.1
 „jogai“ skatina materialius Δ 21.14
 materialūs Δ
 galiausiai tampa beskoniais 22.35
 ir dvasiniai Δ, palyg. 20.35, 20.38
 ir sąlygotos sielos išgelbėjimas 20.1
 kaip moterų noras 23.54
 Kali-yugoje 20.18
 kelia pasibjaurėjimą 21.21
 menkesni už Kṛšnos sąmonę 22.34
 nuopuolio priežastis 22.34
 sąlygotos sielos siekis 20.12, 20.18
 trikdo dvasinį tobulėjimą 20.53
 troškimas yra materialaus pasaulio
 kūrimo priežastis 21.20
 vediškoje kultūroje 21.16, 21.21
 pasiekiami
 klausantis apie bhaktų gyvenimą **19.34**
 klausantis apie Viešpaties žaidimus
 19.33
 pasiaukojimo tarnyste 29.35
 suvokus Dievą 32.33
 pragarškose gyvenimo sąlygose **30.5**,
 30.5
 žr. *taip pat* Juslių tenkinimas; Laimė
Mām, apibrėžimas 24.39
Man kyla iš *Manu* 22.31
 Mandara, kalva **28.27**
Maṅgala, apibrėžimas 21.25
Maṅgalārātrikos apeigos 22.33
Manomayam 28.30
 Mantros
 Hare Kṛṣṇa Δ. Žr. Hare Kṛṣṇa mantra
 kad „taptum Dievu“ 20.35, 22.7
 žr. *taip pat* Šventųjų vardų kartojimas
- Manu
 Brahmā sukūrė Δ **20.49–50**, 20.51
 Brahmos dienoje 21.3
 gyvenimo trukmė 22.35, **22.36**
man kyla iš Δ 22.31
 pareigos ir valdymo trukmė 21.1
 Svāyambhuva Δ. Žr. Svāyambhuva Manu
 Vaivasvata Δ 20.1, 21.3
 Viešpaties atstovas 21.51
 žmonija atsiranda iš Δ 22.31
 „Manu-samhita“ apie moteris 22.25, 33.19
 „Manu-smṛti“ apie vedybas 22.16
 Maricis **20.10**, **24.9**, 24.15, 24.20, **24.22**,
 32.12, 32.12
 „Mārkaṇḍeya Purāṇa“ apie žmogaus
 embrioną 31.5
 Marsas, planeta **17.14**
 Marutai **19.25**
 Materiali būtis ir banjano medis, palyg.
 25.11
 Materiali energija. Žr. Energija,
 Aukščiausiojo Viešpaties, material
 Materiali gamta **26.10–72**
 amžina 26.9
 demonų gimimas triko Δ **17.3–15**
 dėsniai. Žr. Gamtos dėsniai
 elementai. Žr. Elementai
 evoliucija Δ. Žr. Evoliucija
 gimimas Δ. Žr. Gimimas
 guṇos. Žr. Gamtos *guṇos*
 ir Aukščiausiasis Viešpats, santykiai 26.9
 ir sąlygotų sielų jusliniai malonumai
 20.12
 išsivadavimas iš Δ. Žr. Išsivadavimas
 kaip motina 26.19
 kaip *prakṛti* 25.11
 kaip *saguṇa* Brahmanas 26.19
 kaip Viešpaties energija 32.7
 kontaktas su Δ sąlygoja 27.21
 kontroliuoja gyvąsias esybes 26.6
 kūnai sukuriama Δ pagalba **26.5**, 26.5
 laikas sužadina Δ **26.17**, 26.17
 lyginama su gyvųjų esybių motina 26.9
 lyginama su Viešpaties žmona 26.9
 neišreikštame būvyje kaip *pradhāna*
 26.10
 padaliniai 29.44
 pasirodo savaime **29.40–41**
 poveikis ir ištrūkimas iš jo 27.19–20

Materiali gamta (tęšyns)

principai **26.10–72**

pusdieviai valdo **△ 29.44**

sukūrimo tikslas **33.3**, 33.3. *Žr. taip pat*
Kūrimas

troškimas viešpatauti **△ 17.20**

Viešpats

apvaisina **△ 26.19**, 26.19

kartu su elementais ir *mahat-tattva*
įžengia į **△ 26.50**, 26.50

kontroliuoja **△ 18.8**, 20.12,

25.42, 25.42, 26.9, **29.40–45**

sužadina **△ 26.17**, 26.17–19

žr. taip pat Gamtos *guṇos*; *Māyā*;

Materialus pasaulis; Planetos;

Visata

Materiali kūrinija

sąlygotoms sieloms 20.12

žr. taip pat *Mahat-tattva*; Materiali
gamta; Materialus pasaulis; Visata

Materialios gamtos dievybės. *Žr.* Pusdieviai

Materialistai

apimti iliuzijos 23.57

aprašymas **30.1–15**

atsisako šventraščių **32.18**, 32.18–20

atsisako Viešpaties **32.18**, 32.18–20

bendravimas su **△ 25.20**

nuopuolio priežastis 25.20, **31.32**,
31.32

reikia vengti **27.7**, 27.7–8, **29.18**, 29.18,
31.34

bhaktai gali atrodyti esą **△ 27.23**

garbina pusdievius 26.61, 32.2

ir bhaktai, palyg. 27.26

ir kaulės, palyg. **32.19**, 32.19

kaip šeimos žmonės **31.41**, 31.41–42, **32.1**,
32.2

karo kurstytojai 17.29–30, 18.1

literatūra **32.19**, 32.19

mėgstamos **△** temos 32.18–20

nepasiekia dvasinės savivokos 20.53

pasmerkti **32.19**, 32.19

religingi žmonės kaip **△ 31.32**

savybės **30.1**, 30.1–14, **31.33**

skurdas 26.31

stokoja meilės Dievui 23.8

tipai, netinkami Kṛṣṇos sąmonei **32.39**,
32.40

tobulėjimo kelias **△ 32.18**

Materialistai (tęšyns)

trokšta lytinio gyvenimo 23.45

veikla 21.12

Viešpats baudžia **△ 17.30**

žr. taip pat *Abhaktai*; Ateistai; Demonai

Materializmas

iliuzija. *Žr.* Iliuzija

pančiai **27.3**, 27.3

žr. taip pat Juslių tenkinimas; Kūniškoji
būties samprata; Prisiršimai

Materialus gyvenimas

baisus 23.51, 33.10–11

bhaktas netrokšta **△ 25.39**, 25.39

demonai skatina **△ 17.15–17**, 17.20

dėsniai 17.19

diplomacija reikalinga **△ 30.9**

gamtos *guṇos* valdo **△ 25.15**

impersonalistų požiūris į **△ 26.7–8**

ir dvasinis gyvenimas, palyg. 20.35

ir sielos persikūnijimas 21.17

išsivadavimas iš **△**. *Žr.* Išsivadavimas

ištrūkimas iš **△ 21.17**

kaip beprasmis laiko švaistymas **30.1**,
30.1–3

kaip juslių tenkinimas 22.12

kaip lytinis gyvenimas 20.18, 20.23

kančios **31.1–31**

klaidinga savimonė kaip **△** priežastis
26.26, 26.61

lyginamas su

gyvenimu išsivadavus 25.16

karvės išlaikymu 25.13

liga 20.35

miško gaisru 21.17

sapnu **27.4**, 27.4, **27.25**, 27.25

ugnimi **27.23**

lytinis gyvenimas kaip **△** pagrindas 30.28

materiali sąmonė kaip **△** priežastis **26.7**

pančiai 27.3, **32.38**, 32.38

pasitenkinimo **△** iliuzija **30.4–6**

poreikiai ir Vedos 25.1

prisirišimai lemia **△ 25.20**, 25.20

seksas kaip **△** akstinas 26.31

sklidinas kančių 28.31, 28.36

veikla 17.1, 21.17

žr. taip pat Materialistai; Materialus
pasaulis; Prisiršimai

Materialus pasaulis

apreikštas **△** lyginant su neišreikštu 26.9

Materialus pasaulis (tęsinys)

- atsižadėjimas 21.17
 baimė Δ 17.1, 23.7
 demonai susižavi Δ 20.34
 dorybė Δ 24.10
 dvasinis pasaulis ir Δ , palyg. 19.30, 21.22, 24.10, 24.16
 „gėris“ ir „blogis“ Δ 32.24
 gyvosios esybės Δ 22.37
 istorijos Δ pamokos 17.19
 išsivadavimas iš Δ . Žr. Išsivadavimas kaip *asat* 26.9
 kaip Kršnos atspindys 27.11, **27.12**
 kaip Viešpaties energija 24.16, 24.33, **26.4**, 26.4
 kaip vyro ir moters tarpusavio potraukis 24.4
 laikas Δ 24.37
 laikinas 26.9
 laimė Δ persipynusi su kančia 25.13
 lyginamas su
 kate 25.24
 miško gaisru 24.27
 polijcijos departamentu 26.5
 neišmanyme 20.18
 neskirtas bhaktams 21.20
 nušviestas Viešpaties spindesio, bet netiesiogiai 26.3
 paskirtis 26.5
 prievarta Δ 29.15
 reliatyvumas Δ **32.28**, 32.28
 skirtas tenkinantiems jusles **21.20**, 21.20
 sklindinas kančių 22.32, 22.37, 24.27, 30.9
 žr. *taip pat* Kančios
 sukūrimas. Žr. Evoliucija; Kūrimas
 Viešpaties santykis su Δ 21.31
 Viešpats sukuria Δ **21.20**, 21.20
 žinojimas Δ netobulas 26.33
 žr. *taip pat* Materiali gamta; Materiali kūrinija; Planetos; Visata
- Materialūs prisirišimai. Žr. Prisirišimai, materialūs
- Materialūs troškimai. Žr. Juslių tenkinimas; Malonumai, materialūs; Prisirišimai; Troškimai
- Materija
- gyvoji esybė kaip Δ ir sielos sąjunga **27.17**
 gyvoji esybė panrya į Δ **27.14**

Materija (tęsinys)

- kaip *aparā*, žemesnioji 25.11
 kyla iš gyvybės 26.16, 26.51
 žinojimas apie Δ ir dvasią **27.9**
 žr. *taip pat* Materialus pasaulis
- Mathurā 20.4, 21.25
- Maudymasis
- gydomasis Δ 26.59–60
 nurodymai moterų Δ 23.31–32
 reguliarumas 33.14
 šventose vietose 23.23
 vertingos medžiagos prieš Δ ir po jo 23.32
 žr. *taip pat* Apsivalymas
- Mauna*, apibrėžimas 24.42
- Meditacija
- į asmenybę 29.35
 į bhaktus **28.18**, 28.18
 į Govindą 20.4
 į Lakšmį **28.23**
 į pusdievius, impersonalistų 28.22
 į Supersielą 20.52, **28.12**
 į širdį 28.5
 į Viešpatį **28.7**, 33.26
 į Viešpaties pavidalą **28.18**, 28.18–20
 į Viešpaties žaidimus **28.6**, 28.6–8
 impersonali Δ 28.13, 28.16, 28.20, 28.24, 28.26, 28.29
 impersonali Δ ir personali 33.26
 ir Dievybė, palyg. 28.26
 išgalvota Δ 28.21
yogo Δ į Viešpatį **19.28**, 19.28, **28.13–33**
 juslių tenkinimas trukdo Δ 21.4
 kaip *smaranam* 28.26
 Kali-yugoje nepraktiška 21.7
 klaidinga Δ 27.19
 klausymasis ir giedojimas kaip Δ 28.19
 laipsniška Δ 28.20, 28.24
 netikra Δ 28.34–35
 protas panaudojamas Δ **28.34**, 28.34
 siekiant „tapti Dievu“ 20.35, 21.6, 23.43
 tobulumas 21.7
 žr. *taip pat* *Yoga*; Pasiaukojimo tarnystė; Prisiminimai apie Aukščiausiąjį Viešpatį; Transas
- Medžiai
- demonų gimimo metu **17.13**
 dorybingi Δ 21.42
 dorybingi Δ ir nedorybingi 21.40

Medžiai (tęsinys)

jušlės 29.28

prie Bindu-sarovaros ežero **21.40**, 21.40,
21.42, 21.42

šaknys lyginamos su Viešpačiu 18.5

Meilė

amžina Δ lyginant su laikina 25.38

Dievui 27.27, 28.18, 28.34

būtina garbinant Dievybes 29.24

kaip Kṛṣṇa 27.6, 27.10

kaip tobulumas 23.7–8

materialistams nepasiekiamo 23.8

padeda tobulėti **32.22**, 32.22

propaguota Caitanyos 23.8

žr. *taip pat* Pasiaukojimo tarnystė

ir geismas, palyg. 31.29

materiali Δ netikra **30.8**, 30.8

„Meilės puota“, kanibalų Δ 20.20

Menakā 27.5

Mėnesiai vediškajame kalendoriujė 21.18

Mėnesiena, Brahmā palieka Δ kūną **20.39**

Mėnulis

demonų gimimo metu **17.8**

gyvenimo trukmė Δ 25.37

Kardama ir Devahūti palyginami su Δ
23.38

pakilimas į Δ **32.3**, 32.3

valdantis pusdievis 25.42

Merginos

tėvai parenka Δ vyrus 21.27

žr. *taip pat* Moterys

Merkurijus, planeta **17.14**

Meru, kalnas **23.39**, 23.39

Mėsos valgymas 20.53, 24.35, 32.2

Miegas

brahmācāriai trumpina Δ 21.47

poreikis **26.29**, 26.30

reguliacija 33.26

seilių tekėjimas Δ metu **20.41**

Miestai senovėje 22.28

Miestelėnai sveikina karalių sugrįžus 22.28

Mirtis

ateistų suvokimas apie Δ 20.18

baimė ir Δ **26.16**, **30.19**, 31.47

išsivadavimas iš Δ . Žr. Išsivadavimas

Yamadūtai pasirodo Δ akimirka **30.19–20**

yogai išvengia Δ **18.15**

kančios prieš pat Δ **30.16–18**

karminės veiklos periodo pabaiga **31.44**

Mirtis (tęsinys)

kūno jušlių funkcionavimo pabaiga **31.46**

kūno skaištumas dingsta Δ metu 19.27

laikas lemia Δ 29.45

lytinis gyvenimas artina Δ **26.57**, 26.57

matyti Viešpatį Δ akimirka 19.27–28

mintys Δ akimirka 30.18

nusivylimas Δ metu **30.17–18**

užžėlęs šulinys ir Δ , analogija 24.41

Viešpats kaip Δ 29.26

Viešpats kontroliuoja Δ **25.42**

Viešpats lemia Δ **29.38–39**

žr. *taip pat* Sielų persikūnijimas;

Žudymas

Mistikai. Žr. Bhaktai; *Yogai*;

Transcendentalistai

Mistinė *yoga*. Žr. *Yoga*

Mistinės galios

bhaktai nesiekia Δ **25.37**

Hiraṇyākṣos Δ **19.17–21**

Kardamos Δ 21.4, **23.12**, 23.12, 23.34,

23.35, **23.41–44**, **23.47**, 23.49

Kṛṣṇos sąmonė kaip Δ **25.26**

kvalifikacija, siekiant įgyti Δ 21.4

materialios 27.30

nėra *yogos* tikslas 28.1

pavyzdžiai 27.30

Viešpaties Δ 19.22, 19.26

žr. *taip pat* Jėga

Miškas, pasitraukimas į Δ 24.41

Miško gaisras ir materialus pasaulis, palyg.
24.27

Mogolų imperatorių rūmai 23.19

Moha, apibrėžimas 20.18, 26.5

Mohiṇī kaip Viešpaties inkarnacija 31.36

Mokinių seka 26.33, 29.17

prasidedanti nuo

Brahmos 24.19

Šivos 23.1

svarbi siekiant dvasinio tobulėjimo 22.6

žinojimas įgyjamas Δ dėka 19.32, 20.9,
24.17–18

žr. *taip pat* Autoritetai; Dvasinis
mokytojas

Mokinys ir dvasinis mokytojas 22.7, 23.7,
23.52, 24.13

žr. *taip pat* Bhaktai; *Brahmācāriai*

Mokytojai, dvasiniai. Žr. Brahmanai;

Dvasinis mokytojas

Mokslininkai

apsišaukėliai Δ neigia atsidavimo Kṛṣṇai
būtinumą 24.38

Dievo įstatymas ir Δ 20.18

ir gimimo bei mirties procesas 24.38

tyrinėja subtiliuosius pavidalus 26.34

Mokṣa. Žr. Išsivadavimas

Monistai

apie įsiliejimą į Aukščiausiąjį 21.12

žr. *taip pat* Impersonalistai; *Jñānīai*

Monizmas. Žr. Impersonalizmas

Moterys

apsauga Δ 25.5, 33.12–13, 33.19

apvaisinimas **31.2**, 31.2

bendravimas su moterimis

gyvenant šeimoje 31.39

ir užžėlęs šulinys, palyg. **31.40**

Kṛṣṇos sąmonėje 31.41–42

pavojingas **31.39–41**

ribojamas 31.34–36, **31.39**, 31.39–41

demonai persekioja Δ 20.31, 20.34, 20.36

gali atlikti pasiaukojimo tarnystę 25.28

gimimas 23.11

grožis 20.31, 23.36, 24.14

intelektas 23.54, 24.5, **25.30**, 25.30

kaip našlės 33.21

kaip priklausomos 22.25, 24.40, 33.12–13,
33.19

kaip *puruṣa* ar *prakṛti* 25.11

Kṛṣṇos sąmonėje 31.41–42

lytinis troškimas 21.27, 23.44

negali duoti *sannyāso* įžadų 24.40

nekaltų Δ mąstysena 22.15

nėščios Δ 31.5, 31.11

netekėjusios Δ garbina Śivą 23.1

pasimetusios Δ 23.51

patarimai Δ maudymuisi 33.21

pavidalas kaip *māyā* **31.40**

prisirišimai 31.41

prisirišimai prie Δ **30.8**, 30.8, 31.36, 31.42

pusdieviai ir Δ 20.31–32

„sanjasiai“ vaikosi Δ 24.35

siekia materialių malonumų 23.54

sūnus kaip vyro atstovas Δ 33.21

sutemos kaip Δ **20.29–37**

tarnystės keliame pavojai 31.40

Viešpats kaip sūnus Δ 33.21

vyrai

ir Δ, palyg. 23.2

Moterys (tėsinys)

vyrai (tėsinys)

sajungoje su Δ 24.15

žavisi Δ 24.4

žr. *taip pat* Merginos; Motina; Žmona

Motina

dvynių Δ 17.18

ir vaiko pradėjimas 20.28

kaip priešas 23.3

pirmoji Δ ir antroji 24.15

sūnus išvaduoja Δ senatvėje 24.40

žinios gaunamos iš Δ, pavyzdys 20.9

žr. *taip pat* *Ghasthos*; Tėvai; Žmona

Mṛgaḥ, apibrėžimas 18.3

Mūḍha-dhiyah, apibrėžimas 20.37

Mūḍhos, apibrėžimas 24.16, 24.33

Mukti. Žr. Išsivadavimas

Muniai

apibrėžimas 24.42, 28.20

bhaktai kaip Δ 27.8

ir bhaktai, palyg. 28.20

žr. *taip pat* Bhaktai

Muskusinė kabarga 21.44

Muzika

Kapilos apsiरेikimo metu **24.7**

materiali Δ lyginant su dvasine 20.38

Svāyambhuvo Manu rūmuose **22.33**

N

Nacijos. Žr. Valstybės

Nacionalizmas kaip iliuzinė tarnystė 30.10

Nāgai **20.48**

Naimiṣāraṇya, išminčiai Δ 19.33

Naiṣṭhika-brahmacaris, apibrėžimas 22.14,
24.22

Naktis

demonai gimsta iš Δ 20.22

kaip neišmanymo kūnas **20.19**

žr. *taip pat* Sutemos

Nanda Mahārāja 24.11, 29.15

Nārada Munis 31.44

Brahmā ir Δ **24.20**, 24.20

Devahūti ir Δ **22.10**

Yūdhiṣṭhira ir Δ 21.30

kaip autoritetas 20.9

kaip *naiṣṭhika-brahmacaris* 24.22

- Nārada Munis (tešinsys)
tobulėjimas 23.7
- „Nārada-pañcarātra“ apie tarnystę
Viešpačiui apvalytomis juslėmis 25.18
- Nārāyaņa, Viešpats
kaip aukščiausiasis 21.32, 24.31, 29.14
žr. *taip pat* Aukščiausiasis Viešpats;
Višņu
- Narottama dāsa Thākura apie
dvasinio žinojimo šaltinius 28.4
geismo pakeitimą į Kṛṣṇos patenkinimą
31.29
materialaus gyvenimo pančius 26.26
šventas vietas 20.4
- Naujas Delis, Mogolų rūmai Δ 23.19
- Nedori žmonės. Žr. *Abhaktai*; Ateistai;
Demonai; Impersonalistai;
Materialistai
- Nedoros gyvybės rūšys 21.40
- Neišmanymas (nežinojimas)
apie sielų persikūnijimą 29.3, 29.3
apie tikrąją naudą savo atžvilgiu 29.5
Brahmā nusimeta Δ kūną 20.19
Brahmā kuria Δ dangalus 20.18
demonai Δ 20.31, 20.37
du Δ tipai 31.30, 31.30
materialus pasaulis apimtas Δ 20.18
naktis kaip Δ kūnas 20.19
žr. *taip pat* Iliuzija; Kūniškoji būties
samprata; *Māyā*; Neišmanymo
guņa; Tamsa
- Neišmanymo *guņa*
demonai gimsta iš Δ 20.22
nuopuolis Δ įtakoje 22.36
žr. *taip pat* Neišmanymas
- Neleistini lytiniai santykiai 20.53, 24.36,
30.28
žr. *taip pat* Lytinis gyvenimas
- Nepriklausomybė
Brahmos Δ 18.20, 18.20, 20.16–17, 24.10
sąlygota siela piktnaudžiauja Δ 20.18
Viešpaties ir gyvųjų esybių Δ 18.20
žr. *taip pat* Išsivadavimas; Laisvė
- Nešališkas požiūris 27.7, 27.7
- Nėštumas 17.18
žr. *taip pat* Gimimas
- Nirbija-yoga* 28.34
- Nirguņa* Brahmanas lyginant su *saguņa* 26.15
- Nirṛti 23.39
- Nirvāṇa* 25.29, 27.17, 28.35, 33.30
žr. *taip pat* Išsivadavimas
- Nirvyalika*, apibrėžimas 19.1
- Nitya-baddha* 26.5
- Nityānanda, Prabhu 25.21
neteisingas suvokimas apie Δ 18.2
- Nivṛtti* ir *pravṛtti*, palyg. 32.6
- Nṛsimha, Viešpats
apsireiškia iš kolonos 24.6
Prahlada ir Δ 20.43
- Nuodai ir nebhakto žodžiai, palyg. 19.33
- Nuodėminga veikla
aikštingos žmonos Δ 23.3
ateistai puikuoja si Δ 20.18
atsidavimas Viešpačiui panaikina Δ
21.20
baumės už Δ 30.19–34
demonų užsiėmimas 19.1
išsivadavimas iš Δ 20.4
keturių tipų 24.35
klausymasis apie Hiraṇyākṣos ir Varāhos
dvikovą išvaduoja iš Δ 19.37
minčių apie Δ atsakymas 20.28
pamišus apie Viešpatį 25.10
pasiaukojimo tarnystė ir atoveikis už Δ
27.21, 27.21, 33.6
žr. *taip pat* Karma
pusdieviai ir bhaktai neužsiima Δ 19.1
siekiant išlaikyti šeimą 30.10
Supersiela stebi Δ 26.18
sutrikimai gamtoje nurodo į Δ 17.5
Viešpats atleidžia už Δ 25.40
žr. *taip pat* Materializmas
- Nuolankumas 29.18
- Nuošalumas 27.8, 27.8

O

- Oṃkāra*, impersonalistai garbina Δ 28.18
- Oras 25.42, 25.42
blogo Δ priežastis 17.5
- Orlaiviai
Brahmos Δ 24.20
senovėje 22.17
žr. *taip pat* Kelionės kosmosu
- Oro judėjimas ir Kardamos kelionės, palyg.
23.41

Oro stichija **26.36**, 26.37, 26.47
 žr. *taip pat* Elementai; Evoliucija

P

Pagrobimas, vedybos Δ būdu 22.15–16
 Paguoda, materialios Δ ir dvasinės palyg.
 23.52

Pakistas 18.19

Pamišimas
 vaiduokliai sukelia Δ **20.41**
 žr. *taip pat* Haliucinacijos; Iliuzija; *Māyā*

Pamokslautojai
 kaip misionieriai 24.34
 žr. *taip pat* *Sannyāsiai*

Pāṇḍavai 19.34
 žr. *taip pat* Arjuna; Yudhiṣṭhira

Panteizmas 21.31
 žr. *taip pat* Aukščiausiasis Viešpats, kaip
 visa persmelkiantis; Brahmanas;
 Vienovė

Para, apibrėžimas 24.45

Paraḥ, apibrėžimas 26.3

Paramahaṁsa, apibrėžimas 22.20

Parama-sammataḥ, apibrėžimas 21.1

Paramātmā. Žr. Supersiela

Paramparā, apibrėžimas 19.32

žr. *taip pat* Mokinių seka

Parārdhos **32.8–9**

Pareigos **29.15**, 29.15

Arjunos Δ 32.5

bhaktų dorybės *guṇoje* Δ 29.10

brahmacārio Δ 21.47

Dievybių garbinimas ir Δ **29.25**, 29.25

karalių *kṣatriyū* Δ 21.50, 21.54

Krišnos sąmonės šviesoje **27.21**, 27.21

malonumai ir Δ 21.16

materialios Δ ir dvasinės, palyg. 28.2

mokinio Δ 22.7

sannyāsio Δ 21.31, 24.34

susijusios su moterų maudymusi 23.31

šeimoms žmogaus Δ 21.31

tėvo Δ 22.24

tėvų Δ 21.27

tobulėjimas vykdamas Δ **32.34**, 32.34

varṇāśramos santvarkoje 28.2, 29.25,

32.36

Pareigos (tešinys)

vykdymo rezultatai

materialistų trokštamas tikslas **32.16**,
 32.16–20

skirti Viešpačiui 32.5–6

vyresniojo Δ pavaldinių atžvilgiu 23.51

vyro Δ 22.11, 23.51–52

žmonos Δ 22.11, 23.2–6

žr. *taip pat* Užsiėmimas

Parikṣitas Mahārāja 18.19

Parivrāja, apibrėžimas 24.34

Pārvatī (Bhavāni) **23.1**, 23.1, 24.5

Pasaulio kryptys, pusdieviai valdo Δ 23.39

Pasaulis

dvasinis Δ. Žr. Dvasinis pasaulis

materialus Δ. Žr. Materialus pasaulis

žr. *taip pat* Materialus pasaulis; Žemė

Pasiaukojimo tarnystė (*Bhakti-yoga*)

aistros *guṇoje* **29.9**, 29.10

Ambariṣos Mahārājos veikla Δ 25.44

amžinas ryšys **25.38**, 25.38

amžinas užsiėmimas **27.7**

apvalomasis Δ poveikis 29.18–19

asmeniška Δ 25.19

aṣṭāṅga-yoga ir Δ 28.1

atliekama apvalytomis julsėmis 25.7,

25.44, 28.34

atliekama dėkingumo nuostatoje **19.36**

atliekama su žinojimu Δ **27.22**, 27.22,

29.2

atlikimo taisyklės **27.7–10**, **29.15–27**

atsižadėjimas įgyjamas Δ 25.26–27, **25.27**,

26.72, **27.1**, 27.1, **27.5**, 27.5, 27.27

atsižadėjimas kaip Δ požymis 27.22

atsižadėjus pasaulio **25.22**

bhaktas trokšta Δ 21.15

bhaktui pakanka Δ 18.22

bhaktui patenkinti atliekama Δ suteikia

išvadavimą **25.20**, 25.20

bhāva Δ 27.6

būtinai duos rezultatų 33.10

darbas Δ 20.34

demonai priešiški Δ 18.5

dorybė tampa tobula Δ dėka 21.13

dorybės *guṇoje* **29.10**, 29.10

dvasinės savivokos tobulybė **25.19**, 25.19

dvasinio gyvenimo tikslas **29.2**, 29.2,

32.32

dvasinio mokytojo ir Krišnos malone 20.4

Pasiaukojimo tarnystė (*Bhakti-yoga*)

(tėšinsys)

dvasinis žinojimas įgyjamas Δ 24.29,

24.45

ekstazės **28.34**entuziazmas atliekant Δ 29.16gamtos *guṇų* įtakoje 29.10, 32.37garbinant Dievybes. *Žr.* Dievybių

garbinimas

geriausia *yoga* **25.13**, 25.13, 25.29, 25.43,

32.26–32

geriausias užsiėmimas 25.11, 32.22

ignoruojant Δ veikla tampa materiali

25.41

impersonalistai negali tobulėti be Δ

32.26

išskirtinė Δ padėtis 23.9

išvaduoja 21.17, 21.34, 24.43, 25.11, 25.20,

25.25, 25.25, 25.29, **25.33**, 25.33,**25.36**, 25.36, 27.1, **27.21**, 27.21, 29.35,**31.21**, 31.47, **33.10–11**, **33.23**

įtakinga 25.19

yoga ir Δ , palyg. 29.35*yoga* netobula be Δ 24.28*yogo* tobulumas **25.19**, 25.19*yogos* pagrindas 32.33jausminga Δ 29.1jusles ir protą reikia panaudoti Δ **25.32**,

25.32

juslės tampa tobulos Δ dėka 21.13

kaip darbo tikslas 23.56

kaip geriausia *yoga* **25.13**, 25.29, 25.43,

32.26

kaip išsivadavimas. *Žr.* Išsivadavimaskaip nušviestas kelias **32.7**, 32.7

kaip palaiminimas, kurį teikia

klausymasis apie Kapilą **33.37**kaip tobulybė *yogams* **25.19**, 25.19kaip Viešpaties malonė **27.28**, 27.28

kartojant bhakto vardus 28.18

kartojant šventuosius vardus. *Žr.*

Šventųjų vardų kartojimas

klausymosi būdu. *Žr.* Klausymasis apie

Aukščiausiąjį Viešpatį

kūno poreikiai ir Δ 33.26Lakšmī atliekama Δ **28.23**, 28.25lengviausia *yoga* **28.34**lygaus vertinimo svarba Δ **27.7**, 27.7,29.16, 29.23, 29.26–27, **29.34**, 29.34Pasiaukojimo tarnystė (*Bhakti-yoga*)

(tėšinsys)

lyginama su

yoga 29.35

skrandžio pripildymu 29.35

skustuvo ašmenimis 26.23

strėle 25.29

svarbiausia upe 32.37

ugnimi skrandyje **25.33**

valgymu 32.36

maistas ir Δ 27.8, 29.15materiali tarnystė ir Δ 25.27materialistai nesiekia Δ 32.2meditacija Δ . *Žr.* Meditacijameilės (*bhāvos*) nuotaikoje 25.38, 27.6,28.18, **28.34**, 28.34, 28.36motyvai Δ atlikti, keturi **29.7**, 29.7

nauda 25.4, 25.21, 26.2, 32.23, 32.37

neišmanymo *guṇoje* **29.8**, 29.8–10neįtakojama gamtos *guṇų* Δ **29.14**, 29.14neribota Δ 21.31nesukuria atoveikio 27.2, **27.21**, 27.21netikra Δ 32.40netobula Δ irgi naudinga 30.34nuopuolis iš Δ 26.23padaliniai **32.37**, 32.37

padeda

dvasiškai susivokti **27.28**, 28.44įgyti atsižadėjimą **25.43**, 25.43

kontroliuoti jusles 27.5, 31.36

pakilti virš gamtos *guṇų* įtakos 22.36

pasiekti tobulumą 21.7

pasiekti Viešpatį 19.34–36

pažaboti protą **25.44**, 25.44pažinti Viešpatį 21.33, 24.29, **24.43**,**24.47**, 26.1suvokti Dievą **25.27**, 25.27, **28.34**,28.34, **29.20**, 29.20, 29.35, 32.23,32.26, **32.32**, 32.3

užmiršti kūną 33.26–27

pakantumas Δ 29.16palaiptinis procesas **27.27**, 27.27palankiai nusiteikus visų atžvilgiu **25.21**,25.21, **27.8**, 27.8pamokslaujant. *Žr.* Krišnos sąmonės

pamokslavimas

panaikina skolas 22.20

pastovi Δ 29.12

pavyzdžiai 33.22

Pasiaukojimo tarnystė (*Bhakti-yoga*)

- (tęsinys)
 penkios rekomenduotos Δ veiklos rūšys
 25.36, 32.42
 penkios Δ veiklos rūšys 19.38
 požymiai, du 32.34
 pradžia ir pabaiga 19.38
 praktiška 31.48
 pranoksta išvadavimą 22.36, **25.32**,
 25.32–33
 priskirtosios pareigos ir Δ **27.21**, 27.21
 privaloma sąlygotoms sieloms **27.5**,
 27.5
 procesai 18.5
 pusediviai tampa kompetentingi Δ dėka
 25.42
 reikalinga kiekvienam dvasinio
 tobulėjimo procesui 32.36
 Sāṅkhya kaip Δ **25.31**, 26.1
 Sāṅkhyos filosofijos tikslas 24.30
 sėkla 31.43
 skirta dvasiniam mokytojui patenkinti
29.17
 spontaniška Δ 28.34, 29.12
 subtilus kūnas sunyksta Δ įtakoje
25.33
 susiejus norus su Viešpaties troškimais
28.35, 28.36, 29.38
 sustabdo pasikartojančius gimimą ir
 mirtį 21.18, 24.38
 suteikia
 džiaugsmą 29.35, 32.36
 laimę 22.31, **25.2**, 25.2, 26.72
 pasitenkinimą **32.5**
 žinojimą 25.19, 25.43, 27.28, 32.29,
 32.36
 žinojimą ir atsižadėjimą **32.23**, 32.23,
 32.34
 šalina karminę veiklą 24.17
 teikiama nauda pasireiškia
 apsisvalymu **25.16**, 27.21, 27.23, 33.6
 atsižadėjimu 25.26, 26.72, **27.1**, 27.1,
27.5, 27.5, 27.27, 32.24, 32.27,
 32.36
 Dievo suvokimu **25.27**, 25.27, **28.34**,
 28.34, **29.20**, 29.20, 29.35, 32.23,
 32.26, **32.32**, 32.33
 dvasine savivoka **25.19**, 25.19, 26.2,
 28.44

Pasiaukojimo tarnystė (*Bhakti-yoga*)

- (tęsinys)
 teikiama nauda pasireiškia (tęsinys)
 išvadavimu 21.17, 21.34, 24.43, 25.11,
 25.20, **25.25**, 25.25, 25.29, **25.33**,
 25.33, **25.36**, 25.36, 27.1, **27.21**,
 27.21, 29.35, **31.21**, 31.47,
33.10–11, **33.23**
 laime 22.31, **25.2**, 25.2, 26.72
 tobulumo pasiekimu **25.13**, 25.13,
25.19, 25.19, **25.44**, 25.44, 27.21,
 32.22
 žinojimu 25.19, 25.43, 27.28, 32.29,
 32.36
 tiesioginis procesas 27.6
 tinka ir moterims 25.28
 tinka visiems 25.27–28, 29.15
 tyra Δ ir motyvuota **29.7**, 29.7
 tyra Δ . Žr. Tyra pasiaukojimo tarnystė
 tobula Δ ir netyra, palyg. 24.45
 tobulumo pakopa 21.13
 transcendentinė Δ 22.36, **25.13**, 25.13,
25.38, 25.38, **27.1**, 27.1, **27.14**, 27.23,
27.26, 27.26, **28.37**, 28.37–38, 29.17,
32.22, 32.22, **32.24**, 32.24
 veiklos Δ sąrašas 25.27, 25.29, 29.10,
 32.36
 viską derėtų panaudoti Δ 21.31
 viską galima gauti Δ dėka 32.22, 32.26
 viską panaudojant Kṛṣṇai patenkinti
 27.13
 vyras ir žmona pasidalina Δ 23.1
 vystymosi pakopos **25.18**, 25.18, **25.25**,
 25.25, **27.21**, 27.21
 žmogaus gyvenimas skirtas Δ 22.19
 žr. *taip pat* Bhaktai; Kṛṣṇos sąmonė
 Pasitenkinimas blogiausiose gyvenimo
 sąlygose 30.29
 Pasninkas
 Ekādaśio dieną 27.22
 pasiaukojimo tarnystėje 27.22
 vanduo palengvina Δ 26.43
 Patañjalis *yog*os sistema 26.30
 Patañjalis 28.1
 „Patañjali-sūtra“ 21.12
Paugandā, apibrėžimas 31.28
 Paukščiai
 Bindu-sarovaros ežero pakrantėse
21.40–43, 21.43

Paukščiai (tešinsys)

doringi ir nedori Δ 21.40

Kardamos rūmuose **23.20**

Pavydas

*paramahaṁs*o neturi Δ 22.19

Viešpaties atžvilgiu 27.20, 27.23

žr. *taip pat* Ateistai; Impersonalizmas

žr. *taip pat* Neišmanymas; Pyktis

Pavojus, didžiausias 21.18

Pažanga, dvasinė

bendraujant su šventomis asmenybėmis

23.54, **23.55**

dvasinio mokytojo pagalba 20.4, 23.7

Krišnos sąmonėje 22.34

pamokymai kaip siekti Δ 21.16, 23.52

pasiekiami savitramdos dėka 24.3

sveikata ir veido skaistumas kaip Δ

požymiai 21.47

tinkama žmona paranki Δ 21.15, 22.11

visuomenės Δ 21.54

Pienas

gyvatės ir nebhakto analogijoje 19.33

susiformuoja iš kraujo 19.24

Pietų ašigalis kaip sala 21.2

Piligrimystės vietos (šventos vietos)

labdara Δ 21.30

maudymasis Δ 23.23

skirtos apsivalymui 20.4

šiuo metu 20.4

Piṇḍa 32.2

„Piṇḍa-siddhi“ apie neštumą 17.18

Pinigai

baimė prarasti Δ 23.7

grhastha disponuoja Δ 21.31

žr. *taip pat* Auksas; Turtai

Piṭha-sthāna, apibrėžimas 22.29Pitos **20.42–43**Pitṛloka **32.20**

Pyktis

Diti demoniškų sūnų Δ 17.16

sąlygotos sielos apvalkalas 20.18

žr. *taip pat* Neišmanymas; Pavydas

Planetos

apvalios 23.43

doringos Δ ir nedoros **17.14**

dvasinės Δ 20.16, **25.38**, 25.38, 27.29,

29.13

žr. *taip pat* Dvasinis pasaulis;

Vaikunṭha

Planetos (tešinsys)

ir salos, palyg. 23.43

kelionė į Δ 23.41, 33.15

mėnulio Δ . Žr. Mėnulis

rojinės Δ . Žr. Rojinės planetos

skirtos gyvosioms esybėms gyventi 29.43

skirtumai tarp Δ 23.43

sklando Viešpaties valia 18.8

skraido **29.42–43**

trikdomos demonų gimimo metu **17.3–6**,

17.14

trys Δ sistemos 24.20

visatos pavidale **26.52**

Žemės Δ . Žr. Žemė

žemesniosios Δ ir neišmanymo *guṇa*

22.36

žr. *taip pat* Materialus pasaulis; Visata

Prabhodhānanda Sarasvatis apie

išsivadavimą 25.34

pasikėlimą į rojų, monizmą ir juslių

kontrolę 23.7

vienovę kaip pragarišką 25.34

Pradhāna

apibrėžimas **26.10–11**

ir Brahmanas, palyg. 26.10

ir *prakṛti*, palyg. 26.10

kaip *yonir mahad brahma* 26.11

kaip visatos pluta **26.52**, 26.52

laikas įtakoja Δ 26.17

žr. *taip pat Mahat-tattva*

Pradhānam, apibrėžimas 24.33

Pradyumna, Viešpats 21.32

garbinimas 26.21

Pragaras

Andha-tāmisra **30.28**, **30.33**, 31.1, 31.32

ištrūkimas iš Δ **30.34**, 30.34, 31.1, 31.32

jusliniai malonumai veda į Δ **31.32**, 31.32

kaip baudmė už nuodėmingą šeimos

palaikymą **30.33**

kančios Δ **30.25–34**

kančios, prilygstančios Δ 30.29

pasitenkinimas Δ **30.5**, 30.5

Raurava 30.28

Tāmisra 30.28

trys Δ , sąrašas **30.28**

Prahāda Mahārāja 28.18

apie

gyvenimą šeimoje kaip užžėlusį šulinį

24.41

- Prahlāda Mahārāja (tėsinys)
apie (tėsinys)
„kramtyto kramtymą“ 32.1
materialius turtus kaip nieko vertus 29.13
Viešpaties apsiareiškimą Kali-yugoje 24.26
Viešpaties prieglobsčio poreikį 24.41
Nṛsimhadeva ir Δ 20.43
Prayāga 20.4, 23.23
Prajāpācāi **20.9**, **21.5**, 22.20, 24.12
Prākṛta-bhakta 29.16
Prakṛti
apibrėžimas 20.12–13, 25.11, **26.10**
gamta kaip Δ 25.11
gyvosios esybės kaip Δ 25.11
ir *pradhāna*, palyg. 26.10
žr. *taip pat* Materiali gamta
- Prāṇāyāma* **28.11**
Pranašingi ženklai
demonų gimimo metu **17.3–15**
planetos kaip Δ 17.14
Prasāda 29.15, 33.26
gyvūnams 29.28
padeda pažaboti liežuvių 25.33
platinimas reikalingas 29.24
śrāddhos apeigose 20.43
tobulėjimas Δ dėka 29.23
valgymas 21.13
- Prasūti 21.5
Pratyag-akṣaja, apibrėžimas 21.33
Pratyāhāra 33.8
Pravṛtti ir *nivṛtti*, palyg. 32.6
Priešai namuose 23.3
Prieivarta
Arjunai nurodyta naudoti Δ 29.15
tinkama Δ ir netinkama **29.15**, 29.15
- Priežasčių (Kāraṇa) vandenynas
visatos plaukioja Δ 20.15, 20.17
žr. *taip pat* Garbhos vandenynas; *Mahat-tattva*
- Priežastis, aukščiausioji
kūrinijos Δ 20.12
žr. *taip pat* Absoliuti Tiesa;
Aukščiausiasis Viešpats, kūrėjas;
Materiali kūrinija
- Priežastis ir pasekmė **26.49**, 26.49–50
Prigimtis (tapatumas). Žr. Savęs pažinimas;
Siela
- Priyavrata, karalius **21.2**, **22.9**
Priklausomybė, materialii
ir pasaulietinis darbas 23.56
išsivadavimas iš Δ 21.16, 24.17–18, 24.38,
24.41
žr. *taip pat* Gyvenimas, materialus;
Iliuzija; Materialus pasaulis;
Neišmanymas; Prisirišimai;
Troškimai, materialūs
- Prisiminimai apie Aukščiausiąjį Viešpatį 25.44
atsižadėjimas Δ dėka **25.26**
dhyāna-yoga kaip Δ 33.26
meditacijos tikslas 21.7
šalina kančias **25.23**
žr. *taip pat* Meditacija
- Prisirišimai (materialūs)
dvasiniai prisirišimai ir Δ, palyg. **25.20**,
25.20
dvasinis žinojimas sutrauko Δ 24.4
geismas kaip Δ 31.29
gyvenant šeimoje **28.39**, **30.3**, 30.3, **30.6**,
30.6–8, 31.31, **31.41**, **32.40**, 32.40
iliuziniai Δ **25.10**
išsivadavimas iš Δ. Žr. Atsižadėjimas;
Išvadavimas
lyginami su mazgu 26.2
nukreipiami Kṛṣṇos link **25.20**, 25.20
nulemia kuo gimsime kitą gyvenimą
31.41
nulemia skirstymą į „gerai“ ir „blogai“
32.24–25
prakṛti ir *puruṣos* Δ 25.11
prie kūniškų ryšių 20.18
prie kūno **30.3**, 30.3, **30.6**, 30.6, 31.31
prie laidotuvių apeigų 30.15
prie lytinio gyvenimo
apibūdinimas **31.32**, 31.32–42
galioja visiems **31.36–38**
savaržo 28.32
žr. *taip pat* Lytinis gyvenimas
- prie moterų
atsiradimo priežastys 31.42
kelia pavojų **31.39–41**, 31.42
patys stipriausi **31.35–38**
prie netikros meilės 30.8
prie rezultatų, gautų vykdant paskirtas
pareigas **32.16**, 32.16–20
prie turtų 27.16, **28.39**

Prisirišimai (materialūs) (tęsinys)

prie valdovo padėties 27.23, **27.24**

prie vyro **31.42**, 31.42

ritualai, apvalantys Δ 32.16

suvaržo **25.20**, 25.20, 28.32

trukdo išsivaduoti 25.24

Viešpats anapus Δ 31.38

žr. *taip pat* Atsižadėjimas; Iliuzija;

Kūniškoji būties samprata;

Troškimai

Problema ir aurotitetas 17.2

Protas

Aniruddha kaip Δ Viešpats 26.28, 26.31

apvalyto Δ prigimtis **28.34–36**

apvalomas

kartojant Hare Kṛṣṇa **28.10**

kvėpavimo kontrolės dėka **28.10**

atstovauja Viešpači **25.32**

ir intelektas, palyg. 26.31

ir žvakės liepsna, palyg. **28.35**, 28.35

juslių vadovas 25.32

kaip priešas ar draugas 28.9

kaip subtilusis kūnas 20.28

klausantis Hare Kṛṣṇa Δ koncentracija

pagerėja 24.35

mąstytojai sujaudrina Δ 24.37

materialus Δ ir sudvasintas, palyg. 28.35

prigimtis **26.27**

santarvėje su Viešpačiu **28.35**, 28.36, 29.9

sudrausminimas 25.44

galimybė žmogaus gyvenime 31.19

garbinant Aniruddhą 26.21, 26.28,

26.31

klausymosi ir giedojimo dėka 28.19

Kṛṣṇos sąmonės dėka 25.44, 26.27,

27.5

žr. *taip pat* Atsižadėjimas

užterštumas 28.22

vaiko Δ atspindi tėvo Δ 20.28

veikla eteriniame lygmenyje 26.34

žemėnėse meditacijos pakopose **28.34**,

28.34

žr. *taip pat* Intelektas; Sąmonė

Protėviai

aukos Δ vardu **20.43**, 20.43

išvadavimas 20.43

Psichologija

nekaltos moters Δ meilės srityje 22.15

vyro ir žmonos Δ palyginimas 23.2

Pulaha 24.15, **24.23**

Pulastya 24.15, **24.23**

„Puota“, kanibalų 20.20

Puruṣa

apibrėžimas 24.16, 25.11, 26.3

gyvoji esybė kaip Δ 25.11, 29.35

Viešpats kaip Δ 25.11, 29.35

Puruṣa-avatāro 28.12, 32.8, 32.12, **32.26**,

32.26

trys išvardytos 26.52

žr. *taip pat* Aukščiausiasis Viešpats,

inkarnacijos

Pusdieviai 26.26

apie Varāhą **19.30**

apimti baimės 17.1

bhaktai 18.6, 25.42, 28.22

Brahmā

išsklaido Δ baimę **17.1**, 17.1

sukūrė Δ **20.22**

svarbiausias tarp Δ 18.20

buveinė. Žr. Rojaus planetos

demonai ir Δ, palyg. 17.16, 17.20,

20.22–23, 20.31, 22.2

demonai išnaudoja Δ 18.23, 19.1

dorybės *gunoje* 20.22

gamtos *guṇas* valdantys Δ 26.61

garbina Viešpači 21.34

garbinimas, skirtas Δ 19.1, 26.61, **32.2–3**,

32.16

gimsta iš dienos 20.22

Hiraṇyākṣa ir Δ **17.22**, 17.25

intelektą valdantis Δ **26.61**

juslės simbolizuoja Δ **25.32**

jusles valdantys Δ 26.71

Kapilos apsiareiškimo metu **24.7**

Kardama pranoko Δ **23.41**, 23.42

klaidingą savimonę valdantis Δ **26.61**

linkę į dvasingumą 17.16, 17.20

lytėjimą, vaistinius augalus ir žoleles

valdantys Δ 26.56

lytiniai troškimai nedaro poveikio Δ

20.23

maldos 19.1

mirties Δ **26.57**

moterys ir Δ 20.31

pakilimas į Δ planetas 32.36

paklūsta Viešpačiui **25.42**, 25.42

pasaulio kryptis valdantys Δ **26.55**

pasižymi žinojimu 20.31

Pusdieviai (tešinys)
 plaka vandenyną 28.27
 protą valdantis Δ **26.61**, 26.61
 rankas valdantis Δ **26.58**
 retai pasiekia išvadavimą 21.31
 skraido orlaiviais **33.15**, 33.15
 šlovina Varāhą **18.8**, 18.8
 šlovina Viešpatį 22.2
 ugnies Δ **26.54**
 upes valdantys Δ **26.59**
 Vaikuṅthoje Δ nėra 25.38
 valdo visatą 25.38, **25.42**, 25.42, **28.27**,
29.44
 vandenį valdantis Δ **26.57**
 vėjo Δ **26.55**
 Viešpats (Viešpaties)
 globoja Δ 18.9
 ir Δ , palyg. 18.3
 kūno dalys ir Δ , palyg. 25.42
 nužengia Δ prašymu 24.27
 tarnai
 žmonės, garbinantys Δ 18.22, 19.1, 21.14
 žmonės ir Δ , palyg. 17.1
 Pūtanā 32.22

R

Rādhā-Kṛṣṇa
 Gaudīyos *vaiṣṇavai* garbina Δ 20.25
 grožis 20.31
 vardų kartojimas 20.4
 žr. *taip pat* Kṛṣṇa; Rādhārāṇī
 Rādhārāṇī 31.38, 33.4
 Rahūgaṇa Mahārāja ir Jaḍa Bharata 22.6
 Rājāsika vedybos 22.16
 Rākṣasai (žmogėdros) **20.19–21**, 20.22
 Rāmacandra, Viešpats
 Hanumānas garbina Δ 20.25, 24.31
 prieš Rāvāną 18.13
 Śiva medituoja Δ 23.1
 „Rāmāyaṇa“ apie Hanumāno meilę Stītā-
 Rāmāi 20.25
 Rāmešvaram 20.4
 Ramybė bhaktui **27.8**, 27.8
 Rasos. Žr. Aukščiausiasis Viešpats,
 santykiai su Δ ; Kṛṣṇa, santykiai su Δ
 Ratas ir laikas, palyg. **21.18**

Rāvāna 18.4, 18.13
 Rega **26.48**
 Reinkarnacija. Žr. Gimimas ir mirtis,
 pasikartojantys; Sielų persikūnijimas
 Religija
 kaip atsidavimas Dievui 21.16
 kaip Dievo įstatymas **21.16**, 21.16
 netikra Δ 24.37
 žr. *taip pat* Apsivalymas; Aukų
 atnašavimas; Garbinimas; Kṛṣṇos
 sąmonė; Pasiuokijimo tarnystė
 Religinumas, materialus 25.34, **28.3**, 29.22,
 31.32, 32.40
 Rimtumas kalboje **27.7**, 27.7
 Rytas
 ankstyvas Δ palankus dvasinei praktikai
 20.29, 20.46
brahmacārio pareigos Δ 21.47
 žr. *taip pat* Diena; Naktis; Sutemos
 Rojinės planetos
 baimė Δ 17.1
 bhaktai netrokšta papulti į Δ 25.26,
25.40, 25.40
 gyvenimo trukmė Δ 25.37
 gyventojai. Žr. Pusdieviai
 laikina buveinė **25.38**, **32.4**, 32.4, 32.7
 muzikantai ir šokėjai Δ 20.37
 pakilimas į Δ ir nuopuolis iš jų **32.3**,
 32.3, **32.20**, 32.20–21
 pasiekiamos dorybės dėka 22.36
 valdovas. Žr. Indra
 Rojus. Žr. Dvasinis pasaulis; Rojinės
 planetos
 Rṣabha, Viešpats, apie materialų pasaulį
 24.4
 Rṣiai, apibrėžimas 24.15
 žr. *taip pat* Išminčiai
 Rṣi-kulos, apibrėžimas 22.26
 Rtu, apibrėžimas 21.18
 Rucis **21.5**
 Rudra, Viešpats 32.15. Žr. *taip pat* Śiva
 Rukmiṇī, Kṛṣṇa pagrobia Δ 22.16
 Rūmai ore
 Kardama ir Devahūti Δ **23.37–41**, **23.45**
 Kardamos sukurti **23.12–21**, 23.21
 Rūpa Gosvāmis
 apie
 atsižadėjimą 31.42
 Caitanyą kaip Kṛṣṇą 24.26

Rūpa Gosvāmīs (tešinys)

apie (tešinys)

mokinį ir dvasinį mokytoją 22.7

pasiuokojimo tarnystę 33.10

tyrą pasiuokojimo tarnystę 29.10–12

visos būties sąsają su Kṛṣṇa 20.5

parodė tinkamo pinigų paskirstymo

pavyzdį 21.31

šlovina Caitanya 23.8

S

Sabija-yoga 28.34

Sac-cid-ānanda-vigraha, apibrėžimas 21.19

Sādhyos **20.42–43**

Sādhu

apibrėžimas 25.21

kaip draugas 25.21

kaip Viešpaties bhaktas 25.20

prigimtis 25.20–23, **25.23**

žinios gaunamos iš Δ 25.20

žr. *taip pat* Bhaktai; Tyri bhaktai

Sādhu-saṅga, apibrėžimas 23.54

Sādhwī, apibrėžimas 23.1

Saḡuṇa Brahmanas ir *nirguṇa*, palyg. 26.15

Sakāma bhaktai 21.24

Sąlygotos sielos

„amžinai“ Δ 26.5

dvasinis gyvenimas Δ būtinas 29.23

gamtos dėsniai kontroliuoja Δ 21.16

glūdi kosminiame lotose **20.16**

ir Supersiela, santykiai **26.18**, 26.18,

31.13, 31.13

istorija 26.5

judėjimas apribotas 23.41

kaip *puruṣa* ar *prakṛti* 25.11

kaip Viešpaties tarnai ir pavaldiniai 31.13

kančios 24.27

kontroliuojamos gamtos *guṇų* **26.5**, 26.5,
27.2

kontroliuojamos materialios gamtos **26.6**,
26.6–8, **27.19**

kūniškoje būties sampratoje 20.18

lyginamos su

išprotėjusiu žmogumi 26.6

išvaduota siela **27.13**, 27.13

ligonių 28.44

Sąlygotos sielos (tešinys)

lyginamos su (tešinys)

Supersiela 26.72, 29.34, **31.13**, 31.13,

32.29

ugnimi **28.43**

Viešpačiu 20.8, 24.43

māyos įtakoje 24.45

materialios Δ ligos, dviejų tipų 27.23

materialus pasaulis skirtas Δ 20.12, 33.3

neišmanymo dangalai **20.18**, 20.18

nepriklausomybė 26.18

pareigos, pasiukojimo tarnystė kaip Δ

pareiga **27.5**, 27.5

paveiktos iliuzinės energijos 26.4–5

siekia jausinių malonumų 20.12, 20.18,

20.43

sutapatina save su materija 24.4

šmėklos persekioja Δ 20.40

tobulėjimas Kṛṣṇos sąmonėje 22.34

trokšta lytinių malonumų 20.18

trūkumai, keturi 24.12, 26.33

žr. *taip pat* Gyvosios esybės; Materialus
gyvenimas

Salos

planetos palyginamos su Δ 23.43

Žemės kontinentai kaip Δ 21.2

„Sāma Veda“ ir Garuḡa **21.34**, 21.34

Samādhi **28.38**, 33.27

apibrėžimas 21.12

prisimenant Viešpatį **28.6**

žr. *taip pat* Meditacija

Sąmonė 32.28

apvalymas 26.61

ateistinis Δ suvokimas 26.3

dvasinė Δ ir materiali, palyg. 26.6

kyla iš sielos 26.3

lygiai 27.10

materiali Δ kyla dėl materialaus

gyvenimo būdo 26.7

materialistų suvokimas apie Δ 26.3

sielos ir Supersielos Δ 32.29

sielos požymis 26.3, 26.14

supersąmonė kaip Viešpaties Δ 26.3

tyra Δ **26.14**, **26.22**, 26.22

pasiekama garbinant Vāsudevą 26.21

vanduo ir Δ , palyg. **26.22**, 26.22

Viešpaties Δ visa persmelkianti 26.3

žr. *taip pat* Iliuzija; Kṛṣṇos sąmonė;

Savimonė, klaidinga; Siela

- Sampradāya*. Žr. Mokinių seka
Samprajānāta, apibrėžimas 21.12
- Samsāra*
 apibrėžimas 21.17, 25.11
 žr. *taip pat* Gimimas ir mirtis,
 pasikartojantys; Sielų
 persikūnijimas
- Samśaya*, apibrėžimas 24.19
- Sanātana Gosvāmis 26.2, 28.22
 apie iniciaciją 33.6
 apie klausymąsi iš nebaktų 19.33
- Sanat-kumāra **32.12**
- Saṅkarsaṇa, Viešpats 21.32, **26.25**
 garbinimas 26.21
 žr. *taip pat* Aukščiausiasis Viešpats
- Sāṅkhyos filosofija 26.72, 29.1, 33.12
 apibrėžimas **25.31**
 dvi Δ rūšys 21.32
 ir teoriniai samprotavimai, palyg. 24.37
 išsivadavimas Δ dėka **26.1**, 26.1, **33.1–2**
 kaip dvasinė savivoka **26.2**, 26.2
 kaip dvasinis žinojimas **26.2**, 26.2
 kaip pasiaukojimo tarnystė 26.1
 Kapila moko Δ 21.32, 22.19, **24.10**,
 24.17–19, 24.30, **24.36–37**
 pasiaukojimo tarnystė kaip Δ tikslas
 24.30, 25.11
 skirta pažinti save **24.36–37**
 studijuoja *prakṛti* ir *puruṣa* 25.11
 tikslas 24.38
 žr. *taip pat* Pasiaukojimo tarnystė
- Saṅkirtana*. Žr. Pamokslavimas; Šlovinimas,
 Aukščiausiojo Viešpaties; Šventųjų
 vardų kartojimas
- Saṅkirtanos* judėjimas
 Indijos valdovams Δ patrauklus 22.33
 žr. *taip pat* Krišnos sąmonės judėjimas
- Sannyāsa* (gyvenimas atsižadėjus)
 Kali-yugoje 24.35
 moteris ir Δ 24.40
 netikra Δ ir *bona fide*, palyg. 24.34
 poreikis duoti Δ įžadus 25.5, 25.22,
30.14, 30.14–15
 tikslas 24.35
 tobulybė 22.19
- Sannyāsiai*
 apsimetėliai Δ 24.35
 ir *bona fide* Δ , palyg. 24.34
 atsižadėjimas 24.42
- Sannyāsiai* (tęsinys)
 draudžiama turėti žmoną 24.40
 keliauja 24.34, 24.42
 moko *grhasthas* 21.31
 pareigos 21.31, 24.34
- Santykiai
 brahmanų ir *kṣatrijų* Δ 21.56, **22.3–4**, 22.4
 karalių ir išminčių Δ 21.56
 mokinio ir dvasinio mokytojo Δ 22.7,
 23.7, 23.52, 24.13
 su Dievu. Žr. Meilė, Dievui
- Santuoka (vestuvės)
 ir astrologija 24.15
 įvairių rūšių Δ 22.15–16
 Kali-yugoje 21.15, 22.16, 24.15
 laimė Δ 23.5
 moters vaidmuo Δ 22.25
 nepasitenkinimas Δ 24.15
 seksas kaip Δ pagrindas 24.15
 skirtingų luomų Δ 21.28
 tėvai suorganizuoja Δ 24.15
 vediškoje kultūroje 21.27–28, 22.13, 22.16,
 22.23, 24.15
 lyginant su dabartinėmis 21.15
 žr. *taip pat* *Grhasthos*; Lytinis gyvenimas;
 Motina; Šeima; Tėvai; Vaikai;
 Vyras; Žmona
- Sarasvatī, upė **21.6**, **21.33**, **21.38**, **22.26**,
23.25, **24.9**, **33.13**, 33.13
- Sat*, apibrėžimas 25.12
- Satya-yuga
 gyvenimo trukmė Δ 21.8
 Kardama matė Viešpatį Δ **21.8**
 Viešpats apsireiškia Δ 24.26
- Satyaloka **25.37**
- Sattvaṁ viśuddham*, apibrėžimas 19.30
- Saturnas, planeta **17.4**, **17.14**
- Saubhari Munis 23.44
- Saulė
brahmacāriai keliasi prieš patekant Δ
 21.47
 demonų gimimo metu **17.8**
 kaip Viešpaties akis 26.55
 lyginama su
 Supersiela 22.4
varṇāśramos santvarka 21.54
 Viešpačiu 21.31, 24.39
 patekėjimas bei nusileidimas ir bhakto
 gyvenimo trukmė 22.35

Saulės šviesa ir *brahmajyoti* 26.3
 Save pažinusios sielos. *Žr.* Bhaktai; Dvasinis mokytojas; *Mahātmos*; Šventieji; Tyri bhaktai
 Savęs pažinimas
 atsižadėjimas Δ dėka **26.2**
 bhaktų praktikoje 24.44, **27.8**, 27.8
brahma-bhūtos pakopa 22.36
 intelektas, reikalingas Δ 26.30
 kaip skaidri sąmonė 26.22
 Kṛṣṇos sąmonė kaip Δ 27.10
 kvalifikacija Δ 21.4
 lyginamas su pabudimu iš miego **27.25**, 27.25
 pasiaukojimo tarnystė seka po Δ 25.18, 28.44
 pasiekiamas
 kartojant Hare Kṛṣṇa 24.35
 klausantis iš autoritetų 26.2
 puoselelėjant Kṛṣṇos sąmonę 32.28
 su pasiaukojimu tarnaujant **25.19**, 25.19, **27.28**
 tarnaujant Viešpačiui 24.45
 procesas 21.31. *Žr. taip pat* Pasiaukojimo tarnystė
 Sāṅkhya kaip Δ **26.2**, 26.2
 Sāṅkhya naudojama siekiant Δ **24.36–37**
 savybės ir požymiai 25.19, **27.10–14**, **28.35**, 28.35–38
 suvokiant save kaip neatsiejamą
 Viešpaties dalelytę **28.44**, 28.44
 teikiamas džiaugsmas 28.36
 tikrasis Δ lyginant su netikru 31.19
žr. taip pat Dvasinis gyvenimas; *Yoga*;
 Kṛṣṇos sąmonė; Meditacija;
 Pasiaukojimo tarnystė; Supratimas
 apie Dievą
 Savimonė, klaidinga 26.14
ahaṁ mamatā 27.9
 aistroje **26.29**, **26.31**
 atsisakymas kaip išsivadavimas 27.16
 baimė kyla dėl Δ **26.16**
 bhaktai neturi Δ **27.14**
 dorybėje **26.27**
 evoliucija **20.13**
 gimimo metu 31.20
 gimsta iš neišmanymo **28.36**
guṇos ir Δ 26.26
 ypatybės **26.26**

Savimonė, klaidinga (tęsinys)
 kaip nuosavybės jausmas **27.2**
 kaip troškimas viešpatauti 27.19–20
 materialaus gyvenimo priežastis 26.26
 materialios sąmonės priežastis 26.61
 miegas bei turtų netekimas ir Δ , palyg. **27.15**
 neišmanyme **26.32**
 rūšys 26.23
 Saṅkaršaṇa garbinamas siekiant išsivaduoti iš Δ 26.21
 susieja materiją ir dvasią 24.4
 sutapatinant save su materija 27.16
 tikroji savimonė ir Δ , palyg. 27.13
žr. taip pat Illuzija; Kūniškoji būties samprata; *Māyā*
 Sėdėjimo pozos
 aprašymas 28.8
yogos praktikoje **28.5**
 Seilių tekėjimas miegant **20.41**
 Sėkmė. *Žr.* Gyvenimo tikslas; Tobulybė
 Sektantizmas 20.18
 Senatvė
 sūnus išvaduoja motiną Δ 24.40
žr. taip pat Amžius; Gyvenimo trukmė; Laikas
 Separatizmas **29.8–9**, **29.23**
 Siddhaloka 24.22
 Siddhapada **33.31**
 Siddhos
 Brahmā sukuria Δ **20.44**
 keliauja kosmosu 24.8
 šlovina Kardamą 23.39
 šlovina Kuverą **23.39**
Siddhos, apibrėžimas 21.34
 Siela
 amžina 24.36, 25.12, 26.16
 amžinai individuali **27.16**, 27.16
 aukų atnašavimai pasitraukusioms Δ 20.43
 derinyje su materija kaip gyvoji esybė **27.17**
 dydis 25.17
 gyvybės priežastis 28.42
 gyvoji esybė kaip Δ 25.12, **25.17**, 25.19, 25.41, 26.2, **26.7**, 26.16, 26.19, 27.8, 27.17, **28.43**, 28.43, 33.26
 intelektas kaip Δ požymis **27.18**
 išvadauta Δ . *Žr.* Išvadotos sielos

- Siela (tęsinys)
 juslės 25.7
 kaip amžinas Viešpaties tarnas 26.2, 27.1, 27.14
 kūniškoje sampratoje 24.18
 lyginama su
 kibirkštimi 28.43
 kūnu 24.36
 paukščiu 26.18
 Supersiela 28.43, 29.20, 29.27
 nežinojimas apie Δ 20.18
 persikūnijimas. *Žr.* Sielų persikūnijimas pradėjimo metu **31.1**, 31.1
 prigimtis **25.17**, 26.7
 sąlygota Δ . *Žr.* Sąlygota siela sąmonė kaip Δ požymis 26.3, 26.14
 Supersiela ir Δ , palyg. 22.4, 24.45
 suteikia kūnui energijos 19.27
 suvokia Supersielą 21.12
svāṃśa ir *vibhinnāṃśa*, palyg. 28.44
 transcendentali **26.7–8**
 Viešpaties dalelė **25.17**, 28.43–44, 29.22
 Viešpats apvaisina gamtą Δ 26.5
 visuomet aktyvi 28.44
žr. taip pat Gyvybė; Gyvosios esybės
- Sielų persikūnijimas 25.7
 atminimas apie Δ tūnant išciose **31.9**
 cikliškas 25.38
 gamtos *guṇos* kaip Δ priežastis 25.40, 27.3, 28.43
 į aukštutines planetas ir atgal **32.3**, 32.3, **32.20**, 32.20
 į mėnulį **32.3**, 32.3
 į moters kūną **31.41**
 į vyro kūną **31.41**
 išsivadavimas iš Δ . *Žr.* Išsivadavimas kaip kilimo aukštyn evoliucijos grandinė procesas **30.34**, 30.34
 karminės reakcijos kaip Δ priežastis **31.43**, 31.43
 lydimas kančių 31.6
 materialistams 31.43
 materialus gyvenimas ir Δ 21.17
 miegas ir Δ , palyg. 33.26
 neturi pradžios 31.44
 nuo pragaro iki žmogaus 31.1–2
 pasiaukojimo tarnystė sustabdo Δ 21.18
 priežastys **26.38**
 subtilusis kūnas lemia Δ 26.34
- Sielų persikūnijimas (tęsinys)
 Viešpats kaip Supersiela nukreipia Δ **31.1**, 31.1
 žemyneigis 30.19
 žinojimas apie Δ būtinus 29.3
žr. taip pat Gimimas ir mirtis, besikartojantys
- Sitā-Rāma 20.25, 24.31
žr. taip pat Rāmacandra
- Skyrybos 21.15, 24.15
 Skolos ir pasiaukojimo tarnystė 22.20
 Skonis **26.41–42**, **26.48**
 Skrandis, Viešpats palyginamas su Δ 18.5
 Skurdas, materialistų 26.31
Smārta brahmanai 33.7
 Smegenys. *Žr.* Intelektas; Protas
- Smṛti-śāstra* apie
 moterų maudymasi 23.31
 vyro ir moters išskyras sekso metu 23.48
- Sodai mistiniuose rūmuose **23.40**
- Soma, augalas **32.3**
- Spėlionės (teoriniai apmąstymai)
 abejotinos 24.18
 bevertės 27.19–20, 29.3
 klaidingos 24.17
 lyginamos su
 filosofiniais apmąstymais 27.23
 Sāṅkhijos filosofija 24.37
 tuščių pelų plakimu 27.20, 29.2
 pavyzdžiai 32.33
 sunkus procesas 32.32
 trūkumai **32.28**, 32.38
 trūkumų turintis procesas **32.33**, 32.33
žr. taip pat Impersonalistai; *Jñānīai*;
 Monistai
- Spėlionės, filosofinės 27.23
- Sportas
 karalaitės užsiima Δ 22.17
 moterys ir Δ 20.35
- Strī*, apibrėžimas 23.10, 24.5
žr. taip pat Moterys
- Subtilusis kūnas. *Žr.* Intelektas; Kūnas, materialus; Protas; Savimone, klaidinga
- Sudaršana *cakra* 19.22, 28.27
- Sukčiavimas (apgavystė)
 „yogu“ Δ 20.35, 21.7
 materialios energijos Δ 23.57
 sąlygotos sielos trūkumas 24.12, 24.17

Sūnus (sūnūs)

išvaduoja motiną senatvėje 24.40

kaip priešas 23.3

kaip tėvo atstovas 23.51–52

kaip tėvo tarnas **24.13**

žr. *taip pat* Vaikai

Supersąmonė, Viešpaties 26.3

Supersiela 26.50

Absoliučios Tiesos aspektas 24.39

bhaktas suvokia Δ **29.34**, 29.34

impersonalistai neteisingai suvokia Δ
29.34

ir sielos santykiai **26.18**, 26.18

kaip vienas iš pradų 26.18

liudininkė 26.18

lyginama su

paukščiu 26.18

saule 22.4

siela 22.4, 24.45, 28.43, 29.20, 29.27,

29.34, **31.13**, 31.13, 32.30

malonė 26.18, **31.18**, 31.18

meditacija į Δ 20.52, **26.71–72**, **28.12**

mokymas apie Δ **26.18**, 26.18

nepriklausoma 29.27

pavidalo aprašymas **28.13–33**

pažadina gyvąjį esybę **26.71**

sunaikina gyvasias esybes **29.38**

suvokimas 21.12, 25.19, 25.29, **32.26**,

32.26, 33.30

transcendentali 29.27, 31.13

Viešpats kaip Δ 20.12, 20.17, 20.28, 21.12,

21.23, 22.4, 24.45, **24.46**

visa persmelkianti 28.42, **29.20–23**

visažinė 24.45

visiems **29.20–21**

žr. *taip pat* Aukščiausiasis Viešpats;

Kšīrodakašāyī Viṣṇu

Supratimas apie Dievą 32.36

bhaktų Δ **27.11**, 32.32

kaip *kaivalya* 21.12

Kṛṣṇos sąmonėje 27.10–11, **27.12**

lygiai 25.19, **32.26**, 32.26, 32.33, 33.30

malonumo šaltinis 32.33

matant Dievą Jo energijoje **27.12**

procesas. Žr. Pasiaukojimo tarnystė

realus Δ ir teorinis, palyg. 25.41

Supersiela ir Δ **26.71–72**, 31.13

žr. *taip pat* Brahmanas, pažinimas;

Kṛṣṇos sąmonė

Supratimas, dvasinis

įgyjamas su pasiaukojimu tarnaujant

24.29

procesas 24.5

žr. *taip pat* Dvasinis gyvenimas; Kṛṣṇos

sąmonė; Savęs pažinimas;

Supratimas apie Dievą; Žinojimas

Sura, apibrėžimas 18.23

Surādhama, apibrėžimas 18.3

Susammata, apibrėžimas 24.19

Sūta Gosvāmīs 25.3

išminčiai klausosi „Śrīmad-Bhāgavatam“

iš Δ 19.33

Sutemos

demonai ir Δ **20.29–37**

kaip aistros metas **20.29**

žr. *taip pat* Naktis

Sutuoktinis (vyras)

duoda *sannyāsos* įžadus 24.40

kaip dvasinis mokytojas 24.5

merginos tėvai pasirenka Δ 21.27

pareigos 22.11, 23.51

savybės 22.11

žmona sužavi Δ 23.11

žmonos pareigos Δ atžvilgiu 22.11,

23.1–6, 23.8

žmonos ryšys su Δ 22.25

žr. *taip pat* Santuoka; Šeimos žmogus;

Tėvai; Tėvas

Sva-dharma 28.2

Svaigalų vartojimas 20.53, 24.35

Svāyambhuva Manu 33.13, 33.19

apie Brahṃą ir brahmanus **22.2**

Brahmāvartoje **21.25**

Devahūti tėvas **22.9**, **22.18**

dukros **21.5**, **21.12**

džiaugiasi regėdamas išminčių buveines

22.26, 22.26

garbina Viešpatį **22.31**, 22.31

gyvenimas pripildytas Kṛṣṇos sąmonės

22.33–36, 22.33

gyvenimo trukmė 22.35, **22.36**

ir Vaivasvata Manu, palyg. 21.3

ir Varāha 20.1

ištekina Devahūti už Kardamos **22.22–24**

Kardama ir Δ . Žr. Kardama

keliauo su žmona ir dukra **21.36**

myli Devahūti **22.8**, 22.8, **22.24–25**

palikuonys **21.1**, 21.1

Svāyambhuva Manu (tešyns)
 Prajāpatis **20.10**, 21.5
 sugrįžta į Barhiṣmati 22.28, **22.32**
 sūnūs **21.2**
 teisingas valdovas **21.25**
 Viešpaties atstovas 21.51
 „Svamis“ 24.35, 24.42
Švāmśa, ekspansija 21.32
Svarūpa, apibrėžimas 33.10
 Sveikata
āsavam gerina Δ 23.29
 bhaktų Δ 21.47

Š

Šaṅkarācārya apie
 grožį, tikrą ir iliuzinį 20.31
 moters krūtis 23.37
 Nārāyaṇą 21.11
 Šānti **24.24**
Šaranya, Viešpats kaip Δ 25.11
Šāstros. Žr. „Bhagavad-gītā“; „Śrīmad-Bhāgavatam“; Vedos
 Śatarūpā, karalienė **21.26**, **22.23**
 Śaunaka Rṣis
 apie
 Svāyambhuva Manu **20.1**
 Viešpaties žaidimus **20.5**
 pasakoja **25.1–3**
 vyriausiasis išminčius 19.33
 Śeṣa, Viešpats 32.4
 „Šikṣāṣṭaka“ apie
 apsisvalymą kartojant Hare Kṛṣṇa 26.61
 bhaktą kaip neturintį troškimų 29.13
 Kṛṣṇos vardų kartojimą 28.9–10
śaṅkīrtanā 28.10
Śraḡ-snāna, apibrėžimas 23.31
 Śīsupāla 23.55
 Śiva, apibrėžimas 21.40
 Śiva, Viešpats 32.12
 demonas persekioja Δ 18.22
 garbina Saṅkaršaṇą 26.21
 garbinimas 23.1, 26.61
 ir Mohinī 31.35
 kaip aukščiausias bhaktas 23.1
 kaip naikintojas 22.20
 laiko Gangą **28.22**, 28.22

Śiva, Viešpats (tešyns)
 mokinių seka, prasidedanti Δ 23.1
 Pārvatī dvasinis mokytojas 24.5
 Pārvatī tarnauja Δ **23.1**, 23.1
 Rāvaṇos viešpats 18.13
 Viešpaties tarnas **28.22**, 28.22
 Śīvananda Sena 29.23
 Śyāmasundara, Viešpats 28.18
 žr. *taip pat* Aukščiausiasis Viešpats,
 Kṛṣṇa
 Śrāddha **24.23**
Śrāddhos apeigos 20.43
 Śrīdhara Svāmīs apie
 apsisvalymą šventųjų vardų kartojimo
 dėka 33.6
 Brahma, paliekantį kūną 20.28
 brahmanus 33.6
 Hiranyākṣa, kuris kreipiasi į Varāhą
 18.3–5
 Viešpaties pavidalų 24.31
 Viešpaties turtus 24.26
 „Śrīmad-Bhāgavatam“
 apibrėžimas 19.34
 aprašo Viešpaties žaidimus 25.34
 atmeta materialistišką religiją 25.34
 Indijos karaliai klausosi Δ 22.33
 išminčiai klausėsi Δ iš Sūtos Gosvāmio
 19.33
 kaip istorija 21.2
 klausymosi nauda 19.38, 25.2
 nepasotinamai patraukli 20.6
paramahaṁśa-saṁhitā 22.19
 „Śrīmad-Bhāgavatam“ apie
 Absoliučią Tiesą 24.39
 akląjį, vedantį kitus neregius 31.31
 Ambariṣą Mahārāją 25.23, 27.5, 32.33
 Aukščiausiajį Viešpatį 24.33
 bhaktus ir materialų pasaulį 21.20
 Brahma, gavusį pamokymus iš širdies
 26.33
 dulkes nuo didžio bhakto pėdų 22.6
 dvasinę laimę 20.35
 iliuziją 26.5
 išsivadavimą 25.41, 33.10
 klausymąsi iš autoritetų 19.33
 „kramtyto kramtymą“ 32.1
 mirties baimę 26.16
 pareigų tobulumą 27.21
 pasiaukojimo tarnystę 25.19, 25.43

„Śrīmad-Bhāgavatam“ apie (tęsinys)
 santuoką Kali-yugoje 21.15, 24.15
siddhas 24.8
 spėlionės 27.20
 tarnystę bhaktams ir materialistams
 25.20
 tyrą dorybę 19.30
 tyrą religiją 27.6
 Viešpatį ir materialią energiją 26.4
 Viešpaties garbinimą siekiant išpildyti
 savo troškimus 21.15
 Viešpaties nesuskaičiuojamas
 inkarnacijas 20.25
 Viešpaties prieglobstį 24.41
 Višnu 22.20
 vyresniojo atsakomybę jaunesniojo
 atžvilgiu 23.51
 žinojimą ir atsižadėjimą 25.19
 Śrīvatsos ženklas **19.15, 28.14**, 29.13
Śruti, apibrėžimas 26.32–33
Śucah, apibrėžimas 18.4
Śuddhādvaita 28.41
Śuddha-sattva 26.21, 27.13
 apibrėžimas 24.10
Śūdro
 bendravimas su Δ 31.34
 pareigos ir tarnystė 29.15
 sukurti iš Viešpaties kojų 22.2
 visuomenė Kali-yugoje ir Δ 22.16, 24.35
 Śukadeva Gosvāmī 25.2
 Dievybės sužavi Δ 25.36
 netroško gimti 31.20
 Śukrācārya 21.28
 „Śvetāśvatara Upaniṣada“ apie
 išsivadavimą 26.2
 Viešpaties energijas 18.4, 24.33

Š

Šakalai demonų gimimo metu **17.9**
 Šeima 33.12
 atsižadėjimas 24.34–35, 24.41, 25.22,
30.14, 30.14
 bendravimas su moterimis Δ 31.35, 31.39
 bhaktai gyvenantys Δ , pavyzdžiai 28.18
 bhaktas netrokšta Δ **25.39**, 25.39
 darbas, tinkamas Δ palaikymui 30.33

Šeima (tęsinys)
 dvasiniame pasaulyje 30.6
 finansinio Δ palaikymo standartas **30.33**,
 30.33
ghamedhī ir *grhastha*, palyg. 30.8
 iliuzija **28.38–39**, 30.7–9
 induistų bendruomenėje naudojami
 apribojimai gyvenimui Δ 31.40
 ir kalėjimas, palyg. **30.8**, 30.8
 ir užžėlęs šulinys, palyg. 24.41
 ir vaiko pradėjimo ceremonija 33.6
 kaip lytinio gyvenimo apribojimas 28.4
 Kṛṣṇos sąmonėje 25.5, 28.18, 31.42–43
māyā ir Δ **30.8**, 30.8
 nepagarba vyresniesiems Δ **30.11**, 30.13
 nuodėmingas Δ palaikymas **30.10**
 pareigos Δ 25.40, 31.5, **32.34**, 32.34
 prisirišimas prie Δ **28.39**, **30.3**, 30.3, **30.6**,
 30.6–8, 31.31, **31.41**, **32.40**, 32.40
 senas tėvas Δ ir pasenęs jautis, palyg.
30.13, 30.13
 sunkumai išlaikant Δ 30.7
 sūnus atstovauja vyrą Δ 33.21
 tikra Δ ir iliuzinė, palyg. **30.7**, 30.7
 turtai Δ 33.17
 vaikai Δ 31.5
 vediškoje kultūroje 25.5
 žr. *taip pat* *Gṛhamedhīai*; *Gṛhasthos*;
 Motina; Santuoka; Sutuoktinis;
 Tėvai; Tėvas; Vaikai; Žmona
 Šeimos žmonės. Žr. *Gṛhasthos*
 Šeši Gosvāmīai 29.17
 Šiaurės ašigalis 21.2
 Širdis
 brahmanai palyginami su Δ 22.3
 prisirišimų „mazgas“ Δ 24.4
 Viešpats Δ 20.17, 20.28, 21.23, **24.5**, 24.5,
 24.45, **24.46**
 Šypsena Kṛṣṇos sąmonėje 22.21
 Šlovinimas (Aukščiausiojo Viešpaties)
 bhakto rytinėse apeigose 22.33
 dvasinė veikla 22.2
 Indijos karalių šeimos klausosi Δ 22.33
 padeda pasiekti išvadavimą 20.28, **21.17**
 transcendentinės palaimos šaltinis 20.38
 Viešpaties buvimas Δ metu 24.29
 žr. *taip pat* Šventųjų vardų kartojimas;
 Klausymasis apie Viešpatį ir Jo
 šlovinimas

Šmėklos

- Brahmā sukuria Δ **20.40**
 persekioja sąlygotas sielas 20.40
 užvaldo nešvarius žmones **20.41**
- Šokiai 20.38
- Šunys demonų gimimo metu **17.10**
- Šventi žmonės. *Žr.* Bhaktai; Dvasinis mokytojas; Šventieji; Tyri bhaktai
- Šventieji
- bendravimas su Δ 22.5, 23.54, **23.55**, 23.57
 - buveinės 22.27
 - kaip tobulos asmenybės 21.4
 - pareigos 22.7
 - žr. taip pat* Bhaktai; Brahmanai; Dvasinis mokytojas; Išminčiai; *Mahātmas*; Tyri bhaktai
- Šventieji Viešpaties vardai. *Žr.* Hare Kṛṣṇa *mantra*; Šventųjų vardų kartojimas
- Šventikai. *Žr.* Brahmanai
- Šventyklos, Aukščiausiojo Viešpaties garbinimas Δ 22.33
žr. taip pat Dievybė; Garbinimas
- Šventos vietos. *Žr.* Piligrimystės vietos
- Šventraščiai
- aptariami bhaktų bendrijoje 29.17
 - bhaktai seka Δ 25.21
 - evoliucija aprašyta Δ 29.29
 - impersonalistai klaidingai suvokia Δ 25.34
 - yogai* privalo skaityti Δ 28.4
 - kaip autoritetas *yogos* tema 25.14
 - kaip autoritetas Kṛṣṇos tema 28.13
 - kaip Viešpaties malonė 32.38
 - klausantis Δ įgyjamas atsižadėjimas 25.26
 - materialistai atmeta Δ **32.18**, 32.18
 - moko dorybingumo 25.26
 - recituojami šventyklose 25.36
 - tik bhaktai gali suprasti Δ 25.25
 - Viešpats pažįstamas Δ dėka 32.28
 - žr. taip pat* „Bhagavad-gītā“; „Śrīmad-Bhāgavatam“; Vedos
- Šventųjų vardų kartojimas
- apvalo ir įgalina atlikti aukojimus 33.6
 - apvalomasis Δ poveikis 26.61, **28.10**
 - be nusižengimų 33.7
 - bet kokiomis aplinkybėmis 31.21
 - brahmacārio* pareiga 21.47

Šventųjų vardų kartojimas (tęsinys)

- būtinai **27.6**, 27.6
 - Caitanya šlovino Δ 28.10
 - galia **33.6**, 33.6–7
 - išankstinė kvalifikacija Δ **33.7**, 33.7
 - išvaduoja nuo kančių **25.23**
 - Kali-yugoje 21.6–7, 24.35
 - meditacinis procesas 28.19
 - naudingas **25.23**, 26.32
 - nesiskiria nuo Paties Viešpaties 21.32
 - niekada nepabosta 21.22
 - padeda sutelkti mintis į Kṛṣṇą 28.9
 - suteikia išsivadavimą 22.34, 25.33, **27.21**, 27.21, 31.21
 - svarba **29.17**, 29.17
 - tučtuojau apvalo **33.6**, 33.6–7
 - visų geriausias 27.6
 - Vṛndāvanoje 20.4
 - žr. taip pat* Hare Kṛṣṇa *mantra*;
 - Klausymasis apie Viešpatį ir Jo šlovinimas
- Šviesa, Viešpats kaip Δ šaltinis 26.3

T

- Taika ir gerų vaikų pradėjimas 17.16
- „Taip“ sakymas tėvui ir dvasiniam mokytojui **24.13**
- Tamas*, apibrėžimas 20.18
žr. taip pat Neišmanymas
- Tāmisra (pragaras) 31.32
- Tāmisra*, apibrėžimas 20.18
- Tamsa
- uždengia visatą demonų gimimo metu 17.1, **17.6**
 - žr. taip pat* Neišmanymas
- Tanmatra*, apibrėžimas 20.13
- Tapasya*
- apibrėžimas 20.53
 - žr. taip pat* Askezės
- Tarnystė Dievui. *Žr.* Pasiaukijimo tarnystė
- Tattva-vit*, apibrėžimas 20.4
- Teniso žaidimas su moterimis 20.35
- Tėvai
- pradedą vaikus 24.15
 - suorganizuoja vedybas savo vaikams 21.27, 22.24, 24.15

Tėvai (tėšyns)

vaikai kaip Δ ekspansija 23.10
 žr. *taip pat* *Grhasthos*; Motina; Santuoka;
 Sutuoktinis; Šeima; Tėvas; Žmona

Tėvas

duktė ir Δ 22.24–25
 dvasinis mokytojas kaip Δ 24.13, 24.15
 kaip priešas 23.3
 „kaunasi“ su vaiku ir Viešpats su
 Hiranyākṣa, palyg. 19.16
 mirusio Δ labai atliekamos aukos 20.43
 paklusnumas Δ **24.13**
 pirmasis Δ ir antrasis 24.15
 pradeda vaiką 20.28
 sūnus atstovauja Δ 23.51–52
 sužinojimo kas yra Δ pavyzdys 20.9
 žr. *taip pat* Sutuoktinis; Tėvai

Tiesa, absoliuti. Žr. Absoliuti Tiesa

Tikėjimas 25.40

dvasiniu mokytoju 24.5, 24.13
 įgijimas, metodai 27.6
 pasiaukojimo tarnystė prasideda Δ 27.6
sādhu galima susitikti turint Δ 25.20
 Viešpačiu 24.13
 žinojimas įgyjamas Δ dėka 25.43

Tirtha, apibrėžimas 21.30. Žr. *taip pat*
 Piligrimystės vietos

Tylos įžadas 24.42

Tyra pasiaukojimo tarnystė **29.7**, 29.7–8,
 32.37

ir savanaudiškų motyvų turinti tarnystė,
 palyg. **29.7–12**

nepaliaujama ir nemotyvuota **29.12**,
 29.12–13

Prahlādos Mahārājos parodytas Δ
 pavyzdys 29.13

Viešpaties Caitanyos parodytas Δ
 pavyzdys 29.13

Tyri bhaktai

dulkės nuo Δ lotosinių pėdų 22.6
 ir dar netyri bhaktai, palyg. 27.27
 mąsto apie Kṛṣṇą 22.21
 prigimtis **25.34–40**
 savybės **29.33**, 29.33–34
 šypsena 22.21

transcendentalūs 29.14

Viešpats gyvena su Δ 24.29

žr. *taip pat* Dvasinis mokytojas;
Mahātmas; Šventieji

Tobulumas

dvasiniame gyvenime 21.7
yogoje 21.6–7, 21.11–12, 23.12, 23.43, 24.28
 juslių Δ yra tarnauti Kṛṣṇai 21.13
 Kṛṣṇos sąmonės Δ 22.33
 meditacijoje 21.7
 meilė Dievui kaip Δ 23.7
 pasiekiamas

dvasinio mokytojo malone 22.6–7,
 24.13

klausantis apie Viešpaties žaidimus
 19.33

pasiaukojimo tarnystė 21.7
 šventųjų bendrijos dėka 22.5
 veikiant pagal sugebėjimus 22.7

žr. *taip pat* Gyvenimo tikslas

Trai-vargika **32.18**

Transas

dvi Δ rūšys 21.12

žr. *taip pat* Kṛṣṇos sąmonė; Meditacija

Transcendencija

kaip laisvė 23.7

kaip pakilimas virš materialių troškimų
 21.12

žr. *taip pat* Dievas, sugrįžimas pas Δ;
 Dvasinis pasaulis; Išsivadavimas;
 Kṛṣṇos sąmonė

Transcendentalistai

pakyla virš gamtos dėsnų 18.15

žr. *taip pat* Bhaktai; *Yogai*; *Jñānīai*; Tyri
 bhaktai

Tretā-yuga 24.26

Tri-yuga, apibrėžimas 24.26

Tri-pāda-bhūti-gati, apibrėžimas 24.47

Troškimai (norai)

lytinių malonumų Δ

suklaidina merginą 21.27

vyrams ir moterims 23.44

žr. *taip pat* Lytinis gyvenimas

materialūs Δ ir dvasiniai, palyg. 26.31

pakilimas virš materialių Δ 21.12
 savanaudiški Δ ir pasiaukojimo tarnystė
 24.17

Viešpats išpildo Δ **21.14–16**, 21.14–16,
21.21, 21.21, 21.24, 21.27–28

Trūkumai, keturi 24.12, 24.17

Tulasī 25.36, 25.44

Turtai

aukojimas, būtinas 28.4

Turtai (tęsinys)

- bhaktų Δ **27.8**, 27.8
 įgyti nuodėmingu būdu Δ **30.30**, 30.30–33
 kaip Viešpaties malonės pasireiškimas
 22.31
 Kardamos rūmuose **23.13–21**, 23.21
 laikini **30.3**, 30.3
 netinkamas Δ panaudojimas **30.31–32**
 nulemti karmos 27.8
 panaudojami Kṛṣṇos tarnystėje 30.4,
 31.47
 pasitenkinimas turimais Δ **28.2**, **28.4**
 planetų Δ 23.43
 prisirišimas prie Δ 28.39
 susitapatinimas su Δ 27.16
 šeimos palaikymui 30.33
 šeimos žmonėms **30.13**, 30.13, 33.17
 trūkumo sukelta kančia **30.12**, 30.13
 Viešpaties Δ 24.26, **24.32**, 24.32
 žr. *taip pat* Auksas; Brangakmeniai;
 Mistinės galios; Pinigai; Tobulumas
 Tuštumos filosofija 27.17. Žr. *taip pat*
 Impersonalizmas

U

Ugnis

- malkose ir Viešpats bhakto sėkloje,
 palyg. **24.6**, 24.6
 materialii būtis ir Δ , palyg. 21.17, 24.27
 naudojama valgiui ruošti ir apeigoms
 24.42
 savybės **26.38–39**
 žr. *taip pat* Elementai; Evoliucija
 Umā, Δ garbinimas 21.15
Upakurvāṇa-brahmacāris, apibrėžimas 22.14
Upaṇiṣados apie Vedų suvokimo paslaptį
 24.13
Utsava, apibrėžimas 19.31
Uttānapāda, karalius **21.2**, **22.9**, **22.18**
 Užmarštis. Žr. Iliuzija; *Māyā*
 Užsiėmimai
 amžinos gyvosios esybės Δ 24.37
 materialūs Δ lyginant su dvasiniais
 22.2
 žr. *taip pat* Pareigos; *Varṇāśramos*
 santvarka

V

- Vacasāmṛtana*, aprašymas 21.22
 Vadovai, vyriausybės Δ . Žr. Valdžia,
 vadovai
 Vagystė **28.4**, 28.4
 Vaikai
 dvyiniai 17.18
 geroje šeimoje gimę Δ 22.33
 lytinis gyvenimas skirtas Δ pradėjimui
 23.11
 žr. *taip pat* Lytinis gyvenimas
 mūsų amžiuje 24.15
 pageidaujami Δ ir nepageidaujami 17.15
 pradėjimas 22.19, 24.15
 tėvų atsakomybė Δ atžvilgiu 22.24
 tėvų ekspansijos 23.10
 tinkamai pradėti Δ 20.28
 tobulos asmenybės pradeda Δ 21.4
 transcendentalistai, du tipai 22.19
 žr. *taip pat* Duktė ir tėvas; Sūnūs; Šeima
 Vaikuṅṭha, planetos 33.30
 amžina buveinė **25.38**, 25.38
 bhaktai pasiekia Δ 27.29
 bhaktų gyvenimo sąlygos Δ 29.13
 pusdieviai negyvena Δ 25.38
 žr. *taip pat* Dvasinis pasaulis
Vairāgya
 apibrėžimas 25.18
 žr. *taip pat* Atsižadėjimas
 Vaistai, ajurvediniai 26.37, 26.40, 26.59–60,
 28.11, 33.28
āsavam kaip Δ 23.29
Vaiśyai
 dabartiniai Δ 22.16
 kyla iš Viešpaties juosmens 22.2
 pareigos ir tarnystė 29.15
Vaiṣṇavai
 apibrėžimas 29.8, 29.16
 filosofija
 principai, keturi 28.41
 žr. *taip pat* Kṛṣṇos sąmonė;
 Pasiukojimo tarnystė
 žr. *taip pat* Bhaktai; Tyri bhaktai
 Vaivasvata Manu 20.1, 21.3
 Vāyu **21.51**, 23.39
 Vajrāṅgajī (Hanumānas) 20.25, 24.31
 Vakaras. Žr. Naktis; Sutemos

Valdžia (vyriausybė)

vadovai

lyginami su neregiais 31.31

pakilimas ir nuosmukis 17.19

šiam amžiuje 21.50, 21.55

vediškoji Δ , *Žr. Varṇāśramos* santvarka

žr. taip pat Civilizacija, žmonių;

Varṇāśramos santvarka;

Visuomenė, žmonių

Valgymas

askezės susijusios su Δ **28.3**, 28.3, 33.14

mėsos Δ 32.2

ribojimas **27.8**, 27.8, **28.2**, 28.2, 33.26

žudymas vardan Δ **29.15**, 29.15

žr. taip pat Maistas; *Prasāda*

Vālmiki Munis, Δ meditacija 21.6

Vāmana, Viešpats 21.32

Vāna-gocarah, apibrėžimas 18.3

Vānaprasthos

išeina į mišką 24.41

lankymasis po šventas vietas apvalo Δ
20.4

pareigos 32.36

žmona seka Δ pavymui 24.40

Vandenynas

bhaktas ir Δ , palyg. 24.44

demonų gimimo metu **17.7**

Garbhodakos Δ 19.31, **20.17**

Hiraṇyākṣa trikdio Δ **17.24–26**

Vanduo **26.43**. *Žr. taip pat* Elementai;

Evoliucija

Varāha, Viešpats

ādi-sūkara 19.31

apie Hiraṇyākṣą **18.10**

apsireiškimas 20.1

iš Brahmos šnervės **19.2**, 24.6

Brahmā pataria Δ nužudyti Hiraṇyākṣą
18.25–28

Brahmā šlovina Δ **18.8**, 18.8

egzistuoja amžinai 20.25

Hiraṇyākṣa

dvikova su Δ **18.13–20**, 18.20, **19.2–26**,
19.26, **19.32**

įžeidė Δ **18.6–7**, **18.9**, 18.9, **18.10**

metė iššūkį Δ **18.2**, 18.2, **18.3–5**

persekiojo Δ **18.7**, **18.9**

ir Svāyambhuva Manu 21.3

išgelbėja Žemę **18.2**, 18.2, **18.6**, 18.7, **18.8**,
18.8–9, **18.20**

Varāha, Viešpats (tešinyš)

klausymosi apie Δ nauda **19.37–38**

metė iššūkį Hiraṇyākṣai **18.10–12**

pavidalas

galingas **20.8**

tyras **19.30**, 19.30

transcendentalus 18.20

pirmasis šernas **19.31**

plaukas nukrito prie Barhiṣmatī **22.29**,
22.29

pusdieviai garbina Δ **18.8**, 18.8

Vardai

Viešpaties Δ . *Žr. Aukščiausiasis*

Viešpats, vardai

žmona ir vyro Δ 23.2

Varṇa-saṅkara, apibrėžimas 17.15

Varṇāśramos santvarka

atsižadėjusiųjų luomas Δ 33.12

bendravimas su moterimis ribojamas Δ
31.35, 31.39

dieviškoji Δ , lyginant su degradavusia
21.54–55

kaip dvasinė visuomenė 22.4

lyginama su uždegtą saule 21.54

padaliniai, aštuoni 29.10, 29.25

pareigos pagal Δ 28.2, **29.15**, 29.15, 30.33,
32.36

socialiniai luomai Δ 32.36

žmonijai būtina **29.31**, 29.31

žr. taip pat *Āryai*; *Brahmacāriai*;

Brahmanai; *Gṛhasthos*; *Kṣatriyai*;

Sannyāsiai; *Śūdro*; *Vaiśyai*;

Vānaprasthos

Varuṇa, Viešpats **21.51**

Hiraṇyākṣa „metė iššūkį“ Δ **17.27–29**

pareigos 23.39

pataria Hiraṇyākṣai **17.29–31**

sostinė **17.26**

Vasiṣṭha 24.15, **24.23**

Vāsudeva

apibrėžimas 24.10

kaip *śuddha-satva* 26.21, 27.13

Vāsudeva, Viešpats 21.32

žr. taip pat Aukščiausiasis Viešpats;

Kṛṣṇa

„Vedānta-sūtra“

apie

klausimus Absoliučios Tiesos tema
21.21

- „Vedānta-sūtra“ (tėšinsys)
apie (tėšinsys)
 šventraščius 32.28
 Viešpatį ir gyvųjų esybių gimimą 26.3,
 27.6, 31.19
 Viešpatį kaip visos būties šaltinį 19.31
 Viešpats kaip Δ žinovas 24.10
- Vediškoji kultūra
atsižadėjimas gyvenimo šeimoje Δ 23.52
balti dantys Δ 23.33
dvasinio gyvenimo būdas Δ 22.19, 22.33
gyventojų skaičiaus kontrolė Δ 17.15
laiko apskaita Δ 21.18
moters pavyzdys Δ 23.1
pagrindas 22.4
santuoka Δ 21.26, 22.13, 22.16, 22.23,
 24.15
vaikų pradėjimas Δ 20.28
vyras ir žmona Δ 23.2
 žr. *taip pat* Āryai; Indija; *Varnāśramos*
 santvarka
- Vedos
autoritetas 24.35
kaip antroji motina 24.15
kaip Viešpaties nurodymai 21.16
keturi Δ nurodyti keliai 32.18
kyla iš Viešpaties 26.33
pasakoja apie materialius malonumus
 21.21
pasakoja apie palaipsnę evoliuciją 25.1
paskirtis 22.2, **29.31**, 29.31
tobulos 26.33
 žr. *taip pat* Vedų raštai
- Vedų raštai
apibūdina Viešpaties pavidalus 21.8,
 21.11
aprašo pasiaukojimo tarnystės procesą
 18.5
pateikia materialius ir dvasinius
 nurodymus 23.11
 žr. *taip pat* „Bhagavad-gītā“; „Śrīmad-
 Bhāgavatam“; Vedos
- Vegetarizmas 29.15
Veidmainiškumas 27.6
Veikiantieji jutimo organai, sąrašas **26.12**
- Veikla
Dievo Δ. Žr. Aukščiausiasis Viešpats,
 žaidimai; Aukščiausiasis Viešpats,
 veikla
- Veikla (tėšinsys)
dvasinė Δ
 ankstyvą rytmetį 20.46
 žr. *taip pat* Karma; Krišnos sąmonė;
 Pasiaukojimo tarnystė
 karminė Δ. Žr. Karminė veikla
 Krišnos sąmonėje 20.5, 29.30, 22.7
 kūnas reikalingas Δ atlikti 24.36
 materiali Δ 17.1, 21.12, 21.17, 22.36
 materiali Δ lyginant su dvasine 22.2
 nuodėminga Δ. Žr. Nuodėminga veikla
 pasiaukojimo tarnystė kaip Δ tikslas
 23.56
 Viešpats stebi Δ 20.17
- Vėjai
demonų gimimo metu **17.5**, 17.5
valdantis pusdievis 25.42
- Venera, planeta **17.14**
- Vibhāvārī **17.26**
- Vibhinnāśa*, ekspancija 21.32
- Vidyādharaī **20.45**
- Vidura 25.4
apie
 Brahmą **20.9**
 Prajāpačius **20.10**
 Svāyambhuvos Manu palikuonis **21.1**
 kelionė po šventas vietas apvalė Δ **20.4**
 Krišnos bhaktas **20.2-3**, 20.3
 Maitreya klausėsi iš Δ **19.33**
 Maitreya susitiko Δ 19.2, **20.4**, 20.4
 palieka Dhṛtarāṣṭros rūmus 20.2
 Vyāso sūnus **20.3**, 20.3
- Vienovė
su Asmeniu ir impersonali, palyg. 21.12,
 21.31
 žr. *taip pat* Brahmanas; Impersonalistai;
 Išsivadavimas; Monistai
- „Viešpaties Caitanyos mokymas“ apie Viṣṇu
 pavidalus 28.13
- Viešpaties žaidimai. Žr. Aukščiausiasis
 Viešpats, žaidimai; Krišna, žaidimai
- Viešpats, Aukščiausiasis. Žr. Aukščiausiasis
 Viešpats
- Vijñāna*, apibrėžimas 24.18
- Vikhyāta*, apibrėžimas 21.25
- Vilāsa*, apibrėžimas 25.36
- Vinatā 19.14
- Viraktimat*, apibrėžimas 20.53
- Virāṭ-puruṣa*. Žr. Visatos pavidalas

Virškinimas **26.40**, 28.3

ugnis **26.40**

Visata

Brahmā kuria Δ iš naujo **20.17**, 20.17

dangalai **32.9**

aprašymas **26.52**, 26.52

kaip besiplečianti **29.43**

kaip kiaušinis **20.15**

kaip Viešpaties kūnas 32.29

Kāraṇodakaśāyī Višnu iškvepia Δ 20.17

Prajāpaciai apgyvendina Δ 21.5, 22.20

Priežasčių vandenyne 20.15

pusdieviai valdo pasaulio kryptis Δ 23.39

sunaikinimas. *Žr.* Sunaikinimas

suskirstymas 24.19

tamsa apėmė Δ demonų gimimo metu
17.1, **17.6**

trikdoma demonų gimimo metu **17.3–15**

Viešpats įžengia į Δ 26.50, **26.53**

Viešpats sukuria **21.19**

Višnu kaip Δ šaltinis **33.2**, 33.2

žr. taip pat Materiali kūrinija; Materialus
pasaulis

Visatos naikinimas

du Δ tipai 29.44, 32.4, 32.8–9

Viešpats kūdikio pavidalu Δ metu **33.4**,
33.4

Visatos pavidalas 32.26

apsireiškimo aprašymas **26.51–71**

dalių apsireiškimas **26.54–61**

ir vaisiaus vystymasis, palyg. 26.55

luomai kyla iš Δ 22.2–3, **22.3**

pažadninimas **26.70**, 26.70

planetų sistemos Δ **26.52**

pusdieviai vėl įžengia į Δ **26.62–70**

Viešpaties inkarnacija **26.52**

Visuomenė, žmonių

chaotiška Δ 21.55

dvasinis gyvenimas skirtas Δ 22.32

dvasiškai pažengusi Δ 21.54

ir kūnas, palyg. 22.3

Kali-yugoje 22.16, 22.19

Kṛṣṇos sąmonė skirta Δ 22.4, 22.33

padaliniai. *Žr.* *Varnāśramos* santvarka

susidedanti iš apsilavusių žmonių 20.28

žr. taip pat Civilizacija, žmonių;

Varnāśramos santvarka; Vėdiškoji

kultūra; Žmonės

Viśiṣṭādāvaita 28.41

Višnu, Viešpats

Brahmā gimsta iš Δ 28.23, 28.25

kūrėjas 20.12

meditacija į Δ 29.35

pagrindinė Dievybė 22.20

pavidalai 26.28, 28.13

garbinami 28.18

išsamus aprašymas **28.13**, 28.13–33

puruṣa-avatāros. *Žr.* *Puruṣa-avatāros*

Vaikunṭhos planetų vardai susiję su Δ
vardais 33.30

visų globėjas 22.20

žr. taip pat Aukščiausiasis Viešpats;

Garbhodakaśāyī Višnu;

Kṣīrodakaśāyī Višnu; Mahā-Višnu

„Višnu-Purāṇa“ apie

Aukščiausiąjį Brahmaną 32.26

Brahmaną 26.15

neišmanymo skraistes 20.18

Viešpaties energiją 24.33

Višnusvāmio *sampradāya* 23.1

Viṣṇu-tattva 32.8

Viśrambheṇa, apibrėžimas 23.2

Viśuddham, apibrėžimas 19.30

Viśvāmītra 25.35, 27.5

Viśvanātha Cakravartis Ṭhākura apie

dvasinio mokytojo nurodymus 24.5, 24.13

sėkmės pasiekimą dvasinio mokytojo

malone 22.6–7

sielų persikūnijimą 21.17

Viešpaties malonės gavimą dvasinio

mokytojo malone 23.7, 25.30

Viśvāvasu **20.39**, **22.17**, 22.18

Vyāsadeva, Śrīla **20.3**, 20.3, 21.20, **25.4**

apie Viešpatį ir materialią energiją 26.4

Vyras (Vyrai)

gimimas 23.11

moterys

ir Δ , palyg. 23.2, 23.44

ir Δ sąjunga 24.15

rākṣasai valgo Δ **20.20–21**, 20.22

žr. taip pat Sūnus; Sutuoktinis; Tėvas

Voratinklis ir Viešpaties kūrinija, palyg.

21.19

Vṛndāvana 25.36

amžina buveinė 21.25

šventoji vieta 20.4, 23.23

žr. taip pat Dvasinis pasaulis; Goloka

Vṛndāvana

Vr̥tra **19.25**

Ž

Žaidimai, apibrėžimas 26.7–8, 26.15

Žaidimas su kamuoliu 22.17

Žemė (materialus elementas)

savybės **26.46**, 26.46, **26.49**

žr. *taip pat* Elementai; Evoliucija

Žemė (planeta)

aistros *guṇa* lemia gimimą Δ **22.36**

Bhārata-varṣa 18.19, 23.43

gėlių lietus ant Δ Kāpilos nužengimo metu 24.8

gyventojai. Žr. Žmonės

Ilāvṛta-varṣa 18.19

karvė ir Δ , palyg. 18.20

salos 21.2

trikdoma demonų gimimo metu **17.3–5**, 17.5, **17.7–13**, 17.15

Varāha išgelbėja Δ **18.2**, 18.2, **18.6**, 18.7,

18.8, 18.8–9, **18.20**

žr. *taip pat* Materialus pasaulis; Žemė (materialus elementas)

Žemės drebėjimai demonų gimimo metu **17.4**

Žinojimas (išmintis, žinios)

apie Absoliučią Tiesą 29.32

apie dvasią ir materiją **27.9**

apie Kṛṣṇą kaip valdovą, besimėgaujantį ir draugą 27.4–5

apie sielų persikūnijimą 29.3

apie tikrąją prigimtį 27.15

apie Viešpatį

gaunamas iš šventraščių 32.28

įgyjamas tik pasiaukojimo tarnystės

dėka 26.1, **29.20**, 29.20, 32.33

išvaduoja 29.36

kaip Supersielą **29.20–23**

kaip Vedų tikslas 29.31

lygiai **29.32**, 29.32

palyginamas su pieno skonio patyrimu 32.33

Brahmā gavo Δ iš vidaus 26.33

brahmanų ir *vaiṣṇavų* Δ **29.32**, 29.32

dvasinis Δ

amžinas 25.38

Žinojimas (išmintis, žinios) (tęsinys)

dvasinis Δ (tęsinys)

apie savo tikrąją prigimtį **28.35**, 28.35–39

gaunamas iš dvasinio mokytojo 25.8,

25.30, 25.30

gaunamas iš *sādhu* 25.20

įgyjamas bhaktų bendrijoje **25.25**, 25.25

įgyjamas pasiaukojimo tarnystėje 25.19,

25.43, 25.43

intelektas reikalingas siekiant dvasinio Δ **25.30**, 25.30

ir materialus Δ , palyg. 26.33

kaip Sāṅkhya 26.1–2

padeda atsižadėti **25.18**, 25.18,

26.2, 27.22

padeda dvasiškai susivokti **25.18**, 25.18, **26.2**

padeda išsivaduoti **25.8**, 25.12, 26.1, 29.36, 31.16

padeda pasiaukojimo tarnystėje

27.22, 27.22

privalumai **25.1**, 25.1, 25.8, 25.12, 26.32–33, 32.28

reikalauja atsižadėjimo **26.72**, 26.72

šaltiniai, trys 28.4

tikėjimo dėka 25.43

gamtos *guṇų* įtakoje 25.1

įgyjamas

garbinant Viešpatį 20.52

iš autoritetų 20.9

iš dvasinio mokytojo 24.13, 25.8,

25.30, 25.30, 26.33, 28.4, 32.42

klausantis 32.28

pasiaukojimo tarnystėje **29.20**, 29.20,

32.23, 32.23, 32.29–30, **32.34**,

32.34

išsivadavimas pasiekiamas Δ dėka 21.21

juslių dėka gaunamas Δ yra netobulas

32.28

Kṛṣṇos sąmonė kaip Δ 24.18

laikas užgožia Δ 24.37

materialus Δ netobulas 26.33

pasiaukojimo tarnystėje kaip Δ tikslas 29.2

pasiaukojimo tarnystėje Δ reikalingas

25.27, 25.27, **27.22**, 27.22

pasiekia mokinių seka 19.32, 24.17, 26.33

pusdieviai pasižymi Δ 20.31

Žinojimas (išmintis, žinios) (tęsinys)

sunaikina materialius prisirišimus 24.4

žr. *taip pat* Absoliuti Tiesa

Žiovilys, Brahmā ir Δ pavidalas **20.41**

Žmogaus gyvenimas

evoliucija iki Δ. Žr. Sielų persikūnijimas

galimybė nutraukti kančias 31.9

intelektas Δ 31.17

ir gyvūnų gyvenimas, palyg. 25.1, 25.12,

29.28, 30.4, 30.30, 31.19

ir patikima valtis, palyg. 31.9

juslių ir proto drausminimas Δ 31.19

kaip reglamentuotas 25.1

vaikystėje sklindinas kančių **31.28**, 31.28

vertingas 30.32

vyro kūne, privolumas 31.41

žr. *taip pat* Vaikai; Žmonės

Žmogėdros (*rākṣasai*) **20.20–21**, 20.22

„Žmogus planuoja, Dievas disponuoja“ 21.28

Žmona

bedievė Δ 23.3

gera Δ kaip didelė sėkmė vyrui 21.15

kaip priešas 23.3

pareigos 22.11, 23.1–6, 23.8

sannyāsīams draudžiama turėti Δ 24.40

vānaprasthos gali turėti Δ 24.40

vyras

kaip dvasinis Δ mokytojas 24.5

pareiga Δ 23.51–52

susižavi Δ 23.11

žr. *taip pat* *Grhasthos*; Moterys;

Santuoka; Šeima; Vaikai

Žmogus (žmonės)

gimimas **30.34**, 30.34

žr. *taip pat* Gimimas

gyvenimas. Žr. Žmogaus gyvenimas

ir pasiaukojimo tarnystė 22.19

juslių tenkinimas neskirtas Δ 23.53

ką tik gimęs Δ **31.24–27**

kaip bhaktai arba demonai 26.5

Žmogus (žmonės) (tęsinys)

kaip dukart gimusieji 24.15

klasės. Žr. *Varṇāśramos* santvarka

Krišnos sąmonė tinka visiems Δ 29.23

lygių aprašymas **29.31–33**

lyties nustatymas 31.4

maistas, skirtas Δ 27.8

Manu palikuonys 22.31

materialistiški Δ. Žr. Materialistai

negimusieji Δ **31.1–23**

atmintis **31.9**

„broliai“ **31.10**

kančios **31.5–11**, **31.17**

maistas **31.5**

vystymasis **31.2–3**

panašūs į gyvūnus Δ 31.33

paramahamsos lygi pasiekę Δ 22.19

paskirtis 24.38

pusdieviai ir Δ, palyg. 17.1

Viešpats Δ pavidalu 24.16

žr. *taip pat* Civilizacija, žmonių;

Gyvenimas; Gyvosios esybės;

Sąlygotos sielos; Visuomenė,

žmonių

Žmonija. Žr. Visuomenė, žmonių; Žmonės

Žolė, naudojama garbinant Viešpatį **22.29**,

22.29

Žudymas

atliekamas karalių *ksatrijų* 21.50

brahmano Δ nuodėmės atleidimas **19.37**,

19.37

Viešpaties atliktas Δ išvaduoja 18.4

žr. *taip pat* Karas; Mirtis

Žvaigždės

gandharvų merginos lyginamos su Δ

23.38

žr. *taip pat* Astrologija; Astronomija;

Planetos

Žvakės ir Viešpaties skleidiniai, palyg.

21.32, 24.10